Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Mateo jyaay

Je̱ Jesucristo je̱ jyu̱jpit jayu
(Lc. 3.23-38)

1 Je̱ Jesucristo je̱ jyu̱jpit jayu, je̱'e̱ tse'e je̱ Abraham, je̱'e̱ tse'e je̱ David. Jidu̱'u̱m tse'e ñaske̱'xidi: [2]je̱ Abraham tse'e je̱ myajntk je̱ Isaac; je̱ Isaac tse'e je̱ myajntk je̱ Jacob; je̱ Jacob tse'e je̱ myajntk je̱ Judá je̱ts je̱ y'uts je̱ y'ajch; [3]je̱ Judá je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk Tamar, je̱'e̱ tse'e je̱ myajntkta je̱ Fares je̱ts je̱ Zara; je̱ Fares tse'e je̱ myajntk je̱ Esrom; je̱ Esrom tse'e je̱ myajntk je̱ Aram; [4]je̱ Aram tse'e je̱ myajntk je̱ Aminadab; je̱ Aminadab tse'e je̱ myajntk je̱ Naasón; je̱ Naasón tse'e je̱ myajntk je̱ Salmón; [5]je̱ Salmón je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk Rahab, je̱'e̱ tse'e je̱ myajntk je̱ Booz; je̱ Booz tse'e je̱ myajntk je̱ Obed; je̱ Obed tse'e je̱ myajntk je̱ Isaí; [6]je̱ Isaí tse'e je̱ myajntk je̱ yakkutojkpa David; je̱ yakkutojkpa David je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e ijt je̱ jamya'aju Urías je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱'e̱ tse'e je̱ myajntk je̱ Salomón.

[7]Je̱ Salomón tse'e je̱ myajntk je̱ Roboam; je̱ Roboam tse'e je̱ myajntk je̱ Abías; je̱ Abías tse'e je̱ myajntk je̱ Asa; [8]je̱ Asa tse'e je̱ myajntk je̱ Josafat; je̱ Josafat tse'e je̱ myajntk je̱ Joram; je̱ Joram tse'e je̱ myajntk je̱ Uzías; [9]je̱ Uzías tse'e je̱ myajntk je̱ Jotam; je̱ Jotam tse'e je̱ myajntk je̱ Acaz; je̱ Acaz tse'e je̱ myajntk je̱ Ezequías; [10]je̱ Ezequías tse'e je̱ myajntk je̱ Manasés; je̱ Manasés tse'e je̱ myajntk je̱ Amón; je̱ Amón tse'e je̱ myajntk je̱ Josías; [11]je̱ Josías tse'e je̱ myajntk je̱ Jeconías je̱ts je̱ y'utsa̱ta̱jk, van'it ku ve'e je̱ israeejlit jayu ake̱e̱'y yakvo̱o̱vdi je̱m babilóniait y'it jo̱o̱tm.

[12]Ta̱vani tse'e je̱ israeejlit jayu ake̱e̱'y yakvo̱vda vye'na, je̱tse'e jyaa'knañaske̱'xijidi: je̱ Jeconías tse'e je̱ myajntk je̱ Salatiel; je̱ Salatiel tse'e je̱ myajntk je̱ Zorobabel; [13]je̱ Zorobabel tse'e je̱ myajntk je̱ Abiud; je̱ Abiud tse'e je̱ myajntk je̱ Eliaquim; je̱ Eliaquim tse'e je̱ myajntk je̱ Azor; [14]je̱ Azor tse'e je̱ myajntk je̱ Sadoc; je̱ Sadoc tse'e je̱ myajntk je̱ Aquim; je̱ Aquim tse'e je̱ myajntk je̱ Eliud; [15]je̱ Eliud tse'e je̱ myajntk je̱ Eleazar; je̱ Eleazar tse'e je̱ myajntk je̱ Matán; je̱ Matán tse'e je̱ myajntk je̱ Jacob; [16]je̱ Jacob tse'e je̱ myajntk je̱ José, je̱ María je̱ ñu̱yaa'y. Je̱ María tse'e je̱ Jesús je̱ tyaak. Je̱ Jesús tse'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit.

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

17 Ax makmajkts naskẽ'ẽxats jẽ'ẽ
ve'e vye'na ku ve'e jẽ Abraham
kũjx yakmachõvãtsãã'n jẽts
jẽ David kũjx paat; makmajkts
naskẽ'ẽxavats jẽ'ẽ ve'e ku ve'e
jẽ David kũjx yakmachõvãtsãã'n
jẽts van'it kũjx paat ku ve'e jẽ
israeejlit jayu akẽẽ'y yakvõõvdi jẽm
Babilonia; makmajkts naskẽ'ẽxavats
jẽ'ẽ ve'e ku ve'e van'it kũjx
yakmachõvãtsãã'n jẽts van'it kũjx
paat ku ve'e jẽ Cristo kye'x.

Ku jẽ Jesucristo kye'x

(Lc. 2.1-7)

18 Jidũ'ũm tse'e jẽ Jesucristo kye'x.
To'k xa ve'e jẽ jayu y'ijt juu' ve'e
José dũxãaj. Púkani tse'e dũjayep
vye'na to'k jẽ kiixãtã'ãx juu' ve'e
María dũxãaj, jẽ'ẽ juu' ve'e ũx'õõk
jẽ Jesucristo tyaaki. Kãk'apũkna
ve'e chãanada vye'na, van'it tse'e
jẽ Espíritu Santo jẽ Nte'yam jẽ
myãkkin kãjx dũyaktaajñ jẽ María
ónũk mãat. 19 Ax jẽ José, tũvts
jẽ'ẽ ve'e jẽ jyáyuvin jẽ jyoojntykin
y'ijt. Ku ve'e dũ'ix jẽts ónũk
mãatani ve'e jẽ María, ax ka'a tse'e
dũ'uktsõjkni jẽtse'e dũmãattsãanat,
ni ka'a tse'e dũtsõjkpa jẽtse'e
kũdũyaktsõ'õtyuujn, jẽ'ẽ kãjx tse'e
dũ'ukvinmaajy jẽts ayu'utsji ve'e
kũdũmasõõkni. 20 Namvaate'e jẽ
José ve'em dũvinmay, van'it tse'e
to'k jẽ Mãjã Vintsã́n jẽ y'aangeles
yak'ixji jẽ kuma'aj kãjx juu' ve'e
jidũ'ũm nã'mũxju:
—José, jẽ David jẽ chaan jẽ kyõõj,
kadi mtsã'ãga jẽtse'e jẽ María
xmãattsãanat, kũx jẽ Nte'yam
jẽ kyutojkũn kãjxe'e jẽ Espíritu
Santo yaktaajnji ónũk mãat.
21 Yakkẽ'ẽxupe'e to'k jẽ pi'k mix
ónũk, Jesuusts jẽ'ẽ ve'e mtukxãajap
kũx jẽ'ẽ ve'e dũtuknũvaatsnup jẽ
jyayu jẽ tyõkinda.
22 Jẽ'ẽ kãjx tse'e ve'em jyajty
jẽtse'e tyoojnji jẽ Mãjã Vintsã́n jẽ
y'ayook, ve'em ax jo'n vyaajñ to'k
juu' ve'e ijt jẽ Nte'yam jẽ y'ayook
kõjtsnajxpa. Jidũ'ũm tse'e vyaajñ:
23 Onũk mãat tse'e tyánũt to'k jẽ
kiixãtã'ãx,
jẽ'ẽ tse'e to'k jẽ pi'k mix ónũk
dũyakkẽ'ẽxup.
Emanuel tse'e yaktukxãajap.
(Jidũ'ũmts jẽ'ẽ ve'e jẽ Emanuel
kyãtsãpítsum, ũũ'm mãatta ve'e jẽ
Nte'yam.)
24 Ku ve'e jẽ José jyõtvij, ve'em
tse'e dũtuujn ax jo'n jẽ Mãjã
Vintsã́n jẽ y'aangeles ñã'mũxji,
myãattsũũni'ukvaan tse'e
jẽ María; 25 ax ka'a tse'e ti kãts
dũtukmãatjayejp van'it paat ku
ve'e jẽ pi'k mix ónũk dũyakke'x,
Jesuusts jẽ'ẽ ve'e tyukxãajidu.

Jẽ yaa'tyãjkta juu' ve'e jẽ maatsa dũnũ'ixpãjkidup

2 Jẽme'e Belén jẽ Jesús kye'x,
to'k jẽ kajpũn juu' ve'e jẽm
judéait y'it jõõtm, van'it ku ve'e
jẽ Herodes yakkutojkp vye'na.
Van'it tse'e jyẽ'ydi jẽm jerusaleenit
kyajpũn kãjxm jẽ yaa'tyãjkta juu'
ve'e jẽ maatsa dũnũ'ixpãjkidup,
2 jẽm jẽ'ẽ ve'e chõõ'nda joma
ve'e jẽ xãaj pyítsum, jẽtse'e
dũ'amõtutṹvidi:
—¿Jómase'e y'it jẽ israeejlit
jayu yakkutojkpa juu' ve'e kẽ'x?
Joma ve'e jẽ xãaj pyítsum, jẽmts
ãatse'e n'ix jẽ maatsa juu' ve'e
dũyaknũkẽ'xnatãjkip jẽts tã ve'e
kye'ex, jẽ'ẽ kãjxts ãatse'e yaja

tu̱nmín je̱ts a̱ats je̱'e̱ ve'e nvinjávat
nvintsa̱'a̱gat.
3 Ku ve'e je̱ yakkutojkpa
Herodes du̱mo̱tu, van'it tse'e
ñavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji, nay
ve'empa tse'e nu̱jom je̱ jerusaleenit
jayu. 4 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa
du̱vatsa̱a̱jv nu̱jom je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jkta, je̱tse'e
du̱'amo̱tutú̱vidi pa̱n joma ve'e
kye̱'e̱xu̱t je̱ Cristo, juu' ve'e
je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutóku̱t. 5 Van'it tse'e
y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱m Belén, yaja judéait y'it
ja̱a̱t, ku̱x jidu̱'u̱me'e du̱jatyaajñ
je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp to'k
juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa:
6 Je̱ts miitsta, beleenit jáyuda juu'
ve'e tsu̱u̱nidup yaja judéait
y'it ja̱a̱t,
mnu̱májidup xa miitse'e nu̱yojk
je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk jáyuda
juu' ve'e tsu̱u̱nidup yaja Judea,
ku̱x je̱me'e mkajpu̱n ka̱jxmda
jyéjat to'k je̱ yakkutojkpa juu'
ve'e du̱'ix'ijtnup a̱ts je̱ njáyuda,
je̱ israeejlitta.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱jatyaajñ.
7 Van'it tse'e je̱ Herodes ayu'uts
du̱vatsa̱a̱jv je̱'e̱da juu' ve'e je̱ maatsa
du̱nu̱'ixpa̱jkidup je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi
pa̱n vin'ite'e du̱'ix'ukvaandi je̱
maatsa. 8 Van'it tse'e du̱pake̱jxti je̱m
Belén. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Na̱jkxu̱ x'íxtada o̱y je̱ pi'k mix
ónu̱k. Ku tse'e xpaa'ttat, m'avánadap
tse'e je̱ts a̱tse'e na̱jkx nvinja'viva
nvintsa̱'kiva.
9 Ku ve'e ve'em yaknu̱u̱jmidi je̱
yaa'tya̱jkta, van'it tse'e cho̱o̱'ndini.
Van'it tse'e vyintoo'va̱jkijidi je̱
maatsa juu' ve'e y'ixtu ku ve'e
vye̱'nada je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j
pyítsum, je̱tse'e yo̱'y'atú̱vi je̱ maatsa
joma ve'e je̱ pi'k mix ónu̱k. 10 Ku
ve'e je̱ yaa'tya̱jk du̱'íxtinuva je̱
maatsa, o̱o̱y tse'e tyunxo̱o̱jntkti.
11 Ku ve'e tya̱jkidi je̱p tu̱jkp, y'ixtu
tse'e je̱ pi'k mix ma̱a̱t je̱ tyaak
María, van'it tse'e du̱vinko̱xkténidi
je̱ pi'k mix ónu̱k je̱tse'e du̱vinja'vidi
du̱vintsa̱'kidi. Van'it tse'e
du̱yak'avaatsti je̱ y'apa̱jkinda je̱tse'e
du̱mo̱o̱ydi je̱ vyintsa̱'kin: je̱ oro, je̱ts
je̱ incienso ax jo'n je̱ po̱o̱m, je̱ts
je̱ pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e mirra
du̱xa̱a̱j. 12 Van'it tse'e je̱ Nte'yam
tyuknu̱ja'vijidi je̱ kuma'aj ka̱jx je̱ts
ka'a ve'e y'ukvimpijttinit joma
ve'e je̱ Herodes. Je̱ viijnk too' tse'e
pya̱jktinu je̱tse'e ña̱jkxtini joma ve'e
je̱ y'itta je̱ ñaaxta.

Ku je̱ Jesús yaktso̱o̱'nji je̱ tyee' je̱ tyaak je̱tse'e yakna̱jkxji je̱p Egipto

13 Ku ve'e ña̱jkxtini je̱ yaa'tya̱jkta
juu' ve'e je̱ maatsa du̱nu̱'ixpa̱jkidup,
van'it tse'e je̱ José je̱ kuma'aj
ka̱jx yak'ixji to'k je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n
je̱ y'aangeles juu' ve'e jidu̱'u̱m
na̱'mu̱xju:
—Pojtu̱ku̱, yaktso̱o̱'nu̱ ya̱ pi'k mix
ma̱a̱t ya̱ tyaak je̱ts ma̱a̱tke̱'e̱ku̱n.
Na̱jkxta je̱m Egipto, je̱m tse'e
mtándat van'it paat ku a̱ts
mitse'e nvaajnjat, ku̱x je̱ Herodes
yakjay'íxtajape'e ya̱ pi'k mix ónu̱k
je̱tse'e du̱yakjay'o̱o̱'kju̱t.
14 Van'it tse'e je̱ José pyojtu̱k
je̱tse'e ko̱o̱'ts du̱ma̱a̱ttsa̱a̱'n je̱ pi'k
mix ónu̱k ma̱a̱t je̱ tyaak, je̱tse'e je̱m
Egipto ña̱jkxti. 15 Je̱m tse'e tyaandi
van'it paat ku ve'e je̱ Herodes

y'o̱o̱'kni. Ku tse'e ve'em jyajty,
van'it tse'e tyoojnji je̱ Maja̱ Vintsa̱n
je̱ y'ayook, ve'em ax jo'n vyaajñ to'k
juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
"Nvatso̱o̱v a̱tse'e je̱ n'Onu̱k je̱tse'e
je̱m Egipto pyítsumnit." Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ.

Ku je̱ Herodes du̱yakjay'o̱o̱'kjidi je̱ pi'k mix ónu̱k

16 Ku ve'e je̱ yakkutojkpa
Herodes du̱'ix je̱ts vin'a̱a̱'nju̱du
ve'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e
je̱ maatsa du̱nu̱'ixpa̱jkidup,
o̱o̱y tse'e tyunnaajkjo̱tma'tji,
yakjay'o̱o̱'kka̱jxju ve'e nu̱jom je̱ pi'k
mix ónu̱kta juu' ve'e du̱kata̱jkipna
toojk joojnt je̱tse'e je̱m jyoojntykada
vye'na beleenit kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts
ta̱ma̱naat; ve'eme'e du̱payo̱'y pa̱n
vinxu̱p joojntani ve'e je̱ pi'k mix
Jesús, ve'em ax jo'n ña̱'mu̱xjidi
je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e je̱ maatsa
du̱nu̱'ixpa̱jkidup. 17 Ax ku tse'e
ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji je̱
Jeremíasje̱ y'ayook, to'k juu' ve'e ijt
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

18 Yakmo̱tu xa ve'e je̱m ramaajit
kyajpu̱n ka̱jxm
je̱tse'e je̱ jayu je̱ yaaxu̱n je̱
tsaachvinma'yu̱n du̱yaknajxti,
je̱ Raquel je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j,
je̱'e̱ tse'e je̱ y'ónu̱k du̱nu̱yaaxtu,
ka'a tse'e du̱'uktso̱jktini je̱tse'e
pa̱n kyo̱jtsjo̱t'amájajadat,
ku̱x ta̱vani ve'e je̱ y'ónu̱kta
y'o̱o̱'kni vye'na.

19 A̱a̱'kani tse'e je̱ Herodes vye'na,
van'it tse'e je̱m Egipto je̱ José to'k je̱
Maja̱ Vintsa̱n je̱ y'aangeles yak'ixji je̱
kuma'aj ka̱jx, je̱tse'e ña̱'mu̱xji:

20 —Pojtu̱ku̱, vo̱vu̱ ya̱ pi'k mix
ma̱a̱t ya̱ tyaak, na̱jkxtinuva je̱m
israeejlit y'it jo̱o̱tm, ku̱x ta̱vani
je̱'e̱ ve'e y'o̱o̱'ktini juu' ve'e
du̱'ukyak'o̱o̱'kuvaandu ya̱ pi'k mix.
21 Van'it tse'e je̱ José pyojtu̱k
je̱tse'e du̱va̱a̱jv je̱ pi'k mix ma̱a̱t
je̱ tyaak, je̱tse'e je̱m ña̱jkxtini
israeejlit y'it jo̱o̱tm. 22 Ax ku tse'e
je̱ José du̱mo̱tu je̱ts je̱ Arquelao ve'e
yakkutojkp je̱m Judea, je̱'e̱ juu' ve'e
je̱ tyee' Herodes du̱vintikts, tsa̱'ki
tse'e je̱ José ku ve'e je̱m ña̱jkxu̱t.
Ku ve'e yakvaajnji je̱ kuma'aj
ka̱jx, je̱m tse'e galiléait y'it jo̱o̱tm
ñu̱jkx. 23 Ku ve'e je̱m jye̱'y, je̱m
tse'e nazarétit kyajpu̱n ka̱jxm
ñu̱jkx tsu̱u̱niva. Ku tse'e ve'em
jyajty, van'it tse'e tyoojnji juu' ve'e
kyo̱jtstu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku
ve'e vyaandi je̱ts nazarétit jayu je̱'e̱
ve'e je̱ Jesús.

Ku je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 Ku ve'e je̱ Jesús chu̱u̱ni
je̱m Nazaret, van'it tse'e
je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan ñu̱jkx joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na je̱m judéait y'it
jo̱o̱tm. 2 Je̱m tse'e du̱tuk'ix'ukvaajñ
je̱ jáyuda juu' ve'e nu̱na̱jkxju̱du.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini
je̱ mko̱'o̱y joojntykinda.
Napya̱a̱jmjidini je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m, ku̱x myaaxu̱xju̱dupe'e
je̱tse'e je̱m m'ijttinit.
3 Ya̱ Juaants je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
y'ava'ni je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa Isaías. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱jatyaajñ:

Yakmǫ́tup xa ve'e ku ve'e to'k je̱
jayu jidu̱'u̱m ma̱kk kya̱ts joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na:
"Yak'o̱'yijada, yaktaajvjada je̱
too' joma ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
ñáxu̱t."
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jatyaajñ.
4 Juu' ve'e je̱ Juan vyítip, je̱
camello pajk pu̱mts je̱'e̱ ve'e; je̱
ak tse'e tyiintsoojmjup. Je̱ paach
tse'e jyu̱'kxp je̱ maja̱ pa'ajk.
5 Je̱ jerusaleenit jayu tse'e najkxtu
amo̱tunajxpa; najkxtuva tse'e
nu̱jom je̱ jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup
je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, nay ve'empa
tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱mutá̱midup
je̱ jordaanit maja̱ na̱aj. 6 Vintso̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ tyo̱kin du̱mavyatsta, ve'em
tse'e je̱ Juan yakna̱pétjada je̱m
Jordán maja̱ najo̱o̱tm.
7 Ax ku tse'e je̱ Juan du̱'ix je̱ts
nu̱maye'e je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱
saduceota̱jk ñu̱na̱jkxjada je̱tse'e
du̱yakna̱pétta̱t, van'it tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Miitsta, je̱ tsaa'n je̱ chaanda
je̱ kyo̱o̱jta, je̱ ka̱ts xa ve'e
tu̱xmǫ́tuda je̱ts tá̱minup je̱'e̱ ve'e
je̱ tsaachto'nu̱n, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
xkuke̱'e̱kta. 8 Je̱'e̱ tse'e mtoondinup
juu' ve'e o̱y je̱tse'e ñu̱ke̱'xnatá̱kat
je̱ts mmaso̱o̱ktinu ve'e je̱ mko̱'o̱y
joojntykinda. 9 Ka'a ve'e xnu̱tú̱vadat
je̱tse'e mva'andat: "Ka'a tse'e je̱
Nte'yam xyaktsaachpaatumdat,
ku̱x je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
xa u̱u̱'me'eda", ku̱x nvaajnjidup a̱ts
miitse'e je̱ts o̱'yixjupe'e je̱ Nte'yam
je̱tse'e ya̱ tsaaj du̱yakvimpítu̱t je̱
Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 10 Ve'em
xa miitse'eda ax jo'n je̱ ku̱p juu'
ve'e je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx du̱kayakta̱'mip.
Ax ta̱ tse'e je̱ tiempo jye'ya juu'
ve'e ve'em ax jo'n je̱ jayu je̱ pojxu̱n
du̱mach je̱tse'e je̱ ku̱p du̱pojxu̱ku̱t.
Ax nu̱jom tse'e je̱ ku̱p juu' ve'e
je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx du̱kayakta̱'mip,
yakpojxu̱knupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
yakja̱nvíppinit. 11 Je̱ tsoxk na̱aj
a̱ts miitse'e ntukyakna̱pe̱jttup,
je̱'e̱ nu̱ja'vints je̱'e̱ ve'e je̱ts
mmaso̱o̱ktinu ve'e je̱ mko̱'o̱y
joojntykinda; ax je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e
xpa'u̱x'o̱o̱kip, je̱'e̱ tse'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda mtukyakna̱pétjadap
je̱ Espíritu Santo je̱tse'e je̱ jayu
du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t. Ñu̱má̱jipts je̱'e̱
ve'e nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ni
ka'ats a̱tse'e nvinmachju̱ je̱ts a̱tse'e
je̱ kya'a̱jk nyakke̱e̱kjat. 12 Ku ve'e
je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱y, ve'em tse'e
du̱tónu̱t ax jo'n to'k je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e je̱m kya̱'m je̱ tukje̱e̱'pu̱n
du̱mats'ijtp je̱tse'e du̱vimpǫ́ju̱t
je̱ trigo. Pya̱kmókup tse'e je̱ trigo
ta̱ajm; ax je̱ po'ox juu' ve'e pya̱jkjap,
je̱'e̱ tse'e je̱m ja̱njo̱o̱tm pya̱a̱mnup
juu' ve'e ni vin'ita kapi'tsp.

Ku je̱ Jesús ña̱pejt

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

13 Ku ve'e je̱ Juan je̱ jayu
du̱yakna̱pejt, van'it tse'e je̱ Jesús
cha̱a'n je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm
je̱tse'e jye̱'y joma ve'e je̱ jordaanit
maja̱ na̱aj, je̱m joma ve'e je̱ Juan
vye'na. Je̱'e̱ tse'e ñu̱na̱jkx je̱tse'e
je̱ Juan yakna̱pétju̱t. 14 Ka'a tse'e je̱
Juan du̱'uktsa̱jk, jidu̱'u̱me'e je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jmi:
—¿Mits a̱tse'e xnu̱miimp? Ñojk'ǫ́y
xa a̱ts mitse'e xyakna̱pe̱tu̱t.
15 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Kuvu̱k xa ve'e du̱tsa̱k, ku̱x pyaatyp
y'ake̱e̱guip je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nto'numu̱t
nu̱jom juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.

Van'it tse'e je̱ Juan du̱kuvu̱jk.
16 Ku tse'e je̱ Jesús ña̱pe̱jtku̱jx, van'it
tse'e pyítsumni je̱m na̱jo̱o̱tm. Tun
to'mayji tse'e o̱jts je̱ tsapjo̱o̱tmit
it y'ava'ach je̱tse'e je̱ Jesús
du̱'ix je̱ts je̱me'e ñu̱ka̱da'akyju̱ je̱
Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m
je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm, ve'eme'e
ñu̱ka̱da'akyju̱ ax jo'n to'k je̱ pak.
17 Van'it tse'e to'k je̱ ayook yakmo̱tu
juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ka̱daak.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp, o̱o̱yts a̱ts ya̱'a̱
ve'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k.

Ku je̱ Jesús je̱ Satanás
y'ukyakto̱kimpa̱kuvaajnji
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 Van'it tse'e je̱ Espíritu
Santo je̱ Jesús du̱yaknu̱jkx
je̱m vinva'ajts it ka̱jxm
je̱tse'e je̱m je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta, je̱tse'e
du̱'íxu̱t vintso̱ ve'e je̱ Jesús
ku̱du̱yaktko̱kimpu̱jk. 2 Vu̱jxtkupx xa̱a̱j
vu̱jxtkupx tsooj ve'e je̱ Jesús kyakay
vye'na, van'it tse'e je̱ yooj pyaatji.
3 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
vyinkuta̱miji je̱tse'e ña'mu̱xji,
ukvin'a̱a̱'nuvaajnju tse'e:
—Pa̱n tyu̱vam xa ve'e je̱ts
je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k mitse'e,
mukó̱tsu̱ts n'it ya̱ tsaaj je̱tse'e
vyimpítu̱t tsapkaaky.
4 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Ka tun je̱'e̱ ka̱jxjyap
xa ve'e je̱ jayu jyoojntyka ku ve'e
juu' du̱kay du̱ju̱'kx, je̱ ayook ka̱jxe'e
juu' ve'e je̱ Nte'yam kya̱jtsp."
5 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
yaknajkxji je̱m kunuu'kx kajpu̱n
ka̱jxm, je̱m Jerusalén. Van'it tse'e
je̱ Jesús je̱m ma̱ja̱ tsapta̱kko̱jm
du̱yakpejt 6 je̱tse'e jidu̱'u̱m
du̱nu̱u̱jmi:
—Pa̱n tyu̱vam xa ve'e je̱ts
je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k mitse'e,
naajkku̱sta̱kajats n'it, ku̱x
jidu̱'u̱me'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:
Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱pava'anup
je̱ y'aangelesta̱jk je̱tse'e
m'íxju̱t mjayé̱pju̱t,
je̱tse'e je̱ kya̱'a̱j mtuk'amátsajat
je̱tse'e je̱ mtek je̱ tsaaj
kyayaktsaachajat.
7 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Vaampap tse'e jidu̱'u̱m je̱
Kunuu'kx Jatyán: "Ka'a tse'e x'íxtat
joma vaate'e juu' du̱kuvu̱k je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱n, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda."
8 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
yaknajkxjuva joma ve'e to'k je̱ ko̱pk
juu' ve'e ka̱jxm a̱a̱'k. Je̱m tse'e je̱
Jesús du̱tuk'ix nu̱jom je̱ jayu juu'
ve'e yakkutujkja ijttup yaja naxviijn
je̱ts vinxu̱pe'e je̱ ma̱jin je̱ jayu
du̱jayep. 9 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Nu̱jom xa a̱ts mits ya̱'a̱ ve'e
nmo̱kya̱jxnit pa̱n xvinko̱xkténip
a̱ts mitse'e je̱ts a̱tse'e xvinjávat
xvintsa̱'a̱gat.
10 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Na̱jkxni, Satanás, ku̱x jidu̱'u̱me'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
"Vinjávada vintsa̱'a̱gada je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱n, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda,
je̱'e̱jyji ve'e to'k mvinjávadap
mvintsa̱'a̱gadap."
11 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
myaso̱o̱kji je̱tse'e je̱ aangelesta̱jk

je̱ Jesús du̱nu̱naj̱kxti je̱tse'e
du̱patto'nidi.

Ku je̱ Jesús kya'amay'ukvaajñ je̱p Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ ka̱ts
du̱mo̱tu je̱ts je̱pe'e poxu̱ntu̱jkp
je̱ Yaknapejtpa Juan, van'it tse'e
ñu̱jkx je̱m Galilea; 13 ax ka'a tse'e
tyaajñ je̱m nazarétit kyajpu̱n
ka̱jxm, je̱me'e Capernaum ñu̱jkx
tsu̱u̱niva. Je̱ kajpu̱n, myutámipe'e je̱
ma̱ja̱ na̱'aka̱ya je̱m zabuloonit je̱ts
neftaliijit y'it jo̱o̱tmda. 14 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e ve'em jyajty je̱tse'e tyoojnji juu'
ve'e je̱ Isaías jyatyaan, to'k juu' ve'e
ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱jatyaajñ:

15 Je̱ it je̱ naax juu' ve'e Zabulón
je̱ts Neftalí du̱xa̱aj,
je̱ too' juu' ve'e je̱'yp je̱m maaxy
na̱pa'am je̱tse'e ñaxy je̱m
jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱
na̱pa'am,
je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm joma
ve'e jyoojntykada pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap,
16 je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e kupi'ijts
kuko̱o̱'ts tsu̱u̱nidu,
y'íxtuts je̱'e̱ ve'e to'k je̱ ma̱ja̱
kujajpa je̱ ma̱ja̱ kuta̱'kxpa;
pa̱n pa̱n jatye'e maaydup tajtup
ku̱x cha̱'kidupe'e je̱tse'e
y'o̱o̱'ktat,
kujajju̱du kuta̱'kxju̱du tse'e.

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jatyaajñ.
17 Van'it tse'e je̱ Jesús
kya'amay'ukvaajñ. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini
je̱ mko̱'oy joojntykinda.
Napya̱a̱jmjidini je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m ku̱x myaaxu̱xju̱dupe'e
je̱tse'e je̱m m'ijttinit.

Ku je̱ Jesús du̱va̱a̱jv nu̱maktaaxk je̱ ajkx maakpada

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Je̱ja tse'e galiléait mya̱ja̱
na̱'aka̱ya pa'ayi je̱ Jesús ñaxy
vye'na, je̱tse'e du̱'ix nu̱me̱jtsk
je̱ yaa'tya̱jk, to'k uts to'k ajch:
to'k juu' ve'e du̱xa̱a̱j Simón
juu' ve'e yaktukxa̱a̱ji Pedro, je̱ts
jado'k juu' ve'e du̱xa̱a̱j Andrés.
Ajkx maakpats je̱'e̱ ve'e y'ijtti;
je̱m je̱'e̱ ve'e du̱'avájada vye'na
je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuum ma̱ja̱
na̱'aka̱ya jo̱o̱tm. 19 Van'it tse'e je̱
Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Pamiindini a̱ts. Ajkx maakk
xa ve'e mtoondup; ax u̱xyamts a̱ts
miitse'e je̱ toonk nmo̱'o̱dat je̱ts
a̱tse'e je̱ jayu xtuknu̱míndat.
20 Tun jatyji tse'e du̱maso̱o̱ktini
je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuum je̱tse'e
du̱pana̱jkxtini.
21 Ve̱e̱'n tse'e yo̱'o̱yda vye'na, van'it
tse'e je̱ Jesús du̱'ixpa janu̱me̱jtsk je̱
yaa'tya̱jk, je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan,
nay to'k uts to'k ajchpats je̱'e̱ ve'eda,
je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jk. Je̱m je̱'e̱
ve'e barco jo̱o̱tm je̱ tyee' du̱ma̱a̱dada
vye'na je̱tse'e je̱ tyuk'ajkx'amaakin
xuum du̱'ataagada. Van'it tse'e
je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jk
yakvo̱o̱vduva. 22 Tun jatyji tse'e
du̱maso̱o̱ktini je̱ barco ma̱a̱t je̱
tyee'da, je̱tse'e du̱pana̱jkxtini.

Ku je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱jk

(Lc. 6.17-19)

23 Je̱m tse'e nu̱jom galiléait
y'it jo̱o̱tm je̱ Jesús du̱'ayo̱'o̱y

du̱'anaxy y'ijt joma jaty tsaptajk
jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu du̱tukyak'ixpu̱k
jẹ̱ o̱y kats jẹ̱ o̱y ayook, jẹ̱'ẹ̱ ve'e
ku ve'e jẹ̱ jayu yakvaajñja jẹ̱ts
chajkpe'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu
ñapyaajmjidinit jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam
y'am kya'm. Pan nu̱vinxu̱pe'e to'k
jado'k jẹ̱ pa'am du̱jayep, ve'em tse'e
du̱yakjo̱tkadaakni. 24 Yaknu̱ja'vip
tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱m nu̱jom maja it
jo̱o̱tm juu' ve'e Siria du̱xaaj;
tyuknu̱najkxtu tse'e jẹ̱ Jesús nu̱jom
pan pan jatye'e jẹ̱ pajkpa jẹ̱ aampa
du̱jayẹ̱jptup, pan pan jatye'e jẹ̱m
jya'vin kajxmda jẹ̱ ko̱'o̱yjáyuvap, pan
pan jatye'e ko̱'o̱pya'ampajkju̱dup,
jẹ̱ts pan pan jatye'e mojktup;
yakjo̱tkadakkajxnuts jẹ̱'ẹ̱ ve'e to'k
ka'ajyjida. 25 Nu̱may tse'e jẹ̱ jayu
pyanajkxjidi. Jẹ̱m tse'e jẹ̱ galiléait
jayu, jẹ̱m tse'e juu' ve'e tso̱o̱'ndu
jẹ̱m decápolisit y'it jo̱o̱tm jẹ̱ts jẹ̱m
jerusaleenit kyajpu̱n kajxm, jẹ̱mpa
tse'e juu' ve'e viijnk tso̱ tso̱o̱'ndu jẹ̱m
judéait y'it jo̱o̱tm, nay jẹ̱mpa tse'e
juu' ve'e tso̱o̱'nduva jẹ̱ it jẹ̱ naax
juu' ve'e jado'k ado'om jẹ̱ jordaanit
maja nanaxy jẹ̱m joma ve'e jẹ̱ xaaj
pyítsum.

Ku jẹ̱ Jesús kya'amaajy jẹ̱m tonu̱n viinm

5 Ku ve'e jẹ̱ Jesús du̱'ix jẹ̱
nu̱may jayu, van'it tse'e pyejt
joma ve'e to'k jẹ̱ tonu̱n jẹ̱tse'e jẹ̱m
y'ajxtk. Van'it tse'e jẹ̱ y'ixpajkpatajk
ñu̱jẹ̱'yjidi, 2 jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús
yak'ixpajkjidi jidu̱'u̱m:

Jẹ̱'ẹ̱da pan pan jatye'e xo̱o̱nda

(Lc. 6.20-23)

3 —Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan pan
jatye'e jẹ̱ tyo̱kin du̱'ixkajptup,
íttapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am
kya'm.
4 'Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan
pan jatye'e tsaachvinmaaydup,
yakjo̱t'amájajadapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱
Nte'yam.
5 'Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan pan
jatye'e jẹ̱ nu̱u̱'k aaj jẹ̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t
du̱jayẹ̱jptup, jẹ̱'ẹ̱ tse'e yakmo̱'o̱dap jẹ̱
naxviijnit it.
6 'Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan pan
jatye'e du̱yoojidup du̱taatsidup
juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chajkp, ku'ux
jo̱tkada'aky tse'e y'íttat.
7 'Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan pan
jatye'e jẹ̱ jayu du̱tukmo̱'ttup,
tukmo̱'tju̱duvapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱
Nte'yam.
8 'Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan pan
jatye'e jẹ̱ va'ajts aaj jẹ̱ va'ajts jo̱o̱t
du̱jayẹ̱jptup, y'íxtapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱
Nte'yam.
9 'Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan pan
jatye'e du̱yaknamyujo̱t'o̱'yijidup juu'
ve'e namyu'ẹ̱jkju̱dup, va'anupts jẹ̱'ẹ̱
ve'e jẹ̱ Nte'yam: "Atsts ya'a ve'e jẹ̱
n'ónu̱kta."
10 'Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pan pan
jatye'e jẹ̱ jayu jomtoojnju̱dup
titoojnju̱dup ku̱xe'e du̱tonda juu'
ve'e jẹ̱ Nte'yam chajkp, íttapts jẹ̱'ẹ̱
ve'e jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am kya'm.
11 'Xo̱o̱n xa miitse'eda ku ve'e jẹ̱
jayu mvinko̱jtspẹ̱tjada, mjomtónjada
mtitónjada, jẹ̱tse'e mnu̱vampẹ̱tjada
ats kajx. 12 Tukxo̱o̱ndu̱kta tse'e
o̱o̱y ku ve'e ve'em myaktonda, ku̱x
myakmo̱o̱ydinupe'e jẹ̱ maja o̱'yin
jẹ̱m tsapjo̱o̱tm, ku̱x ve'eme'e
du̱jomtoondi du̱titoondi jẹ̱ Nte'yam
jẹ̱ y'ayook ko̱jtsnajxpatajkta juu'
ve'e joojntykidu too'vajkp jẹ̱ts ka'a
ve'e miitsta.

Jẹ̱ kaan tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 9.49-50; Lc. 14.34-35)

13 'Miitsta xa ve'e jẹ̱ kaan jo'n
yaja naxviijn. Ax pa̱n tǫ́kinup tse'e
jẹ̱ kaan jẹ̱ tya'mu̱tsin, ¿vintsǫse'e
jado'k nax tya'mu̱tsinuvat?
Ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'uktoonnit,
yak'u̱xkǫ'ǫnupe'e jẹja too'
aajy jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu ñu̱tẹẹ'nju̱t
tyuktẹẹ'nju̱t.

Jẹ̱ ta̱'kxpa tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.21-25; Lc. 8.16-18)

14 'Miits xa ve'e jẹ̱ ta̱'kxpa jo'n
yaja naxviijn. To'k jẹ̱ kajpu̱n juu'
ve'e jẹ̱m kǫpk ka̱jxm, ka'a tse'e
y'ǫya jẹ̱tse'e yakyo'otsu̱t. **15** Ka'a
xa ve'e jẹ̱ ta̱'kxpa yakna̱'a̱k jẹ̱tse'e
ti yaktuknaxjópu̱t; ka̱jxm jẹ̱'ẹ̱
ve'e yakpu̱m jẹ̱tse'e du̱kuta̱'kxu̱t
anañu̱joma jẹ̱ jáyuda juu' ve'e jẹ̱p
tu̱jkp. **16** Nay ve'empats miitse'eda,
ve'em ax jo'n jẹ̱ ta̱'kxpa jẹ̱ nu̱may
jayu du̱kutu̱'kx, yaknu̱kẹ'xnatá̱kada
jẹ̱ y'ǫy jẹ̱'ẹ̱ jẹja jẹ̱ jayu vyinkujk;
ku jẹ̱'ẹ̱ ve'e du̱'íxtat jẹ̱ y'ǫy jẹ̱'ẹ̱
juu' ve'e mtoondup, yakmájadap
yakjaanchadapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱
nTee'amda, juu' ve'e jẹ̱m tsapjǫǫtm.

Ǫy jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Moisés jẹ̱ pyava'nu̱n
(Lc. 16.16-17)

17 'Ka'a xa miitse'e mvinmáydat
jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ a̱tse'e nnu̱miin jẹ̱ts
a̱tse'e nyakkutǫ́kiyu̱t jẹ̱ Moisés
jẹ̱ pyava'nu̱n jẹ̱ts juu' ve'e
jyavyẹjttu jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook
kǫjtsnajxpata̱jkta. Ka jẹ̱'ẹ̱ ka̱jxapts
a̱tse'e nmiijn jẹ̱ts a̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
nyakkutǫ́kiyu̱t; jẹ̱'ẹ̱ ka̱jxe'e
jẹ̱ts a̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e nkutyónu̱t jẹ̱ts
a̱tse'e nkǫjtsva'atsu̱t ti ve'e
tyijp. **18** Tyúvam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, namvaate'e y'it
ya̱ tsajmit it jẹ̱ts ya̱ naxviijnit it,
tonká̱xjup tse'e nu̱jom jẹ̱ pava'nu̱n;
du̱ma̱ja du̱mootska jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱
pava'nu̱n, tonká̱xjupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e.
19 Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e, pa̱n pa̱n xa
ve'e du̱kakutyoomp jẹ̱ pava'nu̱n,
du̱kanu̱ma̱ja jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ pava'nu̱n,
jẹ̱tse'e ve'em jẹ̱ jayu du̱tuk'ix,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e du̱nu̱pi'kiká̱xup jẹ̱ jayu
juu' ve'e ijttup jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam
y'am kya̱'m; ax pa̱n pa̱n tse'e
du̱kutyoomp jẹ̱ pava'nu̱n jẹ̱tse'e
ve'em jẹ̱ jayu du̱tuk'ix, ñu̱má̱japts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am
kya̱'m. **20** Ku̱x ve'em a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, ve'em xa ve'e du̱tsa̱k
jẹ̱tse'e nu̱yojk ǫy xtóndat juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam cha̱jkp jẹ̱ts ka'a ve'e
juu' ve'e tyoondup jẹ̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk jẹ̱ts jẹ̱ fariseota̱jk.
Pa̱n ka'a tse'e ve'em xtonda, ka'a
tse'e mtá̱kadat jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am
kya̱'m.

Ku jẹ̱ jayu jyǫtma'aty
(Lc. 12.57-59)

21 'Ta̱ ve'e x'amǫtunaxta
ku ve'e jidu̱'u̱m jẹ̱ ju̱jpit jayu
yaknu̱u̱jmidi: "Ka'a tse'e
myakjayu'ǫǫ'ktat, ku̱x jyapa̱na pa̱n
pa̱ne'e yakjayu'ǫǫ'kp, yakmǫ'ǫpts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tsaachpaatu̱n." **22** Ax
nmu̱u̱jmidupts a̱ts miitse'e jẹ̱ts
jyapa̱na pa̱n pa̱ne'e jẹ̱ y'uts jẹ̱ y'ajch
ukpu̱ jẹ̱ y'uts jẹ̱ cha̱'a̱ du̱mu'ẹjkjup,
yaktǫkimpayǫ'ǫyupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e.
Pa̱n pa̱ne'e jẹ̱ y'uts jẹ̱ y'ajch ukpu̱
jẹ̱ y'uts jẹ̱ cha̱'a̱ du̱vinkǫjtspẹjtp,
tǫkimpayǫ'ǫyjadapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup jẹ̱p
tsaptu̱jkp. Pa̱n pa̱n tse'e ka víjap

dutijp je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts
je chaʼa, kutsaʼaga tse'e jetse'e jem
janjootm yakpaamnit.
23 'Ax ve'em tse'e, pan
myaknajkxtup xa ve'e je myaxta
joma ve'e je Nte'yam xvinjávada
xvintsaʼagada, jetse'e jem
xjaa'myétstat jets mmu'ejkjudupe'e
nuto'k je m'utsta je m'ajchta ukpu
nuto'k je m'utsta je mtsaʼada,
24 masoʼoktanumts ejja je myaxta
jetse'e najkx too'vajkp je'e
xmaatnamyujot'óyajada, van'it tse'e
mvimpijttinuvat jetse'e je myaxta je
Nte'yam xtukkatákadat.
25 'Pan jem xa ve'e pane'e
mnuxaʼaijidup jetse'e xmaatnajkxta
ejja je yakkutojkpa vyinkujk,
tukmaatkojts'óyada tse'e ejja
too' aajy, ve'em tse'e jem je tokin
payoʼyva kyaʼm mkayakpámdat.
Kux pan mpaajmjudup xa ve'e
jem je tokin payoʼyva kyaʼm,
je tokin payoʼyva tse'e jem je
tojpa kyaʼm mpámjadap jetse'e
mpoxuntakpámjadat. 26 Tyúvam
xa atse'e nva'añ jets ka'ajame'e
mpítsumdat jep poxuntujkp
vi'name'e xkakuvetta nujom juu'
ve'e myójidup.

Ku je jayu je navyajkun duyakvintsaʼkintóki

27 'Ta ve'e x'amotunaxta ku
ve'e jidu'um yakkats: "Kaʼa tse'e
xyakvintsaʼkintókidat je navyajkun."
28 Ax atsts miitse'e nnuujmidup
jets opyana pan pane'e dunu'ixp
to'k je taʼaxtajk jetse'e dutsak
jetse'e dumaatnayjayépjut, ta tse'e
jem jya'vin kajxm je taʼaxtajk
dutukmaatyakvintsaʼkintóki je
navyajkun.

29 'Pan myaktokintoojnjudup
xa ve'e je m'akaʼyun viijnda,
tunyakpítsumda tse'e jetse'e
x'uxkojtat, kux nuyojk oy jeʼe ve'e
jetse'e to'k viijn je mni'kxta je
mkopkta xyakkutókidat jets ka'a
ve'e ku ve'e nujom je mni'kxta je
mkopkta yakpaamnit jem janjootm.
30 Pan myaktokintoojnjudup xa ve'e
je m'akaʼyun kaʼajta, tunkuspoxta
tse'e jetse'e x'uxvívuptat, kux
nuyojk oy jeʼe ve'e jetse'e to'k
viijn je mni'kxta je mkopkta
xyakkutókidat jets ka'a ve'e ku
ve'e nujom je mni'kxta je mkopkta
yakpaamnit jem janjootm.

Ku je yaa'tyajk je ñudaʼax dumasookni

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 'Kojtstuva tse'e je jayu jidu'um:
"epyana xa ve'e pan pane'e je
ñudaʼax dumasoʼokuvaannup, tun
vinkopkts jeʼe ve'e jetse'e too'vajkp
dumoʼot je ñak joma ve'e yak'íxut
jets kaʼa jeʼe ve'e duʼuknudaʼaxini."
32 Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets
pan pan yaa'tyajke'e dumasookup
je ñudaʼax, pan ka jeʼe kajxap ku
ve'e je ñudaʼax duyakvintsaʼkintóki
je navyajkun, je yaa'tyajk kajx tse'e
je taʼaxtajk duyakvintsaʼkintóki
je navyajkun ku ve'e je viijnk
yaa'tyajk dupuk. Ax jeʼe tse'e juu'
ve'e ux'ook dupajkp je taʼaxtajk juu'
ve'e je ñuyaa'y tumyasookjini, nay
yakvintsaʼkintókivapts jeʼe ve'e je
navyajkun.

Ku je jayu je Nte'yam duyaknaxy ukpu ti jaty

33 'Ta ve'e x'amotunajxtuva
ku ve'e jidu'um je jujpit jayu

yaknuujmidi: “Kutyonu je
vaanduk juu' ve'e tuxpum pan
je Nte'yame'e tuxyaknaxy.” 34 Ax
atsts miitse'e nnuujmidup jets
ka'a ve'e je Nte'yam xyaknáxtat
ku ve'e je vaanduk xpamda.
Ni ka'a tse'e je tsapjootmit it
xyaknáxtat. Pan ve'em xa ve'e
xtonda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je
Nte'yam kuxyaknajxti, kux jeme'e
je Nte'yam je kyutojkun tsuujntkun.
35 Ka'a tse'e ya naxviijnit it
xyaknajxtuvat. Pan ve'em xa ve'e
xtonda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je
Nte'yam kuxyaknajxti, kux ve'em
ya'a ve'e ya naxviijnit it ax jo'n
je va'kpejtun joma ve'e je Nte'yam
je tyek kuduyukkán. Ka'a tse'e je
Jerusalén xyaknajxtuvat. Pan ve'em
xa ve'e xtonda, ve'emts je'e ve'e
ax jo'n je Nte'yam kuxyaknajxtuva,
kux je Maja Yakkutojkpa je'e ve'e
je kyajpun. 36 Ni je mkuvajka tse'e
xkayaknajxtuvat, kux ka'a ve'e
m'o'yixjada jetse'e xyakvimpíttat
otyo'ka je mvaajyta yak uk pooo'p.
37 Jidu'ume'e mva'andat “ve'em”
ukpu “ka'a”; kux juu' ve'e nuyojk
jaa'kyakkojtsp, je ko'oyjáyuvapts je'e
ve'e duyakjéjip.

Ku je jayu dutonumpit juu' ve'e ka óyap

(Lc. 6.29-30)

38 ’Ta ve'e x'amotunajxtuva ku
ve'e jidu'um yakkats: “Pan pane'e je
jayu je vyiijn duyakma'tp, je tyaats
duyakvajntkp, nay vanxúpjyam
tse'e yaktoonnuvat.” 39 Ax atsts
miitse'e nnuujmidup jets ka'a ve'e
xtonumpijtjadat juu' ve'e ka óyap
pan pane'e mmutokintoojnjudup;
ñojk'óy xa ve'e, pan pane'e
m'akupa'kxijidup to'k ado'om aaj,
mooyduva tse'e jado'k ado'om
jetse'e mjaa'k'akupa'kxajadat. 40 Pan
pan tse'e mnuxa'aavaajnjudup
jetse'e je mvitupa'tk mpajkuxjada,
masooktuva tse'e jetse'e
je mvituni'kx mpajkuxjadat.
41 Pan myaktuk'akee'yidup xa
ve'e jetse'e juu' xpatsámdat
kojkm legua, ax mpatsámdap
tse'e jakojkm legua. 42 epyana
pan pane'e juu' m'amótujudup,
mmo'odap tse'e; pan pan tse'e juu'
anuu'kx m'amótujudup, ka'a tse'e
xtso'oxpáktat.

Tsokta je jayu pan pane'e mtso'oxpajkjudup

(Lc. 6.27-28, 32-36)

43 ’Ta ve'e x'amotunajxtuva ku
ve'e jidu'um yakkats: “Tsokta
pan pane'e mtsojkjudup; ka'a
tse'e xtsóktat pan pane'e
mtso'oxpajkjudup.” 44 Ax atsts
miitse'e nnuujmidup: Tsokta pan
pane'e mtso'oxpajkjudup, amótuda
je Nte'yam jetse'e dukunoo'kxut
pan pane'e mko'oñukojtsijidup,
otyoojnjada pan pane'e
mko'otyoojnjudup, nutsapkotsta
jetse'e je Nte'yam oy tyo'nuxjadat
pan pane'e mvinkojtspejtjudup
jets pan pane'e mjomtoojnjudup
mtitoojnjudup, 45 ax ve'em
tse'e mnuke'xnatákadat jets
nTee'imdupe'e je Nte'yam, juu'
ve'e jem tsapjootm. Kux ku xa
ve'e je aampa xaaj duyakpítsum,
tyuknu'aampyts je'e ve'e juu' ve'e
oy jayu jets juu' ve'e ko'oy jayu,
yakjéjipts je'e ve'e je tooj jetse'e
duyaknutu'uj pan pan jatye'e
tuv jáyuvidup joojntykidup, nay

ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
jomjáyuvidup tijáyuvidup je̱tse'e
jyomjoojntykada tyijoojntykada.
46 Pa̱n je̱'e̱jyji xa miitse'e mtso̱jktup
pa̱n pa̱ne'e mtso̱jkju̱dup, ¿ti
o̱'yin tse'e mpa̱ktap je̱'e̱ ka̱jx? Je̱
kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa paat xa ve'e
ve'em jyátu̱kada.
47 'Pa̱n je̱'e̱jyji ve'e
mko̱jtspo̱o̱'kxtup juu' ve'e
mma̱a̱tnayja'vijidup, ¿ti o̱'yints
miitse'e mtoondup je̱ts ka'a
ve'e je̱ viijnk jáyuda?, ku̱x nay
vanxú̱pjyame'e du̱toonduva pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada.
48 Va'ajts tse'e mnaajk'ijtjidinit,
ve'em ax jo'n ñaajk'ítju̱ va'ajts je̱
nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.

Ku je̱ jayu je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱tún

6 'Ku xa ve'e xtonda je̱ y'o̱y
je̱'e̱, ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e
xtóndat je̱tse'e je̱ jayu du̱'íxtat
juu' ve'e mtoondup. Pa̱n je̱'e̱ ka̱jx
xa ve'e ve'em xtonda je̱tse'e
je̱ jayu m'íxjadat, ka'a tse'e o̱y
mtonu̱mpijtu̱xjadat je̱ nTee'amda,
juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. 2 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e, ku tse'e xputá̱kadat je̱'e̱
pa̱n pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup,
ka'a tse'e anañu̱joma je̱ jayu
xtuknu̱jávadat, ku̱x ve'eme'e
jyátu̱kada je̱p tsaptu̱jkp je̱ts
je̱ja too' aajy pa̱n pa̱n jatye'e
me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta. Je̱'e̱ ka̱jxts
je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tonda je̱tse'e
je̱ jayu y'o̱ñu̱kó̱tsajadat. Tyúvam
xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada
je̱ts ka'a ve'e o̱y je̱ Nte'yam
tyonu̱mpijtu̱xjadat, nvaatani je̱'e̱
ve'e ku ve'e yak'o̱ñu̱ko̱jtsidi. 3 Ax
kuts miitse'e je̱ jayu xmo̱'o̱dat juu'
ve'e katih'ijtu̱xju̱dup, ve'em tse'e
xtóndat je̱tse'e ni pa̱na du̱kanu̱jávat.
4 Pa̱n ve'em tse'e xtonda, o̱y tse'e
mtonu̱mpijtu̱xjadat je̱ nTee'amda,
juu' ve'e du̱'ixp nu̱jom juu' ve'e
kanu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ja je̱ jayu
vyinkujk.

Ku je̱ jayu chapka̱ts

(Lc. 11.2-4)

5 'Ku miitse'e mtsapkó̱tstat,
ka'a tse'e ve'em mtsapkó̱tstat ax
jo'n je̱'e̱da juu' ve'e me̱jts'aajta
me̱jtsjo̱o̱tta, ténip tse'e chapko̱tsta
je̱p tsaptu̱jkp je̱ts joma ve'e
je̱ too' ñavyinnaxyju̱, je̱'e̱ ka̱jxts
je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tonda je̱tse'e je̱
jayu y'íxjadat ku ve'e chapko̱tsta.
Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada
je̱ts ka'a ve'e o̱y je̱ Nte'yam
tyonu̱mpijtu̱xjadat, nvaatani je̱'e̱
ve'e ku ve'e je̱ jayu ve'em y'íxjada.
6 Ax kuts miitse'e mtsapkó̱tstat,
tá̱kadats je̱p mtu̱jkp, aka̱'a̱da je̱
mta̱jk, van'it tse'e xmukó̱tstat je̱
nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.
Pa̱n ve'em tse'e xtonda, o̱y tse'e
mtonu̱mpijtu̱xjadat je̱ nTee'amda,
juu' ve'e du̱'ixp nu̱jom juu' ve'e
kanu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ja je̱ jayu
vyinkujk.
7 'Ku ve'e mtsapkó̱tstat, ka'a tse'e
xko̱jtsu̱mpíttat xko̱jts'ata̱jtat, ve'em
ax jo'n jyátu̱kada pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Nte'yam du̱ka'íxada, ve'eme'e
vyinmayda je̱ts amo̱tunáxjadap
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ku ve'e o̱o̱y
tyunko̱tsta. 8 Ka'ats miitse'e ve'em
mjátu̱kadat, ku̱x namka'ana
miitse'e je̱ Nte'yam juu' x'amó̱tuda,
ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
mka'ijtu̱xju̱dup. 9 Jidu̱'u̱m tse'e
mtsapkó̱tstat:
A̱a̱ts je̱ nTee',

tsapjo̱o̱tm xa mits je̱me'e,
va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱tts mitse'e,
je̱tse'e myakvinjávat
myakvintsa̱'a̱gat.
10 Yakmiinni to'k aaj je̱ mkutojku̱n.
Ve'em ax jo'n je̱m tsapjo̱o̱tm
tyunju̱ juu' mitse'e mtsa̱jkp,
ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja
naxviijn.
11 Mo̱oyk a̱a̱ts u̱xyam je̱ kaaky je̱
na̱a̱j juu' a̱a̱tse'e jóvum xa̱a̱j
ntukjoojntykip.
12 Me̱e̱'kxjik a̱a̱ts je̱ nto̱kin,
ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e
nto̱kinme̱e̱'kxpa pa̱n pa̱n jaty
a̱a̱tse'e xmuto̱kintoomp.
13 Kadi a̱a̱ts to'k aaj xmasa̱'a̱k
je̱ts a̱a̱tse'e nka'at je̱m je̱
ko̱'o̱yjáyuvap y'am kya̱'m;
mitsts a̱a̱tse'e x'íxup xjayé̱pup,
x'axajtókup,
ve'emts a̱a̱tse'e
xkah'ama̱a̱daagat je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱.
Ku̱x xa̱'ma kajx mitse'e xka̱'ma
je̱ kutojku̱n, je̱ ma̱kkin, je̱ts je̱
ma̱jin. Amén.
14 'Pa̱n mto̱kinme̱e̱'kxtup
xa miitse'e pa̱n pa̱ne'e
mmuto̱kintoojnju̱dup,
mto̱kinme̱e̱'kxjadap tse'e je̱
nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm;
15 ax pa̱n ka'a tse'e xto̱kinme̱e̱'kxta je̱
jayu juu' ve'e mmuto̱kintoojnju̱dup,
nay ka'ava tse'e je̱ nTee'amda
mto̱kinme̱e̱'kxju̱duvat.

Ku je̱ jayu y'ayooja

16 'Ku xa miitse'e m'ayoojadat,
ka'a tse'e je̱ mviijnda je̱ m'aajta
xyakma'attat, ve'em ax jo'n
jyátu̱kada je̱'e̱da juu' ve'e ijttup
me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta, ku̱x
ve'em je̱'e̱ ve'e jyátu̱kada je̱tse'e
je̱ jayu du̱nu̱jávadat je̱ts ayoojidup
je̱'e̱ ve'e. Tyúvam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ts ka'a ve'e o̱y
je̱ Nte'yam tyonu̱mpijtu̱xjadat,
nvaatani je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu
y'íxjada je̱ts ayoojidupe'e. 17 Ax
miits, ku tse'e m'ayoojadat,
navyimpojjada nay'apojjada
je̱tse'e o̱y mnavyo̱o̱'kjadat, 18 ve'em
tse'e je̱ jayu du̱kanu̱jávadat je̱ts
m'ayoojidupe'e. Pa̱n ve'em tse'e
xtonda, o̱y tse'e mtonu̱mpijtu̱xjadat
je̱ nTee'amda, juu' ve'e du̱'ixp
nu̱jom juu' ve'e kanu̱ke̱'xnata̱jkip
je̱ja je̱ jayu vyinkujk.

Je̱ o̱'yin juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm

(Lc. 12.33-34)

19 'Ka'a tse'e xnu̱pa̱jkpé̱ttat je̱
o̱'yin juu' ve'e yaja naxviijn, joma
ve'e je̱ tóto̱u̱k juu' jaty du̱tukka'yini,
joma ve'e juu' jaty vyinto̱ki, je̱ts
joma ve'e je̱ me̱e̱'tspa tyá̱kada;
20 ñojk'óye'e xnu̱pa̱jkpé̱ttat je̱ o̱'yin
juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm, joma ve'e je̱
tóto̱u̱k juu' jaty du̱katukkaya, joma
ve'e juu' jaty kyavinto̱ki, je̱ts joma
ve'e je̱ me̱e̱'tspa kyatá̱kada. 21 Ku̱x
pa̱n joma xa ve'e y'it juu' ve'e
m'íxtup mjaye̱jptup, nay je̱e̱jyam
tse'e y'ijtpa je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda.

Ve'em xa ve'e je̱ jayu je̱ vyiijn ax jo'n je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin

(Lc. 11.34-36)

22-23 'Ve'em xa ve'e je̱ jayu je̱
vyiijn ax jo'n je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱
jya'vin. Pa̱n o̱y xa ve'e je̱ mviijnda,
m'íxtup tse'e o̱y. Ax pa̱n ma'at tse'e
je̱ mviijnda, ko̱o̱'ts tse'e je̱ mni'kxta
je̱ mko̱pkta tyañ. Nay ve'empats je̱'e̱
ve'e ma̱a̱t je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda.

Pa̱n va'ajts tse'e je̱ mjoo̱tta
je̱ mja'vinda, je̱ y'o̱y je̱'e̱ tse'e
mtoondup; ax pa̱n m'ajoo̱tidup tse'e
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e vintok m'itta, je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱ tse'e mtoondup, ve'emts
miitse'eda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
ijtp je̱ja akoo̱'ts it ja̱a̱t je̱tse'e nu̱yojk
kukoo̱'ts tyañ je̱ts ka'a ve'e je̱ viints
jayu.

Je̱ Nte'yam je̱ts je̱ meen

(Lc. 16.13)

24 ’Ni pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱
je̱tse'e me̱jtsk je̱ vyintsá̱n
du̱jayé̱pu̱t, ku̱x to'ke'e du̱tsó̱ku̱t,
jado'k tse'e du̱tso'oxpá̱ku̱t, to'ke'e
du̱mutónu̱t du̱mupá̱ku̱t, jado'k tse'e
du̱viijnk'íxu̱t. Nay ve'empa tse'e
je̱ jayu juu' ve'e je̱m je̱ meen kya̱'m
naajk'ijtjup, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱
je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxu̱t.

Y'ixp jyayejpp tse'e je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jaty je̱ y'ónu̱k

(Lc. 12.22-31)

25 ’Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, ka'a tse'e xvinmáydat
je̱ mkaakyta je̱ mna̱a̱jta ti ve'e
mtukjoojntykadap, ni ka'a tse'e
xvinmaayduvat je̱ mvitta je̱ mxo̱xta
juu' ve'e mjayé̱ptap. Ñu̱má̱jip
je̱'e̱ ve'e nu̱yojk ku ve'e je̱ jayu
jyoojntyka je̱ts ka'a ve'e je̱ kaaky
je̱ na̱a̱j juu' ve'e jyayejpp; ñu̱má̱jip
je̱'e̱ ve'e nu̱yojk je̱ jayu je̱ ñi'kx je̱
kyo̱pk je̱ts ka'a ve'e je̱ vit je̱ xo̱x
juu' ve'e jyayejpp. **26** Ixta vintso̱
ve'e je̱ je̱yyva tá̱nu̱k kyani'ipta,
ka'a tse'e je̱ ta̱a̱jm du̱pa̱kmokta,
ka'a tse'e tii joma ve'e du̱yak'íttat
je̱ tyukjoojntykinda; ó̱yam tse'e
vye'ema, yakjoojntykijidup
tse'e je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m
tsapjoo̱tm. Kadi xvinmayda, nu̱yojk
xa miitse'e o̱o̱y xtunjaa'knu̱má̱jada
je̱ts ka'a ve'e je̱ je̱yyva tá̱nu̱k.
27 Jyatunvinmay je̱'e̱ ve'e, ¿pa̱nts
miitse'eda juu' ve'e o̱'yixjup je̱tse'e
ñaajkyó̱nju̱t jado'k noox?
28 ’¿Ax tya̱jx tse'e xvinmayda je̱
mvitta je̱ mxo̱xta? Ixta vintso̱ ve'e
je̱ ojts ja̱a̱tit pu̱j ye̱e̱'kta, ka'a tse'e
tyonda, ka'a tse'e pyii'tta kyo̱jta;
29 ax ve'emts a̱tse'e nva'añ je̱ts
ó̱yame'e je̱ yakkutojkpa Salomón
va'ajts tsoj tyunnaxya̱xju̱ y'ijt,
ka'a tse'e du̱muvaa'ty ax jo'n je̱
pu̱j. **30** Pa̱n ve'em tse'e je̱ Nte'yam
du̱yaktsoju̱pu̱k je̱ aajy je̱ ojts juu'
ve'e u̱xyam ye̱e̱'kp je̱tse'e kep
je̱ ja̱a̱jn pyaatjinit, ¿vintso̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam mkamo̱'o̱jadat
pa̱n ti ve'e mnatyukxó̱xjadap?
¡Ve̱e̱'nji xa ve'e je̱ Nte'yam
xjaanchjávada! **31** Je̱'e̱ ka̱jx tse'e,
ka'a tse'e mnaajkvinmáyjadat
je̱tse'e mva'andat: “¿Tis vine'e
nka'yumdap n'ookumdap?”, ukpu̱
“¿Tis vine'e nnatyukxo̱jxumjadap?”
32 Ku̱x nu̱jom je̱'e̱ ve'e,
yakvinkó̱pkidupts je̱'e̱ ve'e je̱
jayu pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱ka'íxada; ax je̱ nTee'amda, juu'
ve'e je̱m tsapjoo̱tm, ñu̱ja'vipts je̱'e̱
ve'e pa̱n ti u̱u̱'me'e xka'ijtjimdup.
33 Ax ve'em tse'e, yakvinkó̱pkada
o̱o̱y je̱tse'e m'ijttinit je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m je̱tse'e
xtoondinit juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp,
ve'em tse'e myakmoo̱yduvat
juu' ve'e mkáydap m'oo'ktap
je̱ts juu' ve'e mnatyukxó̱xjadap.
34 Kádits xvinmayda juu' ve'e kep
mínup, ku̱x jé̱jape'e kep juu' ve'e
mvinmáydap. To'k to'k je̱ xa̱a̱j,
ve'em tse'e je̱ vinma'yu̱n du̱yakje̱ja.

Ka'ats u̱u̱'me'e je̱ jayu nto̱kimpayo̱'yumdat

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 'Ka'ats miitse'e je̱ jayu
xto̱kimpayo̱'o̱ydat, ve'em tse'e
je̱ Nte'yam mkato̱kimpayo̱'yju̱duvat.
2 Ku̱x ve'em pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ jayu xto̱kimpayo̱'o̱yda, nay
vanxú̱pjyam tse'e je̱ Nte'yam
mto̱kimpayo̱'yju̱duvat; uk pa̱n vintso̱
ve'e je̱ mjáyuvinda, nay je̱ mjáyuvinda
tse'e vimpítup. 3 ¿Vintso̱se'e y'o̱'yixju̱t
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ma̱ja̱ to̱kin du̱ma̱a̱t,
je̱tse'e du̱putá̱kat je̱ y'uts je̱ y'ajch
ukpu̱ je̱ y'uts je̱ cha'a̱ juu' ve'e ve̱e̱'nji
je̱ to̱kin du̱ma̱a̱t? Ve'em xa je̱'e̱ ve'e
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱p vyiimp
to'k je̱ ku̱p juu' ve'e va'ajts ma̱j je̱tse'e
du̱tsa̱k je̱tse'e du̱putá̱kat je̱ y'uts juu'
ve'e je̱ pi'k po'ox tu̱vyintá̱kaja. 4 Van'it
tse'e je̱ y'uts du̱nu̱ujma: "Va'an a̱ts
du̱yakpítsumu̱ je̱ pi'k po'ox juu' ve'e
je̱p mviimp." 5 ¡Me̱jts'aaj me̱jtsjo̱o̱t
xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ ma̱ja̱ to̱kin
du̱ma̱a̱t! Yaknu̱va'ache'e too'va̱jkp
du̱tsa̱k je̱ ma̱ja̱ to̱kin juu' ve'e jyayejpp,
van'ítnum tse'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e
du̱putá̱kat je̱ y'uts je̱ y'ajch ukpu̱ je̱
y'uts je̱ cha'a̱ juu' ve'e ve̱e̱'nji je̱ to̱kin
du̱ma̱a̱t.
6 'Ka'a tse'e je̱ ok xmo̱'o̱dat je̱
Nte'yam jye̱'e̱, ka'a tse'e je̱ mpeerlas
xva̱jjadat je̱ ke̱e̱m. Pa̱n mmo̱o̱ydup
xa ve'e, tyukte̱e̱'ndapts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e mnu̱pojtu̱kjadat je̱tse'e
myakvintó̱kijadat.

Amó̱tuda juu' je̱ Nte'yam, íxtada, je̱ts kojtspo̱o̱'kxta je̱ja ta̱k'aagui

(Lc. 11.9-13; 6.31)

7 'Amó̱tuda juu' je̱ Nte'yam,
je̱tse'e myakmo̱'o̱dat; íxtada,
je̱tse'e xpaa'ttat; ko̱jtspo̱o̱'kxta
je̱ja ta̱k'aagui, je̱tse'e je̱ Nte'yam
myak'avaatsu̱xjadat. 8 Ku̱x pa̱n pa̱n
xa ve'e je̱ Nte'yam juu' du̱'amó̱tup,
yakmo̱'o̱p tse'e; pa̱n pa̱n tse'e juu'
du̱'íxtip, pyaatyp tse'e; pa̱n pa̱n
tse'e ko̱jtspo̱o̱'kxp je̱ja ta̱k'aagui,
yak'avaatsu̱xjup tse'e je̱ Nte'yam.
9 'Onu̱k tee'da ónu̱k taakta, ku
xa ve'e je̱ m'ónu̱kta m'amó̱tujadat
je̱ tsapkaaky, ¿je̱ tsaaj tse'e
mmo̱'o̱dap? 10 Ku tse'e m'amó̱tujadat
je̱ ajkx, ¿je̱ tsaa'n tse'e mmo̱'o̱dap?
11 Mjako̱'o̱yjáyuvada xa miitse'eda,
mnu̱ja'vidup tse'e je̱tse'e xmo̱'o̱dat
je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱ m'ónu̱kta; ax je̱
nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm,
nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e du̱mo̱'o̱t
je̱ y'o̱o̱jyit je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
amó̱tuju̱dup.
12 'Ax ve'em tse'e, pa̱n vintso̱
xa ve'e xtso̱kta je̱tse'e je̱ jayu
mto'nu̱xjadat, ve'emts miits
je̱'e̱ ve'e xtoojnjiduvat, ku̱x je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ts juu' ve'e
jyavye̱jttu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu
du̱tuk'íxtup je̱ts ti ve'e yaktónup ku
ve'e je̱ jayu ñachó̱kjada vimpit atu̱j.

Je̱ aka̱'a̱ juu' ve'e mootskji vyiijn tukmu'a'ixmojkin

(Lc. 13.24)

13 'Tá̱kada joma ve'e je̱ aka̱'a̱
juu' ve'e mootskji vyiijn. Ku̱xe'e
je̱ aka̱'a̱ je̱ts je̱ too' juu' ve'e
je̱ jayu du̱yakna̱jkxp joma ve'e
vyintó̱kidinit, ma̱ja̱ viijnts je̱'e̱ ve'e,
nu̱mayts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ tso̱
ta̱jkidup. 14 Ax je̱ aka̱'a̱ je̱ts je̱ too'
juu' ve'e je̱ jayu du̱yakna̱jkxp joma
ve'e xa̱'ma ka̱jx jyoojntykidinit,
pi'kji je̱ts mootskjits je̱'e̱ ve'e vyiijn,

nu̱'eejyjits je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ tso̱ ta̱jkidup.

Yaknu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ ku̱p vintso̱ ve'e tya̱'ma

(Lc. 6.43-44)

15 'Myakkó̱pkadap tse'e o̱o̱y je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada. Ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ mu'uk lobo juu' ve'e napya̱a̱jmjup je̱ pi'k carnero jo'n je̱tse'e je̱ja nu̱may carnero akujk tya̱ka. 16 Mnu̱jávadap tse'e je̱ts pa̱n je̱'e̱ ve'eda ku ve'e x'íxtat vintso̱ ve'e juu' du̱tonda, ku̱x ka'a xa ve'e je̱ tsaaydum ta̱a̱jm ukpu̱ je̱ higo ta̱a̱jm yaktuk je̱m ápit ka̱jxm. 17 Nu̱jom je̱ o̱y ju̱'kx ku̱p, je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx tse'e yakta̱'mip; je̱ts nu̱jom je̱ ko̱'o̱y ju̱'kx ku̱p, je̱ ko̱'o̱y ju̱'kx tse'e yakta̱'mip. 18 Ka'a tse'e je̱ o̱y ju̱'kx ku̱p du̱yakta̱'ma je̱ ko̱'o̱y ju̱'kx; ni ka'a tse'e je̱ ko̱'o̱y ju̱'kx ku̱p du̱yakta̱'ma je̱ o̱y ju̱'kx. 19 Nu̱jom tse'e je̱ ju̱'kx ku̱p juu' ve'e du̱kayakta̱'mip je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx, yakpojxu̱kpts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱m ja̱njo̱o̱tm yakpa̱a̱mnit. 20 Ve'emts miitse'e xnu̱jávadat pa̱n pa̱n jatye'e o̱y jayu pa̱n pa̱n jatye'e ko̱'o̱y jayu ku ve'e x'íxtat pa̱n vintso̱ ve'e juu' du̱tonda.

Ka anañu̱jómap xa ve'e tyá̱kadat je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m

(Lc. 13.25-27)

21 'Ka nu̱jómap xa ve'e tyá̱kadat je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e xtijtup "Vintsá̱n, Vintsá̱n"; je̱'e̱jyjida ve'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e cha̱jkp a̱ts je̱ nTee', juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. 22 Nu̱may xa a̱tse'e xna̱a̱jmadat je̱ xa̱a̱j: "Vintsá̱n, Vintsá̱n, mits je̱ mkutojku̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook nko̱jtsnáxy y'ijt je̱ts mits je̱ mkutojku̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap nyakpítsum y'ijt je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm, mits je̱ mkutojku̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ mú̱jit atu̱va ntun y'ijt." 23 Ax van'itts a̱tse'e nna̱a̱jmadat: "Ni vin'ita xa miitse'e mka'itta a̱ts je̱ njáyuda; vinva'kva'atsta a̱ts miitsta pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap."

Je̱ ta̱jk juu' ve'e tso̱o̱'ntk je̱ja tsaku̱jx je̱ts je̱ ta̱jk juu' ve'e tso̱o̱'ntk je̱m po'o ni'kxm

(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 'Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱'amo̱tunajxp juu' a̱tse'e nka̱jtsp je̱tse'e ve'em du̱tún, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k je̱ vij jayu juu' ve'e je̱ tya̱jk du̱pa̱a̱m je̱ja tsaku̱jx. 25 Ku tse'e je̱ it tyuuj, je̱tse'e je̱ na̱a̱j kyo̱mpejt y'ojtspejt, je̱tse'e je̱ ma̱kk po̱j tyunnajxni je̱tse'e du̱pati'ts je̱ ta̱jk, ax ka'a tse'e kyitu, ku̱x je̱ja ve'e tsaku̱jx cho̱o̱'ntk. 26 Ax je̱'e̱ tse'e juu' ve'e du̱'amo̱tunajxp juu' a̱tse'e nka̱jtsp je̱tse'e ve'em du̱katún, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k je̱ jayu juu' ve'e ka víjap, juu' ve'e je̱ tya̱jk du̱pa̱a̱m je̱m po'o ni'kxm. 27 Ku tse'e je̱ it tyuuj, je̱tse'e je̱ na̱a̱j kyo̱mpejt y'ojtspejt, je̱tse'e je̱ ma̱kk po̱j tyunnajxni je̱tse'e du̱pati'ts je̱ ta̱jk, van'it tse'e je̱ ta̱jk kyítuni. ¡O̱o̱yam tse'e tyunvinto̱ki!

28 Ku ve'e je̱ Jesús kyo̱jtsku̱jx, atu̱va ato̱ki tse'e je̱ nu̱may jayu je̱ y'ixpa̱jku̱n du̱tuktaandi 29 ku̱x je̱ kutojku̱n ma̱a̱te'e kya̱jts, ka ve'emap ax jo'n je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ jayu juu' ve'e leprapạjkjup

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 Ku ve'e jẹ Jesús vyajntyk
jẹm tonụn viinm, van'it tse'e
nụmay jẹ jayu pyanạjkxjidi. [2] Van'it
tse'e vyinkutạ́miji to'k jẹ jayu juu'
ve'e leprapạjkjup, jẹtse'e jẹ Jesús
dụvinkọxkteni, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Vintsạ́n, pạn mtsạjkp xa
mitse'e, m'ọ'yixjup tse'e jẹts ạtse'e
xtuknụva'atsụt yạ lepra pa'am.
[3] Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ kyạ'ạj
tyuknụkọojnji jẹtse'e jẹ pa'am jayu
dụnụụjmi:
—Ntsạjkp xa ạtse'e. Va'ajts tse'e
mtaanni.
Ku ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyji
tse'e jẹ lepra pa'am ñụvaatsjini.
[4] Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Ni pạna xa ve'e xkavaajnjat
pạne'e tụmyakjọtkạda'akyju. Nạjkxụ
joma ve'e jẹ tee' jẹtse'e dụ'íxụt jẹts tạ
ve'e mjọtkạda'aky, van'it tse'e xyọ́xụt
juu' ve'e jẹ Moisés pyavaan ku ve'e
jẹ jayu kyọọ'kpạjkjini jẹ lepra pa'am,
ve'em tse'e anañụjoma dụnụjávadat
jẹts tạ́vani ve'e jẹ pa'am mnụva'achjụ.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n jẹ tyoompa

(Lc. 7.1-10)

[5] Ku ve'e jẹ Jesús tyạjki jẹm
capernaaumit kyajpụn jọọtm, van'it
tse'e vyinkutạ́miji to'k jẹ tojpa
juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmọ́kupx
jẹ tojpatạjk. Van'it tse'e jẹ Jesús
dụmunoo'kxtk. [6] Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ:
—Vintsạ́n, jẹme'e tạk'am ạts jẹ
ntoompa pya'amma'aj, mojkp jẹ'ẹ
ve'e jẹtse'e ọọy tyuntsaachpaa'ty.
[7] Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọojvji:
—Nạjkxụts ạts jẹ'ẹ
dụyakjọtkạda'akyụ.
[8] Van'it tse'e jẹ tojpatạjk jẹ
vyintsạ́n y'atsạạjv:
—Vintsạ́n, ka'a xa ạtse'e nvinmachjụ
jẹtse'e jẹp ạts ntụjkp mtạ́kat; kọojyji
ve'e va'anụ jẹtse'e jyọtkạda'akụt, ax
jọtkạda'akupts jẹ'ẹ ve'e. [9] Kụx jẹm
xa ve'e pạn ạtse'e xyakkutojkjip,
jẹmpa tse'e ạts jẹ ntojpa juu' ạtse'e
nyakkutojkjivap. Ku ạtse'e to'k
nmụụjma jẹtse'e ñạjkxụt, nạjkxpts
jẹ'ẹ ve'e; ku ạtse'e jado'k nmụụjma
jẹtse'e myínụt, miimpts jẹ'ẹ ve'e; ku
ạtse'e jẹ ntoompa juu' ntukpava'añ,
tyuumpts jẹ'ẹ ve'e.
[10] Ku ve'e jẹ Jesús dụ'amọtunajxy,
atụva atọki tse'e tyaajñ jẹtse'e
jidụ'ụm dụnụụjmi jẹ jayu juu' ve'e
panạjkxjụdup:
—Tyụ́vam xa ạts miitse'e
nnạạjmada jẹts yaja ve'e nụjom
israeejlit y'it jạạtta, ni to'kats ạtse'e
nkapaa'ty juu' ạtse'e xjaanchja'vip
ax jo'n yạ jayu. [11] Ạtsts miitse'e
nnụụjmidup jẹts jẹ'yadape'e nụmay
juu' ve'e tsọọ'ndap jẹm joma ve'e
jẹ xạạj pyítsum jẹts jẹm joma ve'e
jẹ xạạj tyạka, myạạt'ạjxtụktapts
jẹ'ẹ ve'e kaayva jẹ Abraham, jẹ
Isaac, mạạt jẹ Jacob jẹm jẹ Nte'yam
kyutojkụn jọọtm; [12] ax jẹ'ẹda pạn
pạn jatye'e uktukkạdaakjụdup
jẹtse'e jẹm kụy'itta, yakpạ́mdapts
jẹ'ẹ ve'e jẹm akọọ'ts ítum. Jẹm tse'e
nụmay yaaxtinit jẹm tse'e nụmay
ñatyạtskaa'tjidinit.
[13] Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ
tojpatạjk jẹ vyintsạ́n:
—Nạjkxni jẹm mtạk'am,
va'an ve'em dụtunjụ ax jo'n
tụxjaanchjáva.

Tun jë'yji tse'e jë tyoompa
jyötkädaakni.

Ku jë Jesús düyakjötkädaaky jë Simón Pedro jë myä'vüt taak

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

14 Van'it tse'e jë Jesús ñüjkx jëm
jë Pedro tyäk'am. Jëm tse'e dü'ix jë
Pedro jë myä'vüt taak pya'amma'aj,
jämpäjkjup. 15 Van'it tse'e jë pa'am
jayu jëm kyä'm dümajch jëtse'e
jë jääjn ñüvaatsjini. Van'it tse'e jë
tä'äxtäjk pyojtükni jëtse'e jë Jesús
düpatto'ni.

Ku jë Jesús düyakjötkädaaky nümay jë pa'am jayu

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Ku ve'e jë xääj tyäjkini, van'it
tse'e jë Jesús dütuknünäjkxti nümay
jë jayu juu' ve'e jëm jya'vin käjxmda
jë kö'öyjáyuvap. To'k naxji tse'e
jë Jesús jë kö'öyjáyuvap dümukäjts
jëtse'e düyakpítsumni; jötkädaaktinu
tse'e jë pa'am jayu nüvinxüpe'e y'ijtti.
17 Jë'ë käjx tse'e ve'em jyajty jëtse'e
tyoojnji juu' ve'e kyöjts jë Nte'yam
jë y'ayook köjtsnäjxpa Isaías.
Jidü'üm tse'e vyaajñ: "Jë'ë xa ve'e
xtuknüvaatsumdu jë mpäjkpamda jë
n'aampamda."

Nümëjtsk jë jayu juu' ve'e jë Jesús düpanäjkxuvaandu

(Lc. 9.57-62)

18 Ku ve'e jë Jesús dü'ix jëts
nümaye'e jë jayu tyunnaa'ténijini,
van'it tse'e jë y'ixpäjkpatäjk
düpavaajñ jëtse'e ñáxtat jëm jado'k
ado'om mäjä nä'akäya pa'am.
19 Van'it tse'e to'k jë tsaptüjkpit
yak'ixpäjkpa jë Jesús düvinkutämi
jëtse'e dünüujmi:
—Yak'ixpäjkpa, mpanäjkxuvaampy
xa äts mitse'e pän joma ve'e
mnüjkx.
20 Jëtse'e jë Jesús y'atsööjvji:
—Jëp xa ve'e jë vaax jë y'aajntk
joma ve'e chüüna, jëppa tse'e jë
jëyyva tánük jë pyë'ën; ax äts, jë
Jayu Juu' ve'e Nüpäämdüka Ijtp, ni
jë'ëts ätse'e xka'ijtja joma ätse'e yä
nkuvajk nkö'ökät.
21 Van'it tse'e jado'k jë y'ixpäjkpa
ñä'müxji:
—Vintsán, yakjajtjik äts to'k aaj
jëts ätse'e jë ntee' nyaknaxtákat,
van'itts äts mitse'e mpanäjkxnit.
22 Jëtse'e jë Jesús y'atsööjvji:
—Pamiinni äts. Jë'ëda pän pän
jatye'e dükajayëjptup jë joojntykin
juu' ve'e xä'ma käjx ijtp, va'an tse'e
düyaknaxtákada jë y'öö'kpada.

Ku jë Jesús düyak'atüvi jë mäkk pöj

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Van'it tse'e jë Jesús tyäjki jëm
barco jöötm määt jë y'ixpäjkpatäjk.
24 Van'it tse'e jë mäkk pöj myiijn
joma ve'e jë nääj, jëtse'e jë barco
ööy dütuntukkoo'ya, maap tse'e
jë Jesús vye'na. 25 Van'it tse'e jë
y'ixpäjkpatäjk yojxjidi, jëtse'e jë
Jesús dünüujmidi:
—¡Vintsán, yaktsöökk ääts to'k
aaj! ¡Kunajxumdinuptam xa ve'e jëp
nä'ääkp!
26 Van'it tse'e y'atsöojvjidi:
—¿Tyäjx tse'e mtsä'ägada? ¡Tun
vëë'nji ve'e jë jaanchja'vin xjayëpta!
Van'it tse'e pyojtük jëtse'e
dütuknüujmi jë pöj jëts jë nääj.
Van'it tse'e jë pöj y'atüvi jëtse'e jë
nääj tyu'ujkjajty. 27 Atüva atöki tse'e
tyaandi jë y'ixpäjkpatäjk jëtse'e
ñavyaajnjidi:

—¿Vintsos ya'a vine'e ya jayu
je makkin ooy dutunjayep?
¡Katsupajkjup xa ve'e je poj paat
jets je maja na'akaya paat!

Ku je Jesús duyakpítsum je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Ku ve'e je Jesús jye'y jem
jado'k ado'om maja na'akaya
pa'am, jem gadaarait y'it jootm,
van'it tse'e numejtsk je yaa'tyajk
vyinkutámijidi juu' ve'e pítsumdu
jep oo'kpa aajntkup. Va'ajts
mu'ukts je'e ve'e y'ijtti, ni pana
ve'e kyoo'k'o'yixjini jetse'e jem
tso ñáxut. Numejtsk je yaa'tyajk,
jem tse'e jya'vin kajxmda je
ko'oyjáyuvap. 29 Van'it tse'e makk
vyaandi:
—¿Ti katsts uu'me'e
njayejpumdup?, Jesús, je Nte'yam
je y'Onuk. ¿Je'e ve'e tuxnumín jets
aatse'e xyaktsaachpaa'tut óyame'e je
xaaj dukapaa'tyna?
30 Jékum jaty tse'e numay je keem
jya'kxta vye'na, 31 van'it tse'e je
ko'oyjáyuvap dumunoo'kxtkti je
Jesús:
—Pan xyakpítsump xa aatse'e,
masookk aats to'k aaj jets aatse'e
ntuktákat xi keemda.
32 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—It. Tákada.
Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap
dutukvaatstini je yaa'tyajkta jetse'e
je keem dutuktajkidi. Van'it tse'e
nujom je keem kyusnoomdi jem
tonun viinm jetse'e y'ano'midi jem
maja na'akaya jootm. Jep tse'e
ñax'oo'kkajxtini.
33 Van'it tse'e kyeekti je keem
íxpada. Ku tse'e jye'ydi jem
kajpun kajxm, van'it tse'e je jayu
dutukmumaajntykti juu' ve'e
tutyunju tukyatsju joma ve'e je
keem tujya'kxta jets je yaa'tyajkta
juu' ve'e jem jya'vin kajxmda
tuy'it je ko'oyjáyuvap. 34 Van'it
tse'e je kukajpun dununajkxti je
Jesús. Ku tse'e du'ixti, van'it tse'e
dumunoo'kxtkti jetse'e jem je'e y'it
jootmda pyítsumnit.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je mojkpa jayu

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 Van'it tse'e je Jesús tyajki jem
barco jootm jetse'e jye'y jem
jado'k ado'om maja na'akaya pa'am,
jem joma ve'e ojts chuuna. 2 Jem
tse'e tyuknunajkxjidi to'k je mojkpa
jayu juu' ve'e jem myaajntkun
kajxm. Ku ve'e je Jesús du'ix jets
jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je
mojkpa jayu dunuujmi:
—Jot'amaja, mee'kx tse'e je
mtokin tyañ.
3 Jem tse'e vye'nada je tsaptujkpit
yak'ixpajkpa juu' ve'e vinmaaydu:
Vyinkojtspejtp xa ya'a ve'e je
Nte'yam ku ve'e ve'em vya'añ.
4 Ax ñuja'vip tse'e je Jesús vintso
ve'e vyinmayda, je'e kajx tse'e
du'amotutuvi:
—¿Tyajxts miitse'e
mko'oyvinmáyda? 5 ¿Tis vine'e ka
tso'oxap, ku atse'e je jayu nnuujma:
"Mee'kx tse'e je mtokin tyañ", ukpu
ku atse'e nnaajmat: "Pojtukni
jets jaamni"? 6 Jetse'e xnujávadat
jets njayejpp atse'e je kutojkun
yaja naxviijn jets atse'e je jayu

ntõkinmëë'kxũt, ãts, jẽ Jayu Juu'
ve'e Nũpããmdũka Ijtp.
Van'it tse'e jẽ mojkpa jayu
dũnũũjmi:
—Pojtũkni, pãkmojknits xi
mmaajntkũn jẽts nãjkxni jẽm
mtãk'am.
7 Van'it tse'e pyojtũkni,
jõtkãda'akyani tse'e vye'na,
jẽtse'e ñãjkxni jẽm tyãk'am. 8 Ku
ve'e jẽ nũmay jayu dũ'ix, van'it
tse'e chã'kidi jẽtse'e jẽ Nte'yam
dũyakmájidi dũyakjaanchidi jẽ'ẽ
kãjx ku ve'e jẽ jayu dũmõõjy yã
kutojkũn.

Ku jẽ Jesús dũvããjv jẽ Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 Ku ve'e jẽ Jesús ñũjkx, van'it
tse'e dũ'ix to'k jẽ yaa'tyãjk juu' ve'e
Mateo dũxããj, jẽja jẽ'ẽ ve'e chũũna
vye'na joma ve'e jẽ kupã'mũn
dũpãkmuk. Van'it tse'e jẽ Jesús
ñã'mũxji:
—Pamiinni ãts.
Van'it tse'e jẽ Mateo tyeni jẽtse'e jẽ
Jesús dũpanãjkxni.
10 Jẽm tse'e jẽ Mateo tyãk'am
jẽ Jesús kyay y'uu'k vye'na, van'it
tse'e jyẽ'ydi nũmay jẽ kupã'mũn
pãkmojkpatãjkta jẽts jẽ viijnk jáyuda
juu' ve'e jẽ jayu tijjũdup tõkinax
jayu. Jẽ'ẽ tse'e jẽ Jesús mããt jẽ
y'ixpãjkpatãjk kaayva dũmããtnajxtu.
11 Ax ku tse'e jẽ fariseotãjk dũ'ixti,
van'it tse'e dũ'amõtutũvidi jẽ Jesús jẽ
y'ixpãjkpatãjk:
—¿Tyãjx tse'e yã myak'ixpãjkpada
dũmããtkáy dũmããt'uu'k jẽ
kupã'mũn pãkmojkpada jẽts jẽ
viijnk tõkinax jáyuda?
12 Y'amõtunajx tse'e jẽ Jesús,
van'it tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa jẽ'ẽ ve'e dũtsõkta jẽ
tsõ'yiva pãn pãn jatye'e mãkkãtsõts,
jẽ'ẽda ve'e pãn pãn jatye'e
pãjkjũdup. 13 Jẽ'ẽ xa ve'e vinkõpk
jẽtse'e xvinmõtudat juu' ve'e tyijp yã
kãts yã ayook juu' ve'e jẽp Kunuu'kx
Jatyán kũjxp jidũ'ũm vaamp: "Jẽ'ẽ
xa ãtse'e nũyojk ntsãjkp jẽtse'e jẽ
jayu jẽ tukmõ'tũn dũjayéptat, ka
jẽ'ẽpe'e jẽtse'e jẽ tánũk dũyóxtat."
Jidũ'ũm tse'e vya'añ. Ka jẽ'ẽp
xa ãtse'e nnũmiimp jẽts ãtse'e
nyaaxjat jẽ jayu juu' ve'e tũv
jáyuvidup joojntykidup; jẽ'ẽ ãtse'e
nnũmiimp juu' ve'e tõkinax jayu,
ve'em tse'e vyinmayũmpijttinit
jẽtse'e dũmasõõktinit jẽ kyõ'õy
joojntykinda.

Ku jẽ Jesús dũ'ava'ni pãn tyãjx kãjxe'e jẽ y'ixpãjkpatãjk kyah'ayoojidi

(Mr. 2.18-20; Lc. 5.33-35)

14 Van'it tse'e jẽ Yaknãpẽjtpa
Juan jẽ y'ixpãjkpada jẽ Jesús
dũvinkutámidi jẽtse'e
dũ'amõtutũvidi:
—¿Tyãjxts ããtse'e ntun'ayooja
jẽtse'e jẽ fariseotãjk õõy
tyun'ayoojiduva?, ka'a tse'e mits yã
m'ixpãjkpatãjk y'ayoojada.
15 Van'it tse'e jẽ Jesús y'atsõõjvjidi:
—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda
pãn pãn jatye'e miindup joma
ve'e jẽ jayu ñavyũkjũ namvaate'e
jẽ tã'ãxpãjkpa dũmããdada, jẽ'ẽ
kãjx tse'e kyah'ayoojada. Nay
ka'ava tse'e chaachvinmáyda ãts
yã n'ixpãjkpatãjk namvaat ãtse'e
n'it yã'ã mããtta. Ax pyaa'tupts jẽ'ẽ
ve'e jẽ xããj ku ãtse'e nkõõ'k'ijtnit
yã'ã mããtta, van'it tse'e tũũv
y'ayoojadat.

Jẹ̱ nam ixpa̱jku̱n juu' ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ jayu tyuk'ix

(Mr. 2.21-22; Lc. 5.36-39)

16 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús
du̱jaa'ktukmu'a'ixmojki. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
—Ni pa̱na xa ve'e jẹ̱ nam vit
du̱katuk'aka̱ya jẹ̱ pak vit. Pa̱n ve'em
xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku̱du̱tún, van'it tse'e jẹ̱
nam aka̱'yu̱n du̱va̱a̱'nmóku̱t jẹ̱ pak
vit jẹ̱tse'e du̱tunjaa'kka̱a̱'tsnit. 17 Ni
pa̱na xa ve'e du̱kah'atẹ̱'miva jẹ̱ nam
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j jẹ̱m pak ak
apa̱jkin jo̱o̱tm. Pa̱n ve'em xa jẹ̱'ẹ̱
ve'e ku̱du̱tún, mupájinupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱ ak, ax ko̱o̱jyji tse'e vyintó̱kiyu̱t
jẹ̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j jẹ̱ts jẹ̱ ak
apa̱jkin. Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e jẹ̱ nam
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j yakpu̱m jẹ̱m
nam ak apa̱jkin jo̱o̱tm, ax ve'em
tse'e ni juu'a kyavintó̱kiyu̱t.

Jẹ̱ Jairo jẹ̱ ña̱a̱x jẹ̱ts jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ vyit du̱to̱o̱n

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Namvaate'e jẹ̱ Jesús ve'em
vya'añ vye'na, van'it tse'e to'k jẹ̱
israeejlit jayu jẹ̱ ñu̱vintsá̱n jyẹ̱'y
jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús du̱vinko̱xkteni,
jẹ̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Tun o̱o̱'kuvaannupe'e a̱ts jẹ̱
mpi'k na̱a̱x. Ja'mu̱ to'k aaj jẹ̱tse'e
jẹ̱ mka̱'a̱j xtuknu̱kónu̱t, ve'em tse'e
jyaa'kjoojntykat.
19 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús tyeni
jẹ̱tse'e du̱ma̱a̱di, nay ve'empa jẹ̱
y'ixpa̱jkpata̱jk. 20 Van'it tse'e jẹ̱p
jẹ̱ Jesús ñaadup myutá̱miji to'k
jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e makmẹ̱jtsk
joojntani du̱jayẹ̱jpp jẹ̱ vinnu̱jkxju̱
pa'am, jẹ̱tse'e jẹ̱ vyit paa'v du̱to̱o̱jnji.
21 Ve'em tse'e du̱tuujn ku̱xe'e
ñaña̱'mu̱xji: Tun ko̱o̱jyji xa ijk a̱tse'e
ku̱ntá̱n xi vyit, jo̱tka̱da'akupts
a̱tse'e. 22 Ax van'it tse'e jẹ̱ Jesús
y'ixu̱mpijt, jẹ̱tse'e du̱'ix jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk,
jẹ̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Jo̱t'ama̱ja, ta̱ xa ve'e
mjo̱tka̱daakni jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx ku a̱tse'e
tu̱xjaanchjáva.
Ax jẹ̱'yji tse'e jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk
jyo̱tka̱daakni.
23 Ku ve'e jẹ̱ Jesús jyẹ̱'y jẹ̱m jẹ̱
israeejlit jayu jẹ̱ ñu̱vintsá̱n tya̱k'am,
van'it tse'e jẹ̱ xooxpata̱jk du̱'ix
jẹ̱ts nu̱maye'e jẹ̱ jayu tyunya'axta
tyuntsaachvinmáyda. 24 Van'it tse'e
jẹ̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Na̱jkxta, pítsumda; ka'a xa ya̱'a̱
ve'e ya̱ kiix ónu̱k y'a̱a̱'ka, maapji
ya̱'a̱ ve'e.
Van'it tse'e jẹ̱ jayu tyukxiikji.
25 Ku ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ jayu
du̱yakpitsumku̱jx, jẹ̱tse'e tya̱jki joma
ve'e jẹ̱ kiix ónu̱k mya'aj, van'it tse'e
jẹ̱ pi'k kiix ónu̱k jẹ̱ kya̱'a̱j du̱ko̱o̱jnu̱k,
jẹ̱tse'e jẹ̱ kiix pyojtu̱k. 26 Ax nu̱jom
tse'e jẹ̱m jẹ̱ it jẹ̱ naax ya̱ ayook
vya'kxtk juu' ve'e toojnju ko̱jtsju.

Ku jẹ̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky nu̱mẹ̱jtsk jẹ̱ viints jayu

27 Ku ve'e jẹ̱ Jesús cha̱a̱'n, van'it
tse'e nu̱mẹ̱jtsk jẹ̱ viints jayu
pyana̱jkxjidi, ma̱kk tse'e kyo̱jtsti,
jẹ̱tse'e vyaandi:
—¡Tukmo̱'tk a̱a̱ts to'k aaj, jẹ̱ David jẹ̱
chaan jẹ̱ kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup!
28 Ku ve'e jẹ̱ Jesús tya̱jki jẹ̱p
tu̱jkp, van'it tse'e jẹ̱ viints jayu
vyinkutá̱mijidi jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús
y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Mjaanchja'vidupe'e jẹ̱ts
x'o̱'yixjup a̱tse'e jẹ̱ts a̱ts ya̱'a̱ ve'e
ntónu̱t?

Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Ve'em, Vintsán.
29 Van'it tse'e je Jesús je viints
jáyuda duvinkuto'ni jetse'e
dunuujmi:
—Va'an ve'em dutunju ax jo'n
xjaanchjávada.
30 Ax vin'ixpajktinu tse'e. Van'it
tse'e je Jesús je jayu dutukpavaandi
ooy jetse'e jidu'um dunuujmidi:
—Ni pana ve'e xkatuknujávadat.
31 Ax ka'a tse'e ve'em dutoondi;
tun kooyji ve'e pyítsumdi jetse'e
ojts jem nujom it jootm je jayu
dutukmumaaydukta juu' ve'e je
Jesús tyoon kyojts.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je oom jayu

32 Tsoo'ndup tse'e vye'nada je Jesús
maat je y'ixpajkpataj k, van'it tse'e
to'k je jayu yaktuknunajkxti juu' ve'e
jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e oom yaktaajnju. 33 Ku tse'e je
Jesús duyakpítsumni je ko'oyjáyuvap,
van'it tse'e je jayu kyojtspajkni.
Atuva atoki tse'e je numay jayu
tyankajxti jetse'e ñavyaajnjidi:
—Ni vin'ita xa ve'e kyayak'ixna
jetse'e ve'em juu' tyunju yaja
israeejlit y'it jaat.
34 Ax jidu'um tse'e je fariseotajk
vyaandi:
—Je ko'oyjáyuvap juu'
ve'e dunuvintsanikajxp je
ko'oyjáyuvaptajkta, je'ets ya'a ve'e
moojyjup je kutojkun jetse'e je
ko'oyjáyuvap duyakpítsum jem je
jayu jya'vin kajxm.

Tyukmo't tse'e je Jesús je jayu

35 Y'ayo'yp y'anajxyp tse'e je
Jesús vye'na nujom je kajpun, je
mújit je muutskit, jetse'e je jayu jep
tsaptujkp dutuk'ix je oy kats je oy
ayook, je'e ve'e je jayu duvaajnjip
jets chajkpe'e je Nte'yam jetse'e je
jayu ñapyaajmjidinit jem je Nte'yam
y'am kya'm, jetse'e dutuknuvaatsni
je jayu oyjuu' pa'ama. 36 Ku ve'e
je Jesús je numay jayu du'ix,
tyukmo't tse'e kuxe'e jyomjatta
tyijatta jetse'e myayda tyajta
ve'em ax jo'n je carnero juu' ve'e je
vyinténiva ka'ijttup. 37 Van'it tse'e je
y'ixpajkpatajk dunuujmi:
—Ooy xa ve'e je jayu juu' ve'e
dukah'amotunajxtupnum je oy kats
je oy ayook. Ve'em xa je'e ve'eda
ax jo'n je trigo taajm juu' ve'e
pakmojkip jem kam jootm; ax
nu'eejyji tse'e je toompa. 38 Je'e kajx
tse'e, amótuda je Kam je Ñuvintsán
jetse'e je toompa dujaa'kkéxut
jetse'e je jayu dutuknujávadat je oy
kats je oy ayook.

Ku je Jesús je kutojkun dumoojy je ñumakmejtsk kukátsivada

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 Van'it tse'e je Jesús
duyaxmujk je ñumakmejtsk
ixpajkpada jetse'e dumoojy je
kutojkun jetse'e duyakpítsumdat
je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin
kajxmda jetse'e duyakjotkada'aktat
je jayu juu' ve'e dujayejptup oyjuu'
pa'ama.
2 Ya'a tse'e je xyaajta je
ñumakmejtsk kukátsivada: Simón
juu' ve'e yaktukxaaji Pedro, jets
je y'uts Andrés, Santiago jets je
y'uts Juan, juu' ve'e je Zebedeo
je myajntktajkta, 3 Felipe jets
Bartolomé, Tomás jets Mateo, je
kupa'mun pakmojkpa, Santiago juu'

ve'e je̱ Alfeo je̱ myajntk, Lebeo juu'
ve'e yaktukxa̱a̱ji Tadeo, 4 Simón juu'
ve'e je̱ cananista partido du̱ma̱a̱t
y'ijt, je̱ts Judas Iscariote, juu' ve'e je̱
Jesús du̱pa̱a̱mnup je̱m je̱ jayu kya̱'m
juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup.

Ku je̱ Jesús du̱'ake̱jxva'kxti je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ka'amaayva

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

5 Pyake̱jx tse'e je̱ Jesús je̱
ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpada. Jidu̱'u̱m
tse'e du̱pavaajñ:
—Ka'a tse'e mna̱jkxtat joma
ve'e cha̱a̱nada pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap, ka'a tse'e
mtá̱kadat je̱m samaariait y'it
jo̱o̱tm; 6 ñojk'óye'e xnu̱na̱jkxtat
je̱ israeejlit jáyuda, juu' ve'e
je̱ carnero jo'n to̱kih'ijttup.
7 Na̱jkxu̱ xtukka'amáyda je̱tse'e
ñapya̱a̱jmjidinit je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m, ku̱x yaaxu̱xju̱dupe'e
je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱m y'ijttinit.
8 Yakjo̱tka̱da'akta je̱ pa'am jayu,
yakjoojntykpá̱kta je̱ o̱o̱'kpa,
tuknu̱va'atsta je̱ pya'am pa̱n
pa̱n jatye'e leprapa̱jkju̱dup, je̱ts
yakpítsumda je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m
je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda. Nu̱nve'emji
a̱ts miitse'e ya̱ kutojku̱n nmo̱'o̱da,
nay nu̱nve'emji tse'e xtoojnjiduvat je̱
maa'yu̱n je̱ jáyuda ya̱ kutojku̱n ka̱jx.
9 'Ka'a tse'e ti xmutso̱o̱'ndat
juu' ve'e m'ajo̱o̱tadap je̱ja too'
aajy, ka'a tse'e xmutso̱o̱'ndat
je̱ oro meen, ka'a tse'e je̱ plata
meen, ni ka'ava tse'e je̱ cobre
meen 10 ukpu̱ je̱ apa̱jkin. To'k
ni'kxji ve'e je̱ mvit xmuna̱jkxtat.
Ka'a tse'e xmutso̱o̱'nduvat
je̱ ka̱'a̱jk ukpu̱ je̱ tajk. Ku xa
ve'e mna̱jkxtat ka'amaayva,
tukka̱daakju̱dupts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
juu' ve'e m'amo̱tunáxjadap je̱tse'e
mmo̱'o̱jadat je̱ mtukjoojntykinda,
ku̱x je̱ toompa, vyinmajtsjup je̱'e̱
ve'e je̱tse'e yakmujóyu̱t.
11 'Ku̱jyajomakajpu̱nku̱jxa tse'e
mtá̱kadat, íxtada je̱ jayu juu'
ve'e m'amo̱tunáxjadap je̱tse'e
mkuvá̱kjadat, je̱m tse'e je̱'e̱ tya̱k'am
mnamyáyjadat pa̱n vinxu̱p xa̱a̱j
ve'e mtanava'anda. 12 Ku ve'e je̱p
tu̱jkp mtá̱kadat, ko̱jtspo̱o̱'kxta
tse'e jidu̱'u̱m: "M'ijttinup tse'e je̱
Nte'yam je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t." 13 Pa̱n
mkuva̱jkju̱dup xa ve'e, mo̱'o̱jadapts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'o̱y jo̱o̱t.
Ax pa̱n ka'a tse'e mkuvá̱kjada,
vaajnjada tse'e je̱ jayu je̱ts ka'a ve'e
je̱ Nte'yam myo̱'o̱jadat je̱ y'o̱y jo̱o̱t.
14 Ax pa̱n pa̱n tse'e mkakuva̱jkju̱dup,
ni du̱kah'amo̱tunaxta je̱ m'ayookta,
mpítsumdinup tse'e je̱p tyu̱jkp
ukpu̱ je̱m kyajpu̱n jo̱o̱tm je̱tse'e
xvinxíttat je̱ mtekta je̱tse'e
vyánu̱ku̱t je̱ naxvay juu' ve'e
tu̱xpava'akta je̱m, ve'em tse'e je̱
nu̱ja'vin du̱jayéptat je̱ts ka óyap je̱'e̱
ve'e juu' ve'e tyoondup. 15 Tyú̱vam
xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, ku ve'e
du̱paa'tu̱t je̱ xa̱a̱j je̱tse'e je̱ jayu
yakto̱kimpayo̱'ynit, nu̱yojk tse'e
je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit je̱
jayu juu' ve'e je̱m kajpu̱n ka̱jxm
tsu̱u̱nidup je̱ts ni ka'a ve'e je̱
sodómait je̱ts je̱ gomoorrait jáyuda.

Yakjomtoondup yaktitoondup tse'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxtup

16 '¡Amo̱tunaxta! Mpake̱jxtup
xa a̱ts miitse'e je̱tse'e ve'em
m'íttat ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e
najxtup je̱ja nu̱may lobo akujk.

Napyąmjadats vij, ve'em ax jo'n ję
tsaa'n, jęts yuj, ve'em ax jo'n ję pak.
17 Nay'íxjada, kux myakpąmdape'e
jęja ję jayu vyinkujk juu' ve'e
dunumąjidup jęp tsaptujkp, jętse'e
jęp myakvǫptat. 18 Myaknąjkxjadap
tse'e jęja ję yakkutojkpa vyinkujkta
kuxe'e ąts xjaanchjávada, ve'em
tse'e ję tuvąkǫjtsun xpąmdat
jęja ję'ę vyinkujkta jęts jęja ję'ę
vyinkujktava pąn pąn jatye'e ka
ję israeejlit jáyuvap. 19 Ku ve'e
myakpąmdat jęm ję'ę kyą'm, ka'ats
miitse'e xvinmáydat pąn ti ve'e
mkǫ́tstap, ję'ęts miitse'e mkǫ́tstap
juu' ve'e myakmǫ'ǫdap van'it,
20 kux ka'a ve'e xkǫtsta vyę'nat ję
m'avintsǫ vinma'yunda, ję Espíritu
Santo, juu' ve'e ijtp jęm ję Nte'yam
jya'vin kąjxm, ję'ę ve'e kǫ́tsup miits
kąjxta.
21 'Ñuxą'ąinup tse'e ję jayu
ję y'uts jętse'e y'ǫǫ'kut kuxe'e
ąts xjaanchjáva; ję ónuk tee',
ñuxą'ąinupts ję'ę ve'e ję y'ónuk
jętse'e y'ǫǫ'kut kuxe'e ąts
xjaanchjáva; jęts ję tee' ję taak ję
y'ónuk, nuxą'ąijidinupts ję'ę ve'e
ję tyee' ję tyaak jętse'e y'ǫǫ'ktat
kuxe'e ąts xjaanchjávada. 22 Nujom
tse'e ję jayu mmu'ęjkjidinit
mmujǫt'aajnjidinit kuxe'e ąts
xjaanchjávada. Ax pąn pąnts ątse'e
ijtp xjaanchja'vip, pyaatnupts ję'ę
ve'e ję joojntykin juu' ve'e xą'ma
kąjx ijtp. 23 Ku ve'e myakjomtóndat
myaktitóndat joma ve'e to'k ję
kajpun, kukę'ęktats jęts nąjkxta
joma ve'e viijnk kajpun, kux
tyúvam xa ąts miitse'e nnąąjmada
jęts miinnuvap ątse'e ka'anume'e
x'ayǫ'kyąxta vyę'nat ję israeejlit
jayu ję kyajpunda, ąts, ję Jayu Juu'
ve'e Nupąąmduka Ijtp.
24 'Ni to'ka xa ve'e ję ixpąjkpa
dukanumąja ax jo'n ję jayu juu'
ve'e yak'ixpąjkjup; ni to'ka tse'e
ję toompa dukanumąja ax jo'n ję
vyintsąn. 25 Ję ixpąjkpa, nvaatts
ję'ę ve'e y'ítut ax jo'n ję jayu
juu' ve'e yak'ixpąjkjup; jęts ję
toompa, nvaatts ję'ę ve'e y'ítut ax
jo'n ję vyintsąn. Pąn ąts xa ve'e
yaktijp Beelzebú, ję kǫ'ǫyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsąnikąjxp ję
kǫ'ǫyjayuvaptąjkta, ¿vintsǫse'e ąts ję
njayu kyayaktíjut kǫ'ǫyjáyuvap?

Ję'ę juu' ve'e yaktsą'ągap

(Lc. 12.2-9)

26 'Ję'ę kąjx tse'e, ka'a tse'e ję jayu
xtsą'ągadat; kux ka'a xa ve'e tii ni
tía juu' ve'e uxyam kayaknuja'vip
jętse'e kyanukę'xnatąkat, ka'a
xa ve'e tii ni tía juu' ve'e uxyam
yu'uts ijtp jętse'e kyayaknujávat.
27 Juu' xa ąts miitse'e nvaajnjidup
ka ję numay jayu mąątap, avánada
tse'e jęja anañujoma ję jayu
vyinkujk; juu' tse'e m'amǫtunajxtup
apuk, tukka'amáyda tse'e jęja
ję numay jayu vyinkujk. 28 Ka'a
tse'e xtsą'ągadat pąn pąn jatye'e
ka'ǫ'yixjudup jętse'e ję jayu ję jyǫǫt
ję jya'vin duyakvintǫ́kidat. Kux ku
xa ve'e ję jayu myak'ǫǫ'kjadat, ka'a
tse'e tii vintsǫ ve'e mjaa'kjatónjadat.
Ñojk'óy xa ve'e xtsą'ągadat juu' ve'e
ję Nte'yam ǫ'yixjup jętse'e dutónut,
ję'ę tse'e ję kutojkun dujayęjpp
jętse'e ję jayu ję jyǫǫt ję jya'vin
dupąjkjinit jętse'e ję jayu ję jyǫǫt
ję jya'vin jęts ję ñi'kx ję kyǫpk
dupąąmnit jęm jąnjǫǫtm.

29 'Yaktoo'kp xa ve'e numejtsk je
pi'k jeyyva tánuk to'k je pi'k meen
ónuk, ¿ve'em xaja? Ax ni to'ka tse'e
je pi'k jeyyva tánuk kyakuskuj pan
ka'a ve'e duyakjaty je nTee'amda.
30 Machave'e je Nte'yam dujayep
to'k to'k je mvaajyta juu' ve'e jem
mkuvajkmda. 31 Kádits miitse'e
mtsa'agada, mnumájidup xa
miitse'e nuyojk jets ka'a ve'e numay
je pi'k jeyyva tánukta.

Je'eda pan pan jatye'e
napyaajmjudup je Jesucristo maat
(Lc. 12.8-9)

32 'Pan pan xa ve'e napyaajmjup
ats maat jeja je jayu vyinkujk, je'e
maatts atse'e nnapyaajmjuvat jem
ats je nTee' vyinkojkm, juu' ve'e
jem tsapjootm; 33 ax pan pan tse'e
vaamp jeja je jayu vyinkujk jets
ka'a atse'e xjaanchjáva, va'anupts
atse'e jem je nTee' vyinkojkm, juu'
ve'e jem tsapjootm, jets ka átsap je'e
ve'e je njayu.

Je Jesús kajx tse'e je jayu
yaktso'oxpúk
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

34 'Ka'ats miitse'e mvinmáydat jets
je'e atse'e nnumiin jetse'e je jayu
kijpx je vinma'yun dujayéptat yaja
naxviijn; je'e xa atse'e nnumiin
jetse'e je jayu yaktso'oxpákut.
35 Je'e kajxts atse'e nmiijn jetse'e
je yaa'tyajk dutso'oxpákut je tyee', je
ónuk taak, cho'oxpákupts je'e ve'e je
ñaax, je xákix taak, cho'oxpákupts
je'e ve'e je xyákix naax. 36 Ax ve'em
tse'e, je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k
jaajn to'k tajk, nay jémjyam tse'e
jyémivat pane'e makk dutso'oxpákup
pan atse'e xjaanchja'vip.

37 'Pan pan tse'e nuyojk dutsojkp
je tyee' ukpu je tyaak jets ka'a
ve'e ats, ka'a tse'e duvinmachju
jetse'e y'ítut ats maat. Pan pants
nuyojk dutsojkp je ñaax ukpu je
myajntk jets ka'a ve'e ats, ka'a tse'e
duvinmachju jetse'e y'ítut ats maat.
38 Pan pan xa atse'e xkapamiimp
jetse'e kyanayjávaja jetse'e
y'oo'kut ats kajx, ve'em ax jo'n
y'oo'kut je jayu juu' ve'e je cryuuz
dupakaayp jetse'e je y'oo'kun
du'anajkxa, ka'a tse'e duvinmachju
jetse'e y'ítut ats maat. 39 Pan pan
xa ve'e jaa'kjoojntykip kux atse'e
xkanatyukpajkjup, vintókiyupts je'e
ve'e; ax pan pan tse'e je ñaxviijnit
joojntykin dumasooknup ats kajx,
pyaatnupts je'e ve'e je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Je o'yin juu' ve'e je jayu yakmo'op
(Mr. 9.41)

40 'Pan pan xa ve'e oy jayu
napyaajmjup miits maatta,
ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu
kuñapyaajmji ats maat. Ax pan
pan tse'e oy jayu napyaajmjup
ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n
oy jayu kuñapyaajmji je'e maat
pan atse'e xkejxp. 41 Pan pan xa
ve'e oy jayu napyaajmjup maat
je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa,
je o'yinjyam tse'e yakmooyvap
juu' ve'e yakmooyp je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpa. Pan pan tse'e
oy jayu napyaajmjup maat to'k je
jayu juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip,
je o'yinjyam tse'e yakmooyvap juu'
ve'e yakmooyp je jayu juu' ve'e tuv
jáyuvip joojntykip. 42 Jets opyana
pan pane'e otyo'k vaasova je tsoxk
naaj dumooyp to'k je jayu juu' atse'e

xjaanchja'vip, yaktonu̱mpijtjinuvapts
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e o̱y.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Yaknape̱jtpa Juan kye̱jx
(Lc. 7.18-35)

11 Ku ve'e je̱ Jesús
du̱yak'ixpa̱jkku̱jx je̱
ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk, van'it
tse'e ñu̱jkx yak'ixpa̱jkpa je̱ts
ka'amaayva je̱m kajpu̱n ka̱jxmda
juu' ve'e je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm.
2 Ku ve'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan
je̱p poxu̱ntu̱jkp je̱ ka̱ts du̱mo̱tu juu'
jatye'e je̱ Jesús tyuump kya̱jtsp,
van'it tse'e du̱kejx je̱ y'ixpa̱jkpada
je̱tse'e o̱jts je̱ Jesús du̱'ixta.
3 Jidu̱'u̱m tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Mits je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit, ukpu̱ n'a'íxupnum
a̱a̱ts je̱'e̱ vine'e?
4 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Na̱jkxu̱ xtukmumaaydu̱kta je̱
Juan juu' ve'e m'íxtup mmó̱tudup.
5 Tukmumaaydu̱kta vintso̱ ve'e je̱
viints jayu vyin'ixpa̱kta, vintso̱ ve'e
je̱ u̱xke̱t jayu o̱y yo̱'pyá̱kta, vintso̱
ve'e ñu̱va'atsjada je̱ pa'am pa̱n pa̱n
jatye'e leprapa̱jkju̱dup, myo̱tupa̱kta
je̱ nat jayu, jyoojntykpa̱jktinuva
pa̱n pa̱n jatye'e a̱a̱'kani, je̱ts vintso̱
ve'e yaktuknu̱java je̱ ayo̱o̱va jáyuda
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 6 Xo̱o̱n xa
je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e ijtp
xjaanchja'vidup.
7 Ku ve'e ña̱jkxtini je̱ Yaknape̱jtpa
Juan je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e
je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱vaajnji je̱
Yaknape̱jtpa Juan ka̱jx. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Ku miitse'e mna̱jkxti joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na, ¿tits miitse'e
o̱jts x'ixta? ¿To'k vine'e je̱ jayu
juu' ve'e me̱jtsvinmaayp, juu' ve'e
ijtp ax jo'n to'k je̱ kapy juu' ve'e
o̱yvintso̱va po̱j yo̱'yp? 8 Pa̱n ka
je̱'e̱ ka̱jxap tse'e mna̱jkxti, ¿tits
miitse'e o̱jts x'ixta? ¿To'k vine'e
je̱ jayu juu' ve'e va'ajts o̱y xa̱x?
Mnu̱ja'vidupts miitse'e je̱ts je̱me'e
je̱ yakkutojkpa tya̱k'am je̱'e̱da juu'
ve'e va'ajts o̱y naxyo̱jxju̱dup. 9 Pa̱n
ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e mna̱jkxti, ¿tits
miitse'e o̱jts x'ixta? ¿To'k vine'e
je̱ jayu juu' ve'e ijtp je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsna̱jxpa? Ax je̱'e̱ tse'e.
Ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada
je̱ts jyaa'knu̱má̱jip je̱'e̱ ve'e nu̱yojk
je̱ Yaknape̱jtpa Juan je̱ts ka'a ve'e
pa̱n viijnk je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsna̱jxpa. 10 Je̱ Juan xa je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e jidu̱'u̱m je̱ Kunuu'kx
Jatyán y'ava'nip:
Nkejxp xa a̱tse'e je̱
nyakka̱tsu̱yo̱'yva juu' mitse'e
mvintoo'vá̱kajap,
je̱'e̱ tse'e myak'o̱'yixjup je̱ too'
joma ve'e mnáxu̱t.
11 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ts nu̱jome'e je̱ jayu
juu' ve'e joojntykidu je̱ts juu' ve'e
u̱xyam paat joojntykidup, ni
pa̱na tse'e du̱kanu̱ma̱ja ax jo'n je̱
Yaknape̱jtpa Juan; ax jyaa'knu̱má̱jip
tse'e ni ka'a ve'e je̱ Juan je̱'e̱ juu'
ve'e du̱nu̱pi'kika̱jxp juu' ve'e ijttup
je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.
12 'Van'ítani ku ve'e myiijn
je̱ Yaknape̱jtpa Juan je̱ts u̱xyam
paat, je̱m tse'e je̱ jayu juu' ve'e o̱o̱y
du̱tuntso̱jktup je̱tse'e y'ijttinit je̱m
je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. Ve'emts je̱'e̱
ve'eda ax jo'n je̱ nu̱may jayu to'k naxji
tya̱kava'anda nu̱jom joma ve'e to'k je̱

mootsk tak'aka'a. 13 Van'it paat ku ve'e
je Yaknapejtpa Juan myiijn, je Moisés je
pyava'nun jets je'e juu' ve'e jyatyaandu
je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta,
je'e tse'e du'ava'nidu jetse'e je jayu
y'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm.
14 Ax pan mnujavavaandup tse'e pane'e
je Yaknapejtpa Juan, je'ets je'e ve'e
juu' ve'e kátsani jetse'e y'ítut ax jo'n
je Elías. 15 Pan pan jaty xa ve'e jem je
tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.
16 'Ya'ats atse'e ntukmu'a'ixmojkidup
je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup.
Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je pi'k
ónuk juu' ve'e ajxtktup koo'yiva jep
maa'y jaatp jetse'e dunaajmada je
myujatyoo'da: 17 "Njavinxooxtu xa
ve'e taav jetse'e m'étstat, ka'a tse'e
tum'etsta; njatukvin'aavdu tse'e
taav je tsaachvinma'yun uv jetse'e
mya'axtat, ka'a tse'e tumya'axta."
Jidu'um tse'e dunaajmada. 18 Mejts xa
ve'e je Yaknapejtpa Juan, ka'ats je'e
ve'e kyay y'uu'k ax jo'n je jayu dutsak,
ax ve'emts miitse'e mva'anda jets je
ko'oyjáyuvape'e jem jya'vin kajxm.
19 Van'itts atse'e nmiimpa, ats, je Jayu
Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, kaayp
ookpts atse'e ax jo'n je jayu dutsak, jets
miitse'e mva'anda jets munuyojk atse'e
nkay n'uu'k jets nmaatnayja'vijup
atse'e je kupa'mun pakmojkpa jets je
viijnk tókinax jayu. Ax je'eda pan pan
jatye'e je Nte'yam moojyjudup je vijin
je kejun, ñuja'vidupts je'e ve'e oy jets
pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e juu' ve'e je
Nte'yam tyuump kyajtsp.

Je'eda pan pan jatye'e dukakatsupajktup je Nte'yam

(Lc. 10.13-15)

20 Van'it tse'e je Jesús
dutuknuujmi je jáyuda juu' ve'e
tsuunidup jem kajpun kajxmda
joma ve'e nuyojk je majin dutuujn,
kux ka'a ve'e vyinmayumpijtti,
jaa'ktokintoondu ve'e. Jidu'um tse'e
dunuujmidi:
21 —¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta
pan pan jatye'e tsuunidup jem
coraziinit kyajpun kajxm! ¡Ayoov
xa ve'e miits je mjoottava pan pan
jatye'e tsuunidup jem betsáidait
kyajpun kajxm! Pan kuyaktuujn
xa ve'e jem tiirovit jets sidoonit
kyajpun kajxmda je majin juu'
atse'e yaja ntuump uxyam paat
miits maatta, kuvyinmayumpijttits
je'e ve'e, kudumasookti tse'e
je kyo'oy joojntykinda, jetse'e
kuduyaknuke'xnatajkidi jets
ñutsaachvinmaaydupe'e
je tyókinda ku ve'e je koompa
yo'tspa vit kuñatyukxojxjidi jetse'e
kuñapya'muxjidi je jaajm jem
ñi'kxmda kyojmda. 22 Ax ve'emts
ats miitse'e nnaajmada jets ku ve'e
dupaa'tut je xaaj ku ve'e je jayu
yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e je
tsaachpaatun myakmooydinit jets ni
ka'a ve'e je jayu juu' ve'e tsuunidu
jem tiirovit jets sidoonit kyajpun
kajxmda. 23 Jets miitsta juu' ve'e
tsuunidup jem capernaaumit kyajpun
kajxm, ¿ve'eme'e mvinmayda
jets mtsajpéttape'e? Ax ka'a tse'e,
myakpakejxtinupe'e jem joma ve'e je
it juu' ve'e dunu'ava'tikajxp. Kux pan
jem xa ve'e sodómait kyajpun kajxm
kuyaktuujn je majin juu' atse'e yaja
ntuump uxyam paat miits maatta,
jeena tse'e je xyup je kajpun uxyam
paat. 24 Ax vaampts atse'e jets ku
ve'e dupaa'tut je xaaj ku ve'e je jayu
yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e je
mtokin myaktukkuvéttat jets ni ka'a

ve'e je̱ jayu juu' ve'e je̱m sodómait
kyajpu̱n ka̱jxm tsu̱u̱nidu.

Ku je̱ Jesús chapka̱jts

(Lc. 10.21)

25 Je̱tse'e je̱ Jesús vyaajñ van'it:
—Tata, mitse'e mka̱'miku̱jxp je̱
tsapjo̱o̱tmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it;
nkuko̱jtsjipts a̱ts mitse'e ku̱xe'e je̱
jayu juu' ve'e pi'k ónu̱k jo'n ijttup,
je̱'e̱ts mitse'e tu̱xtuknu̱jávada juu'
ve'e myo'tsji je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
natyijju̱dup kuvij jáyuda je̱ts juu'
ve'e o̱o̱y juu' jaty du̱tunnu̱ja'vidup.
26 Ve'em tse'e, Tata, ku̱x ve'em xa
mitse'e xtsa̱k.

"Nu̱miindini a̱ts"

(Lc. 10.22)

27 'Nu̱jom xa a̱tse'e je̱ nTee'
xtukka̱ta̱jkiku̱jx. Ni pa̱na xa a̱tse'e
xka'ixa, a̱ts je̱ nTee'ji a̱tse'e x'ixa. Ax
ni pa̱na tse'e du̱ka'íxaiva a̱ts je̱ nTee',
a̱tsji ve'e n'ixa, a̱ts, je̱'e̱ je̱ y'Onu̱k, je̱ts
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts
a̱tse'e je̱ nTee' ntuk'íxu̱t. **28** Nu̱miindini
a̱ts anañu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e
du̱toonkidup je̱tse'e du̱kutyóndat
juu' jatye'e je̱ jayu mtuk'íxju̱dup, a̱ts
tse'e nyakpo̱o̱'kxtap je̱ mjo̱o̱tta je̱
mja'vinda. **29** Kuva̱kta juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱jojktup, mjáttapts miits je̱'e̱
ve'e a̱ts ka̱jx, ku̱x je̱ nu̱u̱'k aaj je̱ nu̱u̱'k
jo̱o̱t a̱tse'e njayejpp, ve'em tse'e
xyakpo̱o̱'kxtat je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda.
30 Juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱jojktup,
ka'ats je̱'e̱ ve'e cho'oxa, ve'emts je̱'e̱
ve'e ax jo'n je̱ tsu̱m juu' ve'e ta̱a̱'tk.

Ku je̱ ixpa̱jkpata̱jk du̱yukta̱jti je̱ trigo

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 Ax ve'em tse'e van'it jya̱jty,
je̱tse'e je̱ Jesús du̱tuknajxy
je̱ trigo kam. Po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j tse'e
vye'na. Ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
je̱ yooj myajtsjidi, van'it tse'e
du̱yukta̱jti je̱ trigo je̱tse'e du̱ja̱'kxti
je̱ trigo pajk. **2** Ku ve'e je̱ fariseota̱jk
du̱'ixti, van'it tse'e je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jx tse'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j ya̱
m'ixpa̱jkpata̱jk du̱tonda juu' ve'e je̱
pava'nu̱n kyayakjajtyp?
3 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—¿Ka'ana miitse'e xko̱tsta je̱p
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp juu' ve'e
to'k nax tyoondu je̱ David ma̱a̱t je̱
myujatyoo'da ku ve'e yu'o̱o̱'kjup
vye̱'nada? **4** Ta̱jki xa ve'e je̱ David
je̱p je̱ Nte'yam chaptu̱jkp je̱tse'e je̱
myujatyoo' du̱mo̱o̱yva je̱ kunuu'kx
tsapkaaky, je̱tse'e du̱kaaydi. Ax ka'a
tse'e je̱ pava'nu̱n du̱yakjaty je̱ts je̱'e̱
ve'e ve'em du̱tóndat, je̱ tee'ṯa̱jkji
ve'e tuknu̱vánada. Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e
xko̱tsta, ¿ve'em xa̱ja? **5** ¿Ti ka'ana
miitse'e xko̱tsta je̱p je̱ Moisés
pyava'nu̱n ku̱jxp je̱ts ka'a ve'e je̱
po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j du̱tukpo̱o̱'kxada
je̱ tee'ṯa̱jk juu' ve'e toondup je̱p
ma̱ja̱ tsaptu̱jkp? Jyatonda xa ve'e
po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j, ka'a tse'e tyó̱kina.
6 A̱ts tse'e vaamp je̱ts je̱ja ve'e yaja
to'k juu' ve'e nu̱yojk du̱nu̱májip
je̱ts ni ka'a ve'e je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk.
7 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Je̱'e̱ xa a̱tse'e nu̱yojk
ntsa̱jkp je̱tse'e je̱ jayu je̱ tukmo̱'tu̱n
du̱jayéptat, ka je̱'e̱pe'e je̱tse'e je̱
tánu̱k du̱yóxtat." Pa̱n ku̱xvinmótuda
xa ve'e juu' ya̱'a̱ ve'e tyijp, ka'a tse'e
ku̱xto̱kimpa̱mda je̱ jayu juu' ve'e
kato̱kintoondu. **8** Ax njayejppts a̱tse'e
je̱ kutojku̱n pa̱n ti ve'e po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j yaktónup ukpu̱ kayaktónup, a̱ts,
je̱ Jayu Juu' ve'e Nupa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Jë yaa'tyäjk juu' ve'e xux jë kyä'äj to'k ado'om

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

9 Van'it tse'e jë Jesús jëm chää'n
jëtse'e ñujkx jëp tsaptujkp. 10 Jëp
tse'e vye'na to'k jë yaa'tyäjk juu'
ve'e xux jë kyä'äj to'k ado'om. Jë
jayu juu' ve'e ve'nidup jëp tsaptujkp,
jya'íxtidupts jë'ë ve'e pän ti ve'e
tyuknuxä'äadap jë Jesús kuxe'e
dukakutyún jë'ë jë pyava'nunda. Jë'ë
käjx tse'e du'amotutúvidi:
—¿Yakjajtype'e jë pava'nun jëtse'e
poo'kxtkun xäaj jë jayu jë pa'am
jayu duyakjotkäda'akut?
11 Van'it tse'e jë Jesús y'atsäajv:
—¿Pänts n'ite'e miitsta, jëtse'e
poo'kxtkun xäaj jë kyarneero
kyustäka jëp vok jótup, ka'ats
n'ite'e näjkx duyakpítsum? 12 Ax
nuyojk tse'e jë jayu dunumäja jëts
ka'a ve'e jë carnero. Ax ve'em
tse'e, yakjajtype'e jë pava'nun
jëtse'e jë jayu dutónut juu' ve'e oy
kujyapoo'kxtkunxäaja jë'ë ve'e.
13 Van'it tse'e dunuujmi jë pa'am
jayu:
—Yakyajkxu jë mkä'äj.
Van'it tse'e duyakyajkxy, jëtse'e
jë kyä'äj jyotkädaakni. Van'it
tse'e tyaanni akijpxa jë kyä'äj
tum oy. 14 Van'it tse'e pyítsumdi jë
fariseotäjk jëtse'e du'ukkojtsmojkti
pän vintso ve'e jë Jesús
kuduyak'oo'kti.

Juu' ve'e jë Isaías kyojts jë Jesús käjx

15 Ku ve'e jë Jesús dunuja'vi,
tsoo'nnu tse'e jëm; numay tse'e jë
jayu pyanäjkxjidi. Yakjotkädaaknu
tse'e anañujoma pän pän jatye'e
päjkjudup, 16 jëtse'e dutukpavaandi
jëts ni päna ve'e dukavaajnjadat
jëts pän jë'ë ve'e. 17 Jë'ë käjx tse'e
ve'em jyajty jëtse'e tyoojnji kyojtsji
juu' ve'e jë Nte'yam tyukkojtsnajx jë
Isaías jidu'um:
18 Yä'ä xa jë'ë ve'e juu' ätse'e
nvinkoon,
jë'ë juu' ätse'e ntsäjkp jëtse'e
ntukxoondük.
Nmooynupts äts jë'ë ve'e jë
Espíritu Santo,
jëtse'e jë jayu pän nuvinxupe'e
chääanada to'k it to'k naxviijn,
jë'ë tse'e dutuknujávadap jëts
vintso ätse'e ntokimpayo'oy.
19 Ka'a ve'e pän dukojtsvintsóvut,
ka'ava ve'e mäkk kyótsut,
ni päna ve'e jë kyäts jë y'ayook
dukamótuvut jëja too' aajy.
20 Ve'em xa jë'ë ve'e ax jo'n to'k jë
jayu juu' ve'e dukatäjp jë kapy
juu' ve'e tajuvaannup,
ve'em ax jo'n to'k jë jayu juu'
ve'e dukayakpi'tsp jë mecha
juu' ve'e pi'itsuvaannup,
van'ítnume'e ku ve'e jë y'oy
kutojkun dupäämnit.
21 Jë jayu juu' ve'e tsuunidup joma
ve'e may viijn jë it jë naax,
jëm tse'e dujaanchjávadat jëts
jë'ë ve'e yaktso'okjadap.
Jidu'um tse'e jë Nte'yam jë Isaías
dutukkojtsnajxy.

Ku jë Jesús yaktij jëts jë ko'oyjáyuvape'e jë kutojkun moojyju

(Mr. 3.19-26, 30; Lc. 11.14-20)

22 Van'it tse'e jë Jesús
yaktuknunujkx to'k jë yaa'tyäjk
juu' ve'e viints, oom, jëts juu' ve'e
jëm jya'vin käjxm jë ko'oyjáyuvap.
Yakjotkädaakjinu tse'e jë Jesús,
ve'em tse'e jë yaa'tyäjk y'ixni jëtse'e

kyojtsni. 23 Nujom tse'e je jayu
atuva atoki tyaandi jetse'e vyaandi:
—¡Ya'a xa vine'e je David je chaan
je kyooj juu' ve'e yakkutojknup!
24 Ax ku tse'e je fariseotajk
du'amotunajxti, van'it tse'e
vyaandi:
—Je Beelzebú, je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
ko'oyjáyuvaptajkta, je'e xa ya'a
ve'e mooyjyup je kutojkun jetse'e je
ko'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je
jayu jya'vin kajxmda.
25 Ñuja'vi tse'e je Jesús pan ti je'e
ve'e vyinmaaydup, je'e kajx tse'e
dunuujmidi:
—Nujom tse'e je kutojkun juu'
ve'e je jyayu nacho'oxpajkjudup,
vintókiyupts je'e ve'eda. Nay
ve'empa tse'e to'k naax to'k kajpun
ukpu nujom tse'e je jaajn je tajk juu'
ve'e je jyayu nacho'oxpajkjudup,
ka'ats je'e ve'e jyéktat. 26 Ax pan
je Satanás tse'e duyakpítsump je
kyo'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin
kajxmda, nacho'oxpajkjuduvapts
je'e ve'eda pan pan jatye'e ijttup
jem je'e kyutojkun jootm. Ka'a
tse'e je kyutojkun jyejkpat. 27 Ax
pan ve'emts atse'e kuxma'a
je kutojkun je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp
je ko'oyjayuvaptajkta jets atse'e
nyakpítsumdat je ko'oyjáyuvapta
jem je jayu jya'vin kajxmda, ¿pants
vine'e dumooyp je kutojkun je
mjáyuda jetse'e duyakpítsumdat
je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin
kajxmda? Je'e kajx tse'e je mjayu
duyaknuke'xnatákada jets ka'a
ve'e oy juu' xpayo'oyda. 28 Ax je
Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je
Nte'yam jya'vin kajxm, je'ets atse'e
je kutojkun xmooyp jets atse'e
nyakpítsumda je ko'oyjáyuvap jem
je jayu jya'vin kajxmda; je'e tse'e
va'ajts duyaknuke'xnatajkip yaja
miits mvinkujkta jets ats kajxe'e
je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am
kya'm.

Yakvinkadaak yaknaxkadaak tse'e je Jesús je Satanás

(Mr. 3.27-29; Lc. 11.21-23; 12.10)

29 '¿Vintso tse'e je jayu tyákat
jep to'k je tsots yaa'tyajk tyujkp
jetse'e je pyaamduk dupajkjat pan
ka'a ve'e too'vajkp dutsum? Ax ku
tse'e too'vajkp dutsómut, van'ítnum
tse'e y'o'yixjut jetse'e je pyaamduk
dupajkjat.
30 'Pan pan xa ve'e ats maat
ka'ijtp, xtso'oxpajkpts ats je'e ve'e;
pan pants atse'e nkamaattuump,
xmutokintoompts ats je'e ve'e.
31 'Je'e kajxts ats miitse'e
nnaajmada: Pan pan xa ve'e
je Nte'yam duvinkojtspejtp, ukpu
je viijnk tokin dutún, o'yipts je'e
ve'e jetse'e yaktokinmee'kxut. Ax
pan pan tse'e je Espíritu Santo
duvinkojtspejtp, ka'ats je'e ve'e
y'uk'o'yini jetse'e yaktokinmee'kxut.
32 epyana tse'e pan pan atse'e
xko'oñukojtsip, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp, o'yipts je'e
ve'e jetse'e yakmee'kxjat je tyokin.
Ax mko'oñukojtsidupts miits je'e
ve'e je Espíritu Santo, je'e ve'e ku
ve'e mva'anda jets je ko'oyjáyuvap
atse'e je kutojkun xmooyp. Ku
ve'e je jayu ve'em dutún, ni je
vin'ítats je'e ve'e kya'óyat jetse'e
yakmee'kxjat je tyokin, ni uxyama,
jets ni van'ita ku ve'e je nam it
choo'nduku t.

Yaknujaʼvipts jeʼe veʼe je kup vintso veʼe tyaʼma

(Lc. 6.43-45)

33 ʼPan je oy kup xa jeʼe veʼe, oy
tseʼe je tyaajm; pan je koʼoy kupts
jeʼe veʼe, ka óyapts jeʼe veʼe je
tyaajm. Je tyaajm kajxeʼe yaknujava
pan vintso veʼe je kup. 34 Miitsta, je
tsaaʼn je chaanda je kyoojta, ¿vintso
veʼe mʼoʼyixjadat jetseʼe je yʼoy jeʼe
xkótstat pan koʼoy jayu miitseʼeda?
Jeʼe xa veʼe je aaj kyajtsp juuʼ veʼe
ijtp jem jaʼvin kajxm. 35 Je oy
jayu, oyts jeʼe veʼe juuʼ dukats kux
ijtpeʼe jem jyaʼvin kajxm je yʼoy
jeʼe; ax je koʼoy jayu, ka óyapts
jeʼe veʼe juuʼ dukats kux ijtpeʼe jem
jyaʼvin kajxm je kyoʼoy jeʼe. 36 Atsts
miitseʼe nnuujmidup jets ku veʼe
dupaaʼtut je xaaj ku veʼe je jayu
yaktokimpayoʼynit, anañujoma
tseʼe je jayu dunuʼatsóvadat pan ti
veʼe kavinmaayp tudukats. 37 Kux
veʼemeʼe myaktokimpayoʼynit
pan vintso veʼe juuʼ xkats, vanʼit
tseʼe myaktokimpámut, uk
mkayaktokimpámut.

Ku je koʼoy jayu duʼamótudi toʼk je maja nujaʼvin

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

38 Vanʼit tseʼe je fariseotajk jets
je tsaptujkpit yakʼixpajkpatajk
dunuujmidi je Jesús:
—Yakʼixpajkpa, nʼixuvaampy xa
aatseʼe jetseʼe je maja nujaʼvin
xyakjayʼíxjut, veʼemts aatseʼe
nnujávat jets je Nteʼyam mitseʼe
mkejxjup.
39 Jetseʼe je Jesús yʼatsoojvjidi:
—Yʼamótudup xa veʼe je koʼoy
jáyuda jets pan pan jatyeʼe je
Nteʼyam dumasooktup jetseʼe
yaktukʼíxtat je maja nujaʼvin jetseʼe
veʼem juuʼ dujaanchjávadat. Ax
kaʼa tseʼe je nujaʼvin yakmoʼodat,
je nujaʼvinji veʼe yakmoʼodap juuʼ
veʼe ijtp ax joʼn je nujaʼvin juuʼ
veʼe yaktaan je Nteʼyam je yʼayook
kojtsnajxpa Jonás. 40 Kux veʼem ax
joʼn je Jonás yʼijt toojk xaaj toojk
tsooj jem je maja ajkx jyoootm, nay
veʼempats atseʼe nʼítut toojk xaaj
toojk tsooj jep naxjaatp, ats, je Jayu
Juuʼ veʼe Nupaamduka Ijtp. 41 Ku
veʼe je jayu yaktokimpayoʼynit,
yaknukeʼxnatákadapts jeʼe veʼe
je jayu juuʼ veʼe tsuunidu jem
níniveit kyajpun kajxm jets
vyinmajtsjudupeʼe je tsaachpaatun
je jáyuda juuʼ veʼe uxyam
joojntykidup, kux myasooktu veʼe je
níniveit jayu je kyoʼoy joojntykinda
ku veʼe je Jonás tyukkaʼamaajyjidi
je Nteʼyam je kyats je yʼayook. Ax
jeja tseʼe toʼk yaja juuʼ veʼe nuyojk
dunumájip jets ni kaʼa veʼe je Jonás.
42 Ku veʼe je jayu yaktokimpayoʼynit,
yaknukeʼxnatákapts jeʼe veʼe
je yakkutojkpa taʼaxtajk juuʼ
veʼe tsooʼn jem joma veʼe je poj
ñujkx jets vyinmajtsjudupeʼe je
tsaachpaatun je jáyuda juuʼ veʼe
uxyam joojntykidup, kux vaʼajts
jékum jeʼe veʼe chaaʼn jetseʼe ojts
duʼamotunaxy je Salomón je vyijin
je kyejun. Ax jeja tseʼe toʼk yaja juuʼ
veʼe nuyojk dunumájip jets ni kaʼa
veʼe je Salomón.

Je koʼoyjáyuvap juuʼ veʼe vimpijtnuvap

(Lc. 11.24-26)

43 ʼKu xa veʼe toʼk je koʼoyjáyuvap
pyítsum jem je jayu jyaʼvin

kajxm, ve'em tse'e vyimpavídut
jem ta'ajts it jootm, y'íxtip tse'e
joma ve'e pyoo'kxut. Ka'a tse'e
dupaa'ty. Van'it tse'e ñaña'muxju:
44 "Va'an ats du'avimpijtinuva
joma atse'e n'ukpítsum." Ku tse'e
vyimpijtnuva, ve'em tse'e je jayu je
jya'vin dupaa'ty ax jo'n to'k je tajk
juu' ve'e tukva'ajts, pe'etapúk jets
avaatsuva. 45 Van'it tse'e ñajkxnuva
jetse'e duyaktsaa'n januvuxtojtuk je
myukoo'oyjáyuvap juu' ve'e nuyojk
ka óyap jets ka'a ve'e je'e. Van'it
tse'e tyajkikáxta tsuuniva jem
je jayu jya'vin kajxm. Nuyojk ka
óyapts je'e ve'e je jayu tyaannuva
jets ka'a ve'e ku ve'e to'k dumaada
y'ijt. Nay ve'em tse'e jyajttuva je
jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup,
koo'oy jáyuts je'e ve'eda.

Je'e pane'e je Jesús tyaakja'vip

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Jemna tse'e je Jesús je numay
jayu dumukats vye'na ku ve'e
jye'ydi je tyaak jets je y'utsatajk,
jepe'e tak'aagup tyaandi, je
Jesuusts je'e ve'e myukotsuvaandup.
47 Van'it tse'e to'k je jayu je Jesús
dunuujmi:
—Uxep xa ve'e tak'aagup je
mtaak jets je m'utsatajk, mitse'e
myakkotsuvaajnjudup.
48 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:
—¿Pants atse'e ntaakip, jets pants
atse'e n'útsidup?
49 Van'it tse'e dunukijpxi pan
pan jatye'e panajkxjudu jetse'e
jyaa'kvaajñ:
—Ya'a xa je'e ve'eda juu' atse'e
ntaakja'vip jets juu' atse'e nja'vidup
ax jo'n kuy'ijtti ats je n'uts je n'ajch
jets ats je n'uts je ntsa'a. 50 Kux je'e
juu' ve'e dutoondup juu' ve'e chajkp
ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjoootm,
je'ets atse'e nja'vidup ax jo'n ats
je n'uts je n'ajch kuy'ijtti jets ats je
n'uts je ntsa'a, jets ats je ntaak.

Je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 Je xaajjyam tse'e je Jesús
jep tujkp pyítsum jetse'e
ojts y'ajxtuk jeja maja na'akaya
pa'ayi. 2 Numay tse'e je jayu
ñay'amojkijidi joma je'e ve'e
vye'na, je'e kajx tse'e tyajki
jem barco jootm jetse'e jem
y'ajxtk, jetse'e nujom je numay
jayu tyenikajxti jeja napa'ayi.
3 Van'it tse'e je Jesús may viijn
juu' jaty tyukyak'ixpajkjidi je
tukmu'a'ixmojkin maat. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—To'k xa ve'e je jayu taamt vajpa
chaa'n. 4 Ku tse'e duvuj je taamt,
jem tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja
too' kujk, van'it tse'e je jeyyva
tánuk jye'ydi jetse'e dupiivdini.
5 Jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak
jeja tsakujx joma ve'e peji je naax.
Jatyji tse'e yee'k kux peji ve'e je
naax. 6 Ax ku tse'e je xaaj ñu'aajnji,
taatsnu tse'e; kux ka'a ve'e je y'aa'ts
kyaaktajki, je'e kajx tse'e tyaatsni.
7 Jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak
jeja ápit akujk. Van'it tse'e je ápit
yee'k jetse'e dukoo'k'ítamooyni je
oy ojts jetse'e yee'kut. 8 Nay jempa
tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja oy
naxkujx, je'e tse'e ta'mi. Jem tse'e
je taamt juu' ve'e naajkma'yiju
mókupx taajm, jempa tse'e juu' ve'e
naajkma'yiju toogupx taajm, nay
jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju
ii'px majk taajm. 9 Pan pan jaty

xa ve'e jëm jë tyaatsk, va'an tse'e
dü'amötunaxta.

Jë'ë pän tyäjx käjxe'e jë tukmu'a'ixmojkin yakpüüjm

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Van'it tse'e jë Jesús jë
y'ixpäjkpatäjk vyinkutämijidi
jëtse'e jë Jesús dü'amötutüvidi:
—¿Tyäjxse'e jë jayu xtukmukäts jë
tukmu'a'ixmojkin määt?
11 Van'it tse'e jë Jesús y'atsöojvjidi:
—Jë Nte'yam xa ve'e
mtuknüja'vijidup jëts vintsö jë'ë
ve'e ku ve'e jë jayu y'itta jëm
jë'ë y'am kyä'm; ax ka'a tse'e jë
Nte'yam tyuknüjávajada jë'ëda
juu' ve'e üü'm määt ka'ijttup.
12 Ax ve'em tse'e, jë jayu juu'
ve'e düvinmötudup jë Nte'yam
jë y'ayook, nüyojk öy tse'e
düvinmötudat; ax jë'ëda juu' ve'e
dükavinmötudup jë Nte'yam
jë y'ayook, jyaa'työkidinup tse'e
juu' ve'e yakvaajnjidup. 13 Jë'ë
käjxts äts jë'ë ve'e ntukmukötsta
jë tukmu'a'ixmojkin määt, kü̈x
jya'íxtup xa jë'ë ve'e juu' ätse'e
ntuump, ka'a tse'e düvinjávada;
jyah'amötunajxtupts jë'ë ve'e
juu' ätse'e nkäjtsp, ka'a tse'e
düvinmötuda. 14 Jë'ë käjx tse'e
tyunjü juu' ve'e jë Nte'yam jë Isaías
tyukköjtsnajx jidü'üm:

Mjah'amötunáxtap xa
miitse'eda,
ka'a tse'e xvinmötudat;
mja'íxtapts miitse'eda,
ka'a tse'e xvinjávadat.
15 Jë'ë käjx ku ve'e mäkk jë
vyinma'yünda tüvyimpijtni,
ka'a tse'e dümötuvuva'anda
jëtse'e jë vyiijn düyakpi'itsta.
Ve'em tse'e dütonda jëtse'e
düka'íxtat,
jëtse'e jë tyaatsk
dükatuk'amötunáxtat
jëtse'e jëm jya'vin käjxm
dükavinmötudat.
Jë'ë käjx tse'e ve'em dütonda
küxe'e äts xkah'aminava'anda
jëts ätse'e nyaktsö'öktat.

Jidü'üm tse'e jë Nte'yam jë Isaías
dütukköjtsnajxy.
16 'Ax miitsta, xöönts miitse'eda
küxe'e jë mviijn xtuk'ixta jëtse'e
jë mtaatsk xtuk'amötunaxta.
17 Tyúvam xa ätse'e nva'añ
jëts nümaye'e jë Nte'yam jë
y'ayook köjtsnajxpatäjkta jëts
nümaye'e jë jayu juu' ve'e tüv
jáyuvidu joojntykidu, jë'ë tse'e
düja'ixuvaandu juu' miitse'e üxyam
m'íxtup, ax ka'ats jë'ë ve'e dü'ixti,
jë'ë tse'e düjah'amötunaxuvaandu
juu' miitse'e üxyam
m'amötunajxtup, ax ka'ats jë'ë ve'e
dü'amötunajxti.

Ku jë Jesús dükötsvaach jë täämt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 'Amötunaxta n'it vintsö ve'e
yakköjtsva'ach jë täämt vajpa
tukmu'a'ixmojkin. 19 Jëja tse'e too'
kujk joma ve'e jë täämt yakvüj,
ve'emts jë'ë ve'e ax jo'n jë jayu
juu' ve'e dü'amötunajxtup jë ayook
pän vintsö jë'ë ve'e ku ve'e jë jayu
y'itta jëm jë Nte'yam y'am kyä'm,
ax ka'a tse'e düvinmötuda. Ku ve'e
jë jayu dümötuda jë käts jë ayook,
van'it tse'e jë kö'öyjáyuvap jye'ya
jëtse'e pyäjkü̈xjada jë käts jë ayook
juu' ve'e yakvaajnjidu. 20 Jëja tse'e
tsah'akujk joma ve'e jë täämt

yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n
je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup
je kats je ayook jetse'e jatyji
dukuvakta je xoojntkun maat.
21 Kux ve'eme'e y'itta ax jo'n jeja
tsakujx joma ve'e peji je naax, ka'a
tse'e jyekta. Ku ve'e chaachpaa'tta
ukpu yakjomtonda yaktitonda
je Nte'yam je kyats je y'ayook
kajx, tun jatyji tse'e je kats je
ayook dukoo'kjaanchja'vidini.
22 Jeja tse'e ápit akujk joma
ve'e je taamt yakvuj, ve'emts
je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e
du'amotunajxtup je kats je ayook,
je'e tse'e ooy tyunvinmaaydup
je naxviijnit je'e jets vintso ve'e
ñaajkkumeenajadat. Je kats je
ayook juu' ve'e y'amotunajxtu,
ve'emts je'e ve'e jyatta ax jo'n
je taamt juu' ve'e jeja ápit jaat
yakvaj jetse'e kyata'mi. 23 Ax jeja
tse'e oy naxkujx joma ve'e je taamt
yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je
jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je
kats je ayook jetse'e duvinmótuda,
vimpijtnupts je'e ve'e je jyáyuvinda
je jyoojntykinda ax jo'n je Nte'yam
tyukmutsókjada, je'e kajx tse'e
y'itta ax jo'n je oy naax joma ve'e
je taamt juu' ve'e naajkma'yiju
mókupx taajm, jets juu' ve'e
naajkma'yiju toogupx taajm, jets
juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk
taajm.

Je koʼoyʼojtsap tukmuʼaʼixmojkin

24 Va'nuxjuduva tse'e je Jesús
jado'k je tukmu'a'ixmojkin. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Ve'em xa ve'e je Nte'yam
je kyutojkun ax jo'n to'k je
yaa'tyajk je oy taamt duvuj jeja
kyam jaat. 25 Koo'ts tse'e vye'na,
van'it tse'e tyajki to'k je kukam
je cho'oxpajkpa jetse'e jeja trigo
akujk duvuj je ojts taamt juu' ve'e
trigo jo'n ke'xp, jetse'e ñajkxni.
26 Ku tse'e je trigo yee'k jetse'e
je kyupi'pst pyítsum, van'it tse'e
yak'ix jets jeme'e dumaatyee'k
je koʼoyʼojtsap. 27 Van'it tse'e je
toompatajk dunuujmidi je kukam:
"Vintsán, ¿ka je oy taamtape'e
mvaj jeja mkam jaat? ¿Joma tse'e
chaa'n je koʼoyʼojtsap?" 28 Van'it
tse'e je kukam y'atsoojvjidi:
"To'k xa ve'e je tso'oxpajkpa juu'
ve'e ve'em dutoon." Van'it tse'e
je toompatajk y'amotutúvijidi:
"¿Mtsajkpe'e jets aatse'e najkx nvix
je koʼoyʼojtsap?" 29 Van'it tse'e
y'atsaajv: "Ka'a. Kux ku xa ve'e
xvíxtat je koʼoyʼojtsap, to'mayji
tse'e xtukmuvíxidinit je trigo;
30 ñojk'óye'e xmasoʼoktat jetse'e
akijpxa yee'ktat van'it paat ku ve'e
je trigo yakpakmojknit. Van'itts
atse'e nkéxtat je ntoompatajk
jetse'e too'vajkp je koʼoyʼojtsap
dupakmóktat, du'atsómdat, jetse'e
dupámdat jem janjooтm, ax van'it
tse'e dupakmóktat je trigo jetse'e
dupajkuktat."

Je mostaza taamt tukmuʼaʼixmojkin

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Va'nuxjuduva tse'e je Jesús ya
tukmu'a'ixmojkin:
—Ve'em xa ve'e je Nte'yam je
kyutojkun ax jo'n to'k je yaa'tyajk
duvuj je mostaza taamt jeja
kyam jaat. 32 Je taamt xa ve'e
dunutsayikajxp; ax ku tse'e yee'k,
ñumajikujxpts je'e ve'e jets ka'a ve'e
je viijnk aajy ojts, je kup jo'nam

je̱'e̱ ve'e yee'k, je̱'ydup tse'e je̱m
je̱ je̱yyva tánu̱k je̱tse'e je̱ pye̱'e̱n
du̱pa̱mda je̱m y'axén ka̱jxm.

Je̱ levadura tukmu'a'ixmojkin

(Lc. 13.20-21)

33 Va'nu̱xju̱duva tse'e ya̱
tukmu'a'ixmojkin:
—Ve'em xa ve'e je̱ Nte'yam je̱
kyutojku̱n ax jo'n to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk
je̱ levadura du̱tukmupa̱ma toojk
arroba je̱ tsapkaaky ju̱ts, van'it
tse'e je̱ levadura du̱tukta̱ka
nu̱jom je̱ tsapkaaky ju̱ts je̱tse'e
o̱o̱y tyun'o̱o̱'ku̱k. Mú̱jit tse'e o̱o̱y
tyumpítsum.

Vintso̱ je̱ Jesús du̱yaktuujn je̱ tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.33-34)

34 Nu̱jom ya̱'a̱ ve'e je̱ Jesús
je̱ nu̱may jayu du̱tukmuka̱jts
je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t, ni tía
ve'e du̱kaka̱jts juu' ve'e ka'ijt je̱
tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t. 35 Ax ve'em
tse'e tyoojnji juu' ve'e kyo̱jts to'k
juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
Kó̱tsup a̱tse'e je̱
tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t,
n'avánapts a̱tse'e juu' jatye'e
kayaknu̱ja'vip y'ijt van'ítani ku
ve'e ya̱ naxviijnit it yakpu̱u̱jm.

Ku je̱ Jesús du̱ko̱jtsvaach je̱ ko̱'o̱y'ojtsap tukmu'a'ixmojkin

36 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu
du̱pake̱jxni je̱tse'e je̱p tu̱jkp tya̱jki. Je̱p
tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkutá̱mijidi
je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi:
—Tukvinja'vik a̱a̱ts to'k aaj je̱
ko̱'o̱y'ojtsap juu' ve'e je̱m kam
jo̱o̱tm tukmu'a'ixmojkin.
37 Van'it tse'e je̱ Jesús ña'mu̱xjidi:
—Je̱'e̱ juu' ve'e du̱va̱jp je̱ o̱y
ta̱a̱mt, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n
a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka
Ijtp. 38 Je̱ kam, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax
jo'n ya̱ naxviijnit it. Je̱ o̱y ta̱a̱mt,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m; ax je̱ ko̱'o̱y'ojtsap, ve'emts
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
ijttup je̱m je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'am
kya̱'m. 39 Je̱ tso'oxpa̱jkpa juu' ve'e
du̱va̱j je̱ ko̱'o̱y ojts ta̱a̱mt, ve'emts
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ ko̱'o̱yjáyuvap.
Ku ve'e je̱ ko̱'o̱y'ojtsap je̱ts je̱ trigo
yakpa̱kmuk, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax
jo'n je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit; je̱
aangelesta̱jktats je̱'e̱ ve'e ax jo'n
je̱'e̱da juu' ve'e du̱pa̱kmojktup.
40 Ve'em ax jo'n je̱ ko̱'o̱y'ojtsap
yakpa̱kmuk je̱tse'e yakpu̱m
je̱m ja̱njo̱o̱tm, nay ve'em tse'e
jyajtpat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu
yakto̱kimpayo̱'ynit. 41 Nké̱xupts
a̱tse'e je̱ n'aangelesta̱jk je̱tse'e
du̱pa̱jkjidinit je̱m a̱ts n'am nka̱'m
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu
du̱yakto̱kintoondup je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap,
42 je̱tse'e je̱m ja̱njo̱o̱tm du̱pa̱a̱mdinit.
Je̱m tse'e nu̱may yaaxtinit je̱m tse'e
nu̱may ñatya̱tskaa'tjidinit. 43 Van'it
tse'e je̱ jayu juu' ve'e tu̱v jáyuvidup
joojntykidup, je̱'e̱ tse'e ajajtinup
ata̱'kxtinup ve'em ax jo'n je̱ aampa
xa̱a̱j je̱m je̱ Tyee'da kyutojku̱n jo̱o̱tm.

Je̱ chó̱vax je̱'e̱ tukmu'a'ixmojkin

44 'Ve'em xa ve'e je̱ jayu juu'
ve'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m ax jo'n to'k je̱ jayu juu' ve'e
tu̱du̱paa'ty je̱ chó̱vax je̱'e̱ juu' ve'e
yu'uts ijtp joma ve'e to'k je̱ kam.

Ku ve'e je̱ jayu du̱paa'ty je̱ chóvax
je̱'e̱, jépjyam tse'e du̱yo'tsnuva,
van'it tse'e va'ajts xo̱o̱jntkp na̱jkx
du̱to̱o̱'kmojkkúx nu̱jom juu' ve'e
y'ixp jyayejpp je̱tse'e du̱joy je̱ kam.

Je̱ o̱y perlas tukmu'a'ixmojkin

45 'Ve'empa xa ve'e je̱ jayu juu'
ve'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m ax jo'n to'k je̱ ajooyva je̱
ato̱o̱'kpa juu' ve'e du̱'íxtip je̱ o̱o̱jyit
perlas. 46 Ku ve'e du̱paa'ty to'k
juu' ve'e o̱o̱y tyun'o̱ya, van'it tse'e
du̱to̱o̱'kmojkkúx nu̱jom juu' ve'e
y'ixp jyayejpp je̱tse'e du̱joy je̱ perlas.

Je̱ tuk'ajkx'amaakin xuum tukmu'a'ixmojkin

47 'Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱vinko̱o̱mp
je̱ jayu juu' ve'e ijttinup je̱m y'am
kya̱'m. Ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱
jayu du̱'avájada je̱ tyuk'ajkx'amaakin
xuum je̱m ma̱ja̱ na̱'aka̱ya jo̱o̱tm
je̱tse'e je̱ ajkx may viijn du̱yaktáñ.
48 Ku tse'e je̱ tuk'ajkx'amaakin xuum
y'uts, van'it tse'e je̱ ajkx maakpata̱jk
du̱va̱a̱'mpítsumda je̱ja na̱pa'ayi. Je̱ja
tse'e y'a̱jxtu̱kta je̱tse'e du̱vinko̱nda
je̱ ajkx, pya̱jku̱ktup tse'e je̱m tójum
je̱ ajkx juu' ve'e o̱o̱jyit je̱tse'e
du̱h'u̱xkojta juu' ve'e ka o̱o̱jyitap.
49 Ve'em tse'e jyátu̱t je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱
jayu yakto̱kimpayo̱'ynit, je̱'yadape'e
je̱ angelesta̱jk je̱tse'e du̱pa̱jkva'kxtinit
je̱ o̱y jayu je̱ts je̱ ko̱'o̱y jayu, 50 je̱m
tse'e ja̱njo̱o̱tm du̱pa̱a̱mdinit je̱ ko̱'o̱y
jáyuda. Je̱m tse'e nu̱may yaaxtinit
je̱m tse'e nu̱may ñatya̱tskaa'tjidinit.

Je̱ o̱o̱jyit je̱'e̱ juu' ve'e ko̱o̱jnu̱k ijtp tukmu'a'ixmojkin

51 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'amo̱tutúvijidi:
—¿Mvinmo̱tuka̱jxtupe'e ti a̱tse'e
tu̱nka̱ts?
Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Ve'em, Vintsán.
52 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ jáyuda juu' ve'e o̱y
du̱nu̱ja'vidup pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts
vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu
y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m,
je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup
juu' ve'e je̱ Nte'yam ju̱jpani
yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts juu' ve'e
námnum yaknu̱ke̱'xnata̱jkivap,
ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n to'k je̱
kuta̱jk juu' ve'e ko̱o̱jnu̱k je̱ o̱o̱jyit je̱'e̱
du̱jaye̱jpp je̱tse'e je̱m du̱yakpítsum
juu' ve'e námnum yakjooyp je̱ts juu'
ve'e jémani yakjooy.

Ku je̱ Jesús vye'na je̱p Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Ku ve'e je̱ Jesús du̱ko̱jtsku̱jx
ya̱ tukmu'a'ixmojkin, van'it tse'e
je̱m cha̱a̱'n 54 je̱tse'e jye̱'y joma
ve'e je̱ y'it je̱ ñaax. Je̱m tse'e
yak'ixpa̱jk'ukvaajñ je̱p tsaptu̱jkp;
atu̱va ato̱ki tse'e je̱ jayu tyaandi
je̱tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Jomas ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu
ya̱ nu̱ja'vin du̱pu̱k je̱tse'e ve'em
kya̱ts? ¿Vintso̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e
je̱ ma̱jin du̱tún? 55 Ya̱'a̱ xa ve'e je̱
tse̱jtspa je̱ myajntk je̱tse'e je̱ María
du̱taaka. Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ y'utsta je̱
Santiago, je̱ José, je̱ Simón, je̱ Judas,
56 je̱ts je̱mpa tse'e je̱ kyiix útstava.
¿Ax jómats ya̱'a̱ vine'e du̱pu̱k ya̱
nu̱ja'vin?
57 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱viijnk'íxta je̱
Jesús. Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—O̱tyun joma tso̱va xa ve'e
yakvintsa̱'a̱ga je̱ Nte'yam je̱

y'ayook kojtsnajxpa, jeejyji ve'e
kyayakvintsa'aga joma ve'e je y'it
je ñaax jets joma ve'e je jyaajn je
tyajk.
58 Ax ka'a tse'e jem may
je majin dutuujn kux ka'a ve'e
jyaanchjávajada.

Ku je Yaknapejtpa Juan y'oo'kni

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Ax ve'emts je'e ve'e van'it
jyajty jetse'e je Herodes
je kats dumotu je Jesús kajx, je
Heródese'e yakkutojkp vye'na
jem galiléait y'it jootm. 2 Ku ve'e je
kats dumotu, van'it tse'e je jyayu
dunuujmi:
—Je Yaknapejtpa Juan xa je'e ve'e,
je'e tse'e joojntykpajknuva, je'e kajx
tse'e dujayep je kutojkun jetse'e je
majin dutún.
3 Ve'em tse'e vyaajñ kux je'e ve'e
duyakjamyajtsju je Juan jetse'e
duyakjapyoxuntakpaajmji; je
Herodías kajxe'e ve'em dutuujn, je
y'uts Felipe je ñuda'ax je'e ve'e y'ijt.
4 Yakpoxuntakpaam tse'e je Juan
kuxe'e dunuujmi je Herodes:
—Ka'a xa ve'e je pava'nun
duyakjaty jetse'e xpákut je m'uts je
ñuda'ax.
5 Jyayakjay'oo'kuvaajnju tse'e
je Herodes je Juan, ax ka'a tse'e
jatyji ve'em dutuujn kux je jayu
ve'e cha'kip, ve'eme'e anañujoma
je jayu dujaanchjávada jets je
Nte'yam je y'ayooke'e je Juan
kojtsnajxyp. 6 Ax ku tse'e je
Herodes je kye'xtkun xaaj dupaaty,
van'it tse'e je ta'axtajk je ñaax y'ejts
jeja je javyaa'kx vyinkujk. Ooy
tse'e dutuntojja'vi je Herodes, 7 je'e
kajx tse'e je Nte'yam duyaknajxy
jetse'e je kiixata'ax dunuujmi
jets myo'ope'e otyía pan ti ve'e
y'amótup. 8 Távani ve'e je tyaak
y'akótsaja vye'na je kiixata'ax,
van'it tse'e je Herodes dunuujmi:
—Yákuts n'it jem plato jootm je
Yaknapejtpa Juan je kyuvajk.
9 Van'it tse'e je yakkutojkpa
chaachvinmapyujk. Kux távani
ve'e je Nte'yam duyaknaxy vye'na
jets távani ve'e du'amotunaxta je
javyaa'kx, je'e kajx tse'e dupavaajñ
jetse'e yakmo'ot, 10 ve'em tse'e
dupavaajñ jetse'e jep poxuntujkp
najkx je Juan yakyukpux. 11 Ku
tse'e ve'em yaktuujn, van'it tse'e
je tyoompa duyaknujkx jem plato
jootm je Juan je kyuvajk jetse'e
dumoojy je kiixata'ax. Van'it tse'e
ojts je tyaak dumaa'a.
12 Van'it tse'e jye'ydi je Juan je
y'ixpajkpatajk jetse'e ojts je ñi'kx
je kyopk duyaknaxtajkidini; ux'ook
tse'e ojts je Jesús duvaajnjada.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Ku ve'e je Jesús je kats dumotu,
van'it tse'e je numay jayu dumasaak
jetse'e jem barco jootm ñujkx
joma ve'e kyapantsuuna. Ku ve'e
je numay jayu dumótudi joma ve'e
ñujkx, van'it tse'e jem kyajpun
jootm choo'ndi jetse'e tékum
dupanajkxti. 14 Ku ve'e je Jesús
jem barco jootm pyítsum, van'it
tse'e du'ix jets jeme'e je numay
jayu tujye'yada; tyukmo'ttuts je'e
ve'e jetse'e duyakjotkadaakni je
pa'am jáyuda juu' ve'e yakmejtstu.
15 Kutaka xaajani tse'e vye'na, van'it
tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk

vyinkutámijidi jetse'e je Jesús
dunuujmidi:
—Tánani xa ve'e ya it, ni pana
tse'e yaja kyatsuuna. Pakejxtini to'k
aaj ya jayu jetse'e ñajkxtat joma
ve'e je kajpun jetse'e je kyaaky je
tyojkx dujóydat.
16 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ka'a ve'e vyinkopka jetse'e
ñajkxtat, miitse'e myakkáydap.
17 Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Ka'a xa aatse'e uxyam ntimaada,
mugooxkji ve'e je tsapkaaky jets
mejtsk je ajkx.
18 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Yakminda n'it.
19 Van'it tse'e je Jesús dupavaajñ
jetse'e je numay jayu y'ajxtuktat
jem tsoots kajxm. Jetse'e je Jesús
dukoojnuk mugooxk je tsapkaaky
jets mejtsk je ajkx. Van'it tse'e
pyat'ix jem tsajm tsov jetse'e je
Nte'yam dukukojtsji. Van'it tse'e
dutojkva'kxy je tsapkaaky jetse'e
dumoojy je y'ixpajkpatajk, je'e
tse'e nujom je jayu dumooydu.
Yakva'kxpa tse'e je Jesús mejtsk
je ajkx. 20 Nujom tse'e je jayu
kyaaydi jetse'e kyooxjidi. Ku tse'e
je jayu kyakyajxti, van'it tse'e
dupakmojktini jamakmejtsk kach
je tsapkaaky kunax jets je ajkx
kunax. 21 Pan pan jaty tse'e kaaydu,
numugooxk miijl jo'n tse'e y'ijtti
je yaa'tyajkta, apuk je ta'axtajkta
maat je pi'k ónukta.

Ku je Jesús yo'y jem nani'kxm

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Van'it tse'e je Jesús je
y'ixpajkpatajk dunuujmidi jetse'e
tyákadat jem barco jootm jetse'e
ñanáxtat namvaate'e je Jesús
dupakejxni je numay jayu. 23 Távani
ve'e je numay jayu dupakejxni
vye'na, van'it tse'e je Jesús
dujaa'kvimpejt je tonun jetse'e
jem naaydum chapkajts. Ku ve'e
je it kyoo'tsini, jem tse'e je Jesús
naaydum vye'na 24 namvaate'e
je barco jem maja na'akaya
jootm vye'na. ooy tse'e je barco
tyunnape'tsni kux vinkupójipe'e.
25 Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na
jetse'e je Jesús vyinkutámijidi,
jeme'e nani'kxm yo'oy. 26 Ku ve'e
je y'ixpajkpatajk du'ixti jets jeme'e
nani'kxm yo'oy, van'it tse'e cha'kidi,
jetse'e makk vyaandi:
—¡Jado'k ítumit jayu xa ya'a ve'e!
27 Ax jatyji tse'e je Jesús
myukojtsjidi jetse'e ña'muxjidi:
—¡Jot'amájada, ats xa jeja, kadi
mtsa'agada!
28 Van'it tse'e je Pedro je Jesús
dumukajts, jetse'e dunuujmi:
—Vintsán, pan mitsna je'e ve'e,
yaaxja ats to'k aaj jets ats mitse'e
nnunajkxut yo'yp yam nani'kxm.
29 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Minu n'it.
Van'it tse'e je Pedro jem barco
jootm pyítsum jetse'e jem nani'kxm
yo'yp je Jesús dununujkx. 30 Ax ku
tse'e je makk poj duja'vi, tsa'ki tse'e.
Ku ve'e kyunajx'ukvaajñ, van'it
tse'e makk vyaajñ:
—¡Vintsán, yaktsookk ats to'k aaj!
31 Jatyji tse'e jem je Pedro kya'm
yakmajch jetse'e yaknuujmi:
—¡Tun vee'nji je jaanchja'vin
xjayep! ¿Tyajxse'e mmejtsvinmáy?
32 Ku ve'e jem barco jootm
tyajkidi, jatyji tse'e pyoj'atúvi.
33 Van'it tse'e je jayu juu' jatye'e
ve'nidup jem barco jootm, je'e tse'e

duvinkoxkténidu je Jesús jetse'e
vyaandi:
—Tyúvamdam xa je'e ve'e jets
mitse'e je Nte'yam je y'Onuk.

Ku je Jesús je pa'am jayu duyakjotkadaaky jep Genesaret

(Mr. 6.53-56)

34 Ku ve'e ñanajxti, van'it tse'e
jye'ydi jem Genesaret. 35 Ku ve'e je
jémit jayu dunuja'vidi jets jeme'e
je Jesús, van'it tse'e dukojtsva'kxti
jem naxkajxm kajpun kajxm
juu' ve'e tamanaat, jetse'e
dutuknunajkxkajxti je pya'am
jáyuda, 36 jetse'e dumunoo'kxtkti
jetse'e kujyavitupaa'vjya dutóndat.
Nujom tse'e pan pan jatye'e
dutoondu, jotkadaaktinu tse'e.

Kyo'oyja'vipe'e je Jesús ku ve'e je jayu dukakutyún je Nte'yam je pyava'nun

(Mr. 7.1-16)

15 Van'it tse'e je fariseotajk
maat je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk juu' ve'e jem
Jerusalén tsoo'ndu, je'e tse'e
duvinkutámidu je Jesús, jetse'e
du'amotutúvidi:
2 —¿Tyajx tse'e ya m'ixpajkpatajk
dukamaja pamda je pava'nun
juu' ve'e xyaktaajnjimdu je njujpit
jáyuvamda? ¿Tyajxe'e kyakapojta
ax jo'n je'e ve'e dupavaandi?
3 Van'it tse'e je Jesús
y'amotutúvijidi:
—¿Tyajxts miitse'e xkamaja
paamduva je Nte'yam
je pyava'nun jetse'e ve'em
xkutyóndat je pava'nun juu' ve'e
je jujpit jayu myakta'nuxjudu?
4 Kux jidu'ume'e je Nte'yam je
pyava'nun vya'añ: "Vintsa'aga
je mtee' je mtaak." Vaampap
tse'e jidu'um: "Pan pan
tse'e je tyee' ukpu je tyaak
duvinkojtspejtp, kutúkanits je'e
ve'e je y'oo'kun." 5 Ax miits tse'e
mvaandup jets o'yip je'e ve'e
ku ve'e je jayu je tyee' ukpu
je tyaak jidu'um dunaajmat:
"Ka'a xa atse'e x'uk'o'yixjini
jets ats mitse'e mputákat, kux
nujome'e juu' atse'e n'ixp
njayejpp, je Nte'yamts ats je'e
ve'e tuntukmuyax." 6 Ve'em
tse'e mva'anda jets opyana
pan pane'e ve'em vaamp,
ka'ats je'e ve'e y'ukvinkópkini
jetse'e je tyee' ukpu je tyaak
duputákat. Ku xa miitse'e
ve'em mjátukada, ve'em tse'e
xyaktaandini je Nte'yam je
pyava'nun ax jo'n kukyatuujn,
je'e kajx jetse'e xpanajkxtat je
pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu
myakta'nuxjudu. 7 ¡Mejts'aajta
mejtsjootta! Va'ajts tse'e miits
kajxta du'ava'ni je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpa Isaías.
Jidu'um tse'e dujatyaajñ juu'
ve'e je Nte'yam kyojts:
8 Y'amji xa ve'e ya jayu ats
xvinjávada xvintsa'agada,
ax xtukmujékumidupts
atse'e je jyootta je
jya'vinda.
9 Tónaji xa je'e ve'e ñatyijjada jets
xvinja'vidup xvintsa'kidup ats
je'e ve'e,
tyuk'íxtupts je'e ve'e je jayu
je pyava'nunda ax jo'n ats je
mpava'nun kuy'ijt jo'n.
Jidu'um tse'e je Isaías
dujatyaajñ.

Ka je̱ ka'yu̱n je̱ ja̱'kxu̱n ka̱jxape'e je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp

(Mr. 7.17-23)

10 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may
jayu du̱yaxmujk je̱tse'e jidu̱'u̱m
du̱nu̱u̱jmidi:
—Amo̱tunaxta anañu̱joma je̱tse'e
xvinmó̱tudat. 11 Juu' jatye'e je̱p je̱
jayu y'ávupta̱jkip, ka je̱'e̱ ka̱jxap xa
ve'e je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp; juu'
ve'e je̱p je̱ jayu y'ávup pítsump, je̱'e̱
ka̱jx tse'e je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp.
12 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
vyinkutá̱mijidi je̱tse'e je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jmidi:
—¿M'ixe'e ta̱a̱v vintso̱ ve'e je̱
fariseota̱jk tu̱du̱ko̱'o̱yjávada juu'
mitse'e tu̱xka̱ts?
13 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Jyapa̱na tse'e pa̱n pa̱ne'e ka'ijtp
je̱ jyayu, a̱ts je̱ nTee', juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm, yakpa̱jkjapts je̱'e̱ ve'e
a̱ts je̱ nTee'. 14 Kadi xma̱ja̱ pa̱mda je̱
fariseota̱jkta, vanxu̱p xa je̱'e̱ ve'eda
ax jo'n to'k je̱ viints jayu juu' ve'e je̱
myuviints jayu du̱pavijtsp. Ax pa̱n
to'k tse'e je̱ viints jayu je̱ myuviints
jayu du̱pavits, va'an nu̱me̱jtsk tse'e
na̱jkx tyun'avívupada je̱p jótup.
15 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jmi:
—Tukvinja'vik a̱a̱ts to'k aaj je̱
tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e tu̱xka̱ts.
16 Je̱tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—¿Tis, ka'a miitse'e
xvinmó̱tuduva? 17 ¿Ka'a ve'e
xvinmó̱tuda je̱ts nu̱jome'e juu'
jatye'e je̱p ávup ta̱jkip, je̱m tse'e
jo̱o̱tm ñu̱jkx je̱tse'e u̱x'o̱o̱k je̱ ni'kx je̱
ko̱pk du̱tukvaatsni? Ka je̱'e̱ ka̱jxapts
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp.
18 Ax je̱ ayook juu' ve'e je̱p ávup
pítsump, je̱mts je̱'e̱ ve'e ja'vin ka̱jxm
cha̱a̱'n, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ jayu y'it je̱p
to̱kin ja̱a̱tp. 19 Ku̱xe'e je̱m jya'vin
ka̱jxm cha̱a̱'n je̱ ko̱'o̱y vinma'yu̱n,
van'it tse'e je̱ jayu yakjayu'o̱o̱'kta, je̱
navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱kida,
je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayé̱pta je̱
yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap
jyaye̱jptup, mye̱e̱'tsta, ñu̱vampe̱tta,
jyayupako̱tsta. 20 Je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ka je̱'e̱
ka̱jxape'e ku ve'e kyaka̱puj joma
vaate'e je̱ kya̱ta̱jkts ve'em ax jo'n je̱
ju̱jpit jayu du̱pavaandi.

To'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e ka je̱ israeejlitap, je̱'e̱ tse'e du̱jaanchja'vi je̱ Jesús

(Mr. 7.24-30)

21 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱m cha̱a̱'n
je̱tse'e ñu̱jkx je̱m tiirovit je̱ts
sidoonit y'it jo̱o̱tmda. 22 Van'it
tse'e to'k je̱ canaanit ta̱'a̱xta̱jk juu'
ve'e je̱m tso̱ tsu̱u̱nip, je̱'e̱ tse'e je̱
Jesús du̱vinkuta̱mi je̱tse'e ma̱kk
du̱muka̱jts. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—¡Vintsá̱n, je̱ David je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup,
tukmo̱'o̱tu̱ a̱ts to'k aaj! Je̱
ko̱'o̱yjáyuvap xa ve'e tukkoo'yijup
a̱ts je̱ nna̱a̱x. O̱o̱y tse'e
tyuntsaachpaa'ty.
23 Ax ka'a tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji.
Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
vyinkutá̱mijidi je̱tse'e je̱ Jesús
du̱munoo'kxtkti:
—Pake̱jxni mits ya̱'a̱ to'k aaj ku̱x
yape'e xpame̱jtsumda, je̱tse'e o̱o̱y
tyunne'em.
24 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Je̱ Nte'yam xa a̱tse'e
xtuknu̱ke̱jxp je̱ israeejlit jayu juu'
ve'e to̱kih'ijttup.

25 Ax vinkutámiju tse'e
je̱ ta̱'axta̱jk, je̱tse'e je̱ Jesús
du̱vinko̱xkteni, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—¡Vintsán, puta̱ka a̱ts to'k aaj!
26 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n mputa̱jkip a̱ts mitse'e
je̱ts ka'a ve'e je̱ israeejlit jáyuda,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k
je̱ kyaaky yakpu̱jkja je̱tse'e je̱ ok
yakma̱'a̱.
27 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk vyaajñ:
—Ve'em tse'e. O̱yam tse'e vye'ema,
kyamyojktup tse'e je̱ ok je̱p mesa
pa'tkup juu' ve'e je̱ pi'k ónu̱k
y'u̱xkaaydup.
28 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—¡O̱o̱ye'e je̱ jaanchja'vin
xtunjayep! Va'an ve'em du̱tunju̱ ax
jo'n xtsa̱k.
Je̱'yji tse'e je̱ ña̱a̱x jyo̱tka̱daakni.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky nu̱may je̱ pa'am jayu

29 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱m
cha̱a̱'n je̱tse'e jye̱'y je̱ja galiléait
mya̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi. Van'it tse'e
ñu̱jkx je̱m tonu̱n viinm je̱tse'e
je̱m y'a̱jxtk. 30 Nu̱may tse'e o̱o̱y
je̱ jayu tyunnu̱je̱'yjini. Je̱m tse'e
du̱tuknu̱na̱jkxti je̱ u̱xke̱t jayu, je̱
viints jayu, je̱ oom jayu, je̱ts je̱'e̱
juu' ve'e ka ó̱yap je̱ kya̱'a̱j; je̱ jayu
ve'e juu' ve'e may viijn je̱ pa'am
du̱ma̱a̱t, je̱'e̱ tse'e yakpa̱a̱mdu
je̱ja je̱ Jesús vyinkujk. Van'it tse'e
je̱ Jesús yakjo̱tka̱dakka̱jxjidini.
31 Atu̱va ato̱ki tse'e du̱tuktaandi
je̱ jáyuda ku ve'e du̱'ixti je̱ts
ko̱jtspa̱jktinupe'e je̱ oom jáyuda,
je̱ts o̱'yixjidinupe'e je̱ kya̱'a̱jta je̱
tyekta juu' ve'e ka̱ma'at pakma'at
ijttu, je̱ts o̱ye'e yo̱'ydini juu' ve'e
u̱xke̱t ijttu, je̱ts vin'ixpa̱jktinupe'e
juu' ve'e viints ijttu. Van'it tse'e je̱
jayu du̱yakmájidi du̱yakjaanchidi je̱
israeejlit jayu je̱ Ntye'yamda.

Ku je̱ Jesús je̱ jayu du̱yakkaajy nu̱maktaaxk miijl naxy

(Mr. 8.1-10)

32 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yaxmujk
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Ntukma̱'tp xa a̱tse'e ya̱ nu̱may
jáyuda ku̱x toojk xa̱a̱jani xa ya̱'a̱
ve'e yaja y'itta a̱ts ma̱a̱t, ka'a tse'e
tii ti ve'e kyáydap jya̱'kxtap. Ka'ats
a̱tse'e mpake̱xuvaandini ve'emji
je̱m tya̱k'amda ku̱x ku ve'e je̱ yooj
yaknoo'kxjidinit je̱ja too' aajy.
33 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
ña̱'mu̱xjidi:
—¿Jómase'e je̱ tsapkaaky
cho̱o̱'nu̱t je̱tse'e ya̱ nu̱may jayu
nyakka'yumdat?, ku̱x ka'a ve'e yaja
pya̱ntsu̱u̱na.
34 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vinxu̱p tse'e je̱p je̱
mtsapkaakyta?
Je̱tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Vuxtojtu̱k je̱ tsapkaaky je̱ts
yu̱u̱'n ve̱e̱'n je̱ pi'k ajkx.
35 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱pavaajñ
je̱tse'e je̱ nu̱may jayu y'a̱jxtu̱ktat je̱ja
naxku̱jx. 36 Ku ve'e y'a̱jxtkti, van'it
tse'e du̱ka̱a̱jy vuxtojtu̱k je̱ tsapkaaky
je̱ts yu̱u̱'n ve̱e̱'n je̱ pi'k ajkx, je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji. Van'it
tse'e du̱tojkva'kxy je̱tse'e du̱mo̱o̱jy
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱'e̱da tse'e
je̱ jayu du̱mo̱o̱ydup. 37 Anañujoma
tse'e kyaaydi je̱tse'e kyooxjidi;
javuxtojtu̱k kach tse'e du̱pa̱kmojktini
je̱ tsapkaaky kunax je̱ts je̱ ajkx kunax.
38 Nu̱maktaaxk miijl tse'e je̱ yaa'tya̱jk
kyaaydi, apu̱k je̱ ta̱'a̱xta̱jkta ma̱a̱t

je̱ pi'k ónu̱kta. 39 Van'it tse'e je̱ Jesús
je̱ nu̱may jayu du̱pake̱jxtini je̱tse'e
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱m barco jo̱o̱tm
du̱ma̱attajkidi je̱tse'e je̱m magdálait
y'it jo̱o̱tm ña̱jkxti.

Ku je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t je̱ saduceota̱jk du̱'amó̱tudi je̱ tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 To'k nax tse'e je̱ fariseota̱jk
je̱ts je̱ saduceota̱jk
du̱vinkutá̱midi je̱ Jesús, je̱'e̱ ve'e
cho̱jktup je̱tse'e du̱yakko̱jtstó̱kidat.
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱'amó̱tudi je̱tse'e
tyo'nu̱xjadat je̱ tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin,
ve'em tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts
je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. 2 Ax
jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Ku xa ve'e ya̱ it tyánayini, jidu̱'u̱mts
miitse'e mva'anda: "Va'ajtstame'e ya̱ it
y'ítu̱t ku̱x tsapts xa ve'e xim tsajviinm."
3 Ku ve'e ja̱pyji, jidu̱'u̱m tse'e mva'anda:
"Ka'adame'e ya̱ it vya'atsu̱t ku̱x tsapts
xa ve'e xim tsajviinm je̱ts vintojknup
tse'e ya̱ it." ¡Me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta!
Mnu̱ja'vidup xa miitse'eda juu' ve'e
ya̱ tsajmit it ñu̱ka̱jtsp, ax ka'a tse'e
xnu̱jávada je̱'e̱ juu' ve'e ñu̱ka̱jtsp pa̱n ti
ve'e yam toojnjup ko̱jtsjup. 4 Ya̱ ko̱'o̱y
jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱maso̱o̱ktup,
y'amó̱tudupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ ma̱ja̱
nu̱ja'vin yaktoojnjadat; ax ka'a
tse'e yaktoojnjadat je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin,
je̱ nu̱ja'vinji ve'e juu' ve'e pyaatyp
y'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ Jonás jye̱'e̱.
Van'it tse'e je̱ Jesús myaso̱o̱kjidi
je̱tse'e cha̱a̱'n.

Je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jku̱n tse'e je̱ jayu du̱yakvinmamya'tp

(Mr. 8.14-21)

5 Ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ña̱najxti
je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya
pa'am, jyaa'tyó̱kidu tse'e je̱tse'e
ku̱du̱pa̱a̱mdi je̱ tsapkaaky je̱m
barco jo̱o̱tm. 6 Van'it tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidi:
—Mnay'íxjadap tse'e je̱ts ka'a
ve'e mnatyukpaa'tjadat je̱ levadura
juu' ve'e je̱ fariseota̱jk jye̱'e̱da je̱ts je̱
saduceota̱jk jye̱'e̱da.
7 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
ñavyaajnjidi:
—Je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ve'em
vya'añ ku̱xe'e je̱ tsapkaaky
tu̱nkayakme̱jtsumda.
8 Ax ku tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ja'vi, van'it
tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jxse'e mva'anda je̱ts ka'a ve'e
ti mtsapkaakyta? ¡Tun ve̱e̱'nji ve'e je̱
jaanchja'vin xjaye̱pta! 9 ¿Ka'ana ve'e
xvinmó̱tuda? ¿Ka'a ve'e xjaa'myé̱tsta
ku a̱tse'e mugo̱o̱xk je̱ tsapkaaky je̱ jayu
nyakva'kxjidi nu̱mugo̱o̱xk miijl naxy,
je̱ts vinxu̱p kache'e xpa̱kmojktini?
10 ¿Ka'a ve'e xjaa'mye̱jtstuva ku
a̱tse'e vuxtojtu̱k je̱ tsapkaaky je̱ jayu
nyakva'kxjidi nu̱maktaaxk miijl naxy,
je̱ts vinxu̱p kache'e xpa̱kmojktini?
11 ¿Vintso̱se'e tu̱xkavinmó̱tuda je̱ts ka
je̱ tsapkaaky levaduurap a̱tse'e ntijp
ku a̱tse'e tu̱nva'añ je̱tse'e mnay'íxjadat
je̱tse'e ve'em mkapaa'tjadat
je̱ fariseota̱jk je̱ lyevaduura je̱ts je̱
saduceota̱jk je̱ lyevaduura?
12 Van'it tse'e du̱vinmó̱tudi je̱ts ka je̱
levaduurape'e je̱ Jesús tyijp juu' ve'e
je̱ tsapkaaky ju̱ts du̱tukta̱jkika̱jxp, je̱
ixpa̱jku̱ne'e tyijp juu' ve'e je̱ fariseota̱jk
jye̱'e̱da je̱ts je̱ saduceota̱jk jye̱'e̱da.

Ku je̱ Pedro du̱'ava'ni je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Ku ve'e je̱ Jesús jye̱'y je̱m
joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja Cesarea de

Filipo, van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk:
—¿Vintso̱se'e je̱ jayu vya'anda,
pa̱nu̱k a̱tse'e?, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
14 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Je̱m xa ve'e pa̱ne'e vaandup
je̱ts je̱ Yaknapejtpa Juan mitse'e,
je̱mpa tse'e pa̱ne'e vaanduvap je̱ts
je̱ Elías mitse'e, nay je̱mpa tse'e
pa̱ne'e vaandup je̱ts je̱ Jeremías
mitse'e, ukpu̱ nu̱to'k je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa juu' ve'e
ju̱jpani o̱o̱'ktinu, ax je̱'e̱k tse'e
joojntykpa̱jknuva.
15 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ts miitsta, ¿vintso̱ts miitse'e
mva'anda je̱ts pa̱n a̱tse'e?
16 Van'it tse'e je̱ Simón Pedro
y'atso̱o̱jvji:
—Mits xa je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit, je̱ joojntyk Nte'yam je̱
y'Onu̱k.
17 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'atso̱o̱jvjinuva:
—Xo̱o̱n xa mitse'e, Simón, je̱ Jonás
je̱ myajntk, ku̱x ka je̱ jáyuvap xa
mits ya̱'a̱ ve'e tu̱mtuknu̱jávaja,
a̱ts je̱ nTee' ve'e, juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm. 18 A̱tsts mitse'e
nnu̱u̱jmip je̱ts je̱ Pedro mitse'e.
Pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e ve'em myaktukxa̱a̱ja ku̱x
ve'eme'e yakko̱jtsva'ach je̱ mxa̱a̱j,
tsaaj, je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱te'e
mjayejpp. Ax ya̱'a̱ juu' ve'e tu̱xka̱ts,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ ta̱kne'ev
cho̱o̱'ndu̱k je̱p naaxyp, nu̱may tse'e
je̱ jayu du̱jaanchjávadat; ax ka'a
tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱'ama̱a̱daaga
je̱ jayu juu' a̱tse'e xjaanchja'vidup.
19 Nmo̱o̱ynupts a̱ts mitse'e je̱
kutojku̱n je̱tse'e mva'anu̱t juu' ve'e
toomp je̱ts juu' ve'e katoomp. Juu'ts
mitse'e je̱ jayu myakjajtjip je̱tse'e
du̱tóndat yaja naxviijn, ve'em
tse'e y'ijtpat je̱m tsapjo̱o̱tm; juu'ts
mitse'e je̱ jayu mkayakjajtjip je̱tse'e
du̱tóndat yaja naxviijn, nay ve'em
tse'e y'ijtpat je̱m tsapjo̱o̱tm.
20 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk du̱tukpavaandi je̱ts
ni pa̱na ve'e du̱kavaajnjadat je̱ts je̱'e̱
je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ y'o̱o̱'ku̱n
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

21 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk du̱vaajnji'ukvaandi
je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱m
Jerusalén ña̱jkxu̱t je̱tse'e je̱m o̱o̱y
tyunyaktsaachpaa'tjadat je̱ israeejlit
je̱ myújit jáyuda, je̱ tee'ta̱jk je̱
vyintsa̱nda, ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jkta. Je̱m tse'e je̱ jayu
yak'o̱o̱'kju̱t; ax joojntykpa̱jknuvapts
je̱'e̱ ve'e kutoojk xa̱a̱j. 22 Van'it tse'e
je̱ Pedro je̱ Jesús apu̱k du̱ja̱va̱a̱jv
je̱tse'e jidu̱'u̱m du̱tuknu̱u̱jmi:
—¡Ma̱ja̱ Vintsa̱n, je̱ Nte'yame'e
mjayépjup m'axajtókjup je̱ts
ni je̱ vin'ita ya̱'a̱ ve'e mkajátju̱t
mkanáxju̱t!
23 Van'it tse'e je̱ Jesús vya'ku̱mpijt
je̱tse'e je̱ Pedro du̱nu̱u̱jmi:
—¡Vinva'kva'atsu̱ a̱ts,
mma̱a̱tnavya̱a̱'njup xa mitse'e
je̱ Satanás ku ve'e ve'em xka̱ts!
Xyaktoo'atokuvaampts a̱ts mitse'e.
Ka'ats mitse'e ve'em xpayo̱'o̱y ax
jo'n je̱ Nte'yam; ve'em xa mitse'e
xpayo̱'o̱y ax jo'n je̱ jayu.
24 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:

—Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱tso̱jkp
je̱tse'e y'ijtnit a̱ts ma̱a̱t, va'an
tse'e du̱maso̱kka̱jxni je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱n, je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin
du̱ma̱kkpa̱a̱mnit je̱tse'e
chaachpaa'tu̱t ax jo'n je̱ jayu
juu' ve'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'na̱jkxip
ku ve'e je̱ cryuuz du̱paku̱'u̱, je̱ts
a̱tse'e xpamiinnit. 25Pa̱n pa̱n xa
a̱tse'e xkajaanchja'vip ku̱xe'e
du̱tsa̱'a̱ga je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t, ka'a
tse'e du̱jayépu̱t je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Ax je̱'e̱ pa̱n
pa̱n a̱tse'e ijtp xjaanchja'vip, óyam
tse'e y'o̱o̱'ku̱t a̱ts ka̱jx, je̱'e̱ tse'e
du̱jaye̱jpnup je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp. 26Ni vinxu̱pa xa je̱'e̱
ve'e je̱ jayu kyato'nu̱xju̱t ku ve'e
du̱je̱'e̱iká̱xu̱t nu̱jom ya̱ naxviijnit it
je̱tse'e yvintó̱kinit je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱
jya'vin. Ax ku tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t
je̱ jya'vin yvintó̱kinit, ka'a xa ve'e
tii ni tía ti ve'e je̱ jayu ku̱du̱yaky
je̱tse'e jyoojntykat xa̱'ma ka̱jx.
27Miinnup a̱tse'e je̱ nTee' je̱ mya̱jin
ma̱a̱t ma̱a̱t a̱ts je̱ n'aangelesta̱jk, a̱ts,
je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp,
van'itts a̱tse'e to'k jado'k nmo̱o̱ynit
juu' ve'e tukka̱daakju̱dup, ve'em ax
jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga juu' ve'e
tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta. 28Tyúvam
xa a̱tse'e nva'añ je̱ts je̱ja ve'e je̱
jayu juu' ve'e yaja ijttup je̱tse'e
kya'o̱o̱'ktat pa̱n ka'ana a̱tse'e x'ixta
ku a̱tse'e nmiinnit yakkutojkpa, a̱ts,
je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Ku je̱ Jesús tyikts je̱tse'e y'ajaj y'atu̱'kx

(Mr. 9.2-10; Lc. 9.28-36)

17 Kutojtu̱k xa̱a̱j tse'e je̱ Jesús
du̱vo̱vu̱tso̱o̱'ndi je̱ Pedro, je̱
Santiago, ma̱a̱t je̱ Juan, je̱ Santiago
je̱ y'uts, je̱tse'e apu̱k du̱vo̱o̱vdi,
je̱tse'e pye̱jtti joma ve'e to'k je̱ ko̱pk
juu' ve'e ka̱jxm. 2Je̱m tse'e je̱ Jesús
tyikts je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta. Ve'eme'e
je̱ vyiijn je̱ y'aaj y'ajaj y'atu̱'kx ax
jo'n je̱ aampa xa̱a̱j; ve'eme'e je̱ vyit
vyimpijt va'ajts po̱o̱'p, ve'em ax jo'n
je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa. 3Van'it tse'e
vya'kke̱'xti je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta je̱
Moisés ma̱a̱t je̱ Elías, je̱tse'e je̱ Jesús
du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsjidi. 4Van'it tse'e je̱
Pedro du̱nu̱u̱jmi je̱ Jesús:
—Maja̱ Vintsá̱n, ıo̱y xa je̱'e̱ ve'e
ku a̱a̱tse'e yaja n'it! Pa̱n mtsa̱jkp,
va'ants a̱a̱ts du̱pu̱mu̱ toojk je̱ pi'k
ojts atya̱jk: to'k mits mje̱'e̱, je̱ts to'k
je̱ Moisés jye̱'e̱, je̱ts jado'k je̱ Elías
jye̱'e̱.
5Ko̱jtspna tse'e je̱ Pedro vye'na ku
ve'e yo'tsjidi to'k pa̱k je̱ vínu̱ts juu'
ve'e ajajp ata̱'kxp. Je̱p tse'e vínu̱ts
akujkp yakmo̱tu to'k je̱ ayook juu'
ve'e vaamp:
—Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp, o̱o̱yts a̱ts ya̱'a̱
ve'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k. Amo̱tunaxta
juu' ve'e kya̱jtsp.
6Ku ve'e je̱ ixpa̱jkpata̱jk
du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e je̱
vyiijnda je̱ y'aajta du̱tukpaatti je̱
naax ku̱x tsa̱'kidu ve'e o̱o̱y. 7Van'it
tse'e je̱ Jesús vyinkutá̱mijidi, je̱tse'e
je̱ kya̱'a̱j tyuknu̱ko̱o̱jnjidi, je̱tse'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—Pojtu̱kta. Kadi mtsa̱'a̱gada.
8Ku ve'e kyo̱o̱jvu̱kti, ka'a tse'e
du̱'ukpa̱n'íxtini, je̱ Jesuusji ve'e.
9Vajntktinup tse'e je̱m ko̱pk viinm
vye̱'nada, je̱tse'e je̱ Jesús jidu̱'u̱m
pyavaajnjidi:
—Ni pa̱na ve'e
xkatukmumaayduktat juu'
ve'e tu̱x'ixta, van'ítnume'e

ku ätse'e n'öö'kü̱t jëts ätse'e
njoojntykpäjknuvat, äts, jë Jayu Juu'
ve'e Nüpäämdü̱ka Ijtp.

Jë Yaknäpëjtpa Juan jë jayu dü̱yakvimpijt jë Nte'yam määt

(Mr. 9.11-13)

10 Van'it tse'e jë Jesús jë
y'ixpäjkpatäjk y'amötutúvijidi:
—¿Tyäjxse'e jë tsaptü̱jkpit
yak'ixpäjkpatäjk vya'anda jëts tun
vinköpk jë'ë ve'e jëtse'e too'väjkp
jë Elías myiinnuvat jëts ka'a ve'e jë
Cristo?
11 Van'it tse'e jë Jesús y'atsööjvjidi:
—Tyúvam xa jë'ë ve'e jëts
miimpe'e too'väjkp jë Elías, jë'ë
tse'e nü̱jom dü̱yak'ö'yinuvap. 12 Ax
ätsts miitse'e nnü̱ü̱jmidup jëts öjts
jë'ë ve'e, ka'ats jë'ë ve'e jë jayu
dü̱nü̱ja'vidi jëts pän jë'ë ve'e,
tyoonduts jë'ë ve'e ve'em ax jo'n
dü̱tsöjkti. Nay ve'empats ätse'e
ntsaachpaa'tü̱t jëm jë'ë kyä'mda, äts,
jë Jayu Juu' ve'e Nüpäämdü̱ka Ijtp.
13 Van'it tse'e jë ixpäjkpatäjk
dü̱vinmötudi jëts jë Yaknäpëjtpa
Juaane'e jë Jesús tyijp jë jayu juu'
ve'e ve'em ax jo'n jë Elías.

Ku jë Jesús dü̱yakjötkädaaky to'k jë jayu juu' ve'e jëm jya'vin käjxm jë köö'öyjáyuvap

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Ku ve'e jyë'ydi joma ve'e jë
nümay jayu vyë'nada, van'it tse'e
to'k jë yaa'tyäjk dü̱vinkutämi jë
Jesús, jëtse'e dü̱vinköxkteni, jëtse'e
vyaajñ:
15 —Vintsán, tukmö'ötü̱ to'k aaj
äts jë nmajntk kü̱x jë kö'öpya'amap
jë'ë ve'e päjkjup jëtse'e ööy
tyuntsaachpaa'ty, may náxani
tse'e ñaxvívup, to'ma jaty tse'e
jyänvívupa jëts to'ma jaty tse'e
ñävívupa. 16 Tä xa ätse'e yä
m'ixpäjkpatäjk njatuknüminda,
ax ka'a tse'e y'ö'yixjada jëtse'e
dü̱yakjötkäda'aktat.
17 Van'it tse'e jë Jesús y'atsääjv:
—¡Miits xa jë'ë ve'eda juu' ve'e
jë Nte'yam dü̱kajaanchja'vidup
jëts ka vintúvap jë'ë ve'e juu' ve'e
mtoondup! ¿Joma vaat ätse'e
njaa'kja'ítü̱t miits määtta jëtse'e
njaa'kjamuténadat? Yakminda jë
pa'am jayu.
18 Ku ve'e dü̱yaknäjkxti, van'it
tse'e jë Jesús dü̱tuknü̱ü̱jmi jë
kö'öyjáyuvap juu' ve'e jë pa'am
jayu jëm jya'vin käjxm, jëtse'e jë
kö'öyjáyuvap tyukvaatsjini. Tun
jë'yji tse'e jyötkädaakni.
19 Ü̱x'öök tse'e jë Jesús jë
y'ixpäjkpatäjk apü̱k myuköjtsjidi,
jëtse'e y'amötutúvijidi:
—¿Tyäjxs äätse'e xka'ö'yixji
jëts äätse'e jë kö'öyjáyuvap
nyakpítsumü̱t?
20 Jëtse'e jë Jesús y'atsööjvji:
—Jë'ë käjx ku ve'e jë Nte'yam
vëë'nji xjaanchjávada. Tyúvam xa
ätse'e nva'añ, pän mjayëjptupts
miitse'e jë jaanchja'vin jëm mja'vin
käjxmda, öyvinxü̱pa ax jo'n to'k
jë mostaza täämt, kü̱m'ö'yixjada
tse'e jëtse'e xnääjmadat yä köpk:
"Kë'ëkü̱ yaja jëts näjkxü̱ viijnk tsöv",
kë'ëkupts jë'ë ve'e jë köpk. Ka'a
xa miitse'e ti mka'ö'yixjadat pän
mjaanchja'vidupe'e jë Nte'yam.
21 Ax jë kö'öyjáyuvap juu' ve'e
ve'em, jë'ëjyji tse'e ö'yixjup jëtse'e
dü̱yakpítsumü̱t ku ve'e jë jayu
chapkäts jëts ku ve'e jë jayu
y'ayooja.

Ku jë Jesús jë y'ëë'kün dü'ava'ninuva
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Namvaate'e jë Jesús jë
y'ixpäjkpatäjk dümäätvídütta jëm
galiléait y'it jëëtm, van'it tse'e jë
Jesús ñä'müxjidi:
—Yakpämupts ätse'e jëm jë
jayu kyä'm, 23 xyak'ëë'ktapts
ätse'e; ax kutoojk xääjts ätse'e
njoojntykpäjknuvat, äts, jë Jayu Juu'
ve'e Nüpäämdüka Ijtp.
Ëëy tse'e jë ixpäjkpatäjk
dütunnütsaachvinmaaydi.

Jë tsaptüjkpit kupä'mün

24 Ku ve'e jyë'ydi jëm
capernaaumit kyajpün käjxm,
van'it tse'e jë tsaptüjkpit kupä'mün
päkmojkpa düvinkutämidi jë Simón
Pedro, jëtse'e dünüüjmidi:
—¿Ka'a ve'e düpüm jë
myak'ixpäjkpada jë tsaptüjkpit
kupä'mün?
25 Van'it tse'e jë Pedro y'atsääjv:
—Ve'em, kyuvejtp xa jë'ë ve'e.
Ku ve'e jë Pedro tyäjki jëp tüjkp,
van'it tse'e jë Jesús ñä'müxji:
—¿Vintsës mitse'e mvaampa,
Simón? ¿Pän tse'e y'amötudup
jë kupä'mün jëts jë putäjkin
jë yakkutojkpada juu' ve'e yaja
naxviijn: jë jyáyuda, ukpü jë viijnk
jayu ve'e?
26 Van'it tse'e jë Pedro y'atsääjv:
—Jë viijnk jayu ve'e.
Jëtse'e jë Jesús ñä'müxji:
—Pän ve'em xa ve'e, ka'a tse'e
jë jyayu kyuvëtta. Nay ka'avats
üü'me'e xtukkädaakumduva
jëtse'e mpä'mumdat jë tsaptüjkpit
kupä'mün. 27 Ax jë'ë käjx tse'e
jëtse'e dükakë'ëyjávadat juu' ve'e
nto'numdup, näjkxü tse'e jëja mäjä
nä'akäya pa'ayi jëtse'e x'akójat
to'k jë tuk'ajkxmajtsün jë'kün. Jë
muto'k ajkx juu' ve'e myakpítsumup,
jëp tse'e y'ávup xpaa'tüt to'k jë
meen juu' ve'e nüpaadap nümëjtsk
jë jayu jë tsaptüjkpit kupä'mün; jë'ë
tse'e mmë'ëp jë jáyuda äts käjx jëts
mits käjx.

Jë'ë päne'e dünümájip
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 Ve'em tse'e jyajty
van'it, jëtse'e jë Jesús
jë y'ixpäjkpatäjk vyinkutämijidi.
Van'it tse'e jë Jesús dü'amëtutúvidi:
—¿Pän tse'e dünümäjikäjxp juu'
ve'e ijttup jëm jë Nte'yam y'am
kyä'm?
2 Van'it tse'e jë Jesús düyaaxji
to'k jë pi'k ónük jëtse'e jëja jë'ë
y'itükujkta düpüüjm, 3 jëtse'e
vyaajñ:
—Tyúvam xa ätse'e nva'añ jëts
pän ka'a miitse'e mvimpitta jëtse'e
m'íttat ax jo'n jë pi'k ónük, ka'a
tse'e mtákadat jëm jë Nte'yam y'am
kyä'm. 4 Ax ve'em tse'e, pän pän
tse'e napyääjmjup nüü'k aaj nüü'k
jëët ax jo'n yä pi'k ónük, jë'ë tse'e
dünümäjikäjxp juu' ve'e ijttup jëm jë
Nte'yam y'am kyä'm.

Kutsä'äga xa ve'e ëëy ku ve'e jë jayu ntukmasëëkumdat jë Nte'yam jë tyoo'
(Mr. 9.37, 42-48; Lc. 9.48; 17.1-2)

5 'Jë jayu pän päne'e äts käjx ëy
jayu napyääjmjup määt to'k jë pi'k
ónük ax jo'n yä'ä, ve'emts jë'ë ve'e
ax jo'n ëy jayu küñapyääjmji äts
määt. 6 Ax ëpyäna pän päne'e
dütukmasëëkp jë Nte'yam jë

tyoo' to'k je̱ pi'k ónu̱k juu' a̱tse'e
xjaanchja'vip, nu̱yojk o̱y tse'e
ku̱y'ijtu̱xju̱ je̱ jayu je̱tse'e to'k je̱
paan taak yaktukyuktsum je̱tse'e
yakmaaxyna̱víppini joma ve'e ka̱a̱k.
7 ’¡Ayo̱o̱v xa je̱'e̱ ve'e je̱ jyo̱o̱tta
je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup yaja
naxviijn, ku̱x may viijn je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e je̱ jayu du̱yakto̱kintoomp!
Ka'a xa ve'e yaja ñu̱nka'ítu̱t je̱
yakto̱kintoompa. ¡Ax ayo̱o̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ jyo̱o̱t je̱ jayu juu' ve'e je̱
myujayu du̱tukmaso̱o̱kp je̱ Nte'yam
je̱ tyoo'!
8 ’Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, pa̱n to'k xa
ve'e je̱ mka̱'a̱j ukpu̱ je̱ mtek
myakto̱kintónjada, tunku̱spóxtats
je̱ts u̱xvívupta, ku̱x nu̱yojk o̱ye'e
ka̱no̱o̱n uk paknno̱o̱n m'íttat je̱tse'e
xjaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱ts ka'a ve'e ku
ve'e me̱jtsk ka̱'a̱jax uk me̱jtsk tékax
myakja̱nvíppidinit joma ve'e xa̱'ma
ka̱jx je̱ ja̱a̱jn tyo̱y. 9 Ax pa̱n to'k
tse'e je̱ mviijn myakto̱kintónjada,
tunyakpítsumdats je̱ts u̱xkojta,
ku̱x nu̱yojk o̱ye'e to'k ado'om
viijnax m'íttat je̱tse'e xjaye̱jptinit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp
je̱ts ka'a ve'e ku ve'e me̱jtsk ado'om
viijnax myakja̱nvíppidinit joma ve'e
xa̱'ma ka̱jx je̱ ja̱a̱jn tyo̱y.

Je̱ carnero juu' ve'e to̱kih'ijtp tukmu'a'ixmojkin

(Lc. 15.3-7)

10 ’Yakkópkada o̱o̱y je̱ts ni pa̱na
ve'e xkaviijnk'íxtat ya̱ pi'k ónu̱kta,
ku̱x vaamp a̱tse'e je̱ts je̱me'e
tsapjo̱o̱tm je̱ y'aangeles du̱vin'ixta
xa̱'ma ka̱jx a̱ts je̱ nTee', juu' ve'e
je̱m tsapjo̱o̱tm. 11 Ku̱x je̱'e̱ xa a̱tse'e
nnu̱miimp je̱ts a̱tse'e nyaktso̱'o̱ku̱t
pa̱n pa̱n jatye'e to̱kih'ijttup, a̱ts, je̱
Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
12 ’¿Vintso̱se'e xnasjávada?
Pa̱n je̱m xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e
nu̱mókupx je̱ carnero du̱jaye̱jpp
je̱tse'e to'k yo̱'tyóki, myasa̱a̱kpts je̱'e̱
ve'e je̱ nu̱majktupxu̱k maktaaxtojt
carnero je̱tse'e na̱jkx je̱m tonu̱n
viinm tonu̱n ka̱jxm du̱'ixta juu'
ve'e tu̱yo̱'tyóki, ¿ve'em xaja?
13 Pa̱n pyaatyp tse'e, nu̱yojk tse'e
du̱tukxo̱o̱ndu̱ku̱t je̱ carnero juu'
ve'e tu̱'ukyo̱'tyókini je̱ts ka'a ve'e
je̱ nu̱majktupxu̱k maktaaxtojt juu'
ve'e kayo̱'tyókidup. 14 Nay ve'empa
tse'e je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm, cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
ni to'ka ya̱ pi'k ónu̱k ku̱kyavinto̱ki.

Vintso̱ ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ uts je̱ ajch je̱ts je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ yakto̱kinme̱e̱'kxtat

(Lc. 17.3)

15 ’Pa̱n mmuto̱kintoojnjup xa
ve'e nu̱to'k je̱ m'uts je̱ m'ajch
ukpu̱ nu̱to'k je̱ m'uts je̱ mtsa̱'a̱,
ma̱a̱tnakyótsju̱ts akume̱jtskji
je̱tse'e xtukna̱a̱jmat. Pa̱n
mka̱ts'amo̱tunajxjup tse'e,
mnayja'vijidinuvap tse'e uts ajch
ukpu̱ uts tsa̱'a̱. 16 Ax pa̱n ka'a
tse'e mka̱ts'amo̱tunaxyju̱, vo̱vu̱ts
nu̱to'k ukpu̱ nu̱me̱jtsk je̱ jayu,
ve'em tse'e nu̱me̱jtsk ukpu̱ nu̱toojk
du̱'amo̱tunáxtat. 17 Ax pa̱n ka'ats
je̱'e̱ ve'e yak'amo̱tunajxtuva,
vaajnjats je̱ jaanchja'vivata̱jk joma
ve'e ñay'amókajada. Pa̱n ka'ats
je̱'e̱ ve'e yak'amo̱tunajxtuva, ve'em
tse'e xjávat ax jo'n to'k juu' ve'e
je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vip ve'em
tse'e xjávat ax jo'n je̱ kupa̱'mu̱n
pa̱kmojkpa.

18 ’Tyṹvam xa ạts miitse'e
nnạạjmada: Juu'ts miitse'e jẹ jayu
myakjajtjidup jẹtse'e dụtóndat,
ve'em tse'e y'ijtnit; jẹts juu' miitse'e
jẹ jayu mkayakjajtjidup jẹtse'e
dụtóndat, ve'em tse'e y'ijtpat.
19 ’Nnụụjmiduvapts ạts miitse'e
jẹts pạn nụmẹjtsk miitse'eda
yaja naxviijn to'k jẹ vinma'yụn
xjayẹpta ku ve'e juu' x'amọ́tuda,
mmọ'ọjadapts miits jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e m'amọ́tudup ạts jẹ nTee', juu'
ve'e jẹm tsapjọọtm. 20 Kụx pạn
joma xa ve'e jẹ jayu nụmẹjtsk ukpụ
nụtoojk ñay'amókajada ạts kạjx, jẹ'ẹ
mạạttats ạtse'e n'it.
21 Van'it tse'e jẹ Pedro ọjts jẹ Jesús
dụ'amọtutụva:
—Mạjạ Vintsạ́n, ¿vinxụp naxts
ạtse'e ntọkinmẹẹ'kxụt ạts jẹ n'uts
ukpụ ạts jẹ n'ajch ku ạtse'e
xmutọkintún? ¿Vuxtojtụk nax
vine'e?
22 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Ka'a xa ạts mitse'e nnụụjma jẹts
vuxtojtụk nax, kamachọọvna ve'e.

Jẹ toompa juu' ve'e dụkatọkinmẹẹ'kx jẹ myujatyoo'

23 ’Tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
xtọkinmẹẹ'kxtat jẹ jayu juu' ve'e
mmutọkintoojnjụdup. Kụx juu' xa
ve'e jẹ Nte'yam tyuump, ve'emts
jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ yakkutojkpa
juu' ve'e dụyọjụvạạ'nuvaamp jẹ
tyoompatạjk juu' ve'e muyójijidup.
24 Ku ve'e dụkuvẹjt'ukvaandi,
van'it tse'e dụyaknạjkxti to'k juu'
ve'e tukmuyójijup jẹ meen juu'
ve'e yaknụmutoomp miijl joojnt
am. 25 Ax ka'a tse'e jẹ toompa
dụtimạạda pạn ti ve'e tyukkuvẹ́tup
jẹ yọj, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ vyintsạ́n
vyaajñ jẹtse'e yaktọọ'kụt mạạt jẹ
y'ónụk jẹ ñụdạ'ạx, nay ve'empa ve'e
nụjom yaktọọ'kkạ́xụt juu' ve'e y'ixp
jyayejpp, ve'em tse'e kụdụkuvejt
jẹ yọj. 26 Van'it tse'e jẹ toompa
dụvinkọxkteni jẹ vyintsạ́n jẹtse'e
jidụ'ụm dụmunoo'kxtk: “Vintsạ́n,
tonụ jẹ maa'yụn, jaa'k'a'íxụ javẹẹ'n
jẹts ạts mitse'e nụjom nmukuvẹ́tụt.”
27 Van'it tse'e jẹ vyintsạ́n tyukmọ'tji
jẹtse'e jẹ yọj dụmẹẹ'kxji, naspạka
tse'e dụyaktaajñ. 18.28
28 ’Ax ku tse'e jẹ toompa chạạ'n,
van'it tse'e dụmạạtnavyaatji
to'k jẹ myumutoompa juu' ve'e
tukmuyójijup jẹ meen juu'
ve'e yaknụmutoomp mọ́kupx
xạạj. Van'it tse'e dụmajch jẹp
yọ'ktup jẹtse'e dụyukpeejn,
jẹtse'e dụnụụjmi: “¡Mukuvẹtụ
ạts juu' ạtse'e xtukmuyójip!”
29 Van'it tse'e jẹ muyọj jẹ
yọjụvạạ'mpa dụvinkọxkteni
jẹtse'e dụmunoo'kxtk: “Tonụ jẹ
maa'yụn, jaa'k'a'íxụ javẹẹ'n jẹts
ạts mitse'e nụjom nmukuvẹ́tụt.”
30 Ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụkuvụjk,
yakjapyoxụntạkpạạjmju tse'e van'it
paat kuunume'e myukuvẹ́tjụt.
31 Ku ve'e jẹ vyiijnk mumutoompa
dụ'ixti vintsọ ve'e jyatki,
ñụtsaachvinmaaydu tse'e jado'k
jẹ mutoompa, van'it tse'e ọjts jẹ
vyintsạ́n dụvaajnjada nụjom vintsọ
ve'e jyajty ñajxy. 32 Van'it tse'e jẹ
vintsạ́n dụnụkẹjxi jẹ toompa jẹtse'e
jidụ'ụm dụnụụjmi: “¡Mits, kọ'ọy
toompa! Nmẹẹ'kxji xa ạts mitse'e
jẹ myọj ku ạtse'e xmunoo'kxtk,
33 ve'emts mitse'e kụxtukmọ'tpa
jẹ mmujatyoo' ax jo'n ạts
mitse'e ntukmạ't.” 34 Ọọy tse'e
tyun'ẹjkji jẹ vintsạ́n, jẹ'ẹ kạjx tse'e

duyakjapyoxuntakpaajmji van'it
paat ku ve'e nujom je yoj dukuvétut.
35 ’Nay ve'em tse'e ats je nTee', juu'
ve'e jem tsapjootm, ka'ats je'e ve'e
mtokinmeee'kxjuduvat pan ka'a ve'e
to'k aaj to'k joot xtokinmeee'kxta je
m'utsta je m'ajchta jets je m'utsta je
mtsa'ada.

Ku je jayu je navyajkun
duyakvintsa'kintóki
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 Ku ve'e je Jesús kyojtskujx,
van'it tse'e choo'nni jem
Galilea jetse'e ñujkx jem judéait y'it
jootm, jeme'e jado'k ado'om Jordán
maja napa'am ñajxy. 2 Numay tse'e je
jayu pyanajkxjidi. Jem tse'e je Jesús
duyakjotkadaakni je pya'am jáyuda.
3 Van'it tse'e je fariseotajk
duvinkutámidi je Jesús jetse'e
dutukkats'íxtada. Jidu'um tse'e
dunuujmidi:
—¿Yakjajtype'e je pava'nun jetse'e
je yaa'tyajk je ñuda'ax dumasooknit
je nak maat otyi kajxa?
4 Van'it tse'e y'atsaajv:
—¿Ka'ana miitse'e jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp xkotsta jets ku ve'e
je Nte'yam je jayu duyaktsoo'ntk,
to'k je yaa'tyajk jets to'k je ta'axtajk,
ve'em tse'e duyaktsoo'ntk?
5 Vaampa tse'e jidu'um: “Je'e
kajx xa ve'e je yaa'tyajk je tyee'
je tyaak dumasooknit jetse'e
dumaaatnamyojkjinit je ñuda'ax,
ve'em tse'e numejtsk y'ijttinit
ax jo'n to'k jáyuji.” 6 Je'e kajx
tse'e, juu' xa ve'e je Nte'yam
tuduyaknamyukju, ni pánats je'e
ve'e dukayaknavya'kxjut.
7 Van'it tse'e du'amotutúvidi:
—Pan ve'emam je'e ve'e,
¿tyajxse'e je Moisés vyaajñ jets
ve'eme'e y'oya jetse'e je nak maat je
ta'axtajk yakmasooknit?
8 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Je'e kajx tse'e je Moisés
myakjajtuxjidi jetse'e je mnuda'ax
xmasooktinit je nak maat kux
makke'e je mkuvajk xpamda;
ax ku tse'e je Nte'yam je jayu
duyaktsoo'ntk yaja naxviijn, ka'a
tse'e ve'em y'ijt. 9 Ats xa miitse'e
nnuujmidup jets pan pane'e je
ñuda'ax dumasookp, pan ka je'e
kajxap ku ve'e duyakvintsa'kintóki
je navyajkun, yakvintsa'kintókipts
je'e ve'e je navyajkun ku ve'e je
viijnk ta'axtajk dupuk.
10 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
vyaandi:
—Pan ve'em xa ve'e je yaa'tyajk
jyaty ku ve'e je ñuda'ax
dumasookni, nuyojk oyts je'e ve'e
ku ve'e je jayu kyanavyukju.
11 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ka'a xa ve'e dupaa'ty du'akeega
jetse'e anañujoma je jayu
ñavyákjadat, je'ejyji ve'e pan pan
jatye'e je Nte'yam ñupaajmtki
jetse'e ve'em dutóndat. 12 May viijn
xa ve'e pan tyajxe'e je yaa'tyajk
je ta'axtajk dukamaatnayjayépju:
jem tse'e pan pan jatye'e ve'em
dumukee'xidup, jempa tse'e pan pan
jatye'e je jayu ve'em toojnjudup,
nay jempa tse'e pan pan jatye'e
dukamaatnayjayejpjudup je
ta'axtajk kux ve'eme'e dunasjávada
jets nuyojk oye'e je Nte'yam
dumutóndat dumupáktat anaaydum.
Ax pan pan jaty tse'e o'yixjudup
jetse'e ñavyákjadat, va'an tse'e

dukuvakta je ayook juu' atse'e
tunkats.

Ku je Jesús dunutsapkajts je pi'k ónukta

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Van'it tse'e je Jesús
dutuknunajkxti je pi'k ónukta
jetse'e je kya'aj dutuknukónut
jetse'e dunutsapkótsut. Van'it tse'e
je ixpajkpatajk dutuknuujmidi
pan pan jatye'e je pi'k ónuk
duyaknajkxtu. 14 Van'it tse'e je
Jesús vyaajñ:
—Masoʼokta jets atse'e je pi'k
ónuk xnumíndat, ka'a ve'e
xkayakjajtjadat, kux je'e pan pan
jatye'e ijttup jem je Nte'yam y'am
kya'm, ve'emts je'e ve'e ax jo'n ya
pi'k ónukta.
15 Van'it tse'e je kya'aj
dutuknukaajn je pi'k ónukta, jetse'e
chaa'n.

Ku je Jesús dumaatnakyojtsji to'k je mootsk ónuk juu' ve'e kumeen

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 To'k nax xa ve'e to'k je mootsk
ónuk je Jesús duvinkutami, jetse'e
du'amotutuvi:
—Oy yak'ixpajkpa, ¿juu'se'e oy jets
atse'e ntónut jets atse'e njayejpnit je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?
17 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—¿Nte'yam atse'e xtij ku ve'e
mva'añ jets oy atse'e? To'kji xa
je'e ve'e pane'e oy, je Nte'yamts
je'e ve'e. Ax pan mtsajkpts mitse'e
jetse'e xjayejpnit je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp, kutyónuts je
pava'nun.
18 Van'it tse'e je mootsk ónuk
y'atsaajv:
—¿Juu'se'e?
Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Ka'a tse'e myakjayu'oo'kut,
ka'a tse'e xyakvintsa'kintókiyut
je navyajkun, ka'a tse'e mmee'tsut,
ka'a tse'e je jayu xnuvampétut,
19 vintsa'aga je mtee' je mtaak, tsokु
je mmujantam je mmutaktam ve'em
ax jo'n viinm mnachakju.
20 Van'it tse'e je mootsk ónuk
y'atsaajv:
—Ku atse'e pi'knum nve'na,
van'ítanits ats ya'a ve'e nujom
nkutyún. ¿Tis atse'e xkajaa'k'ijtjip?
21 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Pan mtsajkp xa mitse'e jetse'e
m'ijtnit oy jets va'ajts, najkxu
xtoo'kkajxni juu' ve'e m'ixp mjayejpp
jets mooyni je meen je ayoova jayu,
ve'em tse'e je o'yin xjayéput jem
tsapjootm. Ku tse'e ve'em xtónut,
van'itts atse'e xpamiinnit.
22 Ku ve'e je mootsk ónuk
du'amotunajxy, va'ajts
tsaachvinmaayp tse'e ñajkxni, kux
maye'e ooy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.
23 Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je
y'ixpajkpatajk:
—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets
tso'oxe'e jets je kumeen jayu
ñapyámjut jem je Nte'yam y'am
kya'm. 24 Ve'em atse'e nva'añ
jets ka'a ve'e cho'oxa vintso ve'e
je camello ñáxut jep xo'yun jot
jaatp, je'e ve'e tso'ox vintso ve'e
je kumeen jayu ñapyámjut jem je
Nte'yam y'am kya'm.
25 Ku ve'e du'amotunajxti je
y'ixpajkpatajk, atuva atoki tse'e
dutuntuktaandi jetse'e ñavyaajnjidi:
—Pan ve'em xa ve'e, ¿pants
vine'e o'yixjup jetse'e dujayejpnit je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

26 Van'it tse'e je̱ Jesús vyin'íxjidi,
je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—Ka'a xa ve'e je̱ jayu y'o̱'yixjada
je̱tse'e ñaajkpítsumjadat je̱p to̱kin
ja̱a̱tp; ax je̱ Nte'yam, o̱'yixjupts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e je̱ jayu du̱yakpítsumu̱t
je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ku̱x nu̱jome'e je̱
Nte'yam juu' y'o̱'yixkú̱xju̱.
27 Van'it tse'e je̱ Pedro ña'mu̱xji:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, nmaso̱kka̱jxnu
xa a̱a̱tse'e nu̱jom juu' a̱a̱tse'e n'ixp
njayejpp vye'na je̱ts a̱a̱ts mitse'e
mpamiijn. ¿Tits a̱a̱tse'e njaye̱jpnup?
28 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ts van'it ku ve'e
je̱ nam it cho̱o̱'ndu̱ku̱t, van'it ku
a̱tse'e n'a̱jxtu̱ku̱t je̱ja a̱ts nkutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n ku̱jx, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, m'a̱jxtktuvapts
miitse'e joma ve'e makme̱jtsk je̱
kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n, miitsta, pa̱n
pa̱n jaty a̱tse'e xpamiindu, ve'em
tse'e xto̱kimpayo̱'o̱ydat je̱ makme̱jtsk
ja̱ka̱'a̱ juu' ve'e je̱ israeejlit jáyuda.
29 Ax nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e
xjaanchja'vidup je̱ts a̱ts ka̱jxe'e
du̱maso̱o̱ktini je̱ tya̱jk, je̱ y'uts, je̱
y'ajch, je̱ cha̱'a̱, je̱ tyee', je̱ tyaak, je̱
ñu̱da̱'a̱x, je̱ y'ónu̱k, ukpu̱ je̱ ñaax,
yakmo̱'o̱dapts je̱'e̱ ve'e mó̱kupx
nax je̱ o̱'yin je̱tse'e du̱jaye̱jptuvat je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
30 Ax nu̱may tse'e juu' ve'e u̱xyam
du̱nu̱má̱jidup, je̱'e̱ tse'e taandinup
pi'k; ax nu̱mayva tse'e juu' ve'e
u̱xyam du̱nu̱pi'kidup, je̱'e̱ tse'e
du̱nu̱má̱jadap.

Je̱ toompada tukmu'a'ixmojkin

20 'Ve'em xa ve'e je̱ Nte'yam
je̱ jayu du̱toojnjadat ax
jo'n to'k je̱ kukam juu' ve'e ja̱pyji
na̱jkx je̱ toompa du̱'ixta je̱tse'e
je̱m chaaydum kam jo̱o̱tm tyóndat.
2 Ve'em tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsji
je̱ toompata̱jk je̱ts to'k je̱ denario
meene'e du̱mujóydat to'k xa̱a̱j.
Van'it tse'e du̱pake̱jxti je̱m kyam
jo̱o̱tm. 3 Taaxtojtu̱k yaaxp tse'e
vye'na, van'it tse'e vyimpijtnuva
je̱m maa'y jo̱o̱tm je̱tse'e du̱'ix
je̱ts je̱me'e je̱ jayu juu' ve'e
toonk'íxtidup. 4 Van'it tse'e
du̱nu̱u̱jmidi: "Na̱jkxtuva miits
mtonda je̱m a̱ts nkam jo̱o̱tm. Ve'em
a̱ts miitse'e nmujóydat ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ega." Na̱jkxtuts je̱'e̱
ve'e. 5 Kujk xa̱a̱j jo'n tse'e y'o̱jtsnuva
je̱m maa'y jo̱o̱tm. Nay vanxú̱pjyam
tse'e du̱toonnuva. Nay vanxú̱pjyam
tse'e du̱toonnuva ku ve'e y'o̱jtsnuva
toojk yaaxp. 6 Ax mugo̱o̱xk yaaxp
tse'e vye'na ku ve'e y'o̱jtsnuva
je̱m maa'y jo̱o̱tm. Je̱m tse'e
du̱jaa'kpaaty je̱ jayu. Van'it tse'e
du̱nu̱u̱jmidi: "¿Tya̱jxts miitse'e ya̱ja
mxa̱naxta? ¿Tya̱jxe'e mkatonda?"
7 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi: "Ni pa̱na xa
a̱a̱tse'e xkatoompavá̱v." Van'it tse'e
je̱ kukam y'atsa̱a̱jv: "Na̱jkxtuva
miits mtonda je̱m a̱ts nkam jo̱o̱tm."
8 'Ku ve'e je̱ it cho'oini, van'it tse'e
je̱ kukam du̱nu̱u̱jmi je̱ yaktoompa:
"Yaaxjada je̱ toompada je̱tse'e
xmujóydat, je̱'e̱ ve'e mmujóydap
too'va̱jkp juu' ve'e u̱x'o̱o̱k
tu̱tyoonktá̱kada." 9 Ku ve'e jye̱'ydi
je̱'e̱da juu' ve'e ta̱jkidu toompa
mugo̱o̱xk yaaxp, ka̱kto'k je̱ denario
meen tse'e yaktukmujooydi.
10 Ax kuts je̱'e̱ ve'e jye̱'ydi juu'
ve'e too'va̱jkp toonkta̱jkidu,
ve'em tse'e y'ukvinmaaydi je̱ts
nu̱yojke'e ku̱yakmo̱o̱ydi; ax

to'k je denario meenjyam tse'e
kakje'e yakmooyduva. 11 Ku ve'e
yakmujokyajxti, van'it tse'e je
kukam duvinkojtspejtti. 12 Jiduʼum
tse'e vyaandi: “Yaʼada juu' ve'e
uxʼook tutyoonktákada, to'k
hoorajits yaʼa ve'e tutyonda, nay
vanxupts yaʼa ve'e tuxmujooyduva
ax jo'n aats; xanajxpts aatse'e
tunjatún, ve'emts aatse'e je an
tunjamutena ve'emts aatse'e je
toonk tunjamutena.” 13 Ax jiduʼum
tse'e je kukam dunuujmi nuto'k
je'eda: “Mex, ka'a xa ats mitse'e
nkoʼotyuujnja. ¿Ka ve'emap uuʼme'e
tunkojtsmojkum jets to'ke'e je
denario meen nmujóyut? 14 Ta xa
mitse'e myakmujoy, najkxnits.
Átsam xa yaʼa ve'e nmoʼovaampy
vanxúpjyam juu' ve'e uxʼook
tutyoonktáka ax jo'n ats mitse'e
tunmujoy. 15 Oʼyip xa ve'e jetse'e ats
nje'e nyaktónut ax jo'n atse'e ntsak.
¿Uk mkoʼoyjaʼvipe'e ku atse'e je
maa'yun ntun?”
16 Van'it tse'e je Jesús jyaaʼkvaajñ:
—Ax ve'em tse'e, pan pan jaty
xa ve'e uxʼookidup, ñumájadapts
je'e ve'e; pan pan jaty tse'e
dunumájidup, uxʼookadapts je'e
ve'e. Numay xa ve'e pan pan jatye'e
yakyaaxjidup; nuʼeejyjidats je'e ve'e
pan pan jatye'e yakvinkoondup.

Ku je Jesús duʼavaʼninuva je yʼooʼkun

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Jéjani tse'e je Jesús vye'na tooʼ
aajy, jeme'e Jerusalén ñujkx, van'it
tse'e apuk duvaajv je ñumakmejtsk
ixpajkpatajk, jetse'e dunuujmidi:
18 —Jem tse'e Jerusalén
nja'mda. Jemts atse'e nyakpámut
jem je tee' tajk je vyintsán
kyaʼmda jets jem je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk kyaʼmda, je'ets
atse'e xtuknuvánadap je n'ooʼkun
19 jets atse'e xpámdat jem je jayu
kyaʼm juu' ve'e ka je israeejlitap.
Je'ets atse'e xnuxi'iktap
xtukxi'iktap jets atse'e xvóptat
jets atse'e xyakcruuzpéttat. Ax
joojntykpajknuvapts atse'e
kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp.

Juu' ve'e y'amotu je Santiago maat je Juan je tyaakta

(Mr. 10.35-45)

20 Van'it tse'e je Jesús
vyinkutámiji je Zebedeo je ñudaʼax
maat numejtsk je y'ónukta, je
Santiago jets je Juan. Van'it tse'e
je taʼaxtajk duvinkoxkteni je Jesús,
je maaʼyune'e y'amotuvuvaampy.
21 Van'it tse'e je Jesús ñaʼmuxji:
—¿Tise'e mtsajkp jets ats mitse'e
ntoojnjat?
Jetse'e je taʼaxtajk y'atsaajv:
—Vaʼanu mits to'k aaj jets jeme'e
mkutojkun jootm ats ya nmajntk
y'ajxtktinit, to'k jeja m'akaʼyun
paʼayi jets jadoʼk jeja m'anajapaʼayi.
22 Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je
Santiago maat je Juan:
—Kaʼa xa ve'e xnujávada ti ve'e
m'amótudup. ¿Mʼoʼyixjudupe'e
jetse'e je tsaachpaatun xyaknáxtat
juu' atse'e nyaknáxup, uk
mʼoʼyixjudupe'e jetse'e xmuténadat
ve'em je tsaachpaatun ax jo'n atse'e
nmuténat?
Jetse'e y'atsoovdi:
—Xʼoʼyixjup xa aatse'e.
23 Van'it tse'e je Jesús ñaʼmuxjidi:
—Tyúvam xa ve'e, je tsaachpaatun
juu' atse'e nyaknáxup,

myaknajxtuvapts miits jë'ë ve'e;
jëts jë tsaachpaatün juu' ätse'e
nmuténap, mmuténiduvapts miits jë'ë
ve'e. Ax jë'ë tse'e juu' ve'e mtijtup
jëtse'e m'ajxtktinit jeja äts n'aka'yün
pa'ayi jëts jeja äts n'anajäpa'ayi, ka
átsapts jë'ë ve'e xtukkädaakp jëts
äts miitse'e nmö'öydat, jë'ë jë'ë ve'e
yakmö'öydap pän päne'e äts jë nTee'
tyuknüpäajmtki.
24 Ax ku tse'e dü'amötunajxti
jë janümajk ixpäjkpa, van'it tse'e
dümujötma'tti jë Santiago määt jë
Juan. 25 Van'it tse'e jë Jesús düyaaxjidi
jë y'ixpäjkpatäjk jëtse'e dünüujmidi:
—Mnüja'vidup xa miitse'eda jëts
jë'ëda pän pän jatye'e yakkutojktup
juu' ve'e ka jë israeejlit jáyuvapta,
mäkk tse'e yakkutokta; ax jë'ëda
pän pän jatye'e dünümájidup jë'ë
määtta, jë'ë tse'e düpavaandup jëtse'e
jatyji yaktónüt ax jo'n dü'öyjávada.
26 Ax ka'ats miitse'e mve'emada.
Pän pän xa ve'e dütsöjkp jëtse'e
dünümájat amiitsjida, ve'em tse'e
ñapyámjüt ax jo'n jë mpatto'niva
küy'ijt; 27 jëts jë'ë pän päne'e dütsöjkp
jëtse'e dünüvintsánat, ve'em tse'e
ñapyámjüt ax jo'n jë mtoompa küy'ijt.
28 Ve'em ax jo'n äts, jë Jayu Juu' ve'e
Nüpäamdüka Ijtp, ka jë'ëp xa ätse'e
nnümiimp jëts ätse'e nyakpattónat,
jë'ë ve'e jëts ätse'e jë jayu mpattónat
jëts ätse'e jë nümay jayu jë työkin
nkuvétüt ku äts jë'ë ve'e nku'öö'kat,
ve'em tse'e düjayëjptinit jë joojntykin
juu' ve'e xä'ma käjx ijtp.

Ku jë Jesús düyakjötkädaaky nümëjtsk jë viints jayu jëp Jericó

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Ku ve'e jëm jericoojit kyajpün
käjxm chöö'ndini, van'it tse'e
nümay jë jayu jë Jesús düpanäjkxti.
30 Jëm tse'e too' pa'am nümëjtsk
jë viints jayu chäänada. Ku ve'e
dümótudi jëts jëme'e jë Jesús ñaxy
vye'na, van'it tse'e mäkk vyaandi:
—¡Vintsán, jë David jë chaan
jë kyööj juu' ve'e yakkutojknup,
tukmö'tk äats to'k aaj!
31 Tuknä'müxjüdu tse'e jë jayu
jëtse'e y'amö'öttat. Ax nüyojk mäkk
tse'e vyaandi:
—¡Vintsán, jë David jë chaan
jë kyööj juu' ve'e yakkutojknup,
tukmö'tk äats to'k aaj!
32 Van'it tse'e jë Jesús vya'ktaajñ,
jëtse'e vyaajñ jëtse'e düyakmíndat
jë viints jáyuda. Ku ve'e düyakjë'ydi,
van'it tse'e jë Jesús jë viints jayu
dü'amötutúvidi:
—¿Tise'e mtsöjktup jëts äts
miitse'e ntoojnjadat?
33 Van'it tse'e y'atsöövdi:
—Vintsán, jë'ë xa äätse'e ntsäjkp
jëts äats mitse'e xyakvin'ixpákut.
34 Tukmö'tjüduts jë'ë ve'e jë
Jesús. Van'it tse'e vyinkutö'nijidi.
Tun jatyji tse'e jë viints jayu
vyin'ixpäjktini jëtse'e jë Jesús
düpanäjkxti.

Ku jë Jesús tyäjki jëp Jerusalén

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 Myutámidup tse'e vyë'nada
jëm Jerusalén, jëm joma
ve'e jë kajpün juu' ve'e Betfagé
düxäaj jëts jë Olivos Köpk, van'it
tse'e jë Jesús dükejx nümëjtsk jë
y'ixpäjkpa, 2 jëtse'e dünüujmidi:
—Näjkxta xi pi'k kajpün küjx juu'
ve'e xi avinkujk. Jëja tse'e xpaa'ttat
to'k jë burra määt jë y'ónük,
mukéjadats jëtse'e xyakmíndat.
3 Pän m'amötutúvijidup tse'e jë jayu,

ve'em tse'e xnaajmadat: Je Maja
Vintsane'e dutsojkp, ax jatyji tse'e
dukejxumpijtnuvat.
4 Je'e kajx tse'e ve'em jyajty jetse'e
tyoojnji juu' ve'e jyaay to'k juu' ve'e
ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa.
Jidu'um tse'e dujaajy:
5 Naajmada jidu'um je
jerusaleenit jáyuda:
"Ixu, nuu'k aaj nuu'k jooote'e je
myakkutojkpa mnumínjada
mnujej'yajada,
to'ke'e je pi'k burro
dutuktsuuna, je burra je
y'ónuk."
Jidu'um tse'e dujaajy.
6 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
ñajkxti jetse'e dutoondi ax jo'n
je Jesús tyukpavaajnjidi, 7 jetse'e
dutuknuje'ydi je Jesús je burra
maat je y'ónuk. Van'it tse'e je vyitta
dutukjape'ndi je burro ónuk, jetse'e
je Jesús pyejt jem burro ni'kxm.
8 Van'it tse'e je numay jayu je vyit
duye'pti jeja too' kujk joma ve'e
je Jesús ñaxuva'añ vye'na. Jempa
tse'e pane'e dupojxtuvap je tuuxux
aajy jetse'e jeja to'k too' aajy
duyakva'kxta. 9 Je jayu juu' ve'e
vintoo'vajkijidup jets juu' ve'e
pa'ux'ookijidup, je'e tse'e makk
vaandu:
—¡Yakmaja yakjaancha tse'e
y'ijtnit je David je chaan je kyooj
juu' ve'e yakkutojknup! ¡Je Nte'yam
je kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e
juu' ve'e miimp je Maja Vintsán
kajx! ¡Yakmaja yakjaancha tse'e
y'ijtnit je Nte'yam!
10 Ku ve'e je Jesús jem Jerusalén
tyajki, nujom tse'e je jayu
ñaajktúvijidi ñaajkto'ojntsijidi ti
ve'e toojnjup kojtsjup. Jidu'um tse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Pants ya'a ve'e?
11 Jetse'e je numay jayu y'atsoovdi:
—Ya'a xa ve'e je Jesús, je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpa juu' ve'e
kátsani jetse'e myiinnit yaja
naxviijn, je nazarétit jayu juu' ve'e
jem galiléait y'it jootm.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Van'it tse'e je Jesús tyajki
jep maja tsaptaktaagujkp jetse'e
duvojppitsumkujx nujom pan pan
jatye'e jep ajooydup atoo'ktup
vye'na, jetse'e duyakvippumpijtkujx
je myeesada pan pan jatye'e je
meen duvinkukoondup jets je'e
je chuujntkunda pan pan jatye'e
dutoo'ktup je pak. 13 Jidu'um tse'e
dunuujmidi:
—Jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Ve'e tse'e ats je
ntajk y'ijtnit je tajk joma ve'e je
jayu chapkats." Ax ve'emts miits
ya'a ve'e tuxpaamdini ax jo'n
"je aajntk joma ve'e je mee'tspa
ñay'amókajada".
14 Jep tse'e maja tsaptujkp je viints
jáyuda jets je uxket jáyuda je Jesús
duvinkutámidi. Yakjotkadaakjidinu
tse'e je Jesús. 15 Ax jotma'ttu tse'e
je tee'tajk je vyintsanda jets je
tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk ku ve'e
du'ixti je majin juu' ve'e je Jesús
tyuump jetse'e du'amotunajxti
ku ve'e je pi'k ónuk makk kyotsta.
Jidu'um tse'e vya'anda: "¡Yakmaja
yakjaancha xa ve'e y'ijtnit je
David je chaan je kyooj juu' ve'e

yakkutojknup!” 16 Van'it tse'e je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tits, ka'a ve'e xmo̱tu vintso̱
ve'e vya'anda?
Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Ve'em, nmó̱tup a̱ts. ¿Ka'ana
miitse'e xko̱tsta je̱ Kunuu'kx Jatyán
juu' ya̱'a̱ ve'e y'ava'nip? Jidu̱'u̱m
tse'e vya'añ:
Ve'em mitse'e xpu̱u̱jm je̱tse'e
o̱y tsoj myakmá̱jajat
myakjaanchajat je̱ pi'k ónu̱k,
je̱'e̱ paat juu' ve'e tsi'tstupna.
¿Ka jidu̱'u̱map je̱'e̱ ve'e vya'añ?
17 Van'it tse'e je̱ Jesús myaso̱o̱kjidi
je̱tse'e ñu̱jkx je̱m betániait kyajpu̱n
ka̱jxm. Je̱m tse'e chonajxy.

Ku je̱ Jesús du̱ko̱'o̱ñu̱ko̱jtsi to'k je̱ higo ku̱p

(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Je̱ kujá̱pit tse'e ku ve'e
vyimpijtnuva je̱m Jerusalén, van'it
tse'e je̱ Jesús yu'o̱o̱'kji. 19 Y'ix tse'e
to'k je̱ higo ku̱p je̱ too' muta̱m.
Van'it tse'e du̱nu̱nu̱jkx je̱tse'e
du̱'íxu̱t pa̱n je̱me'e je̱ tya̱a̱jm. Ax
ka'a tse'e du̱tipaaty je̱m ku̱p ka̱jxm,
tum je̱ y'aajyji ve'e. Van'it tse'e je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ higo ku̱p:
—¡Ni je̱ vin'ita mko̱o̱'kta̱'minit!
Tun je̱'yji tse'e je̱ higo ku̱p
tya̱a̱tsni. 20 Ku tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱'ixti, atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi.
Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ Jesús:
—¿Vintso̱s je̱'e̱ ve'e je̱ higo ku̱p
tun jatyji tu̱tya̱a̱tsni?
21 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, pa̱n mjaanchja'vidup
xa ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e
mkame̱jtsvinmáyda je̱ts ve'eme'e
tyónju̱t juu' ve'e m'amó̱tudup, ka
ya̱'a̱jyap tse'e m'o̱'yixjadap je̱tse'e
xtóndat juu' a̱tse'e je̱ higo ku̱p
tu̱ntuujnja, m'o̱'yixju̱duvape'e
je̱tse'e ya̱ ko̱pk xna̱a̱jmadat: “Ke̱'e̱ku̱
je̱ts nay'apómaja je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm”, ax ve'em tse'e tyónju̱t.
22 Ax nu̱jom tse'e pa̱n ti ve'e
m'amó̱tudup je̱ Nte'yam ku ve'e
mtsapko̱tsta, pa̱n mjaanchja'vidup
tse'e je̱ts ve'eme'e tyónju̱t juu' ve'e
m'amó̱tudup, tónjupts je̱'e̱ ve'e.

Je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱ Jesús jyayejpp

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. Ax namvaat
tse'e je̱p yak'ixpu̱k, van'it
tse'e vyinkuta̱mijidi je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱ israeejlit
je̱ myú̱jit jáyuda, je̱tse'e je̱ Jesús
du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Pa̱n tse'e tu̱mna̱'mu̱xju̱ je̱ts ya̱'a̱
ve'e xtónu̱t? ¿Pa̱ne'e ya̱ kutojku̱n
mmo̱o̱jyjup?
24 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'atso̱o̱jvjidi:
—Nay ve'empats a̱tse'e nvaampa
je̱ts a̱tse'e x'atso̱o̱vduvat. Pa̱n
x'atso̱o̱vdupts a̱tse'e, van'itts a̱ts
miitse'e nvaajnjadat je̱ts pa̱n a̱tse'e
ya̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts a̱ts ya̱'a̱
ve'e ntun. 25 ¿Pa̱n tse'e je̱ Juan je̱
kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱tse'e je̱ jayu
du̱yakna̱pé̱tu̱t? ¿Je̱ Nte'yame'e, ukpu̱
je̱ jayu ve'e?
Ax van'it tse'e du̱ko̱jtsmojkti.
Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Vintso̱se'e ku̱nva'numda?
Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts je̱
Nte'yame'e mo̱o̱jyju je̱ kutojku̱n,
jidu̱'u̱m tse'e xnu̱u̱jmimdat: “¿Tya̱jx
tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e je̱

Juan kyojts?” 26 Ax pan va'numdup
tse'e jets je jayu ve'e je kutojkun
mojyju, ntsa'kimdupts uu'me'e
je numay jayu, kux ve'eme'e
anañujoma dujaanchjávada jets je
Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa je'e
ve'e je Juan y'ijt.
27 Van'it tse'e y'atsojvdi jets
ka'a ve'e dunujávada jets pane'e
je kutojkun mojyju je Juan jetse'e
je jayu duyaknapétut. Van'it tse'e je
Jesús ña'muxjidi:
—Ka'ats atse'e n'ava'nivat jets
pan atse'e ya kutojkun xmojyp jets
atse'e ve'em ntun.

To'k je jayu maat numejtsk je myajntk tukmu'a'ixmojkin

28 Jetse'e jyaa'kvaajñ:
—¿Vintsos ya'a ve'e xvinmótuda?
Jem xa ve'e to'k je yaa'tyajk,
numejtsk tse'e je myajntk. Jidu'um
tse'e je kyojp majntk dunuujmi:
“Najkxu mtunu jem tsaaydum kam
jojtm.” 29 Van'it tse'e y'atsaajv:
“Ka'a atse'e nnajkxuva'añ.” Ux'ojk
tse'e vyinmayumpijt jetse'e ojts jem
tyun. 30 Ax van'it tse'e dunuujmiva
nay vanxúpjyam jado'k je myajntk.
Ax jidu'umts je'e ve'e y'atsojvji:
“Najkxup ats.” Ax ka'a tse'e ñujkx.
31 ¿Pan tse'e dutoon juu' ve'e je tyee'
chojk?
Van'it tse'e y'atsojvdi:
—Je'e ve'e juu' ve'e mutoo'vajkp
yaknujmi.
Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ve'em xa miitse'eda ax jo'n
je yaa'tyajk je myajntk juu'
ve'e dukatoon juu' ve'e je tyee'
chojk. Napyaajmjudu ve'e jem je
Nte'yam y'am kya'm je kupa'mun
pakmojkpada jets je ko'otya'axapta;
ax nuyojk tso'oxts je'e ve'e jetse'e
jem m'íttat. 32 Kux je'e xa ve'e je
Yaknapejtpa Juan ñu'ojts jetse'e
mtuk'íxjadat vintso ve'e je Nte'yam
dutsak jetse'e mjoojntykadat,
ka'ats miits je'e ve'e xjaanchja'vidi,
ax jyaanchja'viduts je'e ve'e
je kupa'mun pakmojkpada jets je
ko'otya'axapta. Ax óyamts miitse'e
xja'ixti ku ve'e vyinmayumpijtti
jetse'e ñapyaajmjidi jem je Nte'yam
y'am kya'm, ka'ats miitse'e ve'em
xtoonduva, ka'a tse'e xjaanchja'vidi
juu' ve'e je Juan kyojts.

Je ko'oy toompatajk tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 ’Amotunaxta jado'k ya
tukmu'a'ixmojkin: To'k xa ve'e
je jayu dupuujm je tsaaydum kam,
jetse'e duyaknaa'tujk, jetse'e je jot
dupuujm jep tsajaatp joma ve'e je
tsaaydum yakvinmaa'kxut, jetse'e
to'k je pats kajxm dupuujm joma
ve'e je chaaydum kam yaknu'íxat.
Van'it tse'e dutukmaatkojtsmojkti
je yoova toompatajk pan vinxupe'e
tyukkada'akjadat ku ve'e
dupakmóktat je tsaaydum taajm.
Van'it tse'e jékum ñujkx.
34 ’Ku ve'e je tsaaydum tok
aats dupaaty, van'it tse'e je
kyukátsivada dukejx jetse'e najkx
je yoova toompa du'amótuda
pan juu' ve'e tukkadaakjup. 35 Ax
myajtstu tse'e je kukátsivada:
jem tse'e juu' ve'e vyojptu, jempa
tse'e juu' ve'e yak'oo'ktu, nay
jempa tse'e juu' ve'e chaka'tstu.
36 Van'it tse'e je tsaaydum kam
je vyintsán dujaa'kkejxnuva je
kyukátsivada. Nay vanxúpjyam

tse'e yaktoondinuva nujom juu' ve'e
kyejx.
37 'Ax tun ux'ookani tse'e je
myajntk dukejx. Jidu'um tse'e
vyaajñ: "Vyintsa'agadap ijk je'e
vine'e ats ya n'ónuk." 38 Ax ku
tse'e du'ixti je tsaaydum kam
je vyintsán je myajntk, jidu'um
tse'e ñavyaajnjidi: "Ya'a xa ve'e
tukkadakkáxjup ya tsaaydum
kam. Va'an duyak'oo'kumda
jetse'e nje'eimdat ya tsaaydum
kam." 39 Van'it tse'e dumajtsti
jetse'e duyakpítsumdi joma ve'e je
tsaaydum kam, jetse'e duyak'oo'kti.
40 Van'it tse'e je Jesús
y'amotutúvijidi:
—¿Vintsose'e tyónjadat je
tsaaydum kam je vyintsán?
41 Jetse'e y'atsoovdi:
—Yakjay'oo'kkáxjadap xa ve'e
katukma'atum je ko'oy toompatajk
jetse'e je viijnk yoova toompa
dupámut.
42 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ta miitse'e xkotsta je Kunuu'kx
Jatyán juu' ve'e vaamp:
Je oy tsaaj juu' ve'e je
pojtspatajk myasooktinu,
je'e tse'e ojts yakpum joma
ve'e dunuvinkopkikux je maja
tsaptakpats.
Je Maja Vintsán xa ya'a ve'e
dutoon,
ax je maja atúvats ya'a ve'e juu'
ve'e n'íxumdup.
Ta miits ya'a ve'e xkotsta,
¿ve'em xaja? 43 Miits xa ve'e
m'uktukkadaakjudu jetse'e kum'ijtti
jem je Nte'yam y'am kya'm. Ax ka'a
tse'e jem m'íttat; je Nte'yam tse'e
duvinkoon jetse'e jem y'ijttinit je
jayu juu' ve'e kuvajkjudup. 44 Pan
pan xa ve'e kítup jeja tsakujx,
tuktajikáxup tse'e; ax pan pan tse'e
jem ñi'kxm je tsaaj naxkadaakp, je
naxvay jo'n tse'e tyaannit je jayu.
45 Ku ve'e je tee'tajk je vyintsanda
jets je fariseotajk du'amotunajxti,
van'it tse'e dunuja'vidi jets je'e
kajxta ve'e ya tukmu'a'ixmojkin
dukajts; 46 jyamatsuvaandu tse'e,
ax ka'a tse'e ve'em dutoondi
kux cha'kidupe'e je numay jayu
je'e kajx ku ve'e je numay jayu
dujaanchja'vidi jets je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpa je'e ve'e je
Jesús.

Je navyajktkun xaaj tukmu'a'ixmojkin

22 Van'it tse'e je Jesús
kyojts'ukvaannuva je
tukmu'a'ixmojkin maat. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
2 —Je Nte'yam xa ve'e duvoop
je jayu jetse'e y'ijttinit jem y'am
kya'm. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n
to'k je yakkutojkpa juu' ve'e je
myajntk dunuxaajto'ni ku ve'e
tya'axpujk, 3 jetse'e je tyoompatajk
dukejx jetse'e je javyaa'kx
najkx duvovda; ax ka'a tse'e
je javyaa'kx jye'ydi. 4 Van'it tse'e
dukejxnuva je viijnk toompada,
jetse'e dunuujmidi: "Naajmada
je javyaa'kxta jets apaamdukani
atse'e njayep je kaaky je naaj,
távani atse'e nyakjay'aa'kju ats je
ntsapkaaj jets je tánuk juu' atse'e
tunyakyee'k, avaadani ve'e nujom.
Va'an duminda xaajiva." 5 Ax ka'a
tse'e je javyaa'kx myajapaajmjidi.
Jeme'e kyam jootm to'k ñujkx,
jado'k tse'e ajooyva atoo'kpa
ñujkx, 6 juu' tse'e viijnkta, myajtstu

tse'e je̱ yakkutojkpa je̱ tyoompada
je̱tse'e du̱jomtoondi du̱titoondi,
je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'kti. 7 Van'it tse'e
je̱ yakkutojkpa o̱o̱y tyunjo̱tma'ty,
je̱tse'e je̱ tyojpata̱jk du̱kejx je̱tse'e
na̱jkx du̱yak'o̱o̱'kkáxta je̱'e̱ juu' ve'e
du̱yak'o̱o̱'ktu je̱ tyoompada, je̱tse'e
je̱ kyajpu̱n du̱yaktóydat. 8 Van'it
tse'e je̱ tyoompata̱jk du̱nu̱u̱jmi:
"Apa̱a̱mdu̱kani xa ve'e nu̱jom je̱ xa̱a̱j,
ax ka'a tse'e du̱vinmátsjada je̱'e̱ juu'
ve'e o̱jts yakvo̱vda je̱tse'e myíndat.
9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, na̱jkxu̱ xvo̱mokta
je̱ja too' aajy je̱tse'e xyakmíndat
xa̱a̱jiva nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
mpaattup." 10 Van'it tse'e je̱ toompa
ta̱jk je̱ja too' aajy pyítsumdi je̱tse'e
du̱vo̱mojkka̱jxti nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e pyaattu, juu' ve'e o̱y jáyuda
je̱ts juu' ve'e ko̱'o̱y jáyuda. Ve'em
tse'e je̱ ta̱jk y'ujts.
11 'Ax ku tse'e je̱ yakkutojkpa
tya̱jki je̱tse'e du̱'ix je̱ javya̱a̱'kxta,
van'it tse'e du̱tuk'ixpejt to'k
je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱p ve'nip,
ka'a tse'e du̱tukta̱jki je̱ xo̱x
juu' ve'e yakmo̱o̱y je̱ xa̱a̱j ka̱jx.
12 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa
ña̱'mu̱xji: "Mex, ¿vintso̱ tse'e
yaja tu̱mta̱ka ka je̱ xo̱x ma̱a̱tap
juu' ve'e ya̱ xa̱a̱j ka̱jx toomp?"
Ama̱'a̱t tse'e tyaajñ. 13 Van'it
tse'e je̱ yakkutojkpa du̱nu̱u̱jmi
je̱ tyoompata̱jk: "Ka̱tsomda
paktsomda je̱ts yakpítsumda je̱tse'e
xpá̱mdat je̱m ako̱o̱'ts ítum. Je̱m
tse'e nu̱may yaaxtinit je̱m tse'e
nu̱may ñatya̱tskaa'tjidinit." Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ je̱ yakkutojkpa. 14 Ax
ve'em tse'e, nu̱may xa ve'e juu' ve'e
yakyaaxjidup; nu̱'eejyjidats je̱'e̱ ve'e
pa̱n pa̱n jatye'e yakvinko̱o̱ndup.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱p

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk
du̱'ukko̱jtsmojkti pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ Jesús ku̱du̱yakko̱jtstó̱kidi. 16 Je̱'e̱
ka̱jx tse'e je̱ Jesús du̱tuknu̱ke̱jxti
pa̱n pa̱n jatye'e pana̱jkxju̱dup je̱ts je̱
Herodes je̱ jyáyuda. Jidu̱'u̱m tse'e je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmidi:
—Yak'ixpa̱jkpa, nnu̱ja'vinup xa
a̱a̱tse'e je̱ts tu̱v mitse'e je̱ mjáyuvin
je̱ mjoojntykin, tyú̱vame'e je̱ jayu
je̱ Nte'yam jye̱'e̱ xtuk'ix je̱ts ka'ats
mitse'e xtsa̱'a̱ga je̱tse'e x'avánat
juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, ka'a
tse'e xvinmay pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ jayu mka̱tsju̱. 17 Vaajnjikts
a̱a̱ts to'k aaj pa̱n vintso̱ mitse'e
mvaampa, ¿yakjajtype'e u̱u̱'m
je̱ mpava'nu̱namda je̱tse'e je̱
kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱t je̱ yakkutojkpa
César, ukpu̱ ka'a ve'e?
18 Ax ñu̱ja'vi tse'e je̱ Jesús vintso̱
ve'e je̱ kyo̱'o̱y vinma'yu̱nda, je̱'e̱
ka̱jx tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta, ¿tya̱jxts
a̱tse'e xka̱tsu̱va̱a̱'nda? 19 Tuk'ixta a̱ts
to'k je̱ meen juu' ve'e mpa̱a̱mdup je̱
kupa̱'mu̱n.
Van'it tse'e yaktuk'ix to'k je̱
denario meen. 20 Ku ve'e je̱ Jesús
du̱'ix, van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—¿Pa̱n tse'e yam y'apa̱mnax, je̱ts
pa̱n tse'e yam xya̱a̱j yukja'a?
21 Je̱tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱ yakkutojkpa César ya̱'a̱ ve'e
jye̱'e̱.
Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Mo̱'o̱dats je̱ César juu' ve'e je̱
César jye̱'e̱ip, je̱ts mo̱o̱yduvats je̱
Nte'yam juu' ve'e je̱ Nte'yam jye̱'e̱ip.

22 Ku ve'e dṵ'amo̱tunajxti, ama̱'a̱t
tse'e tyaandi. Van'it tse'e ña̱jkxtini.

**Ku je̱ Jesús yak'amo̱tutṵvi pa̱n
joojntykpa̱jknuvape'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk**
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Je̱ xa̱a̱j tse'e je̱ saduceota̱jk
je̱ Jesús dṵvinkutá̱midi. (Je̱
saduceota̱jk tse'e vaandup
je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
y'ukjoojntykpa̱jktinuvat.) Van'it
tse'e je̱ Jesús dṵ'amo̱tutṵ́vidi:
24 —Yak'ixpa̱jkpa, ve'eme'e je̱
Moisés dṵjatyaajñ je̱ts pa̱n o̱o̱'kpe'e
to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱tse'e je̱ ñṵda̱'a̱x
dṵmasa̱'a̱k je̱tse'e ka'a pa̱n y'ónṵk,
je̱ o̱o̱'kpa je̱ y'uts tse'e dṵpá̱kup je̱
ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk je̱tse'e je̱ y'ónṵk
jyéjat. Ax je̱ myuto'k mix ónṵk tse'e
taannup ax jo'n je̱ y'ajch je̱ y'ónṵk
kṵy'ijt. 25 Ax nṵvuxtojtṵk tse'e
y'ijtti je̱ uts je̱ ajch. Ta̱'a̱xpa̱jk tse'e
je̱ ko̱o̱p ónṵk, van'it tse'e y'o̱o̱'kni.
Ka'a tse'e je̱ ñṵda̱'a̱x je̱ y'ónṵk
dṵyakje̱ji. Van'it tse'e je̱ myuto'k uts
dṵpṵjk je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk. 26 Nay
vanxṵ́pjyam tse'e jyajtpa je̱ myuto'k
uts. Van'it tse'e je̱ myume̱jtsk
uts nay ve'em jyajtpa. Ve'eme'e
jyajtti to'k jado'k je̱ myutojtṵk uts
paat. 27 Tá̱vani tse'e y'o̱o̱'kka̱jxtini
vye'na, van'it tse'e y'o̱o̱'knuva
je̱ ta̱'a̱xta̱jk. 28 Ax kuuk tse'e je̱
o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat
jado'k nax, ¿pá̱nṵkts vine'e tyṵva
dṵnṵda̱'a̱xap je̱ ta̱'a̱xta̱jk?, kṵx va'an
nṵvuxtojtṵke'e dṵpa̱jkti.
29 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'atso̱o̱jvjidi:
—Mtoo'tó̱kidup xa miitse'e kṵx
ka'a ve'e xnṵjávada vintso̱ ve'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts
juu' ve'e o̱'yixjup je̱ Nte'yam
ma̱a̱t. 30 Ku xa ve'e je̱ o̱o̱'kpa
jyoojntykpa̱jktinuvat jado'k nax,
ka'a tse'e je̱ jayu y'ukyaa'vya̱jktinit
ka'a tse'e je̱ jayu y'ukta̱'a̱xpa̱jktinit,
ve'em xa je̱'e̱ ve'e y'ijttinit ax jo'n
je̱ ángeles juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.
31 Ax je̱'e̱ tse'e ku ve'e je̱ o̱o̱'kpa
jyoojntykpa̱jktinuvat jado'k nax, ta̱
tse'e xko̱tsta juu' ve'e je̱ Nte'yam
mtukna̱'mṵxjṵdup je̱p Kunuu'kx
Jatyán kṵjxp. Jidṵ'ṵm je̱'e̱ ve'e
vya'añ: 32 "XNte'yamidup a̱tse'e je̱
Abraham, je̱ Isaac, ma̱a̱t je̱ Jacob."
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, Ntye'yamivapts
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ Nte'yam pa̱n
pa̱n jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e
y'o̱o̱'ktini, ka'a tse'e je̱ jyo̱o̱tta je̱
jya'vinda y'a̱a̱'ka, joojntykidup je̱'e̱
ve'e.
33 Ku ve'e dṵ'amo̱tunajxti, atṵva
ato̱ki tse'e je̱ nṵmay jayu tyaandi ya̱
ixpa̱jkṵn ka̱jx.

Je̱ pava'nṵn juu' ve'e dṵnṵma̱jika̱jxp
(Mr. 12.28-34)

34 Ku ve'e je̱ fariseota̱jk
dṵmó̱tudi je̱ts yak'amo̱'te'e je̱
Jesús je̱ saduceota̱jk, van'it tse'e
ñay'amojkijidi. 35 Van'it tse'e
nṵto'k je̱ tsaptṵjkpit yak'ixpa̱jkpa
dṵka̱tsa̱vṵṵ'n je̱ Jesús. Jidṵ'ṵm tse'e
dṵnṵṵjmi:
36 —Yak'ixpa̱jkpa, ¿juu's je̱'e̱ ve'e je̱
pava'nṵn juu' ve'e dṵnṵma̱jika̱jxp?
37 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—"Tso̱kta je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ṵṵ'm
je̱ nNte'yamamda, nṵjom ja'vin,
nṵjom aaj nṵjom jo̱o̱t, je̱ts nṵjom
je̱ mvinma'yṵn ma̱a̱t." 38 Ya̱'a̱ts
je̱'e̱ ve'e je̱ pava'nṵn juu' ve'e
dṵnṵma̱jika̱jxp. 39 Je̱ mume̱jtsk
pava'nṵn, ve'em játypats je̱'e̱ ve'e.
Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ: "Tso̱kta je̱

mmujantamda je mmutaktamda
ve'em ax jo'n viinm mnachókjada.”
40 Ya mejtsk pava'nunts je'e ve'e
dunumajikajxp nujom je Moisés
je pyava'nun jets juu' ve'e
jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta. Ñumajikujxp
xa ve'e kux nujome'e je viijnk
pava'nun juu' ve'e yakjatyaan
jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, je'e
tse'e je jayu tyuk'ixp vintso ve'e
dutsak jetse'e je jayu dutóndat
pan chojktupe'e je Nte'yam jets je
myujantam je myutaktam.

Je David je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

41 Jemna tse'e vye'nada je
fariseotajk, 42 van'it tse'e je Jesús
y'amotutúvijidi:
—¿Vintsos miitse'e mvaanduva?
¿Pan je'e ve'e je chaan je kyooj
je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam
vyinkoon jetse'e yakkutojknit?
Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Je yakkutojkpa David je chaan
je kyooj.
43 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—¿Vintsose'e je Espíritu Santo
duvinma'yunma'a je David ku ve'e je
David vyaajñ jets je Myaja Vintsán
je'e ve'e je Cristo? Kux jidu'ume'e je
David vyaajñ:
44 Je Nte'yam xa ve'e dunuujmi ats
je nMaja Vintsán:
“Ajxtuku yaja ats n'aka'yun
pa'ayi namvaat atse'e
nyakvintókida pan pan jatye'e
mtso'oxpajkjudup.” 45 'Jidu'um
tse'e je David vyaajñ jets
je Myaja Vintsán je'e ve'e je
Cristo. Ax ve'em tse'e, va'ajts
tse'e yaknujava jets ka je
chaan je kyoojjyap je'e ve'e
je Cristo, je Myaju Vintsampa
je'e ve'e.
46 Ax je'e juu' ve'e tso'oxpajkjudup,
ni pana tse'e kya'o'yixji vintso ve'e
kujyaa'k'atsaajv, ni pana tse'e
kyoo'knayja'vijini jetse'e juu' dujaa'
k'amotutúvat.

Ku je Jesús duvintso'y je fariseotajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 Van'it tse'e je Jesús
dunuujmi je numay jayu
jets je y'ixpajkpatajk:
2 —Kyojtsvaatstupe'e je Moisés
je pyava'nun je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk jets je fariseotajk.
3 Katsapáktats miits je'e, ve'em
tonda ax jo'n mtukna'muxjada;
ax ka'a tse'e xtóndat juu' je'e ve'e
tyoondup, kux to'k viijne'e juu' ve'e
kyojtstup, jado'k viijn tse'e juu'
ve'e tyoondup. 4 Pyaajmjidupe'e
je jayu je pava'nun juu' ve'e
va'ajts tso'ox; ax ni vinxupa tse'e
dukaputákada jetse'e dukutyóndat
je Nte'yam je pyava'nun. 5 Ve'emts
je'e ve'e nujom dutonda jetse'e
je jayu y'íxjadat, maja viijne'e
jem ak ni'kxm yukja'a dujayepta
je pava'nun jetse'e ñapya'muxjada
jem vyimpókkum jets jem kya'm,
jetse'e je vyit yaajnit dujayepta. 6 Ku
tse'e ñajkxta joma ve'e je maja kay
je maja uu'k ukpu jep tsaptujkp,
tum je'e tse'e chojktup jetse'e
dutuktsaanadat je tsuujntkun juu'
ve'e tum oojyit. 7 Chojktuvap tse'e
jetse'e je vintsa'kin maat je jayu
kyojtspoo'kxjadat jep maa'y jaatp
jetse'e yaknaajmadat “yak'ixpajkpa”.

8 ’Ax miitsta, ka'a tse'e ve'em
myaknaajmadat “yak'ixpajkpa”, kux
mnay'útsijidup mnay'ajchijidup
mnay'útsijidup mnachaiijidup xa
miitse'eda anañujoma. To'kjits je'e
ve'e pane'e ijtp je mYak'ixpajkpada,
atsts je'e ve'e, je Cristo. 9 Ka'a tse'e
yaja naxviijn ve'em myaknaajmadat
“tee'”, kux to'kji ve'e je nTee'amda,
juu' ve'e jem tsapjootm. 10 Ka'a tse'e
ve'em myaknaajmadat “vintsán”,
kux ats, je Cristo, atsji ve'e
nnuVintsánip. 11 Je'e pan pane'e
dunumájip miits kajxta, je'ets je'e
ve'e pan pane'e mpatto'nijidup.
12 Pan pan xa ve'e namyájijup, je'e
tse'e taannup pi'k; pan pan tse'e
naajkpi'kijup, je'e tse'e dunumájap.
13 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta,
tsaptujkpit yak'ixpajkpada,
fariseotajkta, mejts'aajta
mejtsjootta! Miits xa ve'e je too'
myak'atojktup jetse'e ve'em
je viijnk jayu kyatákadat jem je
Nte'yam y'am kya'm, ni viinma
tse'e jem mkatákada, ka'a tse'e
xyakjatta jetse'e tyákadat pan pan
jatye'e jem jataakavaandup.
14 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta,
tsaptujkpit yak'ixpajkpada,
fariseotajkta, mejts'aajta
mejtsjootta! Mpajkjidup xa ve'e je
ku'aa'k ta'axtajk je tyajk paat, ax
jek tse'e mtsapkotsta, ve'em tse'e
xkayaknukę'xnataakava'anda je
kyo'oy je'e juu' ve'e mtoondup. Ya'a
kajx tse'e je tsaachpaatun nuyojk
myakmooydinit.
15 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta,
tsaptujkpit yak'ixpajkpada,
fariseotajkta, mejts'aajta
mejtsjootta! Ooy xa ve'e
xtuntoonkada jetse'e otyo'ka
je jayu xtukpanajkxtat juu' ve'e
mjaanchja'vidup; ku ve'e ve'em je
jayu dukuvuk, mtukvinmajtsjudupts
miits je'e ve'e jetse'e mejtsk nax
nuyojk chaachpaatnit jem janjootm
jets ni ka'a ve'e miitsta.
16 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta,
je viints vintoo'vajkiva jo'nda!
Jidu'um xa ve'e mva'anda: “Pan
jem xa ve'e pan pane'e duyaknajxp
je maja tsaptajk, ka'ats je'e ve'e
vyinkopka jetse'e dukutyónut; ax
pan yaknajxypts je'e ve'e je maja
tsaptujkpit oro, tun vinkopkts je'e
ve'e jetse'e dukutyónut.” 17 Ve'em
xa miitse'eda ax jo'n juu' ve'e
viintsta jetse'e japyayo'oy juu'
dutoonduva dukojtstuva. ¿Juu' tse'e
dujaa'knumájip: je maja tsaptujkpit
oro, ukpu je maja tsaptajk juu'
kajxe'e je maja tsaptujkpit oro
va'ajts y'it jeja je Nte'yam vyinkujk?
18 Mvaanduvap tse'e jidu'um: “Pan
jem xa ve'e pan pane'e duyaknajxp
je yojxpejtun, ka'ats je'e ve'e
vyinkopka jetse'e dukutyónut;
ax pan yaknajxypts je'e ve'e
je yax juu' ve'e jem yojxpejtun
kajxm, tun vinkopkts je'e ve'e
jetse'e dukutyónut.” 19 ¡Miitsta,
je viints jayu jo'nda! ¿Juu' tse'e
dujaa'knumájip: je yax, ukpu je
yojxpejtun juu' kajx je yax va'ajts
y'it jeja je Nte'yam vyinkujk? 20 Je'e
kajx tse'e, pan pane'e duyaknajxp
je yojxpejtun, ka je yojxpejtunjyap
tse'e yaknajxyp, yaknajxpap
je'e ve'e nujom juu' ve'e ijtp jem
yojxpejtun kajxm, 21 jets pan pan
tse'e duyaknajxp je maja tsaptajk,
ka je maja tsaptajkjyap tse'e
yaknajxyp, yaknajxpap je'e ve'e je
Nte'yam, juu' ve'e jem ijtp. 22 Pan

pa̱n tse'e du̱yaknajxp je̱ tsapjo̱o̱tmit
it, yaknajxypts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
je̱ kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n je̱ts je̱
Nte'yam, juu' ve'e je̱m tsu̱u̱nip.
23 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada,
fariseota̱jkta, me̱jts'aajta
me̱jtsjo̱o̱tta! Mmo̱o̱ydup xa ve'e je̱
Nte'yam je̱ diezmo je̱ muxo'ojkin
paat, ax jo'n je̱ menta, je̱ anís,
je̱ts je̱ comino; ax ka'a tse'e xma̱ja̱
pa̱mda je̱ pava'nu̱n juu' ve'e nu̱yojk
vinko̱pk. O̱y xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
xpá̱mdat je̱ diezmo; ax vinko̱pkts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xtóndat juu' ve'e
nu̱yojk vinko̱pk, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp
y'ake̱e̱guip je̱tse'e xjayé̱ptat je̱
tukmo̱'tu̱n je̱ts je̱ jaanchja'vin.
24 ¡Miitsta, je̱ viints vintoo'va̱jkiva
jo'nda! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n
to'k je̱ jayu juu' ve'e du̱'aka'ap to'k
je̱ pi'k oox je̱tse'e du̱nas'ooga to'k je̱
camello.
25 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada,
fariseota̱jkta, me̱jts'aajta
me̱jtsjo̱o̱tta! Ve'em xa miitse'eda ax
jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱yakvaatstup
je̱ñi'kxm tso̱o̱jvji je̱ tuk'a'ooguin
je̱ts je̱ tuk'ato̱jkxin; ax je̱ jyo̱o̱t,
ojtsts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e me̱e̱tsmúk
je̱ts juu' ve'e je̱ ko̱'o̱y to'nu̱n ka̱jx
jé̱jip. 26 Miits, fariseota̱jkta, je̱ viints
jayu jo'nda, yakva'atsta too'va̱jkp
je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda, van'ítnum
tse'e y'ó̱yat je̱tse'e xtóndat je̱ y'o̱y
je̱'e̱.
27 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada,
fariseota̱jkta, me̱jts'aajta
me̱jtsjo̱o̱tta! Ve'em xa miitse'eda
ax jo'n je̱ o̱o̱'kpa jot joma ve'e
po̱o̱'p nupo̱jtspét, tsoj ve'e je̱ñi'kxm
kye'ex, ax tum je̱ o̱o̱'kpa pajk tse'e
je̱p akujkp je̱ts juu' jatye'e axa̱a̱'kp.
28 Ve'emts miitse'e mke̱'e̱xta je̱ja
je̱ jayu vyinkujk ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup,
ax je̱p tse'e akujkp je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱ xjaye̱pta je̱ts je̱ me̱jts'aaj je̱
me̱jtsjo̱o̱t.
29 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada,
fariseota̱jkta, me̱jts'aajta
me̱jtsjo̱o̱tta! Mnapya̱a̱jmju̱dup
xa ve'e ax jo'n ku̱xvintsa̱'kidi
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta. Mnu̱po̱jtspe̱jttup
tse'e je̱ ñaxta̱jkin itta je̱tse'e
xyaktsoja̱pa̱kta je̱ ñu̱po̱jtspé̱t
pa̱n pa̱n jatye'e tu̱v jáyuvidu
joojntykidu. 30 Jidu̱'u̱m tse'e
mva'anda: “Pa̱n a̱a̱ts xa ve'e
ku̱njoojntyki ku ve'e a̱a̱ts je̱ nju̱jpit
jayu jyoojntykidi, ka'ats a̱a̱tse'e
ku̱ntukpuyak'o̱o̱'kidi je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta.”
31 Ve'emts miitse'e viinm
mnaajknu̱ke̱'xnatá̱kajada
je̱ts je̱ mju̱jpit jáyuda ve'e
du̱yak'o̱o̱'ktu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta. 32 Ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je̱ mju̱jpit jáyuda.
¡Tuntonkuká̱xadats n'it juu' je̱'e̱ ve'e
tyon'ukvaandu!
33 ’¡Miitsta, je̱ tsaa'n je̱ chaanda
je̱ kyo̱o̱jta! ¿Vintso̱ts miitse'e
mkayakpá̱mdat je̱m ja̱njo̱o̱tm?
34 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ntuknu̱ké̱xtapts
a̱ts miitse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta je̱ts je̱ jayu
juu' ve'e viji kej je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e
myak'ixpá̱kjadap; ax je̱m tse'e juu'
ve'e myak'o̱o̱'ktap, je̱mpa tse'e juu'
ve'e myakcruuzpé̱ttap, nay je̱mpa

tse'e juu' ve'e mvóptap jep tsaptujkp
jetse'e xjomtóndat xtitóndat kajpun
kajpun. 35 Ax ve'em tse'e xtókinadat
nujom je'e juu' ve'e yak'oo'ktu:
je Abel xa ve'e oo'k mutoo'vajkp,
je'e juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip
y'ijt, jets je Zacarías paat, je
Berequías je myajntk, je'e juu' ve'e
je mjujpit jayu yak'oo'ktu jep maja
tsaptaktaagujkp jeja je maja tsaptajk
jets je yojxpejtun itakujk. 36 Tyúvam
xa ats miitse'e nnaajmada jets je
jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup,
je'e tse'e dutókinadap nujom ya
kyo'oy je'e.

Ku je Jesús dunuyaaxy je jerusaleenit jáyuda

(Lc. 13.34-35)

37 '¡Jerusaleenit jáyuda,
jerusaleenit jáyuda, miitse'e
myak'oo'ktup je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpatajkta jetse'e
xtsaka'atsta pan pan jatye'e
je Nte'yam mtuknukejxjudup!
¡May nax xa ats miitse'e
njapakmokuvaandi, ve'em ax jo'n
je tseedaak jep kyeekun pa'tkup je
pyi'k ónuk dumu'ux; ax ka'a tse'e
xkuvajkti! 38 Íxtats n'it, masa'ake'e
tyaannit je mmaja tsaptajkta. 39 Ax
ve'emts atse'e nva'añ jets ka'a atse'e
x'uk'íxtinuvat, van'ítnume'e ku ve'e
je xaaj dupaatnit jetse'e mva'andat:
"Je Nte'yam je kyunoo'kxun maat
xa ya'a ve'e juu' ve'e miimp je Maja
Vintsán kajx."

Ku je Jesús du'ava'ni jets kutókiyupe'e je maja tsaptajk

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 Ku ve'e je Jesús pyítsum
jep maja tsaptujkp,
van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
vyinkutámijidi jetse'e je Jesús
dutuk'íxtat je maja tsaptakpats.
2 Van'it tse'e je Jesús
y'amotutúvijidi:
—¿M'íxtupe'e nujom ya mújit
tajkta? Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada, ni to'kats ya'a ve'e
ya tsaaj kyoo'ktaannit nukavyet,
nujom ya'a ve'e kyutokikajxnit.

Je nuja'vin juu' ve'e jéjap ku ve'e je itakax tyáminit

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Van'it tse'e ñajkxti jem
Olivos Kopk viindum. Jem tse'e
je Jesús chuuna vye'na, van'it
tse'e je y'ixpajkpatajk ojts apuk
ña'muxjada:
—Vaajnjik aats to'k aaj vin'it
ya'a ve'e jyátut ñáxut jets ti
nuja'vints aatse'e njayépup ku
ve'e mmiinnuvat jets ku ve'e ya it
kyaxuvaannit.
4 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Mnay'íxjadap tse'e jets ka'a ve'e
pan mvin'aa'njadat, 5 kux míndape'e
numay juu' ve'e natyijjadap jets
ats je'e ve'e, jetse'e vya'andat:
"Ats xa je'e ve'e je Cristo, juu'
ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit." Ax numay tse'e
yakvin'aa'ndat.
6 'Ax ku tse'e xmótudat jets
je atso'oxe'e toojnjinup jets
je atso'ox kats, ka'a tse'e
mnavyinma'yunmo'ojadat, kux
nupaamdukani je'e ve'e jetse'e
ve'em tyónjut kyótsjut. Ax
ka'anumts je'e ve'e jye'ya vye'nat
je itakax, 7 kux najkxpe'e je jayu
ñacho'oxpákjada to'k nación jets
jado'k nación, to'k kutojkun jets

jado'k kutojkun. Jéjap tse'e je yooj
jets je makk ojx may viijn. 8 Ve'em
tse'e je tsaachpaatun du'ukva'anut.
9 'Van'itts miitse'e jem je jayu
kya'm myakpámdat jetse'e
myakjomtóndat myaktitóndat
kuxe'e ats xjaanchjávada.
10 Van'itts atse'e numay
xkoo'knatyukpajkjidinit,
namyu'ékjadap
namyujot'ánjadape'e, jetse'e jem je
jayu kya'm ñapyámjadat to'k jado'k.
11 Jéjadap tse'e juu' ve'e natyijjadap
je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada.
Numayts je'e ve'e je jayu juu' je'e
ve'e vyin'aa'ndap. 12 Nuyókape'e
ooy je kyo'oy je'e, je'e kajx tse'e
numay kyoo'knachojkjidinit
to'k jado'k. 13 Ax pan pan tse'e
dumuténip je tsaachpaatun, je'e
tse'e joojntykinup xa'ma kajx.
14 Yakvaajnjadape'e je jayu je oy
kats je oy ayook pan joma jatye'e
chaanada to'k it to'k naxviijn,
ve'em tse'e dunujávadat jets
chajkpe'e je Nte'yam jetse'e je jayu
ñapyaajmjidinit jem je'e y'am kya'm.
Ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, ax
van'it tse'e ya it kyajxnit.
15 'Je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpa Daniel, je'e tse'e
du'ava'ni je'e pane'e je kunuu'kx
it duyakvintsa'kintókiyup.
(Va'an duvinmótuvu pan pane'e
nakukojtsp.) Ku miitse'e x'íxtat
jets jem je'e ve'e y'it joma ve'e
kyapaa'tyju, 16 van'it tse'e pan pan
jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it
jaat, va'an tse'e dukeekta jetse'e
ñajkxtat jem tonun viinm kopk
viinm. 17 Jets pan pan jatye'e jem
azotea ni'kxm ve'nadap, ka'a tse'e
jep tyujkp y'uktajkidinit jetse'e ti
duyakpítsumdat. 18 Pan pan jaty
tse'e ve'niduvap jem kam jootm,
ka'a tse'e dunuvimpíttat je vyit.
19 ¡Ayoov xa je'e ve'e je jyootta je
ta'axtajkta juu' ve'e kanuva'ajtsap
ve'nadap van'it jets pan pan
jatye'e yak'onuktsi'tstup vye'nat!
20 Nutsapkotsta jetse'e ve'em
kyatónjut ku ve'e xox aats ukpu
poo'kxtkun xaaj vye'nat, 21 kux
van'ite'e je jayu chaachpaa'ttat
ve'em ax jo'n ni vin'ita kyatúnjuna
ku ve'e ya it choo'ntk jets
uxyam paat, jetse'e ni je vin'ita
kyoo'ktoojnjinit. 22 Ax ñupaajmtki
tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat
je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat.
Pan kujyek xa ve'e je tsaachpaatun,
ni pana tse'e kyatso'okut van'it. Ax
ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e
duyakkónat je it ku ve'e je jayu
chaachpaa'ttat, yakkónapts je'e ve'e
je jayu kajxta juu' ve'e vyinkoon.
23 'Ax pan jidu'um tse'e
myaknaajmada: "Ixta, uxyaja
tse'e je Cristo", ukpu "Ixta,
uxxim tse'e je Cristo", ka'a tse'e
xjaanchjávadat. 24 Kux míndape'e
juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e
ve'eda, jets juu' ve'e natyijjadap je
Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada,
tyóndapts je'e ve'e je mújit nuja'vin
jets je mújit atuva jetse'e je jayu
dutukvin'aa'ndat, pan kuy'o'yixjada
ve'e jetse'e duvin'aa'ndat pan pan
jatye'e je Nte'yam vyinkoon. 25 Ta
xa ats miitse'e ntukvinkótsada
namka'ana ve'e ve'em jyaty. 26 Je'e
kajx tse'e, pan myaknuujmidupe'e:
"Ixta, uxxim xa je'e ve'e je Cristo
joma ve'e je jayu kyatsuuna",
ka'a tse'e xnunajkxtat; uk pan
myaknuujmidup: "Ixta, uxep tujkp

xa jë'ë ve'e jë Cristo", ka'ats miits
jë'ë ve'e xjaanchjávadat. 27 Kux
ve'em ax jo'n to'k jë vítsuk yak'ix
jëtse'e y'ajaj y'atu'kx jëm joma
ve'e jë xaaj pyítsum jëts jëja paat
joma ve'e jë xaaj tyaka, yak'íxpap
tse'e oy ku atse'e nmiinnuvat
jado'k nax, ats, jë Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp. 28 Va'ajts xa ve'e
yaknujávat pan joma ve'e jë jayu
ve'em yakvin'aa'nut, kux joma ve'e
y'it jë tánuk aa'k, jëm tse'e jë no'op
ñay'amókajada.

Vintso myiinnuvat jë Cristo
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 'Ku ve'e ñáxut jë tsaachpaatun,
tun jatyji tse'e jë aampa xaaj
vyinkoo'tsat, ka'a tse'e jë aampa
poo y'uk'aannuvat, kustákadap
tse'e jë maatsa; jëts jë makkin juu'
ve'e ya tsajmit it, xyituyo'oyupts
jë'ë ve'e jë Nte'yam. 30 Van'it
tse'e jëm tsajviinm xpajktinit jë
nuja'vin jëts miimp atse'e, ats, jë
Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp;
yaxpáktape'e jë jayu pan joma ve'e
chaanada yaja naxviijn jëts atse'e
x'íxtat ku atse'e nmiinnuvat jëm
vínuts jootm jë kutojkun maat jëts
ooy jë majin maat. 31 Van'ite'e ku
ve'e jë trompeta makk xyo'oxut,
nkéxupts atse'e jë n'aangelestajk,
yaknay'amojkijidinupts jë'ë ve'e pan
pan jaty atse'e nvinkoon vinxup
to'k it to'k naxviijn jëts jë vaat joma
ve'e ya tsajmit it kyukaxa.
32 'Ixta jë higo kup. Ku ve'e jë
y'axén y'a'onuktaka jëtse'e jë y'aajy
pyítsumnuva, mnuja'vidupts miits
jë'ë ve'e jëts támani ve'e jë xakopk.
33 Ax nay ve'empa tse'e ku ve'e
x'íxtat jëts toojnjup kojtsjupe'e
juu' atse'e nkajtsp, nujávadats
jëts támani jë'ë ve'e vye'nat ku
atse'e nmiinnuvat. 34 Tyúvam
xa ats miitse'e nnaajmada jëts
nujom ya'a ve'e tyónjut kyótsjut
namka'ana ve'e y'oo'kkáxta ya
jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup.
35 Káxup náxup tse'e ya tsajmit it
jëts ya naxviijnit it; ax ats jë nkats
jë n'ayook, ni jë vin'ítats jë'ë ve'e
kyapaa'náxut.
36 'Ka'a tse'e jë jayu dunujávada
vin'ite'e jë xaaj dupaa'tut ku
ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, ni
jë aangelesa tse'e dukanujávada
juu' ve'e jëm tsapjootm, ni atsa
tse'e nkanuja'viva, ats, jë Nte'yam
jë y'Onuk, jë Dios Tee'ji ve'e
dunuja'vip.
37 'Ve'em ax jo'n tyoojnji kyojtsji
ku ve'e jë Noé jyoojntyki, nay
ve'empa tse'e tyoojnjinuvat van'it
ku atse'e nmiinnuvat, ats, jë Jayu
Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. 38 Ku
ve'e jë naakukóma kyanaxyna
vye'na, kaaydup ooktup tse'e jë jayu,
yaa'vyajktup ta'axpajktup, van'it
paat tse'e ve'em dutoondi ku ve'e
jë Noé jëp arca jaatp tyajkini. 39 Ax
ka'a tse'e dunuja'vidi vin'ite'e myínut
jë xaaj ku ve'e ñaakukómadat,
van'ítnume'e dunuja'vidi ku
ve'e jë naakukóma jyë'y jëtse'e
y'oo'kkajxtini. Nay ve'empa tse'e
van'it jyajtpat ku atse'e nmiinnuvat
jado'k nax. 40 Jë xaaj, numëjtsk tse'e
jë yaa'tyajk vye'nadat jëm kam
jootm, to'k tse'e yakvoovnit, jado'k
tse'e tyaannit; 41 numëjtsk tse'e jë
ta'axtajk jajtsp vye'nadat, to'k tse'e
yakvoovnit, jado'k tse'e tyaannit.
42 'Nakyujoojntykajada miits,
kux ka'a xa ve'e xnujávada vin'it

atse'e nmiinnuvat jado'k nax.
43 Nujávada ya'a, pan kudunujava
xa ve'e je kutajk pan vin'ite'e koo'ts
je meee'tspa tyakava'añ, joojntyk
tse'e ñaajk'ítjut jetse'e dukayakjátut
jetse'e je tyajk duyak'ava'atsut
jetse'e je pyaamduk yakmee'tsjat.
44 Apaamduka ve'e mnaajk'ítjadat,
kux kavinmaaype'e mve'nadat ku
atse'e nmiinnuvat jado'k nax, ats, je
Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Je oy ix'ijtpa jets je ko'oy ix'ijtpa

(Lc. 12.41-48)

45 'Je jáyuda juu' ve'e kuvij jetse'e
oy dutonda juu' ve'e je Nte'yam
chajkp, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n
to'k juu' ve'e je toonk oy du'ix'ijtp
jetse'e je vyintsán tyukkatákaja
jetse'e du'ix'ítut je toompatajk. Van'it
tse'e je vyintsán chaa'n. 46 Ax ku
tse'e je vyintsán jye'yni, van'it tse'e
du'ix jets oye'e dukutyún je ayook
juu' ve'e yakta'nuxju. Xoonts je'e ve'e
je ix'ijtpa ku ve'e ve'em je vyintsán
pyaa'tyju. 47 Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada jets je vyintsane'e
tukkatajkikáxjup jetse'e du'ix'ítut
nujom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp.
48 Ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n
to'k je ix'ijtpa juu' ve'e dunasja'vip
jets tánape'e je vyintsán, 49 jetse'e
dujomton'ukva'añ dutiton'ukva'añ
je vyintsán je tyoompada, jetse'e je
mookjuva dumaatkáy dumaat'uu'k.
50 Kavinmaayp tse'e vye'nat je xaaj
ku ve'e je vyintsán jye'ynit jetse'e
ve'em yakkupaadat. 51 Van'it tse'e je
vyintsán je tsaachpaatun myo'ojut
jetse'e pyámjut joma ve'e je jayu
juu' ve'e mejts'aajax mejtsjootax.
Jem tse'e numay yaaxtinit jem tse'e
numay ñatyatskaa'tjidinit.

Numajk je kiixata'ax tukmu'a'ixmojkin

25 'Jidu'um xa ve'e jyátut
maat je jayu pan pan
jatye'e ituvaandup jem je Nte'yam
y'am kya'm. Ve'em xa je'e ve'eda
ax jo'n jyajty numajk je kiixata'axta
juu' ve'e je tya'kxpa dukoondu
jetse'e ñajkxti jeja je navyajkjuva
tyak'aajy, je ta'axpajkpa ve'e
ojts du'a'ixta. 2 Numugooxk tse'e
je kiixata'axta oyvintsova juu'
dutonda, jets je janumugooxk,
oy tse'e juu' dupayo'oyda. 3 Juu'
tse'e oyvintsova juu' dutoondup,
ka'a tse'e je aceite dukoondi
munuyojk jetse'e je tya'kxpa
kudujaa'kpaajmjidi; 4 ax juu' tse'e
oy juu' dupayo'ydup, kyoondu tse'e
je aceite munuyojk, apuke'e juu'
ve'e je tya'kxpa myaat. 5 Ku ve'e je
ta'axpajkpa tya'ni, manajxtinu tse'e
nujom je kiixata'axta. 6 Tso'm jo'n
tse'e je jayu makk kyajts jidu'um:
"¡Uxeme'e myets je ta'axpajkpa;
najkxu xmaatnavyaa'tjada!" 7 Van'it
tse'e je kiixata'ax pyojtukti jetse'e
je tya'kxpada du'apaajmtkidi.
8 Van'it tse'e je numugooxk juu'
ve'e oyvintsova juu' dutoondup, je'e
tse'e dunuujmidu je numugooxk
juu' ve'e oy juu' dupayo'ydup:
"Mooyk aats to'k aaj je m'acéiteda
kux pi'tsnupe'e aats ya nta'kxpa."
9 Ax jidu'um tse'e je numugooxk
y'atsoojvjidi: "Ka'ase'e, kux ka'a
xa ve'e xnupaadijimdat; ñojk'óye'e
najkxu mje'e xjoyda." 10 Ax namvaat
tse'e ojts dujoyda je y'acéiteda,
van'it tse'e jye'y je ta'axpajkpa. Je
kiixata'axta juu' ve'e apaamdukani
ve'nidup, myaattajkiduts je'e ve'e

xa̱ajiva je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa. Van'it tse'e je̱
ta̱jk y'atojkni. 11 Ku ve'e jye̱'ydinuva
je̱ nu̱mugo̱o̱xk kiixa̱ta̱'a̱xta juu'
ve'e o̱yvintso̱va juu' du̱toondup,
van'it tse'e vyaandi: "¡Te', te',
yak'avaatsjik a̱a̱ts to'k aaj ya̱ mta̱jk!"
12 Van'it tse'e yak'atso̱o̱vdi: "Tyú̱vam
xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts ka'a
a̱ts miitse'e n'íxada."
13 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Nakyu̱joojntykajadats, ku̱x ka'a
ve'e xnu̱jávada ti xa̱a̱j ti hora a̱tse'e
nmiinnuvat jado'k nax.

Je̱ meen tukmu'a'ixmojkin

14 'Je̱ Nte'yam xa ve'e je̱ jayu
du̱yakkutojkjip. Ve'em xa je̱'e̱
ve'e ax jo'n to'k je̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e jékum na̱jkxuvaan je̱tse'e
du̱vatsa̱a̱jv je̱ tyoompata̱jk je̱tse'e
je̱ myeen du̱tukka̱ta̱jki je̱tse'e
du̱yaktóndat.
15 'Nu̱to'k tse'e du̱tukka̱ta̱jki
mugo̱o̱xk je̱ meen juu' ve'e va'ajts
tso̱vax, je̱ts jado'k me̱jtsk je̱ meen,
je̱ts jado'k to'k je̱ meen. Ax akijpxa
tse'e cho̱v je̱ meen. Ve'eme'e
to'k jado'k du̱tukka̱ta̱jki je̱tse'e
du̱yaktóndat pa̱n vintso̱ ve'e je̱ vijin
je̱ ke̱ju̱n du̱jaye̱pta. Van'it tse'e
cha̱a̱'n je̱tse'e jékum ñu̱jkx. 16 Je̱
toompa juu' ve'e mugo̱o̱xk je̱ meen
yaktukka̱ta̱jki, yaktompa̱jkko̱jts je̱'e̱
ve'e je̱ vyintsá̱n je̱ myeen je̱tse'e
du̱yaknu̱yojki jamugo̱o̱xk je̱ meen.
17 Nay ve'empa tse'e je̱ toompa juu'
ve'e yaktukka̱ta̱jki me̱jtsk je̱ meen,
je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱yojki jame̱jtsk je̱
vyintsá̱n je̱ myeen. 18 Ax je̱ toompa
juu' ve'e to'k je̱ meen yaktukka̱ta̱jki,
je̱'e̱ tse'e je̱ vyintsá̱n je̱ myeen du̱taji.
19 'Ta'ni tse'e je̱ vyintsa̱nda
je̱tse'e vyimpijtnuva. Van'it
tse'e nu̱to'k jaty je̱ tyoompa
du̱vatsa̱a̱jv je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi
vintso̱ ve'e je̱ myeen du̱yaktoondi.
20 Too'va̱jkp tse'e jye̱'y je̱'e̱ juu' ve'e
yaktukka̱ta̱jki mugo̱o̱xk je̱ meen.
Myo̱o̱y tse'e je̱ vyintsá̱n majk
je̱ meen; jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:
"Vintsá̱n, mugo̱o̱xk xa a̱ts mitse'e
je̱ mmeen xtukka̱ta̱jki, u̱xyájats
je̱'e̱ ve'e jamugo̱o̱xk juu' a̱tse'e
mpa̱jk." 21 Van'it tse'e je̱ vyintsá̱n
ña'mu̱xji: "O̱yse'e, o̱y toompa xa
mitse'e, ve'eme'e juu' xtun ax jo'n
yaktsa̱k. O̱y tse'e xyaktún juu'
ve'e ve̱e̱'n, mayts a̱ts mitse'e juu'
ntukka̱tá̱kat. Tukputukxo̱o̱jntkikts
a̱ts joma ve'e a̱ts je̱ nxo̱o̱jntku̱n."
22 Van'it tse'e jye̱'y je̱'e̱ juu' ve'e
yaktukka̱ta̱jki me̱jtsk je̱ meen,
myo̱o̱y tse'e je̱ vyintsá̱n maktaaxk
je̱ meen, je̱tse'e vyaajñ: "Vintsá̱n,
me̱jtsk xa a̱ts mitse'e je̱ mmeen
xtukka̱ta̱jki, u̱xyájats je̱'e̱ ve'e
jame̱jtsk juu' a̱tse'e mpa̱jk." 23 Van'it
tse'e je̱ vyintsá̱n ña'mu̱xji: "O̱yse'e,
o̱y toompa xa mitse'e, ve'eme'e
juu' xtun ax jo'n yaktsa̱k. O̱y tse'e
xyaktún juu' ve'e ve̱e̱'n, mayts
a̱ts mitse'e juu' ntukka̱tá̱kat.
Tukputukxo̱o̱jntkikts a̱ts joma
ve'e a̱ts je̱ nxo̱o̱jntku̱n." 24 Ax ku
tse'e jye̱'y je̱ toompa juu' ve'e to'k
yaktukka̱ta̱jki je̱ meen, van'it tse'e
je̱ vyintsá̱n du̱nu̱u̱jmi: "Vintsá̱n,
nnu̱ja'vip xa a̱tse'e je̱ts ka'a mitse'e
je̱ tukmo̱'tu̱n xjayep, je̱'e̱ ve'e
m'amó̱tup juu' ve'e mkanu̱pu̱jkp
je̱ts je̱'e̱ ve'e mpa̱kmujkp juu' ve'e
mkatuump. 25 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mitse'e
ntsa̱'ki je̱ts a̱tse'e o̱jts ya̱ mmeen
ntaja. Ax u̱xyájats ya̱'a̱ ve'e juu' a̱ts
mitse'e xtukka̱ta̱jki." 26 Van'it tse'e
je̱ vyintsá̱n y'atso̱o̱jvji: "Mits, ko̱'o̱y

toompa, ni vinxu̱pa xa a̱ts mitse'e
xkatuujnja. Ve'em xa mitse'e
mva'añ je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e n'amõ̱tup juu'
a̱tse'e nkanu̱pu̱jkp je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e
mpa̱kmujkp juu' a̱tse'e nkatuump.
27 Ku̱xtukka̱ta̱jki xa ve'e je̱ jayu a̱ts
je̱ nmeen je̱tse'e ku̱du̱yaknu̱yojki;
ax kuts a̱tse'e ku̱nvimpijtni, van'itts
a̱tse'e ku̱nyakvimpijt je̱ meen ma̱a̱t
je̱ myunu̱yojkin." 28 Van'it tse'e
yaknu̱u̱jmidi pa̱n pa̱n jatye'e je̱m
ve'nidup: "Pa̱jkjada ya̱'a̱ to'k je̱
meen je̱tse'e xtukka̱tá̱kadat je̱'e̱ juu'
ve'e du̱ma̱a̱t majk je̱ meen. 29 Ku̱x
pa̱n pa̱n xa ve'e juu' du̱jaye̱jpp,
jaa'kyakmõ'õp tse'e, ax ve'em
tse'e õõy juu' du̱tunjayé̱pu̱t; ax
pa̱n pa̱n tse'e juu' du̱kajaye̱jpp,
yakpa̱jkjap tse'e nu̱jom, je̱'e̱ paate'e
juu' ve'e yu̱u̱'n ve̱e̱'n jyayejpp.
30 Ax ya̱ toompa juu' a̱tse'e
xkatoojnjip, yakpítsumdinits je̱ts
pa̱mda je̱m akõõ'ts ítum. Je̱m tse'e
nu̱may yaaxtinit je̱m tse'e nu̱may
ñatya̱tskaa'tjidinit." Jidu̱'u̱m tse'e je̱
toompa je̱ vyintsá̱n vyaajñ.

Ku anañu̱joma je̱ jayu yaktõkimpayõ'ynit

31 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ku xa a̱tse'e je̱ va'ajts
aangelesta̱jk nma̱a̱tmínu̱t je̱
ma̱jin ma̱a̱t, a̱jxtu̱kupts a̱tse'e
je̱ja nkutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n
ku̱jx, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. 32 Nu̱jom
tse'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup
vinxu̱p to'k it to'k naxviijn, je̱'e̱
tse'e nay'amojkiká̱xjadap je̱ja
a̱ts nvinkujk; a̱ts tse'e apu̱k
mpa̱a̱mdinup to'k jado'k, ve'em
ax jo'n je̱ carnero vinténiva apu̱k
du̱pu̱m je̱ carnero je̱ts apu̱k je̱ chivo.
33 Je̱ jayu juu' ve'e ve'em ijttup ax
jo'n je̱ carneeroda, jé̱jats a̱ts je̱'e̱ ve'e
mpá̱mdat a̱ts n'aka'yu̱n pa'ayi; je̱ts je̱
jayu juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n je̱
chívoda, jé̱jats a̱ts je̱'e̱ ve'e mpá̱mdat
a̱ts n'anaja̱pa'ayi. 34 Van'itts a̱tse'e,
je̱ Yakkutojkpa, nna̱a̱jmadat pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ja a̱ts n'aka'yu̱n
pa'ayi: "Míndats miits. A̱ts je̱ nTee'
je̱ kyunoo'kxu̱n ma̱a̱t tse'e m'itta.
Tá̱kada yam a̱ts nkutojku̱n jõõtm,
myak'apa̱a̱jmtkijidu xa miits ya̱'a̱
ve'e ka'anume'e je̱ it chõõ'ndu̱k
vye'na. 35 Ku̱x ku a̱tse'e nyu'õõ'kji,
xyakkaayduts a̱tse'e; ku a̱tse'e
nta̱a̱tsi, xmõõyduts a̱tse'e je̱ tsoxk
na̱a̱j; ku a̱tse'e najxpa jayu nve'na,
xyakmataanduts a̱tse'e; 36 ku a̱tse'e je̱
vit je̱ xõx xka'ijtji, xxõjxtuts a̱tse'e;
ku a̱tse'e pa̱jkjup nve'na, xku'íxtuts
a̱tse'e; ku a̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp
nve'na, xku'íxtuvats a̱tse'e." 37 Van'it
tse'e y'atsṍvdat je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup:
"Ma̱ja Vintsá̱n, ¿vin'itts a̱a̱ts mitse'e
n'ix je̱ts mitse'e myu'õõ'kji, je̱ts a̱a̱ts
mitse'e nyakkaajy? ¿Vin'itts a̱a̱ts
mitse'e n'ix je̱ts mitse'e mta̱a̱tsi, je̱ts
a̱a̱ts mitse'e je̱ tsoxk na̱a̱j nmõõjy?
38 ¿Vin'itts a̱a̱ts mitse'e n'ix je̱ts
najxpa jayu mitse'e, je̱ts a̱a̱ts mitse'e
nyakmataajñ? ¿Vin'it tse'e je̱ vit
je̱ xõx mka'ijtu̱xji, je̱ts a̱a̱ts mitse'e
nxa̱jx? 39 ¿Vin'itts a̱a̱ts mitse'e n'ix
pa̱jkjup ukpu̱ je̱p poxu̱ntu̱jkp, je̱ts
a̱a̱ts mitse'e õjts nku'ix?" 40 Van'itts
a̱tse'e n'atsṍvdat: "Tyú̱vam xa a̱ts
miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts nu̱jome'e
juu' ve'e mtoojnjidu a̱ts je̱ n'utsa̱ta̱jk,
vinxu̱pe'e du̱kanu̱ma̱ja je̱ jayu,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n a̱tse'e viinm
miits ku̱xtoojnjidi."

41 'Van'itts ạtse'e nnạạjmadat pạn
pạn jatye'e jẹja ạts n'anajạpa'ayi:
"Vinva'kva'atsta ạts, kọ'oñụkọ́tsada,
nạjkxta jẹm jạnjọọtm juu' ve'e
xạ'ma kạjx tọọyp, jẹ'ẹ juu' ve'e
apạạmdụkani ijtp jẹtse'e jẹm
chaachpaattinit jẹ kọ'ọyjáyuvap
mạạt jẹ kyọ'ọy aangelestạjkta. 42 Kụx
ku ạtse'e nyu'ọọ'kji, ka'ats ạtse'e
xyakkaaydi; ku ạtse'e ntạạtsi, ka'ats
ạtse'e jẹ tsoxk nạạj xmọọydi; 43 ku
ạtse'e najxpa jayu nve'na, ka'ats
ạtse'e xyakmataandi; ku ạtse'e
jẹ vit jẹ xọx xka'ijtji, ka'ats ạtse'e
xxọjxti; ku ạtse'e pạjkjup nve'na
jẹts ku ạtse'e jẹp poxụntụjkp nve'na,
ka'ats ạtse'e ọjts xku'ixta." 44 Van'itts
ạtse'e x'atsọ́vdat: "Mạjạ Vintsạ́n,
¿vin'itts ạạts mitse'e n'ix jẹts mitse'e
myu'ọọ'kji, uk mtạạtsi, ukpụ najxpa
jayu mve'na, ukpụ jẹ vit jẹ xọx
mka'ijtụxji, uk pạjkjup mve'na,
ukpụ jẹp poxụntụjkp mve'na, jẹts
ạạts mitse'e nkaputạjki?" 45 Van'itts
ạtse'e n'atsọ́vdat: "Tyụ́vam xa ạts
miitse'e nnạạjmada jẹts nụjome'e
juu' ve'e mkatoojnjidu jẹ jayu,
vinxụpe'e dụkanụmạja jẹ jayu,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ạtse'e viinm
miits kụxkatoojnjidi." 46 Jẹ'ẹda
tse'e nạjkxtap joma ve'e xạ'ma kạjx
chaachpaattinit; ax jẹ'ẹda juu' ve'e
tụv jáyuvidup joojntykidup, jẹ'ẹ
tse'e nạjkxtap joma ve'e xạ'ma kạjx
jyoojntykidinit.

Ku jẹ israeejlit jayu dụkọjtsmojkti jẹtse'e jẹ Jesús dụmátstat

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 Ku ve'e jẹ Jesús
vyankụjx, van'it tse'e jẹ
y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmi:
2 —Ax jo'n miitse'e xnụjávada
jo'n, vạjxkm xa ve'e jẹ pascua xạạj
dụpaa'tụt. Jẹ xạạjts ạtse'e jẹm jẹ
jayu kyạ'm nyakpạ́mụt juu' ạtse'e
xtso'oxpạjktup, jẹts ạtse'e cruuzpét
n'ítụt, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e
Nụpạạmdụka Ijtp.
3 Van'it tse'e ñay'amojkijidi
jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt
jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta
jẹts jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda.
Jẹp tse'e ñay'amojkijidi jẹ Caifás
tyạk'ap, jẹ'ẹ tse'e ijt tee' juu' ve'e
dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta
van'it. 4 Jẹp tse'e dụkọjtsmojkti
pạn vintsọ ve'e jẹ Jesús
dụmátstat jẹ taay mạạt, jẹtse'e
dụyakjay'ọọ'kjadat. 5 Jidụ'ụm tse'e
ñavyaajnjidi:
—Ka'a tse'e nmajtsumdat ku ve'e
jẹ xạạj tyunjụ vyẹ'nat kụx ku ve'e jẹ
nụmay jayu yoojmụktat y'ajxụktat.

To'k jẹ tạ'ạxtạjk dụpạạjmji jẹ pa'ajk xoo'kpa nạạj jẹ Jesús

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Jẹm tse'e betániait kyajpụn
kạjxm jẹ Jesús vye'na jẹm jẹ Simón
tyạk'am, jẹ'ẹ juu' ve'e leprapạjkjup
y'ijt. 7 Kaayp tse'e jẹ Jesús vye'na,
van'it tse'e vyinkutạ́miji to'k
jẹ tạ'ạxtạjk mạạt to'k jẹ pọọ'p
tsaaj apạjkin juu' ve'e jẹ pa'ajk
xoo'kpa nạạj dụmạạt juu' ve'e
tsọ́vax ạạ'k. Van'it tse'e jẹ Jesús
dụtukxạktẹẹjmụkkụjx. 8 Ku tse'e
jẹ y'ixpạjkpatạjk dụ'ixti, jọtma'ttu
tse'e, jẹtse'e vyaandi:
—¿Tyạjxts yạ'ạ ve'e kọọjyji
dụyakvintọki? 9 Kụyaktạạ'k xa yạ'ạ
ve'e tsọ́vax jẹtse'e jẹ ayọọva jayu jẹ
meen yakmọ'ọt.

10 Ñuja'vits je'e ve'e je Jesús
vintso ve'e vyaandi, van'it tse'e je
y'ixpajkpatajk dunuujmidi:
—¿Tyajxse'e xvinma'yunmo'oda
ya ta'axtajk? e Oy xa je'e ve'e juu'
ats ya'a ve'e tuxtuujnja. 11 M'íttap
xa miitse'e xa'ma maat je ayooova
jayu; ax ka'ats atse'e xa'ma
n'uk'ijtnit miits maatta. 12 Juu' xa
ve'e ya ta'axtajk tudutún ku atse'e
tuxtuknutem ya pa'ajk xoo'kpa
naaj, y'apaajmtkipts ya'a ve'e ats
je nnunaxtajkin. 13 Tyúvam xa ats
miitse'e nnaajmada, pan joma ve'e
yaktukka'amáy je oy kats je oy
ayook vinxup to'k it to'k naxviijn,
yakkojtspapts je'e ve'e juu' atse'e
ya ta'axtajk tuxtuujnja, ve'em tse'e
yaktukjaa'myejtsnit.

Ku je Judas dukojtsmojkti maat je tee'tajk je vyintsanda

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Je Judas Iscariote,
nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e
numakmejtsk ijttu, je'e tse'e ojts
dumaatnakyótsjada je tee'tajk je
vyintsanda, 15 jetse'e dunuujmidi:
—¿Tis atse'e xmo'odap pan
mpuump atse'e je Jesús jem miits
mka'mda?
Van'it tse'e tyukvinva'nijidi
ii'px majk je meen juu' ve'e plata.
16 Van'it tse'e je Judas du'ixti pan
vintso ve'e je Jesús dupámut jem je'e
kya'mda.

Je Maja Vintsán je y'a'ox

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Ku ve'e je muto'k xaaj dupaaty
ku ve'e je tsapkaaky yakkay juu'
ve'e je levadura dukamaat, van'it
tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk
vyinkutámijidi. Van'it tse'e je Jesús
du'amotutúvidi:
—¿Jómase'e xtsak jets
aatse'e najkx nyak'oya jetse'e
nyaknajxumdat je pascua xaaj a'ox?
18 Van'it tse'e y'atsaajv jetse'e
ñajkxtat jem kajpun kajxm. Ku ve'e
du'íxtat to'k je jayu juu' ve'e tyijp,
jeja tse'e je'e tyak'aajy ñajkxtat.
Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:
—Jetse'e xnaajmadat:
"Jidu'ume'e je yak'ixpajkpa
vya'añ: Táminup xa ve'e ats je
n'oo'kun. Jeja ve'e mtak'aajy ats je
n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox
ntukmaatyaknaxuva'añ."
19 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
dutoondi ax jo'n je Jesús
tyukpavaajnjidi, y'apaajmtkidu tse'e
je pascua xaaj a'ox.
20 Ku ve'e je it cho'oini, van'it
tse'e je Jesús je ñumakmejtsk
ixpajkpatajk dumaatnajxti a'óxiva.
21 Kaaydup tse'e vye'nada, van'it
tse'e je Jesús vyaajñ:
—Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada jets nuto'ke'e miitsta juu'
atse'e xpámup jem je jayu kya'm
juu' atse'e xtso'oxpajktup.
22 Van'it tse'e ooy
tyuntsaachvinmapyajkti jetse'e to'k
jado'k je Jesús du'amotutúvidi:
—Maja Vintsán, ¿ats je'e vine'e?
23 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Nuto'k je'e ve'e juu' ve'e je
kya'aj tudupum yam plato jootm
ats maat, je'ets je'e ve'e juu' atse'e
xpámup jem je jayu kya'm juu'
atse'e xtso'oxpajktup. 24 Ax je'emts
atse'e mpanujkxp je too' juu' ve'e
javyet ijtp ats kajx jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp, ats, je Jayu Juu'

ve'e Nupaamduka Ijtp. ¡Ax ayoots
je'e ve'e je jyoot je jayu juu' atse'e
xpámup jem je jayu kya'm juu'
atse'e xtso'oxpajktup! Nuyojk oy
xa ve'e kuy'ijtuxji je jayu ku ve'e
kukyake'x.
25 Van'it tse'e kyajts je Judas juu'
ve'e paajmjinup jem je jayu kya'm
juu' ve'e tso'oxpajkjudup. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Yak'ixpajkpa, ¿ats je'e vine'e?
Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Mits xa je'e ve'e, ve'em ax jo'n
viinm tumva'añ.
26 Kaaydup tse'e vye'nada, jetse'e
je Jesús dukaajn je tsapkaaky,
je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e
dutojkva'kxjidi je y'ixpajkpatajk.
Van'it tse'e vyaajñ:
—Kayda, ya'a je'e ve'e ats je nni'kx
je nkopk.
27 Van'it tse'e dukoompa
je tuk'a'ooguin, je Nte'yam
dukukojtsji, jetse'e dumoojy je
y'ixpajkpatajk, jetse'e vyaajñ:
—Oo'kta juu' ve'e ya tuk'a'ooguin
myaat. 28 Ya'a je'e ve'e ats je
nnuu'pun. Kux ku atse'e n'oo'kut,
nyaktaajnjadapts ats miitse'e to'k
je nam kojtstán. Je numay jáyuts
atse'e nku'oo'kap jetse'e ve'em
je tyokin yakmee'kxjadat. 29 Ax
nmuujmidupts ats miitse'e jets ka'a
atse'e n'uk'ooknuvat je tsaaydum
pa'ajk naaj, van'ítnume'e ku ats
miitse'e ntukmaat'oo'ktat je ñam je'e
jem ats je nTee' kyutojkun jootm.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Van'it tse'e to'k je uv du'aavdi
jetse'e ñajkxti jem Olivos Kopk
viindum. 31 Van'it tse'e je Jesús je
y'ixpajkpatajk dunuujmidi:
—Nujom xa ats miitse'e
xmasoo'oktat uxyam ya tsooj, kux
jidu'ume'e javyet jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp: "Nyak'oo'kup xa
atse'e je carnero vinténiva jetse'e
je carnero y'anomva'kxtat." 32 Ax
kuts atse'e njoojntykpajknuvat,
najkxupts atse'e jem galiléait
y'it jootm; ux'ookts miitse'e jem
mje'yadat.
33 Van'it tse'e je Pedro y'atsoojvji:
—Mjamasoo'okjada ve'e anañujoma,
ka'ats ats mitse'e nmasoo'okut.
34 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma,
jets uxyam ya tsooj, ka'anume'e
je na'atseev y'aya'axy vye'nat,
mutoojk náxipts ats mitse'e
xkanatyukpukju vye'nat.
35 Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Kunja'aa'k xa atse'e mits maat,
ka'ats ats mitse'e nkanatyukpákjut.
Tum ve'em tse'e vyaanduva nujom
je myu'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Van'it tse'e je Jesús je
y'ixpajkpatajk dumaatje'y joma
ve'e to'k je it juu' ve'e Getsemaní
duxaaj; jem tse'e dunuujmi je
y'ixpajkpatajk:
—Tsaanada yaja namvaat atse'e
xim tso najkx ntsapkats.
37 Pyavoov tse'e je Pedro jets
numejtsk je y'ixpajkpa juu' ve'e
je Zebedeo je myajntktajk. Van'it
tse'e chaachvinmapyujk jetse'e
ñavyinma'yunmoojyji, 38 jetse'e
dunuujmidi je'e juu' ve'e
pyavooovdu:

—Tsaachvinmaayp xa ve'e ats ya
njoot ya nja'vin oo'kun am paat.
Tanda yaja jetse'e joojntyk m'íttat
ats maat.
39 Van'it tse'e je Jesús javee'n
jyaa'knujkx jetse'e je vyiijn je
y'aaj dutukpaaty je naax jetse'e
chapkajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Tata, pan m'o'yixjup xa
ve'e, kadi xyakjaty jets atse'e
xtukkada'akut ya tsaachpaatun; ax
ka je'ep tse'e mtónup juu' atse'e
ntsajkp, je'e ve'e mtónup juu'
mitse'e mtsajkp.
40 Van'it tse'e vyimpijtnuva joma
ve'e dumasookti je y'ixpajkpada;
maadup tse'e dupaatti. Van'it tse'e je
Pedro dunuujmi:
—¿Ka'a ve'e tum'o'yixjada jetse'e
ats maat joojntyk kum'itta otyo'k
hora? 41 Nakyujoojntykajada jets
tsapkotsta jetse'e mkaka'adat
jep tokin jaatp. Je jayu je jyoot je
jya'vin, chajkpts je'e ve'e jetse'e
dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp;
ax ayonuktákats je'e ve'e je jayu je
ñi'kx je kyopk.
42 Van'it tse'e mumejtsk nax
ñajkxnuva jetse'e jidu'um chapkajts:
—Tata, pan ka'a xa ve'e m'o'yixju
jets atse'e xkatukkada'akut ya
tsaachpaatun, va'an tse'e ve'em
dutunju ax jo'n mitse'e xtsak.
43 Van'it tse'e vyimpijtnuva;
maadup tse'e dupaatnuva je
y'ixpajkpada kux ka'a ve'e je tsooj
du'ukmuténidini. 44 Van'it tse'e
dumasookti jetse'e mutoojk nax ojts
chapkojtsnuva. Nay vanxúpjyam
tse'e chapkajts. 45 Van'it tse'e
vyimpijtnuva joma ve'e je
y'ixpajkpada jetse'e dunuujmidi:
—¿Mmaadup mpoo'kxtupna ve'e?
Ta xa ve'e je tiempo dupaatni jets
atse'e nyakpámut jem je tókinax
jayu kya'm, ats, je Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp. 46 Pojtukta jets
duja'mda. Jeja xa ve'e myejtsni juu'
atse'e xpámup jem je jayu kya'm
juu' atse'e xtso'oxpajktup.

Ku je Jesús yakmajch

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na
ku ve'e je Judas jye'y, je'ets je'e
ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e
numakmejtsk ijttu. Jem tse'e
numay je jayu dumaatje'yada
je yajkxy tsojx maat jets je kup
maat, je tee'tajk je vyintsanda jets
je israeejlit je myújit jayutajk, je'e
tse'e kejxjudup. 48 Je Judas juu' ve'e
je Jesús jem je'e kya'm dupaamnup,
myooydu tse'e je nuja'vin vintso
ve'e dunujávadat pan pan je'e ve'e je
Jesús, ax ve'em tse'e dutónut ax jo'n
je jayu je myujayu ooy dutuntsak.
Jidu'um tse'e dunuujmidi:
—Pan pants atse'e ntsuu'kxp, je'ets
je'e ve'e, je'e tse'e mmátstap.
49 Kojtskajxpna tse'e je Judas
vye'na, van'it tse'e duvinkutami je
Jesús jetse'e dunuujmi:
—¡Dios meep Yak'ixpajkpa!
Van'it tse'e dutsuu'kx. 50 Van'it
tse'e je Jesús ña'muxji:
—Amigo, ¿tise'e mnumejtsp?
Van'it tse'e je jayu je Jesús
duvinkutámidi jetse'e dumajtsti.
51 Van'it tse'e to'k je jayu juu' ve'e
je Jesús maat ve'nip, je'e tse'e je
yajkxy tsojx duyakpítsum jetse'e
dukuspojxji to'k ado'om je tyaatsk
juu' ve'e dutoojnjip je tee' juu' ve'e

dunuvintsanikajxp je tee'tajkta.
52 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Paamnuva je myajkxy tsojx
jep tyajk jaatp; kux nujome'e
pan pane'e je jayu duyak'oo'kp
je tsojx maat, nay je'ejyam tse'e
tyuk'oo'knuvap. 53 ¿Ka'a ve'e
xnujava jets pan kun'amotu atse'e je
nTee', tun jatyts atse'e xtuknukéxut
nutoogupxuk majk miijl naxy
je ángeles? 54 Ax pan ve'em tse'e
kujyaty, ¿vintsose'e tyónjut kyótsjut
juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp ats kajx?
55 Van'it tse'e je Jesús je numay
jayu dunuujmi:
—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda
je yajkxy tsojx maat jets je kup
maat, jets atse'e xmátstat ax jo'n
atse'e je mee'tspa kun'ijt? Jóvum
xaaj xa atse'e tunyak'ixpuk jep
maja tsaptujkp; ka'ats atse'e
xmajtsti van'it. 56 Uxyam tse'e
ve'em jyaty jetse'e tyónjut juu'
ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp
jyaaydu je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta.
Van'it tse'e to'k ka'ajyji
je y'ixpajkpatajk kyukeekjidi,
naaydume'e duyaktaandi.

Ku je Jesús duvinteni pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Van'it tse'e je'e pan pan
jatye'e je Jesús dumajtstu, je'e
tse'e duyaknajkxtu jeja je Caifás
vyinkujk, je tee' je'e ve'e y'ijt juu'
ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta.
Jepe'e ñay'amojkijidi je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk jets je israeejlit je
myújit jáyuda. 58 Ax jékumji tse'e
je Pedro pya'ux'ookaja jep je tee'
Caifás tyak'aagup paat. Jepts je'e
ve'e tyajki jetse'e dumaat'ajxtkti
je tsaptakmutoompatajk, je'e ve'e
y'ixuvaampy pan vintso ve'e
kyukaxa maat je Jesús.
59 Je tee'tajk je vyintsanda maat je
israeejlit je myújit jáyuda jets nujom
pan pan jatye'e dunumájidup jep
tsaptujkp, y'íxtidupts je'e ve'e vintso
ve'e je Jesús kudunuvampetta
jetse'e ve'em duyakjay'oo'kjadat.
60 Ax ka'a tse'e dupaatti vintso
ve'e kudunuvampejtti óyame'e
numay je jayu myajva'kti juu'
ve'e januvampetuvaajnjudup.
Ux'ooknum tse'e myajva'kti
numejtsk 61 juu' ve'e vaandu:
—Ya'a xa ve'e vaan: "X'o'yixjup xa
atse'e jets atse'e ya maja tsaptajk
nyakkutókiyut; toojk xaajts atse'e
mpaamnuvat."
62 Van'it tse'e tyeni je tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta,
jetse'e je Jesús dunuujmi:
—¿Ni vinxupa ve'e mkah'atsav?
¿Vintso ve'e mkanakyukatsju ku
ve'e myaknu'aa'na?
63 Ama'at tse'e je Jesús tyaajñ.
Van'it tse'e je tee' ña'muxji:
—Je joojntyk Nte'yam kajx, je'e
kajx tse'e juu' tyúvam avana,
vaajnja aats pan mitse'e je Cristo,
juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon
jetse'e yakkutojknit, je'e je y'Onuk.
64 Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Je'e xa atse'e, ve'em ax
jo'n tuxkats. Vaampapts atse'e
jets x'íxtap atse'e, ats, je Jayu
Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, jets
atse'e ntsaanat jeja je Nte'yam
y'aka'yun pa'ayi, juu' ve'e nujom
dukaʼmikajxp. Ve'emts atse'e

x'íxtuvat ku ätse'e nkäda'akut jëm
vínuts jöötm.
65 Van'it tse'e jë tee' jë vyit
ñatyuknukää'tsvaatsji, jë'ë ve'e
duyaknuke'xnatäjkip jëts
kyö'öyja'vipe'e, jëtse'e vyaajñ:
—Tä xa yä'ä ve'e jë Nte'yam
duvinköjtspét ku ve'e ve'em vya'añ.
¿Tyäjxts üü'me'e njaa'ktsöjkumdat
päne'e du'ixtu dumötudu juu' ve'e
tyoon kyöjts ka öyap? Tä tse'e
x'amötunaxta vintsö yä'ä ve'e viinm
tüvya'añ. 66 ¿Vintsöse'e xpayö'öyda?
Van'it tse'e y'atsöövdi:
—Jëp tökin jäätp xa yä'ä ve'e,
vyinmajtsjup tse'e jëtse'e y'öö'kut.
67 Van'it tse'e duvinkutsójidi,
dutsii'kti, jëtse'e duvimpä'kxti
dujäpä'kxti, 68 jëtse'e jidu'um
dunüüjmidi:
—Pän jë Cristo mitse'e, inükötsuts
n'it pän päne'e tumtsii'kju!

Ku jë Pedro dukanatyukpäjkji jë Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Namvaate'e ve'em dutonda
dunääjmada, jëp tse'e jë Pedro
vye'na taagujkp chüüna. Van'it tse'e
to'k jë jäjtspa jë Pedro duvinkutämi
jëtse'e dunüüjmi:
—Mmäätvíttpap xa mits yä'ä ve'e
tüy'it yä Jesús, yä galiléait jayu.
70 Van'it tse'e jë Pedro
dukanatyukpäjkji jë Jesús jëja
nujom jë'ë vyinkujkta. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ätse'e nnujava pän ti
mitse'e mkäjtsp.
71 Van'it tse'e jë Pedro
dujaa'kmujékumi jë Jesús jëtse'e
jyë'y jëp joma ve'e jë zaguán. Van'it
tse'e y'ixji jado'k jë jäjtspa. Jidu'um
tse'e dunüüjmidi pän pän jatye'e
jëp ve'nidup:
—Jëm xa yä'ä ve'e dumäätvíttpa
xi Jesús, xi nazarétit jayu.
72 Van'it tse'e jë Pedro
dukanatyukpäjkjinuva jë Jesús, jë
Nte'yam duyaknajxy, jëtse'e vyaajñ:
—Ka'a xa äts yä'ä ve'e xi jayu
n'ixa.
73 Ax ku tse'e vëë'n jë it ñajxy,
van'it tse'e vyinkutämijidi pän pän
jatye'e jëp ve'nidup jëtse'e jidu'um jë
Pedro dunüüjmidi:
—Tyúvam xa ve'e jëts xi jyáyuva
mitse'e, kux ve'eme'e jë mköjtsun.
74 Van'it tse'e jë Pedro y'atsääjv:
—Y'ixp xa jë'ë ve'e jë Nte'yam jëts
ka'a äts yä'ä ve'e xi jayu n'ixa juu'
miitse'e mtijtup. Ñuja'vinupts jë'ë
ve'e jë Nte'yam jëts kö'öy nükötsa
ätse'e ntaannit pän ka'a ätse'e
tyüva juu' nkäts.
Tun jë'yji tse'e to'k jë na'atseev
y'ayaaxy. 75 Van'it tse'e jë
Pedro dujaa'myejts juu' ve'e
jë Jesús kyöjts ku ve'e ñä'müxji:
"Ka'anume'e jë na'atseev y'aya'axy
vyë'nat, mutoojk náxipts äts mitse'e
xkanatyukpükju vyë'nat." Van'it
tse'e jë Pedro jëp pyítsumni jëtse'e
ööy tyuntsaachvinma'yünyaaxy.

Ku jë Jesús jëm jë Pilato kyä'm yakpüüjm

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 Ku ve'e jë it jyajtk, van'it
tse'e nujom jë tee'täjk jë
vyintsända jëts jë israeejlit jë myújit
jáyuda, jë'ë tse'e dukötsmojktu
pän vintsö ve'e duyakjay'öö'kjadat
jë Jesús, 2 tsum tse'e jë Jesús
duyaknäjkxti jëtse'e jëm jë Poncio

Pilato kyaʼm dupaamdi. Je rómait yakkutojkpa juuʼ veʼe je majа kutojkun dukaʼmip vanʼit, jeʼe tseʼe je Poncio Pilato dumooyp yʼijt je kutojkun.

Ku je Judas ñaajkʼooʼkji

3 Je Judas juuʼ veʼe je Jesús jem je jayu kyaʼm dupaamnu juuʼ veʼe tsoʼoxpajkjudup, ku veʼe duʼixni jets nupaamdukani jeʼe veʼe jetseʼe je Jesús yʼooʼkut, vanʼit tseʼe ooy jyooʼktunnakyoʼoyjaʼvijini jetseʼe ojts je teeʼtajk je vyintsanda jets je israeejlit je myújit jáyuda duʼukyakvimpituvaajnjini je iiʼpx majk plata meen juuʼ veʼe yakmooy.
4 Jiduʼum tseʼe dunuujmidi:
—Ta xa atseʼe ntokintún ku atseʼe jem miits mkaʼm tumpum jetseʼe yʼooʼkut toʼk je jayu juuʼ veʼe ka tókinaxap.
Vanʼit tseʼe yʼatsoojvjidi:
—¿Tisna aats jeʼe ntoonka? ¡Mits xa veʼe mtoonk!
5 Vanʼit tseʼe je Judas dunasvaji je meen jep maja tsaptujkp jetseʼe ojts ñachaptaajyjini.
6 Kyonmojktu tseʼe je teeʼtajk je vyintsanda je meen jetseʼe vyaandi:
—Kaʼa xa veʼe dupaaʼty duʼakeega maat je pavaʼnun jetseʼe mpaʼmumdat ya meen joma veʼe je yax yakpum, kux yaʼa veʼe je jayu tuyakmaʼa jetseʼe je jayu yʼooʼkut.
7 Vanʼit tseʼe dukojtsmojkti jets je meeneʼe tyukjóydap toʼk viijn je naax juuʼ veʼe je toʼtspaampa jyeʼe, jem tseʼe duyaknaxtákadat je viijnk tsóvit jayu. 8 Jeʼe kajx tseʼe je naax uxyam paatna duxaaja Nuuʼpun Naax. 9 Veʼem tseʼe tyoojnji je ayook juuʼ veʼe jyaay je Nteʼyam je yʼayook kojtsnajxpa Jeremías. Jiduʼum tseʼe dujaajy: “Kyoondu tseʼe je iiʼpx majk plata meen, je meen juuʼ veʼe je israeejlit jayu veʼem tyuktsóvidu,
10 jeʼe tseʼe tyukkujooydu je toʼtspaampa je ñaax, veʼem ax joʼn atseʼe je Maja Vintsán xtukpavaajñ.” Jiduʼum tseʼe je Jeremías dujaajy.

Ku je Jesús duvinteni je Pilato

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Ku veʼe je Jesús yakvaajv jeja je Pilato vyinkujk, vanʼit tseʼe je Pilato yʼamotutúviji:
—¿Mitseʼe je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
Vanʼit tseʼe je Jesús yʼatsaajv:
—Jeʼe xa atseʼe, veʼem ax joʼn tuxkats.
12 Ku veʼe je teeʼtajk je vyintsanda maat je israeejlit je myújit jáyuda ñuvampejtjidi, ni vinxupa tseʼe je Jesús kyahʼatsaajv.
13 Vanʼit tseʼe je Pilato ñaʼmuxji:
—¿Kaʼa veʼe xmotu vinxup ti jatyeʼe myaktuknuxaʼaa?
14 Ax kaʼa tseʼe je Jesús jyaaʼkʼatsaajv, ni toʼka je ayook. Atuva atoki tseʼe je yakkutojkpa tyuntaajñ.

Ku je Jesús je yʼooʼkun kyutujk

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

15 Ax vimpaascua xaaj tseʼe je Pilato dumasaʼak yʼijt toʼk je poxuntakjayu, jyapana pan paneʼe je numay jayu yʼamótup. 16 Jep tseʼe vyeʼna poxuntujkp toʼk juuʼ veʼe Barrabás duxaaj; ñujaʼvi tseʼe je numay jayu jets je maja tokin jeʼe veʼe tyoon. 17 Ku tseʼe je numay jayu jem vyeʼnada, vanʼit tseʼe je Pilato yʼamotutúvijidi:

—¿Pan tse'e mtsojktup jets ats
miitse'e nmasookjadat: je Barrabás,
ukpu ya Jesús, juu' ve'e Cristo
yaktijp?
18 Je'e kajx tse'e je Pilato
ve'em vyaajñ kux je Jesuuse'e
jyamaso'okuvaampy; ñuja'vip je'e
ve'e jets je ejkun kajxe'e je Jesús
jem je'e kya'm yakpuujm.
19 Jem tse'e chuuna vye'na je
Pilato joma ve'e tyokimpayo'oy,
van'it tse'e je ñuda'ax jidu'um
kyatsunukejxji: "Kadi vintso xtun je
jayu juu' ve'e ka tokin maatap, kux
ooy atse'e tso'y ntunvinmaayni je
nkuma'aj je'e kajx."
20 Ax je tee'tajk je vyintsanda
maat je israeejlit je myújit jáyuda,
je'e tse'e du'akojtsidu je numay
jáyuda jetse'e du'amótudat jetse'e
je Barrabás yakmaso'okut jetse'e je
Jesús y'oo'kut. 21 Mukojtsjidinuva
tse'e je Pilato. Jidu'um tse'e je
numay jayu dunuujmidi:
—¿Pan tse'e ya'a ya numejtsk
mtsojktup jets ats miitse'e
nmasookjadat?
Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Je Barrabaase'e.
22 Van'it tse'e je Pilato
y'amotutúvijidi:
—¿Ax tits ats vine'e ntónup maat
ya Jesús, juu' ve'e Cristo yaktijp?
Van'it tse'e anañujoma y'atsoovdi:
—¡Yakcruuzpétu!
23 Van'it tse'e je Pilato ña'muxji:
—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a ve'e
tudutún?
Van'it tse'e nuyojk makk
y'aa'mitaakti:
—¡Yakcruuzpétu!
24 Ku ve'e je Pilato du'ix jets
ka'a ve'e y'o'yixju jetse'e je numay
jayu kudúyakvinmatyiktsti,
y'ukvaandupe'e yoojmukta
y'ajxukta, van'it tse'e je tsoxk
naaj dunukejxi, jetse'e jeja je'e
vyinkujkta kyapuj. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
—Ka'a xa atse'e nni'kxmat pan
oo'kpe'e ya jayu juu' ve'e ka tokin
maatap; miits xa ve'e mtoonkta.
25 Van'it tse'e nujom je jayu
y'atsoovdi:
—¡Aatsam xa je'e ve'e
nni'kxminup maat aats je ntsaan je
nkooj ku ya'a ve'e y'oo'kut!
26 Van'it tse'e je Pilato je
Barrabás dumasaak; ax je Jesús,
yakjavyojpju tse'e maat je po'o
vojpun je pojxun japtsum, jetse'e
je jyayu dutukkatajki jetse'e
duyakcruuzpéttat.
27 Van'it tse'e je tojpatajk je Jesús
duyaknajkxti jep jado'k tujkp joma
ve'e ñamyáyjada, jetse'e nujom je
tojpatajk je Jesús dunaa'va'kvítti.
28 Van'it tse'e dunujeendi
jetse'e je tsapts vit dutukxojxti.
29 Van'it tse'e to'k je ápit ta'aky
dupaamdi je corona jo'n, jetse'e
dutukxakjeejnukti jem kyuvajkm,
jetse'e jem y'aka'yun ka'm
dupaamdi to'k je kapy. Je'e kajx
tse'e ve'em dutoondi kuxe'e dutijta
jets vyintsa'kidupe'e je yakkutojkpa.
Van'it tse'e duvinkoxkténidi jetse'e
dunuxiikti dutukxiikti. Jidu'um
tse'e vyaandi:
—¡Yakmájats mitse'e m'ijtnit,
Israeejlit Jayu Yakkutojkpa!
30 Ñutsójiduva tse'e, jetse'e je kapy
dukajpti jetse'e dutukxakvojpukti
ka to'k náxap. 31 Távani tse'e
dunuxi'ikta dutukxi'ikta vye'na,
van'it tse'e dupajkjidi je tsapts

vit jẹtse'e dụpạạjmjidini jẹ
vyítam. Van'it tse'e dụyaknạjkxti
cruuzpẹjtpa.

Ku jẹ Jesús cryuuzpejt
(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32 Ku ve'e dụyaknạjkxta vye'na
cruuzpẹjtpa jẹ Jesús, van'it tse'e
dụmạạtnavyaatjidi to'k jẹ ciréneit
jayu, Simón jẹ'ẹ ve'e xyạạj, jẹ'ẹ
tse'e jẹ tojpatạjk y'akẹẹ'yidu jẹtse'e
dụpakạạjyjat jẹ Jesús jẹ cryuuz.
33 Ve'em tse'e jyẹ'ydi joma ve'e
jẹ it dụxạạja Gólgota. (Jidụ'ụm
tse'e kyạtsạpítsum jẹ Gólgota,
Kuxútum.) 34 Jẹm tse'e jẹ Jesús
dụ'uktuk'oo'kuvaandi jẹ tsaaydum
pa'ajk nạạj juu' ve'e jẹ tsọọjy
dụmạạt jẹtse'e mạkk dụkajávat jẹ
tsaachto'nụn. Ax ku tse'e jẹ Jesús
dụjaa'kyajpy, ka'a tse'e dụ'uuk.
35 Ku ve'e dụyakcruuzpẹjtti, van'it
tse'e jẹ tojpatạjk dụyakva'kxti
jẹ Jesús jẹ vyit, jẹ vyitụpa'tk
tse'e ñụkoo'yidu. Ve'em tse'e
tyoojnji juu' ve'e jyaay to'k juu'
ve'e ijt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpa. Jidụ'ụm tse'e
dụjaajy: "Yakva'kxtinu xa ve'e
ạts jẹ nvit jẹtse'e dụnụkoo'yidi
ạts jẹ nvitụpa'tk." Jidụ'ụm tse'e
dụjaajy. 36 Van'it tse'e jẹm y'ạjxtkti
jẹtse'e dụ'ix'íttat. 37 Jẹm tse'e jẹ
Jesús cryuuz kọjm dụpạạmdi to'k
jẹ jatyán juu' ve'e dụ'ava'nip pạn ti
ve'e kyuvejtp. Jidụ'ụm tse'e vya'añ:
"Yạ'ạ xa ve'e jẹ Jesús, jẹ Israeejlit
Jayu Yakkutojkpa."
38 Yakcruuzpẹjttuva tse'e
nụmẹjtsk jẹ mẹẹ'tspa, to'k jẹja jẹ
Jesús y'aka'yụn pa'ayi jẹts jado'k
jẹja y'anajạpa'ayi. 39 Pạn pạn
jaty tse'e jẹ Jesús vinnajxjụdup,
vyinkọjtspẹjttup tse'e jẹtse'e jẹ
kyuvajk dụvivụyọ'ọyda. 40 Jidụ'ụm
tse'e dụnụụjmidi:
—¿Ka mítsape'e mtunvaan jẹts
myakkutọ́kiyupe'e jẹ mạjạ tsaptạjk
jẹtse'e toojk xạạj xpạạmnuvat?
Naajktsọ'ọkjụts n'it. Pạn jẹ
Nte'yam jẹ y'Onụk xa mitse'e,
naajkvánụkjụts jẹm cruz kạjxm.
41 Nụxiikjụduva tukxiikjụduva
tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt
jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ
fariseotạjk mạạt jẹ israeejlit jẹ myújit
jáyuda. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
42 —Yaktsọọk xa yạ'ạ ve'e jẹ viijnk
jayu; ka'a tse'e ñay'amạạdaagaja
jẹtse'e ñaajktsọ'ọkjụt. Pạn jẹ
Israeejlit Jayu Yakkutojkpa xa yạ'ạ
ve'e, va'an tse'e dụnaajkváñụkjụ
jẹm cruz kạjxm, van'it tse'e
njaanchja'vimdat. 43 Ve'eme'e
vya'añ jẹts napyạạjmjupe'e jẹm
jẹ Nte'yam kyạ'm, va'ants n'it jẹ
Nte'yam yaktsạ'ạkjụ pạn tyúvame'e
jẹts tsọjkjupe'e, kụx ve'em yạ'ạ ve'e
vya'añ jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk yạ'ạ
ve'e.
44 Jẹ'ẹ paat tse'e vinkọjtspẹjtjụdu
jẹ mẹẹ'tspada juu' ve'e
myạạtcruuzpẹjttu.

Ku jẹ Jesús y'ọọ'kni
(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Ku ve'e kujk xạạj dụpaaty,
van'it tse'e nụjom jẹ it jẹ naax
kyọọ'tsi. Toojk yaaxp paat tse'e
y'ijt kọọ'ts. 46 Toojk yaaxp jo'n tse'e
vye'na jẹtse'e mạkk jẹ Jesús kyạjts.
Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani?
(Jidụ'ụmts jẹ'ẹ ve'e kyạtsạpítsum,
Ạts jẹ nNte'yam, ạts jẹ nNte'yam,
¿tyạjxts ạts mitse'e xmasạ'ạk?)

47 Jem tse'e tyénada juu' ve'e
du'amotunajxtu, je'e tse'e vaandu:
—Je Elíastam xa ya'a ve'e yaaxjip.
48 Van'it tse'e to'k je jayu ñomkaj
jetse'e ojts to'k je tuknaʼoktaatsun
duyakxaa'k maat je tsaaydum
pa'ajk na'ook. Van'it tse'e dupuujm
jem kapy jajm jetse'e je Jesús
dutukvinxoo'tsut. 49 Ax jidu'um
tse'e je viijnk jayu vyaandi:
—Masoʼoku, va'an du'íxumda pan
miimpe'e je Elías yaktsa'akju.
50 Van'it tse'e je Jesús jado'k nax
makk kyojtsnuva jetse'e je jya'vin
tyukvaatsji. 51 Van'ítjyam tse'e je
atatyok kakojk kyaa'tsva'kxy ayojk
ava't juu' ve'e jep maja tsaptujkp
tuk'atatyuk je it juu' ve'e je
kunoo'kxun munuyojk dumaat. Ojxi
tse'e je it, po'ova'kxtu tse'e je mújit
tsaaj, 52 avaatstuva tse'e je oo'kpa
jot, jetse'e jyoojntykpajktinuva
numay je Nte'yam je jyayu juu'
ve'e oo'ktu. 53 Pítsumduts je'e ve'e
jep jyótupta. Távani ve'e je Jesús
jyoojntykpajknuva vye'na, van'it
tse'e tyajkidi jem kunuu'kx
jerusaleenit kyajpun kajxm joma
ve'e numay je jayu y'íxjidi. 54 Ku
ve'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip
numókupx je tojpataj jets pan
pan jatye'e du'ix'ijttup je Jesús, je'e
tse'e du'ixtu ku ve'e je it y'ojxi jets
juu' jatye'e jaa'ktoojnju jaa'kkojtsju,
ooy tse'e tyuntsa'kidi jetse'e
ñavyaajnjidi:
—Tyúvamdam xa ve'e jets je
Nte'yam je y'Onuk ya'a ve'e tuy'it.
55 Numay tse'e jem je ta'axtajk
vye'nada juu' ve'e dupanajkxtu
je Jesús ku ve'e jem galiléait y'it
jootm chaa'n jetse'e je putajkin
dumooydi, jékum jaty tse'e
tyaandi jetse'e du'ixti juu' jatye'e
toojnju kojtsju. 56 Ax nutoojk tse'e
je ta'axtajk: to'k tse'e je María
Magdalena, jado'k tse'e je María
juu' ve'e je Santiago jets je José
je tyaak, jado'k tse'e je Zebedeo je
ñuda'ax, je Santiago jets je Juan je
tyaakta.

Ku je Jesús ñaxtajki

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Ku ve'e je it tyánayini, van'it
tse'e to'k je kumeen jayu jye'y,
José je'e ve'e xyaaj, arimatéait
jayu je'e ve'e, pyanajkxpapts je'e
ve'e je Jesús. 58 Van'it tse'e ojts
je Pilato du'ix jetse'e du'amotu
je Jesús je ñi'kx je kyopk. Ax
pyavaan tse'e je Pilato jetse'e
yakmo'ot. 59 Van'it tse'e je José
je ni'kx je kopk duyakvajntyk
jem cruz kajxm jetse'e to'k je
va'ajts vit dutukvimpitt, 60 jetse'e
duyaknaxtajki jep jótup juu' ve'e je
José jye'e, juu' ve'e yakjapyaajmju
jep tsajaatp. Ku ve'e je jot aak
dutuk'akaayni to'k je tsaaj juu' ve'e
va'ajts maj, van'it tse'e ñajkxni.
61 Jem tse'e duvintsaanada vye'na
je jot je María Magdalena jets je
jado'k María.

Ku yak'ix'ijt joma ve'e je Jesús ñaxtajki

62 Ku ve'e je xaaj tyajkini, távani
ve'e yak'apaamduka vye'na
je pooʼkxtkun xaaj, van'it tse'e
je tee'tajk je vyintsanda maat je
fariseotajk ojts du'ixta je Pilato
63 jetse'e dunuujmidi:
—Njaa'myejtsp xa aatse'e ku ve'e
joojntykipna vye'na je vin'aa'mpa,
jets ve'eme'e vyaajñ jets kutoojk

xa̱a̱j ve'e jyoojntykpa̱jknuvat. 64 Je̱'e̱
ka̱jx tse'e pava'anu̱ je̱tse'e je̱ jot
o̱y yak'ix'ítu̱t ku ve'e to'mayji je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk ko̱o̱'ts na̱jkx je̱ ni'kx
je̱ ko̱pk du̱me̱e̱'tsta je̱tse'e u̱x'o̱o̱k je̱
jayu du̱nu̱u̱jmidinit: "Ta̱ xa je̱'e̱ ve'e
jyoojntykpa̱jknuva." Pa̱n ve'em xa
ve'e ku̱jyaty, nu̱yojk tse'e je̱ jayu
du̱vin'a̱a̱'ndat je̱ts ni ka'a ve'e ku
ve'e joojntykipna vye'na.
65 Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xjidi:
—U̱xe̱ja xa ve'e je̱ tojpada je̱tse'e
du̱'ix'íttat; na̱jkxtats miits je̱p x'ixta
je̱tse'e o̱y xyaktándat.
66 Van'it tse'e ña̱jkxti je̱tse'e je̱ jot
o̱y du̱yaktaandi je̱ ixta'nu̱n ma̱a̱t,
ve'em tse'e nu̱java tyánu̱t pa̱n
yak'avaatstupe'e uk pa̱n ka'a. Van'it
tse'e je̱p du̱masoo̱kti je̱ tojpada.

Ku je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuva

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 Ta̱vani tse'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j ñaxy vye'na,
kujajnupe'e domingo, muto'k xa̱a̱j
je̱ semana, van'it tse'e je̱ María
Magdalena je̱ts je̱ jado'k María o̱jts
du̱'ixta je̱ jot joma ve'e ña̱xta̱jki je̱
Jesús. 2 Tun to'mayji tse'e je̱ it ma̱kk
tyun'ojxi je̱tse'e to'k je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n
je̱ y'aangeles je̱m tsapjoo̱tm cha̱a̱'n
je̱tse'e kya̱daaky joma ve'e je̱ jot,
van'it tse'e je̱ tsaaj du̱yakkeek juu'
ve'e y'aka̱a̱jyjup, je̱tse'e du̱tuk'a̱jxtk.
3 O̱oye'e tyun'ajaj tyun'atu̱'kx je̱
ángeles, ve'em ax jo'n je̱ vítsu̱k;
je̱ts je̱ vyit, va'ajts po̱o̱'pts je̱'e̱ ve'e,
ve'em ax jo'n je̱ tsap'a̱a̱'pk. 4 Ku
ve'e je̱ tojpa du̱'ixti, o̱o̱y tse'e
tyuntsa̱'kidi je̱tse'e tyunmípptini,
muka̱xux tse'e tyaandi, ve'em ax
jo'n a̱a̱'kani ku̱y'ijtti. 5 Van'it tse'e je̱
ángeles du̱nu̱u̱jmi je̱ ta̱'a̱xta̱jkta:
—Kadi mtsa̱'a̱gada, nnu̱ja'vip xa
a̱tse'e je̱ts je̱ Jesuuse'e m'íxtidup,
je̱'e̱ juu' ve'e cruuzpe̱jt. 6 Ka'a
xa je̱'e̱ ve'e yaja pa̱n, ta̱ je̱'e̱ ve'e
jyoojntykpa̱jknuva ax jo'n vyaajñ
jo'n. Minu̱ x'ixta je̱ it joma ve'e
yakpu̱u̱jm. 7 Jatyji tse'e mna̱jkxtat
je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk xna̱a̱jmadat:
"Ta̱ xa ve'e jyoojntykpa̱jknuva je̱'e̱
juu' ve'e a̱a̱'kani tu̱y'uk'it; na̱jkxupts
je̱'e̱ ve'e je̱m Galilea, u̱x'o̱o̱kts
miitse'e je̱m mje̱'yadat, je̱m
tse'e x'íxtat." Ta̱ tse'e nvaajnjada
—jidu̱'u̱m tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
yaknu̱u̱jmidi.
8 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
tun jatyji cho̱o̱'ndi joma ve'e
je̱ jot, tsa̱'kidupe'e je̱tse'e nay
ve'empa o̱o̱y tyunxo̱o̱jntktuva.
Je̱'e̱ tse'e noomp na̱jkxtu je̱tse'e
je̱ ixpa̱jkpata̱jk du̱vaajnjadat. 9 Je̱m
tse'e ña̱jkxta vye'na ku ve'e je̱
Jesús du̱ma̱a̱tnavyaatjidi je̱tse'e
kyo̱jtspo̱o̱'kxjidi. Van'it tse'e
je̱ Jesús du̱vinkuta̱midi je̱tse'e
du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi, je̱tse'e
je̱m tyékum du̱tse̱e̱'ndi. 10 Van'it
tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Kadi mtsa̱'a̱gada, na̱jkxu̱
xvaajnjada a̱ts je̱ n'utsa̱ta̱jk je̱ts
je̱me'e Galilea ña̱jkxtat, je̱mts a̱tse'e
x'íxtat.

Ku je̱ tee'ta̱jk je̱ meen du̱mo̱o̱ydi je̱ tojpada je̱tse'e tyaayadat

11 Namvaate'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
ña̱jkxti, van'it tse'e je̱m kajpu̱n
jo̱o̱tm ña̱jkxti aje̱'e̱jyji je̱ tojpada
juu' ve'e je̱ jot du̱'ix'ijttup je̱tse'e
o̱jts du̱vaajnjika̱xta je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda ti jatye'e tu̱tyunju̱
tu̱kya̱tsju̱. 12 Van'it tse'e je̱ tee'ta̱jk je̱
vyintsa̱nda o̱jts du̱ko̱jtsmókta ma̱a̱t

je̱ israeejlit je̱ myújit jáyuda pa̱n
ti ve'e tyóndap. Van'it tse'e may je̱
meen du̱mo̱o̱ydi je̱ tojpada [13]je̱tse'e
jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmidi:
—Ve'em miitse'e mva'andat je̱ts
maadupe'e tu̱mve̱'nada, van'it
tse'e o̱jts je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
tu̱du̱me̱e̱'tsta je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk.
[14]Pa̱n myó̱tup tse'e je̱ ka̱ts
je̱ yakkutojkpa je̱ts maadupe'e
tu̱mve̱'nada, kádits xtivinmayda,
a̱a̱tsts miitse'e nkukó̱tstap je̱tse'e
mkayakvintso̱tóndat.
[15]Van'it tse'e je̱ tojpada je̱ meen
du̱kuva̱jkti je̱tse'e ve'em o̱jts
du̱tonda ax jo'n yaknu̱u̱jmidi.
U̱xyam paatna tse'e nu̱may
je̱ israeejlit jayu vya'anda je̱ts
ve'emame'e jyajty.

Je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ Jesús yaktaajnjidu je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

[16]Na̱jkxtu tse'e je̱m Galilea je̱
Jesús je̱ ñu̱makto'k ixpa̱jkpata̱jk,
je̱me'e ña̱jkxti joma ve'e
je̱ ko̱pk juu' ve'e je̱ Jesús
tukna̱'mu̱xju̱du. [17]Ku ve'e
je̱ Jesús du̱'ixti, vyinja'vidu
vyintsa̱'kidu tse'e, ó̱yame'e
je̱m juu' ve'e me̱jtsvinmaaydup
pa̱n tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús.
[18]Van'it tse'e je̱ Jesús je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk du̱vinkuta̱mi
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Yakmo̱o̱ynu xa a̱tse'e nu̱jom
je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm je̱ts yaja naxviijn.
[19]Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, na̱jkxta miits
to'k it to'k naxviijn je̱tse'e
je̱ jayu xyakvimpijttinit a̱ts
je̱ n'ixpa̱jkpata̱jkta, je̱tse'e
xyakna̱pé̱ttat je̱ Dios Tee' ka̱jx,
a̱ts, je̱'e̱ je̱ y'Onu̱k ka̱jx, je̱ts
je̱ Espíritu Santo ka̱jx, [20]je̱tse'e
xtuk'íxtat je̱tse'e du̱kutyoondinit
nu̱jom juu' a̱ts miitse'e
tu̱ntukpava'anda. Nu̱jávadats
je̱ts xa̱'ma ka̱jx a̱tse'e n'ijtnit
miits ma̱a̱tta je̱ ita̱ka̱x paat.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Marcos Jyaay

Ku je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱
juu' ve'e ya̱ na̱k ñu̱ka̱jtsp, je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayookts ya̱'a̱ ve'e. Jidu̱'u̱m
tse'e cho̱o̱'ndu̱k. 2 Ve'emts je̱'e̱ ve'e
ax jo'n du̱jatyaajñ to'k juu' ve'e ijt
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy:

Nkejxp xa a̱tse'e je̱
nyakka̱tsu̱yo̱'yva juu' mitse'e
mvintoo'vá̱kajap,
je̱'e̱ tse'e myak'o̱'yixjup je̱ too'
joma ve'e mnáxu̱t.

3 Yakmó̱tup xa ve'e ku ve'e to'k je̱
jayu jidu̱'u̱m ma̱kk kya̱ts joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na:

"Yak'o̱'yijada, yakta̱a̱jvjada je̱
too' joma ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
ñáxu̱t."

4 Ax ve'em tse'e tyoojnji kyo̱jtsji
ax jo'n je̱ Isaías du̱jatyaajñ. To'k
je̱ jayu juu' ve'e Juan du̱xa̱a̱ji, je̱'e̱
tse'e je̱ jayu du̱yakna̱pe̱jt joma ve'e
kyapa̱ntsu̱u̱na, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi
je̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit,
je̱tse'e du̱maso̱o̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y
joojntykinda, je̱tse'e ña̱pé̱ttat,
ve'em tse'e yakto̱kinme̱e̱'kxtat.
5 Nu̱na̱jkxju̱du tse'e amo̱tunajxpa
nu̱jom juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m
jerusaleenit kya̱jpu̱n ka̱jxm je̱ts
viijnk tso̱v juu' ve'e je̱m judéait y'it
jo̱o̱tm. Vintso̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ tyo̱kin
du̱mavyatsta, ve'em tse'e je̱ Juan
yakna̱pé̱tjada je̱m Jordán maja̱
na̱jo̱o̱tm. 6 Juu' tse'e je̱ Juan vyítip,
je̱ camello pa̱jk pu̱mts je̱'e̱ ve'e; je̱
ak tse'e tyiintsoojmjup. Je̱ paach
tse'e jyu̱'kxp je̱ts je̱ maja̱ pa'ajk.
7 Tyukka'amaay tse'e jidu̱'u̱m:

—Xpa'u̱x'o̱o̱kip xa a̱tse'e to'k
pa̱ne'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a
ve'e a̱ts, ni ka'ats a̱tse'e nvinmachju̱
je̱ts a̱tse'e nnay'u̱xno̱o̱'mju̱t je̱ts
a̱tse'e je̱ kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmuké̱jijat.
8 Je̱ tsoxk na̱a̱j a̱ts miitse'e
ntukyakna̱pe̱jttup; ax je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e
xpa'u̱x'o̱o̱kip, je̱'e̱ tse'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda mtukyakna̱pé̱tjadap je̱
Espíritu Santo.

Ku je̱ Jesús ña̱pejt

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Ku ve'e je̱ Juan je̱ jayu du̱yakna̱pejt,
van'it tse'e je̱ Jesús cha̱a̱'n je̱m Nazaret,
to'k je̱ kajpu̱n juu' ve'e je̱m galiléait
y'it jo̱o̱tm. Ku ve'e jye̱'y, van'it tse'e
je̱ Juan yakna̱pe̱jtji je̱m Jordán maja̱

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

najootm. 10 Pítsumnup tse'e vye'na je
Jesús, van'it tse'e du'ix je tsapjootmit
it y'ava'ach jetse'e je Espíritu Santo
ñukada'akyju je pak jo'n. 11 Van'it
tse'e yakmotu to'k je ayook juu' ve'e
jem tsapjootm kadaak. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
—Mits xa ve'e ats je n'Onuk, juu'
atse'e ooy ntuntsajkp. Ooyts ats
mitse'e ntuntukxoondu k.

Ku je Jesús je Satanás y'ukyaktokimpakuvaajnji

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Van'it tse'e je Espíritu
Santo duyaknujkx je Jesús jem
vinva'ajts it kajxm. 13 Jem tse'e y'ijt
vujxtkupx xaaj; je Satanás tse'e
ukyaktokimpakuvaajnju. Ijtpa tse'e je
Jesús je mu'uk tánuk maat. Van'it tse'e
je aangelestajk je Jesús dununajkxti
jetse'e ojts dupattónada.

Ku je Jesús kya'amay'ukvaajñ jep Galilea

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je
Yaknapejtpa Juan yakpoxuntakpuujm.
Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem galiléait
y'it jootm jetse'e dutukka'amaajy je oy
kats je oy ayook. 15 Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Ta xa ve'e je xaaj dupaatni.
Myaaxuxjudupts miits je'e ve'e je
Nte'yam jetse'e m'ijttinit jem y'am
kya'm. Vinmayumpijttini, masookti je
mko'oy joojntykinda, jets jaanchjávada
ya oy kats ya oy ayook.

Ku je Jesús duvaajv numaktaaxk je ajkx maakpada

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Najxp tse'e je Jesús vye'na
jeja galiléait myaja na'akaya
pa'ayi, van'it tse'e du'ix numejtsk
je ajkx maakpada, je Simón
Pedro maat je y'uts Andrés, je'e
tse'e je tyuk'ajkx'amaakin xuum
dunavájidup vye'na jem maja
na'akaya jootm. 17 Van'it tse'e je
Jesús ña'muxjidi:
—Pamiindini ats. Ajkx maakk
xa ve'e mtoondup; ax uxyamts ats
miitse'e je toonk nmo'odat jets
atse'e je jayu xtuknumíndat.
18 Van'it tse'e dumasookti je
tyuk'ajkx'amaakin xuumda jetse'e
dupanajkxtini.
19 Javee'n tse'e je Jesús jyaa'kyo'y,
jetse'e du'ix je Santiago maat
je y'uts Juan, je Zebedeo je
myajntktajk je'e ve'eda, jem tse'e
barco jootm je tyuk'ajkx'amaakin
xuum du'ataagada vye'na. 20 Van'it
tse'e je Jesús vyoojvjidi. Van'it tse'e
dumasookti je tyee' Zebedeo jem
barco jootm maat je tyoompataj k,
jetse'e je Jesús dupanajkxtini.

To'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap

(Lc. 4.31-37)

21 Van'it tse'e je Jesús maat
je y'ixpajkpatajk jye'ydi jem
capernaaumit kyajpun kajxm.
Ku ve'e je pooo'kxtkun xaaj
dupaaty, van'it tse'e je Jesús
tyajki jep tsaptujkp jetse'e je jayu
duyak'ixpajk'ukvaajñ. 22 Atuva
atoki tse'e je jayu dutuktaandi
je y'ixpajkun kux je kutojkun
maate'e kyats, ka ve'emap ax jo'n
je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk.
23 Jep tse'e tsaptujkp vye'na to'k
je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin
kajxm je koʼoyjáyuvap. Jidu'um
tse'e mak vyaajñ:

24 —¿Ti katsts mitse'e mjayejpp
aats maat?, nazarétit Jesús. ¿Je'e
ve'e mnumejtsp jets aatse'e
xyakkutókiyut? N'ixa xa ats mitse'e,
je Nte'yam je Vya'ajts Jáyuts
mitse'e.
25 Van'it tse'e je Jesús
dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap,
jetse'e vyaajñ:
—Amo'otu jets tukvaatsni ya
yaa'tyajk.
26 Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap
je yaa'tyajk duxituyo'y jetse'e
pyítsumni, jetse'e makk
tyun'akaa'stk. 27 Ax nujom tse'e
tyaandi atuva atoki jetse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Tis ya'a ve'e? ¿Nam ixpajkun
ya'a ve'e? Jyayejpptam xa ya'a
ve'e ya jayu je kutojkun jetse'e je
ko'oyjáyuvap paat kyatsapukju.
28 Jatyji tse'e je jayu
du'akojtsva'kxy jetse'e je Jesús
yaknuja'vi jem nujom galiléait y'it
jootm.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je Simón Pedro je mya'vut taak

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Van'it tse'e je Jesús pyítsum
jep tsaptujkp jetse'e tyajki jep
je Simón Pedro maat je Andrés
tyujkp, myaadiduva tse'e je
Santiago jets je Juan. 30 Jep tse'e
je Simón Pedro je mya'vut taak
pya'amma'aj, jampajkjup. Ax
jatyji tse'e je Jesús yakvaajnji
jets pajkjupe'e. 31 Van'it tse'e je
Jesús duvinkutami je pa'am jayu,
jetse'e jem kya'm dumajch, jetse'e
duyakpojtuk. Tun jatyji tse'e je
jaajn ñuvaatsjini. Van'it tse'e je
ta'axtajk pyatto'nijidi.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numay je pa'am jayu

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Ku ve'e je xaaj tyajkini, van'it
tse'e je Jesús dutuknunajkxti pan
pan jatye'e pajkjudup jets pan
pan jatye'e jem jya'vin kajxmda je
ko'oyjáyuvap. 33 Jep tse'e tak'aagup
nujom je jayu ñay'amojkijidi.
34 Yakjotkadaaknu tse'e je Jesús
numay je jayu, may viijn tse'e je
pa'am dujayepta jetse'e numay je
ko'oyjáyuvap duyakpítsumni jem
je jayu jya'vin kajxmda. Ka'a tse'e
je Jesús duyakjajtji je ko'oyjáyuvap
jetse'e du'avánadat jets je Jesús,
je'e je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e
je Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit.

Ku je Jesús kya'amaajy jep Galilea

(Lc. 4.42-44)

35 Koo'ts jatyna tse'e vye'na,
ka'anume'e jyajvív, van'it tse'e
je Jesús pyojtuk jetse'e je kajpun
dutukvaach, jetse'e ñujkx joma ve'e
kyapantsuuna. Jem tse'e chapkajts.
36 Van'it tse'e je Simón Pedro jets
pan pan jatye'e myaatve'nidu,
je'e tse'e najkxtu jetse'e je Jesús
du'íxtidi. 37 Ku ve'e dupaatti, van'it
tse'e dunuujmidi:
—Anañujoma xa ve'e m'íxtajada.
38 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Ja'mda jem viijnk kajpun
kajxmpa juu' ve'e tamanaat jets
atse'e jem ntukka'amaayvat je oy
kats je oy ayook, je'e kajxts atse'e
nmin.
39 Van'it tse'e je Jesús dutuknajxy
dutuktajki jem nujom galiléait
y'it jootm, jetse'e kajpun kajpun

kya'amaajy jëp chaptujkpta jëtse'e
duyakpítsumni jë ko'oyjáyuvap jëm
jë jayu jya'vin kajxmda.

Ku jë Jesús duyakjotkadaaky to'k jë jayu juu' ve'e leprapajkjup

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Van'it tse'e to'k jë jayu juu' ve'e
leprapajkjup, jë'ë tse'e jë Jesús
duvinkutami jëtse'e duvinkoxkteni.
Jidu'um tse'e dumunoo'kxtk:
—Pan mtsajkp xa mitse'e,
m'o'yixjup tse'e jëts atse'e
xtuknuva'atsut ya lepra pa'am.
41 Tukmo'tju tse'e jë Jesús.
Van'it tse'e jë Jesús jë kya'aj
tyuknukoojnji jëtse'e vyaajñ:
—Ntsajkp xa atse'e; va'ajts tse'e
mtaanni.
42 Ku xa ve'e ve'em vyaajñ,
tun jatyji tse'e jë lepra pa'am
ñuvaatsjini jë jayu jëtse'e
jyotkadaakni. 43 Van'it tse'e jë Jesús
makk pyavaajnji, ka'anume'e
dupakëjxni vye'na:
44 —Amotunaxu, ka'ats mitse'e
pan xvaajnjat pan pane'e
tumyakjotkada'akyju. Najkxu joma
ve'e jë tee' jëtse'e du'íxut jëts
jotkada'akyani mitse'e, van'it tse'e
xyóxut juu' ve'e jë Moisés pyavaan
ku ve'e jë jayu dukoo'kjayëjptini
jë lepra pa'am, ve'em tse'e nujom
dunujávadat jëts távani ve'e jë
pa'am mnuvaatsjini.
45 Ax najkx tse'e jë jayu jëtse'e
du'avanva'kxy nujom juu' ve'e
tutyunju tukyatsju. Ku ve'e jë jayu
du'amotunajxti, van'it tse'e ooy
dutuntsojkti jëtse'e y'íttat jë Jesús
maat, jë'ë kajx tse'e kyoo'k'o'yixjini
jë Jesús jëtse'e ixna kë'xna tyákat
jyajuu'kajpunkujxa, myujékumip
tse'e jë kajpunda jëtse'e y'ijt joma
ve'e kyapantsuuna, jëm tse'e jë jayu
ñujë'yajada pan vinxup jë kajpun
juu' ve'e tamanaat.

Ku jë Jesús duyakjotkadaaky to'k jë mojkpa jayu

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 Ku ve'e vëë'n jë it ñajxy, van'it
tse'e jë Jesús tyajkinuva
jëm capernaaumit kyajpun jootm.
Yakmotu tse'e jë kats jëts jëpe'e
tujkp vye'na. 2 Jatyji tse'e numay
jë jayu ñay'amojkijidi; ni jëja
tak'aaka tse'e kyoo'knupaadini.
Tyukka'amaayp tse'e vye'na jë
Jesús jë Nte'yam jë kyats jë y'ayook,
3 van'it tse'e dutuknujë'ydi to'k
jë mojkpa jayu, numaktaaxke'e
jë jayu pyavítsjada. 4 Ax ka'a tse'e
y'o'yixjada jëtse'e jyë'yadat jëja jë
Jesús vyinkujk jë numay jayu kajx,
jë'ë kajx tse'e pyëjtti jëm takni'kxm,
jëtse'e duyakkëëkti vëë'n jë
taknupam jë Jesús myutuv, jëtse'e
dukustaaydi jë mojkpa jayu maat jë
myaajntkun. 5 Ku tse'e jë Jesús du'ix
jëts jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e
jë mojkpa jayu dunuujmi:
—Mee'kx tse'e jë mtokin tyañ.
6 Van'it tse'e vyinmaaydi jë
tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk juu'
ve'e jëp tsuunidup vye'na: 7 ¿Tyajxts
ya'a ve'e ve'em vya'añ? Jë Nte'yam
xa ya'a ve'e vyinkojtspejtp ku ya'a
ve'e ve'em vya'añ. Ni pana xa ve'e
kya'o'yixju jëtse'e tyokinmëë'kxut,
jë Nte'yamji ve'e to'k.
8 Ax ñuja'vipts jë'ë ve'e jë Jesús
vintso jë'ë ve'e vyinmayda, jë'ë kajx
tse'e du'amotutúvidi:
—¿Tyajxts miitse'e ve'em
mvinmayda? 9 ¿Tise'e ka tso'oxap,

ku atse'e je mojkpa jayu nnuujma:
"Mee'kx tse'e je mtokin tyañ", ukpu
ku atse'e nnaajmat: "Pojtukni,
pakmojkni xi mmaajntkun jets
jaamni"? 10 Jetse'e xnujávadat
jets njayejpp atse'e je kutojkun
yaja naxviijn jets atse'e je jayu
ntokinmee'kxut, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp.
Van'it tse'e je mojkpa jayu
dunuujmi:
11 —Mits atse'e nnuujmip,
pojtukni, pakmojkni xi
mmaajntkun, jets najkxni jem
mtak'am.
12 Van'it tse'e je jayu pyojtukni,
jetse'e je myaajntkun dupakmojkni,
jetse'e duvinva'kvaatsni je numay
jayu. Atuva atoki tse'e nujom je
jayu tyankajxti, jetse'e je Nte'yam
duyakmájidi duyakjaanchidi, jetse'e
vyaandi:
—Ni vin'itna xa ya'a ve'e jidu'um
nka'íxumda.

Ku je Jesús duvaajv je Leví juu' ve'e duxaajiva Mateo

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Van'it tse'e je Jesús ñajkxnuva
jeja maja na'akaya pa'ayi. Ku
ve'e nujom je numay jayu
vyinkutámijidi, van'it tse'e
duyak'ixpujk. 14 Távanits ya'a ve'e
ñaxy vye'na, van'it tse'e je Jesús
choo'nni. Najxp tse'e vye'na jeja
too' aajy, van'it tse'e je Leví du'ix, je
Alfeo je myajntk, jeja tse'e chuuna
vye'na joma ve'e je kupa'mun
dupakmuk. Van'it tse'e je Jesús
ña'muxji:
—Pamiinni ats.
Van'it tse'e je Leví tyeni jetse'e
dupanajkxni.
15 Jem tse'e je Leví tyak'am
je Jesús jets je y'ixpajkpatajk
dumaatkáy dumaat'uu'k numay
je kupa'mun pakmojkpada jets je
viijnk jáyuda juu' ve'e je jayu tyijp
tókinax jáyuda, kux numayda ve'e
juu' ve'e je Jesús dupanajkxtup.
16 Ax ku tse'e du'ixti je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk maat je fariseotajk
jets je'e ve'e myaatkaaydup
myaat'ooktup je Jesús, van'it
tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk
yak'amotutúvidi:
—¿Myaatkaayp myaat'uukp ya'a
ve'e je kupa'mun pakmojkpa jets je
viijnk tókinax jayu?
17 Y'amotunajx tse'e je Jesús,
van'it tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa je'e ve'e dutsokta
je tso'yiva pan pan jatye'e
makkatsots; je'eda ve'e pan
pan jatye'e pajkjudup. Ka je'ep
xa atse'e nnumiimp jets atse'e
nyaaxjat je jayu juu' ve'e tuv
jáyuvidup joojntykidup, je'e atse'e
nnumiimp juu' ve'e tókinax jayu,
ve'em tse'e vyinmayumpijttinit
jetse'e dumasooktinit je kyo'oy
joojntykinda.

Ku je Jesús du'ava'ni pan tyajx kajxe'e je y'ixpajkpatajk kyah'ayoojidi

(Mt. 9.14-15; Lc. 5.33-35)

18 To'k nax tse'e ku ve'e je
Yaknapejtpa Juan je y'ixpajkpatajk
jets je fariseo je y'ixpajkpatajk
y'ayoojada vye'na, van'it tse'e je
jayu je Jesús duvinkutámidi jetse'e
du'amotutúvidi:
—¿Tyajx tse'e y'ayoojada je Juan
je y'ixpajkpatajk jets je fariseo je
y'ixpajkpatajk; ax ka'a tse'e mits ya
m'ixpajkpatajk y'ayoojada?

19 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvjidi:
—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda
pa̱n pa̱n jatye'e miindup joma
ve'e je̱ jayu ñavyu̱kju̱ namvaate'e
je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa du̱ma̱a̱dada, je̱'e̱
ka̱jx tse'e kyah'ayoojada. Nay
ka'a tse'e chaachvinmaayduva a̱ts
ya̱ n'ixpa̱jkpata̱jk namvaat a̱tse'e
n'it ya̱'a̱ ma̱a̱tta. 20 Ax pyaa'tup
tse'e je̱ xa̱a̱j ku a̱tse'e nko̱o̱'k'ijtnit
ya̱'a̱ ma̱a̱tta, van'it tse'e tu̱u̱v
y'ayoojadat.

Je̱ nam ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ Jesús je̱ jayu tyuk'ix

(Mt. 9.16-17; Lc. 5.36-39)

21 'Ni pa̱na xa ve'e je̱ nam vit
du̱katuk'aka̱ya je̱ pak vit. Pa̱n ve'em
xa ve'e ku̱du̱tún, van'it tse'e je̱ nam
aka̱'yu̱n du̱va̱a̱'nmókku̱t je̱ pak vit
je̱tse'e du̱tunjaa'kka̱a̱'tsnit. 22 Ni
pa̱na ve'e du̱kah'ate̱'miva je̱ nam
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j je̱m pak ak
apa̱jkin jo̱o̱tm. Pa̱n ve'em xa ve'e
ku̱du̱tún, mupá̱jinupts je̱'e̱ ve'e
je̱ ak, ax ko̱ojyji tse'e vyintó̱kiyu̱t
je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j je̱ts je̱ ak
apa̱jkin. Juu' tse'e je̱ nam tsaaydum
pa'ajk na̱a̱j, je̱m tse'e nam ak
apa̱jkin jo̱o̱tm yakpu̱m.

Ku je̱ ixpa̱jkpata̱jk du̱yukta̱jti je̱ trigo

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 To'k tse'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j
vye'na je̱tse'e je̱ Jesús du̱tuknaxy
je̱ trigo kam ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk,
je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱yukta̱jti je̱
trigo. 24 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jx tse'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j ya̱
m'ixpa̱jkpata̱jk du̱tonda juu' ve'e je̱
pava'nu̱n kyayakjajtyp?
25 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—¿Tis, ka'anum miitse'e xko̱tsta
je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp juu' ve'e
to'k nax tyoondu je̱ David ma̱a̱t je̱
myujatyoo'ta̱jk ku ve'e kya'ijtu̱xjidi
ti ve'e kyáydap jya̱'kxtap je̱ts ku
ve'e yu'o̱o̱'kjup vye̱'nada? 26 Ta̱jki
xa ve'e je̱ David je̱p je̱ Nte'yam
chaptu̱jkp ku ve'e je̱ Abiatar y'ijt
tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta, je̱tse'e du̱kaajy
je̱ kunuu'kx tsapkaaky, je̱tse'e
du̱mo̱o̱yduva je̱ myujatyoo'da. Ax
ka'a tse'e je̱ pava'nu̱n du̱yakjaty
je̱tse'e o̱pya̱na du̱káyu̱t, je̱ tee'ta̱jkji
ve'e tuknu̱vánada. Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e
xko̱tsta, ¿ve'em xaja?
27 Vaampa tse'e je̱ Jesús:
—Je̱ jayu je̱ y'o̱'yin ka̱jx xa ve'e
je̱ Nte'yam du̱pu̱u̱jm je̱ po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j; ka je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j ka̱jxap
tse'e du̱pu̱u̱jm je̱ jayu. 28 Je̱'e̱ ka̱jxts
a̱tse'e je̱ kutojku̱n njayep pa̱n ti
ve'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j yaktónup ukpu̱
kayaktónup, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e xux je̱ kya̱'a̱j to'k ado'om

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 Je̱tse'e je̱ Jesús tya̱jkinuva
je̱p tsaptu̱jkp. Je̱p tse'e
vye'na to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e
xux je̱ kya̱'a̱j to'k ado'om. 2 Je̱
nu̱may jayu tse'e du̱'ixtu o̱y pa̱n
yakjo̱tka̱da'akupe'e je̱ Jesús je̱
pa'am jayu ku ve'e po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j vye'na, je̱'e̱ ve'e jya'íxtidup
pa̱n ti ve'e ku̱du̱tukpa̱kta je̱tse'e
du̱nu̱'a̱a̱'nadat ku̱xe'e du̱kakutyún
je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱nda. 3 Van'it tse'e
je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e xux je̱ kya̱'a̱j to'k ado'om:
—Te̱na yaja ya̱ jayu vyinkujkta.

4 Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱
jáyuda:
—¿Juu' tse'e je̱ pava'nu̱n yakjajtyp
je̱tse'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱aj je̱ jayu
du̱tónu̱t: je̱'e̱ juu' ve'e o̱y, ukpu̱ je̱'e̱
juu' ve'e ka óyap; ku ve'e je̱ jayu
du̱yakjoojntykat, ukpu̱ ku ve'e je̱
jayu du̱yak'o̱o̱'ku̱t?
Ax ama̱'a̱t tse'e tyaandi. 5 Van'it
tse'e je̱ Jesús vyin'ix'apitsumka̱jxjidi,
jo̱t'aajnjup je̱ts tsaachvinmaayp
ku̱x ka'a ve'e je̱ jayu du̱kuva̱kta juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ma̱kke'e je̱
kyo̱'o̱y vinma'yu̱n du̱pa̱amdi. Van'it
tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ pa'am
jayu:
—Yakyajkxu̱ je̱ mka̱'a̱j.
Van'it tse'e je̱ pa'am jayu je̱ kya̱'a̱j
du̱yakyajkxy, je̱tse'e jyo̱tka̱daakni.
6 Van'it tse'e pyítsumdi je̱ fariseota̱jk
je̱tse'e du̱'ukko̱jtsmojkti ma̱a̱t je̱
Herodes je̱ jyáyuda pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ Jesús ku̱du̱yakjay'o̱o̱'kjidi.

Ku nu̱may je̱ jayu y'ijt je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi

7 Mya̱a̱tna̱jkxts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya
pa'ayi; nu̱may tse'e je̱ galiléait jayu
pyana̱jkxjidi. 8 Je̱mpa tse'e juu' ve'e
tso̱o̱'ndu je̱m jerusaleenit kyajpu̱n
ka̱jxm je̱ts juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m
iduméait y'it jo̱o̱tm. Je̱mpa tse'e
juu' ve'e tso̱o̱'nduva je̱m jado'k
ado'om Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am je̱ts
juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m tiirovit je̱ts
sidoonit y'it jo̱o̱tmda; nu̱may tse'e
o̱jts je̱ Jesús du̱'ixta ku ve'e je̱ ka̱ts
du̱mo̱tudi je̱ts ti ve'e je̱ Jesús
tyuump. 9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Jesús
du̱pavaajñ je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e
apa̱amdu̱ka du̱yak'íttat to'k je̱
barco joma ve'e tyá̱kat, ve'em tse'e
je̱ nu̱may jayu kyah'atijmókjadat.
10 Nu̱máyani ve'e o̱o̱y je̱ pa'am jayu
du̱yakjo̱tka̱daakni vye'na. Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e pa̱n pa̱n jatye'e pa̱jkju̱dup,
je̱'e̱ tse'e du̱'atijmojktup je̱ Jesús
ku̱x tyo̱nuvaandupe'e. 11 Ax je̱ jayu
juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱
ko̱'o̱yjáyuvap, ku tse'e du̱'ixti je̱
Jesús, van'it tse'e du̱vinko̱xkténidi
je̱tse'e ma̱kk du̱mukojtsti. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaandi:
—¡Mitse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k!
12 Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk
pyavaajnjidi je̱tse'e du̱kah'avánadat
je̱ts pa̱n je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Jesús du̱vinka̱ajn je̱ ñu̱makme̱jtsk kuká̱tsivada

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 Van'it tse'e je̱ Jesús pyejt je̱m
tonu̱n viinm je̱tse'e du̱va̱ajv pa̱n
pa̱n jaty je̱'e̱ ve'e vyinko̱nuvaampy.
Nu̱na̱jkxju̱duts je̱'e̱ ve'e.
14 Nu̱makme̱jtsk tse'e du̱vinka̱ajn
juu' ve'e íttap je̱'e̱ ma̱a̱t, je̱tse'e
du̱ké̱xtat ka'amaayva, 15 je̱tse'e je̱
kutojku̱n du̱mo̱o̱ydi je̱tse'e je̱ pa'am
jayu du̱yakjo̱tka̱daaktat je̱tse'e
du̱yakpítsumduvat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda.
16 Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ nu̱makme̱jtskta:
je̱ Simón juu' ve'e tyukmume̱jtsxa̱aji
Pedro, 17 je̱ Santiago je̱ts je̱ y'uts
Juan, je̱ Zebedeo je̱'e̱ ve'e
je̱ myajntkta̱jk, je̱'e̱da tse'e
tyukmume̱jtsxa̱aji Boanerges.
(Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e kya̱tsa̱pítsum
je̱ Boanerges, jáyuda juu' ve'e
ve'em ax jo'n je̱ añu pyu̱j.) 18 Je̱mpa
tse'e je̱ Andrés je̱ts je̱ Felipe, je̱
Bartolomé je̱ts je̱ Mateo, je̱ Tomás
je̱ts je̱ Tadeo, je̱ Santiago juu' ve'e je̱
Alfeo je̱ myajntk, je̱ Simón juu' ve'e

je̱ cananista partido du̱ma̱a̱t y'ijt,
19 je̱ts je̱ Judas Iscariote, juu' ve'e je̱
Jesús du̱pa̱a̱mnup je̱m je̱ jayu kya̱'m
juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup.

Ku je̱ Jesús yaktij je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvape'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju

(Mt. 12.22-28; Lc. 11.14-20)

To'k nax tse'e je̱ Jesús je̱ts je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk je̱p tu̱jkp vye̱'nada,
20 van'it tse'e nu̱may je̱ jayu
ñay'amojkijidinuva; ni je̱'e̱ tse'e je̱
Jesús kyo̱o̱'k'o̱'yixjini je̱tse'e kyáyu̱t
ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. 21 Ku tse'e
je̱ Jesús je̱ y'utsa̱ta̱jk du̱mó̱tudi
juu' ve'e toojnju ko̱jtsju, van'it tse'e
du̱'uknu̱na̱jkxti je̱tse'e ku̱du̱vo̱o̱vdi,
ku̱x ve'eme'e je̱ jayu vya'anda je̱ts ta̱
ve'e vyinma'yu̱ntó̱kini.
22 Ax je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e je̱m
Jerusalén tso̱o̱'ndu, je̱'e̱ tse'e
vaandu:
—Je̱m xa ya̱'a̱ ve'e jya'vin
ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
ko̱'o̱yjáyuvapta̱jkta. Je̱ Beelzebú ya̱'a̱
ve'e mo̱o̱jyjup je̱ kutojku̱n je̱tse'e je̱
ko̱'o̱yjáyuvap du̱yakpítsumu̱t je̱m je̱
jayu jya'vin ka̱jxmda.
23 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yaaxji
je̱ nu̱may jayu je̱tse'e ya̱
tukmu'a'ixmojkin du̱vaajnjidi:
—¿Vintso̱se'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e
je̱ Satanás viinm ñaajkpítsumju̱t
je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm? 24 Pa̱n
nacho'oxpa̱jkju̱dup xa ve'e je̱ jayu
juu' ve'e to'kji je̱ kyutojku̱nda,
ka'a tse'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e
je̱ kyutojku̱n jyé̱ku̱t. 25 Je̱ts
pa̱n nacho'oxpa̱jkju̱duvap tse'e
je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nip to'k
ja̱a̱jn to'k ta̱jk, ka'ats je̱'e̱ ve'e
y'o̱'yixju̱ je̱tse'e jye̱jkpat. 26 Je̱ts
pa̱n nacho'oxpa̱jkju̱duvapts je̱'e̱
ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ijttup
je̱m je̱ Satanás y'am kya̱'m, ka'a
tse'e y'o̱'yixjuva je̱tse'e jyé̱ku̱t je̱
kyutojku̱n, kutó̱kiyupts je̱'e̱ ve'e.

Yakvinka̱daak yaknaxka̱daak tse'e je̱ Jesús je̱ Satanás

(Mt. 12.29-32; Lc. 11.21-23; 12.10)

27 'Ni pa̱na tse'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e
tyá̱kat je̱p je̱ tso̱ts yaa'tya̱jk tyu̱jkp
je̱tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k du̱pa̱jkjat pa̱n
ka'a ve'e too'va̱jkp du̱tsum. Ku
ve'e tsúmani vye̱'nat, van'ítnum
tse'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k
du̱pa̱jkjat.
28 'Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ:
Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ Nte'yam
du̱vinko̱jtspe̱jtp ukpu̱ je̱ viijnk
to̱kin du̱tún, o̱'yipts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e yakto̱kinme̱e̱'kxu̱t. 29 Ax
pa̱n pa̱n tse'e je̱ Espíritu Santo
du̱vinko̱jtspe̱jtp, ni je̱ vin'ítats
je̱'e̱ ve'e kyayakto̱kinme̱e̱'kxu̱t,
tyó̱kinavam je̱'e̱ ve'e xa̱'ma ka̱jx.
30 Ve'em tse'e je̱ Jesús vyaajñ ku̱x
je̱ Espíritu Santo ve'e je̱ kutojku̱n
mo̱o̱jyju je̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
du̱yakpítsumnit je̱m je̱ jayu jya'vin
ka̱jxmda, ax ve'em tse'e je̱ jayu
vyaandi je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱'e̱
ve'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱tse'e
ve'em du̱tuujn.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Jesús tyaakja'vip

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Van'it tse'e jye̱'ydi je̱ Jesús je̱
tyaak je̱ts je̱ y'utsa̱ta̱jk, je̱p tse'e
ta̱k'aagup tyaandi. Je̱p tse'e je̱
Jesús du̱nu̱ke̱jxidi. 32 Pa̱n pa̱n jaty
tse'e je̱ Jesús du̱naa'tsu̱u̱nivíttup
vye'na, je̱'e̱ tse'e na̱'mu̱xju:

—Ux̱ep xa ve'e tak'aagup je̱
mtaak je̱ts je̱ m'utsa̱taj̱k, mitse'e
myakkotsuvaajnju̱dup.
33 Ax van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—¿Pa̱nts a̱tse'e ntaakip, je̱ts pa̱nts
a̱tse'e n'útsidup?
34 Van'it tse'e du̱vin'ix'apaa'viku̱jx
pa̱n pa̱n jatye'e je̱p
naa'tsu̱u̱nivíttju̱dup, je̱tse'e vyaajñ:
—Ya̱'a̱ xa je̱'e̱ ve'eda juu' a̱tse'e
ntaakja'vip je̱ts juu' a̱tse'e nja'vip
ax jo'n ku̱y'ijtti a̱ts je̱ n'uts je̱ n'ajch
je̱ts a̱ts je̱ n'uts je̱ ntsa̱'a̱. 35 Ku̱x pa̱n
pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱'e̱ts a̱tse'e
nja'vidup ax jo'n a̱ts je̱ n'uts je̱
n'ajch ku̱y'ijtti, je̱ts a̱ts je̱ n'uts je̱
ntsa̱'a̱, je̱ts a̱ts je̱ ntaak.

Je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

4 Jado'k nax tse'e je̱ Jesús
yak'ixpa̱jknuva je̱ja maja̱
na̱'aka̱aya pa'ayi; nu̱may tse'e je̱ jayu
ñay'amojkijidinuva joma ve'e je̱'e̱.
Va'ajts nu̱mayda ve'e tyun'ijtti. Je̱m
tse'e vye'na to'k je̱ barco. Van'it
tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱m barco
jo̱o̱tm, je̱tse'e je̱m y'a̱jxtk; je̱ja tse'e
maja̱ na̱'aka̱aya pa'ayi je̱ nu̱may jayu
tyaandi. 2 Van'it tse'e may viijn
du̱yak'ixpa̱jkti je̱ tukmu'a'ixmojkin
ma̱a̱t. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
3 —Amotunaxta. To'k xa ve'e je̱
jayu ta̱a̱mt va̱jpa cha̱a̱'n. 4 Ku ve'e
du̱vu̱j je̱ ta̱a̱mt, je̱m tse'e juu' ve'e
naxka̱daak je̱ja too' kujk, van'it
tse'e jye̱'ydi je̱ je̱yya tánu̱k je̱tse'e
du̱piivdini. 5 Je̱m tse'e je̱ ta̱a̱mt
juu' ve'e naxka̱daak je̱ja tsaku̱jx
joma ve'e peji je̱ naax; jatyji
tse'e yee'k ku̱x peji ve'e je̱ naax.
6 Ax ku tse'e xya̱nu̱'aanni, van'it
tse'e tya̱a̱tsni ku̱xe'e je̱ y'aa'ts
kyaka̱a̱kta̱jki. 7 Je̱mpa tse'e je̱ ta̱a̱mt
juu' ve'e naxka̱daak je̱ja ápit akujk.
Van'it tse'e je̱ ápit yee'k je̱tse'e
du̱ko̱o̱'k'íta̱mo̱o̱yni je̱ o̱y ojts je̱tse'e
ye̱e̱'ku̱t, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kyata̱'mi.
8 Nay je̱mpa tse'e je̱ ta̱a̱mt juu' ve'e
naxka̱daak je̱ja o̱y naxku̱jx, je̱'e̱
tse'e ta̱'mi. Je̱m tse'e je̱ ta̱a̱mt juu'
ve'e naajkma'yiju ii'px majk ta̱a̱jm,
je̱mpa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju
toogupx ta̱a̱jm, nay je̱mpa tse'e juu'
ve'e naajkma'yiju mókupx ta̱a̱jm.
9 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱
tyaatsk, va'an tse'e du̱'amotunaxta.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ tukmu'a'ixmojkin yakpu̱u̱jm

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

10 Ku ve'e je̱ Jesús naaydum
vye'na, van'it tse'e yak'amotutu̱vi
pa̱n vintso̱ ve'e yakko̱jtsva'ach
juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki, je̱'e̱
ve'e du̱'amotutúvidu juu' ve'e
mutámijidup vye'na, nay ve'empa je̱
Jesús je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk.
11 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Je̱ Nte'yam tse'e
mtuknu̱ja'vijidup vintso̱ je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m, ax ka'a tse'e
je̱ Nte'yam tyuknu̱jávajada je̱'e̱da
juu' ve'e u̱u̱'m ma̱a̱t ka'ijttup. 12 Je̱'e̱
ka̱jxts a̱ts je̱'e̱ ve'e ntukmuko̱tsta
je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t, ku̱x
jya'íxtup xa ve'e juu' a̱tse'e
ntuump, ka'a tse'e du̱vinjávada;
jyah'amotunajxtup tse'e juu' a̱tse'e
nka̱jtsp, ka'a tse'e du̱vinmótuda.
Je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e ve'emda, ka'a tse'e
du̱maso̱'o̱kta je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e kyayaktokinme̱e̱'kxtat.

Ku je̱ Jesús du̱ko̱jtsvaach je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

13 Van'it tse'e je̱ Jesús
jyaa'kna̱'mu̱xjidi:
—¿Ka'a ve'e xvinmó̱tuda
ya̱ tukmu'a'ixmojkin juu'
a̱tse'e tu̱nka̱ts? Pa̱n ka'a ve'e
xvinmó̱tuda, ¿vintso̱ts miits
je̱'e̱ ve'e xvinmó̱tudat nu̱jom je̱
tukmu'a'ixmojkin? 14 Je̱ ta̱a̱mt va̱jpa,
ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k juu'
ve'e je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook
du̱'ava'nip. 15 Ax je̱ja tse'e too' kujk
joma ve'e je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱
kya̱ts je̱ y'ayook. Ax ku tse'e je̱ jayu
du̱mó̱tuda, jatyji tse'e je̱ Satanás
jye'ya je̱tse'e du̱pa̱jkjini je̱m jya'vin
ka̱jxmda je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e
yakvaajnjidu. 16 Ax je̱ja tse'e tsaku̱jx
joma ve'e je̱ peji naax, joma ve'e
je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook du̱'amo̱tunajxtup
je̱tse'e jatyji du̱kuva̱kta je̱
xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t, 17 ve'em tse'e
y'itta ax jo'n je̱ naax joma ve'e
je̱ ta̱a̱mt ve̱e̱'nji yee'k ku̱xe'e je̱
y'aa'ts kyaka̱a̱ktá̱ka. U̱x'o̱o̱k, ku
ve'e chaachpat'ukva'anda ukpu̱
yakjomtonda yaktitonda je̱ Nte'yam
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook ka̱jx, ax jatyji
tse'e du̱maso̱o̱ktini je̱ ka̱ts je̱ ayook.
18 Ax je̱ja tse'e ápit akujk joma ve'e
je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook du̱'amo̱tunajxtup,
19 je̱'e̱ tse'e o̱o̱y du̱tunvinmaaydup
je̱ naxviijnit je̱'e̱ je̱ts vintso̱ ve'e
ñaajkkumeenajadat, je̱tse'e je̱
viijnk kaxin du̱jaye̱pta. Je̱ Nte'yam
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook juu' ve'e
y'amo̱tunajxtu, ve'emts je̱'e̱ ve'e
jyaty ax jo'n je̱ ta̱a̱mt juu' ve'e je̱ja
ápit ja̱a̱t naxka̱daak je̱tse'e kyata̱'mi.
20 Ax je̱ja tse'e o̱y naxku̱jx joma ve'e
je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook du̱'amo̱tunajxtup
je̱tse'e du̱ka̱tsa̱pa̱kta, vimpijtnupts
je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvinda je̱
jyoojntykinda ax jo'n je̱ Nte'yam
tyukmutsó̱kjada, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
y'itta ax jo'n je̱ o̱y naax joma ve'e
je̱ ta̱a̱mt juu' ve'e naajknu̱ma'yiju
ii'px majk ta̱a̱jm, je̱ts juu' ve'e
naajknu̱ma'yiju toogupx ta̱a̱jm, je̱ts
juu' ve'e naajknu̱ma'yiju mó̱kupx
ta̱a̱jm.

Je̱ ta̱'kxpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 5.14-16; Lc. 8.16-18)

21 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ku ve'e je̱ jayu je̱ ta̱'kxpa
du̱yakmín, ¿yaktuknaxjojppts
n'ite'e pa̱n tii, ukpu̱ je̱pe'e
maajntku̱n pa'tkup du̱yu'uts? ¿Ka'a
n'ite'e ka̱jxm du̱pu̱m joma ve'e
tya̱'kxva'kxu̱t? 22 Nay ve'empa
tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts
je̱tse'e u̱x'o̱o̱k kyanu̱ke̱'xnatá̱kat,
ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknu̱ja'vip
je̱tse'e u̱x'o̱o̱k je̱ jayu du̱kanu̱jávat.
23 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱
tyaatsk, va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta.
24 Jaa'kvaan tse'e jidu̱'u̱m:
—Payo̱'o̱yda o̱y juu' ve'e
m'amo̱tunajxtup. Ve'em pa̱n vintso̱
ve'e mjáyuvada, nay je̱ mjáyuvin
tse'e vimpíttap. Pa̱n o̱y xa ve'e je̱
mjáyuvinda, mjaa'kyakmo̱'o̱dap
tse'e juu' nu̱yojk. 25 Pa̱n pa̱n tse'e
juu' du̱ma̱a̱t, jaa'kyakmo̱'o̱pts je̱'e̱

ve'e; jẹ̱ts pa̱n pa̱n tse'e juu' yu̱u̱'n
ve̱e̱'n du̱ma̱a̱t, yakpa̱jkjinup tse'e
nu̱jom.

Jẹ̱ ta̱a̱mt juu' ye̱e̱'kp tukmu'a'ixmojkin

26 Vaampa tse'e jẹ̱ Jesús:
—Ve'em xa ve'e jẹ̱ Nte'yam
jẹ̱ kyutojku̱n ax jo'n to'k jẹ̱ jayu
jẹ̱ ta̱a̱mt du̱vu̱j jẹja naxku̱jx. 27 Ku
ve'e ya̱ it ñaxy, ya̱ it kyujaj ya̱ it
kyutso'oa, mojxpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e
y'aa'ch. Ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jayu
du̱nu̱java vintso̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e myux
jẹ̱ts pa̱n vintso̱ ve'e y'aa'ch. 28 Ku̱x
viinme'e jẹ̱ naax du̱yakyee'k,
too'va̱jkpe'e jẹ̱ y'aajy du̱pu̱m,
van'it tse'e jẹ̱ kyo̱jk, jẹ̱tse'e u̱x'o̱o̱k
jẹ̱ tya̱a̱jm. 29 Ax ku tse'e jẹ̱ tya̱a̱jm
myaju, van'it tse'e yakpa̱kmojkni
ku̱x ta̱ ve'e jẹ̱ pa̱kmok aats du̱paa'ty.

Jẹ̱ mostaza ta̱a̱mt tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaampa:
—¿Vintso̱ jo'nts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam
jẹ̱ kyutojku̱n, ukpu̱ ti jo'n tse'e
ntukmu'a'ixmojkimdap? 31 Ve'em
xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n to'k jẹ̱ yaa'tya̱jk
du̱vu̱j jẹ̱ mostaza ta̱a̱mt jẹja naxku̱jx.
Ku ve'e yakvu̱j, jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ ta̱a̱mt
du̱nu̱tsayika̱jxp yaja naxviijn; 32 ax
ku tse'e yee'k, ñu̱ma̱jiku̱jxpts jẹ̱'ẹ̱
ve'e jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ viijnk aajy ojts
juu' ve'e yakja̱'kxp, maja̱ vaamp
tse'e o̱o̱y, o̱'yixjadap tse'e jẹ̱ jẹ̱yyva
tá̱nu̱k jẹ̱tse'e jẹ̱ pyẹ̱'ẹ̱n du̱pá̱mdat
jẹ̱m y'axén akojkm joma ve'e jẹ̱ ẹ̱p.

Vintso̱ jẹ̱ Jesús du̱yaktuujn jẹ̱ tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.34-35)

33 Ax may tse'e jẹ̱ Jesús
du̱tukmu'a'ixmojki jẹ̱ ka̱ts jẹ̱
ayook ax jo'n ya̱'a̱, ve'em vintso̱
ve'e jẹ̱ jayu y'o̱'yixjidi jẹ̱tse'e
du̱vinmó̱tudat. 34 Jẹ̱ts nu̱jom
juu' jatye'e tyukmuka̱jtsp, tum
tyukmu'a'ixmojkip tse'e. Ku
ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱ma̱a̱di ajẹ̱'ẹ̱jyjida, va'ajts tse'e
du̱'ava'niku̱jx.

Ku jẹ̱ Jesús du̱yak'atu̱vi jẹ̱ ma̱kk po̱j

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Ku ve'e jẹ̱ it tyánayini, van'it
tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱nu̱u̱jmidi:
—Ja'mda jẹ̱m jado'k ado'om
na̱pa'am.
36 Van'it tse'e jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
yaknajkxjidi jẹ̱m barco jo̱o̱tm, jẹ̱
barco joma ve'e vye'na, jẹ̱tse'e jẹ̱
nu̱may jayu du̱mujékumidi. Jẹ̱m
tse'e vyẹ̱'nada jamẹ̱jtsk jatoojk jẹ̱
barco ma̱a̱t jẹ̱'ẹ̱da. 37 Van'it tse'e
ma̱kk pyo̱j'ukvaajñ jẹ̱tse'e jẹ̱ na̱a̱j
o̱o̱y tyunka̱jxmpojtu̱k jẹ̱tse'e tya̱jki
jẹ̱m barco jo̱o̱tm. Van'it tse'e
jẹ̱ barco y'ojts'ukvaanni. 38 Jẹ̱p
tse'e barco naadup mya'aj vye'na
jẹ̱ Jesús jẹ̱m kuka̱va ni'kxm. Van'it
tse'e du̱yojxti jẹ̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—¡Yak'ixpa̱jkpa! ¿Ka'a ve'e
xvinmay ku ve'e n'o̱o̱'kumdat?
39 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús pyojtu̱k,
jẹ̱tse'e jẹ̱ po̱j du̱tuknu̱u̱jmi. Van'it
tse'e jẹ̱ maja̱ na̱'aka̱ya du̱muka̱jts.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Tukviijn'ítu̱, ka'a ve'e mjo̱tma'aty.
Van'it tse'e jẹ̱ po̱j y'atu̱vi jẹ̱tse'e jẹ̱
na̱a̱j tyu'ujkjajty.
40 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi jẹ̱
y'ixpa̱jkpata̱jk:
—¿Tya̱jxse'e mtsa̱'a̱gada?
¿Ka'anume'e jẹ̱ jaanchja'vin
xjayẹ̱pta?

41 Oo̱yts je'e̱ ve'e tyuntsa̱'kidi
je̱tse'e vimpit atu̱j ñavyaajnjidi:
—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e ya̱ jayu
je̱ ma̱kkin o̱oy du̱tunjayep?
¡Ka̱tsu̱pa̱jkjup xa ve'e je̱ po̱j paat
je̱ts je̱ ma̱ja̱ na̱'aka̱ya paat!

Ku je̱ Jesús du̱yakpítsum je̱
ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 Van'it tse'e jye̱'ydi je̱m jado'k
ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'am
joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja Gadara. 2 Ku
ve'e je̱ Jesús pyítsum je̱m barco
jo̱o̱tm, van'it tse'e to'k je̱ yaa'tya̱jk
vyinkuta̱miji juu' ve'e je̱m jya'vin
ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. Je̱m tse'e
cha̱a̱'n joma ve'e je̱ o̱o̱'kpa ñaxta̱kada.
3 Ax je̱p tse'e o̱o̱'kpa aajntkup
chu̱u̱na y'ijt; ni je̱ cadena ma̱a̱ta
tse'e pa̱n kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e tsum
du̱yak'ítu̱t, 4 ku̱x may náxani ve'e
jyayakcadenatsum vye'na je̱m kya̱'m
je̱ts je̱m tyékum, je̱tse'e du̱tukpo̱jtikúx
je̱ cadena; ni pa̱na tse'e kya'o̱'yixju̱
je̱tse'e du̱yakyójut. 5 Ijtp tse'e jóvum
xa̱a̱j jóvum tsooj y'aya'axy vyídu̱t je̱m
tonu̱n viinm tonu̱n ka̱jxm je̱ts joma
ve'e je̱ o̱o̱'kpa aajntk, je̱tse'e je̱ tsaaj
ñatyuknaajkxa̱'a̱jkaja. 6 Jékum jatyna
tse'e je̱ Jesús vye'na, van'it tse'e je̱
yaa'tya̱jk y'ixji je̱tse'e noomp je̱ Jesús
du̱vinkuta̱mi je̱tse'e du̱vinko̱xkteni.
7 Van'it tse'e ma̱kk du̱mukja̱ts, je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—¿Ti ka̱tsts u̱u̱'me'e njaye̱jpump?,
Jesús, je̱ Ka̱jxmit je̱ y'Onu̱k, je̱
Nte'yam je̱ Myajntk. Je̱ Nte'yam
ka̱jx a̱ts mitse'e nmunoo'kxtu̱k, kadi
a̱ts xtsaachtún.
8 Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ ku̱x
ñu̱u̱jminupe'e je̱ Jesús je̱
ko̱'o̱yjáyuvap jidu̱'u̱m:
—¡Ko̱'o̱yjáyuvap, pítsumdini je̱m ya̱
jayu jya'vin ka̱jxm!
9 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ yaa'tya̱jk
du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Tise'e mxa̱a̱j?
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Miijl Am a̱tse'e nxa̱a̱j ku̱x va'ajts
nu̱may a̱a̱tse'e.
10 Van'it tse'e je̱ Jesús o̱o̱y
du̱tunmunoo'kxtk je̱ts ka'a ve'e
jékum du̱ke̱xu̱t je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jk.
11 Ta̱mji tse'e jya̱'kxta vye'na nu̱may
je̱ ke̱e̱m je̱m tonu̱n viinm, 12 je̱tse'e
je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jk je̱ Jesús
du̱munoo'kxtkti:
—Pake̱xu̱ a̱a̱ts to'k aaj xim joma
ve'e je̱ ke̱e̱m je̱ts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e
ntukta̱kat.
13 Yakjajtu̱xju̱du tse'e je̱ Jesús.
Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
pyítsumdini je̱m je̱ yaa'tya̱jk
jya'vin ka̱jxm je̱tse'e je̱ ke̱e̱m
du̱tukta̱jkidi; nu̱me̱jtsk miijl jo'n
tse'e y'ijtti je̱ ke̱e̱m. Van'it tse'e
nu̱jom je̱ ke̱e̱m kyu̱snoomdi je̱m
tonu̱n viinm je̱tse'e y'ano'midi je̱m
ma̱ja̱ na̱'aka̱ya jo̱o̱tm. Je̱p tse'e
ñax'o̱o̱'kka̱jxtini.
14 Ku ve'e du̱'ixti je̱ ke̱e̱m íxpada,
noomp tse'e ña̱jkxti je̱tse'e o̱jts
du̱'avanva'kxta je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm
je̱ts je̱m kam jo̱o̱tm. Je̱ nu̱may
jayu tse'e o̱jts du̱'ixta juu' ve'e
toojnju ko̱jtsju. 15 Ku ve'e jye̱'ydi
joma ve'e je̱ Jesús, van'it tse'e
du̱'ixti je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱m
jya'vin ka̱jxm tu̱y'it je̱ ko̱'o̱yjáyuvap.
Je̱m je̱'e̱ ve'e chu̱u̱na xa̱xani je̱ts
o̱yani je̱ vyinma'yu̱n. Van'it tse'e
cha̱'kidi. 16 Pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ixtu,
je̱'e̱ tse'e tukmumaajntykju̱du
vintso̱ ve'e jya̱jtti je̱ ke̱e̱m je̱ts je̱
yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap

tu̱ñu̱vaatsjini. 17 Van'it tse'e je̱ jayu
du̱munoo'kxtkti je̱ Jesús je̱tse'e
du̱tukvaatsnit je̱ y'itta je̱ ñaaxta.
18 Ku ve'e je̱ Jesús tya̱jki je̱m
barco jo̱o̱tm, van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m
jya'vin ka̱jxm tu̱y'it, je̱'e̱ tse'e
munoo'kxtkju je̱tse'e du̱ma̱a̱dat.
19 Ax ka'a tse'e je̱ Jesús du̱yakjajty.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Na̱jkxu̱ je̱m mta̱k'am joma ve'e je̱
mjayu, je̱m tse'e xtukmumaayduku̱t
ti maa'yu̱ne'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
tu̱mto'nu̱xju̱ je̱ts vintso̱ je̱'e̱ ve'e
tu̱mtukma̱'a̱tju̱.
20 Je̱m kajpu̱n ka̱jxmda juu' ve'e
je̱m decápolisit y'it jo̱o̱tm, je̱m
tse'e je̱ yaa'tya̱jk ñu̱jkx je̱tse'e
du̱'amaajntykva'kxy nu̱jom juu' ve'e
je̱ Jesús tyoon je̱'e̱ ka̱jx. Atu̱va ato̱ki
tse'e du̱tuktaandi.

Je̱ Jairo je̱ ña̱a̱x je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ Jesús je̱ vyit du̱to̱o̱n

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Ku ve'e je̱ Jesús vyimpijtnuva
je̱m barco jo̱o̱tm je̱ja jado'k ma̱ja̱
na̱'aka̱ya pa'ayi, van'it tse'e nu̱may
je̱ jayu ñay'amojkijidi joma ve'e
je̱'e̱. 22 Van'it tse'e to'k je̱ jayu
ñu̱je̱'yji juu' ve'e je̱p tsaptu̱jkp
du̱nu̱vintsá̱nip, Jairo je̱'e̱ ve'e
xya̱a̱j. Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix, van'it
tse'e du̱vinko̱xkteni, 23 je̱tse'e o̱o̱y
du̱tunmunoo'kxtk. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—O̱o̱'kuvaannupe'e a̱ts je̱ mpi'k
na̱a̱x. Ja'mu̱ to'k aaj je̱tse'e
je̱ mka̱'a̱j xtuknu̱kó̱nu̱t, ve'em
tse'e jyo̱tka̱da'aku̱t, je̱tse'e
jyaa'kjoojntykat.
24 Van'it tse'e du̱ma̱a̱di. Je̱ nu̱may
jayu tse'e je̱ Jesús mya̱a̱tna̱jkx
je̱tse'e du̱tun'atijmojktini. 25 Je̱m
tse'e to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk vye'na
juu' ve'e makme̱jtsk joojntani
du̱jaye̱jpp je̱ vinnu̱jkxju̱ pa'am.
26 Tá̱vani tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk o̱o̱y
tyunyaktsaachpaa'tjada nu̱may
je̱ tso̱'yivata̱jk je̱ts tá̱vani ve'e
du̱tukmujokya̱jxni nu̱jom juu' ve'e
y'ixp jyayejpp, ax ni vinxu̱pa tse'e
kyajo̱tka̱da'aky, nu̱yojke'e y'o̱o̱'ktú̱v.
27 Ta̱ tse'e du̱mo̱tu vye'na ti ve'e
je̱ Jesús tyuump kya̱jtsp, je̱tse'e je̱
ta̱'a̱xta̱jk jye̱'y joma ve'e je̱ Jesús
je̱p ñaadup tso̱v je̱ja nu̱may jayu
akujk, je̱tse'e je̱ vyit du̱to̱o̱jnji.
28 Jidu̱'u̱m tse'e ñaña̱'mu̱xji: Tun
ko̱o̱jyji xa ijk a̱tse'e ku̱ntá̱n xi vyit,
jo̱tka̱da'akupts a̱tse'e. 29 Ku ve'e
je̱ vyit du̱ta̱a̱jn, tun jatyji tse'e je̱
pya'am y'atú̱vini je̱tse'e je̱ ñi'kx je̱
kyo̱pk du̱ja'vi je̱ts ta̱ ve'e je̱ pa'am
ñu̱va'achju̱. 30 Ku ve'e je̱ Jesús
du̱nu̱ja'vi je̱ts ta̱ ve'e je̱ mya̱kkin
du̱yaktún, van'it tse'e vya'ku̱mpijt
joma ve'e je̱ nu̱may jayu, je̱tse'e
vyaajñ:
—¿Pa̱n tse'e a̱ts ya̱ nvit tu̱du̱tá̱n?
31 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
ña̱'mu̱xjidi:
—M'ixp xa mitse'e je̱ts je̱ nu̱may
jayu ve'e m'atijmojkjup, je̱tse'e
mva'añ: "¿Pa̱nts a̱tse'e tu̱xtá̱n?"
32 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may
jayu du̱vin'ix'apitsumku̱jx, je̱'e̱
ve'e y'ixuvaampy pa̱n pa̱ne'e
to̱o̱jnju. 33 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
tyuntsa̱'kini je̱tse'e nu̱nmíppnup je̱
Jesús du̱vinko̱xkteni, je̱tse'e tyú̱vam
juu' du̱vaajnji ku̱x ñu̱ja'vipe'e vintso̱
ve'e jyo̱tka̱daakni. 34 Je̱tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xji:
—Ta̱ xa ve'e mjo̱tka̱daakni
je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e tu̱xjaanchjáva.

Najkxni to'k aaj to'k joot. Tsotse'e
m'ijtnit.
35 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na,
van'it tse'e je jayu ñuje'yjidi, jeme'e
je tsaptujkpit je ñuvintsán tyak'am
choo'ndi, jetse'e vyaandi:
—Távani xa ve'e je mnaax
y'aa'k. ¿Tyajxse'e xjaa'k'atsu'ux ya
yak'ixpajkpa?
36 Ax tun kooyji tse'e je Jesús
dumotu jets ti ve'e yakvaajnjip je
tsaptujkpit je ñuvintsán, van'it tse'e
dunuujmi:
—Kadi mtsa'aga. Kooyji atse'e
xjaanchjávat.
37 Ax ni pana tse'e dukayakjajtji
jetse'e pyanajkxjut, je Peedroji ve'e
jets je Santiago maat je Juan juu'
ve'e je Santiago je y'uts. 38 Ku ve'e
je Jesús jye'y jem je tsaptujkpit je
ñuvintsán tyak'am, van'it tse'e du'ix
jets jeme'e je jayu ooy tyunne'emda,
tyunya'axta, tyuntsaachvinmáyda.
39 Ku ve'e je Jesús tyajki jep tujkp,
van'it tse'e ña'muxjidi:
—¿Tyajx tse'e mne'emda jetse'e
mya'axta? Kux ya kiix ónuk, ka'a xa
ya'a ve'e y'aa'ka, maapji ya'a ve'e.
40 Jetse'e dunuxiikti
dutukxiikti. Van'it tse'e je Jesús
duyakpitsumkujx je jayu. Van'it
tse'e dumaadi je ónuk je tyee' je
tyaak jets je y'ixpajkpatajk juu' ve'e
myaadidu, jetse'e tyajki joma ve'e
je kiix ónuk mya'aj. 41 Van'it tse'e
je kiix ónuk je kya'aj dukoojnukji
jetse'e dunuujmi:
—Talita, cumi. (Ax jidu'umts ya'a
ve'e kyatsapítsum, kiix ónuk, mits
atse'e nnuujmip, pojtukni.)
42 Ax tun jatyji tse'e je kiix ónuk
pyojtukni jetse'e yo'y'ukvaanni,
kux makmejtsk joojntani ve'e.
Atuva atoki tse'e tyuntaandi
je jáyuda. 43 Van'it tse'e je Jesús
makk ña'muxjidi jets ni pana ve'e
dukavaajnjadat, jetse'e dupavaajñ
jetse'e je kiix ónuk duyakkáydat.

Ku je Jesús vye'na jep Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 Ku ve'e je Jesús chaa'n
jem, van'it tse'e vyimpijtni
jem tyak'am, panajkxjudu tse'e
je y'ixpajkpatajk. 2 Ku ve'e je
poo'kxtkun xaaj dupaaty, van'it
tse'e yak'ixpajk'ukvaajñ jep
tsaptujkp. Je numay jayu tse'e
amotunajxjudu jetse'e atuva atoki
tyaandi. Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Jomas ya'a ve'e ya jayu
ya nuja'vin dupuk jetse'e ve'em
kyats? ¿Ti nuja'vin ya'a ve'e
tuyakma'a? ¿Vintso ve'e y'o'yixju
jetse'e je majin dutún? 3 Ya'a xa
ve'e je tsejtspa juu' ve'e je María je
myajntk, je Santiago maat je José
je y'ajch, je Judas maat je Simón je
y'ajch. Yaja tse'e chaanada ya'a ya
kyiix utsta uu'm maatta.
Je'e kajx tse'e duviijnk'íxti
je Jesús. 4 Van'it tse'e je Jesús
ña'muxjidi:
—Otyun joma tsova xa ve'e
yakvintsa'aga je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpa, jeejyji ve'e
kyayakvintsa'aga joma ve'e je
y'it je ñaax, joma ve'e je jyuu't je
myugo'ok, jets joma ve'e je jyaajn
je tyajk.
5 Ax ka'a tse'e je Jesús y'o'yixji
jetse'e jem je majin dutónut, je'ejyji
ve'e ku ve'e je kya'aj dutuknukaajn
vinkex je pa'am jayu jetse'e
duyakjotkadaakni. 6 Atuva atoki
tse'e tyaajñ je Jesús ku ve'e du'ix

jẹ̱ts ka'a ve'e jyaanchjávajada;
kajpu̱n kajpu̱n tse'e ñu̱jkx jẹ̱tse'e jẹ̱
jayu du̱yak'ixpu̱k.

Ku jẹ̱ Jesús du̱'akẹ̱jxva'kxti jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ka'amaayva

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús du̱yaxmujk
jẹ̱ ñu̱makmẹ̱jtsk ixpa̱jkpada, jẹ̱tse'e
du̱'akẹ̱jxva'kxti nu̱mẹ̱jtsk jaty,
jẹ̱tse'e du̱mọọjy jẹ̱ kutojku̱n jẹ̱tse'e jẹ̱
kọ'ọyjáyuvap du̱yakpítsumdat jẹ̱m jẹ̱
jayu jya'vin ka̱jxmda. 8 Van'it tse'e
du̱tukpavaajñ jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
—Ka'a tse'e ti xmutsọọ'ndat juu'
ve'e m'ajọọtadap jẹ̱ja too' aajy, ka'a
tse'e xmutsọọ'ndat jẹ̱ tsapkaaky,
ka'a tse'e jẹ̱ apa̱jkin, ni ka'ava tse'e
jẹ̱ meen. Jẹ̱ mtajkji ve'e mpakáptap
9 jẹ̱tse'e jẹ̱ mka̱'a̱jk xtukva'agadat,
jẹ̱ts to'k ni'kxji ve'e jẹ̱ mvit
xmuna̱jkxtat juu' ve'e mjayẹ̱jptup.
10 Van'it tse'e du̱jaa'knu̱u̱jmi:
—Ku̱jyajomatu̱jka tse'e mtá̱kadat,
jẹ̱ja tse'e mnamyáyjadat pa̱n
vinxu̱p xa̱a̱j ve'e mtánada. 11 Ax
pa̱n pa̱n tse'e mkakuva̱jkju̱dup
uk mkah'amọtunaxuvaajnju̱dup,
mtsọọ'ndinup tse'e jẹ̱m jẹ̱tse'e
xvinxíttat jẹ̱ mtekta jẹ̱tse'e
vyánu̱ku̱t jẹ̱ naxvay juu' ve'e
tu̱xpava'akta jẹ̱m kyajpu̱n
jọọtm, ve'em tse'e du̱nu̱jávadat
jẹ̱ts ka'a jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ọya juu' ve'e
tyoondup. Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ,
nu̱yojke'e jẹ̱ jayu jẹ̱ tsaachpaatu̱n
yakmọọydinit ku ve'e jẹ̱ jayu
yaktọkimpayọ'ydinit jẹ̱ts ni ka'a
ve'e jẹ̱ sodómait jẹ̱ts jẹ̱ gomoorrait
jáyuda.
12 Van'it tse'e chọọ'ndi
jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ka'amaayva
jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu du̱na̱a̱jmada
jẹ̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit,
jẹ̱tse'e du̱masọọktinit jẹ̱ kyọ'ọy
joojntykinda. 13 Yakpítsumduva
tse'e jẹ̱ kọ'ọyjáyuvap jẹ̱m nu̱may
jẹ̱ jayu jya'vin ka̱jxmda jẹ̱tse'e
du̱pa̱a̱jmjada jẹ̱ olivos aceite jẹ̱m
nu̱may jẹ̱ pa'am jayu ñi'kxmda
kyọjmda jẹ̱tse'e du̱yakjọtka̱daaktini.

Ku jẹ̱ Yaknapẹ̱jtpa Juan y'ọọ'kni

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Ku ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ mya̱jin
vya'kxtk, van'it tse'e jẹ̱ yakkutojkpa
Herodes du̱mọtu. Jẹ̱me'e jẹ̱ jayu juu'
ve'e vaandu:
—Jẹ̱ Yaknapẹ̱jtpa Juan xa jẹ̱'ẹ̱
ve'e, jẹ̱'ẹ̱ tse'e joojntykpa̱jknuva
jẹ̱tse'e Jesús ñatyijju̱, jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e
y'ọ'yixju̱ jẹ̱tse'e jẹ̱ ma̱jin du̱tún.
15 Jẹ̱mpa tse'e pa̱n pa̱ne'e vaanduvap:
—Jẹ̱ Elías xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e.
Nay jẹ̱mpa tse'e pa̱n pa̱ne'e
vaanduvap:
—Jẹ̱'ẹ̱ xa ve'e nu̱to'k jẹ̱ Nte'yam
jẹ̱ y'ayook kọjtsna̱jxpa, ve'em ax
jo'n jẹ̱ ju̱jpit jáyuda juu' ve'e ijttu jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọjtsna̱jxpada.
16 Ax ku tse'e jẹ̱ yakkutojkpa Herodes
jẹ̱ ka̱ts du̱mọtu, van'it tse'e vyaajñ:
—Jẹ̱ Juan xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' a̱tse'e
nyakjayyukpojxjinu, jẹ̱'ẹ̱ tse'e
joojntykpa̱jknuva.
17 Ve'em tse'e vyaajñ ku̱x viinme'e
jẹ̱ Herodes jẹ̱ Juan du̱yakjamyajtsji
jẹ̱tse'e du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmji,
jẹ̱tse'e du̱yakjachoojmji. Ve'em tse'e
du̱tuujn jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk Herodías ka̱jx
juu' ve'e pya̱jknu, jẹ̱ y'uts Felipe
jẹ̱ ñu̱da̱'a̱x jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ijt. 18 Jidu̱'u̱m
tse'e jẹ̱ Juan jẹ̱ Herodes du̱nu̱u̱jmi:
—Ka'a xa ve'e jẹ̱ pava'nu̱n
du̱yakjaty jẹ̱tse'e xpá̱ku̱t jẹ̱ m'uts jẹ̱
ñu̱da̱'a̱x.

19 Ax jë tä'äxtäjk, myu'ëjkjupts
jë'ë ve'e jë Juan, chäjkpts jë'ë ve'e
jëtse'e jë Juan y'öö'kü̱t; ax kä'anum
tse'e y'ö'yixjü̱ 20 kü̱x chä'kipe'e jë
Herodes jë Juan. Kü̱x ñüja'vipe'e jëts
jë Nte'yam jë jyayu jë'ë ve'e jëts tü̱v
jë'ë ve'e jë jyáyuvin jë jyoojntykin,
jë'ë käjx tse'e dü̱kayakjaty jëtse'e
jë Juan y'öö'kü̱t. Chöjk tse'e jë
yakkutojkpa jëtse'e dü̱'amötunáxü̱t
juu' ve'e jë Juan kyöjts; ax ööy
tse'e tyunnavyinma'yünmöojyji
vinnaajknáx ku ve'e ve'em dü̱tuujn.
21 Ax jë'y tse'e jë xäaj ku ve'e
y'ö'yixji jë tä'äxtäjk jëtse'e jë Juan
y'öö'kü̱t, van'it jë'ë ve'e jyajty ku
ve'e jë Herodes jë kyë'xtkü̱n xäaj
dü̱mäjä tun vye'na. Yakjayukaay
tse'e jë Herodes. Jëm tse'e jë
ñü̱vinténivatäjk, jëm tse'e jë tojpa
juu' ve'e dü̱nü̱vintsänidup käkmiijl
jaty jë tojpatäjk, jëmpa tse'e pän
pän jatye'e dü̱nü̱májidup jëm
galiléait y'it jöötm. 22 Kaaydup
tse'e vyë'nada, van'it tse'e tyäjki
jë Herodías jë ñäax jëtse'e y'ejts.
Ööy tse'e dü̱tuntsojja'vidi jë
yakkutojkpa Herodes jëts pän pän
jatye'e myäatkaaydup myäat'ooktup
vye'na. Van'it tse'e jë yakkutojkpa
dü̱nü̱ujmi jë kiixü̱tä'äx:
—Amötuvü̱ äts pän ti ve'e mtsäjkp,
kü̱x nyákup ätse'e.
23 Van'it tse'e jë Nte'yam
dü̱yaknajxy jëtse'e vyaannuva:
—Nü̱jom tse'e pän vinxü̱p
ätse'e x'amötu, nyákupts ätse'e,
jyakojkmam ätse'e nyákü̱t jë
nkutojkü̱n.
24 Van'it tse'e jë kiixü̱tä'äx
vya'kpítsum jëtse'e öjts jë tyaak
dü̱mäatnakyätsjü̱, jëtse'e
dü̱'amötutü̱vi:
—¿Tis ätse'e kü̱n'amötu?
Van'it tse'e jë tyaak y'atsäajv:
—Amötuvü̱ jë Yaknäpëjtpa Juan jë
kyuvajk.
25 Jaty äa'k tse'e jë kiixü̱tä'äx
tyäjkinuva joma ve'e jë yakkutojkpa.
Van'it tse'e dü̱'amötu:
—Vë'ë ätse'e ntsäjkp jëtse'e ü̱xyam
jaty xyákü̱t jëm plato jöötm jë
Yaknäpëjtpa Juan jë kyuvajk.
26 Van'it tse'e jë yakkutojkpa
tyuntsaachvinmapyü̱jk. Ax
kä'a tse'e dü̱köjtstikü̱tsuva'añ
kü̱x távani ve'e jë Nte'yam
dü̱yaknaxy vye'na jëts távani ve'e
jë jayu dü̱'amötunaxta juu' ve'e
myäatkaaydup myäat'ooktup vye'na.
27 Jë'ë käjx tse'e tun jatyji to'k jë
tyojpa dü̱kejx jëtse'e näjkx jë Juan jë
kyuvajk dü̱yaktsäa'n. 28 Van'it tse'e
jë tojpa ñü̱jkx jëtse'e öjts dü̱yukpux
jëp poxü̱ntü̱jkp, jëtse'e dü̱yaknü̱jkx
jë kyuvajk jëm plato jöötm, jëtse'e
dü̱möojy jë kiixü̱tä'äx. Van'it tse'e jë
kiixü̱tä'äx jë tyaak dü̱möojy jë Juan
jë kyuvajk.
29 Ax ku tse'e jë Juan
jë y'ixpäjkpatäjk dü̱mötudi,
van'it tse'e jyë'ydi jëtse'e öjts
dü̱yaktsöö'ndini jë ñi'kx jë kyöpk,
jëtse'e dü̱yaknaxtäjkidini.

Ku jë Jesús jë jayu dü̱yakkaajy nü̱mugööxk miijl naxy

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Van'it tse'e jë kukätsivatäjk
vyimpijttini joma ve'e jë Jesús
jëtse'e dü̱vaajnjidi pän ti jatye'e
öjts dü̱tonda jëts vintsö ve'e jë jayu
dü̱yak'ixpäjkti. 31 Van'it tse'e jë
Jesús ñä'mü̱xjidi:
—Ja'mda apü̱k jëtse'e vëë'n
mpöö'kxumdat.

Ve'em tse'e vyaajñ kux je
numay jayu ve'e navyinnajxjup
navyintajkijup, ka'a ve'e
y'avaatsuvada jetse'e kyáydat. 32 Ax
van'it tse'e aje'ejyjida dupajkti
to'k je barco jetse'e ñajkxti joma
ve'e kyapantsuuna. 33 Numay tse'e
du'ixti ku ve'e choo'ndi jetse'e
du'ixkajpti je Jesús. Van'it tse'e
noomp ñajkxti je numay jayu, jem
tse'e may kajpun kajxm choo'nda,
jetse'e too'vajkp jye'ydi je numay
jayu jets ux'ook juu' ve'e jem barco
jootm najkxtu. 34 Ku ve'e je Jesús
jem barco jootm vya'kpítsum,
van'it tse'e du'ix je numay jayu,
yaktukmo'ttu tse'e kux ve'em xa je'e
ve'eda ax jo'n je carnero juu' ve'e
je vyinténiva ka'ijtuxjudup. Van'it
tse'e je jayu duyak'ixpujk, may viijn
tse'e juu' jaty duvaajnjidi. 35 Ax ku
tse'e je it tyánayini, van'it tse'e
je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi.
Van'it tse'e je Jesús dunuujmidi:
—Tánani ve'e uxyam ya it jets ka'a
tse'e yaja pyantsuuna. 36 Pakejxtini
to'k aaj ya jáyuda jetse'e ñajkxtat
jem kam jootm jets jem kajpun
kajxm juu' ve'e tamanaat, ve'em
tse'e je kyaaky je tyojkx dujóydat,
kux ka'a ve'e dumaadada ti ve'e
kyáydap jya'kxtap.
37 Van'it tse'e je Jesús
y'atsoojvjidi:
—Miits ya'a ve'e myakkáydap.
Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
y'atsoojvjidi:
—¡Mejtsk mókupx xaaj numutún
jo'n xa ve'e je meen dutsak jetse'e
je tsapkaaky yaktukjóyut jetse'e ya
jayu kyáydat!
38 Van'it tse'e je Jesús
y'amotutúvijidi:
—¿Vinxup tse'e jep je
mtsapkaakyta? Ixta n'it.
Ku tse'e dunuja'vidi, van'it tse'e
vyaandi:
—Mugooxk xa jepe'e je tsapkaaky
jets mejtsk je ajkx.
39 Van'it tse'e je Jesús
dutukpavaandi jetse'e je jayu
duyak'ajxtuktat jem tsoots kajxm
to'k jakaa'a jaty. 40 Ajxtktu tse'e
je jayu to'k jakaa'a jaty, numókupx
jaty jets nuvujxtkupxuk majk jaty.
41 Van'it tse'e je Jesús dukoojnuk
mugooxk je tsapkaaky jets mejtsk
je ajkx. Van'it tse'e jem tsajm
tso pyat'ix jetse'e je Nte'yam
dukukojtsji. Van'it tse'e je tsapkaaky
dutojkva'kxy jetse'e dumoojy
je y'ixpajkpatajk jetse'e je jayu
dutukvinkukáyadat. Yakva'kxpa
tse'e je Jesús mejtsk je ajkx, jetse'e
je y'ixpajkpatajk anañujoma
dumokyujx. 42 Ax nujom tse'e je
jayu kyaaydi jetse'e kyooxjidi. 43 Ku
ve'e je jayu kyakyajxti, van'it tse'e
dupakmojktini jamakmejtsk kach je
tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax
juu' ve'e vintaannu. 44 Juu' jaty tse'e
kaaydu, numugooxk miijlts je'e ve'e
y'ijtti je yaa'tyajkta.

Ku je Jesús yo'y jem nani'kxm

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Jatyji tse'e je Jesús dupavaajñ
je y'ixpajkpatajk jetse'e tyákadat
jem barco jootm jetse'e ñajkxtat
jem jado'k ado'om maja naakaya
pa'am joma ve'e je kajpun juu' ve'e
Betsaida duxaaj, je'e tse'e najkxtap
namvaate'e je Jesús je numay
jayu dupakejxtini. 46 Távani tse'e
je numay jayu dupakejxtini vye'na,
van'it tse'e je Jesús dujaa'kvimpejt

je̱ tonu̱n je̱tse'e o̱jts chapka̱ts. 47 Ku
ve'e je̱ it kyo̱o̱'tsini, je̱m tse'e
vye'na je̱ barco maja̱ na̱'akaya
jo̱o̱tm; ax je̱ Jesús, jé̱jats je̱'e̱ ve'e
naxku̱jx naaydum. 48 Van'it tse'e
je̱ Jesús du̱'ix je̱ts noo'kxtinupe'e
ku ve'e du̱japakaa'pta je̱ barco, ku̱x
je̱ ma̱kk po̱j ve'e vinkumi'nijidup.
Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na,
van'it tse'e je̱ Jesús pyana̱jkxjidi,
je̱m tse'e na̱ni'kxm yo̱'o̱y,
ukvinnaxuvaajnju̱dup tse'e. 49 Ax
ku tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱'ixti
je̱ts je̱me'e na̱ni'kxm yo̱'yp myets,
ve'em tse'e vyinmaaydi je̱ts jado'k
ítumit jayu je̱'e̱ ve'e. Van'it tse'e
y'aka̱a̱'stkti, 50 ku̱x anañu̱joma ve'e
du̱'ixti je̱tse'e cha̱'kidi. Ax jatyji
tse'e je̱ Jesús myuko̱jtsjidi, je̱tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
—¡Jo̱t'amájada, a̱ts xa je̱ja, kadi
mtsa̱'a̱gada!
51 Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki
je̱'e̱ ma̱a̱tta je̱m barco jo̱o̱tm.
Tun jatyji tse'e pyo̱j'atúvi. Van'it
tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk atu̱va
ato̱ki tyuntaandi, 52 ka'a ve'e
du̱vinmótudi ti ve'e je̱ Jesús tyoon
ku ve'e du̱tojkva'kxy je̱ tsapkaaky
je̱tse'e je̱ nu̱may jayu du̱yakkaajy,
ku̱x ma̱kke'e je̱ kyuvajkta.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky je̱ pa'am jáyuda je̱p Genesaret

(Mt. 14.34-36)

53 Ku ve'e du̱tuknajxti je̱ maja̱
na̱'aka̱aya, van'it tse'e jye̱'ydi
je̱m genesarétit y'it jo̱o̱tm. Je̱m
tse'e je̱ byaarco du̱kuva̱a̱'ndi je̱ja
na̱pa'ayi. 54 Ax ku tse'e pyítsumdi
je̱m barco jo̱o̱tm, jatyji tse'e je̱ jayu
je̱ Jesús du̱'ixkajpti. 55 Van'it tse'e
y'anomva'kxti je̱m tso̱v je̱tse'e je̱
Jesús je̱ pa'am jayu du̱tuknu̱na̱jkxti
je̱m maajntku̱n ka̱jxm pa̱n joma tso̱
ve'e du̱mótuda je̱ts je̱me'e je̱ Jesús
vyídu̱t. 56 Jyajomakajpu̱nku̱jxa
tse'e je̱ Jesús tya̱jki ukpu̱ joma ve'e
ñajxy je̱m kam jo̱o̱tm, je̱m tse'e
du̱pa̱a̱mdi too' am je̱ pa'am jayu
je̱tse'e du̱munoo'kxtkti je̱ Jesús
je̱tse'e du̱yakjátu̱t je̱tse'e yakto̱o̱jnjat
ku̱jyavitu̱paa'vjya. Ax pa̱n pa̱n
jaty tse'e du̱to̱o̱ndu je̱ Jesús je̱ vyit,
jo̱tka̱daaktinu tse'e.

Kyo̱'o̱yja'vipe'e je̱ Jesús ku ve'e je̱ jayu du̱kakutyún je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n

(Mt. 15.1-9)

7 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t
je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk
ñay'amojkijidi joma ve'e je̱ Jesús,
je̱m tse'e Jerusalén cho̱o̱'nda. 2 Ax
je̱m tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
juu' ve'e kaaydu, ka'ats je̱'e̱ ve'e
too'va̱jkp kya̱pojti joma vaat je̱
kya̱ta̱jkts ax jo'n je̱ ju̱jpit jayu je̱
pyava'nu̱nda, yaktijpapts je̱'e̱ ve'e
je̱ jáyuda je̱ts ka'a ve'e vya'ajtsada
je̱ kya̱'a̱j. Íxju̱du tse'e je̱ fariseota̱jk
je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk.
3 Ku̱xe'e je̱ fariseota̱jk je̱ts nu̱jom
je̱ israeejlit jayu du̱yak'itta je̱
pava'nu̱n juu' ve'e je̱ ju̱jpit jayu
yakta'nu̱xju̱du; pa̱n ka'a ve'e
kya̱pojta je̱ kya̱ta̱jkts paat ax jo'n je̱
ju̱jpit jayu je̱ pyava'nu̱nda, ka'a tse'e
kyayda. 4 Ax ku tse'e vyimpijttini
je̱p maa'y ja̱a̱tp, pa̱n ka'a ve'e
too'va̱jkp ve'em kya̱pojta, ka'a tse'e
kyayda. Ax ve'em tse'e du̱yak'itta
ti jaty viijnk pava'nu̱n, ax jo'n je̱
tuk'a'ooguin je̱ts je̱ o̱o̱'y yakpuj,
je̱ pojxu̱n to'ts je̱ts je̱ maajntku̱n.
5 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t

je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk
du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ Jesús:
—¿Tya̱jx tse'e ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk
du̱katonda ax jo'n je̱ ju̱jpit jayu
je̱ pava'nu̱n xyaktaajnjimdi je̱tse'e
ve'emji kyayda? Ka'a tse'e je̱ kya̱'a̱j
du̱yakva'atsta.
6 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱ajv:
—Me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta. O̱ye'e
miits ka̱jxta je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa Isaías du̱'ava'ni.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱jatyaajñ juu' ve'e je̱
Nte'yam kyo̱jts:
Y'amji xa ve'e ya̱ jayu a̱ts
xvinjávada xvintsa̱'a̱gada,
ax xtukmujékumidupts a̱tse'e je̱
jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda.
7 Tónaji xa je̱'e̱ ve'e ñatyijjada je̱ts
xvinja'vidup xvintsa̱'kidup a̱ts
je̱'e̱ ve'e,
tyuk'íxtupts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
je̱ pyava'nu̱nda ax jo'n a̱ts je̱
mpava'nu̱n ku̱y'ijt jo'n.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jatyaajñ.
8 Mpana̱jkxtup xa ve'e je̱ jayu
je̱ pyava'nu̱nda, ve'em ax jo'n je̱
tuk'a'ooguin je̱ts je̱ o̱o̱'y yakpuj, je̱ts
juu' jatye'e viijnk pava'nu̱nda. Ku̱x
tse'e ve'em xtonda, mmaso̱o̱ktup
tse'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n.
9 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¡O̱o̱y xa miitse'e xtunjatta
vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n
xyakma'atta je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e ve'em
xpana̱jkxta je̱ pava'nu̱n juu' ve'e
je̱ ju̱jpit jayu myakta'nu̱xju̱du!
10 Ku̱x jidu̱'u̱me'e vya'añ je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n: "Vintsa̱'a̱gada je̱
mtee' je̱ mtaak." Vaampap tse'e
jidu̱'u̱m: "Pa̱n pa̱n tse'e je̱ tyee'
ukpu̱ je̱ tyaak du̱vinko̱jtspe̱jtp,
kutúkanits je̱'e̱ ve'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n."
11 Je̱ts miitse'e mvaandup je̱ts
o̱'yipe'e je̱tse'e je̱ jayu je̱ tyee'
ukpu̱ je̱ tyaak du̱na̱a̱jmat: "Ka'a
xa a̱tse'e x'uk'o̱'yixjini je̱ts a̱ts
mitse'e mputá̱kat, ku̱x nu̱jome'e
juu' a̱tse'e n'ixp njayejpp, je̱
Corbaants je̱'e̱ ve'e." (Jidu̱'u̱mts
ya̱'a̱ ve'e kya̱tsa̱pítsum, je̱ Nte'yam
yaktukmuya̱x.) 12 Ax ve'emts
miitse'e xkayak'óyada je̱tse'e je̱ jayu
je̱ tyee' ukpu̱ je̱ tyaak du̱putá̱kat,
13 myaktaandupe'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ax jo'n ku̱kyatuujn ku ve'e
xpana̱jkxta je̱ ju̱jpit jayu je̱ y'avintso̱
pava'nu̱nda. Jéjava tse'e may viijn
juu' ve'e nay ve'em mtoondup.
14 Jado'k nax tse'e je̱ Jesús
du̱yaxmojknuva je̱ nu̱may jayu,
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Amo̱tunaxta anañu̱joma je̱tse'e
xvinmó̱tudat. 15 Pa̱n ti ve'e je̱ jayu
kyaayp jyu̱'kxp, ka je̱'e̱ ka̱jxapts
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp.
Juu' tse'e je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm
tso̱o̱'mp ka óyap, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp. 16 Pa̱n
pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk,
va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta.

Ka je̱ ka'yu̱n je̱ ja̱'kxu̱n ka̱jxape'e je̱ jayu y'it je̱p to̱kin ja̱a̱tp

(Mt. 15.10-20)

17 Ku ve'e je̱ Jesús pyítsum
je̱m nu̱may jayu akojkm, van'it
tse'e je̱p tu̱jkp tya̱jki, je̱tse'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutú̱vijidi pa̱n
vintso̱ ve'e yakko̱jtsva'ach juu' ve'e
tyukmu'a'ixmojki. 18 Van'it tse'e je̱
Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Nay ve'empats miitse'eda,
¿ka'a ve'e xvinmó̱tuda? ¿Ka'a ve'e
xnu̱jávada je̱ts jyatía pa̱n ti ve'e
je̱ jayu kyaayp jyu̱'kxp, ka je̱'e̱
ka̱jxapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu y'it je̱p

tokin jaatp?, 19 kux ka jémap je'e
ve'e jya'vin kajxm ñujkx, jeme'e
jyootm, jetse'e ñaxy.
Ax ve'em tse'e je Jesús
dukojtsvaach jets nvaate'e je jayu
dukáydat duja'kxtat nujom je kaaky
je ju'kx, va'ajtsanits je'e ve'e.
20 Vaampa tse'e jidu'um:
—Juu' tse'e je jayu jem jya'vin
kajxm tsoo'mp ka óyap, je'e kajx
tse'e je jayu y'it jep tokin jaatp,
21 kux jeme'e jya'vin kajxm chaa'n je
ko'oy vinma'yun, van'it tse'e je jayu
je navyajkun duyakvintsa'kintókida,
je kats dutukmaatjayépta je yaa'y je
ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup,
yakjayu'oo'kta, myee'tsta, 22 juu'
dunas'ayóvada, je kyo'oy je'e
dutonda, je jayu duvin'aa'nda,
dukatuktso'otyónda juu' ve'e
tyoondup ka óyap, vyintókada,
vyinkojtspétta, ñamyájajada, ka
vintúvap y'itta. 23 Jem tse'e je jayu
jya'vin kajxm nujom ya ka óyap
chaa'n, je'e kajxts je'e ve'e je jayu
y'it jep tokin jaatp.

To'k je sirofeníciait ta'axtajk juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vi

(Mt. 15.21-28)

24 Jem tse'e je Jesús choo'nni
jetse'e ñujkx jem tiirovit jets
sidoonit y'it jootmda. Van'it
tse'e jep tujkp tyajki, ka'a
ve'e du'uktsajk jetse'e je jayu
kuy'ixji kuñuja'viji. 25 Jatyji ve'e
dumotu to'k je ta'axtajk juu'
ve'e jem je ñaax jya'vin kajxm
je ko'oyjáyuvap. Van'it tse'e je
ta'axtajk je Jesús duvinkutami
jetse'e duvinkoxkteni. 26 Ax ka'a
tse'e je ta'axtajk y'israeejlitjáyuva,
sirofeníciait jayu je'e ve'e. Je'e tse'e
je Jesús dumunoo'kxtk jetse'e je
ko'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je
ñaax jya'vin kajxm. 27 Van'it tse'e je
Jesús ña'muxji:
—Pan mputákap ats mitse'e jets
ka'a ve'e je israeejlit jáyuda, ve'emts
je'e ve'e ax jo'n je pi'k ónuk je kyaaky
yakpujkja jetse'e je ok yakma'a.
28 Ax van'it tse'e je ta'axtajk
y'atsaajv:
—Ve'emam xa je'e ve'e. Jyave'ema
tse'e, kyamyojktupts je'e ve'e je ok
jep mesa pa'tkup juu' ve'e je pi'k
ónuk y'uxkaaydup.
29 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Najkxni, oy xa ve'e tum'atsav.
Távani tse'e je ko'oyjáyuvap
pyítsumni jem je mnaax jya'vin
kajxm.
30 Ax van'it tse'e ñajkxni jem
tyak'am, jetse'e dupaaty je ñaax
myaanni jem maajntkun kajxm,
távani ve'e je ko'oyjáyuvap
pyítsumni jem jya'vin kajxm.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e nat jets atán

31 Van'it tse'e je Jesús choo'nni
jem Tiro, jetse'e jem sidoonit
kyajpun kajxm ñajxy. Van'it tse'e
tyajki jem decápolisit y'it jootm
jetse'e jye'y jeja galiléait myaja
na'akaya pa'ayi. 32 Van'it tse'e to'k
je jayu duyakje'ydi juu' ve'e nat
jets atán, jetse'e dumunoo'kxtkti
jetse'e je kya'aj dutuknukónut.
33 Van'it tse'e je Jesús duyaknujkx
apuk je jayu, je numay jayu ve'e
vyinva'kvaats, jetse'e je kya'ónuk
du'akoo'pi jep je jayu tyaatskup.
Van'it tse'e je chuj dutuktaajn jem je
jayu tyotskajxm, 34 jeme'e tsajm tso
pyat'ix, myajxej, jetse'e vyaajñ:

—¡Efata! (Jidu̱'u̱mts ya̱'a̱ ve'e
kya̱tsa̱pítsum, ava'atsu̱.)
35 Ax jatyji tse'e je̱ tyaatsk va'an
me̱jtsk ado'om y'avaach je̱tse'e
yónu̱kiva je̱ tyo̱o̱ts, je̱tse'e o̱y
kyo̱jtsni. 36 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱
nu̱may jayu ma̱kk du̱tuknu̱u̱jmidi
je̱ts ni pa̱na ve'e du̱kavaajnjadat. Ax
ka'a tse'e ve'em du̱toondi, nu̱yojke'e
du̱tun'avanva'kxtini. 37 Atu̱va ato̱ki
tse'e je̱ jayu du̱tuntuktaandi je̱tse'e
vyaandi:
—Nu̱jom xa ya̱'a̱ ve'e o̱y du̱tún,
yakmo̱tupu̱jkpts ya̱'a̱ ve'e je̱ nat jayu
je̱tse'e je̱ oom jayu du̱yakko̱jtspú̱k.

Ku je̱ Jesús je̱ jayu du̱yakkaajy nu̱maktaaxk miijl naxy

(Mt. 15.32-39)

8 Ve'em tse'e jyajtpa van'it,
je̱tse'e nu̱may je̱ jayu
ñay'amojkijiduva, ka'a ve'e tii
ti ve'e kyáydap jya̱'kxtap. Van'it
tse'e je̱ Jesús du̱yaxmujk je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
2 —Ntukmo̱'ttup xa a̱tse'e ya̱
nu̱may jayu ku̱x toojk xa̱a̱jani
ve'e y'itta a̱ts ma̱a̱t, ka'a tse'e tii ti
ve'e kyáydap jya̱'kxtap. 3 Je̱ts pa̱n
mpake̱jxtinupts a̱tse'e ve'emji je̱m
tya̱k'amda yu'o̱o̱'kjup, je̱ja tse'e
too' aajy je̱ yooj yaknoo'kxjidinit,
ku̱x je̱me'e je̱ jayu juu' ve'e jékum
tso̱o̱'ndu.
4 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
y'atso̱o̱jvjidi:
—¿Jómase'e je̱ tsapkaaky cho̱o̱'nu̱t
je̱ts ya̱'a̱ ve'e kyáydat?, ku̱x ka'a xa
ve'e yaja pya̱ntsu̱u̱na.
5 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vinxu̱p tse'e je̱p je̱
mtsapkaakyta?
Je̱tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Vuxtojtu̱k.
6 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may
jayu du̱pavaajñ je̱tse'e y'a̱jxtu̱ktat
je̱ja naxku̱jx. Ku ve'e y'a̱jxtkti,
van'it tse'e du̱ka̱a̱jy vuxtojtu̱k je̱
tsapkaaky. Van'it tse'e je̱ Nte'yam
du̱kuko̱jtsji je̱tse'e du̱tojkva'kxy je̱
tsapkaaky, je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱mo̱o̱jy, je̱'e̱ tse'e je̱ nu̱may
jayu du̱tukvinkuka̱'yidu. 7 Je̱ppa
tse'e to'k me̱jtsk je̱ pi'k ajkx
du̱ma̱a̱diduva vye'na. Van'it tse'e
du̱kunuu'kx, je̱tse'e du̱pavaajñ
je̱tse'e je̱ ajkx du̱mo̱o̱yduvat
je̱ nu̱may jayu. 8 Kaaydu tse'e je̱
jayu, je̱tse'e kyooxjidi. Van'it tse'e
du̱pa̱kmojktini javuxtojtu̱k kach je̱
tsapkaaky kunax je̱ts je̱ ajkx kunax;
9 ax nu̱maktaaxk miijl jo'n tse'e
y'ijtti je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e kaaydu.
Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu
du̱pake̱jxtini, 10 je̱tse'e tya̱jki je̱m
barco jo̱o̱tm ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk;
je̱m tse'e dalmanútait y'it jo̱o̱tm
ña̱jkxti.

Ku je̱ fariseota̱jk du̱'amó̱tudi je̱ tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk
je̱ Jesús du̱vinkutá̱midi je̱tse'e
du̱'amó̱tudi je̱tse'e tyo'nu̱xjadat je̱
tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin, ve'em tse'e
du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts je̱ Nte'yam
ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. 12 Van'it tse'e
je̱ Jesús mya̱jxej je̱tse'e vyaajñ:
—¿Tya̱jxts ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu
du̱'amó̱tuda je̱ts a̱tse'e ntoojnjadat
je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin je̱tse'e ve'em juu'
du̱jaanchjávadat? Tyú̱vam xa a̱tse'e
nva'añ je̱ts ka'a ve'e ya̱ jayu je̱ ma̱ja̱
nu̱ja'vin du̱'íxtat.

13 Van'it tse'e dumasookti je
numay jayu jetse'e tyajkinuva jem
barco jootm, jetse'e ñujkx jem
jado'k ado'om maja na'akaya pa'am.

Je fariseo je y'ixpajkun tse'e je jayu duyakvinmamya'tp

(Mt. 16.5-12)

14 Ax jyaa'tyókidu tse'e je Jesús je
y'ixpajkpatajk jetse'e je tsapkaaky
kudupaamdi jem barco jootm, tun
to'kji tse'e dumaadada. 15 Van'it
tse'e je Jesús tyukpavaajnjidi,
jetse'e ña'muxjidi:
—Mnay'íxjadap tse'e jetse'e
xkakuváktat je levadura juu'
ve'e je fariseotajk jye'eda jets je
yakkutojkpa Herodes jye'e.
16 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
ñavyaajnjidi:
—Je'e kajx xa ya'a ve'e ve'em
vya'añ kuxe'e je tsapkaaky
tunkayakmejtsumda.
17 Ax ku tse'e je Jesús dunuja'vi,
van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
dunuujmidi:
—¿Tyajxse'e mva'anda jets ka'a
ve'e je tsapkaaky tuxyakmetsta?
¿Ka'a ve'e xvinmótuda? ¿Ka'a
ve'e xvinjávada? ¿Makke'e je
mkuvajkta? 18 ¿Jeme'e je mviijnda
jetse'e xka'ixta? ¿Jeme'e je
mtaatskta jetse'e xkamótuda? ¿Ka'a
ve'e xjaa'myétsta? 19 Ku atse'e
ntojkva'kxy mugooxk je tsapkaaky
jetse'e numugooxk miijl naxy je
jayu kyaaydi, ¿vinxup kach tse'e
xpakmojktini je tsapkaaky kunax?
Jetse'e y'atsoovdi:
—Makmejtsk kachse'e.
20 Van'it tse'e je Jesús
y'amotutúvijidi:
—Ax ku tse'e vuxtojtuk je
tsapkaaky vye'na jets numaktaaxk
miijl naxy je jáyuda, ¿vinxup kach
tse'e xpakmojktini?
Jetse'e y'atsoovdi:
—Vuxtojtuk kachse'e.
21 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—¿Tyajx tse'e xkavinmótuda?

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je viints jayu jep Betsaida

22 Je'ydu tse'e jem betsáidait
kyajpun kajxm. Van'it tse'e to'k je
viints jayu dutuknunajkxti je Jesús
jetse'e dumunoo'kxtkti jetse'e
dutónut je viints jayu. 23 Van'it
tse'e je Jesús je viints jayu je kya'aj
dumajch jetse'e duyaknujkx jem
kajpun pa'am, jetse'e je chuj
dupaajmji je vyiijn. Van'it tse'e
du'amotutuvi je viints jayu pan
y'ixpe'e oyvinxupa. 24 Van'it tse'e
y'ixva'kxy, jetse'e vyaajñ:
—N'ixp atse'e je jayu yo'oyda;
ve'em tse'e kye'exta ax jo'n je kup
kuyo'ydi jo'n.
25 Van'it tse'e je Jesús
vyinkuto'nijinuva, jetse'e je
viints jayu je vyiijn y'o'yikajxni,
jyotkadaakni, va'ajts tse'e je vyiijn
dutuk'ixni nujom juu' jaty. 26 Van'it
tse'e jem tyak'am dupakejxni jetse'e
dunuujmi:
—Ka'a tse'e mtákat jem kajpun
jootm; ni pana tse'e jem xkavaajnjat.

Ku je Pedro du'ava'ni jets je Jesús je'e ve'e je Cristo

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Van'it tse'e je Jesús chaa'n maat
je y'ixpajkpatajk jetse'e ñajkxti jem
Cesarea de Filipo. Jeena ve'e too'

aajy vyëˈnada, vanˈit tseˈe jë Jesús jë
yˈixpäjkpatäjk düˈamötutüvidi:
—¿Vintsösеˈe jë jayu vyaˈanda,
pänük ätseˈe?
28 Vanˈit tseˈe yˈatsöövdi:
—Jëm xa veˈe päneˈe vaandup
jëts mitseˈe jë Yaknäpëjtpa Juan,
jëm tseˈe päneˈe vaanduvap jëts
jë Elías mitseˈe, ax nay jëmpa
tseˈe pän päneˈe vaanduvap
jëts mitseˈe nütoˈk jë Nteˈyam
jë yˈayook köjtsnajxpa juuˈ veˈe
jüjpani ööˈktinu, ax jëˈëk tseˈe
joojntykpäjknuva.
29 Vanˈit tseˈe jë Jesús
yˈamötutüvijidi:
—Jëts miitsta, ¿vintsöts miitseˈe
mvaˈanda jëts pän ätseˈe?
Vanˈit tseˈe jë Pedro yˈatsääjv:
—Mits xa jëˈë veˈe jë Cristo, juuˈ
veˈe jë Nteˈyam vyinköön jëtseˈe
yakkutojknit.
30 Vanˈit tseˈe jë Jesús
tyukpavaajnjidi jëts ni päna veˈe
dükavaajnjadat jëts jëˈë jëˈë veˈe jë
Cristo.

Ku jë Jesús düˈavaˈni jë yˈööˈkün
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Vanˈit tseˈe jë Jesús
jë yˈixpäjkpatäjk jidüˈüm
düyakˈixpäjkˈukvaajñ:
—Tun vinköpk jëˈë veˈe jëts ätseˈe
ööy ntuntsaachpaaˈtüt. Kaˈats ätseˈe
xkuvä́ktat jë israeejlit jë myújit
jáyuda, jë teeˈtäjk jë vyintsända, jëts
jë tsaptüjkpit yakˈixpäjkpatäjkta;
xyakˈööˈktapts ätseˈe jë jayu,
ax joojntykpäjknuvapts ätseˈe
kutoojk xääj, äts, jë Jayu Juuˈ veˈe
Nüpäämdüka Ijtp.
32 Vaˈajts tseˈe dükäjts yä ayook.
Vanˈit tseˈe jë Pedro jë Jesús apük
düjavaäjv jëtseˈe dütuknüüjmi
küxeˈe veˈem vyaajñ. 33 Vanˈit tseˈe jë
Jesús vyaˈkümpijt jëtseˈe düˈaˈixtk
jë yˈixpäjkpatäjk, jëtseˈe jë Pedro
dünüüjmi:
—¡Vinvaˈkvaˈatsü äts!
Mmäätnavyääˈnjup xa mitseˈe jë
Satanás ku veˈe veˈem xkäts, kaˈa xa
mitseˈe veˈem jë vinmaˈyün xjayep
ax joˈn jë Nteˈyam, veˈem mitseˈe jë
vinmaˈyün xjayep ax joˈn jë jayu.
34 Vanˈit tseˈe jë Jesús jë
nümay jayu düyaaxjidi määt jë
yˈixpäjkpatäjk jëtseˈe dünüüjmidi:
—Pän pän xa veˈe dütsöjkp
jëtseˈe yˈijtnit äts määt, vaˈan
tseˈe dümasökkäjxni jë yˈavintsö
vinmaˈyün, jë jyööt jë jyaˈvin
dümäkkpä́müt jëtseˈe chaachpaaˈtüt
ax joˈn jë jayu juuˈ veˈe jë
yˈööˈkün düˈanäjkxip ku veˈe
jë cryuuz düpakü̇ˈü̇, jëts ätseˈe
xpamiinnit. 35 Küx pän pän ätseˈe
xkajaanchjaˈvip küxeˈe dütsäˈäga jë
yˈööˈkün, kaˈats jëˈë veˈe düjayépüt jë
joojntykin juuˈ veˈe xäˈma käjx ijtp;
ax pän pänts ätseˈe ijtp xjaanchjaˈvip,
óyameˈe yˈööˈküt äts käjx jëts jë öy
käts jë öy ayook käjxpa, jëˈë tseˈe
düjayëjpnup jë joojntykin juuˈ veˈe
xäˈma käjx ijtp. 36 Ni vinxüpa
xa jëˈë veˈe jë jayu kyatoˈnüxjüt
ku veˈe düjëˈëikä́xüt nüjom yä
naxviijnit it jëtseˈe vyintökinit
jë jayu jë jyööt jë jyaˈvin. 37 Ax ku
tseˈe jë jayu vintöki yˈit, kaˈa xa
veˈe tii ti veˈe jë jayu küdüyaky
jëtseˈe düjayëjpnit jë joojntykin
juuˈ veˈe xäˈma käjx ijtp. 38 Küx
pän pän xa ätseˈe xtuktsöˈötyoomp
jëtseˈe dütuktsöˈötyoompa juuˈ
ätseˈe nkäjtsp yaja yä tökinax jayu
vyinkujkta juuˈ veˈe jë Nteˈyam

dṵmaso̱o̱ktup, ntuktso̱'o̱tyoompapts
a̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e nmiinnuvat
je̱ nTee' je̱ mya̱jin ma̱a̱t je̱ts ma̱a̱t je̱
va'ajts aangelesta̱jk, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nṵpa̱a̱mdṵka Ijtp.

9 Van'it tse'e je̱ Jesús
ña'mṵxjidinuva:
—Tyṵ́vam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts je̱ja
ve'e yaja je̱ jayu juu' ve'e ka'o̱o̱'ktup,
van'ítnume'e ku ve'e tá̱vani dṵ'ixta
vye'na je̱ Nte'yam je̱ kyutojkṵn
ma̱kk dṵmumiinni.

Ku je̱ Jesús tyikts je̱tse'e y'ajaj y'atṵ'kx

(Mt. 17.1-9; Lc. 9.28-36)

2 Kutojtṵk xa̱a̱j tse'e je̱ Jesús
dṵvo̱vṵtsa̱a̱'n je̱ Pedro ma̱a̱t
je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan, je̱tse'e
je̱'e̱jyjida dṵva̱a̱jv apṵk joma ve'e
to'k je̱ ko̱pk juu' ve'e ka̱jxm. Van'it
tse'e tyikts je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta,
3 je̱tse'e je̱ vyit o̱jts jyajtni ajajp
ata̱'kxp, va'ajts po̱o̱'p, ve'em ax jo'n
je̱ tsap'a̱a̱'pk, ve'em ax jo'n ni pa̱na
kya'o̱'yixjṵ je̱tse'e dṵpojpo̱o̱'pat yaja
naxviijn. 4 Van'it tse'e vya'kke̱'xti
je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta je̱ Elías
ma̱a̱t je̱ Moisés, je̱tse'e je̱ Jesús
dṵma̱a̱tnakyo̱jtsjidi. 5 Van'it tse'e je̱
Pedro je̱ Jesús dṵnṵṵjmi:
—Yak'ixpa̱jkpa, o̱y xa je̱'e̱ ve'e
ku a̱a̱tse'e yaja n'it. Va'ants a̱a̱ts
dṵpṵmṵ toojk je̱ pi'k ojts atya̱jk:
to'k mits mje̱'e̱, je̱ts to'k je̱ Moisés
jye̱'e̱, je̱ts jado'k je̱ Elías jye̱'e̱.
6 Ve'em tse'e vyaajñ kṵx ka'a
ve'e dṵnṵjava vye'na je̱ts ti ve'e
kya̱jtsp, tsa̱'kidu ve'e o̱o̱y. 7 Van'it
tse'e to'k pa̱k je̱ vínṵts ñṵje̱'yjidi
je̱tse'e yo'tsjidi; je̱p tse'e vínṵts
ja̱a̱tp dṵ'amo̱tunajxti to'k je̱ ayook.
Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:
—Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onṵk, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp. Amo̱tunaxta
juu' ve'e kya̱jtsp.
8 Ax ku tse'e jyo̱o̱'k'ix'avíttini,
ka'a tse'e dṵ'ukpa̱n'ixpaattini,
naaydume'e je̱ Jesús.
9 Ku ve'e je̱m ko̱pk viinm
kya̱daaktini, van'it tse'e je̱ Jesús
ma̱kk tyukna̱'mṵxjidi:
—Ka'a tse'e pa̱n xvaajnjadat ti
ve'e tṵx'ixta, van'ítnume'e ku ve'e
tá̱vani a̱ts n'o̱o̱'kni vye'na je̱ts a̱tse'e
njoojntykpa̱jknuvat, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nṵpa̱a̱mdṵka Ijtp.
10 Ax kyutyoondu tse'e je̱ Jesús
je̱ y'ayook ax jo'n yaknṵṵjmidi.
Je̱tse'e ñay'amo̱tutṵ́vijidi pa̱n
ti je̱'e̱ ve'e tyijp ku ve'e je̱ jayu
jyoojntykpa̱jknuvat.

Je̱ Yaknṵpe̱jtpa Juan tse'e je̱ jayu dṵyakvimpijt je̱ Nte'yam ma̱a̱t

(Mt. 17.10-13)

11 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutṵ́vijidi:
—¿Tya̱jxse'e je̱ tsaptṵjkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk vya'anda je̱ts tun
vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e too'va̱jkp
je̱ Elías myiinnuvat je̱ts ka'a ve'e je̱
Cristo?
12 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Tyṵ́vam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts
miinnuvape'e too'va̱jkp je̱ Elías
je̱tse'e nṵjom dṵyak'o̱'yinuvat. ¿Ax
vintso̱ tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ a̱ts ka̱jx?, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nṵpa̱a̱mdṵka Ijtp. Ve'em xa
ve'e vya'añ je̱ts tsaachpaa'tup
a̱tse'e o̱o̱y je̱ts a̱tse'e nyakjomtónṵt
nyaktitónṵt. 13 Ax ve'emts a̱ts
miitse'e nna̱a̱jmada, o̱jts xa je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu juu' ve'e ve'em ax jo'n je̱
Elías, ax tyoonduts je̱'e̱ ve'e ax jo'n

dutsojkti, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ je'e kajx.

**Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k
je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je
ko'oyjáyuvap**

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Ku ve'e je Jesús jye'y joma
ve'e je y'ixpajkpatajk juu' ve'e
kapanajkxjudu jem kopk viinm,
van'it tse'e du'ix jets jeme'e
numay je jayu tuñaa'va'kvídutjada.
Jem tse'e je y'ixpajkpatajk jets
je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk
ñakyojtsvintsóvjada. 15 Ax ku tse'e
je numay jayu je Jesús du'ixti,
van'it tse'e atuva atoki tyaandi
jetse'e noomp du'anajkxidi, jetse'e
dukojtspoo'kxti. 16 Van'it tse'e je
Jesús y'amotutúvijidi:
—¿Tise'e mkojtstup maat ya'ada?
17 Van'it tse'e to'k y'atsaajv:
—Yak'ixpajkpa, ta xa atse'e je
nmajntk nyakmín juu' ve'e jem
jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap,
je'e tse'e yak'oo'mjup. 18 Jetse'e
je ko'oyjáyuvap ats je n'ónuk
jyajoma dumach jetse'e duyakkitu,
jetse'e jep ats je n'ónuk y'ávup
pyítsum je na'a aa'pk, jetse'e
je mex ñatyatskaa'tyju, jetse'e
tyunkupikux. Tats atse'e njanuujma
ya m'ixpajkpatajk jets jeme'e
jya'vin kajxm duyakpítsumdat je
ko'oyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mjup
ats je n'ónuk; ax ka'a tse'e
y'o'yixjada.
19 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—¡Miits xa je'e ve'eda juu' ve'e
je Nte'yam dukajaanchja'vidup
jets ka vintúvap je'e ve'e juu' ve'e
mtoondup! ¿Joma vaat atse'e
njaa'kja'ítut miits maatta jetse'e
njaa'kjamuténadat? Yakminda je
pa'am jayu.
20 Van'it tse'e duyaknajkxti. Ax ku
tse'e je Jesús je ko'oyjáyuvap y'ixji,
van'it tse'e je ko'oyjáyuvap je pa'am
jayu makk dutunxituyo'y jetse'e
duyaknaxvipp, jetse'e je pa'am jayu
tyunnep tyunte'px jetse'e je aa'pk
pyítsum jep je pa'am jayu y'ávup.
21 Van'it tse'e je Jesús je pa'am jayu
je tyee' du'amotutuvi:
—¿Vin'itts ya'a ve'e ve'em
jyajt'ukvaajñ?
Jetse'e y'atsaajv:
—Namyootsk xa ya'a ve'e
ve'em jyajt'ukvaajñ. 22 Ax may
náxani tse'e tyunjanvívupaja
jetse'e tyunyak'oo'kuva'añju. Pan
m'o'yixjupts mitse'e jetse'e xtónut
oyvinxupa, tukmo'tkts aatse'e to'k
aaj jets aatse'e xputákat.
23 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—¡Pan x'o'yixjupts atse'e! Nujom
tse'e juu' y'o'yixju pan pane'e je
Nte'yam dujaanchja'vip.
24 Ax tun jatyji tse'e je pa'am jayu
je tyee' je Jesús makk dumukajts:
—Njaanchja'vip ats je'e ve'e;
putaka ats to'k aaj jets ats je'e ve'e
nuyojk njaanchjávat.
25 Ku tse'e je Jesús du'ix jets
nay'amojkijidupe'e je numay jayu,
van'it tse'e makk dutuknuujmi je
ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:
—Ko'oyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mp
yaknajtp, ats mitse'e mpavaampy,
pítsumu jem ya jayu jya'vin kajxm,
ka'a tse'e x'uktuktajkinit.
26 Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap
y'akaa'stk jetse'e jado'ma
duxituyo'y makk, jetse'e pyítsumni,
je oo'kpa jo'n tse'e dutunyaktaajñ.
Ax numay tse'e vyaandi:

—Ta xa ya'a ve'e y'aa'k.
27 Van'it tse'e je Jesús jem kya'm
myajtsji jetse'e yakpojtukji, jetse'e
tyeni.
28 Ax ku tse'e je Jesús jep tujkp
tyajki, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
y'amotutúvijidi apuk:
—¿Tyajxs aatse'e xka'o'yixji
jets aatse'e je ko'oyjáyuvap
nyakpítsumut jem je jayu jya'vin
kajxm?
29 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Ka oyvin'ítap xa ya'a ve'e
pyítsumda, van'itji ve'e ku ve'e
je jayu chapkats jetse'e je jayu
y'ayooja.

Ku je Jesús je y'oo'kun du'ava'ninuva

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Ku ve'e jem choo'ndi, van'it
tse'e ñujkx jem galiléait y'it jooтm.
Ka'a tse'e je Jesús dujatsajk jetse'e
je jayu kudunuja'vi pan joma
ve'e vyídut 31 kux yak'ixpujkpe'e
je y'ixpajkpatajk. Jidu'um tse'e
dunaajmada:
—Yakpámupts atse'e jem
je jayu kya'm, xyak'oo'ktapts
atse'e, ax kutoojk xaajts atse'e
njoojntykpajknuvat, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp.
32 Ax ka'a tse'e je y'ixpajkpatajk
duvinmótudi juu' ve'e
kyojts, tsa'kidup tse'e jetse'e
du'amotutuvi'óyadat pan vintso
ve'e dutij.

Je'e pane'e dunumájip

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Van'it tse'e jye'ydi jem
capernaaumit kyajpun kajxm.
Ku tse'e je Jesús jep tujkp
vye'na, jetse'e du'amotutuvi je
y'ixpajkpatajk:
—¿Tise'e tumnatyukkótsjada jeja
too' aajy?
34 Ama'at tse'e tyaandi kux távani
ve'e ñatyukkótsjada vye'na jeja
too' aajy pan pane'e dunumajikajxp
aje'ejyjida. 35 Van'it tse'e je Jesús
y'ajxtk, jetse'e duyaaxjidi je
ñumakmejtsk ixpajkpatajk, jetse'e
dunuujmidi:
—Pan pane'e dutsojkp jetse'e
dunumajikáxut amiitsjida, va'an
tse'e dunapyumju ax jo'n to'k
juu' ve'e dunupi'kikajxp jetse'e
anañujoma dupattónat.
36 Van'it tse'e je Jesús dumajch
jem to'k je pi'k ónuk kya'm
jetse'e jeja y'ixpajkpatajk akujk
dupuujm. Van'it tse'e dutseee'nmujk
je pi'k ónuk jetse'e dunuujmi je
y'ixpajkpatajk:
37 —Je jayu pan pane'e ats kajx oy
jayu napyaajmjup maat to'k je pi'k
ónuk ax jo'n ya'a, ve'emts je'e ve'e
ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji ats
maat. Ax je jayu pan pane'e oy jayu
napyaajmjup ats maat, ve'emts je'e
ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji
maat je'e pan atse'e xkejxp.

"Pan pan uu'me'e xkatso'oxpajkumdup, uu'm maattats je'e ve'e"

(Lc. 9.49-50; Mt. 10.42)

38 Van'it tse'e je Juan je Jesús
dunuujmi:
—Yak'ixpajkpa, n'ix xa aatse'e
to'k je jayu juu' ve'e mits je mxaaj
dukojtspaatp jetse'e je ko'oyjáyuvap
duyakpítsum jem je jayu jya'vin
kajxm. Ax ve'emts aatse'e nnuujma

jẹ̱ts ka'a ve'e ve'em jyátṵkat, jẹ'ẹ̱
ka̱jx ku ve'e ṵṵ'm ma̱a̱tta kyavídṵt.
39 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:
—Ka'a xa miitse'e ve'em
kṵxnṵṵjmidi, kṵx pa̱n pa̱ne'e jẹ̱
ma̱jin dṵtoomp a̱ts jẹ̱ nkutojkṵn
ka̱jx, ka'a tse'e y'o̱'yixjṵ jẹ̱ts a̱tse'e
jatyji xko̱'o̱ñṵkó̱tsat. 40 Pa̱n pa̱n
ṵṵ'me'e xkatso'oxpa̱jkumdup, ṵṵ'm
ma̱a̱ttats jẹ̱'ẹ̱ ve'e. 41 Jẹ̱ts jẹ'ẹ̱ juu'
ve'e mmo̱o̱jyjṵdup o̱tyo'k vaasova jẹ̱
tsoxk na̱a̱j kṵxe'e a̱ts xjaanchjávada,
a̱ts, jẹ̱ Cristo, tyú̱vam xa a̱tse'e
nva'añ jẹ̱ts yaktonṵmpijtjinuvap jẹ'ẹ̱
ve'e juu' ve'e o̱y.

Kutsa̱'a̱ga xa ve'e o̱o̱y ku ve'e jẹ̱ jayu ntukmaso̱o̱kumda jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ tyoo'

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 'Jyapa̱na pa̱n pa̱ne'e
dṵtukmaso̱o̱kp jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
tyoo' to'k jẹ̱ pi'k ónṵk juu' a̱tse'e
xjaanchja'vip, nṵyojk o̱y tse'e
kṵy'ijtṵxjṵ jẹ̱ jayu jẹ̱tse'e to'k
jẹ̱ paan taak yaktukyuktsum
jẹ̱tse'e yakmaaxyna̱víppini. 43 Ax
pa̱n to'k tse'e jẹ̱ mka̱'a̱j juu' ve'e
myakto̱kintoojnjup, tunkṵspóxṵts;
kṵx nṵyojk o̱ye'e ka̱no̱o̱n m'ítṵt
jẹ̱tse'e xjaye̱jpnit jẹ̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp jẹ̱ts ka'a ve'e
ku ve'e mna̱jkxṵt me̱jtsk ado'om
ka̱'a̱jax jẹ̱m ja̱njo̱o̱tm, 44 jẹ̱m joma
ve'e xa̱'ma ka̱jx tyá̱nṵka jẹ̱ts joma
ve'e jẹ̱ ja̱a̱jn kyajuuntpi'its. 45 Jẹ̱ts
pa̱n to'k tse'e jẹ̱ mtek juu' ve'e
myakto̱kintoojnjup, tunkṵspóxṵts;
kṵx nṵyojk o̱ye'e pakno̱o̱n m'ítṵt
jẹ̱tse'e xjaye̱jpnit jẹ̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp jẹ̱ts ka'a ve'e
ku ve'e mna̱jkxṵt me̱jtsk ado'om
tékax jẹ̱m ja̱njo̱o̱tm, 46 jẹ̱m joma
ve'e xa̱'ma ka̱jx tyá̱nṵka jẹ̱ts
joma ve'e jẹ̱ ja̱a̱jn kyajuuntpi'its.
47 Jẹ̱ts pa̱n to'k tse'e jẹ̱ mviijn
juu' ve'e myakto̱kintoojnjup,
tunyakpítsumṵts; kṵx nṵyojk o̱ye'e
to'k ado'om viijnax m'ítṵt jẹ̱tse'e
mtá̱kat jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am kya̱'m
jẹ̱ts ka'a ve'e ku ve'e mna̱jkxṵt
me̱jtsk ado'om viijnax jẹ̱m ja̱njo̱o̱tm,
48 jẹ̱m joma ve'e xa̱'ma ka̱jx tyá̱nṵka
jẹ̱ts joma ve'e jẹ̱ ja̱a̱jn kyajuuntpi'its.

Jẹ̱ kaan tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 5.13; Lc. 14.34-35)

49 Ve'em ax jo'n jẹ̱ tá̱nṵk ya̱x
yakkaana jẹ̱tse'e tya'mṵtsat,
nay ve'empa tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱
tsaachpaatṵn dṵyaknaxta jẹ̱tse'e
dṵtuk'óyadat. 50 O̱y xa ve'e jẹ̱ kaan.
Ax pa̱n to̱kinup tse'e jẹ̱ tya'mṵtsin,
ni vintso̱va tse'e kya'óyat jẹ̱tse'e
tya'mṵtsinuvat. Ve'em itta ax jo'n
jẹ̱ o̱y kaan jẹ̱ts joojntykada o̱y jo̱o̱t
to'k jado'k.

Ku jẹ̱ jayu jẹ̱ navya̱jkṵn dṵyakvintsa̱'kintó̱ki

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 Ku ve'e jẹ̱ Jesús cha̱a̱'n jẹ̱m
Capernaum, van'it tse'e
jye̱'y jẹ̱m jado'k ado'om Jordán
ma̱ja̱ na̱pa'am, myutá̱mip tse'e jẹ̱m
judéait y'it jo̱o̱tm. Jẹ̱m tse'e nṵmay
jẹ̱ jayu ñay'amojkijidi joma ve'e jẹ'ẹ̱,
jẹ̱tse'e jẹ̱ nṵmay jayu dṵyak'ixpṵjk
ax jo'n dṵtún y'ijt. 2 Van'it tse'e
jẹ̱ fariseota̱jk dṵnṵjẹ'ydi jẹ̱ Jesús
jẹ̱tse'e dṵtukka̱ts'íxtada. Jidṵ'ṵm
tse'e dṵnṵṵjmidi:
—¿Yakjajtype'e jẹ̱ pava'nṵn
jẹ̱tse'e jẹ̱ yaa'tya̱jk jẹ̱ ñṵda̱'a̱x
dṵmaso̱o̱knit?
3 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—¿Vintso̱se'e jẹ̱ Moisés dṵpavaajñ?

4 Jëtse'e y'atsöövdi:
—Yakjajt tse'e jë Moisés jëtse'e jë
yaa'tyäjk jë ñüdä'äx dümasöökni̱t
pän too'väjkpe'e jë näk dümööyni̱t
jëtse'e yak'íxüt yaknüjávat jëts ka'a
jë'ë ve'e dü'uknüdä'äxini.
5 Van'it tse'e jë Jesús y'atsöövjvjidi:
—Ve'eme'e jë Moisés düjaajy küx
mäkke'e jë jayu jë vyinma'yünda.
6 Ax ku tse'e jë jayu chöö'ntk,
jë Nte'yam tse'e düpääm to'k
jë yaa'tyäjk jëts to'k jë tä'äxtäjk.
7 Jë'ë käjx tse'e jë yaa'tyäjk
jë tyee' jë tyaak dümasöökni̱t
jëtse'e dümäätnamyojkjinit jë
ñüdä'äx, 8 ve'em tse'e nümëjtsk
y'ijttinit ax jo'n to'k jáyuji. Ax
ka'a tse'e y'ukmëjtskini, to'kji
jë'ë ve'e tüjyajttini. 9 Jë'ë käjx
tse'e, juu' xa ve'e jë Nte'yam
tüdüyaknamyukjü, ka'a tse'e pän
nvaat dü'ukyaknavya'kxjinit.
10 Ku tse'e jëp tüjkp vyë'nada,
van'it tse'e jë Jesús jë y'ixpäjkpatäjk
y'amötutúvijidi pän ti jë'ë ve'e tyijp
juu' ve'e kyöjts. 11 Van'it tse'e jë
Jesús ñä'müxjidi:
—Pän pän xa ve'e jë ñüdä'äx
dümasöökni̱p jëtse'e
jë viijnk tä'äxtäjk düpük,
yakvintsä'kintóki̱pts jë'ë ve'e jë
navyäjkün. 12 Jëts pän jë tä'äxtäjk
tse'e dümasöökni̱p jë ñüyaa'y
jëtse'e jë viijnk yaa'tyäjk düpük,
yakvintsä'kintóki̱vapts jë'ë ve'e jë
navyäjkün.

Ku jë Jesús dükunuu'kx jë pi'k ónükta

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Van'it tse'e dütuknünäjkxti jë
pi'k ónükta jë Jesús jëtse'e jë kyä'äj
dütuknükónüt; ax jë y'ixpäjkpatäjk
tse'e dükayakjajtjidup, jëtse'e jë
jayu dütuknüüjmidi.
14 Ku ve'e jë Jesús dü'ix, van'it
tse'e y'ëjkji jëtse'e jë y'ixpäjkpatäjk
dünüüjmidi:
—Masö'ökta miits yä pi'k ónükta
jëts ätse'e xnümíndat, ka'a tse'e
xkayakjajtjadat, küx jë'ëda pän
pän jatye'e ijttup jëm jë Nte'yam
y'am kyä'm, ve'emts jë'ë ve'eda
ax jo'n yä pi'k ónükta. 15 Tyúvam
xa ätse'e nva'añ, pän pän xa ve'e
kanapyääjmjup jëm jë Nte'yam
y'am kyä'm ax jo'n jë pi'k ónük,
ka'ats jë'ë ve'e jëm tyákat.
16 Van'it tse'e jë Jesús dütsee'n
jë pi'k ónükta, jëtse'e jë kyä'äj
dütuknükääjn, jëtse'e dükunuu'kx.

Ku jë Jesús dümäätnakyöjtsji to'k jë mootsk ónük juu' ve'e kumeen

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Távani tse'e jë Jesús tyoo'pük
vye'na, van'it tse'e to'k jë jayu
noomp vyinkutámiji. Van'it tse'e
jë Jesús düvinköxkteni, jëtse'e
dünüüjmi:
—Öy yak'ixpäjkpa, ¿tis äts vine'e
ntónup jëts ätse'e njayëjpnit jë
joojntykin juu' ve'e xä'ma käjx ijtp?
18 Van'it tse'e jë Jesús ñä'müxji:
—¿Nte'yam ätse'e xtij ku ve'e
mva'añ jëts öy ätse'e? To'kji xa
jë'ë ve'e pane'e öy, jë Nte'yamts
jë'ë ve'e. 19 Mnüja'vip xa
mitse'e jë pava'nün: "Ka'a tse'e
myakjayu'öö'kü̱t, ka'a tse'e jë
navyäjkün xyakvintsä'kintóki̱yüt,
ka'a tse'e mmëë'tsüt, ka'a tse'e jë
jayu xnüvampétüt, ka'a tse'e jë jayu
xvin'ää'nüt, vintsä'äga jë mtee' jë
mtaak."
20 Van'it tse'e jë jayu y'atsääjv:

—Yak'ixpa̱jkpa, ku a̱tse'e pi'knum
nve'na, van'ítanits a̱ts ya'a̱ ve'e
nu̱jom nkutyún.
21 Van'it tse'e je̱ Jesús vyin'ixji je̱
tso̱jku̱n ma̱a̱t, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Jado'k viijn tse'e mka'ijtu̱xju̱.
Na̱jkxu̱ xto̱o̱'kka̱jxni nu̱jom juu' ve'e
m'ixp mjayejpp je̱ts mo̱o̱yni je̱ meen
je̱ ayo̱o̱va jayu, ve'em tse'e je̱ o̱'yin
xjayé̱pu̱t je̱m tsapjo̱o̱tm. Ma̱kkpa̱mu̱
je̱ mjo̱o̱t je̱ mja'vin je̱tse'e
mtsaachpaa'tu̱t ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'ana̱jkxip ku ve'e
je̱ cryuuz du̱paku̱'u̱, van'itts a̱tse'e
xpamiinnit.
22 Van'it tse'e je̱ jayu viijnk du̱ja'vi
juu' ve'e je̱ Jesús kyo̱jts, va'ajts
tsaachvinmaayp tse'e ña̱jkxni, ku̱x
maye'e o̱o̱y juu' ve'e y'ixp jyayejpp.
23 Van'it tse'e je̱ Jesús
du̱vin'ix'apaa'viku̱jx pa̱n pa̱n
jatye'e naa'ténijidup, je̱tse'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—¡Tso'ox xa je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱tse'e
je̱ kumeen jayu ñapyá̱mjadat je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m!
24 Ax ku tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱'amo̱tunajxti, atu̱va ato̱ki tse'e
tyaandi. Van'it tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidinuva:
—¡Tso'oxe'e o̱o̱y je̱tse'e je̱ kumeen
jayu ñapyá̱mjadat je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m! 25 Ka'a xa ve'e cho'oxa
vintso̱ ve'e je̱ camello ñáxu̱t je̱p
xo'yu̱n jot ja̱a̱tp, je̱'e̱ ve'e tso'ox vintso̱
ve'e je̱ kumeen jayu ñapyá̱mju̱t je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m.
26 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
atu̱va ato̱ki du̱tuntuktaandi, je̱tse'e
ñavyaajnjidi:
—Pa̱n ve'em xa ve'e, ¿pa̱nts
vine'e o̱'yixjup je̱tse'e du̱jaye̱jpnit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp?
27 Van'it tse'e je̱ Jesús
vyin'íxjidinuva je̱tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ve'e je̱ jayu y'o̱'yixjada
je̱tse'e ñaajkpítsumjadat je̱p to̱kin
ja̱a̱tp; ax je̱ Nte'yam, o̱'yixjupts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e je̱ jayu du̱yakpítsumu̱t
je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ku̱x nu̱jome'e je̱
Nte'yam juu' y'o̱'yixkú̱xju̱.
28 Van'it tse'e je̱ Pedro vyaajñ:
—Nmaso̱kka̱jx xa a̱a̱tse'e nu̱jom
juu' a̱a̱tse'e n'ixp njayejpp vye'na
je̱ts a̱a̱ts mitse'e mpamiijn.
29 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ, pa̱n
pa̱n tse'e a̱ts ka̱jx je̱ts je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook ka̱jx du̱maso̱o̱kp je̱ tya̱jk,
je̱ y'uts, je̱ y'ajch, je̱ cha̱'a̱, je̱ tyee',
je̱ tyaak, je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱ y'ónu̱k,
ukpu̱ je̱ ñaax, 30 yakmo̱'o̱pts je̱'e̱
ve'e u̱xyam mó̱kupx nax je̱ tya̱jk,
je̱ y'uts, je̱ y'ajch, je̱ cha̱'a̱, je̱ tyee',
je̱ tyaak, je̱ y'ónu̱k, je̱ts je̱ ñaax. Ax
ku tse'e yakmo̱'o̱t, yakjomtónup
yaktitónupts je̱'e̱ ve'e. Je̱ts ku ve'e je̱
nam it cho̱o̱'ndu̱ku̱t, joojntykinupts
je̱'e̱ ve'e xa̱'ma ka̱jx. 31 Ax nu̱may
tse'e juu' ve'e u̱xyam du̱nu̱má̱jidup,
je̱'e̱ tse'e du̱nu̱pi'kidinup.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ninuva je̱ y'o̱o̱'ku̱n

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Je̱ja tse'e too' aajy vye̱'nada,
je̱me'e Jerusalén ña̱jkxta, je̱tse'e
je̱ Jesús vyintoo'vá̱kajada. Ax
atu̱va ato̱ki tse'e tyanda je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk, tsa̱'kidup tse'e
du̱pa'u̱x'o̱o̱kada. Van'it tse'e
je̱ Jesús du̱yaknay'amojkijidi
je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk
joma ve'e to'k je̱ apu̱k it, je̱tse'e
du̱tuk'íxnuva juu' ve'e tónjup
ko̱tsjup je̱ Jesús ma̱a̱t. 33 Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:

—Jëm tse'e Jerusalén nja'mda.
Jëmts ätse'e nyakpämüt
jëm jë tee'tajk jë vyintsän
kyä'mda jëts jë tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk kyä'mda, jë'ëts
ätse'e xtuknuvánadap jë n'öö'kün,
jë'ëts ätse'e xpämdap jëm jë
viijnk jayu kyä'm [34]juu' ätse'e
xnüxi'iktap xtukxi'iktap jëts
ätse'e xvöptat, xnütsójadapts ats
jë'ë ve'e jëts ätse'e xyak'öö'ktat.
Ax joojntykpajknuvapts ätse'e
kutoojk xäaj, ats, jë Jayu Juu' ve'e
Nupäämduka Ijtp.

Ku jë Santiago mäat jë Juan to'k jë maa'yün düamötudi jë Jesús
(Mt. 20.20-28)

[35]Van'it tse'e jë Jesús
vyinkutämijidi jë Santiago mäat jë
Juan, jë Zebedeo jë myajntktajk jë'ë
ve'eda, jëtse'e jë Jesús dünüujmidi:
—Yak'ixpajkpa, uk mtónupe'e jë
maa'yün juu' äätse'e n'amötuvup.
[36]Van'it tse'e jë Jesús
y'amötutüvijidi:
—¿Tise'e mtsojktup jëts ats
miitse'e ntoojnjadat?
[37]Van'it tse'e vyaandi:
—Xmööynup äätse'e to'k aaj
jëts äätse'e n'ajxtknit joma ve'e
jë mkutojkün, to'k jëja m'aka'yün
pa'ayi jëts jado'k jëja m'anajapa'ayi.
[38]Van'it tse'e jë Jesús ñä'müxjidi:
—Ka'a xa ve'e xnüjávada juu' ve'e
m'amötudup. ¿M'ö'yixjüdupe'e
jëts jë tsaachpaatün xyaknáxtat
juu' ätse'e nyaknáxup, uk
m'ö'yixjüdupe'e jëtse'e xmuténadat
ve'em jë tsaachpaatün ax jo'n ätse'e
nmuténat?
[39]Jëtse'e y'atsöövdi:
—X'ö'yixjup xa äätse'e.

Van'it tse'e jë Jesús ñä'müxjidi:
—Tyúvam xa ve'e, jë tsaachpaatün
juu' ätse'e nyaknáxup,
myaknajxtuvapts miits jë'ë ve'e;
jëts jë tsaachpaatün juu' ätse'e
nmuténap, mmuténiduvapts miits
jë'ë ve'e. [40]Ax jë'ë tse'e juu' ve'e
mtijtup jëtse'e m'ajxtktinit jëja ats
n'aka'yün pa'ayi ats n'anajapa'ayi,
ka átsapts jë'ë ve'e xtukkädaakp
jëts ats miits jë'ë ve'e nmö'ödat, jë'ë
jë'ë ve'e yakmö'ödap juu' ve'e ats jë
nTee' tyuknüpäajmtki.
[41]Ax ku tse'e dü'amötunajxti
jë janümajk ixpajkpa, van'it tse'e
dümujötma'tti jë Santiago mäat
jë Juan. [42]Van'it tse'e jë Jesús
düyaaxjidi jë y'ixpajkpatajk jëtse'e
dünüujmidi:
—Mnüja'vidup xa miitse'eda jëts
jë'ëda pän pän jatye'e yakkutojktup
juu' ve'e ka jë israeejlit jáyuvapta,
makk tse'e jë kyutojkün düpamda,
ax jë'ëda pän pän jatye'e
dünümájidup jë'ë mäatta, jë'ë tse'e
düpavaandup jëtse'e jatyji yaktónüt
ax jo'n dü'öyjávada. [43]Ax ka'ats
miitse'e mve'emada. Pän pän xa
ve'e dütsöjkp jëtse'e dünümájat,
ve'em tse'e ñapyámjüt ax jo'n jë
patto'niva küy'ijt; [44]pän pän tse'e
dütsöjkp jëtse'e dünüvintsánat,
ve'em tse'e ñapyámjüt ax jo'n jë
toompa küy'ijt. [45]Ve'em ax jo'n ats;
ka jë'ëp xa ätse'e nnümiimp jëts
ätse'e nyakpattónat, ats, jë Jayu
Juu' ve'e Nupäämduka Ijtp, jë'ë
ve'e jëts ätse'e jë jayu mpattónat
jëts ätse'e jë nümay jayu jë työkin
nkuvëjtjadat ku ats jë'ë ve'e
nku'öö'kat, ve'em tse'e düjayëjptinit
jë joojntykin juu' ve'e xä'ma kajx
ijtp.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ viints jayu juu' ve'e Bartimeo du̱xa̱a̱j
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱a̱t je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk jye̱'ydi je̱m jericoojit
kyajpu̱n ka̱jxm. Ku ve'e cho̱o̱'ndini
ma̱a̱t je̱ nu̱may jayu, je̱m tse'e
chu̱u̱na vye'na too' pa'am to'k
je̱ viints jayu juu' ve'e je̱ puta̱jkin
du̱'amo̱tu, Bartimeo je̱'e̱ ve'e
xya̱a̱j, je̱ Timeo je̱ myajntk. 47 Ku
ve'e je̱ viints jayu du̱mo̱tu je̱ts
naxuvaampe'e je̱ Jesús, je̱ nazarétit
jayu, van'it tse'e ma̱kk du̱mukajts,
je̱tse'e vyaajñ:
—¡Jesús, je̱ David je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup,
tukmo̱'tk a̱ts to'k aaj!
48 Je̱ nu̱may jayu tse'e na̱'mu̱xju
je̱tse'e y'amo̱'o̱tu̱t. Ax nu̱yojk
ma̱kkts je̱'e̱ ve'e tyunjaa'kvaajñ:
—¡Je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j juu'
ve'e yakkutojknup, tukmo̱'tk a̱ts
to'k aaj!
49 Van'it tse'e je̱ Jesús vya'ktaajñ
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱tse'e
du̱yakmíndat. Ku ve'e o̱jts
du̱yaaxjada je̱ viints jayu, van'it
tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Jo̱t'ama̱ja, te̱na, u̱xe̱m xa ve'e
mnu̱ke̱xaja.
50 Van'it tse'e je̱ viints jayu je̱
vyita̱ni'kx du̱nas'o̱jti, je̱tse'e ye̱jtsu̱k,
je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱nu̱jkx. 51 Van'it
tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—¿Tise'e mtsa̱jkp je̱ts a̱ts mitse'e
ntoojnjat?
Van'it tse'e je̱ viints jayu y'atsa̱a̱jv:
—Yak'ixpa̱jkpa, je̱'e̱ xa
a̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts a̱ts mitse'e
xyakvin'ixpa̱ku̱t.
52 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Na̱jkxn, ta̱ xa ve'e mjo̱tka̱daakni
ku̱x a̱tse'e a̱tse'e tu̱xjaanchjáva.
Ax jatyji tse'e vyin'ixpa̱jkni je̱tse'e
je̱ Jesús du̱panu̱jkx.

Ku je̱ Jesús tya̱jki je̱p Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 Myutá̱midup tse'e vye̱'nada
je̱m Jerusalén. Je̱me'e
ñaxta vye'na joma ve'e je̱ kajpu̱nda
juu' ve'e du̱xa̱a̱jta Betania je̱ts
Betfagé, je̱mpa ve'e je̱ Olivos
Ko̱pk, van'it tse'e je̱ Jesús du̱kejx
nu̱me̱jtsk je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, 2 je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Na̱jkxta xi pi'k kajpu̱n ku̱jx
juu' ve'e xi avinkujk. Ku ve'e
mje̱'yadat, je̱ja tse'e xpaa'ttat to'k
je̱ burro kuvu̱u̱'n, ni pá̱nanumts
je̱'e̱ ve'e kyatuktsu̱u̱naja;
mukéjadats je̱tse'e xyakmíndat.
3 Pa̱n m'amo̱tutú̱vijidup tse'e
je̱ jayu pa̱n tya̱jxe'e xmukéjada,
ve'em tse'e xna̱a̱jmadat: "Je̱ Maja̱
Vintsa̱ne'e du̱tso̱jkp, ax jatyji tse'e
du̱ke̱jxu̱mpijtnuvat."
4 Van'it tse'e ña̱jkxti je̱tse'e
du̱paatti je̱ burro kuvu̱u̱'n je̱ja
ta̱k'aagui, je̱ja ve'e too' kujk tyena.
Myukéjidup tse'e vye̱'nada, 5 van'it
tse'e ña̱'mu̱xjidi je̱ jayu juu' ve'e
je̱m ve'nidup:
—¿Tya̱jx tse'e xmukéjada xi burro?
6 Je̱tse'e y'atso̱o̱vdi ax jo'n je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidi. Yakmaso̱o̱k tse'e. 7 Van'it
tse'e du̱yakje̱'ydi je̱ burro joma ve'e
je̱ Jesús, je̱tse'e je̱ vyit du̱tukja̱pe̱'ndi.
Van'it tse'e je̱ Jesús du̱tukpejt
je̱ burro. 8 Ax je̱ nu̱may jayu tse'e
du̱ye̱'ptu je̱ vyitta je̱ja too' kujk joma
ve'e je̱ Jesús ñaxuva'añ; viijnk tse'e
du̱pojxtuvap je̱ tu̱u̱xu̱x aajy je̱tse'e
je̱ja to'k too' aajy du̱va̱jva'kxta.

9 Ax juu' tse'e vintoo'vajkijidup
jets juu' ve'e pa'ux'ookijidup, je'e
tse'e makk vaandu:
—¡Yakmaja yakjaanchats ya'a ve'e
y'ijtnit! ¡Je Nte'yam je kyunoo'kxun
maat xa ya'a ve'e juu' ve'e miimp
je Maja Vintsán kajx! 10 ¡Kunuu'kx
xa ve'e je kutojkun juu' ve'e miimp,
je kutojkun juu' ve'e ve'em ijtp ax
jo'n je njujpit jáyuvamda David jye'e
y'ijt! ¡Yakmaja yakjaanchats je'e
ve'e je Nte'yam y'ijtnit!
11 Van'it tse'e je Jesús tyajki jem
jerusaleenit kyajpun jootm jetse'e
ñujkx jep maja tsaptaktaagujkp.
Ax ku tse'e jep du'ixkujx, ta tse'e
je it tyánayini vye'na, van'it tse'e
ñujkx jem betániait kyajpun kajxm,
jetse'e dumaadi je ñumakmejtsk
ixpajkpatajk.

Ku je Jesús dukoʼoñukojtsi to'k je higo kup

(Mt. 21.18-19)

12 Je ku'óxit tse'e choo'ndi jem
betániait kyajpun kajxm; yu'oo'kjup
tse'e vye'na je Jesús. 13 Ax ku tse'e
du'ix to'k je higo kup juu' ve'e jékum
jaty jets juu' ve'e aajyax ve'nip,
van'it tse'e tyami jetse'e najkx du'ix
pan jeme'e je tyaajm. Ax ku tse'e
jye'y joma ve'e je higo kup, ka'a tse'e
dutipaaty, tum je y'aajyji ve'e, kux
ka'a ve'e du'aatsa vye'na. 14 Van'it
tse'e je Jesús je higo kup dunuujmi:
—Ni je vin'ita tse'e mkoo'ktaminit.
Myótudu tse'e je y'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Ku ve'e jye'ydi jem jerusaleenit
kyajpun kajxm, van'it tse'e je Jesús
tyajki jep maja tsaptaktaagujkp
jetse'e duvojppitsumkujx nujom pan
pan jatye'e jep ajooydup atoo'ktup
vye'na, jetse'e duyakvippumpijtkujx
je meen vinkukoompatajk je
myeesada jets je chuujntkunda
pan pan jatye'e dutoo'ktup je pak.
16 Ka'a tse'e je Jesús duyakjajtjidi
je jayu jetse'e duvvitsanáxtat
duvitsutákadat je pyaamduk jep
maja tsaptaktaagujkp. 17 Van'it tse'e
duyak'ixpajkti jidu'um:
—Jidu'um tse'e je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Ve'e tse'e ats
je ntajk y'ijtnit je tajk joma ve'e
to'k ka'ajyji je jayu chapkats"; ax
ve'emts miits ya'a ve'e tuxpaamdini
ax jo'n "je aajntk joma ve'e je
meee'tspa ñay'amókajada".
18 Ku ve'e du'amotunajxti
je tee'tajk je vyintsanda maat
je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta,
van'it tse'e dujapayo'ydi vintso ve'e
je Jesús kuduyakjay'oo'kjidi; ax
cha'kidup tse'e kux nujome'e je jayu
atuva atoki dutuktaajñ vintso ve'e
yak'ixpujk. 19 Ax tánayinup tse'e,
jetse'e je Jesús chaa'n jem kajpun
kajxm.

Ku je higo kup tyaatsni

(Mt. 21.20-22)

20 Ax je kujápit tse'e ñajxtinuva
joma ve'e je higo kup, jetse'e
du'ixti jets ta ve'e je kup tyaatsni je
y'aa'ts paat. 21 Van'it tse'e je Pedro
dujaa'myejts vintso ve'e je Jesús
vyaajñ, jetse'e dunuujmi:
—Yak'ixpajkpa, ixu je higo kup juu'
ve'e mkoo'oñukojtsi, ta tse'e tyaatsni.
22 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Jaanchjávada je Nte'yam,
23 kux tyúvam atse'e nva'añ jets

pa̱n pa̱ne'e du̱nu̱ujmip ya̱ ko̱pk:
"Ke̱'e̱ku̱ je̱ts nay'apómaja je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm", ve'em tse'e tyónju̱t pa̱n
ka'a ve'e mye̱jtsvinmáy je̱m jya'vin
ka̱jxm je̱ts ve'eme'e jyátu̱t. 24 Je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e nva'añ, pa̱n ti ve'e
m'amó̱tudup ku ve'e mtsapko̱tsta,
jaanchjávada je̱ts tónjup je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e m'amó̱tudup. Ax tónjupts
je̱'e̱ ve'e.
25 'Ax ku tse'e mtsapkó̱tstat,
me̱e̱'kxjada tse'e je̱ tyo̱kin pa̱n
pa̱n jatye'e mtso'oxpa̱jkju̱dup, ax
ve'em tse'e mto̱kinme̱e̱'kxju̱duvat je̱
nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.
26 Pa̱n ka'a tse'e xto̱kinme̱e̱'kxta pa̱n
pa̱n jatye'e mmuto̱kintoojnju̱dup,
nay ka'a tse'e mto̱kinme̱e̱'kxju̱duvat
je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm.

Je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱ Jesús jyayejpp

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Van'it tse'e vyimpijtti je̱m
jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm.
Yo̱'yp tse'e je̱ Jesús vye'na joma
ve'e je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk, van'it
tse'e vyinkutá̱mijidi je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda, je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jkta, ma̱a̱t je̱ israeejlit
je̱ myú̱jit jáyuda, 28 je̱tse'e je̱ Jesús
du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Pa̱n tse'e tu̱mna̱'mu̱xju̱ je̱ts ya̱'a̱
ve'e xtónu̱t? ¿Pa̱ne'e ya̱ kutojku̱n
mmo̱o̱jyjup?
29 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Nay ve'empats a̱tse'e nvaampa
je̱ts a̱tse'e x'atso̱o̱vduvat. Pa̱n
x'atso̱o̱vdupts a̱tse'e, van'itts
a̱ts miitse'e nvaajnjiduvat pa̱n
ti kutojku̱n ka̱jx a̱ts ya̱'a̱ ve'e
ntun. 30 ¿Pa̱n tse'e je̱ Juan je̱
kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱tse'e je̱ jayu
du̱yakna̱pé̱tu̱t? ¿Je̱ Nte'yame'e, ukpu̱
je̱ jayu ve'e? Vaajnjidikts a̱ts.
31 Ax van'it tse'e du̱ko̱jtsmojkti.
Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Vintso̱se'e ku̱nva'numda?
Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts je̱
Nte'yame'e mo̱o̱jyju je̱ kutojku̱n,
jidu̱'u̱m tse'e xnu̱u̱jmimdat: "¿Tya̱jx
tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e je̱
Juan kyo̱jts?" 32 ¿Ukpu̱ va'numdapts
vine'e je̱ts je̱ jayu ve'e je̱ kutojku̱n
mo̱o̱jyju?
Ax jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi ku̱x
cha̱'kidupe'e je̱ nu̱may jayu je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e du̱nu̱ja'vidi je̱ts nu̱jome'e je̱
jayu du̱jaanchja'vidi je̱ts je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa je̱'e̱ ve'e
je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan y'ijt. 33 Je̱'e̱
ka̱jx tse'e je̱ Jesús du̱'atso̱o̱vdi je̱ts
ka'a ve'e du̱nu̱jávada pa̱n pa̱ne'e je̱
kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱ Juan je̱tse'e je̱
jayu du̱yakna̱pé̱tu̱t.
Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Ka'ats a̱tse'e n'ava'nivat je̱ts
pa̱n a̱tse'e ya̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts
a̱tse'e ve'em ntun.

Je̱ ko̱'o̱y toompata̱jk tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 Van'it tse'e je̱ Jesús
du̱muko̱jtsti je̱ jáyuda ya̱
tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t:
—To'k xa ve'e je̱ jayu du̱pu̱u̱jm
je̱ tsaaydum kam, je̱tse'e
du̱yaknaa'tujk, je̱tse'e je̱ jot
du̱pu̱u̱jm je̱p tsaja̱a̱tp joma ve'e je̱
tsaaydum yakvinma̱a̱'kxu̱t, je̱tse'e
to'k je̱ pa̱ts ka̱jxm du̱pu̱u̱jm joma
ve'e je̱ chaaydum kam yaknu̱'íxat.
Van'it tse'e je̱ yoova toompata̱jk
du̱tukma̱a̱tko̱jtsmojkti pa̱n

vinxu̱pe'e tyukka̱da'akjadat ku ve'e
du̱pa̱kmóktat je̱ tsaaydum ta̱ajm.
Van'it tse'e jékum ñu̱jkx.
2 'Ku ve'e je̱ tsaaydum tok
aats du̱paaty, van'it tse'e to'k
je̱ kyuká̱tsiva du̱kejx joma ve'e je̱
yoova toompa je̱tse'e du̱'amó̱tuvu̱t
pa̱n juu' ve'e tukka̱daakjup. 3 Van'it
tse'e je̱ yoova toompa du̱majtsti
je̱ kuká̱tsiva je̱tse'e du̱vo̱jpti;
ve'emji tse'e du̱yakvimpijttini.
4 Van'it tse'e je̱ kam je̱ vyintsá̱n
je̱ viijnk kuká̱tsiva du̱ke̱jxnuva.
Je̱'e̱ tse'e chaka'tstu je̱tse'e je̱
kyuvajk du̱yakxa̱'a̱jkidi, je̱tse'e
du̱jomtoondi du̱titoondi. 5 Van'it
tse'e jado'k du̱ke̱jxnuva. Ax je̱'e̱
tse'e yak'o̱o̱'ktinu. Ax ve'em tse'e
je̱ viijnk kuká̱tsiva du̱toonduva: je̱m
tse'e juu' ve'e vyo̱jptu, je̱mpa tse'e
juu' ve'e yak'o̱o̱'ktu.
6 'Ax je̱m tse'e je̱ vintsá̱n to'k je̱
myajntk juu' ve'e o̱o̱y tyuntsa̱jkp,
je̱'e̱ tse'e kye̱jxpa tun u̱x'o̱o̱kani
joma ve'e je̱ yoova toompada.
Je̱tse'e vyaajñ: "Vyintsa̱'a̱gadap
xa ijk je̱'e̱ vine'e a̱ts ya̱ n'óno̱k."
7 Ku ve'e jye̱'y joma ve'e je̱ yoova
toompada, van'it tse'e je̱ yoova
toompa ñavyaajnjidi: "Ya̱'a̱ xa
ve'e tukka̱dakká̱xjup ya̱ tsaaydum
kam. Va'an du̱yak'o̱o̱'kumda
je̱tse'e nje̱'e̱imdat ya̱ tsaaydum
kam." 8 Van'it tse'e du̱majtsti je̱tse'e
du̱yak'o̱o̱'kti. Yakpítsumdu ve'e
joma ve'e je̱ tsaaydum kam.
9 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Tise'e tyónup je̱ tsaaydum kam
je̱ vyintsá̱n?
Je̱tse'e jyaa'kvaajñ:
—Je̱'yap xa ve'e je̱tse'e je̱ yoova
toompa du̱yakjay'o̱o̱'kká̱xjadat
je̱tse'e je̱ viijnk yoova toompa
du̱pá̱mu̱t.
10 'Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e xko̱tsta juu'
ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp:
Je̱ o̱y tsaaj juu' ve'e je̱
po̱jtspata̱jk myaso̱o̱ktinu,
je̱'e̱ tse'e o̱jts yakpu̱m joma
ve'e du̱nu̱vinko̱pkiku̱x je̱ maja̱
tsapta̱kpa̱ts.
11 Je̱ Maja̱ Vintsá̱n xa ya̱'a̱ ve'e
du̱toon,
ax je̱ maja̱ atú̱vats ya̱'a̱ ve'e juu'
ve'e n'íxumdup.
Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e xko̱tsta, ¿ve'em
xaja?
12 Ax jya'íxtidup tse'e vintso̱
ve'e je̱ Jesús ku̱du̱majtsti ku̱x
ñu̱ja'vidupe'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jxta ve'e
ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱ka̱jts.
Cha̱'kidupe'e je̱ nu̱may jayu, je̱'e̱
ka̱jx tse'e du̱kamajtsti, je̱tse'e
ña̱jkxtini.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱p

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Van'it tse'e yakke̱jxti je̱
fariseota̱jkta ma̱at je̱ Herodes
je̱ jyáyuda joma ve'e je̱ Jesús,
jyayaktonto̱kiyuvaandu
jyayakko̱jtsto̱kiyuvaandu tse'e
je̱ Jesús je̱tse'e ku̱y'o̱'yixjidi vintso̱
ve'e du̱nu̱xa̱'a̱adat. 14 Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Yak'ixpa̱jkpa, nnu̱ja'vinup xa
a̱atse'e je̱ts tu̱ve'e mits je̱ mjáyuvin
je̱ mjoojntykin je̱ts ka'a mitse'e
xtsa̱'a̱ga je̱tse'e x'avánat juu' ve'e
pyaatyp y'ake̱e̱guip, ka'a tse'e
xvinmay pa̱n vintso̱ ve'e je̱ jayu
mka̱tsju̱, tyú̱vam mitse'e je̱ jayu je̱
Nte'yam jye̱'e̱ xtuk'ix. ¿Yakjajtype'e
u̱u̱'m je̱ mpava'nu̱namda je̱tse'e je̱

kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱t je̱ yakkutojkpa
César, ukpu̱ ka'a ve'e? ¿Nmo̱'o̱p
a̱a̱tse'e, ukpu̱ ka'a a̱a̱tse'e nmo̱'o̱t?
15 Ax ñu̱ja'vip tse'e je̱ Jesús vintso̱
ve'e je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t du̱jaye̱pta, je̱tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
—¿Tya̱jxts a̱tse'e xka̱tsu̱va̱a̱'nda?
Yakminda to'k je̱ meen je̱ts a̱tse'e
n'íxu̱t.
16 Ku ve'e du̱yakna̱jkxti je̱ meen,
van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—¿Pa̱n tse'e yam y'apa̱mnax, je̱ts
pa̱n tse'e yam xya̱a̱j yukja'a?
Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Je̱ yakkutojkpa César ya̱'a̱ ve'e
jye̱'e̱.
17 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Mo̱'o̱dats je̱ César juu' ve'e je̱
César jye̱'e̱ip, je̱ts mo̱o̱yduvats je̱
Nte'yam juu' ve'e je̱ Nte'yam jye̱'e̱ip.
Ku tse'e du̱'amo̱tunajxti, atu̱va
ato̱ki tse'e tyaandi.

Ku je̱ Jesús yak'amo̱tutu̱vi pa̱n joojntykpa̱jknuvape'e je̱ jayu

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Van'it tse'e je̱ saduceota̱jk
je̱ Jesús du̱vinkutá̱midi. (Je̱
saduceota̱jk tse'e vaandup
je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
y'ukjoojntykpa̱jktinuvat.) Van'it
tse'e je̱ Jesús du̱'amo̱tutú̱vidi:
19 —Yak'ixpa̱jkpa, ve'eme'e je̱
Moisés du̱jatyaajñ je̱ts pa̱n o̱o̱'kpe'e
to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱x
du̱masa̱'a̱k je̱tse'e ka'a pa̱n y'ónu̱k,
je̱ o̱o̱'kpa je̱ y'uts tse'e du̱pá̱kup je̱
ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk je̱tse'e je̱ y'ónu̱k
jyé̱jat; ax je̱ myuto'k mix ónu̱k tse'e
taannup ax jo'n je̱ y'ajch je̱ y'ónu̱k
ku̱y'ijt jo'n. 20 Ax nu̱vuxtojtu̱k tse'e
y'ijtti je̱ uts je̱ ajch. Ta̱'a̱xpa̱jk tse'e
je̱ ko̱o̱p ónu̱k, van'it tse'e y'o̱o̱'kni,
ka'a tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱x je̱ y'ónu̱k
du̱yakje̱ji. 21 Van'it tse'e je̱ myuto'k
uts du̱pu̱jk je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk. Nay
ka'ava tse'e je̱ y'ónu̱kta jye̱ji, je̱tse'e
y'o̱o̱'knuva. Ax nay vanxú̱pjyam
tse'e jyajtpa je̱ myume̱jtsk
uts. 22 Ax va'an nu̱vuxtojtu̱k
tse'e du̱pa̱jkti je̱ ta̱'a̱xta̱jk; ka'a
tse'e je̱ y'ónu̱kta jye̱ji, je̱tse'e
y'o̱o̱'ktini. U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
y'o̱o̱'knuva. 23 Ax kuuk tse'e je̱
o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat
jado'k nax, ¿pá̱nu̱kts vine'e tyu̱va
du̱nu̱da̱'a̱xap je̱ ta̱'a̱xta̱jk?, ku̱x va'an
nu̱vuxtojtu̱ke'e du̱pa̱jkti.
24 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'atso̱o̱jvjidi:
—Mtoo'tó̱kidup xa miitse'e ku̱x
ka'a ve'e xnu̱jávada vintso̱ ve'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts
juu' ve'e o̱'yixjup je̱ Nte'yam
ma̱a̱t. 25 Ku xa ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
jyoojntykpa̱jktinuvat, ka'a tse'e
je̱ jayu y'ukyaa'vya̱jktinit ka'a
tse'e je̱ jayu y'ukta̱'a̱xpa̱jktinit,
ve'em xa je̱'e̱ ve'e y'ijttinit ax jo'n
je̱ ángeles juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.
26 Ax je̱'e̱ tse'e ku ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
jyoojntykpa̱jktinuvat, ta̱ miitse'e
xko̱tsta je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp
juu' ve'e je̱ Moisés jyaay, je̱p joma
ve'e je̱ Nte'yam myuko̱jtsji je̱m
ápit ku̱p akojkm, ¿ve'em xaja?
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam vyaajñ:
"XNte'yamidup a̱tse'e je̱ Abraham,
je̱ Isaac, ma̱a̱t je̱ Jacob." 27 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e, Ntye'yamivapts je̱'e̱ ve'e je̱
jayu je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e
jaanchja'vijidu ku ve'e y'o̱o̱'ktini,
ka'a tse'e je̱ jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda
y'a̱a̱'ka, joojntykidupts je̱'e̱ ve'eda.
Ax ve'em tse'e, o̱o̱yts miitse'e
mtuntoo'tó̱kida.

Jẽ pava'nũn juu' ve'e dũnũmãjikãjxp
(Mt. 22.34-40)

28 Jẽm tse'e vye'na to'k jẽ
tsaptũjkpit yak'ixpãjkpa juu'
ve'e dũ'amõtunajx vintsõ ve'e
ñavyaajnjidi. Ku ve'e dũnũja'vi jẽts
õye'e jẽ Jesús y'atsõõjvjidi, van'it
tse'e jẽ Jesús dũvinkutãmi jẽtse'e
dũ'amõtutũvi:
—¿Juu's jẽ'ẽ ve'e jẽ pava'nũn juu'
ve'e dũnũmãjikãjxp?
29 Van'it tse'e jẽ Jesús y'atsããjv:
—Jẽ pava'nũn juu' ve'e
dũnũmãjikãjxp, yã'ãts jẽ'ẽ ve'e:
"Israeejlit jáyuda, amõtunaxta.
Jẽ Mãjã Vintsã́n, ũũ'm jẽ
nNte'yamamda, to'kjits jẽ'ẽ
ve'e dũnũMãjãVintsãna, 30 jẽts
mtsṍktape'e jẽ Mãjã Vintsã́n, ũũ'm
jẽ nNte'yamamda, nũjom ja'vin,
nũjom aaj nũjom jõõt, nũjom
jẽ mvinma'yũn mããt, jẽts nũjom
jẽ mmaju mããt." 31 Jẽ mumẽjtsk
pava'nũn, ve'em játypats jẽ'ẽ ve'e.
Jidũ'ũm tse'e vya'añ: "Tsõkta jẽ
mmujãntãmda jẽ mmutãktãmda
ve'em ax jo'n viinm mnachṍkjada."
Ka'a xa ve'e jado'k jẽ pava'nũn juu'
ve'e dũnũmãjip ax jo'n yã mẽjtsk
pava'nũn.
32 Van'it tse'e jẽ tsaptũjkpit
yak'ixpãjkpa ñã'mũxji:
—Yak'ixpãjkpa, õyame'e tũxkãts,
tyṹvam, kũx to'kji xa ve'e jẽ
Nte'yam jẽts ka'a ve'e pãn viijnk,
jẽ'ẽjyji ve'e to'k. 33 Jẽts jẽ'ẽ ve'e ku
ve'e jẽ Nte'yam yaktsṍkũt nũjom
ja'vin, nũjom aaj nũjom jõõt, nũjom
jẽ vinma'yũn mããt, jẽts nũjom
jẽ maju mããt, jẽts ku ve'e jẽ jayu
dũtsãk jẽ myujãntãm jẽ myutãktãm
ve'em ax jo'n viinm ñachãkjũ,
jẽ'ẽ tse'e nũyojk dũnũmãjip jẽts
ka'a ve'e nũjom jẽ tã́nũk yãx juu'
ve'e jẽ Nte'yam yaktukvintsã'kip
jẽts nũjom jẽ viijnk yãx juu' ve'e
yaktõõyp jẽm yõjxpẽjtũn kãjxm.
34 Ax ku tse'e jẽ Jesús dũmõtu jẽts
õy yakxõne'e dũ'atsããjv, van'it tse'e
dũnũũjmi:
—Ka'ats mitse'e xmujékuma jẽ
Nte'yam jẽ kyutojkũn.
Ax juu' tse'e jẽ Jesús
dũtso'oxpãjktup, ni pãna tse'e
kyõõ'knayja'vijini jẽtse'e juu'
dũjaa'k'amõtutṹvat.

Jẽ David jẽ Myãjã Vintsã́n jẽ'ẽ ve'e jẽ Cristo
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Ku ve'e jẽ Jesús jẽ jayu
dũyak'ixpũjk jẽp mãjã tsaptũjkp,
van'it tse'e vyaajñ:
—¿Vintsõse'e jẽ tsaptũjkpit
yak'ixpãjkpatãjk vya'anda jẽts jẽ
David jẽ'ẽ ve'e jẽ chaan jẽ kyõõj
jẽ Cristo?, juu' ve'e jẽ Nte'yam
vyinkõõn jẽtse'e yakkutojknit. 36 Jẽ
Espíritu Santo xa ve'e mõõjyju jẽ
David jẽ vinma'yũn ku ve'e jẽ David
vyaajñ:
Jẽ Nte'yam xa ve'e dũnũũjmi ãts
jẽ nMãjã Vintsã́n:
"Ãjxtũkũ yaja ãts n'aka'yũn
pa'ayi namvaat ãtse'e
nyakvintṍkida pãn pãn jatye'e
mtso'oxpãjkjũdup."
37 Jidũ'ũm tse'e jẽ David vyaajñ jẽts jẽ
Myãjã Vintsã́n jẽ'ẽ ve'e jẽ Cristo. Ax
ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknũjava
jẽts ka jẽ chaan jẽ kyõõjjyap jẽ'ẽ ve'e
jẽ Cristo, jẽ Myãjã Vintsãmpa jẽ'ẽ ve'e.
Ax nũmay tse'e jẽ jayu
dũtukxõõjntkti ku ve'e
dũ'amõtunajxti.

Ku jë Jesús dëvintsë'y jë tsaptëjkpit yak'ixpajkpatajk

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Ku ve'e jë Jesús jë jayu
dëyak'ixpëjk, jidë'ëm tse'e vyaajñ:
—Yakkópkada ëëy jë
tsaptëjkpit yak'ixpajkpatajk këx
mvin'aa'nuvaajnjëdup miits jë'ë ve'e.
Jë'ë xa ve'e dëmuvidëtuvaandup
jë yaajnit vit jëtse'e dëtsëkta jëtse'e
yakkëjtspëë'kxtat jë vintsa'kin maat
jëp maa'y jaatp. 39 Tum jë'ë ve'e
chëjktup jëtse'e dëtuktsaanadat
jë tsëëjntkën juu' ve'e tum ëëjyit
jëp tsaptëjkp jëts joma ve'e jë maja
kay jë maja uu'k. 40 Jë tyajk paat
tse'e dëpajkjada juu' jatye'e y'íxtup
jyayejptup jë ku'aa'k ta'axtajk; ax
jek tse'e chapkëtsta, ve'em tse'e
dëkayaknëkë'xnatakava'anda
jë kyë'ëy jë'ë juu' ve'e tyoondup.
Jë'ë tse'e nëyojk jë tsaachpaatën
yakmë'ëdap.

Jë yax juu' ve'e pyaam to'k jë ku'aa'k ta'axtajk

(Lc. 21.1-4)

41 Tsëënip tse'e jë Jesús vye'na jëp
maja tsaptëjkp jëja jë yax apajkin
vyinkujk. Jëp tse'e dë'ix vintsë
ve'e jë jayu jë meen dëpamda. Ax
nëmay tse'e jë kumeen jayu juu'
ve'e may jë meen dëpaamdup.
42 Van'it tse'e to'k jë ayëëva ku'aa'k
ta'axtajk jye'y jëtse'e dëpëëjm
mejtsk jë pi'k cobre meen. 43 Van'it
tse'e jë Jesús jë y'ixpajkpatajk
dëyaaxji jëtse'e dënëëjmi:
—Tyúvam xa atse'e nva'añ jëts
nëyojk ya'a ve'e ya ayëëva ku'aa'k
ta'axtajk tëdëpëm jë yax jëts ni ka'a
ve'e nëjom jë viijnk jáyuda; 44 këx
jë'ëda, jë'ë jë'ë ve'e tëdëpamda
juu' ve'e vinta'nëxjëdup; ax ya
ayëëva, tats ya'a ve'e dëpamkajxni
jë tyukjoojntykin.

Ku jë Jesús dë'ava'ni jëts kutókiyupe'e jë maja tsaptajk

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 Ku ve'e jë Jesús pyítsum
vye'na jëp maja tsaptëjkp,
van'it tse'e nëto'k jë y'ixpajkpa
ña'mëxji:
—¡Yak'ixpajkpa, ixë vintsë ve'e ya
tsaaj jëts ya tajkta!
2 Van'it tse'e jë Jesús y'atsëëjvji:
—¿M'ixp ya'a ve'e ya mújit
tajkta? Ni to'ka ya'a ve'e ya tsaaj
kyëë'ktaannit nëkavyet, nëjom ya'a
ve'e kyutëkikajxnit.

Jë nëja'vin juu' ve'e jéjap ku ve'e jë itakax tyáminit

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Van'it tse'e ñajkxti jëm Olivos
Këpk viindum. Jëm tse'e jë Jesús
chëëna vye'na jëm jë maja tsaptajk
myu'avinkojkm, van'it tse'e jë
Pedro maat jë Santiago, jë Juan jëts
jë Andrés, jë'ë tse'e dë'amëtutúvidu
jë Jesús:
4 —Vaajnjik aats to'k aaj vin'it ya'a
ve'e jyátët ñáxët jëts ti nëja'vints
aatse'e njayépup pan vin'it ya'a ve'e
tyónjët.
5 Van'it tse'e jë Jesús y'atsëëjvjidi:
—Yakkópkada ëëy ku ve'e pan
mnënvin'aa'njadat, 6 këx míndape'e
nëmay jë jayu juu' ve'e natyijjadap
jëts ats jë'ë ve'e, jëtse'e vya'andat:
"Ats xa jë'ë ve'e jë Cristo, juu'
ve'e jë Nte'yam vyinkëën jëtse'e
yakkutojknit." Ax nëmay tse'e
yakvin'aa'ndat.

7 ’Ax ku tse'e xmõtudat jẽts
jẽ atso'oxe'e toojnjup jẽts
jẽ atso'ox kãts, ka'a tse'e
mnavyinma'yũnmõ'õjadat, kũx
nũpããmdũkani jẽ'ẽ ve'e jẽtse'e
ve'em tyónjũt kyõtsjũt. Ax
ka'anumts jẽ'ẽ ve'e jye'ya vyẽ'nat
jẽ itãkãx, 8 kũx nãjkxpe'e jẽ jayu
ñacho'oxpãkjada to'k nación
jẽts jado'k nación, to'k kutojkũn
jẽts jado'k kutojkũn, jéjap tse'e jẽ
mãkk ojx may viijn, jéjivap tse'e jẽ
yooj. Ve'em tse'e jẽ tsaachpaatũn
dũ'ukva'anũt.
9 ’Mnay'íxjadapts miitse'eda, kũx
myakvõptape'e jẽp tsaptũjkpta,
myakvatsõvdap tse'e jẽja jẽ
yakkutojkpa vyinkujkta kũxe'e
ãts xjaanchjávada. Jẽm tse'e
jẽ tũvãkõjtsũn xpãmdat ãts kãjx.
10 Jajtyka'amáyupts jẽ'ẽ ve'e
too'vãjkp jẽ õy kãts jẽ õy ayook
vinxũp to'k it to'k naxviijn. 11 Ax
kuts miitse'e myakmátstat jẽtse'e
myakjẽ'yajadat jẽja jẽ yakkutojkpa
vyinkujkta, ka'ats miitse'e too'vãjkp
xvinmáydat ti ve'e mkõtstap, ni
ka'a tse'e xpayõ'õydat vintsõ ve'e
m'atsõvdat, jẽ'ẽts miitse'e mkõtstap
juu' ve'e myakmõ'õdap van'it, kũx
ka'a ve'e xkõtsta vyẽ'nat jẽ m'avintsõ
vinma'yũnda, jẽ Espíritu Santo ve'e
kõtsup miits kãjxta. 12 Ñũxã'ãinup
tse'e jẽ jayu jẽ y'uts jẽtse'e
y'õõ'kũt kũxe'e ãts xjaanchjáva, jẽ
ónũk tee', ñũxã'ãinupts jẽ'ẽ ve'e
jẽ y'ónũk jẽtse'e y'õõ'kũt kũxe'e
ãts xjaanchjáva, jẽts jẽ ónũk,
ñũxã'ãidinuvapts jẽ'ẽ ve'e jẽ tyee'
jẽ tyaak jẽtse'e y'õõ'ktat kũxe'e
ãts xjaanchjávada. 13 Nũjom
tse'e jẽ jayu mmu'ẽjkjidinit
mmujõt'aajnjidinit kũxe'e ãts
xjaanchjávada. Ax pãn pãn tse'e
dũmuténip jẽ tsaachpaatũn, jẽ'ẽ
tse'e dũjayẽjpnup jẽ joojntykin juu'
ve'e xã'ma kãjx ijtp.
14 ’Jẽ Nte'yam jẽ y'ayook
kõjtsnajxpa Daniel, jẽ'ẽ tse'e
dũ'ava'ni jẽ'ẽ pãne'e jẽ kunuu'kx
it dũyakvintsã'kintõkiyup.
(Va'an dũvinmõtuvũ pãn pãne'e
nãkãkõjtsp.) Ku miitse'e x'íxtat
jẽts jẽm jẽ'ẽ ve'e y'it joma ve'e
kyapaa'tyjũ, van'it tse'e pãn pãn
jatye'e vẽ'nadap yaja judéait y'it
jããt, va'an tse'e dũkẽ'ẽkta jẽtse'e
ñãjkxtat jẽm tonũn viinm kõpk
viinm. 15 Jẽts pãn pãn jatye'e
vẽ'nadap jẽm azotea ni'kxm, ka'a
tse'e jẽp tyũjkp y'uktãjkidinit
jẽtse'e ti dũyakpítsumdat. 16 Pãn
pãn jaty tse'e ve'niduvap jẽm kam
jõõtm, ka'a tse'e dũnũvimpíttat jẽ
vyit. 17 ¡Ayõõv jẽ'ẽ ve'e jẽ jyõõtta jẽ
tã'ãxtãjkta juu' ve'e kanũva'ajtsap
vẽ'nadap van'it jẽts pãn pãn
jatye'e yak'onũktsi'tstup vyẽ'nat!
18 Nũtsapkõtsta jẽtse'e ve'em
kyatónjũt ku ve'e jẽ xox aats, 19 kũx
van'ite'e jẽ jayu chaachpaa'ttat
ve'em ax jo'n ni vin'itna ve'em
kyatunjũ ku ve'e yã it chõõ'ntk jẽts
ũxyam paat, jẽtse'e ni jẽ vin'ita
ve'em kyõõ'ktoojnjinit. 20 Ax
ñũpããjmtki tse'e jẽ Mãjã Vintsã́n
jẽtse'e dũyakkõnat jẽ it ku ve'e jẽ
jayu chaachpaa'ttat. Pãn kũjyek xa
ve'e jẽ tsaachpaatũn, ni pãna tse'e
kyatsõ'õkũt van'it. Ax ñũpããjmtki
tse'e jẽ Nte'yam jẽtse'e dũyakkõnat
jẽ it ku ve'e jẽ jayu chaachpaa'ttat,
yakkõnapts jẽ'ẽ ve'e jẽ jayu kãjxta
juu' ve'e vyinkõõn.
21 ’Ax pãn myaknũũjmidup
tse'e: “Ixta, ũxyaja tse'e jẽ Cristo”,

ukpu̱ “Ixta, u̱xxim tse'e je̱ Cristo”,
ka'a tse'e xjaanchjávadat. 22 Ku̱x
míndape'e juu' ve'e natyijjadap
je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱ts juu' ve'e
natyijjadap je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpada, tyóndape'e je̱ ma̱jin
je̱ts je̱ múj̱it nu̱ja'vin je̱tse'e je̱ jayu
du̱tukvin'a̱a̱'ndat, pa̱n ku̱y'o̱'yixjada
ve'e je̱tse'e du̱vin'a̱a̱'ndat pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n. 23 Ax
mnay'íxjadapts miitse'eda ku̱x ta̱ xa
a̱ts miitse'e ntukvinkó̱tsada ku ve'e
ka'anum ve'em tyunju̱ kya̱tsju̱.

Vintso̱ je̱ Cristo myiinnuvat

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 ’Ku ve'e ñáxu̱t je̱ tsaachpaatu̱n,
tun jatyji tse'e je̱ aampa
xa̱a̱j vyinko̱o̱'tsat, ka'a tse'e
je̱ aampa po̱'o̱ y'uk'aannuvat,
25 ku̱stá̱kadape'e je̱ maatsa, je̱ts
je̱ ma̱kkin juu' ve'e ya̱ tsajmit it,
xyitu̱yo̱'o̱yupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.
26 Van'itts a̱tse'e x'íxtat, a̱ts, je̱
Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp,
je̱ts je̱m a̱tse'e nka̱da'aky vínu̱ts
jo̱o̱tm o̱o̱y je̱ kutojku̱n ma̱a̱t je̱ts
je̱ ma̱jin ma̱a̱t. 27 Van'itts a̱tse'e
nké̱xu̱t je̱ n'aangelesta̱jk je̱tse'e
du̱yaknay'amókajadat je̱ jayu juu'
a̱tse'e nvinko̱o̱n vinxu̱p to'k it to'k
naxviijn je̱ts je̱ vaat joma ve'e ya̱
tsajmit it kyuka̱xa.
28 ’Ixta je̱ higo ku̱p. Ku ve'e je̱
y'axén y'a'onu̱kta̱ka je̱tse'e je̱ y'aajy
pyítsumnuva, mnu̱ja'vidupts miits
je̱'e̱ ve'e je̱ts tá̱mani ve'e je̱ xa̱ko̱pk.
29 Nay ve'empa tse'e ku ve'e x'íxtat
je̱ts toojnjup ko̱jtsjupe'e juu' a̱tse'e
nka̱jtsp, nu̱jávadats je̱ts tá̱mani je̱'e̱
ve'e vye̱'nat ku a̱tse'e nmiinnuvat
jado'k nax. 30 Tyú̱vam xa a̱ts
miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts nu̱jom ya̱'a̱
ve'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t namka'ana
ve'e y'o̱o̱'kká̱xta vye̱'nat je̱ jáyuda
juu' ve'e u̱xyam joojntykidup.
31 Ká̱xup náxup tse'e ya̱ tsajmit it
je̱ts ya̱ naxviijnit it; ax a̱ts je̱ nka̱ts
je̱ n'ayook, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e
kyapaa'náxu̱t.
32 ’Ka'a tse'e je̱ jayu du̱nu̱jávada
vin'ite'e je̱ xa̱a̱j du̱paa'tu̱t ku
ve'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t, ni
je̱ aangelesa tse'e juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm, ni á̱tsats je̱'e̱ ve'e
nkanu̱ja'viva, a̱ts, je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k, je̱ Dios Tee'ji ve'e du̱nu̱ja'vip.
33 ’Nay'íxjada, nakyujoojntykajada,
tsapko̱tsta, ku̱x ka'a ve'e ti nu̱ja'vin
vin'it a̱tse'e nmiinnuvat jado'k nax.
34 Ve'em xa a̱tse'e nmiinnuvat ax
jo'n to'k je̱ kuta̱jk juu' ve'e jékum
na̱jkxp je̱tse'e je̱ tya̱jk du̱masa̱'a̱k,
je̱ tyoompata̱jk du̱tukka̱ta̱ka ti
ve'e nu̱to'k jaty tyóndap, je̱tse'e
je̱ y'ix'ijtpa du̱tukpava'añ
je̱tse'e ñakyujoojntykajat.
35 Nakyujoojntykajada miits, ku̱x
ka'a ve'e xnu̱jávada vin'it a̱tse'e
nmiinnuvat. Ve'emts a̱tse'e
nmiinnuvat ax jo'n to'k je̱ kuta̱jk
ku ve'e jye̱'yni tánani, ukpu̱ tso'm
jo'n, ukpu̱ je̱ tseev ayaaxp, ukpu̱
ku ve'e ya̱ it jyajtu̱kuvaanni.
36 Nakyujoojntykajada, ve'emts
a̱ts miitse'e manaxy nkapaa'ttat
ku a̱tse'e tun to'mayji nmiinnuvat.
37 Juu'ts a̱ts miitse'e nvaajnjidup,
anañu̱joma je̱ jayu ka̱jxpats je̱'e̱ ve'e,
nakyujoojntykajada.

Ku je̱ israeejlit jayu du̱ko̱jtsmojkti je̱tse'e je̱ Jesús du̱mátstat

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 Jame̱jtsxa̱a̱j tse'e du̱kapaa'ty
vye'na je̱ pascua xa̱a̱j,

van'it ku ve'e yakkay je̱ tsapkaaky
juu' ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t.
Ax y'íxtidup tse'e je̱ tee'ta̱jk je̱
vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk vintso̱ ve'e
je̱ Jesús du̱mátstat je̱ taay ma̱a̱t
je̱tse'e du̱yakjay'o̱o̱'kjadat. 2 Je̱tse'e
ñavya'anjada:
—Ka'a tse'e nmajtsumdat ku ve'e
je̱ xa̱a̱j tyunju̱ vye̱'nat ku̱x ku ve'e je̱
nu̱may jayu yoojmu̱ktat y'ajxu̱ktat.

To'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱pa̱a̱jmji je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j je̱ Jesús

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Je̱m tse'e betániait kyajpu̱n
ka̱jxm je̱ Jesús vye'na je̱m je̱ Simón
tya̱k'am, je̱'e̱ juu' ve'e leprapa̱jkjup
y'ijt. Kaayp tse'e je̱ Jesús vye'na,
van'it tse'e jye̱'y to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk
ma̱a̱t to'k je̱ po̱o̱'p tsaaj apa̱jkin
juu' ve'e tum je̱ nardo pa'ajk
xoo'kpa na̱a̱j du̱ma̱a̱t juu' ve'e
tsóvax a̱a̱'k. Van'it tse'e du̱pu'uj je̱
po̱o̱'p tsaaj apa̱jkin je̱tse'e je̱ Jesús
du̱tukxa̱kte̱e̱jmu̱kku̱jx. 4 Ax je̱m
tse'e je̱ jayu juu' ve'e du̱ko̱'o̱yja'vidu
juu' je̱'e̱ ve'e tyoon, je̱tse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Tya̱jxts ya̱'a̱ ve'e ko̱o̱jyji
du̱yakvinto̱ki ya̱ pa'ajk xoo'kpa
na̱a̱j? 5 Ku̱yakta̱a̱'k xa ya̱'a̱ ve'e ax
jo'n je̱ meen juu' ve'e to'k joojnt
nu̱mutún je̱tse'e je̱ ayo̱o̱va jayu
yakmo̱o̱ynit.
Ax myujo̱tma'ttu tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk.
6 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Maso̱'o̱kta. ¿Tya̱jxse'e
xvinma'yu̱nmo̱'o̱da ya̱ ta̱'a̱xta̱jk?
O̱y xa je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts ya̱'a̱ ve'e
tu̱xtuujnja. 7 M'íttap xa miitse'e
xa̱'ma ma̱a̱t je̱ ayo̱o̱va jayu, je̱ts
pa̱n vin'ite'e xtso̱kta, m'o̱'yixjadap
tse'e je̱tse'e o̱y xtoojnjadat; ax
ka'ats a̱tse'e xa̱'ma n'uk'ijtnit
miits ma̱a̱tta. 8 Ta̱ ve'e ya̱ ta̱'a̱xta̱jk
du̱tún vinxu̱pe'e tu̱y'o̱'yixju̱,
ta̱ ya̱'a̱ ve'e myin je̱ts a̱tse'e
tu̱xtuknu̱tem ya̱ pa'ajk xoo'kpa
na̱a̱j a̱ts je̱ nnu̱naxta̱jkin. 9 Tyúvam
xa a̱tse'e nva'añ je̱ts pa̱n joma ve'e
yaktukka'amáy je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook vinxu̱p to'k it to'k naxviijn,
yakko̱jtspapts je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts ya̱'a̱
ve'e ya̱ ta̱'a̱xta̱jk tu̱xtuujnja, ve'em
tse'e yaktukjaa'mye̱jtsnit.

Ku je̱ Judas ma̱a̱t je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda du̱ko̱jtsmojkti

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Van'it tse'e ñu̱jkx je̱ Judas
Iscariote, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
nu̱to'k je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e
nu̱makme̱jtsk ijttu, je̱'e̱ tse'e o̱jts
du̱ma̱a̱tnakyótsjada je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda pa̱n vintso̱ ve'e
du̱pa̱mu̱t je̱ Jesús je̱m je̱'e̱
kya̱'mda. 11 Ku ve'e je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱n du̱'amo̱tunajxti,
o̱o̱y tse'e tyunxo̱o̱jntkti je̱tse'e
du̱tukvinva'nidi je̱ts myo̱'o̱dape'e
je̱ meen. Van'it tse'e je̱ Judas
du̱'ixti'ukvaajñ vintso̱ ve'e y'óyat
je̱tse'e je̱ Jesús du̱pa̱mu̱t je̱m je̱'e̱
kya̱'mda.

Je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱ y'a'ox

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

12 Ku ve'e je̱ muto'k xa̱a̱j du̱paaty
ku ve'e yakkay je̱ tsapkaaky juu'
ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t je̱tse'e
yakju̱'kx je̱ carnero juu' ve'e
yak'o̱o̱'ktup pascua xa̱a̱j, van'it
tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
ña̱'mu̱xjidi:

—¿Jómase'e xtsak jets
aatse'e najkx nyak'oya jetse'e
nyaknajxumdat je pascua xaaj a'ox?
13 Van'it tse'e je Jesús numejtsk
je y'ixpajkpatajk dukejx jetse'e
dunuujmi:
—Najkxta jem kajpun kajxm. Jem
tse'e xmaatnavyaa'tjadat to'k je
yaa'tyajk juu' ve'e to'k tsiv je naaj
dupavijtsp. Je'e tse'e mpanajkxtap.
14 Pan joma tujkts je'e ve'e tyaka,
naajmada je kutajk: "Je Yak'ixpajkpa
ve'e vaamp: ¿Joma ve'e je it
joma atse'e ntukmaatyaknáxtat je
n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox?"
15 Van'it tse'e mtuk'íxjadat to'k je
maja cuarto juu' ve'e jep mumejtsk
nukavyet kujxp, joma ve'e pu'uk
avaada. Jep tse'e x'apaamdukadat
je a'ox.
16 Van'it tse'e je y'ixpajkpa ñajkxti
jetse'e jye'ydi jem kajpun kajxm,
jetse'e dupaatti ax jo'n je Jesús
ña'muxjidi. Jetse'e du'apaajmtkidi je
pascua xaaj a'ox.
17 Ku ve'e je it cho'oini, van'it tse'e
je Jesús jye'y maat je ñumakmejtsk
ixpajkpatajk. 18 Van'it tse'e y'ajxtkti
kaayva. Kaaydup tse'e vye'nada,
van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets
nuto'ke'e miitsta juu' ve'e uxyam
je kya'aj dupaamp yam plato jootm
ats maat, je'ets je'e ve'e juu' atse'e
xpámup jem je jayu kya'm juu'
atse'e xtso'oxpajktup.
19 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
chaachvinmapyajkti jetse'e to'k
jado'k je Jesús du'amotutúvidi:
—¿Ats je'e vine'e?
20 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Juu' ve'e numakmejtsk miitsta,
nuto'kts je'e ve'e juu' atse'e xpámup
jem je jayu kya'm juu' atse'e
xtso'oxpajktup, nmaatkaaypts
ats je'e ve'e uxyam. 21 Ax je'emts
atse'e mpanujkxp je too' juu' ve'e
javyet ijtp ats kajx jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp. ¡Ax ayoots
je'e ve'e je jyoot je jayu juu' atse'e
xpámup jem je jayu kya'm juu'
atse'e xtso'oxpajktup! Nuyojk oy
tse'e kuy'ijtuxji je jayu ku ve'e
kukyake'x.
22 Kaaydup tse'e vye'nada, jetse'e
je Jesús je tsapkaaky dukaajn,
je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e
dutojkva'kxy, jetse'e dumoojy je
y'ixpajkpatajk, van'it tse'e vyaajñ:
—Ya'a je'e ve'e ats je nni'kx je
nkopk.
23 Van'it tse'e dukoompa je
tuk'a'ooguin, jetse'e je Nte'yam
dukukojtsji, jetse'e dumoojy je
y'ixpajkpatajk. Ax anañujómats
je'e ve'e du'ookti. 24 Van'it tse'e
dunuujmidi:
—Ya'a je'e ve'e ats je nnuu'pun.
Kux ku atse'e n'oo'kut,
nyaktaajnjadapts ats miitse'e
je nam kojtstán. Je numay jayu
atse'e nku'oo'kap. 25 Tyúvam xa ats
miitse'e nnaajmada jets ka'a atse'e
n'uk'ooknit je tsaaydum pa'ajk naaj,
van'ítnume'e ku atse'e n'oo'kut je
ñam je'e jem je Nte'yam kyutojkun
jootm.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Van'it tse'e to'k je uv du'aavdi
jetse'e ñajkxti jem Olivos Kopk
viindum. 27 Van'it tse'e je Jesús je
y'ixpajkpatajk dunuujmi:

—Nujom xa ats miitse'e
xmaso'oktat uxyam ya tsooj, kux
jidu'ume'e javyet y'it jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp: "Nyak'oo'kup xa
atse'e je carnero vinténiva jetse'e je
carnero y'anomva'kxtat." 28 Ax kuts
atse'e njoojntykpajknuvat, najkxupts
atse'e jem galiléait y'it jootm;
ux'ookts miitse'e jem mje'yadat.
29 Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:
—Mjamaso'okjada ve'e anañujoma,
ka'ats ats mitse'e nmaso'okut.
30 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma
jets uxyam ya tsooj, ka'anume'e je
na'atseev y'aya'axy vye'nat mejtsk
nax, mutoojk náxipts ats mitse'e
xkanatyukpukju vye'nat.
31 Ax nuyojk makk tse'e je Pedro
jyaa'kvaajñ:
—Kunja'aa'k xa atse'e mits maat,
ka'ats ats mitse'e nkanatyukpákjut.
Tum ve'em tse'e vyaanduva nujom
je myu'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Je'ydu tse'e joma ve'e je it
duxaaja Getsemaní, jetse'e je Jesús
dunuujmi je y'ixpajkpatajk:
—Tsaanada yaja namvaat atse'e
najkx ntsapkats.
33 Van'it tse'e duvaajv je
Pedro maat je Santiago jets
je Juan. Van'it tse'e je Jesús
chaachvinmapyujk jetse'e ooy
tyunnavyinma'yunmoojyji.
34 Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Tsaachvinmaayp tse'e ats ya njoot
ya nja'vin oo'kun am paat. Tanda
yaja jets nakyujoojntykajada.
35 Van'it tse'e je Jesús javee'n
jyaa'knujkx jetse'e je vyiijn
je y'aaj dutukpaaty je naax,
jetse'e je Nte'yam dumunoo'kxtk
pan kuy'óyame'e jetse'e
kukyatsaachpaa'ty. 36 Jidu'um tse'e
chapkajts:
—Tata, nujom xa mitse'e juu'
jaty m'o'yixkúxju, kadi xyakjaty
jets atse'e xtukkada'akut ya
tsaachpaatun; ax ka je'ep tse'e
mtónup juu' atse'e ntsajkp, je'e ve'e
mtónup juu' mitse'e mtsajkp.
37 Van'it tse'e je Jesús vyimpijt
joma ve'e je y'ixpajkpatajk; maadup
tse'e dupaatti. Van'it tse'e je Pedro
dunuujmi:
—Simón, ¿mmaap mits je'e ve'e?
¿Ka'a ve'e tum'o'yixju jetse'e
otyo'k hora joojntyk kum'it?
38 Nakyujoojntykajada jets
tsapkotsta jetse'e mkaka'adat
jep tokin jaatp. Je jayu je jyoot je
jya'vin, chajkpts je'e ve'e jetse'e
dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp,
ax ayonuktákats je'e ve'e je jayu je
ñi'kx je kyopk.
39 Van'it tse'e je Jesús ñajkxnuva
tsapkojtspa, nay vanxúpjyam tse'e
chapkajts. 40 Ku ve'e vyimpijtnuva,
maadupjyam tse'e dupaattinuva
jado'k nax kux makke'e je tsooj
tyumpaatjidini. Ax ka'a tse'e
dunujávada vintso ve'e du'atsóvdat.
41 Van'it tse'e ñajkxnuva tsapkojtspa
mutoojk nax. Ku ve'e vyimpijtnuva,
van'it tse'e dunuujmidinuva:
—¿Mmaadup mpoo'kxtupna ve'e?
Ta xa ve'e je tiempo dupaatni jets
atse'e nyakpámut jem je tókinax
jayu kya'mda, ats, je Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp. 42 Pojtukta jets
duja'mda. Jeja xa ve'e myejtsni juu'
atse'e xpámup jem je jayu kya'mda
juu' atse'e xtso'oxpajktup.

Ku je̱ Jesús yakmajch

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Ko̱jtspna tse'e je̱ Jesús vye'na
ku ve'e je̱ Judas jye̱'y, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e nu̱to'k je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e
nu̱makme̱jtsk ijttu. Ax je̱'e̱ ma̱a̱t
tse'e nu̱may je̱ jayu je̱ yajkxy tsojx
ma̱a̱t je̱ts je̱ ku̱p ma̱a̱t; je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda, je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jkta, ma̱a̱t je̱ israeejlit
je̱ myújit jáyuda, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
ke̱jxju̱dup. 44 Je̱ Judas juu' ve'e je̱
Jesús je̱m je̱ jayu kya̱'m du̱pa̱a̱mnup,
myo̱o̱ydu tse'e je̱ nu̱ja'vin vintso̱
ve'e du̱nu̱jávadat pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e je̱
Jesús, ax ve'em tse'e du̱tónu̱t ax jo'n
je̱ jayu je̱ myujayu o̱o̱y du̱tuntsa̱k.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Pa̱n pa̱nts a̱tse'e ntsuu'kxp, je̱'e̱ts
je̱'e̱ ve'e, matsta je̱ts yakna̱jkxta.
O̱o̱y tse'e xtun'íxtat ku ve'e
mka̱ke̱kva'atsjadat.
45 Ko̱jtspna tse'e je̱ Judas vye'na,
van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱je̱'y je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Yak'ixpa̱jkpa.
Van'it tse'e du̱tsuu'kx. 46 Van'it
tse'e je̱ Jesús yakmajch.
47 Van'it tse'e to'k juu' ve'e je̱m
ténip, je̱'e̱ tse'e du̱yakpítsum je̱
yajkxy tsojx je̱tse'e du̱ku̱spojxji
to'k ado'om je̱ tyaatsk juu' ve'e
du̱toojnjip je̱ tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta.
48 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ jayu
du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Ve'em a̱ts miitse'e xnu̱minda
je̱ yajkxy tsojx ma̱a̱t je̱ts je̱ ku̱p
ma̱a̱t, je̱ts a̱tse'e xmátstat ax jo'n
a̱tse'e je̱ me̱e̱'tspa ku̱n'ijt? 49 Jóvum
xa̱a̱j xa a̱tse'e tu̱n'it miits ma̱a̱tta ku
a̱tse'e je̱ jayu tu̱nyak'ixpu̱k je̱p ma̱ja̱
tsaptu̱jkp, ka'ats a̱tse'e xmajtsti
van'it. Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e jidu̱'u̱m
jyaty je̱tse'e tyónju̱t kyo̱tsju̱t juu'
ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp.
50 Van'it tse'e to'k ka̱'a̱jyji
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk kyuke̱e̱kjidi,
naaydum tse'e du̱yaktaandi.

To'k je̱ mootsk ónu̱k juu' ve'e ke̱e̱knu

51 Ax je̱m tse'e vye'na to'k je̱
mootsk ónu̱k juu' ve'e je̱ Jesús
du̱pa'u̱x'o̱o̱kip, je̱ sábana ka̱kva̱pji,
je̱tse'e yakmajch. 52 Van'itts je̱'e̱ ve'e
du̱masa̱a̱k je̱ sábana je̱tse'e kyeek
nu̱va'ajts a̱xva'ajts.

Ku je̱ Jesús du̱vinteni pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱ma̱jidup je̱p tsaptu̱jkp

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Van'it tse'e du̱yaknajkxti je̱
Jesús joma ve'e je̱ tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta.
Je̱tse'e ñay'amojkika̱jxjidi je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda, je̱ israeejlit je̱
myújit jáyuda, ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jkta. 54 Jékum tse'e je̱
Pedro pya'u̱x'o̱o̱kaja. Paje̱'yjuts je̱'e̱
ve'e je̱ Pedro je̱p je̱ tee' tyaagujkp,
je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta. Van'it tse'e je̱
Pedro y'a̱jxtk xaampa ma̱a̱t je̱
tsapta̱kmutoompata̱jk.
55 Je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda
ma̱a̱t nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
du̱nu̱ma̱jidup je̱p tsaptu̱jkp,
y'íxtidupts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱
Jesús du̱yakjay'o̱o̱'kjadat. Ax ka'a
tse'e du̱mutaayvaa'tta. 56 Nu̱may
tse'e y'ijtti pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesús
du̱nu̱vampe̱jttu, ax ka'a tse'e
ñay'ake̱e̱gaja juu' ve'e kyo̱jtstup

to'k jado'k. 57 Ax jem tse'e juu'
ve'e ténidup jetse'e je Jesús
dunuvampejtti jidu'um:
58 —Nmotu xa aatse'e ku ve'e
jidu'um vya'añ: "Nyakkutókiyup xa
ats ya'a ve'e ya maja tsaptajk juu'
ve'e jayu pum; toojk xaajts atse'e
mpaamnuvat juu' ve'e ka jayu
púmap."
59 Ax ni ve'ema tse'e
kyanay'akeegaja juu' ve'e kyojtstup.
60 Van'it tse'e je tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta,
je'e tse'e teni jeja je jayu vyinkujk
jetse'e du'amotutuvi je Jesús:
—¿Ni vinxupa tse'e mkah'atsav?
¿Vintso tse'e mkanakyukatsju ku
ve'e myaknu'aa'na?
61 Ax ama'at tse'e je Jesús tyaajñ,
ni vinxupa ve'e kyah'atsaajv. Van'it
tse'e je tee' y'amotutúvijinuva:
—¿Mits je'e ve'e je Cristo, juu'
ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit, je Kunuu'kx Nte'yam
je y'Onuk?
62 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Je'e xa atse'e, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp. M'íxtapts
miitse'e ku atse'e ntsaanat jeja
je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi, je'e
juu' ve'e nujom dukaʼmikajxp,
x'íxtuvapts ats miitse'e ku atse'e
jem tsapjootm nkadaʼakut jem
vínuts jootm.
63 Van'it tse'e je tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e
tse'e je vyit natyuknukaa'tsvaatsju,
je'e ve'e duyaknukeʼxnatajkip jets
kyo'oyja'vipe'e, jetse'e vyaajñ:
—¿Tyajxts uu'me'e
njaa'ktsojkumdat pane'e du'ixtu
dumótudu juu' ve'e tyoon
kyojts ka óyap? 64 Ta xa ve'e
x'amotunaxta vintso ve'e je
Nte'yam duvinkojtspét. ¿Vintsose'e
xpayo'oyda?
Ax nujomda tse'e je oo'kun je
Jesús dutuknuva'nidi.
65 Van'it tse'e dunutsójidi jetse'e
duvintsoomdi, jetse'e dutsii'kti,
jetse'e dunuujmidi:
—Nukótsuts n'it pane'e tumtsii'kju.
Van'it tse'e je
tsaptakmutoompatajk vyimpa'kxjidi
jyapa'kxjidi.

Ku je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

66 Ax ava't tso tse'e je Pedro
vye'na jep taagujkp, jetse'e
to'k je jajtspa ñuje'yji, je tee'ts
je'e ve'e jyajtsjip vye'na
juu' ve'e dunuvintsanikajxp
je tee'tajkta, 67 jetse'e du'ix jets
jeme'e je Pedro dumaatxámy je
tsaptakmutoompatajkta. Ku ve'e
duvin'ix, van'it tse'e dunuujmi:
—Mmaatvíttpap xa mits ya'a ve'e
tuy'it ya Jesús, ya nazarétit jayu.
68 Van'it tse'e je Pedro
dukanatyukpajkji. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
—Ka'a xa ats ya'a ve'e n'ixa, ni
ka'ats atse'e nnujava pan ti mitse'e
mkajtsp.
Van'it tse'e je Pedro ñujkx joma
ve'e je zaguán, jetse'e je na'atseev
y'ayaaxy. 69 Van'it tse'e je jajtspa je
Pedro du'íxnuva jetse'e dunuujmi je
jáyuda juu' ve'e jep ve'nidup:
—Je'e xa ya'a ve'e nuto'k juu' ve'e
xi Jesús dumaatvíttp tuy'it.
70 Van'it tse'e je Pedro je Jesús
dukanatyukpajkjinuva. Jetse'e

veëʼn jë it ñajxy jëtseʼe jëʼë juuʼ
veʼe jëp ténidup, jëʼë tseʼe
dënëëjmikojtinuva jë Pedro:
—Tyúvam xa veʼe jëts yaʼa jyáyuva
mitseʼe kux galiléait jayu mitseʼe,
nay veʼem tseʼe jë mkojtsun.
71 Vanʼit tseʼe jë Pedro yʼatsaajv:
—Yʼixp xa veʼe jë Nteʼyam jëts kaʼa
atseʼe ntaaya. Ñëjaʼvinupts jëʼë veʼe
jëts koʼoy nëkotsa atseʼe ntaannit
pan kaʼa atseʼe tyëva juuʼ nkats.
Kaʼa xa ats yaʼa veʼe xi jayu nʼixa
juuʼ miitseʼe mtijtup.
72 Vanʼit tseʼe mumëjtsk nax jë
naʼatseev yʼayaaxy. Vanʼit tseʼe
jë Pedro dëjaaʼmyejts vintso veʼe
jë Jesús ñaʼmëxji ku veʼe vyaajñ:
“Kaʼanum tseʼe jë naʼatseev yʼayaʼaxy
vyëʼnat mëjtsk nax, mutoojk
náxipts ats mitseʼe xkanatyukpëkjë
vyëʼnat.” Ax jëʼë tseʼe jë Pedro
vyinmaay jëtseʼe yaaxy.

Ku jë Jesús jë Pilato dëvinteni

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 Ax tun japyji tseʼe jë teeʼtajk
jë vyintsanda dëkojtsmojkti
maat jë israeejlit jë myújit jáyuda
jëts jë tsaptëjkpit yakʼixpajkpataj kta
jëts nëjom juuʼ veʼe dënëmájidup
jëp tsaptëjkp. Vanʼit tseʼe jë Jesús
tsum dëyaknajkxti jëtseʼe jëm
jë Pilato kyaʼm dëpaamdi. 2 Vanʼit
tseʼe jë Pilato dëʼamotutëvi jë Jesús:
—¿Mitseʼe jë Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa?
Vanʼit tseʼe yʼatsaajv:
—Jëʼë xa atseʼe, veʼem ax joʼn
tëxkats.
3 Vanʼit tseʼe jë teeʼtajk jë vyintsán
ñëxaʼaijidi jëtseʼe ñëvampëjtjidi
may viijn. 4 Vanʼit tseʼe jë Pilato jë
Jesús dëʼamotutúvinuva:
—¿Ni vinxëpa veʼe mkahʼatsav?
Ixë vinxëpji ti jaty myaktuknëxaʼaa.
5 Ax kaʼa tseʼe jë Jesús
jyaaʼkʼatsaajv, jëʼë kajx tseʼe jë
Pilato atëva atoki tyaanni.

Ku jë Jesús jë yʼoo̱ʼkën kyutujk

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

6 Ax vimpaascua xaaj tseʼe
jë Pilato dëmasaʼak yʼijt toʼk
jë poxëntakjayu, jyapana pan
panеʼe jë jayu yʼamótudup. 7 Jëp
tseʼe vyeʼna poxëntëjkp toʼk jë
jayu juuʼ veʼe Barrabás dëxaaj
maat jë myujatyooʼda, jëʼë kajx
ku veʼe jë jayu dëyakʼoo̱ʼkti ku
veʼe dënëpojtëkti jë yakkutojkpa.
8 Vanʼit tseʼe jë nëmay jayu jë Pilato
dënëjëʼydi jëtseʼe dëʼamótudi
jëtseʼe dëtónët juuʼ veʼe tyuump
vinjoojnt. 9 Vanʼit tseʼe jë Pilato jë
nëmay jayu dëʼamotutëvi:
—¿Mtsojktupeʼe jëts ats miitseʼe
nmasoo̱kjadat ya Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa?
10 Jëʼë kajxts jëʼë veʼe veʼem
vyaajñ kux jë Jesuuseʼe
myasoʼokuvaampy, ñëjaʼvip jëʼë
veʼe jëts jë ëjkën kajxeʼe jë teeʼtajk
jë vyintsán dëpaamdi jë Jesús
jëm jëʼë kyaʼm. 11 Ax jë teeʼtajk
jë vyintsanda tseʼe dëʼakojtsidu
jë nëmay jayu jëts ñojkʼóyeʼe
dëʼamótudat jëtseʼe jë Barrabás
yakmasoo̱kjadat. 12 Vanʼit tseʼe jë
Pilato yʼamotutúvijinuva:
—¿Ax vintso tseʼe xtsokta jëts
atseʼe ntónët maat jëʼë juuʼ veʼe
mtijtup Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
13 Vanʼit tseʼe yʼaaʼmitaakti:
—¡Yakcruuzpëtë!
14 Vanʼit tseʼe jë Pilato jë nëmay
jayu dënëëjmi:

—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a ve'e tudutún?
Van'it tse'e je numay jayu tyunjaa'k'aa'mitaaktinuva:
—¡Yakcruuzpétu!
15 Kux tse'e je Pilato oy ñaajktanuva'añju maat je numay jayu, je'e kajx tse'e je Barrabás dumasaak. Van'it tse'e je Jesús duyakjavyojpji maat je po'o vojpun je pojxun japtsum, jetse'e je jyayu dutukkatajki jetse'e duyakcruuzpéttat.
16 Van'it tse'e je tojpatajk je Jesús duyaknajkxti jeja jado'k tujk joma ve'e ñamyáyjada, jetse'e duyaxmojkkajxti je tojpatajk juu' jatye'e jem ve'nidu. 17 Van'it tse'e je tso'ojmk vit dutukxojxti je Jesús, jetse'e to'k je ápit ta'aky dupaamdi je corona jo'n, jetse'e dutukxakjeejnukti jem je Jesús kyuvajkm. Ve'em tse'e dujatijti jets vyintsa'kidupe'e je yakkutojkpa. 18 Van'it tse'e jidu'um dukojtspoo'kxti:
—¡Yakmaja mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa!
19 Jetse'e dutukxakjo'pukti to'k je kapy jetse'e dunutsójidi, jetse'e duvinkoxkténidi. 20 Ax ku tse'e dunuxikkajxti dutukxikkajxti, van'it tse'e dupajkjidini je tso'ojmk vit jetse'e dutukxojxtini je vyítam. Van'it tse'e duyaknajkxti cruuzpejtpa.

Ku je Jesús cryuuzpejt

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 Jeja tse'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e to'k je jayu jem ñajxy, jeme'e kam jootm chaa'n, Simón je'e ve'e xyaaj, ciréneit jayu, je Alejandro jets je Rufo je tyee'. Je'e tse'e y'akee'yidu jetse'e dupakaajyjat je Jesús je cryuuz.
22 Van'it tse'e je Jesús duyaknajkxti joma ve'e je it duxaaja Gólgota. (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum je Gólgota, Kuxútum.)
23 Van'it tse'e dumooydi je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e je tsoojy dumaat jetse'e dukamakkjávat je tsaachto'nun; ax ka'a tse'e je Jesús du'uuk. 24 Távani tse'e duyakcruuzpétta vye'na, van'it tse'e je tojpatajk duyakva'kxti je Jesús je vyit; ñukoo'yidupe'e jetse'e du'íxtat pan juu' ve'e tukkada'akjadap nuto'k jaty.
25 Taaxtojtuk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e je Jesús duyakcruuzpejtti.
26 Van'it tse'e dupaamdi to'k je jatyán juu' ve'e du'ava'nip pan ti ve'e kyuvejtp. Jidu'um tse'e je jatyán vya'añ: "Ya'a xa ve'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa."
27 Yakcruuzpejttuva tse'e je'e maat numejtsk je meee'tspa, to'k jeja y'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja y'anajapa'ayi. 28 Van'it tse'e tyoojnji je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Ve'eme'e yakpuujm ax jo'n je maja tokin kuduutuujn." Jidu'um tse'e vya'añ.
29 Jets pan pan jatye'e najxtu, je'e tse'e je Jesús duvinkojtspejttup jetse'e je kyuvajk duvivuyo'oyda, jetse'e dunuujmidi:
—¿Ka mítsape'e mtunvaan jets myakkutókiyupe'e je Nte'yam je myaja tsaptajk jetse'e toojk xaaj xpaamnuvat? 30 Naajktso'okjuts n'it jets vánukú je cruz kajxm.
31 Nuxiikjuduva tukxiikjuduva tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat

je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk.
Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:
—Yaktso̱o̱k xa ya̱'a̱ ve'e je̱ viijnk
jayu; ka'a tse'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e
viinm ñaajktso̱'o̱kju̱t. 32 Ya̱'a̱ juu'
ve'e natyijjup Cristo, je̱ Israeejlit
Jayu Yakkutojkpa, va'an ya̱'a̱
du̱naajkváñu̱kju̱ je̱m cruz ka̱jxm
je̱ts a̱a̱tse'e n'íxu̱t, van'itts a̱a̱tse'e
njaanchjávat —jidu̱'u̱m tse'e
ñavyaajnjidi.
Je̱'e̱ paat tse'e vinko̱jtspe̱jtju̱duva
juu' ve'e je̱ Jesús mya̱a̱tcruuzpe̱jttu.

Ku je̱ Jesús y'o̱o̱'kni

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Ku ve'e kujk xa̱a̱j du̱paaty, van'it
tse'e nu̱jom je̱ it je̱ naax kyo̱o̱'tsi.
Toojk yaaxp paat tse'e y'ijt ko̱o̱'ts.
34 Toojk yaaxp tse'e vye'na je̱tse'e
ma̱kk je̱ Jesús kya̱jts. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Ax
jidu̱'u̱mts ya̱'a̱ ve'e kya̱tsa̱pítsum,
a̱ts je̱ nNte'yam, a̱ts je̱ nNte'yam,
¿tya̱jxts a̱ts mitse'e xmasa̱'a̱k?)
35 Je̱m tse'e vye̱'nada juu' ve'e
du̱'amo̱tunajxtu, je̱'e̱ tse'e vaandu:
—Mó̱tuda, je̱ Elíastam xa ve'e
yaaxjip.
36 Van'it tse'e nu̱to'k ñuujm
je̱tse'e o̱jts to'k je̱ tukna̱'oktaa̱tsu̱n
du̱yakxa̱a̱'k ma̱a̱t je̱ tsaaydum pa'ajk
na̱'o̱o̱k, je̱tse'e du̱pu̱u̱jm je̱m kapy
ja̱jm, je̱tse'e du̱tuk'atiji je̱tse'e je̱
Jesús du̱vinxoo'tsu̱t. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Va'an du̱'íxumda pa̱n miimpe'e je̱
Elías yakváñu̱kju̱.
37 Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk
kya̱jts je̱tse'e je̱ jya'vin tyukvaatsji.
38 Je̱ ata̱tyok juu' ve'e je̱p ma̱ja̱
tsaptu̱jkp tuk'ata̱tyuk je̱ it juu' ve'e
je̱ kunoo'kxu̱n munu̱yojk du̱ma̱a̱t,
viinm tse'e kya̱a̱'tsva'kxy ka̱kojk,
ayojk ava't. 39 Ax je̱m tse'e je̱ Jesús
vyinténaja vye'na to'k je̱ tojpa
juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx
je̱ tojpata̱jk. Ku ve'e je̱ tojpata̱jk je̱
vyintsá̱n du̱'ix vintso̱ ve'e je̱ Jesús
ma̱kk kya̱jts je̱tse'e y'a̱a̱'k, van'it
tse'e vyaajñ:
—Tyúvamdam xa ve'e je̱ts je̱
Nte'yam ya̱'a̱ ve'e je̱ y'Onu̱k tu̱y'it.
40 Ax je̱m tse'e vye'niduva
je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e jékum jaty
taandu je̱tse'e du̱'ixti juu' ve'e
toojnju ko̱jtsju. Je̱m tse'e je̱ María
Magdalena je̱ts je̱ Salomé, je̱mpa
tse'e je̱ María juu' ve'e je̱ mootsk
Santiago je̱ts je̱ José je̱ tyaak. 41 Ax
ya̱'a̱ tse'e du̱pana̱jkxtu je̱ Jesús ku
ve'e je̱m Galilea vye'na je̱tse'e je̱
puta̱jkin du̱mo̱o̱ydi. Je̱'e̱ ma̱a̱t tse'e
nu̱may je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ Jesús
du̱ma̱a̱tvimpe̱jttu je̱m jerusaleenit
kyajpu̱n ka̱jxm.

Ku je̱ Jesús ñaxta̱jki

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Tánani tse'e je̱ it vye'na ku ve'e
je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j du̱'apa̱a̱jmtkidini,
43 van'it tse'e je̱ José je̱ jyo̱o̱t je̱
jya'vin du̱ma̱kkpu̱u̱jm je̱tse'e o̱jts
du̱'ix je̱ Pilato je̱tse'e du̱'amo̱tu
je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk.
Arimatéait jayu je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱
José, vintsa̱'kijidup je̱'e̱ ve'e y'ijt
je̱ jayu juu' ve'e du̱nu̱má̱jiduvap
je̱p tsaptu̱jkp, je̱'e̱ tse'e du̱'a'ixpa
ku ve'e je̱ jayu y'ijttinit je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m. 44 Atu̱va ato̱ki
tse'e je̱ Pilato du̱tuktaajñ ku ve'e
du̱mo̱tu je̱ts ta̱ ve'e je̱ Jesús y'a̱a̱'k.
Van'it tse'e du̱yaaxji je̱ tojpa juu'
ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx je̱

tojpatajk jetse'e du'amotutuvi pan
ve'emame'e. 45 Ku ve'e duvaajnji,
van'it tse'e je Pilato duyakjajty
jetse'e je José duyaktsoo'nnit je
Jesús je ñi'kx je kyopk. 46 Van'it
tse'e je José dujoojy to'k je maja
vit, jetse'e duyakvajntkni jem cruz
kajxm je Jesús je ñi'kx je kyopk.
Van'it tse'e dutukvimpittni je vit,
jetse'e dupuujm jep jótup juu' ve'e
púmani ve'nip jep tsajaatp. Van'it
tse'e to'k je tsaaj juu' ve'e va'ajts
maj, je'e tse'e tyuk'akaaynu je jot
aak. 47 Y'ixtu tse'e joma ve'e je
Jesús je ñi'kx je kyopk yakpuujm je
María Magdalena jets je María juu'
ve'e je José je tyaak.

Ku je Jesús jyoojntykpajknuva
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 Ax ku tse'e je poo'kxtkun
xaaj ñajxy, van'it tse'e je
pa'ajk xoo'kpa dujooydi je María
Magdalena, je Salomé, jets je María
juu' ve'e je Santiago je tyaak.
Je'e tse'e jyooydu jetse'e najkx
dupaajmjada je Jesús je ñi'kx
je kyopk. 2 Domingo tse'e vye'na,
muto'k xaaj je semana, van'it tse'e
jye'ydi japyji joma ve'e je jot, távani
ve'e je xaaj pyítsum vye'na, 3 jetse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Pants vine'e duyakke'ekup je
tsaaj juu' ve'e je jot y'akaajyjup?
4 Ax ku tse'e y'íxukti, van'it tse'e
du'ixti jets yakke'ekani ve'e je tsaaj
juu' ve'e va'ajts maj. 5 Ku ve'e tyajkidi
jep jótup, van'it tse'e jep du'ixti to'k
je ángeles chuuna jeja aka'yun pa'ayi,
poo'p xax, yan vítax. Jetse'e cha'kidi.
6 Ax van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:
—Kadi mtsa'agada. Je Jesús xa
miitse'e m'íxtidup, je nazarétit
jayu juu' ve'e cruuzpejt. Ta tse'e
jyoojntykpajknuva, ka'a xa je'e
ve'e yaja pan. Ixta je it joma ve'e
yakpuujm. 7 Ax najkxuts xnaajmada
je Pedro jets je viijnk ixpajkpatajk:
"Najkxup xa ve'e je Jesús jem
Galilea; ux'ookts miitse'e jem
mje'yadat. Jem tse'e x'íxtat ax jo'n
myaknuujmidi" —jidu'um tse'e je
ángeles vyaajñ.
8 Ax jatyji tse'e je ta'axtajk
pyítsumdi jetse'e noomp choo'ndi
joma ve'e je jot, kux tsa'kidupe'e
jetse'e atuva atoki tyaandi. Ax ka'a
tse'e dupanvaajnjidi kux tsa'kidu
ve'e.

**Ku je Jesús ñaajknukę'xnatajkiji jeja
je María Magdalena vyinkujk**
(Jn. 20.11-18)

9 Muto'k xaaj tse'e je semana
vye'na, jetse'e je Jesús
jyoojntykpajknuva japyji,
jetse'e mutoo'vajkp yak'ixji
je María Magdalena, juu' ve'e
yakpítsumuxjinu nuvuxtojtuk je
koo'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm.
10 Van'it tse'e je ta'axtajk ñujkx
jetse'e dutuknuja'vidi pan pan
jatye'e je Jesús myaatvíttu, pane'e
ve'nidup yaaxtup tsaachvinmaaydup.
11 Ku ve'e dumótudi jets ta ve'e
jyoojntykpajknuva je Jesús jets
távani ve'e je María y'íxjinuva, ka'a
tse'e dujaanchja'vidi.

**Ku je Jesús ñaajknukę'xnatajkiji jeja
numejtsk je y'ixpajkpa vyinkujkta**
(Lc. 24.13-35)

12 Ux'ook tse'e je Jesús
ñaajknukę'xnatajkijinuva, ka
ve'emape'e je ñi'kx je kyopk
y'íxuva ax jo'n y'íxuva y'ijt ku ve'e

ñaajknukeʼxnatajkiji jeja je María
Magdalena vyinkujk. Jeʼe tseʼe
íxjudu jeja tooʼ aajy numejtsk
je jayu juuʼ veʼe tsooʼndu jem
Jerusalén. 13 Vanʼit tseʼe vyimpijtti
jetseʼe duvaajnjidi je jáyuda juuʼ
veʼe je Jesús myaatvíttu. Ax ni jeʼe
tseʼe kyayakjaanchjaʼvidi.

Juuʼ veʼe je Jesús tyukpavaan je kyukatsivatajk

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Ax tun uxʼookani tseʼe
yakʼíxjidinuva je ñumaktoʼk
ixpajkpatajk, kaaydup
tseʼe vyeʼnada. Vanʼit tseʼe
yaktuknuujmidi kuxeʼe
dukajaanchjaʼvidi je jayu juuʼ
veʼe duʼixtu jets távani jeʼe veʼe
jyoojntykpajknuva, makkeʼe je
kyuvajk dupaamdi. 15 Vanʼit tseʼe je
Jesús je yʼixpajkpatajk dunuujmidi:
—Najkxta vinxup toʼk it toʼk
naxviijn jets vaajnjada je jayu
anañujoma je oy kats je oy ayook.
16 Pan pan tseʼe dujaanchjaʼvip je
oy kats je oy ayook jetseʼe ñapet,
xaʼma kajxts jeʼe veʼe jyoojntykinit;
ax pan pan tseʼe dukajaanchjaʼvip,
xaʼma kajxts jeʼe veʼe chaachpaatnit.
17 Ax juuʼ tseʼe dujaanchjaʼvidup,
jeʼe tseʼe je mújit nujaʼvin dutóndap,
ats je nkutojkun kajx tseʼe
duyakpítsumdat je koʼoyjáyuvap
jem je jayu jyaʼvin kajxmda, je
viijnk aaj je viijnk ayook tseʼe
kyótstap, 18 myátstapts jeʼe veʼe je
tsaaʼn, jets pan yʼooktupts jeʼe veʼe
pan ti veʼe je jayu tukʼatsoʼyijidup,
kaʼats jeʼe veʼe vyintsotónjadat,
tyuknukóndapts jeʼe veʼe je kyaʼaj
je paʼam jayu, jets jeʼe veʼe
jyotkadaaktinit.

Ku je Jesús chajpejtni

(Lc. 24.50-53)

19 Ku veʼe je Jesús
myukojtskajxjidi, vanʼit tseʼe
chooʼnni yaja naxviijn je Nteʼyam
je kyutojkun kajx jetseʼe chajpejtni,
jetseʼe yʼajxtkni jeja je Nteʼyam
yʼakaʼyun paʼayi. 20 Vanʼit tseʼe
je yʼixpajkpatajk chooʼndi jetseʼe
je jayu duvaajnjada je oy kats
je oy ayook toʼk it toʼk naxviijn,
je Maja Vintsán tseʼe putajkijidup,
yakjayʼíxjudupts jeʼe veʼe je
mújit nujaʼvin jetseʼe je jayu
dutuknujávada jets tyúvam jeʼe veʼe
juuʼ veʼe kyojtstup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Lucas jyaay

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Lucas du̱nu̱ja'yi je̱ Teófilo

1 Nu̱may tse'e je̱ jayu
du̱nu̱pa̱a̱jmtkidi je̱tse'e
du̱ja'adat ti ve'e toojnju ko̱jtsju
joma ve'e a̱a̱ts je̱ n'it je̱ nnaax.
2 Je̱'e̱ tse'e du̱jaaydu ax jo'n a̱a̱tse'e
xtuk'ixti xtukṉuja'vidi je̱'e̱da juu'
ve'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook je̱tse'e du̱'ixti du̱mo̱̱tudi
vintso̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji van'ítani
ku ve'e ve'em tyon'ukvaajnji
kyo̱jts'ukvaajnji. 3 Ñu̱ma̱jiva Teófilo,
nay ve'empa a̱ts, ta̱ a̱tse'e nyaktu̱v
nyaktooda'aky je̱ts a̱tse'e o̱y
nmu̱java pa̱n vintso̱ ve'e nu̱jom juu'
jaty tyoojnji kyo̱jtsji van'ítani ku
ve'e je̱ Cristo ka̱jx cho̱o̱'ntk'ukvaajñ.
N'o̱yja'vipts a̱tse'e je̱ts a̱ts mitse'e
ntukṉujaya pa̱n vintso̱ ve'e to'k nax
jado'k nax jyajty, 4 ve'em tse'e o̱y
xnu̱jávat je̱ts tyu̱̱vam je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e myaktuk'ix.

To'k je̱ ángeles du̱'ava'ni je̱ts ke̱'e̱xupe'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan

5 Ku ve'e je̱ Herodes yakkutojkp
vye'na je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, je̱m
tse'e y'ijt to'k je̱ tee' juu' ve'e du̱xa̱a̱j
Zacarías. To'k je̱ ja̱ka̱'a̱ juu' ve'e
Abías du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e je̱ tee'ta̱jkta
juu' ve'e je̱ Zacarías mya̱a̱ttoon.
Je̱ tee' juu' ve'e du̱xa̱a̱ja Aarón,
je̱'e̱ tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j ijtpa
je̱ Zacarías je̱ ñu̱da̱'ax. Elisabet
je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j y'ijt. 6 Tu̱v tse'e je̱
jyáyuvinda je̱ jyoojntykinda y'ijt
va'an nu̱me̱jtsk je̱ja je̱ Nte'yam
vyinkujk, kyutyoondup tse'e y'ijt
je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ pyava'nu̱n, ka'a
tse'e pa̱n ti to̱kin pyaatu̱xjada. 7 Ax
ka'a tse'e pa̱n y'ónu̱kta ku̱x pu̱m
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Elisabet je̱ ónu̱k
du̱kajayépu̱t, ve'empa na'avani
amá̱jani ve'eda.
8 Ku ve'e je̱ Abías je̱ jya̱ka̱'a̱
tyukka̱daakji je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱mutóndat du̱mupá̱ktat je̱p ma̱ja̱
tsaptu̱jkp, ax jo'n du̱tonda y'ijt
je̱ tee'ta̱jkta, 9 je̱ Zacarías tse'e
tukka̱daakju je̱tse'e tyá̱kat je̱p ma̱ja̱
tsaptu̱jkp yakpo̱o̱mjo̱jkpa joma
ve'e je̱ kunuu'kx it. 10 Ax namvaatts
je̱'e̱ ve'e du̱yakja̱k je̱ po̱o̱m je̱tse'e
je̱ nu̱may jayu chapko̱tsta je̱p ma̱ja̱
tsapta̱ktaagujkp, 11 van'it tse'e je̱
Zacarías du̱'ixpaaty to'k je̱ Nte'yam
je̱ y'aangeles tyena je̱ja je̱ po̱o̱m
jo̱jkpe̱jtu̱n y'aka'yu̱n pa'ayi. 12 Ku
tse'e je̱ Zacarías du̱'ix je̱ ángeles,
ka'a tse'e du̱'ukmutaayvaatni vintso̱

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

ve'e jyátu̱kat, o̱o̱y tse'e tyuntsa̱'ki.
13 Van'it tse'e je̱ ángeles ña̱'mu̱xji:
—Zacarías, kadi mtsa̱'a̱ga.
Mka̱ts'amo̱tunajxju xa ve'e
je̱ Nte'yam, jyayé̱pup tse'e je̱
mnu̱da̱'a̱x Elisabet to'k je̱ pi'k mix
ónu̱k, Juaants je̱'e̱ ve'e xtukxa̱a̱jat.
14 Mjayé̱pup tse'e je̱ xo̱o̱jntku̱n, nay
ve'empa tse'e nu̱may je̱ jayu o̱o̱y
tyunxo̱o̱ndu̱ktat ku ve'e kye̱'e̱xu̱t.
15 Je̱ m'ónu̱k, ñu̱má̱japts je̱'e̱ ve'e
o̱o̱y je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, ka'a
tse'e je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j
du̱'oo'ku̱t, ni ka'ava tse'e je̱ viijnk
ma̱kk na̱a̱j du̱'oo'ku̱t; jakye̱'e̱xna
ve'e vye̱'nat, van'it tse'e je̱ Espíritu
Santo myo̱'o̱ju̱t je̱ ma̱kkin je̱ts
je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. 16 Je̱'e̱
ka̱jx tse'e nu̱may je̱ israeejlit
jayu ñapya̱a̱jmjidinuvat je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n ma̱a̱t, je̱'e̱ je̱ Ntye'yamda.
17 Je̱ Juan tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
du̱vintoo'vá̱kap, jyayé̱pupts je̱'e̱
ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Espíritu
Santo je̱ts je̱ ma̱kkin ax jo'n je̱'e̱ juu'
ve'e je̱ Elías jyaye̱jp, ve'em tse'e
du̱yaknamyujo̱t'ó̱yajat je̱ tee' je̱ taak
ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta; je̱ts je̱ jayu juu'
ve'e kaka̱tsu̱vinmó̱tudup, je̱'e̱ tse'e
du̱tukvinmó̱tudap. Ve'em tse'e je̱
jayu apa̱a̱mdu̱ka du̱'a'íxtinit je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n ku ve'e myiinnit.
18 Van'it tse'e je̱ Zacarías je̱
ángeles du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Vintso̱s a̱tse'e nnu̱jávat je̱ts
ve'emame'e? Na'avani xa a̱ts,
amájanivats a̱ts je̱ nnu̱da̱'a̱x.
19 Van'it tse'e je̱ ángeles
y'atso̱o̱jvji:
—A̱tse'e je̱ Gabriel, je̱m a̱tse'e
je̱ Nte'yam vyinkojkm n'it, je̱'e̱ts
a̱tse'e xke̱jxp je̱ts a̱ts mitse'e
ntuknu̱jávat ya̱ o̱y ayook. 20 Ku̱xe'e
tu̱xkajaanchjáva ax jo'n a̱tse'e
nva'añ, oom tse'e mtaannit, ka'a
ve'e m'uk'o̱'yixjinit je̱tse'e mkó̱tsu̱t,
van'ítnume'e mko̱jts'ukvaannuvat
ku ve'e tyónju̱t ax jo'n a̱tse'e nka̱ts,
kuunume'e je̱ m'ónu̱kta kye̱'e̱xu̱t.
21 Je̱ nu̱may jayu, je̱pts
je̱'e̱ ve'e du̱'a'ixta je̱ Zacarías
ma̱ja̱ tsapta̱ktaagujkp, je̱'e̱ tse'e
kyanu̱ja'vidup pa̱n tya̱jxe'e tyana
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. 22 Ku ve'e
je̱ Zacarías pyítsum, ka'a tse'e
y'uk'o̱'yixjini je̱tse'e kyó̱tsu̱t, ko̱o̱jyji
ve'e je̱ y'aaj je̱ kya̱'a̱j du̱yakyo̱'y
ku̱x oome'e tu̱tyáñ. Van'it tse'e je̱
nu̱ja'vin du̱pa̱jkti je̱ nu̱may jayu je̱ts
je̱pe'e ti ve'e tu̱yak'ixju̱.
23 Ku ve'e du̱yakpuuk vinxu̱p
xa̱a̱j ve'e je̱ Nte'yam du̱mutuujn
du̱mupu̱jk je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp,
na̱jkxnu tse'e je̱m tya̱k'am.
24 Van'it tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱x Elisabet
tyaajñ kanu̱va'ajtsap. Ka'a tse'e
y'ukpítsumni, mugo̱o̱xk po̱'o̱ ve'e
tyun'ijt je̱p tu̱jkpji. 25 Je̱tse'e vyaajñ:
—Je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱nts a̱tse'e je̱ ma̱ja̱
maa'yu̱n tu̱xtuujnja je̱ts a̱tse'e je̱
jayu xko̱o̱'kviijnk'íxtinit.

To'k je̱ ángeles du̱vaajnji je̱ María je̱ts ke̱'e̱xupe'e je̱ Jesús

26 Tojtu̱k po̱'o̱ ve'e je̱ Elisabet
je̱ y'ónu̱k du̱tsa̱m'it vye'na, van'it
tse'e je̱ Nte'yam du̱kejx to'k je̱
y'aangeles juu' ve'e Gabriel du̱xa̱a̱j;
je̱m Nazaret tse'e du̱kejx, to'k
je̱ kajpu̱n juu' ve'e je̱m galiléait
y'it jo̱o̱tm, 27 je̱tse'e o̱jts du̱'ix
to'k je̱ kiixu̱ta̱'a̱x juu' ve'e María
du̱xa̱a̱j, yaa'vya̱jknuts je̱'e̱ ve'e,
Joseejts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j je̱ ñu̱yaa'y,
je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 28 Je̱

aangelese'etajki joma ve'e je María
jetse'e dunuujmi:
—Dios meep María, ooy xa ve'e
je Nte'yam mtuntsakju, mits
maatts je'e ve'e y'it. Mits tse'e to'k
tumto'nuxju je maa'yun nuyojk jets
ka'a ve'e je viijnk ta'axtajkta.
29 Ax ku tse'e du'amotunajxy
vintso ve'e je ángeles ña'muxji,
atuva atoki tse'e dutuktaajñ jetse'e
ojts dutunvinmay pan tyajxe'e
ve'em myukatsju. 30 Van'it tse'e je
ángeles ña'muxji:
—María, kadi mtsa'aga. Ta ve'e
je Nte'yam je maa'yun mto'nuxju,
31 ónuk maate'e mtánut jetse'e
to'k je pi'k mix xyakke'exut, Jesús
tse'e mtukxaajap. 32 Ñumájapts
je'e ve'e ooy, yakkótsupts je'e ve'e
jets je Nte'yam je y'Onuk je'e ve'e.
Ve'em ax jo'n je Nte'yam, je Maja
Vintsán, jujpani dupuujm je David
jetse'e duyakkutojkjat je Nte'yam
je jyayu, 33 nay ve'empa tse'e
je Nte'yam je pi'k mix dupámut
jetse'e duyakkutojkjat je Nte'yam
je jyayu. Xa'ma kajxts je'e ve'e
duyakkutojkjinit je israeejlit jayu,
ni je vin'ita ve'e je kyutojkun
kyakukáxat.
34 Van'it tse'e je María
du'amotutuvi je ángeles:
—Ka'a xa atse'e pan nyaa'tyajk.
¿Vintsos je'e ve'e ve'em tyónjut?
35 Van'it tse'e je ángeles
y'atsoojvji:
—Je Espíritu Santo xa ve'e
mnukada'akjup jetse'e je Nte'yam
je myakkin mtuknujoo'xjut ax jo'n
je vínuts. Paaty tse'e je pi'k mix juu'
ve'e myakkee'exup, va'ajts jootts je'e
ve'e, yakkótsupts je'e ve'e jets je'e
je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk. 36 Je
mmugo'ok Elisabet, jyah'amájanam
je'e ve'e, tojtuk po'oani tse'e
kanuva'ajtsap y'it, je'e juu' ve'e
yaktijp jets pum je'e ve'e jetse'e je
ónuk dukajayéput. 37 Ka'a xa ve'e tii
ti ve'e je Nte'yam nunka'o'yixjup.
38 Van'it tse'e je María vyaajñ:
—Uxyats atse'e. Napyaajmjup
atse'e jem je Nte'yam y'am kya'm.
Va'an dutunju ve'em ax jo'n ats
mitse'e tuxnuujma.
Ku tse'e ve'em yaknuujmi je
ángeles, jetse'e ñajkxni.

Ku je María ojts duku'ix je Elisabet

39 Ka'a tse'e tya'ni jetse'e je María
ñujkx joma ve'e to'k je pi'k kajpun
joma ve'e ooy je tonun jem judéait
y'it jootm. 40 Ku ve'e jem jye'y,
van'it tse'e tyajki jep je Zacarías
tyujkp jetse'e dukojtspaa'kx je
Elisabet. 41 Ku tse'e dumotu jets je
María ve'e kojtspoo'kxjup, jetse'e
je Elisabet je y'ónuk yejtsuk jem
jyootm. Van'it tse'e je Elisabet je
Espíritu Santo myoojyji je makkin
jets je vinma'yun jetse'e dutónut
juu' ve'e je Nte'yam chajkp,
42 jetse'e makk vyaajñ:
—Ta xa ve'e je Nte'yam nuyojk
mkunuu'kxju jets ka'a ve'e je viijnk
ta'axtajkta; ve'empa je m'ónuk
juu' ve'e mjayépup, ta je'e ve'e
dukunoo'kxpa. 43 Nnupánipts atse'e
jets atse'e min xku'ix ats je nMaja
Vintsán je tyaak. 44 Tun kojyjits
atse'e tunmotu jetse'e mkojtspaa'kx,
je xojntkun kajx tse'e ats ya n'ónuk
tuyejtsuk yam ats njootm. 45 Xoon
xa mitse'e kuxe'e tuxjaanchjáva juu'
ve'e myaktuknuujmi, kux tónjup
kótsjup je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam
tudukats.

46 Van'it tse'e je María vyaajñ:
Yakmájip yakjaanchipe'e ats ya
n'aaj ya njoot je Maja Vintsán,
47 xoojntkp tse'e ats ya nja'vin
je Nte'yam kajx, ats je
nYaktsookpa,
48 kux ta atse'e je Nte'yam
xnu'ixkada'aky, ats, je
myutoompa je myupajkpa.
Uxyam tse'e je jayu
vyan'ukva'anut jets xoon
atse'e vinxup je naske'exa,
49 kux ta atse'e je maja maa'yun
xtuujnja je Nte'yam, juu' ve'e
nujom duka'mikajxp.
Je va'ajts aaj je va'ajts joot je'e
ve'e jyayejpp.
50 Xa'ma kajxts je'e ve'e
dunu'ixkada'aky je jayu pan
pan jatye'e vintsa'kijidup.
51 Makkts je'e ve'e jetse'e je majin
dutún,
y'amaadaagui ve'e pan pan
jatye'e dunutúvidup,
pan pan jatye'e
namyaaguejxjudup,
52 je'e tse'e dupajkji je kutojkun je
yakkutojkpada jetse'e je nuu'k
jayu duyakmaji,
53 je'e tse'e je ayooova jayu dumooy
juu' ve'e oy,
jetse'e ve'emji duyaktaajñ je
kumeen jáyuda,
54 je'e tse'e duputajki je
myutoompada je myupajkpada,
je israeejlit jáyuda,
ka'a tse'e dujaa'tyóki jetse'e
dunu'ixkada'akta.
55 Xa'ma kajx xa je'e ve'e dutún ax
jo'n dutukvinva'nidi je njujpit
jáyuvamda,
je Abraham maat je chaan je
kyooj.
Jidu'um tse'e je María vyaajñ.
56 Toojk poo jo'n tse'e je María
y'ijt je Elisabet maat, van'it tse'e
vyimpijtni jem tyak'am.

Ku je Yaknapejtpa Juan kye'x

57 Ku ve'e je xaaj dupaaty vin'ite'e
je Elisabet je y'ónuk duyakke'exut,
pi'k mix tse'e yakke'x. 58 Ku ve'e
je myujantam je myutaktam
jets je jyuu't je myugo'ok je kats
dumótudi jets ta ve'e je Elisabet
je Nte'yam je maa'yun tyo'nuxju,
van'it tse'e ñajkxti vinkukojtsiva,
putukxoojntkiva. 59 Kutoodojtuk
xaaj tse'e kye'ex vye'na, van'it tse'e
ojts je ixta'nun duyakjapyámjada
je pi'k mix jetse'e duni'kxmat
dukojmat, ve'em tse'e nujava tyánut
jets israeejlit jayu je'e ve'e. Je'e
tse'e du'uktsojktu jetse'e je tyee'
Zacarías je xyaaj kudupujk. 60 Ax je
pi'k mix je tyaak tse'e vaan:
—Ka'a, Juaane'e xyaajap.
61 Van'it tse'e dunuujmidi:
—¿Tyajxse'e? Ka'a xa mitse'e pan
mjuu't mmugo'ok ve'em duxaaja.
62 Van'it tse'e je kya'aj maat
du'amotutúvidi je pi'k mix je tyee'
pan ti ve'e chajkp jetse'e duxaajat.
63 Van'it tse'e je tyee' du'amotu to'k
je pi'k pu'u joma ve'e yukja'at. Ax
jetse'e dujaajy jets Juaane'e xyaaj.
Atuva atoki tse'e dutuktaandi
je jáyuda. 64 Ax je'yji tse'e je
Zacarías kyojtspajknuva jetse'e
dukukojtsji'ukvaajñ je Nte'yam.
65 Ku ve'e kyojtspajknuva, je'e
tse'e je myujantam je myutaktam
tyuktaandu atuva atoki. Ax
yakkojtsva'kxts ya'a ve'e jem nujom
judéait y'it jootm. 66 Pan pan jaty
tse'e du'amotunajxtu, tum je'e tse'e

vyinmaaydup, pyayo̱'ydup, je̱tse'e
ñay'amo̱tutú̱vajada vimpit atu̱j pa̱n
vintso̱ ve'e je̱ pi'k mix du̱nu̱májat,
ku̱x nu̱jávani je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱
Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e y'it.

Ku je̱ Zacarías je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji

67 Je̱ pi'k mix je̱ tyee', je̱ Zacarías,
je̱ Espíritu Santo tse'e mo̱o̱jyju je̱
ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e
du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp, je̱ Nte'yam je̱ y'ayook tse'e
kyo̱jtsnajx. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
68 Yakma̱ja yakjaancha tse'e
y'ijtnit je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n,
je̱ israeejlit jayu je̱ Ntye'yam,
ku̱x je̱'e̱ u̱u̱'me'e
tu̱xnu̱'ixka̱daakumda je̱tse'e
naspa̱ka tu̱xyakta'numda,
je̱'e̱ je̱ jyáyuts u̱u̱'me'eda.
69 Je̱'e̱ ve'e tu̱xmo̱'yumda to'k juu'
ve'e xyaktso̱o̱kumdinup,
je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa
David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j je̱'e̱
ve'e.
70 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱
Nte'yam du̱ka̱jts je̱ vya'ajts jayu
ka̱jxta juu' ve'e ijttu je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada,
ju̱jp xu̱pe'e ve'em du̱'ukvaandi.
71 Ve'eme'e vyaandi je̱ts
xtuknu̱vaatsumdape'e je̱
Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e
xtso'oxpa̱jkumdup je̱ts
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
xmu'e̱jkumju̱dup,
72 je̱tse'e du̱jayépu̱t je̱ nu̱'ixka̱daaku̱n,
tyónupts ya̱'a̱ ve'e ax jo'n
du̱tukvinva'ni je̱ nju̱jpit
jáyuvamda,
ka'a tse'e du̱jaa'tyókiyu̱t je̱
kunuu'kx ko̱jtstán juu' ve'e
maso̱o̱ku̱xju̱du.
73 Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ ko̱jtstán juu'
ve'e je̱ Nte'yam yaktaajnju je̱
nju̱jpit jáyuvamda Abraham,
74 je̱ ko̱jtstán je̱ts
xtuknu̱vaatsumdinupe'e
je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e
xtso'oxpa̱jkumdup
je̱tse'e ve'em nvinja'vimdat
nvintsa̱'kimdat to'k aaj to'k
jo̱o̱t,
75 tu̱ve'e je̱ts je̱'e̱ je̱ mya̱jin
ka̱jxe'e njoojntykimdat
vinxu̱p xa̱a̱j vinxu̱p joojnte'e
xtuknu̱pa̱a̱jmtkimda.
76 Je̱ts mits, pi'k mix, to'kts
mitse'e m'ítu̱t je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpa,
ku̱x mitse'e na̱jkx je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n je̱ tyoo' xyak'o̱'yija,
77 ve'em tse'e je̱ jyayu xtuknu̱jávat
je̱ts yakme̱e̱'kxjadape'e je̱
tyókinda
je̱tse'e ve'em du̱jaye̱jptinit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp.
78 Je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n ka̱jx je̱ts
je̱'e̱ je̱ ñu̱'ixka̱daaku̱n ka̱jx
tse'e je̱ nam xa̱a̱j jyajtu̱ku̱t,
79 je̱tse'e je̱ ajajtk du̱mo̱'o̱t je̱
jáyuda juu' ve'e ijttup je̱ja
ako̱o̱'ts it ja̱a̱t,
je̱ jáyuda juu' ve'e tsa̱'kip ijttup
je̱ o̱o̱'ku̱n ka̱jx,
ax ve'em tse'e xtuknu̱ja'vimdat
je̱ nna̱a̱'amda je̱ ntoo'amda,
o̱y jo̱o̱t tse'e n'ijtumdinit je̱
Nte'yam ma̱a̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Zacarías vyaajñ.
80 Ye̱e̱'kp tse'e je̱ pi'k mix je̱tse'e
je̱ Espíritu Santo myo̱y'atu̱'u̱tsju̱
je̱ mya̱kkin. Je̱m tse'e y'ijt joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. Kuunum
tse'e je̱ xa̱a̱j du̱paaty, van'ítnum

tse'e ñaajknukẽ'xnatajkiji jeja je
myu'israeejlit jayu vyinkujkta.

Ku je Jesús kye'x
(Mt. 1.18-25)

2 Távani tse'e je Yaknapejtpa
Juan kye'ex vye'na, van'it
tse'e je Augusto César je kyutojkun
dupuujm jetse'e je jayu yaknuja'adat
anañujoma. Augusto César je'e ve'e
xyaaj juu' ve'e je maja kutojkun
duka'mip van'it. [2] Muto'k nax ya'a
ve'e ku ve'e je jayu yaknujaajy, je
Cirenio ve'e yakkutojkp vye'na jep
je Augusto César kya'p pya'tkup
jem siiriait y'it jootm. [3] Ax kakje'e
tse'e je jyujpit jayu je kyajpun
du'anajkxidi jetse'e najkx jem
yakjavyetta. [4] Kux je David je chaan
je kyooj je'e ve'e y'ijt je José, paaty
tse'e dutukvaach je kajpun juu'
ve'e duxaaj Nazaret, jem galiléait
y'it jootm, jetse'e ñujkx jem
Belén, je David je kyajpun, jem
judéait y'it jootm. [5] Jem tse'e ñujkx
yakjavyejtpa kijpx maat je ñuda'ax
María. Onuk maatani tse'e je María
vye'na. [6] Jem tse'e Belén vye'nada
ku ve'e dupaatni je ke'ex aats. [7] Ax
jem tse'e duyakke'x je kyoop ónuk,
jetse'e je vit dutukvimpittni, jetse'e
duyakma'vi jem je jaach je kaaj
y'aja'kxin jootm kux ka'a ve'e van'it
y'uk'itupaattini jep je jayu tyujkp
joma ve'e kumyataandi.

Ku je ángeles jye'y joma ve'e je carnero vinténivada

[8] Joma tse'e je Belén, tamji tse'e
vye'nada je carnero vinténivada
juu' ve'e tsonajxtup jem tsoots
jootm joma ve'e duvintsaanada je
kyarneeroda. [9] Tun to'mayji tse'e
vyinkuva'kijidi to'k je Maja Vintsán
je y'aangeles jetse'e je Maja Vintsán
je myajin tya'kxva'kxy joma ve'e je
carnero vinténiva vye'nada, jetse'e
ooy tyuntsa'kidi. [10] Van'it tse'e je
ángeles ña'muxjidi:
—Kadi miits mtsa'agada, kux je oy
kats je oy ayook atse'e nyakmiimp
juu' ve'e je jayu anañujoma ooy
tunyakxoondukjadap. [11] Uxyam
tse'e tumke'xuxjada jem je David
kyajpun kajxm to'k je Yaktsookpa,
je'ets je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e
je Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit, je Maja Vintsán.
[12] Ya'ats je'e ve'e mtuknujávajadap:
Vit vimpídut tse'e xpaa'ttat je pi'k
maax mya'aj jem je jaach je kaaj
y'aja'kxin jootm.
[13] Tun to'mayji tse'e
dujaa'k'ixpaatti je ángeles maat
numay aa'k je aangelesta juu'
ve'e jem tsapjootm tsoo'ndup,
jetse'e je Nte'yam duyakmájada
duyakjaanchada jetse'e vya'anda:
[14] Yakmaja yakjaancha xa ve'e je
Nte'yam y'ijtnit, juu' ve'e jem
tsapjootm,
jetse'e yaja naxviijn oy joot tsoj
joot je jayu y'ijttinit juu' ve'e
je Nte'yam je kyunoo'kxun
maat.
[15] Ku ve'e je ángeles ñajkxtinuva
jem tsapjootm, van'it tse'e je
carnero vinténiva ñavyaajnjidi:
—Ja'mdas jem Belén du'íxumda
juu' ve'e uxyam toojnjup
kojtsjup, juu' ve'e je Maja Vintsán
tuxtuknuja'vimda.
[16] Jatyji tse'e ñajkxti, jetse'e
dupaatti je María maat je José, jets
je pi'k maax mya'aj jem je jaach
je kaaj y'aja'kxin jootm. [17] Ku ve'e

du̱'ixti, van'it tse'e du̱'ava'nidi vintso̱
ve'e je̱ ángeles tu̱vya'nu̱xjada je̱
pi'k mix kajx. 18 Pan pan jaty tse'e
du̱'amo̱tunajxtu, atu̱va ato̱ki tse'e
du̱tuktaandi ti jatye'e kyo̱jtstup.
19 Ax nu̱jomts ya'a̱ ve'e je̱ María
je̱m jya'vin kajxm du̱yaktáñ je̱tse'e
du̱payo̱'o̱y. 20 Vimpijttinu tse'e
je̱ carnero vinténivada joma ve'e
je̱ kyarneeroda je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱yakmájada du̱yakjaanchada
je̱tse'e je̱ kuko̱jtsu̱n du̱mo̱'o̱da
je̱'e̱ kajx ku ve'e du̱'ixti du̱mótudi
juu' ve'e toojnju ko̱jtsju, ku̱x ve'em
je̱'e̱ ve'e y'ijt ax jo'n je̱ ángeles
ña'mu̱xjidi.

Ku je̱ pi'k mix Jesús du̱yaknajkxti je̱p maja̱ tsaptu̱jkp

21 Kutoodojtu̱k xaaj tse'e je̱
ixta'nu̱n du̱paajmjidi je̱ pi'k mix
je̱tse'e du̱xapaajmji. Jesús tse'e
tyukxaajidu, je̱ xaajjyam juu' ve'e
je̱ ángeles tukna'mu̱xju je̱ María
ku ve'e ka'anum vye'na ónu̱k maat.
22 Ku tse'e je̱ xaaj pyuuk joma ve'e
je̱ María ñaajkvaatsjini ax jo'n je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ, van'it
tse'e je̱ pi'k mix du̱pakoondi je̱m
Jerusalén je̱tse'e je̱ Maja̱ Vintsán
du̱tukkata̱kadat. 23 Ve'em tse'e
du̱toondi ku̱x ve'eme'e je̱ Maja̱
Vintsán je̱ pyava'nu̱n vya'añ je̱ts
nu̱jome'e pan nu̱vinxu̱pe'e je̱ mix
ónu̱k juu' ve'e mutoo'vajkp ke̱'xtup,
je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱. 24 Ojtstu
tse'e je̱tse'e du̱paamdi je̱ Maja̱
Vintsán je̱ vyintsa'kin ax jo'n vya'añ
je̱p pava'nu̱n ku̱jxp: nu̱me̱jtsk je̱
muu'x ukpu̱ nu̱me̱jtsk je̱ pak.
25 Ax je̱m tse'e Jerusalén
jyoojntyka vye'na to'k je̱ jayu juu'
ve'e du̱xaaj Simeón. Tu̱vts je̱'e̱ ve'e je̱
jyáyuvin je̱ jyoojntykin y'ijt je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱vinjava du̱vintsa'aga,
y'a'ixpts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ israeejlit
jayu je̱ Nte'yam yakjo̱t'amájajadat.
Myaatts je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo;
26 yaktuknu̱ja'vi tse'e je̱ts ka'a ve'e
y'oo̱'ku̱t pan ka'anume'e du̱'ix
je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam
vyinkoon je̱tse'e yakkutojknit. 27 Je̱
Espíritu Santo tse'e yaknajkxju je̱p
maja̱ tsaptu̱jkp. Ku ve'e je̱ María
je̱ts je̱ José du̱yaknajkxti je̱ Jesús
je̱p maja̱ tsaptu̱jkp je̱tse'e du̱tóndat
je̱ pi'k mix maat ax jo'n je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n vya'añ, 28 van'it tse'e
je̱ Simeón du̱tsee̱'ntsaajv je̱ pi'k
mix je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmaji
du̱yakjaanchi. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

29 Maja̱ Vintsán, ax nvaatanits je̱'e̱
ve'e je̱ts atse'e n'oo̱'knit to'k
aaj to'k jooot,
ta̱ xa ve'e xkutyún ax jo'n ats
mitse'e xtukvinva'ni,
30 ta̱ atse'e ya̱ nviijn ntuk'ix je̱
Yaktsookpa
31 juu' mitse'e mnu̱paajmtki
je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu
du̱yaktso̱'o̱ku̱t.
32 Yaknu̱ke̱'xnata̱kapts je̱'e̱ ve'e
mits je̱ mtoo' pan pan jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap,
je̱tse'e je̱ israeejlit jayu je̱ majin
du̱mo̱'o̱t.

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Simeón vyaajñ.
33 Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ Jesús
je̱ tyee' je̱ tyaak tyaandi ku ve'e
du̱'amo̱tunajxti ti jatye'e je̱ Simeón
kyo̱jts je̱ pi'k mix kajx. 34 Van'it tse'e
je̱ Simeón kyunoo'kxjidi je̱tse'e je̱
María du̱nu̱u̱jmi, je̱ Jesús je̱ tyaak:
—Ya̱ pi'k mix, nu̱paamdu̱kanits
ya'a̱ ve'e je̱tse'e ya'a̱ kajx nu̱may je̱
israeejlit jayu kya'adat je̱p to̱kin jaatp,

nu̱mayva tse'e juu' ve'e napyá̱mjadap
je̱ Nte'yam ma̱a̱t. Ya̱ pi'k mix tse'e
je̱ nu̱ja'vin du̱yákup, nu̱may tse'e
je̱ jayu kyakuvá̱kju̱t, 35 ax ve'em tse'e
yaknu̱jávat pa̱n ti ve'e to'k jado'k
vyinmaayp je̱m jya'vin ka̱jxm. Je̱ts mits,
ve'emts mits ya̱'a̱ ve'e xjávat ax jo'n je̱
tsojx ku̱du̱tuknajxy je̱ mja'vin —jidu̱'u̱m
tse'e je̱ Simeón je̱ María du̱nu̱u̱jmi.
36 Je̱p tse'e vye'niva to'k je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpa, Ana je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j,
je̱ Fanuel je̱'e̱ ve'e tyee'ip, je̱ Aser je̱
chaan je̱ kyo̱o̱j. Amá̱janits je̱'e̱ ve'e o̱o̱y.
Vuxtojtu̱k joojnt tse'e du̱ma̱a̱ttsu̱u̱ni
je̱ ñu̱yaa'y; 37 ax u̱xyam, ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xta̱jkanits je̱'e̱ ve'e majktupxu̱k
maktaaxk joojnt. Jé̱pjyamts je̱'e̱ ve'e
ma̱ja̱ tsaptu̱jkp kyatsa̱a̱'n, ijtpts je̱'e̱ ve'e
je̱p je̱ Nte'yam du̱vinjava du̱vintsa̱'a̱ga
jo̱vum xa̱a̱j jo̱vum tsooj, ijtpts je̱'e̱ ve'e
je̱p y'ayooja je̱tse'e chapka̱ts. 38 Je̱pna
tse'e vye̱'nada je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ tyee'
je̱ tyaak ku ve'e je̱ Ana ñu̱na̱jkxjidi.
Van'it tse'e je̱ Nte'yam du̱yakma̱ji
du̱yakjaanchi je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ka̱jts
je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujkta juu' ve'e
du̱'a'íxtup ku ve'e je̱ jerusaleenit jayu
cho̱'o̱ktat.

Ku je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ tyee' je̱ tyaak jye̱'ydi je̱p Nazaret

39 Tá̱vani ve'e du̱kutyonda je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n je̱ pyava'nu̱n, van'it tse'e
ña̱jkxtinuva je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm
joma ve'e kyukajpu̱nada, je̱m Nazaret.
40 Je̱ pi'k mix, ye̱e̱'kpts je̱'e̱ ve'e,
majuva̱jkpts je̱'e̱ ve'e, vij'ata̱a̱tspts je̱'e̱
ve'e, kunoo'kxjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.

Ku je̱ pi'k mix Jesús vye'na je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp

41 Vinjoojnt tse'e je̱ Jesús je̱ tyee'
je̱ tyaak ña̱jkxta y'ijt je̱m Jerusalén,
je̱ pascua xa̱a̱j du̱'ana̱jkxada. 42 Ku
ve'e je̱ Jesús makme̱jtsk joojnt
vye'na, nu̱jom tse'e ña̱jkxti je̱m
Jerusalén, ve'em ax jo'n du̱tonda
y'ijt. 43 Ku tse'e je̱ xa̱a̱j ñajxy,
je̱tse'e vyimpijttini, taannu tse'e
je̱ Jesús je̱m Jerusalén. Ka'a tse'e
je̱ tyee' je̱ tyaak du̱nu̱ja'vi je̱ts
je̱me'e tu̱y'uktaanni, 44 ve'eme'e
vyinmaaydi je̱ts je̱m je̱'e̱ ve'e
pyamé̱tsjada je̱ nu̱may jayu ma̱a̱t.
Ve'em tse'e to'k xa̱a̱j yo̱'ydi. Ku tse'e
du̱jo̱o̱'k'íxtidini joma ve'e je̱ jyuu'tta
je̱ myugo'okta je̱ts joma ve'e je̱
jayu juu' ve'e mya̱a̱tnay'íxajada,
45 ka'a tse'e du̱paatti. Van'it tse'e
vyimpijttinuva jado'k nax je̱m
Jerusalén je̱tse'e o̱jts du̱'íxtada.
46 Kutoojk xa̱a̱jnum tse'e
du̱paattini je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, je̱p
tse'e du̱ma̱a̱ttsa̱a̱nada vye'na je̱
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e
du̱'amo̱tutu̱va je̱ts du̱'amo̱tunaxy
pa̱n ti jaty je̱'e̱ ve'e kyo̱jtstup.
47 Atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi je̱ jáyuda
pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtup
ku ve'e du̱'ixti du̱mó̱tudi vintso̱ ve'e
vyija je̱ts vintso̱ ve'e du̱'atsa̱a̱jv. 48 Ku
tse'e je̱ tyee' je̱ tyaak y'ixpaatjidi,
atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi. Van'it tse'e
je̱ tyaak ña'mu̱xji:
—N'óno̱u̱k, ¿tya̱jxts a̱a̱tse'e
ve'em xtun? Ta̱ xa a̱a̱ts mitse'e
nja'ixta, ya̱ mtee' je̱ts a̱ts,
myaknu̱tsaachvinmaaypts mitse'e
o̱o̱y.
49 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—¿Tya̱jxs a̱ts miitse'e x'íxtada?
¿Ka'a ve'e xnu̱jávada je̱ts tun
vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱ nTee'
je̱ tyoonk ntónu̱t?
50 Ka'a tse'e du̱vinmó̱tudi je̱
ayook juu' ve'e tukmuko̱jtsju̱du.

51 Van'it tse'e kyutajkini maat
je tyee' je tyaak jetse'e jye'ydini
jem Nazaret, jep tse'e je'e kya'p
pya'tkup ñaajk'ijtji. Nujomts ya'a
ve'e je tyaak jem jya'vin kajxm
duyak'it. 52 Vintso tse'e je it ñaxy,
yee'kpts je'e ve'e, víjipts je'e ve'e,
tyukxoojntkpts je'e ve'e je Nte'yam
jets anañujoma je jayu.

Ku je Yaknapejtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapantsuuna

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 Jidu'um tse'e tyoojnji
kyojtsji ku ve'e je Tiberio
César makmokx joojntani
dukà'ma vye'na je maja kutojkun;
yakkutojktup tse'e vye'nada
jep je'e kya'pupa'tkup je Poncio
Pilato, je Herodes, je Felipe, jets
je Lisanias. Je Poncio Pilato tse'e
yakkutojkp vye'na jem judéait
y'it jootm, je Herodes tse'e
yakkutojkp vye'na jem galiléait y'it
jootm, je Felipe tse'e yakkutojkp
vye'na jem ituréait jets traconíteit
y'it jootmda, je Lisanias tse'e
yakkutojkp vye'na jem abilíniait
y'it jootm, 2 je tee' Anás jets je tee'
Caifás, je'e tse'e ijttu tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxtup je tee'tajkta.
Ve'em tse'e jyajty van'it, jetse'e
je Yaknapejtpa Juan, je Zacarías
je y'ónuk, je'e tse'e tukje'yju
je Nte'yam je kyats je y'ayook
jem joma ve'e kyapantsuuna.
3 Van'it tse'e je Juan nujom
je it dutuknajxkujx juu' ve'e
myutámip je jordaanit maja naaj,
jetse'e nujom je jayu dunuujmi
jetse'e vyinmayumpijttinit,
jetse'e dumasooktinit je kyo'oy
joojntykinda, jetse'e ñapéttat,
ve'em tse'e yaktokinmee'kxtat.
4 Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e
tyoojnji juu' ve'e je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpa Isaías jyaay jep
Kunuu'kx Jatyán kujxp jidu'um:

Yakmótup xa ve'e ku ve'e to'k je
jayu jidu'um makk kyats joma
ve'e kyapantsuuna:
"Yak'o'yijada, yaktaajvjada je
too' joma ve'e je Maja Vintsán
ñáxut.
5 Je Nte'yam tse'e duyaktuk'ótsup
joma ve'e je it tukjov jetse'e
duyakvánukut je kopk je
keets.
Je'e tse'e duyaktávup je too' juu'
ve'e atajp a'ojtsp,
je'e tse'e duyakkijpxap je too'
juu' ve'e je kaak je moo'kx.
6 Ax nujom tse'e je jayu yaja
naxviijn yaktuknujávadat
jets je Nte'yame'e je jayu
duyaktsookp."

Jidu'um tse'e je Isaías dujaajy.
7 Ku ve'e je numay jayu je
Yaknapejtpa Juan dununajkxti
jetse'e yaknapétjadat, van'it tse'e je
Juan ñà'muxjidi:

—Miitsta, je tsaa'n je chaanda je
kyoojta, ¡kuxe'e je kats tuxmótuda
jets táminupe'e je tsaachto'nun,
je'e kajx tse'e xkukee'ekta! 8 Tonda
juu' ve'e oy jetse'e ñukee'xnatákat
jets ta ve'e xmasooktini je mko'oy
joojntykinda. Kádits xnutúvada
ku ve'e mva'anda: "Ka'a tse'e je
Nte'yam xyaktsaachpaatumdat,
kux je Abraham je chaan je kyooj
xa uu'me'eda", kux nvaajnjidup
xa ats miitse'eda jets o'yixjupe'e
je Nte'yam jetse'e ya tsaaj
duyakvimpítut je Abraham je chaan
je kyooj. 9 Ve'em xa miitse'eda ax

jo'n je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ o̱ojyit ju̱'kx
du̱kayakta̱'mip. Ta̱ tse'e jye'ya
je̱ xa̱a̱j ku ve'e ve'em mjátjadat
ax jo'n je̱ jayu je̱ pojxu̱n du̱mach
je̱tse'e je̱ ku̱p du̱pojxu̱ku̱t. Ax nu̱jom
tse'e je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ o̱ojyit ju̱'kx
du̱kayakta̱'mip, yakpojxu̱kupts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e yakja̱nvívupat.
10 Ax van'it tse'e je̱ nu̱may jayu
y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱a̱tse'e
ntónu̱t?
11 Van'it tse'e je̱ Juan y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱p me̱jtsk je̱
ñu̱xoya, ax myo̱'o̱p tse'e to'k pa̱n
pa̱ne'e katih'ijtu̱xjup. Pa̱n pa̱n tse'e
je̱p je̱ kyaaky je̱ tyo̱jkx, ax nay
ve'empa tse'e je̱ jayu du̱mo̱'o̱t pa̱n
pa̱ne'e katih'ijtu̱xjuvap.
12 Ax van'it tse'e ñu̱je̱'yju̱duva je̱
kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada je̱tse'e je̱
Juan yakna̱pé̱tjadat, je̱tse'e je̱ Juan
du̱'amo̱tutú̱vidi:
—Yak'ixpa̱jkpa, ¿tise'e tso̱jkjup je̱ts
a̱a̱tse'e ntónu̱t?
13 Ax van'it tse'e je̱ Juan y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n vinxu̱pe'e je̱ kupa̱'mu̱n
myaktukpava'anda, vanxu̱pji tse'e
xpa̱kmóktat.
14 Van'it tse'e je̱ tojpata̱jk
ñu̱je̱'yju̱duva je̱tse'e
y'amo̱tutú̱vijiduva:
—¿Tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱a̱tse'e
ntónu̱t?
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Ni pa̱na xa ve'e juu'
xkapa̱jkjadat je̱ atsa̱'kin ma̱a̱t
ukpu̱ je̱ nu̱vampe̱jtu̱n ma̱a̱t, je̱ts
tukjo̱tka̱da'akta je̱ mjo'yu̱nda.
15 Ax ve'em tse'e je̱ jayu je̱m
jya'vin ka̱jxm vyinmayda je̱ts
je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan je̱'e̱ vine'e
je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit. 16 Ax
van'it tse'e je̱ Juan y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱ tsoxk na̱a̱j xa a̱ts miitse'e
ntukyakna̱pe̱jttup; ax me̱jtsp
tse'e to'k juu' ve'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda mtukyakna̱pé̱tjadap
je̱ Espíritu Santo je̱tse'e je̱ jayu
du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t. Ñu̱májipts je̱'e̱
ve'e nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ni
ka'ats a̱tse'e nvinmachju̱ je̱ts a̱tse'e
je̱ kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmukéjijat. 17 Ku
ve'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t,
ve'em tse'e du̱tónu̱t ax jo'n to'k
je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ tukje̱e̱'pu̱n
du̱mats'ijtp je̱tse'e du̱vimpa̱j je̱ trigo.
Pya̱kmujkp tse'e je̱ trigo pajk; ax
je̱ po'ox juu' ve'e pya̱jkjip, je̱'e̱ tse'e
je̱m ja̱njo̱o̱tm pya̱a̱mnup juu' ve'e ni
vin'ita kapi'tsp.
18 Ax ve'em tse'e je̱ Juan may
viijn ax jo'n ya̱'a̱ du̱tukvinja'vidi je̱
jayu je̱tse'e du̱vaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook. 19 Ax nay ve'empa
tse'e du̱tuknu̱u̱jmi je̱ yakkutojkpa
Herodes ku̱x pya̱jke'e je̱ Herodías,
je̱ y'uts Felipe je̱ ñu̱da̱'a̱x je̱'e̱ ve'e
y'ijt; tyuknu̱u̱jmiva tse'e juu'
jatye'e viijnk tyoon juu' ve'e ka
óyap. 20 Ax tunjaa'knu̱yojki tse'e je̱
Herodes je̱ tyo̱kin ku ve'e je̱ Juan
du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmji.

Ku je̱ Jesús ña̱pejt

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Ka'anum tse'e je̱ Juan
yakpoxu̱nta̱kpu̱m vye'na, van'it
tse'e je̱ Jesús du̱yakna̱pejt.
Tsapko̱jtsp tse'e vye'na je̱ Jesús,
van'it tse'e je̱ tsapjo̱o̱tmit it
y'avaach 22 je̱tse'e je̱ Espíritu
Santo ñu̱ka̱daakji, ve'eme'e kye'ex
ax jo'n to'k je̱ pak. Van'it tse'e
yakmo̱tu to'k je̱ ayook juu' ve'e je̱m

tsapjoo̱tm ka̱daakp. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Mits xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu'
a̱tse'e o̱oy ntuntsa̱jkp, o̱oyts a̱ts
mitse'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k.

Je̱ Jesucristo je̱ jyu̱jpit jayu

(Mt. 1.1-17)

23 Ii'px majk joojnt jo'n
tse'e vye'na je̱ Jesús ku ve'e
kya'amay'ukvaajñ. Ax ve'em tse'e
vya'anda y'ijt je̱ts je̱ José ve'e tyee'i.
Je̱ José tse'e je̱ Elí je̱ myajntk, 24 juu'
ve'e je̱ Matat je̱ myajntk, juu' ve'e je̱
Leví je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Melqui
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Jana je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ José je̱ myajntk,
25 juu' ve'e je̱ Matatías je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Amós je̱ myajntk, juu'
ve'e je̱ Nahum je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Esli je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Nagai
je̱ myajntk, 26 juu' ve'e je̱ Maat
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Matatías
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Semei je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ José je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Judá je̱ myajntk, 27 juu'
ve'e je̱ Joana je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Resa je̱ myajntk, juu' ve'e je̱
Zorobabel je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Salatiel je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Neri je̱ myajntk, 28 juu' ve'e je̱
Melqui je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Adi
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Cosam je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ Elmodam je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ Er je̱ myajntk,
29 juu' ve'e je̱ Josué je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Eliezer je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Jorim je̱ myajntk, juu'
ve'e je̱ Matat je̱ myajntk, 30 juu'
ve'e je̱ Leví je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Simeón je̱ myajntk, juu' ve'e je̱
Judá je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ José
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Jonán
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Eliaquim
je̱ myajntk, 31 juu' ve'e je̱ Melea
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Mainán
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Matata
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Natán
je̱ myajntk, 32 juu' ve'e je̱ David je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ Isaí je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Obed je̱ myajntk, juu'
ve'e je̱ Booz je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Salmón je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Naasón je̱ myajntk, 33 juu' ve'e
je̱ Aminadab je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Aram je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Esrom je̱ myajntk, juu' ve'e je̱
Fares je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Judá
je̱ myajntk, 34 juu' ve'e je̱ Jacob
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Isaac je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ Abraham je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ Taré je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Nacor je̱ myajntk, 35 juu'
ve'e je̱ Serug je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Ragau je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Peleg je̱ myajntk, juu' ve'e je̱
Heber je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Sala
je̱ myajntk, 36 juu' ve'e je̱ Cainán
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Arfaxad je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ Sem je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Noé je̱ myajntk, juu' ve'e
je̱ Lamec je̱ myajntk, 37 juu' ve'e je̱
Matusalén je̱ myajntk, juu' ve'e je̱
Enoc je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Jared
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Mahalaleel
je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ Cainán
je̱ myajntk, 38 juu' ve'e je̱ Enós je̱
myajntk, juu' ve'e je̱ Set je̱ myajntk,
juu' ve'e je̱ Adán je̱ myajntk, juu'
ve'e je̱ Nte'yam je̱ myajntk.

Ku je̱ Jesús je̱ Satanás y'ukyaktu̱kimpa̱kuvaajnji

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 Van'it tse'e je̱ Jesús cha̱a̱'n
je̱m Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am,

je̱ Espíritu Santo tse'e mo̱o̱jyju je̱
vinma'yu̱n je̱ts je̱ ma̱kkin je̱tse'e
du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp,
je̱'e̱ tse'e je̱ Jesús du̱yakna̱jkx
je̱m vinva'ajts it ka̱jxm. 2 Je̱m
tse'e je̱ Jesús y'ijt vu̱jxtkupx
xa̱a̱j; ukyakto̱kimpa̱kuvaajnju
tse'e je̱ Satanás, je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta. Ka'a tse'e van'it
du̱tikaajy du̱tiju̱'kx, je̱tse'e je̱ yooj
pyaatjini. 3 Van'it tse'e je̱ Satanás
vyinkutá̱miji je̱tse'e ña'mu̱xji:
—Pa̱n tyú̱vam xa ve'e je̱ts
je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k mitse'e,
mukó̱tsu̱ts n'it ya̱ tsaaj je̱tse'e
vyimpítu̱t tsapkaaky.
4 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Ve'em xa ve'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Ka tun je̱'e̱ ka̱jxjyap
xa ve'e je̱ jayu jyoojntyka ku̱xe'e
juu' du̱kay du̱ju̱'kx, je̱ ayook ka̱jxe'e
juu' ve'e je̱ Nte'yam kya̱jtsp."
5 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
yakna̱jkxji joma ve'e to'k je̱ ko̱pk
juu' ve'e ka̱jxm a̱a̱'k; jatyji tse'e je̱
Jesús du̱tuknu̱'ixiku̱jx nu̱jom je̱ jayu
juu' ve'e yakkutujkja ijttup yaja
naxviijn. 6 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Nmo̱kya̱jxnup xa a̱ts mits
ya̱'a̱ ve'e nu̱jom xi kutojku̱n je̱ts
vinxu̱pe'e je̱ ma̱jin xi jayu du̱jaye̱pta,
ku̱x a̱ts xa ya̱'a̱ ve'e nu̱jom
xtukka̱ta̱jkika̱jxnu je̱ Nte'yam, ax
nmo̱o̱ynupts a̱ts ya̱'a̱ ve'e pa̱n pa̱n
a̱tse'e ntsa̱jkp. 7 Pa̱n xvinko̱xkténipts
a̱ts mitse'e je̱ts a̱ts mitse'e xvinjávat
xvintsa̱'a̱gat, nu̱jomts a̱ts mits ya̱'a̱
ve'e nmo̱kya̱jxnit.
8 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Na̱jkxni, Satanás, ku̱x jidu̱'u̱me'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vyaampa:
"Vinjávada vintsa̱'a̱gada je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱n, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda,
tun je̱'e̱jyji ve'e to'k mvinjávadap
mvintsa̱'a̱gadap."
9 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
yakna̱jkxjuva je̱m Jerusalén
je̱tse'e je̱ Jesús du̱yakpejt je̱m ma̱ja̱
tsapta̱kko̱jm, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Pa̱n tyú̱vam xa ve'e je̱ts
je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k mitse'e,
naajkku̱stá̱kajats n'it, 10 ku̱x jidu̱'u̱m
xa ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱pava'anup
je̱ y'aangelesta̱jk je̱tse'e
m'íxju̱t mjayé̱pju̱t,
11 je̱tse'e je̱ kya̱'a̱j mtuk'amátsajat
je̱tse'e je̱ mtek je̱ tsaaj
kyayaktsaachajat.
12 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Vaampap tse'e jidu̱'u̱m je̱
Kunuu'kx Jatyán: "Ka'a tse'e x'íxtat
joma vaate'e juu' du̱kuvu̱k je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱n, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda."
13 Ax ku tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
ñayja'viji je̱ts ka'a ve'e
mya̱a̱da'aky vintso̱ ve'e je̱ Jesús
ku̱du̱yakto̱kimpu̱jk, van'it tse'e
du̱kukeek. Ku tse'e je̱ it jyaa'knajxy,
van'it tse'e du̱'avimpijtinuva.

Ku je̱ Jesús kya'amay'ukvaajñ je̱p Galilea

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

14 Van'it tse'e je̱ Jesús
vyimpijtnuva je̱m Galilea je̱
ma̱kkin ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo mo̱o̱jyjup. Tum je̱'e̱ tse'e
je̱ jayu kyo̱jtstup myaajntyktup,
je̱tse'e nu̱jom je̱ jayu ñu̱ja'viji
juu' ve'e je̱m tso̱ tsu̱u̱nidup.
15 Yak'ixpu̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
nu̱jom je̱ it joma tso̱ ve'e ñaxy; ax
nu̱jom tse'e je̱ jayu yakmá̱jajada
yakjaanchajada.

Ku jë Jesús vye'na jëp Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

16 Van'it tse'e jë Jesús jyë'y jëm
Nazaret, jë kajpün joma ve'e yee'k.
Ax pöö'kxtkün xäaj tse'e vye'na,
van'it tse'e tyäjki jëp tsaptüjkp,
ve'em ax jo'n dütún y'ijt, jëtse'e
tyeni, jëtse'e jë Kunuu'kx Jatyán
dükötsuva'añ. 17 Van'it tse'e
yakmööjy juu' ve'e jë Nte'yam jë
y'ayook köjtsnajxpa Isaías jyaay jëp
Kunuu'kx Jatyán küjxp. Ku tse'e
düyak'avaach, jëtse'e düpaaty juu'
ve'e kyötsuvaampy, van'it tse'e
dükäjts:

18 Yamts jë'ë ve'e äts nja'vin käjxm
jë Espíritu juu' ve'e ijtp jëm jë
Mäjä Vintsán jya'vin käjxmpa,
jë'ëts ätse'e xvinköön jëts ätse'e
ntukka'amáyüt jë öy käts jë
öy ayook jë ayöova jáyuda,
jë Nte'yamts ätse'e xkëjxp jëts
ätse'e ntuknüjávadat jëts
jatyji ätse'e jë jayu nyaktánüt
ve'em ax jo'n jë jayu juu' ve'e
pítsumdup jëp poxüntüjkp,
ve'em ax jo'n jë viints jayu juu'
ve'e vin'ixpäjktup,
ätse'e naspäka nyaktaandinup
pän pän jatye'e maaydup
tajtup;

19 n'ava'nivapts ätse'e jëts tä ve'e jë
joojnt jye'ya jëtse'e jë Nte'yam
jë jyayu dükunoo'kxüt.

20 Ku ve'e dükötsküjx, van'it
tse'e jë näk düʼaxaa'tsni joma ve'e
yukja'a jë Kunuu'kx Jatyán, jëtse'e
dübööjy jë tsaptüjkpit patto'niva.
Van'it tse'e y'äjxtk jëtse'e jë jayu
düyak'ixpáktat. Ax nüjom tse'e jë
jayu pän nüvinxüpe'e jëp tsaptüjkp
vyë'nada, tum jëm tse'e jë Jesús
ñi'kxm jë vyiijn düpäämdi. 21 Van'it
tse'e jë Jesús yak'ixpäjkjidi. Jidü'üm
tse'e vyaajñ:

—Üxyam yä xäaj tse'e yaja miits
mvinkujkta yä Kunuu'kx Jatyán
tütyunjü tükyätsjü.

22 Nüjom tse'e jë jáyuda
y'öñükötsiji, atüva atöki
tse'e tyaandi ku ve'e jë Jesús
va'ajts tsoj myukötsjidi, jëtse'e
ñay'amötutúvijidi:

—¿Ti ka jë Joseejap yä'ä ve'e jë
y'ónük?

23 Van'it tse'e jë Jesús ñä'müxjidi:

—Tyúvam xa miits n'ite'e xkötstat
yä tukmu'a'ixmojkin: "Tsö'yiva,
nachóyaja viinm. Tonü yaja
mkajpün küjx juu' äätse'e nmötu
jëtse'e xtuujn jëm Capernaum."

24 Jëtse'e jyaa'kvaajñ:

—Tyúvam xa ätse'e nva'añ jëts
ka'a ve'e öy yakkuvákut joma ve'e
jë y'it jë ñaax ni to'ka jë Nte'yam jë
y'ayook köjtsnajxpa. 25 Vaampamts
ätse'e jëts jëja xa ve'e nümay jë
ku'ää'k tä'äxtäjk vyë'nada yaja
israeejlit y'it jäät ku ve'e jë Elías
jyoojntyki, ku ve'e yä it kyatuuj
toojk joojnt jagojkm jëtse'e mäkk
jë yooj tyunnajxy yaja nüjom
israeejlit y'it jäät. 26 Ax ka'a tse'e
jë Nte'yam jë Elías dütuknükejx ni
to'ka jë ku'ää'k tä'äxtäjk juu' ve'e
tsüünidup y'ijt yaja israeejlit y'it
jäät; jë'ë ve'e ñojk'óy tyuknükëjx
to'k jë viijnk tsóvit jayu juu'
ve'e tsüünip y'ijt jëm Sarepta, jë
sidoonit kajpün mutäm. 27 Jëja
xa ve'e vye'niduva yaja israeejlit
y'it jäät nümay jë jayu juu' ve'e
leprapäjkjüdup van'it ku ve'e
jyoojntyki jë Nte'yam jë y'ayook
köjtsnajxpa Eliseo. Ax ni to'ka tse'e

dukayakjotkadaaky je israeejlit jayu juu' ve'e leprapajkjudup, je'ejyji ve'e yakjotkadaaknu to'k je viijnk tsóvit jayu, je Naamán juu' ve'e tsuunip y'ijt jem siiriait y'it jootm.
28 Ax ku tse'e du'amotunajxti ti ve'e kyajtsp, ooy tse'e tyunjotma'tti nujom je'eda juu' ve'e jep tsaptujkp ve'nidup. 29 Van'it tse'e tyénidi jetse'e je Jesús duyakkajpumpítsumdi, jetse'e duyaknajkxti jem kets'am, jem ketskojm joma ve'e je kajpun. Jem tse'e ojts du'ukkusvivupuva'anda.
30 Van'it tse'e je Jesús jeja numay jayu akujk ñajxy jetse'e ñajkxni.

To'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap

(Mr. 1.21-28)

31 Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem Capernaum, to'k je kajpun juu' ve'e jem galiléait y'it jootm. Jem tse'e je jayu duyak'ixpujk ku ve'e pooo'kxtkun xaaj vye'na. 32 Atuva atoki tse'e je jayu dutuktaandi je Jesús je y'ixpajkun kux je kutojkun maate'e kyajts.
33 Jep tse'e tsaptujkp vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jetse'e makk vyaajñ:
34 —Masoo'okú aats, Jesús, nazarétit jayu. ¿Ti katsts mitse'e mjayejpp aats maat? ¿Je'e ve'e mnumejtsp jets aatse'e xyakkutókiyut? N'ixa xa ats mits, je Nte'yam je Vya'ajts Jáyuts mitse'e.
35 Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:
—Amo'otu jets tukvaatsni ya yaa'tyajk.

Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap duyakkitu je yaa'tyajk jeja je'e vyinkujkta, ni vinxupa tse'e kyayaktsaachiji ku ve'e pyítsumni je ko'oyjáyuvap. 36 Ax nujom tse'e tyaandi atuva atoki jetse'e ñavyaajnjidi:
—¿Ti ayookts ya'a ve'e? ¡Ya jayu xa ve'e dupavaamp je kutojkun maat je ko'oyjayuvaptajkta jetse'e pyítsumdat jem je jayu jya'vin kajxmda, van'it tse'e pyítsumda!
37 Nujom tse'e je kajpun juu' ve'e jem namyutámijidup, ñuja'vidupts je'e ve'e juu' ve'e je Jesús tyuump kyajtsp.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je Simón Pedro je mya'vut taak

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Van'it tse'e je Jesús tyeni jetse'e pyítsum jep tsaptujkp, jetse'e ñujkx jem je Simón Pedro tyak'am. Jem tse'e je Pedro je mya'vut taak pya'amma'aj vye'na, makke'e jyampukju. Van'it tse'e je Jesús dumunoo'kxtkti jetse'e duyakjotkada'akut. 39 Van'it tse'e je Jesús dunuviijntk je ta'axtajk jetse'e je jampa'am dupavaajñ jetse'e je ta'axtajk dunuvaatsnit. Van'it tse'e je jampa'am ñuvaatsjini. Jatyji tse'e je ta'axtajk pyojtuk jetse'e pyatto'nijidi.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numay je pa'am jayu

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Taka xaajani tse'e vye'na, jetse'e nujom je pa'am jayu duyaknajkxti joma ve'e je Jesús vye'na; may viijn tse'e je pa'am juu' ve'e jyayejptup. Van'it tse'e

je̱ Jesús je̱ kya'a̱j du̱tuknu̱ka̱a̱jn
nu̱jom je̱ pa'am jáyuda je̱tse'e
du̱yakjo̱tka̱dakka̱jxtini. 41 Ax je̱m
tse'e nu̱may je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda
pyítsumdini je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta.
Aa'mitaaktu tse'e, je̱tse'e vyaandi:
—Mits xa je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k.
Van'it tse'e je̱ Jesús
tyukna̱'mu̱xjidi, ka'a ve'e
du̱yakjajtjidi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
je̱tse'e kyó̱tstat ku̱x ñu̱ja'vidu ve'e
je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit.

Ku je̱ Jesús kya'amaajy je̱p Galilea

(Mr. 1.35-39)

42 Ku ve'e je̱ it jyajtk, van'it
tse'e je̱ Jesús pyítsum je̱m kajpu̱n
ka̱jxm je̱tse'e ñu̱jkx joma ve'e
kyapa̱ntsu̱u̱na. Íxtijidu tse'e
je̱ jayu. Ku tse'e du̱paatti, je̱tse'e
du̱'ukyaktanuvaandi, ka'a tse'e
du̱tso̱kta je̱tse'e ña̱jkxnit. 43 Van'it
tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Tun vinko̱pk xa je̱'e̱ ve'e je̱ts
a̱tse'e je̱ jayu je̱m viijnk ka̱jpu̱n
ka̱jxmdava nvaajnjadat pa̱n vintso̱
ve'e y'ijttinit je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m, ku̱x je̱'e̱ ka̱jx a̱tse'e nyakkex.
44 Van'it tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx je̱tse'e
je̱ jayu du̱yak'ixpu̱jk je̱m je̱ galiléait
chapta̱jkmda.

Je̱ ma̱jin juu' ve'e je̱ Jesús tyoon ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ ajkx du̱maakti

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 To'k nax tse'e je̱ Jesús
vye'na je̱ja genesarétit mya̱ja̱
na̱'aka̱ya pa'ayi, van'it tse'e va'ajts
nu̱may je̱ jayu jye̱'ydi je̱tse'e
tyun'atijmojkjidini ku̱x je̱ Nte'yam
je̱ y'ayooke'e y'amo̱tunaxuvaandup.
2 Je̱tse'e je̱ Jesús du̱'ix me̱jtsk je̱
barco je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi,
ta̱vani ve'e pyítsumda vye'na je̱ ajkx
maakpada je̱tse'e du̱yakva'atsta
je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuumda.
3 To'k je̱ barco, je̱ Simón Peedrots
je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱. Je̱m tse'e je̱ Jesús
tya̱jki je̱tse'e je̱ Simón du̱nu̱u̱jmi
je̱tse'e je̱ barco du̱jaa'kyakna̱ta̱kat.
Van'it tse'e je̱ Jesús y'a̱jxtk je̱m
barco jo̱o̱tm je̱tse'e je̱ nu̱may jayu
du̱yak'ixpu̱k juu' ve'e je̱ja naxku̱jxta.
4 Ku ve'e je̱ jayu du̱mukojtsku̱jx,
van'it tse'e je̱ Simón du̱nu̱u̱jmi:
—Yakta̱ka ya̱ barco joma ve'e ya̱
na̱a̱j ka̱a̱k. Avájada ya̱ mxuumda
je̱tse'e mma'aktat.
5 Van'it tse'e je̱ Simón y'atsa̱a̱jv:
—Yak'ixpa̱jkpa, tsonaxy xa a̱a̱tse'e
tu̱njatún, ka'ats a̱a̱tse'e tu̱ntipu̱k;
ax pa̱n mits tse'e mvaamp, va'ants
a̱tse'e du̱'avájinuva ya̱ xuum.
6 Ku ve'e ve'em du̱toondi, o̱o̱y
tse'e je̱ ajkx may tyuntaajñ.
Van'it tse'e myupo̱jti'ukvaanni je̱
tyuk'ajkx'amaakin xuumda. 7 Je̱m
tse'e vye'niva jado'k je̱ barco
ta̱m jaty joma ve'e vye̱'nada
je̱ myujatyoo'da. Van'it tse'e
du̱ye̱e̱jmjidi je̱tse'e pyuta̱kajadat.
Kuts je̱'e̱ ve'e mye̱jtsti, van'it
tse'e du̱yak'ojtsti o̱o̱y me̱jtsk je̱
barco, jave̱e̱'n tse'e je̱p na̱ja̱a̱tp
jyakunajxtini. 8 Ku ve'e du̱'ix
je̱ Simón Pedro, van'it tse'e
du̱vinko̱xkteni je̱ Jesús je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Ma̱ja̱ Vintsa̱n, mujékuma a̱ts mits
to'k aaj, ku̱x to̱kinax jayu xa a̱ts.
9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱nu̱u̱jmi
ku̱x atu̱va ato̱ki ve'e je̱ Simón

Pedro jẹts jẹ myujatyoo'tạjk
tyuntaandi kụxe'e ọọy jẹ ajkx
dụtunyakpítsumdi. 10 Jẹ'ẹ mạạtta
tse'e jẹ Santiago jẹts jẹ Juan, jẹ
Zebedeo jẹ myajntktạjk, jẹ Simón
tse'e myạạtmaaktu. Van'it tse'e jẹ
Jesús dụnụụjmi jẹ Simón Pedro:
—Kadi mtsạ'ạga. Jẹ ajkx maakk
xa ve'e mtuump; ax ụxyamts ạts
mitse'e jẹ toonk nmọ'ọt jẹts ạtse'e jẹ
jayu xtuknụmínụt.
11 Ku tse'e jẹ barco dụyakpítsumdini
jẹp nạjạạtp, van'it tse'e dụmasọọktini
nụjom juu' ve'e y'íxtup jyayẹjptup
jẹtse'e jẹ Jesús dụpanạjkxtini.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ jayu juu' ve'e leprapạjkjup

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Jẹm tse'e kajpụn kạjxm vye'na jẹ
Jesús jẹtse'e ñụjẹ'yji to'k jẹ jayu juu'
ve'e leprapạjkjup. Ku ve'e jẹ Jesús
dụ'ix, van'it tse'e dụvinkọxkteni
jẹtse'e dụmunoo'kxtk:
—Vintsạ́n, pạn mtsạjkp xa
mitse'e, m'ọ'yixjup tse'e jẹts ạtse'e
xtuknụva'atsụt yạ lepra pa'am.
13 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ kyạ'ạj
tyuknụkọọjnji jẹtse'e vyaajñ:
—Ntsạjkp xa ạtse'e, va'ajts tse'e
mtaanni.
Ku tse'e ve'em vyaajñ, tun jatyji
tse'e jẹ lepra pa'am ñụvaatsjini.
14 Van'it tse'e jẹ Jesús pyavaajnji jẹts
ni pạna ve'e dụkavaajnjat. Van'it
tse'e dụjaa'knụụjmi:
—Nạjkxụ joma ve'e jẹ tee' jẹtse'e
dụ'íxụt jẹts tạ ve'e mjọtkạda'aky,
van'it tse'e xyọ́xụt juu' ve'e jẹ
Moisés pyavaan ku ve'e jẹ jayu
kyọọ'kpạjkjini jẹ lepra pa'am, ve'em
tse'e nụjom jẹ jayu dụnụjávadat jẹts
tạ́vani ve'e jẹ pa'am mnụvaatsjini.
15 Ax nụyojk tse'e jẹ Jesús jẹ
myạjin tyunva'kxtk'atụụts. Nụmay
tse'e jẹ jayu juu' ve'e nay'amojkijidu
jẹtse'e dụ'amọtunáxtat juu' ve'e
jẹ Jesús kyạjtsp jẹts jẹ'ẹ ve'e
yakjọtkạda'akjadat pạn pạn jatye'e
pạjkjụdup. 16 Ax may nax tse'e jẹ
Jesús ñụjkx joma ve'e kyapạntsụụna,
kyukeekpe'e jẹ nụmay jayu jẹtse'e
ñụjkx tsapkọjtspa.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ mojkpa jayu

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 To'k nax tse'e jẹ Jesús yak'ixpụk
vye'na. Jẹm tse'e chụụniduva vye'na
jẹ fariseotạjk mạạt jẹ tsaptụjkpit
yak'ixpạjkpatạjk; jẹm jẹ'ẹ ve'e
chọọ'nda may viijn kajpụn kạjxm
juu' ve'e jẹm galiléait jẹts judéait
y'it jọọtmda. Jẹm tse'e juu' ve'e
tsọọ'nduvap jẹm jerusaleenit
kyajpụn kạjxm. Jẹ Nte'yam tse'e
jẹ mạkkin mọọjyju jẹ Jesús jẹtse'e
jẹ pa'am jayu dụyakjọtkạda'akụt.
18 Van'it tse'e jyẹ'ydi vinkex jẹ
yaa'tyạjkta, jẹme'e maajntkụn kạjxm
dụpavitsta to'k jẹ mojkpa jayu.
Yaktạkavaandup tse'e jẹp tụjkp, jẹ
Jesús tse'e tyukvinkuvitsavaandup,
19 ax ka'a tse'e y'uk'itụpaattini vintsọ
ve'e tyạ́kadat kụx ọọye'e jẹ jayu
tyunvẹ'nada. Van'it tse'e pyẹjtti jẹm
tạkni'kxm jẹtse'e dụyakkẹẹkti vẹẹ'n
jẹ tạknạpạm, jẹtse'e jẹ mojkpa jayu
dụkụstạạydi jẹ myaajntkụn mạạt jẹja
nụmay jayu akujk jẹts jẹja jẹ Jesús
vyinkujk. 20 Ku tse'e jẹ Jesús dụ'ix
jẹts jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e jẹ
mojkpa jayu dụnụụjmi:
—Mee'kx tse'e jẹ mtọkin tyañ.
21 Van'it tse'e jẹ tsaptụjkpit
yak'ixpạjkpatạjk mạạt jẹ fariseotạjk

vyinmaaydi: “¿Pants yaʼa veʼe
ya jayu juuʼ veʼe je Nteʼyam
duvinkojtspejtp? Ni pana xa veʼe
kyaʼojʼyixju jetseʼe tyokinmeeʼkxut,
je Nteʼyamji veʼe toʼk.”
22 Ku tseʼe je Jesús dunujaʼvi
vintso veʼe vyinmayda, vanʼit tseʼe
duʼamotutúvidi:
—¿Tyajxts miitseʼe veʼem
mvinmayda? 23 ¿Tis vineʼe ka
tsoʼoxap, ku atseʼe je jayu nnuujma:
“Meeʼkx tseʼe je mtokin tyañ”,
ukpu ku atseʼe je jayu nnaajmat:
“Pojtukni jets jaamni”? 24 Jetseʼe
xnujávadat jets njayejpp atseʼe je
kutojkun yaja naxviijn jets atseʼe
je jayu ntokinmeeʼkxut, ats, je Jayu
Juuʼ veʼe Nupaamduka Ijtp.
Vanʼit tseʼe je mojkpa jayu
dunuujmi:
—Mits atseʼe nnuujmip, pojtukni,
pakmojkni xi mmaajntkun, jets
najkxni jem mtakʼam.
25 Jatyji tseʼe pyojtukni jeja je
numay jayu vyinkujkta, jetseʼe
dupakmojkni je myaajntkun, jetseʼe
ñajkxni jem tyakʼam, jetseʼe
je Nteʼyam dukukojtsji jetseʼe
duyakmaji duyakjaanchi. 26 Atuva
atoki tseʼe nujom je jayu tyankajxti
jetseʼe je Nteʼyam duyakmájidi
duyakjaanchidi, vaʼajts tsaʼkidup
tseʼe ñavyaajnjidi:
—Atuva xa yaʼa veʼe juuʼ veʼe
uxyam nʼíxumdup.

Ku je Jesús duvaajv je Leví juuʼ veʼe duxaajiva Mateo

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Ku veʼe je Jesús kyajpumpítsum,
vanʼit tseʼe duʼix toʼk je kupaʼmun
pakmojkpa juuʼ veʼe duxaaj Leví,
jeja veʼe chuuna vyeʼna joma veʼe
je kupaʼmun dupakmuk, jetseʼe
dunuujmi:
—Pamiinni ats.
28 Vanʼit tseʼe je Leví tyeni jetseʼe
dumasokkajxni nujom juuʼ veʼe
yʼixp jyayejpp jetseʼe je Jesús
dupanajkxni.
29 Ku veʼe je it ñajxy, vanʼit
tseʼe jem je Leví tyakʼam je maja
kay je maja uuʼk duyakʼavaadi
je Jesús kajx. Jem tseʼe je Jesús
dumaatkaajy dumaatʼuuk numay
je kupaʼmun pakmojkpada jets
je viijnk jáyuda. 30 Ax vanʼit tseʼe
je fariseotajk maat je tsaptujkpit
yakʼixpajkpatajk dukoʼoyjaʼvidi, jeʼe
kajx tseʼe dunuujmidi je Jesús je
yʼixpajkpatajk:
—¿Tyajxts miitseʼe xmaatkáyda
xmaatʼooʼkta je kupaʼmun
pakmojkpada jets je viijnk tókinax
jáyuda?
31 Vanʼit tseʼe je Jesús yʼatsaajv:
—Kaʼa xa jeʼe veʼe dutsokta
je tsoʼyiva pan pan jatyeʼe
makkatsots; jeʼeda veʼe pan pan
jatyeʼe pajkjudup. 32 Ka jeʼep
xa atseʼe nnumiimp jets atseʼe
nyaaxjat je jayu juuʼ veʼe tuv
jáyuvidup joojntykidup; jeʼe atseʼe
nnumiimp juuʼ veʼe tókinax jayu,
veʼem tseʼe vyinmayumpijttinit
jetseʼe dumasooktinit je kyoʼoy
joojntykinda.

Ku je Jesús duʼavaʼni pan tyajx kajxeʼe je yʼixpajkpatajk kyahʼayoojada

(Mt. 9.14-15; Mr. 2.18-20)

33 Vanʼit tseʼe je Jesús
yakʼamotutuvi:
—¿Tyajx tseʼe may nax
chapkotsta je Yaknapejtpa Juan

je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, nay ve'empa je̱
fariseo je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk? Ax mits ya̱
m'ixpa̱jkpata̱jk, kaaydup ooktupts
ya̱'a̱ ve'eda.
34 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda
pa̱n pa̱n jatye'e miindup joma
ve'e je̱ jayu ñavyu̱kju̱ namvaate'e
je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa du̱ma̱a̱dada, je̱'e̱
ka̱jx tse'e kyah'ayoojada. Nay
ka'ava tse'e chaachvinmáyda a̱ts
ya̱ n'ixpa̱jkpata̱jk namvaat a̱tse'e
n'it ya̱'a̱ ma̱a̱tta. 35 Ax pyaa'tup
tse'e je̱ xa̱a̱j ku a̱tse'e nko̱o̱'k'ijtnit
ya̱'a̱ ma̱a̱tta, van'it tse'e tu̱u̱v
y'ayoojadat.

Je̱ nam ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ Jesús je̱ jayu tyuk'ix

(Mt. 9.16-17; Mr. 2.21-22)

36 Van'it tse'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin
du̱vaajnjidi:
—Ni pa̱na xa ve'e du̱kapukee'p
je̱ nam vit je̱tse'e du̱tuk'aka̱ya
je̱ pak vit. Pa̱n ve'em xa ve'e
ku̱du̱tún, van'it tse'e je̱ nam
aka̱'yu̱n du̱va̱a̱'nmóku̱t je̱ pak vit
je̱tse'e du̱tunjaa'kka̱a̱'tsnit. 37 Ni
pa̱na xa ve'e du̱kah'ate̱'miva je̱ nam
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j je̱m pak ak
apa̱jkin jo̱o̱tm. Pa̱n ve'em xa ve'e
ku̱du̱tún, mupájinupts je̱'e̱ ve'e
je̱ ak, ax ko̱o̱jyji tse'e vyintóki̱yu̱t
je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j je̱ts je̱ ak
apa̱jkin. 38 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ nam
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j yakpu̱m je̱m
nam ak apa̱jkin jo̱o̱tm; ax ve'em
tse'e ni juu'a kyavintóki̱yu̱t. 39 Pa̱n
pa̱n tse'e du̱'ookp je̱ tsaaydum
pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e potsnaxy,
ka'a tse'e du̱'uktso̱jkni u̱x'o̱o̱k juu'
ve'e nam, ku̱x jidu̱'u̱me'e vya'añ:
"Nu̱yojk o̱y xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
potsnaxy." Nay ve'empa tse'e je̱
jayu du̱katso̱kta je̱ nam ixpa̱jku̱n
juu' a̱tse'e ntuk'ixp.

Ku je̱ ixpa̱jkpata̱jk du̱yukta̱jti je̱ trigo

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 To'ke'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j
vye'na, je̱tse'e je̱ Jesús
du̱tuknajxy je̱ trigo kam ma̱a̱t
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Ku ve'e je̱m
ñajxti, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱yukta̱jti je̱ trigo je̱tse'e du̱vinxajtsti
je̱m kya̱'m, je̱tse'e du̱pa̱jkjidi je̱ pyo'ox
je̱tse'e du̱ja̱'kxti je̱ trigo pajk. 2 Van'it
tse'e je̱ fariseota̱jk du̱'amo̱tutúvidi je̱
Jesús ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
—¿Tya̱jxts miitse'e po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j xtonda juu' ve'e je̱ pava'nu̱n
kyayakjajtyp?
3 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—¿Tis, ka'ana miitse'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán xko̱tsta juu' ve'e to'k
nax tyoondu je̱ David ma̱a̱t je̱
myujatyoo'ta̱jk ku ve'e yu'o̱o̱'kju̱dup
vye'na? 4 Ta̱jki xa ve'e je̱ David je̱p je̱
Nte'yam chaptu̱jkp je̱tse'e du̱ka̱a̱jy je̱
kunuu'kx tsapkaaky, je̱tse'e du̱kaajy,
myo̱o̱yduva tse'e je̱ myujatyoo'ta̱jk.
Ax ka'a tse'e je̱ pava'nu̱n du̱yakjaty
je̱tse'e o̱pya̱na du̱káyu̱t, je̱ tee'ta̱jkji
ve'e tuknu̱vánada. Ta̱ miits je̱'e̱ ve'e
xko̱tsta, ¿ve'em xaja?
5 Je̱tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ax njayejppts a̱tse'e je̱ kutojku̱n
pa̱n ti ve'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j
yaktónup ukpu̱ kayaktónup, a̱ts, je̱
Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e xux je̱ y'aka'yu̱n ka̱'a̱j

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

6 Jado'k tse'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j vye'na, je̱tse'e je̱ Jesús

tyajki jep tsaptujkp jetse'e je jayu
duyak'ixpujk. Jep tse'e vye'na to'k je
yaa'tyajk juu' ve'e xux je y'aka'yun
ka'aj. 7 Jep tse'e vye'niduva je
tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk maat
je fariseotajkta, y'íxtupts je'e ve'e
pan yakjotkada'akupe'e je Jesús
je jayu ku ve'e poo'kxtkun xaaj
vye'na, ve'em tse'e y'o'yixjadat
vintso ve'e dunuxa'aadat kux ka'a
ve'e dukutyún je'e je pyava'nunda.
8 Ax ñuja'vipts je'e ve'e je Jesús
vintso ve'e vyinmayda. Van'it tse'e
dunuujmi je jayu juu' ve'e xux je
y'aka'yun ka'aj:
—Tena jets minu yaja ya jayu
vyinkujkta.
Van'it tse'e je jayu ñujkx joma
ve'e tyukna'muxji. 9 Van'it tse'e je
Jesús je numay jayu dunuujmi:
—To'kts atse'e je ayook
n'amotutuvava'añ. ¿Juu' tse'e
je pava'nun yakjajtyp jetse'e
poo'kxtkun xaaj je jayu dutónut: je'e
juu' ve'e oy ukpu je'e juu' ve'e ka
óyap, ku ve'e je jayu duyakjoojntykat
ukpu ku ve'e je jayu duyak'oo'kut?
10 Van'it tse'e je Jesús
duvin'ix'apitsumkujx je jáyuda,
jetse'e je pa'am jayu dunuujmi:
—Yakyajkxu je mka'aj.
Van'it tse'e je pa'am jayu je kya'aj
duyakyajkxy jetse'e jyotkadaakni.
11 Ax ooy tse'e tyun'ejkjidi
je cho'oxpajkpada jetse'e
ñay'amotutúvijidi to'k jado'k pan
vintso ve'e kudutonda je Jesús.

Ku je Jesús duvinkaajn je ñumakmejtsk kukátsivada

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

12 Van'it tse'e je Jesús ñujkx
jem tonun viinm tsapkojtspa.
Tsonaxy tse'e chapkajts. 13 Ku ve'e
je it jyajtk, van'it tse'e duyaaxjidi je
y'ixpajkpatajk, numakmejtsk tse'e
duvinkaajn, je'e tse'e tyukxaajidu
kukátsivada. 14 Ya'a tse'e je xyaajta:
Simón juu' ve'e tyukxaaji Pedro,
jets je y'uts Andrés, Santiago
jets Juan, Felipe jets Bartolomé,
15 Mateo jets Tomás, Santiago juu'
ve'e je Alfeo je myajntk, Simón juu'
ve'e je cananista partido dumaat
y'ijt, 16 Judas juu' ve'e je Santiago
je myajntk, jets Judas Iscariote,
juu' ve'e je Jesús dupaamnup
jem je jayu kya'm juu' ve'e
tso'oxpajkjudup.

Ku je Jesús je numay jayu duyak'ixpujk

(Mt. 4.23-25)

17 Van'it tse'e je Jesús maat
je y'ixpajkpatajk vyajntkti jem
tonun viinm jetse'e tyaandi jem
joy it kajxm. Jem tse'e vye'niduva
numay je jayu juu' ve'e tsoo'ndu jem
jerusaleenit kyajpun kajxm jets viijnk
tsov juu' ve'e jem judéait y'it jootm.
Jempa tse'e juu' ve'e tsoo'nduva
jem tiirovit jets sidoonit y'it
jootmda. Je'ets je'e ve'e ñuje'ydu kux
y'amotunaxuvaandupe'e je Jesús jets
je'e ve'e duyakjotkada'akut je pya'am
jáyuda. 18 Jem tse'e pan pan jatye'e
jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap;
pyajkji tse'e je ko'oyjáyuvapta.
19 Nujom tse'e je jayu dutonuva'anda
je Jesús kux je'e ve'e nujom je jayu
duyakjotkadaak maat je myakkin.

Pan pan jaty xoonda pan pan jaty ka xoonapta

(Mt. 5.1-12)

20 Van'it tse'e je Jesús duvin'ix je
y'ixpajkpatajk jetse'e dunuujmidi:

—Xo̱o̱n xa miitse'eda, ayo̱o̱va
jáyuda, m'íttapts miitse'e je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m.
21 ’Xo̱o̱n xa miitse'eda pa̱n
pa̱n jatye'e u̱xyam yu'o̱o̱'kju̱dup,
m'íttapts miitse'e ku'ux.
’Xo̱o̱n xa miitse'eda pa̱n
pa̱n jatye'e u̱xyam yaaxtup,
mxo̱o̱ndu̱ktapts miitse'e u̱x'o̱o̱k.
22 ’Xo̱o̱n xa miitse'eda ku ve'e
je̱ jayu mmu'é̱kjada mmujo̱t'ánjada
ku̱xe'e a̱ts xjaanchjávada, a̱ts, je̱
Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp,
ku ve'e je̱ jayu apu̱k mpá̱mjada,
mvinko̱jtspé̱tjada, je̱ts ku ve'e
mjávajada ax jo'n ko̱'o̱y jayu ku̱m'ijtti.
23 Xo̱o̱ndu̱kta tse'e o̱o̱y ku ve'e ve'em
myaktonda, ku̱x myakmo̱o̱ydinupe'e
je̱ maja̱ o̱'yin je̱m tsapjo̱o̱tm. Ve'em
je̱'e̱ ve'e je̱ jyu̱jpit jayu du̱toonduva je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta.
24 ’Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta
pa̱n pa̱n jatye'e kumeenda,
mxo̱o̱jntktuts miitse'e yaja ta̱a̱v.
25 ’Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱
mjo̱o̱tta pa̱n pa̱n jatye'e ku'uxta,
myu'o̱o̱'kjadapts miitse'e u̱x'o̱o̱k.
’Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta
pa̱n pa̱n jatye'e u̱xyam xo̱o̱jntktup,
mtsaachvinma'yu̱nyaaxtinupts
miitse'e u̱x'o̱o̱k.
26 ’Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta
ku ve'e je̱ jayu anañu̱joma
mkukó̱tsajada, ku̱x ve'eme'e je̱
jyu̱jpit jayu du̱kuko̱jtsidi pa̱n pa̱n
jatye'e natyijju̱du je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpada.

“Tso̱kta je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e mtso'oxpa̱jkju̱dup”

(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 ’Ax nu̱jom tse'e miitsta pa̱n pa̱n
jaty a̱tse'e u̱xyam x'amo̱tunajxtup,
jidu̱'u̱mts a̱tse'e nva'añ: Tso̱kta
je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e mmu'e̱jkju̱dup.
O̱y tse'e xtoojnjadat pa̱n pa̱ne'e
mkatso̱jkju̱dup. 28 e̱ñu̱kó̱tsada
pa̱n pa̱ne'e mko̱'o̱ñu̱ko̱jtsijidup.
Nu̱tsapko̱tsta pa̱n pa̱ne'e
mvinko̱jtspe̱jtju̱dup. 29 Pa̱n pa̱ne'e
m'akupa̱'kxijidup to'k ado'om
aaj, mo̱o̱yduvats jado'k ado'om
je̱tse'e mjaa'k'akupa̱'kxajadat.
Pa̱n pa̱n tse'e mpa̱jku̱xju̱dup je̱
mvitu̱ni'kx, maso̱o̱ktuvats je̱tse'e
je̱ mvitu̱pa'tk mpa̱jku̱xjadat.
30 Pa̱n m'amó̱tuju̱dup tse'e je̱ jayu
juu', ax mmo̱'o̱dap tse'e. Pa̱n
mpa̱jku̱xju̱dup tse'e juu' miitse'e
mje̱'e̱idup, ka'a tse'e x'amó̱tudat
je̱tse'e mmo̱yu̱mpijtjidinuvat. 31 Pa̱n
vintso̱ xa ve'e xtso̱kta je̱tse'e je̱ jayu
mto'nu̱xjadat, ve'emts miits je̱'e̱
ve'e xtoojnjiduvat.
32 ’Pa̱n je̱'e̱jyji xa miitse'e
mtso̱jktup je̱ jayu juu' miitse'e
mtso̱jkju̱dup, ¿ti o̱'yints miitse'e
mtoondup? Je̱ ko̱'o̱y jayu paat
xa ve'e ve'em jyátu̱kada. 33 Ax
pa̱n je̱'e̱jyjits miitse'e je̱ maa'yu̱n
mtoojnjidup juu' miitse'e
je̱ maa'yu̱n mto'nu̱xju̱dup, ¿ti
o̱'yints miitse'e mtoondup? Je̱
ko̱'o̱y jayu paat xa ve'e ve'em
jyátu̱kada. 34 Ax pa̱n je̱'e̱jyji
tse'e juu' m'anuu'kxmo̱o̱ydup
pa̱n pa̱ne'e m'a'íxtup je̱tse'e
mmo̱yu̱mpijtjidinuvat, ¿ti
o̱'yints miitse'e mtoondup?
Ku̱x natyuk'anoo'kxju̱duvap
xa ve'e juu' je̱ ko̱'o̱y jáyuda
je̱tse'e ñay'a'íxjada je̱tse'e juu'
ñamyo̱yu̱mpijtjidinuvat. 35 Tso̱kta
pa̱n pa̱n jatye'e mtso'oxpa̱jkju̱dup,
o̱y tse'e xtoojnjadat je̱tse'e xmo̱'o̱dat
juu', ka'a tse'e x'a'íxtat je̱tse'e

mmoyumpijtjidinuvat, kux ve'em
xa ve'e je majа o'yin xjayéptat jem
tsapjootm, je Nte'yam je y'ónukts
miitse'e m'íttat. Kux je Nte'yam
tse'e je maa'yun to'nuxjudup je
ko'oy jáyuda jets pan pan jatye'e je
kukojtsun dukamooydup je Nte'yam.
36 Jayéptats miitse'e je tukmo'tun,
ve'em ax jo'n je nTee'amda, juu'
ve'e jem tsapjootm, je'e tse'e je
tukmo'tun dujayejpp.

Ka'a uu'm je jayu ntokimpayo'yumdat

(Mt. 7.1-5)

37 'Ka'ats miitse'e je jayu
xtokimpayo'oydat, ve'em tse'e je
Nte'yam mkatokimpayo'yjuduvat.
Ka'ats miitse'e je jayu
xtokimpámdat, ve'em tse'e je
Nte'yam mkatokimpaajmjuduvat.
Meee'kxjada je tyókinda pan pan
jatye'e mto'nuxjudup juu' ve'e
ka óyap, ve'em tse'e je Nte'yam
mtokinmeee'kxjuduvat. 38 Mo'oda
je jayu juu', ve'em tse'e je Nte'yam
mmo'ojadat nuyojk, ve'em ax jo'n je
jayu juu' ve'e kijpxtup je oy kijpxun
maat, tsu'kx, ojts, atajp ako'op.
Pan oy xa ve'e je mjáyuvinda je
mjoojntykinda, mjaa'kyakmo'odap
tse'e juu' nuyojk.
39 Van'it tse'e je Jesús ya
tukmu'a'ixmojkin vya'nuxjidi:
—¿Óyap n'ite'e jetse'e je
viints jayu je myuviints jayu
dupavítsut? Pan ve'em xa ve'e
kuy'it, va'an numejtsk tse'e najkx
tyun'avívupada jep jótup. 40 Ni
to'ka ve'e je ixpajkpa dukanumaja
ax jo'n je'e juu' ve'e yak'ixpajkjup;
óyam tse'e vye'ema, pan taamp
xa ve'e jep je ixpajkpa kyuvajkyp
jetse'e dujayep jem jya'vin kajxm
je ixpajkun juu' ve'e tuk'íxjup,
jyayejppapts je'e ve'e je majin ax
jo'n je yak'ixpajkpa.
41 '¿Vintsos je'e ve'e y'o'yixjut
je'e juu' ve'e je maja tokin dumaat
jetse'e duputákat je y'uts je y'ajch
ukpu je y'uts je cha'a juu' ve'e
veee'nji je tokin dumaat? Ve'em xa
je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e jep
vyiimp to'k je kup juu' ve'e va'ajts
maj jetse'e dutsak jetse'e duputákat
je y'uts juu' ve'e je pi'k po'ox
tuvyintákaja. 42 Van'it tse'e je y'uts
dunuujma: "Va'an ats duyakpítsumu
je pi'k po'ox juu' ve'e jep mviimp."
¡Mejts'aaj mejtsjoot xa je'e ve'e
juu' ve'e je maja tokin dumaat!
Yaknuva'ache'e too'vajkp dutsak
je maja tokin juu' ve'e jyayejpp,
van'ítnum tse'e y'o'yixjut jetse'e
duputákat je y'uts je y'ajch ukpu
je y'uts je cha'a juu' ve'e veee'nji je
tokin dumaat.

Yaknuja'vipts je'e ve'e je kup vintso ve'e tya'ma

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

43 'Ka'a xa ve'e ti oy kup juu'
ve'e duyaktа'mip je ko'oy ju'kx;
ka'ava tse'e ti ko'oy kup juu' ve'e
duyaktа'mip je oy ju'kx. 44 Je
tyaajm kajxe'e yaknujava pan vintso
ve'e je kup. Ka'a tse'e je higo taajm
ka'a tse'e je tsaaydum taajm yaktuk
jem ápit kajxm. 45 Je oy jayu, oyts
je'e ve'e juu' dukats kux ijtpe'e
jem jya'vin kajxm je y'oy je'e; ax
je ko'oy jayu, ka óyapts je'e ve'e
juu' dukats kux ijtpe'e jem jya'vin
kajxm je kyo'oy je'e. Juu' xa ve'e je
jayu kyajtsp, jemts je'e ve'e jya'vin
kajxm chaa'n.

Je̱ ta̱jk juu' ve'e tsoo̱'ntk je̱ja tsaku̱jx je̱ts je̱ ta̱jk juu' ve'e tsoo̱'ntk je̱m naxviinmji

(Mt. 7.24-27)

46 ’¿Tya̱jxts a̱ts miitse'e xtijta:
“Vintsa̱n, Vintsa̱n”?, ax ka'a tse'e
xtonda juu' a̱ts miitse'e nvaajnjidup.
47 U̱xyam a̱ts miitse'e nvaajnjadat
vintso̱ je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' a̱tse'e
xnu̱miimp, juu' a̱tse'e x'amo̱tunajxp
je̱tse'e du̱tún juu' a̱tse'e nka̱jtsp.
48 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n
to'k je̱ jayu juu' ve'e to'k je̱ ta̱jk
du̱pa̱am. Ax too'va̱jkp tse'e du̱taji
ka̱a̱k je̱tse'e du̱tsoo̱'ntk je̱ ta̱jk je̱ja
tsaku̱jx. Ku tse'e je̱ na̱ko̱m ñajxy,
je̱tse'e o̱jts ma̱kk je̱ ta̱jk du̱pati'its,
ka'a tse'e y'o̱'yixju̱ vintso̱ ve'e
du̱xínu̱t ku̱x je̱ja ve'e tsaku̱jx je̱ ta̱jk
choo̱'ntk. 49 Ax je̱ jayu juu' a̱tse'e
x'amo̱tunajxp je̱tse'e du̱katún juu'
a̱tse'e nka̱jtsp, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax
jo'n to'k je̱ jayu juu' ve'e du̱kataji
joma ve'e du̱tsoo̱'ntk je̱ tya̱jk, je̱mji
ve'e naxviinm du̱pu̱u̱jm. Ku tse'e
je̱ na̱ko̱m ñajxy, je̱tse'e o̱jts ma̱kk
je̱ ta̱jk du̱pati'its, játyjits je̱'e̱ ve'e
kyítuni. Vinto̱kika̱jxts je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ tojpa je̱ vyintsa̱n je̱ tyoompa

(Mt. 8.5-13)

7 Ku ve'e je̱ Jesús du̱mukojtsku̱jx
je̱ nu̱may jayu, van'it tse'e
tya̱jki je̱m capernaaumit kyajpu̱n
jooo̱tm. 2 Je̱m tse'e vye'na to'k
je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nip
nu̱mó̱kupx je̱ tojpata̱jk. Ooy tse'e
du̱tuntsa̱k y'ijt to'k je̱ tyoompa juu'
ve'e pa̱jkjup, oo̱'ku̱n ámanits je̱'e̱
ve'e vye'na. 3 Ku tse'e je̱ tojpata̱jk je̱
vyintsa̱n je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ts je̱me'e
je̱ Jesús vye'na, van'it tse'e du̱kejx
je̱ israeejlit je̱ myújit jáyuda juu'
ve'e du̱munoo'kxtu̱ktap je̱ Jesús
je̱tse'e ñu̱na̱jkxju̱t je̱tse'e je̱ toompa
du̱yakjo̱tka̱da'aku̱t. 4 Ku tse'e jye̱'ydi
joma ve'e je̱ Jesús, van'it tse'e
du̱munoo'kxtkti. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaandi:
—Pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsa̱n je̱
maa'yu̱n xtoojnjat 5 ku̱x oo̱yts je̱'e̱
ve'e u̱u̱'m je̱ njáyuvamda du̱tuntsa̱k
je̱tse'e du̱yakjapya̱a̱jmji a̱a̱ts je̱
ntsapta̱jk.
6 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱di
je̱ jáyuda. Ax ku tse'e tá̱mani
vye̱'nada joma ve'e je̱ ta̱jk, van'it
tse'e je̱ tojpa ta̱jk je̱ vyintsa̱n du̱kejx
je̱ jayu juu' ve'e mya̱a̱tnayja'vijidup
je̱tse'e o̱jts je̱ Jesús du̱na̱a̱jmada:
—Vintsa̱n, kadi ve'em xpayo̱'oy
je̱tse'e mmínu̱t yam a̱ts nta̱k'am,
ku̱x ka'a xa a̱tse'e nvinmachju̱
je̱tse'e yap a̱ts ntu̱jkp mtá̱kat. 7 Je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e tu̱nkanayjávaja je̱ts
a̱tse'e viinm mits nmu̱na̱jkxu̱t.
Koojyji mits va'anu̱ je̱tse'e
jyo̱tka̱da'aku̱t a̱ts je̱ ntoompa, ax
jo̱tka̱da'akupts je̱'e̱ ve'e. 8 Ku̱x je̱m
xa ve'e pa̱n a̱tse'e xyakkutojkjip;
je̱mpa tse'e a̱ts je̱ ntojpa juu' a̱tse'e
nyakkutojkjivap. Ku a̱tse'e to'k
nmu̱u̱jma je̱tse'e ña̱jkxu̱t, na̱jkxpts
je̱'e̱ ve'e; ku a̱tse'e jado'k nmu̱u̱jma
je̱tse'e myínu̱t, miimpts je̱'e̱ ve'e; ku
a̱tse'e je̱ ntoompa juu' ntukpava'añ,
tyuumpts je̱'e̱ ve'e.
9 Ku tse'e je̱ Jesús du̱'amo̱tunajxy,
atu̱va ato̱ki tse'e yaktaajnji je̱ ka̱ts
juu' ve'e je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsa̱n
kye̱jx. Van'it tse'e vya'ku̱mpijt
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ nu̱may jayu juu'
ve'e pana̱jkxju̱dup:

—Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada jets yaja nujom israeejlit
y'it jaat, ni to'ka atse'e tunkapaa'ty
juu' atse'e xjaanchja'vip ax jo'n to'k
je jayu juu' atse'e xnukejxip.
10 Ku ve'e je kukátsiva vyimpijttini
jem tyak'am, jotkada'akyani tse'e
dupaattini je tojpatajk je vyintsán je
tyoompa.

**Ku je Jesús duyakjoojntykpajknuva
to'k je ku'aa'k ta'axtajk je myajntk**

11 Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem
naiinit kyajpun kajxm. Jem tse'e
je y'ixpajkpatajk jets je numay jayu
myujatyoo'ajada. 12 Ku ve'e je Jesús
dumutami je pats akaa joma ve'e
je naiinit jayu duyaknaa'tojkkáxta
je kyajpunda, van'it tse'e du'ix jets
jeme'e dukaanajkxta yaknaxtajkiva
to'k je oo'kpa, je ku'aa'k ta'axtajkts
je'e ve'e je myajntk, to'kamts
je'e ve'e dumajntka. Ooyts
je'e ve'e je myukukajpun jayu
tyunmujatyoo'ajada. 13 Ku tse'e
je Maja Vintsán du'ix je ku'aa'k
ta'axtajk, jetse'e dutukma't, van'it
tse'e dunuujmi:
—Kadi mya'axy.
14 Van'it tse'e jyaa'ktámi, jetse'e
dutaajn je ka'yun, jetse'e yo'y'atúvidi
je jayu juu' ve'e dupakaaydup. Van'it
tse'e je Jesús dunuujmi je oo'kpa:
—Atse'e vaamp, pojtukni.
15 Je jayu juu' ve'e aa'kani
ukve'nip, pojtuknu tse'e jetse'e
y'ajxtkni, jetse'e kyojtspajknuva.
Van'it tse'e je Jesús dutukkatajkini
je tyaak. 16 Ku ve'e du'ixti je
numay jayu, májum aa'k tse'e
dutuntuk'atúvidi jetse'e je Nte'yam
duyakmájidi duyakjaanchidi.
Jidu'um tse'e vyaandi:
—Ka'adam xa ve'e je Nte'yam
dujaa'tyóki je jyayu.
17 Ax ya'a tse'e juu' ve'e je Jesús
tyoon, va'kxtk tse'e je ayook.
Yaknuja'vits je'e ve'e je nujom
judéait y'it jootm jets je naax je
kajpun juu' ve'e tamanaat.

**Je'eda pan pan jatye'e je
Yaknapejtpa Juan kyejx**
(Mt. 11.2-19)

18 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyojtsji,
van'it tse'e je Yaknapejtpa Juan je
y'ixpajkpatajk tyukmumaajntykjidi
nujom juu' jatye'e je Jesús tyoon
kyojts. 19 Van'it tse'e numejtsk
je y'ixpajkpa duyaaxji jetse'e
dunuujmidi jetse'e najkx je Jesús
du'amotutúvada pan je'em je'e
ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam
vyinkoon jetse'e yakkutojknit, uk
pan yak'a'íxupnum je'e ve'e. 20 Ku
tse'e jye'ydi joma ve'e je Jesús,
van'it tse'e vyaandi:
—Je Yaknapejtpa Juan
aatse'e xkejxp jets aats mitse'e
n'amotutúvat pan je Criistovam
mitse'e, uk pan n'a'íxupnum aats
je'e vine'e.
21 Ku tse'e jye'ydi, yakjotkadaakyp
tse'e vye'na je Jesús numay je
jayu, je pa'am dutuknuvaatsni
je jayu jetse'e je ko'oyjáyuvap
duyakpítsumni jem je jayu jya'vin
kajxmda, nay ve'empa tse'e je
viints jayu duyakvin'ixpajkni. 22 Ax
jidu'um tse'e je Jesús je kukátsiva
du'atsaajv:
—Najkxu xtukmumaaydukta
je Juan juu' ve'e uxyam m'íxtup
mmótudup. Tukmumaaydukta vintso
ve'e je viints jayu vyin'ixpakta,
je uxket jayu oy yo'pyákta,

ñuva'atsjada je pa'am pan pan
jatye'e leprapajkjudup, je nat jayu
myotupakta, jyoojntykpajktinuva
pan pan jatye'e aa'kanda, jets vintso
ve'e je ayooova jayu yaktuknujava
je oy kats je oy ayook. 23 Xoon xa
je'e ve'eda pan pan jaty atse'e ijtp
xjaanchja'vidup.
24 Ku ve'e je Yaknapejtpa Juan
je y'ixpajkpa ñajkxtini, van'it tse'e
je Jesús je numay jayu dunuujmidi
je Yaknapejtpa Juan kajx. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Ku miitse'e mnajkxti joma
ve'e kyapantsuuna, ¿tits miitse'e
ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je jayu
juu' ve'e mejtsvinmaayp, juu' ve'e
ijtp ax jo'n to'k je kapy juu' ve'e
oyvintsova pojuyo'yp? 25 Pan
ka je'e kajxape'e mnajkxti, ¿tits
miitse'e ojts x'ixta? ¿To'k vine'e
je jayu juu' ve'e va'ajts oy xax?
Mnuja'vidup xa miitse'e jets jem
je yakkutojkpa tyak'am je'e ve'eda
juu' ve'e va'ajts oy naxyojxjudup
jetse'e oy ñaajk'ítjada. 26 Pan ka je'e
kajxape'e mnajkxti, ¿tits miitse'e
ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpa? Ax je'e tse'e.
Ve'emts ats miitse'e nnaajmada
jets jyaa'knumájip je'e ve'e nuyojk
je Yaknapejtpa Juan jets ka'a ve'e
pan viijnk je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpa. 27 Je Yaknapejtpa
Juan xa je'e ve'e juu' ve'e jidu'um je
Kunuu'kx Jatyán y'ava'nip:
Nkejxp xa atse'e je
nyakkatsuyo'yva juu' ve'e
mvintoo'vákajap,
je'e tse'e myak'o'yixjup je too'
joma ve'e mnáxut.
Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán
vya'añ.
28 'Ve'emts ats miitse'e nnaajmada
jets nujom je jayu juu' ve'e
joojntykidu jets juu' ve'e uxyam
joojntykidup, ni pana tse'e
dukanumaja ax jo'n je Yaknapejtpa
Juan; ax jyaa'knumájipts je'e ve'e
ni ka'a je Juan jyapana juu' ve'e
ijtp jem je Nte'yam y'am kya'm —
jidu'um tse'e je Jesús vyaajñ.
29 Ax ku tse'e je Yaknapejtpa Juan
je jayu duyaknapejt, van'it tse'e
je numay jayu maat je kupa'mun
pakmojkpada du'amotunajxti juu'
ve'e kyojts, kyuvajktu tse'e jets
pyaatyp y'akeeguipe'e juu' ve'e
je Nte'yam chajkp jets je'e ve'e
dutóndat, yaknuke'xnatajkidu tse'e
ku ve'e ñapejtti je Yaknapejtpa
Juan je ñapejtun kajx. 30 Ax je
fariseotajk maat je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk, ka'ats je'e ve'e
dukuvajkti juu' ve'e je Nte'yam
tukmutsojkjudu, je'e kajx tse'e
kyayaknapejtjidi.
31 Van'it tse'e je Maja Vintsán
jyaa'kvaajñ:
—Ya'ats atse'e
ntukmu'a'ixmojkidup je jáyuda juu'
ve'e uxyam joojntykidup. 32 Ve'em
xa je'e ve'eda ax jo'n je pi'k ónuk
juu' ve'e ajxtktup koo'yiva jep
maa'y jaatp jetse'e dunaajmada
je myujatyoo'da: "Njavinxooxtu
ve'e taav jetse'e m'étstat, ka'a tse'e
tum'etsta; njatukvin'aavdu tse'e
taav je tsaachvinma'yun uv jetse'e
mya'axtat, ka'a tse'e tumya'axta."
33 Miin xa ve'e je Yaknapejtpa Juan,
ka'a tse'e je tsapkaaky dukaajy,
ka'a tse'e je tsaaydum pa'ajk
naaj du'uuk; ax ve'emts miitse'e
mva'anda jets jeme'e jya'vin kajxm
je ko'oyjáyuvap. 34 Van'itts atse'e

nmiimpa, ats, je Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp, kaayp ookp
atse'e, jets miitse'e mva'anda
jets munuyojk atse'e nkay n'uu'k
jets nmaatnayja'vijidup atse'e
je kupa'mun pakmojkpada jets je
viijnk tókinax jáyuda. 35 Ax je'eda
pan pan jatye'e je Nte'yam myooyp
je vijin je kejun, ñuja'vidinupts je'e
ve'e jets pyaatyp y'akeeguip je'e
ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump
kyajtsp.

Ku je Jesús vye'na jep je fariseo Simón tyak'ap

36 To'k nax tse'e to'k je fariseo
duvaajv je Jesús jetse'e ojts
dumaatkáy jem tyak'am. Van'it
tse'e ñujkx je Jesús jetse'e
dumaatnajxy kaayva. 37 Ku tse'e
dunuja'vi to'k je ta'axtajk juu'
ve'e tókinax jayu, juu' ve'e jémit
kukajpun, jets jeme'e je Jesús
vye'na jem je fariseo tyak'am,
van'it tse'e dukaajn to'k je poo'p
tsaaj apajkin juu' ve'e je pa'ajk
xoo'kpa naaj dumaat, jetse'e je
Jesús dununujkx. 38 Ku ve'e jye'y
jep je Jesús ñaadup tsov, van'it
tse'e yaaxy, je vyinnaaj tse'e
tyuknuta'kxi je Jesús je tyek, jetse'e
je vyaajy dutukpo'ttaatsni, jetse'e
je tyek dutsuu'kx, jetse'e je pa'ajk
xoo'kpa naaj dupaajmji. 39 Ku tse'e je
kutajk du'ix jets ti ve'e je ta'axtajk
tyuump, van'it tse'e ñañá'muxji:
"Pan je'em ya'a ve'e kuy'it je
Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa,
kudunujávats ya'a ve'e vintso
ya'a ve'e jyáyuva pane'e tooojnjup
majtsjup, kux tókinax jayu xa ya'a
ve'e xi ta'axtajk." 40 Van'it tse'e je
Jesús je fariseo dunuujmi:
—Simón, jepe'e juu' atse'e
nkotsuvaampy.
Van'it tse'e je fariseo y'atsaajv:
—Yak'ixpajkpa, kotsu n'it.
41 Jetse'e je Jesús vyaajñ:
—Numejtsk xa ve'e je yaa'tyajk
to'k je yakmeen'anoo'kxpa
dumuyójada y'ijt. To'k tse'e
myuyójaja y'ijt mugooxk
mókupx je denario meen jets
jado'k vujxtkupxuk majk. 42 Ka'a
tse'e y'o'yixjada vintso ve'e
dumukuvéttat. Van'it tse'e je
yakmeen'anoo'kxpa myee'kxuxjidi je
yojta. Nukótsuts n'it, ¿pane'e nuyojk
dutsojkp je yakmeen'anoo'kxpa?
43 Van'it tse'e je Simón y'atsaajv:
—Ve'em xa atse'e ntij jets je'e ve'e
juu' ve'e nuyojk je meen duyójip
y'ijt.
Jetse'e je Jesús ña'muxji:
—Oy xa ve'e xtij.
44 Van'it tse'e je Jesús duvin'ix je
ta'axtajk, jetse'e je Simón dunuujmi:
—¿M'ixpe'e ya ta'axtajk? Ku xa
atse'e yaja mtujk tuntaka, ka'ats
atse'e je mtsoxk naaj tuxma'a jets
atse'e ya ntek taa kumpuj; ax ya
ta'axtajk, je vyinnaajts ats ya'a ve'e
tuxtukpakpuj jetse'e tuduyaktu'uts
maat je vyaajy. 45 Ka'ats ats mitse'e
tuxtsuu'kx; ax jets ya'a, ka'anats ya'a
ve'e ats ya ntek dutsoo'kx'atúva
ku ve'e tutyaka. 46 Ni ka'avats
atse'e yam nkuvajkm tuxpuujmja
je olivos aceite; ax pyaajmjits ya'a
ve'e taav je pa'ajk xoo'kpa naaj ats
ya ntek. 47 Ax je'e kajxts ats mitse'e
nnuujma, óyam ya'a ve'e ooy
tyuntokinaxjáyuva tuy'it, je tsojkun
tse'e juu' ve'e jyayejpp, je'e tse'e
duyaknuke'xnatajkip jets ta ve'e je
Nte'yam tyokinmee'kxju. Je jayu

juu' ve'e yu̱u̱'nam yaktǫkinme̱e̱'kxp,
yu̱u̱'namts je'e̱ ve'e je̱ tsǫjku̱n
du̱jayep.
48 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱
ta̱'a̱xta̱jk:
—Mee'kx tse'e je̱ mtǫkin tyañ.
49 Van'it tse'e je̱ javya̱a̱'kxta̱jk
ñavyaajnjidi:
—¿Pa̱nts ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu ñatyijju̱
je̱ts ya̱'a̱ ve'e je̱ jayu du̱tǫkinmee'kx?
50 Van'it tse'e je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jminuva je̱ ta̱'a̱xta̱jk:
—Je̱ Nte'yame'e tu̱myaktsa̱'a̱kju̱
ku̱x a̱tse'e tu̱xjaanchjáva. Na̱jkxni
mits ǫy aaj ǫy jǫǫt.

Je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e du̱puta̱jkidup y'ijt je̱ Jesús

8 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it
tse'e je̱ Jesús ñajxy tya̱jki
je̱m may kajpu̱n ka̱jxm je̱ mú̱jit je̱
muutskit, je̱tse'e je̱ jayu du̱tuk'ix
je̱ ǫy ka̱ts je̱ ǫy ayook, je'e̱ tse'e
tyuk'ixp vintsǫ je'e̱ ve'e ku ve'e
je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m; mujatyoo'ijidup tse'e vye'na
je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk.
2 Je̱mpa tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e
mujatyoo'ijidu, je'e̱ juu' ve'e je̱ Jesús
yakpítsumu̱xjidinu je̱ kǫ'ǫyjáyuvap
je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e
du̱yakjǫtka̱daakni juu' ve'e pa̱jkjup
ijttu. Nu̱to'k tse'e je'e̱da je̱ María
Magdalena, je̱me'e jya'vin ka̱jxm
y'ijt nu̱vuxtojtu̱k je̱ kǫ'ǫyjáyuvap;
3 jado'k tse'e je̱ Juana; jado'k tse'e
je̱ Chuza je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱ Chuza juu'
ve'e du̱yakkutojkjip je̱ toompata̱jk
je̱p je̱ Herodes tyu̱jkp; jado'k tse'e
je̱ Susana; je̱ts je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jkta
juu' ve'e puta̱jkijidup y'ijt ma̱a̱t
je̱ joojntykin juu' ve'e y'íxtup
jyaye̱jptup.

Je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

4 Nu̱may tse'e je̱ jayu chǫǫ'ndi
je̱m kyajpu̱n ka̱jxmda je̱tse'e
je̱ Jesús na̱jkx du̱'ixta. Ku ve'e
je̱ nu̱may jayu ñay'amojkijidi,
van'it tse'e je̱ Jesús vya'nu̱xjidi ya̱
tukmu'a'ixmojkin:
5 —To'k xa ve'e je̱ jayu ta̱a̱mt
va̱jpa cha̱a̱'n. Ku tse'e du̱vu̱j je̱
ta̱a̱mt, je̱m tse'e juu' ve'e naxka̱daak
je̱ja too' kujk. Van'it tse'e je̱ jayu
du̱tukte̱e̱'ndi je̱tse'e je̱ je̱yya tá̱nu̱k
du̱piivdini. 6 Je̱mpa tse'e juu' ve'e
naxka̱daak je̱ja tsaku̱jx joma ve'e
peji je̱ naax. Ku ve'e tá̱vani myux
vye'na, ta̱a̱tsnu tse'e je'e̱ ka̱jx ku
ve'e je̱ naax kyanika. 7 Je̱mpa
tse'e juu' ve'e naxka̱daak je̱ja ápit
akujk. Van'it tse'e je̱ ápit yee'k
je̱tse'e du̱kǫǫ'k'ítu̱mǫǫyni je̱ ǫy ojts
je̱tse'e ye̱e̱'ku̱t. 8 Nay je̱mpa tse'e
juu' ve'e naxka̱daak je̱ja ǫy naxku̱jx.
Je'e̱ tse'e ta̱'mi. Je̱m tse'e juu' ve'e
naajkma'yiju mǫ́kupx ta̱a̱jm.
Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk kya̱jts:
—Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱
tyaatsk, va'an tse'e du̱'amǫtunaxta.

Je'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ tukmu'a'ixmojkin yakpu̱u̱jm

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

9 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk y'amǫtutú̱vijidi pa̱n
vintsǫ ve'e yakkǫjtsva'ach juu' ve'e
tyukmu'a'ixmojki. 10 Van'it tse'e je̱
Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Je̱ Nte'yam tse'e
mtuknu̱ja'vijidup vintsǫ je'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m; ax ka'a tse'e
je̱ Nte'yam tyuknu̱jávajada je'e̱da

juu' ve'e ṵṵ'm maat ka'ijttup. Je'e kajxts ats je'e ve'e ntukmukotsta je tukmu'a'ixmojkin maat kux jya'íxtup xa je'e ve'e juu' atse'e ntuump, ka'a tse'e dṵvinjávada, jyah'amotunajxtupts je'e ve'e juu' atse'e nkajtsp, ka'a tse'e dṵvinmótuda.

Ku je Jesús dṵkojtsvaach je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

11 'Ax jidṵ'ṵm tse'e ya tukmu'a'ixmojkin yakkojtsva'ach. Ve'em xa je'e ve'e je taamt ax jo'n je Nte'yam je kyats je y'ayook. 12 Jeja tse'e too' kujk joma ve'e je taamt yakvṵj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e dṵ'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook. Van'it tse'e jye'ya je kṵ'oyjáyuvap juu' ve'e dṵnṵvintsanikajxp je kṵ'oyjayuvaptajkta jetse'e dṵpajkjini jem jya'vin kajxm je kats je ayook juu' ve'e yakvaajnjidu jets ka'a ve'e dṵjaanchjávadat, ve'em tse'e dṵkajayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 13 Jeja tse'e tsakṵjx joma ve'e peji je naax, joma ve'e je taamt yakvṵj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e dṵ'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook jetse'e dṵkuvakta je xoojntkṵn maat, jyaanchja'vidup tse'e ku ve'e vee'n ya it ñaxy. Ax ku tse'e je kṵ'oyjáyuvap dṵ'ix vintso ve'e dṵyaktokintóndat, van'it tse'e dṵkoo'kmaja paamdini je kats je ayook juu' ve'e y'amotunajxtu. 14 Jeja tse'e ápit akujk joma ve'e je taamt yakvṵj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook dṵ'amotunajxtup. Ku ve'e ya it ñaxy, je'e tse'e ooy tyunvinmaaydup je naxviijnit je'e, chojktup tse'e jetse'e kumeen y'íttat, jetse'e xoojntkp ñaajk'ituva'anjada. Je Nte'yam je kyats je y'ayook juu' ve'e y'amotunajxtu, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je taamt juu' ve'e jeja ápit jaat yakvaj jetse'e kyata'mi. 15 Ax jeja tse'e oy naxkṵjx joma ve'e je taamt yakvṵj jetse'e ñaajkma'yiji, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook dṵ'amotunajxtup jetse'e dṵmaja paamda je oy aaj je oy joot maat jets je tṵv jáyuvin maat. Je yuj vinma'yṵn maat tse'e je jyáyuvin je jyoojntykin vyimpitta ax jo'n je Nte'yam tyukmutsókjada.

Je ta'kxpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 5.14-16; Mr. 4.21-25)

16 'Ni pana xa ve'e je ta'kxpa dṵkana'ak jetse'e juu' dṵtuknaxjópṵt ukpṵ jep maajntkṵn pa'tkup dṵyo'otsṵt; ña'kp je'e ve'e jetse'e kajxm dṵpṵm jetse'e ve'em dṵkuta'kxṵt anañujoma je jayu juu' ve'e tajkidup jep tṵjkp. 17 Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts jetse'e ṵx'ook kyanṵke'xnatákat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknṵja'vip jetse'e ṵx'ook je jayu dṵkanṵjávat.

18 'Payo'oyda oy juu' ve'e m'amotunajxtup. Pan pan tse'e juu' dṵmaat, jaa'kyakmo'op tse'e; jets pan pan tse'e juu' yṵṵ'n vee'n dṵmaat, yakpajkjinup tse'e nujom.

Je'e juu' ve'e je Jesús tyaakja'vip

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Van'it tse'e je Jesús je tyaak jets je y'utsatajk jye'ydi joma ve'e

je̱'e̱; ka'a tse'e y'o̱'yixjidi vintso̱ ve'e
du̱vinkutá̱madat ku̱x nu̱maye'e je̱
jayu o̱o̱y tyunve'na. 20 Van'it tse'e je̱
Jesús je̱ jayu vya'nu̱xji:
—U̱xe̱p xa ve'e ta̱k'aagup je̱
mtaak je̱ts je̱ m'utsa̱ta̱jk, mitse'e
myakko̱tsuvaajnju̱dup.
21 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e
du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱
kya̱ts je̱ y'ayook je̱tse'e du̱kutyonda,
je̱'e̱ts a̱tse'e nja'vidup ax jo'n a̱ts
je̱ n'uts je̱ n'ajch ku̱y'ijtti, je̱ts a̱ts je̱
n'uts je̱ ntsa̱'a̱, je̱ts a̱ts je̱ ntaak.

Ku je̱ Jesús du̱yak'atu̱vi je̱ ma̱kk po̱j

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 To'k nax tse'e je̱ Jesús
tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm ma̱a̱t je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Ja'mda je̱m jado'k ado'om
na̱pa'am.
Je̱tse'e ña̱jkxti. 23 Yo̱'ydup tse'e
vye̱'nada je̱tse'e je̱ Jesús myanajxy.
Van'it tse'e ma̱kk pyo̱j'ukvaajñ
je̱tse'e je̱ na̱a̱j kya̱jxmpojtu̱k
je̱tse'e tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm.
Ojts'ukvaannup tse'e vye'na, javee̱'n
jyakunajxni, 24 van'it tse'e du̱yojxti
je̱ Jesús, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—¡Yak'ixpa̱jkpa! ¡Yak'ixpa̱jkpa!
¡Kunajxumdinuptam xa ve'e
na̱'a̱a̱kp!
Van'it tse'e je̱ Jesús jyo̱tvij je̱tse'e
du̱tuknu̱u̱jmi je̱ po̱j je̱ts je̱ na̱a̱j.
Van'it tse'e je̱ po̱j y'atu̱vi je̱tse'e
je̱ na̱a̱j tyu'ujkjajty. 25 Van'it tse'e je̱
Jesús vyaajñ:
—¿Tya̱jxse'e je̱ jaanchja'vin
xkajaye̱pta?
Tsa̱'kidup tse'e je̱tse'e atu̱va ato̱ki
tyuntaandi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e
ñay'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e ya̱ jayu je̱
ma̱kkin o̱o̱y du̱tunjayep? ¡Je̱ po̱j
paat je̱ na̱a̱j paat tse'e du̱pava'añ, ax
ka̱tsu̱pa̱jkju̱dup tse'e!

**Ku je̱ Jesús du̱yakpítsum je̱
ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin
ka̱jxm**

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Van'it tse'e cho̱o̱'ndi je̱m
galiléait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e jye̱'ydi
je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya
pa'am je̱m gadaarait y'it jo̱o̱tm.
27 Ku tse'e je̱ Jesús pyítsum
je̱m barco jo̱o̱tm, van'it tse'e
vyinkutá̱miji to'k je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e je̱m tso̱ kukajpu̱nip;
jékanits je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin
ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, jékani
tse'e kyanaxya̱xju̱. Ka'ats je̱'e̱ ve'e
je̱p tu̱jkp chu̱u̱na; je̱pe'e aajntkup
tyun'it joma ve'e je̱ o̱o̱'kpa
ñaxtá̱kada. 28 Ku ve'e du̱'ix je̱ Jesús,
van'it tse'e du̱vinko̱xkteni, je̱tse'e
ma̱kk du̱nu̱u̱jmi:
—¿Ti ka̱tsts u̱u̱'me'e njaye̱jpump?,
Jesús. Je̱'e̱ xa mitse'e je̱ y'Onu̱k, je̱
Nte'yam, juu' ve'e du̱nu̱ka̱jxmika̱jxp.
Nmunoo'kxtkpts a̱ts mitse'e je̱ts
a̱tse'e kadi xtsaachtún.
29 Ve'em tse'e vyaajñ ku̱x
pyavaampye'e je̱ Jesús je̱
ko̱'o̱yjáyuvap je̱tse'e pyítsumnit.
May náxanits je̱'e̱ ve'e je̱
ko̱'o̱yjáyuvap tyukkoo'yaja vye'na,
nay ve'empa tse'e cadenatsum
je̱m kya̱'m je̱ts je̱m tyékum je̱ jayu
jyayak'itju̱; ax vinnaajknáxts je̱'e̱
ve'e jyayaktsum, ve'emts je̱'e̱ ve'e
du̱tukpo̱jtikú̱x je̱ cadena je̱tse'e
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap yakna̱jkxjini joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. 30 Van'it tse'e je̱
Jesús y'amo̱tutú̱viji:

—¿Tise'e mxa̱a̱j?
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Miijl Am a̱tse'e nxa̱a̱j.
Je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ve'em vyaajñ
ku̱x nu̱maye'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
tu̱tyuntukta̱jkijini vye'na. 31 Ax je̱
ko̱'o̱yjáyuvap tse'e du̱munoo'kxtktu
je̱ Jesús je̱tse'e kadi pyakéxjada
je̱p ka̱a̱k jótup. 32 Je̱m tse'e
tonu̱n viinm vye'niduva nu̱may
je̱ ke̱e̱m jya̱'kxta. Van'it tse'e
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱munoo'kxtkti
je̱ Jesús je̱tse'e myaso̱'o̱kjadat
je̱tse'e na̱jkx je̱ ke̱e̱m du̱tuktá̱kada.
Yakjajtu̱xju̱du tse'e je̱ Jesús. 33 Van'it
tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap pyítsumdini
je̱m je̱ yaa'tya̱jk jya'vin ka̱jxm
je̱tse'e je̱ ke̱e̱m du̱tuktajkidi. Van'it
tse'e nu̱jom je̱ ke̱e̱m kyu̱snoomdi
je̱m tonu̱n viinm je̱tse'e y'ano'midi
je̱m ma̱ja̱ na̱'aka̱ya jo̱o̱tm. Je̱p tse'e
ñax'o̱o̱'kka̱jxtini.
34 Ku tse'e je̱ ke̱e̱m ixpa
du̱'ixti je̱ts vinto̱ ve'e juu' jaty
jyajty, tsa̱'kidu tse'e. Jatyji tse'e
ña̱jkxti je̱m kajpu̱n ka̱jxm je̱tse'e
du̱'ava'nidi juu' ve'e toojnju ko̱jtsju.
35 Van'it tse'e je̱ nu̱may jayu
pyítsumdi, je̱tse'e na̱jkx du̱'ixta
pa̱n ti ve'e tu̱tyunju̱ tu̱kya̱tsju̱. Ku
tse'e jye̱'ydi joma ve'e je̱ Jesús, je̱m
tse'e du̱paatti je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e
je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
tu̱y'it. Je̱mts je̱'e̱ ve'e chu̱u̱na je̱
Jesús je̱ tyek muta̱m, xá̱xani je̱ts
óyani je̱ vyinma'yu̱n. Tsa̱'kidu tse'e
je̱ jáyuda ku ve'e du̱'ixti. 36 Pa̱n
pa̱n jatye'e du̱'ixtu pa̱n vinto̱ ve'e
je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky je̱ jayu,
vyaajnjidu tse'e je̱ jayu juu' ve'e
je̱'ydu. 37 Van'it tse'e nu̱jom je̱ jémit
jayu o̱o̱y tyuntsa̱'kidi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱munoo'kxtkti je̱ Jesús je̱tse'e
je̱m cho̱o̱'nnit. Van'it tse'e je̱ Jesús
tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm je̱tse'e
vyimpijtni je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱
na̱'aka̱ya pa'am. 38 Je̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m jya'vin
ka̱jxm tu̱y'it, jyamunoo'kxtk tse'e
je̱ Jesús je̱tse'e ku̱du̱yakjajty je̱tse'e
ku̱du̱ma̱a̱di. Van'it tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xji je̱tse'e tyánu̱t. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
39 —Vimpijtni je̱m mta̱k'am je̱ts
avana ti maa'yu̱ne'e je̱ Nte'yam
tu̱mto'nu̱xju̱.
Van'it tse'e ñu̱jkx je̱ yaa'tya̱jk
je̱tse'e je̱ kajpu̱n du̱vaajnjiku̱jx
nu̱jom juu' ve'e je̱ Jesús tyoon je̱'e̱
ka̱jx.

Je̱ Jairo je̱ ña̱a̱x je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ Jesús je̱ vyit du̱to̱o̱n

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Ku tse'e je̱ Jesús jye̱'ynuva
je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya
pa'am, je̱m tse'e nu̱may je̱ jayu
o̱o̱y tyun'a'íxjidini vye'na, o̱o̱ye'e
tyunxo̱o̱ndu̱kta ku ve'e jye'ya.
41 Van'it tse'e to'k je̱ yaa'tya̱jk
jye̱'y juu' ve'e je̱p tsaptu̱jkp
du̱nu̱vintsá̱nip, Jairo ve'e xya̱a̱j.
Van'it tse'e je̱ Jesús du̱vinko̱xkteni
je̱tse'e du̱munoo'kxtk je̱tse'e je̱m
tya̱k'am ña̱jkxu̱t 42 ku̱x je̱me'e to'k je̱
ña̱a̱x juu' ve'e makme̱jtsk joojnt jo'n
ve'nip, to'kamts je̱'e̱ ve'e du̱na̱a̱xa,
o̱o̱'ku̱n ámanits je̱'e̱ ve'e vye'na.
Ku tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx, nu̱may
tse'e je̱ jayu tyumpana̱jkxji je̱tse'e
tyunyak'atijmojkni.
43 Je̱m tse'e nu̱may jayu akojkm
ña̱jkxpa to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e
makme̱jtsk joojntani du̱jaye̱jpp
je̱ vinnu̱jkxju̱ pa'am, tá̱vani tse'e
je̱ tso̱'yivata̱jk du̱tukmujokya̱jxni

nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp,
ni pana tse'e kya'o'yixji jetse'e
yakjotkada'akjut. 44 Van'it tse'e jep
naadup tsov je Jesús je vyitupaa'v
dutoojnji. Tun jatyji tse'e y'atúvini je
vinnujkxju pa'am.
45 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—¿Pants atse'e tuxtán?
Ku tse'e ni pana dukakuvujk,
van'it tse'e je Pedro jets je
myujatyoo'da vyaandi:
—Yak'ixpajkpa, ya numay jayu
xa mitse'e m'atijmojkjup, ¡jetse'e
x'amotutuva pan pane'e tumtanju!
46 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Jeja xa ve'e je jayu pan pan
atse'e tuxtán, kux nja'vi atse'e taav
jets ta atse'e je nmakkin nyaktún.
47 Ku tse'e je ta'axtajk ñayja'viji
jets nukeʼxnatáka ve'e tyaajñ,
van'it tse'e tyuntsa'kini jetse'e
nunmíppnup dununujkx je Jesús,
jetse'e duvinkoxkteni, jetse'e jeja je
numay jayu vyinkujk du'ava'ni jets
tyajxe'e dutaajn jets vintso ve'e tun
jatyji jyotkadaakni. 48 Van'it tse'e je
Jesús ña'muxji:
—Mjotkadaaknu xa ve'e taav
je'e kajx ku atse'e tuxjaanchjáva.
Najkxni oy aaj oy joot.
49 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na,
van'it tse'e to'k je jayu jye'y, jem
tse'e je Jairo tyak'am chaa'n, jetse'e
je Jairo dununujmi:
—Távani xa ve'e je mnaax y'aa'k.
Kadi xjaa'k'atsu'ux ya yak'ixpajkpa.
50 Ku tse'e je Jesús du'amotunajxy,
van'it tse'e vyaajñ:
—Kadi mtsa'aga. Koojyji xa atse'e
xjaanchjávat jetse'e je mnaax
jyotkadaaknit.
51 Ku tse'e jye'ydi joma ve'e
je tajk, ni pana tse'e je Jesús
dukayakjajtji jetse'e dumaattákat,
je Peedroji ve'e, je Santiago, je
Juan, jets je kiix ónuk je tyee'
je tyaak. 52 Tum ñuyaaxtup tum
ñutsaachvinmaaydup tse'e je jayu
vye'nada je kiix ónuk. Van'it tse'e je
Jesús ña'muxjidi:
—Kadi mya'axta. Ka'a xa ya'a ve'e
ya kiix ónuk y'aa'ka, maapji ya'a ve'e.
53 Yaktukxiik tse'e kux ñuja'vidup
je'e ve'e jets aa'kani je'e ve'e vye'na.
54 Van'it tse'e je Jesús je kiix ónuk
je kya'aj dukoojnuk, jetse'e makk
kyajts, jetse'e dunuujmi:
—Kiix ónuk, pojtukni.
55 Van'it tse'e je kiix ónuk
jyoojntykpajknuva jetse'e jatyji
pyojtukni. Van'it tse'e je Jesús
vyaajñ jetse'e duyakkáydat je kiix
ónuk. 56 Atuva atoki tse'e je tyee'
je tyaak tyuntaandi. Van'it tse'e je
Jesús ña'muxjidi jets ni pana ve'e
dukavaajnjadat jets ti ve'e tutyunju
tukyatsju.

Ku je Jesús du'akejxva'kxti je y'ixpajkpatajk ka'amaayva

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 Van'it tse'e je Jesús
duyaknay'amojkiji je
ñumakmejtsk ixpajkpatajk jetse'e
dumoojy je kutojkun jetse'e je
ko'oyjáyuvap duyakpítsumdat
jem je jayu jya'vin kajxmda
jetse'e je jayu dutuknuva'atstat
jyajuu'pa'ama juu' ve'e myaatta.
2 Van'it tse'e dukejxti ka'amaayva,
jetse'e je jayu dutuknujávadat jets
chajkpe'e je Nte'yam jetse'e je jayu
ñapyaajmjidinit jem je'e y'am
kya'm, jetse'e duyakjotkada'aktat
pan pan jatye'e pajkjudup. 3 Jidu'um
tse'e dununujmidi:

—Ka'a tse'e ti xmutsoo'ndat
juu' ve'e m'ajootadap jeja too'
aajy, ka'a tse'e xmutsoo'ndat
je tajk, ka'a tse'e je apajkin, ka'a
tse'e je tsapkaaky, ni ka'ava tse'e
je meen. To'k ni'kxji ve'e je mvit
xmunajkxtat juu' ve'e mjayejptup.
4 Kujyajomatujka tse'e mtákadat,
jeja tse'e mnamyáyjadat pan vinxup
xaaj ve'e mtanava'anda jem kajpun
kajxm. 5 Pan joma tse'e je jayu
mkakuvákjada, mtsoo'ndinup tse'e
jem jetse'e xvinxíttat je mtekta
jetse'e vyánukut je naxvay juu' ve'e
tuxpava'akta jem kyajpun jootm,
ve'em tse'e dunujávadat jets ka
óyap je'e ve'e juu' ve'e tyoondup.
6 Najkxtuts je'e ve'e jem nujom
pi'k kajpun kajxmda, ve'em tse'e
duvaajnjada je jayu je oy kats je oy
ayook, yakjotkadaaktuvap tse'e pan
pan jatye'e pajkjudup jyajomatsova.

Ku je Yaknapejtpa Juan y'oo'kni

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Ku ve'e je yakkutojkpa Herodes je
kats dumotu ti ve'e je Jesús tyuump,
ooy tse'e je vinma'yun dutunjayejp
kux jeme'e juu' ve'e vaandup
jets joojntykpajknuva ve'e je
Yaknapejtpa Juan. 8 Jempa tse'e pan
pane'e vaanduvap jets je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpa Elías je'e ve'e,
je'e ve'e joojntykpajknuva jetse'e
ñaajknuke'xnatajkijinuva. Nay
jempa tse'e pan pane'e vaanduvap
jets joojntykpajknuva ve'e je viijnk
juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpa. 9 Ax je Herodes tse'e
vaan:
—Nyakjayyukpojxjinu xa
atse'e je Juan. ¿Pants je'e n'it
vine'e juu' atse'e ooy je jayu
xtuntukmumaajntyktup?
Yak'ixuvaan tse'e je Jesús.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Ku ve'e je kukatsivatajk
vyimpijttini, van'it tse'e je Jesús
duvaajnjidi pan ti jatye'e ojts
dutonda. Van'it tse'e pyavoojvjidi
jetse'e ñajkxti joma ve'e to'k je
apuk it, je betsáidait kajpun mutam.
11 Ku ve'e je numay jayu dunuja'vidi,
van'it tse'e dupanajkxti je Jesús.
Van'it tse'e kyuvajkjidi, jetse'e
vya'nuxjidi vintso je'e ve'e ku ve'e
je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am
kya'm, jetse'e duyakjotkadaakni
pan pan jatye'e pajkjudup.
12 Ku ve'e tánani je it vye'na,
van'it tse'e je Jesús je ñumakmejtsk
ixpajkpatajk vyinkutámijidi jetse'e
ña'muxjidi:
—Pakejxtini to'k aaj ya jáyuda
jetse'e najkx du'íxtada je kyaaky je
tyojkx jem pi'k kajpun kajxmda jets
jem kam jootm jets je it joma ve'e
pyoo'kxtat, kux ka'a xa ve'e yaja tii
ni tía joma uu'me'e yájada.
13 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Miitse'e myakkáydap.
Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Ka'a xa aatse'e uxyam ntimaada,
mugooxkji aatse'e yap je tsapkaaky
nmaada jets mejtskji je ajkx. ¿Ukpu
najkxp aats vine'e njoy je kaaky je
tojkx jetse'e nujom kyáydat?
14 Ax je jayu tse'e juu' ve'e jem
ve'nidup, numugooxk miijl jo'n tse'e
y'ijtti je yaa'tyajk. Van'it tse'e je
Jesús dunuujmi je y'ixpajkpada:

—Pajkvaˈkxtats ya jayu
nuvujxtkupxuk majk jaty joˈn
jetseˈe xyakˈajxtuktat.
15 Veˈem tseˈe dutoondi. Jetseˈe
nujom yˈajxtkti. 16 Vanˈit tseˈe
je Jesús dukoojnuk mugooxk
je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx.
Vanˈit tseˈe jem tsajm tso pyatˈix
jetseˈe je Nteˈyam dukukojtsji.
Vanˈit tseˈe duyakvaˈkxy, jetseˈe
dumooydi je yˈixpajkpatajk, jetseˈe
je numay jayu dutukvinkukaˈyidi.
17 Ax nujom tseˈe je jayu kyaaydi
jetseˈe kyooxjidi. Ku veˈe
je jayu kyakyajxti, vanˈit tseˈe
dupakmojktini jamakmejtsk kach je
tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax.

Ku je Pedro duˈavaˈni jets je Jesús jeˈe veˈe je Cristo

(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

18 Toˈk nax tseˈe je Jesús
naaydum chapkajts. Jem tseˈe je
yˈixpajkpatajk dumaadada vyeˈna.
Vanˈit tseˈe je Jesús yˈamotutúvijidi:
—¿Vintoseˈe je jayu vyaˈanda,
pánuk atseˈe?
19 Vanˈit tseˈe yˈatsoovdi:
—Jem xa veˈe paneˈe vaandup
jets mitseˈe je Yaknapejtpa Juan,
jempa tseˈe paneˈe vaanduvap jets
je Elías mitseˈe, nay jempa tseˈe
paneˈe vaanduvap jets mitseˈe
nutoˈk juuˈ veˈe ijt je Nteˈyam
je yˈayook kojtsnajxpa, jeˈek tseˈe
joojntykpajknuva.
20 Vanˈit tseˈe duˈamotutúvidi:
—Jets miitsta, ¿vintsots miitseˈe
mvaanduva jets pan atseˈe?
Vanˈit tseˈe je Pedro yˈatsaajv:
—Mits xa jeˈe veˈe je Cristo, juuˈ
veˈe je Nteˈyam vyinkoon jetseˈe
yakkutojknit.

Ku je Jesús duˈavaˈni je yˈooˈkun

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

21 Vanˈit tseˈe je Jesús je
yˈixpajkpatajk dutukpavaandi jets
ni pana veˈe dukavaajnjadat jets
jeˈe jeˈe veˈe je Cristo. 22 Jetseˈe
dunuujmidi:
—Tun vinkopk xa jeˈe veˈe jets
atseˈe ooy ntuntsaachpaaˈtut.
Kaˈats atseˈe xkuváktat
je israeejlit je myújit jáyuda,
je teeˈtajk je vyintsanda, jets
je tsaptujkpit yakˈixpajkpatajk.
Xyakˈooˈktapts atseˈe je jayu;
ax joojntykpajknuvapts atseˈe
kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juuˈ veˈe
Nupaamduka Ijtp.
23 Vanˈit tseˈe dunuujmidi nujom
je jáyuda:
—Pan pan xa veˈe dutsojkp
jetseˈe yˈijtnit ats maat, vaˈan
tseˈe dumasokkajxni je yˈavintso
vinmaˈyun, jetseˈe jóvum xaaj
je jyoot je jyaˈvin dumakkpámut
jetseˈe chaachpaaˈtut ax joˈn je jayu
juuˈ veˈe je yˈooˈkun duˈanajkxip
ku veˈe je cryuuz dupakuˈu, jets
atseˈe xpamiinnit. 24 Kux pan pan
xa atseˈe xkajaanchjaˈvip kuxeˈe
dutsaˈaga jetseˈe yˈooˈkut, kaˈats
jeˈe veˈe dujayéput je joojntykin
juuˈ veˈe xaˈma kajx ijtp. Ax pan
pants atseˈe ijtp xjaanchjaˈvip,
óyameˈe yˈooˈkut ats kajx, jeˈe tseˈe
dujayejpnup je joojntykin juuˈ veˈe
xaˈma kajx ijtp. 25 Ni vinxupa xa jeˈe
veˈe je jayu kyatoˈnuxjut ku veˈe
dujeˈeikáxut nujom ya naxviijnit it
jetseˈe vyintókiyut je jayu je jyoot
je jyaˈvin. 26 Kux pan pan xa atseˈe
xtuktsoˈotyoomp jetseˈe ats je nkats
je nˈayook dutuktsoˈotyoompa,

ntuktso̱'o̱tyoompapts a̱ts je̱'e̱ ve'e
ku a̱tse'e nmiinnuvat a̱ts je̱ nma̱jin
ma̱a̱t, a̱ts je̱ nTee' je̱ mya̱jin ma̱a̱t,
je̱ts je̱ va'ajts ángeles je̱ mya̱jin
ma̱a̱t. 27 Tyúvam xa a̱tse'e nva'añ
je̱ts je̱ja ve'e je̱ jáyuda juu' ve'e ya̱ja
ijttup je̱tse'e kya'o̱o̱'ktat pa̱n ka'ana
ve'e du̱'ixta je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n
myin.

Ku je̱ Jesús tyikts je̱tse'e y'ajaj y'atu̱'kx

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Toodojtu̱k xa̱a̱j jo'nani tse'e
je̱ it ñaxy vye'na ku ve'e je̱ Jesús
ve'em vyaajñ, van'it tse'e ñu̱jkx
tsapko̱jtspa, je̱'e̱ tse'e du̱vo̱vu̱tso̱o̱'n
je̱ Pedro, je̱ Santiago, ma̱a̱t je̱
Juan. Van'it tse'e pye̱jtti joma
ve'e to'k je̱ ko̱pk. 29 Tsapko̱jtsp
tse'e je̱ Jesús vye'na, van'it tse'e
je̱ vyiijn je̱ y'aaj tyikts je̱tse'e
je̱ vyit o̱jts tyumpo̱o̱'pikúx je̱tse'e
y'ajaj y'atu̱'kx. 30 Van'it tse'e
vya'kke̱'xti nu̱me̱jtsk je̱ yaa'tya̱jk
je̱tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsjidi je̱ Jesús.
Je̱ Moisés je̱ts je̱ Elíasts je̱'e̱ ve'e
ijttu. 31 Naa'víttju̱dupts je̱'e̱ ve'e je̱
tsapjo̱o̱tmit ma̱jin; je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
kyo̱jtstup ku ve'e je̱ Jesús y'o̱o̱'ku̱t
je̱m Jerusalén. 32 Manajxtu tse'e je̱
Pedro ma̱a̱t je̱ myujatyoo'ta̱jk. Ku
tse'e jyo̱tvijti, van'it tse'e du̱'ixti je̱
Jesús je̱ mya̱jin ma̱a̱t je̱ts janu̱me̱jtsk
je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ Jesús
mya̱a̱tténidup. 33 Na̱jkxtinup tse'e
vye̱'nada nu̱me̱jtsk je̱ jayu, van'it
tse'e je̱ Pedro du̱nu̱ujmi je̱ Jesús:
—Yak'ixpa̱jkpa, o̱y xa je̱'e̱ ve'e
ku a̱a̱tse'e yaja n'it. Va'ants a̱a̱ts
du̱pu̱mu̱ toojk je̱ pi'k ojts atya̱jk:
to'k mits mje̱'e̱, je̱ts to'k je̱ Moisés
jye̱'e̱, je̱ts jado'k je̱ Elías jye̱'e̱.

Ax ka'a tse'e je̱ Pedro du̱nu̱java
pa̱n ti ve'e kya̱jtsp. 34 Ko̱jtspna tse'e
vye'na ku ve'e to'k pa̱k je̱ vínu̱ts
ñu̱je̱'yjidi je̱tse'e yo'tsjidi. Ax
tsa̱'kidu tse'e je̱ ixpa̱jkpata̱jk ku ve'e
yo'ts'ukvaajnjidi je̱ vínu̱ts. 35 Je̱p
tse'e vínu̱ts akujkp myo̱tu to'k je̱
ayook. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp. Amo̱tunaxta
juu' ve'e kya̱jtsp.
36 Ku ve'e je̱ ayook y'atu̱vi, van'it
tse'e du̱'ixti je̱ts naaydume'e je̱
Jesús vye'nini; ama̱'a̱t tse'e tyaandi.
Ka'a tse'e du̱pa̱nvaajnjidi juu' ve'e
y'ixtu, van'ítnume'e ku ve'e je̱ Jesús
jyoojntykpa̱jknuva.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ jayu juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Je̱ ku'óxit tse'e, je̱me'e ko̱pk
viinm kya̱daaktini vye'na, van'it
tse'e nu̱may je̱ jayu je̱ Jesús
du̱'ana̱jkxidi. 38 Je̱m tse'e nu̱may
jayu akojkm to'k je̱ yaa'tya̱jk vye'na
juu' ve'e ma̱kk du̱mukojts je̱ Jesús,
je̱tse'e vyaajñ:
—Yak'ixpa̱jkpa, ixu̱ to'k aaj a̱ts
je̱ nmajntk ku̱x je̱'e̱jyji ve'e to'k
a̱ts nmajntkip. 39 Ax to'k tse'e
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap a̱ts je̱ n'ónu̱k
du̱mach je̱tse'e du̱yakya'axy,
je̱tse'e du̱xitu̱yo̱'o̱y je̱tse'e je̱p
a̱ts je̱ n'ónu̱k y'ávup pyítsum je̱
a̱a̱'pk. Ax tsaachpaatp tse'e a̱ts je̱
n'ónu̱k, ka'a tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
myaso̱'o̱kuva'añju̱. 40 Ta̱vani
xa a̱tse'e njamunoo'kxtu̱kta
ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e
du̱yakpítsumdat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, ax
ka'a tse'e y'o̱'yixjidi.

41 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱ajv:
—¡Miits xa je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e
je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidup
je̱ts ka vintú̱vap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
mtoondup! ¿Joma vaatts a̱tse'e
njaa'kja'ítu̱t miits ma̱atta je̱tse'e
njaa'kjamuté̱nadat? Yakminu̱ je̱
m'ónu̱k.
42 Ax ku tse'e je̱ mix ónu̱k
du̱yaknajkxti je̱ja je̱ Jesús vyinkujk,
van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap yakkítuji
je̱tse'e xyitu̱yo̱'yji. Van'it tse'e je̱
Jesús du̱tuknu̱u̱jmi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
je̱tse'e du̱yakjo̱tkadaakni
je̱ mix ónu̱k, je̱tse'e je̱ tyee'
du̱tukkatajkinuva. 43 Ax nujomda
tse'e je̱ jayu atu̱va ato̱ki je̱ Nte'yam
je̱ myajin du̱tuktaandi.

Ku je̱ Jesús je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'ava'ninuva

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Atu̱va ató̱kina tse'e vye̱'nada je̱
jayu ma̱at juu' ve'e je̱ Jesús tyuump,
van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpajkpatajk
du̱nu̱u̱jmidi:
44 —Amo̱tunaxta o̱y juu'
a̱tse'e nko̱tsuvaampy, ka'a tse'e
xjaa'tyó̱kidat. Yakpá̱mup xa a̱tse'e
je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e
xtso'oxpajktup, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nupa̱amdu̱ka Ijtp.
45 Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱vinmó̱tudi je̱ y'ixpajkpatajk
juu' ve'e je̱ Jesús kyajtsp ku̱x
kyayaknu̱ke̱'xnatajkipnume'e vye'na
je̱tse'e du̱vinmó̱tudat; tsa̱'kidup
tse'e je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi'ó̱yadat
pa̱n vintso̱ ve'e du̱tij.

Je̱'e̱ juu' ve'e du̱nu̱má̱jip

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 Van'it tse'e je̱ ixpajkpatajk
ñakyo̱jtsvintso̱v'ukvaajnjidi pa̱n
pa̱ne'e du̱nu̱majikajxp aje̱'e̱jyjida.
47 Ku ve'e je̱ Jesús du̱nu̱ja'vi
vintso̱ ve'e vyinmayda, van'it
tse'e du̱pu̱u̱jm je̱ja pya'ayi to'k
je̱ pi'k ónu̱k, 48 je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱
y'ixpajkpatajk:
—Je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e o̱y jayu
napya̱ajmjup ma̱at to'k je̱ pi'k
ónu̱k ax jo'n ya̱'a, ve'emts je̱'e̱ ve'e
ax jo'n o̱y jayu ku̱ñapyu̱mju̱ a̱ts
ma̱at. Ax je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e
o̱y jayu napya̱ajmjup a̱ts ma̱at,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n o̱y jayu
ku̱ñapyu̱mju̱ ma̱at je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e
xkejxp. Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e miitsta
naajkpi'kika̱jxjup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e du̱nu̱má̱jip.

"Pa̱n pa̱n xa ve'e xkatso'oxpa̱jkumdup, u̱u̱'m ma̱attats je̱'e̱ ve'e"

(Mr. 9.38-40)

49 Van'it tse'e je̱ Juan ña̱'mu̱xji:
—Yak'ixpajkpa, n'ix a̱atse'e to'k
je̱ jayu juu' ve'e mits je̱ mxa̱aj
du̱ko̱jtspaatp je̱tse'e du̱yakpítsum
je̱m je̱ jayu jya'vin kajxm je̱
ko̱'o̱yjáyuvap; ax ve'emts a̱ats je̱'e̱
ve'e nnu̱u̱jma je̱ts ka'a ve'e ve'em
jyátu̱kat, je̱'e̱ kajx ku ve'e u̱u̱'m
ma̱atta kyavídu̱t.
50 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Ka'a xa miitse'e ve'em
ku̱xnu̱u̱jmidi, ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e
xkatso'oxpajkumdup, u̱u̱'m ma̱attats
je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Jesús du̱tuknu̱u̱jmi je̱ Santiago ma̱at je̱ Juan

51 Ku ve'e tyá̱mini vye'na je̱tse'e
je̱ Jesús chajpe̱jtnit, van'it tse'e
je̱ makk aaj je̱ makk jo̱o̱t du̱pu̱u̱jm
je̱tse'e je̱m Jerusalén ñu̱jkx. 52 Kye̱jx
tse'e je̱ kyuká̱tsivada je̱tse'e

vyintoo'vá̱kajadat. Ax je̱'e̱ tse'e
je̱'ydu joma ve'e to'k je̱ pi'k kajpu̱n
juu' ve'e je̱m samaariait y'it jo̱o̱tm.
Je̱m tse'e du̱ja'íxtidi je̱ it joma ve'e je̱
Jesús ku̱ñamyaajyji. 53 Ax ka'a tse'e
je̱ je̱mit jayu du̱tso̱jkti je̱tse'e je̱m
tyánu̱t ku̱x y'íxtupe'e je̱ts je̱me'e
Jerusalén ña̱jkxta. 54 Ku ve'e ve'em
du̱'ixti nu̱me̱jtsk je̱ y'ixpa̱jkpa, je̱
Juan ma̱a̱t je̱ Santiago, van'it tse'e je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmidi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ¿mtsa̱jkpe'e je̱ts
a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam n'amó̱tuvu̱t
je̱tse'e je̱ ja̱a̱jn du̱yakku̱stá̱kat je̱m
tsajviinm je̱ts ya̱'a̱ ve'e kyutó̱kidat?
55 Van'it tse'e je̱ Jesús vyin'íxjidi
je̱tse'e tyukna̱'mu̱xjidi. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa miitse'e xnu̱jávada
ti vinma'yu̱ne'e mjaye̱jptup,
ku̱x ka ó̱yap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
mtonu̱mpituvaandup. 56 Ka je̱'e̱p xa
a̱tse'e nnu̱miimp je̱ts a̱tse'e je̱ jayu
nyakkutó̱kiyu̱t, je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱
jayu nyaktso̱'o̱ku̱t, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
Van'it tse'e ña̱jkxti joma ve'e
jado'k je̱ pi'k kajpu̱n.

Nu̱toojk je̱ jayu juu' ve'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxuvaandu

(Mt. 8.19-22)

57 Je̱ja tse'e too' aajy vye̱'nada, van'it
tse'e je̱ Jesús to'k je̱ yaa'tya̱jk ña̱'mu̱xji:
—Mpana̱jkxuvaampy xa a̱ts
mitse'e pa̱n joma ve'e mnu̱jkx.
58 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Je̱p xa ve'e je̱ vaax je̱ y'aajntk
joma je̱'e̱ ve'e chu̱u̱na, je̱mpa tse'e
je̱ je̱yyva tánu̱k je̱ pye̱'e̱n, ax a̱ts, je̱
Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, ni
je̱'e̱ts a̱tse'e xka'ijtja joma a̱tse'e ya̱
nkuvajk nko̱'o̱ku̱t.
59 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi
jado'k je̱ jayu:
—Pamiinni a̱ts.
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Vintsá̱n, maso̱o̱kk a̱ts to'k aaj
je̱ts a̱tse'e je̱ ntee' nyaknaxtá̱kat,
van'itts a̱ts mitse'e mpana̱jkxnit.
60 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kajaye̱jptup je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, va'an tse'e
du̱yaknaxtá̱kada je̱ y'o̱o̱'kpada;
je̱ts mits, na̱jkxu̱ts je̱tse'e je̱ jayu
xvaajnjat vintso̱ ve'e y'ijttinit je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m.
61 Van'it tse'e jado'k ña̱'mu̱xjuva:
—Mpana̱jkxuvaampy xa a̱ts
mitse'e. Maso̱o̱kk a̱ts to'k aaj je̱ts
a̱tse'e too'va̱jkp na̱jkx du̱'avana je̱m
nja̱n'am nta̱k'am.
62 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Pa̱n pa̱ne'e ijtp ax jo'n je̱ jayu
juu' ve'e je̱ kaaj yo'on ka̱'a̱j
du̱majtsp, van'it tse'e y'ixu̱mpit
ku ve'e yu'uj, ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱vinmachju̱ je̱tse'e y'ítu̱t je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m.

Ku je̱ Jesús du̱'ake̱jxva'kxy nu̱toogupxu̱k majk je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk

10 Ta̱vani tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
ve'em vya'añ vye'na, van'it
tse'e du̱vinka̱a̱jn janu̱toogupxu̱k
majk je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e
nu̱me̱jtsk jaty du̱kejx juu' ve'e
vintoo'vá̱kajadap je̱ja nu̱jom
kajpu̱n ku̱jx joma je̱'e̱ ve'e ña̱jkxu̱t.
2 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—O̱o̱y xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e
du̱kah'amo̱tunajxtupna je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook. Ve'em xa je̱'e̱ ve'eda
ax jo'n je̱ trigo ta̱a̱jm juu' ve'e
pa̱kmojkip. Ax nu̱'eejyji tse'e

je̱ toompada. Je̱'e̱ kajx tse'e,
amótuda je̱ Kam je̱ Vyintsán je̱tse'e
je̱ toompa dujaa'kkéxut je̱tse'e
je̱ jayu dutuknujávadat je̱ oy kats
je̱ oy ayook. 3 Najkxtats miits.
Mpake̱jxtup xa ats miitse'e je̱tse'e
m'íttat ax jo'n je̱ carnero ónukta juu'
ve'e najxtup je̱ja numay lobo akujk.
4 Ka'a tse'e xpavítstat je̱ m'apajkinda,
ka'a tse'e xpavítstat je̱ mmeenda,
ni ka'ava tse'e je̱ mkaajkta. Ka'a
tse'e mtánadat je̱ja too' aajy ku ve'e
je̱ jayu xkojtspoo'kxtat. 5 Ku ve'e
je̱p tujkp mtákadat, kojtspoo'kxtats
jidu'um: "Je̱ Nte'yam je̱ y'oy
joot maat tse'e y'ijttinit pan pan
jatye'e tsuunidup yaja tujk." 6 Pan
mkuvajkjudup tse'e je̱ oy joot maat,
mo'ojadapts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
je̱'e̱ je̱ y'oy joot. Ax pan ka'a tse'e
mkuvákjada, vaajnjada tse'e je̱ jayu
je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam myo'ojadat
je̱ y'oy joot. 7 Jyajomatujka tse'e
mtákadat, je̱ja tse'e mnamyáyjadat
je̱tse'e xkáydat x'oo'ktat juu' ve'e
myakmo'odap. Tukkadaakjudupts
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱tse'e mmo'ojadat
je̱ mtukjoojntykinda, kux je̱ toompa,
vyinmajtsjup je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
yakmujóyut. Ka'a tse'e tajkm
tajkm mkáydat. 8 Ku ve'e mtákadat
je̱m kajpun jootm joma ve'e
myakkuváktat, mkáydap m'oo'ktap
tse'e pan ti ve'e myakmooydup,
9 yakjotkada'akta pan pan jatye'e
pajkjudup aajnjudup je̱m, je̱tse'e
xnaajmadat: "Je̱ Nte'yam xa ve'e
myaaxuxjudup je̱tse'e m'ijttinit je̱m
y'am kya'm." 10 Ax pan mtajkidup
tse'e je̱m kajpun jootm je̱tse'e
mkayakkuvakta, najkxtats je̱ja tyoo'
aajy je̱tse'e je̱ jayu xnaajmadat:
11 "Nvinxijtp aatse'e ya ntek je̱ts
aatse'e mpujkja ya ñaxvay juu'
ve'e yaja miits mkajpun kujxta
aats tumpava'aky, ve'em tse'e je̱
nuja'vin xjayéptat je̱ts ka'a ve'e
mnapyámjada je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya'm. Ax nujávada tse'e je̱ts távani
ve'e je̱ Nte'yam myaaxuxjada
je̱tse'e m'ijttinit je̱m y'am kya'm."
12 Ve'emts atse'e nva'añ je̱ts ku ve'e
dupaatnit je̱ xaaj ku ve'e je̱ jayu
yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e
je̱ tsaachpaatun yakmooydinit je̱
jayu juu' ve'e je̱m kajpun kajxm
tsuunidup je̱ts ni ka'a ve'e je̱
sodómait jáyuda.

Je̱'e̱da pan pan jatye'e dukakatsupajktup je̱ Nte'yam

(Mt. 11.20-24)

13 '¡Ayoov xa ve'e miits je̱ mjootta,
coraziinit jáyuda! ¡Ayoov xa ve'e
miits je̱ mjoottava, betsáidait
jáyuda! Pan kuyaktuujn xa ve'e
je̱m tiirovit je̱ts sidoonit kyajpun
kajxmda je̱ majin juu' atse'e
yaja ntuump uxyam paat miits
maatta, kuvyinmayumpijttinits
je̱'e̱ ve'e, kudumasooktinits
je̱'e̱ ve'e je̱ kyo'oy joojntykinda,
kuduyaknuke'xnatajkidits je̱'e̱
ve'e je̱ts ñutsaachvinmaaydupe'e
je̱ tyókinda ku ve'e je̱ koompa
yo'tspa vit kuñatyukxojxjidi
je̱tse'e kuñapya'muxjidi je̱ jaajm
je̱m ñi'kxmda kyojmda. 14 Ku ve'e
dupaatnit je̱ xaaj ku ve'e je̱ jayu
yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e
je̱ tsaachpaatun myakmooydinit
je̱ts ni ka'a ve'e je̱ jayu juu' ve'e
tsuunidu je̱m tiirovit je̱ts sidoonit
kyajpun kajxmda. 15 Je̱ts miitsta,
capernaaumit jáyuda, ¿ve'eme'e
mvinmayda je̱ts mtsajpéttape'e?

Ax ka'a tse'e, myakpakëjxtinupe'e
jëm joma ve'e jë it juu' ve'e
dünü'ava'tikäjxp.
16 ’Pän pän xa miitse'e
mkäts'amötunajxjüdup, ve'emts
jë'ë ve'eda ax jo'n ätse'e
küxkäts'amötunajxti. Pän pänts
miitse'e mkakuväjkjüdup, ve'emts jë'ë
ve'eda ax jo'n ätse'e küxkakuväjkti.
Ax pän pän jatyts ätse'e
xkakuväjktup, ve'emts jë'ë ve'e ax jo'n
küdükakuväjkti jë'ë pän ätse'e xkëjxp.

Ku vyimpijttini jë nütoogupxük majk ixpäjkpada

17 Ku ve'e vyimpijttini jë
nütoogupxük majk ixpäjkpada,
van'it tse'e dünüüjmidi jë Jesús:
—Mäjä Vintsän, ku xa äätse'e mits
jë mxääj nkötjspaa'ty, jë kö'öyjáyuvap
paatts äätse'e xkätsüpäjktup.
18 Van'it tse'e jë Jesús ñä'müxjidi:
—N'ix xa ätse'e jë Satanás
kyüsvívup, jëme'e tsapjöötm chää'n
ax jo'n to'k jë vítsük ñaxkäda'aky.
19 Ätsts miitse'e nmöödu jë kutojkün
jëtse'e xtuktëë'ndat jë tsaa'n
jëts jë kaa'pyk, jë'ë paat jëtse'e
xyakkutojkjadat jë Satanás viinm, jë'ë
juu' ve'e jë Nte'yam dütso'oxpäjkp.
Ka'ats miitse'e ti mjátjadat mnáxjadat.
20 Öyam tse'e vye'ema, ka jë'ë
käjxjyap tse'e mxöönduktat küxe'e
jë kö'öyjáyuvap mkätsäpäkjada, jë'ë
miitse'e nüyojk mtukxöönduktap
küx javyétani ve'e jë mxääjta jëm
tsapjöötm.

Ku jë Jesús xyöojntk

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 Ku tse'e van'it, jëtse'e jë Jesús
xyöojntk jë Espíritu Santo käjx,
jëtse'e vyaajñ:
—Tata, mits xa ve'e mkä'mikükjxp
jë tsapjöötmit it jëts yä naxviijnit it.
Nkuköjtsjip äts mitse'e küx jë jayu
juu' ve'e jë pi'k ónük jo'n ijttup,
jë'ëts mitse'e mtuknüja'vidu juu'
ve'e myo'tsju jë'ëda pän pän jatye'e
natyijjüdup kuvij jáyuda jëts juu'
ve'e ööy juu' jaty dütunnüja'vidup.
Ve'em tse'e, Tata, küx ve'em xa
mitse'e xtsäk.
22 ’Nüjom xa ätse'e jë nTee'
xtukkätäjkikükjx. Ni päna xa ätse'e
xka'ixa; äts jë nTee'ji ätse'e x'ixa.
Ax ni päna tse'e düka'íxaiva äts
jë nTee'; ätsji ve'e n'ixa, äts, jë'ë jë
y'Onük, jëts jë'ëda pän pän jaty
ätse'e ntsäjkp jëts ätse'e jë nTee'
ntuk'íxüt.
23 Van'it tse'e düvin'ixti jë
y'ixpäjkpatäjk jëtse'e dünüüjmidi
ajë'ëjyjida:
—Xöön xa jë'ë ve'eda pän pän
jatye'e jë vyiijn dütuk'íxtup juu'
miitse'e üxyam m'íxtup, 24 küx
ve'em xa äts miitse'e nvaajnjada
jëts nümaye'e jë Nte'yam
jë y'ayook köjtsnajxpatäjkta
jëts nümaye'e jë yakkutojkpa
düja'ixuvaandi juu' miitse'e üxyam
m'íxtup, ax ka'ats jë'ë ve'e dü'ixti,
jyah'amötunaxuvaanduts jë'ë ve'e
juu' miitse'e üxyam m'amötunajxtup,
ax ka'ats jë'ë ve'e dü'amötunajxti.

Jë öy samaariait jayu tukmu'a'ixmojkin

25 Van'it tse'e to'k jë tsaptüjkpit
yak'ixpäjkpa tyeni jëtse'e jë Jesús
dütukkäts'ixti. Jidü'üm tse'e
dü'amötutüvi:
—Yak'ixpäjkpa, ¿tis äts vine'e
ntónup jëts ätse'e njayëjpnit jë
joojntykin juu' ve'e xä'ma käjx ijtp?

26 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvji:
—¿Vintso̱se'e javyet je̱p je̱ Moisés
pyava'nu̱n ku̱jxp? ¿Vintso̱ ve'e
xka̱ts?
27 Van'it tse'e je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpa y'atsa̱ajv:
—"Tso̱kta je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n, u̱u̱'m
je̱ nNte'yamamda, nu̱jom ja'vin,
nu̱jom aaj nu̱jom jo̱o̱t, nu̱jom
je̱ mmaju ma̱a̱t, je̱ts nu̱jom je̱
mvinma'yu̱n ma̱a̱t. Tso̱jktuvats je̱
mmuja̱nta̱mda je̱ mmuta̱akta̱mda
ve'em ax jo'n viinm mnachó̱kjada."
28 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—O̱y xa ve'e tu̱m'atsa̱v. Tonu̱
ve'em je̱tse'e xjaye̱jpnit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
29 Kanatyo̱kimpa̱muvaajnjup tse'e
je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpa, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e vyaajñ:
—¿Pa̱nts je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱
nmuja̱nta̱m je̱ nmuta̱akta̱m?
30 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvji:
—To'k nax xa ve'e to'k je̱ jayu
je̱m Jericó ñu̱jkx, je̱me'e Jerusalén
cha̱a̱'n. Je̱ja tse'e too' aajy
kya̱da'aky vye'na, van'it tse'e
je̱ me̱e̱'tspa myajtsjidi je̱tse'e
pya̱jku̱xjidi nu̱jom je̱ pya̱a̱mdu̱k
juu' ve'e mya̱a̱t vye'na, je̱ vyit paat
tse'e pya̱jkjidu, je̱tse'e du̱vo̱jpti,
du̱tsii'kti, je̱tse'e du̱maso̱o̱kti
o̱o̱'ku̱n ámani. 31 Ve'em tse'e jyajty
je̱tse'e je̱m ñajxpa to'k je̱ tee'. Ku
tse'e du̱'ix, je̱tse'e du̱ja̱keek. 32 Nay
ve'empa tse'e ñajxpa je̱ tso̱v to'k
je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j juu'
ve'e du̱puta̱jkip je̱ tee'ta̱jk. Ku
tse'e du̱'ixpa, nay ve'empa tse'e
du̱ja̱ke̱e̱kpa. 33 Ax je̱m tse'e ñajxpa
to'k je̱ samaariait jayu. Ku tse'e
du̱'ix, tyukmo̱'t tse'e. 34 Van'it tse'e
du̱muta̱mi je̱ jayu je̱tse'e je̱ xya̱'a̱jka
du̱tuktso̱'yi je̱ pa'ajk tsaaydum na̱a̱j
je̱ts je̱ olivos aceite. Van'it tse'e je̱
vit du̱tuknu̱pijt je̱ xya̱'a̱jka. Van'it
tse'e du̱yakpejt je̱m byuurro ni'kxm
je̱tse'e du̱yaknu̱jkx joma ve'e to'k je̱
ta̱jk joma ve'e je̱ jayu myatáñ. Je̱m
tse'e to'k tsooj du̱'ix. 35 Ku tse'e je̱
samaariait jayu cho̱o̱'nni je̱ kujá̱pit,
van'it tse'e du̱yakpítsum me̱jtsk
je̱ denario meen je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱
kuta̱jk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi: "Nvaate'e
to'k aaj ya̱ jayu xjaa'kpa'am'íxu̱t.
Pa̱n mjaa'kyaktuump tse'e je̱ meen,
nmukuve̱jtnupts a̱ts mitse'e ku
a̱tse'e nvimpijtnuvat."
36 Van'it tse'e je̱ Jesús
je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpa
du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Pa̱n tse'e mnasja'vip nu̱toojk ya̱
jayu juu' ve'e o̱y du̱mutoon je̱ jayu
juu' ve'e yakme̱e̱'ts?, ve'em ax jo'n
je̱ myuja̱nta̱m je̱ myuta̱akta̱m o̱y
ku̱du̱mutuujn jo'n.
37 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Aaj, je̱'e̱ xa ve'e juu' ve'e
tukmo̱'tju.
Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Na̱jkxni, je̱tse'e nay ve'em je̱
jayu xtoompat.

Ku je̱ Jesús vye'na je̱p je̱ Marta je̱ts je̱ María tya̱k'ap

38 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ tyoo'
du̱pa̱jknuva, van'it tse'e tya̱jki je̱m
pi'k kajpu̱n jo̱o̱tm. Je̱m tse'e to'k
je̱ ta'a̱xta̱jk juu' ve'e Marta du̱xa̱a̱j,
je̱'e̱ tse'e ta̱kmo̱o̱jyju. 39 Je̱mpa tse'e
to'k je̱ y'uts juu' ve'e María du̱xa̱a̱j,
je̱'e̱ tse'e je̱ja je̱ Jesús vyinkujk
a̱jxtk je̱tse'e du̱'amo̱tunaxy juu'
ve'e je̱ Jesús kya̱jtsp. 40 Je̱ Marta
tse'e du̱yakkayuvaamp o̱y je̱ Jesús,
je̱'e̱ tse'e ka'itu̱mo̱o̱jyjup, je̱'e̱ ka̱jx

tse'e je̱ Jesús du̱vinkuta̱mi je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Maja̱ Vintsá̱n, ¿ka'a mitse'e
xvinmay vintso̱ a̱tse'e ya̱ n'uts
xmasa̱'a̱k naaydum ma̱a̱t ya̱ toonk?
Na̱a̱jma to'k aaj je̱ts a̱tse'e min xputa̱ka.
41 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Marta, Marta, may viijn je̱'e̱
ve'e juu' ve'e mvinmaayp je̱tse'e
mvinma'yu̱nma̱'a̱ju̱, 42 ax to'k viijn
tse'e juu' ve'e mka'ijtu̱xjup; ya̱ María
xa ve'e tu̱du̱vinká̱n juu' ve'e nu̱yojk o̱y.
Ax ni pa̱na tse'e kyapa̱jku̱xju̱t.

Ku je̱ jayu chapka̱ts
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 Ku ve'e je̱ Jesús to'k nax
chapko̱jtsku̱jx, van'it tse'e
nu̱to'k je̱ y'ixpa̱jkpa ña̱'mu̱xji:
—Maja̱ Vintsá̱n, tuk'ixu̱s a̱a̱ts
to'k aaj vintso̱ a̱a̱tse'e ntsapkó̱tsu̱t,
ve'em ax jo'n je̱ Yaknapejtpa Juan
du̱tuk'ix je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk.
2 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Ku miitse'e mtsapkó̱tstat,
jidu̱'u̱m tse'e xkó̱tstat:
A̱a̱ts je̱ nTee',
tsapjo̱o̱tm xa mits je̱me'e,
va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱tts
mitse'e, je̱tse'e myakvinjávat
myakvintsa̱'a̱gat.
Yakmiinni to'k aaj je̱ mkutojku̱n.
Ve'em ax jo'n je̱m tsapjo̱o̱tm
tyunju̱ juu' mitse'e mtsa̱jkp,
ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja
naxviijn.
3 Mo̱o̱yk a̱a̱ts u̱xyam je̱ kaaky je̱
na̱a̱j juu' a̱a̱tse'e jó̱vum xa̱a̱j
ntukjoojntykip.
4 Me̱e̱'kxjik a̱a̱ts je̱ nto̱kin,
ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e
nto̱kinme̱e̱'kxpa pa̱n pa̱n jaty
a̱a̱tse'e xmuto̱kintoomp.
Kadi a̱a̱ts to'k aaj xmasa̱'a̱k
je̱ts a̱a̱tse'e nka'at je̱m je̱
ko̱'o̱yjáyuvap y'am kya̱'m;
mitsts a̱a̱tse'e x'íxup xjayé̱pup,
x'axajtókup,
ve'emts a̱a̱tse'e
xkah'ama̱a̱daagat je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱.
5 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¿Pa̱nts miits n'ite'e nu̱to'k,
je̱tse'e ña̱jkxu̱t tso'm jo'n je̱ja je̱'e̱
tya̱k'aajy juu' ve'e mya̱a̱tnayja'vijup
je̱tse'e du̱na̱a̱jmat: "Tuk'anoo'kxu̱s
a̱ts to'k aaj toojk je̱ mtsapkaaky?,
6 ku̱x to'k xa ve'e juu' a̱tse'e
nma̱a̱tnayja'vijuvap, je̱'e̱ tse'e
tu̱myatáñ je̱ja a̱ts nta̱k'aajy, ax ka'a
tse'e tii ti a̱tse'e nmo̱'o̱p." 7 Van'it
tse'e je̱pji y'atsa̱a̱jv tyu̱jkp: "Kadi
a̱ts xyakpojtu̱k ku̱x tá̱vani xa a̱tse'e
ya̱ nta̱jk nyak'atojkni je̱ts ta̱ts a̱tse'e
ya̱ n'ónu̱k nma̱a̱tma'vidini; ax
ka'ats a̱tse'e x'uk'o̱'yixjini je̱ts a̱ts
mitse'e juu' nmo̱'o̱t." 8 Ve'emts a̱ts
miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts pojtu̱kup
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱mo̱'o̱t pa̱n ti je̱'e̱
ve'e cha̱jkp, ka je̱'e̱ ka̱jxape'e ku
ve'e du̱ma̱a̱tnayjávaja, je̱'e̱ ka̱jxe'e
je̱tse'e kadi jyaa'k'atsu'uxju̱. 9 Ax
ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada:
Amó̱tuda juu' je̱ Nte'yam, je̱tse'e
myakmo̱'o̱dat; íxtada, je̱tse'e
xpaa'ttat; ko̱jtspo̱o̱'kxta je̱ja
ta̱k'aagui, je̱tse'e je̱ Nte'yam
myak'avaatsu̱xjadat. 10 Ku̱x pa̱n pa̱n
xa ve'e je̱ Nte'yam juu' du̱'amó̱tup,
yakmo̱o̱yp tse'e; pa̱n pa̱n tse'e juu'
du̱'íxtip, pyaatyp tse'e; pa̱n pa̱n
tse'e ko̱jtspo̱o̱'kxp je̱ja ta̱k'aagui,
yak'avaatsu̱xjup tse'e je̱ Nte'yam.
11 'Miitsta, ónu̱k tee'da ónu̱k
taakta, ku ve'e je̱ m'ónu̱kta
m'amó̱tujadat je̱ tsapkaaky,

¿je̱ tsaaj tse'e mmo̱'o̱dap? Ku
ve'e m'amó̱tujadat je̱ ajkx, ¿je̱
tsaa'n tse'e mmo̱'o̱dap? 12Ku
ve'e m'amó̱tujadat je̱ tseetu'ut,
¿je̱ kaa'pyk tse'e mmo̱'o̱dap?
13Mjako̱'o̱yjáyuvada xa miitse'eda,
mnu̱ja'vidup tse'e je̱tse'e je̱
m'ónu̱kta xmo̱'o̱dat je̱ y'o̱y je̱'e̱; ax je̱
nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm,
nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e du̱mo̱'o̱t je̱
Espíritu Santo pa̱n pa̱n jatye'e
amó̱tuju̱dup.

Ku je̱ Jesús yaktij je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvape'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju

(Mt. 12.22-28; Mr. 3.19-26, 30)

14Yakpítsumnu tse'e je̱ Jesús
je̱m je̱ yaa'tya̱jk jya'vin ka̱jxm
to'k je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e je̱
yaa'tya̱jk oom du̱yaktaannu. Ku
tse'e pyítsumni je̱ ko̱'o̱yjáyuvap,
van'it tse'e kyo̱jtspa̱jkni je̱ yaa'tya̱jk.
Atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi je̱ nu̱may
jayu juu' ve'e du̱'ixtu. 15Ax je̱m
tse'e juu' ve'e vaandu:
—Je̱ Beelzebú, je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta, je̱'e̱ xa ya̱'a̱
ve'e mo̱o̱jyjup je̱ kutojku̱n je̱tse'e je̱
ko̱'o̱yjáyuvap du̱yakpítsumu̱t je̱m je̱
jayu jya'vin ka̱jxmda.
16Je̱mpa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
amó̱tuju̱du to'k je̱ tsajmit nu̱ja'vin,
ve'em tse'e du̱tukka̱ts'íxtada.
17Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús je̱ts
ti ve'e vyinmaaydup, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Nu̱jom tse'e je̱ kutojku̱n juu'
ve'e je̱ jyayu nacho'oxpa̱jkju̱dup,
vintó̱kiyupts je̱'e̱ ve'eda. Pa̱n
nacho'oxpa̱jkju̱dup tse'e je̱ jayu juu'
ve'e to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk, vintó̱kivapts
je̱'e̱ ve'e. 18Nay ve'empa tse'e, pa̱n
nacho'oxpa̱jkju̱dupts je̱'e̱ ve'eda pa̱n
pa̱n jatye'e ijttup je̱m je̱ Satanás
y'am kya̱'m, ka'a tse'e je̱ kyutojku̱n
jye̱jkpat. Je̱'e̱ ka̱jx xa a̱tse'e ve'em
nva'añ ku̱xe'e miits mva'anda je̱ts
je̱ Beelzebú a̱tse'e je̱ kutojku̱n
xmo̱o̱yp je̱ts a̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
nyakpítsumu̱t je̱m je̱ jayu jya'vin
ka̱jxmda. 19Pa̱n je̱'e̱ts a̱tse'e
ku̱xma̱'a̱ je̱ kutojku̱n je̱ts a̱tse'e
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap nyakpítsumu̱t
je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda, ¿pa̱n
tse'e du̱mo̱o̱yp je̱ kutojku̱n je̱
mjáyuda je̱tse'e du̱yakpítsumdat
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu
jya'vin ka̱jxmda? Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
je̱ mjáyuda du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kada
je̱ts ka'a ve'e o̱y juu' xpayo̱'o̱yda.
20Ax je̱ Nte'yamts a̱tse'e xmo̱o̱yp je̱
kutojku̱n je̱ts a̱tse'e nyakpítsumu̱t
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu
jya'vin ka̱jxmda, je̱'e̱ tse'e va'ajts
du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ja miits
mvinkujkta je̱ts a̱ts ka̱jxe'e je̱ jayu
y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.

Yakvinka̱daak yaknaxka̱daak tse'e je̱ Jesús je̱ Satanás

(Mt. 12.29-32; Mr. 3.27-29; Lc. 12.10)

21'Ku xa ve'e to'k je̱ tso̱ts
yaa'tya̱jk je̱p du̱ma̱a̱da juu' ve'e
natyukkuvaajnjup, je̱tse'e je̱ tya̱jk
du̱'ix'it, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ pya̱a̱mdu̱k
tyijatyju̱ tyinaxyju̱ juu' ve'e je̱p
tyu̱jkp. 22Ax pa̱n me̱jtsp tse'e jado'k
juu' ve'e nu̱yojk tso̱ts ni ka'a ve'e
je̱'e̱, je̱tse'e du̱'ama̱a̱daaga, van'it
tse'e du̱pu̱jkja nu̱jom juu' ve'e
myá̱kkip je̱tse'e ñatyukkuva'anju̱t,
je̱tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k du̱yakva'kxy
juu' ve'e pya̱jkji.
23'Pa̱n pa̱n xa ve'e a̱ts ma̱a̱t
ka'ijtp, xtso'oxpa̱jkpts a̱ts je̱'e̱ ve'e;

pa̱n pa̱nts a̱tse'e xkama̱a̱ttoomp,
xmuto̱kintoompts a̱ts je̱'e̱ ve'e.

Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e vimpijtnuvap

(Mt. 12.43-45)

24 'Ku xa ve'e to'k je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
je̱ jayu du̱tukva'ach, ve'em
tse'e vyimpavídu̱t je̱m ta̱'a̱jts
it jo̱o̱tm, y'íxtip tse'e joma ve'e
pyo̱o̱'kxu̱t. Ka'a tse'e du̱paa'ty.
Van'it tse'e ñaña̱'mu̱xju̱: "Va'an
a̱ts du̱'avimpijtinuva joma a̱tse'e
n'ukpítsum." 25 Ku tse'e vyimpijtnuva,
ve'em tse'e je̱ jayu je̱ jya'vin
du̱paa'ty ax jo'n to'k je̱ ta̱jk juu' ve'e
pe'eta̱pú̱k je̱ts avaatsuva. 26 Van'it
tse'e ña̱jkxnuva je̱tse'e du̱yaktsa̱a̱'n
janu̱vuxtojtu̱k je̱ myuko̱'o̱yjáyuvap
juu' jatye'e nu̱yojk ka ó̱yap je̱ts ka'a
ve'e je̱'e̱. Van'it tse'e tya̱jkika̱xta
tsu̱u̱niva je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm.
Nu̱yojk ka ó̱yapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
tyaannuva je̱ts ka'a ve'e ku ve'e to'k
du̱ma̱a̱da y'ijt.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e xo̱o̱n

27 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ,
van'it tse'e to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk
kyo̱jtspítsum je̱ja nu̱may jayu akujk.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ujmi:
—Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu'
ve'e myakke̱'xju je̱tse'e myaktsi'tsji.
28 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda nu̱yojk pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
du̱'amo̱tunajxtup je̱tse'e du̱kutyonda.

Ku je̱ ko̱'o̱y jayu du̱'amó̱tudi je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Jaa'knay'amojkijidu tse'e
je̱ nu̱may jayu joma ve'e je̱ Jesús.
Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Ko̱'o̱y jáyuts je̱'e̱ ve'e je̱ jáyuda juu'
ve'e u̱xyam joojntykidup, y'amó̱tudup
tse'e je̱tse'e du̱'íxtat je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin
je̱tse'e ve'em juu' du̱jaanchjávadat.
Ax ka'a tse'e je̱ nu̱ja'vin yakmo̱'o̱dat;
je̱ nu̱ja'vinji ve'e yakmo̱'o̱dap juu'
ve'e yaktaan je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa Jonás. 30 Ku̱x ve'em ax jo'n
je̱ Jonás je̱ nu̱ja'vin du̱yaktaajñ ma̱a̱t
je̱ jayu juu' ve'e je̱m níniveit kyajpu̱n
ka̱jxm tsu̱u̱nidu, ve'emts a̱tse'e je̱
nu̱ja'vin nyaktaajnjiduvat ma̱a̱t je̱ jayu
juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, a̱ts,
je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
31 Ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit,
yaknu̱ke̱'xnata̱kapts je̱'e̱ ve'e
je̱ yakkutojkpa ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e
tso̱o̱'n je̱m joma ve'e je̱ po̱j ñu̱jkx je̱ts
vyinmajtsju̱dupe'e je̱ tsaachpaatu̱n je̱
jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup,
ku̱x va'ajts jékum je̱'e̱ ve'e cha̱a̱'n
je̱tse'e o̱jts du̱'amo̱tunaxy je̱ Salomón
je̱ vyijin je̱ kye̱ju̱n. Ax je̱ja tse'e to'k
yaja juu' ve'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip
je̱ts ni ka'a ve'e je̱ Salomón. 32 Ku
ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit,
yaknu̱ke̱'xnata̱kapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
juu' ve'e tsu̱u̱nidu je̱m níniveit
kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts vyinmajtsju̱dup
je̱'e̱ ve'e je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jáyuda
juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, ku̱x
myaso̱o̱ktu ve'e je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda
je̱ níniveit jayu ku ve'e je̱ Jonás
tyukka'amaajyjidi je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts
je̱ y'ayook. Ax je̱ja tse'e to'k yaja juu'
ve'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ni ka'a ve'e
je̱ Jonás.

Ve'em xa ve'e je̱ jayu je̱ vyiijn ax jo'n je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin

(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 'Ni pa̱na xa ve'e du̱kana̱'a̱k to'k
je̱ ta̱'kxpa je̱tse'e du̱pu̱m joma ve'e

yu'uts y'ítu̱t ukpu̱ ti du̱tuknaxjópu̱t,
ka̱jxm je̱'e̱ ve'e du̱pu̱m je̱tse'e
kyuta̱'kxjadat pa̱n pa̱n jatye'e
ta̱jkidup je̱p tu̱jkp.
34 'Ve'em xa ve'e miits je̱ mviijnda
ax jo'n je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda. Pa̱n
o̱y xa ve'e je̱ mviijnda, m'íxtup tse'e
o̱y. Ax pa̱n ma'at tse'e je̱ mviijnda,
ko̱o̱'ts tse'e juu' jaty tyañ. Nay
ve'empa tse'e ma̱a̱t je̱ mjo̱o̱tta
je̱ mja'vinda. Pa̱n va'ajts tse'e je̱
mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda, je̱ y'o̱y je̱'e̱
tse'e mtoondup; ax pa̱n m'ajo̱o̱tidup
tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e vintok
m'itta, je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ tse'e mtoondup.
35 Mnay'íxjadapts miitse'e je̱tse'e
kyavimpítu̱t kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱ y'o̱y je̱'e̱
juu' ve'e ijtp je̱m mja'vin ka̱jxmda.
36 Ax pa̱n ijtp tse'e tum je̱ y'o̱y je̱'e̱
je̱m mja'vin ka̱jxmda, tum je̱ y'o̱y
je̱'e̱ tse'e mtoondup mko̱jtstup,
ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je̱ ta̱'kxpa
juu' ve'e je̱ jayu du̱kuta̱'kxp.

Ku je̱ Jesús du̱tuknu̱u̱jmi je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Ku ve'e je̱ Jesús kyo̱jtsku̱jx,
van'it tse'e to'k je̱ fariseo vyo̱o̱jvji
kaayva je̱m tya̱k'am. Van'it tse'e
je̱ Jesús tya̱jki je̱tse'e ñajxy kaayva.
38 Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ fariseo tyaajñ
ku ve'e du̱'ix je̱ts ka'a ve'e je̱ Jesús
too'va̱jkp kya̱puj joma vaat je̱
kya̱ta̱jkts ve'em ax jo'n je̱ ju̱jpit jayu
je̱ pava'nu̱n du̱yaktaandi. 39 Van'it
tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n ña̱'mu̱xji:
—Miitsta, fariseota̱jkta, ve'em
xa miitse'eda ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e du̱yakvaatstup je̱ñi'kxmji je̱
tuk'a'ooguin je̱ts je̱ tuk'ato̱jkxin;
ax je̱ jyo̱o̱t, ojtsts je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e me̱e̱'tsmúk je̱ts juu' ve'e je̱
ko̱'o̱y to'nu̱n ka̱jx jéjip. 40 ¡Ka'a
miitse'e o̱y juu' xpayo̱'o̱yda! ¿Ka'a
miitse'e xnu̱jávada je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e
du̱pa̱a̱m juu' ve'e ijtp je̱ñi'kxm, nay
je̱'e̱jyam tse'e du̱pa̱a̱m juu' ve'e je̱p
akujkp? 41 Toojnjada je̱ jayu je̱ y'o̱y
je̱'e̱, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je̱
tuk'a'ooguin je̱ts je̱ tuk'ato̱jkxin juu'
ve'e to'k ka̱'a̱jyji va'ajts ijtp, ka'a
je̱ñi'kxmji.
42 '¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
fariseota̱jkta! Mmo̱o̱ydup xa ve'e
je̱ Nte'yam je̱ diezmo je̱ muxo'ojkin
paat, ax jo'n je̱ menta, je̱ xoo'kpa
ojts, je̱ts juu' jatye'e viijnk aajy
ojts; ax ka'a tse'e xma̱ja̱ pa̱mda
vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam yaktsa̱k
je̱ts vintso̱ ve'e yaktún juu' ve'e
pyaatyp y'ake̱e̱guip. O̱y xa je̱'e̱
ve'e je̱tse'e xpá̱mdat je̱ diezmo; ax
nu̱yojk vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱
Nte'yam xtsó̱ktat je̱tse'e xtóndat juu'
ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip.
43 '¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
fariseota̱jkta! Mtso̱jktup xa ve'e
je̱tse'e xtuktsa̱a̱nadat je̱ tsu̱u̱jntku̱n
juu' ve'e tum o̱o̱jyit je̱p tsaptu̱jkp,
mtso̱jktuvap tse'e je̱tse'e je̱ja
too' aajy myakko̱jtspo̱o̱'kxtat je̱
vintsa̱'kin ma̱a̱t.
44 '¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta! Ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je̱ it joma ve'e
je̱ o̱o̱'kpa ñaxta̱ka. Je̱ja tse'e je̱
jayu ñaxy; ka'a tse'e du̱nu̱jávada
je̱ts je̱pe'e je̱ o̱o̱'kpa, ku̱x ka'a ve'e
kye'ex.
45 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvji to'k je̱
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpa:
—Yak'ixpa̱jkpa, ku xa ve'e ve'em
mva'añ, xvinko̱jtspe̱jtpapts a̱a̱ts
mitse'e.

46 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits
je̱ mjo̱o̱ttava, tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpada! Mpa̱a̱jmjidup xa
ve'e je̱ jayu je̱ pava'nu̱n juu' ve'e
va'ajts tso'ox; ax ni vinxu̱pa tse'e
xkaputá̱kada je̱tse'e du̱kutyóndat je̱
Nte'yam je̱ pyava'nu̱n.
47 '¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta!
Mnapya̱a̱jmju̱dup xa ve'e ax jo'n
ku̱xvintsa̱'kidi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, mnu̱po̱jtspe̱jttup
tse'e je̱'e̱ je̱ ñaxta̱jkin itta, je̱'e̱da
juu' ve'e miits je̱ mju̱jpit jáyuda
yak'o̱o̱'ktu. 48 Ax ve'emts miitse'e
xyaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱ts
mnu̱ja'vidupe'e juu' ve'e je̱ mju̱jpit
jayu tyoondu, m'o̱yja'vidupts miits
je̱'e̱ ve'e ku je̱'e̱ ve'e du̱yak'o̱o̱'kti.
¡Je̱'e̱da xa ve'e du̱yak'o̱o̱'ktu,
miitsta tse'e mnu̱po̱jtspe̱jtjidup je̱
ñaxta̱jkin itta!
49 'Je̱ Nte'yam je̱ vyijin ka̱jx
tse'e vyaajñ: "Ntuknu̱ké̱xtapts
a̱ts je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ n'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta je̱ts a̱ts je̱
nkukátsivada, yakjomtóndap
yaktitóndapts je̱'e̱ ve'e, je̱m tse'e
juu' ve'e yak'o̱o̱'ktuvap." 50 Ax
ve'em tse'e je̱ jayu juu' ve'e u̱xyam
joojntykidup, y'amó̱tudapts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱nu̱'atsó̱vadat
je̱'e̱ je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jxta je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta ku
ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk je̱ts vintso̱ ve'e
myin vyimpet, 51 van'it ku ve'e
je̱ Abel y'a̱a̱'k je̱ts je̱ Zacarías paat,
je̱ Zacarías juu' ve'e yak'o̱o̱'ktu
je̱p ma̱ja̱ tsapta̱ktaagujkp je̱ja
ma̱ja̱ tsapta̱jk je̱ts yo̱jxpe̱jtu̱n
ita̱kujk. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ts je̱ jáyuda juu' ve'e
u̱xyam joojntykidup, myo̱o̱ydinupts
je̱'e̱ ve'e je̱ cuenta je̱m je̱ Nte'yam
vyinkojkm je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jk je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jxta.
52 '¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta,
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada! Ve'em
xa miitse'eda ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e du̱ko̱nyo'tstup je̱ avaatsu̱n juu'
ve'e du̱yak'avaatsp joma ve'e je̱ jayu
du̱vinmó̱tuda je̱ Kunuu'kx Jatyán.
Ka'a tse'e je̱m mtá̱kada, ka'a tse'e
xyakjajttuva je̱tse'e tyá̱kadat je̱ jayu
juu' ve'e jata̱kavaandup.
53 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em
ña̱'mu̱xjidi, o̱o̱y tse'e
tyunmujo̱tma'tjidi je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jkta ma̱a̱t
je̱ fariseota̱jkta. Van'it
tse'e du̱tso'oxpa̱jkti je̱tse'e
du̱'amo̱tutu̱vi'ukvaandi pa̱n ti jaty,
54 ve'em tse'e du̱'uktukka̱ts'íxtidi
je̱tse'e ku̱y'o̱'yixjidi vintso̱ ve'e
ku̱du̱nu̱xa̱'a̱idi.

Ku je̱ jayu y'it me̱jts'aaj me̱jtsjo̱o̱t

12 Ku ve'e nu̱may o̱o̱y je̱
jayu tyunje̱'myojktini,
kamacho̱o̱vna, tyunnañu̱te̱e̱'njidini
tyunnatyukte̱e̱'njidini, van'it tse'e je̱
Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:
—Ve'em xa ve'e je̱ fariseo je̱
y'ixpa̱jku̱nda ax jo'n je̱ levadura.
Mnay'íxjadapts miitse'e je̱'e̱ ka̱jxta,
ku̱x tukta̱jkika̱jxjup xa je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu je̱'e̱ je̱ y'ixpa̱jku̱n je̱tse'e
je̱ jayu du̱yakvimpijtpa me̱jts'aaj
me̱jtsjo̱o̱t. 2 Ku̱x ka'a xa ve'e tii ni
tía juu' ve'e u̱xyam kayaknu̱ja'vip
je̱tse'e kyanu̱ke̱'xnatá̱kat, ka'a tse'e
tii ni tía juu' ve'e u̱xyam yu'uts
ijtp je̱tse'e kyayaknu̱jávat. 3 Je̱'e̱
ka̱jx tse'e, nu̱jome'e juu' miitse'e
tu̱xko̱tsta ka je̱ nu̱may jayu ma̱a̱tap,
myó̱tuvupts je̱'e̱ ve'e je̱ nu̱may

jayu; jẹ̱ts nụjome'e juu' ve'e ayu'uts
tụxkọ̱tsta jẹ̱ts akụ'ụ jẹ̱ mtạjkta,
natyukmumaaydụkjadapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱ jayu ixna kẹ̱'xna.

Jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e yaktsạ̱'ạ̱gap

(Mt. 10.28-31)

4 'Miits, juu' ạ̱tse'e
nmạ̱ạ̱tnayja'vijidup, ve'emts ạ̱ts
miitse'e nnạ̱ạ̱jmada jẹ̱ts ka'a
ve'e xtsạ̱'ạ̱gadat pạ̱n pạ̱n jatye'e
ka'ọ̱'yixjụdup jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jyọ̱ọ̱t
jẹ̱ jya'vin dụyakvintọ́kiyụt. Kụx ku
xa ve'e jẹ̱ jayu myak'ọ̱ọ̱'kjadat, ka'a
tse'e tii vintsọ̱ ve'e mjaa'kjatónjadat.
5 Ñojk'óye'e xtsạ̱'ạ̱gadat juu' ve'e
ọ̱'yixjup jẹ̱ Nte'yam jẹ̱tse'e dụtónụt,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ kutojkụn dụjayẹjpp
jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱ jya'vin
dụpạ̱jkjinit jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱
jya'vin jẹ̱ ñi'kx jẹ̱ kyọpk dụpạ̱ạ̱mnit
jẹ̱m jạ̱nj̱ọ̱ọ̱tm. Ve'em tse'e, tsạ̱'ạ̱gada
jẹ̱'ẹ̱.
6 'Yaktọ̱ọ̱'kp xa ve'e nụmugọ̱ọ̱xk
jẹ̱ pi'k jẹyyva tạ́nụk mẹjtsk jẹ̱ pi'k
meen ónụk, ¿ve'em xaja? Ax ni
to'ka tse'e jẹ̱ Nte'yam dụkajaa'tyọ́ki
jẹ̱ pi'k jẹyyva tạ́nụk. 7 Machạve'e
jẹ̱ Nte'yam dụjayep to'k to'k jẹ̱
mvaajyta juu' ve'e jẹ̱m mkuvajkmda.
Kádits miits mtsạ̱'ạ̱gada,
mnụmạ́jidup xa miitse'eda jẹ̱ts
ni ka'a ve'e nụmay jẹ̱ pi'k jẹyyva
tạ́nụkta.

Jẹ̱'ẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatye'e napyạ̱ạ̱jmjụdup jẹ̱ Jesucristo mạ̱ạ̱t

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 'Ve'emts ạ̱ts miitse'e nnạ̱ạ̱jmada:
Pạ̱n pạ̱n xa ve'e napyạ̱ạ̱jmjup ạ̱ts
mạ̱ạ̱t jẹ̱ja jẹ̱ jayu vyinkujk, jẹ̱'ẹ̱
mạ̱ạ̱tts ạ̱tse'e nnapyạ̱ạ̱jmjuvat jẹ̱m
jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'aangeles vyinkojkm;
9 ax pạ̱n pạ̱n tse'e vaamp jẹ̱ja
jẹ̱ jayu vyinkujk jẹ̱ts ka'a ạ̱tse'e
xjaanchjáva, va'anupts ạ̱tse'e jẹ̱m jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ y'aangeles vyinkojkmda
jẹ̱ts ka ạ́tsap jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ njayu.
10 'Ọ̱pyạ̱na pạ̱n pạ̱n ạ̱tse'e
xvinkọ̱jtspẹjtp, ạ̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e
Nụpạ̱ạ̱mdụka Ijtp, ọ̱'yipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱tse'e yakmẹ̱ẹ̱'kxjat jẹ̱ tyọ̱kin. Ax
pạ̱n pạ̱n tse'e jẹ̱ Espíritu Santo
dụvinkọ̱jtspẹjtp, ni jẹ̱ vin'ítats jẹ̱'ẹ̱
ve'e kya'ọ́yat jẹ̱tse'e yakmẹ̱ẹ̱'kxjat
jẹ̱ tyọ̱kin, ni ụxyama, jẹ̱ts ni van'ita
ku ve'e jẹ̱ nam it chọ̱ọ̱'ndụkụt.
11 'Ku xa miitse'e myakvọ́vdat
jẹ̱p tsaptụjkp ukpụ jẹ̱p kumoon
tụjkp, ka'ats miitse'e xvinmáydat
pạ̱n vintsọ̱ ve'e m'atsọ́vdat uk pạ̱n
ti ve'e mkọ́tstap, 12 kụx jẹ̱ Espíritu
Santo ve'e mmọ̱'ọ̱jadap ti ve'e
mkọ́tstap van'it.

Kutsạ̱'ạ̱ga xa ve'e ọ̱ọ̱y ku ve'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jya'vin dụpụm joma ve'e jẹ̱ meen

13 To'k tse'e juu' ve'e jẹ̱p nụmay
jayu akujkp ve'nip, jẹ̱'ẹ̱ tse'e
dụnụụjmi jẹ̱ Jesús:
—Yak'ixpạ̱jkpa, nạ̱ạ̱jma to'k aaj
ạ̱ts jẹ̱ n'ajch jẹ̱ts ạ̱tse'e xmọ̱'ọ̱t juu'
ạ̱tse'e xtukkạ̱daakp, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e
ạ̱ạ̱ts jẹ̱ ntee' y'ix jyayẹjp.
14 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:
—¿Pạ̱nts ạ̱tse'e xtij tọ̱kin payọ̱'yva
uk pạ̱ạ̱mdụk yakva'kxpa?
15 Vaampa tse'e jidụ'ụm:
—Nay'íxjada jẹ̱tse'e juu'
xkanas'ayọ́vadat, kụx ka jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxap
xa ve'e jẹ̱ jayu jyoojntyka ku ve'e
juu' ọ̱ọ̱y dụtun'ix dụtunjayep.
16 Van'it tse'e yạ̱ tukmu'a'ixmojkin
dụvaajnjidi:
—Jẹ̱m xa ve'e to'k jẹ̱ kumeen
jayu y'ijt. Ọ̱ọ̱y tse'e tyun'ọ̱'yi pạ̱n ti

ve'e ñu̱yo'oi ñu̱to'ni. 17 Van'it tse'e
vyinmaajy: "¿Tis a̱ts vine'e ntónup?
Ka'a xa ve'e tii joma a̱tse'e njayépu̱t
juu' a̱tse'e tu̱mpa̱kmuk." 18 Van'it
tse'e vyaajñ: "Ta̱ xa a̱tse'e mpayo̱'o̱y
je̱ts jidu̱'u̱m a̱tse'e ntónu̱t. Va'an
a̱ts du̱yakke̱kku̱xu̱ ya̱ ta̱jk juu' ve'e
muutskit je̱ts a̱tse'e mpámu̱t juu'
ve'e mújit, ax je̱pts a̱tse'e njayépu̱t
nu̱jom juu' a̱tse'e tu̱mpa̱kmuk.
19 Van'itts a̱tse'e nnaña̱'mu̱xju̱t:
Yámani xa a̱tse'e n'ix njayep o̱o̱y je̱
pa̱a̱mdu̱k juu' a̱tse'e may xa̱a̱j may
joojnt ntukjoojntykap. Va'ants a̱ts
du̱po̱o̱'kxni, du̱kaayni, du̱'ookni,
je̱ts a̱ts du̱xo̱o̱jntkni." 20 Ax jidu̱'u̱m
tse'e je̱ Nte'yam ña̱'mu̱xji: "Mits,
ka'a ve'e juu' o̱y xpayo̱'o̱y. U̱xyam
ya̱ tsoojji xa ve'e m'o̱o̱'knit. ¿Ax
pa̱n tse'e du̱je̱'e̱inup juu' ve'e
m'ixp mjayejpp?" 21 Ax ve'em tse'e
jyaty je̱ jayu juu' ve'e je̱ y'avintso̱
o̱'yinji du̱nu̱pa̱jkpe̱jtp juu' jaty yaja
naxviijn je̱tse'e ti o̱'yin du̱kajayep
je̱ja je̱ Nte'yam vyinku̱jk.

Y'ixp jyayejpp tse'e je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e je̱ y'ónu̱k

(Mt. 6.25-34)

22 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk:
—Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, ka'a tse'e xvinmáydat
je̱ mkaakyta je̱ mna̱a̱jta ti ve'e
mtukjoojntykadap, ni ka'a
tse'e xvinmaayduvat je̱ mvitta
je̱ mxo̱xta juu' ve'e mjayéptap.
23 Ñu̱májip tse'e nu̱yojk ku ve'e
je̱ jayu jyoojntyka je̱ts ka'a ve'e
je̱ kyaaky je̱ ña̱a̱j; ñu̱májip tse'e
nu̱yojk je̱ jayu je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
je̱ts ka'a ve'e je̱ vyit je̱ xyo̱x. 24 Ixta
vintso̱ ve'e je̱ ja̱a̱'k kyani'ipta, ka'a
tse'e je̱ tya̱a̱jm du̱pa̱kmokta, ka'a
tse'e juu' du̱ma̱a̱dada joma ve'e
du̱yak'íttat je̱ tyukjoojntykinda;
o̱yam tse'e vye'ema,
yakjoojntykijidupts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam. Kadi xvinmayda, nu̱yojk
xa miitse'e o̱o̱y xtunjaa'knu̱má̱jada
je̱ts ni ka'a ve'e je̱ je̱yyva tá̱nu̱kta.
25 Jyatunvinmay je̱'e̱ ve'e, ¿pa̱nts
miitse'eda juu' ve'e o̱'yixjup je̱tse'e
ñaajkyónju̱t jado'k noox? 26 Ax pa̱n
ka'a tse'e m'o̱'yixjada je̱tse'e ve'em
xtóndat juu' ve'e ve̱e̱'nji, ¿tya̱jx
tse'e xvinmayda o̱yjuu'a?
27 'Ixta vintso̱ ve'e je̱ ojts ja̱a̱tit
pu̱j ye̱e̱'kta, ka'a tse'e tyonda,
ka'a tse'e pyii'tta kyo̱jta; ax
ve'emts a̱tse'e nva'añ je̱ts ó̱yame'e
je̱ yakkutojkpa Salomón va'ajts
tsoj tyunnaxya̱xju̱ y'ijt, ka'a
tse'e du̱muvaa'ty ax jo'n je̱ pu̱j.
28 Pa̱n ve'em tse'e je̱ Nte'yam
du̱yaktsoja̱pu̱k je̱ aajy je̱ ojts juu'
ve'e u̱xyam ye̱e̱'kp je̱tse'e kep je̱
ja̱a̱jn pyaatjinit, ¿vintso̱ts n'ite'e
je̱ Nte'yam mkamo̱'o̱jadat pa̱n ti
ve'e mnatyukxóxjadap? ¡Ve̱e̱'nji
xa ve'e je̱ Nte'yam xjaanchjávada!
29 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e
xvinmáydat pa̱n joma ve'e xpáktat
ti ve'e mkáydap m'oo'ktap, ka'a
tse'e je̱m vinma'yu̱n jo̱o̱tm
mnaajk'ítjadat, 30 ku̱x je̱'e̱jyji ve'e
vyinmaaydup pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam du̱ka'íxada. Ax ñu̱ja'vip
tse'e je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm, je̱ts ti ve'e cha̱jkp je̱tse'e
ntukjoojntykimdat. 31 Ñojk'ó̱ye'e
xyakvinkópkadat je̱tse'e m'ijttinit
je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ve'em
tse'e myakmo̱o̱yduvat juu' ve'e
mkáydap m'oo'ktap je̱ts juu' ve'e
mnatyukxóxjadap.

Jẽ õ'yin juu' ve'e jẽm tsapjõõtm
(Mt. 6.19-21)

32 'Ka'ats miitse'e mtsã'ãgadat,
miits juu' ãtse'e xpamiindup jẽ
carnero jo'nda, óyam xa miitse'e
nũ'eejyjida, y'õyja'vipts jẽ'ẽ ve'e
jẽ nTee'amda, juu' ve'e jẽm
tsapjõõtm, jẽts jẽme'e kyutojkũn
jõõtm m'ijttinit. 33 Tõõ'kkãjxtini
pãn ti ve'e m'íxtup mjayẽjptup,
mõõydinits juu' jẽ jayu pãn pãne'e
katih'ijtũxjũdup, ax ve'em tse'e
xjayẽptat jẽm tsapjõõtm jẽ õ'yin juu'
ve'e ni jẽ vin'ita katókup kakãxup,
joma ve'e jẽ mẽẽ'tspa kyatãkada
jẽts joma ve'e jẽ tõtũk dũkatukkaya.
34 Kũx pãn joma xa ve'e y'it juu'
ve'e m'íxtup mjayẽjptup, nay
jẽẽjyam tse'e y'ijtpa jẽ mjõõtta jẽ
mja'vinda.

Tun vinkõpk xa ve'e jẽtse'e apããmdũka nnaajk'ijtumjadat

35 'Apããmdũka ve'e
mnaajk'ijtjidinit,
nakyujoojntykajada, 36 itta ve'em
ax jo'n jẽ toompatãjk juu' ve'e
dũ'a'íxtup jẽ vyintsãnda juu' ve'e
tũñũjkx jẽm jẽ navyãjkjuva tyãk'am,
nã'ãk tse'e dũjayẽpta jẽ tã'kxpa
jẽts apããmdũka tse'e y'itta ku
ve'e vyimpijtnit jẽ vyintsã́n jẽtse'e
dũyak'avaatsjadat jẽ tyãk'akã'ã ku
ve'e kyõjtspõõ'kxjadat. 37 Xõõn
xa jẽ'ẽ ve'e jẽ toompada pãn pãn
jatye'e yakpaattup joojntyk ku ve'e
jyẽ'ynit jẽ vyintsãnda. Tyṹvam xa
ãtse'e nva'añ, jẽ'ẽ xa ve'e viinm
dũpattónap jẽ tyoompa jẽtse'e
dũyaknáxtat kaayva. 38 Xõõnts
jẽ'ẽ ve'e jẽ toompada ku ve'e
yakpaa'ttat joojntykta, jyatso'm
jo'na ve'e jyẽ'ynit jẽ vyintsãnda
ukpũ jajviip. 39 Ax nũjávadats
yã'ã ve'e: Pãn kũdũnũjava xa ve'e
jẽ kutãjk pãn vin'ite'e jẽ mẽẽ'tspa
tyãkava'añ, joojntyk tse'e ñaajk'ítjũt
jẽtse'e dũkayakjátũt jẽtse'e
jẽ tyãjk dũyak'ava'atsũt jẽtse'e
jẽ pyããmdũk yakmẽẽ'tsjat. 40 Nay
ve'empats miitse'eda, apããmdũka
tse'e mnaajk'ijtjidinit, kũx
kavinmaaype'e mvẽ'nadat ku ãtse'e
nmiinnuvat jado'k nax, ãts, jẽ Jayu
Juu' ve'e Nũpããmdũka Ijtp.

Jẽ õy ix'ijtpa jẽts jẽ kõ'õy ix'ijtpa
(Mt. 24.45-51)

41 Van'it tse'e jẽ Pedro
y'amõtutṹviji:
—Mãjã Vintsã́n, ¿ããts kãjxji ve'e
tũxkãts yã tukmu'a'ixmojkin, ukpũ
anañũjoma jẽ jayu kãjxe'e?
42 Van'it tse'e jẽ Mãjã Vintsã́n
y'atsããjv:
—Jẽ jáyuda juu' ve'e kuvijta
jẽtse'e dũtonda juu' ve'e jẽ Nte'yam
chãjkp, ve'emts jẽ'ẽ ve'eda ax
jo'n to'k jẽ jayu juu' ve'e jẽ toonk
õy dũ'ix'ijtp jẽtse'e jẽ vyintsã́n
tyukkãtã́kaja jẽtse'e dũ'ix'ítũt pãn
pãn jatye'e jẽja tyãk'aajy jẽtse'e
dũyakkáydat jẽ vyintsã́n jẽ tyoompa
pãn vin'ite'e tyukkãda'akjada.
Van'it tse'e jẽ vyintsã́n chãã'n. 43 Ax
ku tse'e jẽ vyintsã́n jyẽ'yni, van'it
tse'e dũ'ix jẽts õye'e dũkutyún jẽ
ayook juu' ve'e yaktaan. Xõõnts
jẽ'ẽ ve'e jẽ ix'ijtpa ku ve'e ve'em
dũtún. 44 Tyṹvam xa ãts miitse'e
nnããjmada jẽts jẽ vyintsãne'e
tukkãtãjkikã́xjup jẽtse'e dũ'ix'ítũt
nũjom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp.
45 Ka'a xa jẽ'ẽ ve'e vye'ema ax jo'n
to'k jẽ ix'ijtpa juu' ve'e dũnasja'vip

jẹ̱ts tánape'e jẹ̱ vyintsá̱n, jẹ̱tse'e
dụjomtún dụtitún jẹ̱ vyintsá̱n jẹ̱
tyoompada, jẹ̱tse'e jẹ̱ mookjuva
dụmạ̱atkáy dụmạ̱at'uu'k.
46 Kavinmaayp tse'e vyẹ̱'nat jẹ̱ xạ̱aj
ku ve'e jẹ̱ vyintsá̱n jyẹ̱'ynit jẹ̱tse'e
ve'em yakkupaadat. Van'it tse'e jẹ̱
vyintsá̱n jẹ̱ tsaachpaatụ̱n myọ̱'ọ̱jụt
jẹ̱tse'e dụpá̱mụt joma ve'e jẹ̱ jayu
juu' ve'e kakạ̱tsụpạ̱jktup.
47 'Jẹ̱ toompa juu' ve'e dụjanụja'vip
pạ̱n ti ve'e jẹ̱ vyintsá̱n jyatsạ̱jkp,
jẹ̱tse'e kyanay'apạ̱amdụkaja,
jẹ̱tse'e kyakạ̱tsạ̱pụ̱k, ọ̱ọ̱y tse'e
tyunyakvó̱pụt. 48 Ax jẹ̱ toompa
juu' ve'e dụkanụja'vip pạ̱n ti
ve'e jẹ̱ vyintsá̱n chạ̱jkp, jẹ̱tse'e
dụtún juu' ve'e jẹ̱ tsaachpaatụ̱n
dụjavinmajtsjup, vẹ̱ẹ̱'nji tse'e
yakvó̱pụt. Pạ̱n pạ̱n xa ve'e juu'
ọ̱ọ̱y tunyakmọ̱ọ̱yp, ọ̱ọ̱y tse'e juu'
tyunyak'amó̱tunuvat; jẹ̱ts pạ̱n pạ̱n
tse'e ọ̱ọ̱y juu' tunyaktukkạ̱tạ̱jkip,
nụyojk tse'e juu' yak'a'íxjinuvat.

Jẹ̱ Jesús kạ̱jx tse'e jẹ̱ jayu yaktso'oxpụ́k

(Mt. 10.34-36)

49 'Jẹ̱'ẹ̱ ạ̱tse'e nnụ̱miin yaja
naxviijn jẹ̱ts ạ̱tse'e jẹ̱ jạ̱ajn
njạ̱pnọ'ọ̱kat. ¡Jéjani jẹ̱'ẹ̱ ve'e
kụtyọ̱ọ̱yni! 50 Nyaknáxupts ạ̱tse'e
jẹ̱ tsaachpaatụ̱n, ọ̱ọ̱yts ạ̱tse'e
ntunnavyinma'yụ̱nmạ̱'ạ̱jụ̱ kụ̱xe'e
jẹ̱ xạ̱aj kyatúnjụ̱na. 51 ¿Ve'emts
miitse'e mvinmayda jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱
ạ̱tse'e nnụ̱miin jẹ̱tse'e kya'ítụt
jẹ̱ muvaampa jẹ̱ tso'oxpạ̱jkpa
yaja naxviijn? Ax ka'a tse'e. Jẹ̱'ẹ̱
ạ̱tse'e nnụ̱miin jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu
yaktso'oxpá̱kụt. 52 Kụ̱x ụ̱xyame'e
dụ̱'ukva'anụt jẹ̱ts joma ve'e
nụ̱mugọ̱ọ̱xk jẹ̱ jayu chạ̱anada to'k
jạ̱ajn to'k tạ̱jk, pyạ̱jkva'kxjadap tse'e
jẹ̱ tee' jẹ̱ taak mạ̱at jẹ̱ y'ónụ̱kta;
nụ̱toojk tse'e dụtso'oxpá̱ktat juu'
ve'e nụ̱mẹ̱jtsk, nụ̱mẹ̱jtsk tse'e
dụtso'oxpá̱ktat juu' ve'e nụ̱toojk.
53 Jẹ̱ ónụ̱k tee', cho'oxpá̱kupts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ myajntk; nay jẹ̱ majntk,
cho'oxpá̱kupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tyee'.
Jẹ̱ ónụ̱k taak, cho'oxpá̱kupts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ ñạ̱ax; nay jẹ̱ nạ̱ax,
cho'oxpá̱kupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tyaak. Jẹ̱
xákix taak, cho'oxpá̱kupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱ xyákix nạ̱ax; nay jẹ̱ xákix nạ̱ax,
cho'oxpá̱kupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ xyákix
taak.

Ku jẹ̱ jayu dụkavinmó̱tudi juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam tyoon joma ve'e jẹ̱'ẹ̱da

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Ñụ̱ụ̱jmiva tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱
nụ̱may jayu:
—Ku xa miitse'e x'ixta jẹ̱ vínụ̱ts
pyojtụ̱k jẹ̱m joma ve'e jẹ̱ xạ̱aj
tyạ̱ka, jatyji tse'e mva'anda jẹ̱ts
to'ojuvaampe'e yạ̱ it, ax ve'em
tse'e jyaty. 55 Ku ve'e xjávada
jẹ̱ts mẹ̱jtspe'e jẹ̱ tạ̱'ạ̱jts pọ̱j jẹ̱m
joma ve'e jẹ̱ vinva'ajts it, ve'em
tse'e mva'anda jẹ̱ts ọ̱ọ̱ye'e yạ̱ it
tyun'ampạ̱kuva'añ, ax ampạ̱jkp
tse'e yạ̱ it. 56 ¡Mẹ̱jts'aajta
mẹ̱jtsjọ̱ọ̱tta! ¿Tyạ̱jx tse'e
xkanụ̱jávada juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
yam tyuump?

Ku jẹ̱ jayu ñamyujọ̱tma'atjada

(Mt. 5.25-26)

57 '¿Tyạ̱jx tse'e viinm
xkapayọ̱'ọ̱yda juu' ve'e pyaatyp
y'akẹ̱ẹ̱guip? 58 Pạ̱n jẹ̱m xa ve'e jẹ̱
jayu juu' ve'e mnụ̱xạ̱'ạ̱ijidup jẹ̱tse'e
xmạ̱atnạ̱jkxta jẹ̱ja jẹ̱ yakkutojkpa
vyinkujk, ixta pạ̱n vintsọ̱ ve'e

xmaatnamyujot'óyajadat jeja too'
aajy, ve'em tse'e mkavóvjadat jeja
je tokin payo'yva vyinkujk. Kux
pan mvoojvjudupe'e, van'it tse'e
je tokin payo'yva mtukkatákajadat
je poxuntakpaampa. Ax
je poxuntakpaampa tse'e
mpoxuntakpámjadap. 59 Ax ve'emts
atse'e nva'añ jets ka'ajame'e
mpítsumdat jep poxuntujkp
vi'name'e xkakuvetta nujom juu'
ve'e myójidup.

Tun vinkopk xa ve'e jetse'e je jayu dumasoóktinit je kyo'oy joojntykinda

13 Ve'em tse'e jyajty van'it,
jetse'e je jayu jye'ydi
jetse'e je Jesús dutukmumaajntykti
vintso ve'e je Pilato je galiléait jayu
duyakjay'oo'kji jetse'e je ñuu'punda
yo'myúk maat je tánuk nuu'pun juu'
ve'e yojxtup vye'na. 2 Van'it tse'e je
Jesús ña'muxjidi:
—¿Ve'em miitse'e mvinmayda jets
je'e kajxe'e ve'em jyajtti je galiléait
jáyuda kux nuyojk tókinax jayu
je'e ve'e y'ijtti jets ni ka'a ve'e pan
viijnk je myugaliléait jayu? 3 Ve'em
atse'e nva'añ jets ka'a ve'e. Ax pan
ka'ats miitse'e xmasoókta je mkoóy
joojntykinda, mvintokikajxtuvapts
miitse'eda. 4 Ukpu je numaktoodojt
juu' ve'e oo'ktu ku ve'e jem je'e
ñi'kxmda ñaxkadaaky je kajxm pats
juu' ve'e Siloé duxaaj, ¿ve'em tse'e
mvinmaayduva jets nuyojk tókinax
jayu je'e ve'e y'ijtti jets ni ka'a ve'e
pan viijnk juu' ve'e tsuunidu jem
Jerusalén? 5 Ve'emts atse'e nva'añ
jets ka'a ve'e. Ax pan ka'ats miitse'e
xmasoóokta je mkoóy joojntykinda,
mvintokikajxtuvapts miitse'eda.

Je higo kup juu' ve'e kata'mip tukmu'a'ixmojkin

6 Van'it tse'e je Jesús vya'nuxjidi ya
tukmu'a'ixmojkin:
—Jem xa ve'e to'k je yaa'tyajk
je hyiigo kup jem kyex jooótm.
Jetse'e ojts du'ix pan jémani ve'e
je tyaajm. Ax ka'a tse'e dutipaaty.
7 Van'it tse'e dunuujmi je tyoompa
juu' ve'e du'ix'ijtp je ñaax: "Uxyam
tse'e dumutoojkjoojnta jets atse'e
vinjoojnt tunmets jets atse'e nja'ixta
je higo taajm yam higo kup kajxm; ni
vin'ítats atse'e nkapaa'ty. Pojxuknits
mits ya'a. ¿Tyajx ya'a ve'e kooojyji ya it
duyakvintuk?" 8 Van'it tse'e je toompa
y'atsoojvji: "Vintsán, masoókus
jado'k joojnt. Va'an ats dukayu'uju
jets atse'e ntsóyat ya naax, 9 nunjajtp
ku ve'e kuñuntaómipúk. Ax pan
ka'ajyam tse'e tya'ma jukta'm, van'it
tse'e yakpojxuknit."

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je ta'axtajk ku ve'e pooóo'kxtkun xaaj vye'na

10 To'k tse'e je pooóo'kxtkun xaaj
vye'na jetse'e je Jesús yak'ixpuk jep
tsaptujkp. 11 Ax jep tse'e vye'na to'k
je ta'axtajk juu' ve'e maktoodojt
joojntani pajkjup vye'na, jakox tse'e
yaktaajnjini to'k je koóoyjáyuvap, ax
ni vintsova tse'e kya'oóyixju jetse'e
ñaajkyajkxjut. 12 Ku ve'e je Jesús
tyuk'ixpejtji, van'it tse'e duyaaxji
jetse'e dunuujmi:
—Ntaa'm, ta xa ve'e je mpa'am
mnuvaatsjini.
13 Van'it tse'e je kya'aj
dutuknukaajn. Tun jatyji tse'e je
ta'axtajk yajkxy tyaanni jetse'e je
Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi.

14 Ku tse'e je̱ tsaptu̱jkpit je̱ ñu̱vintsá̱n
du̱'ix je̱ts yakjo̱tka̱daake'e poo̱'kxtku̱n
xa̱a̱j je̱ Jesús je̱ ta̱'a̱xta̱jk, jo̱tma't tse'e,
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ nu̱may jayu:
—Tojtu̱k xa̱a̱j xa ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e
je̱ jayu tyónu̱t; ax mẽtstats miits
van'it je̱tse'e myakjo̱tka̱da'akjadat.
Ka'a tse'e poo̱'kxtku̱n xa̱a̱j mmẽtstat
je̱tse'e myakjo̱tka̱da'akjadat.
15 Van'it tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
y'atsoojvji:
—Miitsta, me̱jts'aajta me̱jtsjootta,
¿ka'a miitse'e poo̱'kxtku̱n xa̱a̱j
xmukẽ́jada je̱ mjaachta je̱ mkaajta
je̱tse'e xyakna̱jkxta tsoxk na̱'ookpa?
16 Je̱ts ya ta̱'a̱xta̱jk, je̱ Abraham je̱
chaan je̱ kyooj juu' ve'e je̱ Satanás
pa̱jkjup tu̱yak'itju̱ maktoodojt
joojntani, ¿ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱paa'ty
du̱'akee̱ega je̱tse'e poo̱'kxtku̱n xa̱a̱j je̱
pya'am ñu̱vaatsjuvat?
17 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ,
oo̱y tse'e tyuntso̱'o̱tyoondi juu' ve'e
tso'oxpa̱jkju̱dup. Ax oo̱y tse'e je̱
nu̱may jayu tyunxoojntkti ku ve'e
du̱'ixti je̱ mṹjit atu̱va juu' ve'e je̱
Jesús tyoon.

Je̱ mostaza ta̱a̱mt tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¿Vintso̱ jo'n tse'e je̱ Nte'yam
je̱ kyutojku̱n, ukpu̱ tits a̱ts je̱'e̱ ve'e
ntukmu'a'ixmókap? 19 Ve'em xa je̱'e̱
ve'e ax jo'n to'k je̱ yaa'tya̱jk du̱vu̱j je̱
mostaza ta̱a̱mt je̱ja y'it ja̱a̱t. Ax ve'em
tse'e yee'k ma̱j ax jo'n to'k je̱ ku̱p;
je̱'ydup tse'e je̱m je̱ je̱yyva tánu̱k je̱tse'e
je̱ pye̱'e̱n du̱pa̱mda je̱m y'axén ka̱jxm.

Je̱ levadura tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.33)

20 Vaampa tse'e je̱ Jesús jidu̱'u̱m:
—¿Tits a̱tse'e
njaa'ktukmu'a'ixmókap je̱ Nte'yam
je̱ kyutojku̱n? 21 Ve'em xa je̱'e̱
ve'e ax jo'n to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱
levadura du̱tukmupa̱ma toojk
arroba je̱ tsapkaaky ju̱ts. Van'it
tse'e je̱ levadura du̱tukta̱ka
nu̱jom je̱ tsapkaaky ju̱ts je̱tse'e
oo̱y tyun'oo̱'ku̱k. Mṹjit tse'e oo̱y
tyumpítsum.

Je̱ ta̱k'aka̱'a̱ juu' ve'e mootskji je̱ vyiijn tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Namvaate'e je̱ Jesús ñu̱jkx je̱m
Jerusalén, yak'ixpu̱jkp tse'e je̱ jayu
joma jaty kajpu̱ne'e ñaxy. 23 Je̱m
tse'e pa̱n pa̱ne'e amo̱tutṹvijup:
—¿Nu̱'eejyji je̱'e̱ vine'eda pa̱n pa̱n
jatye'e joojntykidinup xa̱'ma ka̱jx?
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
24 —Ixta je̱tse'e mtã́kadat joma
ve'e je̱ ta̱k'aka̱'a̱ juu' ve'e mootskji
je̱ vyiijn, ku̱x vaamp xa a̱tse'e
je̱ts nu̱mayda ve'e du̱tuntsó̱ktat
je̱tse'e je̱ tso̱ tyã́kadat, ax ka'a
tse'e y'o̱'yixjadat. 25 Ku ve'e je̱
kuta̱jk pyojtu̱ku̱t je̱tse'e je̱ tya̱jk
du̱'aka̱a̱ynit, je̱pts miitse'e mtándat
ta̱k'aagup, je̱p tse'e mko̱jtspoo̱'kxtat
je̱tse'e mva'andat: "Vintsá̱n, Vintsá̱n,
yak'avaatsjik a̱a̱ts to'k aaj ya̱ mta̱jk."
Van'it tse'e m'atsó̱vjadat: "Ka'a
xa a̱ts miitse'e n'íxada." 26 Van'it
tse'e mva'andat: "A̱a̱ts xa mitse'e
nma̱a̱tkaay nma̱a̱t'ook, mits tse'e
myak'ixpa̱jk je̱ja a̱a̱ts ntoo' aajy."
27 Van'it tse'e m'atsoojvjidinuvat:
"Ta̱ xa a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'a a̱ts
miitse'e n'íxada. Vinva'kva'atsta
a̱ts miits nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap."
28 Ax je̱m tse'e mya'axtat je̱m tse'e

mnatyatskaa'tjadat ku ve'e x'íxtat
je Abraham, je Isaac, maat je Jacob,
jets nujom je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta, jem tse'e y'ijttinit
je Nte'yam y'am kya'm jets miitse'e
myakpavojptinit. 29 Métstap xa ve'e
je jayu juu' ve'e tsoo'ndup je it joma
ve'e je poj ñujkx, joma ve'e je poj
chaa'n, joma ve'e je xaaj pyítsum,
joma ve'e je xaaj tyaka, jetse'e
y'ajxtukta kaayva jem je Nte'yam
kyutojkun jootm. 30 Ax jémap tse'e je
jayu juu' ve'e uxyam dunupi'kidup,
je'e tse'e dunumájadap. Ax
jémap tse'e je jáyuda juu' ve'e
uxyam dunumájidup, je'e tse'e
dunupi'kidinup.

Ku je Jesús dunuyaaxy je jerusaleenit jáyuda

(Mt. 23.37-39)

31 Ax je xaajjyam tse'e jye'ydi
je fariseotajk jetse'e dunuujmidi je
Jesús:
—Tsoo'nni yaja kux je Herodes xa
ve'e myakjay'oo'kuvaajnjup.
32 Van'it tse'e y'atsoojvjidi:
—Najkxu xnaajmada je vin'aa'mpa
jets nyakpítsump atse'e uxyam
ya tiempo je ko'oyjáyuvapta,
nyakjotkadaakpapts atse'e pan
pan jatye'e pajkjudup, ax ux'ookts
atse'e je ntoonk nyak'avaadinit.
33 Ax tun vinkopkts je'e ve'e jets
atse'e je nnaa' je ntoo' njaa'kyo'oyut
uxyam ya tiempo, jets ats je'e ve'e
ux'ook nyakkukáxat, ikux yaajyji
ve'e jerusaleenit kyajpun kujx
duyak'oo'kta nujom je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpatajkta!
34 'iJerusaleenit jáyuda,
jerusaleenit jáyuda, miits xa
ve'e myak'oo'ktup je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpatajkta jetse'e
xtsaka'atsta pan pan jatye'e
je Nte'yam mtuknukejxjudup!
¡May nax xa ats miitse'e
njapakmokuvaandi, ve'em ax jo'n
je tseedaak jep kyeekun pa'tkup je
pyi'k ónuk dumu'ux; ax ka'a tse'e
xkuvajkti! 35 Íxtats n'it, masa'ake'e
tyaannit je mmaja tsaptajkta. Ax
ve'emts atse'e nva'añ jets ka'a atse'e
x'uk'íxtinit, van'ítnume'e ku ve'e je
xaaj dupaatnit jetse'e mva'andat: "Je
Nte'yam je kyunoo'kxun maat xa
je'e ve'e juu' ve'e miimp je Nte'yam
kajx."

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je yaa'tyajk juu' ve'e kiixnup

14 To'k tse'e je poo'kxtkun
xaaj vye'na, jetse'e
je Jesús y'ats kaayva jem
tyak'am to'k juu' ve'e je fariseo
dunuvintsánip, tyukkats'íxtidup
tse'e je fariseotajk. 2 Jem tse'e
vye'niva je Jesús vyinkojkm to'k je
yaa'tyajk juu' ve'e kiixnup. 3 Van'it
tse'e je Jesús du'amotutuvi je
tsaptujkpit yak'ixpajkpada maat je
fariseotajkta:
—¿Yakjajtype'e je Moisés je
pyava'nun jetse'e poo'kxtkun
xaaj je jayu je pa'am jayu
duyakjotkada'akut?
4 Ax amaat tse'e tyaandi. Van'it
tse'e je Jesús je pa'am jayu dumajch
jetse'e duyakjotkadaakni. Van'it tse'e
dunuujmi jetse'e ñajkxnit. 5 Van'it
tse'e je fariseotajk dunuujmidi:
—¿Pants miitse'eda juu' ve'e
poo'kxtkun xaaj je jyaach
ukpu je kyaaj kakvíppip jep vok
jótup, ka'ats je'e vine'e je xaajji
duyakpitsumkójut?

6 Ax ka'a tse'e y'o̱'yixjada pa̱n
vintso̱ ve'e ku̱du̱ko̱jtsu̱mpijtti.

Je̱ javya̱a̱'kxta̱jk juu' ve'e yakvo̱o̱vdu je̱m je̱ navya̱jkjuva tya̱k'am

7 Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix vintso̱
ve'e je̱ javya̱a̱'kxta̱jk du̱vinko̱o̱ndi
je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e tum o̱o̱jyit
joma ve'e je̱ jayu kyay, van'it tse'e
ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱pu̱u̱jm:
8 —Pa̱n myakvo̱o̱vdup xa miitse'e
kaayva joma ve'e je̱ navya̱jkjuva
ñamya̱ja̱tónjada, ka'a tse'e
xtuktsa̱a̱nadat je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu'
ve'e tum o̱o̱jyit. Pa̱n ve'em xa ve'e
xtonda, ve'em tse'e mjáttat ax jo'n
jyajty to'k je̱ javya̱a̱'kx juu' ve'e
du̱tuktsu̱u̱nip je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu'
ve'e du̱nu̱'óyip. 9 Van'it tse'e jye̱'y
jado'k je̱ javya̱a̱'kx juu' ve'e nu̱yojk
du̱nu̱májip je̱ts ka'a ve'e je̱'e̱ juu'
ve'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ tsu̱u̱jntku̱n
juu' ve'e du̱nu̱'óyip. Je̱ts je̱'e̱ juu'
ve'e du̱yakjavyo̱o̱jvju nu̱me̱jtsk,
je̱'e̱ tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱'e̱ juu' ve'e
tsu̱u̱nip: "Te̱na to'k aaj je̱ts mo̱'o̱ ya̱
mtsu̱u̱jntku̱n jado'k ya̱ javya̱a̱'kx."
Van'it tse'e tso̱'o̱tyoomp ñu̱jkx
je̱tse'e du̱tuktsu̱u̱ni je̱ tsu̱u̱jntku̱n
juu' ve'e du̱nu̱h'u̱x'o̱o̱kika̱jxp.
10 Ñojk'óy tse'e jidu̱'u̱m xtóndat.
Ku ve'e myakvóvdat kaayva,
tuktsa̱a̱nadats je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu'
ve'e du̱nu̱h'u̱x'o̱o̱kika̱jxp. Pa̱n ve'em
tse'e xtonda, ve'em tse'e mjáttat ax
jo'n jyajty to'k je̱ javya̱a̱'kx juu' ve'e
du̱tuktsu̱u̱nip je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e
du̱nu̱h'u̱x'o̱o̱kika̱jxp. Ax ku tse'e
jye̱'y je̱'e̱ juu' ve'e yakjavyo̱o̱jvju,
van'it tse'e du̱'ix, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
"Naxu̱ to'k aaj joma ve'e je̱
tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e du̱nu̱'óyip
je̱tse'e mtsa̱a̱nat." Ax ve'em tse'e
myakmájajadat je̱ja je̱ nu̱may
jayu vyinkujkta pa̱n pa̱n jatye'e
mma̱a̱ttsu̱u̱nidup kaayva. 11 Ku̱x
pa̱n pa̱n xa ve'e namyájijup, je̱'e̱
tse'e taannup pi'k; pa̱n pa̱n tse'e
naajkpi'kijup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱májap.
12 Ñu̱u̱jmiva tse'e jidu̱'u̱m je̱
yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ javya̱a̱'kx
du̱yakjavyo̱o̱jvju:
—Ku ve'e myakjayukayuva'anu̱t,
ka'a tse'e xvóvu̱t pa̱n pa̱n jatye'e
mma̱a̱tnayja'vijup, ka'a tse'e xvo̱vu̱t
je̱ m'uts je̱ m'ajch ukpu̱ je̱ m'uts je̱
mtsa̱'a̱ ukpu̱ je̱ mjuu't je̱ mmugo'ok,
ka'a tse'e xvóvu̱t je̱ mmuja̱nta̱m
je̱ mmuta̱kta̱m uk pa̱n pa̱n jatye'e
kumeenda. Pa̱n mva̱a̱p tse'e je̱'e̱da,
ax mmo̱yu̱mpijtjidinuvapts mits
je̱'e̱ ve'eda. 13 Ax kuts mitse'e xa̱a̱j
xtónu̱t ukpu̱ je̱ jayu xyakkáyu̱t,
je̱'e̱ tse'e mvóvup pa̱n pa̱n jatye'e
ayo̱o̱p je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱
kya̱'a̱j je̱ tyek ka óyap, je̱ u̱xke̱t
jayu, je̱ts je̱ viints jayu. 14 Xo̱o̱n
xa mitse'e ku ve'e ve'em xtónu̱t,
ku̱x ka'a xa ve'e y'o̱'yixjadat
je̱tse'e mmo̱yu̱mpijtjidinuvat. Ax
myakmo̱yu̱mpijtnupts mitse'e
van'it ku ve'e jyoojntykpa̱jktinuvat
pa̱n pa̱n jatye'e tu̱v jáyuvidup
joojntykidup.

Je̱ maja̱ kay je̱ maja̱ uu'k tukmu'a'ixmojkin

15 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxy to'k juu'
ve'e tsu̱u̱nip vye'na kaayva, van'it
tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ Jesús:
—iXo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n
jatye'e káydap je̱m je̱ Nte'yam
kyutojku̱n jo̱o̱tm!
16 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—To'k xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ maja̱
kay je̱ maja̱ uu'k du̱nu̱pa̱a̱jmtki;

nu̱may tse'e je̱ jayu du̱tunva̱a̱jv.
17 Ku tse'e je̱ kay aats du̱paaty, van'it
tse'e du̱kejx to'k je̱ tyoompa je̱tse'e
du̱na̱ajmadat je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e
vya̱a̱p: "Ja'mda, ku̱x avaadani ve'e
je̱p nu̱jom je̱ kaaky je̱ na̱a̱j." 18 Van'it
tse'e je̱ tyoompa du̱nu̱u̱jmi juu' ve'e
yaktukṉku̱ejxtu; to'k ka'a̱jyji tse'e
ñañu̱ko̱jtsvaatsjidi. Jidu̱'u̱m tse'e
je̱ muto'k vyaajñ: "Tun ta̱a̱ynum xa
a̱tse'e je̱ n'it njoy, ax je̱'e̱ts a̱tse'e
u̱xyam na̱jkx n'ixuva'añ, ve'eme'e
to'k aaj xna̱a̱jmat je̱ts o̱o̱y a̱tse'e
xtunme̱e̱'kxjat." 19 Jidu̱'u̱m tse'e
jado'k vyaampa: "Tun ta̱a̱ynum
xa a̱tse'e mugo̱o̱xk yunta je̱ yoova
kaaj njoy, ax je̱'e̱ts a̱tse'e u̱xyam
na̱jkx n'ixuva'añ pa̱n vintso̱ ve'e
yo'ojta. Ve'eme'e to'k aaj xna̱a̱jmat
je̱ts o̱o̱y a̱tse'e xtunme̱e̱'kxjat."
20 Jidu̱'u̱m tse'e jado'k vyaampa:
"Tun ta̱a̱ynum xa a̱tse'e nta̱'a̱xpú̱k,
ax ka'ats a̱tse'e x'o̱'yixju̱ vintso̱
a̱tse'e nna̱jkxu̱t." 21 Ku tse'e je̱
toompa vyimpijtni je̱tse'e du̱vaajnji
je̱ vyintsá̱n vintso̱ ve'e to'k jado'k
y'atsa̱v, van'it tse'e je̱ vyintsá̱n
jyo̱tma'ty je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱
tyoompa: "Jatyji na̱jkxu̱ je̱ts na̱jkxu̱
mvídu̱tu̱ je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm je̱ja
mú̱jit too' je̱ts muutskit too' aajy,
je̱tse'e xyakmé̱tsu̱t je̱ jayu pa̱n pa̱n
jatye'e ayo̱o̱vdup, pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ kya̱'a̱j je̱ tyek ka óyap, pa̱n
pa̱n jatye'e u̱xke̱tta, je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e viintsta." 22 U̱x'o̱o̱k tse'e
je̱ toompa vyaajñ: "Vintsá̱n, ta̱ xa
a̱tse'e ntun ax jo'n tu̱xpava'añ, ax
je̱e̱num tse'e je̱ it." 23 Van'it tse'e
je̱ vintsá̱n du̱nu̱u̱jmi je̱ tyoompa:
"Na̱jkxko̱jnuvats n'ite'e je̱ja to'k
too' aajy je̱ts je̱m kam jo̱o̱tm tso̱v,
je̱tse'e je̱ jayu xmunoo'kxtu̱ktat
je̱tse'e myíndat je̱tse'e a̱ts ya̱ nta̱jk
y'ótsu̱t. 24 Ax ve'emts a̱tse'e nva'añ
je̱ts juu' a̱tse'e too'va̱jkp tu̱nvo̱vda,
ni pa̱na ve'e du̱kakáyu̱t juu' a̱tse'e
tu̱n'apa̱a̱mdu̱ka."

Pa̱n pa̱ne'e du̱tso̱jkp je̱tse'e y'ijtnit je̱ Cristo je̱ y'ixpa̱jkpa

25 Nu̱may tse'e je̱ jayu du̱pana̱jkxti
je̱ Jesús, van'it tse'e je̱ Jesús
y'ixu̱mpijt je̱tse'e ña'mu̱xjidi:
26 —Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e
xpaminuvaamp, ax myaso̱kka̱jxnup
tse'e je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e jyaye̱jpjip
je̱ tyee' je̱ tyaak, je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱
y'ónu̱k, je̱ y'uts, je̱ y'ajch, je̱ cha̱'a̱,
je̱ts je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e viinm
nayjaye̱jpu̱xjup, ka'a xa ve'e pa̱n
viijnk ve'em du̱tsó̱ku̱t ax jo'n a̱ts.
Ax pa̱n ka'a tse'e du̱masa̱'a̱k ax jo'n
a̱tse'e nka̱ts, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱
je̱tse'e a̱ts je̱ n'ixpa̱jkpa y'ítu̱t.
27 Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e xkapamiimp
je̱tse'e kyanayjávaja je̱ts a̱ts ka̱jxe'e
je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'ana̱jkxat ax jo'n je̱
jayu juu' ve'e je̱ cryuuz du̱paka̱a̱yp,
ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e a̱ts je̱
n'ixpa̱jkpa y'ítu̱t.
28 '¿Pa̱n je̱m xa ve'e nu̱to'k miitsta
juu' ve'e je̱ pa̱ts du̱pa̱muvaamp juu'
ve'e ka̱jxm, ka'ats n'ite'e y'a̱jxtu̱ku̱t
je̱tse'e too'va̱jkp du̱payo̱'o̱yu̱t pa̱n
vinxu̱pe'e je̱ meen du̱yaktónu̱t je̱tse'e
du̱nu̱jávat pa̱n nu̱paadixjupe'e juu'
ve'e mya̱a̱t je̱tse'e du̱po̱jtskuká̱xat?
29 Ku̱x pa̱n ka'a xa ve'e o̱y du̱payo̱'o̱y,
je̱tse'e ko̱o̱jyji du̱pa̱m'ukva'añ je̱
pa̱ts, je̱tse'e u̱x'o̱o̱k du̱kayakkuká̱xat,
tukxi'ikjadapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
pa̱n pa̱n jatye'e íxju̱dup, 30 je̱tse'e
vya'andat: "Pya̱m'ukvaan xa ve'e
to'k je̱ pa̱ts xi yaa'tya̱jk, ax ka'a tse'e
du̱yakkuka̱jxi."

31 ’Uk pa̱n to'ke'e je̱ yakkutojkpa
juu' ve'e du̱ma̱a̱t nu̱majk miijl je̱
tyojpa je̱tse'e y'atso'oxtonuva'añ
ma̱a̱t jado'k je̱ yakkutojkpa
juu' ve'e du̱ma̱a̱t nu̱'ii'px miijl
je̱ tyojpa, ¿ka'ats n'ite'e too'va̱jkp
y'a̱jxtu̱ku̱t je̱tse'e o̱y du̱payo̱'o̱yu̱t
pa̱n y'ama̱a̱daagape'e? 32 Ax pa̱n
ka'a tse'e y'o̱'yixju̱, jékumna tse'e
vye̱'nat jado'k je̱ yakkutojkpa,
je̱tse'e je̱ kyukátsiva du̱kéxu̱t
je̱tse'e du̱ko̱jts'óyadat ma̱a̱t jado'k
je̱ yakkutojkpa. 33 Ax ve'em tse'e,
pa̱n pa̱n xa ve'e du̱kamaso̱o̱kp
nu̱jom juu' ve'e y'ixp jyayejpp,
ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e a̱ts je̱
n'ixpa̱jkpa y'ítu̱t.

Je̱ kaan tuk'a'ixmojkin

(Mt. 5.13; Mr. 9.49-50)

34 ’Oy xa je̱'e̱ ve'e je̱ kaan. Ax
pa̱n to̱kinup tse'e je̱ tya'mu̱tsin,
ni vintso̱va tse'e kya'o̱ya je̱tse'e
tya'mu̱tsinuvat. 35 Pa̱n ka'ats je̱'e̱
ve'e y'ukta'mu̱tsini, ka'a tse'e
y'uktoonni, ni ka'a tse'e tyun je̱tse'e
je̱ naax du̱tsóyat, yak'u̱xko̱'o̱nupe'e.
Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk,
va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta.

Je̱ carnero juu' ve'e to̱kih'ijt tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 18.10-14)

15 Nay'amojkijidu tse'e
nu̱may je̱ kupa̱'mu̱n
pa̱kmojkpada je̱ts je̱ viijnk jáyuda
juu' ve'e je̱ jayu tyijp to̱kinax jayu,
y'amo̱tunaxuvaandupts je̱'e̱ ve'e
je̱ Jesús je̱ y'ayook, 2 je̱'e̱ ka̱jx tse'e
je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk du̱vinko̱jtsti
du̱naa'ko̱jtsti je̱ Jesús. Jidu̱'u̱m tse'e
ñavyaajnjidi:
—¡Kyuvu̱jkptam ya̱'a̱ ve'e je̱
to̱kinax jayu je̱tse'e du̱ma̱a̱tkáy
du̱ma̱a̱t'uu'k!
3 Van'it tse'e je̱ Jesús ya̱
tukmu'a'ixmojkin vya'nu̱xjidi:
4 —Pa̱n je̱m xa ve'e nu̱to'k
miitsta juu' ve'e nu̱mo̱kupx je̱
carnero du̱jaye̱jpp je̱tse'e nu̱to'k
tu̱yo̱'tyóki, myasa̱a̱kpts je̱'e̱ ve'e
je̱ nu̱majktupxu̱k maktaaxtojt
carnero joma ve'e jya̱'kxta
je̱tse'e na̱jkx du̱'ixta juu' ve'e to'k
tu̱yo̱'tyóki, ¿ve'em xaja? Ku tse'e
du̱paatni, van'it tse'e du̱'ixti'atúvini
5 je̱tse'e va'ajts xo̱o̱jntkp je̱m
kyejk am du̱yukvijtsni. 6 Ku
tse'e je̱ja tya̱k'aajy du̱yakje̱'yni,
van'it tse'e du̱vo̱muk juu' ve'e
mya̱a̱tnayja'vijidup je̱ts je̱
myuja̱nta̱m je̱ myuta̱kta̱m, je̱tse'e
du̱vaajnjada: “Tukputukxo̱o̱jntkidik
a̱ts ku̱x ta̱ a̱tse'e mpaatnuva je̱
carnero juu' a̱tse'e tu̱x'uktóki̱jini.”
7 Ax nay ve'emts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ts nu̱yojke'e
je̱ xo̱o̱jntku̱n je̱m tsapjo̱o̱tm je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e to'k je̱ to̱kinax jayu
vyinmayu̱mpit je̱ts ni ka'a ve'e
nu̱majktupxu̱k maktaaxtojt je̱ jayu
ka̱jxta juu' ve'e tunnapya̱a̱jmju̱dup
je̱ts tu̱v je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvinda
je̱ jyoojntykinda je̱ts je̱'e̱
ka̱jxe'e kyatukka̱da'akjada
je̱tse'e du̱maso̱'o̱ktat je̱ kyo̱'o̱y
joojntykinda.

Je̱ meen juu' ve'e to̱kih'ijt tukmu'a'ixmojkin

8 ’Pa̱n je̱me'e to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk
juu' ve'e du̱ma̱a̱t majk je̱ meen
juu' ve'e plata, je̱tse'e to'k
tu̱du̱yakto̱ki, ña̱'kpts je̱'e̱ ve'e je̱
kyandiijl je̱tse'e je̱ tya̱jk o̱y du̱pe'et,

jëtse'e dü'ixta anoox kä'öök,
¿ve'em xaja? Ku tse'e düpaatni,
van'ítnum tse'e dü'ixti'atúvini.
9 Van'it tse'e düvömuk juu'
ve'e myäätnayja'vijidup jëts jë
myujäntäm jë myutäktäm, jëtse'e
düvaajnjada: "Tukputukxöojntkidik
äts kük tä ätse'e mpaatnuva
yä plata meen juu' ätse'e
tün'ukyaktókini." 10 Ax nay
ve'emts äts miitse'e nnäajmada
jëts xöojntktupe'e jë Nte'yam jë
y'aangeles ku ve'e to'k jë tókinax
jayu vyinmayümpit jëtse'e
dümasöokni jë kyö'öy joojntykin.

Jë mex juu' ve'e kö'öyjoojntyki tukmu'a'ixmojkin

11 Van'it tse'e jë Jesús vyaannuva:
—Jëm xa ve'e to'k jë yaa'tyäjk,
nümëjtsk tse'e jë myajntk. 12 Juu'
tse'e mootsk, jidü'üm tse'e jë tyee'
dünüüjmi: "Tata, tun möoyk äts
jë mpük juu' ätse'e xtukkädaakp."
Van'it tse'e jë tyee' myöojyji
vinxüpe'e tyukkäda'akyjü. 13 Ax
vëë'n tse'e jë it ñajxy, van'it
tse'e dütöö'kkäjxni juu' ve'e jë
tyee' möojyju; ax jë meen tse'e
to'nüxju jëtse'e ñüjkx jado'k naax
jado'k kajpün joma ve'e nüjom
jë myeen düyakvintökikujx ku
ve'e jë y'avintsö vinma'yün
düyaktuujn. 14 Távani tse'e nüjom
düyakvintökikük vye'na, jëtse'e
jë yooj myiijn joma ve'e chüüna,
van'it tse'e yu'öö'kji. 15 Van'it
tse'e öjts dütuujnja to'k jë jémit
yaa'tyäjk; ax jë'ë tse'e këjxju këëm
ixpa. 16 Ax jyatsöjk tse'e jëtse'e
düjä'kxüt jë küpütäajm juu' ve'e
jë tsejtst täajm jo'n y'íxuvip, juu'
ve'e jë këëm jyä'kxtup. Ax ni
päna tse'e kyatimä'äjü. 17 Van'it
tse'e öjts düpayö'öy jëtse'e
ñañä'müxji: "¡Vinxúpjits n'ite'e
jëm äts jë ntee' jë tyoompatäjk
juu' ve'e öy kaaydup ooktup jëtse'e
tya'nüxjada kyunajxüxjada; ax
xyak'öö'kuvaannupts ätse'e yaja yä
yooj! 18 Va'ants ätse'e düvimpijtnuva
joma ve'e äts jë ntee' jëts ätse'e
nnäajmat: Tata, tä xa ätse'e jë
Nte'yam nmutökintún jëts mits,
19 ax ka'ats ätse'e n'ukvinmajtsjini
jëts äts mitse'e x'onükjávat,
mtoompa xa äts mitse'e xtíjüt."
20 Van'it tse'e jë tyoo' düpüjk jëtse'e
jëm jë tyee' tyäk'am vyimpijtni.
'Jékumna tse'e vye'na ku ve'e jë
tyee' y'ixpaatji, jëtse'e tyukmö'tji.
Noomp tse'e y'anäjkxiji jë tyee',
jëtse'e chëë'nmojkji jëtse'e choo'kxji.
Van'it tse'e jë ónük tee' jë myajntk
vyaajñ: 21 "Tata, tä xa ätse'e jë
Nte'yam nmutökintún jëts mits;
ax ka'ats ätse'e n'ukvinmajtsjini
jëts äts mitse'e x'onükjávat." 22 Ax
jë tyee', jidü'üm tse'e dünüüjmidi
jë tyoompatäjk: "Yakpítsumda
jatyji jë vit juu' ve'e dünü'öyikäjxp,
jëts xöxta. Päajmjiduvats to'k jë
käkujëna jëtse'e xpäajmjiduvat
jë kä'äjk. 23 Yakminda jë kaaj
juu' ve'e dünüyee'kikäjxp, jëtse'e
xyak'öö'ktat, jëtse'e nka'yumdat
n'ookumdat, jëtse'e nxäajto'numdat.
24 Kük äts yä n'ónük, ve'em xa yä'ä
ve'e ax jo'n ää'kani küy'ijtni, ax
üxyam, ve'emts yä'ä ve'e ax jo'n tää
küjyoojntykpäjknuva; ve'emts yä'ä
ve'e ax jo'n tókiyani küy'ijtni, ax
üxyam, tä tse'e jyë'ynuva." Van'it
tse'e xyäajtoondi.
25 'Jëm tse'e kam jöötm vye'na
jë ónük tee' jë myajntk juu' ve'e

dunumájip. Ax ku tse'e vyimpijtni
jetse'e jeja tyak'aajy jye'yni, van'it
tse'e du'amotunajxy jets jeme'e je
ejtspa. 26 Van'it tse'e duyaaxji to'k je
toompa jetse'e du'amotutuvi pan ti
ve'e toojnjup kojtsjup. 27 Van'it tse'e
je toompa ña'muxji: "Je'e xa ve'e
ku ve'e je m'uts tuvyimpijtni. Ta xa
ve'e je mtee' duyakjay'aa'kju je kaaj
juu' ve'e dunuyee'kikajxp kuxe'e
je m'uts tuvyimpijtni makkatsots."
28 Ax jotma't tse'e je ónuk tee' je
myajntk juu' ve'e dunumájip, ka'a
tse'e jep tyujkp tyakava'añ. Van'it
tse'e je tyee' pyítsum jetse'e ojts
myunoo'kxtukju jetse'e tyákat.
29 Van'it tse'e dunuujmi je tyee':
"Mnuja'vip xa mitse'e vinxup
joojntani ats mitse'e ntuujnja, ni
vin'ítats atse'e mits je mpava'nun
nkatuktee'n, ax ni vin'ítats ats
mitse'e xkama'a jyato'ka je pi'k
chivo ónuk jets atse'e xaaj ntónut
maat je'eda pan pan jaty atse'e
nmaatnayja'vijidup. 30 Ax uxyam
tse'e tujye'yni ya mmajntk juu'
ve'e duyakvintokikajx juu' ve'e
mmooy ku ve'e je ko'otya'axap
dumaatnayjayépju, ¡ax
myak'oo'kjipts mitse'e je kaaj juu'
ve'e dunuyee'kikajxp!"
31 'Van'it tse'e je tyee' ña'muxji:
"N'ónuk, mits maat xa atse'e xa'ma
n'it, ax mje'eip tse'e nujom juu'
atse'e n'ixp njayejpp; 32 ax uxyam,
pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e
jetse'e xaaj nto'numdat jetse'e
nxoojntkumdat. Kux ya m'uts, ve'em
ya'a ve'e ax jo'n aa'kani kuy'ijtni,
ax uxyam, ve'emts ya'a ve'e ax jo'n
taa kujyoojntykpajknuva; ve'em ya'a
ve'e ax jo'n tókiyani kuy'ijtni, ax
uxyam, ta tse'e jye'ynuva."

Je meen yakyo'yva juu' ve'e duyakvintsa'kintóki je vyintsán

tukmu'a'ixmojkin

16 Van'it tse'e je Jesús je
y'ixpajkpataj k dunuujmi:
—Jem xa ve'e to'k je kumeen jayu
y'ijt jets to'k je myeen yakyo'yva.
Jetse'e je jayu vya'nuxji jets
yakvintókijupe'e juu' ve'e y'ixp
jyayejpp, je myeen yakyo'yva
ve'e ve'em játkip. 2 Van'it tse'e
je vyintsán vyatsoojvji jetse'e
ña'muxji: "¿Tits ya'a ve'e
juu' atse'e nmótup mits kajx?
Va'an dunatyukvinja'vimju je
mcueenta kux ka'a xa ats mitse'e
x'uktoojnjinit." 3 Van'it tse'e
je myeen yakyo'yva ñañá'muxji:
"¿Tis ats vine'e ntónup ku atse'e je
nvintsán ya toonk xpajkjinit? Ka'a
xa atse'e je maju njayep jets atse'e
nyo'ojut; ax tso'otyoompts atse'e
jets atse'e je jayu juu' nunve'emji
n'amótuvut. 4 Tats atse'e mpayo'oy
jets ti atse'e ntónup jets atse'e
je jayu xkuvákut jeja tyak'aajy ku
atse'e ya toonk nyakpajkjinit."
5 'Van'it tse'e duyaaxji nuto'k
jaty je jáyuda juu' ve'e je vyintsán
dumuyójidup. Van'it tse'e muto'k
du'amotutuvi: "¿Vinxup tse'e ats
je nvintsán xmuyoja?" 6 Van'it
tse'e y'atsoojvji: "Mókupx barriijl
je olivos aceite atse'e nmuyoja."
Van'it tse'e je meen yakyo'yva
vyaajñ: "Uxyaja xa ve'e ya mnak,
játyjits ajxtuku jetse'e xpámut
jado'k juu' ve'e vujxtkupxuk majkji
myójip." 7 Van'it tse'e du'amotutuvi
jado'k je jayu juu' ve'e je vyintsán
dumuyójivap: "Jets mits, ¿vinxupts

mitse'e je̱ myo̱j?” Van'it tse'e
ña̱'mu̱xji: “Tojtu̱k miijl almudo je̱
trigo a̱tse'e nmuyo̱ja.” Van'it tse'e
du̱nu̱u̱jmi: “U̱xyájats ya̱'a̱ ya̱ mna̱k;
pa̱mu̱ts jado'k juu' ve'e mugo̱o̱xk
miijlji myójip.” 8 Ku ve'e je̱ meen
yakyo̱'yva je̱ vyintsa̱n du̱nu̱ja'vi
ti ve'e je̱ myeen yakyo̱'yva tyoon,
van'it tse'e du̱'o̱ñu̱ko̱jtsi ku̱x kuvij
ve'e je̱tse'e ve'em du̱tuujn.
Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada
je̱ts vij ve'e ñapya̱mjada to'k jado'k
aje̱'e̱jyjida juu' ve'e je̱ naxviijnit je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup;
ax ka'a tse'e ve'em du̱tonda
juu' ve'e ijttup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t.
9 Ve'emts a̱tse'e nva'añ je̱tse'e
xyaktóndat je̱ meen je̱tse'e je̱ jayu
xma̱a̱tnayjávajadat, je̱ meen juu'
ve'e je̱ jayu yaktoondup ka óyap. Ax
ku tse'e mko̱o̱'k'ijttinit yaja naxviijn,
mkuva̱jkjidinup tse'e je̱ Nte'yam
je̱m tsapjo̱o̱tm, je̱m joma ve'e je̱
jayu xa̱'ma ka̱jx jyoojntykidinit.
10 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱toomp juu'
ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip ku ve'e
ve̱e̱'n yakma̱'a̱, tyoompapts je̱'e̱
ve'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip
ku ve'e may yakma̱'a̱; ax pa̱n pa̱n
tse'e du̱toomp juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip ku ve'e ve̱e̱'n
yakma̱'a̱, nay vanxu̱pjyamts je̱'e̱
ve'e du̱toompa ku ve'e may yakma̱'a̱.
11 Ax pa̱n ka'ats miitse'e je̱ meen
yaja naxviijn xyaktonda ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, ¿ax vintso̱ts
je̱'e̱ ve'e myakmo̱'o̱dat je̱ o̱'yin juu'
ve'e du̱nu̱'o̱yika̱jxp? 12 Ax pa̱n ka'ats
miitse'e xtonda ax jo'n du̱paa'ty
du̱'ake̱e̱ga juu' ve'e mkaje̱'e̱idup,
¿ax vintso̱ tse'e myakmo̱'o̱dat juu'
ve'e mje̱'e̱idup?
13 ’Ni pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱
je̱tse'e me̱jtsk je̱ vyintsa̱n
du̱jaye̱pu̱t, ku̱x to'ke'e du̱tso̱ku̱t,
jado'k tse'e du̱tso'oxpa̱ku̱t, to'ke'e
du̱mutónu̱t du̱mupa̱ku̱t, jado'k tse'e
du̱viijnk'íxu̱t. Nay ve'empa tse'e
je̱ jayu juu' ve'e je̱m je̱ meen kya̱'m
naajk'ijtjup, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱
je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxu̱t.
14 Ax tyukxiiktu tse'e je̱
fariseota̱jk je̱ Jesús ku ve'e
du̱'amo̱tunajxti, ku̱x o̱o̱y je̱'e̱ ve'e
je̱ meen du̱tunnas'ayóvada. 15 Van'it
tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Ve̱'e̱ miitse'e mtunnapya̱mjada
je̱ts tun tu̱v miitse'e je̱ mjáyuvinda
je̱ mjoojntykinda, ax ñu̱ja'vip tse'e je̱
Nte'yam je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e vye'ema.
Je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t xa miitse'e mjaye̱jptup.
Ax juu' tse'e je̱ jayu tyuknu̱ma̱jidup,
kyo̱'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.

Je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ts je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n

(Mt. 5.17-18)

16 ’Juu' jatye'e jyatyaandu je̱p
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱ Moisés
je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, van'it paat tse'e
tyuujn ku ve'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa
Juan jyoojntyki. Ax ku tse'e je̱
Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy, van'it
tse'e je̱ jayu yakvaajnji'ukvaandi
je̱ts cha̱jkpe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e
je̱ jayu y'ijttinit je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m. O̱o̱y tse'e je̱ jayu
du̱tuntso̱kta je̱tse'e je̱m y'ijttinit,
ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n nu̱may je̱
jayu to'k naxji tya̱kava'anda nu̱jom
joma ve'e to'k je̱ mootsk ta̱k'aka̱'a̱.
17 ’Ax ve'emts a̱tse'e nva'añ:
Ka'a xa ve'e cho'oxa vintso̱ ve'e
ya̱ tsajp ya̱ naax kya̱xu̱t ñáxu̱t; je̱'e̱

ve'e tso'ox ku ve'e kyoo'ktoonnit
jyajuu'a je Nte'yam je pyava'nun.

Ku je jayu je navyajkun duyakvintsa'kintóki

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

18 'Pan pan xa ve'e je
ñuda'ax dumasooknup jetse'e
je viijnk ta'axtajk dupuk,
yakvintsa'kintókipts je'e ve'e
je navyajkun. Jets pan pan tse'e
dupajkp je ta'axtajk juu' ve'e
je ñuyaa'y tumyasookjini, nay
yakvintsa'kintókivapts je'e ve'e je
navyajkun.

Je kumeen jayu jets je Lázaro

19 'Jem xa ve'e to'k y'ijt je kumeen
jayu juu' ve'e va'ajts oy va'ajts
tsoj tunnaxyojxjup, je tso'ojmk
vite'e tyukni'kxip; jóvum tse'e oy
ñaajkkáyju ñaajk'uu'kju. 20 Jem
tse'e tyak'aagumpa to'k je ayoova
jayu juu' ve'e Lázaro duxaaj; tats
je'e ve'e ñupotsvatskajxni. 21 Je'ejyji
ve'e y'uktsojk je ayoova jayu
jetse'e kudukaajy je tsapkaaky
kunax juu' ve'e kustajkip jem je
kumeen jayu myeesa kajxm; ax
nuvee'yjudup tse'e je ok je pyo'ojts
kajx. 22 Je'y tse'e je xaaj ku ve'e je
ayoova jayu y'oo'kni; yaknajkxjudu
tse'e je ángeles jetse'e y'ijtnit
je Abraham maat. eo'knuva tse'e
je kumeen jayu jetse'e ñaxtajkini.
23 Tsaachpaatp tse'e vye'na je
kumeen jayu jem janjootm, van'it
tse'e du'ix jékum je Abraham,
jeme'e je Lázaro dumaada. 24 Van'it
tse'e makk kyajts, jetse'e dunuujmi:
"Tata Abraham, tonu je maa'yun,
tukmo'tk ats. Kexu to'k aaj je
Lázaro jetse'e duyakxoo'kut je
kya'ónuk maat je tsoxk naaj jetse'e
min ats ya ntoots duyakxee'mu
kux ooy atse'e yam janjootm
ntuntsaachpaa'ty." 25 Van'it tse'e
je Abraham ña'muxji: "N'ónuk,
jaa'myétsu jets mtukkadaakju ve'e
juu' ve'e oy ku ve'e mjoojntyki
jem naxviinm; ax ya Lázaro,
ka'ats ya'a ve'e tyukkadaakji juu'
ve'e oy ku ve'e jyoojntyki jem
naxviinm. Ax uxyamts ya'a ve'e
yaja je jot'amajin dupaatni jets
mitse'e jem mtsaachpaatni. 26 Ax
nay ve'empa tse'e, jem xa ve'e
to'k je maja tukjov juu' ve'e apuk
xyak'ijtumdup. Ax pan pan jaty
tse'e juu' ve'e yájada jetse'e jem
jyanajkxuva'anda joma ve'e miitsta,
ka'a tse'e y'o'yixjada; ax pan pan
jaty tse'e jemda joma ve'e miitsta
jetse'e yaja jyaminuva'anda, ni ka'a
tse'e y'o'yixjuduva." 27 Van'it tse'e
je kumeen jayu y'atsaajv: "Tata
Abraham, jem xa ve'e numugooxk
ats je n'utsatajk. Nmunoo'kxtkpts
ats mitse'e jetse'e to'k aaj xkéxut
je Lázaro jem ats je ntee' tyak'am,
28 jetse'e duvaajnjadat, ax ve'emts
je'e ve'e kyamejtstuvat yaja
tsaachpaatun jaat." 29 Van'it tse'e
je Abraham y'atsoojvji: "Jem xa
je'e ve'e dumaadada je Kunuu'kx
Jatyán juu' ve'e jyaaydu je Moisés
jets je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta, va'ants je'e ve'e
dumaja pamda." 30 Van'it tse'e
y'atsaajv je kumeen jayu: "Ka'a xa
je'e ve'e vye'ema, tata Abraham, ax
pan nunajkxjupts je'e ve'e to'k juu'
ve'e tuy'oo'kni, vinmayumpíttapts
je'e ve'e jetse'e dumasooktinit je
kyo'oy joojntykinda." 31 Van'it tse'e
je Abraham ña'muxji: "Pan ka'a

xa ve'e dṵmaja pamda juu' ve'e
jyaaydu je Moisés jets je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpatajkta,
ka'ats je'e ve'e dujaanchja'viduvat
kujyajoojntykpajknuva ve'e jado'k
nax to'k je oo'kpa."

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e je jayu ntukmasookumdat je Nte'yam je tyoo'

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

17 Van'it tse'e je Jesús je
y'ixpajkpatajk dunuujmidi:
—Ka'a xa ve'e ñunka'ítut je
yaktokintoompa yaja; iax ayoots
je'e ve'e je jyoot je jayu juu' ve'e
je myujayu dutukmasookp je
Nte'yam je tyoo'! 2 Nuyojk oy xa
ve'e kuy'ijtuxju je jayu jetse'e to'k
je paan taak yaktukyuktsum jetse'e
yakmaaxynavíppini jets ni ka'a ve'e
ku ve'e dutukmasa'ak je Nte'yam je
tyoo' to'k je jayu juu' ve'e je mootsk
joot je mootsk ja'vin dujayejpp. 3 Ixta
tse'e oy pan ti ve'e mtoondup. Pan
mmutokintoojnjup xa ve'e je m'uts
je m'ajch ukpu je m'uts je mtsa'a,
tuknaajmats. Pan vinmayumpijtp
tse'e, mmeee'kxjap tse'e je tyokin.
4 Pan mmutokintoojnjupts mitse'e
vuxtojtuk nax to'k xaaj jetse'e
vuxtojtuk nax mna'muxjut:
"Ta atse'e nvinmayumpit,
tokin meee'kxus ats to'k aaj",
mjajtymeee'kxjap tse'e.

Vintso ve'e dunumaja je jaanchja'vin

5 Van'it tse'e je kukátsivatajk
dunuujmidi je Maja Vintsán:
—Putajkik aats to'k aaj jets aatse'e
nuyojk njaanchjávat.
6 Van'it tse'e ña'muxjidi je Maja
Vintsán:
—Pan mjayejptup xa ve'e je
jaanchja'vin jem mja'vin kajxmda
oyvinxupa ax jo'n to'k je mostaza
taamt, kum'o'yixjada tse'e jetse'e
xnaajmadat ya kup: "Navyixju
joma ve'e yaja m'it jets najkxu
mnakyexju jem maaxy najootm",
kumkatsapákjada tse'e ya kup.

Je vinma'yun juu' ve'e je Nte'yam chajkp jetse'e njayejpumdinit

7 'Pants miits n'ite'e juu' ve'e
dujayejpp to'k je toompa, ku ve'e
je toompa jye'yni, ta ojts yu'uj
ukpu je carnero tuduvintena,
¿ñuujmipts vine'e: "Naxu mkayu"?
8 Ax ka'a tse'e; jidu'um xa je'e ve'e
dunuujma: "Yak'oya ats je n'a'ox
jets nay'apaamdukaja jets atse'e
xyakkáyut, ux'ookts mitse'e
m'a'óxat." 9 ¿Kyukojtsjipts je'e vine'e
je toompa ku ve'e dutún juu' ve'e
yaktukpavaamp? Ax ka'a tse'e.
10 Nay vanxúpjyamts miitse'edava,
ku ve'e xtonkáxtat nujom juu' ve'e
je Nte'yam mtukpavaajnjudup,
va'anda tse'e jidu'um: "Ka'a xa
aatse'e nvinmachju jets aatse'e
nyakkukojtsjat, je'ejyji aatse'e
tuntún ax jo'n je toompa dutún juu'
ve'e tukkadaakjup."

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numajk je yaa'tyajkta juu' ve'e leprapajkjudup

11 Ku ve'e je Jesús je too'
dujaa'kyo'y ku ve'e jem Jerusalén
ñujkx, van'it tse'e pyítsum jem
galiléait y'it jootm jetse'e tyajki jem
samaariait y'it jootm. 12 Ku tse'e
jye'yava'añ joma ve'e to'k je pi'k
kajpun, van'it tse'e y'anajkxijidi
numajk je yaa'tyajk juu' ve'e

leprapajkjudup. Ax jékumji tse'e
tyaandi 13 jetse'e makk dumukojtsti
je Jesús:
—¡Jesús, Yak'ixpajkpa, tukmo'tk
aats to'k aaj!
14 Ku ve'e je Jesús y'íxjidi, van'it
tse'e vyaajñ:
—Najkxta jeja je tee'tajk vyinkujk
jetse'e xtuk'íxtat jets ta ve'e
mjotkadaaktini.
Namvaate'e ñajkxti, nuvaatsjidinu
tse'e je pya'amda. 15 Ku tse'e nuto'k
ñayja'viji jets jotkada'akyani
ve'e, van'it tse'e vyimpijt, makk
tse'e kyajts jetse'e je Nte'yam
duyakmaji duyakjaanchi. 16 Van'it
tse'e je Jesús duvinkoxkteni jetse'e
je vyiijn je y'aaj dutukpaaty je naax
je vintsa'kin maat, jetse'e je Jesús
dukukojtsji. Ax samaariait jáyuts
je'e ve'e y'ijt.
17 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—¿Tis, ka numajkape'e tuy'itta
pane'e tujyotkada'akta? ¿Joma
tse'e jyaa'k'ítta je janutaaxtojtuk?
18 ¿Ya'ajyji ve'e to'k tuvyimpit juu'
ve'e ka je israeejlit jáyuvap jetse'e je
Nte'yam duyakmaja duyakjaancha?
19 Van'it tse'e dunuujmi je yaa'tyajk:
—Pojtuku jets najkxni. Je'e kajx
xa ve'e tumjotkadaakni kux atse'e
tuxjaanchjáva.

Ku je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit

(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Van'it tse'e je fariseotajk
du'amotutúvidi je Jesús pan
vin'ite'e je Nte'yam je kyutojkun
duyakmiinnit. Van'it tse'e
y'atsoojvjidi:
—Ka'a xa ve'e yak'ixpaa'tut
ku ve'e je Nte'yam je kyutojkun
duyakmiinnit. 21 Ka'a tse'e je jayu
vya'anut: "Uxyaja xa je'e ve'e", ukpu
"Uxximts je'e ve'e", kux ta je'e ve'e je
Nte'yam je kyutojkun duyakmiinni
joma ve'e miitsta.
22 Van'it tse'e dunuujmidi je
y'ixpajkpatajk:
—Je'yap xa ve'e je xaaj jetse'e
xjatsóktat jets atse'e n'ítut miits
maatta otyun jado'k xaaja; ax
ka'a tse'e ve'em tyónjut. 23 Ax
myaknaajmadap tse'e: "Ixta, uxyaja
xa je'e ve'e", ukpu "Ixta, uxximts
je'e ve'e"; ax ka'ats miits je'e ve'e
xpanajkxtat, 24 kux ve'em ax
jo'n to'k je vítsuk yak'ix jetse'e
y'ajaj y'atu'kx jem tsajviinm
ado'om ado'om, yak'íxpap tse'e
oy ku atse'e nmiinnuvat. 25 Ax tun
vinkopk tse'e jets atse'e too'vajkp
ooy ntuntsaachpaa'tut jets atse'e
xkakuváktat je jayu juu' ve'e
uxyam joojntykidup. 26 Ve'em
ax jo'n tyoojnji kyojtsji ku ve'e
je Noé jyoojntyki, nay ve'em tse'e
tyoojnjinuvat je xaaj ku atse'e
nmiinnuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp. 27 Kaaydup
ooktup tse'e vye'nada, yaa'vyajktup
ta'axpajktup. Van'it paat tse'e
ve'em dutoondi ku ve'e je Noé
tyajkini jep arca jaatp jetse'e je
naakukóma jye'y jetse'e nujom
y'oo'kkajxtini. 28 Nay ve'empa tse'e
jyajtpa jem Sodoma ku ve'e je Lot
jyoojntyki. Kaaydup ooktup tse'e
je jayu vye'nada, jooydup, too'ktup,
yoodup, takpaamdup; 29 ax ku tse'e
je Lot jem sodómait kyajpun kajxm
pyítsumni, van'it tse'e je jaajn maat
je azufre kyustajki jem tsajviinm,
ve'em ax jo'n kutyuuj jo'n, jetse'e
nujom je jayu duyak'oo'kkajxtini.

30 Ax nay vanxúpjyam tse'e je jayu
vye'nidinuvat ku atse'e nmiinnuvat
jado'k nax.
31 'Ku ve'e je xaaj jye'yat, pan pan
jatye'e ve'nadap jem azotea ni'kxm
jetse'e jep tyujkp je pyaamduk, ka'a
tse'e y'uktajkidinit jep tyujkp jetse'e
ti duyakpítsumdat. Pan pan jaty
tse'e jem kam jootm ve'nadap, ka'a
tse'e dunuvimpíttat pan ti jatye'e
jem tutyáñ. 32 Jaa'myétsta je Lot je
ñuda'ax. 33 Pan pan xa ve'e nuyojk
dutsojkp je ñaxviijnit joojntykin jets
ka'a ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma
kajx ijtp, vintókiyupts je'e ve'e xa'ma
kajx; ax pan pan tse'e dumasookp je
ñaxviijnit joojntykin kux chajkpe'e
nuyojk je joojntykin juu' ve'e xa'ma
kajx ijtp, joojntykinupts je'e ve'e
xa'ma kajx.
34 'Ve'em xa ats miitse'e nnaajmada
jets je tsooj, numejtsk tse'e maap
vye'nadat joma ve'e to'k je maajntkun,
ax to'k tse'e yakvoovnit, jado'k tse'e
tyaannit; 35 numejtsk tse'e je ta'axtajk
jajtsp vye'nadat, to'k tse'e yakvoovnit,
jado'k tse'e tyaannit; 36 numejtsk
tse'e je yaa'tyajk jem kam jootm
vye'niduvat, to'k tse'e yakvoovnit,
jado'k tse'e tyaannit.
37 Juu' tse'e du'amotunajxtu, je'e
tse'e du'amotutúvidu:
—Maja Vintsán, ¿jómats je'e ve'e
ve'em jyátut?
Van'it tse'e y'atsoojvjidi:
—Va'ajts xa ve'e yaknujávat pan joma
ve'e, kux pan joma ve'e y'it je tánuk
aa'k, jem tse'e je no'op ñay'amókajada.

Je ku'aa'k ta'axtajk jets je ka óyap tokin payo'yva tukmu'a'ixmojkin

18 Van'it tse'e je Jesús
ya tukmu'a'ixmojkin
vya'nuxjidi jetse'e je jayu
dutuk'íxtat jets tsapkótstape'e
xa'ma, ka'a ve'e ñoo'kxtat. 2 Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Jem xa ve'e kajpun kajxm vye'na
to'k je tokin payo'yva; ax ka'ats
je'e ve'e je Nte'yam dutsa'aga, ni
pana ve'e dukamaja pum. 3 Jempa
tse'e to'k je ku'aa'k ta'axtajk juu'
ve'e vane'em najkx myuxu'uju, je'e
tse'e chojk jetse'e je tokin payo'yva
dutokimpayo'oyut to'k je jayu juu'
ve'e je ta'axtajk dutso'oxpajkp. 4 Jek
tse'e je tokin payo'yva dukamaja
puujm je ku'aa'k ta'axtajk; ax
ux'ooknum tse'e vyinmaajy: "Oyam
atse'e nkatsa'aga je Nte'yam ukpu
atse'e ni pana nkamaja pum, 5 va'ants
ats dutokimpayo'oyu je'e juu' ve'e
dutso'oxpajkp je ku'aa'k ta'axtajk, ax
ve'emts atse'e min xkoo'kne'mni."
6 Van'it tse'e je Maja Vintsán
jyaa'kvaajñ:
—Yakvinkópkada vintso ve'e
vyinmay je ka óyap tokin payo'yva.
7 ¿Ax vintsots n'ite'e je Nte'yam
dukamaja pámut je jáyuda juu'
ve'e vyinkoondu jetse'e jóvum
xaaj jóvum tsooj yaaxp aaj yaaxp
joot dumunoo'kxtukta jetse'e
pyutákajadat? ¿Ax yak'a'íxtapts
je'e n'ite'e? 8 Ve'emts ats miitse'e
nvaajnjada jets ka'a ve'e tyánat jetse'e
duputákadat. Oyam tse'e vye'ema,
ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax, ats,
je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp,
¿njaa'kpaa'tupts ats vine'e je jáyuda
juu' ve'e dujaanchja'vidup je Nte'yam?

Je fariseo jets je kupa'mun pakmojkpa tukmu'a'ixmojkin

9 Van'it tse'e je Jesús ya
tukmu'a'ixmojkin dutukmukajts je

jáyuda juu' ve'e nayja'vijidinup jẹ̱ts
ka'a ve'e jẹ̱ Nte'yam tyo̱kimpą́mjada
jẹ̱tse'e jẹ̱ myujayu du̱viijnk'íxta.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
10 —Nąjkxtu xa ve'e jẹ̱m mąją
tsaptąjkm nu̱mẹ̱jtsk jẹ̱ yaa'tyąjk
tsapko̱jtspa; to'k tse'e jẹ̱ fariseo,
jado'k tse'e jẹ̱ kupą'mu̱n pąkmojkpa.
11 Ax ténipji tse'e jẹ̱ fariseo jidu̱'u̱m
chapkąjts: "Nte'yam, nkuko̱jtsjip
xa ąts mitse'e ku̱x ijk ątse'e
ve'em nkajáyuva ax jo'n juu' ve'e
mẹ̱ẹ̱'tstup, juu' ve'e du̱toondup
juu' ve'e ka óyap, jẹ̱ts juu' ve'e jẹ̱
navyąjku̱n du̱yakvintsą'kintó̱kidup.
Ka'a xa ątse'e ve'em njáyuva ax jo'n
xi kupą'mu̱n pąkmojkpa. 12 Mẹ̱jtsk
nax xa ątse'e n'ayooja vinvuxtojtu̱k
xąąj, ax nmo̱o̱ypts ąts mitse'e jẹ̱
diezmo." Jidu̱'u̱m tse'e jẹ̱ fariseo
chapkąjts. 13 Ax jẹ̱ kupą'mu̱n
pąkmojkpa, jékumjits jẹ̱'ẹ̱ ve'e
tyaajñ, ka'a tse'e ñayjávaja jẹ̱tse'e
y'íxu̱ku̱t jẹ̱m tsapjo̱o̱tm, ko̱o̱jyji ve'e
jẹ̱ kyak du̱kąx ku̱x natyukja'vijupe'e
jẹ̱ tyo̱kin, jẹ̱tse'e vya'añ: "Nte'yam,
tukmo̱'tk ąts to'k aaj, tó̱kinax
jáyuvam xa ątse'e."
14 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ve'emts ątse'e nva'añ jẹ̱ts ka'a
ve'e jẹ̱ Nte'yam du̱to̱kimpu̱u̱jm
jẹ̱ kupą'mu̱n pąkmojkpa; ax
tyo̱kimpąąm tse'e jẹ̱ fariseo. Ku̱x
pąn pąn xa ve'e namyą́jijup, jẹ̱'ẹ̱
tse'e taannup pi'k; pąn pąn tse'e
naajkpi'kijup, jẹ̱'ẹ̱ tse'e du̱nu̱mą́jap.

Chąjkpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ pi'k ónu̱kta

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Van'it tse'e du̱tuknu̱nąjkxti
jẹ̱ pi'k ónu̱kta jẹ̱ Jesús jẹ̱tse'e jẹ̱
kyą'ąj du̱tuknu̱kó̱nu̱t, jẹ̱ maax ónu̱k
paat tse'e tyuknu̱nąjkxtu. Ku tse'e
jẹ̱ y'ixpąjkpatąjk du̱'ixti, van'it
tse'e du̱tuknu̱u̱jmidi jẹ̱ jáyuda pąn
pąn jatye'e du̱yakjẹ̱'ydup jẹ̱ pi'k
ónu̱kta. 16 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱
y'ixpąjkpatąjk du̱yaaxjidi jẹ̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Maso̱'o̱kta jẹ̱ pi'k ónu̱k jẹ̱ts
ątse'e xnu̱míndat, ka'a tse'e
xkayakjajtjadat, ku̱x jẹ̱'ẹ̱da pąn
pąn jatye'e ijttup jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam
y'am kyą'm, ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda
ax jo'n yą pi'k ónu̱kta. 17 Tyú̱vam
xa ątse'e nva'añ, pąn pąn jaty tse'e
kanapyąąjmju̱dup jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam
y'am kyą'm ax jo'n jẹ̱ pi'k ónu̱k,
ka'a tse'e jẹ̱m tyą́kadat.

Ku jẹ̱ Jesús du̱mąątnakyo̱jtsji to'k jẹ̱ mootsk ónu̱k juu' ve'e kumeen

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Van'it tse'e y'amo̱tutú̱viji to'k jẹ̱
israeejlit jayu juu' ve'e du̱nu̱mą́jip:
—O̱y yak'ixpąjkpa, ¿tis ąts vine'e
ntónup jẹ̱ts ątse'e njayẹ̱jpnit jẹ̱
joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp?
19 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús ñą'mu̱xji:
—¿Nte'yam ątse'e xtij ku ve'e
mva'añ jẹ̱ts o̱y ątse'e? To'kji xa
jẹ̱'ẹ̱ ve'e pąne'e o̱y, jẹ̱ Nte'yamts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e. 20 Mnu̱ja'vip xa
mitse'e jẹ̱ pava'nu̱n: "Ka'a tse'e
xyakvintsą'kintó̱kiyu̱t jẹ̱ navyąjku̱n,
ka'a tse'e myakjayu'o̱o̱'ku̱t, ka'a
tse'e mmẹ̱ẹ̱'tsu̱t, ka'a tse'e jẹ̱ jayu
xnu̱vampẹ́tu̱t, vintsą'ąga jẹ̱ mtee' jẹ̱
mtaak."
21 Van'it tse'e jẹ̱ jayu ñą'mu̱xji:
—Ku ątse'e pi'knum nve'na,
van'ítanits ąts yą'ą ve'e nujom
nkutyún.
22 Ku ve'e jẹ̱ Jesús du̱'amo̱tunajxy,
van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Jado'k viijn tse'e mka'ijtu̱xju̱.
To̱o̱'kka̱jxni nu̱jom juu' ve'e m'ixp
mjayejpp je̱ts mo̱o̱yni je̱ meen je̱
ayo̱o̱va jayu, ve'em tse'e je̱ o̱'yin
xjayépu̱t je̱m tsapjo̱o̱tm. Van'itts
a̱tse'e xpamiinnit.
23 Ax ku tse'e je̱ jayu
du̱'amo̱tunajxy, o̱o̱y tse'e
tyuntsaachvinmapyu̱jk, ku̱x va'ajts
kumeene'e y'ijt. 24 Ku tse'e je̱ Jesús
ve'em y'ixji, van'it tse'e vyaajñ:
—¡Va'ajts tso'ox xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
je̱ kumeen jayu ñapyá̱mjadat je̱m
je̱ Nte'yam y'am kya̱'m! 25 Ka'a xa
ve'e cho'oxa vintso̱ ve'e je̱ camello
ñáxu̱t je̱p xo'yu̱n jot ja̱a̱tp, je̱'e̱ ve'e
tso'ox vintso̱ ve'e je̱ kumeen jayu
ñapyá̱mju̱t je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m.
26 Van'it tse'e vyaandi pa̱n pa̱n
jatye'e du̱'amo̱tunajxtup:
—Pa̱n ve'em xa ve'e, ¿pa̱nts
vine'e o̱'yixjup je̱tse'e du̱jaye̱jpnit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp?
27 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Juu' xa ve'e je̱ jayu ka'o̱'yixjup
je̱tse'e du̱tónu̱t, je̱ Nte'yamts je̱'e̱
ve'e du̱tónup.
28 Van'it tse'e je̱ Pedro ña̱'mu̱xji:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, nmaso̱kka̱jxni
xa a̱a̱tse'e nu̱jom juu' a̱a̱tse'e n'ixp
njayejpp vye'na je̱ts a̱a̱ts mitse'e
mpamiijn.
29 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jx
du̱maso̱o̱kp je̱ tya̱jk, je̱ tyee', je̱
tyaak, je̱ y'uts, je̱ y'ajch, je̱ cha̱'a̱, je̱
ñu̱da̱'a̱x, ukpu̱ je̱ y'ónu̱k, 30 nu̱yojk
tse'e o̱o̱y tyunyakmo̱'o̱t juu' ve'e
yaja naxviijn je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx
jyoojntykinit ku ve'e je̱ nam it
cho̱o̱'ndu̱ku̱t.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ninuva je̱ y'o̱o̱'ku̱n
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

31 Van'it tse'e je̱ Jesús apu̱k
du̱va̱a̱jv je̱ ñu̱makme̱jtsk
ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱m tse'e Jerusalén nja'mda.
Je̱m tse'e tyonká̱xju̱t kyo̱jtská̱xju̱t
a̱ts ka̱jx nu̱jom juu' ve'e
jyatyaandu je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta. 32 Yakpá̱mupts
a̱tse'e je̱m je̱ viijnk jayu kya̱'m
je̱ts a̱tse'e xnu̱xi'iktat xtukxi'iktat
je̱ts a̱tse'e xvinko̱jtspé̱ttat,
xnu̱tsójadapts a̱tse'e 33 je̱ts a̱tse'e
xvó̱ptat, van'itts a̱tse'e xyak'o̱o̱'ktat.
Ax joojntykpa̱jknuvapts a̱tse'e
kutoojk xa̱a̱j, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
34 Ax ka'a tse'e du̱vinmó̱tuda
pa̱n ti ve'e tyijp ku̱xe'e je̱ Nte'yam
du̱kayakjaty vye'na je̱tse'e
du̱vinmó̱tudat.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ viints jayu je̱p Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

35 Ku ve'e je̱ Jesús du̱muta̱mi je̱
jericoojit kajpu̱n, je̱m tse'e to'k je̱
viints jayu chu̱u̱na vye'na je̱ja too'
pa'ayi je̱tse'e je̱ puta̱jkin du̱'amo̱tu.
36 Ku ve'e du̱mo̱tu je̱ts je̱ nu̱may jayu
ve'e najxp, van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi
pa̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup. 37 Ku
ve'e yakvaajnji je̱ts je̱'e̱ ve'e najxp
vye'na je̱ Jesús, je̱ nazarétit jayu,
38 van'it tse'e ma̱kk vyaajñ:
—¡Jesús, je̱ David je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup,
tukmo̱'tk a̱ts to'k aaj!

39 Ax pa̱n pa̱n jaty tse'e je̱ Jesús
vintoo'va̱jkijup, tukna̱'mu̱xju tse'e
je̱tse'e y'amo̱'o̱tu̱t. Ax nu̱yojk ma̱kk
tse'e tyunjaa'kka̱jts:
—¡Je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j juu'
ve'e yakkutojknup, tukmo̱'tk a̱ts
to'k aaj!
40 Van'it tse'e je̱ Jesús vya'ktaajñ
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱ jayu je̱tse'e
du̱yakmíndat. Ku tse'e je̱ viints jayu
jye̱'y, van'it tse'e yak'amo̱tutu̱vi:
41 —¿Tise'e mtsa̱jkp je̱ts a̱ts
mitse'e ntoojnjat?
Van'it tse'e je̱ viints jayu y'atsa̱a̱jv:
—Vintsá̱n, je̱'e̱ xa a̱tse'e ntsa̱jkp
je̱ts a̱ts mitse'e xyakvin'ixpá̱ku̱t.
42 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—¡Vin'ixpa̱ku̱ts n'it! Ta̱ xa
ve'e mjo̱tka̱daakni ku̱x a̱tse'e
tu̱xjaanchjáva.
43 Tun jatyji tse'e je̱ jayu
vyin'ixpa̱jkni. Van'it tse'e je̱ Jesús
du̱panu̱jkx je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱yakma̱ji du̱yakjaanchi. Ax nu̱jom
tse'e je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ixtu,
yakmá̱jiduva yakjaanchiduvats je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam.

Je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ Zaqueo

19 Van'it tse'e je̱ Jesús jye̱'y
je̱m jericoojit kyajpu̱n
ka̱jxm je̱tse'e je̱ kajpu̱n du̱tuknajxy.
2 Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ kumeen
jayu juu' ve'e Zaqueo du̱xa̱a̱j, je̱
kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpats je̱'e̱ ve'e
ñu̱vintsá̱nip, 3 je̱ Jesuusts je̱'e̱ ve'e
y'ixuvaampy. Ax ka'a tse'e y'o̱'yixju̱
vintso̱ ve'e du̱'ixpaa'tu̱t ku̱x pi'k
kó̱naji je̱'e̱ ve'e je̱ Zaqueo je̱ts o̱o̱ye'e
je̱m je̱ jayu. 4 Van'it tse'e noomp
tyoo'vu̱jk je̱tse'e pyejt je̱m sicómoro
ku̱p ka̱jxm juu' ve'e du̱mutá̱mip je̱
too' joma ve'e je̱ Jesús ñaxuva'añ
vye'na, ax ve'em tse'e y'o̱'yixju̱t
vintso̱ ve'e du̱'ixpaa'tu̱t.
5 Ku ve'e je̱ Jesús ñajxy je̱ tso̱v,
van'it tse'e pyat'ix, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Zaqueo, vánu̱ku̱ jatyji,
tunjajtyna̱jkxp xa a̱tse'e u̱xyam je̱m
mta̱k'am.
6 Van'it tse'e je̱ Zaqueo jatyji
vyajntyk je̱tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱di
je̱m je̱'e̱ tya̱k'am je̱ xo̱o̱jntku̱n
ma̱a̱t. 7 Ku ve'e je̱ nu̱may jayu
du̱'ixti, van'it tse'e du̱vinko̱tsta
du̱naa'kó̱tsta je̱ Jesús ku̱x ve'eme'e
vyaandi je̱ts je̱m je̱'e̱ ve'e je̱ tó̱kinax
jayu tya̱k'am ñu̱jkx.
8 Tu̱jkpani tse'e vye̱'nada, van'it
tse'e je̱ Zaqueo tyeni je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n:
—U̱xyamts a̱tse'e nmo̱o̱ynit je̱
ayo̱o̱va jayu kojkm juu' a̱tse'e n'ixp
njayejpp; ax pa̱n ta̱ts a̱tse'e jyapa̱na
je̱ meen mpu̱jkja je̱ vin'a̱a̱'nu̱n
ka̱jx, maktaaxk naxts a̱ts je̱'e̱ ve'e
nyaknu̱yojkijat.
9 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—U̱xyam xa ve'e tu̱jye'ya je̱
nu̱tso̱o̱ku̱n yaja tu̱jk, ku̱x je̱ Abraham
je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j xa mitse'eva. 10 Ku̱x
je̱'e̱ xa a̱tse'e nnu̱miimp je̱ts a̱tse'e
n'íxtat je̱tse'e nyaktso̱'o̱ktat pa̱n pa̱n
jatye'e to̱kih'ijttup, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Je̱ majk meen juu' ve'e tsó̱vax tukmu'a'ixmojkin

11 Namvaate'e je̱ jayu
du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e je̱ Jesús
vya'nu̱xjidi ya̱ tukmu'a'ixmojkin je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e tá̱mani vye̱'nada joma
ve'e je̱ Jerusalén je̱tse'e vyinmaaydi
je̱ts jatyji ve'e je̱ Nte'yam je̱
kyutojku̱n du̱yakmiinnit. 12 Jidu̱'u̱m
tse'e ña̱'mu̱xjidi:

—Jẹm xa ve'e y'ijt to'k
jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹ ọy
kẹ'xtkụn dụmạạt, jẹtse'e jékum
ñụjkx, jẹ'ẹ tse'e ñụnạjkx jẹtse'e
yakpạ́mụt yakkutojkpa, ụx'ọọk
tse'e vyimpijtnuvat. 13 Ka'anum
tse'e chạạ'n vye'na, van'it tse'e
dụyaxtsạạjv nụmajk jẹ tyoompa
jẹtse'e kạkjẹ'ẹ dụtukkạtạjkidi to'k
jẹ meen juu' ve'e tsọ́vax. Van'it
tse'e dụnụụjmidi: "Yaktonda ạts
yạ nmeen van'it paat ku ạtse'e
nvimpijtnuvat."
14 'Ax ka'a tse'e jẹ jyayu
chạkjụ y'ijt, mu'ẹjkjụdup
mujọt'aajnjụdupe'e jẹtse'e dụkẹjxti
jẹ kukạ́tsivada jẹtse'e jidụ'ụm
vya'andat: "Ka'a xa ạạtse'e
ntsạk jẹts ạạtse'e jẹ yaa'tyạjk
xyakkutojkjat."
15 'Ax yakpạạmjyamts jẹ'ẹ
ve'e yakkutojkpa. Van'it tse'e
vyimpijtnuva joma ve'e jẹ jyayu.
Ku tse'e jyẹ'yni, van'it tse'e
dụnụkẹjxi jẹ tyoompatạjk juu' ve'e
tyukkạtạjkidu jẹ myeen jẹtse'e
dụnụjávat pạn vinxụpe'e jẹ meen
tụdụyaknụyókada kạkjẹ'ẹ.
16 'Juu' tse'e muto'k, jidụ'ụmts
jẹ'ẹ ve'e vyaajñ: "Vintsạ́n, majk
nax xa ve'e tụñụyoka jẹ mmeen juu'
ạtse'e xtukkạtạjki." 17 Van'it tse'e
jẹ yakkutojkpa y'atsọọjvji: "Ọy xa
ve'e, ọy toompats mitse'e. Ọyame'e
vẹẹ'nji myaktukkạtạjki, ve'em
tse'e juu' xtun ax jo'n yaktsạk, jẹ'ẹ
kạjxts ạts mitse'e mpạ́mụt jẹtse'e
xyakkutojkjat majk kajpụn."
18 'Van'it tse'e jado'k vyaampa:
"Vintsạ́n, mugọọxk nax xa ve'e
tụñụyoka jẹ mmeen juu' ạtse'e
xtukkạtạjki." 19 Van'it tse'e
y'atsọọjvji: "Mugọọxk kajpụnts
mitse'e xyakkutojkjivat."
20 'Van'it tse'e jado'k ñụjẹ'yji
jẹtse'e vyaajñ: "Vintsạ́n, ụxyaja
xa ve'e yạ mmeen juu' ạtse'e
xtukkạtạjki. Jẹpts ạtse'e paayu
jạạtp nvintsoomni 21 kụx ntsạ'kip
ạts mitse'e jẹ'ẹ kạjx ku ve'e
mạkk myakkutuk; jẹ'ẹ xa mitse'e
m'amọ́tup juu' ve'e mkapụụmp,
jẹ'ẹts mitse'e mpạkmujkp juu'
ve'e mkavụjp." 22 Van'it tse'e
jẹ yakkutojkpa ñạ'mụxji: "Mits,
kọ'ọy toompa, jẹ m'ayook ạts
mitse'e ntuktọkimpayọ'ọyup. Pạn
mnụja'vip xa mitse'e jẹts mạkk
ạtse'e nyakkutuk jẹts jẹ'ẹ ạtse'e
n'amọ́tup juu' ạtse'e nkapụụmp,
jẹts jẹ'ẹ ạtse'e mpạkmujkp juu'
ạtse'e nkavụjp, 23 ¿tyạjx tse'e ạts jẹ
nmeen jẹ viijnk jayu xkatukkạtạjki
jẹtse'e dụyaknụyókat?, ax ve'emts
ạtse'e kụnyakmọọjy jẹ meen mạạt
jẹ myunụyojkin ku ạtse'e yaja
ntạk'aajy tụnvimpijtnuva."
24 'Van'it tse'e dụnụụjmi juu' ve'e
jẹm ve'nidup: "Pạjkjada yạ'ạ jẹ
meen jẹtse'e xmọ'ọdat juu' ve'e
majk jẹ meen dụmạạt." 25 Van'it
tse'e y'atsọọjvjidi: "Vintsạ́n, ¿ti
ka jẹ́pap yạ'ạ ve'e dụmạạda
majk jẹ meen?" 26 Van'it tse'e
jẹ yakkutojkpa y'atsạạjv: "Ve'em
xa ạts miitse'e nnạạjmada:
Pạn pạn xa ve'e juu' dụmạạt,
jaa'kyakmọ'ọpts jẹ'ẹ ve'e. Pạn
pạn tse'e juu' dụkajayẹjpp, pạn
vinxụp tse'e dụmạạda, yakpạjkjapts
jẹ'ẹ ve'e nụjom, jẹ'ẹ paat juu'
ve'e yụụ'n vẹẹ'n jyayẹjpp. 27 Ax
jẹ'ẹda juu' ạtse'e xtso'oxpạjktup
jẹtse'e dụkatsọkta jẹts ạtse'e

nyakkutojkjadat, yakminda jetse'e
yaja ats nvinkujk xyak'oo'kkáxtat."

Ku je Jesús tyajki jep Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ,
van'it tse'e je tyoo' dupajknuva
jetse'e jem Jerusalén jyaa'knujkx.
29 Je'yavaandup tse'e vye'nada joma
ve'e je kajpunda juu' ve'e duxaajta
Betfagé jets Betania, jempa ve'e
je Olivos Kopk, van'it tse'e je Jesús
dukejx numejtsk je y'ixpajkpada
30 jetse'e dunuujmidi:
—Najkxta xi pi'k kajpun kujx juu'
ve'e xi avinkujk. Ku tse'e mje'yadat,
jeja tse'e xpaa'ttat kuvuu'n to'k
je burro. Ni pánanumts je'e ve'e
kyatuktsuunaja. Mukéjadats
jetse'e xyakmíndat. 31 Pan
m'amotutúvijidup tse'e je jayu pan
tyajxe'e xmukéjada, ve'em tse'e
xnaajmadat: "Je Maja Vintsane'e
dutsojkp."
32 Van'it tse'e je y'ixpajkpa ñajkxti
jetse'e dupaatti ax jo'n je Jesús
ña'muxjidi.
33 Myukéjidup tse'e vye'nada
je burro, van'it tse'e je burro je
vyintsanda y'amotutúvijidi:
—¿Tyajx tse'e xmukéjada xi burro?
34 Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Je'e kajx ku ve'e je Maja Vintsán
dutsak.
35 Van'it tse'e duyaknajkxti joma
ve'e je Jesús jetse'e dujape'ndi je
burro maat je vyitta. Van'it tse'e
je Jesús duyakpejtti. 36 Vintso tse'e
je Jesús ñaxy, ve'em tse'e je jayu
duye'epta je vyit jeja too' kujk
joma ve'e je Jesús ñaxuva'añ. 37 Ax
ku tse'e dumutámidi jeja Olivos
Kopk váñuk viijn, van'it tse'e
nujom je jáyuda juu' ve'e je Jesús
dumaatvíttu, je'e tse'e makk
kojts'ukvaandu je xoojntkun maat
jetse'e je Nte'yam duyakmájidi
duyakjaanchidi je'e kajx ku ve'e
du'ixti je majin juu' ve'e je Jesús
tyuump. 38 Jidu'um tse'e vyaandi:
—¡Je Nte'yam je kyunoo'kxun
maat xa ya'a ve'e ya yakkutojkpa
juu' ve'e miimp je Maja Vintsán
kajx! ¡Je oy joot maat jets je majin
maat tse'e y'ijtnit je Nte'yam, juu'
ve'e jem tsapjootm!
39 Van'it tse'e ña'muxjidi je
fariseotajk juu' ve'e je numay jayu
myaatve'nidup:
—Yak'ixpajkpa, tuknaajma to'k
aaj xi jáyuda juu' ve'e mmaatvíttup
jetse'e y'amo'ottat.
40 Ax jidu'um tse'e je Jesús
y'atsoojvjidi:
—Ve'em xa ats miitse'e nnaajmada
jets pan amo'ttup xa ya'a ve'eda, je
tsaaj tse'e makk kojtspáktap.
41 Ku ve'e dumutámidi jem
Jerusalén, jetse'e je Jesús du'ix
je kajpun, van'it tse'e dunuyaaxy
je jerusaleenit jáyuda, 42 jetse'e
vyaajñ:
—¡Pan kuxvinmótuda xa
ve'e, uxyam ya xaaj, juu' ve'e
kumyak'ítjada oy joot! Ax ka'a
tse'e xvinmótuda, yu'uts je'e
ve'e y'it jeja miits mvinkujkta.
43 Je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e
je mtso'oxpajkpa duyaknaa'tóktat
je mkajpun jetse'e je naax juu'
ve'e je mkajpun dunaa'víttp, je'e
tse'e tyuktajva'atstap joma ve'e
ñayyo'otsjadat, 44 myak'oo'kjadapts
miits je'e ve'e maat je m'ónukta,
jetse'e je mjaajnda je mtajkta
dutukja'vikajxtinit, ni to'ka tse'e

je̱ tsaaj kyatánu̱t nu̱ka̱vyet, je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e xkanu̱jávada ku ve'e
je̱ Nte'yam mnu̱mínjada je̱tse'e
ku̱myaktso̱o̱kjidi.

Ku je̱ Jesús du̱yakvaach je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki
je̱p ma̱ja̱ tsapta̱ktaagujkp je̱tse'e
du̱vo̱jppitsumku̱jx nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e je̱p ajooydup ato̱o̱'ktup
vye'na, 46 je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Ve̱'e̱ tse'e a̱ts je̱
nta̱jk y'ijtnit je̱ ta̱jk joma ve'e je̱
jayu chapka̱ts." Ax ve'emts miits
ya̱'a̱ ve'e tu̱xpa̱a̱mdini ax jo'n
"je̱ aajntk joma ve'e je̱ me̱e̱'tspa
ñay'amókajada".
47 Jóvum xa̱a̱j tse'e je̱ Jesús
yak'ixpu̱k y'ijt je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp;
ax je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda ma̱a̱t
je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jkta
je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup
je̱ israeejlit jayu ma̱a̱t, je̱'e̱
tse'e du̱payo̱'ydup vintso̱ ve'e
ku̱du̱yakjay'o̱o̱'kjidi je̱ Jesús, 48 ax
ka'a tse'e du̱mutaayvaatti pa̱n vintso̱
ve'e ku̱du̱toondi, ku̱x nu̱jome'e je̱
jayu o̱y du̱'amo̱tunajxti juu' ve'e je̱
Jesús kyo̱jts.

Je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱ Jesús jyayejpp

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 To'k naxe'e je̱ Jesús je̱
nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱k
vye'na je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱tse'e
du̱vaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook,
van'it tse'e jye̱'ydi je̱ tee'ta̱jk je̱
vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts je̱ israeejlit je̱
myújit jáyuda, 2 je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Vaajnja a̱a̱ts pa̱n pa̱ne'e
tu̱mna̱'mu̱xju̱ je̱ts ya̱'a̱ ve'e xtónu̱t.
¿Pa̱ne'e ya̱ kutojku̱n mmo̱o̱jyjup?
3 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Nay ve'empats a̱tse'e nvaampa
je̱ts a̱tse'e x'atso̱o̱vduvat. 4 ¿Pa̱n
tse'e je̱ Juan je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju
je̱tse'e je̱ jayu du̱yakna̱pétu̱t, je̱
Nte'yame'e, ukpu̱ je̱ jayu ve'e?
5 Ax van'it tse'e du̱ko̱jtsmojkti.
Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Vintso̱se'e ku̱nva'numda?
Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts je̱
Nte'yame'e mo̱o̱jyju je̱ kutojku̱n,
jidu̱'u̱m tse'e xnu̱u̱jmimdat: "¿Tya̱jx
tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e je̱
Juan kyo̱jts?" 6 Ax pa̱n va'numdup
tse'e je̱ts je̱ jayu ve'e je̱ kutojku̱n
mo̱o̱jyju, xka'ts'o̱o̱'kumdapts
u̱u̱'m ya̱'a̱ ve'e ya̱ nu̱may jayu ku̱x
nayja'vijidinup ya̱'a̱ ve'e tyu̱va je̱ts je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa je̱'e̱
ve'e je̱ Juan y'ijt.
7 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi je̱ts ka'a
ve'e du̱nu̱jávada je̱ts pa̱n pa̱ne'e je̱
kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱ Juan je̱tse'e je̱
jayu du̱yakna̱pétu̱t. 8 Van'it tse'e je̱
Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Ka'ats a̱tse'e n'ava'nivat je̱ts
pa̱n a̱tse'e ya̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts
a̱tse'e ve'em ntun.

Je̱ ko̱'o̱y toompata̱jk tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱vaajnji je̱
jáyuda ya̱ tukmu'a'ixmojkin:
—To'k xa ve'e je̱ jayu du̱pu̱u̱jm je̱
tsaaydum kam. Van'it tse'e je̱ yoova
toompata̱jk du̱tukma̱a̱tko̱jtsmojkti
pa̱n vinxu̱pe'e tyukka̱da'akjadat
ku ve'e du̱pa̱kmóktat je̱ tsaaydum
ta̱a̱jm. Van'itts je̱'e̱ ve'e cha̱a̱'n,

ta'niva tse'e ñujkx. 10 Ku tse'e
je tsaaydum tok aats dupaaty,
van'it tse'e to'k je kyukátsiva
dukejx joma ve'e je yoova toompa
jetse'e du'amótuvut pan juu' ve'e
tukkadaakjup. Ax van'it tse'e
je yoova toompa dutsii'kti jetse'e
ve'emji duyakvimpijttini. 11 Van'it
tse'e je kam je vyintsán dukejxnuva
jado'k je kyukátsiva; ax nay
vanxúpjyam tse'e dutsii'ktuva
jetse'e dujomtoondi dutitoondi,
ka'a tse'e dutimooydi, jetse'e
dupakejxtini. 12 Jyaa'kkejx
tse'e jado'k je tsaaydum kam
je vyintsán jado'k je kyukátsiva;
ax yakxa'ajkiduva tse'e je yoova
toompa jetse'e dupavojptini.
13 'Van'it tse'e je tsaaydum
kam je vyintsán vyaajñ: "¿Tis
ats vine'e ntónup? Va'an xa ats
n'ite'e dukexu ats ya n'ónuk juu'
atse'e ooy ntuntsajkp. Ax kuts
je'e ve'e du'íxtat, vyintsa'agadapts
ijk je'e vine'e." 14 Ax ku tse'e
je yoova toompa du'ixti, van'it
tse'e ñavyaajnjidi: "Ya'a xa ve'e
tukkadakkáxjup ya tsaaydum
kam. Va'an duyak'oo'kumda jetse'e
nje'eimdat ya tsaaydum kam."
15 Van'it tse'e duyakpítsumdini
jem tsaaydum kam jootm jetse'e
duyak'oo'kti.
Van'it tse'e je Jesús
y'amotutúvijidi:
—¿Vintsose'e tyónjadat je
tsaaydum kam je vyintsán?
16 Jetse'e jyaa'kvaajñ:
—Je'yap xa je'e ve'e jetse'e
duyakjay'oo'kkáxjadat jetse'e je
viijnk yoova toompa dupámut.
Ku ve'e je jayu du'amotunajxti,
jidu'um tse'e vyaandi:
—¡Kudukayakjatye'e je Nte'yam!
17 Van'it tse'e je Jesús je jáyuda
duvin'ix, jetse'e dunuujmidi:
—Pan kudukayakjatye'e je
Nte'yam, ¿ti tse'e tyijp juu' ve'e
vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp?
Jidu'um tse'e vya'añ:
"Je oy tsaaj juu' ve'e je
pojtspatajk myasooktinu,
je'e tse'e ojts yakpum joma
ve'e dunuvinkopkikux je maja
tsaptakpats."
18 Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:
—Pan pan xa ve'e kítup jeja
tsakujx, tuktajikáxup tse'e; ax
pan pan tse'e jem ñi'kxm je tsaaj
naxkadaakp, je naxvay jo'n tse'e
tyaannit je jayu.

Je'e pane'e je kupa'mun yakmo'op
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ku ve'e je tee'tajk je vyintsanda
maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk
du'amotunajxti, van'it tse'e
du'ukmatsuvaandi tun jatyji
je Jesús kux ñuja'vidu ve'e jets
je'e kajxe'e ya tukmu'a'ixmojkin
dukajts; ax ka'a tse'e ve'em
dutoondi kux chaa'kidupe'e je numay
jayu.
20 Y'uk'íxtidup tse'e pan vintso
ve'e kuy'o'yi jetse'e je Jesús
kudupaamdi jem je yakkutojkpa
kya'm, je'e kajx tse'e du'ukkejxti je
katsuvaa'mpa juu' ve'e natyijjudup
jets tuv je'e ve'e je jyáyuvinda je
jyoojntykinda, y'uk'íxtidu ve'e pan
vintso ve'e kudujakkojtstókidi je
Jesús. 21 Jetse'e du'amotutúvidi:
—Yak'ixpajkpa, nnuja'vinup xa
aatse'e jets pyaatyp y'akeeguipe'e
juu' mitse'e mkajtsp jets juu'
ve'e je jayu mtuk'ixp, ka'ats

mitse'e pa̱n xviijnk'íx, tyúvam
xa mitse'e je̱ jayu je̱ Nte'yam
jye̱'e̱ xtuk'ix. 22 ¿Yakjajtype'e
u̱u̱'m je̱ mpava'nu̱namda je̱tse'e je̱
kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱t je̱ yakkutojkpa
César, ukpu̱ ka'a ve'e?
23 Ax ñu̱ja'vi tse'e je̱ Jesús vintso̱
ve'e je̱ ko̱'oy jo̱o̱t du̱jaye̱pta, je̱'e̱
ka̱jx tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jxts a̱tse'e xka̱tsu̱va̱a̱'nda?
24 Tuk'ixta a̱ts to'k je̱ meen.
Ku ve'e du̱mo̱o̱ydi, van'it tse'e
du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Pa̱n tse'e yam y'apa̱mnax, je̱ts
pa̱n tse'e yam xya̱a̱j yukja'a?
Je̱tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱ yakkutojkpa César ya̱'a̱ ve'e
jye̱'e̱.
25 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Mo̱'o̱dats je̱ César juu' ve'e
je̱ César jye̱'e̱ip je̱ts mo̱o̱yduvats je̱
Nte'yam juu' ve'e je̱ Nte'yam jye̱'e̱ip.
26 Ax ka'a tse'e y'o̱'yixjidi pa̱n
vintso̱ ve'e ku̱du̱yakko̱jtstó̱kidi ku
ve'e kya̱ts y'ijt je̱ja je̱ jayu vyinkujk;
atu̱va ato̱ki tse'e du̱tuktaandi je̱
y'atso̱'vu̱n, je̱tse'e y'amo̱'ttini.

Ku je̱ Jesús yak'amo̱tutu̱vi pa̱n joojntykpa̱jknuvape'e je̱ o̱o̱'kpa

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Je̱me'e je̱ saduceota̱jk juu' ve'e
je̱ Jesús du̱nu̱je̱'ydu. (Je̱ saduceota̱jk
tse'e vaandup je̱ts ka'a ve'e je̱
o̱o̱'kpata̱jk y'ukjoojntykpa̱jktinuvat
jado'k nax.) Van'it tse'e je̱ Jesús
du̱'amo̱tutúvidi:
28 —Yak'ixpa̱jkpa, ve'eme'e je̱
Moisés du̱jatyaajñ je̱ts pa̱n o̱o̱'kpe'e
to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱x
du̱masa̱'a̱k je̱tse'e ka'a pa̱n y'ónu̱k,
je̱ o̱o̱'kpa je̱ y'uts tse'e du̱pá̱kup je̱
ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk je̱tse'e je̱ y'ónu̱k
jye̱jat, ax je̱ myuto'k mix ónu̱k
tse'e taannup ax jo'n je̱ y'ajch je̱
y'ónu̱k ku̱y'ijt. 29 Ax nu̱vuxtojtu̱k
tse'e y'ijtti je̱ uts je̱ ajch. Ta̱'a̱xpa̱jk
tse'e je̱ ko̱o̱p ónu̱k, van'it tse'e
y'o̱o̱'kni. Ka'a tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱x
je̱ y'ónu̱k du̱yakje̱ji. 30 Van'it tse'e
je̱ myuto'k uts du̱pu̱jk je̱ ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xta̱jk, ka'ava tse'e je̱ y'ónu̱kta
jye̱ji, je̱tse'e y'o̱o̱'knuva. 31 Van'it
tse'e je̱ myume̱jtsk uts du̱pa̱jkpa je̱
ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk. Nay ve'empa tse'e
jyajttuva je̱ utsta juu' ve'e taandu,
o̱o̱'kka̱jxtinu tse'e nu̱vuxtojtu̱k
je̱ yaa'tya̱jk. Ax ni pa̱na tse'e je̱
y'ónu̱k du̱katukyakje̱ji je̱ ta̱'a̱xta̱jk.
32 U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
y'o̱o̱'knuva. 33 Ax kuuk tse'e je̱
o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat
jado'k nax, ¿pá̱nu̱kts vine'e tyu̱va
du̱nu̱da̱'a̱xap je̱ ta̱'a̱xta̱jk?, ku̱x va'an
nu̱vuxtojtu̱ke'e du̱pa̱jkti.
34 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'atso̱o̱jvjidi:
—Yaa'vya̱jkp ta̱'a̱xpa̱jkp xa ve'e
je̱ jayu yaja naxviijn; 35 ax je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e du̱vinmajtsju̱dup
je̱tse'e jyoojntykpa̱jktinuvat jado'k
nax ku ve'e je̱ nam it cho̱o̱'ndu̱ku̱t,
ka'a tse'e y'ukyaa'vya̱jktinit
ka'a tse'e y'ukta̱'a̱xpa̱jktinit, 36 je̱
Nte'yam je̱ y'ónu̱k xa je̱'e̱ ve'eda.
Ka'ats je̱'e̱ ve'e y'uk'o̱'yixjidinit
je̱tse'e y'o̱o̱'ktat ku̱x ve'em xa je̱'e̱
ve'e y'ijttinit ax jo'n je̱ Nte'yam
je̱ y'aangeles. 37 Ax je̱'e̱ ku ve'e
je̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat
jado'k nax, mko̱jtstuts miits je̱'e̱
ve'e je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp
juu' ve'e je̱ Moisés jyaay, joma ve'e
je̱ Nte'yam myuko̱jtsji je̱m ápit ku̱p
akojkm. Je̱p tse'e du̱ka̱ts je̱ts je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱ne'e du̱Nte'yamip je̱ Abraham,

je̱ Isaac, ma̱a̱t je̱ Jacob. 38 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e, Ntye'yamivapts je̱'e̱ ve'e je̱
jayu je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e
jaanchja'vijidu ku ve'e y'o̱o̱'ktini;
ka'a tse'e je̱ jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda
y'a̱a̱'ka, joojntykidupts je̱'e̱ ve'eda.
Je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jx tse'e
nu̱jom jyoojntykada.
39 Je̱me'e je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e na̱'mu̱xju̱du:
—Yak'ixpa̱jkpa, o̱y xa ve'e tu̱xka̱ts.
40 Ax je̱ jayu juu' ve'e
du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Jesús, ni pa̱na
tse'e kyo̱o̱'knayja'vijini je̱tse'e juu'
du̱jaa'k'amo̱tutú̱vat.

Je̱ David je̱ Mya̱ja̱ Vintsá̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—¿Vintso̱se'e je̱ jayu vya'anda
je̱ts je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j je̱'e̱
ve'e je̱ Cristo?, juu' ve'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit.
42 Viinm xa ve'e je̱ David du̱jatyaajñ
je̱p Salmo ku̱jxp:
Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱nu̱u̱jmi a̱ts
je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱n:
"A̱jxtu̱ku̱ yaja a̱ts n'aka'yu̱n pa'ayi
43 namvaat a̱tse'e nyakvintó̱kida pa̱n
pa̱n jatye'e mtso'oxpa̱jkju̱dup."
44 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David vyaajñ je̱ts je̱
Mya̱ja̱ Vintsá̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. Ax
ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknu̱java
je̱ts ka je̱ chaan je̱ kyo̱o̱jjyap je̱'e̱ ve'e
je̱ Cristo, je̱ Mya̱ja̱ Vintsa̱mpa je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Jesús du̱vintso̱'y je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Ax nu̱jom tse'e je̱ jayu
y'amo̱tunáxjada vye'na ku ve'e je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmidi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
46 —Myakkó̱pkadape'e o̱o̱y je̱
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jkta ku̱x
mvin'a̱a̱'nuvaajnju̱dup miits je̱'e̱ ve'e.
Je̱'e̱ xa ve'e du̱muvidu̱tuvaandup
je̱ ya̱a̱jnit vit je̱tse'e du̱tso̱kta je̱tse'e
yakko̱jtspo̱o̱'kxtat je̱ vintsa̱'kin
ma̱a̱t je̱p maa'y ja̱a̱tp. Tum je̱'e̱ ve'e
cho̱jktup je̱tse'e du̱tuktsa̱a̱nadat
je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e tum o̱o̱jyit
je̱p tsaptu̱jkp je̱ts joma ve'e je̱ ma̱ja̱
kay je̱ ma̱ja̱ uu'k. 47 Je̱ tya̱jk paat
tse'e du̱pa̱jkjada juu' jatye'e y'íxtup
jyaye̱jptup je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jkta;
ax jek tse'e chapko̱tsta, ve'em
tse'e du̱kayaknu̱ke̱'xnata̱kava'anda
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup.
Je̱'e̱ tse'e nu̱yojk je̱ tsaachpaatu̱n
yakmo̱o̱ydinup.

Je̱ ya̱x juu' ve'e pya̱a̱m to'k je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk

(Mr. 12.41-44)

21 Je̱p tse'e ma̱ja̱ tsaptu̱jkp
je̱ Jesús vye'na je̱tse'e
du̱'ix vintso̱ ve'e je̱ kumeen jayu
du̱pa̱mda je̱ myeen je̱m ya̱x apa̱jkin
jo̱o̱tm; 2 y'ixpa tse'e je̱ Jesús ku
ve'e to'k je̱ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk
du̱pu̱u̱jm me̱jtsk je̱ pi'k cobre meen.
3 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Tyúvam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts nu̱yojk
ya̱'a̱ ve'e ya̱ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk
tu̱du̱pu̱m je̱ ya̱x je̱ts ni ka'a ve'e
nu̱jom je̱ viijnk jáyuda; 4 ku̱x je̱'e̱da,
je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e tu̱du̱pa̱mda juu' ve'e
vinta'nu̱xju̱dup; ax ya̱ ayo̱o̱va, ta̱ts ya̱'a̱
ve'e du̱pa̱mka̱jxni je̱ tyukjoojntykin.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ts kutó̱kiyupe'e je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Je̱m tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpa
juu' ve'e du̱nu̱ko̱jtstu je̱ ma̱ja̱

tsaptakpats, vintso je'e ve'e tsújit
je tsaaj juu' je'e ve'e myaat jets je
paamduk juu' ve'e yakmooy je yax
kajx. Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
6—Je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e
kyutokikajxnit ya'a juu' miitse'e
uxyam m'íxtup, ni to'kats ya'a ve'e
ya tsaaj kyoo'ktaannit nukavyet.

Je nuja'vin juu' ve'e jéjap ku ve'e je itakax tyáminit

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Van'it tse'e je Jesús
du'amotutúvidi:
—Yak'ixpajkpa, ¿vin'it ya'a ve'e
jyátut ñáxut jets ti nuja'vints aatse'e
njayépup pan vin'it ya'a ve'e tyónjut
kyótsjut?
8 Jetse'e je Jesús vyaajñ:
—Myakkópkadape'e ooy ku
ve'e pan mnunvin'aa'njadat,
kux míndape'e numay juu' ve'e
natyijjadap jets ats je'e ve'e,
jetse'e vya'andat: "Ats xa je'e ve'e
je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam
vyinkoon jetse'e yakkutojknit.
Ta tse'e je xaaj jye'yni juu' ve'e
je Nte'yam ñupaajmtki." Jidu'um
tse'e vya'andat. Ax ka'a tse'e
xpanajkxtat. 9 Ax ku tse'e xmótudat
jets je atso'oxe'e toojnjup jetse'e
je jayu ñañupojtukjada, ka'a
tse'e mnavyinma'yunmo'ojadat,
kux nupaamdukani je'e ve'e
jetse'e ve'em tyónjut kyótsjut. Ax
ka'anumts je'e ve'e jye'ya vye'nat je
itakax.
10 Van'it tse'e dujaa'knuujmidi:
—Nacho'oxpákjadap xa ve'e je
jayu to'k nación jets jado'k nación,
to'k kutojkun jets jado'k kutojkun,
11 makk tse'e ooy tyun'ojxat, jéjap
tse'e je yooj jets je pa'am may
viijn, yak'íxup tse'e jem tsajviinm
je aja'vin je atsa'kin jets je újit
nuja'vin.
12 'Ax ka'anum tse'e ya'a
tyunju vye'nat, myakmátstapts
miitse'e jetse'e myakjomtóndat
myaktitóndat, myaknajkxjadap
tse'e jep tsaptujkp joma
ve'e myaktokimpayo'oydat,
myakpoxuntakpámdap tse'e jetse'e
myaknajkxjadat jeja je yakkutojkpa
vyinkujkta kuxe'e ats xjaanchjávada.
13 Ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut,
je'e tse'e m'itumo'ojadap jetse'e je
tuvakojtsun xpámdat ats kajx. 14 Ax
ka'a tse'e too'vajkp xpayo'oydat
pan ti ve'e mkótstap, 15 kux ats
miitse'e nmo'odap je vinma'yun jets
je ayook juu' ve'e mkótstap, ka'a
tse'e je mtso'oxpajkpa dupaa'ttat
ti ve'e mtuknu'aa'najadap,
ka'a tse'e dumutaayvaattuvat
vintso ve'e mkojtsumpijtuxjadat.
16 Mnuxa'aajadap tse'e je mtee' je
mtaak, mnuxa'aijidinuvap tse'e je
m'uts je m'ajch, je m'uts je mtsa'a,
je mjuu't je mmugo'ok, jets pan
pan jatye'e mmaatnayja'vijidup,
jetse'e je jayu myak'oo'kjadat.
17 Nujome'e je jayu mmu'ejkjidinit
mmujot'aajnjidinio kuxe'é ats
xjaanchjávada. 18 Ka'a tse'e
xvinmáydat, je Nte'yam tse'e
m'íxjadap mjayépjadap, ni vintsova
xa ve'e mkavintókidat. 19 Pan
mmuténidup tse'e je tsaachpaatun,
m'ijttinupts miitse'e je Nte'yam
maat.
20 'Ku ve'e x'íxtat ya Jerusalén
ñaa'vídutut maat je tojpataik,
nujávadats jets jatyji ve'e
kyutókiyut. 21 Van'it tse'e pan pan
jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it

jaat, va'an tse'e dukẽ'ẽkta jẽtse'e
ñajkxtat jẽm tonun viinm kopk
viinm. Jẽts pan pan jaty tse'e
vẽ'nadap jẽm kam jootm, ka'a tse'e
y'uktajkidinit jẽm kajpun jootm,
22 kux tsaachpaatunani jẽ'ẽ ve'e
vyẽ'nat van'it. Ve'em tse'e jyátut
jẽtse'e tyonkáxjut kyojtskáxjut
nujom juu' ve'e ijtp jẽp Kunuu'kx
Jatyán kujxp. 23 ¡Ayoov xa jẽ'ẽ ve'e
jẽ jyootta jẽ ta'axtajkta juu' ve'e
kanuva'ajtsap vẽ'nadap van'it jẽts
pan pan jatye'e yak'onuktsi'tstup
vyẽ'nat!, kux ooye'e jẽ
tsaachpaatun dutunyaknáxtat
juu' ve'e yaja naxviijn vẽ'nadap,
ooye'e jẽ Nte'yam jẽ tsaachto'nun
dutumpámut van'it. 24 eo'ktap tse'e
numay jẽp atso'ox jaatp, jẽmpa tse'e
pan pane'e yakmajtstinup jẽtse'e
duyaknajkxtinit viijnk it viijnk
naax pan vinxupe'e ya naxviijnit
it. Jẽts jẽ'eda pan pan jatye'e ka
jẽ israeejlit jáyuvap, ñutẽẽ'ndinup
tyuktẽẽ'ndinupts jẽ'ẽ ve'e ya
Jerusalén. Ve'em tse'e dutoondinit
van'it paat ku ve'e kyukáxat
jẽ tiempo juu' ve'e jẽ Nte'yam
ñupaajmtki jẽtse'e dujayéptat jẽ
majin pan pan jatye'e ka jẽ israeejlit
jáyuvap.

Vintso jẽ Cristo myiinnuvat

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 'Van'it tse'e jẽ mújit nuja'vin
jyéjat jẽ aampa xaaj kajx, jẽ aampa
po'o kajx, jẽts jẽ maatsa kajx. Ku
tse'e jẽ jayu ve'em du'íxtat, van'it
tse'e ooy tyuntsaachvinmapyáktat,
atuva atoki tse'e tyándat mukaxux;
namyu'ukpaajmjuduvap tse'e jẽ
maaxy naaj jẽtse'e pyoojmuknit
pyo'kxuknit. 26 Ax ve'em tse'e
jẽ tsa'aga kajx jẽ vyiijn jẽ y'aaj
duyakma'tkajxtinit jẽ jayu ku
ve'e duvinmáydat pan ti ve'e
tonuvaajnjup kotsuvaajnjup
yaja naxviijn, kux jẽ Nte'yam,
xyituyo'oyupts jẽ'ẽ ve'e jẽ makkin
juu' ve'e ya tsajmit it. 27 Van'itts
atse'e x'íxtat, ats, jẽ Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp, jẽts jẽm atse'e
nkada'aky vínuts jootm jẽ kutojkun
maat jẽts ooy jẽ majin maat. 28 Ax
ku tse'e ve'em du'ukva'anut,
pámdats makk aaj makk joot jẽtse'e
mpat'íxtat jẽm tsajm tsov, kux
táminup jẽ'ẽ ve'e jẽ tiempo jẽtse'e
mtso'oktat.

29 Va'nuxjuduva tse'e ya
tukmu'a'ixmojkin:
—Ixta jẽ higo kup, ukpu otyi
viijnk kupa. 30 Ku xa ve'e jẽ y'aajy
pyitsum'ukvaannuva, mnuja'vidupts
miitse'e jẽts támani ve'e jẽ xakopk.
31 Ax nay ve'empats jẽ'ẽ ve'e ku
ve'e x'íxtat jẽts toojnjup kojtsjupe'e
juu' atse'e nkajtsp, nujávadats jẽts
táminup jẽ'ẽ ve'e jẽtse'e jẽ Nte'yam
jẽ kyutojkun duyakmiinnit.

32 'Tyúvamts ats miitse'e
nnaajmada jẽts nujom ya'a ve'e
tyónjut kyótsjut namka'ana ve'e
y'oo'kkáxta jẽ jayu juu' ve'e uxyam
joojntykidup. 33 Káxup náxup tse'e
ya tsajmit it jẽts ya naxviijnit it;
ax ats jẽ nkats jẽ n'ayook, ni jẽ
vin'ítats jẽ'ẽ ve'e kyapaa'náxut.

34 'Mnay'íxjadapts miitse'eda, ka'a
tse'e mkañáxtat m'oknáxtat, ka'a
tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, ka'a
tse'e xtsóktat jẽ naxviijnit jẽ kyo'oy
jẽ'ẽ. 35 Pan ka'a tse'e mnay'íxjada,
kavinmaayp tse'e mvẽ'nadat jẽ xaaj
ku atse'e nmiinnuvat, ve'em tse'e
m'íttat ax jo'n jẽ tánuk juu' ve'e

taamp jep kutyay jaatp kuxe'e
dukanujava jets je y'oo'kun je'e
ve'e y'anajkxip. Ve'em tse'e y'íttat
nujom je jayu juu' ve'e tsuunidup
to'k it to'k naxviijn je xaaj ku
atse'e nmiinnuvat. 36 Ijtp tse'e
mnakyujoojntykajadat jetse'e
mtsapkótstat, jetse'e ve'em je makk
aaj je makk joot xjayéptat ku ve'e
ve'em tyónjut kyótsjut jets atse'e
xvinténadat to'k aaj to'k joot, ats, je
Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
37 Xuujun tse'e je Jesús yak'ixpuk
y'ijt jep maja tsaptujkp, ax tso'op
tse'e ñujkx jem Olivos Kopk
viindum. 38 Ax jóvum tse'e je
numay jayu japyji jye'yada jep maja
tsaptujkp jetse'e du'amotunáxtat.

Ku je israeejlit jayu dukojtsmojkti jetse'e je Jesús dumátstat

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 Táminup tse'e vye'na
je xaaj ku ve'e yakkay
je tsapkaaky juu' ve'e je levadura
dukamaat, je pascua xaajts
je'e ve'e. 2 Van'it tse'e je tee'tajk
je vyintsanda maat je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk du'ixti
dupayo'ydi pan vintso ve'e je
Jesús duyakjay'oo'kjadat. Ax ka'a
tse'e ve'em dutoondi jeja je jayu
vyinkujk kux cha'kidupe'e je numay
jayu.
3 Van'it tse'e je Satanás tyajki
jem je Judas jya'vin kajxm, je'e
juu' ve'e duxaajiva Iscariote, je'ets
je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu'
ve'e numakmejtsk ijttu. 4 Je'e tse'e
ojts dumaatnakyótsjada je tee'tajk
je vyintsanda jets je tsaptujkpit
yak'ixpajkpatajk pan vintso ve'e
dupámut je Jesús jem je'e kya'mda.
5 Ax ooy tse'e dutuntukxoojntkti
jetse'e dutukvinva'nidi jets
myo'odape'e je meen. 6 Ñu'atso'vi
tse'e je Judas. Van'it tse'e
du'ixti'ukvaajñ pan vintso ve'e
y'óyat jetse'e je Jesús dupámut jem
je'e kya'mda ku ve'e numay je jayu
maat kyave'nat je Jesús.

Je Maja Vintsán je y'a'ox

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7 Ku ve'e je xaaj dupaaty ku ve'e
yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je
levadura dukamaat jetse'e yakju'kx
je carnero juu' ve'e yak'oo'ktup
pascua xaaj, 8 van'it tse'e je Jesús
dukejx je Pedro maat je Juan,
jetse'e vyaajñ:
—Najkxu x'apaamdukada uu'm je
mpaascua xaaj a'ox.
9 Van'it tse'e y'amotutúvijidi:
—¿Jómase'e xtsak jets aatse'e
n'apaamdukat?
10 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Ku ve'e mtákadat jem
kajpun jootm, van'it tse'e
xmaatnavyaa'tjadat to'k je yaa'tyajk
juu' ve'e to'k tsiv je naaj dupavijtsp.
Panajkxtats je'e. Pan joma tujk
tse'e tyaka, 11 jeja tse'e je kutajk
xnaajmadat: "Je yak'ixpajkpa
ve'e vaamp: ¿Joma ve'e je it
joma atse'e ntukmaatyaknáxtat je
n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox?"
12 Van'it tse'e mtuk'íxjadat to'k je
maja cuarto juu' ve'e jep mumejtsk
nukavyet kujxp, joma ve'e pu'uk
avaada. Jep tse'e x'apaamdukadat
je a'ox.
13 Van'it tse'e ñajkxti jetse'e
dupaatti nujom ax jo'n je Jesús

ña'muxjidi. Jetse'e du'apaajmtkidi je
pascua xaaj a'ox.
14 Ku ve'e dupaatni je a'ox aats,
van'it tse'e je Jesús je ñumakmejtsk
kukátsivada dumaatnajxy kaayva.
15 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ooy atse'e ntuntsak jets
ats miitse'e ntukmaatkáydat ya
pascua xaaj a'ox namka'ana atse'e
n'aa'k, 16 kux ve'em xa ats miitse'e
nnaajmada jets ka'a atse'e n'ukkaaynit
ya pascua xaaj a'ox, van'ítnume'e
ku ve'e jado'k nax nka'yumdinuvat je
a'ox jem je Nte'yam kyutojkun jootm.
17 Van'it tse'e to'k je tuk'a'ooguin
dukaajn, jetse'e je Nte'yam
dukukojtsji, jetse'e vyaajñ:
—Matsta ya tuk'a'ooguin jets
tuk'oogada, 18 kux ve'em xa ats
miitse'e nnaajmada jets ka'a
atse'e n'uk'ooknuvat je tsaaydum
pa'ajk naaj, van'ítnume'e ku ve'e je
Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit.
19 Van'it tse'e dukaajn je tsapkaaky
jetse'e je Nte'yam dukukojtsji.
Van'it tse'e dutojkva'kxy, jetse'e
dumooydi, jetse'e vyaajñ:
—Ya'a je'e ve'e ats je nni'kx je
nkopk juu' atse'e nmasoo'okup miits
je m'o'yin kajxta ku atse'e n'oo'kut.
Tonda tse'e ve'em jets atse'e
xjaa'myétstat.
20 Ku ve'e y'a'oxikajxti, van'it tse'e
dukoompa je tuk'a'ooguin, jetse'e
vyaajñ:
—Juu' ve'e ya tuk'a'ooguin myaat,
je nam kojtstánts ya'a ve'e. Kux
ku atse'e nmasoo'okut ya nnuu'pun,
ku ats miitse'e nku'oo'kadat,
nyaktaajnjadapts ats miitse'e je nam
kojtstán.
21 'Ax je jayu juu' atse'e xpámup
jem je jayu kya'm juu' atse'e
xtso'oxpajktup, je'ets atse'e
nmaatkaayp. 22 Ax je'emts atse'e
mpanujkxp je too' juu' atse'e je
Nte'yam xtuknupaajmtki, ats, je
Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp; ax
ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu'
atse'e xpámup jem je jayu kya'm
juu' atse'e xtso'oxpajktup.
23 Van'it tse'e ñay'amotutúvijidi
vimpit atuj pan pan je'e n'ite'e.

**Ku ñatyukkojtsvintsoojvjidi
pan pane'e dunumájip**

24 Van'it tse'e ñakyojtsvintsoojvjidi
pan pane'e aje'ejyjida dunumájip.
25 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Je'eda pan pan jatye'e
yakkutojktup juu' ve'e ka je
israeejlit jáyuvapta, makk tse'e
je kyutojkun dupamda; jets je'e
pan pan jatye'e dunumájidup je'e
maatta, vaandup tse'e jets oy jayu
je'e ve'eda. 26 Ax ka'ats miitse'e
mve'emada. Kux pan pane'e miitsta
dujaa'knumájip, ve'emts je'e ve'e
ñapyámjut ax jo'n je toompa kuy'ijt.
27 Kux ¿pane'e dujaa'knumájip, je'e
juu' ve'e ajxtkp kaayva, ukpu je'e
juu' ve'e mutoojnjup? ¿Ka je'ep
n'ite'e juu' ve'e ajxtkp kaayva?
Ax yájats atse'e n'it miits maatta,
nmutoondupts ats miitse'eda.
28 'Miits xa ve'e m'ijttup ats
maat ku atse'e je kooyjáyuvap
x'ukyaktokimpakuva'añ. 29 Ve'em
ax jo'n atse'e je nTee' xmooj
je kutojkun, nay ve'emts ats
miitse'e nmooyduva je kutojkun
jetse'e m'ijttinit jem ats nkutojkun
jootm, 30 jets atse'e nmaatkáydat
nmaat'oo'ktat, m'ajxtktuvapts
miitse'eda jem kutojkun tsuujntkun
kajxmda jetse'e xtokimpayo'oydat

je̱ makme̱jtsk jäkäʼä juuʼ veʼe je̱
israeejlit jáyuda.

Ku je̱ Jesús du̱ʼavaʼni je̱ts je̱ Pedro veʼe kanatyukpäkjup

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 Ñu̱u̱jmiva tseʼe je̱ Jesús je̱ Simón
Pedro:
—Simón, Simón, amo̱tu xa
miitseʼe je̱ Satanás mjayépjada
je̱tseʼe du̱íxu̱t pa̱n vintso̱ veʼe
myaktokintónjadat. 32 Ax tä̱ts ä̱ts
mitseʼe nnu̱tsapkäts je̱ts mäkk
mitseʼe je̱ Nteʼyam xjaanchjávat.
Ax kuts mitseʼe mnapyäjmjinuvat
ä̱ts määt, kojtsmákkats je̱ mʼutsta je̱
mʼajchta.
33 Vanʼit tseʼe je̱ Simón Pedro
ña̱ʼmu̱xji:
—Mäjä Vintsán, nnayjaʼvijup xa
ä̱tseʼe je̱ts ä̱tseʼe nnäjkxu̱t mits
määt je̱p poxu̱ntu̱jkp je̱ts ä̱ts mitseʼe
nmäätʼoo̱ʼku̱t.
34 Vanʼit tseʼe je̱ Jesús ña̱ʼmu̱xji:
—Pedro, veʼemts ä̱ts mitseʼe
nnu̱u̱jma je̱ts u̱xyam ya̱ tsooj,
kaʼanumeʼe je̱ naʼatseev yʼayaʼaxy
vye̱ʼnat, mutoojk náxipts ä̱ts mitseʼe
xkanatyukpu̱kju̱ vye̱ʼnat.
35 Vanʼit tseʼe je̱ Jesús
yʼamotutúvijidi:
—Ku ä̱ts miitseʼe mpake̱jxti ka je̱
apäjkin määtap, ka je̱ meen määtap,
ka je̱ kaʼäjk määtap, ¿mkaʼijtu̱xju̱du
tseʼe juuʼ?
Vanʼit tseʼe yʼatsoojvjidi:
—Kaʼa xa äätseʼe ti xkaʼijtji.
36 Vanʼit tseʼe yaknu̱u̱jmidi:
—Ax u̱xyam, pa̱n pa̱n tseʼe je̱p
je̱ yʼapäjkin, vaʼan tseʼe du̱vitsu̱,
nay veʼempa tseʼe pa̱n pa̱neʼe je̱p
je̱ myeen, vaʼan tseʼe du̱vijtspa. Pa̱n
pa̱n tseʼe du̱kamäät je̱ yajkxy tsojx,
vaʼan tseʼe du̱tä̱äʼku̱ je̱ vyitä̱niʼkx
je̱tseʼe du̱jóyu̱t. 37 Ku̱x veʼem xa
ä̱ts miitseʼe nnääjmada je̱ts tun
vinkopk je̱ʼe̱ veʼe je̱tseʼe tyónju̱t juuʼ
veʼe je̱ Kunuuʼkx Jatyán kyäjtsp ä̱ts
käjx. Jidu̱ʼu̱m tseʼe vyaʼañ: “Veʼem
tseʼe yaktuujn ax joʼn je̱ mäjä tokin
ku̱du̱tuujn.” Nu̱jom vinxu̱peʼe javyet
ä̱ts käjx, tónjup kótsjupts je̱ʼe̱ veʼe.
38 Vanʼitts je̱ʼe̱ veʼe vyaandi:
—Mäjä Vintsán, u̱xyaja xa veʼe
me̱jtsk ya̱ yajkxy tsojx.
Vanʼit tseʼe yʼatsääjv:
—Nvaatani vanxu̱p.

Ku je̱ Jesús chapkäjts je̱p Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Vanʼit tseʼe je̱ Jesús pyítsum
je̱p je̱tseʼe ñu̱jkx je̱m Olivos Ko̱pk
viindum, veʼem ax joʼn du̱tún yʼijt,
panäjkxju̱du tseʼe je̱ yʼixpäjkpatäjk.
40 Ku veʼe jye̱ʼydi joma veʼe je̱ it,
vanʼit tseʼe je̱ Jesús ña̱ʼmu̱xjidi:
—Tsapko̱tsta je̱tseʼe mkakaʼadat
je̱p tokin jäätp.
41 Vanʼit tseʼe apu̱k ñu̱jkx jadoʼk
kaʼachum, je̱tseʼe kyoxkteni, je̱tseʼe
chapkäjts. 42 Jidu̱ʼu̱m tseʼe vyaajñ:
—Tata, pa̱n mtsäjkp xa mitseʼe,
kadi xyakjaty je̱ts ä̱tseʼe ya̱
tsaachpaatu̱n xtukkäda̱ʼaku̱t. Ax ka
je̱ʼe̱p tseʼe mtónup juuʼ ä̱tseʼe ntsäjkp;
je̱ʼe̱ veʼe mtónup juuʼ mitseʼe mtsäjkp.
43 Vanʼit tseʼe toʼk je̱ tsapjoootmit
ángeles kyädaaky je̱tseʼe
kyojtsmákkiji. 44 Ax ku tseʼe
ooy tyunʼanooʼkxini, vanʼit tseʼe
nu̱yojk mäkk chapkäjts, yaaxp aaj
yaaxp joot, veʼem tseʼe je̱ pyúxu̱k
ñaxkädaaky ax joʼn je̱ mújit
nu̱u̱ʼpu̱n taʼkxy ku̱yʼijt joʼn.
45 Ku veʼe chapkojtsku̱jx, vanʼit
tseʼe vyimpijt joma veʼe je̱

y'ixpajkpatajk, tádamts je'e ve'eda
je tsooj pyatkajxjidini vye'na je'e
kajx ku ve'e je tsaachvinma'yun
yak'ayonuktajkijidini. 46 Van'it tse'e
dunuujmidi:
—¿Tyajxse'e mma'ajta? Pojtukta
jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat
jep tokin jaatp.

Ku je Jesús yakmajch

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na
ku ve'e numay je jayu jye'ydi. Ax
juu' tse'e Judas duxaaj, je'ets
je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu'
ve'e numakmejtsk ijttu, je'e tse'e
duvintoo'vajkip je jáyuda. Van'it
tse'e je Jesús duvinkutami jetse'e
dutsuu'kx. 48 Van'it tse'e je Jesús
ña'muxji:
—Judas, ¿to'k je tsuu'kx maat
atse'e xpaamnit jem je jayu kya'm
juu' atse'e xtso'oxpajktup?, ats, je
Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
49 Ku ve'e du'ixti ti ve'e toojnjup
kojtsjup je jáyuda juu' ve'e
ijttu je Jesús maat, van'it tse'e
du'amotutúvidi:
—Maja Vintsán,
¿ntso'oxpajkumdupe'e ya jáyuda
maat ya tsojx?
50 Van'it tse'e nuto'k je y'ixpajkpa
dukuspojxji to'k je y'aka'yun taatsk
juu' ve'e dutoojnjip je tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta.
51 Ax jidu'um tse'e je Jesús ña'muxji:
—Maso'okta, nvaatani ve'e
vanxup.
Van'it tse'e je Jesús dutaajn
je toompa je tyaatsk jetse'e
duyakjotkadaakni. 52 Van'it tse'e
dunuujmi je tee'tajk je vyintsanda,
je tsaptakmutoompatajkta, maat je
israeejlit je myújit jáyuda, je'e juu'
ve'e je'ydu jetse'e myajtsjidinit:
—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda je
yajkxy tsojx maat jets je kup maat
ax jo'n atse'e je mee'tspa kun'ijt?
53 Jóvum xaaj xa atse'e tun'it miits
maatta jep maja tsaptujkp, ka'ats
atse'e xmajtsti van'it; ax uxyam
tse'e je Nte'yam myakjajtuxjada jets
atse'e xmátstat, uxyam tse'e tyónjut
kyótsjut ax jo'n dutsokta pan pan
jatye'e yakkutojktup jeja akoo'ts it
jaat.

Ku je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Van'it tse'e je Jesús dumajtsti
jetse'e duyaknajkxti jep je tee'
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
tee'tajkta tyak'ap, ax jékum tse'e
je Pedro pya'ux'ookaja. 55 Jep
tse'e je tsaptakmutoompatajk
taagujkp dupaamdi je jaajn jetse'e
dunaa'ajxtkvítti, ax jep tse'e je Pedro
dumaatxámda. 56 Van'it tse'e to'k je
jajtspa y'ixji ku ve'e xyamy jetse'e
dumu'ix dumupejt, jetse'e vyaajñ:
—Myaatvíttpap xa ya'a ve'e tuy'it
ya Jesús.
57 Ax ka'a tse'e je Pedro
dunatyukpajkji je Jesús. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ats ya'a ve'e n'ixa.
58 Veen tse'e je it ñajxy jetse'e
jado'k je jayu y'íxjuva. Van'it tse'e je
jayu vyaajñ:
—Mmaatvíttpap xa mits ya'a ve'e
tuy'it.
Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Ka'a xaja, ka'a xa ats ya'a ve'e
nmaatvídut tuy'it.

59 To'k hora jo'n tse'e je̱ it
jyaa'knajxy, van'it tse'e jado'k je̱
jayu vyaampa:
—Tun nu̱java xa ve'e, jémam
xa ya̱'a̱ ve'e tu̱du̱ma̱a̱tvídu̱t, ku̱x
galiléait jáyuva ya̱'a̱ ve'e.
60 Van'it tse'e je̱ Pedro vyaajñ:
—Ka'a xa a̱tse'e nnu̱java pa̱n ti
ve'e mka̱jtsp.
Ko̱jtspna tse'e je̱ Pedro vye'na,
van'it tse'e to'k je̱ na'atseev
y'ayaaxy. 61 Van'it tse'e je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱n y'ixu̱mpijt je̱tse'e je̱ Pedro
du̱vin'ix. Van'it tse'e je̱ Pedro
du̱jaa'myejts je̱ts jidu̱'u̱me'e je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱n ña̱'mu̱xji: "Ka'anume'e je̱
na'atseev u̱xyam ya̱ tsooj y'aya'axy
vye̱'nat, mutoojk náxipts a̱ts mitse'e
xkanatyukpu̱kju̱ vye̱'nat." 62 Van'it
tse'e je̱ Pedro pyítsumni je̱tse'e o̱o̱y
tyuntsaachvinma'yu̱nyaaxy.

Ku je̱ Jesús yaknu̱xiik yaktukxiik

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Je̱ jáyuda pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Jesús du̱'ix'ijttu, ñu̱xiiktu
tyukxiiktu tse'e, je̱tse'e
du̱tsii'kti, 64 du̱vintsoomdi, je̱tse'e
du̱'akupa̱'kxidi, je̱tse'e vyaandi:
—Nu̱kó̱tsu̱ts n'it pa̱ne'e tu̱mtsii'kju̱.
65 May nax tse'e
du̱jaa'kvinko̱jtspe̱jtti.

Ku je̱ Jesús du̱vinteni pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱ma̱jidup je̱p tsaptu̱jkp

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Ku ve'e je̱ it jyajtk, van'it
tse'e ña̱y'amojkijidi je̱ israeejlit
je̱ myú̱jit jáyuda, je̱ tee'ta̱jk je̱
vyintsa̱nda, ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jkta, je̱tse'e
du̱yakna̱jkxti je̱ Jesús joma
ve'e ña̱y'amókajada. Je̱p tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
67 —Vaajnja a̱a̱ts pa̱n mitse'e
je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit.
Je̱tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n vaamp xa a̱tse'e je̱ts ve'em,
ka'ats a̱tse'e xjaanchjávadat. 68 Pa̱n
n'amo̱tutú̱vidupts a̱ts miitse'e juu',
ka'ats a̱tse'e x'atsó̱vdat je̱ts ka'ats
a̱tse'e xmaso̱'o̱ktat. 69 U̱xyamts
a̱tse'e ntsu̱u̱ni'ukva'anu̱t je̱ja je̱
Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi, juu' ve'e
nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp, a̱ts, je̱ Jayu
Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
70 Van'it tse'e anañu̱joma
y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Tits, mits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k?
Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱'e̱ xa a̱tse'e, ve'em ax jo'n
tu̱xko̱tsta.
71 Van'it tse'e vyaandi:
—¿Tya̱jxts u̱u̱'me'e
nja̱a'ktso̱jkumda pa̱ne'e du̱'ixtu
du̱mó̱tudu juu' ve'e tyoon
kyo̱jts ka ó̱yap? U̱u̱'mam xa ve'e
tu̱n'amo̱tunajxumda ku ve'e viinm
tu̱vya'añ.

Ku je̱ Jesús je̱ Pilato du̱vinteni

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 Van'it tse'e tyenika̱jxti
je̱tse'e du̱yakna̱jkxti je̱
Jesús je̱m je̱ Pilato vyinkojkm. 2 Je̱m
tse'e du̱nu̱xa̱'a̱i'ukvaandi. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaandi:
—Ta̱ a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e n'ix mpaa'ty
je̱tse'e a̱a̱ts je̱ njayu du̱yakyoojmu̱k
du̱yak'ajxu̱k, ve'em tse'e vya'añ je̱ts
ka'a a̱a̱tse'e je̱ kupa̱'mu̱n nmo̱'o̱t
je̱ rómait yakkutojkpa, vaampap

tse'e jẹts jẹ̱ Criistuk ya'a̱ ve'e,
yakkutojkpu̱k ya'a̱ ve'e.
3 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato
du̱'amọtutu̱vi jẹ̱ Jesús:
—¿Mitse'e jẹ̱ Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa?
Jẹtse'e jẹ̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Jẹ'ẹ̱ xa a̱tse'e, ve'em ax jo'n
tu̱xka̱ts.
4 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato du̱nu̱u̱jmi jẹ̱
tee'ta̱jk jẹ̱ vyintsa̱nda jẹts jẹ̱ nu̱may
jayu:
—Ka'a xa a̱ts ya'a̱ ve'e ti tọkin
mpaatyja.
5 Ax nu̱yojk tse'e
du̱jaa'knu̱vampẹjtti. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaandi:
—Yakyoojmu̱kp yak'ajxu̱kp xa
ya'a̱ ve'e nu̱jom a̱a̱ts jẹ̱ njayu ma̱a̱t
juu' ve'e tyuk'ixp. Jẹ̱m tse'e ve'em
du̱tún Galilea jẹts yaja paat tse'e
ve'em du̱toompa.

Ku jẹ̱ Jesús jẹ̱ Herodes du̱vinteni

6 Ku ve'e jẹ̱ Pilato du̱'amọtunajxy,
van'it tse'e du̱'amọtutu̱vi pa̱n
galiléait jayu jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Jesús. 7 Ku
ve'e yaknu̱u̱jmi jẹts ve'em, van'it
tse'e du̱kejx joma ve'e jẹ̱ Herodes,
jẹ̱ galiléait yakkutojkpa jẹ'ẹ̱ ve'e
y'ijt, jẹmts jẹ'ẹ̱ ve'e Jerusalén
vye'niva van'it ku ve'e jẹ̱ xa̱a̱j
tyunju̱. 8 Ọọy tse'e tyunxọọjntk jẹ̱
Herodes ku ve'e jẹ̱ Jesús du̱'ix, ku̱x
jẹ́mani ve'e du̱ja'ixuva'añ ku ve'e
jẹ̱ ka̱ts du̱mọtu jẹts ti ve'e tyuump
kya̱jtsp jẹts jẹ'ẹ̱ ve'e y'ixuvaampy
jẹtse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ ma̱jin du̱tónu̱t.
9 May viijnts jẹ'ẹ̱ ve'e juu' jaty
du̱'amọtutu̱vi; ax ni vinxu̱pa tse'e
jẹ̱ Jesús kyah'atsọọjvji. 10 Jẹ̱m tse'e
vye'niduva jẹ̱ tee'ta̱jk jẹ̱ vyintsa̱nda
ma̱a̱t jẹ̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk,
jẹ'ẹ̱ tse'e ma̱kk tunnu̱vampẹjtju̱dup.
11 Van'it tse'e jẹ̱ Herodes ma̱a̱t
jẹ̱ tyojpata̱jk du̱jomnu̱u̱jmidi
du̱tinu̱u̱jmidi jẹ̱ Jesús jẹtse'e
du̱nu̱xiikti du̱tukxiikti. Van'it tse'e
du̱xọjxti ma̱a̱t jẹ̱ ọọjyit vit ax jo'n jẹ̱
yakkutojkpa ñaxya̱xju̱. Van'it tse'e jẹ̱
Herodes du̱tuknu̱kẹjxu̱mpijtnuva jẹ̱
Pilato. 12 Jẹ̱ xa̱a̱jjyam tse'e jẹ̱ Pilato
jẹts jẹ̱ Herodes ñayja'vi'ukvaajnjidi,
ku̱x namyu'ẹjkju̱dupe'e y'ijtti.

Ku jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ọọ'ku̱n kyutujk

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

13 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato
du̱yakjayyaxmojkjidi jẹ̱ tee'ta̱jk jẹ̱
vyintsa̱nda ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e
jẹ̱ kutojku̱n du̱jayẹjptup, ma̱a̱t jẹ̱
nu̱may jayu, 14 jẹtse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Miits xa a̱tse'e tu̱xtuknu̱minda
ya̱ jayu ku ve'e mva'anda jẹts
yakyoojmu̱kp yak'ajxu̱kp ya'a̱
ve'e jẹ̱ nu̱may jayu. Ax yájats a̱ts
ya'a̱ ve'e juu' tu̱n'amọtutu̱vikux
miits mvinkujkta, ax ta̱ tse'e
xmọ́tuda jẹts ka'a a̱ts ya'a̱ ve'e ti
tọkin tu̱mpaatyja juu' miits ya'a̱
ve'e mtuknu̱xa'a̱idup; 15 ka'ava
ve'e jẹ̱ Herodes, ku̱x ta̱ xa a̱tse'e
xtuknu̱kẹjxu̱mpijtnuva. U̱xẹja tse'e
xmọ́tuda, ka'ats ya'a̱ ve'e tu̱du̱tún
juu' ve'e jẹ̱ ọọ'ku̱n du̱vinmajtsjup.
16 Nyakjachaachpaa'tjupts a̱ts ya'a̱
ve'e, van'itts a̱tse'e nmasọ'ọku̱t.
17 Ax vimpaascua xa̱a̱j tse'e jẹ̱
Pilato du̱jajtymasa̱'a̱k y'ijt to'k jẹ̱
poxu̱nta̱kjayu. 18 Van'it tse'e jẹ̱ jayu
y'aa'mitaakti, jẹtse'e vyaandi:
—Va'an du̱'a̱a̱'ku̱, jẹ'ẹ̱ xa a̱a̱tse'e
ntsa̱jkp jẹts a̱a̱tse'e xmasọọkjat jẹ̱
Barrabás.
19 Jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e jẹ̱ Barrabás
yakpoxu̱nta̱kpu̱u̱jm ku̱xe'e jẹ̱ jayu

duyaknañupojtukju jem kajpun
kajxm jets je'e kajx ku ve'e
yakjayu'aa'k. 20 Jyatsojk tse'e je
Pilato jetse'e dumasoʼokut je Jesús,
je'e kajx tse'e dumukojtsnuva je
jayu jado'k nax. 21 Ax nuyojk tse'e
y'aa'mitaakti:
—Yakcruuzpétu, yakcruuzpétu.
22 Ax mutoojk nax tse'e je Pilato
jidu'um ña'muxjidi:
—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a
ve'e tudutún? Ka'a xa ats ya'a ve'e
mpaatyja je tokin ti ya'a ve'e
kyu'oo'kap. Nyakjachaachpaa'tjupts
ats ya'a ve'e, van'itts atse'e
nmasoʼokut.
23 Ax nuyojkts je'e ve'e
dutun'amótudi jetse'e cryuuzpétut je
Jesús. Kux makke'e ooy tyunkojtsti je
jáyuda jets je tee'tajk je vyintsanda,
o'yixjudu tse'e juu' ve'e y'amótudu,
24 je'e tse'e je Pilato tyoon juu' ve'e
je jayu chojktu. 25 Ax ve'em tse'e
dumasaak naspaka je jayu juu' ve'e
poxuntaktsuuni je'e kajx ku ve'e je
jayu duyaknañupojtukji jets je'e kajx
ku ve'e yakjayu'aa'k; ax je Jesús,
jem tse'e je tojpa kya'm dupaamdini
jetse'e duyakcruuzpéttat.

Ku je Jesús cryuuzpejt

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Jem tse'e cruuzpejtpa
duyaknajkxta vye'na je Jesús, van'it
tse'e dumajtsti to'k je ciréneit
jayu, Simón je'e ve'e xyaaj, jemts
je'e ve'e kam jootm chaa'n, jetse'e
dutukpakaaydi je Jesús je cryuuz,
jetse'e je Jesús duyaktoo'vajkti,
jetse'e duyak'ux'ookidi je Simón
maat je cruz.
27 Numay tse'e je jayu
pyanajkxjidi jets numay
je ta'axtajk juu' ve'e yaaxtup
tsaachvinmaaydup je Jesús kajx.
28 Van'it tse'e je Jesús vya'kumpijt
jetse'e ña'muxjidi:
—Jerusaleenit ta'axtajkta, kadi
ats miits xnuya'axta, nañuya'axjada
miits viinm jets nuya'axta je
m'ónukta, 29 kux je'yape'e je xaaj ku
ve'e je jayu vya'anut: "Xoon xa je'e
ve'eda pan pan jatye'e pum jetse'e
je ónuk dukajayéptat jets pan pan
jatye'e je ónuk dukatsamkojkidup
jets pan pan jatye'e ni vin'ita
kayak'onuktsi'tstup." 30 Van'it tse'e je
jayu je kopk je keets dunaajmadat:
"Naxkada'aku yam aats nmi'kxm
jets aatse'e xyo'otsut." Jidu'um
tse'e dunaajmadat. 31 Pan ve'eme'e
jyátukada ku atse'e n'it miits
maatta, ¿ax ti tse'e jyaa'któndap
ku atse'e nkoo'k'ijtnit miits
maatta? Ve'em tse'e jyátukadat ax
jo'n yaktún ku ve'e je tsoxk kup
tyaatsnit.
32 Yaknajkxtuva tse'e maat je
Jesús numejtsk juu' ve'e je maja
tokin dutoondu, ve'em tse'e
dutukmuyak'oo'kadat. 33 Ku ve'e
jye'ydi joma ve'e je it juu' ve'e
duxaaj Kuxútum, jem tse'e je Jesús
duyakcruuzpejtti maat numejtsk
je tokin toompada, to'k jeja je
Jesús y'aka'yun pa'ayi jets jado'k
y'anajapa'ayi. 34 Van'it tse'e je Jesús
vyaajñ:
—Tata, meee'kxjada to'k aaj
je tyokin kux ka'a ya'a ve'e
dunujávada ti ve'e tyoondup.
Van'it tse'e je tojpatajk je Jesús
je vyit dupajkva'kxti jetse'e
dunukoo'yidi. 35 Jem tse'e numay
je jayu vye'niduva jetse'e du'ixti
juu' ve'e toojnju kojtsju. Pan pan

jatye'e yakkutojktup, je̱'e̱ tse'e
du̱vinko̱jtspe̱jttu je̱ Jesús, je̱tse'e
vyaandi:
—Yaktso̱o̱k xa ya̱'a̱ ve'e je̱
viijnk jayu; va'ants n'ite'e viinm
du̱naajktsa̱'a̱kju̱ pa̱n tyúvame'e
je̱ts ya̱'a̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e
je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit.
36 Nay ve'empa tse'e je̱ tojpata̱jk
je̱ Jesús du̱nu̱xiikti du̱tukxiikti,
du̱jomnu̱u̱jmidi du̱tinu̱u̱jmidi,
je̱tse'e du̱vinkutá̱midi, je̱tse'e
du̱tuk'ookti je̱ tsaaydum pa'ajk
na̱'o̱o̱k, 37 je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Pa̱n je̱ Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa xa mitse'e,
¡naajktso̱'o̱kju̱ts n'it!
38 Ax je̱m tse'e je̱ Jesús cryuuz
ko̱jm du̱pa̱a̱mdi to'k je̱ jatyán. Toojk
ayookts je̱'e̱ ve'e ja'a: je̱ griego, je̱
latín, je̱ts je̱ hebreo. Jidu̱'u̱me'e
vya'añ: "Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ Israeejlit
Jayu Yakkutojkpa."
39 Nu̱to'k tse'e je̱ jayu juu' ve'e je̱m
cruz ka̱jxm, vyinko̱jtspe̱jtpa tse'e je̱
Jesús. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Pa̱n mítsam xa je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo,
naajktso̱'o̱kju̱ts n'it, je̱ts yaktso̱o̱kpa
a̱a̱ts.
40 Ax tukna̱'mu̱xju tse'e jado'k je̱
myujatyoo'. Jidu̱'u̱m tse'e ña̱'mu̱xji:
—¿Ka'a mitse'e je̱ Nte'yam xtsa̱'a̱ga?
Nay je̱ tsaachpaatu̱n mitse'e
mpaatpap. 41 Nvinmajtsumjuvam xa
u̱u̱'me'e ya̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e
u̱xyam nyaknajxump ku̱x je̱'e̱ xa
ve'e nkuve̱jtump ku ve'e nto'num
juu' ve'e ka ó̱yap; ax ya̱ jayu, ni ti
tó̱kinats ya̱'a̱ ve'e du̱katún.
42 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi:
—Jesús, jaa'myé̱tsu̱ a̱ts mits to'k
aaj ku ve'e myakkutojk'ukvaannit.
43 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Tyú̱vam xa a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma
je̱ts u̱xyam mitse'e m'ijtnit a̱ts
ma̱a̱t joma ve'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu
du̱ja̱a̱jna du̱ta̱jka.

Ku je̱ Jesús y'o̱o̱'kni

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Kujk xa̱a̱j jo'n tse'e vye'na,
van'it tse'e nu̱jom je̱ it je̱ naax
kyo̱o̱'tsiku̱jx. Toojk yaaxp paatts
je̱'e̱ ve'e je̱ it y'ijt ko̱o̱'ts. 45 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e ve'em jyajty ku̱x vinko̱o̱'tsi
ve'e je̱ aampa xa̱a̱j. Ka̱kojk tse'e
kya̱a̱'tsva'kxy je̱ ata̱tyok juu' ve'e
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp tuk'ata̱tyuk je̱ it
juu' ve'e je̱ kunoo'kxu̱n munu̱yojk
du̱ma̱a̱t. 46 Ku ve'e ve'em jyajty,
van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk kya̱jts.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Tata, je̱m xa a̱tse'e mits mka̱'m
ya̱ nja'vin mpu̱m.
Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e
je̱ jya'vin tyukvaatsji.
47 Je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip
nu̱mó̱kupx je̱ tojpata̱jk, ku je̱'e̱ ve'e
du̱'ix juu' ve'e tu̱tyunju̱ tu̱kya̱tsju̱,
van'it tse'e je̱ Nte'yam du̱yakma̱ji
du̱yakjaanchi je̱tse'e vyaajñ:
—¡Tyú̱vamdam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts
ka'a ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu ti to̱kin
tu̱du̱tún!
48 Nu̱jom tse'e je̱ jayu juu' ve'e
je̱m ve'nidup je̱tse'e du̱'ixti juu' ve'e
toojnju ko̱jtsju, kyo̱jxtu tse'e je̱ kyak
ku̱xe'e du̱jo̱o̱'k'ama'tjidini. Ve'em
tse'e ña̱jkxtini. 49 Ax nu̱jom tse'e je̱
jayu juu' ve'e je̱ Jesús du̱'íxada y'ijt,
je̱'e̱ ma̱a̱tta je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e
pana̱jkxju̱du ku ve'e je̱m galiléait
y'it jo̱o̱tm cha̱a̱'n, jékum jaty tse'e
tyaandi je̱tse'e du̱'ixti juu' jatye'e
toojnju ko̱jtsju.

Ku je̱ Jesús ñaxta̱jki

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Je̱m tse'e y'ijt to'k je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e o̱y jayu je̱ts tu̱v je̱ jyáyuvin
je̱ jyoojntykin, José je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j,
arimatéait jayu. Je̱m je̱'e̱ ve'e
judéait y'it jo̱o̱tm je̱ arimatéait
kajpu̱n. Je̱'e̱vats je̱'e̱ ve'e je̱ José
nu̱to'k je̱'e̱da juu' ve'e du̱nu̱má̱jidup
je̱p tsaptu̱jkp. 51 Je̱ José, y'a'ixpts je̱'e̱
ve'e ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n
du̱yakmiinnit, kyo̱'o̱yja'vits je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e tyoondu je̱ myujatyoo'ta̱jk.
52 Van'it tse'e o̱jts du̱'ix je̱ Pilato
je̱tse'e du̱'amo̱tu je̱ Jesús je̱ ñi'kx
je̱ kyo̱pk. 53 Ku ve'e je̱m cruz ka̱jxm
du̱yakvajntkni, van'it tse'e to'k
je̱ vit du̱tukvimpittni. Van'it tse'e
o̱jts du̱yaknaxta̱ka je̱p jótup juu'
ve'e pú̱mani ve'nip je̱p tsaja̱a̱tp;
ni pá̱nanum tse'e je̱p kyayakpu̱m
vye'na. 54 Je̱ xa̱a̱j tse'e vye'na
ku ve'e je̱ jayu du̱'apa̱a̱mdu̱ka je̱
po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j juu' ve'e jave̱e̱'n
du̱kapaatp.
55 Je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e je̱ Jesús
du̱ma̱a̱ttso̱o̱'ndu je̱m Galilea, je̱'e̱
tse'e du̱pana̱jkxtu je̱ José je̱tse'e o̱jts
du̱'ixta joma ve'e du̱yaknaxta̱jkidi
je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk je̱tse'e
du̱'ixti vintso̱ ve'e du̱pa̱a̱mdi.
56 Ku ve'e jye̱'ydini je̱m tya̱k'am,
y'apa̱a̱jmtkidu tse'e je̱ pa'ajk xoo'kpa
juu' ve'e ku̱du̱pa̱a̱jmjidi je̱ Jesús je̱
ñi'kx je̱ kyo̱pk. Ax y'amaa'yidu tse'e
je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j ax jo'n vya'añ je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n.

Ku je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuva

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 Domingo xa̱a̱j tse'e vye'na
ja̱pyji, muto'k xa̱a̱j je̱
semana, van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
juu' ve'e du̱'ixtu je̱ jot joma ve'e
je̱ Jesús du̱'ukyaknaxta̱jkidi, je̱'e̱
tse'e du̱yakna̱jkxtu je̱m je̱ pa'ajk
xoo'kpa juu' ve'e y'apa̱a̱jmtkidu.
2 Ku tse'e jye̱'ydi joma ve'e je̱ jot,
viijnk tso̱ tse'e je̱ tsaaj du̱paattini
juu' ve'e y'aka̱a̱jyjup y'ijt. 3 Van'it
tse'e tya̱jkidi. Ax ka'a tse'e
du̱'ukpaattini je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk, 4 je̱tse'e
atu̱va ato̱ki tyuntaandi, ax ka'a
tse'e du̱'ukmutaayvaattini vintso̱
ve'e jyátu̱kadat. Tun to'mayji tse'e
du̱'ixpaatti nu̱me̱jtsk je̱ ángeles
vyinté̱najada, ajajp ata̱'kxpe'e
xyá̱xada. 5 O̱o̱y tse'e tyuntsa̱'kidi je̱
ta̱'a̱xta̱jk, je̱'e̱ ka̱jx tse'e vyiijntkti
je̱ja naxku̱jx paat. Van'it tse'e je̱
ángeles ña̱'mu̱xjidi:
—¿Tya̱jxse'e x'íxtada yap o̱o̱'kpa
jótup je̱'e̱ juu' ve'e joojntykip? 6 Ka'a
xa je̱'e̱ ve'e yaja pa̱n. Ta̱ je̱'e̱ ve'e
jyoojntykpa̱jknuva. Jaa'mye̱tsta
vintso̱ ve'e mna̱'mu̱xjidi ku ve'e
je̱m Galiléana vye'na. 7 Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ: "Yakpá̱mupts
a̱tse'e je̱m je̱ tó̱kinax jayu kya̱'m
juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup, ax
joojntykpa̱jknuvapts a̱tse'e
kutoojk xa̱a̱j, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp." Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ.
8 Van'it tse'e du̱jaa'mye̱jtsti je̱
Jesús je̱ kya̱ts je̱ y'ayook. 9 Ku ve'e
cho̱o̱'ndi joma ve'e je̱ jot, van'it
tse'e du̱tukmumaajntykka̱jxti
je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk juu'
ve'e nu̱makto'k taandinu je̱ts
pa̱n pa̱n jatye'e mya̱a̱tve'nidup.
10 Je̱ ta̱'a̱xta̱jkta tse'e juu' ve'e
du̱tuknu̱ja'vidu je̱ kuká̱tsivata̱jk, je̱'e̱
tse'e ijttu je̱ María Magdalena, je̱

Juana, jë María juu' ve'e jë Santiago
jë tyaak, jëts jë viijnk tä'äxtäjkta.
11 Ax ka'ats jë'ë ve'e jë Jesús jë
y'ixpäjkpatäjk düjaanchja'vidi juu'
ve'e jë tä'äxtäjk kyöjtstu, ve'eme'e
vyinmaaydi jëts öyvintsöva ve'e juu'
düköjtsti.
12 Öyam tse'e ve'em vyinmaaydi,
noomp tse'e ñüjkx jë Pedro joma
ve'e jë Jesús dü'ukyaknaxtäjkidi.
Ku ve'e vyiijntk jëtse'e kyäk'ixi,
van'it tse'e dü'ix jëts jëpe'e pyüjkna
jë vit juu' ve'e tyukvimpittu. Van'it
tse'e vyimpijtni joma ve'e ñamyayjü
jëtse'e düpayö'y pän ti ve'e tütyunjü
tükyätsjü.

**Juu' ve'e toojnju köjtsju jëja
emauusit tyoo' aajy**

(Mr. 16.12-13)

13 Jë xääjji tse'e nümëjtsk jë
Jesús jë y'ixpäjkpatäjk ñäjkxti
jëm kajpün käjxm juu' ve'e
Emaús düxääj, mëjtsk legua
jagojkm jo'ne'e dümujékuma jë
Jerusalén, 14 jë'ë tse'e myaajntyktup
juu' ve'e tütyunjü tükyätsjü.
15 Namvaate'e ñakyötsjada, van'it
tse'e jë Jesús ñaajktämiji jëtse'e
dümäätnamyujatyoo'ijidi. 16 Öyam
tse'e dümäätnamyujatyoo'ijidi,
ka'anum tse'e jë Nte'yam düyakjajty
jëtse'e jë nümëjtsk küdü'ixkajpti
jë Jesús. 17 Van'it tse'e jë Jesús
y'amötutüvijidi:
—¿Tise'e jëm mmaajntyktup
namvaate'e myö'öyda? ¿Tyäjxse'e
mtsaachvinmáyda?
18 Nüto'k tse'e y'atsääjv juu' ve'e
Cleofas düxääj:
—¿Tis, tun mítsjidamts n'ite'e to'k
juu' ve'e jë'y jëm Jerusalén jëtse'e
xkanüjava ti ve'e námnum jëm
tütyunjü tükyätsjü?
19 Van'it tse'e jë Jesús ñä'müxjidi:
—¿Tise'e tütyunjü tükyätsjü?
Jëtse'e dünüüjmidi:
—Jë'ë juu' ve'e tüjyatyjü tüñaxyjü
jë Jesús, jë nazarétit jayu. To'k jë'ë
ve'e tüy'it jë Nte'yam jë y'ayook
köjtsnajxpa, ñümájipts jë'ë ve'e
tüy'it määt juu' ve'e tyoon kyöjts
jëja jë Nte'yam vyinkujk jëts jëja
nüjom jë jayu vyinkujk, 20 jëts
vintsö ve'e jë tee'täjk jë vyintsända
jëts pän pän jatye'e dünümájidup
üü'm määtta, jë'ë tse'e jëm
jë Pilato kyä'm tüdüpämda
jëtse'e dütökimpayö'öyüt jëtse'e
düyakjacryuuzpétjüt. 21 Ve'emts
äätse'e n'uk'a'ix jëts jë'ë ve'e
küxyaktsöökumdini nüvinxüp
üü'me'eda, jë israeejlit jáyuda.
Maaxk jë'ë ve'e ve'em tyunjü
kyätsjü. 22 Öyam tse'e vye'ema,
vinkex jë tä'äxtäjk juu' äätse'e
nmäätnayja'vijup, jë'ëts äätse'e
atüva atöki tüxyaktáñ jë'ë käjx
ku ve'e tüdününäjkxta tun jäpyji
joma ve'e jë Jesús y'uknaxtäjki.
23 Ax ka'akts jë'ë ve'e jëp jë ñi'kx
jë kyöpk tüdü'ukpaattini, jë'ë
käjx tse'e tümyëtsta jëts äätse'e
tüxtukmumaaydükta jëts jë
aangelesük tse'e jëp tüyak'íxjada
juu' ve'e tüñä'müxjada jëts tääk
jë'ë ve'e jë Jesús jyoojntykpäjknuva.
24 Van'it tse'e tüñäjkxta vinkex
äats jë nmujatyoo' joma ve'e
naxtäka tüy'it, ve'emükts jë'ë
ve'e tüdüpaattuva jë it ax jo'n
jë tä'äxtäjk tüdü'avánada jo'n.
Ax ka'akts jë'ë ve'e jë Jesús
dü'uk'ixpaattini.

25 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'atso̱o̱jvjidi:
—Ka'a xa ve'e o̱y juu' xpayo̱'o̱yda,
o̱o̱ye'e mtunje̱kta je̱tse'e
xjaanchjávadat je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. 26 ¿Tis,
ka'a je̱'e̱ vine'e vyinko̱pka je̱tse'e je̱
Cristo ve'em chaachpaa'tu̱t, van'it
tse'e je̱ mya̱jin du̱pa̱jknit?
27 Van'it tse'e du̱tukvinja'vidi
juu' ve'e je̱'e̱ ka̱jx jatyáñ ijtp je̱p
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp, je̱ Moisés
je̱ jyatyán ma̱a̱t du̱'ukvaajñ je̱tse'e
du̱jaa'ktukvinja'vidi nu̱jom juu' ve'e
jyatyaandu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta.
28 Ku ve'e jye̱'ydini joma ve'e
je̱ kajpu̱n joma ve'e ña̱jkxta,
van'it tse'e je̱ Jesús jyatki ax jo'n
je̱ tyoo' ku̱du̱jaa'kyo̱'y. 29 Van'it
tse'e du̱munoo'kxtkti je̱tse'e
mya̱a̱ttánjadat, je̱tse'e vyaandi:
—Tanu̱ a̱a̱ts ma̱a̱t ku̱x tánani xa
ve'e o̱o̱y. Ve̱e̱'nji ya̱'a̱ ve'e ya̱ it
ñáxu̱t je̱tse'e cho'oinit.
Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱p
tu̱jkp ax jo'n ku̱du̱ma̱a̱ttaandi.
30 Tsu̱u̱nidup tse'e vye̱'nada je̱tse'e
y'a'óxadat, van'it tse'e je̱ Jesús
je̱ tsapkaaky du̱ka̱a̱jn, je̱ Nte'yam
du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e du̱tojkva'kxjidi.
31 Ax je̱'yji tse'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
du̱tuk'ixkajpti je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e.
Ax van'it tse'e je̱ Jesús ve'emji tyo̱ki.
32 Van'it tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Ka ve'emape'e o̱o̱y
xtunyakxo̱o̱jntkum yam nja'vin
ka̱jxmam ku ve'e tu̱xtukmuko̱jtsum
je̱ja too' aajy je̱tse'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán tu̱xtukvinja'vim?
33 Ka'a tse'e tya'nidi, van'it tse'e
vyimpijttinuva je̱m Jerusalén.
Je̱m tse'e to'k muk du̱paatti
je̱ nu̱makto'k kuka̱tsivada je̱ts
je̱ myujatyoo'da. 34 Jidu̱'u̱m tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
—Tyu̱vam xa ve'e, ta̱ xa ve'e je̱
Ma̱ja̱ Vintsa̱n jyoojntykpa̱jknuva
jado'k nax, ya̱ Simón Pedro tse'e
tu̱du̱'íxnuva.
35 Van'it tse'e je̱'e̱ juu' ve'e je̱'ydu,
je̱'e̱ tse'e tukmumaajntykju̱du vintso̱
ve'e jyajtti je̱ja too' aajy je̱ts vintso̱
ve'e du̱'ixkajpti je̱ Jesús ku ve'e je̱
tsapkaaky du̱tojkva'kxy.

Ku je̱ Jesús ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkujkta

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Ax je̱'e̱ tse'e kyo̱jtstup vye'na,
tun to'mayji tse'e je̱ Jesús je̱ja
vyinté̱najada. Van'it tse'e je̱ Jesús
kyo̱jtspo̱o̱'kxjidi. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱te'e m'íttat.
37 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk o̱o̱y
tyuntsa̱'kidi, ve'em tse'e vyinmaaydi
je̱ts jado'k ítumit jayu je̱'e̱ ve'e y'íxtup.
38 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—¿Tya̱jxse'e
mnavyinma'yu̱nmo̱'o̱jada? ¿Tya̱jxe'e
je̱ me̱jtsvinma'yu̱n xjaye̱pta? 39 Ixta
a̱ts ya̱ nka̱'a̱j ya̱ ntek; átsam xa
je̱'e̱ ve'e. To̱nda matsta a̱ts je̱ts
ixta. Ka'a tse'e jado'k ítumit jayu
chu'utsaxa pyajkaxa ax jo'n a̱ts
miitse'e yaja nvinté̱nada.
40 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e du̱tuk'ixti je̱ kya̱'a̱j je̱ tyek.
41 Ax ka'ajyam tse'e du̱jaanchja'vidi
van'it je̱ts joojntykpa̱jknuva je̱'e̱
ve'e, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xyo̱o̱jntkti
je̱tse'e atu̱va ato̱ki tyuntaandi.
Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—¿Je̱pe'e xma̱a̱dada je̱ kaaky je̱
ju̱'kx?

42 Van'it tse'e dumooydi je ajkx
tsa'a. 43 Van'it tse'e je Jesús
dumajch jetse'e jeja je'e vyinkujkta
duju'kx. 44 Van'it tse'e dunuujmidi:
—Juu' xa atse'e tuxjaty, je'ets
je'e ve'e juu' ats miitse'e nvaajnjidu
ku atse'e nve'nana miits maatta,
vaants atse'e jets tun vinkopk je'e
ve'e jetse'e tyónjut kyótsjut nujom
juu' ve'e jatyáñ ijtp ats kajx jep
Kunuu'kx Jatyán kujxp; jepe'e je
Moisés pyava'nun kujxp du'ukva'añ
jets juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpatajkta, nay
ve'empa jep salmos kujxp.
45 Van'it tse'e je Nte'yam
vyinma'yunmoojyjidi jetse'e
duvinmótudat juu' ve'e tyijp je
Kunuu'kx Jatyán. 46 Jetse'e je Jesús
ña'muxjidi:
—Ve'em xa ve'e javyet jep
Kunuu'kx Jatyán kujxp jets
atse'e n'oo'kut, ats, je Cristo;
ax kutoojk xaajts atse'e
njoojntykpajknuvat. 47 Jep
tse'e vyaampa jets ats kajxe'e
je jayu yaktuknujávadat pan
nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k
naxviijn, yaja tse'e jerusaleenit
kyajpun kujx yak'ukva'anut,
jets ats kajxe'e yaknaajmadat
jetse'e vyinmayumpijttinit,
jetse'e dumasooktinit je kyo'oy
joojntykinda, ve'em tse'e
je Nte'yam myee'kxuxjadat je
tyókinda. 48 M'ixtu tse'e taav ku
ve'e ve'em tujyaty, vaajnjada tse'e
ve'em je jáyuda. 49 Ntuknukéxtap
ats miitse'eda je Espíritu Santo,
ve'em ax jo'n ats je nTee' je
vaanduk duyaktaajñ. Ax tándats
miits yaja Jerusalén kuunume'e
myakmo'odat je makkin juu' ve'e
kajxm kada'akup.

Ku je Jesús chajpejtni

(Mr. 16.19-20)

50 Van'it tse'e je Jesús maat
je y'ixpajkpatajk pyítsumdi jem
kajpun jootm jetse'e jye'ydi joma
ve'e je it juu' ve'e je betániait
kajpun mutam. Van'it tse'e je
Jesús je kya'aj dukoojnuk jetse'e
je y'ixpajkpatajk dukunuu'kx.
51 Namvaat tse'e dukunuu'kx,
van'it tse'e je Jesús je Nte'yam
je kyutojkun kajx choo'nni yaja
naxviijn jetse'e chajpejtni. 52 Van'it
tse'e je jayu je Jesús duvinja'vidi
duvintsa'kidi, xoojntkp tse'e
ooy vyimpijttini jem Jerusalén.
53 Tun'ijttupts je'e ve'e jep maja
tsaptujkp je Nte'yam duyakmájada
duyakjaanchada. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Je̱ Ka̱ts je̱ Ayook tse'e jayuvimpijt

1 Ku ve'e juu' jaty choo̱'ntk,
jéjanits je̱'e̱ ve'e vye'na je̱ Ka̱ts
je̱ Ayook; je̱ Nte'yam ma̱a̱tts je̱'e̱
ve'e y'it van'ítani, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam. 2 Ku ve'e juu' jaty choo̱'ntk,
je̱ Nte'yam ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e. 3 Je̱
Ka̱ts je̱ Ayook ma̱a̱t tse'e je̱ Nte'yam
nu̱jom juu' jaty du̱pa̱mku̱jx. Ni
tía xa ve'e juu' ve'e je̱ja je̱tse'e je̱'e̱
ma̱a̱t ñu̱nkayakpu̱u̱jm. 4 Je̱ Ka̱ts je̱
Ayook tse'e je̱ joojntykin du̱ka̱'mip.
Ax je̱ joojntykin juu' je̱'e̱ ve'e
kya̱'mip, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱mooyp
je̱ ajajtk. 5 Je̱ ajajtk tse'e du̱kujajp
du̱kuta̱'kxp je̱ akoo̱'ts it; ka'a tse'e
je̱ akoo̱'ts it du̱'ama̱a̱daaga je̱tse'e
du̱yakkoo̱'tsat je̱ ajajtk.
6 Je̱ji xa ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e je̱ Nte'yam ke̱jxju, Juaants
je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j. 7 Je̱'e̱ tse'e ñu̱miin
je̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱mu̱t
je̱tse'e je̱ jayu du̱vaajnjat je̱ts ta̱ ve'e
je̱ Nte'yam du̱yaknu̱ke̱'xnata̱ka
je̱'e̱ pa̱ne'e ijtp ax jo'n je̱ kujajpa je̱
kuta̱'kxpa, ve'em tse'e anañu̱joma
je̱ jayu je̱'e̱ du̱jaanchjávadat. 8 Ka
je̱ Juaanapts je̱'e̱ ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e
ijtp ax jo'n je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa,
je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
du̱pa̱a̱m je̱'e̱ ka̱jx pa̱ne'e ve'em
ax jo'n je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa.
9 Je̱'e̱ pa̱ne'e ijtp ax jo'n je̱ kujajpa
je̱ kuta̱'kxpa, je̱'e̱ tse'e miin yaja
naxviijn, je̱'e̱ tse'e anañu̱joma je̱
jayu du̱yakvijp du̱yakke̱jp. Yájats
je̱'e̱ ve'e naxviijn myiijn, 10 yájats
je̱'e̱ ve'e naxviijn vye'na, je̱'e̱ ma̱a̱t
tse'e ya̱ naxviijnit it yakpu̱u̱jm, ka'a
tse'e je̱ jayu y'íxaiji. 11 Je̱ jyayu
ve'e ñu̱miin, ka'a tse'e kyuva̱jkjidi.
12 Natyukpitsumvaatsju̱du tse'e
juu' ve'e kuva̱jkju̱du je̱tse'e
jyaanchja'vijidi, je̱'e̱da tse'e
kyutojku̱nmooy je̱tse'e y'íttat
je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta. 13 Ax ka
je̱'e̱ ka̱jxap tse'e y'itta je̱ Nte'yam
je̱ y'ónu̱kta ku̱xe'e kye̱'xti ax jo'n
je̱ naxviijnit jayu, ni ka je̱'e̱ ka̱jxap
tse'e ku ve'e kye̱'xti ku̱xe'e ve'em
je̱ jayu du̱nu̱pa̱a̱jmtkidi, nay ka je̱'e̱
ka̱jxap tse'e ku ve'e kye̱'xti ku̱xe'e je̱
yaa'tya̱jk ve'em du̱tsa̱k, je̱'e̱ ka̱jxe'e
y'itta je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta ku̱xe'e
je̱ Nte'yam je̱ nam joojntykin
myoojyjidi.
14 Ax je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Ka̱ts je̱ Ayook,
je̱'e̱ tse'e jayuvimpijt, je̱'e̱ tse'e
joojntyki u̱u̱'m ma̱a̱tta, tum je̱
kunoo'kxu̱n ma̱a̱t je̱ts je̱ tyu̱v je̱'e̱
je̱'e̱ ve'e. N'ixts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

tse'e je̱ Nte'yam tun to'k y'Onu̱kip,
o̱oye'e je̱ maj̱in du̱tunjayep.
15 Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ Juan je̱
tu̱vaḵojtsu̱n du̱pu̱u̱jm, maḵk tse'e
kyaj̱ts je̱tse'e vyaajñ:
—Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts miitse'e
ntukmuko̱jtstu ku a̱tse'e nvaajñ
je̱ts je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xpa'u̱x'o̱o̱kip,
nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e du̱nu̱maja je̱ts
ka'a ve'e a̱ts, ku̱x ijtnuvam je̱'e̱ ve'e
vye'na je̱ts ka'anum a̱ts —jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ.
16 Anañu̱joma xa ve'e
xkunoo'kxumda je̱tse'e
xtoojnjimda je̱ maa'yu̱n
kamacho̱o̱vna. 17 Yakmo̱'yumdu
tse'e je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ Moisés
yaktukka̱taj̱ki, ax je̱ Jesucristo tse'e
du̱yaknu̱ke̱'xnataj̱ki je̱ts tu̱v je̱'e̱ ve'e
je̱ too' juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts
je̱ts chaj̱kpe'e je̱tse'e anañu̱joma
je̱ jayu je̱ maa'yu̱n du̱toojnjat. 18 Ni
pa̱na ve'e je̱ Nte'yam du̱ka'ix;
je̱ Jesús, je̱'e̱ je̱ y'Onu̱k, juu' ve'e
ijtp je̱'e̱ ma̱a̱t, je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam
du̱yaknu̱ke̱'xnataj̱ki.

Ku je̱ Yaknapejtpa Juan je̱ jayu du̱vaajnjidi je̱ts pa̱ne'e je̱ Jesucristo

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Juan je̱
tu̱vaḵojtsu̱n du̱pu̱u̱jm ku ve'e je̱
israeejlit jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup
je̱m Jerusalén, je̱'e̱ tse'e du̱ke̱jxtu
je̱ tee'taj̱k je̱ts je̱ viijnk jáyuda
juu' ve'e ijttuva je̱ Leví je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j, je̱'e tse'e naj̱kx je̱ Juan
du̱'amo̱tutúvada pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e
ñatyijju̱. 20 Ka'a tse'e je̱ Juan tyaayi,
va'ajts tse'e ñay'ava'niji. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
—Ka a̱tsap xa je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo.
21 Van'it tse'e du̱'amo̱tutúvidinuva:
—Pa̱n ka mítsaptam je̱'e̱ ve'e,
¿pa̱nts mitse'e? ¿Mitse'e je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Elías?
Van'it tse'e vyaannuva:
—Ka a̱tsap xa je̱'e̱.
Je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vikojtinuva:
—¿Mítstam n'ite'e je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa juu' ve'e
ka̱tsani je̱tse'e myiinnit yaja
naxviijn?
Je̱tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Ka'a.
22 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidinuva:
—¿Ax pa̱nts mitse'e?
Njajtyyaknajkxjap xa a̱a̱tse'e je̱
mko̱jtsu̱mpijtu̱n pa̱n pa̱n a̱a̱tse'e
xke̱jxp. ¿Ti mitse'e mnatyijju̱ a̱a̱ts
ma̱a̱t?
23 Van'it tse'e je̱ Juan y'atsa̱a̱jv:
—Je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa Isaías, je̱'e̱ tse'e
du̱'ava'ni to'k je̱ jayu juu' ve'e
jidu̱'u̱m maḵk ko̱tsup joma ve'e
kyapa̱ntsu̱u̱na: "Yakta̱a̱jvjada je̱
Maja̱ Vintsán je̱ tyoo'." Ax a̱tsts je̱'e̱
ve'e je̱ jayu juu' ve'e ko̱jtsp joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na —jidu̱'u̱m tse'e je̱
Juan vyaajñ.
24 Juu' tse'e o̱jts du̱mukotsta
je̱ Juan, je̱ fariseota̱jkts
je̱'e̱ ve'e ke̱jxju̱du. 25 Je̱tse'e
du̱'amo̱tutúvidinuva:
—Pa̱n ka mítsap je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo
ukpu̱ je̱ Elías, ni je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa juu' ve'e
ka̱tsani je̱tse'e myiinnit, ¿tya̱jxts
mitse'e je̱ jayu xyaknapet?
26 Je̱tse'e je̱ Juan ña'mu̱xjidi:
—Je̱ tsoxk na̱a̱j xa a̱tse'e je̱ jayu
ntukyaknapejtp. Je̱mts miitse'e
to'k xma̱a̱dada pa̱ne'e mka'íxada.
27 Xpa'u̱x'o̱o̱kipts a̱ts je̱'e̱ ve'e,
je̱'e̱ tse'e nu̱yojk du̱nu̱májip je̱ts

ka'a ve'e ats, ni je'e paata atse'e
nkavinmachju jets atse'e je kya'ajk
jaa'p nmukéjijat.
28 Ve'ets ya'a ve'e tyoojnji kyojtsji
jem joma ve'e je it duxaaja Betania,
jem jado'k ado'om Jordán maja
napa'am, jem joma ve'e je Juan je
jayu duyaknapejt.

Ve'em je'e ve'e je Jesús ax jo'n to'k je carnero juu' ve'e vintsa'kin

29 Je ku'óxit tse'e je Juan du'ix
je Jesús vyinkutámaja, van'it tse'e
vyaajñ:
—Ixta, ya'ats je'e ve'e juu' ve'e
je Nte'yam vyinkoon jetse'e je jayu
je tyokin dutuknuvaatsnit. Ve'em
tse'e dutónut ku ve'e y'oo'kut ax
jo'n to'k je carnero juu' ve'e je
Nte'yam yaktukvintsa'kip. 30 Ya'a
atse'e nnukojts ku atse'e nvaajñ:
"Xpa'ux'ookipts atse'e to'k pane'e
nuyojk dunumájip jets ka'a ve'e
ats, kux ijtnuvam je'e ve'e vye'na
jets ka'anume'e ats." 31 Ka'ats
atse'e nnujava tuy'it jets ya'a je'e
ve'e juu' ve'e je jayu je tyokin
dutuknuva'atsup. Je'e kajxts atse'e
je jayu nyaknapetta jetse'e ve'em
nujava tyánut je israeejlit jayu
maat jets ve'em ya'a ve'e ax jo'n
to'k je carnero juu' ve'e je Nte'yam
yaktukvintsa'kip.
32 Jetse'e je Juan je tuvakojtsun
dujaa'kpuujm. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Ku ats je'e ve'e nyaknapejtkujx,
van'itts atse'e n'ix je Espíritu Santo
ñukadaakji ax jo'n to'k je pak, jem
tse'e tsapjootm chaa'n. 33 Ku ats
je'e ve'e nkayaknapetna vye'na,
ka'ats atse'e nnujava vye'na jets je'e
je'e ve'e juu' ve'e je jayu je tyokin
dutuknuva'atsup. Ax je'e pan atse'e
xkejx jets atse'e je jayu nyaknapétut
je tsoxk namaat, je'ets atse'e
xnuujmi: "Ku ve'e x'íxut je Espíritu
Santo jetse'e to'k je yaa'tyajk
dunukada'aky, je'ets je'e ve'e juu'
ve'e je jayu dutukyaknapejtp jem
jya'vin kajxm je Espíritu Santo."
34 Ax n'ixts ats je'e ve'e ku ve'e
ve'em jyajty, mpuumpts atse'e
je tuvakojtsun jets je'e je'e ve'e je
Nte'yam je y'Onuk.

Je Jesús je myutoo'vajkp ixpajkpada

35 Je ku'óxit tse'e je Juan
jem tyena maat numejtsk je
y'ixpajkpada. 36 Ku ve'e je Juan
du'ix jetse'e je Jesús ñaxy, van'it
tse'e vyaajñ:
—Ixta, ya'a xa je'e ve'e juu' ve'e je
Nte'yam vyinkoon jetse'e y'oo'kut
ax jo'n to'k je carnero juu' ve'e je
Nte'yam yaktukvintsa'kip.
37 Ku ve'e numejtsk je Juan
je y'ixpajkpa du'amotunajxti,
van'it tse'e dupanajkxti je Jesús.
38 Pyanajkxtup tse'e vye'nada je
Jesús ku ve'e y'ixumpijt jetse'e du'ix
jets jepe'e yakpamets, van'it tse'e
dunuujmidi:
—¿Tise'e mtsojktup?
Van'it tse'e y'atsoojvjidi:
—Yak'ixpajkpa, ¿jomas mitse'e
mtsuuna?
39 Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ja'mda jets ixta.
Van'it tse'e ñajkxti jetse'e du'ixti
joma ve'e chuuna. Jem tse'e je
Jesús maat y'ijtti je xaaj, maktaaxk
yaaxpani ve'e vye'na.
40 Nuto'k tse'e je ixpajkpa juu'
ve'e du'amotunajx je Juan jetse'e
je Jesús dupanujkx, je Andreests je'e
ve'e, je Simón Pedro je y'uts, 41 je'e

tse'e najkx jëtse'e ojts jë y'ajch
Simón dü'ixta, jëtse'e dünüüjmi:
—Tä xa äätse'e mpaa'ty jë Mesías.
(Jidü'üm tse'e kyätsäpítsum
jë Mesías, Cristo, jë'ë juu' ve'e
jë Nte'yam vyinkoon jëtse'e
yakkutojknit.)
42 Van'it tse'e jë Andrés düvääjv jë
y'ajch Pedro joma ve'e jë Jesús. Ku
ve'e jë Jesús jë Pedro dü'ix, van'it
tse'e dünüüjmi:
—Mits xa ve'e jë Simón, jë Jonás
jë myajntk, Céfasts mitse'e
myaktukxäajinup. (Ax jidü'üm tse'e
kyätsäpítsum jë Cefas, tsaaj, jë'ë
tse'e jë Pedro.)

Ku jë Jesús düvääjv jë Felipe jëts jë Natanael

43 Jë ku'óxit tse'e jë Jesús
ñajkxuva'añ jëm Galilea, van'it tse'e
jë Felipe düpaaty jëtse'e dünüüjmi:
—Pamiinni äts.
44 Jë Felipe, jëm jë'ë ve'e Betsaida
kyukajpüna, nay jëmpa ve'e jë
Andrés jëts jë Pedro. 45 Van'it tse'e
jë Felipe ojts jë Natanael dü'ixta
jëtse'e dünüüjmi:
—Tä xa äätse'e mpaa'ty jë jayu
juu' kajxe'e jë Moisés jyaajy jëp
pyava'nün kujxp jëts juu' kajxe'e
jyaayduva jë Nte'yam jë y'ayook
kojtsnajxpatajkta. Jë Jesuusts jë'ë
ve'e, jë José jë y'ónük, nazarétit jayu.
46 Ax jidü'üm tse'e jë Natanael
y'atsäajv:
—¿Nazarétit jayu? ¿Pítsumuptam
vine'e jëm juu' ve'e oy?
Jëtse'e jë Felipe y'atsoojvji:
—Ja'mü jëts ixü.
47 Ku ve'e jë Jesús dü'ix jë
Natanael vyinkutämaja, van'it tse'e
vyaajñ:
—¡Üxyaja tse'e to'k myets jë
israeejlit jayu juu' ve'e ni vinxüpa
kataayip!
48 Van'it tse'e jë Natanael
dü'amotutüvi jë Jesús:
—¿Vintsose'e xnüjava jëts ve'em
ätse'e?
Jëtse'e jë Jesús ñä'müxji:
—N'ix xa äts mitse'e ku ve'e
mve'na jëp higo küpüpa'tkup,
ka'ana ve'e jë Felipe mvävjü
tüvye'na.
49 Van'it tse'e jë Natanael
ñä'müxji:
—Yak'ixpajkpa, mits xa ve'e jë
Nte'yam jë y'Onük, mitsts jë'ë ve'e jë
Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.
50 Van'it tse'e jë Jesús y'atsoojvji:
—¿Xjaanchja'vip ätse'e küx äts
mitse'e tünnüüjma jëts n'ix äts
mitse'e jëp higo küpüpa'tkup?
M'íxupnum xa mits jë'ë ve'e juu'
ve'e tónjup kótsjup. Jyaa'knümájipts
jë'ë ve'e ka jë'ëp ku ätse'e tün'avana
vintso mitse'e mjáyuva.
51 Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:
—Tyúvam xa äts miitse'e
nnäajmada, vaampam ätse'e,
jëts m'íxtap miitse'e ku ve'e jë
tsapjootmit it y'ava'atsüt jëtse'e
jë Nte'yam jë y'aangeles pyéttat
kyäda'aktat joma ve'e äts, äts, jë
Jayu Juu' ve'e Nüpäämdüka Ijtp.

Ku jë jayu ñavyäjkji jëp Caná

2 Kutoojk xäaj tse'e jë jayu
ñavyäjkji jëm kajpün kajxm juu'
ve'e Caná düxäaj, jëm galiléait y'it
jootm. Jëm tse'e vye'na jë Jesús jë
tyaak, 2 yakvoovduva tse'e jë Jesús
määt jë y'ixpäjkpatäjk. 3 Ku tse'e
kyüjx jë tsaaydum pa'ajk näaj, van'it
tse'e jë Jesús jë tyaak ñä'müxji:

—Ta̱ xa ve'e kya̱jxu̱xjidini je̱
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j.
4 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Nana, ¿tya̱jxs a̱ts mits je̱'e̱ ve'e
xvaajñja? Ka'anum xa a̱tse'e
xtukka̱da'aky.
5 Van'it tse'e je̱ tyaak du̱nu̱u̱jmi je̱
patto'niva̱tajk:
—Tonka̱xta nu̱jom vintso̱ ya̱'a̱ ve'e
mna̱'mu̱xjadat.
6 Je̱m tse'e vye'na tojtu̱k je̱ maja̱
to'ts juu' ve'e je̱ israeejlit jayu
yaktoondup ku ve'e ñaajkva'atsjada,
majktupx uk mo̱kupx litro jo'nts je̱'e̱
ve'e je̱ jyo̱o̱t to'k jaty. 7 Van'it tse'e je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmidi je̱ patto'niva̱tajk:
—Yak'otsta ya̱ to'tsta ma̱a̱t je̱ tsoxk
na̱a̱j.
Yak'ape̱'tstu tse'e. 8 Van'it tse'e je̱
Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Je̱e̱'ptats n'it ve̱e̱'n je̱ts mo̱'o̱da
je̱'e̱ juu' ve'e ya̱ xa̱a̱j du̱nu̱vinténip.
Ve'em tse'e du̱toondi. 9 Jyaa'kyajp
tse'e je̱ xa̱a̱j je̱ ñu̱vinténiva je̱
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e
je̱ tsoxk na̱a̱j uk'ijt, ka'ats je̱'e̱
ve'e du̱nu̱java pa̱n joma ve'e
pyítsum, je̱ patto'niva̱tajkts je̱'e̱
ve'e du̱nu̱ja'vidu ku̱x je̱'e̱ ve'e
o̱jts myajta. Van'it tse'e je̱ xa̱a̱j
je̱ ñu̱vinténiva du̱vatsa̱a̱jv je̱
ta̱'a̱xpa̱jkpa 10 je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—¿Tis mitse'e mtuump? Too'va̱jkp
xa ve'e anañu̱joma je̱ jayu
du̱tuk'uu'k je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j
juu' ve'e du̱nu̱'óyip, ax ku tse'e
je̱ javya̱a̱'kxta̱jk távani y'oo'kta
vye'na, van'it tse'e yakmo̱'o̱da
je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e
ka jajty'óyap; ax vimpitts mitse'e
tu̱xtún, myak'u̱x'o̱o̱kits mitse'e ta̱a̱v
je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e
du̱nu̱'óyip.

11 Ax ya̱'a̱ tse'e juu' ve'e je̱ Jesús
tyoon je̱m Caná, juu' ve'e je̱m
galiléait y'it jo̱o̱tm, je̱'e̱ tse'e
je̱ myuto'k maja̱ nu̱ja'vin; ax
ve'em tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki
je̱ mya̱jin, je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
jyaanchja'vijidi.
12 Ku tse'e ve'em du̱tuujn, van'it
tse'e ñu̱jkx je̱m Capernaum ma̱a̱t
je̱ tyaak je̱ts je̱ y'utsa̱ta̱jk ma̱a̱t
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Je̱m tse'e y'ijtti
me̱jtsk toojk xa̱a̱j.

Ku je̱ Jesús du̱yakvaach je̱ maja̱ tsapta̱jk

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Ku ve'e tya̱mi je̱ pascua xa̱a̱j,
van'it tse'e je̱ Jesús vyimpejt
je̱m jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm.
14 Je̱m tse'e du̱paaty je̱p maja̱
tsapta̱ktaagujkp je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ ta̱nu̱k ya̱x du̱to̱o̱'ktup:
je̱ tsapkaaj, je̱ carnero, je̱ts je̱ pak.
Je̱m tse'e chu̱u̱niduva pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ meen du̱vinkuko̱o̱ndup
je̱tse'e du̱nu̱pa̱kta. 15 Ku ve'e
je̱ Jesús du̱'ix, van'it tse'e
to'k je̱ tu̱jpx vo̱jpu̱n du̱pu̱u̱jm
je̱tse'e du̱yakpitsumku̱jx je̱p
maja̱ tsapta̱ktaagujkp nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e du̱to̱o'ktup je̱
carnero je̱ts je̱ tsapkaaj. Pa̱n pa̱n
jatye'e du̱vinkuko̱o̱ndup je̱ meen,
vya̱jva'kxka̱jxts je̱'e̱ ve'e je̱ meen
je̱tse'e du̱yakvippu̱mpijtku̱jx
je̱ myeesada. 16 Ax jidu̱'u̱m
tse'e du̱nu̱u̱jmi pa̱n pa̱n jatye'e
du̱to̱o'ktup je̱ pak:
—¡Yakpítsumdini ya̱'a̱! ¡Ka'a
xa ve'e a̱ts je̱ nTee' ya̱ chapta̱jk
xyakva'andat maa'tya̱jk!
17 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱jaa'mye̱jtsti je̱ Kunuu'kx Jatyán

juu' ve'e vaamp: “Ọọy xa ạtse'e
ntun'ekjụ ku ve'e mits jẹ mtsaptạjk
kyayakvintsạ'ạga.”
18 Van'it tse'e jẹ myu'israeejlit jayu
y'amọtutụ́vijidi:
—¿Ti nụja'vints ạạtse'e xmọọyp
jẹts mtukkạdaakjupe'e jẹtse'e ve'em
mjátụkat?
19 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Yakkutọ́kida yạ mạjạ tsaptạjk,
toojk xạạjts ạts yạ'ạ ve'e
nyakpojtụknuvat.
20 Van'it tse'e jẹ myu'israeejlit jayu
ñạ'mụxjidinuva:
—Vụjxtkupxụk tojtụk joojnt xa
ve'e tya'ni jẹtse'e dụpạạmdi yạ mạjạ
tsaptạjk, ¿ax myakpojtụknuvapts
mits yạ'ạ n'ite'e toojk xạạj?
21 Ax jẹ mạjạ tsaptạjk juu' ve'e
jẹ Jesús ñụkọjts, jẹ ñi'kx jẹ kyọpkts
jẹ'ẹ ve'e tyịjp. 22 Ku ve'e jẹ Jesús
y'uk'ạạ'k jẹtse'e jyoojntykpạjknuva,
van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk
dụjaa'myẹjtsti yạ'ạ juu' ve'e jẹ Jesús
kyọjts. Van'it tse'e dụjaanchja'vidi
juu' jatye'e ịjtp jẹp Kunuu'kx Jatyán
kụjxp jẹts juu' ve'e jẹ Jesús kyọjts.

Y'ixp ñụja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús jẹ jayu jẹ y'aaj jẹ jyọọt

23 Jẹm tse'e Jerusalén jẹ Jesús
vye'na ku ve'e dụpaaty jẹ pascua
xạạj. Jẹm tse'e nụmay jẹ jayu
jyaanchja'vijidi ku ve'e dụ'ixti jẹ
mụ́jit nụja'vin juu' ve'e tyoon. 24 Ax
ka'a tse'e jẹ Jesús jẹ jayu dụjọtmạ'ạ
kụx y'ixp ñụja'vip jẹ'ẹ ve'e jẹ
jayu jẹ y'aaj jẹ jyọọt anañụjoma,
25 ka'a tse'e vyinkọpka jẹtse'e pạn
vya'nụxjụt vintsọ ve'e to'k jado'k jẹ
jayu jẹ jyáyuvin, kụx y'ixp ñụja'vip
jẹ'ẹ ve'e ọy jẹts vintsọ ve'e jẹ jayu jẹ
y'aaj jẹ jyọọt.

Jẹ Jesús mạạt jẹ Nicodemo

3 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ fariseo
juu' ve'e Nicodemo dụxạạj,
ñụmájipts jẹ'ẹ ve'e y'ijt joma ve'e jẹ
israeejlit jayu. 2 Jẹ Nicodemo tse'e
kọọ'ts ọjts dụku'ix jẹ Jesús, jẹtse'e
dụnụụjmi:
—Yak'ixpạjkpa, nnụja'vinup xa
ạạtse'e jẹts jẹ Nte'yam mitse'e
mkẹjxjup jẹts ạạtse'e juu' xtuk'íxụt
xtuknụjávat, kụx jẹ'ẹ xa ve'e juu'
ve'e ịjtp jẹ Nte'yam mạạt, jẹ'ẹjyji
tse'e ọ'yixjup jẹtse'e jẹ kyutojkụn
dụyaknụkẹ'xnatạ́kat mạạt jẹ mụ́jit
nụja'vin ax jo'n mitse'e xtun.
3 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Tyụ́vam xa ạts mitse'e nnụụjma,
vaampam ạtse'e, pạn pạn xa ve'e
kakẹ'xnuvap jado'k nax, ka'a tse'e
y'ọ'yixjụt jẹtse'e dụ'íxụt jẹ Nte'yam
jẹ kyutojkụn.
4 Van'it tse'e jẹ Nicodemo
y'amọtutụ́viji:
—¿Vintsọse'e y'ọ́yat jẹtse'e
kyẹ'xnuvat to'k jẹ yaa'tyạjk juu'
ve'e májani? ¿Jadi ọ'yip vine'e
jẹtse'e tyạjkinuvat jado'k nax jẹm jẹ
tyaak jyọọtm jẹtse'e kyẹ'xnuvat?
5 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Tyụ́vam xa ạts mitse'e nnụụjma,
vaampam ạtse'e, ka vẹ'ẹjyap xa
ve'e jẹ jayu kyẹ'ẹxụt ax jo'n yaja
naxviijn jẹ jayu kye'ex, tun vinkọpk
xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Espíritu Santo
kạjx kyẹ'xnuvat. Pạn pạn tse'e
ve'em kakẹ'xp, ka'a tse'e y'ọ'yixjụt
jẹtse'e tyạ́kat jẹm jẹ Nte'yam y'am
kyạ'm. 6 Pạn pạn xa ve'e yakkẹ'xjup
jẹ jayu, jáyuvamts jẹ'ẹ ve'e; ax
pạn pạn tse'e jẹ Espíritu Santo
kạjx kẹ'xp, jọọt ja'vints jẹ'ẹ ve'e.
7 Kadi atụva atọki xtuktáñ ku ạtse'e

jidu̱'u̱m nva'añ: “Tun vinko̱pk xa
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu
kye̱'xnuvat jado'k nax.” 8 Je̱ja xa
ve'e je̱ it pya̱j pa̱n joma tso̱ ve'e
du̱tsa̱k. M'amo̱tunajxypts mits je̱'e̱
ve'e ku ve'e y'amu'u, ax ka'a tse'e
xnu̱java pa̱n joma tso̱ ve'e cha̱a̱'n
uk pa̱n joma tso̱ ve'e ñu̱jkx; nay
ve'empa tse'e anañu̱joma pa̱n pa̱n
jatye'e ke̱'xtup je̱ Espíritu Santo
ka̱jx, va'ajts tse'e yaknu̱java je̱ts je̱
Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱ ve'eda, ax ka'a
tse'e yaknu̱java pa̱n vintso̱ ve'e je̱
Espíritu Santo je̱ nam joojntykin
myo̱o̱jyjidi.
9 Van'it tse'e je̱ Nicodemo
y'amo̱tutú̱vijinuva:
—¿Vintso̱s ya̱'a̱ ve'e y'íxuva?
10 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—¿Ka'a ve'e xnu̱java?, mits,
israeejlit jayu yak'ixpa̱jkpa.
11 Tyú̱vam xa a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma,
vaampam a̱tse'e, je̱'e̱ a̱a̱tse'e nka̱jtsp
juu' a̱a̱tse'e nnu̱ja'vip, je̱ts je̱'e̱
a̱a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n mpu̱u̱mp juu'
a̱a̱tse'e n'ixp; ax ka'a tse'e xkuva̱kta
je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' a̱a̱tse'e mpu̱u̱mp.
12 Pa̱n ka'a xa a̱tse'e xjaanchjávada
ku a̱ts miitse'e nvaajnjada juu' ve'e
yaja naxviijn, ¿vintso̱ts a̱ts miitse'e
xjaanchjávadat ku a̱ts miitse'e
nvaajnjada juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm?
13 ’Ni pa̱na xa ve'e kyatsajpétna,
ax je̱mts a̱tse'e tsapjo̱o̱tm n'ijt
je̱ts a̱tse'e yaja nka̱daaky, a̱ts,
je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka
Ijtp. 14 Ve'em ax jo'n je̱ Moisés
ju̱jpani du̱yakka̱jxmpojtu̱k je̱ tsaa'n
apa̱mnax je̱m vinva'ajts it ka̱jxm,
tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e
je̱ jayu xyakka̱jxmpojtu̱kpat; 15 ax
ve'em tse'e, pa̱n pa̱n xa a̱tse'e
xjaanchja'vip, ka'ats je̱'e̱ ve'e
vyintó̱kiyu̱t, xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
jyoojntykinit —jidu̱'u̱m tse'e je̱
Jesús vyaajñ.

Cha̱jkpe'e je̱ Nte'yam je̱ naxviijnit jayu

16 Tyuntso̱jk'o̱o̱'k xa ve'e je̱
Nte'yam je̱ naxviijnit jayu, paaty
tse'e du̱kejx pa̱ne'e tun to'k
y'Onu̱kip. Ve'emts je̱'e̱ ve'e du̱tuujn
je̱ts pa̱n pa̱ne'e du̱jaanchja'vip
je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱tse'e
kyavintó̱kiyu̱t, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
du̱jaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp.
17 Ka je̱'e̱ ka̱jxap xa ve'e je̱
Nte'yam du̱kejx je̱ y'Onu̱k yaja
naxviijn je̱tse'e je̱ jayu du̱mo̱o̱ynit
je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma
ka̱jx ijtnup, je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ts je̱ jayu
du̱yaktso̱'o̱ku̱t.
18 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱jaanchja'vip
je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, ka'ats je̱'e̱
ve'e yakmo̱o̱ynit je̱ tsaachpaatu̱n
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup; ax
pa̱n pa̱n tse'e kajaanchja'vijup,
nu̱pa̱a̱mdu̱kanits je̱'e̱ ve'e y'it je̱tse'e
yakmo̱o̱ynit je̱ tsaachpaatu̱n juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup. 19 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e yakmo̱o̱ynit je̱ tsaachpaatu̱n
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup, ku̱x
ka'a ve'e du̱jaanchjáva je̱ Nte'yam
je̱ y'Onu̱k, juu' ve'e kye̱jx yaja
naxviijn. Ve'em ax jo'n je̱ kujajpa
je̱ kuta̱'kxpa du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱ka
nu̱jom juu' jatye'e ijtp joma ve'e
kyujaj kyutu̱'kx, nay ve'empa tse'e
je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k je̱ jayu je̱
tyo̱kin du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkiva. Ax
ka'a tse'e je̱ jayu du̱tso̱kta je̱tse'e
je̱ tyo̱kin nu̱ke̱'xnatá̱ka y'ítu̱t ku̱x
je̱'e̱ ve'e tyoondup juu' ve'e ka
ó̱yap. 20 Anañu̱joma tse'e pa̱n pa̱n

jatyeʼe dṵtoondup juuʼ veʼe ka ǫ́yap,
kaʼituvaandupts jẹʼẹ veʼe jẹja ajajtk
it jạạt, kaʼa veʼe ñaajktạ́majada
jẹja ajajtk it jạạt kṵx kaʼa veʼe
dṵyaknṵkẹʼxnatạkavaʼanda jẹ
kyǫʼǫy jẹʼẹ juuʼ veʼe tyoondup. 21 Ax
pạn pạn tseʼe dṵtoomp jẹ tyṵv jẹʼẹ,
naajktạ́mijupts jẹʼẹ veʼe jẹja ajajtk it
jạạt, ax veʼem tseʼe kyẹʼẹxṵt jẹts jẹ
Nteʼyam kạjxeʼe juuʼ dṵtún.

Ku jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ jayu dṵvaajnjinuva jẹts pạneʼe jẹ Jesús

22 Ku veʼe jẹ it ñajxy, vanʼit tseʼe jẹ
Jesús mạạt jẹ yʼixpạjkpatạjk ñạjkxti
jẹm judéait yʼit jǫǫtm. Jẹm tseʼe jẹ
jayu dṵyaknạpẹtta. 23 Nay veʼempa
tseʼe jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ jayu
dṵyaknạpejt jẹm Enón, jẹ saliimit
kajpṵn mutạm, kṵx jẹmeʼe vyeʼna
ǫǫy jẹ tsoxk nạạj. Jẹm tseʼe jẹ jayu
jyẹʼydi jẹtseʼe ñạpẹjtti. 24 Vanʼit yạʼạ
veʼe tyoojnji kyǫjtsji kaʼanumeʼe jẹ
Juan yakpoxṵntạkpṵm vyeʼna.
25 Jẹm tseʼe jẹ Juan jẹ
yʼixpạjkpatạjk juuʼ veʼe dṵm
ạạtnakyǫjtsvintsǫvʼukvaajnjṵ
du toʼk jẹ israeejlit jayu pạn
vintsǫ veʼe dṵtsạk jẹtseʼe jẹ jayu
ñaajkvaʼatsjadat. 26 Vanʼit tseʼe jẹ
Juan jẹ yʼixpạjkpatạjk ñṵnạjkxjidi,
jẹtseʼe ñạʼmṵxjidi:
—Yakʼixpạjkpa, jẹʼẹ xa veʼe
juuʼ veʼe mmạạtveʼnip jẹm jadoʼk
adoʼom Jordán mạjạ nạpaʼam, juuʼ
mitseʼe jẹ tṵvạkǫjtsṵn mmǫǫy
ku ạạtseʼe xmukạjts, jẹmts
jẹʼẹ veʼe jẹ jayu dṵyaknạpet, ax
nṵnạjkxjṵdupts jẹʼẹ veʼe anañṵjoma.
27 Vanʼit tseʼe jẹ Juan yʼatsǫǫjvjidi:
—Ni pạna xa veʼe jẹ kutojkṵn
dṵkajayep pạn kaʼa veʼe jẹ Nteʼyam
myạʼạjṵ. 28 Xʼamǫtunajxtu ạtseʼe ku
ạtseʼe nvaajñ jẹts ka jẹ Criistovap
ạtseʼe, mʼǫʼyixjadap tseʼe jẹtseʼe
jẹ tṵvạkǫjtsṵn xpạ́mdat jẹts
vaan ạtseʼe jẹts ạts jẹʼẹ veʼe juuʼ
veʼe yakkẹjx jẹtseʼe jẹ Cristo
dṵvintooʼvạ́kat. 29 Ku veʼe jẹ jayu
ñavyṵkjṵ, pạn pạn tseʼe dṵmạạt
jẹ yaaʼvyạjkpa, jẹ tạʼạxpạjkpats
jẹʼẹ veʼe; jẹts jẹʼẹ juuʼ veʼe
myạạtnayjaʼvijup jẹ tạʼạxpạjkpa,
jẹmts jẹʼẹ veʼe dṵʼamǫtunaxy
juuʼ veʼe jẹ tạʼạxpạjkpa kyạjtsp.
Ax nay veʼempats ạtseʼe ṵxyam
ǫǫy ntunxǫǫndṵk ku ạtseʼe
nʼamǫtunaxy juuʼ veʼe jẹ Cristo
kyạjtsp. 30 Pạn vintsǫ veʼe yạ it ñaxy,
tun vinkǫpkts jẹʼẹ veʼe jẹts jẹʼẹ veʼe
dṵnṵmạ́jat jẹts ạtseʼe nnṵmootskat
—jidṵʼṵm tseʼe jẹ Yaknạpẹjtpa Juan
vyaajñ.

Jẹʼẹ pạneʼe kạjxm tsǫǫʼn

31 Jẹʼẹ pạneʼe kạjxm tsǫǫʼn, jẹʼẹ
tseʼe dṵnṵmạ́jip dṵnṵjaanchip. Jẹʼẹ
pạneʼe yaja naxviijn, naxviijnit
jáyuvamts jẹʼẹ veʼe, jẹʼẹ jẹʼẹ veʼe
kyạjtsp juuʼ veʼe yaja naxviijn; ax
jẹʼẹ pạneʼe tsǫǫʼn jẹm tsapjǫǫtm
jẹtseʼe yaja kyạdaaky, ñṵmạjikṵjxp
ñṵjaanchikṵjxpts jẹʼẹ veʼe. 32 Jẹʼẹ
tseʼe jẹ tṵvạkǫjtsṵn dṵpạạmp
juuʼ veʼe dṵʼix dṵʼamǫtunajx, ax
kaʼa tseʼe jẹ jayu dṵjaanchjáva
jẹ tṵvạkǫjtsṵn juuʼ veʼe pyṵṵmp.
33 Natyukpitsumvaatsjṵdup tseʼe
juuʼ veʼe dṵjaanchjaʼvidup jẹ
tṵvạkǫjtsṵn juuʼ veʼe pyṵṵmp, jẹʼẹ
tseʼe vaʼajts dṵyaknṵkẹʼxnatạjkidup
jẹts tyṵ́vameʼe jẹ Nteʼyam jẹ
kyạts jẹ yʼayook. 34 Jẹʼẹ pạneʼe
jẹ Nteʼyam kẹjxju, jẹ Nteʼyam jẹ
kyạts jẹ yʼayookts jẹʼẹ veʼe kyạjtsp,
kaʼa tseʼe jẹ Nteʼyam vyintoka

ku ve'e je̱ Espíritu Santo du̱yaky.
35 Cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ Dios Tee' je̱
y'Onu̱k je̱tse'e du̱tukka̱ta̱jkiku̱jx
nu̱jom juu' jaty. 36 Pa̱n pa̱n xa
ve'e du̱jaanchja'vip je̱ Nte'yam
je̱ y'Onu̱k, jyayejppts je̱'e̱ ve'e je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp;
ax pa̱n pa̱n tse'e du̱katso̱jkp je̱tse'e
jyaanchjávajat, ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱jayépu̱t je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱pts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam y'e̱jku̱n ja̱a̱tp y'it.

Je̱ Jesús ma̱a̱t to'k je̱ samaariait ta̱'a̱xta̱jk

4 Myótudu tse'e je̱ fariseota̱jk
je̱ts nu̱yojke'e je̱ jayu y'ijtti
juu' ve'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxtu
je̱tse'e yakna̱pe̱jtjidi je̱ts ni ka'a ve'e
je̱'e̱da juu' ve'e je̱ Juan du̱pana̱jkxtu
je̱tse'e yakna̱pe̱jtjidi; 2 óyame'e
je̱ Jesús je̱ jayu du̱kayakna̱pe̱jtti,
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jkta ve'e je̱ jayu
du̱yakna̱pe̱jttu. 3 Ku ve'e je̱ Jesús
du̱nu̱ja'vi, tso̱o̱'nnu tse'e je̱m Judea
je̱tse'e je̱m Galilea vyimpijtnuva.
4 Tunjajtynajxpts je̱'e̱ ve'e je̱m
samaariait y'it jo̱o̱tm. 5 Ve'em
tse'e jye̱'y je̱ja kajpu̱n pa'ayi juu'
ve'e Sicar du̱xa̱a̱j, je̱m samaariait
y'it jo̱o̱tm, je̱ naax muta̱m juu'
ve'e ju̱jpani je̱ Jacob myo̱o̱ynu
je̱ myajntk José. 6 Je̱m tse'e
vye'na to'k je̱ jot joma ve'e je̱ na̱a̱j
du̱yakpítsumda juu' ve'e tyijtup je̱
Jacob je̱ myo'ot. Ax noo'kxp tse'e
je̱ Jesús jye̱'y, je̱'e̱ ka̱jx tse'e y'a̱jxtk
je̱ja jot aagui, kujk xa̱a̱j jo'nani ve'e
vye'na, 7-8 je̱ kaaky je̱ to̱jkx jooyva
ve'e ña̱jkxti je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱m
kajpu̱n ka̱jxm. Van'it tse'e jye̱'y to'k
je̱ samaariait ta̱'a̱xta̱jk joma ve'e je̱
na̱a̱j du̱yakpítsumda, je̱ tsoxk na̱a̱jts
je̱'e̱ ve'e vya̱a̱'nuvaampy. Van'it
tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Mo̱o̱yk a̱ts to'k aaj je̱ mtsoxk
na̱a̱j.
9 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvji:
—Israeejlit jayu xa mitse'e.
¿Vintso̱ts a̱ts mitse'e x'amo̱tu je̱
tsoxk na̱a̱j?, ku̱x samaariait jayu
xa a̱tse'e. (Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em
vyaajñ ku̱x ka'a ve'e ñayjávajada
je̱ israeejlit jayu ma̱a̱t je̱ samaariait
jayu.)
10 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Pa̱n ku̱xnu̱java ve'e juu' ve'e je̱
Nte'yam yajkyp, je̱ts ku̱xnu̱ja'viva
ve'e pa̱ne'e u̱xyam m'amótujup je̱
tsoxk na̱a̱j, mitsts a̱tse'e ku̱x'amo̱tu
je̱ tsoxk na̱a̱j, je̱ts a̱ts mitse'e
ku̱nma̱'a̱ je̱ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e je̱
jayu du̱joojntykinmo̱o̱yp.
11 Van'it tse'e vyaajñ je̱ ta̱'a̱xta̱jk:
—Ka'a xa mitse'e xtima̱a̱da juu'
ve'e mtukyakpítsumup je̱ tsoxk na̱a̱j,
je̱ts ka̱a̱k ya̱'a̱ ve'e ya̱ jot, ¿jómase'e
xpákut je̱ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e je̱ jayu
du̱joojntykinmo̱o̱yp? 12 Je̱ nju̱jpit
jáyuvamda Jacob, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱a̱m
ya̱ jot, joma ve'e viinm choxkna̱'uuk,
nay ve'empa je̱ y'ónu̱kta je̱ts je̱
jyaach je̱ kyaaj, ¿ax mjaa'knumájipts
mits vine'e je̱ts ni ka'a ve'e je̱'e̱?
13 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Nu̱jomda xa ve'e pa̱n
pa̱ne'e du̱'ooktup ya̱ tsoxk na̱a̱j,
ta̱a̱tsidinuvapts je̱'e̱ ve'e jado'k
nax; 14 ax pa̱n pa̱n tse'e du̱'ookp je̱
tsoxk na̱a̱j juu' a̱tse'e nyajkyp, ni
je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyo̱o̱'kta̱a̱tsinit,
ku̱x je̱ tsoxk na̱a̱j juu' a̱tse'e nyajkyp,
ve'emts je̱'e̱ ve'e pyítsumu̱xju̱t je̱m
jyo̱o̱t jya'vin ka̱jxm ax jo'n to'k
je̱ maja̱ mo'ot je̱tse'e myo̱o̱jyjinit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

15 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk ña̱'mu̱xji:
—Uk nvaat a̱tse'e xmo̱'o̱t je̱
mtsoxk na̱a̱j, ve'emts a̱tse'e ni je̱
vin'ita nko̱o̱'kta̱a̱tsinit je̱ts a̱tse'e
yaja nko̱o̱'kme̱jtsnit majpa.
16 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Na̱jkxu̱ xva̱vu̱ je̱ mnu̱yaa'y
je̱tse'e xma̱a̱tmínu̱t.
17 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
y'atso̱o̱jvji:
—Ka'a xa a̱tse'e pa̱n nnu̱yaa'y.
Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Tyúvam xa ve'e xka̱ts ku ve'e
mva'añ je̱ts ka'a ve'e pa̱n mnu̱yaa'y.
18 Nu̱mugo̱o̱xk xa ve'e je̱ mnu̱yaa'y
tu̱xyaknaxy, ax je̱'e̱ pa̱ne'e u̱xyam
mma̱a̱ttsu̱u̱nip, ka'ats mits je̱'e̱ ve'e
xnu̱yaa'ya. Tyu̱vame'e juu' ve'e
tu̱xka̱ts.
19 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk y'atsa̱a̱jv:
—Ta̱ a̱tse'e vinjava ntañ je̱ts je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa
mitse'e. 20 Yaja joma ve'e ya̱ ko̱pk,
yájats a̱a̱tse'e je̱ nju̱jpit jayu
du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada y'ijt
je̱ Nte'yam, ax ve'emts miitse'e
mva'anda je̱ts je̱me'e Jerusalén
je̱ it joma ve'e du̱jajtytsá̱k je̱tse'e
je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱vinjávadat
du̱vintsa̱'a̱gadat.
21 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Jaanchjáva a̱ts, pyaatnup xa
ve'e je̱ xa̱a̱j ku ve'e xkavinjávadat
xkavintsa̱'a̱gadat je̱ Dios Tee' yaja
joma ve'e ya̱ ko̱pk ukpu̱ je̱m
Jerusalén. 22 Ka'a xa miitse'e
xnu̱jávada juu' ve'e mvinja'vidup
mvintsa̱'kidup; ax nmu̱ja'vinupts
a̱a̱tse'e juu' a̱a̱tse'e nvinja'vip
nvintsa̱'kip, ku̱x je̱ israeejlit jayu
ka̱jxe'e jye'ya je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ jayu
du̱yaktso̱o̱kp. 23 Ax pyaatnup tse'e
je̱ xa̱a̱j, ax ta̱ tse'e jye'ya, van'it
ku ve'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup je̱
Dios Tee', je̱'e̱ tse'e du̱vinjávadap
du̱vintsa̱'a̱gadap je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin
ma̱a̱t je̱ts je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t, ku̱x
ve'eme'e du̱tsa̱k je̱ Dios Tee'
je̱tse'e du̱tóndat pa̱n pa̱n jatye'e
vinja'vijidup vintsa̱'kijidup. 24 Ja'vin
xa ve'e je̱ Nte'yam, ax pa̱n pa̱n jaty
tse'e vinja'vijidup vintsa̱'kijidup,
tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em
du̱tóndat je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin ma̱a̱t
je̱ts je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t.
25 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk y'atsa̱a̱jv:
—Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e je̱ts
miinnupe'e je̱ Mesías; ax kuts
je̱'e̱ ve'e myiinnit, je̱'e̱ tse'e nu̱jom
juu' jaty xtukvinja'vika̱jxumdinup.
(Jidu̱'u̱m tse'e kya̱tsa̱pítsum
je̱ Mesías, Cristo, je̱'e̱ juu' ve'e
je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit.)
26 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—A̱ts xa je̱'e̱ ve'e juu' mitse'e
u̱xyam mmuko̱jtsjup.
27 Ve'em tse'e vya'añ vye'na ku
ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk jye̱'ydi. Atu̱va
ato̱ki tse'e tyaandi ku ve'e du̱'ixti
je̱ts je̱me'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱tnakyá̱tsju̱
to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk. Ax ni pa̱na tse'e
du̱kah'amo̱tutu̱vi je̱ Jesús pa̱n
ti ve'e cha̱jkp uk pa̱n tya̱jxe'e
du̱ma̱a̱tnakyá̱tsju̱ je̱ ta̱'a̱xta̱jk.
28 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱masa̱a̱k
je̱ chiv je̱tse'e ñu̱jkx je̱m kajpu̱n
jo̱o̱tm. Jidu̱'u̱m tse'e je̱m je̱ jayu
du̱nu̱u̱jmidi:
29 —Ja'mda je̱tse'e x'íxtat to'k je̱
yaa'tya̱jk juu' a̱tse'e tu̱xvaajnjikú̱x
pa̱n ti jaty a̱tse'e tu̱ntún tu̱nka̱ts.
¡Je̱'e̱dam n'ite'e je̱ Cristo!
30 Van'it tse'e cho̱o̱'ndi je̱m kajpu̱n
ka̱jxm je̱tse'e ña̱jkxti joma ve'e

je̱ Jesús. [31] Namvaate'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
ñu̱jkx je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm, van'it
tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
myunoo'kxtkjidi. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaandi:
—Yak'ixpa̱jkpa, kayu̱ to'k aaj.
[32] Van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱p xa a̱tse'e nma̱a̱ada juu' a̱tse'e
nkáyup; ka'ats miits je̱'e̱ ve'e
xnu̱jávada.
[33] Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
ñay'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Je̱p vine'e je̱ jayu tu̱mya̱'a̱ju̱
juu' ve'e kyáyup?
[34] Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidi:
—Je̱'e̱ xa a̱tse'e nkaakyip
nto̱jkxip ku a̱tse'e ntun juu' ve'e
cha̱jkp je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp je̱ts
a̱tse'e je̱ tyoonk ntónu̱t je̱ts a̱tse'e
nyak'avaadat.
[35] 'Jidu̱'u̱m xa miitse'e
mva'anda: "Jamaktaaxk po̱'o̱ xa
ve'e kya'it je̱tse'e je̱ trigo ta̱a̱jm
yakpa̱kmojknit." Ax jidu̱'u̱mts
a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada: Ixta je̱
jáyuda, ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n
je̱ kam joma ve'e je̱ trigo ta̱a̱jm,
ax nvaatani tse'e yakpa̱kmojknit.
[36] Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ ta̱a̱jm
du̱pa̱kmojkp, yakmujooypts
je̱'e̱ ve'e. Ax je̱ ta̱a̱jm juu' ve'e
pya̱kmujkp, xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
y'ijtnit. Ku̱x juu' ve'e je̱ ta̱a̱mt
du̱va̱jp je̱ts juu' ve'e je̱ ta̱a̱jm
du̱pa̱kmojkp, kijpxts je̱'e̱ ve'e
xyo̱o̱ndu̱kta. [37] Ku̱x je̱ tu̱vu̱ka̱ts
je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu vya'añ
je̱ts to'k je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱
ta̱a̱mt du̱va̱jp, jado'kts je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e je̱ ta̱a̱jm du̱pa̱kmojkp.
[38] A̱ts xa miitse'e nke̱jxtup je̱tse'e
m'íttat ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
je̱ ta̱a̱jm du̱pa̱kmojktup joma ve'e
tu̱kyayo'ojta tu̱kyatonda; miits tse'e
tu̱xmutanda juu' ve'e je̱ viijnk jayu
tu̱du̱tonda.
[39] Nu̱may tse'e je̱ jayu juu' ve'e
je̱m samaariait kyajpu̱n ka̱jxm
tsu̱u̱nidu, je̱'e̱ tse'e du̱jaanchja'vidu
je̱ Jesús je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱
ta̱'a̱xta̱jk ña̱'mu̱xjidi: "Ta̱ xa a̱tse'e
xvaajnjikú̱x pa̱n ti jaty a̱tse'e
tu̱ntún tu̱nka̱ts." [40] Ax ku tse'e je̱
samaariait jayu jye̱'ydi joma ve'e je̱
Jesús, van'it tse'e du̱munoo'kxtkti
je̱ Jesús je̱tse'e mya̱a̱ttánjadat. Je̱m
tse'e tyaajñ je̱ Jesús me̱jtsxa̱a̱j,
[41] je̱tse'e jyaa'knu̱ma'yi je̱ jayu
juu' ve'e jaanchja'viju ku ve'e
du̱'amo̱tunajxti juu' je̱'e̱ ve'e kya̱jtsp.
[42] Van'it tse'e je̱ samaariait jayu
du̱nu̱u̱jmidi je̱ ta̱'a̱xta̱jk:
—Njaanchja'vip xa a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e
u̱xyam, ka je̱'e̱ ka̱jxjyap tse'e
ku̱x a̱a̱ts mitse'e juu' tu̱xvaajñja,
je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e ku a̱a̱tse'e viinm
tu̱n'amo̱tunaxy juu' ya̱'a̱ ve'e
kya̱jtsp. Ax nmu̱ja'vinupts a̱a̱tse'e
je̱ts je̱'e̱ ya̱'a̱ ve'e je̱ Cristo, juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu
du̱yaktso̱'o̱kup to'k it to'k naxviijn.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ yakkutojkpa je̱ tyoompa je̱ myajntk

[43] Kume̱jtsxa̱a̱j tse'e je̱ Jesús
je̱m Samaria cha̱a̱'n je̱tse'e je̱
tyoo' du̱jaa'kyo̱'y je̱m galiléait
y'it jo̱o̱tm paat, [44] ku̱x viinme'e
je̱ Jesús vyaajñ: "Ka'ats je̱'e̱ ve'e
yakvintsa̱'a̱ga je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa joma ve'e je̱ y'avintso̱
it je̱ y'avintso̱ naax." [45] Ku ve'e
je̱m Galilea jye̱'y, o̱y tse'e y'a'íxjidi
je̱ jayu ku̱x o̱jtstuva ve'e je̱ pascua

xa̱a̱j je̱m Jerusalén, je̱me'e du̱'ixti
nu̱jom juu' ve'e tyoon kyo̱jts van'it.
46 Van'it tse'e je̱ Jesús
vyimpijtnuva je̱m Caná, juu' ve'e
je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm, je̱m joma
ve'e je̱ tsoxk na̱a̱j du̱yakvimpijt
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j. Je̱m tse'e
vye'na to'k je̱ yakkutojkpa je̱
tyoompa juu' ve'e du̱nu̱májip,
pa̱jkjup tse'e vye'na je̱ myajntk je̱m
Capernaum. 47 Ku ve'e je̱ toompa
je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ts ta̱ ve'e je̱ Jesús
jye'ya je̱m Galilea ku ve'e je̱m
Judea cha̱a̱'n, van'it tse'e o̱jts du̱'ix,
je̱tse'e du̱munoo'kxtk je̱tse'e je̱m
tya̱k'am ña̱jkxu̱t je̱tse'e je̱ y'ónu̱k
du̱yakjo̱tka̱da'aku̱t, o̱o̱'ku̱n ámanits
je̱'e̱ ve'e vye'na. 48 Van'it tse'e je̱
Jesús ña̱'mu̱xji:
—Ka'a xa a̱ts miitse'e
xjaanchjávada ku ve'e xka'ixta je̱
mújit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mújit atu̱va.
49 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv je̱
yakkutojkpa je̱ tyoompa:
—Ja'mu̱ to'k aaj jatyji namka'ana
ve'e a̱ts je̱ n'ónu̱k y'a̱a̱'k.
50 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Vimpijtni je̱m mta̱k'am;
joojntykip je̱'e̱ ve'e je̱ m'ónu̱k.
Jyaanchja'vi tse'e je̱ yaa'tya̱jk
vintso̱ ve'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji, je̱tse'e
ña̱jkxni je̱m tya̱k'am. 51 Je̱e̱na
tse'e too' aajy vye'na, je̱tse'e
du̱ma̱a̱tnavyaatjidi je̱ tyoompata̱jk,
van'it tse'e je̱ tyoompata̱jk
ña̱'mu̱xjidi:
—Joojntykip xa je̱'e̱ ve'e je̱ m'ónu̱k.
52 Van'it tse'e yak'amo̱tutúvidi
pa̱n vin'ite'e je̱ y'ónu̱k
jyo̱tka̱dak'ukvaanni. Je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Ox, to'k yaaxpe'e vye'na ku ve'e
je̱ ja̱a̱jn ñu̱vaatsjini.
53 Van'it tse'e je̱ ku'ónu̱k du̱nu̱ja'vi
je̱ts nay van'itji ve'e ve'em jyajty ku
ve'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji: "Joojntykip
je̱'e̱ ve'e je̱ m'ónu̱k." Van'it tse'e
je̱'e̱ je̱ts nu̱jom vinxu̱pe'e je̱ jayu
je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp, je̱'e̱ tse'e
du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús.
54 Ya̱'a̱ tse'e ijt je̱ mume̱jtsk ma̱ja̱
nu̱ja'vin juu' ve'e je̱ Jesús tyoon ku
ve'e vyimpijtnuva je̱m Galilea ku
ve'e je̱m Judea cha̱a̱'n.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ mojkpa jayu je̱p Betesda

5 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e
je̱ israeejlit jayu xya̱a̱jtoondi;
vimpe̱jtnuva tse'e je̱ Jesús je̱m
Jerusalén. 2 Je̱m tse'e kajpu̱n ka̱jxm
vye'na to'k viijn je̱ na̱a̱j naa'pa̱ts,
Betesda je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j, je̱ hebreo
aajts je̱'e̱ ve'e. (Myuta̱mip tse'e
vye'na je̱ kajpu̱n naa'pa̱ts aka̱'a̱
juu' ve'e tyukxa̱a̱jidu Je̱ Carnero
je̱ Ñaa'pa̱ts Aka̱'a̱.) Joma ve'e je̱
na̱a̱j, je̱m tse'e vye'niva mugo̱o̱xk
vits je̱ e̱pu̱tso̱o̱ktku̱n joma ve'e
je̱ jayu y'e̱pu̱tsa̱'a̱k. 3 Je̱p tse'e
e̱pu̱tso̱o̱ktku̱n pa'tkup mya'ajta
vye'na nu̱may je̱ pa'am jáyuda:
je̱m tse'e je̱ viints jáyuda, je̱m tse'e
je̱ u̱xke̱t jáyuda, je̱m tse'e je̱'e̱da
juu' ve'e pa̱jkju̱dup je̱ pata̱'a̱jts
pa'am, je̱mpa tse'e juu' ve'e je̱
kya̱'a̱jta je̱ tyekta tu̱tyunta̱a̱tsni.
Je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e y'a'íxtup ku ve'e
je̱ tsoxk na̱a̱j jyepu̱tsyo̱'o̱yu̱t, 4 ku̱x
ve'eme'e je̱ jayu vyinmaaydi je̱ts
to'ma jatye'e to'k je̱ ángeles vyáñu̱k
y'ijt joma ve'e je̱ na̱a̱j naa'pa̱ts
je̱tse'e du̱jepu̱tsyo̱'o̱y je̱ na̱a̱j. Ve'em
tse'e vyinmaaydi je̱ts pa̱n pa̱ne'e
mutoo'va̱jkp ta̱jkip je̱m na̱jo̱o̱tm
ku ve'e tu̱jyepu̱tsyo̱'o̱y vye'na,

jo̱tka̱daakp tse'e, jyatipa'ama ve'e
du̱ma̱a̱da.
5 Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e ii'px maktoodojt joojntani
pa'am'ijtp. 6 Ku ve'e je̱ Jesús y'ixji
je̱tse'e du̱nu̱ja'vi je̱ts jékani ve'e
pya'am'ít, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—¿Mtsa̱jkpe'e je̱tse'e
mjo̱tka̱da'aku̱t?
7 Van'it tse'e je̱ pa'am jayu
y'atsa̱a̱jv:
—Ka'a xa ve'e pa̱n pa̱n pa̱n a̱tse'e
xyaktá̱kap yam na̱jo̱o̱tm ku ve'e
ya̱ na̱a̱j jyajepu̱tsyo̱'o̱y. Ku xa a̱tse'e
njata̱kava'añ, viijnk tse'e ta̱jkiko̱jp.
8 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Pojtu̱kni, pa̱kmojkni ya̱
mmaajntku̱n, je̱ts jaamni.
9 Tun jatyji tse'e je̱ yaa'tya̱jk
jyo̱tka̱daakni, je̱ myaajntku̱n
du̱pa̱kmojkni, je̱tse'e yo̱'pya̱jkni. Ax
po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e vye'na
van'it, 10 je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit
jayu du̱nu̱u̱jmidi je̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e jo̱tka̱daaknu:
—Po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j xa ve'e u̱xyam,
ka'a tse'e je̱ pava'nu̱n du̱yakjaty
je̱tse'e xpapá̱ku̱t ya̱ mmaajntku̱n.
11 Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk
y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱'e̱ juu' a̱tse'e
tu̱xyakjo̱tka̱da'aky, je̱'e̱ts a̱tse'e
tu̱xnu̱u̱jma: "Pa̱kmojkni ya̱
mmaajntku̱n je̱ts jaamni."
12 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Pa̱nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
tu̱mna̱'mu̱xju̱: "Pa̱kmojkni ya̱
mmaajntku̱n je̱ts jaamni"?
13 Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java pa̱n
pa̱n je̱'e̱ ve'e yakjo̱tka̱daakjinu ku̱x
tá̱vani ve'e du̱'ixtó̱kini vye'na je̱
Jesús je̱m nu̱may jayu akojkm juu'
ve'e je̱m ve'nidup. 14 U̱x'o̱o̱k tse'e
je̱ Jesús pyaatji je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp,
je̱tse'e ña̱'mu̱xji:
—Ixu̱, ta̱ xa ve'e mjo̱tka̱da'aky.
Ka'a tse'e m'ukto̱kintoonnit,
ve'em tse'e mkapaa'tju̱t nu̱yojk je̱
tsaachpaatu̱n.
15 Van'it tse'e ñu̱jkx je̱ yaa'tya̱jk
je̱tse'e o̱jts du̱vaajnjada je̱
myu'israeejlit jayu je̱ts je̱ Jesús
je̱'e̱ ve'e yakjo̱tka̱daakju. 16 Je̱'e̱
ka̱jx tse'e je̱ israeejlit jayu
du̱jomtoondi du̱titoondi je̱ Jesús
je̱tse'e du̱'ukyak'o̱o̱'kuva'anda je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e ve'em du̱tuujn ku ve'e
po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j vye'na.
17 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidi:
—Toomp xa ve'e a̱ts je̱ nTee'
u̱xyam paat, toompapts a̱tse'e.
18 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit jayu
nu̱yojk du̱tunjaa'ktso̱jkti je̱tse'e
du̱yak'o̱o̱'ktat, ka je̱'e̱ ka̱jxjyape'e ku
ve'e du̱kah'amaa'yi je̱ po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j, je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e ku ve'e
ñaajk'akijpxaja ma̱a̱t je̱ Nte'yam ku
ve'e vya'añ je̱ts Tyee'am je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam.

Je̱ kutojku̱n juu' ve'e jyayejpp je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k

19 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts
ka'a a̱tse'e x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱tse'e juu'
ntónu̱t ya̱ n'avintso̱ kutojku̱n ka̱jx,
a̱ts, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱jyji
a̱tse'e ntuump juu' a̱tse'e n'ixp juu'
ve'e a̱ts je̱ nTee' tyuump. Nu̱jom
tse'e juu' ve'e je̱ Dios Tee' tyuump,
ntoompapts a̱ts je̱'e̱ ve'e, 20 ku̱x
xtso̱jkp a̱tse'e je̱ nTee' je̱ts a̱tse'e
xtuk'ix nu̱jom juu' je̱'e̱ ve'e tyuump,
xjaa'ktuk'íxupts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e

ntónut juu' ve'e dujaa'knumájip
jets ni ka'a ve'e juu' atse'e uxyam
ntuump nkajtsp, ve'em tse'e atuva
atoki myaktánjadat. 21 Kux ve'em ax
jo'n je Dios Tee' duyakjoojntykpúk
je ooʼkpatajk jetse'e je joojntykin
dumaʼa, nay ve'empa tse'e ats, je'e
je y'Onuk, nmooyvapts atse'e je
joojntykin pan pan atse'e ntsajkp.
22 Je Dios Tee', ka'ats je'e ve'e pan
dutokimpayo'oy, atse'e xmooy
nujom je kutojkun jets atse'e
ntokimpayo'oyut, 23 ax ve'emts
atse'e nujom je jayu xmooyvat
je vintsa'kin juu' ve'e myooydup
je Dios Tee'. Pan pan xa atse'e
xkavintsa'kip, ka'ats je'e ve'e
duvintsa'kiva je Dios Tee', juu'
atse'e xkejxp.
24 'Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada, vaampam atse'e, pan
pane'e du'amotunajxp juu' atse'e
nkajtsp jetse'e dujaanchjáva
je'e pan atse'e xkejxp, jyayejppts
je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp, ax ka'a tse'e
yakmo'ot je tsaachpaatun juu'
ve'e xa'ma kajx ijtnup, je'e ve'e
je ooʼkun tuñuva'achju jetse'e
tutyaka joma ve'e je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 25 Tyúvam
xa ats miitse'e nnaajmada,
vaampam atse'e, jets pyaatype'e
je xaaj, uxyamts je'e ve'e, ku ve'e
je ooʼkpatajk du'amotunáxtat juu'
atse'e nkajtsp; pan pan jaty tse'e
du'amotunajxtup, joojntykidinupts
je'e ve'e xa'ma kajx. 26 Kux ve'em
ax jo'n je Dios Tee' je joojntykin
duyakjeja, nay ve'empats atse'e
je kutojkun xmooyva jets atse'e
je joojntykin nyakjéjivat, 27 nay
je'ets atse'e xmooyva je kutojkun
jets atse'e ntokimpayo'oyut, ats,
je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka
Ijtp. 28 Ka'ats ya'a ve'e atuva
atoki xtuktándat. Pyaa'tupe'e je
xaaj ku ve'e nujom je ooʼkpatajk
du'amotunáxtat juu' atse'e
nkótsup 29 jetse'e pyítsumdinit
joma ve'e tuñaxtákada. Pan pan
jaty tse'e dutoondu juu' ve'e oy,
joojntykpajktinuvapts je'e ve'e
jetse'e xa'ma kajx jyoojntykidinit;
ax pan pan jaty tse'e dutoondu juu'
ve'e ka óyap, joojntykpajktinuvapts
je'e ve'e jetse'e xa'ma kajx
chaachpaattinit.
30 'Ka'a atse'e x'o'yixju jets atse'e
viinm juu' ntónut, tokimpayo'yp xa
atse'e ax jo'n atse'e nyaktukpava'añ.
Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e
juu' atse'e ntokimpayo'yp, kux ka
je'ep atse'e n'íxtip vintso atse'e
ya n'avintso vinma'yun nyaktónut,
je'e atse'e n'íxtip juu' ve'e chajkp
je'e pan atse'e xkejxp. 31 Pan atsji
xa ve'e je n'ayook nmukojtspejtp
jets je'e ve'e tuntoomp, ka'ats je'e
ve'e tyun. 32 Jem tse'e jado'k pane'e
ats je n'ayook dunukojtspejtp, ax
nmuja'vinupts atse'e jets je'e juu'
ve'e kyajtsp ats kajx, toompts
je'e ve'e. 33 Miits xa ve'e je jayu
mtuknukejxtu je Yaknapejtpa Juan
jetse'e najkx du'amotutúvada;
vintsots je'e ve'e je tuvakojtsun
dupuujm, tyúvamts je'e ve'e. 34 Ka
je'epts atse'e nyaktónup juu' ve'e je
jayu kyajtsp oy ats kajx, je'e kajxts
ats miitse'e nnaajmada vintso ve'e
je Juan kyajts ats kajx jets ve'eme'e
mtsoʼokтat. 35 Ve'em xa ve'e je
Juan y'ijt ax jo'n to'k je ta'kxpa
juu' ve'e tooyp jetse'e kyutu'kx,
ax mnayja'vijiduts miitse'eda

jëtse'e jë kona it mxoojntkti joma
ve'e jë'ë. 36 Ax nmaatts atse'e jë
tuvakojtsun juu' ve'e nuyojk toomp
jëts ni ka'a ve'e juu' ve'e jë Juan
kyojts, jë'ëts jë'ë ve'e juu' jaty atse'e
ntuump, nay jë'ëjyamts jë'ë ve'e
juu' atse'e jë Dios Tee' xtuknukëjxp
jëts atse'e ntónut jëts atse'e
nyak'avaadat. Ax juu' jaty atse'e
ntuump, jë'ë tse'e jë tuvakojtsun
dupaamp jëts jë Dios Tee' atse'e
xkëjxp. 37 Nay ve'empa tse'e jë Dios
Tee', juu' atse'e xkëjxp, yajkpapts
jë'ë ve'e jë tuvakojtsun. Ni vin'ita
xa jë'ë ve'e xkah'amotunaxta,
ni vin'ítats jë'ë ve'e xka'ixta,
38 ka'a tse'e mtuktákajada jë
kyats jë y'ayook kux ka'a atse'e
xjaanchjávada, jëts viinme'e jë
Dios Tee' ats xkex. 39 Ooy xa ve'e
xtuntoonkada jë Kunuu'kx Jatyán
kux ve'eme'e mvinmayda jëts jë'ë
kajxe'e xpaattinit jë joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp; óyame'e
jë Kunuu'kx Jatyán du'avana jëts
pan atse'e, 40 ka'ats ats miitse'e
xnuminuva'anda jëtse'e xjayéptat jë
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
41 'Ka'a xa atse'e nyaktún jë majin
juu' ve'e jë jayu yajkyp. 42 N'íxada
xa ats miitse'eda, nnuja'vipts
atse'e jëts ka'a miitse'e jë Nte'yam
xtsokta. 43 Ats jë nTee' kajx xa
atse'e nmiijn, ka'ats ats miitse'e
xkuvakta; pan miimp tse'e jado'k
jë y'avintso jë'ë kajx, jë'ë tse'e
tuuv mkuváktap. 44 ¿Vintsots
ats miitse'e xjaanchjávadat pan
mnakyuvajkuxjudupe'e jë majin
vimpit atuj jëtse'e xka'íxtada
jë majin juu' ve'e to'k jë Nte'yam
yajkyp? 45 Ka'a miitse'e mvinmáydat
jëts nmu'aa'nadap ats miitse'e jëm
ats jë nTee' vyinkojkm, viinme'e
jë Moisés mnu'aa'najadat, jë'ë
juu' miitse'e mmákkidup. 46 Pan
kuxjaanchjávada xa ve'e juu' ve'e jë
Moisés jyaay, kuxjaanchja'viduvats
atse'e, kux ñukojtse'e jë Moisés
jëts pan atse'e ku ve'e jyaajy. 47 Ax
pan ka'a tse'e xjaanchjávada
juu' jë'ë ve'e jyaay, ¿vintsose'e
xjaanchjávadat juu' atse'e nkajtsp?

Ku jë Jesús jë jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 Ku ve'e jë it ñajxy, van'it tse'e jë
Jesús ñujkx jëm jado'k ado'om
galiléait myaja na'akaya pa'am,
yaktijpapts jë'ë ve'e tibeeriasit
maja na'akaya. 2 Numay tse'e jë
jayu pyanajkxjidi kux y'ixtu ve'e
jë mújit nuja'vin juu' ve'e tyoon,
jë'ë ve'e ku ve'e jë pa'am jáyuda
duyakjotkadaakni. 3 Van'it tse'e jë
Jesús ñujkx jëm tonun viinm jëtse'e
jëm dumaat'ajxtkti jë y'ixpajkpatajk;
4 táminup tse'e vye'na jë pascua xaaj.
5 Ku ve'e jë Jesús du'ix jëts numay
jayu ve'e panajkxjup, van'it tse'e
dunuujmi jë Felipe:
—¿Jómase'e njo'yumdat jë kaaky jë
tojkx jëtse'e anañujoma kyáydat?
6 Jë'ë kajx tse'e ve'em vyaajñ
jëtse'e du'íxut pan vintso ve'e
y'atsovumpítjut, kux ñuja'vip jë'ë
ve'e ti ve'e tyónup. 7 Van'it tse'e jë
Felipe y'atsoojvji:
—Ka'a xa ve'e ñupaadat mëjtsk
mókupx xaaj jë meen numutún
jëtse'e jë tsapkaaky yaktukjóyut
jëtse'e yuu'n vee'n kakjë'ë
yakmo'odat.
8 Van'it tse'e jë Andrés, nuto'k
jë Jesús jë y'ixpajkpa, jë Simón

Pedro je̱ y'uts, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱u̱jmi
je̱ Jesús:
9—Yam xa ve'e to'k je̱ mix ónu̱k,
mugo̱o̱xk tse'e je̱ tsapkaaky du̱ma̱a̱da
je̱ts mejtsk je̱ ajkx, ¿ax vinxu̱pts ya̱'a̱
n'ite'e jyaa'kjanu̱paadat, ku̱x va'ajts
nu̱may xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ jáyuda?
10 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Yak'a̱jxtkká̱xta ya̱ jáyuda.
Je̱tse'e y'a̱jxtkka̱jxti je̱ja tsoots ja̱a̱t
je̱ nu̱may jayu, nu̱mugo̱o̱xk miijl jo'nts
je̱'e̱ ve'e y'ijtti juu' ve'e je̱ yaa'tya̱jkta.
11 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱ko̱ojnu̱k je̱
tsapkaaky, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji.
Van'it tse'e du̱mo̱o̱ydi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
je̱tse'e du̱yakva'kxjadat je̱ jayu juu' ve'e
tsu̱u̱nidup. Nay ve'empa tse'e du̱toompa
ma̱a̱t je̱ ajkx, je̱tse'e je̱ jayu yakmo̱o̱ydi
pa̱n vinxu̱pe'e du̱tso̱jkti. 12 Ku'uxani
tse'e vye̱'nada, van'it tse'e je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jmi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
—Pa̱kmokta je̱ tsapkaaky kunax je̱ts je̱
ajkx kunax, ni tía ve'e kyavintó̱kiyu̱t.
13 Van'it tse'e du̱pa̱kmojktini
jamakme̱jtsk kach je̱ tsapkaaky
kunax juu' ve'e mugo̱o̱xk je̱
tsapkaaky uk'ijt. 14 Ku tse'e je̱ jayu
du̱'ixti je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin juu' ve'e je̱
Jesús tyoon, van'it tse'e vyaandi:
—Tyú̱vamdam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa
ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e ká̱tsani je̱tse'e
myiinnit yaja naxviijn.
15 Ñu̱ja'vi tse'e je̱ Jesús je̱ts
yakkutojkpa ve'e ake̱e̱'y du̱pa̱muva'anda,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e apu̱k ñapya̱a̱jmji je̱tse'e
jyaa'kvimpejt je̱m tonu̱n viinm.

Ku je̱ Jesús yo̱'y je̱m na̱ni'kxm

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Tánani tse'e je̱ it vye'na, van'it
tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
vyajntkti joma ve'e je̱ ma̱ja̱ na̱'aka̱aya
17 je̱tse'e tya̱jkidi je̱m barco jo̱o̱tm,
je̱tse'e du̱tinajx'ukvaandi, je̱m tse'e
Capernaum ña̱jkxta. Ta̱ tse'e je̱ it
kyo̱o̱'tsini vye'na, ka'anum tse'e
je̱ Jesús kya̱da'aky vye'na joma
ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, 18 van'it tse'e
ma̱kk pyo̱j'ukvaajñ, je̱tse'e je̱ na̱a̱j
ma̱kk je̱ po̱j jyepu̱tsyo̱'yji. 19 Ku ve'e
to'k legua naxy jo'n du̱pakaa'pti je̱
barco, van'it tse'e du̱'ixti je̱ts je̱me'e
je̱ Jesús ñu̱mé̱tsjada, je̱m tse'e
na̱ni'kxm yo̱'o̱y. Van'it tse'e cha̱'kidi.
20 Ax jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e ña'mu̱xjidi:
—A̱ts xa je̱ja, kadi mtsa̱'a̱gada.
21 Van'it tse'e xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t
du̱yakta̱jkidi je̱ Jesús je̱m barco
jo̱o̱tm. Tun jatyji tse'e jye̱'ydi je̱m
joma ve'e ña̱jkxta.

Ku je̱ jayu du̱'íxtidi je̱ Jesús

22-23 Je̱ nu̱may jayu tse'e juu' ve'e
taandu je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱aya pa'ayi joma
ve'e je̱ Jesús yakkaajyjidi, tá̱vani ve'e
je̱ Jesús du̱kuka̱jtsja vye'na je̱ Nte'yam
je̱ tsapkaaky ka̱jx, je̱'e̱ tse'e du̱'ixtu
je̱ts to'kji je̱'e̱ ve'e je̱ barco vye'na je̱ts
ka'a ve'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱ma̱a̱tta̱jki je̱m barco jo̱o̱tm, je̱'e̱jyji
ve'e tso̱o̱'ndu je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Je̱
ku'óxit tse'e du̱'ixti je̱ts ka'añupe'e ti
barco joma ve'e je̱ Jesús ku̱tya̱jki. Van'it
tse'e je̱ barco jye̱'ydi je̱ja na̱pa'ayi ta̱mji
joma ve'e je̱ Jesús je̱ jayu du̱yakkaaydi,
je̱m tse'e tibeeriasit kyajpu̱n ka̱jxm
cho̱o̱'ndi. 24 Ku ve'e du̱'ixti je̱ts ka'a
ve'e je̱m pa̱n y'ukve'nini je̱ Jesús je̱ts
ni ka'ava ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it
tse'e tya̱jkidi je̱m barco jo̱o̱tm juu' ve'e
je̱m je̱'ydu, je̱tse'e je̱m Capernaum
ña̱jkxti, je̱ Jesuuse'e o̱jts du̱'íxtada.
25 Ku ve'e jye̱'ydi je̱m jado'k
ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱aya pa'am, van'it
tse'e du̱paatti, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Yak'ixpajkpa, ¿vin'itts mitse'e
yaja tumje'ya?
26 Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada, vaampam atse'e, jets
ka je'e kajxap atse'e x'íxtada
kuxe'e tux'ixta je mújit nuja'vin,
je'e kajxe'e kuxe'e tumkayda jetse'e
tumko'oxjada. 27 Kadi nuyojk
xnutonda je kaaky je tojkx juu' ve'e
káxup jets ni ka'a ve'e je kaaky
je tojkx juu' ve'e jejkp jetse'e
mmo'ojadat je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp, je kaaky je tojkx
juu' ats miitse'e nmo'odap, kux je
Dios Tee' atse'e ve'em je kutojkun
xmooyp, ats, je Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp.
28 Van'it tse'e du'amotutúvidi:
—¿Tis je'e ve'e juu' aatse'e ntónup
jets aatse'e ve'em ntónut juu' ve'e je
Nte'yam chajkp?
29 Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Juu' xa ve'e je Nte'yam chajkp
jetse'e xtóndat, je'ets je'e ve'e jets
atse'e xjaanchjávadat, je'ets atse'e
xkejxp.
30 Van'it tse'e du'amotutúvidinuva:
—¿Ti nuja'vints aatse'e xmo'op
jets aatse'e nnujávat jets je Nte'yam
mitse'e mkejxjup jets aats mitse'e
njaanchjávat? ¿Ti ve'e mtuump? 31 Je
Moisés xa ve'e dumooy je maná je
njujpit jáyuvamda jem vinva'ajts it
kajxm, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Yakmooydu tse'e
je jayu je tsapjootmit tsapkaaky
jetse'e dukaaydi."
32 Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada, vaampam atse'e, jets
ka je Moiseesap je'e ve'e mojyjudu
je mjujpit jáyuda je tsapkaaky jem
vinva'ajts it kajxm; ats je nTee' xa
je'e ve'e mojyjudu. Kajx xa ve'e
je tsapkaaky juu' ve'e yakmooydu je
mjujpit jáyuda; ax je tsapkaaky juu'
ve'e ats je nTee' uxyam yajkyp, je'e
tse'e nuyojk oy. 33 Kux je tsapkaaky
juu' ve'e je Nte'yam uxyam
yajkyp, je'ets je'e ve'e juu' ve'e jem
tsapjootm kadaak jetse'e je jayu
dujoojntykinma'a.
34 Van'it tse'e dunuujmidi:
—Mooyk aats to'k aaj xa'ma kajx je
tsapkaaky.
35 Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ats xa je'e ve'e je tsapkaaky
juu' ve'e joojntykinyajkp. Pan
pants atse'e xnumiimp, pan pants
atse'e xjaanchja'vip, ve'emts je'e
ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e ti
dukaayp du'ookp jetse'e ni je vin'ita
kyoo'ktaatsinit kyoo'kyu'oo'kjinit.
36 Ax tats atse'e nva'añ, óyame'e
tuxja'ixta je mújit nuja'vin juu' ve'e
duyaknukej'xnatajkip jets pan atse'e,
ka'ats atse'e xjaanchjávada. 37 Pan
pan jaty atse'e je nTee' xmooyp, ats
tse'e xnumiindup, jets pan pants
atse'e xnumiimp, ka'ats ats je'e ve'e
mpavópuт. 38 Kux ka je'e kajxap xa
atse'e jem tsapjootm nkadaaky jets
atse'e ntónut juu' atse'e ntsajkp,
je'e kajxe'e jets atse'e ntónut juu'
ve'e chajkp je'e pan atse'e xkejxp.
39 Ats je nTee', juu' atse'e xkejxp,
chajkpts je'e ve'e jets atse'e ni to'ka
nkayaktókiyut juu' ats je'e ve'e
xmooy, je'e ve'e chajkp jets ats je'e
ve'e nyakjoojntykpajktinuvat je xaaj
ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit.
40 Kux je'e ve'e chajkp ats je nTee'
jets pan pane'e je nuja'vin dupajkp
jets je Nte'yam je y'Onuk atse'e,
jets atse'e xjaanchjáva, je'e tse'e

dujayejpnup je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp, jets ats je'e ve'e
nyakjoojntykpajknuvat je xaaj ku
ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit.
41 Van'it tse'e je israeejlit jayu
duvinkojtsti dunaa'kojtsti je Jesús
je'e kajx ku ve'e vyaajñ: "Ats xa
je'e ve'e je tsapkaaky juu' ve'e
jem tsapjootm kadaak." 42 Jetse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Ka ya'aap je'e ve'e je Jesús, je
José je myajntk? N'íxamda xa uu'm
ya'a je tyee' je tyaak, ¿vintsose'e
vya'añ jets jem ya'a ve'e tsapjootm
kyadaaky?
43 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ka'ats atse'e x'ukvinkojtstinit
x'uknaa'kojtstinit. 44 Ni pana
xa ve'e kya'o'yixju jets atse'e
xnumínut pan ka'a ve'e yakminju
ats je nTee', juu' atse'e xkejxp.
Ax pan pants atse'e xnumiimp,
nyakjoojntykpajknuvapts ats
je'e ve'e je xaaj ku ve'e je jayu
yaktokimpayo'ynit. 45 Jidu'um tse'e
dujatyaandi je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp: "Je Nte'yame'e
dutuk'íxup anañujoma je jayu."
Ax ve'em tse'e, pan pan jaty
tse'e dukats'amotunajxtup ats je
nTee' jetse'e dujatta juu' je'e ve'e
tuk'íxjudup, xnumiindupts ats je'e
ve'e.
46 'Ni pana xa ve'e ats je nTee'
duka'ix, je'ejyji ve'e du'ix pane'e
miin yaja naxviijn ku ve'e
je Nte'yam maat y'ijt, ax je'ets
atse'e. 47 Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada, vaampam atse'e,
pan pan atse'e xjaanchja'vip,
jyayejppts je'e ve'e je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 48 Ats
xa je'e ve'e je tsapkaaky juu' ve'e
joojntykinyajkp. 49 Oyam tse'e je
mjujpit jayu dujakaaydi je maná
jem vinva'ajts it kajxm, oo'ktinuts
je'e ve'e; 50 ax je tsapkaaky tse'e
juu' ve'e jem tsapjootm kadaak, ku
ve'e pan dutukmajuvuk, ka'a tse'e
y'oo'kut. 51 Ats xa ve'e viinm je
tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp,
je tsapkaaky juu' ve'e jem
tsapjootm kadaak. Pan pan tse'e
dutukmajuvajkp ats kajx, xa'ma
kajxts je'e ve'e jyoojntykinit. Jets je
tsapkaaky juu' atse'e nyákup, ats je
ntsu'utsts ya'a ve'e, je'e juu' atse'e
nmaso'okup je'e kajx jetse'e je jayu
dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp.
52 Van'it tse'e je israeejlit jayu
ñavyaajnjidi:
—¿Vintsos ya'a vine'e dutij jets ya'a
ve'e ntso'tsumdat?
53 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada, vaampam atse'e, jets
pan ka'a ve'e xtukmajuvakta ats ya
ntsu'uts jets ats ya nnuu'pun, ats,
je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp,
ka'a tse'e xjayéptat je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp.
54 'Pan pan xa ve'e
dutukmajuvajkp ats ya ntsu'uts
jets ats ya nnuu'pun, jyayejppts
je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp, ax ats tse'e
nyakjoojntykpajknuvap ku ve'e
jye'yat je xaaj ku ve'e je jayu
yaktokimpayo'ynit. 55 Kux je kaaky
je tojkx juu' ve'e duyakjéjip je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp, ats ya ntsu'utsts je'e ve'e;
jets je uu'k juu' ve'e duyakjéjip
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx

ijtp, ats ya nnuu'puints je'e ve'e.
56 Pan pan tse'e dutukmajuvajkp
ats ya ntsu'uts jets ats ya nnuu'pun,
yamts je'e ve'e ats nja'vin kajxm
y'it, jets atse'e n'it jem je'e jya'vin
kajxmpa. 57 Je joojntyk Dios Tee',
juu' atse'e xkejxp, je'e kajxts atse'e
njoojntyka; nay ve'empa tse'e pan
pan atse'e xtukmajuvajkp, ats kajx
tse'e jyoojntykivat. 58 Ats xa ve'e je
tsapkaaky juu' ve'e jem tsapjootm
kadaak; ka ve'emapts atse'e ax
jo'n je maná juu' ve'e kyaaydu
je mjujpit jáyuda, oo'ktu tse'e
óyame'e dujakaaydi. Ax pan pan
tse'e dutukmajuvajkp ya tsapkaaky,
xa'ma kajx tse'e jyoojntykinit.
59 Jemts ya'a ve'e Capernaum
je Jesús je jayu dutuk'ix ku ve'e
ñay'amojkijidi jep tsaptujkp.

Je kats je ayook kajx tse'e je jayu dujayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp

60 Ku ve'e du'amotunajxti juu' ve'e
tuk'íxjudu, van'it tse'e vyaandi
numay je jayu juu' ve'e je Jesús
dupanajkxtu:
—Tso'ox xa ve'e ooy jetse'e
yakkuvákut juu' ya'a ve'e kyajtsp.
¿Pan ya'a n'ite'e majapámjup?
61 Ñuja'vi tse'e je Jesús jets
vinkojtsjudup naa'kojtsjudupe'e,
van'it tse'e dunuujmidi:
—¿Mko'oyja'vidup miits je'e
ve'e juu' atse'e tunkats? 62 Jets
pan kux'ixta ve'e jets atse'e
kumpet joma atse'e n'ijt, ats,
je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka
Ijtp, ¿vintsots miits n'ite'e
mva'andat? 63 Ka'a xa miitse'e
mvinmáydat jets je'e atse'e ntijp
jetse'e xtso'otstat ats ya ntsu'uts,
ni ka'a tse'e mvinmaayduvat jets
je'e atse'e ntijp jetse'e x'oo'ktat
ats ya nnuu'pun, je'e atse'e ntijp
jets atse'e xjaanchjávadat. Ax
juu'ts ats miitse'e tunvaajnjada,
je Espíritu Saantots je'e ve'e jye'e,
je'e tse'e je joojntykin duyakjéjip.
64 Ax jemts miitse'eda juu' atse'e
xkajaanchja'vidup.
Ñuja'vinup tse'e je Jesús van'ítani
ku ve'e choo'nduk jets pan pan
jatye'e kajaanchja'vijup, nay
ñuja'vivapts je'e ve'e jets pan je'e
ve'e juu' ve'e paajmjinup jem je jayu
kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjudup.
65 Jetse'e vyaajñ:
—Je'e kajx xa atse'e tunva'añ jets
ni pana ve'e kya'o'yixju jets atse'e
xnumínut pan ka'a ve'e je Dios Tee'
yakminju.
66 Van'it tse'e myasookjini numay
je jayu juu' ve'e panajkxjup y'ijt,
ka'ats je'e ve'e du'ukmaatvíttini.
67 Van'it tse'e je Jesús du'amotutuvi
je ñumakmejtsk ixpajkpada:
—¿Mnajkxuvaanduvapts
miitse'eda?
68 Van'it tse'e je Simón Pedro
y'atsoojvji:
—Maja Vintsán, ¿pants aatse'e
mpanajkxup? Juu' xa mitse'e
mkajtsp, je'ets aatse'e xtuknuja'vip
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp. 69 Ta aatse'e njaanchjáva,
nnuja'vip aatse'e jets mits je'e ve'e
je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam
vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je
joojntyk Nte'yam je y'Onuk.
70 Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—¿Ka átsap miitse'e numakmejtsk
nvinkoondu? Jyave'ema tse'e, jem
tse'e nuto'k miitsta juu' ve'e jem
jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap.

[71] Jẹ̱ Judas Iscariote tse'e tyijp,
jẹ̱ Simón jẹ̱ myajntk, kṵx ñṵja'vip
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ Jesús jẹts jẹ̱ Júdase'e
pa̱a̱jmjinup jẹm jẹ jayu kya̱'m juu'
ve'e tso'oxpa̱jkjṵdup, óyame'e jẹ̱
Judas jya'ijt nṵto'k jẹ̱ ixpa̱jkpa juu'
ve'e nṵmakmẹjtsk ijttu.

Ku jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'utsa̱ta̱jk kyajaanchja'vijidi

7 Ta̱vani tse'e ve'em jyaty,
van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyídṵt
jẹm galiléait y'it jo̱o̱tm; ka'a tse'e
dṵtsa̱k jẹtse'e jẹm judéait y'it jo̱o̱tm
y'ítṵt kṵx jẹ jémit jáyuda ve'e
yak'o̱o̱'kuvaajnjṵdup. [2] Ta̱mani tse'e
vye'na jẹ̱ xa̱a̱j ku ve'e jẹ israeejlit
jayu ñay'ojts'atya̱knṵpa̱a̱jmjidi,
[3] van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'utsa̱ta̱jk
ña̱'mṵxjidi:
—Kadi yaja mtañ, na̱jkxṵ jẹm
Judea, jẹts jẹ̱'ẹ̱ pa̱n pa̱n jatye'e
mpana̱jkxjṵdup, jẹtse'e dṵ'íxtuvat
juu' jatye'e mtuump. [4] Kṵx pa̱n pa̱n
xa ve'e dṵtso̱jkp jẹtse'e kyẹ̱'ẹ̱xṵt
juu' ve'e tyuump, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e
ayu'uts juu' dṵtún. Pa̱n ti jatye'e
mtuump, tónṵts jẹja anañṵjoma jẹ̱
jayu vyinkujk.
[5] Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e ve'em vyaandi
kṵx ni jẹ̱ y'utsa̱ta̱jka ve'e
kyajaanchja'vijidi. [6] Van'it tse'e jẹ̱
Jesús ña̱'mṵxjidi:
—Ka'anum a̱tse'e xtukka̱da'aky;
ax miitsta, o̱yvin'ítats miitse'e
mtukka̱da'akjada. [7] Ka'a xa ve'e
nvaat jẹts miitse'e mkatsó̱kjadat jẹ̱
jayu juu' ve'e dṵma̱a̱tnavya̱a̱'njṵdup
jẹ̱ naxviijnit jẹ̱ kyo̱'o̱y jẹ̱'ẹ̱; ax ka'ats
a̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e xtso̱kta jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx ku
a̱tse'e jẹ̱ tṵva̱ko̱jtsṵn mpṵm jẹts
ka'a ve'e y'o̱ya juu' ve'e tyoondup.
[8] Na̱jkxtats miitse'e xa̱a̱jiva; ka'a
a̱tse'e ṵxyam nmṵjkx kṵx ka'anum
a̱tse'e xtukka̱da'aky.
[9] Ku ve'e jẹ̱ Jesús ve'em vyaajñ,
van'it tse'e jyaa'ktaajñ jẹm galiléait
y'it jo̱o̱tm.

Ku jẹ̱ Jesús vye'na joma ve'e jẹ̱ myu'israeejlit jayu ñay'ojts'atya̱knṵpa̱a̱jmjidi

[10] Ta̱vani tse'e ña̱jkxta vye'na
jẹ̱ y'utsa̱ta̱jk, van'it tse'e jẹ̱ Jesús
ña̱jkxpa xa̱a̱jiva. Ka'a tse'e
ñaajknṵkẹ̱'xnata̱jkiji jẹja jẹ̱ jayu
vyinkujk, apṵke'e ñṵjkx jẹts ka'a
jẹ̱ nṵmay jayu ma̱a̱t. [11] Jẹm tse'e
Jerusalén jẹ̱ israeejlit jayu y'íxtiji.
Jidṵ'ṵm tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Jomas jẹ̱'ẹ̱ vine'e y'it jẹ̱ Jesús?
[12] Jẹm tse'e jẹ̱ nṵmay jayu
ñṵka̱tsjṵ. Jẹm tse'e juu' ve'e
vaandup: "O̱y jayu xa jẹ̱'ẹ̱." Jẹm
tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Ka'a xa
jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'o̱yjáyuva, jẹ̱ nṵmay jayu
ve'e vyin'ṵṵ'mp." [13] Ax ni pá̱nats jẹ̱'ẹ̱
ve'e ixna kẹ̱'xna kyanṵka̱tsjṵ, jẹ̱'ẹ̱
ka̱jx ku ve'e dṵtsa̱'a̱gada jẹ̱ israeejlit
jayu juu' ve'e jẹm tso̱ tsṵṵnidup.
[14] Kojk va'kxy tse'e jẹ̱ xa̱a̱j
tyunjṵ vye'na, van'it tse'e jẹ̱ Jesús
tya̱jki jẹp ma̱ja̱ tsaptṵjkp jẹtse'e
yak'ixpa̱jk'ukvaajñ. [15] Atṵva ato̱ki
tse'e jẹ̱ israeejlit jayu tyaandi jẹtse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e o̱o̱y juu'
dṵtunnṵjava?, ka'a tse'e y'ixpṵka.
[16] Jẹtse'e jẹ̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Jẹ̱ ixpa̱jkṵn juu' a̱tse'e jẹ̱ jayu
ntuk'ixp, ka á̱tsapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e njẹ̱'ẹ̱,
jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e jyẹ̱'ẹ̱ pa̱n a̱tse'e xkẹjxp.
[17] Pa̱n pa̱n xa ve'e dṵtonuvaamp juu'
ve'e jẹ̱ Nte'yam cha̱jkp, ñṵjávapts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e o̱y pa̱n jẹ̱ Nte'yam ka̱jx
jẹ̱'ẹ̱ ve'e myin jẹ̱ ixpa̱jkṵn juu'

atse'e je jayu ntuk'ixp uk pan ya
n'avintso vinma'yun kajx atse'e juu'
nkats. 18 Pan pan xa ve'e je y'avintso
vinma'yun kajx juu' dukojtsp, je'e
kajxts je'e ve'e ve'em dukats jetse'e
je jayu vyintsa'agajat; ax pan pan
tse'e dutsojkp jetse'e vintsa'aga
y'ítut je'e pane'e kejxjup, tyúvamts
je'e ve'e juu' ve'e kyajtsp, ni
vinxúpats je'e ve'e kyataaya.
19 'Mojyjudu xa ve'e je mjujpit
jáyuda je Moisés je pava'nun.
Ax ni pánats miitse'e juu' ve'e
dukutyoomp je pava'nun. Pan
kuxkutyonda xa ve'e, ka'ats atse'e
kuxyak'oo'kuva'anda.
20 Van'it tse'e je numay jayu
y'atsojvjidi:
—Je ko'oyjáyuvap xa ve'e
jem mja'vin kajxm. ¿Pánam ijk
myak'oo'kuvaajnjup?
21 Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Atuva atoki xa ve'e mtuntanda
je'e kajx ku atse'e to'k je jayu
nyakjotkadaaky. 22 Ax je Moisés
tse'e mpavaajnjudu jetse'e je
mpi'k mix ónuk duni'kxmadat
dukojmadat je ixta'nun. Ka je'ep
je'e ve'e ve'em du'ukvaan, je jyujpit
jayu ve'eda. Je'e kajxts miitse'e
je ixta'nun xpaajmjada je pi'k mix
ónukta kujyapoo'kxtkunxaajam
je'e ve'e. 23 Pan je'e kajxts miitse'e
xpaajmjada je ixta'nun je mpi'k
mix ónukta jetse'e ve'em je
Moisés je pyava'nun xkutyóndat,
kujyapoo'kxtkunxaajam je'e ve'e,
¿tyajxts atse'e xmu'ékjada ku atse'e
poo'kxtkun xaaj tunyakjotkada'aky
to'k je yaa'tyajk? 24 Ka'a xa ve'e
mtokimpayo'oydat pan vintso
ve'e juu' jaty kye'ex, ku ve'e
mtokimpayo'oydat, oy tse'e
mtokimpayo'oydat, ve'em pan vintso
ve'e juu' jaty y'íxuva.

Ku je Jesús du'ava'ni pan vintso ve'e myiijn

25 Jeme'e juu' ve'e jem
Jerusalén tsuunidup juu' ve'e
nay'amotutúvijidu:
—¿Ka ya'aap je'e vine'e
juu' ve'e yak'íxtip jetse'e
duyak'oo'kuva'anda? 26 Uxyaja
xa ve'e je jayu vyinkujk kyats, ni
pana tse'e kyavintsona'muxju.
¿Ñuja'viduptam vine'e je
yakkutojkpatajk jets je Cristo
ya'a ve'e? 27 Ax ka je'epts ya'a ve'e
je Cristo, kux nmuja'vimdinup
uu'me'eda jets jómit jayu ya'a ve'e;
ax ku tse'e je Cristo myiinnit, ni
pánats je'e ve'e dukanujávat pan
jómit jayu je'e ve'e.
28 Jep tse'e maja tsaptujkp
yak'ixpuk vye'na je Jesús. Ku ve'e
dumotu vintso ve'e je jayu vya'anda,
van'it tse'e makk kyajts, jetse'e
vyaajñ:
—X'íxada xa ats miitse'eda, jets
mnuja'viduvap tse'e jets jómit jayu
atse'e. Ka ya n'avintso vinma'yun
kajxap xa atse'e nmiijn, je Nte'yam
atse'e xkejxp, je'e juu' ve'e tyúvam
juu' dutoomp dukojtsp. Ka'ats miits
je'e ve'e x'íxada; 29 ax n'íxats ats je'e
ve'e kux jem atse'e ntsaa'n joma
ve'e je'e, je'ets atse'e xkejxp.
30 Van'it tse'e du'ukmatsuvaandi;
ax ni pana tse'e kyanuxájiji, kux
ka'anume'e je Jesús tyukkada'akyju
vye'na. 31 Numay tse'e je jayu
jyaanchja'viji jetse'e vyaandi:
—Ya'a xa je'e ve'e je Cristo, juu'
ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit, kux je nuja'vin juu'

ve'e tyuump, ka'a ve'e pa̱n viijnk
y'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱tónu̱t nu̱yojk je̱
mújit nu̱ja'vin.

Ku je̱ fariseota̱jk du̱'ukke̱jxti je̱ tsapta̱kmutoompata̱jk

je̱tse'e je̱ Jesús ku̱du̱majtsti

32 Y'amo̱tunajxtu tse'e je̱
fariseota̱jk juu' ve'e je̱ nu̱may
jayu kya̱jtsp, je̱ Jesús du̱nu̱ko̱tsta,
van'it tse'e je̱'e̱da ma̱a̱t je̱
tee'ṯa̱jk je̱ vyintsa̱nda du̱ke̱jxti
je̱ tsapta̱kmutoompata̱jk je̱tse'e je̱
Jesús du̱mátstat.
33 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Jave̱e̱'n xa a̱tse'e n'ítu̱t
miits ma̱a̱tta, van'itts a̱tse'e
nvimpijtnuvat joma ve'e je̱'e̱ pa̱n
a̱tse'e xke̱jxp. 34 X'íxtadapts
a̱ts miitse'eda, ka'ats a̱tse'e
x'ukpaattinit; ka'a ve'e m'o̱'yixjada
je̱tse'e mna̱jkxtat joma a̱tse'e
nnu̱jkx.
35 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu
ñay'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Jomas ya̱'a̱ vine'e ña̱jkxu̱t
je̱tse'e nkapaatumdat? ¿Je̱m
ya̱'a̱ vine'e ña̱jkxu̱t joma ve'e
je̱ njáyuvamda cha̱a̱nada
muxim muyam je̱m je̱ viijnk
jayu y'it jo̱o̱tmda je̱ts je̱'e̱ ve'e
du̱yak'ixpa̱jktuvat? 36 ¿Tis ya̱'a̱
vine'e tyijp ku ve'e xnu̱u̱jmimda
jidu̱'u̱m: "X'íxtadapts a̱ts miitse'eda,
ka'ats a̱tse'e x'ukpaattinit; ka'a tse'e
m'o̱'yixjada je̱tse'e mna̱jkxtat joma
a̱tse'e nnu̱jkx"?

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ maja̱ na̱a̱j jo'n je̱tse'e je̱ joojntykin du̱yaky

37 Je̱ xa̱a̱j juu' ve'e tun'u̱x'o̱o̱kip
ku ve'e xya̱a̱jtoondi, je̱'e̱ tse'e
du̱jaa'knu̱má̱jip, van'it tse'e je̱ Jesús
tyeni, je̱tse'e ma̱kk kya̱jts, je̱tse'e
vyaajñ:
—Pa̱n pa̱n xa ve'e ta̱a̱tsip, va'ants
a̱tse'e xnu̱minu̱ je̱tse'e y'oo'ku̱t.
38 Ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e
xjaanchja'vip, je̱m tse'e je̱'e̱ jyo̱o̱t
jya'vin ka̱jxm pyítsumu̱xju̱t je̱ maja̱
na̱a̱j jo'n juu' ve'e je̱ joojntykin
du̱yajkp."
39 Je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e tyijp je̱ Jesús je̱ts
pa̱n pa̱n jatye'e jaanchja'vijidup,
jyayéptapts je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu
Santo je̱m jya'vin ka̱jxmda, ku̱x
ka'anume'e myin vye'na je̱ Espíritu
Santo je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e ka'ana je̱
Jesús yakma̱ja yakjaancha vye'na,
je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e y'o̱o̱'kni.

Ku je̱ jayu kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱kajaye̱jpti

40 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ y'ayook
yak'amo̱tunajxy, je̱m tse'e pa̱n
pa̱ne'e vaandu:
—Tyú̱vam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa
ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e ka̱tsani je̱tse'e
myiinnit yaja naxviijn.
41 Je̱m tse'e pa̱n pa̱ne'e vaanduva:
—Ya̱'a̱ xa je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit.
Nay je̱mpa tse'e pa̱n pa̱ne'e
vaanduva:
—¿Vintso̱se'e je̱ Cristo
gyalileaitjáyuvat? 42 Ve'em xa ve'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts
je̱ yakkutojkpa David je̱ chaan je̱
kyo̱o̱j ve'e Criistovap je̱ts je̱me'e
Belén kyukajpu̱nat, nay je̱'e̱ je̱
kajpu̱mpa ve'e jómit jayu ve'e je̱
David y'ijt.

43 Ax ve'em tse'e je̱ nu̱may jayu
kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱kajaye̱jpti
je̱ Jesús ka̱jx. 44 Je̱m tse'e juu' ve'e
matsuvaajnju̱dup; ax ni pa̱na tse'e
kyanu̱xájiji.

Ku je̱ yakkutojkpada je̱ Jesús du̱kajaanchja'vidi

45 Vimpijttinuva tse'e je̱
tsapta̱kmutoompata̱jk joma ve'e
je̱ fariseota̱jkta je̱ts je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda, van'it tse'e
yak'amo̱tutú̱vidi:
—¿Tya̱jx tse'e tu̱xkayakme̱tsta?
46 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—¡Ni pa̱na xa ve'e ve'em
kyaka̱tsna ax jo'n je̱'e̱!
47 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk
ña̱'mu̱xjidi:
—¿Myakvin'a̱a̱'nduva
miitse'e ta̱a̱v? 48 ¿Jadi ta̱ ve'e
du̱jaanchjávada jyapa̱na juu'
ve'e xyakkutojkjimdup ukpu̱ je̱
fariseota̱jk? 49 Ax je̱ nu̱may jayu
juu' ve'e du̱kanu̱ja'vidup je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n, ko̱'o̱y nu̱kó̱tsanits je̱'e̱
ve'eda.
50 Je̱ Nicodemo juu' ve'e o̱jts
du̱ku'ix ko̱o̱'ts je̱ Jesús, fariséovats
je̱'e̱ ve'e y'ijtpa. Jidu̱'u̱m tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
51 —Ve'eme'e je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n vya'añ je̱ts ka'a ve'e
nvaat je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'o̱yu̱t
pa̱n ka'a ve'e yak'amo̱tunaxy je̱tse'e
yaknu̱jávat pa̱n ti ve'e tu̱du̱tún
tu̱du̱ka̱ts.
52 Van'it tse'e du̱'atso̱o̱vdi:
—¿Tis, galiléait jáyuva mitse'e?
Toonka je̱ Kunuu'kx Jatyán, ve'em
tse'e xnu̱jávat je̱ts ni to'ka ve'e
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa
kyapítsum je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm.
53 Van'it tse'e ka̱kje̱'e̱ je̱m tya̱k'am
ña̱jkxtini.

Je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱ki

8 Je̱ Jesús, je̱mts je̱'e̱ ve'e ñu̱jkx
Olivos Ko̱pk viindum. 2 Je̱
kujápit tun ja̱pyji tse'e vyimpijt
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, je̱p tse'e nu̱jom
je̱ jayu ñay'amojkijidi joma ve'e
je̱'e̱, je̱ts je̱'e̱ ve'e y'a̱jxtk, je̱tse'e
du̱yak'ixpa̱jk'ukvaajñ. 3 Van'it tse'e
je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk
ma̱a̱t je̱ fariseota̱jk du̱tuknu̱je̱'ydi
je̱ Jesús to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e
kyupaadidu ku ve'e je̱ navya̱jku̱n
du̱tukma̱a̱tyakvintsa̱'kintó̱ki to'k je̱
yaa'tya̱jk. Van'it tse'e du̱pa̱a̱mdi je̱ja
je̱ jayu vyinkujk 4 je̱tse'e je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jmidi:
—Yak'ixpa̱jkpa, ya̱ ta̱'a̱xta̱jk
xa ve'e tu̱yakkupaada
ku ve'e je̱ navya̱jku̱n
du̱tukma̱a̱tyakvintsa̱'kintó̱ki to'k
je̱ yaa'tya̱jk. 5 Ax ve'em tse'e je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ je̱ts
yakka'ts'o̱o̱'kup je̱'e̱ ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
pa̱n pa̱ne'e ve'em játkip, ¿ax
vintso̱ts mitse'e mva'añ?
6 Ve'em tse'e vyaandi ku̱x
y'uktukka̱ts'íxtidupe'e je̱tse'e ve'em
je̱ Jesús ku̱du̱nu̱xa̱'a̱idi. Van'it tse'e
je̱ Jesús vyiijntk je̱tse'e je̱ kya̱'ónu̱k
du̱tukjaajy je̱ja naxku̱jx. 7 Ku ve'e
je̱ Jesús du̱jaa'k'amo̱tutú̱vidi, van'it
tse'e tyeni je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:
—Pa̱n je̱m xa miitse'eda juu' ve'e
ka tó̱kinax jáyuvap, va'an tse'e
muto'k je̱ tsaaj du̱vijtsu̱ku̱ je̱ts ya̱
ta̱'a̱xta̱jk du̱ka'achu̱.
8 Van'it tse'e vyiijntknuva je̱tse'e
jyaaynuva je̱ja naxku̱jx. 9 Ku tse'e
du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e je̱m

jya'vin kajxm duja'vidi jets tókinax
jayu je'e ve'edava. Van'it tse'e
choo'n'ukvaandini nuto'k nuto'k,
je'e tse'e najkx'ukvaandinu juu'
ve'e nuyojk mújit jayu. Távani
tse'e choo'nkajxtini vye'na, jetse'e
je Jesuusji tyaajñ maat je ta'axtajk,
10 van'it tse'e je Jesús tyeni jetse'e
dunuujmi je ta'axtajk:
—¿Jómase'e y'itta juu' ve'e
mnu'aa'nijidup? ¿Ni pana ve'e
kyava'añ jetse'e m'oo'kut?
11 Van'it tse'e y'atsoojvji:
—Ni pana xa ve'e.
Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Ni atsa ve'e nkavaampa jetse'e
m'oo'kut, najkxnits n'it, ka'a tse'e
m'uktokintoonnit.

Ve'em xa ve'e je Jesús ax jo'n to'k je kujajpa je kuta'kxpa

12 Myukojtsnuva tse'e je Jesús
jado'k nax je jayu, jetse'e
dunuujmidinuva:
—Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k
je kujajpa je kuta'kxpa juu' ve'e
dukujajp dukuta'kxp ya naxviijnit
it. Pan pants atse'e xpamiimp,
jyayejpnupts je'e ve'e je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ni je vin'ita
tse'e jeja akoo'ts it jaat kya'ítut.
13 Van'it tse'e je fariseotajk
ña'muxjidi:
—Viinm xa mitse'e je m'ayook
xnukojtspét; ka'ats je'e ve'e tyun.
14 Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Oyam atse'e viinm je n'ayook
nmukojtspét, toompts je'e ve'e,
kux nmuja'vinup atse'e joma
atse'e ntsaa'n jets joma atse'e
nnujkx; ax miitsta, ka'ats
miitse'e xnujávada joma atse'e
ntsaa'n, ni ka'a tse'e xnuja'viduva
joma atse'e nnujkx. 15 Ni pana
xa atse'e nkatokimpayo'oy; ax
mtokimpayo'ydupts miitse'e pan
vintso ve'e juu' jaty kye'ex. 16 Ax
pan tokimpayo'ypts atse'e, pyaatyp
y'akeeguipts je'e ve'e, kux ka
átsjyape'e tokimpayo'yp, ats je
nTee' ve'e juu' atse'e xkejxp, je'ets
atse'e nmaattokimpayo'yp. 17 Ve'em
xa ve'e je Moisés je pyava'nun
vya'añ jets pan jeme'e numejtsk
juu' ve'e duíxtup, toompts je'e ve'e
je nukojtspejtun. 18 Numejtskts
je'e ve'eda juu' ve'e ats je n'ayook
dunukojtspejttup; ats tse'e to'k, jets
ats je nTee', juu' atse'e xkejxp, je'e
tse'e jado'k.
19 Van'it tse'e y'amotutúvijidi:
—¿Jómase'e y'it je mTee'?
Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Ka'a xa ats miitse'e x'íxada, ni
ka'ava tse'e ats je nTee' x'íxada. Pan
kux'íxada xa atse'e, m'íxaiduvapts
miitse'e je xyup ats je nTee'.
20 Ku ve'e ve'em vyaajñ, jep tse'e
maja tsaptujkp yak'ixpuk vye'na,
jep joma ve'e y'ijt je yax apajkinda;
ax ni pana tse'e kyamajtsji kux
ka'anume'e tyukkada'akyju vye'na.

"Ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nnujkx"

21 Van'it tse'e je Jesús
dunuujminuva je jáyuda:
—Najkxup xa atse'e, x'íxtadapts
ats miitse'e, jep tse'e mtokin jaatp
m'oo'ktat; ka'a tse'e m'o'yixjada
jetse'e mnajkxtat joma atse'e
nnujkx.
22 Van'it tse'e je israeejlit jayu
vyaandi:
—¿Tis, naajk'oo'kuvaajnjup ya'a
vine'e ku ve'e vya'añ jets ka'a ve'e

x'o̱'yixumjada je̱tse'e nja'mdat joma
ya̱'a̱ ve'e ña̱jkxu̱t?
23 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Yájit xa miitse'eda, ax ka̱jxmitts
a̱tse'e; naxviijnitts miitse'eda, ax ka
naxviijnitapts a̱tse'e. 24 Vaants a̱tse'e je̱ts
je̱pe'e to̱kin ja̱a̱tp m'o̱o̱'ktat, ku̱x pa̱n
ka'a xa a̱ts miitse'e xjaanchjávada, a̱ts,
juu' ve'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukna̱vaatsp,
je̱p tse'e to̱kin ja̱a̱tp m'o̱o̱'ktat.
25 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidinuva:
—¿Pa̱nts mitse'e?
Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Van'ítani a̱tse'e n'avana ku a̱tse'e
nyak'ixpa̱jk'ukvaajñ. 26 Je̱p xa ve'e may
viijn joma ka̱jx a̱ts miitse'e nvaajnjadat
je̱tse'e nto̱kimpayo̱'o̱ydat. Je̱'e̱ pa̱n
a̱tse'e xke̱jxp, tyú̱vamts je̱'e̱ ve'e juu'
du̱ka̱ts. Ax juu'ts a̱tse'e nka̱jtsp yaja
naxviijn, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kyo̱jts
je̱ts a̱tse'e n'amo̱tunajxy.
27 Ka'a tse'e je̱ jayu du̱vinmó̱tudi
je̱ts je̱ Dios Tee' je̱'e̱ ve'e tyijp, 28 je̱'e̱
ka̱jx tse'e je̱ jayu du̱nu̱u̱jmidi:
—Ku xa a̱ts miitse'e
xyakka̱jxmpojtu̱ktat, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, van'it tse'e
xnu̱jávadat je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e juu'am
a̱tse'e, je̱ts ka'a a̱tse'e juu' ntun nka̱ts
ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx, je̱'e̱jyji
a̱tse'e nka̱jtsp juu' a̱tse'e je̱ nTee' xtuk'ix,
29 je̱'e̱ a̱tse'e xke̱jxp. A̱ts ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e
y'it, ni vin'ita xa a̱tse'e xkamasa̱'a̱k, ku̱x
je̱'e̱ a̱tse'e ntuump xa̱'ma juu' je̱'e̱ ve'e
y'o̱yja'vip.
30 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ,
nu̱may tse'e je̱ jayu jyaanchja'viji.

Je̱ Nte'yam je̱ y'óno̱kta je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱ y'óno̱kta

31 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi
je̱ israeejlit jayu juu' ve'e
jaanchja'vijidu:
—Miits xa ve'e a̱ts je̱ n'ixpa̱jkpada
pa̱n mjaa'kpana̱jkxtupe'e juu' a̱tse'e
nka̱jtsp, 32 mnu̱jávadapts miits je̱'e̱
ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱ts je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱'e̱
tse'e myak'ítjadap naspa̱ka.
33 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi je̱
cho'oxpa̱jkpada:
—Je̱ Abraham xa a̱a̱tse'e je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j, ni vin'ita xa a̱a̱tse'e pa̱n
xkayakkutujkja, ¿vintso̱se'e mva'añ
je̱ts naspa̱ka a̱a̱tse'e n'ítu̱t?
34 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n
pa̱ne'e to̱kintoomp, je̱m tse'e je̱
to̱kin kya̱'m y'it. 35 Ax je̱ toompa,
ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n du̱jayep
je̱tse'e tyánu̱t je̱m je̱ kuta̱jk tya̱k'am,
je̱ kuta̱jk je̱ y'ónu̱ke'e je̱ kutojku̱n
du̱jaye̱jpp je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx je̱m
tyaannit. 36 Pa̱n a̱ts xa miitse'e
nyak'ijttup naspa̱ka, a̱ts, je̱ Nte'yam
je̱ y'Onu̱k, ka'ats miitse'e je̱ to̱kin
m'ukka̱'mijidini. 37 Nnu̱ja'vip
xa a̱tse'e je̱ts je̱ Abraham je̱
chaan je̱ kyo̱o̱j miitse'eda; ax
xyak'o̱o̱'kuvaandupts a̱ts miitse'e
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xkakuva̱kta juu'
a̱tse'e nka̱jtsp. 38 Je̱'e̱ xa a̱tse'e
nka̱jtsp juu' a̱tse'e n'ix ku a̱tse'e je̱
nTee' ma̱a̱t nve'na; ax je̱'e̱ts miitse'e
mtoondup juu' jatye'e je̱ mtee'da
mtukna̱'mu̱xju̱du.
39 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Je̱ Abraham xa a̱a̱tse'e je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j.
Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Pa̱n je̱ Abraham je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j xa miitse'e ku̱m'itta, je̱'e̱
tse'e je̱ xyu̱p mtoondup juu' je̱'e̱
ve'e tyoon. 40 Njavaajnjidupts a̱ts
miitse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ juu' a̱tse'e
n'amo̱tunajx juu' ve'e je̱ Nte'yam

kyojts, ax xyak'oo'kuvaandupts
ats miitse'eda. ¡Ni vin'ita tse'e
je Abraham ve'em juu' dukatuujn!
41 Nay je'ejyamts miitse'e mtoondup
juu' ve'e je mtee'da tyuump.
Van'it tse'e dunuujmidi:
—Ka naaydum ónukap xa aats,
to'kji ve'e aats je nTee', je Nte'yamts
je'e ve'e.
42 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Pan je Nte'yam xa ve'e
kuxTee'ada, kuxtsóktats ats
miitse'e, kux jem atse'e ntsaa'n
jets atse'e yaja n'it. Ka ya n'avintso
vinma'yun kajxapts atse'e nmiijn,
je Nte'yam atse'e xkejx. 43 ¿Tyajx
tse'e xkavinmótuda juu' atse'e
nkajtsp? Je'e kajx xa ve'e kux
ka'a atse'e x'amotunaxuva'anda.
44 Je ko'oyjáyuvap juu'
ve'e dunuvintsanikajxp je
ko'oyjayuvaptajkta, je'ets miitse'e
mtee'idup, je'ets miitse'e mtoondup
juu' je'e ve'e chajkp. Yakjayu'oo'kpa
xa je'e ve'e myin vyimpet van'ítani
ku ve'e je jayu jyeji'ukvaajñ jets
uxyam paat, ni vin'ítats je'e ve'e
juu' tyuva dukakats. Ku ve'e tyaaya,
jye'emts je'e ve'e kyajtsp, kux
taayip je'e ve'e, je'e tse'e duyakjéjip
nujom juu' jatye'e taay. 45 Ax je'ets
atse'e nkajtsp je tyuv je'e, ka'ats ats
miitse'e xjaanchjávada. 46 ¿Pants
miits n'ite'e duyaknuke'xnatákap
jets tokin maat atse'e? Pan tyúvats
atse'e juu' nkats, ¿tyajxts atse'e
xkajaanchjávada? 47 Pan pan xa
ve'e je Nte'yam je jyayu, je Nte'yam
je kyats je y'ayookts je'e ve'e
y'amotunajxyp, je'e kajxts ats
miitse'e xkah'amotunaxuva'anda
kux ka je Nte'yamap miitse'e je
jyáyuda.

Jéjanam je Cristo vye'na
ka'ana ve'e je Abraham

48 Van'it tse'e je myu'israeejlit jayu
ña'muxjidi:
—Ve'emam xa je'e ve'e ax jo'n
aatse'e nva'añ jets samaariait jayu
mitse'e jets jeme'e mja'vin kajxm je
ko'oyjáyuvap.
49 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Ka'a xa ve'e ti ko'oyjáyuvap
yam ats nja'vin kajxm, nvintsa'kip
xa ats je'e ve'e je nTee', ax ka'ats
ats miitse'e xvintsa'agada. 50 Ka
je'ep atse'e n'íxtip vintso atse'e je
jayu xyakmájat, jeme'e to'k pane'e
du'íxtip vintso atse'e xyakmájat, ax
je'e tse'e tokimpayo'yp. 51 Tyúvam
xa ats miitse'e nnaajmada,
vaampam atse'e, pan pan xa ve'e
dukutyoomp juu' atse'e nkajtsp, ni je
vin'ítats je'e ve'e kya'oo'kut.
52 Van'it tse'e je israeejlit jayu
y'atsoojvjidi:
—Uxyamts aatse'e va'ajts nmujava
jets jeme'e je ko'oyjáyuvap mja'vin
kajxm. eo'k xa ve'e je Abraham
jets nujom je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta, ax jidu'umts
mitse'e mva'añ: "Pan pan xa
ve'e dukutyoomp juu' atse'e
nkajtsp, ni je vin'ítats je'e ve'e
kya'oo'kut." 53 ¿Mjaa'knumájip
mits vine'e nuyojk jets ka'a ve'e
je njujpit jáyuvamda Abraham?
eo'knu xa je'e ve'e; oo'ktinuvats
je'e ve'e je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta. ¿Pants mitse'e
mnatyijju?
54 Van'it tse'e je Jesús
y'atsoojvjidi:
—Pan namyájijup xa atse'e
viinm, ka'a tse'e ats je nmajin

tyun; jëʼë pän ätseʼe xyakmájip, äts
jë nTeeʼts jëʼë veʼe, nay jëʼëjyam
tseʼe juuʼ miitseʼe mtijtup jëts
mNteʼyamidupeʼe. 55 Kaʼats miits
jëʼë veʼe xʼíxada, nʼíxats äts jëʼë veʼe.
Pän kënvaʼañ xa ätseʼe jëts kaʼa äts
jëʼë veʼe nʼixa, taayipts ätseʼe, veʼem
ax joʼn miitsta. Nʼíxamts äts jëʼë
veʼe jëts nkutyuumpts ätseʼe jëʼë jë
yʼayook. 56 Jë Abraham, jë mjëjpit
jáyuda, xöjntkts jëʼë veʼe ku veʼe
dënëjaʼvi jëts mínup ätseʼe, ax
xöjntkts jëʼë veʼe öy ku veʼe dëʼix
jëts ätseʼe nmiijn.
57 Vanʼit tseʼe jë israeejlit jayu
dënëjmidi jë Jesús:
—Kaʼanum xa mitseʼe
mvëjxtkupxëkmajkjoojnta, ¿mʼixts
mits jëʼë veʼe jë Abraham?
58 Vanʼit tseʼe jë Jesús
yʼatsöjvjidi:
—Tyúvam xa äts miitseʼe
nnäjmada, vaampam ätseʼe, jëts
kaʼana veʼe jë Abraham vyeʼna,
ijtpamts ätseʼe.
59 Vanʼit tseʼe jë tsaaj dëvijtsëkti
jëtseʼe dëʼukkaʼtsʼöjʼkuvaandi; ax
kaʼa tseʼe jë Jesús ñaajkkëʼxji, jëja
tseʼe jëʼë yʼakujkta ñajxy jëtseʼe
pyítsum jëp majä tsaptëjkp.

Ku jë Jesús dëyakvinʼixpäjkni toʼk jë yaaʼtyäjk juuʼ veʼe viints kë̱ʼx

9 Najxp tseʼe jë Jesús vyeʼna,
vanʼit tseʼe dëʼix toʼk jë
yaaʼtyäjk juuʼ veʼe viints kë̱ʼx.
2 Vanʼit tseʼe jë yʼixpäjkpatäjk
yʼamötutúvijidi:
—Yakʼixpäjkpa, ¿pän jë työkin käjx
tseʼe yä yaaʼtyäjk viints kyeʼx, jë
yʼavintsö tökin käjx vineʼe, ukpë jë
tyeeʼ jë tyaak jë työkin käjx vineʼe?
3 Jëtseʼe jë Jesús ñämëxjidi:
—Ka jë yʼavintsö tökin käjxap
xa veʼe jëts ka jë tyeeʼ jë tyaak jë
työkin käjxap tseʼe jëtseʼe viints
kyeʼx, jëʼë käjx yäʼä veʼe veʼem
jëtseʼe ñëkëʼxnatäkat juuʼ veʼe
jë Nteʼyam tyuump. 4 Namvaat xa
veʼe yä it xyëjëna, tun vinköpkts
jëʼë veʼe jëts ätseʼe ntónët jëʼë
jë tyoonk pän ätseʼe xkëjxp;
jëʼynupeʼe jë akööʼts it ku veʼe ni
päna kyööʼkʼöʼyixjinit jëtseʼe tyónët.
5 Namvaat ätseʼe nʼit yaja naxviijn,
veʼemts ätseʼe ax joʼn toʼk jë kujajpa
jë kutäʼkxpa.
6 Ku veʼe veʼem vyaajñ, vanʼit tseʼe
jë Jesús chuj jëja naxkëjx jëtseʼe
yëëʼnam jë piʼk möʼöts dëpëëjm
määt jë chuj. Vanʼit tseʼe jë viints
jayu jë vyiijn dëtukjaaʼxy, 7 jëtseʼe
dënëjmi:
—Näjkxë mnavyimpojjini joma
veʼe jë näaj naaʼpáts juuʼ veʼe Siloé
dëxäaj. (Jidëʼëm tseʼe kyätsäpítsum
jë Siloé, Yakkätsëyöʼyva.)
Öjts tseʼe jë viints jayu
ñavyimpojjini, vanʼit tseʼe
vyinʼixpäjkni jëtseʼe vyimpijt.
8 Pän pän jaty tseʼe myujäntäm
myutäktäm jëts jëʼëda juuʼ veʼe
íxaijidu viints, jëʼë tseʼe vaandu:
—¿Ka jëʼëp yäʼä vineʼe juuʼ veʼe
tsëënip jë meen dëʼamötup yʼijt?
9 Jëm tseʼe juuʼ veʼe vaanduva:
—Jëʼë xa yäʼä veʼe.
Nay jëmpa tseʼe juuʼ veʼe vaanduva:
—Veʼem xa yäʼä veʼe kyeʼex jëts jëʼë
yäʼä veʼe, ax ka jëʼëpts yäʼä veʼe.
Ax viinm tseʼe jë yaaʼtyäjk vyaajñ:
—Átsam xa jëʼë.
10 Vanʼit tseʼe dëʼamötutúvidi:
—¿Vintsöseʼe tëmvinʼixpäjkni?
11 Vanʼit tseʼe jë yaaʼtyäjk
yʼatsäjv:

—Je̱ jayu juu' ve'e Jesús du̱xa̱aj,
je̱'e̱ tse'e yu̱u̱'nam je̱ pi'k mo̱'o̱ts
du̱pa̱a̱m je̱tse'e a̱ts ya̱ nviijn
du̱tukjaa'xy, van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
"Na̱jkxu̱ mnavyimpojjini joma ve'e je̱
na̱a̱j naa'pa̱ts juu' ve'e Siloé du̱xa̱aj."
Na̱jkxts a̱tse'e; ax kuts a̱tse'e
nnavyimpojjini, vin'ixpa̱jknuts
a̱tse'e.
12 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Jómase'e y'it je̱ jayu?
Van'it tse'e ña̱'mu̱xjidi:
—Ka'a xa a̱tse'e nnu̱java.

Ku je̱ fariseota̱jk du̱yakmaajntykti je̱ jayu juu' ve'e viints ke̱'x

13 Van'it tse'e du̱yaknajkxti je̱ja
je̱ fariseota̱jk vyinkujkta je̱ jayu
juu' ve'e viints ke̱'x, 14 po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e vye'na ku ve'e je̱
Jesús je̱ mo̱'o̱ts du̱pu̱u̱jm je̱tse'e
du̱yakvin'ixpa̱jkni je̱ viints
jayu. 15 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk
du̱'amo̱tutú̱vidinuva je̱ yaa'tya̱jk
pa̱n vintso̱ je̱'e̱ ve'e vyin'ixpa̱jkni.
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Je̱ mo̱'o̱ts xa a̱tse'e ya̱ nviijn
tyukjaa'x je̱ts a̱tse'e o̱jts
nmavyimpojjini, ax íxnupts a̱tse'e
u̱xyam.
16 Je̱m tse'e je̱ fariseota̱jk juu' ve'e
vaandu:
—Je̱ jayu juu' ya̱'a̱ ve'e du̱toon,
ka je̱ Nte'yamap xa je̱'e̱ ve'e je̱
jyayu ku̱x ka'a ve'e du̱'amaa'ya je̱
po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j.
Je̱tse'e viijnk vyaanduva:
—Ka'a je̱'e̱ ve'e tyo̱kinaxjáyuva.
Pa̱n tó̱kinax jayu xa ve'e ku̱y'it,
ka'ats je̱'e̱ ve'e ku̱y'o̱'yixju̱ je̱tse'e je̱
mú̱jit nu̱ja'vin du̱tónu̱t.
Ax ve'em tse'e kijpx je̱ vinma'yu̱n
du̱kajaye̱jpti. 17 Van'it tse'e
du̱'amo̱tutu̱vikojtinuva je̱'e̱ juu' ve'e
viints ke̱'x:
—¿Vintso̱s mitse'e mnu̱nvaampa
je̱ jayu ka̱jx juu' ve'e
tu̱myakvin'ixpa̱jkjini?
Je̱ts je̱'e̱ ve'e vyaajñ:
—To'k xa je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpa.
18 Ax ka'a tse'e je̱ israeejlit jayu
du̱jaanchja'vidi je̱ts viints je̱'e̱ ve'e
y'ijt, van'ítnume'e du̱jaanchja'vidi
ku ve'e du̱vatso̱o̱vdi je̱ tyee' je̱
tyaak 19 je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Ya̱'a̱ ve'e je̱ m'ónu̱k juu' ve'e
mtijtup je̱ts viints kye'x? ¿Vintso̱s
ya̱'a̱ ve'e u̱xyam y'ixni?
20 Van'it tse'e je̱ tyee' je̱ tyaak
y'atso̱o̱jvjidi:
—Nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e je̱ts je̱
n'ónu̱k a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e, nay ve'empa
je̱ts viintsam ya̱'a̱ ve'e kye'x; 21 ax
ka'ats a̱a̱tse'e nnu̱java pa̱n vintso̱
ya̱'a̱ ve'e u̱xyam y'ixni, ni ka'ats
a̱a̱tse'e nnu̱ja'viva pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu juu' ve'e tu̱yakvin'ixpa̱jkjini.
Amo̱tutú̱vada viinm, má̱jani xa ya̱'a̱,
viinm tse'e mtuknu̱jávajadat.
22 Je̱ tsa̱'a̱ga ka̱jx tse'e ve'em je̱ tyee'
je̱ tyaak vyaandi ku̱x ñu̱ja'vidupe'e
je̱ts nay'ako̱jtsijidu ve'e je̱ israeejlit
jayu je̱ts ka'a ve'e du̱'ukkuva̱jktinit
je̱p tsaptu̱jkp o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e
du̱kuva̱jktup je̱ts je̱ Jesuuse'e je̱
Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n
je̱tse'e yakkutojknit, 23 je̱'e̱ ka̱jx tse'e
je̱ tyee' je̱ tyaak jidu̱'u̱m vyaandi:
"Amo̱tutú̱vada viinm, má̱jani xa ya̱'a̱."
24 U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ israeejlit jayu
du̱vatso̱o̱vdinuva je̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e viints ke̱'x, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Yakma̱ja yakjaancha je̱ Nte'yam,
ka'a tse'e mtaayat, nnu̱ja'vinup xa
a̱a̱tse'e je̱ts tó̱kinax jayu je̱'e̱ ve'e.

25 Van'it tse'e du̱'atsa̱a̱jv:
—Ka'a xa a̱tse'e nnu̱java pa̱n
to̱kinax jayu je̱'e̱ ve'e uk pa̱n ka'a,
je̱'e̱jyji xa a̱tse'e nnu̱ja'vip je̱ts viints
a̱tse'e tu̱n'it, ax íxnupts a̱tse'e u̱xyam.
26 Je̱tse'e du̱'amo̱tutúvidinuva:
—¿Vintso̱se'e tu̱myakvin'ixpu̱kju̱?
27 Je̱tse'e y'atso̱o̱vnuva:
—Ta̱ xa a̱tse'e njah'avana, ka'ats
a̱tse'e xjaanchjávada. ¿Tya̱jx tse'e
xtso̱kta je̱ts a̱tse'e n'ava'ninuvat?
¿Mpana̱jkxuvaanduvap miits je̱'e̱
vine'e?
28 Van'it tse'e du̱mukojts'anajxti
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ jayu xa mitse'e mpanu̱jkxp, ax
je̱ Moisés jye̱'e̱ts a̱a̱tse'e mpanu̱jkxp.
29 Nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e je̱ts
mukojtsju ve'e je̱ Moisés je̱ Nte'yam;
ax je̱ jayu, ni je̱'e̱ts a̱a̱tse'e nkanu̱java
pa̱n jómit jayu je̱'e̱ ve'e.
30 Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk
y'atso̱o̱jvjidi:
—Atu̱va xa je̱'e̱ ve'e. Ka'a
xa miitse'e xnu̱jávada pa̱n
jómit jayu je̱'e̱ ve'e, je̱ts a̱ts
je̱'e̱ ve'e tu̱xyakvin'ixpa̱jkni.
31 Nnu̱ja'vimdinup xa u̱u̱'me'e je̱ts
ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱'amo̱tunaxy
je̱ to̱kinax jayu, je̱'e̱ ve'e
y'amo̱tunajxyp pa̱n pa̱n jatye'e
vinja'vijup vintsa̱'kijup je̱tse'e du̱tún
juu' ve'e cha̱jkp. 32 Ni vin'ítana xa
ve'e kyayakmo̱tu je̱ts je̱ja ve'e je̱
jayu juu' ve'e du̱yakvin'ixpa̱jknup
pa̱ne'e viints ke̱'x. 33 Pa̱n ka je̱
Nte'yam ka̱jxap xa ve'e ku̱myiijn je̱
jayu, ni tíats je̱'e̱ ve'e ku̱kya'o̱'yixju̱
je̱tse'e du̱tónu̱t.
34 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Mits, juu' ve'e o̱o̱y je̱ to̱kin ma̱a̱t
ku ve'e mke'x, ¿mitsts a̱a̱tse'e juu'
xtuk'ixuvaamp?
Ve'em tse'e du̱ko̱o̱'kkuva̱jktini je̱p
tsaptu̱jkp.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e viints
je̱m jya'vin ka̱jxmda

35 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ ka̱ts du̱mo̱tu
je̱ts ka'a ve'e y'ukyakkuva̱jkni je̱p
tsaptu̱jkp je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e
viints ke̱'x, van'it tse'e o̱jts du̱paa'ty
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—¿Mjaanchja'vip mitse'e je̱ Jayu
Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp?
36 Je̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk y'atso̱o̱jvji:
—Vaajnjik a̱ts to'k aaj pa̱n pa̱n je̱'e̱
ve'e je̱ts a̱tse'e njaanchjávat.
37 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Ta̱ mits je̱'e̱ ve'e x'ix, je̱'e̱ xa a̱tse'e
juu' ve'e u̱xyam mma̱a̱tnakyo̱jtsjup.
38 Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ Jesús
du̱vinja'vi du̱vintsa̱'ki. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, njaanchja'vip xa
a̱ts mitse'e.
39 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Je̱'e̱ xa a̱tse'e nnu̱miin yaja
naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin
nyaknu̱ke̱'xnatá̱kat, ve'em tse'e
je̱ jayu juu' ve'e du̱kuva̱jktup je̱ts
ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m jya'vin
ka̱jxmda, je̱'e̱ tse'e du̱masoo̱ktinup
je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda je̱tse'e
y'ijttinit o̱y jooot je̱ Nte'yam ma̱a̱t,
ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n je̱ jayu
juu' ve'e íxtup. Ax je̱ jayu juu'
ve'e du̱kakuva̱jktup je̱ts ijtpe'e
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m jya'vin ka̱jxmda,
nu̱yojk ma̱kk tse'e je̱ vyinma'yu̱n
vyimpijttinit je̱tse'e du̱kakuvá̱ktat
je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m jya'vin
ka̱jxmda, ve'em tse'e y'ijttinit ax
jo'n je̱ jayu juu' ve'e viints.
40 Je̱m tse'e je̱ fariseota̱jk
juu' ve'e mya̱a̱tta vye'na je̱tse'e

du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e
du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ Jesús:
—¿Tis, viintspa a̱a̱ts vine'e?
41 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱m xa miitse'e mviintsada
mja'vin ka̱jxmda ku̱x ka'a ve'e
xkuva̱kta je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
je̱m mja'vin ka̱jxmda. Pa̱n ka'ats
miitse'e ku̱xnu̱jávada je̱ts ve'em
miitse'eda, ka'a tse'e ku̱m'itta
je̱p to̱kin ja̱a̱tp. Je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
xkakuva̱kta je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
je̱m mja'vin ka̱jxmda, je̱p tse'e to̱kin
ja̱a̱tp m'itta.

Je̱ naa'tók tukmu'a'ixmojkin

10 'Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, vaampam
a̱tse'e, pa̱n pa̱n xa ve'e kata̱jkip
joma ve'e je̱ naa'tók aka̱'a̱ je̱tse'e
tya̱ka viijnk tso̱v, je̱ me̱e̱'tspa je̱
katye̱e̱'yvats je̱'e̱ ve'e. 2 Ax pa̱n pa̱n
tse'e ta̱jkip joma ve'e je̱ naa'tók
aka̱'a̱, je̱ carnero vinténivats je̱'e̱
ve'e. 3 Je̱ jayu juu' ve'e du̱'ix'ijtp
je̱ naa'tók aka̱'a̱, je̱'e̱ tse'e
yak'avaatsu̱xjup je̱tse'e tyá̱kat. Ax
yukmo̱tuka̱jptup tse'e je̱ carnero
je̱ vyinténivada, je̱ xya̱a̱jamts je̱'e̱
ve'e tyukmuka̱jtsp je̱ kyarneeroda
je̱tse'e pyítsumda je̱p naa'tók
ja̱a̱tp. 4 Vyintoo'va̱jkipts je̱'e̱ ve'e je̱
kyarneeroda ku ve'e du̱yakpítsum,
je̱tse'e je̱ kyarneero pyana̱jkxjada
ku̱x yukmo̱tukajptupe'e
je̱ vyinténivada. 5 Ka'a tse'e
du̱pana̱jkxta pa̱ne'e kya'íxada,
ñojk'ó̱ye'e du̱kuke̱'e̱kta, ku̱x
yukmo̱tukajptupe'e je̱ts viijnk jayu
je̱'e̱ ve'e.
6 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús
tyukmu'a'ixmojkijidi; ax ka'a tse'e
du̱vinmó̱tudi ti ve'e tyijp.

Ve'em xa ve'e je̱ Jesús ax jo'n to'k je̱ o̱y carnero vinténiva

7 Van'it tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidinuva:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, ve'em
xa a̱tse'e ax jo'n je̱ naa'tók aka̱'a̱
joma ve'e tya̱ka je̱ carneeroda.
8 Anañu̱joma tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
miindu too'va̱jkp je̱ts ka'a ve'e a̱ts,
je̱ me̱e̱'tspa jo'nts je̱'e̱ ve'e y'ijtti,
ax ka'a tse'e mya̱ja̱pa̱a̱jmjidi a̱ts je̱
njáyuda. 9 Ve'em xa a̱tse'e ax jo'n je̱
naa'tók aka̱'a̱. Pa̱n pa̱n tse'e ta̱jkip
joma ve'e a̱ts, tsa̱'a̱k tse'e y'ítu̱t,
ve'em tse'e y'ítu̱t ax jo'n je̱ carnero
juu' ve'e pítsump ta̱jkip joma ve'e je̱
naa'tók je̱tse'e je̱ jyu̱'kx du̱paa'ty.
10 'Je̱'e̱jyji xa ve'e je̱ me̱e̱'tspa
ñu̱miimp je̱tse'e mye̱e̱'tsu̱t,
yak'o̱o̱'ku̱t, je̱tse'e yakvintó̱kiyu̱t;
ax je̱'e̱ts a̱tse'e nnu̱miimp je̱tse'e
je̱ jayu du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin,
pu'uk avaada ve'e du̱jaye̱jptinit.
11 Ve'em xa a̱tse'e ax jo'n je̱ o̱y
carnero vinténiva. Je̱ o̱y carnero
vinténiva, kyu'o̱o̱'kapts je̱'e̱
ve'e je̱ kyarneeroda. 12 Ax pa̱n
pa̱n tse'e mutoomp je̱ meen
ka̱jx, je̱'e̱ juu' ve'e du̱kaje̱'e̱ip
je̱ carneeroda, myaso̱o̱knupts je̱'e̱
ve'e je̱ carneeroda je̱tse'e kye'ek
ku ve'e du̱'ix je̱ts je̱me'e myets je̱
lobo. Van'it tse'e je̱ lobo je̱ carnero
du̱mach. Juu' tse'e kyamajchp, je̱'e̱
tse'e yak'anomva'kxyp. 13 Je̱'e̱ ka̱jx
xa ve'e je̱ jayu kye'ek ku̱x je̱ meenji
je̱'e̱ ve'e ñu̱tuump, ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱toonka je̱ carneeroda.
14-15 'Ve'em xa a̱tse'e ax jo'n je̱ o̱y
carnero vinténiva juu' ve'e du̱'ixa
je̱ kyarneeroda je̱tse'e je̱ kyarneero

y'íxaijiduva. Ve'em ax jo'n ätse'e
jë nTee' x'ixa, jëts äts jë'ë ve'e
n'íxaiva, nay vanxúpjyamts ätse'e
jë njayu n'íxada, jëts äts jë'ë ve'e
x'íxaiduva. Ve'em ax jo'n to'k jë
öy carnero vinténiva dükü'öö'ka
jë kyarneeroda, ve'emts ätse'e
nkü'öö'kat äts jë njáyuda. 16 Njayejpp
xa ätse'e jë viijnk jáyuda juu' ve'e
yaja ka'ijttupna. Tun vinköpkts jë'ë
ve'e jëts äts jë'ë ve'e nyakmiinduvat,
xkäts'amötunajxtuvapts äts jë'ë ve'e,
ve'emts ätse'e n'ijtnit jë'ë määt ax jo'n
jë vinténiva juu' ve'e to'k muk ijtp
määt jë kyarneeroda.
17 'Xtsöjkpts ätse'e jë nTee' kük
nmasääkp ätse'e jë njoojntykin,
ve'emts ätse'e ntun jëts ätse'e
njoojntykpäjknuvat. 18 Ni pana xa
ätse'e jë njoojntykin xkapäjkjat pan
joojntykavaamp ätse'e, átsamts jë'ë
ve'e nmasö'ökup. Njayejpp xa ätse'e
jë kutojkün jëts ätse'e nmasö'ökü,
jëts njayëjppapts ätse'e jë kutojkün
jëts ätse'e njoojntykpäjknuvat. Jë
nTee' ätse'e xmööy yä pava'nün.
19 Ku ve'e jë israeejlit jayu
dü'amötunajxti juu' ve'e kyöjts, ka'a
tse'e kijpx jë vinma'yün dujayëjpti.
20 Nümay tse'e vyaandi:
—¿Tyäjxse'e x'amötunaxta? Jë
kö'öyjáyuvap xa ve'e jëm jya'vin
käjxm jëtse'e tüvyinma'yüntókini.
21 Jëm tse'e juu' ve'e vaanduva:
—Ni pana xa ve'e ve'em kyakäts juu'
ve'e jëm jya'vin käjxm jë kö'öyjáyuvap.
¿ë'yixjup n'ite'e jë kö'öyjáyuvap jëtse'e
düyakvin'ixpákü jë viints jayu?

Ku jë israeejlit jayu jë Jesús dükakuväjkti

22 Xox aats tse'e vye'na ku ve'e
jëm Jerusalén dünüxääjtónada
jë mäjä tsaptäjk. 23 Jëp tse'e mäjä
tsaptüjkp jë Jesús ñaxy tyäka
vye'na joma ve'e jë ëpütsöökktün
juu' ve'e Salomón düxääj, 24 van'it
tse'e jë israeejlit jayu ñaa'víttjidi
jëtse'e ñä'müxjidi:
—¿Vin'it paatts ääts mitse'e
xyakmëjtsvinmáyü? Pan mítsam xa
ve'e jë Cristo, juu' ve'e jë Nte'yam
vyinköön jëtse'e yakkutojknit,
nükötsü tse'e öy.
25 Jëtse'e jë Jesús y'atsöojvjidi:
—Njavaajnjidu xa äts miitse'eda,
ka'ats äts miitse'e xjaanchjávada.
Jë'ë juu' jaty ätse'e ntuump äts jë
nTee' jë kyutojkün käjx, va'ajtsts
jë'ë ve'e ñükë'xnatáka jëts pan
ätse'e. 26 Ax ka'ats äts miitse'e
xjaanchjávada kük ka'a äts miitse'e
njáyuvada, ve'em ax jo'n ätse'e
tünva'añ, 27 ka'a ve'e ve'em m'itta
ax jo'n jë carneeroda juu' ve'e
düyukmötukajptup jë vyinténivada.
N'íxats ätse'e jë njáyuda;
xpamiindupts äts jë'ë ve'eda.
28 Nmööydupts ätse'e jë joojntykin
juu' ve'e xä'ma käjx ijtp, ni jë vin'ita
tse'e kyavintókidat, ni pánats äts
jë'ë ve'e xkapäjkjat. 29 Äts jë nTee',
juu' ve'e dünümäjikäjxp, jë'ëts äts
jë'ë ve'e xmööy, ax ni pana tse'e
kya'ö'yixjü jëtse'e pyäjkükjüt. 30 Äts
jëts äts jë nTee', to'kjits äätse'e.
31 Van'it tse'e jë israeejlit jayu
jë tsaaj düvijtsüktinuva jëtse'e
dü'ukka'ts'öö'kuvaandi. 32 Jëtse'e jë
Jesús ñä'müxjidi:
—May viijnani xa ätse'e ntun juu'
ve'e öy äts jë nTee' jë kyutojkün
käjx, ¿ax juu' yä öy to'nün käjxts
ätse'e xtsaka'atsuva'anda?
33 Jëtse'e jë israeejlit jayu
y'atsöojvjidi:

—Kuxe'e je Nte'yam
tuxvinkojtspét, je'e kajx xa aats
mitse'e ntsaka'atsuva'añ, ka je'e
kajxap ku ve'e juu' oy tuxtún. Jayu
xa mits, Nte'yam tse'e mnatyijju.
34 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Je Kunuu'kx Jatyán xa ve'e
vaamp jets jidu'ume'e je Nte'yam
vyaajñ: "Nte'yamda xa miitse'eda."
35 Nnuja'vimdinup xa uu'me'e jets
je'e juu' ve'e javyet jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp, ka'ats je'e ve'e
nvaat kyatónjut, jajtytónjup je'e
ve'e. Vaan tse'e je Nte'yam jets
nte'yamda je'e ve'e je jayu pan pan
jatye'e yakmooydu je Nte'yam je
kyats je y'ayook. 36 Ax je Nte'yamts
atse'e apuk xpaam jets atse'e
ntónut juu' je'e ve'e chajkp, je'ets
atse'e xkejx yaja naxviijn. ¿Vintsots
miitse'e mva'anda jets ta atse'e
nvinkojtspét je Nte'yam je'e kajx
ku atse'e tunva'añ jets je Nte'yam je
y'Onuk atse'e? 37 Pan ka'a xa atse'e
ntun juu' ve'e ats je nTee' tyuump,
ka'ats atse'e xjaanchjávadat; 38 ax
pan ntuumpts atse'e, óyam atse'e
xkajaanchjávada, jaanchjávadats
je'e juu' atse'e ntuump, ve'em tse'e
oy xnujávadat jets yam je'e ve'e ats
nja'vin kajxm ats je nTee', jets jem
atse'e je'e jya'vin kajxmpa.
39 Jado'k naxts je'e ve'e
du'ukmatsuvaandinuva, ax va'któki
tse'e.
40 Van'it tse'e je Jesús
vyimpijtnuva jem jado'k ado'om
Jordán maja napa'am. Jem tse'e
tyaajñ joma ve'e je Juan yaknapet
y'ijt too'vajkp. 41 Numay tse'e je
jayu ñunajkxjidi jetse'e vyaandi:
—Ka'a xa ve'e je Juan je maja
nuja'vin dutuujn, ax nujom tse'e juu'
ve'e kyojts ya jayu kajx, tyúvamts
je'e ve'e.
42 Jem tse'e numay je jayu
dujaanchja'vidi je Jesús.

Ku je Lázaro y'oo'kni

11 Pajkjup tse'e vye'na to'k
je yaa'tyajk juu' ve'e
Lázaro duxaaj, jem Betania je'e
ve'e kyukajpuna, jem judéait y'it
jootm, je y'uts María jets je y'uts
Marta je kyajpunda. 2 Je Maríats
je'e ve'e juu' ve'e ux'ook dupaajmji
je Maja Vintsán jem tyékum je
pa'ajk xoo'kpa naaj jetse'e je vyaajy
dutukpa't; je Lázaro, je'ets je'e ve'e
y'ajchip. 3 Ax pajkjup tse'e vye'na
je Lázaro, je'e kajx tse'e numejtsk
je y'uts dukatsunukejxti je Jesús
jidu'um:
—Maja Vintsán, pajkjup xa je'e
ve'e juu' mitse'e ooy mtuntsajkp.
4 Ku ve'e je Jesús du'amotunajxy,
van'it tse'e vyaajñ:
—Ka yak'oo'kpa pa'amap xa
je'e ve'e tumyachju, je'e kajx
xa ve'e ve'em jyaty jetse'e je
Nte'yam je myajin je jyaanchin
ñukeʼxnatákat jetse'e je pa'am kajx
ñukeʼxnatajkivat ats je nmajin, ats,
je Nte'yam je y'Onuk.
5 Ax je Jesús, ooy tse'e
dutuntsokta y'ijt je Marta maat je
y'uts jets je Lázaro. 6 Oyam tse'e
je kats dumotu jets pajkjupe'e je
Lázaro, jaa'ktaan tse'e jamejtsxaaj
joma ve'e vye'na. 7 Van'it tse'e je
y'ixpajkpatajk dunuujmi:
—Ja'mdinuva jem Judea.
8 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
ña'muxjidi:
—Yak'ixpajkpa, uxya
námnum xa ve'e je jémit jayu

m'ukka'ts'o̱o̱'kuvaajnjidi, ¿ax
mna̱jkxuvaannuvapts mitse'e je̱m?
9 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—¿Tis, ka makme̱jtsk hoorape'e
to'k xa̱a̱j du̱ma̱a̱da? Pa̱n
nto'numdup xa ve'e juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, ve'em tse'e
n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
yo̱'yp xu̱u̱ju̱n, ka'a tse'e jye̱'pxténa
ku̱x yo̱'ype'e je̱ja ajajtk it ja̱a̱t
juu' ve'e yaja naxviijn; 10 ax pa̱n
ka'a tse'e nkutyo'numda juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, ve'em tse'e
n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
yo̱'yp je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, je̱'pxténip
tse'e ku̱x je̱ ajajtke'e ka'ijtu̱xjup.
11 Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:
—Je̱ Lázaro, juu' ve'e
nma̱a̱tnayja'vimju̱dup, ta̱ tse'e
myanaxy, ax na̱jkxu̱ts a̱ts
du̱yakjo̱tviju̱.
12 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
ña̱'mu̱xjidi:
—Maja̱ Vintsá̱n, pa̱n ta̱ xa ve'e
myanaxy, jo̱tka̱da'akup tse'e.
13 Ax je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús tyijp
je̱ts tá̱vani ve'e je̱ Lázaro y'a̱a̱'k;
ax ve'em tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
vyinmaaydi je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e tyijp
ku ve'e je̱ jayu myanaxy.
14 Van'it tse'e je̱ Jesús va'ajts
vya'nu̱xjidi:
—Ta̱ xa je̱'e̱ ve'e y'a̱a̱'k je̱ Lázaro.
15 Xo̱o̱jntkpts a̱tse'e ku a̱tse'e je̱m
tu̱nkave'na ku ve'e tu̱y'a̱a̱'k, ku̱x
ve'eme'e nu̱yojk o̱y miits ka̱jxta
je̱tse'e ñu̱yókat je̱ mjaanchja'vinda.
Ax ja'mu̱ts du̱'íxumda.
16 Je̱ Tomás juu' ve'e tyijtup Xeen
Onu̱k, jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱
myu'ixpa̱jkpata̱jk:
—Ja'mda je̱tse'e ya̱ Jesús
nma̱a̱t'o̱o̱'kumdat.

**Je̱ Jesús xa je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e
je̱ jayu du̱joojntykinmo̱o̱yp**

17 Ku ve'e je̱ Jesús jye̱'y,
maktaxxa̱a̱j ítanits je̱'e̱ ve'e
je̱ Lázaro ñaxta̱jkini vye'na.
18 Je̱ Jerusalén tse'e myutá̱mip
je̱ Betania, kojkm legua naxyts
je̱'e̱ ve'e du̱mujékuma. 19 Ax
nu̱may tse'e je̱ israeejlit jayu o̱jts
du̱ku'ixta je̱ Marta je̱ts je̱ María,
ko̱jtsjo̱t'amá̱jivats je̱'e̱ ve'e ña̱jkxti
ku ve'e je̱ y'ajchta y'a̱a̱'k. 20 Ku
tse'e je̱ Marta je̱ ka̱ts du̱mo̱tu
je̱ts je̱'ype'e je̱ Jesús, van'it tse'e
du̱'ana̱jkxi; je̱ María, jé̱jats je̱'e̱ ve'e
tya̱k'aajy tyaajñ. 21 Ku ve'e je̱ Marta
du̱ma̱a̱tnavyaatji je̱ Jesús, van'it
tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Maja̱ Vintsá̱n, pa̱n yaja xa
mitse'e ku̱mve'ni, ka'ats a̱tse'e je̱
n'ajch ku̱y'a̱a̱'k. 22 Ax nmu̱ja'vinupts
a̱tse'e je̱ts pa̱n ti ve'e m'amó̱tup
je̱ Nte'yam, mmo̱o̱jyjupts mits je̱'e̱
ve'e.
23 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Joojntykpa̱jknuvap je̱'e̱ ve'e je̱
m'ajch.
24 Je̱tse'e je̱ Marta y'atsa̱a̱jv:
—Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e je̱ts
joojntykpa̱jknuvap je̱'e̱ ve'e ku ve'e
je̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat,
je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu
yakto̱kimpayo̱'ynit.
25 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—A̱ts xa je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e je̱
o̱o̱'kpata̱jk du̱yakjoojntykpa̱jktup,
nay a̱tsts je̱'e̱ ve'eva juu' ve'e je̱ jayu
du̱joojntykinmo̱o̱yp. Pa̱n pa̱nts
a̱tse'e xjaanchja'vip, jya'a̱a̱'kanamts
je̱'e̱ ve'e, joojntykpa̱jknuvapts
je̱'e̱ ve'e jado'k nax. 26 Nu̱jom
tse'e pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup

jëts ätse'e xjaanchjávada, ni jë
vin'ítats jë'ë ve'e kyöö'k'öö'ktinit.
¿Mjaanchja'vipts mitse'e ve'em?
27 Van'it tse'e jë Marta y'atsääjv:
—Ve'em, Mäjä Vintsän,
njaanchja'vip ätse'e jëts jë Cristo
mitse'e, jë Nte'yam jë y'Onük, juu'
ve'e vyinköön jëtse'e myiinnit yaja
naxviijn.
28 Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e jë Marta öjts düväv jë y'uts
María. Jidü'üm tse'e ayu'uts
dünüüjmi:
—Tä xa ve'e myets jë yak'ixpäjkpa,
üxëm tse'e mnükéxaja.
29 Kööjyji tse'e dü'amötunajxy,
van'it tse'e jë María tyeni jëtse'e
jë Jesús dününüjkx. 30 Jëëna tse'e
kajpün pa'ayi vye'na jë Jesús, jëm
joma ve'e jë Marta dümäätnavyaatji.
31 Ku ve'e jë israeejlit jayu juu'
ve'e dükötjsötamájidup jë María
jëm tyäk'am, jë'ë tse'e dü'ixtu jë
María tyeni jëtse'e jatyji pyítsum,
van'it tse'e dupanäjkxti, ve'eme'e
dünasja'vidi jëts jë Lázaro ve'e näjkx
dünüya'axy joma ve'e ñaxtäjki.
32 Ku tse'e jë María jyë'y joma ve'e
jë Jesús, van'it tse'e düvinköxkteni,
jëtse'e dünüüjmi:
—Mäjä Vintsán, pän yaja xa
mitse'e kümve'ni, ka'ats ätse'e jë
n'ajch küy'ää'k.
33 Ku tse'e jë Jesús dü'ix jëts
yaaxtupe'e jë María jëts jë israeejlit
jayu juu' ve'e myäätmëjtstu,
tsaachvinmaay tse'e jëtse'e
ñavyinma'yünmöojyji. 34 Van'it tse'e
dü'amötutüvi:
—¿Jómase'e tüxyaknaxtäjkidini?
Jëtse'e y'atsöojvjidi:
—Mäjä Vintsán, ja'mü jëm jëtse'e
x'íxüt.
35 Yaax tse'e jë Jesús. 36 Van'it
tse'e jë israeejlit jayu vyaandi:
—Ixta vintsö ve'e dütuntsäk y'ijt.
37 Jëm tse'e juu' ve'e vaandu:
—Yä'ä juu' ve'e jë viints jayu
düyakvin'ixpäjknu, ¿ka'a tse'e
küy'ö'yixji jëtse'e jë maa'yün
küdütuujn jëtse'e jë Lázaro
kükya'ää'k?

Ku jë Lázaro jyoojntykpäjknuva

38 Van'it tse'e jë Jesús
ñavyinma'yünmöojyjinuva jëtse'e
ñaajktámiji joma ve'e ñaxtäjki
jë Lázaro. Aajntkts jë'ë ve'e y'ijt
jëtse'e to'k jë mäjä tsaaj dü'akü'üjü.
39 Jëtse'e jë Jesús vyaajñ:
—Yakkë'ëkta jë tsaaj.
Van'it tse'e jë Marta ñä'müxji, jë
jamya'aju jë y'uts:
—Mäjä Vintsán, ità xa jë'ë ve'e
xyoo'kpäjkni!, küx maktaxxää j ítani
jë'ë ve'e y'ää'k.
40 Ax jidü'üm tse'e jë Jesús ñä'müxji:
—¿Ka ve'emap ätse'e tünva'añ
jëts pän mjaanchja'vipe'e, m'íxupts
mitse'e jë Nte'yam jë myäjin?
41 Van'it tse'e jë tsaaj düyakkëëkti.
Van'it tse'e jë Jesús jëm tsajm tsö
pyat'ix jëtse'e vyaajñ:
—Tata, nkukötjsjip äts mitse'e
küx ätse'e tüxkäts'amötunaxy.
42 Nnüja'vip ätse'e jëts xä'ma äts
mitse'e xkäts'amötunaxy. Jë'ë
käjxts ätse'e nva'añ yä nümay jayu
jë y'ö'yin käjxta juu' ve'e yájada,
jëtse'e dujaanchjávadat jëts mits
ätse'e xkëjxp.
43 Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e mäkk kyäjts:
—¡Lázaro, pítsumni jëp!
44 Van'it tse'e pyítsumni jë Lázaro
juu' ve'e uk'öö'k; vimpídütts jë'ë

ve'e je̱ kya̱'a̱j je̱ tyek ma̱a̱t je̱ vit
je̱ts je̱ vyiijn je̱ y'aaj vitu̱vinma̱ts.
Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Nu̱ke̱jva'atsta je̱tse'e
xmaso̱'o̱ktat je̱tse'e ña̱jkxnit.

Ku je̱ israeejlit jayu du̱'ukko̱jtsmojkti je̱tse'e je̱ Jesús ku̱du̱majtsti

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Ya̱'a̱ ka̱jx tse'e nu̱may je̱
israeejlit jayu juu' ve'e je̱ María
o̱jts du̱ko̱jtsjo̱t'amá̱jada, je̱'e̱ tse'e
du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús ku ve'e
du̱'ixti juu' ve'e tyoon. 46 Je̱m
tse'e viijnktava juu' ve'e o̱jts
du̱'ixta je̱ fariseota̱jk je̱tse'e
du̱tukmumaajntykti juu' ve'e
je̱ Jesús tyoon. 47 Van'it tse'e je̱
fariseota̱jk ñay'amojkijidi ma̱a̱t je̱
tee't a̱jk je̱ vyintsa̱nda je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e du̱nu̱má̱jiduvap je̱p tsaptu̱jkp,
je̱tse'e vyaandi:
—¿Vintso̱se'e njátkimdat? Tyuump
xa ve'e may je̱ mújit nu̱ja'vin je̱
jayu. 48 Pa̱n nyakjajtjimdup xa ve'e,
anañu̱joma tse'e jyaanchjávajadat,
van'it tse'e je̱ rómait yakkutojkpa
mye̱tstat je̱tse'e du̱yakkuto̱kidat
ya̱ nma̱ja̱ tsapta̱jkamda je̱tse'e
xpa̱jkjimdinit ya̱ n'ítamda ya̱
nnaaxamda.
49 Ax to'kts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e Caifás
du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ joojnt ve'nip
tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
tee't a̱jkta, je̱'e̱ tse'e vaan:
—Ka'a xa miitse'e xtinu̱jávada,
50 ka'a tse'e xpayo̱'yduva je̱ts u̱u̱'m je̱
n'o̱'yinamda je̱'e̱ ve'e ku ve'e to'kji je̱
jayu du̱ku'o̱o̱'kat je̱ njáyuvamda je̱ts
ka'a ve'e ku ve'e kyuto̱kiyu̱t nu̱jom je̱
israeejlit jayu.
51 Ax ka je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱napts je̱'e̱ ve'e ve'em
vyaajñ, je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e
je̱ joojnt vye'na tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee't a̱jkta, je̱'e̱
ka̱jx tse'e vyaajñ ku̱xe'e je̱ Nte'yam
myoojyji ve'em je̱ vinma'yu̱n,
vaan tse'e je̱ts kyu'o̱o̱'kape'e
je̱ Jesús je̱ israeejlit jayu. 52 Ax
ka je̱'e̱jyap tse'e kyu'o̱o̱'kap,
kyu'o̱o̱'kivap je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap,
ve'em tse'e du̱yaknay'amókajat
nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta juu'
ve'e tsu̱u̱nidup muxim muyam
yaja naxviijn. 53 Je̱ xa̱a̱jji tse'e
du̱'uknu̱pa̱a̱jmtkidi je̱ israeejlit
jayu juu' ve'e du̱nu̱má̱jidup je̱tse'e
ku̱du̱yak'o̱o̱'kti je̱ Jesús.
54 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Jesús
kyo̱o̱'knaajkke̱'xjini joma ve'e je̱
israeejlit jayu, ñojk'óye'e cha̱a̱'n
je̱m judéait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e ñu̱jkx
je̱m kajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e Efraín
du̱xa̱a̱j, je̱ vinva'ajts it muta̱m. Je̱m
tse'e y'ijt je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ma̱a̱tta.
55 Tunta̱minup tse'e vye'na ku
ve'e je̱ israeejlit jayu je̱ pascua
xa̱a̱j du̱tóndat. Nu̱may je̱ jayu
juu' ve'e tso̱o̱'ndu may viijn, je̱m
tse'e Jerusalén vyimpe̱jtti je̱tse'e
ñaajkva'atsjadat namka'anume'e je̱
pascua xa̱a̱j du̱paa'ty. 56 Y'íxtidupts
je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. Ku ve'e je̱p
ma̱ja̱ tsaptu̱jkp vye̱'nada, je̱tse'e
ñay'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vintso̱s miitse'e mva'anda?
Ka'a xa vine'e je̱ Jesús myínu̱t
xa̱a̱jiva.
57 Tá̱vani tse'e je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱
tee't a̱jk je̱ vyintsa̱nda du̱pava'anda
je̱ts pa̱n pa̱ne'e du̱nu̱ja'vip joma ve'e
y'it je̱ Jesús, je̱tse'e du̱'avánadat,
ve'em tse'e ku̱y'o̱'yixjidi je̱tse'e
ku̱du̱majtsti.

To'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱pa̱a̱jmji je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j je̱ Jesús

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 Jatojtu̱k xa̱a̱j tse'e kya'it vye'na je̱tse'e je̱ pascua xa̱a̱j du̱paa'tu̱t, van'it tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx je̱m Betania, je̱m joma ve'e chu̱u̱na je̱ Lázaro juu' ve'e yakjoojntykpa̱jknuva. [2] Je̱m tse'e je̱ a'ox du̱yak'o̱'yidi je̱ Jesús ka̱jx, je̱ Marta tse'e patto'nip; je̱ Lázaro je̱ts je̱ javya̱a̱'kxta̱jk, je̱m tse'e du̱ma̱a̱t'a'óxidi je̱ Jesús. [3] Van'it tse'e je̱ María du̱yaknu̱jkx kojkm litro jo'n je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j je̱tse'e du̱pa̱a̱jmji je̱m je̱ Jesús tyékum. Va'ajts tsóvaxts je̱'e̱ ve'e je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j je̱ts tum je̱ nardo aajy ojts pu̱m. Van'it tse'e je̱ vyaajy du̱tukpa̱'t je̱ Jesús je̱ tyek. Nu̱jom tse'e je̱ ta̱jk pya'ajkxoo'kpa̱jkku̱jx. [4] Van'it tse'e je̱ Judas Iscariote kya̱jts, je̱ Simón je̱ myajntk, nu̱to'k je̱ nu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpada, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Jesús du̱pa̱a̱mnup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

[5] —¿Tya̱jx tse'e nu̱yojk o̱y tu̱kyayakta̱a̱'k ya̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j ax jo'n je̱ meen juu' ve'e to'k joojnt nu̱mutún je̱tse'e je̱ ayo̱o̱va jayu ku̱yakmo̱o̱ydi?

[6] Ax ve'em tse'e je̱ Judas ñatyijji je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e ve'em vyaajñ ku̱x je̱ ayo̱o̱va jayu ve'e tyukma̱'tp; ax ka'a tse'e, ve'em tse'e vyaajñ ku̱x me̱e̱'tspe'e, je̱'e̱ tse'e du̱ka̱'mip je̱ apa̱jkin joma ve'e je̱ meen du̱jaye̱pta, je̱pji tse'e du̱pukán juu' ve'e je̱p pya̱a̱mdup. [7] Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—Maso̱'o̱ku̱, kyo̱o̱jnu̱k xa ya̱'a̱ ve'e ta̱a̱v je̱tse'e tu̱du̱'apa̱a̱mdu̱ka a̱ts je̱ nnu̱naxta̱jkin. [8] M'íttap xa miitse'e xa̱'ma je̱ ayo̱o̱va jayu ma̱a̱tta; je̱ts a̱ts, ka'ats a̱tse'e n'ítu̱t xa̱'ma miits ma̱a̱tta.

Ku je̱ tee'ta̱jk du̱'ukko̱jtsmojkti je̱tse'e je̱ Lázaro ku̱du̱yak'o̱o̱'kti

[9] Nu̱may tse'e je̱ israeejlit jayu du̱nu̱ja'vidi je̱ts je̱me'e Betania je̱ Jesús; na̱jkxtu tse'e je̱m, ka je̱ Jesús ka̱jxjyap, je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e je̱tse'e je̱ Lázaro du̱'íxtuvat, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Jesús yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k. [10] Van'it tse'e je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsán du̱ko̱jtsmojkti je̱tse'e ku̱du̱yakjay'o̱o̱'kju̱duva je̱ Lázaro [11] je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e nu̱may je̱ israeejlit jayu myaso̱o̱kjidini je̱tse'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidi.

Ku je̱ Jesús tya̱jki je̱p Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

[12] Je̱ ku'óxit tse'e je̱ nu̱may jayu juu' ve'e o̱jtstu je̱m Jerusalén pascua xa̱a̱jiva, je̱'e̱ tse'e je̱ ka̱ts du̱mótudu je̱ts je̱'yavaampe'e je̱ Jesús je̱m jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm, [13] van'it tse'e du̱papa̱jkti je̱ tu̱u̱xu̱x aajy je̱tse'e du̱'ana̱jkxidi je̱ Jesús, ma̱kk tse'e jidu̱'u̱m kyo̱jtsti:

—¡Yakma̱ja yakjaancha xa ve'e je̱ Nte'yam y'ijtnit! ¡Yak'o̱ñu̱ko̱jtsip xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa juu' ve'e miimp je̱ Ma̱ja̱ Vintsán ka̱jx!

[14] Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yakjay'íxtiji to'k je̱ burro, je̱tse'e du̱tuktsu̱u̱ni, ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

[15] Kadi mtsa̱'a̱gada, jerusaleenit jáyuda,

ixta jẹ̱ts jẹ̱me'e burro ni'kxm
jye'ya jẹ̱ myakkutojkpada.
16 Ka'a tse'e dṵvinmǫ́tudi jẹ̱
y'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e toojnju
ko̱jtsju; tá̱vani ve'e jẹ̱ Nte'yam
dṵyakma̱ja dṵyakjaancha vye'na jẹ̱
Jesús, van'it tse'e dṵjaa'mye̱jtsti jẹ̱ts
ve'eme'e tyoojnji kyo̱jtsji nṵjom juu'
ve'e ijtp jẹ̱ Jesús ka̱jx jẹ̱p Kunuu'kx
Jatyán kṵjxp.
17 Jẹ̱ nṵmay jayu juu' ve'e
ijttu jẹ̱ Jesús ma̱a̱t van'it ku
ve'e dṵyaxpítsum jẹ̱ Lázaro
joma ve'e y'uknaxta̱jki jẹ̱tse'e
dṵyakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e
y'uk'a̱a̱'k, jẹ̱'e̱ tse'e myaajntyktu juu'
jatye'e y'ixtu. 18 Nṵmay tse'e jẹ̱ jayu
dṵ'ana̱jkxidi jẹ̱ Jesús kṵx myǫ́tudu
ve'e jẹ̱ ma̱ja̱ nṵja'vin juu' ve'e tyoon
ma̱a̱t jẹ̱ Lázaro. 19 Van'it tse'e jẹ̱
fariseota̱jk ñavyaajnjidi:
—Íxtats n'it jẹ̱ts ka'a ve'e y'o̱ya juu'
ve'e njatonuva'numdup, nṵjom xa
ve'e jẹ̱ jayu tyumpanṵjkxjṵ.

Ku jẹ̱ jayu juu' ve'e ka jẹ̱ israeejlitap,
jẹ̱'e̱ tse'e dṵ'íxtidu jẹ̱ Jesús

20 Jẹ̱'yduva tse'e xa̱a̱jiva jẹ̱
jayu juu' ve'e ka jẹ̱ israeejlitap
jẹ̱m Jerusalén, jẹ̱ Nte'yamts
jẹ̱'e̱ ve'e vyinjavavaandup
vyintsa̱'a̱gavaandup. 21 Van'it
tse'e jẹ̱ jayu dṵvinkutá̱midi jẹ̱
Felipe, betsáidait jayu jẹ̱'e̱ ve'e,
jẹ̱m galiléait y'it jǫǫtm, jẹ̱tse'e
dṵmunoo'kxtkti. Jidṵ'ṵm tse'e
dṵnṵṵjmidi:
—Jẹ̱ Jesús xa a̱a̱tse'e
nja'ixuvaampy.
22 Van'it tse'e jẹ̱ Felipe o̱jts
dṵvaajñja jẹ̱ Andrés, jẹ̱tse'e
nṵme̱jtsk o̱jts dṵvaajnjada jẹ̱ Jesús.
23 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ña'mṵxjidi:
—Tá̱vani xa ve'e jẹ̱ tiempo jye̱'yni
jẹ̱ts a̱tse'e ntsaachpaatnit jẹ̱tse'e
a̱ts jẹ̱ nma̱jin ñṵke̱'xnatá̱kat, a̱ts,
jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpa̱a̱mdṵka
Ijtp. 24 Tyṵ́vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n
ka'a xa ve'e to'k jẹ̱ trigo ta̱a̱mt
ñaxka̱da'aky jẹ̱ja naxkṵjx, jẹ̱tse'e
myux, jẹ̱tse'e vyintǫ́kini jẹ̱ pi'k
trigo ta̱a̱mt juu' ve'e tṵy'it, to'k
jẹ̱ trigo pajkjyamts jẹ̱'e̱ ve'e y'ítṵt;
ax pa̱n vintǫ́kipts jẹ̱'e̱ ve'e jẹ̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e myux, ta̱'map tse'e o̱o̱y.
25 Pa̱n pa̱n xa ve'e nṵyojk dṵtso̱jkp jẹ̱
ñaxviijnit joojntykin jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp,
yakvintǫ́kiyupts jẹ̱'e̱ ve'e; ax pa̱n
pa̱n tse'e dṵmaso̱o̱knup jẹ̱ ñaxviijnit
joojntykin kṵxe'e dṵtsa̱k nṵyojk jẹ̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp,
jyaye̱jpnupts jẹ̱'e̱ ve'e jẹ̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 26 Pa̱n pa̱n
tse'e dṵtso̱jkp jẹ̱ts a̱tse'e xmutónṵt
xmupá̱kṵt, va'ants a̱tse'e xpaminṵ;
pa̱n jómats a̱tse'e n'it, jẹ́jats jẹ̱'e̱
ve'e y'ijtpat. Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e
xmutoomp xmupa̱jkp, mo'o̱jupts jẹ̱'e̱
ve'e jẹ̱ ma̱jin a̱ts jẹ̱ nTee'.

Ku jẹ̱ Jesús dṵ'ava'ni jẹ̱ y'o̱o̱'kṵn

27 'O̱o̱y xa a̱tse'e
ntunnavyinma'yṵnma̱'a̱jṵ. ¿Vintso̱s
a̱tse'e kṵnva'añ? ¿Va'anup a̱ts
vine'e: "Tata, kadi xyakjaty
jẹ̱ts a̱tse'e xtukka̱da'akṵt ya̱
tsaachpaatṵn"? Ka'a xa a̱tse'e
ve'em nva'anṵt kṵx ya̱'a̱am a̱tse'e
nnṵmiimp. 28 Tata, va'an tse'e
dṵtunjṵ jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu mvinjávajat
mvintsa̱'a̱gajat.
Van'it tse'e to'k jẹ̱ ayook yakmo̱tu
juu' ve'e jẹ̱m tsapjo̱o̱tm tso̱o̱'mp.
Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:

—Ta̱ a̱tse'e ntun juu' a̱tse'e je̱
jayu xtukvinja'vip xtukvintsa̱'kip,
njaa'któnupts a̱tse'e juu' a̱tse'e
je̱ jayu xjaa'ktukvinjávap
xjaa'ktukvintsa̱'a̱gap.
29 Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e je̱m
ijttu je̱tse'e du̱'amo̱tunajxti, je̱'e̱
tse'e vaandu je̱ts je̱ añu ve'e yaax,
je̱m tse'e juu' ve'e vaanduva:
—To'k xa ve'e je̱ ángeles
tu̱myuka̱tsju̱.
30 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Ka a̱ts ka̱jxap xa ve'e ya̱ ayook
tu̱yakmo̱tu, miits ka̱jxta ya̱'a̱ ve'e.
31 U̱xyam tse'e yak'íxu̱t pa̱n tya̱jxe'e
je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit
je̱ jayu juu' ve'e du̱kakuva̱jktup je̱
Nte'yam, u̱xyamts a̱tse'e mpavo̱jpnit
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e
du̱yakkutojkjip je̱ jáyuda juu' ve'e
je̱ Nte'yam du̱tso'oxpa̱jktup. 32 Ku
a̱tse'e xyakka̱jxmpojtu̱ktat, van'itts
a̱tse'e nu̱jom je̱ jayu nvóvu̱t je̱tse'e
y'ijttinit joma ve'e a̱ts.
33 Je̱'e̱ tse'e je̱ jayu tyukvinmo̱tu
je̱ts vintso̱ ve'e y'o̱o̱'ku̱t ku ve'e
ve̱e̱'n je̱ it ñáxu̱t. 34 Ax van'it tse'e je̱
nu̱may jayu y'atso̱o̱jvjidi:
—Ve'em xa a̱a̱tse'e n'amo̱tunajxy
je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱ts
xa̱'ma ka̱jxe'e je̱ Cristo jyoojntykinit,
¿ax vintso̱ts mitse'e mva'añ
je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱ts
mitse'e m'o̱o̱'ku̱t ku ve'e je̱ jayu
myakka̱jxmpojtu̱kju̱t? Pa̱n m'o̱o̱'kp
xa mitse'e, ka mítsapts je̱'e̱ ve'e je̱
Cristo. ¿Ti jayu ve'e mnatyijju̱ juu'
ve'e nu̱pa̱a̱mdu̱ka ijtp?
35 Van'it tse'e je̱ Jesús
y'atso̱o̱jvjidi:
—Ve'em xa a̱tse'e ax jo'n to'k
je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa. Jaa'k'ítup
xa a̱tse'e miits ma̱a̱tatta javee̱'n.
Yo̱'o̱yda namvaate'e xma̱a̱dada je̱
kujajpa je̱ kuta̱'kxpa, ve'em tse'e
mkapaa'tjadat je̱ ako̱o̱'ts it, ku̱x
pa̱n pa̱ne'e yo̱'yp je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t,
ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java pa̱n joma
tso̱ ve'e ñu̱jkx. 36 Jaanchjávada a̱ts
namvaat a̱tse'e n'it miits ma̱a̱tatta,
ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je̱ jayu
juu' ve'e je̱ja ajajtk it ja̱a̱t yo̱'yp.
Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e cha̱a̱'n, ka'ats je̱'e̱ ve'e
ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ israeejlit jayu je̱ Jesús du̱kajaanchja'vidi

37 Jyatoon tse'e je̱ Jesús may
je̱ mújit nu̱ja'vin je̱ja je̱ jayu
vyinku̱jkta, ax ka'a tse'e je̱ jayu
jyaanchja'vijidi. 38 Van'it tse'e
tyoojnji je̱ ayook juu' ve'e jyaay
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa
Isaías. Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy:
Ma̱ja̱ Vintsa̱n, ¿pa̱n tse'e
du̱jaanchja'vip juu' a̱a̱tse'e
n'ava'nip,
pa̱ne'e tu̱xyaknu̱ke̱'xnata̱jkija je̱
mkutojku̱n?
Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy.
39 Ax ve'em tse'e kya'o̱'yixjidi
je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Jesús ku̱x
jaayva ve'e je̱ Isaías jidu̱'u̱m:
40 Je̱ Nte'yam xa ve'e pa̱a̱jmju̱du
viints je̱ts ma̱kk je̱ kyuvajkta,
ve'em tse'e juu' du̱ka'íxtat
je̱tse'e juu' du̱kavinmótudat,
ka'ats a̱tse'e xnu̱minuva'andat
je̱ts a̱tse'e nyakjotka̱da'aktat.
41 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱jaajy je̱
Isaías ku̱x y'ixe'e je̱ Jesús je̱ mya̱jin
je̱tse'e je̱ Jesús du̱'ava'ni.
42 Jyave'ema tse'e, nu̱may
tse'e je̱ israeejlit jayu juu'
ve'e du̱nu̱májidup, je̱'e̱ tse'e

dujaanchja'vidu je Jesús; ax ka'a
tse'e je jayu dutuknuja'vidi kux
cha'kidupe'e je fariseotajk je'e kajx
ku ve'e kyoo'kyakkuvajktinit jep
tsaptujkp; 43 nuyojke'e dutsokta je
majin juu' ve'e je jayu mojyjudup
jets ni ka'a ve'e je majin juu' ve'e je
Nte'yam yajkyp.

Je Jesús je kyats je y'ayook kajxe'e je jayu yaktokimpayo'ynit

44 Van'it tse'e je Jesús makk kyajts,
jetse'e vyaajñ:
—Pan pan xa atse'e xjaanchja'vip,
ka átsjyapts je'e ve'e xjaanchja'vip,
jyaanchja'vivapts je'e ve'e ats
je nTee', juu' atse'e xkejxp. 45 Pan
pants atse'e x'ixp, y'íxpapts je'e ve'e
pan atse'e xkejxp. 46 Ve'em ax jo'n
je kujajpa je kuta'kxpa, ve'emts
atse'e nmiijn yaja naxviijn; pan
pants atse'e xjaanchja'vip, ka'a
tse'e tyánut jeja akoo'ts it jaat.
47 Ax pan pan tse'e du'amotunajxp
ats je nkats je n'ayook jetse'e
dukamajapum, ka ats kajxapts je'e
ve'e yakmooynit je tsaachpaatun
juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, kux
ka je'ep xa atse'e nnumiimp yaja
naxviijn jets atse'e je jayu nmooynit
je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx
ijtnup, je'e ve'e jets atse'e je jayu
nmooynit je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp. 48 Pan pan xa atse'e
xkakuvajkp jetse'e dukakuvuk juu'
atse'e nkajtsp, jémanits je'e ve'e
juu' kajx je'e ve'e yakmooynit je
tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx
ijtnup; je'e juu' atse'e nkajtsp, je'e
kajx tse'e ve'em jyajtnit je xaaj
ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit.
49 Kux ka ya n'avintso vinma'yun
kajxap xa atse'e juu' nkats, ats je
nTee', juu' atse'e xkejxp, je'ets atse'e
xtukpavaan juu' atse'e nkajtsp. 50 Ax
nmuja'vipts atse'e jets juu' ve'e
ats je nTee' pyavaampy, yajkypts
je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp. Ax ve'em tse'e, pan
juu'ts atse'e nkajtsp, ve'emts ats
je'e ve'e nkats ax jo'n atse'e je nTee'
xnuujmi.

Ku je Jesús dupakpuj je y'ixpajkpatajk

13 Jado'k xaajji tse'e kya'it
jetse'e je pascua xaaj
dupaa'tut, je xaaj ku ve'e je
israeejlit jayu dujaa'myétsta vintso
ve'e je Nte'yam ojts duyakpítsumni
je jyujpit jáyuda jem Egipto. Ñuja'vi
tse'e je Jesús jets ta ve'e dupaatni
pan vin'ite'e dumasooknit ya
naxviijnit it jetse'e vyimpijtnuvat
joma ve'e je Tyee'. Chojkam je'e
ve'e je jyayu juu' ve'e yaja naxviijn,
ax uxyam tse'e duyaknuke'xnatáka
jets ooye'e dutuntsak.
2-3 Távani tse'e je Satanás
duyakvinmamya'aty vye'na
je Judas Iscariote, je Simón
je myajntk, jetse'e je Jesús
dupaamnit jem je jayu kya'm juu'
ve'e tso'oxpajkjudup. Ñuja'vi ve'e
je Jesús jets jeme'e chaa'n joma
ve'e je Nte'yam jets najkxnuvape'e
jem, jetse'e je Tyee' myokyajxji je
kutojkun. Ajxtktup tse'e vye'nada
a'óxiva, 4 van'it tse'e je Jesús
tyeni, je vyitani'kx duyakkeek,
jetse'e ñatyuktiintsoojmji jado'k
je vit. 5 Van'it tse'e je tsoxk naaj
du'ate'mi jem apajkin jootm jetse'e
dupakpoj'ukvaajñ je y'ixpajkpatajk,
jetse'e duyaktaatsni je tyekta maat
je vit juu' ve'e natyuktiintsoojmju.

6 Ku tse'e je̱ Simón Pedro
du̱tukje̱'y je̱tse'e du̱pakpóju̱t, van'it
tse'e je̱ Pedro vyaajñ:
—Mits, Maja̱ Vintsá̱n, ¿mits a̱tse'e
xpakpojuvaamp?
7 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Ka'a ve'e xnu̱java ti a̱tse'e
ntuump; u̱x'o̱o̱knum tse'e xnu̱jávat.
8 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pedro
ña̱'mu̱xji:
—Ni je̱ vin'ita xa a̱ts mitse'e
xkapakpóju̱t.
Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Pa̱n ka'a xa a̱ts mitse'e mpakpuj,
ka'a tse'e tii x'ukjaye̱jpnit a̱ts ma̱a̱t.
9 Je̱tse'e je̱ Simón Pedro y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n ve'emame'e, Maja̱ Vintsá̱n,
ka a̱ts ya̱ ntékjyap tse'e mpójup,
pojpa to'k aaj a̱ts ya̱ nka̱'aj je̱ts a̱ts
ya̱ nkuvajk.
10 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Pa̱n pa̱n xa ve'e tsi'ivani,
ka'a tse'e vyinko̱pka je̱tse'e
jyaa'kva'atsu̱t, je̱ tyekji ve'e,
ku̱x va'ajtsani ve'e nu̱jom.
Mva'ajtsani xa miitse'eda, ó̱yame'e
kyah'anañu̱joma.
11 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e vyaajñ je̱ts ka'a
ve'e anañu̱joma vya'ajtsada ku̱x
ñu̱ja'vinup je̱'e̱ ve'e je̱ts pa̱ne'e
pa̱a̱jmjinup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu'
ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup.
12 Ku ve'e du̱pakpojka̱jxti,
van'it tse'e je̱ Jesús je̱ vyita̱ni'kx
du̱pa̱a̱mnuva, je̱tse'e y'a̱jxtknuva
a'óxiva, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Mvinmó̱tudu tse'e ta̱a̱v juu'
a̱ts miitse'e tu̱ntoojnjada? 13 Miits
a̱tse'e xtijtup Yak'ixpa̱jkpa je̱ts
Maja̱ Vintsá̱n, pyaatyp y'ake̱e̱guipts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em xkó̱tstat,
ku̱x je̱'e̱m xa a̱tse'e; 14 ax pa̱n a̱tsts
miitse'e tu̱mpakpojta, a̱ts, je̱ mMaja̱
Vintsa̱nda je̱ts je̱ mYak'ixpa̱jkpada,
ve'em tse'e du̱tso̱jkpa je̱tse'e
mnapyakpojju̱duvat to'k jado'k.
15 Ve'em a̱ts miitse'e tu̱ntoojnjada
ax jo'n je̱ toompa du̱mutún je̱
vyintsá̱n; tonda tse'e ve'em to'k
jado'k. 16 Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts ni
pa̱n toompa ve'e ve'em du̱kanu̱ma̱ja
ax jo'n je̱ vyintsá̱n, je̱ts ni pa̱n
kuká̱tsiva ve'e ve'em du̱kanu̱ma̱ja
ax jo'n je̱'e̱ juu' ve'e ke̱jxjup; nay
ve'empats miitse'eda, ka'a ve'e
xnu̱má̱jada ax jo'n a̱ts. 17 Pa̱n
mnu̱ja'vidup xa ya̱'a̱ ve'e je̱tse'e
xkutyóndat, xo̱o̱n tse'e m'ijttinit.
18 'Ka anañu̱jómap a̱ts miitse'e ntijta,
nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e pa̱n pa̱n jaty
a̱tse'e nvinko̱o̱n, ku̱x nu̱pa̱a̱mdu̱kani je̱'e̱
ve'e je̱tse'e tyónju̱t je̱ Kunuu'kx Jatyán
juu' ve'e vaamp je̱ts vintso̱ a̱tse'e njátu̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ: "Je̱'e̱ juu' a̱tse'e
nma̱a̱tkaayp nma̱a̱t'uukp, je̱'e̱ts a̱tse'e
xnu̱va'ku̱mpijtnup." Jidu̱'u̱m tse'e
vya'añ. 19 Too'va̱jkp xa a̱tse'e n'ava'ni
je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e, je̱ts ku ve'e tyónju̱t,
van'it tse'e xjaanchjávadat je̱ts je̱'e̱m
a̱tse'e juu' a̱tse'e nko̱jts. 20 Tyú̱vam xa
a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam
a̱tse'e, pa̱n pa̱ne'e du̱kuva̱jkp je̱'e̱ pa̱n
a̱tse'e nkejxp, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n
a̱tse'e ku̱xkuvu̱jk; ax pa̱n pa̱nts a̱tse'e
xkuva̱jkp, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n
ku̱du̱kuvu̱jk pa̱n a̱tse'e xke̱jxp.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ts je̱ Júdase'e pá̱mjup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Ku ve'e ve'em je̱ Jesús vyaajñ,
navyinma'yu̱nmo̱o̱jyju tse'e o̱o̱y
je̱tse'e va'ajts juu' du̱ka̱jts:

—Tyṹvam xa ạts miitse'e
nnạạjmada, vaampam ạtse'e, jẹ̱ts
nṵto'ke'e miitsta, jẹ̱'ẹ̱ts ạtse'e
xpạ́mup jẹm jẹ̱ jayu kyạ'm juu'
ạtse'e xtso'oxpạjktup.
22 Van'it tse'e jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk
ñavyin'ix'apítsumjidi to'k jado'k kṵx
ka'a ve'e dṵnṵjávada pạn pạne'e
yaktijp. 23 To'k jẹ̱ ixpạjkpa juu' ve'e
jẹ̱ Jesús ọọy tyuntsọjk, jẹja tse'e jẹ̱'ẹ̱
pya'ayi kyay. 24 Van'it tse'e jẹ̱ Simón
Pedro vyạ'mṵxji jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús
dṵ'amọtutṹvat pạn pạne'e tyijp.
25 Van'it tse'e ñamyạj'ạạ'kpẹjtji jẹja jẹ̱
Jesús kyakạviijn, jẹ̱tse'e dṵ'amọtutṵvi:
—Mạja Vintsạ́n, ¿pạnts jẹ̱'ẹ̱ ve'e?
26 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsạạjv:
—Va'an ạts yạ tsapkaaky
dṵyakmujṵ; ax pạn pạnts ạtse'e
nmọọyp, jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e.
Ax ku tse'e jẹ̱ tsapkaaky dṵyakmuj,
van'it tse'e dṵmọọjy jẹ̱ Judas, jẹ̱
Simón Iscariote jẹ̱ myajntk. 27 Tạ́vani
tse'e yakmạ'ạ vye'na, van'it tse'e
jẹ̱ Satanás tyạjki jẹm jya'vin kạjxm,
jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mṵxji:
—Pạn ti ve'e mtonuvaampy, jatyji
tse'e tonṵ.
28 Ax ni pạna tse'e dṵkanṵja'vi juu'
ve'e jẹ̱m kaaydup vye'na jẹ̱ts pạn
tyạjxe'e ve'em dṵnṵujmi. 29 Jẹ̱ Judas
tse'e jẹ̱ meen dṵkọọjnṵkp, jẹ̱'ẹ̱ kạjx
tse'e jẹ̱m juu' ve'e vinmaaydu jẹ̱ts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Jesús tyijp jẹ̱ts jẹ̱ pascua
xạạj ve'e nạjkx dṵpatjoya ukpṵ
jẹ̱ ayọọva jayu ve'e nạjkx dṵmạ'ạ
juu'. 30 Ku ve'e jẹ̱ Judas dṵkạạjn jẹ̱
tsapkaaky, van'it tse'e pyítsumni.
Kọọ'tsani tse'e jẹ̱ it vye'na.

Jẹ̱ nam pava'nṵn

31 Tạ́vani tse'e jẹ̱ Judas pyítsumni
vye'na, van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:
—Ṵxyam tse'e nṵkẹ̱'xnatạ́ka
tyánṵt ạts jẹ̱ nmạjin, ạts, jẹ̱ Jayu
Juu' ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp, ṵxyam
tse'e nṵkẹ̱'xnatạ́ka tyaampat jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ myạjin jẹ̱ jyaanchin
ạts kạjx. 32 Ax pạn nṵkẹ̱'xnatạ́ka
tse'e tyañ jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ myạjin
jẹ̱ jyaanchin ạts kạjx, viinm tse'e
jẹ̱ Nte'yam dṵyaknṵkẹ̱'xnatạ́kat ạts
jẹ̱ nmạjin. Tun vẹẹ̱'njits yạ'ạ ve'e
yạ it ñáxṵt jẹ̱tse'e tyónjṵt kyọ́tsjṵt.
33 Onṵkta, tun javẹẹ̱'nji xa ạtse'e
njaa'k'ítṵt miits mạạtta. X'íxtadap
xa ạtse'e; ax nay vanxṹpjyam
tse'e ax jo'n ạtse'e nnṵujmidi
jẹ̱ israeejlit jayu juu' ve'e ṵṵ'm
mạạt ka'ijttup, vanxṹpjyamts ạts
miitse'e nnṵujmiduva: Ka'a xa ve'e
m'ọ'yixjada jẹ̱tse'e mnạjkxtat joma
ạtse'e nnṵjkx. 34 Yạ nam pava'nṵn
ạts miitse'e nyaktaajnjidup:
Nachọ́kjada to'k jado'k. Ve'em
ax jo'n ạts miitse'e tṵntsọkta jo'n,
ve'emts miitse'e mnachọ́kjadat
to'k jado'k. 35 Pạn mnachọjkjṵdup
xa ve'e to'k jado'k, ñṵjávadap
tse'e anañṵjoma jẹ̱ jayu jẹ̱ts ạts jẹ̱
n'ixpạjkpatạjk miitse'eda.

Ku jẹ̱ Jesús dṵ'ava'ni jẹ̱ts jẹ̱ Pedro ve'e kanatyukpạ́kjup

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 Van'it tse'e jẹ̱ Simón Pedro
y'amọtutṹviji:
—Mạja Vintsạ́n, ¿jómase'e
mnṵjkx?
Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:
—Joma xa ạtse'e nnṵjkx, ka'a
tse'e ṵxyam m'ọ'yixjṵ jẹ̱ts ạtse'e
xpatsọọ'nṵt, ṵx'ọọknume'e.
37 Van'it tse'e jẹ̱ Pedro ñạ'mṵxji:
—Mạja Vintsạ́n, ¿tyạjxts ạtse'e
xka'ọ'yixjṵnum jẹ̱ts ạts mitse'e

mpatso̱o̱'nu̱t? Nayja'vijup xa a̱tse'e
je̱ts a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t mits ka̱jx.
38 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—¿Mnayja'vijupe'e je̱tse'e
m'o̱o̱'ku̱t a̱ts ka̱jx? Tyúvam xa a̱ts
mitse'e nnu̱u̱jma, vaampam a̱tse'e,
ka'anume'e je̱ na'atseev y'aya'axy
vye̱'nat, mutoojk náxipts a̱ts mitse'e
xkanatyukpu̱kju̱ vye̱'nat.

**Ni pa̱na ve'e kyaje'ya joma
ve'e je̱ Dios Tee' pa̱n ka'a ve'e
je̱ Jesús du̱jaanchjáva**

14 'Kadi
mnavyinma'yu̱nmo̱'o̱jada.
Jaanchjávada je̱ Nte'yam,
jaanchja'viduvats a̱ts. 2 Je̱m a̱ts
je̱ nTee' tya̱k'am, je̱m xa ve'e o̱o̱y
je̱ it tyunjatyju̱ joma ve'e je̱ jayu
cha̱a̱nat; pa̱n ka'a ve'e ku̱vye'ema,
ta̱ts a̱ts miitse'e je̱ xyu̱p nvaajnjada.
Ax na̱jkxu̱ts a̱ts je̱ it du̱'apa̱a̱mdu̱ka
joma ve'e m'ijttinit. 3 Ax kuts a̱ts
miitse'e na̱jkx je̱ it n'apa̱a̱jmtkijada,
van'itts a̱tse'e nmiinnuvat je̱ts a̱ts
miitse'e min nyaktso̱o̱'ndini, ve'em
tse'e je̱m m'ijttuvat joma ve'e a̱ts.
4 Mnu̱ja'vidup xa miitse'e joma
a̱tse'e nnu̱jkx, mnu̱ja'viduvap tse'e
je̱ too'.
5 Van'it tse'e je̱ Tomás ña̱'mu̱xji:
—Maja̱ Vintsá̱n, ka'a xa a̱a̱tse'e
nnu̱java pa̱n joma mitse'e mnu̱jkx,
¿vintso̱ts a̱a̱tse'e nnu̱jávat je̱ too'?
6 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Ve'em xa a̱tse'e ax jo'n to'k je̱
too', a̱ts ka̱jx tse'e je̱ jayu jye'ya
joma ve'e je̱ Nte'yam, a̱ts ka̱jx
tse'e je̱ jayu du̱nu̱java je̱ tyu̱v je̱'e̱,
a̱ts ka̱jx tse'e je̱ jayu jyoojntyka,
ni pa̱na ve'e je̱m kyaje'ya joma
ve'e a̱ts je̱ nTee' pa̱n ka'a a̱tse'e
xjaanchjáva.

7 'Pa̱n ku̱x'íxada xa a̱ts miitse'eda,
ku̱x'íxaiduvats miitse'e a̱ts je̱ nTee';
ax m'íxada tse'e u̱xyam, je̱ts ta̱ tse'e
x'ixta.
8 Van'it tse'e je̱ Felipe ña̱'mu̱xji:
—Maja̱ Vintsá̱n, tuk'ixu̱s a̱a̱ts
to'k aaj je̱ mTee', je̱'e̱ts a̱a̱tse'e
ntukjo̱tka̱da'akup.
9 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Mits, Felipe, jékani xa a̱tse'e
n'it miits ma̱a̱tta, ¿ka'anum a̱ts
mitse'e x'ixa? Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e
x'ixp, y'íxpapts je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nTee'.
¿Ax tya̱jxts a̱ts mitse'e x'amo̱tu je̱ts
a̱ts miitse'e ntuk'íxtat a̱ts je̱ nTee'?
10 ¿Ka'a mitse'e xjaanchjáva je̱ts je̱m
a̱tse'e je̱ nTee' jya'vin ka̱jxm n'it
je̱ts yam je̱'e̱ ve'e a̱ts nja'vin ka̱jxm
y'ijtpa? Juu' jaty a̱tse'e nka̱jtsp, ka
ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱napts a̱ts je̱'e̱
ve'e nka̱ts. A̱ts je̱ nTee', juu' ve'e
ijtp yam a̱ts nja'vin ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e
du̱toomp juu' jaty a̱tse'e ntuump.
11 Jaanchjávada je̱ts je̱m a̱tse'e je̱
nTee' jya'vin ka̱jxm n'it, je̱ts a̱ts je̱
nTee', yam je̱'e̱ ve'e a̱ts nja'vin ka̱jxm
y'ijtpa; uk pa̱n ka'ats a̱ts miitse'e
xjaanchjávada, jaanchjávadats a̱ts
je̱'e̱ ka̱jx juu' jaty a̱tse'e ntuump.
12 Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada,
vaampam a̱tse'e, pa̱n pa̱n xa
a̱tse'e xjaanchja'vip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
tyoompap juu' jaty a̱tse'e ntuump,
je̱tse'e du̱jaa'któnu̱t juu' ve'e
jyaa'knu̱má̱jip, ku̱x na̱jkxp a̱tse'e
joma ve'e a̱ts je̱ nTee'. 13 Ax pa̱n tits
miitse'e m'amó̱tudup a̱ts ka̱jx, a̱tsts
je̱'e̱ ve'e ntónup, ax ve'em tse'e
nu̱ke̱'xnatá̱ka tyánu̱t je̱ Nte'yam
je̱ mya̱jin je̱ jyaanchin a̱ts ka̱jx, a̱ts,
je̱'e̱ je̱ y'Onu̱k. 14 A̱ts xa ve'e ntónup
jyatía pa̱n juu' miitse'e m'amó̱tudup
a̱ts ka̱jx.

Ku jẽ Jesús jẽ kõjtstán dũyaktaajñ jẽts kyẽxupe'e jẽ Espíritu Santo

15 ’Pãn xtsõjktup xa ãts miitse'e,
kutyóndats ãts jẽ mpava'nũn.
16 Ax n'amõtuvupts ãtse'e jẽ nTee'
jẽtse'e mkẽjxũxjadat jado'k pãne'e
m'ix'ítjadap jẽtse'e xã'ma kãjx
y'ijtnit miits mããtta. 17 Jẽ Espíritu
Saantots jẽ'ẽ ve'e, jẽ'ẽ juu' ve'e
tyũvam juu' dũtoomp dũkõjtsp. Pãn
pãn jatye'e dũmããtnavyãã'njũdup
jẽ naxviijnit jẽ kyõ'õy jẽ'ẽ, ka'a
tse'e y'õ'yixjada jẽtse'e dũkuvãktat
jẽ Espíritu Santo, kũx ka'a ve'e
dũ'ixta jẽts ni ka'a ve'e dũ'íxada;
ax m'íxadats miits jẽ'ẽ ve'e, kũx
m'ijttup miitse'e jẽ'ẽ mããt ũxyam
jẽts jẽm tse'e mja'vin kãjxmda y'ítũt.
18 Ka'a xa ãts miitse'e nmasõ'õktat
ax jo'n jẽ ku'ãã'k ónũk kũm'ijtti,
miinnuvap xa ãtse'e jẽts ãtse'e n'ítũt
miits mããtta. 19 Vẽẽ'n yã'ã ve'e yã
it ñáxũt jẽts ãtse'e xkõõ'k'íxtinit jẽ
jayu juu' ve'e dũmããtnavyãã'njũdup
jẽ naxviijnit jẽ kyõ'õy jẽ'ẽ; ax
miits, x'íxtapts ãts miitse'eda.
Mjoojntykidinup xa miitse'e kũx
joojntykip ãtse'e. 20 Jẽ xããj tse'e
xnũjávadat jẽts jẽm ãtse'e jẽ nTee'
jya'vin kãjxm n'it jẽts yam miitse'e
ãts nja'vin kãjxm m'ijttuva, nay
ve'empats ãtse'e jẽm miits mja'vin
kãjxmda n'it. 21 Pãn pãn xa ve'e
dũnũja'vip ãts jẽ mpava'nũn jẽtse'e
dũkutyún, jẽ'ẽts jẽ'ẽ ve'e pãn ãtse'e
xtsõjkp, tsõjkjuvapts jẽ'ẽ ve'e ãts
jẽ nTee' pãn pãn ãtse'e xtsõjkp, ax
ntsõjkpapts ãts jẽ'ẽ ve'e jẽts ãtse'e
nnaajknũkẽ'xnatãkajat jẽja jẽ'ẽ
vyinkujk.
22 Van'it tse'e jẽ Judas ñã'mũxji,
juu' ve'e ka jẽ Iscarióteap:
—Mãjã Vintsãn, ¿tyãjxse'e
mnaajknũkẽ'xnatãkajat ããts
nvinkujk jẽts ka'a ve'e jẽja
jẽ'ẽ vyinkujkta pãn pãn jatye'e
jẽ naxviijnit jẽ kyõ'õy jẽ'ẽ
dũmããtnavyãã'njũdup?
23 Van'it tse'e jẽ Jesús y'atsõõjvji:
—Pãn pãn xa ãtse'e xtsõjkp,
kyutyuumpts jẽ'ẽ ve'e juu' ãtse'e
nkãjtsp, tsõjkjuvapts jẽ'ẽ ve'e ãts
jẽ nTee', jẽts ããtse'e nmínũt, ãts
jẽts ãts jẽ nTee', jẽts ããtse'e jẽm
jẽ'ẽ jya'vin kãjxm n'ítũt. 24 Pãn pãn
xa ãtse'e xkatsõjkp, ka'ats jẽ'ẽ ve'e
dũkutyún juu' ãtse'e nkãjtsp. Jẽ
ixpãjkũn juu' ve'e m'amõtunajxtup,
ka ãtsapts jẽ'ẽ ve'e njẽ'ẽ, ãts jẽ nTee'
jẽ'ẽ ve'e jyẽ'ẽ, jẽ'ẽ juu' ãtse'e xkẽjxp.
25 ’Nvaajnjidup xa ãts miits yã'ã
ve'e nũvinxũp miitse'e m'itta ãts
mããt. 26 Jẽ Espíritu Santo, juu' ve'e
m'ix'ítjadap jẽtse'e ãts jẽ nTee'
mtuknũkẽxjadat ãts kãjx, jẽ'ẽ
tse'e mtuknũja'vikãxjadap jẽtse'e
mtukjaa'myẽtsjadat nũjom juu' ãts
miitse'e nvaajnjidup.
27 ’Õy jõõt ãts miitse'e nyaktanda,
ãts jẽ n'õy jõõt ãts miitse'e
nmõõydup; ka ve'emap ãts miitse'e
nyaktanda ax jo'n dũyaktanda pãn
pãn jatye'e jẽ naxviijnit jẽ kyõ'õy
jẽ'ẽ dũmããtnavyãã'njũdup. Kadi
mnavyinma'yũnmõ'õjada jẽts
kadi mtsã'ãgada. 28 X'amõtunajxtu
ãtse'e ku ãtse'e nvaajñ jẽts nãjkxp
ãtse'e, ax miinnuvapts ãtse'e jẽts
ãtse'e n'ijtnuvat miits mããtta. Pãn
kũxtsõktats ãtse'e, kũmxõõjntkti
tse'e ku ve'e xmõtudi jẽts nãjkxp
ãtse'e joma ve'e ãts jẽ nTee', kũx
jyaa'knũmãjip jẽ'ẽ ve'e jẽts ni
ka'a ve'e ãts. 29 Ntunvaajnjidu xa
ãts miits yã'ã ve'e ku ve'e ve'em

kyajatyna; ku ve'e ve'em jyátut,
van'itts atse'e xjaanchjávadat to'k
aaj to'k joot.
30 'Ka'a xa ats miitse'e vinjo'n n'
ukjaa'kmaatnakyojtsjidinit, kux
miimpe'e je ko'oyjáyuvap juu'
ve'e duyakkutojkjip je jáyuda juu'
ve'e je Nte'yam dutso'oxpajktup.
Ni vinxúpats ats je'e ve'e
xkayakkutujkja. 31 Ax ntónupts
ats je'e ve'e juu' ve'e ats je nTee'
xtukpavaan, ve'em tse'e je jayu
dunujávadat jets ntsajkp atse'e je
nTee'. Ténadats jets duja'mda.

Je tsaaydum aa'ts jets je
y'axén tukmu'a'ixmojkin

15 'Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k
je tsaaydum aa'ts; ax ats
je nTee', ve'emts je'e ve'e ax jo'n je
jayu juu' ve'e dukayoop dukatoomp.
2 Jets ats je njáyuda, ve'emts je'e
ve'eda ax jo'n je tsaaydum aa'ts je
y'axenda. Je'e juu' ve'e dukayoop
dukatoomp je tsaaydum aa'ts,
kyustsujkpts je'e ve'e oyjuu' axena
juu' ve'e kata'mip; ax je axén juu'
jatye'e ta'mip, tyuktsojkvaachpts
je'e ve'e jetse'e ve'em jyaa'kta'mat.
3 Mva'ajtsanda xa miitse'eda je
kats je ayook kajx juu' ats miitse'e
tunvaajnjada. 4 To'k muk tse'e
m'ijttinit ats maat jets atse'e n'ijtpat
to'k muk miits maatta. Ka'a ve'e je
axén tya'ma pan ka'a ve'e y'it to'k
muk je y'aa'ts maat. Ax ve'emts
miitse'eda ax jo'n je axén juu' ve'e
kata'mip pan ka'a ve'e m'itta to'k
muk ats maat.
5 'Ve'em xa atse'e ax jo'n je
tsaaydum aa'ts; miits tse'eda ax
jo'n je axenda. Pan pan jaty xa ve'e
ijtp to'k muk ats maat jets atse'e
n'it to'k muk je'e maat, ve'emts
je'e ve'e ax jo'n je axén juu' ve'e
ooy tunta'mip, kux pan ka'a xa ve'e
m'itta to'k muk ats maat, ka'a tse'e
m'o'yixjada jetse'e juu' xtóndat.
6 Pan pan xa ve'e ka'ijtp to'k muk
ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n
je axén juu' ve'e yaktukvijtsvaatsp
jetse'e tyaatsni, je'e tse'e
yakpakmojkp jetse'e jem janjootm
yakpum. Jem tse'e tyooyni.
7 'Pan m'ijttup xa ve'e to'k muk
ats maat jetse'e xyak'íttat jem
mja'vin kajxmda juu' atse'e nkajtsp,
amótudats pan ti ve'e mtsojktup,
ax myakmo'odap tse'e. 8 Yakmaja
yakjaancha tse'e y'it ats je nTee'
ku ve'e m'íttat ax jo'n je tsaaydum
axén juu' ve'e ooy tunta'mip, ve'em
tse'e mnukе'xnatákadat jets ats je
n'ixpajkpa miitse'eda. 9 Ntsojktupts
ats miitse'eda, ve'em ax jo'n atse'e
je nTee' xtsak; jaa'kyak'ítta ats
je ntsojkun jem mja'vin kajxmda.
10 Pan mkutyoondup tse'e ats
je mpava'nun, mnaajk'ítjadapts
miitse'e ats je ntsojkun maat, ve'em
ax jo'n atse'e nkutyún ats je nTee' je
pyava'nun jets atse'e nnaajk'ítju je'e
je chojkun maat.
11 'Nvaajnjidupts ats miits ya'a ve'e
jetse'e xjayejptinit ats je nxoojntkun
jem mja'vin kajxmda, ax ve'em
tse'e pu'uk avaada mxoojntktinit.
12 Ya'a xa ve'e ats je mpava'nun:
Nachókjada to'k jado'k, ve'em ax
jo'n ats miitse'e tuntsokta jo'n.
13 Ka'a xa ve'e y'ukjéjini nuyojk
je tsojkun ax jo'n je tsojkun
ku ve'e je jayu duku'oo'ka pan
pan jatye'e myaatnayja'vijidup.
14 Miitsta xa je'e ve'eda juu'
atse'e nmaatnayja'vijidup

pa̱n mtoondupe'e juu' ve'e
ntukpavaandup. 15 Ka'a a̱ts miitse'e
n'uktijtinit toompada, ku̱x je̱
toompa, ka'a je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java
pa̱n ti ve'e je̱ vyintsá̱n tyuump. Je̱'e̱
a̱ts miitse'e ntijta jayu juu' a̱tse'e
o̱o̱y ntunma̱a̱tnayja'vijidup, ku̱x
ntukṉuja'vidu a̱ts miitse'e nu̱jom
juu' a̱tse'e n'amo̱tunajx juu' ve'e
a̱ts je̱ nTee' kyo̱jts. 16 Ka miitsap
xa a̱tse'e xvinko̱o̱ndu; a̱ts miitse'e
nvinko̱o̱ndu je̱tse'e mpa̱a̱mdi je̱tse'e
m'ijttinit ax jo'n je̱ tsaaydum axén
juu' ve'e o̱o̱y tunta̱'mip je̱tse'e jyek
je̱ tya̱a̱jm, mtóndape'e juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱tse'e jyé̱ku̱t
juu' ve'e mtóndap. Pa̱n mtoondup
tse'e ve'em, mmo̱'o̱jadapts a̱ts
je̱ nTee' pa̱n ti ve'e m'amó̱tudup
a̱ts ka̱jx. 17 Ax je̱'e̱ts a̱ts
miitse'e ntukpavaandup je̱tse'e
mnachó̱kjadat to'k jado'k.

Ku je̱ jayu du̱katso̱kta je̱ Jesús je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e pana̱jkxju̱dup

18 'Pa̱n ka'a xa ve'e mtsó̱kjada je̱
jayu juu' ve'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
nu̱jávada tse'e je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e
too'va̱jkp xkatso̱jktup. 19 Pa̱n
ku̱xma̱a̱tnavya̱a̱'njadats miits
je̱'e̱ ve'e, ku̱mtsó̱kjadats miits je̱'e̱
ve'eda, ve'em ax jo'n du̱tso̱kta pa̱n
pa̱n jatye'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱duvap
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. A̱tsts
miitse'e nvinko̱o̱ndu ku ve'e
xma̱a̱tnavya̱a̱'njada y'ijt je̱
naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e mkatsó̱kjada pa̱n pa̱n jatye'e
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ku̱x ka'a ve'e
x'ukma̱a̱tnavya̱a̱'njidini je̱ naxviijnit
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 20 Jaa'myé̱tsta
juu' a̱ts miitse'e ntukṉu̱u̱jmidu:
"Ka'a ve'e je̱ toompa du̱nu̱ma̱ja
ve'em ax jo'n je̱ vyintsá̱n."
Pa̱n a̱ts xa ve'e xjomtoondup
xtitoondup, nay mjomtoojnju̱duvap
mtitoojnju̱duvapts miits je̱'e̱ ve'eda;
ax pa̱n kyutyoonduts je̱'e̱ ve'e juu'
a̱tse'e nko̱jts, kyutyoonduvapts
je̱'e̱ ve'e juu' miitse'e
mko̱jtstuvap. 21 Mjomtoojnju̱duvap
mtitoojnju̱duvapts miits je̱'e̱ ve'e je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e mnapyá̱mjada a̱ts ma̱a̱t,
je̱tse'e du̱ka'íxada je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e
xke̱jxp.
22 'Pa̱n ka'a a̱tse'e ku̱nmiijn
je̱ts a̱tse'e ku̱nkamuko̱jtsti, ka'a
tse'e ku̱du̱jaye̱pta je̱ to̱kin
juu' ve'e jyaye̱jptup ku̱xe'e a̱ts
xkatso̱kta. Ax u̱xyam, ka'a tse'e
tii ti ve'e natyukkukó̱tsjadap je̱
tyo̱kin ka̱jx. 23 Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e
xkatso̱jkp, ka'ats je̱'e̱ ve'e a̱ts
je̱ nTee' du̱tso̱jktuva. 24 Ka'a tse'e
je̱ to̱kin ku̱du̱jaye̱pta pa̱n ka'a
a̱tse'e ku̱ntuujn juu' ve'e ni pa̱na
kyatuumpna je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta;
ax ka'ats a̱tse'e xtso̱kta ó̱yame'e
du̱ja'ixti juu' jaty a̱tse'e ntoon,
ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱tso̱jktuva a̱ts
je̱ nTee'. 25 Ax je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e
ve'em jyaty je̱tse'e tyónju̱t juu' ve'e
vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp
jidu̱'u̱m: "Ve'emji a̱tse'e xkatso̱jkti."
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
26 'Ax je̱ Espíritu Santo, juu'
ve'e ix'ijtp je̱tse'e y'it je̱ Dios
Tee' ma̱a̱t, nke̱jxjadapts a̱ts miits
je̱'e̱ ve'e. Je̱'e̱ tse'e tso̱o̱'mp je̱m
je̱ Nte'yam vyinkojkm je̱tse'e
du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱ka je̱ Nte'yam
je̱ tyu̱v je̱'e̱. Ku ve'e myínu̱t,
pyá̱mupts je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
a̱ts ka̱jx. 27 Nay ve'empats miitse'e

je̱ tu̱vako̱jtsu̱n xpa̱a̱mduvat a̱ts ka̱jx,
ku̱x ijt a̱tse'e miits ma̱a̱tta van'ítani
ku a̱tse'e nyak'ixpa̱jk'ukvaajñ.
16 'Ve'emts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ts ka'a ve'e
myakviijnkvó̱vdat je̱ts a̱tse'e
xko̱o̱'kjaanchja'vidinit. 2 Ka'a xa
ve'e myakkuvá̱ktat je̱p tsaptu̱jkp;
je̱'yap xa ve'e je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu
myak'o̱o̱'kjadat je̱tse'e vyinmáydat
je̱ts je̱ maa'yu̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
tyoojnjidup. 3 Ve'em tse'e jyátu̱kadat
ku̱x ni vin'ita ve'e a̱ts je̱ nTee'
du̱ka'íxada, ni a̱tsa xka'íxaiduva.
4 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada
ku̱x ku ve'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t,
van'it tse'e xjaa'myétstat juu' a̱ts
miitse'e nvaajnjidup.

Je̱'e̱ juu' ve'e tyuump je̱ Espíritu Santo

'Ka'a xa a̱ts miits ya'a̱
ve'e nvaajnjidi ku a̱tse'e
nyak'ixpa̱jk'ukvaajñ, ku̱x ijt
a̱tse'e miits ma̱a̱tta. 5 Ax na̱jkxpts
a̱tse'e u̱xyam je̱m joma ve'e
je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp, ax ni
pá̱nats miitse'eda nu̱to'k a̱ts
xkah'amo̱tutú̱vada pa̱n joma a̱tse'e
nnu̱jkx, 6 mtsaachvinmaaydupe'e je̱'e̱
ka̱jx ku a̱tse'e ve'em tu̱nva'añ. 7 Ax
tyú̱vamts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada,
miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxta xa je̱'e̱ ve'e
ku a̱tse'e nna̱jkxu̱t, ku̱x pa̱n ka'a
a̱tse'e ku̱nnu̱jkx, ka'a tse'e myínu̱t
je̱tse'e y'ítu̱t miits ma̱a̱tta pa̱ne'e
m'ix'ítjadap; ax pa̱n na̱jkxpts
a̱tse'e, ntuknu̱ké̱xtapts a̱ts miits
je̱'e̱ ve'e. 8 Ax kuts je̱'e̱ ve'e myínu̱t,
van'it tse'e je̱ jayu je̱ nu̱ja'vin
du̱mo̱'o̱dat je̱ts je̱ to̱kin ma̱a̱t je̱'e̱
ve'eda, je̱ts je̱ja ve'e je̱ tu̱vu̱too', je̱ts
yakto̱kimpayo̱'o̱ydape'e. 9 Je̱ to̱kin
ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'eda ku̱x ka'a a̱tse'e
xjaanchjávada; 10 ñu̱jávadapts je̱'e̱
ve'e pa̱n juu' ve'e je̱ tu̱vu̱too' ku̱x
na̱jkxp a̱tse'e joma ve'e a̱ts je̱ nTee',
ax ka'ats a̱ts miitse'e x'uk'íxtinit;
11 ñu̱ja'viduvapts je̱'e̱ ve'e je̱ts
yakto̱kimpayo̱'ydinupe'e ku̱x
ká̱tsani je̱'e̱ ve'e y'it je̱tse'e xa̱'ma
ka̱jx chaachpaatnit je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱yakkutojkjip je̱ jáyuda
juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱
Nte'yam.
12 'Jé̱pnum xa ve'e may viijn juu'
a̱ts miitse'e njaa'kvaajnjavaandup,
ax ka'anum tse'e m'o̱'yixjada je̱tse'e
xvinmó̱tudat. 13 Ku ve'e myínu̱t
je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e tyú̱vam
juu' du̱toomp du̱ko̱jtsp, je̱'e̱ tse'e
mtuk'ixká̱xjadap je̱ tyu̱v je̱'e̱, ku̱x
ka je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxap xa
je̱'e̱ ve'e kyó̱tsu̱t, je̱'e̱ ve'e kyó̱tsup
juu' ve'e y'amo̱tunajxyp, je̱'e̱ tse'e
mtuknu̱jávajadap juu' jatye'e tónjup
kó̱tsjup. 14 Je̱'e̱ xa a̱tse'e je̱ nma̱jin
du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kap, ku̱x pyá̱kup
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e a̱ts nje̱'e̱ je̱tse'e
mtuknu̱jávajadat. 15 Nu̱jom tse'e juu'
ve'e a̱ts je̱ nTee' jye̱'e̱, á̱tspats je̱'e̱ ve'e
nje̱'e̱. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e tu̱nva'añ je̱ts
pyá̱kup je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo juu'
ve'e a̱ts nje̱'e̱ je̱tse'e mtuknu̱jávajadat.

Ku je̱ tsaachvinma'yu̱n vyimpítu̱t xo̱o̱jntku̱n

16 'Ve̱e̱'nji ya'a̱ ve'e ya̱ it ñáxu̱t je̱ts
a̱tse'e xko̱o̱'k'íxtinit; ax ku tse'e
ve̱e̱'n je̱ it ñajxnuvat, van'itts a̱tse'e
x'íxtinuvat, ku̱x na̱jkxp a̱tse'e joma
ve'e a̱ts je̱ nTee'.
17 Je̱me'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk juu'
ve'e nay'amo̱tutú̱vijidu:
—¿Tis ya'a̱ vine'e tyijp? Ve'em
xa ve'e xnu̱u̱jmimda je̱ts ve̱e̱'nji

ya'a ve'e ya it ñáxut jetse'e
nkoo'k'íxumdinit, ax ku tse'e
veee'n je it ñajxnuvat, van'it tse'e
n'íxumdinuvat, kux najkxp ya'a ve'e
joma ve'e je Tyee'. 18 ¿Tis ya'a ve'e
tyijp ku ve'e vya'añ: "Veee'nji ya'a
ve'e ya it ñáxut"? Ka'a xa uu'me'e
nvinmótumda ti ya'a ve'e tyijp.
19 Ñuja'vi tse'e je Jesús jets
yak'amotutuvavaampe'e, je'e kajx
tse'e vyaajñ:
—¿Je'e ve'e mnujavavaandup
pan tyajx atse'e jidu'um tunva'añ:
"Veee'nji ya'a ve'e ya it ñáxut jets
ats miitse'e xkoo'k'íxtinit, ax ku
tse'e veee'n je it ñajxnuvat, van'itts
atse'e x'íxtinuvat"? 20 Tyúvam xa
ats miitse'e nnaajmada, vaampam
atse'e, mya'axtapts miitse'e jetse'e
mtsaachvinmáydat; ax je jayu
juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup
je naxviijnit je kyo'oy je'e,
xoonduktapts je'e ve'eda;
óyam tse'e mtsaachvinmáydat,
vimpítupts je'e ve'e je
mtsaachvinma'yunda xoojntkun.
21 Ku ve'e je ta'axtajk je y'ónuk
duyakjejava'añ, tsaachvinmaayp
tse'e ku ve'e tyukkadaakjini
jetse'e chaachpaa'tut; ax ku
tse'e kye'ex je maax ónuk, ka'a
tse'e du'ukjaa'myejtsni ku ve'e
tuchaachpaa'ty, kux xoojntkp je'e
ve'e ku ve'e je maax ónuk tukye'ex.
22 Nay ve'empats miitse'eda,
mtsaachvinmaaydupe'e uxyam; ax
n'íxtinuvapts ats miitse'eda, van'it
tse'e ooy mtunxoonduktat jem
mja'vin kajxmda, ax ni pana tse'e
kya'o'yixjut jetse'e mpajkuxjadat je
mxoojntkunda.
23 'Ka'ats ats miitse'e van'it
x'ukti'amotutúvidinit. Tyúvam xa
ats miitse'e nnaajmada, vaampam
atse'e, jets mmo'ojadape'e ats
je nTee' nujom pan ti jatye'e
m'amótudap ats kajx. 24 Ka'anum
miitse'e x'amótuda juu' ats kajx.
Amótuda juu', jetse'e myakmo'odat,
ve'em tse'e pu'uk avaada y'ítut je
mxoojntkunda.

Je Jesucristo xa ve'e du'amaadaagui je naxviijnit je kyo'oy je'e

25 'Je tukmu'a'ixmojkin maat
ats miits ya'a ve'e nvaajnjada,
je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e
je tukmu'a'ixmojkin maat juu'
nkoo'kvaajnjidinit, va'ajtsamts ats
miitse'e je nTee' ntuknujávadat.
26 Van'itts miits je'e ve'e x'amótudat
juu' ats kajx. Ax ka'ats atse'e
nva'añ jets atse'e n'amótuvut
miits kajxta ats je nTee', kux
viinme'e ats je nTee' mtsókjada,
27 mtsojkjudupts miits je'e ve'e
je'e kajx ku ats miitse'e xtsokta
jetse'e xjaanchjávada jets jem
atse'e ntsaa'n joma ve'e je'e.
28 Jem atse'e je nTee' vyinkojkm
ntsaa'n jets atse'e nmiijn yaja
naxviijn; ax nmasaakpts atse'e
uxyam ya naxviijnit it jets atse'e
nvimpijtnuvat jem joma ve'e ats je
nTee'.
29 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
vyaandi:
—Uxyam tse'e tuuv, va'ajts tse'e juu'
xkojtsni, ka'a ve'e x'ukyaktoonni je
tukmu'a'ixmojkin, 30 uxyamts aatse'e
n'ix jets mnuja'vikujxp mitse'e nujom
juu' jaty, ka'ats je'e ve'e vyinkopka
jetse'e pan juu' m'amotutúvajat,
je'e kajxts aatse'e njaanchjáva jets
jem mitse'e mtsaa'n je Nte'yam
vyinkojkm.

31 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvjidi:
—¿Mjaanchja'vidupe'e u̱xyam?
32 Pyaatnupts je̱'e̱ ve'e je̱ xa̱aj,
u̱xyamts je̱'e̱ ve'e, ku miitse'e
m'ake̱kva'kxka̱xtat, ka̱kna̱a' ka̱ktoo'
tse'e xpáktat je̱ts a̱tse'e naaydum
xyaktándat. Ax ka naaydumapts
a̱tse'e, ku̱x je̱ nTee' ma̱at a̱tse'e n'it.
33 Nko̱jtsjidup a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e
nu̱jom je̱tse'e xjaye̱jptinit je̱ o̱y jo̱o̱t
a̱ts ka̱jx. Mtsaachpaa'ttapts miitse'e
yaja naxviijn; ax pa̱mda tse'e je̱
ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t, ta̱ a̱tse'e
n'ama̱a̱daaga je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱.

Ku je̱ Jesús du̱nu̱tsapka̱jts je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk

17 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e je̱ Jesús je̱m tsajm tso̱
pyat'ix je̱tse'e vyaajñ:
—Tata, ta̱ tse'e je̱ tiempo du̱paatni
pa̱n vin'it a̱ts mitse'e nyakmájat
nyakjaanchat. Yakma̱ja a̱ts mits to'k
aaj, a̱ts, mits je̱ m'Onu̱k, ve'emts a̱ts
mitse'e nyakmájivat nyakjaanchivat.
2 Mits xa a̱tse'e xmo̱o̱y je̱ kutojku̱n
je̱ts a̱tse'e nyakkutojkjat nu̱jom je̱
jayu, xmo̱o̱yvats a̱tse'e je̱ kutojku̱n
je̱ts nu̱jom je̱'e̱da pa̱n pa̱n jaty a̱ts
mitse'e xmo̱o̱y, je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e
nmo̱o̱ydinit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp. 3 Ax je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e ku ve'e m'íxajada, mits, to'kji
je̱ Nte'yam, juu' ve'e tyúvam, je̱ts
a̱tse'e x'íxaiduva, a̱ts, je̱ Jesucristo,
juu' mitse'e mke̱jx.
4 'Ta̱ xa a̱tse'e nyaknu̱ke̱'xnata̱ka
mits je̱ mma̱jin je̱ mjaanchin
yaja naxviijn, ta̱ts a̱tse'e ntonku̱x
nko̱jtsku̱x juu' a̱ts mitse'e
xtukpavaan. 5 Ax u̱xyam, yakmájats
a̱ts to'k aaj je̱m mits mvinkojkm je̱
ma̱jin ma̱a̱t juu' a̱tse'e njaye̱jp ku
a̱ts mitse'e nma̱a̱tve'na ka'anume'e
ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na.
6 'Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e mvinko̱o̱n
yaja naxviijn, je̱'e̱ pa̱n pa̱n jaty
a̱tse'e xmo̱o̱y, nu̱jávats a̱ts mitse'e
nyaktáñ je̱'e̱ ma̱a̱tta. Mits mje̱'e̱
je̱'e̱ ve'e y'ijtti, mitsts a̱ts je̱'e̱ ve'e
xmo̱o̱y. Kyutyoonduts je̱'e̱ ve'e
mits je̱ mka̱ts je̱ m'ayook, 7 ax
ñu̱ja'vidupts je̱'e̱ ve'e u̱xyam je̱ts
nu̱jom juu' jaty a̱ts mitse'e xmo̱o̱y,
mítsamts a̱ts je̱'e̱ ve'e xmo̱o̱y. 8 Ku̱x
nmo̱o̱ydu a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ ka̱ts
je̱ ayook juu' a̱ts mitse'e xmo̱o̱y,
kyuva̱jktuts je̱'e̱ ve'e, va'ajts tse'e
du̱nu̱jávada je̱ts je̱m a̱tse'e ntsa̱a̱'n
joma ve'e mits, jyaanchja'vidu tse'e
je̱ts mits a̱tse'e xke̱jxp.
9 'Nmunoo'kxtkpts a̱ts mitse'e
je̱'e̱ ka̱jxta, ka je̱'e̱ ka̱jxapta pa̱n
pa̱n jatye'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱
naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱da ve'e
pa̱n pa̱n jaty a̱ts mitse'e xmo̱o̱y, ku̱x
mits xa je̱'e̱ ve'e mje̱'e̱da. 10 Nu̱jom
tse'e juu' ve'e a̱ts nje̱'e̱, mitsts je̱'e̱
ve'e mje̱'e̱va, ax juu'ts mitse'e mje̱'e̱,
nay átspats je̱'e̱ ve'e nje̱'e̱va, je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e yakma̱ja n'it.
11 'Ka'a xa a̱tse'e n'uktaannit
yaja naxviijn; ax je̱'e̱da, tándapts
je̱'e̱ ve'e. Ax na̱jkxpts a̱tse'e n'ijtni
mits ma̱a̱t. Kunuu'kx Tee', ixu̱
jaye̱pu̱ to'k aaj je̱'e̱ pa̱n pa̱n jaty a̱ts
mitse'e xmo̱o̱y, ve'em tse'e y'ijttinit
to'kji ax jo'n u̱u̱'me'e to'kji n'ijtum.
12 Ku a̱tse'e n'ijt je̱'e̱ ma̱a̱tta yaja
naxviijn, n'ixtu njaye̱jptuts a̱ts
je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jaty a̱ts mitse'e
xmo̱o̱y je̱ts a̱tse'e nkuvaandi. Ni
pa̱na tse'e kyavinto̱ki, je̱'e̱jyji ve'e
to'k juu' ve'e nu̱pa̱a̱mdu̱kani ijtp

jëtse'e vyintǫ́kinit, ve'em tse'e
tyónjüt kyǫ́tsjüt juu' ve'e vaamp jëp
Kunuu'kx Jatyán küjxp.
13 'Ax näjkxpts ätse'e üxyam
jëm joma mitse'e m'it. Jidü'ümts
ätse'e nva'añ namvaat ätse'e
n'ítnum yaja naxviijn, ve'em tse'e
pu'uk avaada düjayëjptinit jëm
jya'vin käjxmda äts jë nxǫǫjntkün,
nay jë'ë jë xǫǫjntkün juu' ätse'e
njayejpp. 14 Äts xa jë'ë ve'e
nmǫǫydu jë mkäts jë m'ayook, ax
ka'ats jë'ë ve'e chǫ́kjada jë jáyuda
juu' ve'e dümäätnavyää'njüdup
jë naxviijnit jë kyǫ'ǫy jë'ë, küx
ka'a ve'e jë naxviijnit jë kyǫ'ǫy
jë'ë dümäätnavyää'njada, ve'em
ax jo'n ätse'e nkamäätnavyüü'nju
jë naxviijnit jë kyǫ'ǫy jë'ë. 15 Ka'ats
äts mitse'e n'amǫtu jëtse'e
xyakpítsumdat yaja naxviijn, jë'ë
ve'e jëtse'e x'íxnit xjayëjpnit jëtse'e
kyaka'adat jëm jë kǫ'ǫyjáyuvap
kyä'm.
16 'Ve'em ax jo'n ätse'e
nkamäätnavyüü'nju jë naxviijnit
jë kyǫ'ǫy jë'ë, ve'emts jë'ë ve'e
dükamäätnavyää'njüduva
jë naxviijnit jë kyǫ'ǫy jë'ë.
17 Yak'apǘkada to'k aaj jë tyüv jë'ë
käjx jëtse'e y'ijttinit mits määt;
mits jë mkäts jë m'ayook, jë'ëts
jë'ë ve'e jë tyüv jë'ë. 18 Ve'em
ax jo'n äts mitse'e xkëjx jëts
ätse'e n'ítüt jë jayu määtta juu'
ve'e dümäätnavyää'njüdup jë
naxviijnit jë kyǫ'ǫy jë'ë, ve'emts
äts jë'ë ve'e nkëjxtuva jëtse'e
y'ijttuvat jë jayu määtta juu' ve'e
dümäätnavyää'njüdup jë naxviijnit
jë kyǫ'ǫy jë'ë. 19 Jë jayu pän pän
jaty mitse'e mvinkǫǫn, jë'ë käjxtats
ätse'e nnaajk'ítjü mits määt jëts
ätse'e ntónüt juu' äts mitse'e
xtuknükëjxp, ax ve'emts jë'ë ve'e
y'ijttuvat mits määt jë tyüv jë'ë käjx.
20 'Ax ka jë'ë käjxtajyapts
äts mitse'e nmunoo'kxtük, jë'ë
käjxtava ve'e pän pän jaty ätse'e
xjaanchjávadap jë ayook käjx
juu' jë'ë ve'e kyǫ́tstap. 21 Tata,
n'amǫ́tup äts mitse'e jëtse'e nüjom
jë'ëda to'kji y'ijttinit. Ve'em ax
jo'n mitse'e m'it yam äts nja'vin
käjxm jëts ätse'e n'ijtpa jëm
mits mja'vin käjxm, nay ve'emts
jë'ë ve'e y'ijttuvat yam üü'm
nja'vin käjxmam, ve'em tse'e
düjaanchjávadat pän pän jatye'e
dümäätnavyää'njüdup jë naxviijnit
jë kyǫ'ǫy jë'ë jëts mits ätse'e xkëjxp.
22 Jë mäjin juu' äts mitse'e xmǫǫy,
nmǫǫyduvats äts jë'ë ve'e, ve'em
tse'e y'ijttinit to'kji ax jo'n üü'me'e
to'kji n'ijtum. 23 Jëmts ätse'e jë'ë
jya'vin käjxmda, jëts yámpats
mitse'e äts nja'vin käjxm, ax ve'em
tse'e to'kji y'ijttinit jëtse'e jë jayu
juu' ve'e dümäätnavyää'njüdup
jë naxviijnit jë kyǫ'ǫy jë'ë, jëtse'e
dünujávadat jëts mits ätse'e xkëjxp
jëts ǫǫy mitse'e xtuntsäk pän pän
jaty mitse'e mvinkǫǫn, ve'em ax
jo'n äts mitse'e xtsǫjkpa jo'n.
24 'Tata, mits xa äts jë'ë ve'e
xmǫǫydu, ax ntsäjkpts ätse'e
jëts ätse'e n'ijtpat jë'ë määtta
jëm joma ätse'e n'ijtnit jëtse'e
dü'íxtat jë mäjin juu' äts mitse'e
xmǫǫy, küx van'ítanam äts
mitse'e xtsäk ka'anume'e yä it
chǫǫ'ndük vye'na. 25 Tata, pyaatyp
y'akëëguipts jë'ë ve'e ǫy juu'
mitse'e mtuump. Pän pän jaty
xa ve'e dümäätnavyää'njüdup jë
naxviijnit jë kyǫ'ǫy jë'ë, ka'a tse'e

m'íxajada; ax n'íxats ạts mitse'e;
jẹts jẹ'ẹ pạn pạn jaty ạts mitse'e
xmọọy, ñụja'vidupts jẹ'ẹ ve'e jẹts
mits ạtse'e xkẹjxp. 26 Nụjava xa ạts
mitse'e nyaktáñ jẹ'ẹ mạạtta, ax
njaa'któnupts ạts jẹ'ẹ ve'e pạn vintsọ
ve'e mjaa'knụjávajadat, ve'em
tse'e dụjayẹjptuvat jẹm jya'vin
kạjxmda jẹ tsọjkụn juu' ạts mitse'e
xtukmutsọjkp, jẹts ạtse'e n'ijtnit jẹm
jẹ'ẹ jya'vin kạjxmda.

Ku jẹ Jesús yakmajch

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 Ku ve'e chapkọjtskụjx,
van'it tse'e jẹ Jesús jẹ
y'ixpạjkpatạjk dụmạạdidi jẹtse'e
dụtinajxti jẹ tukjọv juu' ve'e
Cedrón dụxạạj, jẹtse'e jyẹ'ydi
jẹm jado'k ado'om joma ve'e
to'k jẹ olivos kụpụkam. Jẹm
tse'e tyạjkidi. 2 Y'íxaiva tse'e jẹ it
jẹ Judas, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Jesús
dụpạạmnup jẹm jẹ jayu kyạ'm
juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup, kụx may
naxe'e jẹm jẹ Jesús dụmạạt'ọ́tsta
jẹ y'ixpạjkpatạjk. 3 Ax jẹm tse'e
jẹ Judas jyẹ'y mạạt jẹ tojpatạjk jẹts
jẹ tsaptạkmutoompatạjk; jẹ tee'tạjk
jẹ vyintsạnda jẹts jẹ fariseotạjkta,
jẹ'ẹ tse'e kẹjxjụdu. Jẹm tse'e jẹ Jesús
dụnụnạjkxta kunạ'ạk kutụ'kx, jẹ kụp
mạạt jẹts jẹ tsojx mạạt. 4 Ax ñụja'vi
tse'e jẹ Jesús nụjom juu' ve'e tónjup
kọ́tsjup, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Jesús
y'anạjkxijidi jẹtse'e y'amọtutụ́vijidi:
—¿Pạn tse'e m'íxtidup?
5 Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:
—Jẹ Jesús, jẹ nazarétit jayu.
Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Ạts xa jẹ'ẹ ve'e.
Jẹ Judas juu' ve'e dụpạạmnup
jẹ Jesús jẹm jẹ jayu kyạ'm juu'
ve'e tso'oxpạjkjụdup, jẹm tse'e
dụmạạdada jẹ jayu juu' ve'e
myạạtjẹ'ydu. 6 Ku ve'e jẹ Jesús
vyaajñ: "Ạts xa jẹ'ẹ ve'e",
van'it tse'e y'ụxnạjkxti jẹtse'e
ñaxkạdaakti. 7 Van'it tse'e jẹ Jesús
y'amọtutụ́vijidinuva:
—¿Pạn tse'e m'íxtidup?
Jẹtse'e vyaandinuva:
—Jẹ Jesús, jẹ nazarétit jayu.
8 Van'it tse'e jẹ Jesús
ñạ'mụxjidinuva:
—Tạ xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts
ạts jẹ'ẹ ve'e. Pạn ạts tse'e x'íxtidup,
masọ'ọktats ạts yạ njayu jẹtse'e
ñạjkxtinit.
9 Jẹ'ẹ kạjxts yạ'ạ ve'e ve'em jyajty
jẹtse'e tyoojnji kyọjtsji juu' ve'e
viinm jẹ Jesús kyọjts ku ve'e vyaajñ
jẹts ni to'ka ve'e kyavintọki jẹ'ẹ
pạn pạn jatye'e jẹ Tyee' mọọjyju.
10 Myạạt tse'e vye'na jẹ Simón Pedro
to'k jẹ yajkxy tsojx, van'it tse'e
dụyakpítsum jẹ yajkxy tsojx jẹtse'e
dụkụspojxji to'k ado'om jẹ y'aka'yụn
taatsk juu' ve'e Malco dụxạạji, jẹ
tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ
tee'tạjkta, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyoompa
y'ijt. 11 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús
dụnụụjmi jẹ Pedro:
—Pạạmnuva jẹ myajkxy tsojx jẹp
tyạjk jạạtp. Pạn chạjkp xa ve'e ạts
jẹ nTee' jẹts ạtse'e ntsaachpaa'tụt,
¿ka'ats ạts n'ite'e jẹ tsaachpaatụn
nyaknáxụt?

Ku jẹ Jesús dụvinteni jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Jẹ tojpatạjk mạạt jẹ'ẹ juu'
ve'e yakkutojkụxjụdup mạạt
jẹ tsaptạkmutoompatạjk, jẹ'ẹ
tse'e dụmajtstu jẹ Jesús jẹtse'e

dutsoomdi. 13 Van'it tse'e
duyaknajkxti too'vajkp jep je Anás
tyak'ap. Je maj ónuk Anás, je Caifás
je myaʼvutts jeʼe veʼe yʼijt; jets
je Caifás, jeʼe tseʼe je joojnt veʼnip
tee' juu' veʼe dunuvintsanikajxp
je teeʼtajkta. 14 Nay jeʼejyam
tseʼe je Caifás juu' veʼe duʼakojtsi
je israeejlit jáyuda jets jeʼe je
yʼoʼyinda jeʼe veʼe jetseʼe toʼkji je
jayu dukuʼooʼkat je jyáyuda.

Ku je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Pyanajkxtu tseʼe je Jesús
je Simón Pedro jets jadoʼk je
myuʼixpajkpa. Je myuʼixpajkpa,
íxajats jeʼe veʼe yʼijt je tee' juu' veʼe
dunuvintsanikajxp je teeʼtajkta
van'it. Ax je ixpajkpa tseʼe tajki jep
je tee' juu' veʼe dunuvintsanikajxp
je teeʼtajkta tyaagujkp, je Jesuuseʼe
dupaʼuxʼooki. 16 Je Pedro, jékumts
jeʼe veʼe tyaajñ. Jeʼe kajx tseʼe
pyítsum je ixpajkpa juu' veʼe íxaja
je tee' juu' veʼe dunuvintsanikajxp
je teeʼtajkta van'it, jetseʼe
dumaatnakyojtsji je taʼaxtajk juu'
veʼe je zaguán duʼixʼijtp, jetseʼe
duyaktajki je Pedro.
17 Van'it tseʼe je taʼaxtajk
dunuujmi je Pedro:
—¿Ka mítsap vineʼe nutoʼk xi jayu
je yʼixpajkpa?
Jetseʼe je Pedro yʼatsaajv:
—Kaʼa, ka átsap xa jeʼe.
18 Xojxp tseʼe van'it je it, jeʼe
kajx tseʼe je toompatajk maat je
tsaptakmutoompatajk dupaamdi
je jaajn je juʼu maat, jep tseʼe
duvinténada jetseʼe xyamda. Jep
tseʼe je Pedro tyéniva xyaampa.

Ku je teeʼ Anás duyaktuvi duyaktoʼojntsi je Jesús juu' jaty

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Je teeʼ juu' veʼe dunuvintsanikajxp
je teeʼtajkta van'it, jeʼe tseʼe
duʼamotutuvi je Jesús pan ti veʼe
tyoondup kyojtstup je yʼixpajkpatajk
jets ti veʼe je Jesús je jayu tyukʼixp.
20 Jetseʼe je Jesús ñaʼmuxji:
—Nukeʼxnatákani jeʼe veʼe juu'
atseʼe tunkats jeja anañujoma je jayu
vyinkujk, ijtpts atseʼe tunyakʼixpuk jep
tsaptujkp jets jep maja tsaptujkp, jep
joma veʼe ñayʼamókajada anañujoma
je israeejlit jáyuda, ka ayuʼutsapts
atseʼe juu' tunkats. 21 ¿Tyajxts atseʼe
xʼamotutuva? Jeʼe mits amotutuva
pan pan jaty atseʼe tuxʼamotunaxta,
vaʼants jeʼe veʼe mvaʼnuxjada pan ti
jaty atseʼe tunkats, ñujaʼvidupts jeʼe
veʼe juu' jaty atseʼe tunkats.
22 Ku veʼe je Jesús veʼem vyaajñ,
van'it tseʼe nutoʼk je tsaptakmutoompa
juu' veʼe paaʼténijup, jeʼe tseʼe
duʼakupaʼkxi je Jesús, jetseʼe dunuujmi:
—¿Veʼemeʼe xʼatsav ya teeʼ juu' veʼe
dunuvintsanikajxp je teeʼtajkta?
23 Jetseʼe je Jesús yʼatsoojvji:
—Pan kaʼa xa jeʼe veʼe yʼoya juu'
atseʼe tunkats, nukótsuts nʼit joma veʼe
kyaʼoya; ax pan oyts jeʼe veʼe juu' atseʼe
tunkats, ¿tyajxts atseʼe tuxʼakupaʼkxa?
24 Van'it tseʼe je Anás je Jesús
tsumupukna dutuknukejx je teeʼ
Caifás, teeʼ jeʼe veʼe yʼijtpa juu' veʼe
dunuvintsanikajxp je teeʼtajkta.

Ku je Pedro dukanatyukpajkjinuva je Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

25 Namvaateʼe je Pedro
jyanʼaténiva, van'it tseʼe yaknuujmi:

—¿Ka mítsap vine'e nu̱to'k xi jayu je̱ y'ixpa̱jkpa?
Van'it tse'e je̱ Pedro du̱kanatyukpa̱jkjinuva je̱ Jesús. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ka'a, ka á̱tsap xa je̱'e̱.
26 Van'it tse'e y'amo̱tutú̱vijinuva nu̱to'k je̱ toompa juu' ve'e du̱toojnjip je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ myugo'ok juu' ve'e je̱ Pedro ku̱spojxji je̱ tyaatsk, je̱tse'e vyaajñ:
—¿Ka jémap a̱ts mitse'e tu̱n'ix olivos ku̱pu̱kam jo̱o̱tm ma̱a̱t ya̱'a̱?
27 Ax ka'a tse'e y'uknatyukpa̱jkjinuva je̱ Pedro je̱ Jesús. Je̱'yji tse'e to'k je̱ na'atseev y'ayaaxy.

Ku je̱ Jesús je̱ Pilato du̱vinteni
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Ku ve'e je̱ Jesús du̱yaktso̱o̱'ndi je̱p je̱ Caifás tya̱k'ap, van'it tse'e du̱yakna̱jkxti je̱m joma ve'e je̱ Pilato yakkutuk, jajtu̱kuvaannup tse'e je̱ it vye'na. Ka'a tse'e tya̱jkidi je̱p tu̱jkp je̱ israeejlit jayu ku̱x va'ajts je̱'e̱ ve'e ñaajk'ituva'anjada, ku̱x pa̱n ku̱tya̱jkidi ve'e, ka'a tse'e ku̱y'o̱'yixjidi je̱tse'e ku̱du̱kaaydi je̱ pascua xa̱a̱j a'ox. 29 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Pilato pyítsum je̱p tu̱jkp joma ve'e yakkutuk. Je̱ rómait yakkutojkpa juu' ve'e je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip van'it, je̱'e̱ tse'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju. Van'it tse'e je̱ nu̱may jayu du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tise'e mtuknu̱xa̱'a̱idup ya̱ jayu?
30 Je̱tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—Pa̱n ka je̱ to̱kin toompap xa ya̱'a̱ ve'e ku̱y'it, ka'ats a̱a̱ts mits ya̱'a̱ ve'e je̱ xyu̱p ntukka̱ta̱ka.
31 Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xjidi:
—Pavitsta miits ya̱'a̱ je̱ts to̱kimpayo̱'o̱yda ax jo'n vya'añ je̱ mpava'nu̱nda.
Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Ka'a xa a̱a̱ts miitse'e xyakjajtjada je̱ts a̱a̱tse'e nyakjayu'o̱o̱'ku̱t.
32 Ve'em tse'e jyajty je̱tse'e tyoojnji juu' ve'e je̱ Jesús kyo̱jts pa̱n vintso̱ ve'e y'o̱o̱'ku̱t. 33 Van'it tse'e je̱ Pilato tya̱jkinuva je̱p joma ve'e yakkutuk, je̱tse'e je̱ Jesús du̱vatsa̱a̱jv, je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Je̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa mitse'e?
34 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—¿Je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx a̱ts mits ya̱'a̱ ve'e x'amo̱tutu̱va, ukpu̱ jayu ve'e ve'em mna̱'mu̱xjup?
35 Van'it tse'e je̱ Pilato y'atso̱o̱jvji:
—Ka je̱ israeejlit jáyuvap xa a̱tse'e. Je̱ mjáyuda ma̱a̱t je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda, je̱'e̱ tse'e yam a̱ts nka̱'m tu̱mpá̱mjada. ¿Ti mitse'e tu̱xtún?
36 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Ka yaja naxviijnap xa a̱tse'e nyakkutuk. Pa̱n yaja xa a̱tse'e ku̱nyakkutuk, ka'a tse'e ku̱du̱kuva̱jkti pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e xpana̱jkxtup je̱ts a̱tse'e je̱m je̱ israeejlit jayu kya̱'m nyakpá̱mu̱t. Ka yájapts a̱tse'e nyakkutuk.
37 Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xji:
—¿Tis, yakkutojkpa mitse'e?
Je̱tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Je̱'e̱ xa a̱tse'e, ve'em ax jo'n tu̱xka̱ts. Je̱'e̱ ka̱jx xa a̱tse'e nke'x je̱ts je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nmiijn yaja naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n mpá̱mu̱t je̱ tyu̱v je̱'e̱ ka̱jx. Anañu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e du̱kutyoondup je̱ tyu̱v je̱'e̱, y'amo̱tunajxtupts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e nka̱jtsp.

38 Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xji:
—¿Tis je̱'e̱ ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱?

Ku je̱ Jesús je̱ y'o̱o̱'ku̱n kyutujk
(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Ku ve'e je̱ Pilato ve'em vyaajñ,
van'it tse'e pyítsumnuva je̱tse'e
du̱mukõjtstinuva je̱ israeejlit jáyuda,
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidinuva:
—Ka'a xa a̱tse'e ya̱ jayu ti
to̱kin mpaatyja. 39 Ixtáñ xa
miitse'e xjaye̱pta je̱ts a̱ts miitse'e
nmaso̱o̱kjadat to'k je̱ poxu̱nta̱kjayu
vimpaascua xa̱a̱j.
Van'it tse'e je̱ jayu du̱'amõtutũvidi:
—¿Mtsõjktupe'e je̱ts a̱ts miitse'e
nmaso̱o̱kjadat ya̱ Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa?
40 Van'it tse'e ma̱kk vyaandi:
—¡Ka'a, ka je̱'e̱p! ¡Maso̱'o̱ku̱ je̱
Barrabás!
Ax me̱e̱'tspats je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱
Barrabás.

19 Van'it tse'e je̱ Pilato je̱
Jesús du̱yakjavyõjpji ma̱a̱t
je̱ po̱'o̱ võjpu̱n je̱ pojxu̱n ja̱ptsum.
2 Tá̱vani tse'e yakva̱p vye'na, van'it
tse'e je̱ tojpata̱jk to'k je̱ ápit ta'aky
du̱pa̱a̱mdi je̱ corona jo'n, je̱tse'e
du̱tukxa̱kje̱e̱jnu̱kti je̱m je̱ Jesús
kyuvajkm. Van'it tse'e du̱xõjxti
ma̱a̱t je̱ tso'ojmk vit ax jo'n je̱
yakkutojkpa ñaxyõxjada, 3 je̱tse'e
du̱nu̱xiikti du̱tukxiikti. Jidu̱'u̱m
tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—¡Yakmájats mitse'e m'ítu̱t,
Israeejlit Jayu Yakkutojkpa! —
je̱tse'e du̱'akupa̱'kxidi.
4 Van'it tse'e je̱ Pilato pyítsumnuva
je̱tse'e je̱ nu̱may jayu du̱nu̱u̱jminuva:
—Ixta, u̱xyaja xa a̱tse'e
nyakpítsum je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts
ka'a a̱tse'e ti to̱kin mpaatyja.
5 Van'it tse'e je̱ Jesús pyítsum ma̱a̱t
je̱ tso'ojmk vit, je̱me'e kyuvajkm
je̱ ápit ta'aky je̱ corona jo'n pu̱m
du̱ma̱a̱da juu' ve'e tyukxa̱kje̱e̱jnu̱ktu.
Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xjidi:
—¡U̱xyaja xa ve'e ya̱ yaa'tya̱jk!
6 Ku ve'e du̱'ixti je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱
tsapta̱kmutoompata̱jkta, ma̱kk tse'e
vyaandi:
—¡Yakcruuzpé̱tu̱! ¡Yakcruuzpé̱tu̱!
Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xjidi:
—Pavitsta miits ya̱'a̱ je̱ts
yakcruuzpé̱tta; ka'a xa a̱ts ya̱'a̱ ve'e
ti to̱kin mpaatyja.
7 Ax jidu̱'u̱m tse'e y'atso̱o̱vdi je̱
israeejlit jáyuda:
—Njayejpp xa a̱a̱tse'e je̱ pava'nu̱n
juu' ve'e vaamp je̱ts vyinmajtsjupe'e
je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t ku̱x ve'eme'e
ñapyu̱mju̱ je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k
ya̱'a̱ ve'e.
8 Ku ve'e je̱ Pilato du̱'amõtunajxy,
nu̱yojk tse'e tyunjaa'ktsa̱'ki. 9 Van'it
tse'e tya̱jkinuva je̱p tu̱jkp je̱tse'e
du̱'amõtutu̱vi je̱ Jesús:
—¿Jómit jáyuts mitse'e?
Ax ka'a tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvji.
10 Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xji:
—¿Ka'a a̱tse'e x'atsa̱v? ¿Ka'a
ve'e xnu̱java je̱ts njayejpp a̱tse'e je̱
kutojku̱n je̱ts a̱ts mitse'e naspa̱ka
nyaktánu̱t ukpu̱ a̱ts mitse'e
nyakjacryuuzpé̱tju̱t?
11 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvji:
—Pa̱n ka'a xa mitse'e je̱ Nte'yam
ku̱mmo̱ojyji je̱ kutojku̱n, ka'ats
mitse'e je̱ xyu̱p myakkutuk a̱ts
ka̱jx. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱yojk tõkinax
je̱'e̱ juu' a̱tse'e je̱m mits mka̱'m
tu̱xyakjapyu̱mju̱ je̱ts ka'a ve'e mits.
12 Van'it tse'e je̱ Pilato
du̱'ukjaa'kpayõ'y pa̱n vintso̱ ve'e

je̱ Jesús naspa̱ka ku̱du̱yaktaajñ,
je̱tse'e pyítsumnuva je̱ja je̱ nu̱may
jayu vyinkujk. Ax ma̱kk tse'e
vyanko̱jtinuva je̱ israeejlit jáyuda:
—¡Pa̱n myaktaampy xa ya̱'a̱ ve'e
naspa̱ka, ka'a tse'e xma̱a̱tnayjávaja je̱
César, je̱ yakkutojkpa juu' ve'e nu̱yojk
je̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip! ¡e̱pya̱na pa̱n
pa̱ne'e napya̱a̱jmjup yakkutojkpa,
cho'oxpu̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ César!
13 Ku ve'e je̱ Pilato
du̱'amo̱tunajxy, van'it tse'e je̱ Jesús
du̱yakjapyítsumji je̱tse'e y'a̱jxtk
joma ve'e tyo̱kimpayo̱'o̱y. Gabata
tse'e yaktukxa̱a̱ja je̱ it je̱ hebreo
aaj. (Jidu̱'u̱m tse'e kya̱tsa̱pítsum
je̱ Gabata, Tsavimpa'kxy.) 14 Jado'k
xa̱a̱j tse'e kya'it je̱tse'e je̱ pascua
xa̱a̱j du̱'amaa'yadat, kujk xa̱a̱j
jo'ne'e vye'na, van'it tse'e je̱ Pilato
du̱nu̱u̱jmidi je̱ israeejlit jáyuda:
—¡U̱xyaja xa ve'e ya̱
myakkutojkpada!
15 Van'it tse'e ma̱kk vyaandinuva:
—¡Va'an du̱'a̱a̱'ku̱! ¡Va'an du̱'a̱a̱'ku̱!
¡Yakcruuzpé̱tu̱!
Je̱tse'e je̱ Pilato ña'mu̱xjidinuva:
—¿Tis, nyakjacryuuzpé̱tjup a̱ts ya̱'a̱
vine'e ya̱ myakkutojkpada?
Van'it tse'e je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsá̱n
y'atso̱o̱jvjidi:
—Ka'a xa a̱a̱tse'e viijnk yakkutojkpa
njayep, je̱ Césarji ve'e to'k.
16 Ku ve'e ve'em vyaandi, van'it
tse'e je̱ Pilato du̱tuujn juu' ve'e je̱
nu̱may jayu cho̱jktup, je̱tse'e je̱m
je̱ tyojpa kya̱'mda du̱pu̱u̱jm je̱ Jesús
je̱tse'e du̱yakcruuzpé̱ttat.

Ku je̱ Jesús cryuuzpejt

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

17 Van'it tse'e pyítsum je̱ Jesús,
je̱me'e je̱ cryuuz du̱paku̱'u̱,
je̱tse'e ñu̱jkx joma ve'e to'k je̱ it
juu' ve'e yaktukxa̱a̱jip Kuxútum,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ hebreo aaj
kya̱tsa̱pítsump Gólgota. 18 Je̱m tse'e
du̱yakcruuzpe̱jtti. Yakcruuzpe̱jttuva
tse'e janu̱me̱jtsk je̱ jayu, je̱ja
tse'e ita̱kujk je̱ Jesús du̱pa̱a̱mdi.
19 Yakjapya̱a̱jmju tse'e je̱ Pilato je̱m
cruz ko̱jm to'k je̱ jatyán juu' ve'e
du̱'ava'nip pa̱n ti ve'e kyuvejtp.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ: "Ya̱'a̱ xa ve'e je̱
Jesús, je̱ nazarétit jayu, je̱ Israeejlit
Jayu Yakkutojkpa." 20 Nu̱may tse'e
je̱ israeejlit jayu du̱'ixti je̱ jatyán,
ku̱x je̱ it joma ve'e du̱yakcruuzpe̱jtti
je̱ Jesús, myutá̱mipts je̱'e̱ ve'e
je̱ kajpu̱n je̱ts toojk je̱ ayookts je̱'e̱
ve'e ja'a: je̱ hebreo, je̱ griego, je̱ts
je̱ latín. 21 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit
tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱n du̱nu̱u̱jmidi je̱
Pilato:
—Kadi to'k aaj xyakjayja'aju̱:
"Je̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa";
ñojk'ó̱ye'e yakjayja'aju̱: "Ya̱'a̱ ve'e
vaan: A̱ts xa je̱'e̱ ve'e je̱ Israeejlit
Jayu Yakkutojkpa."
22 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pilato
y'atso̱o̱jvjidi:
—Juu' xa a̱tse'e tu̱nyakjayja'aju̱,
ja'anits je̱'e̱ ve'e tu̱tyáñ.
23 Ku ve'e je̱ tojpata̱jk
du̱yakcruuzpe̱jtti je̱ Jesús,
van'it tse'e je̱ vyit du̱yakva'kxti
maktaaxk viijn, ka̱kto'k viijn
tse'e tyukka̱daakjidi. Pya̱jktuva
tse'e je̱ vyitu̱pa'tk. Ka'ats je̱'e̱ ve'e
xyomyuka, to'k ta'akyji ve'e nu̱jom,
24 je̱'e̱ ka̱jx tse'e ñavyaajnjidi:
—Ka'a tse'e nka̱a̱'tsumdat,
ñojk'ó̱ye'e du̱nu̱koo'yimda je̱tse'e
n'íxumdat pa̱n pa̱ne'e tukka̱daakjup.
Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e
vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:

"Yakva'kxtu tse'e ats je nvit jetse'e
dunukoo'yidi ats je nvitupa'tk." Ax
ve'em tse'e dutoondi je tojpatajk.
25 Joma ve'e je Jesús je cryuuz,
jem tse'e vye'na je tyaak, jem tse'e
je tyaak je y'uts juu' ve'e tyak'ákip,
jem tse'e je Cleofas je ñuda'ax juu'
ve'e María duxaaj, jempa tse'e
je María Magdalena. 26 Ku ve'e
je Jesús du'ix jets jeja ve'e tyena je
tyaak maat je y'ixpajkpa juu' ve'e
ooy tyuntsojk, van'it tse'e dunuujmi
je tyaak:
—Nana, m'onukjávap ya'a ve'e.
27 Van'it tse'e dunuujmiva je
y'ixpajkpa:
—Mtaakjávap ya'a ve'e.
Van'it tse'e je ixpajkpa jem
tyak'ámam duyaktsuunini je Jesús
je tyaak.

Ku je Jesús y'oo'kni

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyojtsji,
ñuja'vinup tse'e je Jesús jets ta ve'e
tyonkuxju kyojtskúxju nujom jets
je'e kajxe'e jetse'e tyónjut juu' ve'e
vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp.
Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Taatsip ats.
29 Jem tse'e y'ijt to'k oo'y
je tsaaydum pa'ajk na'ook,
van'it tse'e duyakxoo'kti to'k je
tukna'oktaatsun maat je tsaaydum
pa'ajk na'ook, jetse'e dupaamdi
jem kapy jajm juu' ve'e hisopo
duxaaj. Van'it tse'e dutuk'atíjidi.
30 Kyuvajk tse'e je Jesús je
tsaaydum pa'ajk na'ook. Van'it
tse'e vyaajñ:
—Ta tse'e tyonkuxju kyojtskúxju.
Van'it tse'e vyiijntk jetse'e je
jya'vin tyukvaatsji.

Ku to'k je tojpa dukomjujt je Jesús je kyachupajk

31 Jado'k xaaj tse'e kya'it jetse'e
je pascua xaaj dupaa'tut. Ka'a tse'e
je israeejlit jayu dutsojkti jetse'e
je pooo'kxtkun xaaj jem cruz kajxm
je ñi'kxta je kyopkta tyánut pan
pan jatye'e cruuzpejttu, kux ooye'e
dutunnumaja je pooo'kxtkun xaaj
van'it. Je'e kajx tse'e je Pilato
dunuujmidi jetse'e dutukpava'anut
je tyojpatajk jetse'e dutajtat je
pyoojyta jetse'e jatyji y'ooo'ktat
pan pan jatye'e cruuzpejttu, ve'em
tse'e y'óyat jetse'e duyakkeektinit
je ñi'kxta je kyopkta. 32 Van'it tse'e
je tojpa ñajkxti jetse'e je pyoojy
dutajjidi numejtsk je jayu juu' ve'e
je Jesús myaatcruuzpejttu; ku
muto'k, van'it tse'e jado'k. 33 Ku ve'e
duvinkutámidi je Jesús, van'it tse'e
du'ixti jets távani je'e ve'e y'aa'k,
je'e kajx tse'e dukooo'ktajjidini je
pyoojy.
34 Nuto'k je tojpa juu' ve'e jem
ijttu, je'e tse'e dukomjojt je Jesús
je kyachupajk. Tun je'yji tse'e
pyítsum je nuu'pun jets je naaj.
35 Je jayu juu' ya'a ve'e du'ix, je'e
tse'e ya tuvakojtsun dupaamp je'e
kajx jetse'e ve'em je Jesucristo
xjaanchjávadat. Ni vinxupa ve'e
je taay dukamaada je tuvakojtsun
juu' je'e ve'e pyuump, ñuja'vipts
je'e ve'e oy jets tyúvam je'e ve'e juu'
ve'e jyaayp. 36 Je'e kajxts ya'a ve'e
ve'em jyajty jetse'e tyoojnji juu' ve'e
vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp:
"Ni to'ka ve'e je pyajk kyayaktájut."
37 Jem tse'e jado'k viijn je Kunuu'kx
Jatyán juu' ve'e vaamp: "Y'íxtapts
je'e ve'e juu' ve'e koojmjudu."

Ku je̱ Jesús ñaxta̱jki

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyo̱jtsji,
van'it tse'e je̱ José juu' ve'e
arimatéait jayu, je̱'e̱ tse'e du̱'amo̱tu
je̱ Pilato je̱tse'e yakjajtu̱xju̱t
je̱tse'e du̱yaktso̱o̱'nnit je̱ Jesús
je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk. Je̱ José, je̱
Jesuusts je̱'e̱ ve'e pyanu̱jkxp y'ijt.
O̱yam tse'e vye'ema, ka'a tse'e
ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji ku̱x cha̱'kipe'e
je̱ myu'israeejlit jáyuda. Yakjajtu̱xju
tse'e je̱ Pilato. Van'it tse'e je̱ José
y'a̱ts je̱tse'e du̱yaktso̱o̱'nni je̱ Jesús
je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk. 39 Nay ve'empa
tse'e je̱ Nicodemo, je̱'e̱ juu' ve'e o̱jts
du̱ma̱a̱tnakyá̱tsju̱ ko̱o̱'ts je̱ Jesús,
je̱'yvats je̱'e̱ ve'e ma̱a̱t toojk arroba
jo'n je̱ pa'ajk xoo'kpa, je̱ miirrats
je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ áloe muta̱ka.
40 Ax ve'em tse'e je̱ José ma̱a̱t je̱
Nicodemo je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
du̱tukvimpitti je̱ vit ma̱a̱t je̱ pa'ajk
xoo'kpa, ve'em ax jo'n du̱tonda je̱
israeejlit jáyuda ku ve'e je̱ y'o̱o̱'kpa
je̱ ñaxta̱jkin du̱'apa̱a̱mdu̱kada. 41 Je̱p
tse'e to'k je̱ ju̱'kx ku̱pu̱kam vye'na
ta̱mji joma ve'e du̱yakcruuzpe̱jtti je̱
Jesús. Je̱ja tse'e ju̱'kx ku̱pu̱kam ja̱a̱t
vye'na to'k je̱ nam o̱o̱'kpa jot joma
ve'e je̱ o̱o̱'kpa kyatá̱kana. 42 Je̱p
tse'e du̱pa̱a̱mdi je̱ Jesús je̱ ñi'kx
je̱ kyo̱pk ku̱x tá̱mani ve'e vye'na je̱
israeejlit jayu je̱ pyo̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱jta
je̱ts je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e ku ve'e ta̱mji
y'ijt je̱ o̱o̱'kpa jot.

Ku je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuva

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 Domingo tse'e vye'na,
muto'k xa̱a̱j je̱ semana,
je̱tse'e je̱ María Magdalena ñu̱jkx
tun ja̱pyji je̱m joma ve'e je̱ Jesús
ñaxta̱jki, ko̱o̱'ts jatyna tse'e vye'na,
van'it tse'e du̱'ix je̱ts yakke'ekani
ve'e vye'na je̱ tsaaj juu' ve'e
y'aka̱a̱jyjup je̱ jot. 2 Van'it tse'e
noomp ñu̱jkx joma ve'e vye̱'nada
je̱ Simón Pedro je̱ts je̱ ixpa̱jkpa juu'
ve'e je̱ Jesús o̱o̱y tyuntso̱jk, je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—¡Ta̱ xa ve'e du̱yakpítsumdini
je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱p jótup! ¡Ka'ats
a̱a̱tse'e nnu̱java pa̱n joma ve'e
tu̱du̱pa̱a̱mdini!
3 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ts jado'k je̱
ixpa̱jkpa noomp ña̱jkxti joma ve'e je̱
Jesús ñaxta̱jki. 4 Kijpx tse'e noomp
ña̱jkxti. Ax ma̱kk tse'e jave̱e̱'n
ñuujm jado'k je̱ ixpa̱jkpa je̱ts ni
ka'a ve'e je̱ Pedro, je̱tse'e too'va̱jkp
jye̱'y joma ve'e je̱ naxta̱jkin
it. 5 Van'it tse'e vyiijntk, je̱tse'e
kya̱k'ixi, je̱tse'e du̱'ix je̱ts je̱pe'e
je̱ vit pyu̱jkna. Ax ka'a tse'e tya̱jki.
6 Ku ve'e jye̱'y je̱ Simón Pedro,
van'it tse'e tya̱jki je̱p o̱o̱'kpa jótup;
y'íxpats je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱pe'e pyu̱jkna
je̱ vit juu' ve'e tyukvimpittu.
7 Van'it tse'e du̱'ixpa je̱ vit juu' ve'e
tyukvinmo̱jtstu je̱ Jesús je̱ kyuvajk.
Ka'a tse'e tyo'kmúka ma̱a̱t je̱ vit
juu' ve'e tyukvimpittu, apu̱k je̱'e̱
ve'e pu̱m vye'na axaa'ch. 8 Van'it
tse'e tya̱jkiva jado'k je̱ ixpa̱jkpa, je̱'e̱
juu' ve'e too'va̱jkp je̱'y joma ve'e je̱
naxta̱jkin it, je̱tse'e du̱'ix juu' ve'e
toojnju ko̱jtsju, je̱tse'e du̱jaanchja'vi.
9 Ka'anum tse'e du̱vinmó̱tuda
vye'na je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
vaamp je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuvat
ku ve'e a̱a̱'kani vye̱'nat. 10 Van'it
tse'e je̱ ixpa̱jkpa vyimpijttini joma
ve'e ñamyáyjada.

Ku jë Jesús ñaajknükë'xnatäjkiji jëja jë María Magdalena vyinkujk

(Mr. 16.9-11)

11 Ax yaaxp tse'e tyaajñ jë María
jëja öö'kpa jot aagui. Namvaate'e
ya'axy, van'it tse'e vyiijntk jëtse'e
kyäk'ixi jëp jótup. 12 Jëp tse'e
dü'ix nümëjtsk jë ángeles pöö'p
xäxta, jëja ve'e chäänada joma ve'e
jë Jesús jë ñi'kx jë kyöpk y'ijt, to'k
joma ve'e jë kyuvajk y'ijt, jëts jado'k
joma ve'e jë tyek y'ijt. 13 Jëtse'e jë
ángeles y'amötutüvijidi:
—¿Tyäjxse'e mya'axy?
Jëtse'e y'atsääjv:
—Jë'ë käjxse'e küxe'e jë Mäjä
Vintsän tüdüyaktsöö'ndini; ka'a
ätse'e nnüjava pän joma ve'e
tüdüpämda.
14 Köjtskäjxp tse'e vye'na ku ve'e
y'ixümpijt, van'it tse'e dü'ix jë Jesús,
ax ka'ats jë'ë ve'e dünüjava jëts
jë'ë jë'ë ve'e. 15 Van'it tse'e jë Jesús
y'amötutüviji:
—¿Tyäjxse'e mya'axy? ¿Päne'e
m'íxtip?
Ax jë'ë käjx tse'e küxe'e ve'em
jë María vyinmaajy jëts jë'ë jë'ë
ve'e juu' ve'e jë jü'kx küpükam
dükäyoop dükätoomp, jë'ë käjx
tse'e dünüüjmi:
—Pän mits xa ve'e öjts
tüxyaktsää'n, vaajnjikts äts to'k aaj
joma ve'e tüxpüm, jëts ätse'e näjkx
nyaktsöö'nnuva.
16 Van'it tse'e jë Jesús ñä'müxji:
—¡María!
Jëtse'e jë María y'ixümpijtnuva
jëtse'e dünüüjmi jë hebreo aaj:
—¡Raboni! (Ax jidü'üm
tse'e kyätsäpítsum jë Raboni,
Yak'ixpäjkpa.)
17 Jëtse'e jë Jesús ñä'müxji:
—Masö'ökü äts, küx ka'anum xa
ätse'e nvimpijtni joma ve'e äts jë
nTee'. Ax näjkxüts äts jë n'utsätäjk
xnääjmada: "Pëjtnup ätse'e joma
ve'e y'it äts jë nTee' jëts miits jë
mTee'da, äts jë nNte'yam jëts miits
jë mNte'yamda."
18 Ax ve'em tse'e jë María dütuujn
ax jo'n yaktukpavaajñ, öjts tse'e
düvaajnjada jë ixpäjkpatäjk jëts
tä ve'e dü'íxnuva jë Mäjä Vintsän,
jë'ë ve'e tukpavaajnju jëtse'e ve'em
dü'avánat.

Ku jë Jesús ñaajknükë'xnatäjkiji jëja jë y'ixpäjkpatäjk vyinkujkta

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Jë xääjjyam tse'e, muto'k xääj jë
semana, jë Jesús tyäjki joma ve'e jë
y'ixpäjkpatäjk ñay'amojkijidi jëtse'e
jëja jë'ë y'itäkujkta öjts ñapyümjü,
tso'opani tse'e jë it vye'na jëts
atuke'e jë täk'akä'ä düjayëpta
küx chä'kidupe'e jë myu'israeejlit
jáyuda. Van'it tse'e jë Jesús
dünüüjmi jë y'ixpäjkpatäjk:
—Jë öy jöot määt tse'e m'ijttinit.
20 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e dütuk'ixti mëjtsk jë kyä'äj
jëts jë kyach joma ve'e chaachi.
Xöojntktu tse'e jë ixpäjkpatäjk ku
ve'e dü'ixti jë Mäjä Vintsän. 21 Van'it
tse'e jë Jesús ñä'müxjidinuva:
—Jë öy jöot määt tse'e m'ijttinit.
Ve'em ax jo'n ätse'e jë nTee'
xkejx, nay ve'empats äts miitse'e
nkëjxtuva.
22 Van'it tse'e ñüpiixtkijidi jëtse'e
jyaa'knä'müxjidi:
—Jayëpta jëm mja'vin käjxmda
jë Espíritu Santo. 23 Pän mvaandup
xa ve'e jëts mee'kxe'e jë jayu jë

tyo̱kin, mee'kx tse'e y'it; ax pa̱n
mvaandup tse'e je̱ts ka'a ve'e je̱
jayu tyo̱kinmee'kxa, ka'ats je̱'e̱ ve'e
tyo̱kinmee'kxa y'it.

Ku je̱ Tomás du̱'ix je̱ Maja̱ Vintsá̱n ku ve'e ta̱vani jyoojntykpa̱jknuva vye'na

24 Ax je̱ Tomás, Xeen Onu̱kts
je̱'e̱ ve'e yaktij y'ijt, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e nu̱to'k je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e
nu̱makme̱jtsk ijttu, ka'ijtpts je̱'e̱ ve'e
vye'na ma̱a̱t je̱ myu'ixpa̱jkpata̱jk
ku ve'e je̱ Jesús ñu̱je̱'yjidi. 25 U̱x'o̱o̱k
tse'e je̱ viijnk ixpa̱jkpa ña̱'mu̱xjidi:
—Ta̱ xa a̱a̱tse'e n'íxnuva je̱ Maja̱
Vintsá̱n.
Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Tomás
y'atso̱o̱jvjidi:
—Ka'a xa a̱tse'e njaanchjáva.
Kuunum a̱tse'e n'íxu̱t me̱jtsk
ado'om je̱ kya̱'a̱j juu' ve'e je̱ clavos
yakxa̱'a̱jkiju, je̱ts a̱tse'e ya̱ nka̱'óno̱k
n'akoo'pat joma ve'e je̱ clavos
du̱yakjujt, je̱ts a̱tse'e nyaktá̱kat ya̱
nka̱'a̱j je̱p kyachu̱pajk akujkp joma
ve'e xya̱'a̱jki, van'ítnumts a̱tse'e
njaanchjávat —jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ.
26 Kutoodojtu̱k xa̱a̱j tse'e je̱
ixpa̱jkpata̱jk ñay'amojkijidinuva joma
ve'e to'k je̱ ta̱jk. Je̱p tse'e vye'niva
je̱ Tomás. Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki,
jah'atúkame'e vye'na je̱ ta̱k'aka̱'a̱da,
je̱tse'e je̱ja je̱'e̱ y'ita̱kujkta ñapya̱a̱jmji.
Van'it tse'e vyaajñ:
—Je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t tse'e m'ijttinit.
27 Van'it tse'e je̱ Tomás du̱nu̱u̱jmi:
—Akoo'pa yaja je̱ mka̱'óno̱k
je̱ts ixu̱ a̱ts ya̱ nka̱'a̱j; yakta̱ka je̱
mka̱'a̱j yap a̱ts nkachu̱pajk akujkp
joma a̱tse'e nxa̱'a̱jki. Kadi ma̱kk je̱
mkuvajk xpu̱m, kadi xkajaanchjáva
je̱ts joojntykpa̱jknuva a̱tse'e,
jaanchjáva ve'e.

28 Van'it tse'e je̱ Tomás y'atso̱o̱jvji:
—¡A̱ts je̱ nMaja̱ Vintsá̱n! ¡A̱ts je̱
nNte'yam!
29 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Tomás, ¿mjaanchja'vipe'e u̱xyam
je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e tu̱x'ix? Xo̱o̱n
xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e
xjaanchja'vidup ó̱yam a̱ts je̱'e̱ ve'e
xka'ixti.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e ya̱ na̱k yakjaajy

30 Jyaa'ktoon tse'e je̱ Jesús may je̱
mújit nu̱ja'vin je̱ja je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
vyinkujkta juu' ve'e yaja kayakjaayp;
31 ax juu' tse'e yaja ja'ani, je̱'e̱ ka̱jx
xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xjaanchjávadat
je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k je̱'e̱ ve'e je̱
Jesús, je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, ve'em
tse'e xjaye̱jptinit je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱'e̱ ka̱jx ku je̱'e̱
ve'e xjaanchjávada.

Ku je̱ Jesús ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja nu̱vuxtojtu̱k je̱ y'ixpa̱jkpa vyinkujkta

21 Ku ve'e je̱ it ñajxy,
van'it tse'e je̱ Jesús
ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijinuva joma
ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ja maja̱
na̱'aka̱ya pa'ayi juu' ve'e Tiberias
du̱xa̱a̱j. Jidu̱'u̱m tse'e du̱tuujn. 2 Je̱m
tse'e vye̱'nada je̱ Simón Pedro, je̱
Tomás juu' ve'e tyijtup Xeen Onu̱k,
je̱ Natanael juu' ve'e je̱ canaajit,
galiléait jayu je̱'e̱ ve'e, je̱mpa tse'e je̱
Zebedeo je̱ y'óno̱kta je̱ts janu̱me̱jtsk
je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpada. 3 Van'it
tse'e je̱ Simón Pedro ña̱'mu̱xjidi:
—Na̱jkxu̱ a̱ts je̱ ajkx du̱ma'akyu̱.
Je̱tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—Nma̱a̱dap a̱a̱ts mitse'e.
Na̱jkxtu tse'e je̱tse'e je̱m barco
jo̱o̱tm tya̱jkidi. Tsonaxye'e

dujamaakti, ax ni vinxupa tse'e
dukapajkti. 4 Ku ve'e jyajviijv,
jeja tse'e napa'ayi je Jesús tyena
vye'na, ax ka'a tse'e dunujávada je
y'ixpajkpatajk jets je Jesús je'e ve'e.
5 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Mexta, ¿ka'a ve'e ti ajkx
tuxpakta?
Jetse'e y'atsoojvjidi:
—Ni vinxúpase'e.
6 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Vajta je mxuum jeja barco
aka'yun pa'ayi jetse'e je ajkx
xpáktat.
Ku ve'e ve'em dutoondi,
ka'a tse'e y'uk'o'yixjidini
vintso ve'e duyakpítsumdat je
tyuk'ajkx'amaakin xuumda kux
jepe'e ooy je ajkx tutyuntáñ. 7 Van'it
tse'e je ixpajkpa juu' ve'e je Jesús
ooy tyuntsojk, je'e tse'e dunuujmi
je Pedro:
—¡Je Maja Vintsán xa ya'a!
Ku ve'e du'amotunajxy je Pedro
jets je Maja Vintsán je'e ve'e,
van'it tse'e dupuujm je vyitani'kx,
kux yakkeeke'e je vyit, jetse'e
y'ayejtsi jep najaatp. 8 Je viijnk
ixpajkpada tse'e je'ydu jeja napa'ayi
je barco maat jetse'e dupavaa'ndi
je tyuk'ajkx'amaakin xuum,
va'ajts ojtsts je'e ve'e je ajkx maat.
Je'e kajx tse'e dupavaa'nda kux
vujxtkupxuk majk xajtuk jo'nji ve'e
dumujékumada je napaa'v. 9 Ku ve'e
jeja naxkujx jye'ydi, van'it tse'e
dupaatti je ju'u juu' ve'e je jaajn
dumaat, jetse'e jeñi'kxm to'k je ajkx
jets je tsapkaaky. 10 Jetse'e je Jesús
ña'muxjidi:
—Yakminda oyvinxupa je ajkx juu'
ve'e tuxma'akta.

11 Jetse'e je Simón Pedro
tyajki jem barco jootm jetse'e
dupavuu'n jeja napa'ayi paat je
tyuk'ajkx'amaakin xuum juu' ve'e
ojts je mújit ajkx maat. Mókupx
javujxtkupxuk maktoojk tse'e je
ajkx y'ijt. Oyam tse'e ooy tyunmaya,
ka'a tse'e je xyuum myupojti.
12 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Minu m'ajópada.
Ax ni pana tse'e juu' ve'e je
y'ixpajkpatajk kyanayja'viji jetse'e
du'amotutúvat pan pan je'e ve'e,
kux ñuja'vidupe'e jets je Maja
Vintsán je'e ve'e. 13 Van'it tse'e
je Jesús vyinkutámijidi, jetse'e
dukaajn je tsapkaaky, jetse'e
dumooydi; ve'em tse'e dutoompa
maat je ajkx.
14 Ya'ats je'e ve'e mutoojk
nax ku ve'e je Jesús
ñaajknuke'xnatajkijinuva jeja je
y'ixpajkpatajk vyinkujkta ku ve'e
távani y'uk'aa'k vye'na jetse'e
jyoojntykpajknuva.

Ku je Jesús dumaatnakyojtsji je Simón Pedro

15 Ta tse'e y'ajópada vye'na, van'it
tse'e je Jesús du'amotutuvi je Simón
Pedro:
—Simón, je Jonás je myajntk,
¿xtsojkp atse'e nuyojk jets ka'a ve'e
ya'ada?
Jetse'e je Pedro y'atsoojvji:
—Ve'em, Maja Vintsán,
mnuja'vinup xa mitse'e jets ntsajkp
ats mitse'e.
Jetse'e je Jesús ña'muxji:
—Ix'itu tse'e ats je njayu, ve'em ax
jo'n je carnero vinténiva du'ix'it je
kyarneeroda.

16 Van'it tse'e mumẹjtsk nax jẹ
Jesús y'amọtutṹvijinuva:
—Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk,
¿xtsọjkp ạtse'e?
Jẹtse'e jẹ Pedro y'atsọọjvjinuva:
—Ve'em, Majạ Vintsạ́n,
mnụja'vinup xa mitse'e jẹts ntsạjkp
ạts mitse'e.
Van'it tse'e ñạ'mụxjinuva:
—Ix'itụ tse'e ạts jẹ njayu, ve'em ax
jo'n jẹ carnero vinténiva dụ'ix'it jẹ
kyarneeroda.
17 Van'it tse'e mutoojk nax jẹ
Pedro yak'amọtutṹvinuva:
—Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk,
¿xtsọjkp ạtse'e?
Van'it tse'e jẹ Pedro
chaachvinmapyạjkni jẹ'ẹ kạjx ku
ve'e y'amọtutṹviji mutoojk nax pạn
tsọjkjupe'e, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Majạ Vintsạ́n, nụjom xa
mitse'e juu' xnụja'vikṹx,
mnụja'vinupts mitse'e jẹts ntsạjkp
ạts mitse'e.
Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjinuva:
—Ix'itụ tse'e ạts jẹ njayu, ve'em
ax jo'n jẹ carnero vinténiva dụ'ix'it
jẹ kyarneeroda. 18 Tyṹvam xa
ạts mitse'e nnụụjma, vaampam
ạtse'e, ku ve'e mvajụtyạjki,
mnaxyọjxjup tse'e y'ijt jẹtse'e
mnụjkx pạn joma ve'e xtsạk; ax
ku tse'e mmạj'ónụkinit, m'axájap
tse'e jẹtse'e jẹ viijnk jayu mxọ́xjụt
jẹtse'e myaknạjkxjụt joma ve'e
mkanạjkxuva'añ.
19 Ku ve'e ve'em vyaajñ, jẹ'ẹ tse'e
jẹ Jesús y'ava'ni pạn vintsọ ve'e
jẹ Pedro jẹ Nte'yam jẹ myạjin jẹ
jyaanchin dụyaknụkẹ'xnatạ́kat ku
ve'e y'ọọ'knit. Van'it tse'e jẹ Jesús
jyaa'kvaajñ:
—¡Pamiinni ạts!

Jẹ ixpạjkpa juu' ve'e
jẹ Jesús ọọy tyuntsọjk

20 Ku ve'e jẹ Pedro y'ixụmpijt,
van'it tse'e dụ'ix jẹts jẹpe'e
pyamẹ́tsjada jẹ ixpạjkpa juu' ve'e
jẹ Jesús ọọy tyuntsọjk, nay jẹ'ẹjyam
juu' ve'e namyạj'ạạ'kpẹjtju jẹja
jẹ Jesús kyakụviijn van'it ku ve'e
y'a'óxidi jẹtse'e dụ'amọtutụvi pạn
pạn jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e pạ́mjup jẹm jẹ
jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup.
21 Ku ve'e jẹ Pedro y'ixji, van'it tse'e
dụ'amọtutụvi jẹ Jesús:
—Majạ Vintsạ́n, jẹts yạ'ạ, ¿tits yạ'ạ
ve'e játjup náxjup?
22 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Pạn ntsạjkpts ạtse'e jẹtse'e
jyoojntykat van'it paat ku ạtse'e
nmiinnuvat, ¿tits mits jẹ'ẹ ve'e?,
pamiinni ạts mits.
23 Van'it tse'e yakkọjts'ukvaajñ jẹja
uts ajch jẹts uts tsạ'ạ akujk jẹts ka'a
ve'e y'ọọ'kụt jẹ ixpạjkpa juu' ve'e
jẹ Pedro jẹ Jesús y'amọtutụvi pạn ti
ve'e játjup náxjup. Ax jẹ Jesús, ka'ats
jẹ'ẹ ve'e dụnụụjmi jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e
y'ọọ'kụt; jidụ'ụme'e dụnụụjmi: "Pạn
ntsạjkpts ạtse'e jẹtse'e jyoojntykat
van'it paat ku ạtse'e nmiinnuvat,
¿tits mits jẹ'ẹ ve'e?"
24 Ax nmụja'vinupts ạạtse'e jẹts
tyṹvam jẹ'ẹ ve'e jẹ tụvạkọjtsụn juu'
ve'e pyụụmp jẹ ixpạjkpa juu' ve'e jẹ
Jesús ọọy tyuntsọjk.
25 Jẹja xa ve'e may viijn juu'
jatye'e jẹ Jesús tyoon kyọjts juu'
ve'e kayakjaay yap nạk kụjxp. Pạn
kụyakjavyẹjtkṹx tse'e to'k viijn
jado'k viijn, nnasja'vipts ạtse'e jẹts
ka'a ve'e kụñụpaadi yạ naxviijnit it
jẹtse'e kụyakjavyẹjtkṹx nụjom juu'
jatye'e tyoon kyọjts.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'kxtk je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook

Ku je̱ Jesucristo vyaajñ je̱ts mínupe'e je̱ Espíritu Santo

1 Ñu̱ma̱jiva Teófilo, je̱ muto'k na̱k juu' a̱ts mitse'e ntuknu̱ja'yi, je̱mts a̱tse'e njavye̱jtku̱jx nu̱jom juu' jatye'e je̱ Jesús tyon'ukvaan je̱ts juu' jatye'e je̱ jayu tyukyak'ixpa̱jk'ukvaan. [2]Ve'em tse'e du̱ton'ukvaajñ du̱ko̱jts'ukvaajñ van'it paat ku ve'e chajpe̱jtni, je̱ Espíritu Santo tse'e puta̱jkijup vye'na namvaate'e du̱tuk'ix pa̱n ti ve'e tyóndap kyó̱tstap je̱ kyuká̱tsivata̱jk juu' ve'e vyinko̱o̱n. [3]Ku ve'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kjini, van'it tse'e jyoojntykpa̱jknuva je̱tse'e va'ajts ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji may nax, ñu̱ja'vidinup tse'e je̱ jayu juu' ve'e íxju̱du mó̱tuju̱du je̱ts joojntykip je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. Vu̱jxtkupx xa̱a̱j tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱tse'e du̱tukmuko̱jtsti vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.

[4]Je̱mna tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱dada vye'na ku ve'e ña̱'mu̱xjidi:

—Ka'a ve'e yaja Jerusalén mpítsumdat, yaja tse'e x'a'íxtat ku ve'e je̱ Dios Tee' je̱ vyaandu̱k du̱kutyónu̱t, ve'em ax jo'n x'amo̱tunajxti ku a̱ts miitse'e nvaajnjidi. [5]Tyú̱vam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ tsoxk na̱a̱j ve'e je̱ Juan je̱ jayu tyukyaknapeje̱t, ax ve̱e̱'nji tse'e ya̱ it ñáxu̱t, van'itts a̱tse'e je̱m mja'vin ka̱jxmda ntukyaknapéttat je̱ Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ vyaandu̱k du̱yaktaajñ.

Ku je̱ Jesús chajpe̱jtni

[6]Ku ve'e je̱m je̱ Jesús du̱ma̱a̱tve̱'nada, van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:

—Maja̱ Vintsa̱n, ¿myakvimpijtnuvape'e u̱xyam je̱ israeejlit jayu je̱ kyutojku̱n?

[7]Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ka'a xa miitse'e mtukka̱da'akjada je̱tse'e xnu̱jávadat pa̱n vin'ite'e je̱ Dios Tee' nupa̱a̱mdu̱ka du̱jayep je̱tse'e juu' du̱tónu̱t; [8]ax mjayéptap tse'e je̱ ma̱kkin ku ve'e je̱ Espíritu Santo mnu̱ka̱da'akjadat, van'it tse'e je̱ nu̱may jayu xvaajnjadat je̱ts pa̱n a̱tse'e. Yaja ve'e jerusaleenit kyajpu̱n ku̱jx du̱'ukva'anu̱t, van'it tse'e nu̱jom yaja judéait y'it ja̱a̱t, je̱m samaariait y'it jo̱o̱tm, je̱ts nu̱jom vinxu̱p to'k it to'k naxviijn.

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

9 Ku ve'e kyojtskujx, van'it tse'e
je Jesús pyatajkini jetse'e ñajkxni
jem tsapjootm. Íxjudu tse'e je
y'ixpajkpatajk. Van'it tse'e to'k pak
je vínuts myejts jetse'e je Jesús
duyo'tsni, ve'em tse'e du'ixtókidini.
10 Jemna tse'e pyat'ixta vye'na
je y'ixpajkpatajk, van'it tse'e
tun to'mayji numejtsk je ángeles
pyaa'ténijidi poo'p xaxta, 11 jetse'e
jidu'um ña'muxjidi:
—Galiléait jáyuda, ¿tise'e
mtumpat'íxtup jem tsajm tsov? Ya
Jesús, juu' ve'e uxyam tuchajpét,
ya'ajyam tse'e miinnuvap jado'k nax
ax jo'n uxyam tux'ixta tuchajpét.

Ku je Matías je Judas dukuteni

12 Van'it tse'e je kukatsivatajk
choo'ndi joma ve'e je Olivos Kopk
jetse'e vyimpijttinuva jem Jerusalén,
ni ka'ajyji kojkm legua dumujékuma
je kajpun. 13 Ku ve'e jye'ydi jem
kajpun kajxm, van'it tse'e pyejtti jep
mumejtsk nukavyet kujxp joma ve'e
tutyanda vye'na. Jeme'e vye'nada je
Pedro jets je Santiago, je Juan jets
je Andrés, je Felipe jets je Tomás, je
Bartolomé jets je Mateo, je Santiago
juu' ve'e je Alfeo je myajntk, je
Simón juu' ve'e je cananista partido
dumaat y'ijt, jets je Judas juu' ve'e
je Santiago je y'ónuk. 14 Nujomts
je'e ve'e ijtp ñay'amókajada jetse'e
chapkotsta. Je'e maatta tse'e je
Jesús je y'utsatajk jets je María juu'
ve'e je Jesús je tyaak. Jempa tse'e je
viijnk ta'axtajkta.
15 Tsapkojtsp jets to'k muk tse'e
y'ijtti, van'it tse'e je Pedro tyeni jeja
jaanchja'vivatajk akujk, numókupx
ja'ii'px jo'n tse'e vye'nada, jetse'e
vyaajñ:

16 —Utsta ajchta utsta tsa'ada, tun
vinkopk je'e ve'e jetse'e tyónjut
juu' ve'e jep Kunuu'kx Jatyán
kujxp ijtp, je'e juu' ve'e je Espíritu
Santo je David tyukkojtsnajx, je'ets
je'e ve'e juu' ve'e y'ava'ni je Judas
kajx, je'e juu' ve'e je jayu duvovje'y
jetse'e je Jesús dumátstat. 17 Uu'm
maatts je'e ve'e y'ijt je Judas,
ntukmaatjayejpumduts uu'm je'e
ve'e ya toonk. 18 (Ax je meen juu'
ve'e pyajk je kyo'oy to'nun kajx, je'e
tse'e yaktukjooy to'k viijn je naax.
Je Judas tse'e naxkadaak jetse'e je
tyiints pyajva'kxy jetse'e pyítsumni
je jyoot je myee'ts. 19 Ax nujom
tse'e dunuja'vidi juu' ve'e tsuunidup
jem Jerusalén, je'e kajxts je'e ve'e
yaktukxaaji je naax juu' ve'e
yakjooy Acéldama, je jerusaleenit
ayookts je'e ve'e. Nuu'pun Naaxts
je'e ve'e kyatsapítsum.) 20 Ax ve'em
tse'e tyoojnji juu' ve'e jep Salmo
kujxp vaamp jidu'um:
Va'an je tyajk dutañu tukva'ajts,
ni pana ve'e jem kyatsaanat.
Vaampap tse'e jidu'um:
Va'ane'e viijnk dukuténaja
dukutsuunaja.
Jidu'um tse'e vya'añ.
21 'Ax ve'em tse'e, jeja xa ve'e
uu'm maatta je yaa'tyajkta juu' ve'e
tuy'it uu'm maatta nujom vinxupe'e
je Maja Vintsán Jesús ñajxy tyajki
uu'm maatta 22 van'ítani ku ve'e
je Juan je Jesús duyaknapejt
jets van'it paat ku ve'e je Jesús
chajpejtni. Tun vinkopkts je'e
ve'e jetse'e nuto'k je yaa'tyajk
mpa'mumdat juu' ve'e du'ix je Jesús
ku ve'e távani jyoojntykpajknuva
vye'na, je'e tse'e je tuvakojtsun
dupámup jets ve'emam je'e ve'e.

23 Van'it tse'e dupaamdi numejtsk
jetse'e to'k yakvinkónut: je José
juu' ve'e Barsabás yaktukxaajivap,
yaktijpap tse'e Justo, jets je Matías.
24 Van'it tse'e jidu'um chapkojtsti:
—Maja Vintsán, m'ixkujxp
mnuja'vikujxp xa mitse'e nujom
je jayu je jyoot je jya'vin jets je
vyinma'yun, tuk'ixu aats to'k aaj
pan pan mitse'e mvinkoon juu' ve'e
ya numejtskta 25 jetse'e dutónut je
kukátsiva toonk juu' ve'e je Judas
myasooknu je tyokin kajx jetse'e
ñajkxni joma ve'e tyukkada'akyju —
jidu'um tse'e chapkojtsti.
26 Van'it tse'e je suerte dutoondi
jetse'e dunujávadat pan pane'e
tukkada'akjup. Ax je Matías
tse'e ojts tyukkada'akyju. Van'it
tse'e yaktukmupa'midini maat je
numakto'k kukátsivada.

Ku je Espíritu Santo kyadaaky

2 Ax ku tse'e dupaaty je
pentecostés xaaj, jem tse'e
vye'nada nujom je jaanchja'vivatajk
to'k ka'ajyji amókada. 2 Van'it
tse'e tun to'mayji du'amotunajxti
kyada'aky jem tsapjootm tsov ax
jo'n je makk poj y'amu'u, jetse'e
je tajk duyaktuknojkikujx joma
ve'e vye'nada. 3 Jetse'e yak'íxjidi
je jan'ayee'nst jo'n juu' ve'e
naxkadaak jem kyuvajkmda nuto'k
nuto'k. 4 Van'it tse'e je Espíritu
Santo je makkin jets je vinma'yun
myoojyjidi anañujoma pan pan
jatye'e jem ve'nidup jetse'e
dutóndat juu' ve'e je Nte'yam
chajkp, kyojtstu tse'e je ayook juu'
ve'e kyavinmótudup, ve'em ax jo'n
je Espíritu Santo myo'ojada jetse'e
dukótstat.

5 Jem tse'e Jerusalén vye'nada
je israeejlit jáyuda juu' ve'e
je'ydu xaajiva, jetse'e je Nte'yam
duvinjávadat duvintsa'agadat; may
viijn tse'e je kajpun joma ve'e choo'ndi.
6 Ku ve'e du'amotunajxti juu' ve'e
mótup ax jo'n je makk poj y'amu'u,
van'it tse'e ñay'amojkijidi. Atuva atoki
tse'e je numay jayu tyuntankajxti
kux je y'aajam je y'ayookame'e
y'amotunajxtu to'k jado'k ku ve'e
yakmukojtsti. 7 Atuva atoki tse'e
tyuntaandi jetse'e ñavyaajnjidi:
—¿Tis, ka je galiléait jáyuvap
ya'a vine'eda juu' ve'e uxyam
kojtstup? 8 ¿Vintsose'e y'oya jetse'e
n'amotunajxumda kakje'e ya
n'aajamda ya n'ayookamda? 9 Jeja
xa ve'e yaja juu' ve'e tsoo'ndu jem
paartiait jets médiait y'it jootmda,
jem Elam jets jem Mesopotamia, jem
Judea jets jem Capadocia, jem Ponto
jets jem Asia, 10 jem Frigia jets jem
Panfilia, jem Egipto jets juu' ve'e
tsuunidup jem áfricait y'it jootm
juu' ve'e najxp javee'n jem Cirene.
Jéjadava tse'e je israeejlit jáyuda
jets je jayu juu' ve'e je israeejlit
je jyaanchja'vin dupanajkxtup
juu' ve'e jem Roma tsoo'ndu. 11 Nay
jéjadava tse'e juu' ve'e tsoo'nduva
jem Creta jets jem Arabia. Ax nujom
tse'e n'amotunajxumda ya n'avintso
aajamda ya n'avintso ayookamda juu'
ve'e xtukmukojtsumdup je Nte'yam je
myajin.
12 Atuva atoki tse'e tyuntankajxti,
ka'a tse'e du'ukmutaayvaattini
vintso ve'e jyátukadat. Jidu'um
tse'e ñay'amotutúvajada vimpit atuj:
—¿Tis ya'a vine'e tyijp? —nay
ve'empa— ¿Tis ya'a vine'e
ñukajtsp?

13 Ax jëmpa tse'e juu' ve'e
dënëxiiktu dëtukxiiktu jë
jaanchja'vivatëjk. Jidë'ëm tse'e
vyaandi:
—Mookjëdup xa yë'ë ve'e. Të xa
yë'ë ve'e dë'oknaxta jë tsaaydum
pa'ajk nëëj.

Juu' ve'e jë Pedro vyaajnjidu jë jayu

14 Van'it tse'e jë Pedro tyeni
mëët jë viijnk kukátsivada juu'
ve'e nëmakto'k ijttu, jëtse'e mëkk
dëmukëjts jë jayu. Jidë'ëm tse'e
vyaajñ:
—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda,
nëjom pën pën jatye'e yájada
Jerusalén, amëtunaxta ëy juu'
ëtse'e nkëtsuvaampy. 15 Ka'a xa yë'ë
ve'e myo'okjada ax jo'n miitse'e
mvinmayda, ajëpum xëëjnume'e
ëxyam. 16 Yë'ë juu' ve'e ëxyam
toojnjup këjtsjup, yë'ëts jë'ë ve'e
juu' ve'e jë Nte'yam jë y'ayook
këjtsnajxpa Joel jyaay jëp Kunuu'kx
Jatyán këjxp. Jidë'ëm tse'e dëjaajy:
17 Vaamp xa ve'e jë Nte'yam:
"Ku ve'e tyáminit jë itëkëx,
mpámupts ëtse'e jëm jya'vin
këjxmda jë n'Espíritu nëjom
jë jayu juu' ve'e to'k it to'k
naxviijn tsëënidup,
kyëjtsnáxtap tse'e ëts jë n'ayook
jë mmajntktëjkta jëts jë
mnëëxtëjkta,
nyak'íxtapts ëtse'e juu' ëtse'e
ntsëjkp jë mmuutskit ónëkta,
kuma'ajtap tse'e jë mmújit
jáyuda.
18 Mpámupts ëtse'e jëm jya'vin
këjxmda jë n'Espíritu pën
pën jaty ëtse'e xmutoondup
xmupëjktup,
jë yaa'tyëjk jëts jë të'ëxtëjk,
jëtse'e dëkëjtsnáxtat ëts jë
n'ayook.
19 Nyakjéjapts ëtse'e jëm tsajviinm
juu' jatye'e yaktuk'atúvap,
mpámupts ëtse'e jë nëja'vin jëm
naxviinm:
jë nëë'pën jëts jë jëëjn, jëts ëëy
jë jëk.
20 Vinkëë'tsinup tse'e jë aampa
xëëj,
jëtse'e nëë'pën jo'n jë aampa
pë'ë cháptsinit,
ka'ana ve'e dëpaa'ty vyë'nat jë
xëëj ku ve'e jë Mëjë Vintsán
kyëdaaknit,
jë xëëj juu' ve'e dënëmájap
jëtse'e dënëvinkópkat.
21 Nëjom tse'e pën pën
jatye'e jë Mëjë Vintsán
dëjaanchja'vidup,
jë'ë tse'e tsë'ëktap."
Jidë'ëm tse'e jë Kunuu'kx Jatyán
vya'añ.
22 Van'it tse'e jë Pedro jyaa'kvaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda,
amëtunaxta yë ayook. Ëy miitse'e
xnëjávada jë mëjin jëts jë mújit
atëva jëts jë mújit nëja'vin juu' ve'e
jëja miits mvinkujkta jë Nte'yam
jë kyutojkën këjx tyoon jë Jesús,
jë nazarétit jayu. 23 Jë Nte'yam
tse'e dënëpëëjmtki juu' ve'e
jë Jesús játjup náxjup, ñëja'vits
jë'ë ve'e jëts yakpámup jë'ë ve'e
jëm jë jayu kyë'm juu' ve'e
tso'oxpëjkjëdup. Miits xa jë'ë ve'e
myakjay'ëë'kjëdu. Kë'ëy jáyuts jë'ë
ve'eda juu' ve'e yakcruuzpëjtjëdu.
Jë'ë tse'e tyoondu juu' miitse'e
mtsëjktu. 24 Ax jë Nte'yamts jë'ë
ve'e dëyakjoojntykpëjknuva, jë
ëë'këne'e tuknëvaatsjinu, këx ka'a
ve'e jë ëë'kën jë kutojkën dëjayep

jëtse'e ëë'k dütunyaktánüt. 25 Ve'em
xa jë'ë ve'e ax jo'n jüjpani jë David
dükötsnajxy jë Jesús jë y'ayook.
Jidü'üm tse'e vyaajñ:
Nxë'ma'íxp ëtse'e jë Majë
Vintsán jëja ëts nvinkujk,
jë'ë mëëtts ëtse'e n'it,
ve'emts ëtse'e nkativinmay,
26 jë'ë kajx tse'e xyööndük ëts
yë njööt yë nja'vin jëts
ëts mitse'e nyakmëja
nyakjaancha.
Jë'ë kajxts ëtse'e to'k jööt n'it,
kük óyam ëtse'e n'öö'küt,
joojntykpajknuvapts ëtse'e.
27 Ka'ats mitse'e ëts yë njööt yë
nja'vin xmasö'öküt jëm jë
öö'kün kyë'm,
ka'a ve'e xyakjajtpat jëtse'e
mya'atüt ëts yë nni'kx yë
nköpk, ëts, mits jë mVa'ajts
Jayu.
28 Xtuk'ix ëts mitse'e jë too' juu'
ëtse'e nyö'öyup jëts ëtse'e
xë'ma kajx njoojntykinit,
xyakxööndükupts ëts mitse'e ku
ëtse'e n'ijtnit mits mëët.
Jidü'üm tse'e jë David dükötsnajxy
jë Jesús jë y'ayook.
29 'Nmu'israeejlit jáyuda, va'ajts
xa ve'e nnüja'vimda jëts öö'ke'e
jë nüjpit jáyuvamda David,
jëtse'e ñaxtajkini, kük jëëna ve'e
jë it joma ve'e ñaxtajki. 30 Ax jë
David, jë Nte'yam jë y'ayookts
jë'ë ve'e kyötsnajx, ñüja'vits jë'ë
ve'e jëts tukvinva'niju jë'ë ve'e
jë Nte'yam jëts to'ke'e jë chaan
jë kyööj kyuténajat kyutsëënajat,
jë'ëts jë'ë ve'e jë Cristo, juu' ve'e
düyakkutojkjap jë Nte'yam
jë jyayu ve'em ax jo'n jë David
düyakkutojkji jë nüjpit jáyuvamda.
31 Y'ixts jë'ë ve'e jë David jëts
joojntykpajknuvape'e jë Cristo,
ve'eme'e vyaajñ jëts ka'a ve'e jë
Cristo jë jyööt jë jya'vin tyuntánüt
jëm jë öö'kün kyë'm jëts ka'a
ve'e jë ñi'kx jë kyöpk mya'atüt.
32 Ax jë Cristo, jë Jesuusjyamts
jë'ë ve'e. Jë Nte'yamts jë'ë ve'e
düyakjoojntykpajknuva. Jë'ëts
ëëtse'e mpüump jë tüvakötsün jëts
n'ix ëëts jë'ë ve'e ku ve'e távani
jyoojntykpajknuva vye'na. 33 Ax jë
Nte'yamts jë'ë ve'e tuknümájijinu
jëja y'aka'yün pa'ayi, jëtse'e
dümööyni jë kutojkün jëtse'e
dükéxüt jë Espíritu Santo, ve'em
ax jo'n jë Nte'yam tyukvinva'niji.
Ax nüjomts yë'ë ve'e juu' ve'e
tüx'ixta tüx'amötunaxta, jë Espíritu
Saantots yë'ë ve'e düyakjéjip. 34 Ka
jë Daviijape'e tsajpejt. Jidü'üme'e
viinm vyaajñ:
Jë Nte'yam xa ve'e dünüujmi ëts
jë nMajë Vintsán:
"Ajxtükü yaja ëts n'aka'yün
pa'ayi 35 namvaat ëtse'e
nyakvintókida pën pën jatye'e
mtso'oxpajkjüdup."
Jidü'üm tse'e jë David dü'ava'ni juu'
ve'e jë Nte'yam kyöjts.
36 'Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda,
ve'em xa ve'e dütsëk jëtse'e
va'ajts xnüjávadat jëts jë Jesús,
juu' ve'e myakjacryuuzpejtjüdu,
jë'ejyam tse'e jë Nte'yam pyëëm
Majë Vintsán, jë Cristo, juu' ve'e
vyinköön jëtse'e yakkutojknit.
37 Ku ve'e dü'amötunajxti, van'it
tse'e ñatyukja'vijidi jë työkin jëtse'e
dü'amötutúvidi jë Pedro mëët jë
myukukëtsivatajk:
—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tis
ëëtse'e ntónup?

38 Van'it tse'e je̱ Pedro
y'atso̱o̱jvjidi:
—Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini
je̱ mko̱'o̱y joojntykinda, van'it
tse'e mna̱pétta̱t je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e
nu̱java tyánu̱t je̱ts je̱ Jesucristo
ve'e mpana̱jkxuvaandup, ve'em
tse'e myakto̱kinme̱e̱'kxtat je̱tse'e
tyá̱kat je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱
Espíritu Santo. 39 Mtukvinva'nijidu
xa miitse'e je̱ Nte'yam je̱ Espíritu
Santo, yaktukvinva'niduva tse'e
je̱ m'ónu̱kta je̱ts nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e jékumda, nu̱jom tse'e
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
vyinka̱a̱mp, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda.
40 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ nu̱may
jayu du̱jaa'kko̱jtsjidi, may viijn tse'e
je̱ jayu du̱tukmuko̱jtsti. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
—Maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y
joojntykinda, ka'a tse'e
xma̱a̱tvintó̱kidat ya̱ ko̱'o̱y jáyuda.
41 Ax nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kuva̱jktu je̱'e̱ je̱ y'ayook, na̱pe̱jttu
tse'e. Je̱ xa̱a̱j tse'e jyaa'knu̱yojkidi
janu̱toojk miijl jo'n je̱ jáyuda pa̱n
pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús.
42 Ijtp tse'e du̱'amo̱tunaxta juu' ve'e
je̱ kuká̱tsivata̱jk tuk'íxju̱dup je̱tse'e
to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱jaye̱pta, ve'em
tse'e chapko̱tsta je̱tse'e amoka je̱
chapkaaky du̱tojkva'kxta ax jo'n je̱
Jesús du̱tuujn ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
ku ve'e jado'k nax du̱ma̱a̱t'a'óxini.

Vintso̱ je̱ jaanchja'vivata̱jk o̱y jayu ñapya̱a̱jmjidi

43 Tsa̱'a̱gataandu tse'e nu̱jom
je̱ jayu juu' ve'e du̱kakuva̱jktu
je̱ ayook; ax je̱ kuka̱tsivata̱jk,
o̱o̱y tse'e je̱ ma̱jin je̱ts je̱ mújit
atu̱va du̱tuntoondi je̱ Nte'yam
je̱ kyutojku̱n ka̱jx. 44 Nu̱jom tse'e
pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidu
je̱ Maja̱ Vintsá̱n, ijtpts je̱'e̱
ve'e ñay'amókajada, o̱y jayu
tse'e ñapyá̱mjada ma̱a̱t je̱
myujaanchja'vivata̱jkta. Pa̱n
pa̱n tse'e je̱p juu' du̱ma̱a̱t,
tyuknu̱'ayo̱'vidup tse'e pa̱n pa̱n
jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup, 45 je̱tse'e
du̱to̱o̱'kta juu' jatye'e y'íxtup
jyaye̱jptup je̱tse'e je̱ meen
du̱yaktonda pa̱n vintso̱ ve'e juu'
kya'ijtu̱xjada to'k jado'k. 46 Jó̱vum
xa̱a̱j tse'e ñay'amókajada je̱p maja̱
tsaptu̱jkp je̱tse'e ta̱jkm ta̱jkm je̱
tsapkaaky du̱tojkva'kxta je̱tse'e
to'k muk kyayda. Xo̱o̱ndu̱k aaj
xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t tse'e ve'em du̱tonda,
to'kji tse'e je̱ jya'vinda to'kji tse'e
je̱ vyinma'yu̱nda. 47 Ijtp tse'e je̱
Nte'yam du̱jaa'myé̱tsta. O̱yja'vijidu
tse'e anañu̱joma je̱ jayu juu' ve'e
du̱kajaanchja'vidup je̱ Jesucristo.
Jó̱vum xa̱a̱j tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
du̱jaa'kyaknu̱yóka pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Jesucristo du̱jaanchja'vidup je̱tse'e
ve'em du̱jayé̱ptat je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

Ku to'k je̱ jayu jyo̱tka̱daaky juu' ve'e je̱ tyek du̱katukyo̱'yp y'ijt

3 Toojk yaaxp tse'e vye'na
ku ve'e je̱ jayu chapka̱ts,
van'it tse'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱
Juan ña̱jkxti je̱p maja̱ tsaptu̱jkp.
2 Jó̱vum xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e je̱p maja̱
tsapta̱k'aagup y'it to'k je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e ka'o̱'yixjup je̱tse'e je̱ tyek
du̱tukyo̱'o̱yu̱t, ve'emam je̱'e̱ ve'e
kye'x. Yakpatsa̱a̱mpts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e na̱jkx je̱p yakjuk je̱ja je̱
maja̱ tsapta̱k'aka̱'a̱ vyinkujk juu'
ve'e du̱xa̱a̱j Tsoj. Je̱p tse'e je̱ jayu

je̱ meen du̱'amo̱tu pa̱n pa̱n jatye'e
ta̱jkidup je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. [3]Ku
ve'e je̱ yaa'tya̱jk du̱'ix je̱ts je̱pe'e
ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱ Pedro ma̱a̱t
je̱ Juan tya̱kava'anda, je̱tse'e
du̱'uk'amo̱tu je̱ meen. [4]Van'it tse'e
je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan vyin'íxjidi,
je̱tse'e je̱ Pedro je̱ yaa'tya̱jk
du̱nu̱u̱jmi:
—Vin'ixu̱ a̱a̱ts.
[5]Van'itts je̱'e̱ ve'e du̱'a'ixtk je̱
Pedro ma̱a̱t je̱ Juan, ve'emts je̱'e̱
ve'e y'ukvinmaajy je̱ts je̱ meene'e
yakmo̱'o̱vaamp. [6]Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱
Pedro ña'mu̱xji:
—Ka'a a̱tse'e ti oro ka'a a̱tse'e ti
plata nma̱a̱da. Juu'ts a̱tse'e nma̱a̱t,
nyajkypts a̱tse'e. Je̱ Jesucristo,
je̱ nazarétit jayu, je̱'e̱ tse'e
myakjo̱tka̱daakjinup. Te̱na je̱ts
jaamni.
[7]Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ yaa'tya̱jk
je̱ y'aka'yu̱n ka'a̱j du̱majtsji je̱tse'e
du̱yakténini. Tun jatyji tse'e
je̱ tyeku̱yo̱'kt je̱ts nu̱jom je̱ tyek
mya̱kkpa̱jkni, [8]je̱tse'e ye̱jtsu̱k.
Van'it tse'e yo̱'y'ukvaanni, je̱tse'e je̱
Pedro ma̱a̱t je̱ Juan du̱ma̱a̱tta̱jkidi
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, yo̱'ynup,
ye̱jtsu̱knup, je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱tunyakmájini du̱tunyakjaanchini.
[9]Nu̱jom tse'e je̱ jayu y'ixji ku ve'e
yo̱'yni je̱tse'e du̱tunyakmájini
du̱tunyakjaanchini je̱ Nte'yam.
[10]Atu̱va ato̱ki tse'e tyuntaandi,
ka'a tse'e du̱'ukmutaayvaattini
vintso̱ ve'e jyátu̱kadat ku̱x y'íxada
je̱'e̱ ve'e je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e
je̱ tyek du̱katukyo̱'yp y'ijt je̱ts
ñu̱ja'vidinupe'e je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e je̱ meen du̱'amótup tu̱y'it je̱ja
je̱ ma̱ja̱ tsapta̱k'aka̱'a̱ vyinkujk juu'
ve'e du̱xa̱a̱j Tsoj.

Ku je̱ Pedro kya'amaajy joma ve'e je̱ e̱pu̱tso̱o̱ktku̱n juu' ve'e du̱xa̱a̱j je̱ Salomón Jye̱'e̱

[11]Je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ tyek
du̱katukyo̱'yp y'ijt, ka'a tse'e
du̱masa̱a̱k je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan.
Nu̱jom tse'e je̱ jayu atu̱va ato̱ki
noomp ña̱jkxti joma ve'e je̱
e̱pu̱tso̱o̱ktku̱n juu' ve'e du̱xa̱a̱j je̱
Salomón Jye̱'e̱. [12]Ku ve'e je̱ Pedro
du̱'ix, van'it tse'e je̱ nu̱may jayu
du̱nu̱u̱jmidi:
—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tya̱jxse'e
xtuk'atúvada? ¿Tya̱jxts a̱a̱tse'e
xvin'ixta ax jo'n a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e
ku̱nyakyo̱'pyúk a̱a̱ts ya̱ n'avintso̱
ma̱kkin ka̱jx a̱a̱ts ya̱ n'avintso̱
va'ajts jo̱o̱t ka̱jx? [13]Je̱ nju̱jpit
jáyuvamda, je̱ Abraham, je̱ Isaac,
ma̱a̱t je̱ Jacob, je̱'e̱ je̱ Ntye'yamda
tse'e du̱yakma̱ji du̱yakjaanchi
je̱ y'Onu̱k Jesús, je̱'e̱ juu' miitse'e
mpa̱a̱mdinu je̱m je̱ Pilato kya̱'m. Ku
ve'e je̱ Pilato y'ukmaso̱'o̱kuvaajnji
naspa̱ka, ka'ats miitse'e xyakjajtti.
[14]Ñojk'óy xa ve'e ku̱x'amótudi
je̱tse'e ku̱yakmasa̱a̱k je̱ Jesús,
va'ajts jayu je̱'e̱ ve'e je̱ts tu̱v je̱
jyáyuvin je̱ jyoojntykin. Ax ka'a
tse'e ve'em xtoondi. Je̱'e̱ts miitse'e
m'amótudu je̱tse'e tyánu̱t naspa̱ka
to'k je̱ yakjayu'o̱o̱'kpa. [15]Je̱'e̱ts
miitse'e myakjay'o̱o̱'kju̱du pa̱ne'e je̱
joojntykin du̱yajkp. Ax je̱ Nte'yam
tse'e yakjoojntykpa̱jkjinuva.
Mpu̱u̱mpts a̱a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
je̱ts n'ix a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús ku
ve'e tá̱vani jyoojntykpa̱jknuva
vye'na. [16]Je̱ Jesuusjyam
tse'e tu̱du̱yakjo̱tka̱daakni,
tu̱du̱majumo̱o̱yni ya̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e m'íxtup je̱tse'e m'íxada. Je̱'e̱

kajx ku aatse'e njaanchjáva je Jesús,
je jaanchja'vin tse'e dutoomp jetse'e
ya yaa'tyajk tuchja'ak, ve'em ax jo'n
uxyam x'ixta jo'n.
17 'Miits, jáyuda, maat je
myakkutojkpada, myakjay'oo'kjudu
tse'e je Jesús. Ax nmuja'vipts
atse'e jets ka'a ve'e oy xnuja'vidi
juu' ve'e mtoondu. 18 Ve'em tse'e
je Nte'yam dukutyuujn juu' ve'e
y'ava'ni je y'ayook kojtsnajxpatajkta,
je'ets je'e ve'e jets tsaachpaa'tupe'e
je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam
vyinkoon jetse'e yakkutojknit.
19 Je'e kajx tse'e, vinmayumpijttini,
masooktini je mko'oy joojntykinda,
panajkxtini je Nte'yam, ve'em tse'e
je Nte'yam mtokinmee'kxjadat
jetse'e xjayéptat jem mja'vin
kajxmda je xoojntkun juu' ve'e
je Maja Vintsán mmo'ojadap.
20 Je Nte'yam tse'e dukejxnuvap je
Cristo, 21 óyame'e vinkopk jetse'e
uxyam je Cristo jem tsapjootm
tyánut. Ku ve'e je Nte'yam
nujom juu' jaty duyak'o'yikáxut,
van'it tse'e je Cristo myiinnuvat
jado'k nax, ve'em ax jo'n jujpani
vyaandi je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta. 22 Jidu'um xa
ve'e je Moisés dunuujmi je njujpit
jáyuvamda: "Vinkánani xa ve'e
je Maja Vintsán, je nNte'yamamda,
dujayep nuto'k uu'm je njáyuvamda,
ve'em ax jo'n atse'e xvinkaajn,
juu' ve'e mkojtsnajxuxjadap
je Nte'yam je y'ayook, je'e tse'e
mkats'amotunáxtap. 23 Pan pan
tse'e dukamajapaamp je ayook juu'
je'e ve'e kyótsup, ka'ats je'e ve'e
y'ítut je Nte'yam je jyayu." Jidu'um
tse'e je Moisés vyaajñ.
24 Van'it tse'e je Pedro jyaa'kvaajñ:
—Ax ve'em tse'e, van'ítani ku
ve'e je Samuel jyoojntyki jets
pan pan jatye'e jaa'kmiindu,
ñukojtstu tse'e nujom je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpatajkta juu'
ve'e uxyam toojnjup kojtsjup.
25 Uu'm xa ve'e xtsaanimdup
xkoojimdup je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpatajkta.
Xtukkadaakumdupts uu'm je'e ve'e
juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'nidu
je njujpit jáyuvamda. Jidu'um tse'e
je Nte'yam dunuujmi je Abraham:
"Mits je mtsaan je mkooj kajx
tse'e dupaa'ttat je kunoo'kxun je
jayu pan nuvinxupe'e chaanada
to'k it to'k naxviijn." 26 Ku ve'e
je Nte'yam je y'Onuk Jesús
dukejx yaja naxviijn, too'vajkpts
uu'me'e xtuknukejxumdi jetse'e
xkunoo'kxumdat, ve'em tse'e
nmasookumdinit nujom juu' jatye'e
ka óyap.

Ku je Pedro maat je Juan duvinténidi pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp

4 Jemna tse'e je Pedro maat
je Juan dumukotsta vye'na je
numay jayu, van'it tse'e ñuje'yjidi
je tee'tajk maat je saduceotajk
jets je tsaptakmutoompa
juu' ve'e dunuvintsánip je
tsaptakmutoompatajk, 2 je'e ve'e
ejkjudup ku ve'e je Pedro maat
je Juan je jayu duvaajnjada jets
joojntykpajknuva ve'e je Jesús,
jetse'e je jayu duvaajnjiduva
jets joojntykpajknuvape'e
je jayu je'e kajx ku ve'e
je Jesús jyoojntykpajknuva.
3 Van'it tse'e yakmajtsti jetse'e
yakpoxuntakpaamdi kux tánani

ve'e van'it je̱ it vye'nini, je̱
kuja̱pite'e du̱yakpitsumuva'anda
je̱tse'e du̱to̱kimpayo̱'o̱ydat. 4 Ax
nu̱may tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
du̱'amo̱tunajxtu je̱ ayook juu' ve'e
je̱ Pedro tukka'amaajyju̱du, je̱'e̱
tse'e du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús.
Tunjaa'knu̱ma'yidu tse'e pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidu,
ax ve'em tse'e jye̱'ydi nu̱mugo̱o̱xk
miijl jo'n je̱ yaa'tya̱jkta, apu̱k je̱
ta̱'a̱xta̱jkta ma̱a̱t je̱ pi'k ónu̱kta.
5 Je̱ kuja̱pit tse'e ñay'amojkijidi
je̱m Jerusalén je̱ israeejlit
yakkutojkpada ma̱a̱t je̱ myu̱jit
jáyuda je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpada. 6 Je̱'e̱ ma̱a̱t tse'e
vye'niva je̱ Anás, je̱ tee' je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta,
nay ve'empa je̱ Caifás, je̱ Juan, je̱
Alejandro, je̱ts nu̱jom je̱ tee'ta̱jk je̱
vyintsa̱nda. 7 Ku ve'e ñay'amojkijidi,
van'it tse'e du̱nu̱ke̱jxidi je̱ Pedro
ma̱a̱t je̱ Juan. Ku ve'e du̱yakmiindi,
van'it tse'e je̱ja ita̱kujk du̱pa̱a̱mdi,
je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vidi:
—¿Pa̱n tse'e tu̱mna̱'mu̱xjada
je̱ts ya̱'a̱ ve'e xtóndat? ¿Pa̱ne'e ya̱
kutojku̱n mmo̱o̱jyju̱dup?
8 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ Espíritu
Santo myo̱o̱jyji je̱ ma̱kkin je̱ts je̱
vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱tse'e vyaajñ:
—Miitsta, je̱ kajpu̱n je̱
ñu̱vintsa̱nda, mu̱jit jayuta̱jkta,
9 miits xa a̱a̱tse'e x'amo̱tutu̱vidup
je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e yaktoojnji
to'k je̱ jayu juu' ve'e pa̱jkjup
tu̱y'it. Je̱'e̱ ve'e mnu̱javavaandup
vintso̱ ve'e y'o̱'yini. 10 Yájats a̱tse'e
miits mvinkujkta n'avana je̱tse'e
xnu̱jávadat vintso̱ ve'e ya̱ jayu
mvinté̱najada ma̱kka̱tso̱ts. Ax ka
miitsjyap tse'e mnu̱jávadap, nay
ve'empa ve'e du̱nu̱ja'viduvat nu̱jom
pa̱n joma jatye'e je̱ israeejlit jayu.
Je̱ Jesucristo, je̱ nazarétit jayu, je̱'e̱
juu' miitse'e myakjacryuuzpe̱jtju̱du
je̱tse'e je̱ Nte'yam
yakjoojntykpa̱jkjinuva, je̱'e̱ tse'e
je̱ kutojku̱n du̱yajk je̱tse'e ve'em ya̱
ma̱jin yaktún. 11 Ve'em xa miitse'e
xtonda ax jo'n je̱ po̱jtspata̱jk juu'
ve'e du̱masoo̱ktu to'k je̱ o̱y tsaaj
ku̱xe'e du̱ko̱'o̱yja'vidi. Ax u̱x'o̱o̱k
tse'e je̱ o̱y tsaaj yakpu̱u̱jm joma
ve'e du̱nu̱vinko̱pkiku̱x je̱ ma̱ja̱
tsapta̱kpa̱ts. Ve'em tse'e xtonda
ku̱xe'e xko̱'o̱yjávada je̱ Jesucristo,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m
je̱tse'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxnit
nu̱jom juu' jaty. 12 Je̱ Jesuusji
tse'e o̱'yixjup je̱tse'e xmo̱'yumdat
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp. Ni pa̱na xa ve'e je̱ Nte'yam
jado'k du̱katuknu̱vana yaja
tsajp pa'tki je̱tse'e je̱ ntó̱kinam
xtuknu̱vaatsumdat —jidu̱'u̱m tse'e je̱
Pedro vyaajñ.
13 Ku ve'e du̱'ixti je̱ts ma̱kk aaj
ma̱kk jo̱o̱te'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan
kyo̱tsta, je̱tse'e du̱nu̱ja'vidi je̱ts ka'a
ve'e y'ixpú̱kada, atu̱va ato̱ki tse'e
tyuntaandi. Van'it tse'e je̱ nu̱ja'vin
du̱pa̱jkti je̱ts je̱'e̱da ve'e je̱ Jesús
du̱ma̱a̱tvíttu. 14 Je̱mpa tse'e vye'niva
je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ tyek
du̱katukyo̱'yp y'ijt, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱ko̱o̱'kmutaayvaattini pa̱n vintso̱
ve'e ku̱du̱nu̱vampe̱jtti. 15 Van'it tse'e
yakke̱jxpítsumdi je̱tse'e aje̱'e̱jyji
tyaandi je̱tse'e du̱ko̱jtsmóktat.
16 Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi vimpit
atu̱j:
—¿Tise'e nto'numdap ma̱a̱t
ya̱ jáyuda? Ñu̱ja'vidinup xa ve'e

nujom pan pan jatye'e tsuunidup
yaja Jerusalén jets ta ya'a ve'e ya
jayu duyakjotkada'akta. Ka'a tse'e
ñun'oya vintso ve'e nva'numdat jets
ka'a ya'a ve'e je majin tudutonda.
17 Va'an tse'e du'atsa'kimda jetse'e
ni pana dukoo'ktuknuja'vidinit
je Jesús jye'e, ve'em tse'e
kyajaa'kva'kxtukut ya ayook —
jidu'um tse'e ñavyaajnjidi.
18 Van'it tse'e duvatsoovdi jetse'e
dutukpavaandi jets ni vintsova ve'e
je jayu dukoo'kvaajnjidinit ukpu
dukoo'ktuknuja'vidinit je Jesús
jye'e. 19 Ax van'it tse'e je Pedro
maat je Juan ña'muxjidi:
—Payo'oyda n'it viinm pan oy
je'e ve'e jeja je Nte'yam vyinkujk
jets miitse'e myakkatsapáktat jets
ka'a ve'e je Nte'yam. 20 Ka'a xa ve'e
nvaat jets aats je'e ve'e nkah'avánat
juu' aatse'e n'ix jets juu' aatse'e
n'amotunajx.
21 Ku ve'e dujaa'ktoondi vintso
ve'e du'atsa'agadat, van'it tse'e
dumasookti, ka'a tse'e dupaatti
ti ve'e tyukkutsaachpaadadap,
kux nujome'e je jayu je Nte'yam
duyakmájidi duyakjaanchidi je'e
kajx juu' ve'e toojnju kojtsju. 22 Je
yaa'tyajk juu' ve'e jotkadaaknu,
vujxtkupx joojnt náxyanits je'e ve'e
vye'na.

Ku je jaanchja'vivatajk je Nte'yam du'amótudi je makk aaj je makk joot

23 Ku ve'e yakmasookti je Pedro
maat je Juan, van'it tse'e ñajkxti
joma ve'e je myujatyoo'tajkta,
jem tse'e dutukmumaajntykti
vintso ve'e ña'muxjidi je tee'tajk
je vyintsanda maat je israeejlit
je myújit jáyuda. 24 Ku ve'e
du'amotunajxti, van'it tse'e nujom
chapkojtsti. Jidu'um tse'e vyaandi:
—Maja Vintsán, mits xa ve'e je
Nte'yam. Mits tse'e mpaam ya tsajp
ya naax, je maaxy naaj, jets nujom
juu' jatye'e ijtp jem tsajviinm jets
yaja naxviijn. 25 Myajk mitse'e ya
ayook juu' ve'e je Espíritu Santo
tyukkojtsnajx je David. Jidu'umts
je'e ve'e vyaajñ:

¿Tyajx tse'e ñaajkjotma'atjada je
jayu juu' ve'e ka je israeejlitap
jetse'e je israeejlit jayu
duvinmayda jetse'e dutóndat
juu' ve'e ka'o'yixjudup?

26 Nay'amojkijidu tse'e je
naxviijnit yakkutojkpada
jetse'e dutso'oxpáktat je Maja
Vintsán maat je Cristo.

Jidu'um tse'e ya ayook juu'
ve'e je Espíritu Santo je David
tyukkojtsnajx.
27 'Tyúvam xa ya'a ve'e juu' ve'e
je Espíritu Santo kyojts. Navyaatju
xa ve'e je Herodes maat je Poncio
Pilato je vyinma'yunda maat je
israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e
ka je'epta, je'e tse'e dutso'oxpajktu
je mva'ajts ónuk Jesús, juu' mitse'e
mvinkoon jetse'e yakkutojknit.
28 Ve'emts je'e ve'e dutoondi juu'
ve'e mnupaajmtki jetse'e ve'em
tyónjut kyótsjut. 29 Maja Vintsán,
amotunaxu to'k aaj uxyam
vintso ve'e vya'anda jets aatse'e
x'atsa'agadat. Mooyk aats mitse'e je
makk aaj je makk joot jets aatse'e
ve'em je jayu nvaajnjadat je mkats
je m'ayook kaja'vina katsa'kina,
aats, mits je mmutoompa je
mmupajkpa, 30 jets aatse'e mits
je mkutojkun kajx je pa'am jayu
nyakjotkada'aktat, jets aatse'e

je̱ mva'ajts ónu̱k Jesús je̱ ma̱kkin
xmo̱'o̱t je̱ts a̱a̱tse'e ntónu̱t je̱ mújit
atu̱va je̱ts je̱ ma̱jin.
31 Ku ve'e chapko̱jtska̱jxti,
van'it tse'e y'ojxi je̱m joma ve'e
vye̱'nada. Nu̱jom tse'e je̱ Espíritu
Santo myo̱o̱jyjidi je̱ ma̱kkin je̱ts
je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tóndat juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ma̱kk aaj
ma̱kk jo̱o̱t tse'e je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts
je̱ y'ayook du̱ko̱jtsti.

Vintso̱ je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱tukjoojntykidi juu' ve'e y'ixtu jyaye̱jptu

32 Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e
je̱ Jesús du̱jaanchja'vidu, to'kji
tse'e je̱ jya'vinda to'kji tse'e
je̱ vyinma'yu̱nda. Ni pa̱na tse'e
kyava'añ je̱ts y'avintso̱ je̱'e̱ je̱'e̱
ve'e pa̱n tii, nu̱jom juu' ve'e
y'íxtup jyaye̱jptup, ve'em tse'e
du̱jávada je̱ts nu̱jome'e du̱je̱'e̱da.
33 Je̱ kutojku̱n ma̱a̱t tse'e o̱o̱y
je̱ kuka̱tsivata̱jk du̱tun'ava'nidi
je̱ts joojntykpa̱jknuva ve'e je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús. O̱o̱y tse'e
je̱ Nte'yam tyunkunoo'kxjada
anañu̱joma. 34 Ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e
juu' nu̱nka'ijtu̱xju̱dup, ku̱x je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ naax ukpu̱ je̱ ta̱jk
du̱jaye̱jptup, tyo̱o̱'ktupts je̱'e̱ ve'e
35 je̱tse'e je̱ meen je̱ kuka̱tsivata̱jk
du̱tukka̱tá̱kada, ve'em tse'e to'k
jado'k yakma̱'a̱ pa̱n vintso̱ ve'e juu'
kya'ijtu̱xjada.
36 Je̱m tse'e vye'na to'k je̱
jayu juu' ve'e je̱ Leví je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j, Joseejts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j,
chípreit jayu, Bernabé je̱'e̱ ve'e
je̱ kuká̱tsiva tyijjada. (Jidu̱'u̱m
tse'e kya̱tsa̱pítsum je̱ Bernabé,
Yakjo̱t'amá̱jiva.) 37 Je̱ Bernabé tse'e
to'k viijn je̱ naax du̱to̱o̱'k je̱tse'e je̱
meen du̱tukka̱ta̱jki je̱ kuká̱tsivata̱jk.

Je̱ to̱kin juu' ve'e tyoondu je̱ Ananías ma̱a̱t je̱ Safira

5 Ax je̱mpa tse'e jado'k je̱ jayu
juu' ve'e Ananías du̱xa̱a̱j. Je̱'e̱
ma̱a̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x Safira, je̱'e̱ tse'e
to'k viijn je̱ ñaax du̱to̱o̱'ktu. 2 Van'it
tse'e je̱ Ananías du̱pa̱jkva'kxy
je̱ naxtso̱v je̱tse'e to'k viijn
du̱tukka̱ta̱jki je̱ kuká̱tsivata̱jk,
ve'em ax jo'n nu̱jom je̱ meen ku̱y'ijt.
Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ ñu̱da̱'a̱x je̱ts
ve'eme'e du̱tonuva'añ. 3 Van'it tse'e
je̱ Pedro du̱nu̱u̱jmi je̱ Ananías:
—Ananías, ¿tya̱jxts mitse'e
je̱ Satanás tu̱x'itu̱ma̱'a̱ je̱tse'e
tu̱tya̱ka je̱m mja'vin ka̱jxm je̱tse'e
ve'em xvin'a̱a̱'nuva'añ je̱ Espíritu
Santo? Mnapya̱a̱jmjup xa mitse'e
ax jo'n to'k ka̱'a̱jyji je̱ mnaxtso̱v ta̱a̱
ku̱xyakmejts; ax ta̱ tse'e xpuká̱n.
4 ¿Ka mits je̱ mnaaxap je̱'e̱ ve'e
tu̱y'it? Ku tse'e tu̱xta̱a̱'k, ¿ka mits je̱
mmeenapts je̱'e̱ ve'e tu̱y'it? ¿Tya̱jxts
mitse'e ve'em tu̱mjátu̱ka? Ka je̱
jáyuvap xa mitse'e mvin'u̱u̱'mp; je̱
Nte'yame'e mvin'a̱a̱'nuvaampy.
5 Ku tse'e je̱ Ananías
du̱'amo̱tunajxy, a̱a̱'k tse'e
ñaxka̱daaky. Ax nu̱jom tse'e pa̱n
pa̱n jatye'e du̱mó̱tudu vintso̱ ve'e
y'a̱a̱'k, o̱o̱y tse'e tyuntsa̱'kipa̱jkka̱jxti.
6 Ku ve'e je̱ Ananías y'a̱a̱'k, van'it
tse'e je̱ vaju̱tya̱jk tyénidi, je̱tse'e je̱
ñi'kx je̱ kyo̱pk du̱tukvimpitti je̱ vit,
je̱tse'e du̱yakna̱jkxtini naxta̱jkiva.
7 Ku ve'e toojk hora jo'n je̱ it
ñaxy vye'na, van'it tse'e je̱ Ananías
je̱ ñu̱da̱'a̱x jye̱'y. Ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱nu̱java ti ve'e toojnju ko̱jtsju.
8 Van'it tse'e je̱ Pedro y'amo̱tutú̱viji:

—Vaajnja ạts, ¿vanxúpame'e
tụmyakmọ'ọda ku ve'e tụxtọọ'kta jẹ
mnaax?
Van'it tse'e y'atsạạjv:
—Vanxúpam xa jẹ'ẹ ve'e.
9 Van'it tse'e jẹ Pedro ña'mụxji:
—¿Tyạjx tse'e tụxkọjtsmókta
jẹtse'e xvin'ạạ'ndat jẹ Espíritu
Santo?, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Majạ
Vintsán jya'vin kạjxm. Ụxẹp xa ve'e
tạk'aagup myẹjtstini juu' ve'e ọjts
jẹ mnụyaa'y tụdụyaknaxtạjkidini.
Ụxyamts mits jẹ'ẹ ve'e nạjkx
myaknaxtạjkijidinuva —jidụ'ụm
tse'e jẹ Pedro vyaajñ.
10 Tun jẹ'yji tse'e ñaxvipp jẹja jẹ
Pedro vyinkujk jẹtse'e jẹ jya'vin
tyukvaatsjini. Ku ve'e tyạjkidi jẹ
vajụtyạjkta, ạạ'kani tse'e dụpaattini.
Van'it tse'e dụyakpítsumdini
jẹtse'e ọjts dụyaknaxtạjkidini jẹja jẹ
ñụyaa'y pya'ayi. 11 Tsạ'kipạjktu tse'e
jẹ jaanchja'vivatạjkta jẹts nụjom
pạn pạn jatye'e dụmọ́tudu.

Ku ọọy jẹ mụ́jit nụja'vin jẹts jẹ mụ́jit atụva yaktuujn

12 Tyoondu tse'e jẹ kukạ́tsivatạjk
jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk ọọy
jẹ mụ́jit nụja'vin jẹts jẹ mụ́jit
atụva jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ Nte'yam
jẹ kyutojkụn myọọjyjidi. Jẹm
tse'e jẹ jaanchja'vivatạjk
ñay'amókajada y'ijt to'k kạ'ạjyjida
joma ve'e jẹ ẹpụtsọọktkụn juu'
ve'e dụxạạj jẹ Salomón Jyẹ'ẹ,
to'kji tse'e jẹ jyọọtta jẹ jya'vinda
to'kji tse'e jẹ vyinma'yụnda.
13 Chạ'kidup tse'e jẹ nụmay
jayu jẹtse'e jẹ jaanchja'vivatạjk
dụmạạtnay'amókajadat; ọ́yam
tse'e vye'ema, vintsạ'kijidup
tse'e anañụjoma jẹ jayu. 14 Ax
jaa'knụma'yi'atạạtstinu tse'e jẹ
jayu juu' ve'e dụjaanchja'vidup
jẹ Majạ Vintsán, jẹ yaa'tyạjk jẹts
jẹ tạ'ạxtạjk. 15 Jẹ jayu juu' ve'e
jẹmda, jẹ'ẹ tse'e dụyakpítsumdu
jẹm maajntkụn kạjxm jẹ pya'am
jáyuda jẹtse'e dụpạạmdi jẹja too'
aajy joma ve'e jẹ Pedro ñaxuva'añ,
ve'em tse'e ọyjẹ'ẹ jẹ y'akẹ'ẹxa
pyaa'tjadat jẹtse'e jyọtkạda'aktat.
16 Jẹ'yduva tse'e nụmay jẹ jayu
juu' ve'e jẹm viijnk kajpụn kạjxm
tsọọ'ndu juu' ve'e jẹ Jerusalén
dụmutạ́midup, yakjẹ'myojktu tse'e
jẹ pya'am jáyuda mạạt jẹ'ẹ pạn
pạn jatye'e jẹm jya'vin kạjxmda
jẹ kọ'ọyjáyuvap. Nụjom tse'e
dụyakjọtkạdakkạjxtini.

Ku jẹ kukạtsivatạjk yakmajtsti

17 Van'it tse'e jyọtma'tti jẹ tee' juu'
ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta
mạạt jẹ saduceotạjk juu' ve'e
myạạtve'nidup, 18 jẹ'ẹ kạjx tse'e
jẹ kukạtsivatạjk dụyakjamyajtsjidi
jẹtse'e dụyakjapyạạjmjidi jẹp
poxụntụjkp. 19 Ax to'k tse'e jẹ Majạ
Vintsán jẹ y'aangeles kọọ'ts jẹ
poxụntạk'akạ'ạ dụyak'avaach jẹtse'e
jẹ kukạtsivatạjk dụyakpítsumdi,
jẹtse'e dụnụụjmidi:
20 —Nạjkxta jẹp majạ tsaptụjkp,
jẹp tse'e jẹ nụmay jayu xvaajnjadat
pạn vintsọ ve'e dụjayẹjptinit jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.
21 Ku ve'e dụ'amọtunajxti,
van'it tse'e jẹ kujápit tyạjkidi jẹp
majạ tsaptụjkp jẹtse'e jẹ jayu
dụyak'ixpạjkti.
Ax jẹ tee' juu' ve'e
dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta
mạạt jẹ jayu pạn pạn jatye'e
myạạtta vye'na, jẹ'ẹ tse'e

duvomojktu pan pan jatye'e
dunumájiduvap jep tsaptujkp.
Van'it tse'e dunukejxidi je
kukátsivada jep poxuntujkp.
22 Ku ve'e je tsaptakmutoompa
jye'ydi jep poxuntujkp, ka'ats
jepe'e dupampaatti, van'it tse'e
vyimpijttinuva je kats maat,
23 jetse'e vyaandi:
—Oy atuk xa aatse'e je poxuntajk
tumpaa'ty. Jep tse'e vyinténajada
pan pan jatye'e du'ix'ijttup. Ax
kuts aatse'e tunyak'ava'ach, ka'ats
aatse'e jep tumpampaa'ty.
24 Ax ku tse'e du'amotunajxti
je tee'tajk je vyintsanda
maat je tsaptakmutoompa
juu' ve'e dunuvintsánip je
tsaptakmutoompatajk, ka'a tse'e
duvinmótudi pan vintso je'e ve'e
najkx kyukaxa. 25 Van'it tse'e to'k
je jayu jye'y juu' ve'e tuknuja'vijidu,
jetse'e ña'muxjidi jidu'um:
—Je yaa'tyajkta juu' ve'e
tuxpoxuntakpamda, jepts je'e ve'e
je numay jayu duyak'ixpakta maja
tsaptujkp.
26 Van'it tse'e je tsaptakmutoompa
juu' ve'e dunuvintsánip je
tsaptakmutoompatajk maat je
jyayu, je'e tse'e ojts dumatsta
je kukátsivada, ka'a tse'e
dujomtonda dutitonda, je'e ve'e
cha'kidup kux ku ve'e je numay
jayu chaka'atsjadat. 27 Ku ve'e
duyakmejtsti, van'it tse'e dupaamdi
jeja je jayu vyinkujkta juu' ve'e
dunumájidup jep tsaptujkp. Van'it
tse'e ña'muxjidi je tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta:
28 —¿Ka mákkap aats miitse'e
ntukpavaandi jets ka'a ve'e je jayu
x'ukvaajnjidinit je Jesús jye'e?
Ax íxtats n'it juu' ve'e tuxtonda.
Nujom tse'e je jayu juu' ve'e yaja
Jerusalén, ta tse'e dunujávada juu'
miitse'e myak'ixpajktup, jets aatse'e
xtuktokinava'anda ku ve'e je Jesús
y'aa'k.
29 Van'it tse'e je Pedro maat je
viijnk kukátsivada y'atsoojvjidi:
—Tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e
je Nte'yam yakkatsapákut. Ax
pan pyavaampy tse'e je jayu juu'
ve'e kyapaatyp kyah'akeeguip
maat je Nte'yam je y'ayook,
ka'a tse'e yaktónut. 30 Je njujpit
jáyuvamda je Ntye'yamda, je'e tse'e
duyakjoojntykpajknuva je Jesús,
je'e juu' miitse'e myakjay'oo'kjudu
ku ve'e xyakjacryuuzpejtjidi. 31 Je
Jesús tse'e tsajpejtnu je Nte'yam je
kyutojkun kajx jetse'e je Nte'yam
je majin myoojyjini ku ve'e jeja
y'aka'yun pa'ayi dupaamni, ax
ve'em tse'e je Jesús y'it Yakkutojkpa
jets Yaktsookpa, ve'em tse'e je
israeejlit jayu vyinmayumpijttinit,
je kyo'oy joojntykin dumasooktinit,
jetse'e je tyokin yakmee'kxjadat.
32 N'ix nmotu aatse'e je Jesús ku
ve'e távani jyoojntykpajknuva
vye'na. Ax je Espíritu Santo, juu'
ve'e je Nte'yam myooyp pan pan
jatye'e katsupajkjudup, je'e tse'e
je tuvakojtsun dupaampap jets
ve'emam je'e ve'e je Nte'yam
dutuujn —jidu'um tse'e vyaandi.
33 Ku ve'e du'amotunajxti, ooy
tse'e tyun'ejkjidi tyunjot'aajnjidi,
je'e kajx tse'e du'ukkojtsmojkti
jetse'e kuduyakjay'oo'kjidi je
kukátsivada. 34 Ax je jayu juu' ve'e
dunumájidup jep tsaptujkp, jeja
tse'e je'e y'akujkta vye'na to'k je
fariseo juu' ve'e Gamaliel duxaaj. Je

pava'nune'e tyukyak'ixpujkp. Ooy
je'e ve'e je jayu tyunvintsa'agaja.
Je'e tse'e teni jetse'e dupavaajñ
jetse'e duyakpítsumdat je
kukátsivada namvaate'e vee'n je it
ñaxy. 35 Van'it tse'e dunuujmi je
myujatyoo'da:
—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda,
tumpayo'oyda oy pan ti ve'e
mtonuvaandup maat ya'a ya
yaa'tyajkta. 36 Jem xa ve'e to'k je
jayu y'ijt juu' ve'e Teudas duxaaj,
ve'emts je'e ve'e ñapyaajmji ax
jo'n je jayu juu' ve'e dunumájip.
Numaktaaxk mókupx jo'n tse'e
je jayu pyanajkxji. Ku ve'e je
jayu yak'oo'kjidini, van'it tse'e
yo'vya'kxkajxtini nujom pan pan
jatye'e panajkxjudu. Je vaatji tse'e
kyukajxini. 37 Ku ve'e je it ñajxy,
van'it ku ve'e je jayu yaknujaaydi,
jempa tse'e je Judas, galiléait jayu.
Numay tse'e je jayu pyanajkxji. Ax
yak'oo'kjuduva tse'e je jayu jetse'e
yo'vya'kxkajxtini nujom pan pan
jatye'e panajkxjudu. 38 Je'e kajx
tse'e, kadi xvintsotonda ya'a ya
yaa'tyajkta, kadi xtso'oxpákta.
Kux pan jayu je'e ve'e juu' ve'e
ya kutojkun moojyjudup jetse'e
dutóndat juu' ve'e tyoondup,
kukáxapts ya'a ve'e; 39 ax pan
je Nte'yamts je'e ve'e juu' ve'e ya
kutojkun moojyjudup, ka'a tse'e
m'o'yixjada jetse'e x'amaadaagadat.
Nay'íxjada kux ku ve'e je Nte'yam
xtso'oxpáktat —jidu'um tse'e je
Gamaliel vyaajñ.
40 Tuktajkijidu tse'e je kats. Oyam
tse'e vye'ema, ku tse'e dunukejxidi
je kukátsivada, van'it tse'e duvojpti,
jetse'e dupavaandi jets ka'a ve'e
je jayu du'ukvaajnjidinit je Jesús
jye'e. Van'it tse'e dumasookti.
41 Van'it tse'e je kukátsivada
duvinva'kvaatsti je jayu juu' ve'e
dunumájidup jep tsaptujkp; va'ajts
xoojntktup tse'e ñajkxtini kux
yakjajtuxjudu ve'e je Nte'yam
jetse'e yakviijnk'íxti je Jesús kajx.
42 Jóvum xaaj tse'e duyak'ixpakta
jetse'e dukotsta jets je Jesús
je'e ve'e je Cristo, je'e juu' ve'e
je Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit. Ve'em tse'e dutoondi
jep maja tsaptujkp jets ve'empa
tajkm tajkm.

Ku yakvinkoondi nuvuxtojtuk je patto'nivada

6 Ax ku tse'e ñuma'yi'ata'atsta
je jayu juu' ve'e je Jesús
dujaanchja'vidup, van'it tse'e
chaachvinmapyajkti je'e juu' ve'e
dukojtstup je griego aaj. Ve'em tse'e
vya'anda jets ka'a ve'e je kyu'aa'k
ta'axtajk yak'ixpaa'tta ku ve'e
jóvum xaaj je kaaky je naaj vya'kxy.
2 Van'it tse'e je numakmejtsk
kukátsiva duyaknay'amojkijidi je
jaanchja'vivatajkta, jetse'e jidu'um
dunuujmidi:
—Ka'a xa ve'e y'oya jets aatse'e
je Nte'yam je kyats je y'ayook
ntukka'amay'atúvat jets aatse'e
je kaaky je naaj nyakva'kxut. 3 Je'e
kajx tse'e, utsta ajchta, vinkonda
nuvuxtojtuk je yaa'tyajk amiitsjida
juu' ve'e oy yaknukojtstup, juu' ve'e
vijta kejta jets juu' ve'e je Espíritu
Santo moojyjudup je makkin jets
je vinma'yun jetse'e dutóndat juu'
ve'e je Nte'yam chajkp, je'e tse'e
mtukpava'andap ya toonk, 4 ax
ve'emts aatse'e ntsapkojtsténat jets
aatse'e ijtp je jayu ntukyak'ixpákut

je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook —
jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.
5 Y'o̱yja'vidu tse'e nu̱jom je̱
jaanchja'vivata̱jk. Van'it tse'e
du̱vinko̱o̱ndi je̱ Esteban, to'k juu'
ve'e to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱jaanchja'vip
je̱ Jesucristo je̱tse'e je̱ Espíritu
Santo mya̱'a̱ju̱ je̱ ma̱kkin je̱ts
je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t
juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.
Vyinko̱o̱nduva tse'e je̱ Felipe je̱ts
je̱ Prócoro, je̱ Nicanor je̱ts je̱ Timón
ma̱a̱t je̱ Parmenos, nay ve'empa
je̱ Nicolás, antioquíait jayu, to'k
juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vip
du̱vintsa̱'kip ax jo'n je̱ israeejlit
jáyuda. 6 Ku ve'e du̱yakme̱jtsti
je̱ja je̱ kuka̱tsivata̱jk vyinkujkta,
van'it tse'e je̱ kuka̱tsivata̱jk je̱
kya̱'a̱j tyuknu̱ko̱o̱jnjidi je̱tse'e
ñu̱tsapko̱jtsjidi.
7 Yakko̱jtsva'kx'ata̱a̱tsp tse'e
je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook,
nu̱ma'yi'ata̱a̱tstuvap tse'e je̱m
Jerusalén je̱ jayu juu' ve'e
je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup.
Nu̱may tse'e je̱ israeejlit tee'ta̱jk
du̱jaanchja'viduva je̱ Jesús.

Ku je̱ Esteban yakmajch

8 Je̱ Esteban, je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam
je̱ maa'yu̱n to'nu̱xju je̱tse'e
je̱ ma̱kkin myo̱o̱jyji je̱tse'e je̱ja
je̱ nu̱may jayu vyinkujk du̱tuujn
je̱ mu̱jit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mu̱jit
atu̱va. 9 Van'it tse'e je̱ Esteban du̱
ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi juu'
ve'e yaktukxa̱a̱jidup Tsaptu̱jkpit
Naspa̱ka Jayu, je̱'e̱ juu' jatye'e
tso̱o̱'ndu je̱m Cirene je̱ts je̱m
Alejandría, nay ve'empa juu' ve'e
tso̱o̱'ndu je̱m cilíciait je̱ts ásiait
y'it jo̱o̱tmda. 10 Ax ka'a tse'e
y'o̱'yixjada vintso̱ ve'e je̱ Esteban
du̱'ama̱a̱daagadat ku̱x je̱ vijin je̱
ke̱ju̱n ma̱a̱te'e je̱ Esteban du̱ka̱ts
juu' ve'e je̱ Espíritu Santo mo̱o̱jyjup.
11 Van'it tse'e du̱mujooydi je̱ jáyuda
je̱tse'e vya'andat je̱ts y'amo̱tunajxtu
ve'e ku ve'e je̱ Esteban du̱paka̱jts
je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ts ku ve'e
du̱vinko̱jtspejt je̱ Nte'yam. 12 Ve'em
tse'e du̱yakyoojmu̱kti du̱yak'ajxu̱kti
je̱ nu̱may jáyuda, je̱'e̱ ma̱a̱tta
tse'e je̱ israeejlit je̱ myu̱jit jáyuda
je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada.
Van'it tse'e je̱ Esteban du̱majtsti
je̱tse'e du̱yaknajkxtini joma ve'e
ñay'amókajada je̱ jayu juu' ve'e
du̱nu̱májidup je̱p tsaptu̱jkp.
13 Van'it tse'e du̱pa̱a̱mdi je̱ jayu
juu' ve'e tyuknu̱vampéttap je̱ja je̱'e̱
vyinkujkta. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
—Ka'a xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu
du̱pako̱jts'atúva ya̱ maja̱ tsaptajk
je̱ts je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n. 14 Ve'em
a̱a̱tse'e n'amo̱tunaxy ku ve'e
vyaajñ je̱ts to'ke'e je̱ nazarétit
jayu juu' ve'e Jesús du̱xa̱a̱j, je̱'e̱k
tse'e du̱yakkutókiyup ya̱ maja̱
tsapta̱jk je̱tse'e du̱yaktiktskáxu̱t
je̱ costumbre juu' ve'e je̱ Moisés
xyaktaajnjimdu.
15 Tsu̱u̱nidup tse'e vye̱'nada je̱ jayu
juu' ve'e nay'amojkijidup, je̱tse'e
du̱vin'ixti je̱ Esteban. Ve'em tse'e
je̱ vyiijn je̱ y'aaj kye'x ax jo'n je̱
ángeles ku̱y'ijt jo'n.

Ku je̱ Esteban du̱vinteni pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup je̱p tsaptu̱jkp

7 Van'it tse'e je̱ tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta,
je̱'e̱ tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱ Esteban:
—¿Ve'emam mitse'e mva'añ ax
jo'n ya̱'a̱ ve'e vya'anda?

2 Jëtse'e y'atsäajv:
—Nmu'israeejlit jáyuda, mújit
jayutäjkta, amötunaxta juu' äts
miitse'e ntukmukötsuvaandup.
Jë Nte'yam, juu' ve'e nüjom
dünümäjikäjxp, jë'ë tse'e
naajknükë'xnatäjkiju jëja jë njüjpit
jáyuvamda Abraham vyinkujk
ku ve'e jëm mesopotámiait y'it
jöötm vye'na, ka'anume'e ñüjkx
vye'na tsüüniva jëm haraanit
kyajpün käjxm. 3 Jidü'üm tse'e
dünüüjmi: "Tunmasöökni jë m'it
jë mnaax jëts nüjom jë mjayu, jëts
näjkxü joma ve'e jë naax juu' äts
mitse'e ntuk'íxup." 4 Van'it tse'e
jë Abraham chöö'nni jëm caldéait
y'it jöötm jëtse'e ñüjkx jëm Harán.
Ku ve'e jë tyee' y'öö'kni, van'it
tse'e jë Nte'yam yakmiijnjini
joma ve'e yä it yä naax, joma
ve'e n'ijtumda ntsüünimda. 5 Ka'a
tse'e yaja dümöojy jë Nte'yam
yä naax jë Abraham, ni jë'ë joma
ve'e ñaxva'akü; tyukvinva'ni ve'e
jëts myö'öpe'e yä naax jë chaan
jë kyöoj, óyame'e van'it ka'a pän
jë Abraham jë y'ónük vye'na.
6 Nä'müxjuva tse'e jë Nte'yam jëts
jékumit jayu ve'e y'íttat jë Abraham
jë chaan jë kyöoj jëtse'e chäänadat
joma ve'e dükanaaxada, jëm tse'e
maktaaxk mökupx joojnt jë jayu
jyomtónjadat tyitónjadat jëtse'e
akëë'y yaktónjadat. 7 Nä'müxjuva
tse'e jidü'üm jë Nte'yam: "Äts xa
ve'e ntökimpayö'öyup jë jayu juu'
ve'e jë mtsaan jë mköoj akëë'y
düyaktóndap, van'it tse'e jë mtsaan
jë mköoj chöö'ndinit jëm jëts ätse'e
yaja min xvinjávada xvintsä'ägada."
Jidü'üm tse'e jë Nte'yam vyaajñ.
8 Jë Nte'yam xa ve'e jë köjtstán
düyaktaan määt jë Abraham. Jë'ë
tse'e tyukpavaan jëtse'e jë Abraham
määt nüjom jë chaan jë kyöoj
juu' ve'e mix ónükta, jë'ë tse'e
yakpäajmjadap jë ixta'nün jëtse'e
düni'kxmadat dükojmadat, ve'em
tse'e düyaknükë'xnatäkadat jëts
kyuväjktupe'e jë köjtstán. Ax
ku tse'e jë myajntk Isaac kye'x,
kutoodojtük xäaj tse'e düpäajmji
jë ixta'nün, nay ve'empa tse'e jë
Isaac dütoompa määt jë myajntk
Jacob. Ax ve'empa tse'e jë Jacob
dütoompa määt jë myajntktäjkta,
üü'm jë njüjpit jáyuvamda, jë'ë tse'e
düyaktsöö'ntktu jë makmëjtsk jäkä'ä
juu' ve'e jë israeejlit jáyuda.
9 'Jë Jacob jë myajntktäjkta,
jë'ëda tse'e dümu'ëjkjüdu jë y'uts
José, jëtse'e dütöö'ktini. Ax jëm
tse'e Egipto yaknäjkxjidini juu'
ve'e joojyjüdu. Y'ix jyayëjp tse'e
jë Nte'yam jë José, 10 jë'ë tse'e
tuknüvaatsju nüjom juu' ve'e
tso'oxjajtüxju jëtse'e jë vijin jë
kejün myöojyji. Jë Nte'yam tse'e
jë vinma'yün dümöoy jë faraón,
jë egíptovit yakkutojkpa, jëtse'e
jë José dujávat dütsökü̈t. Jë faraón
tse'e päajmju jëtse'e jë egíptovit
jayu düyakkutojkjat, jë faraón jë
jyäajn jë tyäjk paat.
11 'Van'it tse'e jë mäkk yooj ñajxy
jëm egíptovit y'it jöötm jëts yaja
canaanit y'it jäät. Öoy tse'e jë jayu
tyuntsaachpaatti van'it, ka'a tse'e
jë njüjpit jáyuvamda dupaa'tta ti
ve'e tyukjoojntykadap. 12 Ku ve'e
jë Jacob dümötu jëts jëme'e Egipto
jë tukjoojntykin, van'it tse'e jëm
dupakëjxti jë myajntktäjk, jë njüjpit
jáyuvamda, jë'ëts jë'ë ve'e ku ve'e
muto'k nax ñäjkxti. 13 Ku ve'e

mumẹjtsk nax ñajkxtinuva, van'it
tse'e jẹ José ñaajknụkẹ'xnatajkiji
jẹja jẹ y'uts jẹ y'ajch vyinkujk. Ax
ve'em tse'e jẹ egíptovit yakkutojkpa
dụnụja'vi jẹts pạn jayu jẹ'ẹ ve'e
jẹ José. 14 Van'it tse'e jẹ José
dụnụkẹjxini jẹ tyee' Jacob mạạt
nụjom jẹ jyáyuda. Nụtoogupxụk
makmọkxe'e y'ijtti. 15 Ve'em tse'e
jyajty jẹtse'e jẹ Jacob ñajkxni
tsụụniva jẹm Egipto. Jẹm tse'e
y'ọọ'kni; nay jẹmpa tse'e y'ọọ'ktini
jẹ myajntktajkta, ụụ'm jẹ njụjpit
jáyuvamda. 16 Ku tse'e jẹ Jacob jẹ
ñi'kx jẹ kyọpk dụyaknajkxtini jẹm
Siquem, jẹm tse'e dụyaknaxtajkidini
jẹp aajntkup joma ve'e jẹ naax juu'
ve'e jẹ Abraham jyooy jẹ plata mạạt,
juu' ve'e jẹ Hamor jẹ myajntktajk
tukmutọọ'kjụdu.
17 'Ku ve'e tyámini vye'na jẹ xạạj
ku ve'e dụyakpo'okụt jẹ joojnt
juu' ve'e jẹ Nte'yam tuknạ'mụxju
jẹ Abraham jẹts jẹ chaan jẹ kyọọj
ve'e tsạạnadap jẹm Egipto,
nụmáyani ve'e ọọy jẹ israeejlit
jayu tyunvẹ'nada, 18 van'it tse'e
jẹm Egipto yakkutojk'ukvaajñ
to'k juu' ve'e dụkanụja'vip jẹts
pạn pạn jẹ'ẹ ve'e jẹ José y'ijt. 19 Jẹ
yakkutojkpa tse'e jẹ njáyuvamda
dụvin'ạạ'n jẹtse'e dụjomtuujn
dụtituujn, jẹtse'e dụ'akẹẹ'yi jẹtse'e
dụmasọọktinit jẹ myix ónụkta
juu' ve'e pi'k maaxna jẹtse'e ve'em
y'ọọ'ktinit. 20 Van'ítani tse'e kye'x
jẹ Moisés; ọọye'e tyuntsoja y'ijt.
Toojk pọ'ọ tse'e jẹm jẹ tyee' jẹ
tyaak tyạk'am yu'uts yak'ijtji. 21 Ax
ku tse'e kyọọ'k'ọ'yixjidini jẹtse'e
yu'uts dụjaa'kyak'íttat, van'it tse'e jẹ
yakkutojkpa jẹ ñạạx pyaatji jẹtse'e
dụyakyee'k ax jo'n jẹ y'avintsọ
ónụk kụy'ijt jo'n. 22 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ
Moisés dụnụ'ixpạjki nụjom juu' ve'e
jẹ egíptovit jayu jyajttup, viji kej
tse'e juu' dụtuujn dụkạjts.
23 'Vụjxtkupx joojntani tse'e
jẹ Moisés vye'na, van'it tse'e
ọjts dụ'ix jẹ jyáyuda. 24 Jẹm
tse'e dụ'ix to'k jẹ egíptovit jayu
ku ve'e dụjomtún dụtitún to'k
jẹ Moisés jẹ jyayu, van'it tse'e
jẹ Moisés dụyak'ạạ'k jẹ egíptovit
jayu jẹtse'e ve'em dụkuvaajñ
jẹ jyayu. 25 Ve'eme'e jẹ Moisés
y'ukvinmaajy jẹts kụdụvinmọ́tudi
ve'e jẹ jyáyuda jẹts vyinkọ́nup
jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ Moisés
jẹtse'e ve'em dụtukyakpítsumdat
jẹ myu'israeejlit jayu; ax ka'ats
jẹ'ẹ ve'e dụvinmọ́tudi. 26 Jẹ ku'óxit
tse'e jẹ Moisés dụ'ix jẹts jẹme'e
nụmẹjtsk jẹ myu'israeejlit jayu
ñachii'kjada. Y'ukyaknamyujọt'ọ
yavaajnjụdupts jẹ'ẹ ve'e dụ'uktij,
jẹ'ẹ kạjx tse'e jidụ'ụm dụnụụjmidi:
"To'k jáyuji xa miitse'eda. ¿Tyạjxse'e
mnachii'kjada?" 27 Van'it tse'e jẹ
nakyutsii'kjuva jẹ Moisés dụnasti'tsi,
jẹtse'e dụnụụjmi: "¿Pạnts mitse'e
tụmpụmjụ jẹts ạạtse'e xyakkutojkjat
jẹts ạạtse'e xtọkimpayọ'ọyụt?
28 ¿Xyak'ọọ'kuvaampap ạts mitse'e
ax jo'n ox xyak'ạạ'k jẹ egíptovit?"
29 Ku ve'e jẹ Moisés dụ'amọtunajxy,
van'it tse'e dụnụja'vi jẹts ñụja'vinup
jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu
tụdụyak'ạạ'k, jẹ'ẹ kạjx tse'e kyeek
jẹtse'e ñụjkx jẹm madiaanit y'it
jọọtm. Ax jékumit jayu tse'e y'ijt ku
ve'e jẹm chụụni; jẹm tse'e jẹ Moisés
ñamyajntkiji nụmẹjtsk.
30 'Vụjxtkupx joojnt tse'e jẹ it
tụñajxnuva vye'na, van'it tse'e to'k
jẹ ángeles yak'ixji jẹm jạnjọọtm

jem ápit kup akojkm jem vinva'ajts
it kajxm joma ve'e je Sinaí Kopk.
31 Atuva atoki tse'e je Moisés
dutuktaajñ juu' ve'e yak'ixju. Ku
ve'e dumutami jetse'e du'ix'óyat,
van'it tse'e du'amotunajxy je Maja
Vintsán myukatsju. Jidu'um tse'e
vyaajñ: 32 "Ats xa ve'e je mjujpit
jayu je Ntye'yamda, je Abraham, je
Isaac, maat je Jacob je Ntye'yamda."
Van'it tse'e je Moisés myippajkni,
tsa'ki tse'e jetse'e je jaajn
dujaa'k'íxut. 33 Van'it tse'e je Maja
Vintsán ña'muxji: "Napyakjenju kux
kunuu'kx ya'a ve'e ya naax juu' ve'e
mtukténip. 34 Ta atse'e n'ix vintso
ve'e ats je njayu yakjomtonda
yaktitonda jem Egipto, ta atse'e
nmotu vintso ve'e jem ya'axta
jetse'e ñañutsaachvinmáyjada,
je'ets atse'e tunnukada'aky jets
atse'e nyakpítsumdat. Mínuts n'it,
mits atse'e mpakéxup jem Egipto."
35 'Ax je Nte'yamts je'e ve'e
duvinkoon je Moisés jetse'e
duyakkutojkjat je njujpit jáyuvamda
jetse'e duyakpítsumdinit jem
Egipto. Je Moisés tse'e je Nte'yam
kejxju ku ve'e to'k je ángeles
du'ix jem janjootm jem ápit kup
akojkm. Je Nte'yam tse'e je Moisés
dutuknukejx je njáyuvamda, je
Moisés juu' ve'e vyiijnk'íxtu ku
ve'e vyaandi: "¿Pan tse'e tumpumju
jets aatse'e xyakkutojkjat jets
aatse'e xtokimpayo'oyut?" 36 Je
Moiseests je'e ve'e juu' ve'e dutoon
je mújit nuja'vin jets je mújit
atuva jem Egipto jets joma ve'e
je Tsapts Maaxy Naaj, je'e tse'e
duyakpítsumnu jem Egipto je
njujpit jáyuvamda jetse'e je majin
dujaa'ktuujn je vujxtkupx joojnt
ku ve'e yo'ydi jem vinva'ajts it
kajxm. 37 Je Moiseests je'e ve'e juu'
ve'e je nmu'israeejlit jáyuvamda
jidu'um dunuujmidu: "Vinkánani
xa ve'e je Maja Vintsán, uu'm
je nNte'yamamda, dujayep to'k
uu'm je njáyuvamda, ve'em ax
jo'n atse'e xvinkaajn, je'e tse'e
mkojtsnajxuxjadap je Nte'yam
je y'ayook." 38 Je Moiseespats je'e
ve'e juu' ve'e mukojtsju je ángeles
jem vinva'ajts it kajxm joma ve'e je
Sinaí Kopk, jetse'e dukojtsnajxji je
njujpit jáyuvamda. Je Moisés tse'e
yakmooy je ayook juu' kajxe'e je
jayu dujayejptinit je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp, yakmooyts je'e
ve'e jetse'e xtuknuja'vimdat.
39 'Ax ka'a tse'e je njujpit
jáyuvamda dukatsapajkti je Moisés,
ka'a ve'e dumajapaamdi, jeme'e
Egipto vyimpituvaandinuva.
40 Van'it tse'e je Aarón jidu'um
dunuujmidi: "Paajmjikts aatse'e
to'k aaj to'k je apamnax juu'
ve'e nyaknte'yamimdap jetse'e
xvintoo'vajkimdat, kux ka'a xa
ve'e nnuja'vimda ti n'ite'e tujyatyju
tuñaxyju je Moisés juu' ve'e jem
Egipto xyakpítsumumdu." Jidu'um
tse'e vyaandi. 41 Van'it tse'e
to'k je kaaj ónuk du'apamnajxti,
je tánuk duyak'oo'kti, jetse'e
dutukvintsa'kidi. Ooy tse'e
dutuntukxoojntkti juu' ve'e
tyoondu. 42 Je'e kajx tse'e je
Nte'yam myasookjidi. Van'it tse'e
duvinja'vidi duvintsa'kidi juu'
jatye'e ijtp jem tsajviinm, je maatsa,
je aampa xaaj, jets je aampa
po'o. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n
jatyáñ y'it jep nak kujxp juu' ve'e
jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook

kojtsnajxpatajkta. Jidu'um tse'e
jatyáñ y'it:
Miitsta, israeejlit jáyuda,
¿Myak'oo'ktu vine'e je tánuk
jets atse'e xtukvintsa'kidi ku
ve'e xyo'ydi vujxtkupx joojnt
je vinva'ajts it?
43 Ax ka'a tse'e,
mpakaaydu ve'e jem mja'vin
kajxmda je Moloc je tyajk
apamnax jets je Renfán je
myaatsa apamnax,
miitsts je'e ve'e mpaamdu
jetse'e xyaktanda jem mja'vin
kajxmda jetse'e xvinjávada
xvintsa'agada.
Je'e kajxts ats miitse'e
nyakpítsumdat joma ve'e
je m'itta je mnaaxta jetse'e
mpakéxtat jem Babilonia
naxy.
Jidu'um tse'e jatyáñ y'it.
44 Van'it tse'e je Esteban
jyaa'kvaajñ:
—Jem tse'e vinva'ajts it kajxm
dujayejpti je njujpit jáyuvamda je
tabernáculo joma ve'e je Nte'yam
duvinjávadat duvintsa'agadat.
Jem tse'e dukoojnukti je tsatsets
joma ve'e je Nte'yam je pyava'nun
dujatyaajñ. Ve'em tse'e je
tabernáculo dupum y'ijt ax jo'n je
Nte'yam dutukpavaajñ je Moisés
ku ve'e dunuujmi jets ve'eme'e
dunupamva'atsut ax jo'n yak'ixji.
45 Ax ku tse'e je Moisés y'oo'kni,
je Josué tse'e yaktukkatajkinu
je kutojkun, je'e tse'e duyakje'y je
njujpit jáyuvamda joma ve'e uxyam
n'ijtumda ntsuunimda. Je Nte'yam
tse'e duputajki je njujpit jáyuvamda
jetse'e duyakkutókidi je jayu juu'
ve'e yaja tsuunidup y'ijt. Je njujpit
jáyuvamda tse'e duyakmejtstu
je tabernáculo, je'e maatta tse'e je
tabernáculo y'ijt van'it paat ku ve'e
je yakkutojkpa David jyoojntyki.
46 Jya'vits je'e ve'e je Nte'yam je
David. Chojk tse'e je David jetse'e
kudupaamdi to'k je tsaptajk joma
ve'e chaanat je Jacob je Ntye'yam.
47 Ax je Salomoonts je'e ve'e juu'
ve'e dupaam je Nte'yam je chaptajk,
48 óyame'e je Nte'yam kyatsuuna
jep tsaptujkp juu' ve'e je jayu
pyuump, ve'em ax jo'n je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpa dutukkojtsnajxy
jidu'um:
49 Ve'em ax jo'n je kutojkun
tsuujntkun,
ve'em tse'e yaja tsapjaat joma
atse'e ntsuuna.
Ve'em xa ve'e jem naxviinm ax
jo'n je va'kpejtun joma atse'e
ya ntek kunyukkán.
¿Ti tsaptajkts je'e ve'e juu' ats
miitse'e xpaajmjavaandup,
ukpu joma ve'e je it joma ats
miitse'e kuxyakpoo'kxta?
50 Ats xa ve'e mpamkajx nujom juu'
jaty.
51 Van'it tse'e je Esteban
jyaa'kna'muxjidi:
—Miitsta, ooye'e tyunmakka
je mkuvajk xpamda, ve'em ax
jo'n je tsaaj, ka'a ve'e je Nte'yam
je y'ayook mtuktákajada
jetse'e xkamotuvuva'anda.
Mxa'matso'oxpajktup xa miitse'e
je Espíritu Santo. Ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je njujpit
jáyuvamda. 52 Je njujpit jáyuvamda
xa ve'e dujomtoondu dutitoondu
nujom je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta, je'e tse'e
duyak'oo'ktu pan pan jatye'e

dunukojtstu jets mínupe'e je'e
pane'e tuv jáyuvip joojntykip.
Ax kuts je'e ve'e myiijn, miitsts
je'e ve'e jem je viijnk jayu
kya'm mpaamdinu jetse'e
xyakjay'oo'kjidini. 53 Yakmo'yumdu
xa ve'e je pava'nun juu' ve'e je
angelestajk tukkatajkiju je Moisés;
ax ka'a tse'e xkuvakta je pava'nun
—jidu'um tse'e je Esteban dunuujmi
je jayu juu' ve'e dunumájidup jep
tsaptujkp.

Ku je Esteban y'oo'kni

54 Ku ve'e du'amotunajxti,
jotma'ttu tse'e, je'e kajx tse'e
ooy tyunnatyatskaa'tjada, je
Estébane'e tyunmu'ejk'oo'kjudup.
55 Ax je Esteban, je Espíritu Santo
tse'e moojyju je makkin jets je
vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e
je Nte'yam chajkp, pat'ix tse'e jem
tsapjootm tsov jetse'e je Nte'yam
je myajin du'ix, jetse'e du'ixpa
je Jesús tyena jeja je Nte'yam
y'aka'yun pa'ayi. 56 Van'it tse'e je
Esteban vyaajñ:
—¡Ixta! N'ixp xa atse'e je Jayu
Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, jéjats
je'e ve'e tyena je Nte'yam y'aka'yun
pa'ayi.
57 Van'it tse'e dutuk'ayaaxti je
Esteban, jetse'e ñatyaatskmajtsjidi,
jetse'e dununajkxti. 58 Van'it tse'e
dumajtstini jetse'e duyaknajkxtini
jep kajpun pa'ap. Jep tse'e ojts
duyak'oo'ktini tsaka'achji. Pan pan
jaty tse'e ve'em játkidu, jep tse'e je
vyit duyaktaandi joma ve'e to'k je
mootsk ónuk juu' ve'e Saulo duxaaj.
59 Namvaate'e duka'atsta, van'it
tse'e je Esteban chapkajts. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Maja Vintsán Jesús, kuvaku to'k
aaj ats ya njoot ya nja'vin.
60 Van'it tse'e kyoxkteni jetse'e
makk jidu'um vyaajñ:
—Maja Vintsán, kadi ya tokin
xtukkuvetta.
Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e
y'oo'kni.

8 Y'oyja'vits je'e ve'e je Saulo ku
ve'e je Esteban duyak'oo'kti.

**Ku je Saulo dujomtuujn
dutituujn je jáyuda juu' ve'e
je Jesús dujaanchja'vidup**

Ax van'it tse'e ooy
tyunyakjomton'ukvaandi
tyunyaktiton'ukvaandi jem
Jerusalén je jayu juu' ve'e
dujaanchja'vidup je Jesús.
Nujom tse'e y'ayo'vya'kxkajxti
jem judéait jets samaariait y'it
jootm, je kukatsivatajkji tse'e
taandu jem Jerusalén. 2 Jeme'e
je jayu juu' ve'e duvinja'vidup
duvintsa'kidup je Nte'yam, je'e
tse'e duyaknaxtajkidinu je Esteban
jetse'e ooy dutunnuyaaxti. 3 Ax je
Saulo, y'íxtipts je'e ve'e vintso ve'e
je jayu dukoo'kjaanchja'vidinit
je Jesús, tajkm tajkm tse'e tyaka
jetse'e duyakjavyaa'mpítsumjada
jetse'e duyakjapyoxuntakpámjada
pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je
Jesucristo, ve'em je yaa'tyajk ve'em
je ta'axtajk.

**Ku je oy kats je oy ayook
yaktukka'amaajy jep
samaariait kyajpun kujxp**

4 Ax je'eda pan pan jatye'e
yo'vya'kxtu, y'ava'nidupts je'e ve'e
je oy kats je oy ayook nujom pan
joma tso ve'e ñajkxta. 5 Je Felipe

tse'e ojts jem samaariait kyajpun
kajxm jetse'e jem je jayu duvaajnji
je Cristo jye'e. 6 Nay'amojkijidu
tse'e numay je jayu jetse'e to'k
joot du'amotunaxta juu' je'e ve'e
kyajtsp; y'íxtuvapts je'e ve'e je
mújit nuja'vin juu' je'e ve'e tyuump.
7 Yakjotkadaaktinu tse'e numay je
jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxmda
je ko'oyjáyuvap, ayaaxp tse'e
je ko'oyjáyuvap tyukvaatsjidini;
yakjotkadaaktuva tse'e je mojkpa
jayu jets je uxket jayu. 8 Ax ve'em
tse'e je jayu ooy tyunxoojntkti jem
kajpun kajxm.
9 Jem tse'e vye'na to'k je maayva
juu' ve'e Simón duxaaj, je'e tse'e
je samaariait jayu duvin'aa'n
ku ve'e vyaajñ jets ñumájip je'e
ve'e. 10 To'k joot je'e ve'e je jayu
y'amotunajxjuduva y'ijt, je mújit je
muutskit. Jidu'um tse'e vyaandi:
—Je Nte'yam je myaja kutojkun
maat xa ya'a ve'e ya yaa'tyajk.
11 Myajapaamdup tse'e kux jeke'e
tyunvin'aa'njidi je maayk kajx.
12 Ku ve'e je Felipe tyukmukojtsjidi
vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu
y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm
jetse'e vya'nuxjidi je Jesucristo
jye'e, numay tse'e dujaanchja'vidi
je Jesucristo jetse'e ñapejtti, ve'em
je yaa'tyajk ve'em je ta'axtajk.
13 Jyaanchja'viva tse'e je Simón
juu' ve'e je Felipe tukmukojtsju
jetse'e ñapejtpa, jetse'e je Felipe
dumaatnáxy dumaattáka, je'e ve'e
tyuk'atúvip je majin jets je mújit
nuja'vin juu' ve'e toojnjup.
14 Je kukatsivatajk juu' ve'e jem
Jerusalén taandu, ku tse'e je kats
dumótudi jets kyuvajktu ve'e je
samaariait jayu je oy kats je oy
ayook, van'it tse'e jem dukejxti
je Pedro maat je Juan. 15 Ku ve'e
jye'ydi, van'it tse'e dunutsapkojtsti
je samaariait jayu juu' ve'e je
Jesús dujaanchja'vidup jetse'e
ve'em je Espíritu Santo tyákat jem
jya'vin kajxmda, 16 kux ni pana
ve'e jem jya'vin kajxmda kya'itna
vye'na je Espíritu Santo, napetji
ve'e vye'nada ku ve'e vyaandi
jets je Maja Vintsán Jesuuse'e
pyanajkxuvaandup. 17 Van'it tse'e
je Pedro maat je Juan je kya'aj
tyuknukoojnjidi. Ku ve'e ve'em
dutoondi, van'it tse'e je Espíritu
Santo tyajki jem je jayu jya'vin
kajxmda.
18 Ku ve'e je Simón du'ix jets
tajkipe'e jem je jayu jya'vin
kajxm je Espíritu Santo ku
ve'e je kukátsivada je kya'aj
tyuknukoojnjidi, van'it tse'e je
meen dujavampejtjidi, 19 jetse'e
vyaajñ:
—Mooyduva ats to'k aaj je
kutojkun jets ku atse'e opyana ya
nka'aj ntuknukónut, van'it tse'e je
Espíritu Santo tyákat jem je jayu
jya'vin kajxmda.
20 Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:
—¡Kijpxe'e je mmeen
xmaatvintókiyut je'e kajx ku
ve'e ve'em mvinmay jets o'yipe'e
jetse'e je meen yaktukjóyut
juu' ve'e je Nte'yam yajkyp je
myaa'yun kajx! 21 Ka'a xa mits
ya'a ve'e mtukkada'akyju jetse'e
xtónut ya toonk aats maat kux
ka'a ve'e je mjoot je mja'vin
y'oya jeja je Nte'yam vyinkujk.
22 Vinmayumpijtni, masookni
je mko'oy joojntykin, jets
munoo'kxtuku je Nte'yam. Oyape'e

mmee̱'kxu̱xju̱t je̱ ko̱'oy vinma'yu̱n
juu' ve'e mjayejpp, 23 ku̱x ta̱ a̱tse'e
n'ix je̱ts o̱oye'e je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t
xtunjayep, je̱ to̱kin tse'e mka̱'mijup.
24 Van'it tse'e je̱ Simón y'atsa̱a̱jv:
—Nu̱tsapko̱tsta a̱ts to'k aaj,
ve'emts a̱tse'e xkajátu̱t xkanáxu̱t
juu' ve'e tu̱xko̱tsta je̱ts a̱tse'e
nkavintó̱kiyu̱t —jidu̱'u̱m tse'e
y'atsa̱a̱jv.
25 Ku ve'e je̱ kuká̱tsivada je̱ jayu
du̱vaajnjidi je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱
y'ayook je̱ts ti ve'e y'ixtu myóotudu
ku ve'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱tvítti, van'it
tse'e vyimpijttini je̱m Jerusalén.
Namvaate'e je̱m ña̱jkxtini, van'it
tse'e du̱'ava'nidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook je̱m may kajpu̱n ka̱jxm juu'
ve'e je̱m samaariait y'it jo̱o̱tm.

Je̱ Felipe je̱ts je̱ etiopíait jayu

26 Ku ve'e ve'em jyajty, van'it tse'e
to'k je̱ Maja̱ Vintsán je̱ y'aangeles
du̱muka̱jts je̱ Felipe. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Pojtu̱ku̱ je̱ts na̱jkxu̱ je̱m
vinva'ajts it ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e
mpá̱kup je̱ too' juu' ve'e tso̱o̱'mp
je̱m Jerusalén je̱tse'e je̱m Gaza
ñu̱jkx.
27 Van'it tse'e je̱ Felipe pyojtu̱k
je̱tse'e ñu̱jkx. Je̱m tse'e ñu̱jkx
vye'na ku ve'e du̱ma̱a̱tnavyaatji
to'k je̱ yaa'tya̱jk, etiopíait jayu je̱'e̱
ve'e; je̱ Candace, to'k je̱ etiopíait
yakkutojkpa ta̱'a̱xta̱jk, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ tyoompa, je̱'e̱ je̱ myeen tse'e
kya̱'mip. Je̱mts je̱'e̱ ve'e Jerusalén
je̱ yaa'tya̱jk y'a̱ts, o̱jts je̱'e̱ ve'e je̱m
je̱ Nte'yam du̱vinjava du̱vintsa̱'a̱ga,
28 vimpijtnup je̱'e̱ ve'e vye'na je̱m
tya̱k'am. Je̱mts je̱'e̱ ve'e ña̱ku̱ka̱ts
vye'na carreta jo̱o̱tm juu' ve'e
je̱ caballo pyavu̱u̱'mp, je̱'e̱ tse'e
kya̱jtsp juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías jyaay.
29 Van'it tse'e je̱ Espíritu Santo
du̱nu̱u̱jmi je̱ Felipe:
—Muta̱ma xi carreta.
30 Ku ve'e ñaajktá̱miji je̱ Felipe,
van'it tse'e du̱'amo̱tunajxy je̱ts je̱'e̱
ve'e kya̱jtsp je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Isaías
jyatyaan. Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Mvinmó̱tupts ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e
mka̱jtsp?
31 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—¿Vintso̱s a̱tse'e nvinmó̱tuvu̱t
pa̱n ka'a ve'e pa̱n pa̱n pa̱n a̱tse'e
xtukvinmó̱tuvup?
Je̱tse'e je̱ Felipe yak'amo̱tu je̱tse'e
pyé̱tu̱t je̱m carreta jo̱o̱tm je̱tse'e
du̱paa'a̱jxtu̱kat.
32 Je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
kya̱jtsp vye'na, jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e
vya'añ:
Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱
carnero juu' ve'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n
yaktuk'avo̱'vip,
ve'em ax jo'n je̱ carnero juu'
ve'e ama̱'a̱t taamp ku ve'e
yaknu̱kee'p,
ka'ats je̱'e̱ ve'e ti du̱ka̱ts ku ve'e
je̱ jayu yak'o̱o̱'kuva'añju̱.
33 Je̱ naax je̱ po'ox jo'nts je̱'e̱
ve'e yakpu̱u̱jm je̱tse'e
kyayak'o̱tyo̱kimpayo̱'y.
¿Pa̱nts vine'e va'anup je̱ts je̱me'e
je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j?
Yak'o̱o̱'kju̱du xa ve'e je̱ jayu yaja
naxviijn.
Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ juu' ve'e kyo̱jts.
34 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa ta̱'a̱xta̱jk
je̱ tyoompa du̱'amo̱tutu̱vi je̱ Felipe:
—Vaajnjikts a̱ts to'k aaj. ¿Viinme'e
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa

ñatyijjṵ ku yạ'ạ ve'e dṵjaajy, ukpṵ
viijnk jayu jẹ'ẹ ve'e tyijp?
35 Van'it tse'e jẹ Felipe vya'nṵxji
jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, tyuknṵja'vi
ve'e jẹ yaa'tyạjk jẹ Jesús jyẹ'ẹ.
Jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
y'ixtu jẹtse'e dṵkọjtsti, jẹ'ẹ tse'e
kyọjtsvaats too'vạjkp. 36 Ku tse'e
ñaxta vye'na jẹm too' am, jẹtse'e jẹ
tsoxk nạạj dṵ'ixpaatti, van'it tse'e jẹ
yaa'tyạjk vyaajñ:
—Ṵxyaja xa ve'e jẹ tsoxk nạạj, ¿ax
ti tse'e dṵkayak'ọ'yip jẹts ạtse'e
nnạpétṵt?
37 Van'it tse'e jẹ Felipe vyaajñ:
—Pạn to'k aaj to'k jọọt xa ve'e jẹ
Jesucristo xjaanchjáva, ọ'yip tse'e.
Van'it tse'e y'atsạạjv:
—Njaanchja'vip xa ạtse'e jẹts
jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk jẹ'ẹ ve'e jẹ
Jesucristo.
38 Van'it tse'e jẹ tyoompa dṵnṵṵjmi
jẹtse'e dṵyak'atṵ́vat jẹ carreta. Ku
ve'e y'atṵvi, van'it tse'e vyajntkti
jẹ Felipe mạạt jẹ yaa'tyạjk jẹtse'e
dṵyaknạpejt. 39 Ku ve'e pyítsumdini
jẹm nạjọọtm, van'it tse'e jẹ Espíritu
Santo, juu' ve'e ịjtp jẹm jẹ Mạjạ
Vintsạ́n jya'vin kạjxm, jẹ'ẹ tse'e jẹ
Felipe to'mayji dṵyaknạjkx viijnk
tsọv, ka'a ve'e y'uk'íxjini jẹ yaa'tyạjk.
Xọojntkp tse'e jẹ yaa'tyạjk ñạjkxni.
40 Ax jẹ Felipe, jẹmts jẹ'ẹ ve'e
azótovit kyajpṵn kạjxm ọjts yak'ix,
kajpṵn kajpṵn tse'e ñajxy jẹtse'e
dṵ'ava'ni jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹm
Cesarea paat.

Ku jẹ Saulo dṵjaanchja'vi'ukvaajñ jẹ Jesús

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 Ax vintsọ tse'e jẹ it ñaxy,
ka'ajyam tse'e jẹ Saulo
dṵtuk'atsạ'ki'atṵ́va jẹ ọọ'kṵn
pạn pạn jatye'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n
dṵjaanchja'vidup. Jẹ'ẹ kạjx
tse'e ọjts dṵ'ix jẹ tee' juu' ve'e
dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta.
2 Jẹ'ẹ tse'e chạjkp jẹtse'e myọ'ọjṵt jẹ
nạk jẹtse'e ñạjkxṵt jẹm damaascovit
kyajpṵn kạjxm jẹtse'e jẹp
chaptṵjkpta dṵ'íxtat pạn pạn jatye'e
dṵpanạjkxtup jẹ Mạjạ Vintsạ́n,
ve'em tse'e dṵyakjamyátsjadat
jẹtse'e jẹm Jerusalén dṵyaknạjkxtat,
ve'em jẹ yaa'tyạjk ve'em jẹ
tạ'ạxtạjk. 3 Jẹẹna tse'e too' aajy
vye'na, jẹ damaascovit kyajpṵn
mutámani, van'it tse'e tun to'mayji
jẹ tsapjọọtmit ajajtk ọọy tyunnṵjajji
tyunnṵtạ'kxji. 4 Van'it tse'e jẹ Saulo
ñaxvipp jẹtse'e dṵ'amọtunajxy to'k
jẹ ayook juu' ve'e vaan:
—Saulo, Saulo, ¿tyạjxts ạtse'e
xtso'oxpṵ́k?
5 Van'it tse'e jẹ Saulo vyaajñ:
—¿Pạnts mitse'e?
Van'it tse'e yak'atsạạjv:
—Ạts xa ve'e jẹ Jesús, juu' ve'e
mtuntso'oxpṵjkp. Viinm xa mitse'e
mnakyọ'ọtyúnjṵ ku ạtse'e ve'em
xtun.
6 Van'it tse'e jẹ Saulo chạ'kikṵjx
jẹtse'e vyaajñ:
—Mạjạ Vintsạ́n, ¿tise'e mtsạjkp
jẹts ạtse'e ntónṵt?
Van'it tse'e yak'atsạạjv:
—Pojtṵkṵ jẹts nạjkxṵ jẹm kajpṵn
kạjxm, ax jẹm tse'e myakvaajnjat
pạn ti ve'e mtónup.
7 Jẹ Saulo jẹ myujatyoo'da, va'ajts
tsạ'kidupts jẹ'ẹ ve'e kṵx myọ́tudu
ve'e jẹ ayook; ax ka'a tse'e pạn
dṵ'ixti. 8 Van'it tse'e jẹ Saulo
pyojtṵk. Ku ve'e jyavin'ixva'kxy,
ka'a tse'e y'uk'ixni. Van'it tse'e jẹ

myujatyoo' myajtsjidi jem kya'm
jetse'e pyavijtsjidi jem damaascovit
kyajpun kajxm. 9 Jem tse'e y'ijt
toojk xaaj, ka'a tse'e y'ix, ka'a tse'e
kyay y'uu'k.
10 Jem tse'e damaascovit kyajpun
kajxm y'ijt to'k je jaanchja'viva
juu' ve'e Ananías duxaaj, je'e tse'e
je Maja Vintsán yak'ixju jetse'e
ña'muxji:
—¡Ananías!
Van'it tse'e y'atsaajv:
—Uxyaja ats, Maja Vintsán.
11 Van'it tse'e je Maja Vintsán
ña'muxji:
—Pojtuku jets najkxu joma ve'e je
too' juu' ve'e duxaaj Tuv, jem tse'e
je Judas tyak'am x'amotutúvat to'k
je yaa'tyajk juu' ve'e Saulo duxaaj,
tsapkojtspts je'e ve'e. 12 Ta je'e
ve'e yak'ixju mtaka joma ve'e y'it
jetse'e je mka'aj xtuknukán jetse'e
vyin'ixpajknuva.
13 Ku ve'e je Ananías
du'amotunajxy, van'it tse'e vyaajñ:
—Maja Vintsán, ooyani xa
atse'e je kats ntunmotu vintso
je'e ve'e je yaa'tyajk dutsaachtún
je mjáyuda jem Jerusalén; 14 ax
yaja tse'e tumyets je kutojkun
maat juu' ve'e moojyju je tee'tajk je
vyintsanda, jetse'e duyakjamyátsjut
duyakjachómjut nujom pan pan
jatye'e mjaanchja'vijidup.
15 Ax jidu'um tse'e je Maja Vintsán
ña'muxji:
—Najkxu, kux ats je'e ve'e
nvinkoon jetse'e ats nje'e
duvaajnjadat pan pan jatye'e ka je
israeejlit jáyuvap, je yakkutojkpada,
jets je israeejlit jáyuda. 16 Ats xa
ve'e ntuknujávap jets ooy atse'e
xtunkutsaachpaadat.
17 Van'it tse'e je Ananías ñujkx
jem je jayu tyak'am joma ve'e je
Saulo vye'na. Ku ve'e tyajki, van'it
tse'e je kya'aj dutuknukaajn jetse'e
dunuujmi:
—Uts Saulo, je Maja Vintsán
Jesús, juu' ve'e myak'ixju jeja too'
aajy, je'ets atse'e tuxkex jetse'e
mvin'ixpajknuvat jetse'e je Espíritu
Santo mmo'ojut je makkin jets je
vinma'yun jetse'e xtónut juu' ve'e je
Nte'yam chajkp.
18 Tun jatyji tse'e je Saulo vyinvaatsji
juu' ve'e ve'em íxuvip ax jo'n je ajkx
nameen, jetse'e vyin'ixpajknuva.
Van'it tse'e je Saulo tyeni jetse'e
ñapejt. 19 Van'it tse'e kyaajy y'uuk
jetse'e myajuvajknuva. Jem tse'e vee'n
je it duyaknajxy damaascovit kyajpun
kajxm maat je'eda pan pan jatye'e
dujaanchja'vidup je Jesús.

Ku je Saulo kya'amaajy jep Damasco

20 Jem tse'e je Saulo
kya'amay'ukvaajñ jep je
damaascovit chaptujkpta, je'e tse'e
y'ava'nip jets je Nte'yam je y'Onuk
je'e ve'e je Jesús. 21 Nujom pan
pan jatye'e amotunajxjudu, atuva
atoki tse'e tyuntaandi, jetse'e
ñay'amotutúvijidi vimpit atuj:
—¿Ka ya'aap je'e vine'e juu'
ve'e jem Jerusalén dujomtoomp
dutitoomp tuy'it pan pan jatye'e je
Jesús dujaanchja'vidup? ¿Ka je'ep
ya'a vine'e juu' ve'e yaja miimpa
jetse'e duyakjamyátsjut pan pan
jatye'e dujaanchja'viduvap je Jesús
jetse'e tsum duyaknajxut joma
ve'e je tee'tajk je vyintsanda? —
jidu'um tse'e ñay'amotutúvijidi.
22 Ax je Saulo,
yakmakkpajk'ataatsnupts

jë'ë ve'e jë kya'ama'yün jëtse'e
düyaknükë'xnatäka jëts jë Jesús
jë'ë ve'e jë Cristo, jë'ë juu' ve'e
jë Nte'yam vyinkoon jëtse'e
yakkutojknit. Ka'a tse'e y'o'yixjada
vintso ve'e y'amaadaagajadat jë
israeejlit jayu juu' ve'e tsüünidup
jëm Damasco.

Ku jë Saulo jë myu'israeejlit jayu dükukeek

23 May xaajani tse'e jë it ñaxy
vye'na jëtse'e jë israeejlit jayu
dü'ukkojtsmojkti jëtse'e jë Saulo
küdüyak'oo'kti, 24 jóvum xaaj
jóvum tsooj tse'e jë Saulo yak'a'ix
jëja kajpün naa'päts akä'aajy jëtse'e
küdüyak'oo'kti. Ku ve'e jë Saulo
dünüja'vi ti ve'e tyonuvaandup,
25 van'it tse'e jë jaanchja'vivatäjk
pyaajmjidi jëm tójum jëtse'e kooo'ts
ñastä'yijidi jëja ne'ev viijn tsov
juu' ve'e jë kajpün tuknaa'päts'ijtp,
ve'em tse'e jë Saulo kyeek.

Ku jë Saulo jëp Jerusalén vye'na

26 Ku ve'e jë Saulo
jyë'y jëm Jerusalén,
jyamaatnay'amokavaajnjüdu tse'e
jë jaanchja'vivatäjkta; ax tsä'kidu
tse'e nüjomda küx ka'a ve'e
düjaanchjávada jëts jyaanchja'vinup
jë'ë ve'e jë Jesús. 27 Ax jë Bernabé
tse'e dütuknüvooov jë kukätsivada,
van'it tse'e dütukmumaajntykti
vintso ve'e jë Saulo dü'ix jë Mäjä
Vintsän jëja too' aajy, vintso ve'e
jë Nte'yam myukojtsji, jëts vintso
ve'e jë Saulo mäkk aaj mäkk jooot
jë Jesús jyë'ë dütukka'amaayni
jëm damaascovit kyajpün kajxm.
28 Van'it tse'e jë Saulo tyaajñ jëm
Jerusalén, jë'ë ve'e myaatnajxyp
myaattäjkip, kaja'vina katsä'kina
tse'e jë Mäjä Vintsän jyë'ë jë
jayu dütuknüjávada 29 jëtse'e
dümaatnakyojtsvintsávjü jë
israeejlit jayu juu' ve'e jë griego aaj
dükojtstup. Ax ka'a tse'e dükuvajkti
jë ayook juu' ve'e jë Saulo kyojts, jë'ë
kajx tse'e dü'uknüpaajmtkidi jëtse'e
jë Saulo küdüyak'oo'kti. 30 Ku tse'e
jë jaanchja'vivatäjk dünüja'vidi,
van'it tse'e jë Saulo düyaknäjkxti
jëm Cesarea jëtse'e düpakëjxti jëm
taarsovit kyajpün kajxm.
31 Van'it tse'e oy jooot chüünidini
nüjom pän pän jatye'e
düjaanchja'vidu jë Jesucristo
jëm judéait jëts galiléait jëts
samaariait y'it jootmda, ve'em
tse'e ñümáyada jëtse'e jë jyoot jë
jya'vin myäkkpäjk'ätä'ätsta jë Jesús
maat, vyinja'vidup vyintsä'kidupts
jë'ë ve'e jë Mäjä Vintsän jëtse'e jë
Espíritu Santo yakjot'amájajada.

Ku jë Eneas jyotkädaaky

32 Näjkx tse'e jë Pedro may viijn,
jë'ë tse'e näjkx düku'ixta jë utsta jë
ajchta jëts jë utsta jë tsä'ada. Ojts
tse'e düku'ixpa jë utsta jë ajchta
jëts jë utsta jë tsä'ada juu' ve'e
tsüünidup jëm lídait kyajpün
kajxm. 33 Jëm tse'e dupaaty to'k jë
mojkpa jayu juu' ve'e Eneas düxaaj,
toodojtük joojntanits jë'ë ve'e
pya'amma'aj vye'na. 34 Van'it tse'e jë
Pedro ñä'müxji:
—Eneas, jë Jesucristo xa ve'e
myakjotkädaakjinup. Pojtükni jëts
päkmojkni yä mmaajntkün.
Tun jatyji tse'e jë Eneas pyojtükni.
35 Íxjüdu ve'e nüjom pän pän jatye'e
joojntykidup jëm lídait jëts saroonit
kyajpün kajxmda, ve'em tse'e

dṵmaso̱o̱kti je̱ ko̱'o̱y vinma'yṵnda
je̱tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n dṵpana̱jkxti.

Ku je̱ Dorcas jyoojntykpa̱jknuva

36 Je̱m tse'e je̱ jópeit kyajpṵn
ka̱jxm y'ijt to'k je̱ ta'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱
Jesús dṵjaanchja'vip, Tabita je̱'e̱ ve'e
xya̱a̱j, Dorcas je̱'e̱ ve'e kya̱tsa̱pítsum
je̱ griego aaj. Je̱ ta'a̱xta̱jk, o̱o̱yts
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ maa'yṵn
dṵtuntuujnja je̱tse'e dṵputa̱ka
pa̱n pa̱n jatye'e katih'ijtṵxjṵdup.
37 Ax ku tse'e je̱ Pedro vye'na je̱m
lídait kyajpṵn ka̱jxm, van'it tse'e
je̱ Dorcas pya'ampejt je̱tse'e y'a̱a̱'k.
Tá̱vani tse'e dṵyaktsi'ivda je̱ ñi'kx
je̱ ko̱pk, van'it tse'e dṵpa̱a̱mdi je̱p
mume̱jtsk nṵka̱vyet kṵjxp. 38 Je̱
Jope, myutá̱mipts je̱'e̱ ve'e je̱ lídait
kajpṵn, je̱m joma ve'e je̱ Pedro
vye'na. Myó̱tuduts je̱'e̱ ve'e je̱
jaanchja'vivata̱jk je̱ts je̱me'e vye'na,
van'it tse'e dṵtuknṵke̱jxti nṵme̱jtsk je̱
yaa'tya̱jk je̱tse'e dṵmunoo'kxtṵktat
jidṵ'ṵm:
—Uk mtónupe'e je̱ maa'yṵn je̱tse'e
nja'mdat je̱m Jope.
39 Ku ve'e je̱ Pedro yakvaajnji,
van'it tse'e tyeni je̱tse'e dṵma̱a̱di.
Ku ve'e je̱m jye̱'y, van'it tse'e
dṵyaknajkxti je̱p nṵka̱vyet kṵjxp
joma ve'e vye'na je̱ ni'kx je̱ ko̱pk.
Nṵjom tse'e je̱ ku'a̱a̱'k ta'a̱xta̱jkta
nṵnyaaxnup dṵtuk'ixti je̱ Pedro
je̱ vit je̱ xo̱x juu' ve'e je̱ Dorcas
pya̱a̱m ku ve'e dṵma̱a̱tve̱'nada.
40 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ jayu
dṵyakpitsumkṵjx, je̱tse'e kyo̱xkteni,
je̱tse'e chapka̱jts. Van'it tse'e je̱
o̱o̱'kpa dṵvin'ix je̱tse'e dṵnṵujmi:
—Tabita, pojtṵkni.
Van'it tse'e je̱ Dorcas
vyin'ixva'kxni. Ku ve'e je̱ Pedro
dṵ'ix, van'it tse'e y'a̱jxtk. 41 Van'it
tse'e je̱ Pedro myajtsji je̱m kya̱'m
je̱tse'e yakténiji. Van'it tse'e je̱
Pedro dṵyaaxji je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts
je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da ma̱a̱t je̱ ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xta̱jkta, je̱tse'e je̱ja vyinkujkta
joojntyk dṵtuk'ixti je̱ Dorcas.
42 Yaknṵja'vits ya̱'a̱ ve'e nṵjom je̱m
jópeit kyajpṵn ka̱jxm; nṵmay tse'e
dṵjaanchja'vidi je̱ Maja̱ Vintsá̱n.
43 Je̱m tse'e je̱ Pedro tyaajñ jek jaty
je̱m je̱ akṵko̱o̱'tspa Simón tya̱k'am.

Je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Cornelio

10 Je̱m tse'e cesaréait kyajpṵn
ka̱jxm vye'na to'k je̱ tojpa
juu' ve'e dṵnṵvintsá̱nip nṵmó̱kupx
je̱ tojpata̱jk, Cornelio je̱'e̱ ve'e
xya̱a̱j. Itáliait je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j to'k
ja̱ka̱'a̱ je̱ tojpa juu' ve'e je̱ Cornelio
kya̱'mip. 2 Vyinja'vip vyintsa̱'kipts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ma̱a̱t nṵjom
je̱ jya̱a̱jn je̱ tya̱jk, yajkpap tse'e
o̱o̱y je̱ meen je̱tse'e je̱ israeejlit
jayu yaktukputa̱ka, ijtpts je̱'e̱ ve'e
tyuntsapka̱ts. 3 To'k nax tse'e, toojk
yaaxp jo'n vye'na xṵṵjṵn, je̱tse'e je̱
Cornelio yak'ixji to'k je̱ Nte'yam je̱
y'aangeles. Je̱'e̱ tse'e nṵta̱jkiju joma
ve'e vye'na je̱tse'e ña̱'mṵxji:
—¡Cornelio!
4 Van'it tse'e je̱ Cornelio ma̱j
dṵvin'ix je̱ ángeles, o̱o̱y tse'e
tyuntsa̱'ki, je̱tse'e dṵ'amo̱tutṵvi:
—¿Tise'e?
Van'it tse'e je̱ ángeles vyaajñ:
—Mka̱ts'amo̱tunajxjup xa ve'e
je̱ Nte'yam ku ve'e mtsapka̱ts,
jaa'myéts je̱'e̱ ve'e dṵjayep vintso̱
ve'e je̱ jayu xputa̱ka pa̱n pa̱n
jatye'e katih'ijtṵxjṵdup. 5 Paké̱xṵts
n'it je̱ yaa'tya̱jkta je̱m Jope je̱tse'e
dṵyakmé̱tstat je̱ Simón juu' ve'e

duxaajivap Pedro. 6 Jeme'e ñamyayju
je akukoo'tspa Simón tyak'am. Jem
maaxy napa'am je'e ve'e je jayu
chuuna.
7 Ku ve'e je ángeles ñajkxni
juu' ve'e mukojtsju, van'it tse'e
je Cornelio duvatsaajv numejtsk je
tyoompa jets to'k je tojpa juu' ve'e
to'k aaj to'k joot mutoojnjup. 8 Van'it
tse'e dutukmumaajntykti juu' ve'e
toojnju kojtsju jetse'e dupakejxti
jem jópeit kyajpun kajxm.
9 Ax je ku'óxit tse'e, jeenats
je'e ve'e too' aajy vye'nada,
myutámidinupe'e jem Jope, van'it
tse'e je Pedro pyejt jem azotea
ni'kxm tsapkojtspa, 10 ooye'e
tyunyu'aa'kju vye'na jetse'e
tyunkayuva'añ. Ax namvaat tse'e je
kaaky je tojkx y'avaada, van'it tse'e
va'ajts yak'ixji 11 je tsapjootmit it
y'ava'ach jetse'e jem tso chaa'n je'e
juu' ve'e ke'xp ax jo'n to'k je maja
vit, maktaaxk esquina tse'e tsum,
jetse'e ñukada'akyju. 12 Jem tse'e
vit jootm numay je tánuk, je eey je
tíkuts: jem tse'e juu' ve'e maktaaxk
tékax, jempa tse'e juu' ve'e je
tyiints dutukyo'ydup, nay jempa
tse'e je jeyyva tánuk. 13 Van'it tse'e
to'k je ayook dumotu:
—Pedro, pojtuku, yak'oo'ku, jets
ja'kxu.
14 Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Ka'a, Maja Vintsán; ni vin'ita xa
atse'e nkaju'kx juu' ve'e ka va'ajtsap,
juu' ve'e je Moisés jyatyaan jets ka'a
ve'e je jayu duja'kxut.
15 Van'it tse'e je ayook
dumótunuva, jetse'e yaknuujmi:
—Juu' xa ve'e je Nte'yam yakvaats,
ka'ats mits je'e ve'e xtíjut ka
va'ajtsap.
16 Toojk nax tse'e ve'em jyajty
jeejyji jeejyji, van'it tse'e je vit
pyatajkinuva jetse'e ñajkxnuva
jem tsapjootm. 17 Pyayo'yp tse'e je
Pedro vye'na pan ti ve'e ñukajtsp
juu' ve'e yak'ixju, van'it tse'e
jye'ydi je yaa'tyajkta juu' ve'e je
Cornelio kejxjudu, y'amotutúvidup
tse'e je jayu vye'nada jetse'e
dunujávadat pan joma ve'e chuuna
je akukoo'tspa Simón. Ax ve'em
tse'e jye'ydi je'e tyak'aajy. 18 Van'it
tse'e du'amotutúvidi pan jepe'e to'k
je yaa'tyajk juu' ve'e Simón duxaaj,
juu' ve'e duxaajivap Pedro. 19 Je'ena
tse'e je Pedro pyayo'yp vye'na juu'
ve'e yak'ixju, van'it tse'e je Espíritu
Santo ña'muxji:
—Ixu n'it, uxep xa ve'e m'íxtajada
nutoojk je yaa'tyajk. 20 Ténats,
vánuku, jetse'e xmaadadat. Ka'a
tse'e xtivinmáyut, ats ya'a ve'e
tunkexta.
21 Van'it tse'e je Pedro vyajntyk
joma ve'e vye'nada je yaa'tyajkta
juu' ve'e je Cornelio kejxjudu,
jetse'e jidu'um dunuujmidi:
—Ats xa je'e ve'e pane'e m'íxtidup.
¿Tise'e tuxnuminda?
22 Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip
numókupx je tojpatajk, juu' ve'e
Cornelio duxaaj, je'ets aatse'e xkejxp.
Je'e tse'e je Nte'yam duvinja'vip
duvintsa'kip, tuvts je'e ve'e je
jyáyuvin je jyoojntykin, nujom
tse'e je israeejlit jayu jyávajada
chókjada. Je Nte'yam je y'aangeles
tse'e tuña'muxju jetse'e mnukéxajat,
ve'em tse'e du'amotunáxut juu'
mitse'e mtuknujávap.
23 Van'it tse'e je Pedro yaktajkijidi
jep tujkp jetse'e je tsooj jem

myataandi. Je̱ ku'óxit tse'e je̱
Pedro du̱ma̱a̱didi, je̱me'e je̱ utsta
je̱ ajchta juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m
jópeit kyajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e
mujatyoo'ijidu.
24 Je̱ ku'óxit tse'e jye̱'ydi je̱m
Cesarea. Je̱m tse'e je̱ Cornelio
y'a'íxjada vye'na je̱m tya̱k'am
ma̱a̱t je̱ jyuu'tta je̱ myugo'okta
je̱ts juu' ve'e mya̱a̱tnayja'vijidup.
25 Ku ve'e je̱ Pedro jye̱'y, van'it
tse'e je̱ Cornelio je̱ Pedro
du̱'ana̱jkxi je̱tse'e du̱vinko̱xkteni,
je̱tse'e du̱'ukvinjavavaajñ
du̱'ukvintsa̱'a̱gavaajñ. 26 Ax jidu̱'u̱m
tse'e je̱ Pedro ña̱'mu̱xji:
—Te̱na, jáyuva xa a̱tse'e ax jo'n
mits.
27 Namvaate'e du̱ma̱a̱tnakya̱tsju̱,
van'it tse'e du̱yaktajki je̱p tu̱jkp
joma ve'e amoka vye̱'nada nu̱may
je̱ jayu. 28 Van'it tse'e je̱ Pedro
ña̱'mu̱xjidi:
—Mnu̱ja'vidinup xa miitse'e
je̱ts ka'a ve'e a̱a̱ts je̱ mpava'nu̱n
du̱yakjaty je̱ts a̱a̱tse'e nku'íxtat
ukpu̱ a̱a̱tse'e n'ítu̱t je̱'e̱ ma̱a̱tta juu'
ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. Ax
je̱ Nte'yamts a̱tse'e xtuk'ix je̱ts ni
pa̱na a̱tse'e nkatíju̱t ka va'ajtsap.
29 Paatyts a̱tse'e jatyji tu̱nmín,
ka'ats a̱tse'e je̱ it nyaknajxy je̱ts
a̱tse'e too'va̱jkp mpayo̱'o̱yu̱t, je̱'e̱ts
a̱tse'e nnu̱javavaampy pa̱n ti a̱tse'e
xtuknu̱ke̱jxip.
30 Van'it tse'e je̱ Cornelio y'atsa̱a̱jv:
—Maktaxxa̱a̱j it a̱tse'e yaja
nve'na nta̱k'aajy, tsapko̱jtsp je̱ts
ayoojipts a̱tse'e nve'na. Toojk
yaaxp jo'n tse'e vye'na ku ve'e
je̱ jayu chapka̱ts, ve'em ax jo'n
u̱xyam, van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱
ángeles, va'ajts ajajp ata̱'kxp je̱ vyit
je̱ xyo̱x. 31 Jidu̱'u̱mts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
"Cornelio, mka̱ts'amo̱tunajxjup xa
ve'e je̱ Nte'yam ku ve'e mtsapka̱ts,
jaa'myéts je̱'e̱ ve'e du̱jayep vintso̱
ve'e je̱ jayu xputa̱ka pa̱n pa̱n jatye'e
katih'ijtu̱xju̱dup. 32 Nu̱ke̱xats je̱m
jópeit kyajpu̱n ka̱jxm je̱ Simón juu'
ve'e du̱xa̱a̱jivap Pedro. Je̱m tse'e
ñamyayju̱ je̱ aku̱ko̱o̱'tspa Simón
tya̱k'am, je̱m maaxy na̱pa'am
je̱'e̱ ve'e chu̱u̱na." Jidu̱'u̱mts a̱tse'e
xnu̱u̱jmi. 33 Ax paatyts a̱ts mitse'e
jatyji nnu̱ke̱jxi. O̱y tse'e tu̱xtún ku
ve'e to'k aaj tu̱mmets. Ax u̱xyamts
a̱a̱tse'e yaja je̱ Nte'yam vyinkujk,
je̱'e̱ a̱a̱tse'e n'amo̱tunaxuvaampy
pa̱n juu' ve'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n
tu̱mtukpava'añju̱ je̱ts a̱a̱tse'e
xtuknu̱jávat.

Ku je̱ Pedro kya'amaajy je̱p je̱ Cornelio tya̱k'ap

34 Van'it tse'e je̱ Pedro vyaajñ:
—U̱xyam a̱tse'e o̱y nmu̱java je̱ts
ka'a ve'e je̱ Nte'yam pa̱n du̱viijnk'íx,
35 y'o̱yja'vip je̱'e̱ ve'e o̱pya̱na pa̱n
pa̱ne'e vinja'vijup vintsa̱'kijup
je̱tse'e du̱tún juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp.
36 Je̱ Nte'yam xa ve'e je̱ y'ayook
je̱ israeejlit jayu du̱tuknu̱ke̱jx. Ya̱
o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayookts je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja je̱
Jesucristo jye̱'e̱, je̱'e̱ pa̱ne'e nu̱jom
je̱ jayu du̱nu̱vintsa̱nip je̱tse'e je̱ jayu
du̱yaknamyujo̱t'o̱yaja je̱ Nte'yam
ma̱a̱t. 37 O̱y miitse'e xnu̱jávada je̱ts
ya̱ ayooke'e va'kxtk je̱m judéait y'it
jo̱o̱tm, je̱me'e galiléait y'it jo̱o̱tm
cho̱o̱'ntk, ta̱vani tse'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa
Juan je̱ jayu du̱vaajnjada vye'na
je̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit, je̱ kyo̱'o̱y
joojntykinda du̱maso̱o̱ktinit, je̱tse'e
ña̱pe̱ttat. 38 Je̱ Jesús, je̱ nazarétit

jayu, jë'ë tse'e jë Nte'yam vyinkëën
jëtse'e dujayëjpnit jë Espíritu Santo
jëts jë kutojkün, jë'ë tse'e jë y'ëy jë'ë
dütoon jëtse'e duyakjëtkädaakni
nüjom pän pän jatye'e jë kë'ëyjáyuvap
yaktsaachpaatjüdup vye'na. Ve'em jë'ë
ve'e dütuujn kux ijtpe'e jë Nte'yam
jë'ë määt. [39] N'ixts äats jë'ë ve'e nujom
juu' ve'e jë Jesús tyoon kyëjts jëm
judéait y'it jëëtm jëts jëm jerusaleenit
kyajpün kajxm. Van'it tse'e jë jémit
jayu jë Jesús duyakjay'ëë'kjidi
ku ve'e duyakjacryuuzpëjtjidi.
[40] Ax jë Nte'yamts jë'ë ve'e
yakjoojntykpajkjinuva kutoojk xäaj
jëtse'e duyaknukë'xnatajki joojntyk
jëja äats nvinkujk. [41] Ka jéjap xa jë'ë
ve'e duyaknukë'xnatajki nujom jë jayu
vyinkujk, jëëjyji ve'e äats nvinkujk, jë'ë
ve'e ku äatse'e jë Nte'yam xvinkäajn
jémani jëts äatse'e jë jayu nvaajnjadat
juu' äatse'e n'ix nmëtu. Nmäatkaay
nmäat'ook äats jë'ë ve'e ku ve'e
távani jyoojntykpajknuva vye'na.
[42] Jë Nte'yam äatse'e xtukpavaan jëts
äatse'e jë jayu nvaajnjadat jë ëy kats
jë ëy ayook, jëts äatse'e jë tuvakëjtsün
mpámut jëts jë'ë ve'e dupäam jëts
jë Jesuusjyame'e dütëkimpayë'ynup
pän pän jatye'e joojntykidup jëts pän
pän jatye'e äa'kanda. [43] Ñukëjtstuts
ya'a ve'e nujom jë Nte'yam jë
y'ayook këjtsnajxpatajkta, ve'eme'e
vyaandi jëts nujom pän pän
jatye'e dujaanchja'vidup jë Jesús,
yakmëë'kxjadapts jë'ë ve'e jë tyókinda.

Ku jë Espíritu Santo tyajki jëm jya'vin kajxmda pän pän jatye'e ka jë israeejlit jáyuvap

[44] Këjtspna tse'e jë Pedro
vye'na ku ve'e jë Espíritu
Santo dünukädaaky pän pän
jatye'e dü'amëtunajxtup vye'na.
[45] Jë israeejlit jáyuda juu' ve'e
dujaanchja'vidup jë Jesús jëts
juu' ve'e jë Pedro myäatjë'ydu,
atüva atëki tse'e tyaandi küxe'e
jë Nte'yam dupüüjm jë Espíritu
Santo jëm jë jayu jya'vin kajxmda
pän pän jatye'e ka jë israeejlit
jáyuvap, [46] y'amëtunajxtup tse'e
ku ve'e dukëtsta jë ayook juu' ve'e
kyavinmótudup jëtse'e jë Nte'yam
duyakmájada duyakjaanchada.
[47] Van'it tse'e jë Pedro vyaajñ:
—¿Pän tse'e dukayakjátup jëtse'e
ya jayu ñapéttat? Ta xa ve'e jë
Espíritu Santo tyaka jëm jya'vin
kajxmda, ve'em ax jo'n üü'mda.
[48] Van'it tse'e jë Pedro dupavaajñ
jëtse'e ñapéttat jë'ë kajx jëtse'e
nujava tyánut jëts jë Jesucristo jë'ë
ve'e pyanajkxuvaandup. Van'it tse'e
jë Pedro dümunoo'kxtkti jëtse'e
jamëjtsk jatoojk xäaj jyaa'kmäattá
njadat.

Juu' ve'e jë Pedro tyukmumaajntyktu jë jaanchja'vivatajk jëp Jerusalén

11 Jë kukátsivatajk mäat jë
utsta jë ajchta jëts jë utsta
jë tsa'ada juu' ve'e jëm Judea
ve'nidup, myótuduts jë'ë ve'e jë kats
jëts kyuvajktuva ve'e jë Nte'yam
jë kyats jë y'ayook pän pän jatye'e
ka jë israeejlit jáyuvap. [2] Ku ve'e jë
Pedro vyimpijtnuva jëm Jerusalén,
kyë'ëyja'vidu tse'e jë'ëda pän pän
jatye'e duyakvinkópkidup jëtse'e
jë jayu yakpäajmjadat jë ixta'nün
jëtse'e duni'kxmadat dukëjmadat
ax jo'n jë israeejlit jayu dütonda,
ve'eme'e vyaandi jëts ka'a jë'ë ve'e
y'ëya juu' ve'e jë Pedro tyoon.
[3] Jëtse'e jë Pedro dü'amëtutúvidi:

—¿Tis, mitse'e ojts xku'ix jetse'e
xmaatkaaydi pan pan jatye'e
kayakpaajmjidu je ixta'nun?
4 Van'it tse'e je Pedro
tyukmumaajntykjidi nujom juu'
ve'e toojnju kojtsju. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
5 —Tsapkojtsp atse'e nve'na jem
jópeit kyajpun kajxm, van'itts
atse'e xyak'ix jets jeme'e tsapjootm
chaa'n to'k je maja vit jo'n juu'
ve'e maktaaxk esquina tsum, jets
atse'e xnukadaaky. 6 Ku atse'e oy
n'ix pan ti ve'e myaat je vit, jem
tse'e dumaada may je tánuk, je
eey je tíkuts: jem tse'e juu' ve'e
maktaaxk tékax, jempa tse'e
juu' ve'e je tyiints dutukyo'ydup,
nay jempa tse'e je jeyyva tánuk.
7 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k
je ayook juu' ve'e vaan: "Pedro,
pojtuku, yak'oo'ku, jets ja'kxu."
8 Van'itts atse'e nvaajñ: "Ka'a, Maja
Vintsán, ni vin'ita xa atse'e nkaju'kx
juu' ve'e ka va'ajtsap, juu' ve'e
je Moisés jyatyaan jets ka'a ve'e
je jayu duja'kxut." 9 Van'itts atse'e
je tsapjootmit ayook xnuujminuva:
"Juu' xa ve'e je Nte'yam yakvaats,
ka'ats mits je'e ve'e xtíjut ka
va'ajtsap." 10 Toojk naxts ya'a ve'e
ve'em jyajty jeejyji jeejyji, van'it
tse'e pyatajkinuva jetse'e ñajkxnuva
jem tsapjootm. 11 Van'it tse'e jye'ydi
nutoojk je yaa'tyajk juu' ve'e jem
Cesarea tsoo'ndu, yaktukpavaandu
ve'e jets atse'e ojts x'íxtada. 12 Je
Espíritu Saantots atse'e xkejx
maat je'eda jets atse'e xnuujmi
jets ka'a atse'e ntivinmáyut.
Nmaat'ojtstuvats atse'e ya nutojtuk
utsta ajchta. Nujomts aatse'e ntajki
jep to'k je jayu tyujkp, 13 je'ets
aatse'e xtukmumaajntyk vintso ve'e
jep tyujkp du'ix to'k je Nte'yam
je y'aangeles juu' ve'e na'muxju:
"Nukexa jem Jope je Simón juu'
ve'e duxaajivap Pedro, 14 je'e tse'e
mva'nuxjup pan ti ve'e mtónup
jetse'e xjayéput je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, nay
ve'empa ve'e je jayu juu' ve'e jep
mjuump mtujkp." 15 Ku ats je'e ve'e
nmukojts'ukvaandi, van'it tse'e je
Espíritu Santo ñukadaakjidi, ve'em
ax jo'n uu'me'e xnukadaakumduva
jo'n ku ve'e too'vajkp myiijn.
16 Van'itts atse'e njaa'myejts vintso
ve'e je Maja Vintsán vyaajñ:
"Tyúvam xa ve'e jets je tsoxk naaj
ve'e je Juan je jayu tyukyaknapejt;
ax ntukyaknapéttapts ats
miitse'e je Espíritu Santo jem
mja'vin kajxmda." Jidu'um tse'e
je Maja Vintsán vyaajñ. 17 Ax
pan je Nte'yam tse'e dukejx je
Espíritu Santo, juu' ve'e tajki jem
je jayu jya'vin kajxmda, ve'em
ax jo'n tyajkiva yam uu'm nja'vin
kajxmamda, uu'mda, pan pan
jatye'e je Maja Vintsán Jesucristo
dujaanchja'vidup, ¿pants atse'e
jets atse'e nkayakjátut juu' ve'e je
Nte'yam tyonuvaampy? —jidu'um
tse'e je Pedro vyaajñ.
18 Ku ve'e du'amotunajxti je utsta
je ajchta juu' ve'e jem Jerusalén,
ka'a tse'e du'ukko'oyja'vidini
juu' ve'e je Pedro tyoon, jetse'e
je Nte'yam duyakmájidi
duyakjaanchidi. Jidu'um tse'e
vyaandi:
—Pan ve'em xa ve'e, to'nuxjudupts
je'e ve'e je Nte'yam je maa'yun pan
pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap
jetse'e ve'em y'o'yixjada jetse'e

vyinmayu̱mpijttinit, je̱ kyo̱'o̱y
joojntykinda du̱maso̱o̱ktinit, je̱tse'e
du̱jaye̱jptuvat je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp.

Je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidu je̱p Antioquía

19 Ku ve'e du̱yak'o̱o̱'kti je̱ Esteban,
van'it tse'e du̱jomtoondi du̱titoondi
je̱ jayu juu' ve'e du̱jaanchja'vidu
je̱ Jesús, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
y'ayo̱'vya'kxka̱jxti. Je̱m tse'e pa̱n
pa̱n jatye'e na̱jkxtu je̱m feníciait
je̱ts chípreit y'it jo̱o̱tmda, je̱mpa
tse'e pa̱n pa̱n jatye'e na̱jkxtu je̱m
antioquíait kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱m
tse'e du̱vaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook je̱'e̱jyjida pa̱n pa̱n jatye'e
israeejlit jáyuda. 20 Ax je̱m tse'e
je̱ jaanchja'vivada juu' ve'e je̱m
Chipre je̱ts Cirene tso̱o̱'ndu, je̱'e̱
tse'e je̱'ydu je̱m Antioquía je̱tse'e
du̱tukmuko̱jtstuva pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu
yakvaajñja je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesús
jye̱'e̱. 21 Puta̱jkijidu tse'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n, ve'em tse'e nu̱may je̱ jayu
je̱ Jesús du̱jaanchja'vidi.
22 Ku ve'e je̱ ka̱ts du̱mó̱tudi je̱
jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e je̱m
Jerusalén, van'it tse'e du̱pake̱jxti je̱
Bernabé je̱m Antioquía. 23 Ku ve'e
je̱ Bernabé jye̱'y je̱tse'e du̱'ix vintso̱
ve'e je̱ Nte'yam kyunoo'kxjidi,
o̱oyts je̱'e̱ ve'e tyunxo̱ojntk je̱tse'e
anañu̱joma du̱nu̱ujmidi je̱ts ma̱kk
aaj ma̱kk jo̱ote'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
du̱jaa'kpana̱jkxtat, 24 ku̱x o̱y jayu je̱'e̱
ve'e je̱ Bernabé, to'k aaj to'k jo̱o̱t
je̱'e̱ ve'e du̱jaanchjáva je̱ Jesucristo
je̱tse'e je̱ Espíritu Santo mya̱'aju̱ je̱
ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e
du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp. Ve'em tse'e nu̱may je̱ jayu
du̱jaanchja'vidi je̱ Maja̱ Vintsá̱n.
25 Van'it tse'e je̱ Bernabé ñu̱jkx
je̱m taarsovit kyajpu̱n ka̱jxm, je̱
Saulo ve'e o̱jts du̱'ixta. Ku ve'e
du̱paaty, van'it tse'e du̱va̱ajv
je̱m Antioquía. 26 Je̱m tse'e y'ijtti
to'k joojnt je̱ jaanchja'vivata̱jk
ma̱a̱tta; nu̱may tse'e je̱ jayu
du̱yak'ixpa̱jkti. Je̱m Antioquía tse'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk yaktij'ukvaandi
je̱ Cristo je̱ jyáyuda.
27 Ku ve'e je̱m du̱yak'ixpa̱jkti,
van'it tse'e jye̱'ydi je̱m
Antioquía je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱me'e Jerusalén
cho̱o̱'ndi. 28 Van'it tse'e nu̱to'k
je̱'e̱da juu' ve'e Agabo du̱xa̱a̱j, je̱'e̱
tse'e teni je̱ja uts ajch je̱ts uts tsa̱'a̱
akujkta, je̱tse'e vyaajñ je̱ts jé̱jape'e
je̱ ma̱kk yooj to'k it to'k naxviijn,
je̱ Espíritu Santo tse'e ve'em je̱
vinma'yu̱n mo̱o̱jyju. Ax ve'emam
tse'e tyoojnji kyo̱jtsji van'it ku ve'e
yakkutojkp vye'na juu' ve'e du̱xa̱a̱j
Claudio. 29 Van'it tse'e je̱ antioquíait
jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱pa̱a̱jmtkidi
je̱tse'e je̱ puta̱jkin du̱tuknu̱ké̱xtat
je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta
je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e je̱m Judea
tsu̱u̱nidup, ve'em tse'e du̱ké̱xtat
pa̱n vintso̱ ve'e y'o̱'yixjada nu̱to'k
nu̱to'k. 30 Tyoondu tse'e ve'em,
tyuknu̱ke̱jxtu tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk
je̱m Judea; je̱ Bernabé je̱ts je̱ Saulo,
je̱'e̱ tse'e tyukmuke̱jxidu je̱ puta̱jkin.

Ku je̱ Santiago y'o̱o̱'kni je̱tse'e je̱ Pedro yakpoxu̱nta̱kpu̱u̱jm

12 Ax ve'emts je̱'e̱ ve'e
jyajty van'it, je̱tse'e

jẹm jẹ jaanchja'viva juu' ve'e
jẹ yakkutojkpa Herodes
yakjamyajtsjụdu; 2jẹ tsojxts jẹ'ẹ ve'e
tyukyakjay'ọọ'kju jẹ Santiago, jẹ
Juan jẹ y'ajch. 3Ku ve'e jẹ Herodes
dụ'ix jẹts y'ọyja'vidu jẹ'ẹ ve'e
jẹ israeejlit jáyuda, van'it tse'e jẹ
Pedro dụyakjamyajtsjuva. Van'it
yạ'ạ ve'e tyoojnji kyọjtsji ku ve'e
jẹ tsapkaaky yakkay juu' ve'e jẹ
levadura dụkamạạt. 4Ax ku tse'e
jẹ Pedro dụyakjamyajtsji, van'it
tse'e dụyakjapyoxụntạkpạạjmji.
Jẹp tse'e jẹ tojpada nụmaktojt
juu' ve'e ix'ijtjụdup, nụmaktaaxk
jatyts jẹ'ẹ ve'e ñatyíkụtsjada.
Ve'eme'e jẹ yakkutojkpa
dụ'uknụpạạjmtki jẹtse'e jẹ Pedro
kụdụyaknụkẹ'xnatạjki jẹja jẹ
jayu vyinkujk ku ve'e jẹ pascua
xạạj ñáxụt. 5Ix'it tse'e jẹ Pedro
vye'na jẹp poxụntụjkp; ax to'k aaj
to'k jọọt tse'e ñụtsapkọ́tsjada jẹ
jaanchja'vivatạjkta.

Ku jẹ Nte'yam jẹ Pedro dụyakjapyítsumji jẹp poxụntụjkp

6Ax jẹ kujápit tse'e jẹ Herodes
dụ'uknụpạạjmtki jẹtse'e
kụdụyakjapyítsumji jẹ Pedro. Jẹ
tsooj tse'e jẹ Pedro maap vye'na
jẹja nụmẹjtsk tojpa akujk jẹts
mẹjtsk jẹ cadena tuk'atsommuk
jẹ kyạ'ạj ado'om ado'om mạạt jẹ
tojpa jẹ kyạ'ạj. Jẹp tse'e vye'niduva
nụmẹjtsk jẹ tojpa juu' ve'e jẹ
poxụntạk'akạ'ạ dụ'ix'ijttup. 7Tun
to'mayji tse'e to'k jẹ Mạjạ Vintsạ́n
jẹ y'aangeles jẹ Pedro dụvinkuva'ki,
jẹtse'e jẹp poxụntụjkp y'ajaj
y'atụ'kx. Van'it tse'e jẹ ángeles
dụti'tsti jẹ Pedro to'k ado'om jẹtse'e
dụyakjọtvij. Van'it tse'e dụnụụjmi:
—Pojtụkụ jatyji.
Van'it tse'e jẹ cadena jẹm jẹ Pedro
kyạ'm kyụstạjkikụjx, 8jẹtse'e jẹ
ángeles ñạ'mụxji:
—Natyiintsómjụ jẹts pạmụ jẹ
mkạ'ạjk.
Ku ve'e jẹ Pedro ve'em dụtuujn,
van'it tse'e jẹ ángeles ñạ'mụxjinuva:
—Naxyọxjụ jẹts paminụ ạts.
9Van'it tse'e jẹ Pedro dụpapítsum
jẹ ángeles, ka'a ve'e dụnụjava pạn
tyụ́vame'e juu' ve'e jẹ ángeles
tyuump, ve'eme'e vyinmay jẹts
tónaji ve'e ve'em yak'ixjụ. 10Van'it
tse'e dụvinnajxti jẹ muto'k tojpa juu'
ve'e jẹ tạk'akạ'ạ dụ'ix'ijtp. Van'it
tse'e jẹ mumẹjtsk tạk'akạ'ạ joma
ve'e jado'k jẹ tojpa dụ'ix'ijtpa. Ax
ku tse'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ pojxụn
zaguán joma tsọ ve'e pyítsumdinit
jẹm kajpụn jọọtm, viinm tse'e jẹ
pojxụn zaguán y'ayẹ'pvaach. Ku
ve'e pyítsumdini jẹtse'e vẹẹ'n yọ'ydi,
van'it tse'e jẹ ángeles myasọọkjini.
11Van'it tse'e jẹ Pedro ọy jẹ nụja'vin
dụpụjk, jẹtse'e vyaajñ:
—Ụxyamts ạtse'e tụụv nmụjava
jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́ndame'e jẹ
y'aangeles tụdụkex jẹts ạtse'e
jẹ Herodes tụxtukkạva'ach, nay
ve'empa ve'e juu' ve'e jẹ israeejlit
jayu y'a'íxtup vintsọ ạtse'e xtóndat.
12Pyayọ'yp tse'e jẹ Pedro vye'na,
jẹtse'e ñụjkx jẹm jẹ María tyạk'am,
jẹ Juan juu' ve'e dụxạạjivap Marcos,
jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyaak. Jẹm tse'e
nụmay jẹ jayu ñay'amókajada
tsapkọjtspa. 13Ku ve'e jẹ Pedro
jẹ zaguán dụyaknạjk, van'it tse'e
to'k jẹ jạjtspa pyítsum juu' ve'e
Rode dụxạạj jẹtse'e dụ'íxụt pạn pạn
jẹpe'e. 14Ku ve'e dụyukmọtukạjpy
jẹts jẹ Pedro ve'e kọjtsp, ka'a tse'e

dṵyak'avaach; ñojk'ǫ́ye'e va'ajts
xǫǫjntkp noomp vyimpijtkǫjni
jẹtse'e ǫjts dṵvaajnjikạj jẹ
jaanchja'vivatạjk jẹts jẹpe'e zaguán
aagup jẹ Pedro tyena. 15 Van'it tse'e
yaknṵṵjmi:
—¡Ka'a mits vine'e mvija!
Van'it tse'e y'atsạạjv jẹts
vaampame'e. Van'it tse'e
jyaa'kvaandi:
—Ka jẹ'ẹp jẹ'ẹ ve'e, jẹ y'aangeles
xa jẹ'ẹ n'ite'e.
16 Jẹpna tse'e jẹ Pedro jẹ zaguán
dṵjaa'kyaknạ́k. Ku ve'e jẹ zaguán
dṵyak'avaatsti jẹtse'e dṵ'ixti, atṵva
atǫki tse'e tyuntaandi. 17 Van'it
tse'e jẹ Pedro jẹ kyạ'ạj dṵkǫǫjnṵk
jẹtse'e y'amǫ'ǫttat. Van'it tse'e
dṵtukmumaajntykti vintsǫ ve'e jẹ
Mạjạ Vintsạ́n dṵyakjapyítsumjṵ jẹp
poxṵntṵjkp. Van'it tse'e vyaajñ:
—Vaajnjada jẹ Santiago jẹts jẹ
utsta jẹ ajchta.
Van'it tse'e pyítsum jẹtse'e viijnk
tsǫ ñṵjkx.
18 Ku ve'e jẹ it jyajtk, atṵva atǫki
tse'e jẹ tojpatạjk tyuntaandi kṵx
ka'a ve'e dṵnṵjávada pạn ti ve'e
toojnju jẹ Pedro mạạt. 19 Van'it
tse'e jẹ Herodes dṵyakjay'íxtiji.
Ku ve'e dṵkapaatti, van'it tse'e
jẹ tojpada dṵtǫkimpayǫ'y jẹtse'e
dṵyakjay'ǫǫ'kjidini. Van'it tse'e jẹ
Herodes chǫǫ'nni jẹm Judea jẹtse'e
ñṵjkx tsṵṵniva jẹm Cesarea.

Ku jẹ yakkutojkpa Herodes y'ǫǫ'kni

20 Myu'ẹjkjup tse'e jẹ Herodes
jẹ jáyuda juu' ve'e tsṵṵnidup
jẹm tiirovit jẹts sidoonit
kyajpṵn kạjxmda. Jẹ jayu tse'e
dṵkǫjtsmojktu vintsǫ ve'e nạjkx
dṵmukǫtsta jẹ Herodes, jẹ'ẹ tse'e
tyoondu vintsǫ ve'e y'ǫyjávajadat
jẹ Blasto juu' ve'e dṵyakkutojkjip
jẹ toompatạjk jẹp jẹ Herodes
tyṵjkp. Jẹ Blasto tse'e dṵ'amǫtu
jẹ yakkutojkpa jẹtse'e ǫy jǫǫt y'ítṵt
jẹ jayu mạạtta, kṵx jẹ yakkutojkpa
jẹ ñaax jẹ'ẹ ve'e tyukjoojntykidup.
21 Ku ve'e jẹ xạạj dṵpaaty ku
ve'e jẹ yakkutojkpa Herodes
dṵnṵpạạjmtki jẹtse'e jẹ jayu
dṵmukǫ́tstat, van'it tse'e dṵpṵṵjm
jẹ y'ǫy vit, jẹtse'e y'ạjxtk jẹm joma
ve'e tyǫkimpayǫ'ǫy, jẹtse'e jẹ jayu
dṵmukạjts. 22 Van'it tse'e jẹ nṵmay
jayu y'aa'mitaakti, mạkk tse'e
vyaandi:
—¡Yạ'ạ juu' ve'e kǫjtsp, nte'yamts
yạ'ạ ve'e, ka jáyuvap!
23 Tun jatyji tse'e to'k jẹ Mạjạ
Vintsạ́n jẹ y'aangeles jẹ Herodes
dṵyakpa'ampejt kṵx ka'a ve'e
jẹ Herodes jẹ Nte'yam dṵyakmạji
dṵyakjaanchi; tạ́nṵkinuts jẹ'ẹ ve'e,
van'it tse'e y'ǫǫ'kni.
24 Ax jẹ Nte'yam
jẹ kyạts jẹ y'ayook,
jaa'kyakkǫjtsva'kx'atạạtspts jẹ'ẹ
ve'e may viijn.
25 Ku ve'e jẹ Bernabé mạạt jẹ
Saulo jẹ tyoonk dṵyakkukạjxidi
jẹm Jerusalén, van'it tse'e
vyimpijttinuva jẹm Antioquía,
myạạtnạjkxtuva ve'e jẹ Juan juu'
ve'e Marcos dṵxạạjivap.

Ku jẹ Bernabé jẹts jẹ Saulo ñạjkxti ka'amaayva

13 Jẹ jaanchja'vivatạjk juu'
ve'e nay'amojkijidu jẹm
Antioquía, jẹm tse'e ajẹ'ẹjyjida jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatạjk
jẹts jẹ yak'ixpạjkpatạjk. Jẹm tse'e
jẹ Bernabé, jẹm tse'e jẹ Simón juu'

ve'e yaktijpa Yak Jayu, jem tse'e je
Lucio juu' ve'e ciréneit jayu, jempa
tse'e je Manaén juu' ve'e kijpx
dumaatyee'k je Herodes juu' ve'e
je galiléait jayu duyakkutojkji, nay
jempa tse'e je Saulo. 2 Vyinja'vidup
vyintsa'kidupts je'e ve'e vye'nada je
Nte'yam jetse'e y'ayoojada ku ve'e je
Espíritu Santo jidu'um ña'muxjidi:
—Yak'apúkada je Bernabé jets je
Saulo je toonk kajx juu' ats je'e ve'e
ntuknuyaaxjidu.
3 Távani tse'e y'ayoojada jetse'e
chapkotsta vye'na, van'it tse'e je
kya'aj dutuknukoondi je Bernabé
maat je Saulo, jetse'e dumasookti.

Ku je kukátsiva kya'amaaydi jep Chipre

4 Van'it tse'e choo'ndi je Bernabé
maat je Saulo, je Espíritu Santo
tse'e kejxjudu, jetse'e ñajkxti jem
seléuciait kyajpun kajxm. Ax jem
tse'e Seleucia dupajkti to'k je barco
jetse'e ñajkxti jem Chipre, to'k
je naax juu' ve'e jem maaxy naaj
akojkm. 5 Ku ve'e jye'ydi jem joma
ve'e je kajpun duxaaja Salamina,
van'it tse'e dutukka'amaaydi
je Nte'yam je kyats je y'ayook
jep je israeejlit jayu chaptujkpta,
myaadiduva tse'e je Juan Marcos
jetse'e pyutákajadat. 6 Ax ku tse'e
dutukyo'vyatskajxti je it jetse'e
je jayu duvaajnjidi je oy kats je oy
ayook, van'it tse'e jye'ydi jem
páfosit kyajpun kajxm. Jem tse'e
vye'na to'k je maayva juu' ve'e
natyijjup je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpa, israeejlit jayu je'e ve'e,
Barjesús je'e ve'e xyaaj. 7 Jem tse'e
vye'niva to'k je yakkutojkpa juu'
ve'e Sergio Paulo duxaaj, kuvijts
je'e ve'e. Van'it tse'e je Sergio
Paulo duyakjañukejxiji je Bernabé
maat je Saulo kux je'e ve'e
chajkp jetse'e du'amotunáxut je
Nte'yam je kyats je y'ayook. Jem
tse'e je Sergio Paulo dumaada
vye'na je maayva. 8 Ax je maayva,
yaktijpapts je'e ve'e Elimas, ka'ats
je'e ve'e duyakjatuva'añ jetse'e je
yakkutojkpa du'amotunáxut juu'
je'e ve'e kyojtstup. 9 Van'it tse'e je
Saulo, yaktijpapts je'e ve'e Pablo,
je'e tse'e je Espíritu Santo mooojyju
je makkin jets je vinma'yun jetse'e
dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp,
je'e tse'e makk duvin'ix je maayva,
10 jetse'e dunuujmi:
—Mits, vin'aa'mpa, je
ko'oyjáyuvap je jyayu,
mtso'oxpujkp xa mitse'e
nujom je y'oy je'e, ¿vin'it tse'e
xyakma't'atúvat je Maja Vintsán
je tyoo'? 11 Uxyamts n'ite'e je Maja
Vintsán mtukkuvétjut, mtánup tse'e
viints, jeke'e xkah'a'íxtukut je xaaj
je y'ajajtk.
Ax tun jatyji tse'e tyaajñ viints
jetse'e je it kyoo'tsixji. Van'it tse'e
dujatoondi dujamajtsti jem kya'm
pan pane'e kupyavijtsjini. 12 Ku ve'e
je yakkutojkpa du'ix ti ve'e toojnju,
van'it tse'e dujaanchja'vi je Nte'yam
je kyats je y'ayook, atuva atoki
tse'e dutuktaajñ je Maja Vintsán je
y'ixpajkun.

Ku je Pablo maat je Bernabé vye'nada jep Antioquía juu' ve'e jep pisídiait y'it jaatp

13 Ku ve'e je Pablo maat je
myujatyoo' choo'ndi jem barco
jootm jem Pafos, van'it tse'e jye'ydi

jëm Perge, to'k jë kajpün juu' ve'e
jëm panfíliait y'it jöötm. Jëm tse'e
jë Juan Marcos myasöökjidini
jëtse'e vyimpijtni jëm Jerusalén.
14 Ax ku tse'e chöö'ndi jë Pablo
määt jë Bernabé jëm Perge, van'it
tse'e jyë'ydi jëm Antioquía, to'k jë
kajpün juu' ve'e jëm pisídiait y'it
jöötm. Ku ve'e jë pöö'kxtkün xäaj
düpaaty, van'it tse'e tyäjkidi jëp
jë israeejlit jayu chaptüjkp jëtse'e
y'äjxtkti. 15 Ku ve'e yakkötsküjx
jë Moisés jë pyava'nün jëts juu'
ve'e jyaaydu jë Nte'yam jë y'ayook
kötsnajxpatäjkta, van'it tse'e
jë tsaptüjkpit jë ñüvintsända
yakjañä'müxjidi:
—Nmu'israeejlit jáyuda, pän jëm
xa ve'e juu' ve'e mkötsuvaandup,
nvaat tse'e xkötstat.
16 Van'it tse'e jë Pablo tyeni jëtse'e
jë kyä'äj düyakpojtük, jë jayu ve'e
yak'amä'tp. Van'it tse'e vyaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda, pän pän
jatye'e jë Nte'yam düvinja'vidup
düvintsä'kidup, amötunaxta
juu' ätse'e nkötsuvaampy. 17 Jë
Nte'yam, juu' ve'e nvinja'vimdup
nvintsä'kimdup, jë'ë tse'e
düvinköön üü'm jë nüjpit
jáyuvamda jëtse'e düyaknüma'yidi
ku ve'e chäänadana vye'na jëm
egíptovit y'it jöötm. Ku ve'e
máyani ööy tyunvë'nada, van'it
tse'e jë kyutojkün määt jëm
düyakpítsumdini. 18 Vüjxtkupx
joojnt jo'n tse'e jë Nte'yam
dümuteni vintsö ve'e jë jayu
jyáyuvada ku ve'e vyitti jëm
vinva'ajts it käjxm, 19 van'it tse'e
düyakkutötkidi vuxtojtük viijn jë
jayu juu' ve'e düvintsüünidup y'ijt
jë canaanit it jëtse'e düyakva'kxjidi
jë naax jë nüjpit jáyuvamda. 20 Ku
ve'e jëm chäänada vye'na maktaaxk
mökupx jagojkm joojnt jo'n, van'it
tse'e jë Nte'yam myöojyjidi pän
pänne'e tökimpayö'öyjadap. Ve'em
tse'e dütuujn van'it paat ku ve'e
jyoojntyki jë Nte'yam jë y'ayook
kötsnajxpa Samuel. 21 Van'it tse'e
jë jayu jë Nte'yam dü'amötudi
to'k jë yakkutojkpa. Van'it tse'e jë
Nte'yam düvinkäänjn jë Saúl jëtse'e
yakkutojküxjadat, jë Cis jë'ë ve'e
jë myajntk, jë Benjamín jë chaan
jë kyöoj. Ax vüjxtkupx joojnt
tse'e jë Saúl yakkutujk. 22 Ku ve'e
jë Nte'yam yakpítsumjini, van'it
tse'e düpüüjm jë David jëtse'e
yakkutókü, jë Isaí jë myajntk. Ax
jidü'üm tse'e jë Nte'yam ñükötsiji:
"Tä ätse'e mpaa'ty pänne'e äts yä
njöot yä nja'vin dümäätnavyaatjup,
jë'ë ve'e dütónup nüjom juu'
ätse'e ntsäjkp, Daviijts jë'ë ve'e
xyäaj, jë Isaí jë myajntk." 23 Ax
jë David tse'e jë chaan jë kyöoj
jë Jesús, juu' ve'e jë Nte'yam
pyäam jëtse'e jë israeejlit jáyuda
düyaktsö'ökü, ve'em ax jo'n jë käts
düyaktaajñ. 24 Ax ka'anum tse'e
jë Jesús jë jayu düvinkunäjkxada
vye'na, jëtse'e jë Yaknäpëjtpa Juan
dütukka'amaajy jëtse'e nüjom jë
israeejlit jayu vyinmayümpijttinit,
jëtse'e dümasöoktinit jë kyö'öy
joojntykinda, jëtse'e ñäpéttat.
25 Ax ku tse'e jë Yaknäpëjtpa Juan
jë y'öö'kün tyámini, van'it tse'e
jë jayu dünüüjmidi: "Ka átsap
xa jë'ë ve'e pän miitse'e mtijtup,
miimpnum xa jë'ë ve'e pänne'e
düjaa'knümájip jëts ka'a ve'e äts, ni
jë'ëts ätse'e nkavinmachjü jëts äts
jë'ë ve'e jë kyä'äjk jää'p nmukéjijat."

26 ’Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda,
je̱ Abraham je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta,
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup,
miitse'e mtuknu̱ke̱jxju̱dup ya̱ o̱y
ka̱ts ya̱ o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e ku
ve'e je̱ jayu yakvaajñja vintso̱
ve'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 27 Ku̱x
je̱'e̱ juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m
Jerusalén ma̱a̱t je̱ vyintsa̱nda,
ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱jávada pa̱n
pa̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. O̱yam tse'e
vye'ema, ku ve'e du̱yakjay'o̱o̱'kjidi,
kyutyoondu tse'e je̱ ayook juu'
ve'e jyatyaandu je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱
ayook juu' ve'e je̱ israeejlit jayu
kyo̱jtstup vimpo̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j je̱p
chaptu̱jkpta. 28 Ku ve'e je̱ jayu je̱
to̱kin du̱kapaatjidi je̱ Jesús je̱tse'e
y'o̱o̱'ku̱t, y'amó̱tudu tse'e je̱ Pilato
je̱tse'e du̱yakjay'o̱o̱'kju̱t. 29 Ax ku
tse'e du̱kutyonka̱jxti je̱ ayook juu'
ve'e javyétani ve'ninup je̱ Jesús
ka̱jx, van'it tse'e du̱yakvajntkti je̱m
cruz ka̱jxm je̱tse'e du̱yaknaxta̱jkidi.
30 Ax je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e
du̱yakjoojntykpa̱jknuva. 31 Je̱ jayu
juu' ve'e du̱mujatyoo'idu je̱ Jesús
ku ve'e je̱m Galilea cho̱o̱'ndi je̱tse'e
ña̱jkxti je̱m Jerusalén, je̱'e̱ tse'e may
xa̱a̱j íxjidinuva joojntyk, je̱'e̱ tse'e
je̱ nu̱may jayu du̱tuknu̱ja'vidu je̱ts
joojntykpa̱jknuva je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús.
32 ’Ax nay ve'empats a̱a̱tse'e
u̱xyam n'ava'niva je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam
tyukvinva'ni je̱ nju̱jpit jáyuvamda.
33 Kyutyoonts je̱'e̱ ve'e u̱u̱'m ma̱a̱tta
je̱ ayook juu' ve'e tyukvinva'nidu,
u̱u̱'mda, je̱'e̱ je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta,
je̱'e̱ tse'e kyutyoon ku ve'e je̱
Jesús du̱yakjoojntykpa̱jknuva.
Ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n javyet je̱p
mume̱jtsk salmo ku̱jxp: “A̱ts xa
mitse'e xTee'ip, u̱xyamts a̱ts mitse'e
ntoonkma̱'a̱.” Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e
javyet. 34 Ax je̱'e̱ ku ve'e je̱ Nte'yam
du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ Jesús
je̱tse'e ve'em je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
ni je̱ vin'ita kyama'atu̱t, jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ: “Nkunoo'kxtap xa
a̱ts miitse'e, ve'em ax jo'n a̱tse'e
ntukvinva'ni je̱ David.” 35 Paaty
tse'e vyaampa jado'k je̱ salmo:
“Ka'a ve'e xyakjátu̱t je̱tse'e je̱
mVa'ajts Onu̱k je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
mya'atu̱t.” Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
36 Ax ka je̱ David ka̱jxapts ya̱'a̱
ve'e yakka̱jts, ku̱x o̱o̱'knu ve'e
je̱ David, ve'em ax jo'n je̱ jyu̱jpit
jayu y'o̱o̱'ktinuva, je̱tse'e je̱ ñi'kx
je̱ kyo̱pk mya'tni, tá̱vani tse'e
du̱mutún du̱mupu̱k vye'na je̱ jyayu
ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k. 37 Ax
ka'a tse'e ve'em je̱ Jesús je̱ ñi'kx
je̱ kyo̱pk jyajty, ka'a tse'e mya'ty; je̱
Nte'yame'e yakjoojntykpa̱jkjinuva.
38 Nmu'israeejlit jáyuda, nu̱jávada
tse'e je̱ts je̱ Jesuuse'e je̱ jayu
du̱to̱kinme̱e̱'kxp. 39 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
jaanchja'vijidup, yakme̱e̱'kxjidupts
je̱'e̱ ve'e je̱ tyó̱kinda; ax je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n ka̱jx, ni
pa̱na tse'e kyayakto̱kinmee'kx.
40 Nay'íxjadats miitse'e ku̱x ku
ve'e mtukka̱da'akjadat juu' ve'e
je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp
jyatyaandu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱jatyaandi juu' ve'e je̱ Nte'yam
kyo̱jts:
41 Íxtats n'it, jáyuda juu'
ve'e du̱kama̱j'íxtup

dukajaanch'íxtup ats je
n'ayook,
tuk'atúvada jets vintókida.
Kux juu' xa atse'e ntónup van'it
ku ve'e mjoojntykadat,
ka'ats miits je'e ve'e
xjaanchjávadat óyame'e
mjayaktukmumaayduktat.
42 Ku ve'e je Pablo jets je jayu
choo'ndi jep tsaptujkp, van'it
tse'e ña'muxjidi je'eda pan pan
jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jets
ku ve'e jado'k je poo'kxtkun xaaj
to'k aaj jyaa'ktukmukótsjadat
je ayook juu' ve'e tyukka'amaay.
43 Ku ve'e ñavya'kxjidini je'eda
pan pan jatye'e nay'amojkijidu
jep tsaptujkp, numay tse'e je jayu
dupanajkxti je Pablo maat je
Bernabé, ve'em je israeejlit jáyuda
ve'em pan pan jatye'e ka je'epta
juu' ve'e je Nte'yam duvinja'vidup
duvintsa'kidup ax jo'n je israeejlit
jáyuda. Van'it tse'e je Pablo maat
je Bernabé kyojtsuxjidi, ve'eme'e
ña'muxjidi jets to'k aaj to'k joote'e
ñaajk'ítjadat je Nte'yam maat, ijtp
tse'e dupayo'oydat vintso ve'e
je Nte'yam je jayu dutoojnjada je
maa'yun.
44 Ax ku tse'e je poo'kxtkun
xaaj dupaatnuva, javee'n tse'e
kyanay'amojkikajxjidi je kajpun,
je Nte'yam je kyats je y'ayook
tse'e y'amotunaxuvaandup. 45 Ku
tse'e je israeejlit jayu du'ixti
jets va'ajts numaye'e je jayu
tyunnay'amojkijidi, ejkjudu
jot'aajnjudu tse'e. Van'it tse'e
dukojtsvintsoovdi je Pablo jetse'e
duvinkojtspejtti. 46 Van'it tse'e je
Pablo maat je Bernabé makk aaj
makk joot kyojtsti, jetse'e vyaandi:
—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda,
tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e
je Nte'yam je kyats je y'ayook
too'vajkp myakvaajnjadat. Ax
je'e kajx tse'e kuxe'e xkakuvakta
jetse'e mkanatyukvinmátsjada je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp,
paatyts aatse'e uxyam nmunujkx
pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap. 47 Kux ve'em aatse'e
xtukpavaajñ je Maja Vintsán ku
ve'e vyaajñ:
Ta xa ats miitse'e mpamda ax
jo'n je kujajpa je kuta'kxpa,
jets miitse'e xvaajnjadat je jayu
pan nuvinxupe'e chaanada
to'k it to'k naxviijn
jets vintso ve'e dujayejptinit
je joojntykin juu' ve'e xa'ma
kajx ijtp.
48 Ku ve'e du'amotunajxti pan
pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap,
xoojntktu tse'e jetse'e vyaandi
jets oye'e je Maja Vintsán je kyats
je y'ayook; jyaanchja'vidu tse'e
je Jesús nujom pan pan jatye'e
je Nte'yam vyinkoon jetse'e
dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp. 49 Ax ve'em tse'e
yakkojtsva'kxy je Maja Vintsán je
kyats je y'ayook jem nujom pisídiait
y'it jootm. 50 Je israeejlit jayu
juu' ve'e dukakuvajktu juu' ve'e
je Pablo maat je Bernabé kyojtstu,
je'e tse'e dumaatnakyojtsjudu
je ta'axtajkta juu' ve'e jem
dunumájidup jetse'e je Nte'yam
duvinjávada duvintsa'agada; nay
ve'empa tse'e je yaa'tyajkta juu'
ve'e dunukajpunkuvajkidup, je'e
tse'e du'akojtsidu je jayu jetse'e
dutso'oxpáktat je Pablo maat je
Bernabé. Ax yakvojppítsumdu tse'e

jëm. [51] Van'it tse'e jë Pablo mëët
jë Bernabé jë kyë'ëjkta dënvinxijtti,
jëtse'e dënyakkëëkti jë naxvay
jëtse'e dënyaknënkë'xnatëkada jëts
ka óyap jë'ë ve'e juu' ve'e jë jayu
tyoondup. Van'it tse'e ñëjkxti jëm
icóniovit kyajpën këjxm. [52] Juu'
ve'e jë Jesús dënjaanchja'vidu,
xëëjntktuts jë'ë ve'e jëtse'e jë
Espíritu Santo myëëjyjidi jë mëkkin
jëts jë vinma'yën jëtse'e dëtóndat
juu' ve'e jë Nte'yam chëjkp.

Ku jë Pablo mëët jë Bernabé vyë'nada jëp Iconio

14 Jëm tse'e Iconio jë Pablo
mëët jë Bernabé tyëjkidi jëp
jë israeejlit chaptënjkpta. Jëp tse'e
kya'amaaydi. Ve'em tse'e nëmay
dënjaanchja'vidi jë Jesucristo, ve'em
jë israeejlit jáyuda ve'em pën pën
jatye'e ka jë'ëpta. [2] Ax jë israeejlit
jáyuda juu' ve'e dënkajaanchja'vidup
jë ëy këts jë ëy ayook, jë'ë tse'e
dë'akëjtsidu pën pën jatye'e
ka jë israeejlit jáyuvap jëtse'e
dënkë'ëyjávadat jë jaanchja'vivatëjk.
[3] Jek jaty tse'e jëm tyaandi jë Pablo
mëët jë Bernabé, mëkk aaj mëkk
jëët tse'e jë jayu dëtuk'ixti jë Mëjë
Vintsán jë y'ayook. Jë Mëjë Vintsán
tse'e jë mëkkin mëëjyjëdu jëtse'e
dëtóndat jë mújit nëja'vin jëts
jë mújit atëva, ve'em tse'e jë jayu
dënëjávadat jëts tyúvam jë'ë ve'e
juu' ve'e kyëjtstup; jë maa'yën juu'
ve'e jë Nte'yam tyoojnjip jë jayu,
jë'ë tse'e y'ava'nidup. [4] Ax ka'a tse'e
jë kukajpënda kijpx jë vinma'yën
dënjayëjpti: jëm tse'e pëne'e
dëmëëtnapyëjkjëdup jë israeejlit
jayu juu' ve'e dënkajaanchja'vidup
jë ëy këts jë ëy ayook, nay jëmpa
tse'e pëne'e dëmëëtnapyëjkjëduvap
jë Pablo mëët jë Bernabé. [5] Van'it
tse'e pën pën jatye'e israeejlit
jáyuda jëts pën pën jatye'e ka
jë'ëpta, jë'ë tse'e dë'ukkëjtsmojktu
mëët jë yakkutojkpada jëtse'e
kënduëjomtoondi kënduëtitoondi
jëtse'e kënduëka'ts'ëë'kti. [6] Ax ku
tse'e dënëja'vidi jë Pablo mëët jë
Bernabé, këëktu tse'e jëtse'e ñëjkxti
jëm Listra jëts jëm Derbe, mëjtsk
jë kajpën juu' ve'e jëm licaóniait
y'it jëëtm, jëtse'e ñëjkxtuva jëm
kajpën këjxmda juu' ve'e myutámip.
[7] Jëm tse'e jë ëy këts jë ëy ayook
dë'ava'niduva.

Ku jë Pablo yaktsaka'ch jëp Listra

[8] Jëm tse'e liistrait kyajpën
këjxm vye'na to'k jë yaa'tyëjk
juu' ve'e ka'ë'yixjup jëtse'e jë tyek
dëtukyë'ëyët, tsëënip tse'e tyun'it,
këx ve'emam jë'ë ve'e kye'x, ni
vin'ítam jë'ë ve'e kyayë'ëy. [9] Ax
y'amëtunajxypts jë'ë ve'e vye'na
juu' ve'e jë Pablo kyëjtsp. Van'it
tse'e jë Pablo jë yaa'tyëjk dë'ix
jëtse'e dënëja'vi jëts ë'yixjup jë'ë
ve'e jëtse'e jë jyaanchja'vin këjx
jyëtkëada'akët. [10] Van'it tse'e mëkk
jidë'ëm ñë'mëxji:
—Tukténini jë mtek.
Van'it tse'e jë yaa'tyëjk jatyji
tyeni jëtse'e yë'pyëjkni. [11] Ku ve'e
jë nëmay jayu dë'ixti juu' ve'e jë
Pablo tyoon, van'it tse'e jë licaóniait
aaj mëkk dëkëjtsti. Jidë'ëm tse'e
vyaandi:
—¡Nte'yamda xa yë'ë ve'eda juu'
ëë'me'e tëxnëkëdaakumda jayu
jo'n! —jidë'ëm tse'e vyaandi.
[12] Vyinja'vidu vyintsë'kidu
tse'e jë jáyuda may juu' ve'e ka

je̱ Nte'yamap. Me̱jtsk juu' ve'e
vyinja'vidu vyintsa̱'kidu, Júpiter
je̱ts Mercuuriots je̱'e̱ ve'e du̱tijta.
Ku̱x je̱ Pablo ve'e nu̱yojk ko̱jtsp, je̱'e̱
ka̱jx tse'e je̱ jayu du̱tijta Mercurio.
Ax je̱ Bernabé, je̱'e̱ tse'e tyijtup
Júpiter. 13 Van'it tse'e je̱ tee' juu'
ve'e toomp joma ve'e je̱ Júpiter
yakvinjava yakvintsa̱'a̱ga, joma
ve'e je̱ tsapta̱jk juu' ve'e taamp je̱ja
kajpu̱n pa'ayi, je̱'e̱ tse'e noomp
o̱jts du̱'ixta je̱ pu̱j je̱ts je̱ tsapkaaj,
je̱'e̱ ve'e tyukvintsa̱'a̱gavaandup
je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk. 14 Ku
ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé
je̱ ka̱ts du̱mo̱tudi je̱ts je̱'e̱ ve'e
yaktukvintsa̱'a̱gavaandup, van'it
tse'e je̱ vyit ñatyuknu̱ka̱a̱'tsvaatsjidi
je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱kada je̱ts
ka o̱yap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu
tyonuvaandup, je̱tse'e noomp
tya̱jkidi je̱ja nu̱may jayu akujk,
ma̱kk tse'e vyaandi:
15 —¿Tya̱jxse'e ve'em mjátu̱kada?
Jáyuva xa a̱a̱tse'e, ya̱'a̱am xa
a̱a̱tse'e nnu̱miimp je̱ts a̱a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmadat je̱tse'e xmaso̱o̱ktinit
ya̱'a̱ juu' ve'e ni vinxu̱pa katoomp,
van'it tse'e xpana̱jkxtinit je̱ joojntyk
Nte'yam, juu' ve'e du̱pa̱am ya̱
tsajmit it, ya̱ naxviijnit it, je̱ maaxy
na̱a̱j, je̱ts nu̱jom juu' jatye'e ijtp.
16 Yakjajtu̱xjuts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
je̱ jáyuda juu' ve'e joojntykidu
ju̱jpani je̱ts juu' ve'e joojntykidup
u̱xyam paat, je̱'e̱ tse'e du̱tóndap
pa̱n juu' ve'e cho̱jktup; 17 jyave'ema
tse'e, xa̱'ma ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
ñaajknu̱ke̱'xnata̱kaja je̱tse'e ve'em
yak'íxat, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ y'o̱y
je̱'e̱ du̱tún. Je̱'e̱ xa ve'e xke̱jxjimdup
je̱ tooj je̱tse'e je̱ naax du̱kunuu'kx
je̱tse'e tya̱'ma ku ve'e je̱ ta̱'ma aats
du̱paa'ty, xmo̱'yumdupts je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e nka'yumdup nja̱'kxumdup
je̱ts juu' jatye'e tso̱jkjup je̱tse'e
ntukxo̱o̱jntkumdat —jidu̱'u̱m tse'e je̱
jayu du̱nu̱u̱jmidi.
18 O̱yam tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱
Bernabé ve'em vyaandi, tso'ox tse'e
y'ijt je̱tse'e du̱naxko̱tstat je̱ jayu
je̱tse'e du̱kayak'o̱o̱'ktat je̱ tsapkaaj
je̱tse'e du̱tukvintsa̱'a̱gadat.
19 Van'it tse'e jye̱'ydi je̱ israeejlit
jáyuda juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m
Antioquía je̱ts je̱m Iconio, je̱'e̱ tse'e
du̱'uk'ako̱jtsidu je̱ nu̱may jayu
je̱tse'e je̱ Pablo ku̱du̱yak'o̱o̱'kti
tsaka'achji. Ax kya'tstu tse'e.
Ku ve'e du̱nasja'vidi je̱ts tá̱vani
ve'e du̱yak'o̱o̱'kta, van'it tse'e
du̱va̱a̱'mpítsumdi je̱m kajpu̱n pa'am.
20 Ax ku tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk
ñaa'va'kvíttjidi, van'it tse'e je̱ Pablo
pyojtu̱k je̱tse'e kyajpu̱nta̱jkinuva.
Je̱ ku'óxit tse'e je̱ Bernabé
du̱ma̱a̱ttsa̱a̱'n je̱tse'e ña̱jkxti je̱m
deerbeit kyajpu̱n ka̱jxm.
21 Ku ve'e je̱ jayu du̱vaajnjidi
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱m Derbe,
van'it tse'e nu̱may du̱jaanchja'vidi
je̱ Jesús. Van'it tse'e je̱ Pablo
ma̱a̱t je̱ Bernabé vyimpijttinuva
je̱m Listra, je̱m Iconio, je̱ts
je̱m Antioquía. 22 Je̱m tse'e
du̱o̱jtsmá̱kkidi je̱ jaanchja'vivata̱jk,
ve'em tse'e du̱nu̱u̱jmidi
je̱ts ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱te'e
je̱ Jesucristo du̱jaanchjávadat,
ve'eme'e vyaandi je̱ts o̱o̱ye'e
je̱ jayu tyuntsaachpaa'ttat pa̱n
ta̱jkidupe'e je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m. 23 Ku tse'e du̱pa̱a̱mdi pa̱n
pa̱n jatye'e du̱nu̱vinté̱nadap je̱
jaanchja'vivata̱jk ka̱kto'k viijn joma
ve'e ñay'amókajada, van'it tse'e

chapkojtsti jetse'e y'ayoojidi, jetse'e
jem je Maja Vintsán y'am kya'm
dupaamdi je ñuvinténivatajkta.

Ku je Pablo maat je Bernabé vyimpijttinuva jep Antioquía juu' ve'e

jep siiriait y'it jaatp

24 Van'it tse'e dutuknajxti jem
pisídiait y'it jootm jetse'e jye'ydi
jem panfíliait y'it jootm. 25 Ku ve'e
dutukka'amaaydi je oy kats je oy
ayook jem peergeit kyajpun kajxm,
van'it tse'e ñajkxti jem Atalia.
26 Jem tse'e je barco dupajkti jetse'e
ñajkxti jem Antioquía, je kajpun
joma ve'e je jaanchja'vivatajk
pyaajmjidi jem je Nte'yam y'am
kya'm je toonk kajx juu' ve'e
tyoondu. 27 Ku ve'e jem jye'ydi,
van'it tse'e duyaknay'amojkijidi
je jaanchja'vivatajk jetse'e
dutukmumaajntykti nujom juu'
jatye'e tyoondu je Nte'yam je
kyutojkun kajx, vintso ve'e je Maja
Vintsán je maa'yun tyo'nuxjidi
pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap jetse'e dujaanchjávadat je
Jesucristo. 28 Jek jaty tse'e je Pablo
maat je Bernabé jem dumaattaandi
je jaanchja'vivatajk.

Ku je jaanchja'vivatajk ñay'amojkijidi jep Jerusalén

15 Van'it tse'e jye'ydi jem
Antioquía je yaa'tyajkta
juu' ve'e jem Judea tsoo'ndu
jetse'e dutuk'ix'ukvaandi je
jaanchja'vivatajkta. Jidu'um tse'e
vyaandi:

—Pan ka'a xa miitse'e
myakpaajmjada je ixta'nun jetse'e
xni'kxmadat xkojmadat ax jo'n
je Moisés dupavaajñ, ka'a tse'e
m'o'yixjadat jetse'e xjayéptat je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
2 Ax je Pablo maat je Bernabé, je'e
tse'e vaandu jets ka'a je'e ve'e ve'em
dupaa'ty du'akeega. Je'e kajx tse'e
makk dumaatnakyojtsvintsoojvjidi.
Ka'a tse'e dukojts'o'yidi. Van'it tse'e
yakpaamdi je Pablo maat je Bernabé
maat je utsta je ajchta juu' ve'e
vyinkoondu, jetse'e ñajkxtat jem
Jerusalén jetse'e jem dukojts'óyadat,
je'e ve'e najkx dutukmaatkojtsmókta
je kukátsivatajk maat je'e pan
pan jatye'e dunuvinténidup
je jaanchja'vivatajk juu' ve'e
jemda. 3 Je'eda ve'e pakejxjudu je
jaanchja'vivatajk pan pan jatye'e
nay'amojkijidup jem Antioquía.

Ku ve'e ñajkxti, najxtu tse'e jem
feníciait jets samaariait y'it jootmda.
Jem tse'e dutukmumaajntykti
vintso ve'e je jayu juu' ve'e ka je
israeejlitap, je'e tse'e dumasooktu
je kyo'oy joojntykinda jetse'e
uxyam dujaanchjávada je Jesucristo.
Nujom tse'e je utsta je ajchta maat
je utsta je tsa'ada pan pan jatye'e
du'amotunajxtu, tyukxoojntktuts
je'e ve'e.
4 Ku ve'e je Pablo maat je Bernabé
jye'ydi jem Jerusalén, oy tse'e
kyuvajkjidi pan pan jatye'e jem
nay'amojkijidup, je'e maat tse'e
vye'niva je kukátsivatajk jets je'e
pan pan jatye'e dunuvinténidup
je jaanchja'vivatajk. Van'it tse'e
dutukmumaajntykti nujom juu' ve'e
je Nte'yam tyoon je'e maat. 5 Van'it
tse'e tyénidi je fariséoda juu' ve'e
dujaanchja'vidup je Jesucristo,
jetse'e vyaandi:

—Tun vinkõpk xa jẽ'ẽ ve'e
jẽtse'e jẽ ixta'nũn yakpãajmjadat
jẽ jaanchja'viva pãn pãn jatye'e
ka jẽ israeejlit jáyuvap, jẽtse'e
dũni'kxmadat dũkõjmadat,
jẽtse'e yaktukpava'andat jẽtse'e
dũkutyóndat jẽ Moisés jẽ pyava'nũn.
6 Van'it tse'e ñay'amojkijidi jẽ
kukãtsivatãjk mãat pãn pãn jatye'e
dũnũvinténidup jẽ jaanchja'vivatãjk
jẽtse'e dũkõjtsmóktat, dũpayõ'õydat.
7 Jékani tse'e dũkõtsta vye'na, van'it
tse'e jẽ Pedro tyeni, jẽtse'e vyaajñ:
—Utsta ajchta, mnũja'vidup
xa miitse'e jẽts jémani ãtse'e
jẽ Nte'yam xvinkãn jẽts ãtse'e
nvaajnjadat yã õy kãts yã õy
ayook jẽ'ẽda pãn pãn jatye'e ka
jẽ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e
dũjaanchjávadat jẽ Jesucristo. 8 Jẽ
Nte'yam, juu' ve'e dũ'ixp dũnũja'vip
jẽ jayu jẽ jyõõt jẽ jya'vin, jẽ'ẽ
tse'e dũvinkõõmpa juu' ve'e ka jẽ
israeejlit jáyuvap, yaknũkẽ'xnatãjki
tse'e ku ve'e dũpãajmji jẽm jya'vin
kãjxmda jẽ Espíritu Santo, ve'em
ax jo'n jẽ'ẽ ve'e dũpũũjm yam ũũ'm
nja'vin kãjxmamda jẽ Espíritu
Santo. 9 Tsõjkjũduvap xa jẽ'ẽ ve'e jẽ
Nte'yam, ve'em ax jo'n jẽ Nte'yam
ũũ'm xtsõjkumda jo'n. Jẽ'ẽ tse'e
jẽ jya'vinda yakvaatsũxjũdu
kũx jyaanchja'vidup jẽ'ẽ ve'e jẽ
Jesucristo, ve'em ax jo'n ũũ'm yã
nja'vinamda dũyakvaach ku ve'e jẽ
Jesucristo njaanchja'vi'ukva'numdi.
10 ¿Ax tyãjx tse'e x'ixuva'anda
joma vaate'e jẽ Nte'yam juu'
dũkuvũk, jẽtse'e jẽ jaanchja'vivatãjk
xtuknũjokuva'anda juu' ve'e ni
ũũ'ma xka'õ'yixumjũdup jẽtse'e
nkutyo'numdat jẽtse'e ni jẽ njũjpit
jáyuvamda kya'õ'yixjidi jẽtse'e
kũdũkutyoondi? 11 Jẽ'ẽ tse'e
njaanchja'vimdup jẽts jẽ Mãjã
Vintsãn Jesucristo jẽ myaa'yũn
kãjxe'e njayẽjpumda jẽ joojntykin
juu' ve'e xã'ma kãjx ijtp, jẽts nay jẽ'ẽ
jẽ myaa'yũn kãjxe'e dũjayẽjptuvat
jẽ joojntykin juu' ve'e xã'ma kãjx
ijtp pãn pãn jatye'e ka jẽ israeejlit
jáyuvap.
12 Ku ve'e jẽ Pedro ve'em vyaajñ,
van'it tse'e y'amõ'tkãjxti jẽtse'e
dũ'amõtunajxti ku ve'e jẽ Bernabé
mãat jẽ Pablo tyukmumaajntykjidi
jẽ mújit nũja'vin jẽts jẽ mújit
atũva juu' ve'e jẽ Nte'yam tyoon
jẽ'ẽ mãatta ku ve'e y'õtsta jẽm jẽ
jayu y'it jõõtmda pãn pãn jatye'e
ka jẽ israeejlit jáyuvap. 13 Ku ve'e
kyõjtskãjxti, van'it tse'e jẽ Santiago
vyaajñ:
—Utsta ajchta, amõtunaxta
ãts. 14 Tã xa ve'e jẽ Simón
Pedro xtukmumaajntykumda
vintsõ ve'e jẽ Nte'yam jẽ y'ayook
yakvaajnji'ukvaandi pãn pãn jatye'e
ka jẽ israeejlit jáyuvap, jẽ Nte'yamts
jẽ'ẽ ve'e dũvinkõõnduva jẽtse'e
y'ijttuvat jẽ'ẽ jẽ jyayu. 15 Navyaatjup
yã'ã ve'e ax jo'n dũjatyaandi jẽ
Nte'yam jẽ y'ayook kõjtsnajxpatãjkta.
Jidũ'ũm tse'e dũjatyaandi:
16 Ku xa ve'e tyónjũt jẽ ayook juu'
ve'e jẽp Kunuu'kx Jatyán kũjxp,
van'itts ãtse'e nmiinnuvat.
Ve'em ax jo'n jẽ jayu
dũyakpojtũknuva to'k jẽ tãjk
juu' ve'e kitu,
ve'emts ãtse'e mpãmũt jẽts
ãtse'e jẽ jayu xvinjávadat
xvintsã'ãgadat
ax jo'n dũtoondi ku ve'e
jyoojntyki jẽ yakkutojkpa
David.

17 Je'e kajxts atse'e ve'em ntónut
jets atse'e je jayu xjaanchjávadat
juu' ve'e ka je israeejlitap,
ve'emts atse'e anañujoma
xjaanchjávadat juu' atse'e
nvinkoon.
18 Jidu'um tse'e je Maja Vintsán
vyaajñ, juu' ve'e dukutyoomp
ti ve'e kyajtsp.
Jujpanam tse'e je jayu
yaktuknuja'vi'ukvaajñ.
19 Van'it tse'e je Santiago
jyaa'kvaajñ:
—Je'e kajxts atse'e nva'añ jets
ka'a ve'e nyaktso'oxjajtumdat
pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap juu' ve'e dumasooktup
je kyo'oy joojntykinda jetse'e
dupanajkxta je Nte'yam. 20 Je'ejyji
ve'e chajkp jetse'e nnuja'yimdat
jets ka'a ve'e dujá'kxtat je tsu'uts
juu' ve'e yaktukvintsa'kip juu' ve'e
ka je Nte'yamap, ka'a ve'e je kats
dutukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax
juu' ve'e ka púkap jyayejptup, ka'a
ve'e dujá'kxtat je tánuk tsu'uts
juu' ve'e yuktsum'oo'kp, jets ka'a
ve'e dujá'kxtat je nuu'pun. 21 Kux
jémani ve'e jyéjada kakkajpun pan
pan jatye'e du'ava'nidup je Moisés
je jyatyán, je'e ve'e ku ve'e je nak
yaktukvinkótsada jep tsaptujkp
vimpoo'kxtkun xaaj.
22 Van'it tse'e je kukatsivatajk jets
pan pan jatye'e dunuvinténidup
je jaanchja'vivatajk maat nujom
pan pan jatye'e nay'amojkijidup,
je'e tse'e duvinkoondu aje'ejyjida
jetse'e dukejxti jem Antioquía,
jetse'e dumaadadat je Pablo maat
je Bernabé. Vyinkoondu ve'e je
Judas juu' ve'e duxaajivap Barsabás,
jets je Silas, ñumájidup je'e ve'e
je jaanchja'vivatajk maatta. 23 Je'e
tse'e tyukmukejxidu je nak juu' ve'e
jidu'um vaamp: "Aats, je Nte'yam
je kyukátsivada jets pan pan jatye'e
dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk,
maat je utsta je ajchta, máyam
aatse'e je Dios ntuknukex je utsta
je ajchta maat je utsta je tsa'ada
juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvap
jem Antioquía jets jem siiriait jets
cilíciait y'it jootmda. 24 Nmotu
aatse'e je kats jets najkxtu ve'e
jem je jayu juu' ve'e yaja tsoo'ndu.
Akujaaxkup je'e ve'e ñajkxti, ka'ats
aats je'e ve'e nvintsonuujmidi.
Je'e tse'e mvinma'yunmoojyjudup
je'e kajx juu' ve'e kyojtstup jetse'e
mkojtsjotmootskajada ku ve'e
vya'anda jets tun vinkopk je'e ve'e
jetse'e myakpaajmjadat je ixta'nun
jetse'e xni'kxmadat xkojmadat
jetse'e je Moisés je pyava'nun
xkutyóndat. 25 Je'e kajx tse'e kux
aatse'e tunkojtsmúk, oyts aatse'e
njava jets a'aatsji ve'e tunvinkán
jetse'e najkx mku'íxjada. Je'e tse'e
dumaadadap je Bernabé jets je
Pablo, je utsta je ajchta juu' ve'e
ooy ntuntsojkumdup 26 jetse'e
ñapyaajmjidi jem kutsa'aga jootm
je nMaja Vintsánamda Jesucristo
kajx. 27 Ax ntuknukejxtup tse'e
je Judas maat je Silas, je'eda ve'e
aviinm ah'am mva'nuxjadap jetse'e
mtukvinjávajadat. 28 Y'oyja'vi xa
ve'e je Espíritu Santo jets ve'empa
aats, jets ka'a aatse'e ntuknujókut
je cho'ox je'e, ya'ajyji ve'e chajkp
jetse'e yaktónut: 29 Ka'a tse'e
xja'kxtat juu' ve'e yaktukvintsa'kip
juu' ve'e ka je Nte'yamap, ka'a
tse'e xja'kxtat je nuu'pun, ka'a
tse'e xja'kxtat je tánuk tsu'uts juu'

ve'e yuktsum'o̱o̱'kp, je̱ts ka'a tse'e
je̱ ka̱ts xtukma̱a̱tjayé̱ptat je̱ yaa'y je̱
ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap mjaye̱jptup.
Pa̱n ka'a tse'e xtonda ya̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
o̱yts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mtoondup.
Dios ma̱a̱te'e mtaandini."
30 Ku ve'e yakpake̱jxti, van'it
tse'e ñajkxti je̱m Antioquía.
Je̱m tse'e du̱yaknay'amojkijidi
je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱tse'e je̱ na̱k
du̱tukka̱ta̱jkidi. 31 Ku ve'e je̱ na̱k
du̱tukvinko̱jtsidi je̱ utsta je̱ ajchta
ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da, o̱o̱yts
je̱'e̱ ve'e tyunxo̱o̱jntkti je̱tse'e
jyo̱t'amájidi. 32 Kyo̱jtsnajxtup tse'e
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱ Judas ma̱a̱t
je̱ Silas, je̱'e̱ tse'e du̱ko̱jtsjidup je̱
jaanchja'vivata̱jkta may viijn je̱tse'e
du̱ko̱jtsmá̱kkidi.
33 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e
je̱ utsta je̱ ajchta yakmaso̱o̱ktini
je̱tse'e vyimpijttinit je̱m Jerusalén,
ve'em tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱ts
máyame'e je̱ Dios du̱mo̱'o̱dat
je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta
je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e je̱mda. 34 Ax je̱
Silas, je̱m Antioquíaji tse'e tyaajñ
ma̱a̱t je̱ Pablo je̱ts je̱ Bernabé.
35 Je̱m tse'e je̱ jayu du̱tuk'ixti
du̱tukka'amaaydi je̱ Maja̱ Vintsá̱n
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, nu̱may tse'e juu'
ve'e ve'em tukputa̱jkijidu, je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook du̱tuk'íxtuva.

Ku je̱ Pablo mume̱jtsk nax ñu̱jkx ka'amaayva

36 Jaa'knajx tse'e je̱ it. Van'it tse'e
je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmi je̱ Bernabé:
—Ja'mu̱s du̱ku'íxumnuva je̱
jaanchja'vivata̱jkta nu̱jom je̱ kajpu̱n
joma ve'e n'ava'nim je̱ Maja̱ Vintsá̱n
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱tse'e n'íxumu̱t
pa̱n vintso̱ ve'e je̱mda.
37 Cho̱jkts je̱'e̱ ve'e je̱ Bernabé
je̱tse'e du̱ma̱a̱dat je̱ Juan juu' ve'e
du̱xa̱a̱jivap Marcos; 38 ax ka'a tse'e je̱
Pablo du̱'o̱yjava je̱tse'e du̱ma̱a̱dadat
ku̱x maso̱o̱kjidinu ve'e je̱m Panfilia
je̱ts ka'a ve'e y'ukputa̱jkijidini.
39 Ka'a tse'e du̱ko̱jts'o̱'yidi, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e ka̱kje̱'e̱ je̱ tyoo' du̱pa̱jkti.
Je̱ Bernabé, mya̱a̱tna̱jkxts je̱'e̱
ve'e je̱ Juan Marcos je̱tse'e je̱m
barco jo̱o̱tm ñajkxti je̱m Chipre;
40 je̱ Pablo, je̱ Sílasts je̱'e̱ ve'e
vyo̱o̱v. Ku ve'e je̱ utsta je̱ ajchta
du̱munoo'kxtkti je̱ Maja̱ Vintsá̱n
je̱tse'e du̱yak'ítu̱t je̱ myaa'yu̱n ma̱a̱t,
van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas
cho̱o̱'ndi, 41 je̱me'e ñajkxti siiriait
je̱ts cilíciait y'it jo̱o̱tmda. Je̱m
tse'e je̱ Pablo je̱ jaanchja'vivata̱jk
du̱ko̱jtsmá̱kki.

Ku je̱ Timoteo du̱mujatyoo'i je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas

16 Ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱
Silas jye̱'ydi je̱m deerbeit
je̱ts liistrait kyajpu̱n ka̱jxmda, je̱m
tse'e du̱ma̱a̱tnavyaatjidi to'k je̱
jaanchja'viva juu' ve'e du̱xa̱a̱j Timoteo,
israeejlit jáyuts je̱'e̱ ve'e tyaakip, je̱'e̱
tse'e du̱jaanchja'viva je̱ Jesucristo.
Ax ka je̱ israeejlit jáyuvapts je̱'e̱ ve'e
tyee'ip. 2 e̱ñuko̱jtsijidupts je̱'e̱ ve'e
je̱ Timoteo je̱ utsta je̱ ajchta juu'
ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Listra je̱ts je̱m
Iconio. 3 Cho̱jke'e je̱ Pablo je̱tse'e
je̱ Timoteo myujatyoo'ajat. Van'it
tse'e je̱ ixta'nu̱n du̱pa̱a̱jmji je̱tse'e
du̱ni'kxmat du̱ko̱jmat ax jo'n je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ. Je̱'e̱
ka̱jx tse'e ve'em du̱tuujn je̱tse'e
kyako̱'o̱yjávajadat je̱ israeejlit
jáyuda juu' ve'e je̱m tsu̱u̱nidup, ku̱x
ñu̱ja'vidinup je̱'e̱ ve'e anañu̱joma je̱ts

ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱'e̱ ve'e tyee'ip.
4 Ax nu̱jom tse'e je̱ it joma ve'e ña̱jkxti,
vyaajnjidu tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jkta
je̱'e̱ juu' ve'e ñu̱pa̱a̱jmtkidu je̱
kuká̱tsivada ma̱a̱t je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk
juu' ve'e je̱m Jerusalén. 5 Ve'em tse'e
du̱ko̱jtsmá̱kkidi pa̱n pa̱n jatye'e
du̱jaanchja'vidup je̱ Jesucristo; jo̱vum
xa̱a̱j tse'e ñu̱ma'yi'ata̱'a̱tsta.

Ku je̱ Pablo yak'ixji to'k je̱ macedóniait yaa'tya̱jk

6 Ka'a tse'e je̱ Espíritu Santo
yakjajtu̱xjidi je̱tse'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook du̱'avánadat je̱m ásiait y'it
jo̱o̱tm, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱tuknajxti
je̱m frígiait je̱ts galáciait y'it
jo̱o̱tmda, 7 ve'em tse'e jye̱'ydi je̱m
to'k ado'om mísiait y'it jo̱o̱tm. Je̱m
tse'e tya̱kava'anda bitíniait y'it
jo̱o̱tm. Ax ka'a tse'e yakjajtu̱xju̱duva
je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m
je̱ Jesús jya'vin ka̱jxm. 8 Van'it tse'e
je̱m mísiait cho̱va am ñajxti je̱tse'e
jye̱'ydi je̱m trooasit kyajpu̱n ka̱jxm.
9 Je̱m tse'e je̱ Pablo ko̱o̱'ts yak'ixji
to'k je̱ macedóniait yaa'tya̱jk tyena,
je̱tse'e myunoo'kxtkji: "Minu̱ to'k
aaj yaja macedóniait y'it ja̱a̱t je̱ts
a̱a̱tse'e xputá̱kat."
10 Tun ko̱o̱jyji tse'e je̱ Pablo je̱'e̱
yak'ixji, van'itts a̱a̱tse'e n'apa̱a̱jmtki
je̱ts a̱a̱tse'e je̱m Macedonia nna̱jkxu̱t,
nnu̱ja'vinup a̱a̱tse'e je̱ts je̱ Nte'yam
a̱a̱tse'e xke̱jxp je̱ts a̱a̱tse'e je̱m
nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.

Ku je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas vye̱'nada je̱p Filipos

11 Je̱mts a̱a̱tse'e Troas je̱ barco
mpu̱jk je̱ts a̱a̱tse'e tu̱vji nnu̱jkx je̱m
Samotracia. Je̱ ku'óxitts a̱a̱tse'e
nje̱'y je̱m Neápolis. 12 Je̱mts a̱a̱tse'e
ntsa̱a̱'n je̱ts a̱a̱tse'e je̱m Filipos
nmu̱jkx, to'k je̱ kajpu̱n juu' ve'e
du̱nu̱má̱jip je̱m macedóniait y'it
jo̱o̱tm. Je̱ rómait yakkutojkpa juu'
ve'e je̱ maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip, je̱'e̱
tse'e du̱yakjajtji je̱ filíposit jáyuda
je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e je̱ jayu
tyoondup je̱m rómait cyiudaaj
ka̱jxm. Je̱mts a̱a̱tse'e Filipos je̱ it
nyaknajxy.
13 Ku ve'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n
xa̱a̱j du̱paaty, van'itts a̱a̱tse'e
nkajpu̱mpítsum je̱ja maja̱ na̱pa'ayi,
je̱ja joma a̱a̱tse'e nnasja'vi je̱tse'e
je̱ jayu chapka̱ts. Van'itts a̱a̱tse'e
n'a̱jxtk je̱ts a̱a̱tse'e nvaajnjidi je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu'
ve'e je̱ja nay'amojkijidup. 14 Nu̱to'k je̱
ta̱'a̱xta̱jkta, vyinja'vip vyintsa̱'kipts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, Lidia ve'e xya̱a̱j,
tiatiirait jayu je̱'e̱ ve'e, je̱ o̱o̱jyit
tso'ojmk vit je̱'e̱ ve'e tya̱a̱'kp. Ku
ve'e je̱ Lidia du̱'amo̱tunajxy juu'
ve'e je̱ Pablo kya̱jtsp, van'it tse'e
je̱ Maja̱ Vintsá̱n yak'avaatsu̱xji je̱
jya'vin je̱tse'e du̱kuvá̱ku̱t je̱ Pablo
je̱ y'ayook. 15 Ku ve'e ña̱pejt ma̱a̱t
nu̱jom je̱ jayu juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp
tyu̱jkp, van'itts a̱a̱tse'e xmunoo'kxtk
jidu̱'u̱m:
—Pa̱n ve'em xa ve'e xpayo̱'o̱yda
je̱ts njaanchja'vip a̱tse'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n, tándats je̱m a̱ts nta̱k'am.
Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱x a̱a̱tse'e
xmunoo'kxtk, paatyts a̱a̱tse'e
nnu̱jkx.
16 To'k nax ku a̱a̱tse'e nnu̱jkx
joma ve'e je̱ jayu chapka̱ts, van'itts
a̱a̱tse'e nma̱a̱tnavyaatji to'k je̱
kiixu̱ta̱'a̱x juu' ve'e je̱m jya'vin
ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e
je̱ jayu du̱yakmaayp; o̱o̱y je̱'e̱ ve'e

tyunnu̱meempá̱kjada je̱ vyintsa̱nda
ku ve'e myay. 17 Je̱ kiixu̱ta̱'a̱xts
a̱a̱tse'e xpa'u̱x'o̱o̱ki je̱tse'e ma̱kk
vyaajñ:
—Ya̱ yaa'tya̱jkta, je̱ Nte'yam ya̱'a̱
ve'e myutoondup myupa̱jktup, ya̱'a̱
tse'e je̱ jayu du̱vaajnjidup vintso̱
ve'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
18 Ve'em tse'e jyátu̱ka y'ijt may
xa̱a̱j. Ku ve'e je̱ Pablo ñuu'kx ku̱xe'e
ve'em vane'em yakka̱ts, van'it
tse'e vyimpijt je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e je̱m je̱
kiixu̱ta̱'a̱x jya'vin ka̱jxm. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
—Je̱ Jesucristo ka̱jx xa a̱ts mitse'e
ntukpava'añ je̱tse'e mpítsumnit je̱m
ya̱'a̱ jya'vin ka̱jxm.
Tun jatyji tse'e pyítsumni je̱
ko̱'o̱yjáyuvap.
19 Ku ve'e je̱ kiixu̱ta̱'a̱x je̱ vyintsá̱n
du̱'ixti je̱ts ka'a ve'e y'uk'o̱'yini
je̱tse'e du̱nu̱meempá̱ktat, van'it
tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas
du̱majtsti je̱tse'e du̱yakna̱jkxti je̱m
kumoon. 20 Ku ve'e jye̱'ydi je̱m,
van'it tse'e je̱ja je̱ to̱kin payo̱'yva
vyinkujkta du̱pa̱a̱mdi je̱tse'e
vyaandi:
—Ya̱ israeejlit jáyuda xa ve'e
du̱yakyoojmu̱ktup du̱yak'ajxu̱ktup je̱
njáyuvamda, 21 je̱'e̱ ve'e tyuk'íxtup
je̱ costumbre juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip je̱tse'e nkuva̱jkumdat
ukpu̱ nkutyo'numdat, ku̱x rómait
jayu u̱u̱'me'eda.
22 Ku ve'e je̱ nu̱may jayu
ñu̱pojtu̱kjidi, van'it tse'e je̱ to̱kin
payo̱'yva du̱pavaandi je̱tse'e
yaknu̱jéndat je̱tse'e yakvóptat
je̱ ku̱p ma̱a̱t. 23 Tá̱vani tse'e o̱o̱y
tyunyakvo̱pta vye'na, van'it tse'e
du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmjidi je̱tse'e
du̱pavaandi je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa
je̱tse'e o̱y du̱'ix'íttat. 24 Ku ve'e
ve'em yaknu̱u̱jmi, je̱p tse'e
du̱yakta̱jkidi joma ve'e du̱nu̱ka̱a̱ka
je̱p poxu̱ntu̱jkp je̱tse'e je̱ tyekta
du̱pa̱a̱mdi je̱p pu'u tukpaajva'ach
akujkp, vimpe̱nmúk tse'e je̱ tyek
tyaandi.
25 Ax tso'm jo'n tse'e vye'na
ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas
chapko̱jtsti je̱tse'e y'a̱a̱vdi, myótudu
tse'e je̱ myupoxu̱nta̱kjáyuda,
26 van'it tse'e to'mayji o̱jts ma̱kk
tyun'ojxa, xyijte'e je̱ poxu̱nta̱kne'ev
je̱p naaxyp paat. Van'it tse'e nu̱jom
je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱ y'avaach je̱tse'e
myuke̱jiku̱jx nu̱jom je̱ poxu̱nta̱kjayu
je̱ kyadénada. 27 Ku ve'e jyo̱tvij
je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa, je̱tse'e du̱'ix
je̱ts tá̱vani ve'e je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱
y'avatsku̱x, van'it tse'e
du̱'ukyakpítsum je̱ chojx je̱tse'e
ku̱ñaajk'o̱o̱'kji, ve'eme'e vyinmay
je̱ts tá̱vani ve'e je̱ poxu̱nta̱kjayu
kye̱kka̱jxtini. 28 Ax van'it tse'e je̱
Pablo ma̱kk myuko̱jtsji:
—Kadi mnavyintso̱tunju̱, u̱xyap xa
a̱a̱tse'e nu̱jom.
29 Van'it tse'e je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱
ta̱'kxpa du̱'amo̱tu je̱ tyoompa je̱tse'e
kya̱kno'mi. O̱o̱y tse'e tyuntsa̱'ki
je̱tse'e tyunmipp. Van'it tse'e je̱
Pablo ma̱a̱t je̱ Silas du̱vinko̱xkteni
je̱tse'e je̱ vyiijn je̱ y'aaj je̱ naax
du̱tukpaaty je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t.
30 Van'it tse'e du̱yakpítsumdi je̱tse'e
du̱'amo̱tutúvidi:
—¿Tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱tse'e ntónu̱t
je̱ts a̱tse'e ntso̱'o̱ku̱t?
31 Van'itts je̱'e̱ ve'e y'atso̱o̱vdi:
—Jaanchjáva je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
Jesucristo, ve'em tse'e xjayé̱pu̱t

je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp. Ax pa̱n jyaanchja'viduvap
tse'e je̱ jayu juu' ve'e je̱p mju̱u̱mp
mtu̱jkp, jyaye̱jptuvapts je̱'e̱ ve'e je̱
joojntykimpa juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp.
32 Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t
je̱ Silas du̱jaa'ktukmuko̱jtsti je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ kya̱ts je̱ y'ayook,
je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ jayu juu' ve'e je̱p
jyu̱u̱mp tyu̱jkp. 33 Van'it tse'e je̱
poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱ Pablo ma̱a̱t
je̱ Silas je̱ xya̱'a̱jka du̱puj. Van'itts
je̱'e̱ ve'e ña̱pejt ma̱a̱t nu̱jom
je̱ jayu juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp
tyu̱jkp. 34 Van'it tse'e je̱m tya̱k'am
du̱vo̱o̱vdi kaayva; o̱o̱y tse'e je̱ jyayu
du̱tunma̱a̱ttukxo̱o̱jntk ku̱xe'e je̱
Nte'yam du̱jaanchja'vidi.
35 Je̱ kujápit tse'e je̱ to̱kin
payo̱'yva du̱ke̱jxti je̱ kutoonkta̱jkta
je̱tse'e du̱na̱a̱jmadat
je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱tse'e
du̱maso̱'o̱ktat je̱ jayu. 36 Van'it tse'e
je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa du̱nu̱u̱jmi je̱
Pablo:
—Ta̱ xa a̱tse'e xtukpava'anda je̱
to̱kin payo̱'yvada je̱ts a̱ts miitse'e
nmaso̱o̱ktinit. Nvaatts miitse'e
mna̱jkxtinit to'k aaj to'k jo̱o̱t.
37 Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmidi
je̱ kutoonkta:
—O̱yam a̱a̱tse'e rómait jayu je̱ts
a̱a̱tse'e nkayakto̱kimpayo̱'o̱y, jéjats
a̱a̱tse'e je̱ nu̱may jayu vyinkujk
tu̱nyakva̱p; ¿ax ayu'utsjits a̱a̱tse'e
xmaso̱'o̱kuva'anda? ¡Ka'a xa je̱'e̱
ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga! Va'ane'e
viinm du̱me̱tsta je̱ts a̱a̱tse'e
xyakpítsumdat.
38 Tyukmumaajntyktuts ya̱'a̱ ve'e
je̱ kutoonkta je̱ to̱kin payo̱'yvada.
Van'it tse'e o̱o̱y tyuntsa̱'kidi ku
ve'e je̱ ka̱ts du̱mó̱tudi je̱ts rómait
jayu je̱'e̱ ve'eda, 39 paaty tse'e o̱jts
je̱ me̱e̱'kxu̱n du̱'amó̱tuda je̱ Pablo
ma̱a̱t je̱ Silas, je̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp
du̱yakpítsumdini, je̱tse'e
du̱munoo'kxtkti je̱tse'e je̱ kajpu̱n
du̱tukvaatstinit. 40 Ku tse'e je̱p
poxu̱ntu̱jkp pyítsumdini, van'it tse'e
ña̱jkxti je̱m je̱ Lidia tya̱k'am. Ku
ve'e du̱ku'ixti je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t
je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da je̱tse'e du̱ko̱jtsjidi
je̱ts ma̱kke'e ña̱ajk'ijtjidinit to'k
muk je̱ Cristo ma̱a̱t, van'it tse'e
cho̱o̱'ndini.

Ku je̱ nu̱may jayu yoojmu̱kti y'ajxu̱kti je̱p Tesalónica

17 Ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t
je̱ Silas cho̱o̱'ndi je̱m
Filipos, van'it tse'e ña̱jxti je̱m
anfípolisit je̱ts apolóniait kyajpu̱n
ka̱jxmda, je̱tse'e jye̱'ydi je̱m
tesalónicait kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱m
tse'e y'ijt to'k je̱ tsapta̱jk juu' ve'e
je̱ israeejlit jayu jye̱'e̱da. 2 Van'it
tse'e je̱ Pablo ñu̱jkx je̱p tsaptu̱jkp,
ve'em ax jo'n du̱tún ku ve'e
jyajuu'kajpu̱nku̱jxa jye'ya. Toojk
náxani tse'e je̱ Pablo du̱yaknajxy
je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j je̱p tsaptu̱jkp
je̱tse'e je̱ jayu du̱ma̱a̱tnakyá̱tsju̱ je̱
Kunuu'kx Jatyán ka̱jx, 3 je̱'e̱ tse'e
je̱ jayu du̱tukvinja'vidup, va'ajts
tse'e du̱tuk'ixta je̱ts tun vinko̱pk
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e chaachpaa'tu̱t
je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, ax
ku tse'e a̱a̱'kani vye̱'nat, van'it tse'e
jyoojntykpa̱jknuvat. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ Jesús, juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱ja'vidup, je̱'e̱jyamts je̱'e̱ ve'e
je̱ Cristo.

4 Jëme'e jë israeejlit jáyuda juu'
ve'e dükuväjktu jë Pablo määt jë
Silas jë y'ayookta jëtse'e jë Cristo
dujaanchja'vidi, jyaanchja'viduva
tse'e nümay jë jayu juu' ve'e ka
jë israeejlitap jëtse'e jë Nte'yam
düvinjávada düvintsä'ägada, nay
ve'empa ve'e nümay jë tä'äxtäjk juu'
ve'e dünümájidup jëm kajpün käjxm.
5 Ax jémdava tse'e jë israeejlit
jayu juu' ve'e dükakuväjktu jë'ë jë
y'ayookta jëtse'e dümujötma'tti
jë Pablo määt jë Silas määt jë jayu
juu' ve'e amötunajxjüdup. Jë'ë
tse'e düvömojktu jë kö'öy jáyuda
juu' ve'e nooxvíttup jëtse'e jë jayu
düyakyoojmükti düyak'ajxükti.
Jëm jë Jasón tyäk'am tse'e
dü'íxtidi jë Pablo määt jë Silas,
yakpitsumuvaandup jë'ë ve'e jëtse'e
düpámdat jëm jë yakkutojkpa kyä'm
jëja jë nümay jayu vyinkujk.
6 Ax ku tse'e dükapaatti, van'it
tse'e düvää'njátsündi jë Jasón jëts
jë viijnk jaanchja'vivada jëja jë
yakkutojkpa vyinkujkta. Van'it tse'e
dünüxä'äidi jidü'üm:
—Jë jayu juu' ve'e yä naxviijnit
it dütukvittkäjxtup jëtse'e jë jayu
düyakvinmamya'atta, tä tse'e yaja
myëjtstuva. 7 Jë'ë tse'e vaandup
jëts jéjake'e jado'k jë yakkutojkpa,
Jesuusük jë'ë ve'e xyääj. Ax ve'em
tse'e dükakuväkta jë rómait
yakkutojkpa jë pyava'nün. Yä Jasón
tse'e tüyakmatánjada.
8 Ku ve'e dü'amötunajxti, ööy
tse'e dütunvinmaaydi jë nümay
jáyuda jëts pän pän jatye'e jë
kajpün düyakkutojkjidup. 9 Van'it
tse'e dünüujmidi jë Jasón jëts
jë myujatyoo'da jëtse'e jë meen
düpámdat. Jidü'üm tse'e vyaandi:
—Ku ve'e jë jayu ñäjkxtinit juu'
ve'e jë'ydu, van'itts äats miitse'e jë
meen nmöyümpijtnit.
Ax ku tse'e jë meen düpäämdi,
van'it tse'e yakmasöötini.

Ku jë Pablo määt jë Silas vyë'nada jëp Berea

10 Van'it tse'e jë jaanchja'vivatäjk
jatyji düpakëjxti köö'ts jë Pablo
määt jë Silas jëm Berea. Ku ve'e
jëm kajpün käjxm jyë'ydi, van'it
tse'e ñäjkxti jëp jë israeejlit jayu
chaptüjkp. 11 Nüyojk öy jáyuts jë'ë
ve'eda jë israeejlit jáyuda juu' ve'e
jëm tsüünidup jëts ni ka'a ve'e
juu' ve'e jëm Tesalónica tsüünidup,
küx to'k jööte'e dükuväjkti jë öy
käts jë öy ayook jëtse'e jóvum
dü'íxtada jëp Kunuu'kx Jatyán
küjxp pän pyaatyp y'akëëguipe'e
juu' ve'e yaktukmukötstup. 12 Ax
ve'em tse'e nümay jë israeejlit
jayu dujaanchja'vidi jë Jesucristo,
jyaanchja'viduva tse'e jë jayu
juu' ve'e ka jë israeejlitap, ve'em
tse'e jë tä'äxtäjk juu' ve'e
dünümájidup, nay ve'empa tse'e
jë yaa'tyäjkta. 13 Ax ku tse'e
dünüja'vidi jë israeejlit jáyuda
juu' ve'e jëm Tesalónica tsüünidup
jëts jëme'e beréait kyajpün käjxm
jë Pablo dütukka'amáy jë Nte'yam
jë kyäts jë y'ayook, van'it tse'e
jëm dününäjkxti jëtse'e jë Pablo
dütso'oxpäjkti. 14 Ku ve'e ve'em
jyajty, jatyji tse'e jë jaanchja'vivada
jë Pablo dükëjxti jëja maaxy
näpa'ayi namvaate'e jë Silas määt jë
Timoteo tyaandi jëm Berea. 15 Pän
pän jaty tse'e dümujatyoo'idu jë
Pablo, jëm tse'e aténasit kyajpün
käjxm düyaknäjkxti. Van'it tse'e

je̱ Pablo ña̱'mu̱xjidi je̱ts jatyji ve'e je̱ Silas ma̱a̱t je̱ Timoteo ñu̱na̱jkxjadat je̱m Atenas.

Ku je̱ Pablo vye'na je̱p Atenas

16 Namvaate'e je̱ Pablo du̱'a'ix je̱ Silas ma̱a̱t je̱ Timoteo je̱m Atenas, o̱o̱y tse'e tyunnavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji ku ve'e du̱'ix je̱ts o̱o̱ye'e je̱m je̱ apa̱mnax. 17 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱ma̱a̱tn akyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi je̱p tsaptu̱jkp je̱ israeejlit jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup; jóvum xa̱a̱j tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvi ntso̱o̱jvju̱duva je̱m maa'y jo̱o̱tm pa̱n pa̱n jatye'e je̱m ve'nidup. 18 Je̱me'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e yaktijtup epicuureoda, je̱'e̱ tse'e du̱toonkidup je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ Epicuro yaktaan. Je̱mpa ve'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e yaktijtup estoícada, je̱'e̱ tse'e du̱toonkidup je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ Zeno yaktaan. Je̱'e̱ tse'e du̱m a̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvju̱dup je̱ Pablo. Je̱m tse'e juu' ve'e vaandu:

—¿Tis ya̱'a̱ ve'e kya̱jtsp ya̱ apajkxu̱n?

Je̱m tse'e viijnk juu' ve'e vaanduvap:

—Ya̱'a̱ xa n'ite'e du̱'ava'nip viijnk juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsa̱'kip.

Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em vyaandi ku̱x tukmuko̱jtsju̱dupe'e je̱ Pablo je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja je̱ Jesús jye̱'e̱, y'ava'nivap je̱'e̱ ve'e je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e je̱ jayu jado'k nax ku ve'e a̱a̱'kani vye̱'nadat. 19 Van'it tse'e du̱vo̱o̱vdi joma ve'e to'k je̱ it juu' ve'e du̱xa̱a̱j Areópago, je̱m je̱'e̱ ve'e ñay'amókajada y'ijt ku ve'e juu' du̱ko̱jtsmokuva'anda. Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmidi:

—Nvaate'e je̱ts a̱a̱tse'e nnu̱jávat ti nam ixpa̱jku̱ne'e myakmiimp myakje̱'yp. 20 Ka'ana a̱a̱tse'e n'amo̱tunaxy vintso̱ mitse'e xka̱ts, je̱'e̱ a̱a̱tse'e nnu̱javavaampy pa̱n ti ya̱'a̱ ve'e tyijp.

21 Jidu̱'u̱me'e vyaandi ku̱x nu̱jome'e pa̱n pa̱n jatye'e kukajpu̱nidup je̱m Atenas je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱m je̱'ydu tsu̱u̱niva, je̱'e̱jyjits je̱'e̱ ve'e tyonuvaandup je̱tse'e du̱kótstat je̱tse'e du̱'amo̱tunáxtat juu' jatye'e nam ixpa̱jku̱n.

22 Van'it tse'e je̱ Pablo tyeni je̱m je̱'e̱ vyinkojkmda je̱m Areópago, je̱tse'e vyaajñ:

—Miitsta, aténasit yaa'tya̱jkta, nu̱jom juu' jaty a̱tse'e yaja tu̱n'ix mkajpu̱n ku̱jxta, je̱'e̱ts a̱tse'e xtuknu̱ja'vip je̱ts o̱o̱ye'e je̱ vintsa̱'kin xtunmo̱'o̱da juu' jatye'e mvinja'vidup mvintsa̱'kidup. 23 Ku̱x ku xa a̱tse'e nnaxy nta̱ka, je̱ts a̱tse'e n'ix joma jatye'e mvinjávada mvintsa̱'a̱gada, je̱mts a̱tse'e to'k je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n mpaaty juu' ve'e jidu̱'u̱m nu̱ja'a: "Je̱ Nte'yam Juu' ve'e Kayak'ixa." Ax je̱'e̱ tse'e juu' ve'e mvinja'vidup mvintsa̱'kidup, ó̱yame'e xka'íxada, je̱'e̱ts a̱ts miitse'e ntukmuko̱jtstup.

24 'Je̱'e̱ pa̱ne'e ya̱ naxviijnit it du̱pa̱a̱m je̱ts nu̱jom juu' jaty jéjip, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e du̱ka̱'mip ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it. Ka'a je̱'e̱ ve'e chu̱u̱na je̱p tsaptu̱jkp juu' ve'e jayu pu̱m, 25 ka'a je̱'e̱ ve'e kyatih'ijtu̱xju̱ je̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xju̱t, je̱'e̱ ve'e viinm je̱ jayu

dujoojntykinmooyp, je'e tse'e je
jayu duyakxejp jetse'e xmo'yumda
nujom juu' jaty.
26 'Je Nte'yam tse'e to'k je jujpit
jayu kajx duyakjeji nujom je jayu,
ve'em tse'e duyakvintojkkáxtat
vinxup to'k it to'k naxviijn, je'e
tse'e dunupaajmtki je xaaj ku
ve'e jyoojntykadat jets je it joma
ve'e chaanadat. 27 Ve'em tse'e
dutuujn jetse'e je jayu du'íxtadat
vintso ve'e je Nte'yam du'íxtat
jetse'e dupaa'ttat, óyame'e
xkamujékumimda to'k jado'k,
28 kux je'e ve'e xmo'yumdup
je njoojntykinamda, je'e kajx
tse'e nnaxyi'numjada jetse'e
n'ijtumda. Ve'em xa ya'a ve'e ax
jo'n vyaanduva juu' ve'e pítsumdu
jeja miits mvij jayu akujkta: "Je
Nte'yam je chaan je kyooj xa
uu'me'eda." Jidu'um tse'e vyaandi.
29 'Ax pan je Nte'yam je chaan
je kyoojts uu'me'eda, ka'a tse'e
nvaat nvinma'yumdat jets ve'eme'e
je Nte'yam ax jo'n je apamnax juu'
ve'e oro, juu' ve'e plata, ukpu tsaaj,
juu' ve'e ve'em pum ax jo'n je jayu
dumutaayvaa'ty. 30 Ka'a tse'e je jayu
jujpani dunuja'vidi jets ooy je'e
ve'e kyatun'oya juu' ve'e tyoondu
kyojtstu. Ve'emji ve'e je Nte'yam
duyaknajxy ku ve'e je jayu ve'em
dutoondi; ax uxyam, je'e tse'e
nujom je jayu tyukpavaampy jetse'e
vyinmayumpijttinit, je kyo'oy
joojntykin dumasooktinit, jetse'e
je tuvutoo' dupanajkxtinit. 31 Je'e
kajx tse'e ve'em dutsak kux to'ke'e
je xaaj dunupaajmtki ku ve'e je
jayu dutokimpayo'ynit vintso ve'e
dupaa'ty du'akeega. To'k tse'e je
jayu kajx ve'em dutónut juu' ve'e
vyinkoon. Va'ajts tse'e je Nte'yam
ya'a duyaknukе'xnatajki ku ve'e
duyakjoojntykpajknuva —jidu'um
tse'e je Pablo vyaajñ.
32 Ku ve'e du'amotunajxti jets
joojntykpajktinuvape'e je oo'kpatajk
jado'k nax, jem tse'e juu' ve'e
dunuxiiktup dutukxiiktup. Jempa
tse'e juu' ve'e vaanduvap:
—Van'it aatse'e n'amotunajxnuvat
jado'k nax ku aats mitse'e
xtukvinkojtsinuvat.
33 Van'it tse'e je Pablo myasookjidi.
34 Jem tse'e je jayu juu' ve'e
dumaatnapyajkjudu je Pablo
jetse'e dujaanchja'vidi je Jesús.
Dionisio ve'e to'k xyaaj, kuvijts
je'e ve'e jetse'e je myujatyoo'
dumaatnay'amókaja jem joma ve'e
je Areópago. Jempa tse'e to'k je
ta'axtajk juu' ve'e duxaaj Dámaris.
Nay jempa tse'e juu' ve'e viijnktava.

Ku je Pablo vye'na jep Corinto

18 Van'it tse'e je Pablo jem
Atenas chaa'n jetse'e ñujkx
jem coriintovit kyajpun kajxm.
2 Jem tse'e dumaatnavyaatji to'k
je israeejlit jayu juu' ve'e Aquila
duxaaj. Póntovit jayu je'e ve'e.
Nam je'yanume'e je Aquila maat
je ñuda'ax Priscila. Jem Italia ve'e
pyítsumdi kux je yakkutojkpa
Claudio ve'e dupavaan jetse'e
pyítsumdinit jem rómait cyiudaaj
kajxm nujom pan pan jatye'e
israeejlit jayu. Ojts tse'e je Pablo
kyu'íxjada. 3 Je vit juu' ve'e
yaktuktaknupaamp, je'ets je'e ve'e
yak'o'yidup, je toonkjyam juu' ve'e
je Pablo tyuump. Je'e kajx tse'e jem
dumaattaandi jetse'e kijpx je vit
duyak'o'yidi. 4 Vimpoo'kxtkun xaaj

tse'e je̱ Pablo je̱p tsaptu̱jkp ñu̱jkx,
je̱p tse'e du̱mukạts je̱ israeejlit
jáyuda je̱ts pạn pạn jatye'e ka
je̱'e̱pta, ve'em tse'e du̱jaanchjávadat
je̱ Jesucristo.
5 Ku ve'e je̱ Silas mạạt je̱ Timoteo
cho̱o̱'ndi je̱m macedóniait y'it
jo̱o̱tm je̱tse'e jye̱'ydi je̱m Corinto,
je̱'e̱jyji tse'e je̱ Pablo tyukka'amaay
je̱ o̱y kạts je̱ o̱y ayook, va'ajts tse'e
du̱vaajñja je̱ israeejlit jáyuda je̱ts
je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, je̱'e̱ juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit. 6 Ku ve'e je̱ Pablo
du̱tso'oxpạjk'ukvaandi je̱tse'e
du̱vinko̱jtspe̱jt'ukvaandi, van'it tse'e
je̱ Pablo je̱ vyit du̱vinxijt je̱tse'e je̱
jayu du̱nu̱u̱jmidi:
—Viinm xa miitse'e xtó̱kinadat ku
ve'e xạ'ma kạjx mtsaachpaattinit,
ka'ats ạtse'e ntó̱kinat; je̱'e̱ kạjxts
ạts miitse'e u̱xyam nmaso̱'o̱kta
je̱ts ạtse'e nvaajnjadat je̱ o̱y kạts
je̱ o̱y ayook pạn pạn jatye'e ka je̱
israeejlit jáyuvap.
7 Van'it tse'e pyítsum je̱p tsaptu̱jkp
je̱tse'e ñu̱jkx je̱ja to'k je̱ yaa'tyạjk
tyạk'aajy juu' ve'e Justo du̱xạạj,
to'k je̱'e̱ ve'e y'ijt juu' ve'e je̱
Nte'yam du̱vinja'vip du̱vintsạ'kip,
tun je̱e̱jyji je̱'e̱ ve'e tsaptạkpa'ayi
chu̱u̱na. 8 Je̱ Crispo, je̱ tsaptu̱jkpit
je̱ ñu̱vintsạ́n, mạạt nu̱jom je̱ jayu
juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp, je̱'e̱
tse'e du̱jaanchja'viduva je̱ Mạjạ
Vintsạ́n. Jyaanchja'viduva tse'e
nu̱may je̱ coriintovit jáyuda ku
ve'e du̱'amo̱tunajxti je̱ o̱y kạts je̱ o̱y
ayook, van'it tse'e ñạpe̱jtti. 9 To'k
tse'e je̱ tsooj van'it je̱ Pablo yak'ixji
je̱ Mạjạ Vintsạ́n, je̱tse'e ñạ'mu̱xji:
—Kadi mtsạ'ạga. Jaa'kka'amáyu̱
mits. Ka'a tse'e m'amo̱'o̱tu̱t. 10 Ạts
mitse'e n'ixp njayejpp, ni pạna ve'e
kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e vintso̱ mtónju̱t.
Nu̱may xa yạ'ạ ve'e yạ jáyuda juu'
ạtse'e xjaanchjávadap yaja kajpu̱n
ku̱jx.
11 Ax ve'em tse'e je̱ Pablo
chu̱u̱ni to'k joojnt jagojkm
je̱m Corinto je̱tse'e o̱o̱y
du̱tunjaa'ktukyak'ixpạjkti je̱ jayu je̱
Nte'yam je̱ kyạts je̱ y'ayook.
12 Yakkutojkp tse'e vye'na
je̱ Galión je̱m acáyait y'it
jo̱o̱tm. Van'it tse'e je̱ israeejlit
jáyuda du̱ko̱jtsmojkti je̱tse'e
je̱ Pablo du̱tso'oxpạ́ktat, je̱tse'e
du̱yaknạjkxti je̱m je̱ yakkutojkpa
Galión vyinkojkm. 13 Van'it tse'e
du̱nu̱u̱jmidi je̱ Galión:
—Yạ'ạ xa ve'e je̱ jayu
du̱yakvinmamya'ttup, ve'eme'e je̱
jayu du̱tukjaanchjávada je̱ts jéjake'e
jado'k viijn vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam
yakvinjávat yakvintsạ'ạgat; ax ka'a
tse'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga mạạt je̱
pava'nu̱n.
14 Ko̱tsuvaamp tse'e je̱ Pablo
vye'na ku ve'e je̱ Galión jidu̱'u̱m
du̱nu̱u̱jmi je̱ israeejlit jáyuda:
—Israeejlit jáyuda, pạn ka ó̱yap
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e ku̱du̱tún, uk pạn je̱
mạjạ tó̱kine'e ku̱y'it, xtukkạdaakpts
ạtse'e je̱ts ạtse'e miits je̱ m'ayookta
nmuté̱nat je̱ts ạts miitse'e
n'amo̱tunáxtat. 15 Ax je̱'e̱ kạjx tse'e
ku̱xe'e xyaktso'oxada je̱ mkạ́tsjida je̱
m'ayookjida je̱ts je̱ mpava'nu̱njida,
ko̱jts'ó̱yadats amiitsjida; ạts, ka'ats
ạtse'e ntituktạ́kat.
16 Van'it tse'e yakpavo̱jptini.
17 Van'it tse'e nu̱jom juu' ve'e ka
je̱ israeejlit jáyuvap, je̱'e̱ tse'e
du̱majtstu je̱ Sóstenes, je̱ tsaptu̱jkpit
je̱ ñu̱vintsạ́n, je̱tse'e je̱ja je̱ Galión

vyinkujk duvojpti; ax ka'ats je'e
ve'e je Galión dumajapuujm.

Ku je Pablo vyimpijtnuva je'p Antioquía jetse'e chaa'n mutoojk nax ka'amaayva

18 May xaaj ve'e je Pablo
je'm Corinto jyaa'k'ijt. Van'it
tse'e kyojtskukajxi joma ve'e je
jaanchja'vivatajk jetse'e ñujkx je'm
Cencrea. Je'mts je'e ve'e Cencrea
vye'na ku ve'e yakkukee'pkujx. Je'e
kajx tse'e ve'em yaktuujn kuxe'e
je vaanduk dupuujm je Nte'yam
maat jetse'e juu' dutónut. Ax je'e
kajx tse'e jetse'e nujava tyánut
jetse'e je vaanduk dupuujm, ka'a
tse'e je vyaajy dukee'p vi'name'e
dukakutyún juu' ve'e je Nte'yam
tyukvinva'ni. Van'it tse'e tyajki
je'm barco jootm jetse'e ñujkx je'm
siiriait y'it jootm. Myaatnajkxtu
ve'e je Priscila maat je Aquila.
19 Namvaate'e ñajkxti, van'it
tse'e jye'ydi je'm éfesovit kyajpun
kajxm. Je'me'e tyaandi je Priscila
jets je Aquila. Van'it tse'e je Pablo
ñujkx je'p tsaptujkp jetse'e ojts
dumaatnakyátsju je israeejlit
jáyuda juu' ve'e je'p nay'amojkijidup.
20 Je'e tse'e munoo'kxtkjudu jetse'e
je'm dujaa'kmaattándat; ax ka'a
tse'e dukuvujk. 21 Van'it tse'e
kyojtskukajxini jidu'um:
—Tun vinkopk je'e ve'e jets atse'e
nxaajat je'm Jerusalén; ax pan
vaamp tse'e je Nte'yam, mínupts ats
miitse'e nku'íxtinuva.
Van'it tse'e je barco dupujk
jetse'e choo'nni je'm Éfeso. 22 Ku
ve'e je'm Cesarea jye'y, van'it
tse'e je Pablo vyimpejt je'm
Jerusalén jetse'e ojts dukojtspaa'kx
je utsta je ajchta maat je utsta
je tsa'ada. Van'it tse'e kyadaaky
je'm Antioquía. 23 Je'm tse'e je it
duyaknajxy. Van'it tse'e ñajkxnuva,
jetse'e ojts du'ayo'oy to'k jado'k
je it joma ve'e je jaanchja'vivatajk
ñay'amókajada je'm galáciait jets
frígiait y'it jootmda, jetse'e ojts
dukojtsmákkada je utsta je ajchta
maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e
je'mda.

Ku je Apolos kya'amaajy je'p Éfeso

24 Je'y tse'e je'm Éfeso to'k je
israeejlit jayu juu' ve'e Apolos
duxaaj, je'm Alejandría ve'e
kyukajpuna. Oy ka'amaayvats
je'e ve'e y'ijt jets oy tse'e dunujava
juu' ve'e jatyáñ ijtp je'p Kunuu'kx
Jatyán kujxp, 25 ñu'ixpajkip je'e
ve'e je Maja Vintsán jye'e, to'k
aaj to'k joot tse'e je jayu dutuk'ix,
va'ajts tse'e je y'ixpajkun dupuujm
je Jesús kajx, óyame'e je'ejyji
dunujava juu' ve'e je Yaknapejtpa
Juan tyukka'amaay. 26 Kaja'vina
katsa'kina tse'e je Apolos kyajts je'p
tsaptujkp. Ku ve'e je Priscila jets
je Aquila y'amotunajxjidi, van'it
tse'e duvoovdi je'm tyak'amda
jetse'e dujaa'kkojtsvaach je
Nte'yam jye'e. 27 Najkxuvaan
tse'e je Apolos je'm acáyait y'it
jootm. Ku ve'e je jaanchja'vivatajk
dunuja'vidi, van'it tse'e dunuujmidi
jets oy je'e ve'e jetse'e je'm
ñajkxut. Van'it tse'e dunuja'yidi je
jaanchja'vivatajk juu' ve'e je'mda
jetse'e oy yakxón dukuváktat. Ku
tse'e je Apolos je'm jye'y, ooy tse'e
dutumputajki je'eda pan pan
jatye'e je Nte'yam je myaa'yun
kajx dujaanchja'vidup je Jesucristo.

28 Oy tse'e dutumputajkidi kux
yaknukẽ'xnatajkipe'e jeja nujom jẽ
jayu vyinkujk joma ve'e jẽ israeejlit
jayu tyoo'tókida, ka'a tse'e pan
y'o'yixjada jẽtse'e dununkakuváktat
jẽts tyúvam jẽ'ẽ ve'e juu' ve'e
kyojts, jẽ Kunuu'kx Jatyán kajx
tse'e dutuk'ix jẽts jẽ Jesús jẽ'ẽ ve'e
jẽ Cristo, jẽ'ẽ juu' ve'e jẽ Nte'yam
vyinkoon jẽtse'e yakkutojknit.

Ku jẽ Pablo vye'na jẽp Éfeso

19 Jẽm tse'e Corinto jẽ
Apolos vye'na ku ve'e
jẽ Pablo ñajxy jẽm ton'am tsov
jẽtse'e jyẽ'y jẽm éfesovit kyajpun
kajxm. Jẽm tse'e dumaatnavyaatji
jẽ jaanchja'vivada, 2 jẽtse'e
du'amotutúvidi:
—¿Tajki ve'e jẽm mja'vin
kajxmda jẽ Espíritu Santo ku ve'e
xjaanchja'vi'ukvaandi jẽ Jesucristo?
Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Ni jẽ'ẽ xa aatse'e nkamotu jẽts
jeja ve'e jẽ Espíritu Santo.
3 Van'it tse'e jẽ Pablo
y'amotutúvijidi:
—¿Pan kajxts miitse'e mnapejtti?
Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Ve'em aatse'e nnapet ax jo'n jẽ
Yaknapejtpa Juan jẽ jayu dutuk'ix.
4 Van'it tse'e jẽ Pablo ña'muxjidi:
—Yaknapejt xa ve'e jẽ Juan jẽ jayu
ku ve'e vyinmayumpijtti jẽtse'e
dumasookti jẽ kyo'oy joojtykinda;
ax ñuujmi tse'e jẽ numay jayu
jẽts jyaanchjávadape'e jẽ'ẽ pane'e
pa'ux'ookijup, jẽ Jesuusts jẽ'ẽ ve'e,
jẽ Cristo.
5 Ku ve'e du'amotunajxti, napejttu
tse'e jẽ Maja Vintsán Jesús
kajx. 6 Ku ve'e jẽ Pablo jẽ kya'aj
tyuknukoojnjidi, van'it tse'e
jẽ Espíritu Santo ñukadaakjidi,
kyojtstup tse'e jẽ ayook juu'
ve'e kyavinmótudup, jẽtse'e jẽ
Nte'yam jẽ y'ayook dukojtsnáxta.
7 Numakmejtsk jo'ne'e jẽ yaa'tyajk
y'ijtti.
8 Toojk po'o tse'e jẽ Pablo
ñajkxténi jẽp tsaptujkp. Jẽp
tse'e kaja'vina katsa'kina
dutuk'ix vintso jẽ'ẽ ve'e ku
ve'e jẽ jayu y'it jẽm jẽ Nte'yam
y'am kya'm. Ve'em tse'e dukajts
jẽtse'e jẽ jayu dujaanchjávadat jẽ
Jesucristo. 9 Ax jẽm tse'e juu' ve'e
jẽ vyinma'yun dumakkpaamdu
jẽtse'e dukakuvajkti jẽ oy kats jẽ oy
ayook. Van'it tse'e jẽ numay jayu
juu' ve'e jẽm nay'amojkijidup, jẽja
tse'e vyinkujkta vyaandi jẽts ka'a
jẽ'ẽ ve'e y'oya jẽ ayook juu' ve'e
jẽ Pablo tukmukojtsjudup. Van'it
tse'e jẽ Pablo duvaajv pan pan
jatye'e dukuvajktu jẽ y'ayook jẽtse'e
duyaknujkx joma ve'e jẽ Tiranno
jẽ jayu duyak'ixpuk. Jẽm tse'e jẽ
Pablo jẽ jayu dutuk'ix jóvum xaaj.
10 Ve'em tse'e mejtsk joojnt dutuujn;
y'amotunajxtu tse'e jẽ Maja Vintsán
Jesús jẽ kyats jẽ y'ayook nujom pan
pan jatye'e tsuunidup jẽm ásiait
y'it jootm, ve'em tse'e jẽ israeejlit
jáyuda ve'em tse'e pan pan jatye'e
ka jẽ'ẽpta. 11 Jẽ mújit atuva tse'e jẽ
Pablo tyoon jẽ Nte'yam jẽ kyutojkun
kajx, 12 jẽ paayu paat tse'e ukpu jẽ
viijnk vit juu' ve'e jẽ ñi'kx jẽ kyopk
tyukpaatyp, jẽ'ẽ tse'e yaknajkxtup
joma ve'e jẽ pa'am jáyuda. Ku
ve'e ve'em dutonda, van'it tse'e
jyotkadaaktini pan pan jatye'e
pajkjudup jẽtse'e tyukvaatsjidini jẽ
ko'oyjáyuvap pan pan jatye'e jẽm
jya'vin kajxmda jẽ ko'oyjáyuvap.

13 Jẹm tse'e jẹ israeejlit
jáyuda juu' ve'e muxim muyam
dụyakpítsumdu jẹ kọ'ọyjáyuvap
jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda,
jẹ'ẹ tse'e dụ'uknụpạạjmtkidu
jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsán Jesús
jẹ xyạạj dụkọjtspaa'ttat jẹtse'e
dụyakpítsumdat. Jidụ'ụm tse'e
dụnạạjmada jẹ kọ'ọyjáyuvap:
—Jẹ Jesús, juu' ve'e jẹ Pablo
tyukka'amaayp, jẹ'ẹ kạjxts ạts
miitse'e ntukpava'anda jẹtse'e jẹm
yạ jayu jya'vin kạjxm mpítsumdinit.
14 Ve'eme'e jyátụkada y'ijt jẹ
Esceva nụvuxtojtụk jẹ myajntkta. Jẹ
Esceva, jẹ israeejlit jáyuts jẹ'ẹ ve'e,
jẹ tee'tạjk jẹ vyintsán. 15 Ku ve'e
ve'em jyátkidi to'k nax, van'it tse'e
jẹ kọ'ọyjáyuvap y'atsọọjvjidi:
—N'ixa xa ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús,
nnụja'vivapts ạtse'e jẹts pạn
jẹ'ẹ ve'e jẹ Pablo, jẹts miits, ¿tits
miitse'e mnatyijjada?
16 Van'it tse'e ñụyẹjtsụkjidi jẹ
jayu juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ
kọ'ọyjáyuvap, jẹtse'e tyuntsii'kjidini
jẹtse'e y'amạạdaaguijidi; ax ve'em
tse'e kyẹẹktini nụva'ajts ạxva'ajts
jẹts tum tsaachada tum xạ'ạjkada.
17 Ñụja'vidupts yạ'ạ ve'e nụjom pạn
pạn jatye'e jẹm Éfeso tsụụnidup, jẹ
israeejlit jáyuda jẹts pạn pạn jatye'e
ka jẹ'ẹpta. Ax ve'em tse'e jẹ jayu
ọọy tyuntsạ'kidi jẹtse'e dụyakmájidi
dụyakjaanchidi jẹ Mạjạ Vintsán
Jesús.
18 Nay ve'empa nụmay pạn pạn
jatye'e dụjaanchja'vidu jẹ Jesús,
y'ava'niduts jẹ'ẹ ve'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ
juu' ve'e tyoondup y'ijt. 19 Nụmayda
tse'e juu' ve'e maaydup y'ijtti, jẹ'ẹ
tse'e dụyaknạjkxtu jẹ ñạkta joma
ve'e dụtoonkada y'ijt jẹ maayk
jẹtse'e dụyaktọọydini jẹ ñạkta jẹja
jẹ nụmay jayu vyinkujk. Ku ve'e
yakpayọ'y pạn vinxụp jẹ'ẹ ve'e
dụtsọva jẹ ñạkta, mọ́kupx jatoogupx
joojnt nụmutún jo'n tse'e vyinjajty
to'k kạ'ạjyji jẹ ñạkta. 20 Ax ve'em
tse'e jẹ Mạjạ Vintsán jẹ kyạts jẹ
y'ayook vya'kxtk'atụ'ụts jẹtse'e
myạkkpạjk'atụ'ụts.
21 Ax ku tse'e ve'em jyajty, van'it
tse'e jẹ Pablo dụnụpạạjmtki
jẹtse'e nạjkx dụku'íxnuva
jẹ jaanchja'vivatạjkta juu' ve'e
jẹm macedóniait jẹts acáyait y'it
jọọtmda jẹtse'e ụx'ọọk ñạjkxụt jẹm
Jerusalén. Ve'em tse'e vyaampa
jẹts ku ve'e jẹm Jerusalén ñạjkxụt,
jẹts vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
ñạjkxpat jẹm Roma. 22 Van'it tse'e
dụnụkẹjxidi jẹm macedóniait y'it
jọọtm nụmẹjtsk jẹ pyatto'niva,
Timoteo jẹts Erasto jẹ'ẹ ve'e xyạạjta,
namvaat jẹ'ẹ ve'e javẹẹ'n jyaa'ktáñ
jẹm ásiait y'it jọọtm.

Ku jẹ jayu yoojmụkti y'ajxụkti jẹp Éfeso

23 Ax ve'em tse'e tyoojnji kyọjtsji
van'it, jẹtse'e jẹ jayu yoojmụkti
y'ajxụkti, jọtma'ttu ve'e jẹ'ẹ kạjx
ku ve'e nụmay jẹ jayu jẹ Jesucristo
dụjaanchja'vidi. 24 Jẹm tse'e vye'na
to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e Demetrio
dụxạạj, jẹ platero toonk jẹ'ẹ ve'e
tyukjoojntykip. Jẹ Diana juu' ve'e
vyinja'vidup vyintsạ'kidup, jẹ'ẹ
tse'e jẹ chaptạjk y'apạmnajxyp
jẹ plata mạạt. Ọọyts jẹ'ẹ ve'e
dụtuntoonkmạ'ạ jẹ'ẹ juu' ve'e
dụ'apạmnajxtuvap jẹ tsaptạjk. 25 Jẹ
Demetrio tse'e dụyaknay'amojkijidu
pạn pạn jatye'e nay jẹ'ẹ jẹ toonk
dụtoonduvap, jẹtse'e dụnụụjmidi:

—Yaa'tyajkta, mnuja'vidup
xa miitse'e jets ya toonk je'e
ve'e juu' ve'e je jayu nuyojk
duyakmeempaatp. 26 M'íxtup
mmótudup xa miitse'e ti ve'e je
Pablo tyuump kyajtsp. Ve'em tse'e
vya'añ jets ka'a ve'e je vintsa'kin
dujayepta juu' jatye'e je jayu
y'apamnajxyp. Numay tse'e je jayu
dutukvin'uu'n jetse'e dutukkuvuk
juu' ve'e kyajtsp. Ka yaajyap tse'e
éfesovit kyajpun kujx ve'em jyátuka,
ve'empa ve'e yaja nujom ásiait
y'it jaat. 27 Kutsa'agats ya'a ve'e
jets ya ntoonkamda vyintókinit;
ka ya'ajyap tse'e, nay ve'empa
ve'e vyintókivat je vintsa'kin juu'
ve'e yakmooyp je Diana juu' ve'e
nvinja'vimdup nvintsa'kimdup,
ve'em tse'e yakviijnk'íxnit je'e
juu' ve'e je jayu vyinja'vidup
vyintsa'kidup yaja nujom ásiait y'it
jaat jets vinxup to'k it to'k naxviijn.
28 Ku ve'e du'amotunajxti, ejkjudu
jot'aajnjudu tse'e ooy, jetse'e makk
vyaandi:
—¡Ñumájip xa ve'e je Diana juu'
ve'e yakvinja'vip yakvintsa'kip yaja
Éfeso!
29 Nujom tse'e je jayu jem
kajpun kajxm yoojmukti
y'ajxukti. Tun to'mayji tse'e
ñay'amojkijidi jep kumoon tujkp.
Jep tse'e dupavaa'ndi je Gayo
jets je Aristarco, macedóniait
jáyuda je'e ve'e, je Pablo je
myujatyoo'da. 30 Jyatuktakavaants
je'e ve'e je Pablo, ax ka'a tse'e
je jaanchja'vivataajk duyakjajtti.
31 Nay ve'empa tse'e je ásiait
yakkutojkpada juu' ve'e je Pablo
myaatnayja'vijidup, je'e tse'e je
Pablo je kats dutuknukejxtu jets
ka'a ve'e tyákat jep kumoon tujkp.
32 Jep tse'e yoojmukti y'ajxukti
joma ve'e ñay'amojkijidi. Jep tse'e
to'k viijn juu' ve'e makk kojtstup,
nay jeppa tse'e jado'k viijn juu' ve'e
makk kojtstuvap, ax numay tse'e je
jáyuda juu' ve'e dukanuja'vidup pan
tyajxe'e ñay'amojkijidi. 33 Ax jeppa
tse'e je jáyuda juu' ve'e je Alejandro
duvaajnjidu. Van'it tse'e je israeejlit
jayu duti'tspítsumdi jeja je numay
jayu vyinkujk. Tukvinja'vijidu tse'e
je Alejandro je kya'aj maat jetse'e
y'amo'ottat kux kyukotsuvaampye'e
je israeejlit jáyuda jeja je numay
jayu vyinkujk. 34 Ku ve'e dunuja'vidi
jets israeejlit jayu je'e ve'e, van'it
tse'e mejtsk hora jo'n makk
vyaandi:
—¡Ñumájip xa ve'e je Diana juu'
ve'e yakvinja'vip yakvintsa'kip yaja
Éfeso!
35 Van'it tse'e je jaayva je numay
jayu duyak'ama't, jetse'e vyaajñ:
—Éfesovit yaa'tyajkta, ¿pants
vine'e dukanuja'vip jets ya éfesovit
kajpune'e tukkadaakjup jetse'e
du'ix'ijtnit je Diana je chaptajk
jets je kunuu'kx tsaaj juu' ve'e jem
tsapjootm kadaak? 36 Ka'a tse'e pan
y'o'yixju jetse'e dununkakuvákut.
Je'e kajxts atse'e nva'añ jets
yaknaxkada'akta je m'aajta je
mjootta jetse'e oy xpayo'oydat
juu' ve'e mtonuvaandup.
37 Kux ya yaa'tyajkta juu' ve'e
tuxyakmetsta, ka'ats ya'a ve'e
duvinkojtspétta je Diana juu' ve'e
nvinja'vimdup nvintsa'kimdup, ni
ka'a tse'e juu' dumee'tsta joma ve'e
yakvinjava yakvintsa'aga. 38 Pan
nuxa'aavaajnjudup tse'e je Demetrio
jets pan pan jatye'e myaattoondup,

va'an tse'e dunuxa'aada. Je'e kajx
tse'e jyeja je tokin payo'yvada
jets pan pan jatye'e yakkutojktup,
jeja je'e vyinkujkta tse'e
dukótstat kakje'e pan ti jatye'e
natyuknuxa'aijidup. 39 Pan viijnkts
je'e ve'e juu' ve'e m'amótudup,
kojts'óya tse'e dutsak jep kumoon
ku ve'e kátsani jetse'e je jayu
ñay'amókajadat. 40 Ka'a tse'e y'oya
jets uu'me'e uxyam nyoojmukumdat
n'ajxukumdat. Pan myótudup xa
je'e ve'e pan pan jatye'e je maja
kutojkun dujayejptup jetse'e
xvatso'vumdat, tso'oxpaatumdap
tse'e, kux ka'a xa ve'e tii ti ve'e
nvaajnjimdap.
41 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e je jayu dunuujmidi jetse'e
ñajkxtinit.

Ku je Pablo ñujkx jep Macedonia jets jep Acaya

20 Ku ve'e ñajxy je yoojmuk je
ajxuk, van'it tse'e je Pablo
duyaxmujk je jaanchja'vivataajk
jetse'e dukojtsmákki. Van'it tse'e
ñachee'njidi jetse'e ñavya'kxjidi.
Van'it tse'e ñujkx jem macedóniait
y'it jootm. 2 Ku ve'e jem vye'na,
ooy tse'e dutunkojtsmákkidi
je jaanchja'vivataajk, van'it
tse'e ñajkxpa jem acáyait y'it
jootm. 3 Jem tse'e chuuni toojk
po'o. Van'it tse'e je barco
du'ukpakuvaanni jetse'e jem
siiriait y'it jootm vyimpijtnuvat.
Ku ve'e dunuja'vi jets ta ve'e je
israeejlit jayu du'ukkojtsmókta
jets yak'oo'kuvaampye'e, van'it
tse'e dunupaajmtkitíktsnuva
jetse'e je tyoo' du'avimpijtinuvat,
je macedóniait it dutuknajxnuvat.
Ax ve'em tse'e dutuujn.
4 Mujatyoo'ijidu tse'e je beréait
Sópater, je tesalónicait Aristarco,
je tesalónicait Segundo, je deerbeit
Gayo, je Timoteo, je ásiait Tíquico,
jets je ásiait Trófimo. 5 Je'eda tse'e
too'vajktu jets aatse'e x'a'ix jem
Troas. 6 Ku ve'e ñajxy je xaaj ku
ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je
levadura dukamaat, van'itts aatse'e
jem Filipos ntsaa'n jem barco
jootm jets aatse'e kumugoxxaaj
nmaspaadi je'eda jem Troas.
Vuxtojtuk xaajts aatse'e jem n'ijt.

Ku je Pablo y'ats jep Troas

7 Domingo tse'e vye'na, muto'k
xaaj je semana, jets aatse'e
nnay'amojkiji jets aatse'e je
tsapkaaky ntojkva'kxut, van'it
tse'e je Pablo duyak'ixpujk je
jaanchja'vivataajk. Je kujápit tse'e
je Pablo choo'nuva'añ vye'na, je'e
kajx tse'e kya'amaajy tso'm jo'n
paat. 8 Jemts aatse'e nnay'amojkiji
jep mutoojk nukavyet kujxp joma
ve'e vye'na may je ta'kxpa. 9 Jem
tse'e chuuna vye'na ventana am
to'k je mootsk ónuk juu' ve'e Eutico
duxaaj. Paatjinu tse'e je tsooj ku
ve'e je Pablo jek tyunkojtsni, van'it
tse'e myanajxy jetse'e kyustajki jem
ventana am jep mutoojk nukavyet
kujxp. Van'it tse'e duvijtsukti
aa'kani. 10 Ku tse'e jep ñukadaakji
je Pablo jetse'e yakpojtukji, jetse'e
chee'nukji, van'it tse'e vyaajñ:
—Kadi mtsa'agada, joojntykip xa
ya'a.
11 Van'it tse'e je Pablo pyejtnuva,
jetse'e dutojkva'kxy je tsapkaaky,
jetse'e je jaanchja'vivataajk
dumaatkaajy. Ve'em tse'e

dutuujn ax jo'n je Jesús dutuujn
ku ve'e je y'ixpajkpatajk jado'k
nax dumaat'a'óxidi. Van'it tse'e
jyaa'kkajts je kujápit paat. Ku ve'e
kyojtskujx, van'it tse'e choo'nni.
12 Je mootsk ónuk juu' ve'e kustajki,
joojntykts je'e ve'e duyaknajkxtini,
jot'amaj tse'e nujom tyaandini.

Ku choo'ndi jep Troas jetse'e jye'ydi jep Mileto

13 Van'itts aatse'e jem barco
jootm ntsaa'n jets aatse'e nnujkx
jem asoonit kyajpun kajxm, jemts
aatse'e je Pablo nmaatnavyaa'tjut
kux ve'em aatse'e tunkojtsmúk,
tékum je'e ve'e ñujkx. 14 Ku aatse'e
nmaatnavyaatji jem Asón, van'itts
aatse'e nmaatnujkx jem barco
jootm jem mitiléneit kyajpun
kajxm. 15 Jemts aatse'e ntsaa'n
jets aatse'e je ku'óxit nmajxy jeja
quíovit myu'avinkujk, to'k je naax
juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm.
Je kumaaxkitts aatse'e nje'y jem
Samos. Je kumadookitts aatse'e
nje'y jem Mileto. 16 Ka'a tse'e je
Pablo jek y'ituvaajñ jem ásiait y'it
jootm, je'e kajx tse'e kyanujkx jem
Éfeso, jatyji ve'e jye'yavaajñ jem
Jerusalén kux chajkpe'e jetse'e jem
duyaknáxut je pentecostés xaaj.

Ku je Pablo dumukajts pan pan jatye'e dunuvinténidup vye'na je éfesovit jaanchja'vivatajk

17 Ku aatse'e nje'y jem milétovit
kyajpun kajxm, van'it tse'e
je Pablo dunukejxi pan pan
jatye'e dunuvinténidup vye'na je
jaanchja'vivatajk jem Éfeso. 18 Ku
ve'e jye'ydi, van'it tse'e dunuujmidi:
—Mnuja'vidinup xa miitse'e
vintso atse'e juu' ntuujn nkajts,
van'ítani atse'e ve'em nton'ukvaajñ
nkojts'ukvaajñ ku atse'e yaja
ásiait y'it jaat nje'y. 19 Nmutoon
nmupajkts atse'e je Maja Vintsán
je nuu'k aaj je nuu'k joot maat,
je jayu atse'e nnuyaaxtu kuxe'e
dukakuvakta je Nte'yam je y'ayook;
juu'ts atse'e ntoon nkojts, je'e
kajxts atse'e je israeejlit jayu ooy
xtunyaktsaachpaatti. 20 Ax ijtpts
ats miitse'e nvaajnjidi juu' ve'e
mtuk'o'yidup, jeja atse'e je numay
jayu vyinkujk jets jep mtujkpta
je jayu nyak'ixpajkti, 21 ve'em je
israeejlit jáyuda ve'em pan pan
jatye'e ka je'epta. Ve'em atse'e
nnuujmidi jets tun vinkopk je'e
ve'e jetse'e vyinmayumpijttinit,
jetse'e dumasooktinit je kyo'oy
joojntykinda, jetse'e je Nte'yam
dupanajkxtinit, jetse'e
dujaanchja'vidinit je nMaja
Vintsánamda Jesucristo. 22 Uxyamts
atse'e jem Jerusalén nmujkx, je
Espíritu Santo tse'e ats ya nja'vin
duvoop, ka'ats atse'e nnujava vintso
atse'e jem je jayu xtóndat, 23 je'ejyji
atse'e nnuja'vip, pan joma atse'e
nnujkx, ve'emts atse'e xnuujma
je Espíritu Santo jets je poxuntajk
atse'e n'a'ixp jets je tsaachpaatun.
24 Ax ni tíats atse'e nkavinmay, ni
viinma ats ya njoojntykin, je'ejyji
ve'e jets atse'e nyakpooknit je toonk
juu' atse'e xtuknuva'ni je Maja
Vintsán Jesús, atse'e n'ijtnit ax jo'n
je jayu juu' ve'e too'vajkp tujye'ya
joma ve'e kyukaxa je noomk, atse'e
je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy
ayook, je'ets je'e ve'e ku ve'e je jayu

yakvaajñja vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱
maa'yu̱n tyo'nu̱xjada.
25 'Ntukka'amaayduts a̱ts miitse'e
anañu̱joma vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku
ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m. Ax nmu̱ja'vipts a̱tse'e
je̱ts ka'a a̱tse'e x'uk'íxtinuvat yaja
naxviijn. 26 Pa̱n mtsaachpaattinup
tse'e xa̱'ma ka̱jx jyapa̱na miitsta,
yaja a̱ts miitse'e mvinkujkta
nna̱a̱jmada je̱ts ka'a a̱tse'e
ntókinat, ku̱x nvaajnjidu xa a̱ts
miitse'eda vintso̱ ve'e xjaye̱jptinit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp,
27 ntukna̱ja'viduts a̱ts miitse'e nu̱jom
juu' ve'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki,
ka'a ve'e tii juu' a̱ts miitse'e
nkavaajnjidu. 28 Naajkkópka̱jada
viinm je̱ts ix'itta nu̱jom je̱ Nte'yam
je̱ jyayu juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo mpa̱a̱jmjidu je̱tse'e x'ix'íttat,
je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam
natyukje̱'e̱iju ku ve'e je̱ y'Onu̱k
kyu'o̱o̱'kijidi. 29 Nnu̱ja'vip xa a̱tse'e
je̱ts ku a̱tse'e yaja nko̱o̱'k'ijtnit,
mnu̱je̱'yajadapts miitse'e je̱ viijnk
jayu je̱tse'e mtónjadat ax jo'n
je̱ mu'uk lobo du̱tonda jo'n je̱
carneeroda. 30 Je̱ja tse'e miitsam
m'akujkta jyéjat pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ jayu je̱ taay du̱tukyak'ixpa̱ktap,
je̱'e̱ tse'e chóktap je̱tse'e je̱ Maja̱
Vintsa̱n je̱ jyayu pyana̱jkxjadat.
31 Mnay'íxjadap tse'e je̱'e̱ ka̱jxta,
jaa'mye̱tsta je̱ts toojk joojnt a̱ts
miitse'e nu̱nyaaxnup jóvum xa̱a̱j
jóvum tsooj to'k jado'k ntuk'ixti.
32 'Utsta ajchta, u̱xyamts a̱ts
miitse'e mpa̱mda je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m je̱ts je̱ maja̱ maa'yu̱n
ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
tyoojnjip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ ayook
juu' ve'e je̱ jayu yakvaajnjip je̱tse'e
y'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱ma̱kkpa̱a̱mnit
je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda, ve'em tse'e
xjaye̱jptinit je̱ pu̱k je̱m tsapjo̱o̱tm
ma̱a̱t nu̱jom je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Nte'yam apu̱k pya̱a̱m je̱tse'e
y'ijttinit je̱'e̱ je̱ jyayu. 33 Ka'a
a̱tse'e tu̱nnas'ayo̱va je̱ viijnk jayu
je̱ myeen ukpu̱ je̱ viijnk jayu je̱
vyit je̱ xyo̱x. 34 Va'ajts xa miitse'e
xnu̱jávada je̱ts ya̱ nka̱'a̱jam a̱tse'e
ntuktoon je̱tse'e jye̱ji juu' a̱tse'e
xka'ijtji je̱ts juu' ve'e ka'ijtu̱xju̱du
a̱ts je̱ nmujatyoo'da. 35 Ve'emam xa
a̱ts miitse'e ntukyak'ixpa̱kta je̱tse'e
je̱ jayu tyónu̱t je̱tse'e yakputa̱kadat
pa̱n pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup,
je̱tse'e yakjaa'mye̱tsu̱t juu' ve'e je̱
Maja̱ Vintsa̱n Jesús kyo̱jts ku ve'e
vyaajñ: "Nu̱yojk tse'e je̱ xo̱o̱ndu̱k
jo̱o̱t njaye̱jpumda ku ve'e je̱ jayu
nmo̱'yumda juu' je̱ts ka'a ve'e ku
ve'e je̱ jayu juu' xmo̱'yumda."
36 Ku ve'e ve'em vyanku̱jx,
van'it tse'e kyo̱xkténidi je̱ Pablo
je̱ts nu̱jom je̱'e̱da, je̱tse'e
chapko̱jtsti. 37 O̱o̱y tse'e anañu̱joma
du̱tunnu̱yaaxti je̱ Pablo, je̱tse'e
du̱tse̱e̱'ndi, je̱tse'e du̱tsoo'kxti,
38 o̱o̱y tse'e tyuntsaachvinmapya̱jkti
ku̱x ve'eme'e ña̱'mu̱xjada je̱ts ka'a
ve'e du̱'uk'íxtinit yaja naxviijn.
Van'it tse'e o̱jts du̱nasvo̱'vidini joma
ve'e je̱ barco.

Ku je̱ Pablo ñu̱jkx je̱p Jerusalén

21 Ku a̱a̱tse'e nmasa̱a̱k
je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m
Mileto, van'itts a̱a̱tse'e nnu̱jkx
je̱m barco jo̱o̱tm ix jatyu̱v je̱ts
a̱a̱tse'e nje̱'y joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja
Cos. Je̱ ku'óxitts a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m
Rodas. Je̱mts a̱a̱tse'e ntsa̱a̱'n je̱ts
a̱a̱tse'e Pátara nnu̱jkx. 2 Je̱mts

aatse'e Pátara mpaaty to'k je barco juu' ve'e jem feníciait y'it jootm tso najkxp, je'ets aatse'e xyaknajkx. 3 Mpaa'najxts aatse'e jem Chipre, anajts aats je'e ve'e nmasaak, jets aatse'e nnujkx jem siiriait y'it jootm. Jemts aatse'e nje'y tiirovit kyajpun kajxm, je'e kajx ku ve'e jem je barco je tsum dumaso'okut. 4 Van'itts aatse'e n'ixti je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jem, je'ets aatse'e nmaattsuunidu vuxtojtuk xaaj. Ax je'eda tse'e je Espíritu Santo kajx dunuujmidu je Pablo jets ka'a ve'e ñajkxut jem Jerusalén. 5 Ku ve'e ñajxy je vuxtojtuk xaaj, tsoo'nnuts aatse'e. Nujom je jaanchja'vivatajk maat je y'ónukta je ñuda'axta, je'ets aatse'e ojts xnasvo'vidini jem kajpun pa'am. Jemts aatse'e nkoxkteni jets aatse'e ntsapkajts. 6 Van'itts aatse'e xnuujmidini:

—Dioose'e mmaadajadap.

Jets aatse'e n'atsoovdinuva:

—Nay ve'empa miitsta, Dios maate'e mtaandini.

Van'itts aatse'e jem barco jootm ntajki jets je'e ve'e vyimpijttini jem tyak'am.

7 Van'itts aatse'e ntsaa'n jem Tiro jets aatse'e nje'y jem Tolemaida. Ku aatse'e je barco ntukvaach, van'itts aatse'e nkojtspaa'kx je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jemda, jets aatse'e nmaatxanajxti. 8 Je ku'óxitts aatse'e ntsoo'nnuva jets aatse'e nje'y jem cesaréait kyajpun kajxm. Jemts aatse'e nnujkx je Felipe tyak'am, to'k je'e ve'e juu' ve'e je jayu duvaajnjip je oy kats je oy ayook, je'e ve'e nuto'k je nuvuxtojtuk yaa'tyajkta juu' ve'e yakvinkoondu jetse'e duputákadat je kukátsivada. Jemts aatse'e nmataajñ. 9 Je Felipe, numaktaaxk tse'e je ñaax, tum kiixuta'ax je'e ve'eda, je'e tse'e dukojtsnajxtup je Nte'yam je y'ayook. 10 Ku aatse'e mejtsk toojk xaaj jem nve'na, van'it tse'e jye'y to'k je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, Agabo je'e ve'e xyaaj, jemts je'e ve'e Judea chaa'n. 11 Je'ets aatse'e ojts xku'ix. Van'it tse'e dukaajn je Pablo je tyiintsóm jetse'e ñatyukkatsoojmji ñatyukpaktsoojmji. Van'it tse'e vyaajñ:

—Ve'em xa ve'e vya'añ je Espíritu Santo jets jeme'e Jerusalén je israeejlit jáyuda jidu'um dutsómdat pan pan ya'a ve'e jye'e ya tiintsóm, jetse'e jem je viijnk jayu kya'm dupámdat.

12 Kuts aatse'e n'amotunajxy, van'itts aatse'e je Pablo nmunoo'kxtk jets ka'a ve'e ñajkxut jem Jerusalén. Munoo'kxtkjuduva tse'e je cesaréait jayu. 13 Ax jidu'um tse'e je Pablo y'atsaajv:

—¿Tyajxse'e mya'axta jets atse'e xyaktsaachvinmapyakuva'anda? Pan vaamp xa ve'e je Maja Vintsán Jesús, nnayja'vijinupts atse'e jets atse'e n'oo'kut je'e kajx jem Jerusalén, ka koojyape'e jets atse'e nyaktsómut je'e kajx.

14 Ax kuts aatse'e xka'o'yixju jets aatse'e nnaxkótsut, van'itts aatse'e nmasookni. Jidu'umts aatse'e nvaajñ:

—Va'an ve'em dutunju pan vintso ve'e je Maja Vintsán dutsak.

15 Van'itts aatse'e nnay'apaajmtkiji jets aatse'e nnujkx jem Jerusalén.

16 Xmujatyoo'iduts a̱a̱tse'e je̱
cesaréait jaanchja'vivada je̱m
je̱ Mnasón tya̱k'am paat, chípreit
yaa'tya̱jk je̱'e̱ ve'e juu' ve'e jékani
du̱janchja'vi'ukvaan je̱ Jesucristo,
je̱'e̱ts a̱a̱tse'e xyakmatánup.

Ku je̱ Pablo o̱jts du̱ku'ix je̱ Santiago

17 Ku a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m Jerusalén,
va'ajts xo̱o̱jntkpts a̱a̱tse'e je̱ uts je̱
ajch ma̱a̱t je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ xkuva̱jkti.
18 Je̱ ku'óxitts a̱a̱tse'e je̱ Pablo
o̱jts ntukma̱a̱tku'íx je̱ Santiago,
je̱mpa tse'e vye̱'nada nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup
je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m
Jerusalén. 19 Van'it tse'e je̱
Pablo kyo̱jtspo̱o̱'kxjidi je̱tse'e
tyukmumaajntykjidi ti jatye'e je̱
Nte'yam tyoon je̱'e̱ ka̱jx joma ve'e
ka je̱ israeejlit jáyuvapta. 20 Ku
ve'e du̱'amo̱tunajxti, yakmájidu
yakjaanchiduts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.
Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmidi:
—M'ixp xa mitse'e je̱ts miijl
ámani ve'e je̱ israeejlit jáyuda
juu' ve'e du̱janchja'vidup je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo, ax nu̱jom
tse'e vya'anda je̱ts tun vinko̱pk
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yakkutyónu̱t je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n. 21 Ta̱ tse'e
je̱ ka̱ts du̱mó̱tuda je̱ts je̱'e̱ mitse'e
mtuk'ixp je̱ israeejlit jáyuda
juu' ve'e tsu̱u̱nidup joma ve'e
du̱ka'itjo̱o̱tmada, ve'eme'e xnu̱u̱jma
je̱ts ka'a ve'e du̱ma̱ja̱pá̱mdat
juu' ve'e je̱ Moisés pyavaan, ka'a
ve'e du̱pa̱a̱jmjadat je̱ ixta'nu̱n
je̱ y'ónu̱kta, je̱ts ni ka'a ve'e
du̱tóndat ax jo'n je̱ israeejlit jayu
je̱ kyostuumbreda. 22 ¿Tise'e
yaktónup? Nay'amókajadap xa
n'ite'e je̱ nu̱may jayu ku ve'e
du̱mó̱tudat je̱ts yaja mitse'e
tu̱mje'ya. 23 Nu̱yojk o̱y xa ya̱'a̱ ve'e
xtónu̱t. Je̱ja xa ve'e yaja a̱a̱ts ma̱a̱t
nu̱maktaaxk je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e
je̱ vaandu̱k du̱pa̱a̱mdu je̱ Nte'yam
ma̱a̱t. 24 Ma̱a̱tna̱jkxtats n'it je̱tse'e
xma̱a̱tnaajkva'atsjadat. Mits
tse'e mkujóyup je̱ tá̱nu̱k je̱ts juu'
jatye'e tso̱jkjup je̱tse'e yakyó̱xu̱t
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ve'em tse'e
y'o̱'yixjadat je̱tse'e yakkuke̱e̱'pxtat.
Pa̱n mtuump tse'e ve'em, van'it
tse'e je̱ israeejlit jayu du̱nu̱jávadat
je̱ts ka'a mitse'e ve'em mjátu̱ka
ax jo'n je̱ ka̱ts du̱mó̱tuda, je̱'e̱ ve'e
je̱ts viinme'e xkutyún juu' ve'e je̱
Moisés pyavaan. 25 Ax pa̱n pa̱n jaty
tse'e ka je̱ israeejlit jáyuvap juu'
ve'e je̱ Jesucristo du̱janchja'vidup,
nnu̱ja'yiduts a̱a̱tse'e je̱ts ka'a je̱'e̱
ve'e du̱tivinmáydat, je̱'e̱jyji ve'e
tyóndap je̱tse'e du̱kaja̱'kxtat juu'
ve'e yaktukvintsa̱'kidup juu' ve'e ka
je̱ Nte'yamap, je̱tse'e du̱kaja̱'kxtat
je̱ nu̱u̱'pu̱n, je̱tse'e du̱kaja̱'kxtuvat
je̱ tá̱nu̱k tsu'uts juu' ve'e
yuktsum'o̱o̱'kp, je̱tse'e ni pa̱na je̱
ka̱ts du̱katukma̱a̱tjayé́ptat je̱ yaa'y je̱
ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup.

**Ku je̱ Pablo yakmajch
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp**

26 Van'it tse'e je̱ Pablo
du̱ma̱a̱tnu̱jkx je̱ nu̱maktaaxk
yaa'tya̱jkta. Je̱ ku'óxit tse'e
du̱ma̱a̱tnaajkvats'ukvaajnjidi. Van'it
tse'e tya̱jki je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp
je̱tse'e du̱'avánat vin'ite'e kyuká̱xat
je̱ xa̱a̱j ku ve'e ñaajkva'atsjada,
je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ ya̱x du̱pá̱mdat
ka̱kje̱'e̱.
27 Ax ka̱xuvaannup tse'e je̱
vuxtojtu̱k xa̱a̱j vye'na ku ve'e

ñaajkva'atsjada, van'it tse'e je̱
israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m ásiait
y'it jo̱o̱tm tso̱o̱'ndu, je̱'e̱ tse'e du̱'ixtu
je̱ Pablo je̱p maja̱ tsaptu̱jkp. Van'it
tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱yakyoojmu̱kti
du̱yak'ajxu̱kti, je̱'e̱ tse'e je̱ Pablo
du̱majtstu **28** je̱tse'e ma̱kk vyaandi:
—¡Israeejlit jáyuda, putá̱kada
a̱a̱ts! Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk juu'
ve'e nu̱jom je̱ it du̱tukvittp je̱tse'e
je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱k, ve'em
tse'e du̱tuk'ix juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ jaanchja'vin
juu' u̱u̱'me'e njaye̱jpumdup,
ni ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱paatpa
du̱'ake̱e̱guiva ma̱a̱t je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n ukpu̱ je̱ vintsa̱'kin juu'
ve'e nmo̱'yumdup ya̱ maja̱ tsapta̱jk.
Ax ka je̱'e̱jyap tse'e, ta̱ xa ve'e
du̱yakta̱jkiva yaja maja̱ tsaptu̱jk pa̱n
pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap,
ve'em tse'e tu̱du̱yakvintsa̱'kintó̱ki
ya̱ it.
29 Je̱'e̱ ka̱jxe'e ve'em vyaandi
ku̱x y'ixtu ve'e je̱ Pablo ku ve'e
je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm du̱ma̱a̱tve'na je̱
Trófimo, to'k je̱ éfesovit jayu. Ve'em
tse'e vyinmaaydi je̱ts je̱ Pablo ve'e
yakta̱jkiju je̱p maja̱ tsaptu̱jkp.
30 Ku ve'e yoojmu̱kti y'ajxu̱kti
nu̱jom je̱ jayu, van'it tse'e noomp
je̱ Pablo du̱nu̱na̱jkxti. Van'it tse'e
du̱majtsti je̱tse'e du̱va̱a̱'mpítsumdini
je̱p maja̱ tsaptu̱jkp. Ku tse'e
du̱va̱a̱'mpítsumdi, van'it tse'e
je̱ tsapta̱jk du̱yak'atojkti.
31 Yak'o̱o̱'kuvaandinup tse'e vye'na
ku ve'e je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ tojpa
juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl
je̱ tojpata̱jk je̱ts yoojmu̱ktup
ajxu̱ktupe'e nu̱jom je̱ jayu
je̱m Jerusalén. **32** Van'it tse'e
du̱yaknay'amojkijidi je̱ tyojpada
je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱nu̱vintsá̱nidup nu̱mó̱kupx jaty
je̱ tojpata̱jkta, je̱tse'e noomp
ña̱jkxti joma ve'e je̱ jáyuda. Ku
tse'e je̱ jayu du̱'ix je̱ tojpa juu'
ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱
tojpata̱jk ma̱a̱t je̱ tyojpada, van'it
tse'e du̱tsii'k'atú̱vidi je̱ Pablo.
33 Van'it tse'e je̱ tojpata̱jk je̱
vyintsá̱n je̱ Pablo du̱vinkuna̱jkxi
je̱tse'e du̱yakjamyajtsji, je̱tse'e
du̱yakjachoojmji me̱jtsk je̱ cadena
ma̱a̱t. Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi
pa̱n pa̱ne'e je̱ Pablo je̱ts pa̱n ti
ve'e tu̱du̱tún. **34** Ax ma̱kk tse'e
je̱ jayu kyo̱tsta, ko̱jtsp tse'e to'k
ko̱jtsp tse'e jado'k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
kya'o̱'yixju̱ je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsá̱n
je̱tse'e juu' du̱vinmó̱tuvu̱t. Van'it
tse'e je̱ Pablo du̱yakjapyavijtsji joma
ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada. **35** Ku ve'e
jye̱'ydi joma ve'e je̱ escalera, van'it
tse'e je̱ Pablo je̱ tojpa pyatsa̱a̱jmjidi
ku̱x yak'o̱o̱'kuvaajnjupe'e je̱ nu̱may
jáyuda. **36** Jidu̱'u̱m tse'e ma̱kk
vyaandi:
—¡Va'an du̱'a̱a̱'ku̱!

Ku je̱ Pablo ñakyuko̱jtsji je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk

37 Ku ve'e je̱ Pablo du̱yakta̱kavaandi
je̱p joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada,
van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ tojpa juu' ve'e
du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk:
—¿Nvaat a̱ts mitse'e nmukó̱tsu̱t?
Van'it tse'e je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsá̱n
y'atso̱o̱jvji:
—¿Tis, mka̱jtsp mitse'e je̱ griego
aaj? **38** ¿Ka je̱'e̱p mitse'e to'k je̱
egíptovit jayu juu' ve'e je̱ jayu
du̱yakpojtu̱k je̱tse'e nu̱maktaaxk
miijl je̱ yakjayu'o̱o̱'kpa du̱yaknu̱jkx
joma ve'e je̱ jayu kyatsu̱u̱na?

39 Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱ajv:
—Israeejlit jayu xa a̱tse'e, je̱m
a̱tse'e Tarso nkukajpu̱na, ñu̱májip
tse'e je̱ kajpu̱n je̱m cilíciait
y'it jo̱o̱tm. Toojnjik a̱ts to'k aaj
je̱ maa'yu̱n je̱ts a̱tse'e ya̱ jayu
du̱mukọ̱tsta.
40 Maso̱o̱kju tse'e je̱ tojpata̱jk
je̱ vyintsá̱n. Ténip tse'e je̱ Pablo
vye'na je̱ja escalera ku̱jx, van'it
tse'e je̱ kya̱'a̱j ma̱a̱t je̱ nu̱may jayu
du̱yak'ama̱'t. Ku tse'e y'amọ̱'tka̱jxti,
van'it tse'e du̱tukmuka̱jts je̱ hebreo
aaj. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:

22 —Nmu'israeejlit
jáyuda, mújit jayuta̱jkta,
amọ̱tunaxta juu' a̱tse'e
nkọ̱tsuvaampy.
2 Ku ve'e du̱'amọ̱tunajxti je̱ts
je̱ hebreo aaj ve'e myukọ́tsjada,
jaa'k'amọ̱'ttu tse'e. Van'it tse'e je̱
Pablo jyaa'kvaajñ:
3 —Israeejlit jayu xa a̱tse'e. Je̱m
a̱tse'e Tarso nke'x, je̱m cilíciait y'it
jo̱o̱tm. Ax yájats a̱tse'e Jerusalén
tu̱nyee'k, je̱ Gamaliel a̱tse'e
xyak'ixpa̱jk, ve'em a̱tse'e pu'ukam
xtuk'ix xtuknu̱ja'vi je̱ nju̱jpit
jáyuvamda je̱ pyava'nu̱n. To'k aaj
to'k jo̱o̱t a̱tse'e je̱ Nte'yam nmutún
nmupu̱k, ve'em ax jo'n miitsta
u̱xyam je̱ Nte'yam xmutonda
xmupa̱kta jo'n. 4 Njomtoondup
ntitoondup xa a̱tse'e y'ijt pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidup
je̱ts a̱tse'e n'ix vintsọ̱ ve'e y'o̱o̱'ktat.
Nyakjamyajtsju̱duts a̱tse'e je̱
yaa'tya̱jk je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱ts a̱tse'e
nyakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmjidi. 5 Je̱
tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
tee'ta̱jkta je̱ts nu̱jom je̱ jáyuda juu'
ve'e du̱nu̱májiduvap je̱p tsaptu̱jkp,
ñu̱ja'vidupts je̱'e̱ ve'e o̱y je̱ts je̱'e̱
a̱tse'e xmo̱o̱ydu je̱ na̱k je̱ts a̱tse'e
ntukka̱tá̱kadat je̱ nmu'israeejlit
jáyuvamda juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m
damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱'e̱
a̱tse'e je̱m na̱jkx n'íxtada pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidup
je̱ts a̱tse'e ku̱nyakme̱jtsti yaja
Jerusalén je̱tse'e ku̱chaachpaatti.

Ku je̱ Pablo du̱maajntyk vintsọ̱ ve'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vi'ukvaajñ

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 'Ax je̱mts a̱tse'e n'uknu̱nu̱jkx
vye'na, je̱e̱na tse'e too' aajy, je̱
damaascovit kajpu̱n mutá̱mani, kujk
xa̱a̱j jo'n, van'itts a̱tse'e tun to'mayji
je̱ tsapjo̱o̱tmit ajajtk o̱o̱y xtunnu̱jaj
xtunnu̱tu̱'kx. 7 Van'itts a̱tse'e
nnaxvipp je̱ts a̱tse'e n'amọ̱tunajxy
to'k je̱ ayook juu' ve'e vaan: "Saulo,
Saulo, ¿tya̱jxts a̱tse'e xtso'oxpú̱k?"
8 Van'itts a̱tse'e n'amọ̱tutu̱vi: "¿Pa̱nts
mitse'e?" Van'it tse'e y'atsa̱ajv:
"Je̱ Jesús xa a̱tse'e, je̱ nazarétit
jayu juu' ve'e mtuntso'oxpu̱jkp."
Jidu̱'u̱mts a̱tse'e xnu̱u̱jmi. 9 Je̱'e̱da
juu' a̱tse'e nma̱a̱tve'nidup, y'íxtuts
je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e o̱o̱y xtunnu̱jaj
xtunnu̱tu̱'kx, je̱tse'e cha̱'kidi, ax
ka'a tse'e du̱vinmọ́tudi je̱ ayook
juu' a̱tse'e xtukmukọ̱jts. 10 Van'itts
a̱tse'e nvaajñ: "¿Tis a̱tse'e ntónup?,
Ma̱ja̱ Vintsá̱n." Van'itts a̱tse'e je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n xnu̱u̱jmi: "Pojtu̱ku̱
je̱ts na̱jkxu̱ je̱m Damasco, je̱m tse'e
myakvaajnjat nu̱jom pa̱n ti ve'e
mtónup." 11 Xyakviintsits a̱tse'e ku
a̱tse'e je̱ ajajtk n'ix, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e
xmajtsti je̱ nmujatyoo' yam a̱ts
nka̱'m je̱ts a̱tse'e pavits xyakna̱jkxti
je̱m Damasco.
12 'Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ jayu
juu' ve'e Ananías du̱xa̱a̱j, vyinja'vip

vyintsa̱'kipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
vya'añ, o̱ñu̱ko̱jtsijidupts je̱'e̱ ve'e
nu̱jom je̱ jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup
je̱m Damasco. 13 Je̱ Ananíasts
a̱tse'e o̱jts xku'ix. Ku ve'e jye̱'y,
van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi: "Uts
Saulo, vin'ixpa̱jknuva." Tun
játyjits a̱tse'e nvin'íxnuva je̱ts
a̱ts je̱'e̱ ve'e n'ix. 14 Van'itts a̱tse'e
xnu̱u̱jmi: "Je̱ Nte'yam, juu' ve'e
je̱ nju̱jpit jáyuvamda vyinja'vidup
vyintsa̱'kidup y'ijt, je̱'e̱ tse'e
mvinko̱o̱jnju je̱tse'e x'íxu̱t je̱
Jesús, tu̱v je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvin je̱
jyoojntykin, je̱tse'e x'amo̱tunáxu̱t
ku ve'e viinm kyo̱tsu̱t. 15 Mpa̱a̱jmjap
mits je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n je̱'e̱
ka̱jx je̱ja nu̱jom je̱ jayu vyinkujk,
je̱tse'e x'avánat juu' ve'e tu̱x'ix
tu̱xmo̱tu. 16 ¿Ax tits mitse'e m'a'ixp?
Pojtu̱ku̱ je̱ts na̱pe̱tu̱, amo̱tuvu̱
je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ mto̱kin
mtuknu̱vaatsjinit."

Ku je̱ Pablo du̱'ava'ni vintso̱ ve'e yaktuknu̱kejx pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap

17 'Ku a̱tse'e nvimpijt yaja
Jerusalén, tsapko̱jtspts a̱tse'e nve'na
je̱p maja̱ tsaptu̱jkp, 18 je̱ts a̱tse'e
xyak'ix je̱ Maja̱ Vintsa̱n, je̱ts a̱tse'e
xnu̱u̱jmi: "Jatyji ve'e mpítsumu̱t
yaja Jerusalén, ka'a ve'e yaja
je̱ jayu du̱maja̱pa̱mdat juu' ve'e
mka̱jtsp a̱ts ka̱jx." 19 Van'itts a̱tse'e
nnu̱u̱jmi: "Maja̱ Vintsa̱n, o̱y xa
ya̱'a̱ ve'e du̱nu̱jávada je̱ts na̱jkxp
a̱tse'e n'ijt je̱p tsaptu̱jkp, je̱ts a̱tse'e
nyakjamyátsjada pa̱n pa̱n jaty
mitse'e mjaanchja'vijidup, je̱ts
a̱tse'e nyakjapyoxu̱nta̱kpa̱mjada,
je̱ts a̱tse'e nyakjavyo̱pjada. 20 Ku
ve'e je̱ Esteban y'a̱a̱'k, je̱'e̱ juu' ve'e
je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱a̱m mits ka̱jx
je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk, je̱mts
a̱tse'e nténiva vye'na, n'o̱yja'vits
a̱tse'e ku ve'e du̱yak'o̱o̱'kti, a̱ts tse'e
n'ix'ijt je̱ vyitta pa̱n pa̱n jatye'e
du̱yak'o̱o̱'ktu." 21 Ax jidu̱'u̱mts a̱tse'e
je̱ Maja̱ Vintsa̱n xnu̱u̱jmi: "Na̱jkxu̱,
ntuknu̱ke̱xtapts a̱ts mitse'e pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap."

Ku je̱ Pablo je̱m je̱ tojpa kya̱'m tyaajñ

22 Je̱ vaatji tse'e je̱ Pablo
yak'amo̱tunajxy. Van'it tse'e ma̱kk
vyaandinuva:
—¡Va'an du̱'a̱a̱'ku̱! ¡Ka'a xa
ve'e du̱paa'ty du̱'akee̱ga je̱tse'e
y'ukjoojntykinit!
23 Ma̱kk tse'e jyaa'kko̱jtsti, je̱tse'e
je̱ vyit du̱je̱endi je̱tse'e du̱'o̱jtkti,
je̱tse'e je̱ naax du̱tsajvinva̱jti
je̱tse'e jya̱jk, ku̱x ma̱kk a̱a̱'ke'e
du̱tunmu'e̱kjada je̱ Pablo.
24 Van'it tse'e je̱ tojpa juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk,
je̱'e̱ tse'e du̱yakjatya̱jkiju je̱ Pablo
je̱p joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada.
Je̱p tse'e du̱'ukyakjavyo̱puvaajnji
ku̱x je̱'e̱ ve'e cho̱jk je̱tse'e je̱ Pablo
du̱'avánat pa̱n tya̱jxe'e je̱ nu̱may
jayu ma̱kk vyaandi, pa̱n tya̱jxe'e
ma̱kk cho'oxpa̱kjada. 25 Tsúmani
tse'e je̱ Pablo vye'na je̱tse'e
yakvo̱pu̱t, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi
je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nip
nu̱mo̱kupx je̱ tojpata̱jk:
—¿Yakjajtype'e je̱ pava'nu̱n je̱tse'e
xvo̱ptat to'k je̱ rómait jayu pa̱n
ka'anume'e yakto̱kimpayo̱'o̱y?
26 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxy je̱ tojpa
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nip nu̱mo̱kupx je̱
tojpata̱jk, van'it tse'e o̱jts du̱vaajñja
je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nip

nu̱miijl je̱ tojpata̱jk. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Tun ixu̱ juu' ve'e mtonuvaampy,
ku̱x rómait jáyudam xa ya̱'a̱ ve'e ya̱
yaa'tya̱jk.
27 Van'it tse'e je̱ tojpa juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk,
je̱'e̱ tse'e du̱nu̱na̱jkx je̱ Pablo je̱tse'e
du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Tyú̱vame'e je̱ts rómait jayu
mitse'e?
Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:
—Je̱'e̱ xa a̱tse'e.
28 Van'it tse'e je̱ tojpa vyaannuva:
—Va'ajts tsó̱vax xa a̱tse'e xpítsumji
je̱ts a̱tse'e nromaitjáyuva.
Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:
—Je̱ nke̱'xtku̱n ka̱jxts a̱tse'e rómait
jayu.
29 Van'it tse'e du̱vinva'kvaatsti
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Pablo
du̱'ukvo̱puvaandu; tsa̱'ki tse'e
je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip
nu̱miijl je̱ tojpata̱jk ku ve'e
du̱nu̱ja'vi je̱ts rómait jayu je̱'e̱ ve'e je̱
Pablo je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱yakjachoojmju.

Ku je̱ Pablo du̱vinteni pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup je̱p tsaptu̱jkp

30 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ tojpa juu' ve'e
du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk,
je̱'e̱ tse'e du̱yakjamyuké̱jiju je̱ Pablo
ku̱x je̱'e̱ ve'e ñu̱javavaampy pa̱n
ti ve'e yaktukkumajtsip. Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e du̱yaknay'amojkiji je̱ tee' je̱
ñu̱vintsa̱nta̱jk ma̱a̱t nu̱jom pa̱n
pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jiduvap je̱p
tsaptu̱jkp. Van'it tse'e je̱ Pablo
du̱yakjapyítsumji joma ve'e je̱ tojpa
cha̱a̱nada je̱tse'e du̱yakjaña̱jkxji je̱ja
je̱ tsaptu̱jkpit jayu vyinkujkta.

23 Van'it tse'e je̱ Pablo
du̱vin'ix je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e du̱nu̱má̱jidup je̱p tsaptu̱jkp,
je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a a̱tse'e
ti nnatyukjávaja je̱ja je̱ Nte'yam
vyinkujk u̱xyam paat.
2 Van'it tse'e je̱ tee' Ananías juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta,
je̱'e̱ tse'e du̱tukpavaan pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Pablo paa'ténijidup je̱tse'e
du̱'akupa̱'kxadat. 3 Van'it tse'e je̱
Pablo y'atsa̱a̱jv:
—¡Je̱ Nte'yam xa mitse'e
myaktsaachpaa'tjup! Ve'em xa
mitse'e ax jo'n to'k je̱ ne'ev juu' ve'e
po̱o̱'p, ka'a tse'e kye'ex pa̱n ti ve'e
je̱p akujkp. ¿Je̱'e̱ ka̱jx mits je̱'e̱ ve'e
mtsu̱u̱na je̱tse'e mnatyijju̱ je̱ts a̱tse'e
xto̱kimpayo̱'o̱yu̱t ax jo'n je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n? ¿Ax tya̱jxts a̱tse'e
xyakjay'akupa̱'kxava'añju̱?, ka'a
xa ve'e ve'em pyu̱ma je̱p je̱ Moisés
pyava'nu̱n ku̱jxp.
4 Van'it tse'e vyaandi pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Pablo du̱paa'ténidup:
—¿Ve'eme'e xvinko̱jtspét ya̱
tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱mutún du̱mupu̱k?
5 Van'it tse'e je̱ Pablo vyaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a
a̱tse'e nnu̱java je̱ts tee'dam ya̱'a̱
ve'e juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta, ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱
Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ka'a tse'e
xko̱'o̱ñu̱kó̱tsadat pa̱n pa̱n jatye'e
myakkutojku̱xju̱dup."
6 Van'it tse'e je̱ Pablo je̱ nu̱ja'vin
du̱pu̱jk je̱ts je̱me'e juu' ve'e je̱
saduceota̱jk je̱ts je̱me'e juu' ve'e je̱
fariseota̱jk, je̱'e̱ ka̱jx tse'e jidu̱'u̱m
ma̱kk vyaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda, fariseo
xa a̱tse'e, fariséovats a̱tse'e

je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. Je̱'e̱ ka̱jxts
a̱tse'e nyakto̱kimpayo̱'o̱y
ku̱x njaanchja'vip a̱tse'e je̱ts
joojntykpa̱jktinuvape'e jado'k nax je̱
o̱o̱'kpata̱jkta.
7 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e
je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ saduceota̱jk
ñakyo̱jtsvintso̱v'ukvaajnjidi, ka'a
tse'e kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱jaye̱jpti.
8 Ve'eme'e je̱ saduceota̱jk vya'anda
je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
y'ukjoojntykpa̱jktinuvat, je̱ts
ka'a ve'e pa̱n ángeles, je̱ts ka'a
ve'e pa̱n ko̱'o̱yjáyuvap; ax je̱
fariseota̱jkta, jyaanchja'vidupts
je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱me'e je̱ ángeles,
je̱ts je̱me'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, je̱ts
joojntykpa̱jktinuvape'e jado'k
nax je̱ o̱o̱'kpata̱jk. 9 Van'it tse'e
ma̱kk ñañe̱'mjidi, je̱tse'e tyénidi je̱
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e
fariséoda, je̱tse'e vyaandi:
—Ka'a xa a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e ti to̱kin
mpaatyja. Je̱ts pa̱n je̱ ángeles
ijk ya̱'a̱ ve'e tu̱myuka̱tsju̱, kadi
je̱ Nte'yam ntso'oxpa̱jkumda —
jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.
10 Ax nu̱yojk ma̱kk tse'e
ñakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi. Tsa̱'kipe'e
je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip
nu̱miijl je̱ tojpata̱jk ku̱x ku ve'e je̱
Pablo ma̱kk du̱yaktsaachadat. Je̱'e̱
ka̱jx tse'e du̱nu̱ke̱jxi je̱ tyojpata̱jk
je̱tse'e je̱p du̱yakpítsumdat je̱tse'e
du̱yakna̱jkxtinuvat joma ve'e je̱
tojpa cha̱a̱nada.
11 Je̱ tsooj tse'e je̱ Pablo yak'ixji je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n, je̱tse'e ña̱'mu̱xji:
—Pablo, jo̱t'ama̱ja. Ve'em ax jo'n
je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n tu̱xpu̱m a̱ts ka̱jx yaja
Jerusalén, tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e ve'em na̱jkx je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
xpa̱a̱mpa a̱ts ka̱jx je̱m Roma.

Ku je̱ israeejlit jayu du̱'ukko̱jtsmojkti pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Pablo ku̱du̱yak'o̱o̱'kti

12 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ israeejlit jayu
du̱'ukko̱jtsmojkti pa̱n vintso̱ ve'e je̱
Pablo ku̱du̱yak'o̱o̱'kti. Jidu̱'u̱m tse'e
ñavyaajnjidi:
—Va'an je̱ Nte'yam
xyaktsaachpaatumda pa̱n
ka'yumdup ookumdupe'e ku ve'e je̱
Pablo kya'a̱a̱'kna.
13 Nu̱vu̱jxtkupx naxye'e je̱
yaa'tya̱jkta juu' ve'e ve'em vaandu.
14 Van'it tse'e o̱jts du̱'ixta je̱ tee'ta̱jk
je̱ vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱ israeejlit je̱
myú̱jit jáyuda, je̱tse'e vyaandi:
—Ta̱ xa a̱a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'ajam
a̱a̱tse'e nkáyu̱t n'oo'ku̱t vi'name'e
je̱ Pablo kya'a̱a̱'k. Pa̱n ntuumpts
a̱a̱tse'e ve'em, va'ants a̱a̱tse'e
je̱ Nte'yam xyaktsaachpaatni.
15 Na̱jkxtats n'it miitse'e je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e du̱nu̱májiduvap je̱p tsaptu̱jkp,
na̱jkxu̱ x'amó̱tuda je̱ tojpa juu'
ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱
tojpata̱jk je̱tse'e kep du̱yakmé̱tsu̱t
je̱ Pablo, je̱'e̱ ve'e mtuk'ako̱tstap
je̱ts mjaa'knu̱javavaandupe'e ti je̱'e̱
ve'e tyoon. Apa̱a̱mdu̱kanits a̱a̱tse'e
nve̱'nat je̱ja too' aajy je̱ts a̱a̱tse'e
nyak'o̱o̱'ku̱t.
16 To'k je̱ mix ónu̱k juu' ve'e je̱
Pablo du̱'ámip je̱ tyaak ka̱jx, je̱'e̱
tse'e du̱mo̱tu ti ve'e tyonuvaandup.
Van'it tse'e ñu̱jkx joma ve'e je̱ tojpa
cha̱a̱nada je̱tse'e du̱vaajnji je̱ Pablo.
17 Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱ke̱jxi
to'k je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip
nu̱mó̱kupx je̱ tojpata̱jk, je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Yakna̱jkxu̱ to'k aaj ya̱ mix
ónu̱k joma ve'e je̱ tojpa juu'

ve'e dunuvintsánip numiijl je
tojpataajk, kux jepe'e juu' ve'e
tyukmukotsuvaampy.
18 Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e
dunuvintsánip numókupx je
tojpataajk, je'e tse'e je mix ónuk
dumaadi jetse'e dunuujmi je tojpa
juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je
tojpataajk:
—Je Pablo juu' ve'e nmajtsumdu,
je'ets atse'e tuxnuujma jets atse'e ya
mix ónuk nmaatmínut kux jépuke'e
juu' ve'e mtukmukotsuvaajnjup.
19 Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e
dunuvintsánip numiijl je tojpataajk,
je'e tse'e je mix ónuk dumajts jem
kya'm jetse'e apuk duvaajv, jetse'e
du'amotutuvi:
—¿Tits atse'e xtukmukotsuvaamp?
20 Van'it tse'e je mix ónuk y'atsaajv:
—Ta xa ve'e je israeejlit jayu
dukojtsmókta jetse'e myaknaajmat
jets kepe'e xyaknajkxut je Pablo
joma ve'e ñay'amókajada pan pan
jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp.
Ax je'e tse'e tyuk'akótstap jets
jyaa'knujavavaandupe'e pan ti ve'e
je Pablo tyoon. 21 Kádits xjaanchjáva,
kux naxy je'e ve'e nuvujxtkupxta
je yaa'tyajk y'a'íxtat jeja too' aajy.
Ta xa ve'e vya'anda jets ka'ajam je'e
ve'e kyáydat y'oo'ktat vi'name'e je
Pablo kya'aa'k. Pan tyoondupts je'e
ve'e ve'em, y'amótuduts je'e ve'e je
Nte'yam jetse'e yaktsaachpaatjidinit.
Je'ejyji tse'e y'a'íxtup pan vintso
mitse'e mva'añ.
22 Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e
dunuvintsánip numiijl je tojpataajk,
je'e tse'e dupakejxnu je mix ónuk
jetse'e dunuujmi jets ni pana
ve'e dukavaajnjat jets távani ve'e
du'avana.

Ku je Pablo yakpakejx jeja je yakkutojkpa Félix vyinkujk

23 Van'it tse'e dunukejxi
numejtsk je tyojpa juu' ve'e
dunuvintsánidup kakmókupx jaty
je tojpataajk jetse'e dutukpavaajñ
jetse'e du'apaamdukadat numejtsk
mókupx je tojpada juu' ve'e
tékum, nutoogupxuk majk juu'
ve'e jem caballo ni'kxmda, jets
numejtsk mókupx juu' ve'e je
lansa dupakajptup, ve'em tse'e
ñajkxtat jem cesaréait kyajpun
kajxm kooo'ts taaxtojtuk yaaxp.
24 Yakjay'apaajmtkiju tse'e je caballo
juu' ve'e je Pablo tyuktsaanap
jetse'e dupavaajñ jetse'e makkatsots
je Pablo duyaknajkxtat jeja
je yakkutojkpa Félix vyinkujk.
25 Tyukmukejxidu tse'e je nak
juu' ve'e jidu'um vaamp: 26 "Ats,
je Claudio Lisias, nvinkukojtsip
ats mitse'e, ñumájiva yakkutojkpa
Félix. 27 Je israeejlit jayu ve'e
dumajtstu ya yaa'tyajk jetse'e
du'ukyak'oo'kuvaandi. Ku atse'e
nnuja'vi jets rómait jayu ya'a ve'e,
van'itts atse'e nmaadi je ntojpataajk
jets aatse'e ojts nyaktsa'ak.
28 Nnujavavaampyts atse'e pan
ti ve'e tyukkuyak'oo'kavaandup,
je'e kajxts atse'e nyaknujkx jeja
je'e vyinkujkta pan pan jatye'e
dunumájidup jep tsaptujkp.
29 Je'edam tse'e tyuknuxa'aidup
je kats juu' ve'e je'e je pyava'nun
kajxta. Ax ka'a tse'e dupaa'ty
du'akeega jets ya'a ve'e y'oo'kut,
ni je'e jetse'e pyoxuntaktsaanat.
30 Nnuja'vi atse'e jets
y'ukkojtsmojktu ve'e je israeejlit
jáyuda jetse'e kuduyak'oo'kti, je'e

kajxts ats mits ya'a ve'e ntuknukex.
Tats ats je'e ve'e nnaajmada jets jeja
ve'e mits mvinkujk najkx dukotsta
pan ti ve'e tyuktso'oxpajktup.
Vanxúpjits je'e ve'e juu' ats mitse'e
ntuknuja'yip. Je nnavyaatumjut."
31 Van'it tse'e je tojpa
duyaknajkxti koo'ts je Pablo
jem Antípatris, ve'em ax jo'n
yaktukpavaandi. 32 Je ku'óxit
tse'e vyimpijttini je tojpatajk
juu' ve'e tékum; pan pan jaty
tse'e jem caballo ni'kxmda,
jyaa'kmaatnajkxtu tse'e je Pablo.
33 Ku ve'e jye'ydi jem Cesarea,
van'it tse'e dumooydi je nak je
yakkutojkpa jetse'e dutukkatajkidi
je Pablo. 34 Ku ve'e je yakkutojkpa
je nak dukojtskujx, van'it tse'e
du'amotutuvi je Pablo pan jómit
jayu je'e ve'e. Ku ve'e dunuja'vi jets
cilíciait jayu je'e ve'e, 35 van'it tse'e
dunuujmi:
—Van'it xa ats mitse'e
n'amotunáxut ku ve'e myétstat pan
pan jatye'e mnuxa'aijidup.
Van'it tse'e dupavaajñ jetse'e
yakpámut joma ve'e yak'ix'ítut jem
tajkm juu' ve'e ijt je yakkutojkpa
Herodes jye'e.

Ku je Pablo duvinteni je Félix

24 Kumugoxxaaj tse'e je
Ananías, je tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta,
je'e tse'e je'y jem Cesarea maat
je israeejlit je myújit jáyuda jets
to'k je kojtstaava juu' ve'e Tértulo
duxaaj, je'e tse'e najkxtu jeja
je yakkutojkpa vyinkujk jetse'e
dunuxa'aadat je Pablo. 2 Ku ve'e
duyakje'ydi je Pablo, van'it tse'e
je Tértulo ñuxa'aiji. Jidu'um tse'e
dunuujmi je Félix:
—Ñumájiva yakkutojkpa, mits
kajx xa aatse'e n'it oy joot, ka'a
ti muvaampa ka'a ti tso'oxpajkpa,
oy tse'e ntsuunimda kuxe'e aats
xyakkutujkja je vijin je kejun maat.
3 Ñumájiva Félix, ooyts aatse'e
ntunkejxtuk ya maa'yun juu' aats
mitse'e xtoojnjip. 4 Ax ka'ats ats
mitse'e nyak'atanuva'añ jek, je'e
kajxts aats mitse'e nmunoo'kxtuk
jets aatse'e to'k mejtsk aaj
xkats'amotunáxut. 5 Ve'em aatse'e
mpaa'ty jets yaknacho'oxpajkjup
ya'a ve'e je jayu. Nujom pan
vinxupe'e je it je naax joma ve'e
je israeejlit jayu chaanada, ve'em
tse'e je jayu duyaknapyajkva'kxyju,
ñukuvajkip tse'e je jáyuda juu'
ve'e yaktijtup nazarétit jáyuda.
6 Y'ukyakvintsa'kintokiyuvaan tse'e
je maja tsaptajk, je'e kajxts aatse'e
nmajch jets aatse'e ntokimpayo'oyut
ax jo'n aats je mpava'nun vya'añ.
7 Ax je tojpa juu' ve'e Lisias duxaaj,
juu' ve'e dunuvintsánip numiijl
je tojpatajk, je'e tse'e dutuktajki
jets aatse'e akee'y xpajkji, 8 jetse'e
vyaajñ jets pan pan jaty aats ya'a
ve'e nnuxa'aip, jets yaja aatse'e
nmétsut mits mvinkujk. Viinm
tse'e m'o'yixju jetse'e x'amotutúvat,
ve'em tse'e xnujávat jets tyúvam je'e
ve'e juu' aatse'e ntuknuxa'aip.
9 Je israeejlit jáyuda juu' ve'e
jem ve'nidup, ñukojtspejttu tse'e
je Tértulo je y'ayook, ve'eme'e
vyaandi jets ve'emam je'e ve'e.
10 Van'it tse'e je yakkutojkpa je
Pablo dutukvinja'vi jetse'e kyótsut.
Van'it tse'e je Pablo vyaajñ:

—N'ōyja'vip ātse'e jēts ātse'e
nnakyukótsjūt yaja mits
mvinkujk, kūx nmūja'vinup
ātse'e jēts may joojntani mitse'e
myakkutojkpatsūūna yaja naxkūjx
kajpūn kūjx. 11 Pān mtsājkp,
m'ō'yixjupts mitse'e jētse'e xnūjávat
jēts ūxyaanume'e makmējtsk xāāj
y'it ātse'e nje'ya jēm Jerusalén,
jē Nte'yam ātse'e nvinjavavaan
nvintsā'āgavaan, 12 ka'ats ātse'e
pān nmāātnakyōjtsvintsōōjvji, ni
ka'ats ātse'e jē jayu nyakyoojmūk
nyak'ajxūk jēp mājā tsaptūjkp,
ni jēm kajpūn jōōtma. 13 Ka'a
xa yā'ā ve'e y'ō'yixjada jētse'e
dūtuk'íxtat jēts tyúvam jē'ē ve'e
juu' ātse'e xtuknūxā'āidup. 14 Ax
juu'ts ātse'e nkuvūjkp, jē'ēts jē'ē
ve'e jēts nvinja'vip nvintsā'kip
ātse'e jē Nte'yam, juu' ve'e āāts
jē njūjpit jayu vyinja'vidup
vyintsā'kidup y'ijt, jē Jesús jē tyoo'
ātse'e nyō'ōy, juu' yā'ā ve'e tyijtup
viijnk ixpājkūn, kūx njaanchja'vip
ātse'e nūjom juu' ve'e jyatyaandu
jēp Kunuu'kx Jatyán kūjxp jē
Moisés jēts jē Nte'yam jē y'ayook
kōjtsnajxpatājkta. 15 Ve'emts ātse'e
jē Nte'yam njaanchjáva ax jo'n
yā'ada, njaanchja'vivapts ātse'e
jēts joojntykpājktinuvape'e jado'k
nax jē ōō'kpatājkta, ve'em tse'e juu'
ve'e tūv jáyuvidu joojntykidu, nay
ve'empa tse'e juu' ve'e jomjáyuvidu
tijáyuvidu jētse'e jyomjoojntykidi
tyijoojntykidi. 16 Jē'ē kājxts
ātse'e juu' ntun vintsō ātse'e ti
nkanatyukjávajat jēja jē Nte'yam
vyinkujk jēts jēja jē jayu vyinkujk.
17 'May joojnt ātse'e n'ijt joma
viijnk it viijnk naax, van'itts
ātse'e nvimpijtnuva jēm Jerusalén,
nmō'ōvaampyts ātse'e jē ayōōva
jayu jē putājkin, nay ve'empats
ātse'e n'ukpāmuvaajñ jē yāx.
18 Jē'ēts ātse'e ntuump vye'na
ku ātse'e jēp mājā tsaptūjkp
xpaatti jē israeejlit jáyuda juu'
ve'e jēm Asia tsūūnidup, távani
ātse'e nnaajkva'achjū vye'na, ka
jē nūmay jayu māātap, jēts ka'a
ve'e jē jayu yoojmūkti y'ajxūkti.
19 Pān jēp xa ve'e āts jē ntōkin
kūy'it, tukkādaakjūdupts jē'ē ve'e
jētse'e yaja kūy'itta pān pān jaty
ātse'e x'ixtu jēp mājā tsaptūjkp
jēts ātse'e xnūxā'āadat. 20 Pān jēp
tse'e āts jē ntōkin kūy'it, va'ants
yā'ada juu' ve'e yájada dūnūkōtsta
pān ti tōkin ātse'e xpaatjidu ku
ātse'e nve'na jēja jē'ē vyinkujkta
juu' ve'e dūnūmájidup jēp tsaptūjkp.
21 Ukpū nūnjajtp tse'e jētse'e
jēm jē jáyuda juu' ve'e vaandup
jēts njayejpp ātse'e jē tōkin ku
ātse'e mākk jidū'ūm nvaajñ
jēja jē'ē vyinkujkta: "Jē'ē xa āts
miitse'e xtuktōkimpayō'ydup
kūxe'e āts njaanchjáva jēts
joojntykpājktinuvape'e jado'k nax jē
ōō'kpatājkta."
22 Ku ve'e jē Félix
dū'amōtunajxy, van'it tse'e
vyaajñ jēts ūx'ōōknume'e jē Pablo
dūjaa'ktōkimpayō'ōyūt, kūx
ñūja'vip jē'ē ve'e ōy vintsō ve'e
dūjaanchjávada pān pān jatye'e jē
Cristo dūpanājkxtup. Jidū'ūm tse'e
vyaajñ:
—Ku ve'e myétsūt jē tojpatājk
jē vyintsán juu' ve'e Lisias dūxāāj,
van'itts ātse'e njaa'knūjávat vintsō
ve'e yā mkāts xyak'íxuvada.
23 Van'it tse'e jē Félix dūpavaajñ
to'k jē tojpa juu' ve'e dūnūvintsánip

nu̱mṍkupx je̱ tojpata̱jk je̱tse'e
je̱ Pablo du̱jaa'kyakjay'ix'ítju̱t
je̱tse'e du'itu̱mõ'õt pa̱n pa̱n jatye'e
mya̱a̱tnayja'vijup je̱tse'e kyu'íxju̱t
je̱tse'e pyattónajat.
24 Ve̱e̱'n tse'e je̱ it ñajxy ku ve'e
jye̱'y je̱ Félix ma̱a̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x
Drusila, israeejlit ta̱'a̱xta̱jk je̱'e̱
ve'e y'ijt, van'it tse'e je̱ Félix
du̱nu̱ke̱jxi je̱ Pablo je̱tse'e je̱ Pablo
vya'nu̱xji vintsõ je̱'e̱ ve'e ku ve'e
je̱ Jesucristo yakjaanchjáva. 25 Ku
ve'e je̱ Pablo du̱'ava'ni je̱ tu̱v
joojntykin, je̱ nay'akuva̱a̱'nin, je̱ts
je̱ tõkin payõ'yu̱n juu' ve'e miinnup,
tsa̱'kipa̱jk tse'e je̱ Félix je̱tse'e
vyaajñ:
—Nvaatani vanxu̱p. Ku a̱tse'e je̱
tiempo njayé̱pu̱t, van'itts a̱ts mitse'e
nnu̱ke̱jxinuvat.
26 Je̱'e̱ tse'e je̱ Félix cha̱jkp
je̱tse'e je̱ Pablo je̱ meen myõ'õju̱t
je̱tse'e du̱masõ'õku̱t, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e may nax du̱yaxtsa̱a̱jv je̱tse'e
du̱jaa'kma̱a̱tnakyṍtsju̱t. 27 Je̱'e̱ tse'e
je̱ Félix chõjk je̱tse'e je̱ israeejlit
jayu y'õyjávajat, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱
Pablo pa̱kmuk du̱yaktaajñ. Me̱jtsk
joojnt tse'e ve'em je̱ it ñajxy,
van'it tse'e je̱ Félix pyítsumni je̱p
kyutojku̱n ja̱a̱tp je̱tse'e tya̱jki je̱
Porcio Festo.

Ku je̱ Pablo du̱vinteni je̱ Festo

25 Ku ve'e je̱ Festo tya̱jki
yakkutojkpa, kutoojk
xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e je̱m Cesarea cha̱a̱'n
je̱tse'e ñu̱jkx je̱m Jerusalén. 2 Je̱m
tse'e je̱ tee' je̱ ñu̱vintsa̱nta̱jkta
je̱ts je̱ israeejlit jáyuda juu'
ve'e du̱nu̱má̱jidup, je̱'e̱ tse'e
du̱nu̱xa̱'a̱idinuva je̱ Pablo. 3 Je̱'e̱ ve'e
y'amṍtudu je̱ maa'yu̱n je̱tse'e je̱
Pablo du̱nu̱ké̱xat je̱tse'e ña̱jkxu̱t je̱m
Jerusalén, y'ukyak'õõ'kuvaandu
ve'e je̱ja too' aajy. 4 Van'it tse'e je̱
Festo y'atsa̱a̱jv je̱ts je̱me'e Cesarea
je̱ Pablo y'it pa̱kmuk je̱ts viinme'e
je̱ Festo ña̱jkxu̱t je̱m. 5 Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e
yakkutojktup, kijpx tse'e nja'mdat
je̱m Cesarea. Pa̱n jyayejppe'e je̱
yaa'tya̱jk je̱ tõkin, m'õ'yixjadapts
miitse'e je̱tse'e je̱m je̱ tyõkin
xyaknu̱ke̱'xnatá̱kadat.
6 Toodojtu̱k uk majk xa̱a̱j jo'n tse'e
je̱ Festo y'ijt je̱m Jerusalén, van'it
tse'e vyimpijtnuva je̱m Cesarea.
Je̱ ku'óxit tse'e y'a̱jxtk joma ve'e
yakkutuk je̱tse'e je̱ Pablo du̱nu̱ke̱jxi.
7 Ku ve'e je̱ Pablo tya̱jki, van'it tse'e
ñaajktá̱mijidi je̱ israeejlit jáyuda
juu' ve'e je̱m Jerusalén tsõõ'ndu
je̱tse'e ma̱kk tyuknu̱xa̱'a̱ijidi
may viijn, ka'a tse'e tii ti ve'e
tyuktõkimpá̱mdap. 8 Jidu̱'u̱m tse'e je̱
Pablo ñakyuka̱tsju̱:
—Ka'a xa a̱tse'e ti tõkin ntun.
Ka'a a̱tse'e nyakvintsa̱'kintṍki
je̱ israeejlit jayu je̱ pyava'nu̱n je̱ts
ka'ava je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk, ni je̱ rómait
yakkutojkpa.
9 Je̱'e̱ tse'e je̱ Festo cha̱jkp je̱tse'e
je̱ israeejlit jayu du̱'õyjávat vintsõ
je̱'e̱ ve'e juu' du̱tún, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱'amõtutu̱vi je̱ Pablo:
—¿Mtsa̱jkpe'e je̱tse'e mna̱jkxu̱t
je̱m Jerusalén je̱ts a̱ts mitse'e je̱m
ntõkimpayõ'õyu̱t?
10 Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:
—Yaja xa ve'e du̱tsa̱k je̱ts a̱tse'e
nyaktõkimpayõ'õyu̱t joma ve'e je̱
rómait yakkutojkpa tyõkimpayõ'õy,
ka jé̱map Jerusalén. Õy xa
mitse'e xnu̱java je̱ts ka'a a̱tse'e

nmutokintún je israeejlit jayu.
11 Pan jep xa ve'e ats je ntokin kuy'it
juu' ve'e je oo'kun duvinmajtsjup,
nvaatts atse'e n'oo'kut; ax pan
taayts je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e
xtuknuxa'aidup, ni pana tse'e
kyatukkada'akyju jets ats je'e ve'e
xtukkatákadat. Je'e atse'e n'amótup
jets atse'e je yakkutojkpa César
viinm xtokimpayo'oyut.
12 Ku ve'e je Festo dukojtsmojkti
maat je jyayu, van'it tse'e je Pablo
dunuujmi:
—Pan je'e xa ve'e mtsajkp
jetse'e je yakkutojkpa
César mtokimpayo'oyjut,
mtokimpayo'oyjupts mits je'e ve'e.

Ku je Pablo duvinteni
je yakkutojkpa Agripa

13 Ku ve'e vee'n je it ñajxy, van'it
tse'e jye'y je yakkutojkpa Agripa
maat je Berenice jem Cesarea, je
Festo ve'e ojts duku'ixta. 14 Ku ve'e
jem y'ijtti mejtsk toojk xaaj, van'it
tse'e je Festo tyukmumaajntykjidi
jidu'um:
—Jeja xa ve'e yaja to'k je yaa'tyajk
juu' ve'e je Félix myasook pakmuk.
15 Ku atse'e jem Jerusalén nve'na,
jemts atse'e x'amótudi je tee'tajk
je vyintsanda maat je israeejlit je
myújit jáyuda jets atse'e je Pablo
nyakjay'oo'kjut. 16 Van'itts atse'e
n'atsoovdi jets ka'a ve'e je rómait
yakkutojkpa pan duyakjay'aa'kju
pan ka'a ve'e je yaknuxa'aiva
aviinm ah'am dumaatnavyinténaja
jeja je yakkutojkpa vyinkujk, ve'em
tse'e y'o'yixjut jetse'e ñakyukótsjut.
17 Je'e kajx tse'e, ku je'e ve'e
myejtsti, ka'ats atse'e je tiempo
nyakvintoki. Je ku'óxitts atse'e
n'ajxtk joma atse'e nyakkutuk jets
atse'e nnukejxi je yaa'tyajk. 18 Ax
je'eda juu' ve'e ojts ñuxa'aajada, ni
vinxupa tse'e dukatuknuxa'aidi
juu' atse'e n'ukvinmaay; 19 je'ejyji
ve'e tyuktso'oxpajktup juu' ve'e
jyaanchja'vidup, jets to'k je jayu
juu' ve'e Jesús duxaaj, juu' ve'e
oo'k, juu' ve'e je Pablo tyijp jets
joojntykpajknuva ve'e jado'k nax.
20 Ka'a atse'e nnujava pan ti atse'e
ntónup, je'e kajxts atse'e je Pablo
n'amotutuvi pan chajkpe'e jetse'e
jem Jerusalén ñajkxut jets atse'e
jem ntokimpayo'oyut. 21 Ax ku tse'e
du'amotu jetse'e je yakkutojkpa
César tyokimpayo'oyjut, je'e kajxts
atse'e pakmuk nyaktaannuva
van'it paat ku ve'e y'óyat jets atse'e
ntuknukéxut je yakkutojkpa.
22 Van'it tse'e je Agripa dunuujmi
je Festo:
—N'amotunaxuvaampap xa atse'e
je yaa'tyajk.
Van'it tse'e je Festo y'atsoojvji:
—Kep xa ve'e x'amotunáxut.
23 Je ku'óxit tse'e je Agripa
maat je Berenice tyajkidi jep
je yakkutojkpa tyujkp, ooy tse'e
dutunyaknukex'xnatajkidi je majin
juu' ve'e jyayejptup. Je'e maat tse'e
je tojpa juu' ve'e dunuvintsánidup
kakmiijl je tojpatajk, jets je viijnk
jayu juu' ve'e jem dunumájidup
kajpun kajxm. Van'it tse'e je Festo
dunukejxi je Pablo. 24 Ku ve'e
duyakmejtsti, van'it tse'e je Festo
vyaajñ:
—Yakkutojkpa Agripa, jets
miitsta, jáyuda, pan pan jatye'e
yaja tumnay'amókajada, uxyájats
je'e ve'e je yaa'tyajk, máyani
xa ve'e je israeejlit jayu, ve'em

tse'e jëm Jerusalén ve'em tse'e
yaja Cesarea, jë'ëts ätse'e mäkk
xnüüjmidup jëts vyinmajtsjupe'e
jëtse'e y'öö'küt. 25 Ax ve'emts
ätse'e mpaa'ty jëts ka'a yä'ä ve'e
düvinmachjü jëtse'e y'öö'küt.
Küx äts yä'ä ve'e x'amötu jëtse'e
työkimpayö'öyjüt jë yakkutojkpa
César, jë'ë käjxts äts jë'ë ve'e
ntuknükëxava'añ. 26 Ax ka'ats ätse'e
mpaa'ty ti ätse'e ntuknüjáyap jë
yakkutojkpa yä'ä käjx. Jë'ë käjxts
ätse'e yaja miits mvinkujkta mpüm,
jëts vinköpke'e yaja mits mvinkujk
yakpüm, yakkutojkpa Agripa,
jëtse'e to'k aaj x'amötutúvadat
jëtse'e yak'íxüt pän yakpaatpe'e jë
työkin jëtse'e y'óyat vintsö ätse'e
nnüjáyat jë yakkutojkpa juu' ve'e jë
mäjä kutojkün dükä'mip. 27 Ve'em
ätse'e njava jëts ni vinxüpa ve'e
dükapaa'ty dükah'akëëga jëts
ätse'e nkéxüt to'k jë jayu juu' ve'e
päkmuk ijtp jëts ätse'e nkah'avánat
pän ti tókine'e tüdütún.

Ku jë Pablo dütuknüja'vi jë yakkutojkpa Agripa jëts ti ve'e yaktuktso'oxpäjkp

26 Van'it tse'e jë yakkutojkpa
Agripa dünüüjmi jë Pablo:
—Ö'yip xa ve'e jëtse'e
mnakyukótsjüt.
Van'it tse'e jë Pablo jë kyä'äj
düyakpojtük, jëtse'e vyaajñ:
2 —Yakkutojkpa Agripa,
xöojntkp xa ätse'e nnayjávaja
ku ätse'e yaja mits mvinkujk
nmakyukótsjüt jëts äts mitse'e
ntuk'íxüt jëts xnüvampëjttup
ätse'e jë israeejlit jáyuda ku ätse'e
xnüxä'äada, 3 küx mnüja'vinup xa
mitse'e nüjom jë israeejlit jayu jë
kyostuumbreda jëts jë'ë juu' äätse'e
nnatyukköjtsvintsöojvjup. Jë'ë
käjxts ätse'e to'k aaj n'amötu jëtse'e
x'amötunáxüt joma vaat ätse'e
nkäts.

Vintsö jë Pablo jyoojntyki ku ve'e ka'anum jë Jesucristo düjaanchjáva vye'na

4 'Van'ítani ku ätse'e pi'knum
nve'na, ñüja'vidup xa jë'ë ve'e
nüjom jë israeejlit jayu vintsö ätse'e
njoojntyki joma ve'e äts jë n'it jë nnaax
jëts jëm Jerusalén. 5 Pän jë'ë ve'e
küdükötsuva'anda, küdü'avánadats jë'ë
ve'e jëts fariséovam ätse'e van'ítani ku
ätse'e mootsknum nve'na; jë ixpäjkün
juu' ve'e pyanäjkxtup, jë'ë tse'e
dünütso'oxikäjxp juu' ve'e jë israeejlit
jayu jyaanchja'vidup. 6 Ax jë'ëts
ätse'e üxyam yaktuktökimpayö'yp
küx njaanchja'vip ätse'e jëts jë
Nte'yame'e düyakjoojntykpäjknuvap
jë öö'kpatäjkta, ve'em ax jo'n
dütukvinva'ni äats jë njujpit jayu. 7 Jë'ë
äätse'e n'a'ixp jëtse'e tyónjüt kyótsjüt
juu' äätse'e jë Nte'yam xtukvinva'ni,
äats, jë makmëjtsk jäkä'ä juu' ve'e
jë israeejlit jáyuda. Jë'ë käjxts äätse'e
jë Nte'yam jóvum xääj jóvum tsooj
nvinjava nvintsä'äga. Yakkutojkpa
Agripa, jë'ë käjxts ätse'e üxyam
xnüxä'äada jë israeejlit jáyuda küxe'e
äts n'avana jëts joojntykpäjktinuvape'e
jë öö'kpatäjk jado'k nax. 8 ¿Jadi
ka'a mitse'e xjaanchjáva jëts jë
Nte'yame'e düyakjoojntykpäjknuvap jë
öö'kpatäjkta?

Ku jë Pablo düjomtún dütitún y'ijt jë jaanchja'vivatäjk

9 'Viinm ätse'e nnasja'vi jëts
pyaatyp y'akëëguip jë'ë ve'e jëts

atse'e njomtónut ntitónut je jayu
juu' ve'e dujaanchja'vidup je
Jesús, je nazarétit jayu. 10 Ve'em
atse'e ntun y'ijt jem Jerusalén.
Je tee'tajk je vyintsanda atse'e
xmooydu je kutojkun jets atse'e
nyakjapyoxuntakpaajmjidi numay
je jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup
je Jesús. Ku aats je'e ve'e
ntokimpayo'ydi, vaants atse'e
jetse'e y'oo'ktat. 11 May naxts
atse'e ntsaachtoondi jetse'e
ve'em vya'andat jets ka'a ve'e
du'ukjaanchja'vidini je Jesús. To'k
tsaptajkm jado'k tsaptajkmts
atse'e ve'em njátuka y'ijt.
Ooyts atse'e ntuntukmu'ejkjidi
ntuntukmujot'aajnjidi, je'e kajxts
atse'e njomtonda ntitonda y'ijt yaja
jets joma ve'e viijnk tsóvit it viijnk
tsóvit naax.

**Ku je Pablo du'ava'ninuva vintso ve'e
je Jesucristo dujaanchja'vi'ukvaajñ**

(Hch 9:1-19, 22.6-16)

12 'Ve'em atse'e mpayo'oy vye'na
ku atse'e nnujkx jem Damasco je
kutojkun maat juu' atse'e xmooydu
je tee'tajk je vyintsanda. 13 Mits,
yakkutojkpa, ku atse'e jeja too' aajy
nve'na, kujk xaaj jo'n, van'itts atse'e
n'ix je tsapjootmit ajajtk, je'ets
atse'e maat ats je nmujatyoo'da
ooy xtunnujaj xtunnutu'kx, va'ajts
makkts aats je'e ve'e xtunnujaj
xtunnutu'kx jets ka'a ve'e je aampa
xaaj je tya'kxun. 14 Van'itts aatse'e
nujom nmaxvippkujx jets atse'e
n'amotunajxy to'k je ayook juu'
atse'e jidu'um xnuujmi je hebreo
aaj: "Saulo, Saulo, ¿tyajxts atse'e
xtso'oxpúk? Viinm xa mitse'e
mnakyo'otyúnju ku atse'e ve'em
xtun." 15 Van'itts atse'e n'atsaajv:
"¿Pants mitse'e?" Van'itts atse'e
xnuujmi: "Ats xa je'e ve'e je
Jesús, juu' ve'e mtuntso'oxpujkp.
16 Pojtuku. Je'e kajxts atse'e
tunnaajknuke'xnatákaja yaja
mits mvinkujk jets ats mitse'e
xmutónut xmupákut jetse'e
je tuvakojtsun xpámut juu' ve'e
uxyam tux'ix jets je'e juu' ats
mitse'e ntukyaknuke'xnatákap
ux'oook. 17 N'íxup njayépupts ats
mitse'e ku ve'e m'ítut joma ve'e
je israeejlit jáyuda jets pan pan
jatye'e ka je'epta, je'eda juu' ats
mitse'e uxyam ntuknukejxp. 18 Je'e
kajxts ats mits je'e ve'e ntuknukex
jetse'e dunujávadat jets ka óyap je'e
ve'e juu' ve'e tyoondup jets jeme'e
je Satanás kya'm y'itta. Ve'emts
atse'e ntsak jetse'e dumasooktinit
je kyo'oy joojntykinda jetse'e
pyítsumdinit joma ve'e je Satanás
yak'ítjada jetse'e tyajkidinit jem
je Nte'yam y'am kya'm, ntsajkpts
atse'e jets atse'e xjaanchja'vidinit,
ve'em tse'e je Nte'yam
tyokinmee'kxjadat jetse'e y'ijttinit
je'e je jyayu, je jayu juu' je'e ve'e
vyinkoon jetse'e dujayejptinit je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp,
ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n je jayu
juu' ve'e ijttu jeja akoo'ts it jaat
jetse'e tutyákada jeja ajajtk it jaat."
Jidu'umts atse'e nyaknuujmi.

**Ku je Pablo dukutyuujn
juu' ve'e yak'ixju**

19 'Yakkutojkpa Agripa,
ku atse'e ve'em xyak'ix je
tsapjootmit nuja'vin, ka'ats ats
je'e ve'e nvintsaajv juu' atse'e
n'ix nmotu, 20 ñojk'óy atse'e

ntukka'amay'ukvaajñ jë ëy kës
jë ëy ayook jëm Damasco, van'itts
jëm Jerusalén, jëts jëm nüjom
jë israeejlit jayu y'it jëëtmda, nay
ve'empa ve'e joma ve'e chëënada
pën pën jatye'e ka jë israeejlit
jáyuvap, jë'ë ëtse'e nvaajnjidup
jëtse'e dümasëëktinit jë kyë'ëy
joojntykinda, jëtse'e jë Nte'yam
düpanëjkxtinit, ve'em tse'e
düyaknükë'xnatákadat jëts të ve'e
vyinmayümpijttini. 21 Yë'ë këjxts
ëtse'e jë israeejlit jayu xmajtsti
jëp mëjë tsaptüjkp jëts ëtse'e
x'ukyak'ëë'kuvaandi. 22 Ax jë
Nte'yamts ëtse'e xputëjkip üxyam
paat, nvaajnjidupts ëtse'e nüjom jë
jayu, jë mújit jë muutskit, juu' ve'e
y'ava'nidu jë Moisés jëts jë Nte'yam
jë y'ayook këjtsnajxpatëjkta,
ve'emts jë'ë ve'e vyaandi jëts
ve'eme'e tyónjüt kyótsjüt ax jo'n
ëtse'e nkës. 23 Jë'ë tse'e vaandu
jëts tsaachpaa'tupe'e jë Cristo
jëtse'e muto'k y'ítüt pëne'e
joojntykpëjknuvap ku ve'e távani
y'ëë'k vye'na, yaknükë'xnatákapts
jë'ë ve'e jë Nte'yam jë tyoo' jëja
jë israeejlit jayu vyinkujkta jëts jë'ë
vyinkujktava pën pën jatye'e ka
jë'ëpta.

Ku jë Pablo dünüüjmi jë yakkutojkpa Agripa jëtse'e jë Jesús düjaanchjávat

24 Ku ve'e jë Pablo ve'em kyëjts,
van'it tse'e jë Festo mëkk vyaajñ:
—¡Ka'a xa mitse'e mvija,
Pablo! Jë'ë ve'e ku ve'e ëëy
mtunnëkütoonka, jë'ë këjx tse'e
mkëë'kvíjini.
25 Van'it tse'e jë Pablo y'atsëëjv:
—Ka'a xa ëtse'e nkavija, ñümájiva
Festo, juu' xa ëtse'e nkëjtsp,
ëy payë'ëyani jëts tyúvamts
jë'ë ve'e. 26 Üxyaja xa yë'ë ve'e
yë yakkutojkpa Agripa juu' yë'ë
ve'e nüjom dünüja'vikëjxp, jë'ë
këjxts ëtse'e to'k aaj to'k jëët yaja
yë'ë vyinkujk nkës, vinjávani
xa ëtse'e jëts nüjom yë'ë ve'e
dünüja'viva, kux ka'a yë'ë ve'e
y'ayu'utspúma. 27 Yakkutojkpa
Agripa, ¿mjaanchja'vipts mitse'e juu'
ve'e kyëjtstu jë Nte'yam jë y'ayook
këjtsnajxpatëjkta? Nnüja'vip xa
ëtse'e jëts mjaanchja'vip mits jë'ë
ve'e.
28 Van'it tse'e jë Agripa y'atsëëjv:
—Ve'em xa mitse'e xnasjava jëts
tun jatyji ëtse'e njaanchjávat jëts jë
Jesús jë'ë ve'e jë Cristo, ¿ve'em xaja,
kadi?
29 Van'it tse'e jë Pablo y'atsëëjv:
—Pën jatyji, uk pën ka'a tun
jatyji, jë Nte'yam xa ve'e va'anup
jëts ka mítsjyape'e, ve'empa ve'e
nüjom pën pën jaty ëtse'e üxyam
x'amëtunajxtup, ve'emts jë'ë ve'e
küy'ijttuva ax jo'n ëts, jë'ëjyji ve'e
ku ve'e cadena tsum kya'íttat.
30 Ku ve'e ve'em jë Pablo vyaajñ,
van'it tse'e tyénidi jë yakkutojkpa
Agripa mëët jë Festo jëts jë Berenice
mëët nüjom pën pën jatye'e jëm
tsüünidup vye'na. 31 Apük tse'e
ñëjkxti jëtse'e dükëjtsmojkti.
Jidü'üm tse'e ñavyaajnjidi:
—Ka'a xa yë'ë ve'e yë jayu
tüdütitún juu' ve'e kyu'ëë'kap ukpü
juu' ve'e kyupoxüntëktsëënap.
32 Van'it tse'e jë Agripa dünüüjmi
jë Festo:
—Küyakmasëëk xa yë'ë ve'e yë
jayu pën viinme'e küdükah'amëtu
jëtse'e jë yakkutojkpa César tyëkim
payë'ëyjüt.

Ku je̱ Pablo yakpakejx je̱p Roma

27 Ku ve'e du̱nu̱pa̱a̱jmtkidi
je̱tse'e je̱ Pablo du̱paké̱xtat
je̱m itáliait y'it jo̱o̱tm, van'it tse'e
je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ viijnk jáyuda pa̱n
pa̱n jatye'e pa̱kmuk ijttuvap, je̱'e̱
tse'e yakpa̱a̱mdu je̱m je̱ tojpata̱jk
je̱ vyintsá̱n kya̱'m juu' ve'e Julio
du̱xa̱a̱j, nu̱mó̱kupx je̱'e̱ ve'e
je̱ tojpa du̱nu̱vintsa̱na, je̱'e̱ tse'e
du̱nu̱vintsá̱nip to'k ja̱ka̱'a je̱ tojpa
juu' ve'e je̱ yakkutojkpa Augusto
César jye̱'e̱. Nma̱a̱di a̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱ Pablo. [2]Ta̱jkits a̱a̱tse'e je̱m
adramítiovit byaarco jo̱o̱tm juu'
ve'e tso̱o̱'mp vye'na, je̱me'e ásiait
y'it jo̱o̱tm ñu̱jkx. Je̱mts a̱a̱tse'e
nma̱a̱tve'niva je̱ Aristarco, je̱m
Tesalónica je̱'e̱ ve'e kyukajpu̱na
je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm. [3]Je̱
ku'óxitts a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m sidoonit
kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱m tse'e je̱ Julio
o̱y jayu ñapya̱a̱jmji ma̱a̱t je̱ Pablo.
Van'it tse'e du̱masa̱a̱k je̱tse'e
je̱ Pablo na̱jkx du̱ku'ix pa̱n pa̱n
jatye'e mya̱a̱tnayja'vijup je̱tse'e
pyutá̱kajadat. [4]Kuts a̱a̱tse'e je̱m
Sidón ntsa̱a̱'n, anajts a̱a̱tse'e
nmasa̱a̱k je̱ Chipre, to'k je̱ naax
juu' ve'e je̱m maaxy na̱a̱j akojkm
taamp, ku̱x xvinkumi'nip a̱a̱tse'e
je̱ po̱j. [5]Nnajxts a̱a̱tse'e je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm je̱m cilíciait je̱ts panfíliait
myu'avinkojkm. Van'itts a̱a̱tse'e
nje̱'y je̱m Mira, to'k je̱ kajpu̱n juu'
ve'e je̱m líciait y'it jo̱o̱tm.
[6]Je̱m tse'e je̱ tojpa juu' ve'e
du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx je̱
tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱paat to'k
je̱ alejandríait barco, je̱m Italia
je̱'e̱ ve'e ñu̱jkx, je̱mts a̱a̱tse'e
xyakta̱jki. [7]May xa̱a̱jts a̱a̱tse'e
o̱tyún nyo̱'y, je̱ts a̱a̱tse'e ake̱e̱'y
nje̱'y je̱m gnídovit myu'avinkojkm.
Xvinkumi'nipnats a̱a̱tse'e je̱ po̱j, je̱'e̱
ka̱jxts a̱a̱tse'e nnajxy je̱m salmoonit
myu'avinkojkm, naa'najxts a̱a̱tse'e
je̱ crétait naax juu' ve'e je̱m maaxy
na̱a̱j akojkm. [8]Tso'oxts a̱a̱tse'e
mpaa'yo̱'y je̱ it, van'itts a̱a̱tse'e nje̱'y
joma ve'e to'k je̱ it juu' ve'e du̱xa̱a̱j
Buenos Puertos, je̱ laséait kajpu̱n
muta̱m.
[9]Jékani tse'e je̱ it ñaxy vye'na,
kutsa̱'a̱gani ve'e je̱tse'e je̱ jayu
je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm yo̱'o̱yu̱t ku̱x
tá̱minupe'e je̱ to'aats je̱ po̱j aats,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Pablo jidu̱'u̱m
ña̱'mu̱xjidi:
[10]—Miits, yaa'tya̱jkta,
nnu̱ja'vip xa a̱tse'e je̱ts
o̱o̱ye'e ntuntsaachpaatumdat
pa̱n jaa'kja'mdupe'e; ka ya̱
baarcojyap ka ya̱ tsúmjyap tse'e
vintó̱kiyup, nay ve'empa u̱u̱'me'e
nvintó̱kimduvat.
[11]Ax munu̱yojkts je̱'e̱ ve'e je̱
tojpata̱jk je̱ vyintsá̱n du̱ma̱ja̱pu̱u̱jm
je̱ barco je̱ vyintsá̱n je̱ts je̱ barco
je̱ yakyo̱'yva je̱ ñu̱vintsá̱n je̱ts ni
ka'a ve'e je̱ Pablo. [12]Ka'a tse'e
du̱'o̱yja'vidi je̱ it je̱tse'e je̱m
du̱yaknáxtat je̱ xox aats, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e du̱'ukvinmaaydi je̱tse'e je̱m
Fenice ku̱jye̱'ydi, je̱m je̱'e̱ ve'eva
crétait y'it jo̱o̱tm. Je̱ ma̱ja̱ na̱'aka̱ya
juu' ve'e kuyo̱'yip je̱ maaxy na̱a̱j
je̱m tso̱ joma ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum,
je̱ja je̱'e̱ ve'e je̱'e̱ pya'ayi je̱ feníceit
kyajpu̱n tyañ.

Ku je̱ ma̱kk po̱j jye̱'y joma ve'e ñaxta vye'na je̱m barco jo̱o̱tm

[13]Ku ve'e ve̱e̱'n pyo̱j'ukvaajñ,
noortets je̱'e̱ ve'e je̱ po̱j ñu̱jkx, je̱

naaxe'e vyinkunajkxip, van'it tse'e
y'ukvinmaaydi jets kuy'o'yixjidi
ve'e jetse'e kuñajkxti jem Fenice.
Tsoo'nts aatse'e jem jets aatse'e
njaa'knujkx jem crétait ñaxpa'am.
14 Ku ve'e vee'n je it ñajxy, van'it
tse'e tun to'mayji makk tyumpaj juu'
ve'e yaktijp Nordeste, jeja je'e ve'e
naxkujx chaa'n je poj. 15 Kux tse'e
je poj dukayak'o'yi jetse'e je barco
yo'oyut joma ve'e je naax dumutama,
je'e kajxts aatse'e nyakjajty jets
aatse'e je poj xyaknajkxut pan
joma ve'e dutsak. 16 Najxts aatse'e
jep cláudait y'it janaadup juu' ve'e
jem maaxy naaj akojkm, joma ve'e
makk kyatumpaj. Manutsaachts
aatse'e je barco ónuk nyaktajki
jep maja barco jaatp. 17 Ku aatse'e
nyaktajki je barco ónuk, van'it
tse'e je maja barco dumutso'midi
dumujojkidi. Tsa'kidup tse'e kux
ku ve'e je barco cha'kxnit jep po'o
jaatp, je'e kajx tse'e duyakvajntkti
je vit juu' ve'e je barco yakyo'yjup
ku ve'e tyukpoja jets aatse'e
ve'emji mpapójut. 18 Je ku'óxit
tse'e makkna pyaj, je'e kajx tse'e
je barco je chum dunavaji'ukvaandi
jem maaxy najootm jetse'e ve'em
duyaktaa'tkadat je barco. 19 Kutoojk
xaajts aatse'e ntuktsamvatskujx
je barco je pyaamduk. 20 May xaaj
tse'e kyoo'kke'xni ni je xaaja ni
je maatsa, je makk poj je makk
toojts aatse'e xtukkoo'yip, ve'emts
aatse'e n'ukvinmay jets ka'a aatse'e
kuntsaak.
21 Jékanits aatse'e nkakay, van'it
tse'e je Pablo duvinkuva'ki je jáyuda
jetse'e vyaajñ:
—Miitsta, yaa'tyajkta, nuyojk oy
atse'e kuxkats'amotunajxti jetse'e
jem Creta kunkatsoo'numdi. Pan
kunta'numdi ve'e jem, ka'a tse'e
uxyam je xyup njomjajtumda
ntijajtumda. 22 Ax kádits
mtsaachvinmáyda, óyame'e
ya barco vyintókiyut, ni pana
tse'e kya'oo'kut. 23 Tsuuj atse'e
tuxyak'ix to'k je Nte'yam je
y'aangeles, je Nte'yam, juu' atse'e
je jyayu, je'e juu' atse'e nvinja'vip
nvintsa'kip. 24 Jidu'umts atse'e
tuxnuujma: "Kadi mtsa'aga Pablo,
tun vinkopk je'e ve'e jetse'e jeja
je rómait yakkutojkpa vyinkujk
najkx xvintena. Je Nte'yam tse'e
tumto'nuxju je maa'yun jetse'e ni
pana kya'oo'kut juu' ve'e ijttup mits
maat jem barco jootm." Jidu'umts
atse'e tuxnuujma. 25 Miitsta,
yaa'tyajkta, jot'amájadats. To'k
aaj to'k joot atse'e je Nte'yam
njaanchjáva jets ve'eme'e tyónjut
kyótsjut ax jo'n atse'e je ángeles
tuxnuujma. 26 Ax je'yumdapts
uu'me'e joma ve'e to'k je it yam
maaxy naaj akojkm —jidu'um tse'e
je Pablo vyaajñ.
27 To'k tse'e je tsooj ku ve'e tso'm
jo'n vye'na, may xaajani aatse'e
nyo'oy vye'na, jem aatse'e Adria
maaxy najootm nve'na jets aatse'e
je poj xtukkoo'ya, van'it tse'e
je barco yakyo'yva dunuja'vidi
jets yakmutáminupe'e je naax.
28 Ku ve'e dukijpxti je tujpx maat
vinxupe'e kyaaka je naaj, van'it
tse'e du'ixti jets ii'px xajtuk jo'ne'e
kyaaka. Ku ve'e javee'n jyaa'kyo'y
je barco, van'it tse'e dukijpxtinuva,
makmokx xajtuk jo'n tse'e
y'ijt. 29 Tsa'kidup tse'e ku ve'e
je barco myajta'tspétut joma ve'e
je tsaaj, je'e kajx tse'e dunasta'yidi

maktaaxk jë pojxün jö'kün jëp
barco naadup jëtse'e düvää'ntänüt.
Van'it tse'e dü'a'ixti ku ve'e jë it
jyajtükü̈t. 30 Van'it tse'e jë barco
yakyö'yva y'ukkë'ëkuvaandini,
jë'ë käjx tse'e dükustäy'ukvaandi
jë barco ónük, ve'em tse'e jë jayu
düyakvinmayda jëts jë pojxün
jö'künë'e yakvajntktup jëja jë barco
vyinkujk tsöv. 31 Van'it tse'e jë Pablo
dünüüjmi jë tojpatäjk jë vyintsán
määt jë tyojpada:
—Pän ka'a xa ve'e jë barco
yakyö'yva tyanda yam barco
jöötm, yam tse'e maaxy näjöötm
n'öö'kumdat.
32 Van'it tse'e jë tojpatäjk
dümutsojkidi jë tüjpx juu' ve'e
tyukkustäaydup vye'na jë barco
ónük jëtse'e düyakkustäjkidini jëm
näjöötm jë barco ónük.
33 Jë kujápit tse'e ku ve'e jajviinup
vye'na, van'it tse'e jë Pablo
ñä'müxjidi jëtse'e kyáydat. Jidü'üm
tse'e vyaajñ:
—Makmökx xäajani xa ve'e
mkakayda mkama'ajta. 34 Tonda
jë maa'yün, kayda, ve'em tse'e
mmajuváktat, kü̈x ni päna ve'e
kya'öö'kü̈t, ni tía ve'e mkajátjadat
mkanáxjadat.
35 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it
tse'e jë Pablo jë tsapkaaky dükäajn
jëtse'e jë Nte'yam dükukötjsji
jëja nüjom jë jayu vyinkujkta.
Van'it tse'e dütojkva'kxy jëtse'e
kyay'ukvaajñ. 36 Van'it tse'e
nüjom jyöt'amájidi jëtse'e
kyaaydi. 37 Nümëjtsk mökupx
jatoogupxük maktojt jáyuts
äätse'e nve'na jëm barco jöötm.
38 Ku äätse'e nkooxji, van'it
tse'e jë barco dütuktsämvaatsti,
düjaa'kyaktää'tkidi, jëtse'e jë trigo
jëm maaxy näjöötm dünasjojkidi.

Ku jë barco vyintöki

39 Ku ve'e jë it jyajtk, ka'a tse'e
jë barco yakyö'yva dü'ixkajpti
jë it; ax y'ixtu tse'e to'k jë ava'ajts
it jëja maaxy näpa'ayi juu' ve'e
ööy jë po'o dütunmäät. Van'it tse'e
dü'uknüpäajmtkidi jëtse'e jëm po'o
jöötm küdüyaktäjkidi jë barco.
40 Van'it tse'e dümutsojkidi jë tüjpx
juu' ve'e jë pojxün jö'kün määt jëtse'e
dümasöötkini jëm maaxy näjöötm.
Van'it tse'e jë küp dümukéjidi juu'
ve'e jë barco dütoo'mööyp, jëtse'e
düyakpojtükti jë vit juu' ve'e jëja jë
barco vyinkujk jëtse'e düyakpapójüt,
ve'em tse'e jë barco tyämi'ukvaajñ
jëja maaxy näpa'ayi. 41 Ka'anumts
äätse'e një'ya vye'na jëja maaxy
näpa'ayi, van'it tse'e jë barco jäjp
chä'kxni jëp maaxy näpa'tkup,
ka'a ve'e y'ukyoo'kxni. Van'it
tse'e jë barco äjx cha'px'ukvaanni
küx va'ajts mäkke'e jë maaxy
nääj yaknäpë'tsji. 42 Van'it tse'e
jë tojpatäjk dü'ukyak'öö'kuvaandi
jë jáyuda juu' ve'e päkmuk ijttup,
jë'ë ve'e vyinmaaydup ku ve'e
nävää'mp kükyëëktini. 43 Ax jë tojpa
juu' ve'e dünüvintsánip nümókupx
jë tojpatäjk, ka'ats jë'ë ve'e dütsäk
jëtse'e jë Pablo y'öö'kü̈t, jë'ë käjx
tse'e dükamasääk jëtse'e ve'em
dütóndat, ñojk'óye'e düpavaajñ jëts
too'väjkpe'e ñätákadat jë'ëda pän
pän jatye'e jë nävää'nk düjajttup,
44 üx'öök tse'e jë'ëda pän pän jatye'e
vintaandup, jë'ë tse'e dütuknáxtap
jë küp ukpü jë barco pu'u tuktäja.
Ve'emts äätse'e nüjom një'y joma
ve'e jë naax.

Ku jë Pablo vye'na jëp maaltait y'it jäätp

28 Ku äätse'e jëm naxkäjxm
një'y, van'itts äätse'e
nnüja'vi jëts Malta jë'ë ve'e jë it
düxääja. [2]Juu' ve'e jë jémit jáyuda,
öy jayu tse'e ñapyääjmjidi ääts määt,
pyäämdu ve'e jë jääjn kütx ööye'e
jë it tyuntu'uj tyunxux, jëts äätse'e
xyaaxjidi xaampa. [3]Van'it tse'e
jë Pablo öjts düpäkmuk jë tä'äjts
ja'axy. Jyänkajpip tse'e vye'na
ku ve'e to'mayji öjts to'k jë tsaa'n
pyítsum jëp ja'axy jäätp ku ve'e jë
jääjn dükuke'ek, jëtse'e öjts jë Pablo
jë tsaa'n kyämutso'otsaja, ka'a tse'e
jë tsaa'n jatyji myasöökji. [4]Ku ve'e
jë maaltait jayu dü'ixti jëts ka'a ve'e
jë Pablo jë tsaa'n myasä'äkjü, van'it
tse'e ñavyaajnjidi:
—Yakjayu'öö'kpadam xa yä'ä
n'ite'e yä jayu; óyam yä'ä ve'e
düjakuke'ek jë maaxy nääj, ka'a
tse'e jë Nte'yam yakjajtüxjü jëtse'e
jyaa'kjoojntykat.
[5]Van'it tse'e jë Pablo jë tsaa'n
düküsxijt jëtse'e düjänvippi, ka'a
tse'e vyintsötoojnji. [6]Jë'ë tse'e
nüjom y'a'íxtup jëtse'e jë Pablo
jë kyä'äj kyi'ixüt ukpü jatyji
y'öö'küt. Ku ve'e dü'ixta jëts ka'a
ve'e vyintsöjaty ku ve'e jékani
düjah'a'ixta vye'na, van'it tse'e
vyinmatyiktsti jëtse'e vyaandi jëts
jë'ë ve'e to'k juu' ve'e yakvinjávap
yakvintsä'ägap.
[7]Jë it mutäm tse'e vye'na jë naax
juu' ve'e jë Publio jyë'ë, ñümájip
jë'ë ve'e jëm. Jë'ë tse'e öy jayu
napyääjmju ääts määt jëts äätse'e
toojk xääj jëm tyäk'am xyaktsüüni.
[8]Jëm tse'e jë Publio jë tyee' vye'na,
jämpa'am jëts nüü'pün pa'amts
jë'ë ve'e päjkjup. Van'it tse'e öjts jë
Pablo kyu'ixjü jëtse'e dünütsapkäjts,
jëtse'e jë kyä'äj dütuknükääjn. Ku
ve'e ve'em dütuujn, van'it tse'e
jë Publio jë tyee' jyötkädaakni.
[9]Van'it tse'e jyë'yduva pän pän
jatye'e päjkjüdup jëm jëtse'e jë
Pablo yakjötkädaakjüduva. [10]Ööyts
äätse'e jë jayu xtunyakmájidi may
viijn. Ku äätse'e jë barco mpäjknuva,
xmööyduts äätse'e juu' äätse'e
n'ajöötap jëja too' aajy.

Ku jë Pablo jyë'y jëp Roma

[11]Toojk pö'öts äätse'e ntsüüni
jëm maaltait y'it jöötm. Van'itts
äätse'e mpäjknuva to'k jë barco
juu' ve'e jëm jë xox aats düyaknajx,
alejandríait barco jë'ë ve'e.
Jëme'e dümääda jë xeen ónük
jë y'apämnaxta. Jë xeen ónük,
mëjtsk jë'ë ve'eda juu' ve'e jë jayu
vyinja'vidup vyintsä'kidup: to'k juu'
ve'e düxääj Cástor jëts jado'k juu'
ve'e düxääj Pólux. [12]Van'itts äätse'e
një'y jëm Siracusa. Jëmts äätse'e
ntaajñ toojk xääj. [13]Kuts äätse'e
jëm ntsää'n, jéjats äätse'e nnüjkx
maaxy näpa'ayi jëts äätse'e një'y
jëm Regio. Jë ku'óxit tse'e jyëji jë
pöj juu' äätse'e xputäjki, noortets
jë'ë ve'e ñüjkx, ve'emts äätse'e
kumëjtsxääj një'y jëm Puteoli.
[14]Jëmts äätse'e nmäätnavyaatji
jë utsta jë ajchta jëts jë utsta jë
tsä'äda, jë'ë äätse'e x'amótudu jëts
äätse'e ntánüt jë'ë määt vuxtojtük
xääj. Ku ve'e pyuuk jë vuxtojtük
xääj, van'itts äätse'e ntsöö'nni jëts
äätse'e nnüjkx jëm rómait cyiudaaj
käjxm. [15]Jë utsta jë ajchta pän
pän jatye'e jëmda Roma, jë'ë tse'e

dumǫ́tudu jets je'yap aatse'e, je'e
kajxts aatse'e x'amejtsidi je vaat
joma ve'e dutijta Foro de Apio jets
je it juu' ve'e duxaaj Tres Tabernas.
Ku ve'e je Pablo du'ix je utsta je
ajchta, kyukojtsji tse'e je Nte'yam
jetse'e jyot'amaji. 16 Ku aatse'e jem
Roma nje'y, yakjajttuts je'e ve'e je
yakkutojkpada jetse'e je Pablo apuk
chaanat, je'ejyji ve'e to'k je tojpa
ix'ijtju.

Ku je Pablo kya'amaajy jep Roma

17 Kutoojk xaaj tse'e je Pablo
dunukejxi je israeejlit jáyuda juu'
ve'e dunumájidup jem Roma. Ku
ve'e ñay'amojkijidi, van'it tse'e je
Pablo ña'muxjidi:
—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda,
óyam atse'e nkamutokintún
je njáyuvamda jets atse'e
nkayakvintsa'kintǫ́ki je nujpit
jáyuvam je pyava'nunda, yakmajtsts
atse'e jem Jerusalén jets atse'e jem
je rómait jayu kya'm nyakpuujm.
18 Ku atse'e nyaktokimpayo'y,
x'ukmasǫ'ǫkuvaanduts atse'e kux
ka'a ve'e dupaatti pan ti atse'e
xtukkuyak'ǫǫ'kadap. 19 Ax ka'a tse'e
ve'em dutsojkti je njáyuvamda, je'e
kajxts atse'e n'amotu jets atse'e je
yakkutojkpa César xtokimpayo'oyut.
Ka je'e kajxapts atse'e nmin
jets atse'e nnuxa'aadat uu'm je
njáyuvamda. 20 Je'e kajx ats miitse'e
tunnukéxada jets ats miitse'e n'íxtat
jetse'e nmukǫ́tstat, kux je'e kajx
atse'e uxyam cadena tsum n'it
kuxe'e je Nte'yam njaanchja'vimda,
uu'm, je israeejlit jáyuda.
21 Van'it tse'e vyaandi:
—Ka'a xa aatse'e ti nak xje'yja
juu' ve'e jem Judea tsǫǫ'mp
jetse'e dukats mits kajx, jets aats
je njáyuda juu' ve'e jem tuchǫǫ'nda
jetse'e yaja jye'yada, ni pánats
aatse'e xkavintsǫnuujma mits kajx.
22 N'amotunaxuvaampy xa aatse'e
pan ti mitse'e mjaanchja'vip, kux
nmuja'vinup aatse'e jets oyjoma
ve'e yaktso'oxpúk ya nam ixpajkun.
23 Ñupaajmtkidu tse'e to'k je xaaj
ku ve'e je Pablo myukǫ́tsjadat.
Van'it tse'e numay je jayu
ñay'amojkijidi joma ve'e je Pablo
vye'na. Tun japyji tse'e je Pablo
tyukmukojts'ukvaajnjidi vintso
je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta
jem je Nte'yam y'am kya'm, taka
xaaj paat tse'e tyukmukojtsjidi,
tyuk'ixtu tse'e juu' ve'e jyatyaandu
jep Kunuu'kx Jatyán kujxp je
Moisés jets je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpataj kta. Ve'em tse'e
je Pablo dutuujn jetse'e je jayu
dujaanchja'vidinit jets je Jesús
je'e ve'e je Cristo, je'e juu' ve'e
je Nte'yam vyinkǫǫn jetse'e
yakkutojknit. 24 Jem tse'e
juu' ve'e dukuvajktup juu' ve'e
je Pablo kyojts; jempa tse'e juu'
ve'e dukakuvajktup. 25 Ku tse'e
ñakyojtsvintsǫojvjidi aje'ejyjida,
van'it tse'e chǫǫ'ndini, távani ve'e je
Pablo jidu'um ña'muxjada vye'na:
—Oy xa ve'e je Espíritu Santo
dutukkojtsnajxy je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpa Isaías ku ve'e
je nujpit jáyuvamda dunuujmi.
Jidu'um tse'e vyaajñ:
26 Najkxu xnaajmada je numay
jayu:
Mjah'amotunáxtap xa
miitse'eda,
ka'a tse'e xvinmǫ́tudat;
mja'íxtapts miitse'eda,

ka'a tse'e xvinjávadat.
27 Je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e ma̱kk je̱
vyinma'yu̱nda tu̱vyimpijtni,
ka'a tse'e du̱mo̱tuvuva'anda
je̱tse'e je̱ vyiijn du̱yakpi'itsta.
Ve'em tse'e du̱tonda je̱tse'e
du̱ka'íxtat,
je̱tse'e je̱ tyaatsk
du̱katuk'amo̱tunáxtat
je̱tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm
du̱kavinmó̱tudat.
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱tonda
ku̱xe'e a̱ts xkah'aminava'anda
je̱ts a̱tse'e nyaktso̱'o̱ktat.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Espíritu Santo je̱
Isaías tyukko̱jtsnajxji.
28 'Nu̱jávadats n'it je̱ts
yakvaajnjadape'e ya̱ o̱y ka̱ts
ya̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e je̱
Nte'yam myo̱'o̱jadat je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp ku ve'e je̱
Jesucristo du̱jaanchjávada, je̱'e̱ tse'e
tu̱u̱v du̱'amo̱tunáxtap.
29 Ku tse'e ve'em vyaajñ je̱
Pablo, van'it tse'e je̱ israeejlit
jayu ña̱jkxtini je̱tse'e o̱o̱y
tyunnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi.
30 Je̱m tse'e je̱ Pablo chu̱u̱ni me̱jtsk
joojnt joma ve'e tya̱k'ajotyujk,
kyuvu̱jkp tse'e nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e na̱jkx kyu'íxjada, 31 je̱'e̱ tse'e
je̱ jayu du̱vaajnjip vintso̱ je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m, tyuk'ixp tse'e je̱ jayu je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo jye̱'e̱. Ka'a
tse'e pa̱n pa̱ne'e nu̱nkayakjajtu̱xjup
je̱tse'e ve'em du̱tónu̱t.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Roma

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Jesucristo
je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa,
je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts
a̱tse'e apu̱k xpu̱u̱jm je̱ts a̱tse'e
n'ítu̱t je̱ kyuká̱tsiva, je̱ts a̱tse'e
ntukka'amáyu̱t je̱ y'o̱y ka̱ts je̱ y'o̱y
ayook. 2 Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱
Nte'yam ju̱jpani vyaajntk je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jk ka̱jxta, ve'em ax
jo'n y'it je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp.
3 Ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook ka̱jx tse'e
yaknu̱java je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo jye̱'e̱, je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k. Jayu je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ ku
ve'e y'it je̱ yakkutojkpa David je̱
chaan je̱ kyo̱o̱j. 4 Ax je̱'e̱ ku ve'e
Ntye'yama, yaknu̱ke̱'xnata̱jkits
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts je̱ y'Onu̱k
je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ ku ve'e je̱ mya̱kkin
ka̱jx du̱yakjoojntykpa̱jknuva ku
ve'e y'uk'a̱a̱'k. 5 Je̱ y'Onu̱k ka̱jxts
a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n
xtoojnji je̱ts a̱a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva
n'it, je̱ts a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjat
ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook je̱tse'e
ve'em to'k it to'k naxviijn je̱ jayu
je̱ Jesucristo du̱ka̱tsa̱pa̱ku̱t je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e jyaanchjávajada. 6 Ax je̱'e̱
ma̱a̱tts miitse'eda, je̱ Nte'yam tse'e
myaaxu̱xju̱duva je̱tse'e m'ijttinit je̱
Jesucristo je̱ jyayu.
7 Jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m rómait
cyiudaaj ka̱jxm, mtso̱jkju̱dupts
miits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ tse'e
myaaxu̱xju̱du je̱tse'e m'ijttinit
je̱'e̱ je̱ jyayu. Je̱ Nte'yam, juu'
ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱
y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo ña̱jkxuvaajñ je̱p Roma

8 Je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e to'k muk
n'it je̱ Jesucristo ma̱a̱t, too'va̱jkpts
a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja ku̱x
ñu̱ja'vipe'e je̱ jayu nu̱vinxu̱p
yaja natyo'k naxviijn vintso̱ ve'e
xjaanchjávada je̱ Jesucristo. 9 Je̱
Nte'yam a̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t
nmutuump nmupu̱jkp je̱ts a̱tse'e
je̱ jayu nvaajnjada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook, ve'em tse'e je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k du̱'íxadat. Ñu̱ja'vipts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam je̱ts ijtp a̱ts miitse'e
njaa'myétsta ku a̱tse'e ntsapka̱ts,
10 je̱'e̱ a̱tse'e n'amótup mpa̱ktsa̱a̱p
je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta ku

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

ve'e jẹ̱ Nte'yam vya'anụt. To'mayji
ạtse'e tsọjk x'ọ'yixjụt. 11 Ọọy
ạtse'e ntuntsạk jẹts ạts miitse'e
nku'íxtat, ve'em tse'e jẹ̱ Espíritu
Santo mmọ'ọjadat jẹ̱ maa'yụn
jẹ̱ putạjkin kụxe'e ạts ve'em ntun
jẹtse'e mạkk m'ijttinit to'k muk jẹ̱
Cristo mạạt, 12 jẹ'ẹ̱ts ạtse'e ntijp jẹts
namyạkkinmọ'yumjadape'e to'k
jado'k jẹ̱ jaanchja'vin kạjx juu' ve'e
njayẹjpumdup.
13 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda,
ntsạjkp ạtse'e jẹtse'e xnụjávadat
jẹts may náxani ạts miitse'e nạjkx
njaku'ixuva'anda, ax ụxyam
paatnats ạtse'e xka'ọ'yixjụ.
Uknạjkxuvaan ạtse'e, ntsạjkpts
ạtse'e jẹtse'e jẹ̱ Nte'yam
dụkunoo'kxụt juu' ạtse'e ntónup
nkọ́tsup miits mạạtta, ve'em ax
jo'n dụkunuu'kx juu' ạtse'e tụntún
tụnkạts viijnk tsọv joma ve'e ka jẹ̱
israeejlit jáyuvap. 14 Nmuyọ́jip ạtse'e
anañụjoma jẹ̱ jayu, jẹ̱ griego jayu
jẹts ka jẹ griego jáyuvap, jẹ̱ kuvij
jayu jẹts ka jẹ̱ kuvij jáyuvap. 15 Jẹ̱'ẹ̱
kạjxts ạtse'e ntsạk jẹts ạts miitse'e
nvaajnjiduvat jẹ̱ ọy kạts jẹ̱ ọy ayook,
miits, jáyuda juu' ve'e tsụụnidup
jẹm rómait cyiudaaj kạjxm.

Jẹ̱ ọy kạts jẹ̱ ọy ayook jẹ̱ myạkkin

16 Ka'a xa ạtse'e ntuktsọ'ọtyún
jẹts ạtse'e jẹ̱ jayu nvaajnjadat
yạ ọy kạts yạ ọy ayook, kụx jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ myạkkin yạ'ạ ve'e jẹts
yạ'ạ kạjx tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ tyọkin
ñụva'achjụ ku ve'e jẹ̱ Jesucristo
dụjaanchjáva, too'vạjkp tse'e pạn
pạn jatye'e israeejlit jayu, nay
ve'empa tse'e pạn pạn jatye'e ka
jẹ'ẹpta. 17 Yạ ọy kạts yạ ọy ayook
jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e xtuk'íxumdup
xtuknụja'vimdup jẹts ka'a ve'e
jẹ̱ Nte'yam xtọkimpạ'mumda,
jẹ'ẹ̱ kạjx tse'e ve'em dụtún
kụxe'e njaanchja'vimda. Ve'em
xa yạ'ạ ve'e ax jo'n jẹ̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Pạn pạn xa ve'e
jẹ̱ Nte'yam kyatọkimpụump kụxe'e
jyaanchjávaja, joojntykapts jẹ'ẹ̱
ve'e."

Myu'ẹjkjupe'e jẹ̱ Nte'yam pạn pạn jatye'e tọkintoondup

18 Nụkẹ'xnatạ́ka xa ve'e tyañ jẹts
myu'ẹjkjupe'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jayu
pạn pạn jatye'e kavintsạ'kijidup
jẹtse'e tyọkintonda. Jẹ̱ ka ọ́yap
juu' ve'e tyoondup, jẹ'ẹ̱ tse'e
dụyaktso'oxjajtp jẹtse'e jẹ̱ jayu
dụnụjávadat jẹ̱ tyụv jẹ'ẹ̱. 19 Pạn
vintsọ ve'e jẹ̱ Nte'yam yak'ixa,
va'ajts xa yạ'ạ ve'e jẹ̱ Nte'yam
dụyaknụkẹ'xnatạjki jẹja jẹ'ẹ̱
vyinkujkta. 20 Ọyame'e kyayak'ix
vintsọ ve'e jẹ̱ Nte'yam Ntye'yama,
jẹ'ẹ̱ vintsọ ve'e y'it jẹts jẹ̱ mạkkin
juu' ve'e jyayejpp xạ'ma kạjx,
yaknụja'vipts jẹ'ẹ̱ ve'e van'ítani
ku ve'e yạ it chọọ'ntk jẹts ụxyam
paat jẹ'ẹ̱ kạjx juu' ve'e tyoon. Ax
ka'a tse'e dụnụnkakuvạ́ktat jẹts
ka'a ve'e y'ọ'yixjidi vintsọ ve'e
kụdụnụja'vidi. 21 Jyanụja'vidupts
jẹ'ẹ̱ ve'e jẹts jẹme'e jẹ̱ Nte'yam, ax
ka'a tse'e dụvintsạ'ạgada ax jo'n
dụvinmachjụ jo'n, ka'a tse'e jẹ̱
kukọjtsụn dụmọọyduva, jẹ'ẹ̱ ve'e
vyinmaaydup pyayọ'ydup juu'
jatye'e katoomp, vimpijttinu tse'e
jẹ jya'vinda ka ọ́yap, ka'a tse'e
dụ'ukvinmọ́tudini jẹ̱ y'ọy jẹ'ẹ̱. 22 Viji
kej ve'e jyanatyijjada, ax ka'a tse'e
dụnụjávada juu' ve'e ọy. 23 Ka'a
tse'e dụyakmạ́jada dụyakjaanchada

je̱ Nte'yam, juu' ve'e ni je̱ vin'ita
ka'o̱o̱'kup; je̱ apa̱mnax tse'e
tyukvintíktstup. Y'apa̱mnajxtup
tse'e je̱ jayu, juu' ve'e o̱o̱'ktup, je̱
je̱yyva tá̱nu̱k, je̱ tá̱nu̱k juu' ve'e
maktaaxk tékax, je̱ts je̱ tsaa'n, je̱'e̱
tse'e vyinja'vidup vyintsa̱'kidup.
24 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
myaso̱o̱kjidini je̱tse'e du̱tóndat
je̱ ka óyap juu' ve'e cho̱jktup;
ax viijnkts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
tyoondup to'k jado'k. 25 Ve'em tse'e
du̱tonda ku̱xe'e du̱katso̱kta je̱tse'e
du̱nu̱jávadat je̱ Nte'yam je̱ tyu̱v
jye̱'e̱, je̱'e̱ tse'e jyaanchja'vidup
juu' ve'e taay je̱tse'e du̱vinjávada
du̱vintsa̱'a̱gada juu' jatye'e
je̱ Nte'yam pya̱a̱m, ka'a tse'e
je̱ Nte'yam viinm du̱vinjávada
du̱vintsa̱'a̱gada, je̱'e̱ juu' ve'e
du̱vinmajtsjup je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx
yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit. Amén.
26 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
myaso̱o̱kjidini je̱tse'e
yakkutojku̱xjadat je̱ ka óyap juu'
ve'e cho̱jktup, je̱ ta̱'a̱xta̱jk paat
tse'e je̱ vyinma'yu̱n du̱yaktiktsnu
ax jo'n pyu̱ma je̱tse'e tya̱'a̱xta̱jkat,
je̱tse'e du̱pana̱jkxta juu' jatye'e
ve'em ka pú̱map. 27 Nay ve'empa
tse'e je̱ yaa'tya̱jk du̱maso̱o̱ktuva
ax jo'n pyu̱ma je̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
du̱ma̱a̱t'íttat, aamp to̱o̱ypts je̱'e̱
ve'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e
ñamya̱a̱t'ítjadat ayaa'tya̱jk. Ax
tso̱'o̱tyo'nu̱nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
je̱ yaa'tya̱jk natyo'nu̱xju̱dup
vimpit atu̱j. Je̱ tyo̱kin ka̱jxta tse'e
ñaajkvintó̱kijada.
28 Ku̱x tse'e du̱katso̱kta je̱tse'e je̱
Nte'yam du̱jaa'myétstat, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e je̱ Nte'yam myaso̱o̱kjidini
je̱tse'e viinm ñaajkkutojku̱xjada
pa̱n vintso̱ ve'e je̱ kyo̱'o̱y
vinma'yu̱n ña̱'mu̱xjada, ve'em
tse'e du̱tonda juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip. 29 Tum to̱kintoondup
tse'e, tum ka óyap tse'e juu' ve'e
pyana̱jkxtup, ñas'ayo̱'vidup tse'e
juu', ñu̱ko̱'o̱vyinma'yidup tse'e je̱
myujayu, e̱jkju̱dup jo̱t'aajnju̱dup
tse'e ku ve'e juu' kya'o̱'yixjada ax
jo'n je̱ viijnk jayu, yakjayu'o̱o̱'ktup,
nacho'oxpa̱jkju̱dup, vin'a̱a̱'ndup,
ijttup tse'e kutaay, ako̱tsu̱toonkidup,
30 pyako̱jtstup tse'e je̱ jayu,
je̱ Nte'yam tse'e kyatso̱jktup,
vinko̱jtspe̱jttup, namyájijidup,
natyijju̱dup, myutaayvaattup tse'e je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱, ka'a tse'e je̱ tyee' ukpu̱
je̱ tyaak du̱ka̱tsapa̱kta, 31 ka'a tse'e
du̱vinmó̱tuda juu' ve'e o̱y, ka'a tse'e
du̱kutyonda je̱ y'ayook, ka'a tse'e
juu' du̱ko̱jts'o̱yava'anda, nay ka'a
tse'e je̱ tso̱jku̱n ukpu̱ je̱ tukmo̱'tu̱n
du̱jaye̱pta. 32 Ñu̱ja'vidupts je̱'e̱
ve'e o̱y je̱ts vyinmajtsju̱dupe'e
je̱ o̱o̱'ku̱n je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
ve'em du̱toondup. O̱yam tse'e
vye'ema, ka je̱'e̱jyap tse'e tyoondup,
tyukxo̱o̱jntktuvapts je̱'e̱ ve'e ku ve'e
je̱ viijnk jayu ve'em jyátkiduva.

To̱kimpayo̱'yp xa ve'e je̱ Nte'yam pa̱n vintso̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga

2 Nu̱njajtpe'e ku ve'e
nu̱to'k vya'anu̱t je̱ts
vyinmajtsju̱dupe'e je̱ tsaachpaatu̱n
je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap. Mits, jyapa̱na mitse'e,
ku ve'e ve'em mva'añ, ka'a
tse'e xnu̱nkakuvá̱ku̱t je̱ts
mkanu̱ja'vipe'e. Ku ve'e
mva'añ je̱ts vyinmajtsju̱dupe'e
je̱tse'e chaachpaattinit,
mnatyo̱kimpa̱a̱jmjuvap xa mitse'e,

kux nay vanxuppa xa jeʼe veʼe juuʼ
mitseʼe mtuump. 2 Yaknujaʼvinup
xa veʼe jets tokimpayoʼypeʼe
je Nteʼyam ax joʼn dupaaʼty
duʼakeega, tyukkuvétupts jeʼe veʼe
pan paneʼe je kyoʼoy jeʼe dutoomp.
3 Ax mits tseʼe mvaamp jets
vyinmajtsjudupeʼe je tsaachpaatun
pan pan jatyeʼe ka je israeejlit
jáyuvap, jetseʼe veʼem mjátkiva,
¿veʼemeʼe mvinmay jets kaʼa veʼe
je Nteʼyam mtukkuvétjut? 4 ¿Uk
mkoʼoyjaʼvipeʼe je maaʼyun juuʼ
veʼe je Nteʼyam mtoʼnuxjup jetseʼe
dumutena je ka óyap juuʼ veʼe
mtuump? ¿Kaʼa veʼe xnujava jets
jeʼe kajxeʼe je Nteʼyam je maaʼyun
mtoʼnuxju jetseʼe xmasooknit
je mkoʼoy joojntykin? 5 Ax kaʼa
tseʼe xmasaʼak, makkeʼe ooy je
mkuvajk xtumpum. Ax jeʼe kajx
tseʼe kuxeʼe veʼem xtun, ooy tseʼe
je tsaachpaatun mtunyakmooynit
ku veʼe je Nteʼyam je jayu je tyokin
dutukkuvétut je xaaj ku veʼe
ñukeʼxnatákat jets tokimpayoʼyp
jeʼe veʼe pan vintso veʼe dupaaʼty
duʼakeega. 6 Myooynupts jeʼe veʼe
toʼk jadoʼk pan vintso veʼe juuʼ jaty
tudutún tudukats: 7 myooynupeʼe
je joojntykin juuʼ veʼe xaʼma
kajx ijtp jeʼeda pan pan jatyeʼe
kanooʼkxtup jetseʼe dutóndat juuʼ
veʼe je Nteʼyam chajkp. Veʼem tseʼe
dutonda kux chojktupeʼe jetseʼe
je Nteʼyam chókjadat, jetseʼe
yʼotyoʼnuxjadat, jetseʼe xaʼma kajx
jyoojntykidinit. 8 Ax myooynup
tseʼe je tsaachpaatun jeʼeda pan
pan jatyeʼe je yʼavintso vinmaʼyun
duyaktoondup, pan pan jatyeʼe
dukakuvajktup juuʼ veʼe pyaatyp
yʼakeeguip, jets pan pan jatyeʼe
dupanajkxtup je kyoʼoy jeʼe.
9 Tsaachpaattinupts jeʼe veʼe nujom
pan pan jatyeʼe dutoondup juuʼ veʼe
ka óyap, tooʼvajkp tseʼe je israeejlit
jayu, nay veʼempa tseʼe pan pan
jatyeʼe ka jeʼepta. 10 Ax yʼoyjaʼvipts
jeʼe veʼe je Nteʼyam jetseʼe oy
dutoojnjinit jeʼe juuʼ veʼe dutoondup
je yʼoy jeʼe, oy joot tseʼe yʼijttinit jeʼe
maat, tooʼvajkp tseʼe je israeejlit
jayu, nay veʼempa tseʼe pan pan
jatyeʼe ka jeʼepta. 11 Kux je Nteʼyam,
kaʼats jeʼe veʼe je jayu duviijnkʼíx
toʼk jadoʼk.
12 Nujom xa veʼe pan pan
jatyeʼe tokintoondup jetseʼe
dukajayepta je Moisés je pyavaʼnun,
vintókidapts jeʼe veʼe óyameʼe
dukajayepta je pavaʼnun; jets pan
pan jatyeʼe tokintoondup, óyam
tseʼe dujajayepta je Moisés je
pyavaʼnun, yaktokimpayoʼydinupts
jeʼe veʼe je pavaʼnun kajx. 13 Kux
kaʼa veʼe je Nteʼyam je jayu
dukatokimpum pan pan jatyeʼe
duʼamotunajxtup je pavaʼnun
jetseʼe dukakutyonda; jeʼeda veʼe
kyatokimpuump pan pan jatyeʼe
dukutyoondup. 14 Ax jeʼeda pan
pan jatyeʼe ka je israeejlit jáyuvap
jets ka je pavaʼnun maatap, kuts jeʼe
veʼe dutonda ax joʼn je pavaʼnun
vyaʼañ, jem tseʼe jyaʼvin kajxmda
je pavaʼnun yʼit, 15 je jyoojntykin
kajx tseʼe duyaknukeʼxnatákada jets
jyayejptupeʼe javyet je pavaʼnun
jem jyaʼvin kajxmda, je vyinmaʼyun
kajx tseʼe dunujávada pan oy jeʼe
veʼe juuʼ veʼe tyoondup uk pan kaʼa.
16 Veʼem tseʼe jyátut je xaaj ku veʼe
je Nteʼyam je jayu je Jesucristo
kajx dutokimpayoʼynit je ka óyap
kajx juuʼ veʼe yuʼuts yakʼijttup

jëm jya'vin kajxmda. Tyoonnupts
ya'a ve'e ve'em ax jo'n y'íxuva
jë oy kats jë oy ayook juu' atse'e
ntukka'amaayp.

Jë israeejlit jayu jëts
jë Moisés jë pyava'nun

17 Ax mits tse'e mvaamp jëts
israeejlit jayu mitse'e jëts oye'e
mnayjávaja jë Moisés jë pyava'nun
kajx, mnamyájijup tse'e kuxe'e
jë Nte'yam mvinkoojnji jëtse'e
m'ijtnit jë'ë jë jyayu. 18 Ve'em tse'e
mnayjávaja jëts mnuja'vinupe'e
juu' ve'e jë Nte'yam chajkp, jëtse'e
mnayjávaja jëts jë pava'nun
kajxe'e xnujava juu' ve'e oy jëts
juu' ve'e ka óyap. 19 Vinjava tse'e
mtañ jëts ooye'e juu' xtunnujava
jëts jë'ë kajxe'e mnayjávaja jëts
m'o'yixjupe'e jëtse'e jë jayu
xtuknujávat juu' ve'e jë Nte'yam
chajkp, ve'em tse'e kyoo'k'ijttinit
ax jo'n jë jayu juu' ve'e ijttup
jëja kupi'ijts kukoo'ts it jaat.
20 Mnayja'vijupe'e jëts m'o'yixjupe'e
jëtse'e xtuk'íxtat jë'ë pan pan
jatye'e dukatinuja'vidup. Ve'emts
mitse'e mnayjávaja ax jo'n jë
yak'ixpajkpa kum'ijt juu' ve'e
duyak'ixpajkp jë pi'k ónukta.
Mjaanchja'vip tse'e jëts jë pava'nun
kajxe'e yaknujava nujom juu' jatye'e
tyúvam. 21 Mtuk'ixp xa mitse'e
jë viijnk jayu. ¿Tyajx tse'e viinm
mkanatyuk'ixju? Mtukka'amaayp
xa ve'e jëts ka'a ve'e y'oya jëtse'e
jë jayu myee'tsut. ¿Ax mmee'tspts
mitse'e? 22 Mvaamp xa ve'e jëts
ka'a ve'e y'oya jëtse'e jë jayu jë
navyajkun duyakvintsa'kintókidat.
¿Ax myakvintsa'kintókipts mitse'e
jë navyajkun? Mko'oyja'vip xa
ve'e jë apamnaxta juu' ve'e jë
jayu vyinja'vidup vyintsa'kidup.
¿Ax myakpítsumpts mitse'e juu'
ve'e yojxtup jëp tujkp joma ve'e
yakvintsa'agada? 23 Mnamyájijup
xa mitse'e kux mjayejppe'e jë
pava'nun, ax yakvintsa'kintókidup
tse'e jë jayu jë Nte'yam kuxe'e mits
xkakutyún jë pava'nun. 24 Vaamp
xa ve'e jë Kunuu'kx Jatyán: "Pan
pan jaty xa ve'e ka jë israeejlit
jáyuvap, vyinkojtspejttupts jë'ë
ve'e jë Nte'yam jë'ë kajx juu' ve'e
mtoondup mkojtstup ka óyap."
Jidu'um tse'e vya'añ.
25 Pan mkutyuump xa mitse'e jë
Moisés jë pyava'nun, mto'nuxjup
tse'e ku ve'e jë ixta'nun
myakpaajmji jëtse'e xni'kxmat
xkojmat jëtse'e nujava tyánut jëts
israeejlit jayu mitse'e; ax pan ka'a
tse'e xkutyún, ve'emts jë'ë ve'e ax
jo'n jë ixta'nun kumkayakpaajmji.
26 Ax pan pan tse'e jë ixta'nun
kayakpaajmjip jëtse'e dukutyún
juu' jatye'e ijtp jëp jë Moisés
pyava'nun kujxp, ve'emts jë'ë ve'e
ax jo'n jë ixta'nun kuyakpaajmji
jo'n jëtse'e duni'kxmat dukojmat.
27 Jë'ë juu' ve'e jë ixta'nun
dukani'kxmip dukakojmip jëtse'e
dukutyún jë Moisés jë pyava'nun,
jë'ë tse'e duyaknuke'xnatákap
jëts mvinmajtsjup mitse'e jë
tsaachpaatun, kux óyame'e jë
pava'nun jatyáñ xjajayep jëtse'e jë
ixta'nun xjani'kxma xjakojma, ka'a
tse'e jë pava'nun xkutyún. 28 Ka'a
xa jë'ë ve'e y'israeejlitjáyuvada
pan pan jatye'e jë ixta'nun
duni'kxmidup dukojmidup; 29 jë'ë
jë'ë ve'e juu' ve'e ve'em ijttup jëp
ñi'kx kyopk akujkp, pan pan jatye'e

je̱ ixta'nu̱n ma̱a̱t je̱m jya'vin ka̱jxm,
je̱ ixta'nu̱n juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo pa'mu̱xju̱du je̱m jya'vin
ka̱jxm, ka je̱ ixta'nu̱nap juu' ve'e
je̱ jayu du̱ni'kxmidup du̱ko̱jmidup
ku̱x ve'eme'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
vya'añ. Je̱ jayu juu' ve'e je̱ ixta'nu̱n
ma̱a̱t je̱m jya'vin ka̱jxm, o̱yts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam ñu̱kó̱tsaja, je̱ jayu
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e ko̱'o̱ñu̱ko̱jtsijup.

3 Ku̱x tse'e ve'em, ¿tits je̱'e̱ ve'e
ñu̱nva'anu̱t ku ve'e je̱ jayu
y'it israeejlit jayu, ukpu̱ jómats
je̱'e̱ ve'e, tyo'nu̱xju̱t ku ve'e je̱ jayu
du̱jani'kxma du̱jako̱jma je̱ ixta'nu̱n?
[2]Toomp xa ve'e o̱o̱y, may viijn tse'e
tyun. Muto'k viijn, je̱ israeejlit jayu
xa ve'e je̱ Nte'yam tyukka̱ta̱jki
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook. [3]Ax pa̱n je̱m
tse'e je̱ israeejlit jayu juu' ve'e
du̱kakutyoondu je̱ Nte'yam je̱
y'ayook juu' ve'e natyukpa̱jkju̱du
je̱tse'e du̱kutyóndat, ¿je̱'e̱ ka̱jxts
vine'e je̱ Nte'yam du̱kakutyoompat
je̱ vaandu̱k juu' ve'e pya̱a̱m? [4]¡Ka'a
xa je̱'e̱ ve'e du̱nu̱nkakutyónu̱t,
kyutyónup je̱'e̱ ve'e! O̱yame'e to'k
ka̱'a̱jyji je̱ jayu tyaaya, ka'ats je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam tyaaya. Ve'em xa
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Ni pa̱na xa ve'e kyava'anu̱t
je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱
jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱y ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga,
nu̱jom tse'e du̱kuvá̱ktat je̱ts
tu̱v je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
tyo̱kimpayo̱'o̱y.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
[5]Ax pa̱n nto'numdup tse'e
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e
nyaknu̱ke̱'xnata̱jkimda je̱ts tu̱v je̱'e̱
ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump,
¿va'numdapts vine'e je̱ts ka ó̱yap
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱tún ku ve'e
xyaktsaachpaatumda? (Ve'em
a̱ts ya̱'a̱ ve'e n'amo̱tutu̱va ax jo'n
je̱ jayu vyinmay.) [6]¡Ni vintso̱va xa
ve'e ve'em nkava'numdat! Ku̱x pa̱n
ku̱du̱kapaa'ty ku̱du̱kah'ake̱e̱ga xa
ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump,
ka'a tse'e ku̱y'o̱'yixju̱ je̱tse'e
du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t anañu̱joma je̱
jayu. [7]Ax pa̱n je̱me'e je̱ jayu juu'
ve'e vaamp: Pa̱n taayimdup tse'e
je̱tse'e ve'em o̱y ñu̱ke̱'xnata̱kat
je̱ts kyutyuumpe'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook je̱tse'e je̱ Nte'yam nu̱yojk
yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit, ¿tya̱jx
tse'e je̱ Nte'yam xtukkuve̱jtumdat
ya̱ to̱kin? [8]Je̱ts jidu̱'u̱mpa: "¿Tya̱jx
tse'e nkato'numda je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
je̱tse'e jyéjat je̱ y'o̱y je̱'e̱?" Ax je̱m
tse'e je̱ jayu juu' a̱a̱tse'e ve'em
xtukpako̱jtstup, ve'eme'e vya'anda
je̱ts ya̱'a̱ a̱a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp. Ax
pa̱n pa̱n jaty tse'e ve'em vaandup,
tsaachpaa'ttapts je̱'e̱ ve'e, ve'em ax
jo'n du̱vinmátsjada.

Tum to̱kinax xa ve'e je̱ jayu anañu̱joma

[9]¿Vintso̱se'e? U̱u̱'mda, je̱ israeejlit
jáyuda, ¿nu̱yojk o̱y u̱u̱'me'eda
je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk jáyuda?
¡Ni vintso̱va xa ve'e nu̱yojk o̱y
nka'ijtumda! Ta̱ xa a̱ts miitse'e
va'ajts ntuk'ixta je̱ts je̱ja ve'e to̱kin
ja̱a̱t y'itta pa̱n pa̱n jatye'e israeejlit
jáyuda je̱ts nay ve'empa pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱'e̱pta. [10]Ve'em xa je̱'e̱
ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Ka'a xa ve'e pa̱n ni pa̱na juu'
ve'e tu̱v jáyuvip joojntykip, ni
to'ka.

11 Ka'a tse'e pa̱n
kya̱tsu̱vinmo̱tuvuva'añ,
ni pa̱na ve'e je̱ Nte'yam
du̱ka'ixta,
12 anañu̱joma tse'e du̱masoo̱ktini je̱
Nte'yam je̱ tyoo',
anañu̱joma xa ve'e je̱ Nte'yam
du̱katoojnjada,
ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱ y'o̱y je̱'e̱
du̱toomp, ni pa̱na.
13 Ve'em ax jo'n je̱ oo̱'kpa jot
xyuu'k axa̱a̱'kp juu' ve'e
ava'ajts,
nay ve'empa tse'e axa̱a̱'kp
tyunyakmo̱tu juu' ve'e
kyo̱jtstup.
Je̱ tyoo̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
tyukvin'a̱a̱'ndup,
je̱ xa̱vat jo'nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
kyo̱jtstup,
14 ma̱kk tse'e je̱ jayu
du̱tukyaktsaachada je̱ kya̱tsta
je̱ y'ayookta,
15 ma̱kk tse'e je̱ tyek du̱tuknomda
je̱tse'e je̱ jayu du̱yak'oo̱'ktat,
16 yakma'ttup xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱
ña̱a̱' je̱ tyoo',
tsaachvinmaayp tse'e je̱ jayu
du̱yaktanda.
17 Ka'a tse'e du̱nu̱jávada vintso̱
ve'e o̱y jooo̱t jyoojntykadat,
18 ka'a tse'e je̱ Nte'yam
du̱tsa̱'a̱gada.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ.
19 Nnu̱ja'vimdup xa ve'e je̱ts
nu̱jom juu' jatye'e ijtp je̱p je̱ Moisés
pyava'nu̱n ku̱jxp, je̱ jayu ka̱jxtats
je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱p
pava'nu̱n pa'tkup, ax ve'em tse'e
nu̱jom je̱ jayu y'amo̱'tka̱jxtinit
je̱tse'e to'k ka̱'a̱jyji je̱ jayu
du̱nu̱'atsóvadat je̱m je̱ Nte'yam
vyinkojkm ti ve'e tu̱du̱tonda
tu̱du̱ko̱tsta. 20 Ka'a xa ve'e pa̱n
pa̱ne'e du̱kutyoomp je̱ pava'nu̱n,
paaty tse'e, ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e
je̱ Nte'yam ñu̱nkato̱kimpu̱u̱mp
je̱ pava'nu̱n ka̱jx, ku̱x je̱ pava'nu̱n
ka̱jxe'e yaknu̱java je̱ts to̱kinax jayu
u̱u̱'me'eda.

Ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱to̱kimpu̱m je̱ jayu juu' ve'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vip

21 Ax u̱xyam tse'e nu̱ke̱'xnata̱ka
tyañ vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
du̱kato̱kimpu̱m ka je̱'e̱ ka̱jxap
ku ve'e je̱ pava'nu̱n yakkutyún.
Pyaatyp y'ake̱e̱guipts ya̱'a̱ ve'e
ax jo'n vya'añ je̱p je̱ Moisés
pyava'nu̱n ku̱jxp je̱ts juu' ve'e
jyavye̱jttu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta. 22 Nu̱jom tse'e
pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidup
je̱ Jesucristo, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam tyo̱kimpa̱mjada; ni pa̱nats
je̱'e̱ ve'e kyaviijnk'íxju̱. 23 Ta̱ xa
ve'e nu̱jom je̱ jayu tyo̱kintonda,
ni pa̱na tse'e du̱kah'ama̱a̱daaga
je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp, nu̱jom tse'e du̱mujékumada
je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin je̱ jyaanchin.
24 Ax je̱ Nte'yam tse'e je̱ jayu
je̱ maa'yu̱n du̱toojnjip, je̱ Cristo
Jesús ka̱jxts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
du̱kato̱kimpu̱m ku̱x je̱ Cristo ve'e
du̱tuknu̱vaats je̱ jayu je̱ tyo̱kin. 25 Je̱
Nte'yam tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki
je̱ja je̱ jayu vyinkujk je̱ Cristo, juu'
ve'e uk'oo̱'k je̱ jayu je̱ tyo̱kin ka̱jx,
ve'em tse'e je̱ Nte'yam je̱ jyo̱t'a'nu̱n
ñáxu̱t ku ve'e je̱ Jesucristo
yakjaanchjáva. Ve'em tse'e du̱tuujn
je̱tse'e je̱ jayu du̱nu̱jávadat je̱ts
tyuumpe'e je̱ Nte'yam juu' ve'e

pyaatyp y'akëëguip, myuteni tse'e
jë tokin juu' ve'e jë jayu tyoondu,
ka'a tse'e jatyji dutukkuvejt. 26 Ax
uxyam tse'e, jë'ë ve'e ku ve'e jë
Cristo y'uk'aa'k, nukë'xnatáka tse'e
tyañ jëts jë'ë ve'e dukuvejt nujom
jë jayu jë tyokin. Tokimpayo'yp
xa jë'ë ve'e jë Nte'yam ax jo'n
dupaa'ty du'akëëga, ka'ats jë'ë ve'e
dutokimpum jë jayu pan pan jatye'e
dujaanchja'vidup jë Jesús.
27 Kux tse'e ve'em, ¿vintsose'e
y'óyat jëtse'e jë jayu ñamyájajat?
¡Ni vintsova xa jë'ë ve'e
kya'oya! ¿Ax tyajxts jë'ë ve'e
kya'oya? Jë'ë kajx tse'e ku ve'e
jë jayu dukakutyún jë pava'nun, jë
jaanchja'vin kajxji ve'e jë Nte'yam
jë jayu dukatokimpum. 28 Ax
ve'em tse'e, ka'a tse'e jë Nte'yam
dutokimpum jë jayu juu' ve'e jë
jaanchja'vin dujayëjptup, ka'ats
jë'ë ve'e tyun ku ve'e jë jayu
dukutyonuva'anda jë Nte'yam
jë pyava'nun jëts jë'ë kajxe'e jë
Nte'yam kyatokimpámjadat. 29 ¿Tis,
jë israeejlit jáyuji n'ite'e jë Nte'yam
duNte'yamidup? ¿Ka'ats jë'ë vine'e
duNte'yamiduva pan pan jatye'e
ka jë israeejlit jáyuvap? Va'ajts
xa ve'e yaknujava jëts ve'empa
ve'e, 30 to'kji xa ve'e jë Nte'yam.
Ka'ats jë'ë ve'e jë jayu dutokimpum
juu' ve'e duni'kxmip dukojmip
jë ixta'nun jëtse'e jë Jesucristo
dujaanchjáva, ni ka'avats jë'ë
ve'e jë jayu dutokimpaampa juu'
ve'e dukani'kxmip dukakojmip
jë ixta'nun jëtse'e jë Jesucristo
dujaanchjáva. 31 ¿Ve'emts
ya'a vine'e dutij jëts ka'a ve'e
du'uktsojkni jëtse'e nkutyo'numdat
jë pava'nun juu' ve'e jë Moisés
yakmooy? ¡Ni vintsova xa jë'ë
ve'e ve'em kyayaktij! Ku xa ve'e
jë Jesucristo njaanchja'vimda,
ntuk'íxumdupts uu'me'e jëts oy jë'ë
ve'e jë Moisés jë pyava'nun.

Jë nu'ixvaatsun juu' ve'e jë Abraham yaktaan

4 Pan ve'em xa jë'ë ve'e,
¿tyajx tse'e jë Nte'yam
dukatokimpuujm jë njujpit jáyuvamda
Abraham? 2 Pan jë Nte'yam xa ve'e
kukyatokimpaajmji jë'ë kajx ku ve'e
dutuujn juu' ve'e oy, kuñamyájiji
tse'e jë Abraham. Ax ka'a tse'e tii juu'
ve'e jë Abraham tyoon juu' kajxe'e
kuñatyukmájiji jëja jë Nte'yam
vyinkujk. 3 Kux jidu'ume'e vya'añ
jë Kunuu'kx Jatyán: "Jyaanchja'vi xa
ve'e jë Abraham jë Nte'yam, ax jë'ë
tse'e kuxe'e dujaanchja'vi, jë'ë kajx
tse'e jë Nte'yam kyatokimpaajmji."
4 Pan jëm xa ve'e jë toompa juu'
ve'e tutyún jëtse'e yakmujoy, ka
nunve'emjyapts jë'ë ve'e jë jyo'yun
yakma'a, jë'ë kajxe'e yakma'a kuxe'e
yaktukmuyoja. 5 Ax pan ka'a tse'e
jë jayu ti dutún jëtse'e jë tyokin
ñuva'atsjut, jë'ë ve'e jëtse'e jë Nte'yam
dujaanchjáva, jë jyaanchja'vin kajx
tse'e jë Nte'yam kyatokimpumju, jë
Nte'yam, juu' ve'e dukatokimpaamp jë
tókinax jayu. 6 Ya'ats jë'ë ve'e jë David
tyij ku ve'e du'ava'ni jë xoojntkun
juu' ve'e jë jayu jyayejpp pan pane'e jë
Nte'yam kyatokimpaam ka jë'ë kajxap
ku ve'e dutuujn juu' ve'e oy. 7 Jidu'um
tse'e vyaajñ:

Xoon jë'ë ve'eda pan pan jatye'e
jë Nte'yam tyokinmee'kxp,
jë'ëda pan pan jatye'e
jë tyókinda ve'emji
yaknajxuxjudup;

8 ve'em tse'e, xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ tyo̱kin je̱
Nte'yam katukkuve̱jtju̱dup.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David vyaajñ.
9 ¿To'k je̱'e̱jyjidats ya̱'a̱ vine'e ya̱
xo̱o̱jntku̱n pa̱n pa̱n jatye'e je̱ ixta'nu̱n
du̱ni'kxmidup du̱ko̱jmidup? Ax ka'a
tse'e, nay ve'empa ve'e pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ ixta'nu̱n du̱kani'kxmidup
du̱kako̱jmidup. Ta̱ts a̱tse'e nja'a juu'
ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp jidu̱'u̱m: "Jyaanchja'vi xa ve'e
je̱ Abraham je̱ Nte'yam, ax je̱'e̱ tse'e
ku̱xe'e du̱jaanchja'vi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱
Nte'yam kyato̱kimpa̱a̱jmji." 10 ¿Ax vin'it
tse'e kyato̱kimpa̱a̱jmji, ku ve'e tá̱vani
je̱ Abraham je̱ ixta'nu̱n yakpu̱u̱jmja
vye'na, ukpu̱ ka'anume'e? Ka'anum
xa ve'e je̱ ixta'nu̱n yakpu̱u̱jmja vye'na.
11 U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmji
je̱tse'e ve'em nu̱java tyaajñ je̱ts je̱'e̱
ka̱jxe'e je̱ Nte'yam kyato̱kimpa̱a̱jmji
ku̱xe'e du̱jaanchja'vi. Ax ve'em tse'e,
je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e je̱ ixta'nu̱n
du̱kani'kxmidup du̱kako̱jmidup
je̱tse'e du̱jaanchjávada je̱ Nte'yam,
je̱'e̱ tse'e du̱tee'ja'vidup je̱ ju̱jpit jayu
Abraham je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam
du̱jaanchja'vi. 12 Nay ve'empa tse'e
je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e je̱ ixta'nu̱n
du̱ni'kxmidup du̱ko̱jmidup je̱tse'e
du̱jaanchjávada je̱ Nte'yam, je̱'e̱da tse'e
du̱tee'ja'viduvap je̱ Abraham je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'viduva
ax jo'n je̱ Abraham jyaanchja'viji jo'n
ku ve'e ka'anum du̱ni'kxma du̱ko̱jma
vye'na je̱ ixta'nu̱n.

Je̱ vaandu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktaan ku̱xe'e je̱ Abraham jyaanchja'viji

13 Je̱ Nte'yam xa ve'e
du̱tukvinva'ni je̱ Abraham je̱ts
jye̱'e̱dape'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j nu̱jom
ya̱ naxviijnit it. Ax je̱ vaandu̱k tse'e
juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktaan, ka
je̱'e̱ ka̱jxapts je̱'e̱ ve'e du̱yaktaajñ
ku̱xe'e je̱ Abraham ku̱du̱kutyuujn
je̱ pava'nu̱n, je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e
je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vi. Je̱ts ku̱x
tse'e du̱jaanchja'vi, paaty tse'e
kyato̱kimpa̱a̱jmji. 14 Va'an n'it
du̱nu̱nyaktiju̱ je̱ts je̱'e̱ pa̱n pa̱n
jatye'e du̱pana̱jkxtup je̱ pava'nu̱n,
pa̱n je̱'e̱jyji xa ve'e ku̱du̱je̱'e̱iká̱xta
nu̱jom ya̱ naxviijnit it, ni vinxú̱pats
je̱'e̱ ve'e kyatún ku ve'e je̱ Nte'yam
yakjaanchjáva, ni vinxú̱pats je̱'e̱
ve'e kyatoompa juu' ve'e je̱ jayu
je̱ Nte'yam tyukvinva'ni. 15 Ku̱x
pa̱n je̱me'e je̱ pava'nu̱n, je̱mpa
tse'e je̱ tsaachpaatu̱n pa̱n ka'a ve'e
yakkutyún; ax pa̱n joma tse'e je̱
pava'nu̱n kya'it, ka'a tse'e je̱ jayu
du̱kakutyún je̱ pava'nu̱n.
16 Ax je̱'e̱ tse'e ku̱xe'e
njaanchja'vimda je̱ Nte'yam,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
xtukmuta'numda je̱ maa'yu̱n juu'
ve'e je̱ Abraham tyukvinva'ni.
Nu̱nve'emji tse'e je̱ Nte'yam
xtoojnjimda ya̱ maa'yu̱n. Ax ka je̱'e̱
ka̱jxjyapts ya̱'a̱ ve'e ya̱ maa'yu̱n
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱pana̱jkxtup
je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, tyoojnjipe'e
je̱ maa'yu̱n nu̱jom je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e jaanchja'vijidup, ve'em ax
jo'n je̱ Abraham du̱toojnji ku̱xe'e
jyaanchja'viji. Ax ve'em tse'e,
je̱ jaanchja'vin ka̱jx tse'e je̱ jayu
y'itta je̱ Abraham je̱ chaanda je̱
kyo̱o̱jta. 17 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ta̱ xa
a̱ts mitse'e mpu̱m je̱tse'e nu̱may
je̱ jayu xtsaanat xko̱o̱jat juu' ve'e
du̱vintsa̱a̱nadap may viijn je̱ naax

je̱ kajpu̱n.” Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
Ntee'ja'vimdupe'e je̱ Abraham je̱ja
je̱ Nte'yam vyinkujk, je̱ Abraham
juu' ve'e du̱jaanchja'vi je̱ Nte'yam,
juu' ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuvap
je̱ o̱o̱'kpata̱jk je̱tse'e du̱yakje̱ja juu'
ve'e ka'ijtp.
18 Ax óyam tse'e ve'em kye'ex
je̱ts ka'a ve'e y'uk'o̱'yixjini vintso̱
ve'e je̱ Abraham du̱jayépu̱t je̱
chaan je̱ kyo̱o̱j, jyaanchja'vits
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, ve'em ax
jo'n yaktukvinva'ni ku ve'e
yaktuknu̱u̱jmi je̱ts je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
ve'e du̱vintsa̱a̱nadap may viijn je̱
naax je̱ kajpu̱n. 19 Ax ma̱kk tse'e je̱
Abraham je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vi.
O̱yame'e je̱ jayu vyinmaaydi je̱ts
ka'a ve'e y'uk'o̱'yixjini je̱tse'e
je̱ ónu̱k du̱jayéptat, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e na'avani o̱o̱y tyunve'na,
mókupx joojnt jo'n, je̱ts nay
ve'empa ve'e amájani o̱o̱y je̱
ñu̱da̱'a̱x Sara vye'na, 20 ka'a tse'e
mye̱jtsvinmaajy je̱tse'e je̱ Nte'yam
je̱ vyaandu̱k du̱nu̱nkakutyónu̱t,
yakma̱kkpa̱jk'ata̱a̱ts tse'e je̱
jyaanchja'vin je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱yakma̱ji du̱yakjaanchi, 21 vinjava
tse'e tyaajñ je̱ts o̱'yixjupe'e
je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱kutyónu̱t
juu' ve'e tukvinva'niju. 22 Ax
ve'em tse'e, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
je̱ Nte'yam du̱kato̱kimpu̱u̱jm
je̱ Abraham ku̱xe'e jyaanchja'viji.
23 Ax ka je̱ Abraham ka̱jxjyapts
ya̱'a̱ ve'e yakjatyáñ je̱tse'e
kyayakto̱kimpu̱u̱jm, 24 nay ve'empa
ve'e u̱u̱'m ka̱jxamda. Je̱ Nte'yam
tse'e xkato̱kimpa̱'mumdup ku̱xe'e
njaanchja'vimda, je̱'e̱ pa̱ne'e
du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesús, 25 juu' ve'e
je̱m je̱ jayu kya̱'m yakpa̱a̱mnu
je̱tse'e xku'o̱o̱'kimdi je̱ nto̱kin
ka̱jxamda. Je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e
du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱tse'e o̱y
jo̱o̱t n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e n'ijtumda o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t

5 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e
njaanchja'vimda, ka'a tse'e
je̱ Nte'yam xto̱kimpa̱'mumda,
ijtumdup tse'e o̱y jo̱o̱t je̱'e̱ ma̱a̱t je̱
nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx.
2 Je̱ Nte'yam tse'e xtoojnjimdup
je̱ maa'yu̱n ku̱xe'e je̱ Cristo
njaanchja'vimda, xo̱o̱jntkumdup
tse'e ku̱x nmu̱ja'vimdinupe'e
je̱tse'e ntukma̱a̱tjaye̱jpumdinit
je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin. 3 Ax ka
ya̱'a̱jyap tse'e ntukxo̱o̱jntkumdup,
xo̱o̱jntkumduvape'e je̱ tsaachpaatu̱n
ka̱jx juu' ve'e nyaknajxumdup, ku̱x
nmu̱ja'vimdinupe'e je̱ts ku ve'e
je̱ tsaachpaatu̱n nyaknajxumda,
nmuténimdup tse'e juu'; 4 ax ku
tse'e juu' nmuténimda, je̱ o̱y
jáyuvin tse'e njaye̱jpumdup; je̱ts
ku ve'e njaye̱jpumda je̱ o̱y jáyuvin,
njaanchja'vimdup tse'e je̱ts o̱y
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam
xtoojnjimdinup. 5 Ax ka taayapts
je̱'e̱ ve'e je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e je̱ Nte'yam xtoojnjimdinup,
nnu̱ja'vimdinupe'e je̱ts tyúvam je̱'e̱
ve'e ku̱xe'e je̱ Nte'yam xmo̱'yumda
je̱ Espíritu Santo, juu' ka̱jxe'e
xpa̱a̱jmjimdi je̱ cho̱jku̱n yam nja'vin
ka̱jxmamda.
6 Ax u̱u̱'mda, ni vin'ita tse'e
xka'o̱'yixumjada je̱tse'e viinm
nmaajktso̱o̱kumjadat. Ax paaty
tse'e, ku ve'e je̱ xa̱a̱j du̱paaty,
van'it tse'e je̱ Cristo myiijn je̱tse'e

xku'o̱o̱'kimdi, u̱u̱'mda, tó̱kinax
jáyuda. 7 O̱oye'e tyuntso'oxa
yaknasjava je̱tse'e je̱ jayu
du̱ku'o̱o̱'kat to'k juu' ve'e tu̱v
jáyuvip joojntykip, iukpu̱ nu̱njajtp
tse'e je̱tse'e je̱m to'k je̱ jayu
juu' ve'e nayja'vijup je̱tse'e
du̱ku'o̱o̱'kat to'k je̱ o̱y jayu! 8 Ax
yaknu̱ke̱'xnata̱jki tse'e je̱ Nte'yam
je̱ts o̱oye'e xtuntso̱jkumda, je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e je̱ Cristo xku'o̱o̱'kimdi ku
ve'e tó̱kinax jáyuna nve'nimda.
9 Ku̱xe'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n ve'em
du̱masa̱a̱k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
xkato̱kimpa̱'mumda je̱tse'e
o̱y nmu̱ja'vimda je̱ts je̱ Cristo
ka̱jxe'e xtuknu̱vaatsumdinit je̱
tsaachpaatu̱n juu' ve'e miinnup.
10 Xtso'oxpa̱jkumdu tse'e je̱ Nte'yam
ku̱xe'e je̱p to̱kin ja̱a̱tp n'ijtumdi; ax
je̱'e̱ tse'e du̱toon je̱tse'e n'ijtumdinit
o̱y jo̱o̱t je̱'e̱ ma̱a̱t je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
je̱ y'Onu̱k xku'o̱o̱'kimdi. Ax je̱'e̱
ka̱jx tse'e ku̱xe'e o̱y jo̱o̱t n'ijtumda
je̱ Nte'yam ma̱a̱t, nnu̱ja'vimdinup
tse'e je̱ts xyaktso̱o̱kumdape'e je̱
Cristo ku̱xe'e jyoojntyka. 11 Ax ka
je̱'e̱jyap tse'e, xyakxo̱o̱jntkumdupe'e
je̱ Nte'yam je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo ka̱jx, je̱'e̱ pa̱n ka̱jxe'e
n'ijtumda o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

Je̱ Adán je̱ts je̱ Cristo

12 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ve'em ax jo'n
je̱ to̱kin jye̱ji yaja naxviijn ku̱xe'e
to'k je̱ yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk, je̱ts
je̱ tyo̱kin ka̱jx tse'e y'a̱a̱'k, nay
ve'empa tse'e je̱ o̱o̱'ku̱n to'k ka̱'a̱jyji
je̱ jayu tyukka̱daakjini, ku̱x to'k
ka̱'a̱jyji ve'e je̱ jayu tum tó̱kinax.
13 Ka'anume'e je̱ pava'nu̱n yakma̱'a̱
vye'na je̱ Moisés, je̱tse'e je̱ to̱kin
jye̱ji yaja naxviijn. Ax ka'a tse'e je̱
jayu je̱ tyo̱kin yaktukkuvet ku ve'e
je̱ pava'nu̱n kya'it. 14 O̱yam tse'e
vye'ema, o̱o̱'kka̱jxtinu tse'e je̱ jayu
ku ve'e je̱ Adán jyoojntyki, o̱o̱'ktuva
tse'e je̱ jayu juu' ve'e joojntykidu
ka'anume'e je̱ Moisés jyoojntyka
vye'na, ó̱yame'e du̱kakutyoondi je̱
pava'nu̱n juu' ve'e ku̱yakmo̱o̱ydi ax
jo'n je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ Adán
yakmo̱o̱y.

Je̱ Adán, ve'em jaty je̱'e̱ ve'e
ax jo'n je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Nte'yam
ñupa̱a̱jmtki je̱tse'e myínu̱t
yaja naxviijn. 15 Ax ka'a tse'e
y'akijpxada, ku̱x je̱ maa'yu̱n juu'
ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip,
ka'ats je̱'e̱ ve'e vye'ema ax jo'n
je̱ to̱kin juu' ve'e je̱ Adán tyoon.
Tyúvam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts nu̱maye'e
je̱ jayu y'o̱o̱'kti je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
to'k je̱ yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk. Ax
jado'kpa tse'e je̱ yaa'tya̱jk, je̱
Jesucristo, juu' ka̱jxe'e je̱ Nte'yam
je̱ maa'yu̱n du̱tún, je̱'e̱ tse'e
du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts o̱oye'e
du̱tunnu̱ma̱ja je̱ maa'yu̱n juu' ve'e
je̱ Nte'yam nu̱may je̱ jayu tyoojnjip.
16 Nay ka'ava tse'e y'akijpxa
je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ jayu tyoojnjip je̱ts je̱ to̱kin
juu' ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyoon.
Ku̱x ku xa ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk
tyo̱kimpu̱jk, to̱kimpa̱a̱jmjuts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam. Ax ku tse'e nu̱may
je̱ jayu o̱o̱y tyunto̱kintuujn, van'it
tse'e myiijn jado'k je̱ yaa'tya̱jk
juu' ka̱jxe'e je̱ Nte'yam nu̱may
je̱ jayu du̱kato̱kimpu̱m. 17 Nu̱jom
tse'e je̱ jayu y'o̱o̱'kta ku̱xe'e to'k je̱
yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk. Ax juu' tse'e
jado'k je̱ yaa'tya̱jk tyoon, nu̱yojk
má̱jumts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ts ka'a ve'e
juu' ve'e je̱ Adán tyoon. Nu̱jom

tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱kuva̱jktup je̱
ma̱ja̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ jayu tyoojnjip, je̱ Cristo ka̱jxts
je̱'e̱ ve'e du̱jaye̱pta je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
18 Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n
je̱ Nte'yam du̱to̱kimpu̱m nu̱jom
je̱ jayu je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k je̱
yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk, nay ve'empa
tse'e, ku ve'e jado'k je̱ yaa'tya̱jkpa
du̱tuujn je̱ tyu̱v je̱'e̱, o̱'yipts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱jom je̱ jayu
je̱ tyo̱kin du̱tuknu̱vaatsnit je̱tse'e
du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp. 19 Ku̱x ve'em ax jo'n
nu̱may je̱ jayu tyo̱kintonda je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱ Nte'yam
du̱kaka̱tsa̱pu̱jk, nay ve'empa tse'e
je̱ Nte'yam du̱kato̱kimpu̱m nu̱may
je̱ jayu je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e jado'k je̱
yaa'tya̱jk je̱ Nte'yam du̱ka̱tsa̱pu̱jk.
20 Ku ve'e je̱ Moisés yakmo̱o̱jy
je̱ pava'nu̱n, nu̱yojk tse'e je̱ jayu
tyo̱kinton'ukvaandi. Ax ku tse'e je̱
jayu o̱o̱y tyunto̱kintoondi, nu̱yojk
tse'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n je̱ jayu
du̱tuntuujnja. 21 Ax ve'em tse'e,
ve'em ax jo'n je̱ to̱kin du̱yakje̱ji
je̱ o̱o̱'ku̱n, nay ve'empa tse'e je̱
maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱
jayu tyoojnjip, je̱'e̱ tse'e du̱yakjéjip
je̱ o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t, ve'em
tse'e je̱ jayu du̱jaye̱pta je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx.

Je̱ o̱o̱'kpa jo'n je̱ja je̱ to̱kin vyinkujk je̱ts joojntyk je̱ Cristo ma̱a̱t

6 ¿Vintso̱ts n'ite'e nva'numdat?
¿Tunjaa'kto̱kinto'numdap
vine'e je̱tse'e ve'em je̱ Nte'yam
nu̱yojk je̱ maa'yu̱n xtoojnjimdat?
2 ¡Ni vintso̱va xa ve'e ve'em
nkava'numdat! Je̱ o̱o̱'kpa jo'n
xa ve'e n'ijtumda je̱ja je̱ to̱kin
vyinkujk. Ax pa̱n ve'em tse'e
n'ijtumda, ¿vintso̱se'e ntunjaa'k
to̱kinton'ata̱a̱tsumdat? 3 Nu̱jom
u̱u̱'mda juu' ve'e na̱pet je̱tse'e ve'em
to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t,
ve'emts u̱u̱'me'eda ax jo'n to'k
muk je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱n'o̱o̱'kumdi. 4 Ax
ve'em tse'e, ku ve'e nna̱pe̱jtumdi,
ijtumdu tse'e ax jo'n kijpx je̱'e̱ ma̱a̱t
ku̱n'o̱o̱'kumdi je̱tse'e kijpx je̱'e̱ ma̱a̱t
ku̱nnaxta̱jkimdi; je̱ts ve'em ax
jo'n je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin ka̱jx
du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ Cristo
ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, nay ve'empa
tse'e nko̱o̱'kjoojntykimdinit ax jo'n
njoojntykimda y'ijt, o̱ye'e je̱tse'e
va'ajts njoojntykimdinit.
5 Ax je̱'e̱ tse'e ku ve'e n'ijtumda ax
jo'n je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱n'o̱o̱'kumdi ku̱xe'e
to'k muk n'ijtumda je̱'e̱ ma̱a̱t, nay
ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je̱'e̱
ma̱a̱t ku̱njoojntykpa̱jkumdinuva
ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda
je̱'e̱ ma̱a̱t. 6 Nnu̱ja'vimdup xa
u̱u̱'me'e je̱ts juu' ve'e n'ijtumdi
ku ve'e nko̱'o̱yjoojntykimdi,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Cristo
ku̱du̱ma̱a̱tcruuzpejt, ax ve'em
tse'e ya̱ nko̱'o̱y vinma'yu̱namda
xko̱o̱'kyakkutojkjimdinit, je̱ to̱kin
xko̱o̱'kka̱'mimdinit, je̱tse'e je̱ to̱kin
kyo̱o̱'k'ijtnit ax jo'n je̱'e̱ ve'e
ku̱nvintsá̱nimda. 7 Ku̱x ku xa
ve'e je̱ jayu y'it ax jo'n ku̱y'a̱a̱'k
je̱ Cristo ma̱a̱t, o̱'yixjupts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e kyo̱o̱'kto̱kintoonnit.
8 Ax pa̱n ijtumdup tse'e ax jo'n
je̱ Cristo ma̱a̱t ku̱n'o̱o̱'kumdi,
njaanchja'vimdup tse'e je̱ts je̱'e̱
ma̱a̱te'e njoojntykimda 9 je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e je̱ Cristo y'uk'a̱a̱'k je̱tse'e je̱

Nte'yam yakjoojntykpajkjinuva. Ni
je vin'ítats je'e ve'e kyoo'k'oo'knit,
ka'a ve'e je oo'kun y'ukka'mijini,
10 to'k naxji tse'e duku'oo'ki je jayu
je tyokin kajxta. Ax ku tse'e uxyam
jyoojntyka, je Nte'yam kajxts
je'e ve'e. 11 Ax nay ve'empa tse'e
miitsta, jávada tse'e ax jo'n aa'k
kum'ijtti jeja je tokin vyinkujk jets
joojntykada vintso ve'e je Nte'yam
yakmaja yakjaancha y'ijtnit je'e
kajx ku ve'e to'k muk m'itta je
nMaja Vintsánamda Cristo Jesús
maat.
12 Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e
xyakjáttat jetse'e je tokin
dujaa'kyakkutojkjat je mni'kxta je
mkopkta jetse'e ve'em xyaktóndat
je m'avintso vinma'yunda, je
mni'kxta je mkopkta juu' ve'e
oo'kp. 13 Je mviijn, je mtaatsk, je
m'aaj, ukpu to'k viijn jado'k viijn je
mni'kxta je mkopkta, ka'ats miits
je'e ve'e xtukkatákadat je kyo'oy je'e
jetse'e mtokintóndat; napyámjada
ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm
ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e
joojntykpajknuva ku ve'e aa'kani
y'ukve'na, ve'em tse'e je Nte'yam
dutónut juu' ve'e chajkp miits
kajxta. 14 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e je
tokin m'ukyakkutojkuxjidinit, kux
ka'a ve'e mka'majada je Moisés je
pyava'nun, je Nte'yam je myaa'yun
maat xa miitse'e m'itta.

Nvintsánimdup je'e ve'e juu' ve'e nmuto'numdup nmupajkumdup

15 ¿Ax vintso tse'e?
¿Tunjaa'ktokinto'numdap vine'e
je'e kajx ku ve'e xkaka'mimda
je Moisés je pyava'nun
jetse'e n'ijtumda je Nte'yam
je myaa'yun maat? ¡Ni vintsova
xa ve'e ve'em nkato'numdat!
16 Mnuja'vidup xa miitse'e jets pan
mnapyaajmjudupe'e jem to'k je
jayu kya'm jetse'e xkatsapáktat, je'e
tse'e mvintsánidup. Nay ve'empa
tse'e, pan mnapyaajmjudup xa
ve'e jem je tokin kya'm jetse'e
xtóndat je kyo'oy je'e, m'oo'ktap
tse'e; ax pan mnapyaajmjudup
tse'e jem je Nte'yam y'am kya'm
jetse'e xkatsapáktat, oy joot tse'e
m'íttat je'e maat. 17 Nkukojtsjipts
aatse'e je Nte'yam, kux óyame'e je
tokin mka'majada y'ijt, ka'a tse'e
m'ukka'mijidini, je'e kajx tse'e
mkoo'kka'mijidini kux to'k aaj to'k
joote'e xkuvajkti je ayook juu' ve'e
myaktuk'ixtu. 18 Je Nte'yam tse'e
mtokinmee'kxjudu jetse'e ve'em je'e
xmutoondinit xmupajktinit jetse'e
xtoondinit je tyuv je'e. 19 Ve'emts
ats ya'a ve'e nkats ax jo'n je jayu
vyinmay jetse'e oy xvinmótudat,
kux ka'a ve'e oy xvinmótuda
je Nte'yam je y'ayook. Ax ve'em
tse'e, ve'em ax jo'n mnapyaajmjidi
jem je tokin kya'm jetse'e xtóndat
juu' ve'e ka óyap, nay ve'em tse'e
dutsojkpa jetse'e mnapyaajmjidinit
jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e
xtóndat je tyuv je'e, ve'em ax jo'n je
Nte'yam dutsak.
20 Ku ve'e je tokin mka'majada
y'ijt, ka'a tse'e m'o'yixjidi jetse'e
xtóndat juu' ve'e je Nte'yam
chajkp. 21 ¿Ax vintso tse'e
mto'nuxjidi je'e juu' ve'e uxyam
mtuktso'otyoondup? Ku ve'e
je jayu ve'em jyoojntykada
ax jo'n mjoojntykada y'ijt,
tsaachpaattinupts je'e ve'e xa'ma
kajx. 22 Ax uxyam tse'e, je'e ku ve'e

je̱ Jesús je̱ mto̱kin mtuknu̱vaatsjidi
je̱tse'e xmutonda xmupa̱kta
je̱ Nte'yam, mnatyukka̱ta̱jkijidu
tse'e je̱tse'e va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱t
mjoojntykidinit. Ku ve'e je̱ jayu
ve'em du̱tonda, joojntykidinupts
je̱'e̱ ve'e xa̱'ma ka̱jx. 23 Ax
ve'em tse'e, ku xa ve'e je̱ jayu
tyo̱kintonda, yaktukkuvéttapts je̱'e̱
ve'e je̱ tyóki̱nda, xa̱'ma ka̱jx tse'e
chaachpaattinit; ax je̱ maa'yu̱n juu'
ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu nu̱nve'emji
tyoojnjip, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱jaye̱pta
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp, to'k muk tse'e y'itta je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Cristo Jesús ma̱a̱t.

Je̱ tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e je̱ navya̱jku̱n ka̱jx

7 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
jidu̱'u̱m a̱ts miitse'e
ntuknujáyada ku̱x mnu̱ja'vidup
xa ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n.
Yakkutojku̱xju̱dup tse'e je̱ jayu
je̱ pava'nu̱n namvaate'e je̱ jayu
jyoojntyka. 2 Pa̱n yaa'vyúkani
tse'e to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk, pava'añ
tse'e y'it je̱ts ka'a ve'e je̱ ñu̱yaa'y
du̱maso̱'o̱ku̱t pa̱n vinxu̱pe'e
jyoojntyka. Ax pa̱n o̱o̱'kp tse'e
je̱ ñu̱yaa'y, ka'a tse'e je̱ pava'nu̱n
y'uktoonni juu' ve'e vaamp je̱ts
ka'a ve'e du̱maso̱'o̱ku̱t. 3 Ax ve'em
tse'e, pa̱n tyukma̱a̱tjayejppts
je̱'e̱ ve'e je̱ ka̱ts je̱ viijnk yaa'tya̱jk
ku ve'e joojntykipna je̱ ñu̱yaa'y,
yakvintsa̱'kintóki̱pts je̱'e̱ ve'e
je̱ navya̱jku̱n. Ax pa̱n o̱o̱'knup
tse'e je̱ ñu̱yaa'y, yakjajtyp tse'e je̱
pava'nu̱n je̱tse'e je̱ viijnk yaa'tya̱jk
du̱pa̱ku̱t, ka'a tse'e je̱ navya̱jku̱n
du̱yakvintsa̱'kintóki ku ve'e
yaa'vya̱jktíktsnuva.

4 Nay ve'empats miitse'eda, utsta
ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ o̱o̱'kpa
jo'n tse'e m'itta je̱ja je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n vyinku̱jk je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e to'k muk m'itta je̱ Cristo
ma̱a̱t, ve'em tse'e m'itta ax jo'n
je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱m'o̱o̱'kti. Je̱'e̱ xa ve'e
je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jknuva
ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, mje̱'e̱ijidupts
miits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em je̱
Nte'yam xmutoondinit xmupa̱jktinit.
5 Ku̱x namvaate'e njoojntykimdi
je̱tse'e nyakto'numdi ya̱ n'avintso̱
vinma'yu̱namda, nu̱yojk tse'e
ntunto̱kintonuva'numdi ku̱x
je̱me'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, je̱
tsaachpaatu̱nts je̱'e̱ ve'e yakjéjip
nu̱jom juu' ve'e nto'numdup
y'ijt. 6 Ax u̱xyam tse'e, ka'a xa
ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
x'ukyakkutojkjimdini. O̱yam tse'e
xyakkutojkjimda y'ijt, ijtumdup
tse'e ax jo'n ku̱n'o̱o̱'kumdini je̱ja je̱
pava'nu̱n vyinku̱jk, nmuto'numdup
nmupa̱jkumdup tse'e je̱ Nte'yam
je̱ joojntykin ka̱jx juu' ve'e je̱
Espíritu Santo yajkyp, ka'a tse'e
y'ukve'emini ax jo'n je̱ Nte'yam
nmuto'numdi nmupa̱jkumdi je̱ ju̱jpit
pava'nu̱n ka̱jx juu' ve'e javyet.

"Je̱'e̱jyamts a̱tse'e ntuump je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' a̱tse'e nkatonuvaampy"

7 ¿Ax vintso̱ tse'e ku̱nva'numda?
¿Jadi to̱kin je̱'e̱ vine'e je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n? ¡Ni vintso̱va xa ve'e
ve'em nkava'numdat! Je̱ pava'nu̱n
ka̱jxts a̱tse'e nnu̱java je̱ts ti je̱'e̱ ve'e
je̱ to̱kin. Ka'a a̱tse'e ku̱nnu̱ja'vi
pa̱n ti je̱'e̱ ve'e juu' ve'e yaktijp
nas'ayo̱va pa̱n ka'a ve'e je̱ pava'nu̱n
vya'añ: "Ka'a tse'e ti xnas'ayóvadat."
8 Ax ku̱x tse'e je̱ pava'nu̱n ve'em

vya'añ, je'e kajx tse'e je tokin
dupaaty vintso atse'e xtukmutsókut
juu' jatye'e ka óyap. Pan ka'a
xa ve'e je pava'nun kuy'it, ka'a
tse'e je tokin ti makkin dujayep.
9 Joojntykip atse'e nve'na ku atse'e
nkanujávana vye'na je pava'nun
juu' atse'e xtuk'ixp jets atse'e
nkatónut je kyo'oy je'e. Ax kuts
atse'e nnujava jets je Nte'yame'e
vaamp jets ka'a atse'e ntónut juu'
ve'e ka óyap, van'it tse'e je tokin
ñaajkmakkpajkji jets atse'e n'ijt
ax jo'n atse'e kun'aa'k jo'n. j 10 Je
pava'nun juu' ve'e je Nte'yam
ñupaajmtki jets atse'e xa'ma kajx
njoojntykinit, je pava'nun kajxts
atse'e nyakpuujm jets atse'e xa'ma
kajx ntsaachpaatnit. 11 Je pava'nun
kajx tse'e je tokin dupaaty vintso
atse'e xvin'aa'nut, je pava'nun
kajxts atse'e je tokin xyaktaajñ
ax jo'n atse'e aa'k kun'ijt. 12 Ax
ve'em tse'e, va'ajts xa je'e ve'e je
Moisés je pyava'nun. Nujom tse'e
je Nte'yam je pyava'nun, va'ajtsts
je'e ve'e, oy, pyaatyp y'akeeguip.
13 ¿Ax vintso tse'e? ¿Ya y'oy je'e ats
vine'e xyaktaan ax jo'n atse'e aa'k
kun'ijt? ¡Ni vintsova xa atse'e ve'em
nkayaktaajñ! Je tokin atse'e ve'em
xyaktaan. Kux atse'e nkakutyuujn je
y'oy je'e, je'e kajxts atse'e je tokin
xyaktaajñ ax jo'n atse'e aa'k kun'ijt
jetse'e nukę'xnatáka tyánut jets ti
je'e ve'e je tokin. Ax ve'em tse'e, je
pava'nun kajx xa ve'e nukę'xnatáka
tyañ jets ooy je'e ve'e kyatun'oya je
tokin.

14 Yaknuja'vip xa ve'e jets je
Nte'yam kajx je'e ve'e je Moisés
je pyava'nun. Ax ats, jayu
juu' ve'e oo'kp, je tokin atse'e
xka'mip. 15 Ka'a xa atse'e nnujava
ti atse'e ntuump. Ka'ats atse'e
ntun juu' atse'e njatsajkp jets
atse'e ntónut; je'e atse'e ntuump
juu' atse'e nkatsajkp. 16 Ax pan
je'ets atse'e ntuump juu' atse'e
nkatsajkp, nkuvujkpts ats je'e ve'e
jets oy je'e ve'e je pava'nun. 17 Ax
ve'em tse'e, ka átsapts je'e ve'e
juu' atse'e ntuump, je tokin
juu' ve'e ijtp yam ats nja'vin
kajxm, je'ets je'e ve'e dutoomp.
18 Nnuja'vip atse'e jets je kyo'oy
je'e ve'e ijtp yap ats nmi'kx nkopk
akujkp, je'ets atse'e ntijp ats ya
n'avintso vinma'yun. Oyam atse'e
njatonuva'añ je y'oy je'e, ka'ats
atse'e x'o'yixju. 19 Njatonuvaampyts
atse'e je y'oy je'e, ax je'ejyamts
atse'e ntuump je kyo'oy je'e juu'
atse'e nkatonuvaampy. 20 Ax
pan ntuumpts atse'e juu' atse'e
njakatonuvaampy, ka'ats je'e ve'e
y'uk'átsini juu' ve'e ve'em dutoomp,
je tókine'e juu' ve'e ijtp yam ats
nja'vin kajxm.

21 Ax ve'em tse'e, jidu'um xa atse'e
njaty. Ku xa atse'e njatonuva'añ je
y'oy je'e, je'ejyamts atse'e ntuump je
kyo'oy je'e. 22 Yam ats njoot nja'vin
kajxm, ntsajkpts atse'e je Nte'yam je
pyava'nun. 23 Ax n'ixpts atse'e jets
jepe'e ats nmi'kx nkopk akujkp juu'
ve'e dutso'oxpajkp je y'oy je'e juu'
atse'e nnuja'vip yam nvinma'yun
kajxm. Je'e juu' atse'e njayejpp yap
nmi'kx nkopk akujkp, je'ets atse'e
xka'mip jets atse'e ntokintónut.

24 ¡Ayoov xa ve'e ats ya njoot!
¿Pants ats vine'e xtuknuva'atsup ya
ni'kx ya kopk juu' atse'e je oo'kun
xtuk'anajkxip? 25 ¡Nkukojtsjip xa
atse'e je Nte'yam! O'yixjupts je'e

ve'e jẹ̱ts a̱tse'e xtuknu̱va'atsu̱t jẹ̱
nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx.
Ax jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e, jidu̱'u̱m a̱tse'e
n'it. To'k viijn, yam nvinma'yu̱n
ka̱jxm a̱tse'e nnu̱java vintso̱ a̱tse'e
jẹ̱ Nte'yam nmutónu̱t nmupá̱ku̱t;
jado'k viijn, tó̱kints jẹ̱'ẹ̱ ve'e
juu' a̱tse'e ntuump ya̱ n'avintso̱
winma'yu̱n ka̱jx.

Jẹ̱ joojntykin juu' ve'e njayẹjpumdup jẹ̱ Espíritu Santo ka̱jx

8 Ax ve'em tse'e, ka'a xa ve'e
jẹ̱ Nte'yam du̱to̱kimpu̱m
pa̱n pa̱n jatye'e ijttup to'k muk jẹ̱
Cristo Jesús ma̱a̱t. [2] Ku̱x jẹ̱ Espíritu
Santo, juu' ve'e jẹ̱ jayu du̱mo̱o̱yp
jẹ̱ joojntykin ku̱xe'e to'k muk y'itta
jẹ̱ Cristo Jesús ma̱a̱t, jẹ̱'ẹ̱ts a̱tse'e
xka̱'mip jẹ̱ts a̱tse'e ve'em x'o̱'yixju̱
jẹ̱ts a̱tse'e nko̱o̱'kto̱kintoonnit jẹ̱ts
a̱tse'e nkatsaachpaa'tu̱t xa̱'ma ka̱jx.
[3] Ax juu' tse'e ka'o̱'yixjup jẹ̱tse'e
yaktónu̱t jẹ̱ Moisés jẹ̱ pyava'nu̱n
ka̱jx, jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx ku ve'e jẹ̱ jayu
y'itta jẹ̱m jẹ̱ to̱kin kya̱'m, jẹ̱'ẹ̱ tse'e
jẹ̱ Nte'yam tyoon jẹ̱ y'Onu̱k ka̱jx.
Kyẹjx tse'e jẹ̱ y'Onu̱k yaja naxviijn
jayu ni'kxax kó̱pkax, ve'em ax
jo'n jẹ̱ jayu juu' ve'e to̱kintoondup
jẹ̱ ñi'kxta jẹ̱ kyo̱pkta. Ku ve'e y'ijt
yaja naxviijn jayu ni'kxax kó̱pkax,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e du̱kuvẹjt jẹ̱ nu̱may jayu
jẹ̱ tyo̱kin. [4] Ve'em tse'e jẹ̱ Nte'yam
du̱tuujn jẹ̱tse'e nto'numdat juu'
ve'e pyaatyp y'akẹẹ̱guip, ve'em ax
jo'n jẹ̱ pava'nu̱n vya'añ, u̱u̱'mda,
juu' ve'e joojntykidup ax jo'n
jẹ̱ Espíritu Santo du̱tsa̱k, ka'a
ve'e nyakto'numda ya̱ n'avintso̱
vinma'yu̱namda.
[5] Jẹ̱'ẹda pa̱n pa̱n jatye'e
du̱yaktoondup jẹ̱ y'avintso̱
vinma'yu̱nda, yakvinkó̱pkidupts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e cho̱jktup jẹ̱
y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta; ax
jẹ̱'ẹda pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup
ax jo'n jẹ̱ Espíritu Santo du̱tsa̱k,
yakvinkó̱pkidupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu'
ve'e jẹ̱ Espíritu Santo cha̱jkp.
[6] Jẹ̱ jayu juu' ve'e joojntykidup
jẹ̱tse'e du̱tóndat jẹ̱ y'avintso̱
vinma'yu̱nda, y'ana̱jkxidupts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtnup; ax jẹ̱ jayu juu'
ve'e joojntykidup jẹ̱tse'e du̱tóndat
juu' ve'e jẹ̱ Espíritu Santo cha̱jkp,
y'ana̱jkxidupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ o̱y
jo̱o̱t jẹ̱ts jẹ̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp. [7] Jẹ̱'ẹda pa̱n pa̱n
jatye'e jẹ̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n
du̱yakvinkó̱pkidup, cho'oxpa̱jktupts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam ku̱x ka'a
ve'e ñapyá̱mjada jẹ̱p jẹ̱ Nte'yam
pyava'nu̱n pa'tkup, ni ka'a tse'e
y'o̱'yixjada. [8] Ax ve'em tse'e, ka'a
tse'e y'o̱'yixjada jẹ̱tse'e du̱tóndat
juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam cha̱jkp jẹ̱'ẹda
pa̱n pa̱n jatye'e du̱yaktoondup jẹ̱
y'avintso̱ vinma'yu̱nda.
[9] Ax miitsta, ka'a tse'e
mjoojntykada jẹ̱tse'e xyaktóndat
jẹ̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda; jẹ̱'ẹ̱
ka̱jxe'e jẹ̱tse'e xtóndat juu' ve'e
cha̱jkp jẹ̱ Espíritu Santo, juu' ve'e
ijtp jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm,
jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ve'e jẹ̱ Espíritu Santo
y'ijtpa jẹ̱m mja'vin ka̱jxmda. Pa̱n
pa̱n tse'e du̱kajayẹjpp jẹ̱m jya'vin
ka̱jxm jẹ̱ Espíritu Santo, juu' ve'e
ijtp jẹ̱m jẹ̱ Cristo jya'vin ka̱jxm,
ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Cristo du̱jáyuva.
[10] Jẹ̱ts pa̱n joojntykipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱ Cristo jẹ̱m mja'vin ka̱jxmda,
ó̱yame'e jẹ̱ mni'kxta jẹ̱ mko̱pkta
y'o̱o̱'ku̱t jẹ̱ to̱kin ka̱jx, joojntykipts

je̱'e̱ ve'e je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e o̱y jo̱o̱t m'itta
je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 11 Pa̱n ijtpe'e
je̱ Espíritu Santo je̱m mja'vin
ka̱jxmda, van'it tse'e je̱ Nte'yam,
juu' ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva
je̱ Jesús ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ tse'e
du̱mo̱o̱ynuvap je̱ joojntykin je̱
mni'kxta je̱ mko̱pkta juu' ve'e o̱o̱'kp.
Je̱ Espíritu Santo ka̱jx tse'e ve'em
du̱tónu̱t, juu' ve'e ijtp je̱m mja'vin
ka̱jxmda.
12 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta
utsta tsa̱'a̱da, je̱p xa ve'e juu' ve'e
tun vinko̱pk je̱tse'e nto'numdat,
ka je̱'e̱p tse'e nyakto'numdap ya̱
n'avintso̱ vinma'yu̱namda. 13 Pa̱n
mjoojntykidupe'e ax jo'n xtso̱kta je̱
m'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta, xa̱'ma
ka̱jx tse'e mtsaachpaattinit. Ax pa̱n
je̱ Espíritu Santo ka̱jx tse'e xkatonda
je̱ to̱kin juu' ve'e mtonuvaandup je̱
m'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta, xa̱'ma
ka̱jx tse'e mjoojntykidinit. 14 Je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e du̱ka̱tsu̱pa̱jktup
je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp
je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm, je̱
Nte'yam je̱ y'ónu̱ktats je̱'e̱ ve'eda.
15 Ku̱x je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e
je̱ Nte'yam mpa̱'mu̱xju̱du je̱m
mja'vin ka̱jxmda, ka'a je̱'e̱ ve'e
m'ake̱e̱'yajada je̱tse'e m'íttat jado'k
nax je̱ tsa̱'a̱ga ma̱a̱t; je̱ Espíritu
Santo ka̱jxe'e n'ijtumda je̱ Nte'yam
je̱ y'ónu̱kta, je̱'e̱ tse'e xputa̱jkimdup
je̱tse'e je̱ Nte'yam nmuko̱jtsumda
jidu̱'u̱m: "Tata." 16 Je̱ Espíritu Santo
tse'e xtuknu̱ja'vimdinup yam
nja'vin ka̱jxmamda je̱ts je̱ Nte'yam
je̱ y'ónu̱k u̱u̱'me'eda. 17 Ax je̱'e̱ ka̱jx
tse'e ku ve'e n'ijtumda je̱ Nte'yam
je̱ y'ónu̱kta, nja̱ye̱jpumdinup
tse'e nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱
Nte'yam tyukmuts̱a̱jkp je̱ jyáyuda,
ntukma̱a̱tja̱ye̱jpumduvap tse'e
je̱ Cristo je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
je̱ Nte'yam xtukmuts̱o̱jkumdup:
ku̱x pa̱n tsaachpaatumdupe'e
ax jo'n je̱ Cristo chaachpaaty,
ntukma̱a̱tja̱ye̱jpumdinup tse'e je̱
mya̱jin.

Je̱ ma̱jin juu' ve'e miimp

18 Nnu̱ja'vinupts a̱tse'e je̱ts pa̱n
vinxu̱pe'e u̱xyam je̱ tsaachpaatu̱n
nyaknajxumda, ka'ats je̱'e̱ ve'e tii
ku ve'e ntukmu'a'ixmo̱jkimdat ma̱a̱t
je̱ ma̱jin juu' ve'e nja̱ye̱jpumdinup
u̱x'o̱o̱k. 19 Nu̱jom juu' jatye'e je̱
Nte'yam pya̱a̱m, ve'em xa je̱'e̱ ve'e
ax jo'n o̱o̱y ku̱du̱tuntso̱jkti je̱tse'e
myiinnit je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ Nte'yam
du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat pa̱n pa̱n jatye'e
y'ónu̱kip. 20 Ñu̱pa̱a̱jmtki tse'e je̱
Nte'yam je̱tse'e kyato'nu̱xju̱t juu'
ve'e pya̱a̱m. Je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e
viinm du̱nu̱pa̱a̱jmtki vintso̱ ve'e
y'ítu̱t juu' ve'e pya̱a̱m; juu' ve'e
je̱ Nte'yam pya̱a̱m, ka'ats je̱'e̱ ve'e
ñañu̱pa̱a̱jmtkiji vintso̱ ve'e y'ítu̱t.
O̱yam tse'e vye'ema, ñu̱pa̱a̱jmtkits
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam 21 je̱ xa̱a̱j ku ve'e
kyo̱o̱'kma'tnit juu' ve'e pya̱a̱m, je̱
xa̱a̱j ku ve'e je̱ y'ónu̱kta je̱ ma̱jin o̱o̱y
du̱tunja̱ye̱ptat je̱tse'e kyo̱o̱'k'ijttinit
joma ve'e je̱ to̱kin. 22 Ve'em ax jo'n
je̱ ta̱'a̱xta̱jk y'u̱j ya'axy ku ve'e
je̱ y'ónu̱k jye̱java'añ, nay ve'empa
tse'e u̱xyam paat nu̱jom juu' ve'e
je̱ Nte'yam pya̱a̱m, je̱'e̱ tse'e ijtp ax
jo'n je̱ pa̱jkpa je̱ aampa ku̱du̱jayejp.
23 Ax ka je̱'e̱jyap tse'e ve'em jajtp,
ve'em u̱u̱'me'e nyaknajxumduva
je̱ tsaachvinma'yu̱n, o̱o̱y tse'e
ntuntso̱jkumda je̱tse'e jye̱'yat
je̱ xa̱a̱j ku ve'e tyiktská̱xu̱t

ya̱ nni'kxamda ya̱ nkó̱pkamda,
u̱u̱'mda, juu' ve'e du̱jaye̱jptup
je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu
Santo. Ku ve'e je̱ Espíritu Santo
tya̱jki yam nja'vin ka̱jxmamda,
je̱'e̱ tse'e je̱ mutoo'va̱jkp maa'yu̱n
juu' ve'e je̱ Nte'yam xtoojnjimdu
ku ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi.
24 Je̱ Nte'yam tse'e xmo̱'yumdu
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp ku̱xe'e njaanchja'vimda je̱ts
tónjup kó̱tsjup je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
je̱ Nte'yam kyo̱jts. Ax pa̱n ta̱ tse'e
ku̱tyunju̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts,
ka'a tse'e ku̱n'uk'a'íxumdini je̱ts
tónjupnum je̱'e̱ ve'e. Ni pa̱na ve'e ti
du̱ko̱o̱'k'a'íxnit ku ve'e ta̱vani du̱'ix
juu' ve'e kya'ixpna. 25 Ax ku tse'e
n'a'íxumda juu' ve'e nka'íxumdup,
ve'em tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e to'k
aaj to'k jo̱o̱t nmuténimdat je̱
tsaachpaatu̱n van'it paat ku ve'e
tyoojnjinit juu' ve'e n'a'íxumdup.
26 Nay ve'empa tse'e, ó̱yame'e
nkah'ama̱a̱daaguimda je̱tse'e
ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t je̱ Nte'yam
nmuko̱jtsumdat, ku̱x ka'a
ve'e nnu̱ja'vimda vintso̱ ve'e
ntsapko̱jtsumdat ax jo'n du̱paa'ty
du̱'ake̱e̱ga, viinm tse'e je̱ Espíritu
Santo je̱ Nte'yam du̱munoo'kxtu̱k
u̱u̱'m ka̱jxta je̱ ayook ma̱a̱t juu'
ve'e xka'o̱'yixumju̱dup vintso̱
ve'e nko̱jtsvaatsumdat. 27 Ax je̱
Nte'yam, juu' ve'e je̱ jayu je̱ jya'vin
du̱tuk'ixnajxp, ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e
pa̱n ti vinma'yu̱ne'e je̱ Espíritu
Santo jyayejpp, ku̱x je̱ Espíritu Santo,
myunoo'kxtkpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
je̱ jyayu ka̱jxta, ve'em ax jo'n je̱
Nte'yam du̱tsa̱k jo'n.
28 Nnu̱ja'vimdinupe'e je̱ts pa̱n ti
ve'e toojnjup ko̱jtsjup, tyuumpts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam vintso̱ ve'e
du̱yakjéjinit je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱'e̱ ka̱jxta
pa̱n pa̱n jatye'e tso̱jkju̱dup
je̱tse'e du̱yaaxjidi, ve'em ax jo'n
du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e y'ijttinit
je̱'e̱ je̱ jyáyuda. 29 Je̱ Nte'yam tse'e
du̱nu̱ja'vip pa̱n pa̱ne'e ijttinup
je̱'e̱ je̱ y'ónu̱kta ka'anume'e ya̱
it cho̱o̱'ndu̱k vye'na, je̱'e̱ tse'e
du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e y'ijttinit
ax jo'n je̱ y'Onu̱k, ve'em tse'e je̱
y'Onu̱k du̱nu̱má̱jinit du̱nu̱jaanchinit
je̱ja nu̱may y'uts akujkta. 30 Ax je̱'e̱
juu' ve'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki
je̱tse'e y'ijttinit je̱ y'ónu̱kta, je̱'e̱
tse'e yaaxji; je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e
yaaxji, je̱'e̱ tse'e kyato̱kimpa̱a̱m;
je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e kyato̱kimpa̱a̱m,
je̱'e̱ tse'e ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e je̱ ma̱jin
du̱jaye̱jptinit.
31 Pa̱n ve'em xa ve'e, ¿vintso̱se'e
nva'numdat? Pa̱n je̱ Nte'yame'e
u̱u̱'m ma̱a̱tta, ¿pa̱nts u̱u̱'m n'ite'e
xtso'oxpa̱jkumdap? 32 Ka'a tse'e
je̱ Nte'yam du̱kayakjajty je̱tse'e
je̱ y'Onu̱k y'o̱o̱'ku̱t, yakjajte'e, je̱
y'Onu̱k tse'e vaan je̱ vintsa̱'kin ku
ve'e xku'o̱o̱'kimdi. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
ku ve'e ve'em du̱tuujn, ¿vintso̱ts
u̱u̱'me'e je̱'e̱ ma̱a̱t xkamo̱'yumdat
nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱? 33 ¿Pa̱nts
vine'e va'anup je̱ts to̱kin ma̱a̱t je̱'e̱
ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱ndu? ¡Je̱ Nte'yam tse'e
viinm kato̱kimpa̱a̱jmju̱du! 34 ¿Pa̱n
tse'e o̱'yixjup je̱tse'e du̱to̱kimpá̱mu̱t
je̱ Nte'yam je̱ jyayu? Je̱ Cristo xa
ve'e ku'o̱o̱'kijidu, je̱'e̱ juu' ve'e
je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jkjinuva
je̱tse'e y'it je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n
pa'ayi joma ve'e xnu̱noo'kxtkimda.
35 Ka'a xa ve'e pa̱n juu' ve'e
o̱'yixjup je̱tse'e juu' du̱tónu̱t je̱tse'e

xkoo'ktsojkumdinit je Cristo.
Oyam tse'e ntsaachpaatumda,
ntsaachvinma'yumda, je jayu
xjomto'numda xtito'numda,
xkatih'ijtjimda juu' ve'e
nka'yumdap n'ookumdap,
xkatih'ijtjimda juu' ve'e
nnatyukxojxumjadap, yaja
kutsa'aga jaat n'ijtumda, ukpu
je jayu xyak'oo'kuva'numda,
xtsojkumdupts uu'm je'e ve'e je
Cristo. 36 Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Kux njaanchja'vip aats mitse'e,
je'e kajxts aatse'e je jayu
xyak'oo'kuva'anda,
ve'em xa aatse'e ax jo'n
je carnero juu' ve'e najkx
duyak'oo'kta.
Jidu'um tse'e vya'añ.
37 Pan ti ve'e toojnjup
kojtsjup, n'amaadaaguimdup
tse'e kux xputajkimdup uu'm
je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e ooy
xtuntsojkumdup. 38 Ax ve'em
tse'e, vinjávani xa atse'e jets
ka'a ve'e tii juu' ve'e o'yixjup
jetse'e xpajkjimdat je Nte'yam
je chojkun. Xtsojkumdupts
uu'm je'e ve'e je Nte'yam pan ti
tsaachpaatune'e nyaknajxumdup ku
ve'e njoojntykimda nnaxviijnimda
uk pan oo'kumdupe'e. Ka'a
tse'e y'o'yixjada je ángeles, ni je
ko'oyjáyuvapta, ni je'e juu' ve'e
uxyam toojnjup kojtsjup, ni je'e
juu' ve'e miimpnum, 39 ni je'e juu'
ve'e jem kajxm tsoo'mp, ni je'e
juu' ve'e jep naxviijnit itupa'tkup
tsoo'mp, ni ti viijnka xa ve'e
kya'o'yixju juu' ve'e pum jetse'e
xpajkjimdat je Nte'yam je chojkun
juu' ve'e jyayejpp uu'm kajxamda
kux ijtumdupe'e to'k muk je nMaja
Vintsánamda Cristo Jesús maat.

Je Nte'yam tse'e duvinkoon je israeejlit jáyuda

9 To'k muk atse'e n'it je Cristo
maat. Tyúvamts ats ya'a ve'e
nkats, ka'ats atse'e ntaaya. Ats ya
nvinma'yun, juu' ve'e je Espíritu
Santo yakkutojkuxjup, je'ets
atse'e xtuknuja'vip jets tyúvam
atse'e nkats. 2 Ooyts atse'e
ntunnavyinma'yunma'aju, ooyts
atse'e ntunnutsaachvinmáyda ats
je nmu'israeejlit jáyuda, juu' ve'e
ijttup to'k tsu'uts to'k nuu'pun
ats maat. 3 Njatsajkpts atse'e jets
atse'e xa'ma kajx ntsaachpaatnit,
atse'e nka'ítut je Cristo maat, pan
ve'eme'e kudujayepta je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 4 Je
Israel xa je'e ve'e je chaanda
je kyojta, ve'em ax jo'n ats.
Je Nte'yam tse'e vinkojnjudu
jetse'e y'ijttinit je'e je jyayu jetse'e
dutukmaatjayejpti je myajin, je
kyojtstán tse'e yakta'nuxjudu
jetse'e tyukkatajkijidi je pyava'nun,
tyuknuja'vidu tse'e vintso ve'e
vyinjávajadat vyintsa'agajadat
jetse'e je vaanduk dupuujm je'e
maatta. 5 Je'e je jyujpit jáyuda tse'e
dutsaanidup dukoojidup je israeejlit
jayu. Ax vintso tse'e je Cristo
dujáyuva, je israeejlit je jyujpit jayu
tse'e dutsaaniduva dukoojiduva
je Cristo. ¡Yakmaja tse'e y'ijtnit je
Nte'yam xa'ma kajx, je'e juu' ve'e
nujom dunumajikajxp! Amén.
6 Ka je'ep xa atse'e ntijp jets je
Nte'yame'e dukakutyoomp juu' ve'e
vyaajntk je israeejlit jayu kajxta,
kux ka'a ve'e je Nte'yam duvinkaajn

jëtse'e y'ijttinit jë jyáyuda to'k
ka'ajyji jë Israel jë chaan jë kyooj.
7 Ni ka'a tse'e y'itta jë Nte'yam
jë y'ónukta nujom pan pan jatye'e
ijttup jë Abraham jë chaan jë
kyooj. Kux jidu'ume'e jë Nte'yam
dunuujmi jë Abraham: "Jë Isaac
kajx tse'e xjayéput jë tsaan jë kooj."
8 Ya'a tse'e tyijp jëts ka'a ve'e nujom
jë Abraham jë chaan jë kyooj y'itta
jë Nte'yam jë y'ónukta, jë'ë ve'eda
pan pan jatye'e kë'xtup ax jo'n
jë Nte'yam jë vaanduk duyaktaajñ
jë'ë kajxta. 9 Kux jidu'ume'e jë
Nte'yam jë Abraham dutukvinva'ni:
"Mëjtsnuvap atse'e ku ve'e jë xaaj
dupaa'tut, van'it tse'e jë Sara
dujayéput to'k jë mix ónuk."
10 Ax ka ya'ajyap tse'e,
tyukmaatjayëjp tse'e jë Rebeca
jë jujpit jayu Isaac jë xeen ónukta.
11 Ax jë Nte'yam tse'e nuto'k
duvinkoon ka'anume'e kyë'exta
vye'na jëts ka'a ve'e ti dutoondi
juu' ve'e oy juu' ve'e ka'oy. Ve'em
tse'e jë Nte'yam dutuujn ax jo'n
dunupaajmtki. Ka'a tse'e to'k
duvinkaajn jë'ë kajx ku ve'e juu'
dutuujn, jë'ë kajxe'e kuxe'e ve'em
dutsak. 12 Kux jidu'ume'e jë Rebeca
yaknuujmi: "Juu' ve'e kë'xtoo'vákup,
jë'ë tse'e dupattónap dupatpákap
juu' ve'e kë'x'ux'ookap." 13 Vaampap
tse'e jëp Kunuu'kx Jatyán kujxp:
"Ntsajkp atse'e jë Jacob jëts ka'a ve'e
jë Esaú."
14 ¿Vintsose'e nva'numdat?
¿Ka'a jë'ë vine'e y'oya juu' ve'e jë
Nte'yam tyuump? ¡Ni vintsova xa
ve'e ve'em nkava'numdat! 15 Kux
jidu'ume'e dunuujmi jë Moisés:
"Ntuknu'ixkadaakyp atse'e pan pan
atse'e ntsajkp, ntukma'tpts ats jë'ë
ve'e." 16 Ax ve'em tse'e, ka'a xa ve'e
jë Nte'yam jë jayu duvinkán jë'ë
kajx ku ve'e jë jayu ve'em dutsak
ukpu juu' ve'e jë jayu tyuump, jë
tukmo'tun kajxjits jë'ë ve'e ve'em
dutún. 17 Vaampap tse'e jë faraón
kajx jë Kunuu'kx Jatyán: "Mitsts
atse'e mpuump yakkutojkpa jëts
atse'e mits kajx nyaknukë'xnatákat
ats jë nmajin, ve'em tse'e nujom
jë jayu dunujávadat jë majin
juu' atse'e njayejpp." 18 Ax ve'em
tse'e, tyukma'tpts jë'ë ve'e jë
Nte'yam pan pane'e chajkp, jëts
pan pan tse'e tyukmutsajkp
jëtse'e dumakkpámut ka óyap jë
vyinma'yun, tyukmakkpuumpts jë'ë
ve'e.
19 Nunjajtp tse'e ku ve'e
nuto'k vya'anut: "Pan ve'em
xa jë'ë ve'e, ¿vintsots vine'e jë
Nte'yam y'o'yixjut jëtse'e jë jayu
dutokimpámut?, kux ni pana
ve'e kya'o'yixju jëtse'e dutónut
juu' ve'e jë Nte'yam kyatsajkp."
20 Mits, jayu, mnupánipts mitse'e
jëtse'e jë Nte'yam xkojtsvintsóvut.
¿Va'anup n'ite'e to'k jë naxto'ts,
jë to'tspaampa dunaajmat:
"¿Tyajxts atse'e jidu'um tuxpum?"
21 O'yixjupts jë'ë ve'e jë to'tspaampa
jëtse'e dupámut jë naax pan vintso
ve'e dutsak, o'yixjupts jë'ë ve'e
jëtse'e to'k jë to'ts dupámut juu' jë'ë
ve'e jë majin maat yaktuump jëtse'e
jado'k dupámut juu' ve'e oyvintsova
yaktuump.
22 Ve'emts ya'a ve'e ax jo'n
jë Nte'yam dutún. Chajkpts jë'ë
ve'e jëtse'e duyaknukë'xnatákat
jë myakkin jëts vintso ve'e jë jayu
jë tyokin dutukkuvet jë ejkun
maat. Kux ve'eme'e dutsak, jë'ë

kajx tse'e dumuteni je'eda pan
pan jatye'e je tsaachpaatun
duvinmajtsjudup, je'eda pan
pan jatye'e ñupaajmtki jetse'e
vyintókidinit. 23 Nay ve'empa tse'e
dutún jetse'e duyaknukeˈxnatákat
je majin juu' ve'e oo tyunjayejpp
jets juu' ve'e ñupaajmtki jetse'e
ntukmaatjayejpumdinit, uu'me'e
xtukmo'tumdup. 24 Ax je Nte'yam
tse'e xyaaxjimdu, ka uu'mjyape'eda,
je israeejlit jayu, nay ve'empa ve'e
pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap. 25 Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n
je Nte'yam je Oseas dutukkojtsnajxy
jidu'um:

Je'eda pan pan atse'e
nkajáyuvidup y'ijt,
uxyamts atse'e nva'añ jets ats
je'e ve'e je njáyuda.

26 Ax jem tse'e joma ve'e je jayu
yaknuujmidi:
"Ka'a xa ats miitse'e njáyuvada",
nay jémjyam tse'e je joojntyk
Nte'yam ña'muxjadat:
"Atsts miitse'e je n'ónukta."

Jidu'um tse'e je Nte'yam je Oseas
dutukkojtsnajxy.
27 Ax juu' tse'e je israeejlit jayu
kajxta, jidu'um tse'e vyaajñ
je Isaías: "Oyame'e je israeejlit
jayu oo tyunnumáyada, ve'em
ax jo'n je po'o juu' ve'e jeja
maaxy napa'ayi, nu'eejyjits je'e
ve'e juu' ve'e tso'oktap. 28 Ka'a
tse'e tyánat jetse'e je Nte'yam
dutokimpayo'ynit je jayu pan
nuvinxupe'e to'k it to'k naxviijn
chaanada." Jidu'um tse'e vyaajñ.
29 Ax ya Isaías tse'e too'vajkp
tuvya'añ vye'na: "Je Nte'yam, juu'
ve'e nujom dukaˈmikajxp, je'e tse'e
xtukmo'tumdu, uu'mda, nu'eejyji
je Israel je chaanda je kyoojta.
Pan ka'a tse'e ve'em kudutuujn,
kuxjajtumdi tse'e ax jo'n jyajtjidi
je jáyuda juu' ve'e tsuunidu jem
sodómait jets gomoorrait kyajpun
kajxmda." Jidu'um tse'e vyaajñ.

Je israeejlit jáyuda jets je oy kats je oy ayook

30 Pan ve'em xa je'e ve'e,
¿vintsose'e nva'numdat? Jidu'um
xa je'e ve'e. Je'e pan pan jatye'e
ka je israeejlit jáyuvap, juu' ve'e
dukaˈíxtidu vintso ve'e oy joot
y'íttat je Nte'yam maat, je Nte'yam
tse'e katokimpaajmjudu je'e kajx
ku ve'e jyaanchja'vijidi. 31 Ax je'eda
juu' ve'e je israeejlit jáyuda, juu'
ve'e dukutyonuvaandup je pava'nun
jetse'e ve'em y'ijttinit oy joot je
Nte'yam maat, je'e tse'e je Nte'yam
tokimpaajmjudu. 32 ¿Ax tyajx tse'e
je Nte'yam tyokimpaajmjidi? Je'e
kajx tse'e kuxe'e dutsokta jetse'e
y'ijttinit oy joot je Nte'yam maat
je'e kajx juu' ve'e tyoondu, ka'a
tse'e dutsokta jetse'e y'íttat oy joot
je Nte'yam maat je jaanchja'vin
kajx. Ka'a tse'e dutsokta jetse'e
je Jesucristo dujaanchjávadat, je'e
kajx tse'e y'itta ax jo'n je jayu juu'
ve'e kítudup ku ve'e jeja tsakujx
kyute'pxada. 33 Ve'em xa je'e ve'e je
Jesucristo ax jo'n je tsaaj juu' ve'e je
jayu tyukkute'pxip, ve'em ax jo'n je
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Mpámupts atse'e jem
jerusaleenit kyajpun kajxm
to'k pane'e ítup ax jo'n je
tsaaj juu' ve'e yakkute'pxip
jetse'e je jayu duyakkitu,
pan pants je'e ve'e
dujaanchja'vip,

ka'ats je'e ve'e chaachvinmáyut
kuxe'e ve'em dutún.
Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán
vya'añ.

10 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
ntsajkpts atse'e ooy
yam nja'vin kajxm jetse'e ats je
nmu'israeejlit jayu dujayejptinit je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
¡Ooy ats je'e ve'e ntunnutsapkotsta!
2 Tyúvamts atse'e nkats jets to'k aaj
to'k jooote'e je Nte'yam dumutonda
dumupakta. Oyam tse'e ve'em
dujatonda, ka'a tse'e dunujávada
vintso ve'e je Nte'yam dutsak
jetse'e myutónjadat myupákjadat.
3 Ka'a tse'e dunujávada vintso ve'e
je Nte'yam je jayu dukatokimpum,
je'e ve'e chojktup jetse'e je Nte'yam
kyatokimpámjadat je'e kajx ku
ve'e dutonda juu' ve'e jep y'avintso
vinma'yun kujxp pyayo'ydup. Ax
ve'em tse'e dukakuvakta vintso
ve'e je Nte'yam dunupaajmtki
jetse'e je jayu dukatokimpámut. 4 Je
jáyuda juu' ve'e dujaanchja'vidup
je Cristo, je'e tse'e je Nte'yam
katokimpaajmjudup, ka'a tse'e tyun
ku ve'e je jayu dukutyonuva'añ je
Moisés je pyava'nun jetse'e ve'em je
Nte'yam kyatokimpámjadat.
5 Jidu'um tse'e je Moisés
dunukajts vintso ve'e je Nte'yam
je jayu dukatokimpum je pava'nun
kajx: "Pan pan xa ve'e dukutyoomp
nujom je pava'nun, joojntykapts je'e
ve'e." 6 Ax jidu'um tse'e yaknukats
vintso ve'e je Nte'yam je jayu
dukatokimpum je jaanchja'vin kajx:
"Ka'a tse'e mvinmáyut jem mja'vin
kajxm: ¿Pants vine'e tsajpétup?"
(Je'e ya'a ve'e tyijp jetse'e je Cristo
duyakvánukut.) 7 Jaa'kvaamp
tse'e jidu'um: "Ka'a tse'e jidu'um
mvinmaayvat: ¿Pants vine'e
vánukup joma ve'e je oo'kpatajk?"
(Je'e ya'a ve'e tyijp jetse'e je Cristo
duyakjoojntykpajknuvat.) 8 Jidu'um
xa ve'e vya'añ: "Mmutámipts
mitse'e je Nte'yam je kyats
je y'ayook, jem je'e ve'e m'am
jets mja'vin kajxm." Jidu'um
tse'e vya'añ. Ya kats ya ayook,
je jaanchja'vints je'e ve'e juu'
aatse'e ntukka'amaayp. 9 Pan
mtukkajtsp xa ve'e je m'aaj
jets je Maja Vintsán je'e ve'e je
Jesús, jetse'e jem mja'vin kajxm
xjaanchjáva jets je Nte'yame'e
yakjoojntykpajkjinuva ku ve'e
y'uk'aa'k, mjayépupts mitse'e
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp. 10 Kux yame'e nja'vin kajxmam
njaanchja'vimda, je'e kajx tse'e je
Nte'yam xkatokimpa'mumda; jets ya
n'aajamda tse'e ntukkojtsumdup, je'e
kajx tse'e njayejpumda je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
11 Vaamp tse'e je Kunuu'kx Jatyán:
"Pan pants je'e ve'e dujaanchja'vip,
ka'ats je'e ve'e chaachvinmáyut
kuxe'e ve'em dutún." 12 Ax ve'em
tse'e, anañujoma kajx ya'a ve'e,
pan pan jatye'e israeejlit jayu
jets pan pan jatye'e ka je'epta;
je Nte'yam, ka'a xa je'e ve'e pan
duviijnk'íx. Kux je Maja Vintsán,
je'e ve'e dunuvintsanikajxp
to'k ka'ajyji, ooyts je'e ve'e
dutunkunuu'kx pan pane'e
amótujup je maa'yun. 13 Ve'em xa
je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán
vya'añ: "Pan pan tse'e je Nte'yam
du'amótup jetse'e yaktso'okjut,
yaktso'okjupts je'e ve'e." Jidu'um
tse'e vya'añ. 14 ¿Ax vintsots je'e

ve'e je̱ Nte'yam juu' du̱'amǫ̱tudat
pa̱n ka'a ve'e du̱jaanchjávada?
¿Je̱ts vintso̱ tse'e du̱jaanchjávadat
pa̱n ka'ana ve'e du̱'amo̱tunaxta
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook? ¿Je̱ts
vintso̱ tse'e du̱'amo̱tunáxtat je̱
Nte'yam je̱ y'ayook pa̱n ka'a ve'e
pa̱n vya'nu̱xjada? 15 ¿Je̱ts vintso̱
tse'e du̱'avánadat pa̱n ka'a ve'e
je̱ Nte'yam kye̱xjada? Ve'em xa
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vyaampa: "Qo̱ye'e tyuntsoja ku
ve'e je̱ jayu jye'ya je̱tse'e je̱ jayu
du̱vaajnjada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook."
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
16 Ax ka'a tse'e to'k ka̱'a̱jyji
du̱ma̱ja̱pa̱mda je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook. Ve'em xa ya̱'a̱ ve'e ax jo'n
je̱ Isaías vyaajñ: "Ma̱ja̱ Vintsá̱n,
¿pa̱nts n'ite'e du̱jaanchja'vidup je̱
ayook juu' a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjip?"
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 17 Ax ve'em
tse'e, ku ve'e je̱ jayu du̱'avánada je̱
Cristo jye̱'e̱, y'amo̱tunajxtup tse'e
je̱ jayu je̱ ayook. Je̱ts ku ve'e je̱ jayu
du̱'amo̱tunaxta je̱ ayook, van'it tse'e
je̱ jaanchja'vin tyukje̱'ya̱jada.
18 N'amo̱tutú̱vipts a̱tse'e, ¿ka'a
vine'e je̱ jayu du̱mǫ̱tudi ya̱ ayook?
Ve'em, myǫ̱tudu xa je̱'e̱ ve'e. Ku̱x
jidu̱'u̱me'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Yaktaan xa ve'e vinxu̱p to'k it
to'k naxviijn juu' je̱'e̱ ve'e
y'ava'nidu,
je̱ts je̱ mya̱jin, je̱'ypts je̱'e̱ ve'e
vinxu̱p to'k it to'k naxviijn
je̱ts je̱ vaat joma ve'e ya̱
tsajmit it kyuka̱xa.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
19 N'amo̱tutú̱vinuvapts a̱tse'e, ¿ka'a
vine'e je̱ israeejlit jayu du̱vinmǫ̱tudi
ti ve'e tyijp juu' ve'e y'ixtu
myǫ̱tudu? Ve'em, vyinmǫ̱tudu xa
ve'e. Muto'k viijn, vyinmǫ̱tudu
tse'e pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap. Ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱ Nte'yam
du̱nu̱u̱jmi je̱ israeejlit jáyuda, je̱
Moisés tse'e tyukko̱jtsnajx:

E̱jkjup a̱ts miitse'e nyaktándat
je̱ jayu ka̱jxta juu' a̱tse'e
nkajáyuvidup,
ve'emts a̱ts miitse'e ntoojnjadat
je̱ jayu ka̱jxta juu' ve'e o̱y
du̱kapayo̱'ydup.

20 Nay ve'empa je̱ Isaías, nayja'vijuts
je̱'e̱ ve'e je̱ts ya̱'a̱ ve'e va'ajts
du̱'avánat. Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam
je̱ Isaías du̱tukko̱jtsnajxy:

Xpaattuts a̱tse'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jaty a̱tse'e xka'íxtidup vye'na,
naajknu̱ke̱'xnata̱jkijuts a̱tse'e
je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta pa̱n pa̱n
jatye'e du̱kah'amo̱tutú̱vidu a̱ts
ka̱jx.

21 Ax ku tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱ka̱jts
je̱ israeejlit jayu, je̱ Isaías tse'e
tyukko̱jtsnajx, jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
"Jo̱vum xa̱a̱j a̱tse'e n'ix vintso̱ ve'e je̱
israeejlit jayu ku̱vyinmayu̱mpijttini,
ku̱du̱masoo̱ktini je̱ kyo̱'o̱y
joojntykinda, je̱tse'e ku̱y'itta o̱y joo̱t
a̱ts ma̱a̱t, je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
kaka̱tsu̱pa̱jktup je̱tse'e kyaka̱tsu̱vin
mǫ̱tuda."

Tyukma̱'tp tse'e je̱ Nte'yam je̱ israeejlit jayu

11 N'amo̱tutú̱vipts a̱tse'e:
¿Tyunmasoo̱ktinuts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ jyáyuda? ¡Ni vintso̱va
xa je̱'e̱ ve'e ve'em du̱katuujn!
Á̱tsam xa je̱'e̱ ve'e israeejlit jayu,
je̱ Abraham xa a̱tse'e je̱ chaan je̱
kyoo̱j, je̱'e̱ a̱tse'e nu̱to'k je̱ Benjamín
je̱ chaan je̱ kyoo̱j. 2 Ka'a xa ve'e

jë Nte'yam dëmasä'ä̱k jë jyayu juu'
ve'e jëjpani vyinkëën. Mnëja'vidup
xa miitse'e vintsë ve'e vya'añ jëp
Kunuu'kx Jatyán këjxp jëp joma
ve'e jë Elías dënë'ää'ni jë israeejlit
jayu jëja jë Nte'yam vyinkujk.
Jidë'ëm tse'e vyaajñ: 3 "Mäjä
Vintsä̱n, yak'ëë'ktinu xa ve'e jë
m'ayook kë̱jtsnajxpatä̱jkta jëtse'e
dëjaavdini jë yë̱jxpëjtën joma ve'e
myakvinja'vi myakvintsä'ki. Ä̱tsji
xa ve'e jado'k taannu juu' ve'e
mvinja'vijup mvintsä'kijup, ax
xyak'ëë'kuvaanduvapts ä̱tse'e." 4 Ax
jidë'ëm tse'e jë Nte'yam y'atsëëjvji:
"Ka mítsjyap xa ve'e to'k juu' ä̱tse'e
xtaajnjip, xtaajnjipnum xa ä̱tse'e
nëvuxtojtëk miijl jë yaa'tyä̱jk
juu' ve'e dëkavinkë̱xkténidup jë
apä̱mnax juu' ve'e Baal dëxäj."
Jidë'ëm tse'e jë Elías yaknëëjmi.
5 Nay ve'empa tse'e ëxyam y'ijtpa.
Në'eejyjits jë'ë ve'e jë Nte'yam
vyinkëëjnjidi jë myaa'yën kä̱jx. 6 Jë
myaa'yën kä̱jx tse'e jë Nte'yam
vyinkëëjnjidi; ka jë'ë kä̱jxape'e ku
ve'e dëtoondi juu' ve'e ë̱y. Këx pä̱n
jë Nte'yame'e jë jayu këdëvinkäjn
jë'ë kä̱jx ku ve'e dëtonda juu' ve'e
ë̱y, ka'a tse'e maa'yën këyaktij juu'
ve'e jë Nte'yam jë jayu tyoojnjip.
7 ¿Ax vintsë̱ts jë'ë ve'e? Ka'a tse'e
jë israeejlit jayu dëpaatti juu' ve'e
jya'íxtidup; jë në'eejyjida pä̱ne'e
jë Nte'yam vinkëëjnjëdu, jë'ë tse'e
dëpaattu juu' ve'e jë israeejlit
jayu jya'íxtidup. Ax jë nëmay
jayu, mäkk tse'e vyimpijttini jë
vyinma'yënda. 8 Ve'em xa yä'ä ve'e
ax jo'n jë Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
"Jë Nte'yam tse'e mäkk pä'mëxjëdu
jë vyinma'yënda, ëxyam paat tse'e
dëkavinjávada juu' ve'e jya'íxtup
jëtse'e dëkavinmë̱tuda juu' ve'e
jyamë̱tudup." 9 Vaampa xa ve'e jë
David jidë'ëm:

Ë̱ë̱y tyunkayda tyun'oo'kta jë
jayu.
Va'an jë Nte'yam tyoojnjidini ax
jo'n jë tä̱nëk juu' ve'e taamp
jëp kutyä̱y jäätp
këxe'e dëkanëjava jëts jë
y'ë̱ë̱'kën jë'ë ve'e y'anä̱jkxip,
ve'em ax jo'n jë jayu kyutë'pxa
jëtse'e kyitu.

10 Va'an viints dëvimpijttini,
va'an dëtsaachpaattini xä'ma
kä̱jx jë jayu juu' ve'e ve'em
dëtoondup.

Jidë'ëm tse'e vyaajñ.

Jë Nte'yam tse'e dëyaktsë̱ë̱kp pä̱n pä̱n jatye'e ka jë israeejlit jáyuvap

11 N'amë̱tutë̱vinuvapts ä̱tse'e,
ku ve'e jë israeejlit jayu kya'adi
jëp të̱kin jäätp, ¿tunvintë̱kiduts
jë'ë vine'e? ¡Ni vintsë̱va xa jë'ë
ve'e ve'em dëkatuujn! Ku xa ve'e
jë israeejlit jayu tyë̱kintoondi,
jë'ë kä̱jx tse'e tyukkä̱daakjidi
jë joojntykin juu' ve'e xä'ma kä̱jx
ijtp pä̱n pä̱n jatye'e ka jë israeejlit
jáyuvap, ve'em tse'e jë israeejlit
jayu myu'ë̱kjadat ku ve'e dë'ixta
jëts jë Nte'yame'e jë maa'yën
to'nëxjëdup pä̱n pä̱n jatye'e ka jë
israeejlit jáyuvap. 12 Ax ve'em tse'e,
jë israeejlit jayu jë tyë̱kin kä̱jx tse'e
jë Nte'yam ë̱ë̱y dëtunkunuu'kx pä̱n
pä̱n jatye'e ka jë israeejlit jáyuvap.
¿Ax vintsë̱ts jë'ë n'ite'e nëyojk jë
kunoo'kxën dëkamë̱'ë̱t jë israeejlit
jayu ku ve'e dëjaanchja'vidinuvat jë
Nte'yam?
13 Miitsta, ka jë israeejlit
jáyuvapta, jëp xa ve'e juu' ä̱ts

miitse'e ntukmukotsuvaandup. Je
Nte'yam atse'e xvinkoon jets atse'e
n'ítut je'e je kyukátsiva, je'e atse'e
xkejxp jets atse'e je oy kats je oy
ayook nvaajnjadat pan pan jatye'e
ka je israeejlit jáyuvap, je'e kajxts
atse'e ooy ntunyakvinkopka ya
toonk. 14 Ntsajkpts atse'e jetse'e
ats je nmu'israeejlit jayu du'íxtat
je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam
mto'nuxjudup, ve'emts je'e ve'e
du'íxtiduvat vintso ve'e je Nte'yam je
maa'yun tyo'nuxjadat jetse'e ve'em
dujayejptuvat je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp. 15 Kux ku xa ve'e je
Nte'yam dumasaak je israeejlit jayu,
van'it tse'e dumujot'o'yi juu' ve'e ka
je israeejlit jáyuvap. Ax ku tse'e je
Nte'yam dukuvajknuvat je israeejlit
jayu, ve'em tse'e y'íttat ax jo'n
kujyoojntykpajknuva je oo'kpataj k.
16 Pan yaktukmuyojxp xa ve'e je
Nte'yam je juts juu' ve'e too'vajkp
yakjajtsp, jye'eikajxpapts je'e ve'e
nujom je juts juu' ve'e ux'ook
yakjajtsp. Pan yaktukmuyojxp
tse'e je Nte'yam je kup aa'ts,
jye'eikajxpapts je'e ve'e nujom je
kup axén.
17 Miitsta, ka je israeejlit
jáyuvapta, ve'em xa miitse'eda ax
jo'n to'k je yukjootmit olivos kup
axén. Jets je israeejlit jayu, ve'emts
je'e ve'eda ax jo'n je olivos kup
axén juu' ve'e kayu'uj katún. Ve'em
xa ve'e je Nte'yam dutún ax jo'n
kudukuspujx to'k je axén je olivos
kup juu' ve'e kayu'uj katún jetse'e
jem dupaajmji to'k je axén juu'
ve'e yukjootmit olivos kup jetse'e
to'k muk y'it maat je olivos kup
juu' ve'e kayu'uj katún. Ax ve'em
tse'e, je olivos kup juu' ve'e kayu'uj
katún, ve'em ax jo'n je'e je ñaaj
dumoojy je axén juu' ve'e jem ijt
jetse'e yakkuspujx, jetse'e ve'em
ax jo'n je olivos kúpjyam je ñaaj
dumaa je yukjootmit kup je y'axén
juu' ve'e jem yaktukmupa'mi, nay
ve'empats miitse'e je kunoo'kxun
xjayepta je kunoo'kxun kajx juu'
ve'e je israeejlit jayu jyayejptu. 18 Ax
ka'a tse'e xko'oyjávadat je israeejlit
jáyuda. ¿Vintsose'e mnamyájajadat?
Ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k je
kup axén. Ax ka'a tse'e je kup axén
je ñaaj dumaa je kup aa'ts, je kup
aa'ts tse'e dumooyp je kup axén je
ñaaj.
19 Nunjajtp tse'e ku ve'e nuto'k
vya'anut: "Je'e kajx xa ve'e je kup
axén yakkuspujx jets atse'e jem
nyakpuujm." 20 Ve'emam xa je'e
ve'e. Je'e kajx tse'e y'itta ax jo'n
je kup axén juu' ve'e yakkuspojx
jetse'e kyoo'k'ijtni je kup maat juu'
ve'e kayu'uj katún, kux ka'a ve'e
dujaanchjávada je Nte'yam. Miits
tse'e m'ijttup ax jo'n je axén juu' ve'e
to'k muk ijtp je kup maat juu' ve'e
kayu'uj katún, kuxe'e xjaanchjávada.
Ka'a tse'e mnamyájajadat je'e kajx;
nay'ix'ítjada ve'e jets ka'a ve'e
m'íttat ax jo'n to'k je axén juu'
ve'e je kup yaktukmupa'mi jetse'e
yakkuspojxnuva. 21 Kux pan ka'a xa
ve'e je Nte'yam dutukma't je israeejlit
jayu juu' ve'e ijttup ax jo'n je avintso
kup axén, ¿vintsose'e xnasjávada
jets miitse'e mtukmo'otjadat pan
ka'a ve'e xjaanchjávada? 22 Ya'a
kajx tse'e n'íxumda vintso ve'e je
Nte'yam va'ajts oy joot ñapyumju
jets nay ve'empa vintso ve'e je makk
tsaachpaatun dupum. Makk tse'e
je tsaachpaatun dupuujmja pan

pa̱n jatye'e ijttup je̱p to̱kin ja̱a̱tp;
ax va'ajts o̱y jo̱o̱t tse'e ñapyu̱mju̱
miits ma̱a̱tta, je̱'e̱ ve'e ku ve'e
mnaajk'ítjada o̱y jayu je̱ Nte'yam
ma̱a̱t. Pa̱n ka'a tse'e ve'em xtonda,
ve'em tse'e mjajttuvat ax jo'n
je̱'e̱ jyajtti. 23 Ax pa̱n je̱ israeejlit
jayu tse'e du̱jaanchja'vidinuvap
je̱ Nte'yam, yakpa̱a̱mdinuvapts
je̱'e̱ ve'e jómam y'ijtti, ku̱x o̱'yixjup
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e jado'k
nax je̱m du̱pa̱a̱mnuvat. 24 Miitsta,
ka je̱ israeejlit jáyuvapta, ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je̱ olivos ku̱p axén
juu' ve'e ye̱e̱'k je̱m yukjo̱o̱tm, van'it
tse'e yakku̱spujx je̱tse'e yakpa̱a̱jmji
juu' ve'e kyah'avintso̱kúpip, je̱
olivos ku̱p juu' ve'e ka̱yu'uj ka̱tún.
¿Vintso̱ts n'ite'e kya'o̱'yinuvat je̱tse'e
yakpa̱a̱mnuvat jado'k nax joma ve'e
y'ijt je̱ israeejlit jayu? Je̱'e̱ tse'e ijttup
ax jo'n je̱ avintso̱ ku̱p axén.

Ku je̱ israeejlit jayu y'ijttinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m

25 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
ntsa̱jkp a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat
juu' ve'e je̱ Nte'yam ñupa̱a̱jmtki
je̱tse'e kyayaknu̱java y'ijt, ve'em
tse'e mkanayjávajadat je̱ts o̱o̱ye'e
juu' xtunnu̱jávada. Ka'a xa ve'e je̱
israeejlit jayu ma̱kk je̱ vinma'yu̱n
du̱jaye̱pta xa̱'ma ka̱jx, van'it paatji
ve'e ku ve'e pyo'oku̱t pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱'e̱
tse'e du̱jaanchjávadap je̱ Nte'yam.
26 Ax ve'em tse'e nu̱jom je̱ israeejlit
jayu du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Ve'em xa je̱'e̱
ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam vyaajñ je̱p
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:

Yakjéjap tse'e je̱ Yaktso̱o̱kpa je̱m
jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm,
je̱'e̱ tse'e du̱tuknu̱vaatsnup je̱
israeejlit jayu je̱ tyókinda.
27 Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ ko̱jtstán juu'
a̱ts je̱'e̱ ve'e nmaso̱o̱kjadap
ku a̱tse'e je̱ tyo̱kin
ntuknu̱vaatstinit.

Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ.
28 Cho'oxpu̱jkpts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ israeejlit jáyuda
ku̱xe'e du̱kajaanchjávada
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. Miits
je̱ m'o̱'yinda xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e
du̱kajaanchjávada. O̱yam tse'e
vye'ema, tyukko̱nvaatsts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱jáyuvat,
cha̱jkpts je̱'e̱ ve'eda je̱ jyu̱jpit jayu
ka̱jxta, je̱ Abraham, je̱ Isaac, ma̱a̱t
je̱ Jacob. 29 Ka'a xa ve'e je̱ Nte'yam
du̱vinmatyíku̱ts pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e
vyinka̱a̱mp je̱tse'e du̱kunuu'kx.
30 Miitsta, ka je̱ israeejlit jáyuvapta,
ka'a tse'e xka̱tsu̱pa̱jkti je̱ Nte'yam;
ax u̱xyam tse'e je̱ Nte'yam
mtukmo̱'o̱tjada ku̱x ka'a ve'e
je̱ israeejlit jayu kya̱tsa̱pa̱kta.
31 Ax nay ve'empa tse'e, óyame'e
je̱ israeejlit jayu du̱kaka̱tsa̱pa̱kta
je̱ Nte'yam, tukmo̱'o̱tjadapts je̱'e̱
ve'e, ve'em ax jo'n miitse'e u̱xyam
mtukmo̱'o̱tjada jo'n. 32 Je̱ Nte'yam
xa ve'e nu̱jom je̱ jayu du̱yaktaan je̱p
to̱kin ja̱a̱tp ku̱xe'e kyaka̱tsa̱pákjada.
Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e to'k
ka̱'a̱jyji du̱tukmo̱'o̱tu̱t.

"¡O̱o̱y xa ve'e je̱ Nte'yam du̱tunnu̱ma̱ja du̱tunnu̱jaancha!"

33 ¡O̱o̱y xa ve'e je̱ Nte'yam
du̱tunnu̱ma̱ja du̱tunnu̱jaancha!
¡Va'ajts kuvij a̱a̱'k xa je̱'e̱ ve'e
je̱ts o̱o̱y tse'e juu' du̱tunnu̱java!
¿Pa̱nts n'ite'e o̱'yixjup je̱tse'e
du̱vinmótuvu̱t pa̱n tya̱jxe'e je̱ts

vintso̱ ve'e juu' du̱tún? [34]Ve'em xa
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:
¿Pa̱nts je̱'e̱ n'ite'e du̱nu̱ja'vip ti
vinma'yu̱ne'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
jyayejpp,
pa̱nts je̱'e̱ n'ite'e o̱'yixjup je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱ko̱jtsvíju̱t?
[35] ¿Pa̱nts je̱'e̱ n'ite'e too'va̱jkp
juu' tu̱du̱ma̱'a̱ je̱tse'e u̱x'o̱o̱k
kyuve̱jtu̱xju̱t?
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ. [36]Je̱ Nte'yam xa ve'e nu̱jom
juu' jaty du̱pa̱a̱m, je̱'e̱ je̱ cho̱jku̱n
ka̱jx tse'e nu̱jom juu' jaty du̱yakje̱ji,
je̱'e̱ je̱ mya̱jin ka̱jx tse'e nu̱jom juu'
jaty y'it. ¡Yakma̱ja yakjaanchats je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx!
Amén.

Vintso̱ je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ jayu jyoojntykat

12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
ku̱xe'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
du̱nu̱'ixka̱da'aky, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts
miitse'e nmunoo'kxtu̱kta je̱ts
je̱'e̱ ve'e mnatyukvintsa̱'a̱gajadat,
je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e
joojntykidup, juu' ve'e je̱ Nte'yam
natyukka̱ta̱jkijup je̱ts juu' je̱'e̱ ve'e
y'o̱yja'vip. Pyaatyp y'ake̱e̱guipts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em je̱ Nte'yam
xvinjávadat xvintsa̱'a̱gadat. [2]Ka'a
tse'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n je̱
jayu juu' ve'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ mvinma'yu̱n xyaktíktstinit,
ve'em tse'e o̱y xnu̱jávadat pa̱n ti
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, pa̱n ti ve'e
y'o̱yja'vip, pa̱n ti ve'e o̱y je̱ts va'ajts.
[3]Je̱ maa'yu̱n ka̱jx juu' a̱tse'e
je̱ Nte'yam xtoojnji, je̱'e̱ ka̱jxts
a̱ts miitse'e nvaajnjada: Ka'a tse'e
nu̱yojk ma̱j mnayjávajadat je̱ts
juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip;
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱to'k nu̱to'k o̱y
xpayo̱'o̱ydat je̱tse'e xtóndat juu'
ve'e mtukka̱daakju̱dup, ve'em ax
jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱
jaanchja'vin juu' ve'e je̱ Nte'yam
mmo̱o̱jyju̱du. [4]May viijn xa ve'e je̱
ni'kx je̱ ko̱pk du̱ma̱a̱da, je̱m tse'e je̱
kya̱'a̱j, je̱m tse'e je̱ tyek, nay je̱mpa
tse'e juu' jaty viijnk. Ax juu' tse'e
to'k ni'kx to'k ko̱pk, ka̱kje̱'e̱ tse'e
je̱ tyoonk tyukka̱da'akyju̱. [5]Nay
ve'empa tse'e, nu̱may xa u̱u̱'me'eda,
ax to'k muk tse'e n'ijtumda je̱ Cristo
ma̱a̱t je̱ts to'k muk tse'e n'ijtumda
nu̱to'k nu̱to'k, ve'em ax jo'n
ku̱n'ijtumdi to'k ni'kx to'k ko̱pk je̱
Cristo ma̱a̱t.
[6]Ax ve'em tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e
juu' nto'numdat vintso̱ ve'e je̱
Nte'yam je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin
xmo̱'yumda to'k jado'k, ve'em
ax jo'n xtukmutso̱jkumda. Pa̱n
yakmo̱'yumdu tse'e pa̱n vintso̱
ve'e nko̱jtsnajxumdat je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, ve'em tse'e du̱tsa̱k
je̱tse'e nko̱jtsnajxumdat ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱
jaanchja'vin juu' ve'e njaye̱jpumdup.
[7]Pa̱n yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱
ve'e je̱ jayu mpatto'nimdat,
ve'em tse'e nto'numdat. Pa̱n
yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱ ve'e
je̱ jayu ntuk'íxumdat je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, ve'em tse'e nto'numdat.
[8]Pa̱n yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱
ve'e je̱ jayu nyakjo̱t'amájimdat,
ve'em tse'e nto'numdat. Pa̱n
yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱ ve'e
mputa̱jkimdat je̱ jayu pa̱n pa̱n
jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup, ve'em
tse'e o̱y mputa̱jkimdat. Pa̱n

yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱ ve'e
je̱ jayu nyakkutojkjimdat, o̱y tse'e
nto'numdat. Pa̱n yakmo̱'yumdu
tse'e vintso̱ ve'e o̱y jayu
nnapya̱'mumjadat je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n
pa̱n jatye'e tsaachvinmaaydup,
xo̱o̱ndu̱k aaj xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t tse'e
ve'em nto'numdat.
9 Nachó̱kjada to'k jado'k to'k
aaj to'k jo̱o̱t. Ka'a tse'e xtsó̱ktat
je̱ ka óyap; to'k aaj to'k jo̱o̱te'e
mnaajk'ítjadat je̱ y'o̱y je̱'e̱ ma̱a̱t.
10 O̱o̱y tse'e mtunnachó̱kjadat, ve'em
ax jo'n du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Nte'yam
je̱ jyayu ñachó̱kjadat. Íxtada vintso̱
ve'e mnavyintsa̱'a̱gajadat vimpit atu̱j.
11 O̱o̱y tse'e xtuntsó̱ktat je̱tse'e
mtóndat; ka'a tse'e mnoox'o̱o̱'ktat.
Mutonda mupa̱kta je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
to'k aaj to'k jo̱o̱t. 12 Xo̱o̱jntkpe'e
mnaajk'ítjadat je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n x'a'ixta. Muté̱nada
tse'e ku ve'e mtsaachpaa'tta. Ijtp
tse'e mtsapkó̱tstat.
13 Putá̱kada je̱ Nte'yam je̱ jyayu
pa̱n pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup.
Napyá̱mjada o̱y jayu ma̱a̱t je̱ je̱'yva
jayu.
14 Amó̱tuda je̱ Nte'yam je̱tse'e
du̱kunoo'kxu̱t pa̱n pa̱n jatye'e
mjomtoojnju̱dup mtitoojnju̱dup, ka'a
tse'e x'amó̱tudat je̱tse'e je̱ tyo̱kin
yaktukkuvé̱ttat.
15 Xo̱o̱ndu̱kta je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n pa̱n
jatye'e xo̱o̱jntktup. Ya'axta je̱'e̱ ma̱a̱t
pa̱n pa̱n jatye'e yaaxtup.
16 To'kji je̱ vinma'yu̱n xjayé̱ptat
nu̱jom je̱ jayu je̱ y'o̱'yin ka̱jxta.
Ka'a tse'e mnamyá̱jajadat; je̱'e̱ ve'e
mma̱a̱tnayjávajadap je̱ jayu juu'
ve'e kayakvintsa̱'kidup. Ka'a tse'e
mnapyá̱mjadat je̱ts o̱o̱ye'e juu'
xtunnu̱jávada.
17 Ka'a tse'e je̱ jayu
xtonu̱mpijtjadat juu' ve'e ka
ó̱yap pa̱n pa̱n jatye'e ti ka ó̱yap
mto'nu̱xju̱dup. Íxtada je̱tse'e
xtóndat juu' ve'e anañu̱joma je̱ jayu
y'o̱yja'vidup. 18 Tonda pa̱n joma
vaate'e m'o̱'yixjada je̱tse'e o̱y jo̱o̱t
mjoojntykadat ma̱a̱t anañu̱joma.
19 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, ka'a tse'e
xtukkuvé̱ttat pa̱n pa̱n jatye'e
mto'nu̱xju̱dup juu' ve'e ka ó̱yap.
Ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ: "Je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱ne'e vaamp:
Xtukka̱daakp xa a̱tse'e je̱ts a̱tse'e je̱
jayu mpa̱a̱jmjadat je̱ tsaachto'nu̱n,
ntukkuvé̱ttapts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱
tyo̱kinda." 20 Vaampap tse'e jidu̱'u̱m:
"Pa̱n yu'o̱o̱'kjup xa ve'e juu' ve'e
mtso'oxpa̱jkjup, myakkáyup tse'e;
ax pa̱n ta̱a̱tsip tse'e, myak'oo'kup
tse'e. Ku̱x ku xa ve'e ve'em xtónu̱t,
natyukjávajap tse'e je̱ tyo̱kin."
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 21 Ka'a tse'e
mnamyaso̱'o̱kjadat je̱tse'e je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱ myakkutojku̱xjadat; ñojk'ó̱ye'e je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱ xyakkutojkjadat je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e xtonda je̱ y'o̱y je̱'e̱.

Vyinmajtsjup tse'e je̱tse'e nnapya̱'mumjadat je̱p je̱ yakkutojkpa kya̱'p pya'tkup

13 Ve'em xa ve'e du̱tsa̱k
je̱tse'e to'k ka̱'a̱jyji je̱
jayu ñapyá̱mju̱t je̱p je̱'e̱ kya̱'p
pya'tkup juu' ve'e yakkutojktup,
ku̱x ka'a ve'e pa̱n yakkutojkpa
je̱ kutojku̱n du̱jayep pa̱n ka'a ve'e
je̱ Nte'yam mya̱'a̱ju̱. Nu̱jom tse'e
pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup, je̱
Nte'yamts je̱'e̱ ve'e pa̱a̱jmju̱du.
2 Ax ve'em tse'e, pa̱n pa̱n xa ve'e
je̱ yakkutojkpa du̱tso'oxpa̱jkp,

cho'oxpajkpapts jẹ'ẹ ve'e jẹ
Nte'yam kux ka'a ve'e dukuvuk
juu' ve'e jẹ Nte'yam pyavaampy.
Pan pan tse'e dutso'oxpajkp jẹ
Nte'yam, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e
tukkuvẹ́tjadap. 3 Kux ka jẹ'ẹ kajxap
xa ve'e jẹ yakkutojkpa y'itta jẹtse'e
du'atsa'agadat pan pan jatye'e
dutoondup juu' ve'e oy, jẹ'ẹ kajxe'e
jẹtse'e du'atsa'agadat pan pan
jatye'e dutoondup juu' ve'e ka
óyap. Pan mtsojktup tse'e jẹtse'e
jẹ yakkutojkpa mkah'atsa'agajadat,
tonda tse'e juu' ve'e tum oy, ve'em
tse'e jẹ yakkutojkpa myakmájajadat,
4 kux jẹ Nte'yam jẹ'ẹ ve'e tyoojnjip
miits jẹ m'o'yin kajxta. Ax pan
jẹ'ẹ tse'e mtoondup juu' ve'e ka
óyap, tsa'agada tse'e, kux ka
kojyap xa ve'e jẹ yakkutojkpa
jẹ kutojkun dujayep jẹtse'e jẹ
tsaachto'nun dupámut, jẹ Nte'yamts
jẹ'ẹ ve'e mojyju jẹ kutojkun jẹtse'e
duyaktsaachpaa'tut jẹ'ẹda pan
pan jatye'e dutoondup juu' jatye'e
ka óyap. 5 Jẹ'ẹ kajx tse'e dutsak
jẹtse'e jẹ jayu jẹp kutojkun pa'tkup
ñaajk'ítjut, ka jẹ'ẹ kajxjyap tse'e
jẹtse'e jẹ tsaachpaatun kyapaa'tjut,
jẹ'ẹ kajxpa ve'e jẹtse'e jẹ va'ajts
vinma'yun dujayẹ́put. 6 Jẹ'ẹ kajxpats
miitse'e xmo'oda jẹ kupa'mun jẹ
yakkutojkpa, kux jẹ Nte'yam jẹ'ẹ
ve'e tyoojnjidup, jẹ'ẹjyam jẹ'ẹ ve'e
jẹp ñu'ijtp jẹtse'e yakkutókut.
7 Kuvẹtta juu' ve'e myójidup.
Pan pan xa ve'e tukkadaakjup
jẹ kupa'mun, ax mmo'odap tse'e.
Pan pan tse'e tukkadaakjup jẹtse'e
xyakmájadat, ax myakmájadap
tse'e. 8 Ni pana tse'e xkamuyójadat;
jẹ'ẹjyji ve'e jẹ tsojkun juu'
ve'e mnatyukmuyójijidup
to'k jado'k. Pan pan xa ve'e
dutsojkp jẹ myujayu, ve'em tse'e
dukutyún jẹ Moisés jẹ pyava'nun.
9 Kux jidu'ume'e jẹ Moisés jẹ
pyava'nun vya'añ: "Ka'a tse'e
xyakvintsa'kintókidat jẹ navyajkun,
ka'a tse'e myakjayu'oo'ktat, ka'a
tse'e mmẹẹ'tstat, ka'a tse'e ti
xnas'ayóvadat." Ax ya'a jẹts nujom
jẹ viijnk pava'nun, akojtsmúk
tse'e tyañ jidu'um: "Tsokta jẹ
mmujantamda jẹ mmutaktamda
ve'em ax jo'n viinm mnachókjada."
10 Pan pan xa ve'e dujayẹjpp
jẹ tsojkun, ka'a tse'e ti ka óyap
dutuujnja jẹ myujayu. Ax ve'em
tse'e, jẹ tsojkun kajx xa ve'e jẹ jayu
dukutyún jẹ pava'nun.
11 Jẹ'ẹ kajx tse'e jẹ Nte'yam
dutsak jẹtse'e ve'em xtóndat kux
mnuja'vidupe'e jẹts najxpe'e jẹ it.
Ve'em tse'e m'ijttinit ax jo'n jẹ jayu
juu' ve'e pojtuktup ku ve'e mya'ajta
jẹtse'e jẹ chooj duyakkẹ'ẹkta,
mnuja'vidupe'e jẹts támani
ve'e jẹ xaaj ku ve'e myiinnuvat
jẹ nYaktsookpamda Jesucristo,
ta tse'e jyaa'ktámini jẹ xaaj ku
ve'e myiinnuvat jẹts ka'a ve'e
ku ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi.
12 Ve'em xa ve'e uxyam ya it ax
jo'n jẹ it koo'tsna jẹtse'e javẹẹ'n
yak'a'ix jẹtse'e jẹ xaaj pyítsumut.
Va'an tse'e dukoo'kto'numdini jẹ
kyo'oy jẹ'ẹ, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ jayu
tyoondup juu' ve'e ijttup ax jo'n
jẹ'ẹda juu' ve'e ijttup jẹja akoo'ts
it jaat; jẹ'ẹ ve'e nto'numdinup
vintso ve'e n'amaadaaguimdat jẹ
kyo'oy jẹ'ẹ jẹ makkin kajx juu' ve'e
jẹ Nte'yam xmo'yumdup, ve'em
tse'e n'ijtumdinit ax jo'n jẹ'ẹda
juu' ve'e ijttup jẹja ajajtk it jaat.

13 Va'an tse'e dujoojntykimda ax
jo'n dupaa'ty du'akeega, ve'em ax
jo'n je jayu juu' ve'e joojntykidup
jeja ajajtk it jaat. Ka'a tse'e ve'em
nto'numdat ax jo'n je'eda pan pan
jatye'e ooktup mookjudup, pan
pan jatye'e juu' dujomtoondup
dutitoondup, pan pan jatye'e je kats
dutukmaatjayejptup je yaa'y je ta'ax
juu' ve'e ka púkap jyayejptup, pan
pan jatye'e dutoondup juu' ve'e
kyapaatyp kyah'akeeguip, pan pan
jatye'e nacho'oxpajkjudup, jets pan
pan jatye'e ejkjudup jot'aajnjudup
ku ve'e juu' kya'o'yixjada ax jo'n
je viijnk jayu. 14 Jeme'e je Maja
Vintsán Jesucristo y'am kya'm
nmapya'mumjadat. Je'e maat
tse'e n'ijtumdinit ve'em ax jo'n
je jayu dujayepta je vit juu' ve'e
natyukxojxjudup. Ka'a tse'e
nto'numdat juu' ve'e ntsojkumdup ya
n'avintso vinma'yun kajxamda.

Ka'a tse'e ntokimpayo'yumdat je nmujaanchja'vivamda

14 Kuvakta je
mmujaanchja'vivada pan
pan jatye'e duka'oynuja'vidup
pan ti ve'e je Nte'yam chajkp;
ax ka'a tse'e xkojtsvintsóvdat
ku ve'e oy dukavinmótuda.
2 Jem xa ve'e je jaanchja'vivada
juu' ve'e nayja'vijidup jetse'e
dujа'kxtat to'k ka'ajyji ti jaty,
jempa tse'e viijnktava juu' ve'e
duka'oynuja'vidup ti ve'e je
Nte'yam chajkp, tum je aajy je ojts
tse'e jya'kxtup. 3 Je jaanchja'vivada
pan pan jatye'e dujа'kxtuvap je
tsu'uts, ka'a tse'e duviijnk'íxtat
je myujaanchja'vivada juu' ve'e
je'ejyji dujа'kxtup je aajy je ojts;
jets je jaanchja'vivada juu' ve'e
je'ejyji dujа'kxtup je aajy je ojts,
ka'ats je'e ve'e duviijnk'íxtuvat
je myujaanchja'vivada juu' ve'e
dujа'kxtuvap je tsu'uts, kux
kuvajkjudu je'e ve'e je Nte'yam.
4 Nunjajtp tse'e ku ve'e vinkex
ñunva'anut jets ka'a je'e ve'e
vye'ema. Jidu'umts atse'e n'atsav:
¿Pants mitse'e tumpumju jetse'e
xtokimpayo'oyut je viijnk jayu je
tyoompa? Je vyintsán xa je'e ve'e
va'anup pan oy je'e ve'e juu' ve'e
tyuump uk pan ka'a. Ax tyónupts
je'e ve'e juu' ve'e oy, kux o'yixjup
je'e ve'e je Maja Vintsán jetse'e je
jayu je y'oy je'e dutónut.
5 Jem xa ve'e je jaanchja'vivada
juu' ve'e vinjava taandup jets
ñumájipe'e to'k je xaaj jets ka'a
ve'e jado'k je xaaj. Jempa tse'e
je viijnk jaanchja'vivada juu' ve'e
vinjava taandup jets akijpxa ve'e
dunumájada nujom je xaaj. To'k
jado'k tse'e vinjava tyándat pan
vintso ve'e oy dupaa'tut du'akeegat.
6 Je'e juu' ve'e du'amaa'yidup
to'k je xaaj jets ka'a ve'e
jado'k je xaaj, ve'emts je'e ve'e
dutonda jetse'e je Maja Vintsán
duyakmájadat duyakjaanchadat;
jets je jaanchja'vivada juu' ve'e
dukah'amaa'yidup je xaaj
juu' ve'e je myujaanchja'viva
y'amaa'yidup, ve'em tse'e
dutonda jetse'e je Maja Vintsán
duyakmájiduvat duyakjaanchiduvat.
Je jaanchja'vivada juu' ve'e
dujа'kxtuvap je tsu'uts, ve'em tse'e
dutonda jetse'e je Maja Vintsán
duyakmájadat duyakjaanchadat,
kux kyukojtsjidup je'e ve'e je
Nte'yam je'e juu' ve'e kyaaydup

y'ooktup. Jë jaanchja'vivada juu'
ve'e dükajä'kxtup jë tsu'uts, ve'em
tse'e dütonda jëtse'e jë Mäjä Vintsän
düyakmäjiduvat düyakjaanchiduvat,
kyukötsjiduvapts jë'ë ve'e juu' ve'e
kyaaydup y'ooktup.
7 Ni pänats üü'me'eda juu' ve'e
kajoojntykip jë y'avintsö jë'ë käjx,
jëts ni pänats üü'me'eda juu' ve'e
ka'öö'kp jë y'avintsö jë'ë käjx. 8 Pän
joojntykimdup xa ve'e, jë Nte'yam
käjxts üü'me'e njoojntykimda; jëts
pän öö'kumdup tse'e, jë Nte'yam
käjxpats üü'me'e n'öö'kumduva.
Ax ve'em tse'e, pän joojntykimdup
tse'e uk pän öö'kumdup tse'e, jë
Nte'yam jë jyáyuts üü'me'eda. 9 Jë'ë
käjx xa ve'e jë Cristo y'uk'ää'k
jëtse'e jyoojntykpäjknuva jëtse'e
dünüvintsänikäxüt nüjom pän pän
jatye'e joojntykidup jëts nüjom pän
pän jatye'e öö'ktu.
10 Küx tse'e ve'em, ¿tyäjxts
miitse'e jëmda juu' ve'e vaandup
jëts ka'a jë'ë ve'e y'öya juu' ve'e
tyoondup jë y'uts jë y'ajch ukpü jë
y'uts jë chä'ä? ¿Jëts tyäjxts miitse'e
jémdava juu' ve'e dükö'öy'íxtup
jë y'uts jë y'ajch ukpü jë y'uts jë
chä'ä? Ka'a tse'e xtukkädaakumda
jëts jë'ë ve'e ntökimpayö'yumdat,
to'k jado'k üü'me'e një'yumdinit
jëm jë Nte'yam vyinkojkm, ax
jë'ëts üü'me'e xtökimpayö'yumdap.
11 Ve'em xa jë'ë ve'e ax jo'n jë
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Vaamp xa ve'e jë Mäjä Vintsän:
"Tyúvam ätse'e nva'añ jëts
nüjom ätse'e jë jayu
xvinköxkténadat,
nüjom tse'e vya'andat jëts
pyaatyp y'akëëguip jë'ë ve'e
juu' ätse'e ntuump."

Jidü'üm tse'e vya'añ. 12 Ax ve'em
tse'e, nüto'k jaty üü'me'e jë cuenta
jë Nte'yam nmö'yumdinit pän
vintsö ve'e juu' jaty tünto'numda
tünköjtsumda.

Ka'a tse'e jë jayu ntukmasöökumdat jë Nte'yam jë tyoo'

13 Jë'ë käjx tse'e, ka'a tse'e
n'uktökimpayö'yumdinit to'k jado'k,
jë'ë ve'e mpayö'yumdap vintsö
ve'e jë n'útsamda jë n'ajchamda
jëts jë n'útsamda jë ntsä'äamda
nkatukmasöökumdat jë Nte'yam jë
tyoo'. 14 Küx ätse'e to'k muk n'it jë
Mäjä Vintsän Jesús määt, jë'ë käjxts
ätse'e vinjava ntañ jëts ka'a ve'e
tii ni tía juu' ve'e yaktökintoomp jë
y'avintsö jë'ë. Ax pän jë jayu tse'e
dünasja'vip jëts jëme'e juu' ve'e
yaktökintoomp, yaktökintoompts
jë'ë ve'e ku ve'e jë jayu dütún
juu' jë'ë ve'e ñasja'vip jëts ka'a jë'ë
ve'e y'öya. 15 Ax pän ñasja'vidup
tse'e jë m'utsta jë m'ajchta ukpü
jë m'utsta jë mtsä'äda jëts ka
óyap jë'ë ve'e juu' ve'e mtoondup,
jë'ë käjx ku ve'e dü'ixta juu' ve'e
mjä'kxtup, mkatsöjktup tse'e jë
m'utsta jë m'ajchta ukpü jë m'utsta
jë mtsä'äda ku ve'e ve'em xtonda.
Ka'a tse'e xyakvintökidat jë jayu
juu' ve'e jë Cristo kyu'öö'ki, jë'ë
käjx ku ve'e xjä'kxta juu' jë'ë ve'e
ñasja'vip jëts yaktökintoomp jë'ë
ve'e. 16 Öyame'e xnüjávada jëts
nvaat jë'ë ve'e xtóndat juu' ve'e
mtoondup, ka'a tse'e ve'em xtóndat
pän jë jayu ve'e dünasja'vidup jëts
tökin jë'ë ve'e juu' ve'e mtoondup.
17 Küx ku xa ve'e jë jayu y'it jëm
jë Nte'yam y'am kyä'm, ka'a
tse'e düyakvinköpkada juu' ve'e

kyaaydup y'ooktup, jë'ë ve'e
yakvinkópkidup jëtse'e dütóndat
juu' ve'e pyaatyp y'akëëguip, jë ëy
jëët düjayéptat, jëtse'e xyëëndüktat
jë Espíritu Santo kajx. 18 Pan pan
xa ve'e jë Cristo ve'em dümutoomp
dümupajkp, ëy jëëtts jë'ë ve'e y'it jë
Nte'yam maat, íxjüduvapts jë'ë ve'e
jë jayu jëts vintsë ve'e dütún juu'
ve'e ëy.
19 Ax ve'em tse'e, ve'em xa
ve'e dütsak jëtse'e nto'numdinit
nkëjtsumdinit vintsë ve'e ëy
jëët nmamyu'ijtumjidinit to'k
jado'k jëtse'e makk aaj makk jëët
n'ijtumdinit to'k muk jë Cristo
maat. 20 Jë'ë juu' ve'e jë Nte'yam
tyoon, ka'ats miits jë'ë ve'e
xyakvintókidat jë'ë kajx juu' ve'e
mkaaydup m'ooktup. Nvaat
tse'e jë jayu dükáyüt dü'oo'küt
jyajuu' kaakyanaaja; ax tókints
jë'ë ve'e ku ve'e jë jayu dükay
dü'uu'k juu' ve'e jë viijnk jayu
tukmasëëkjup jë Nte'yam jë
tyoo'. 21 Pyaatyp y'akëëguipts jë'ë
ve'e jëts ka'a miitse'e jë tsu'uts
xja'kxtat, ka'a ve'e jë tsaaydum
pa'ajk naaj x'oo'ktat, ni ti viijnka
ve'e xkatóndat pan jë'ë kajxe'e
jë m'utsta jë m'ajchta ukpü jë
m'utsta jë mtsa'ada dümasë'ëkta
jë Nte'yam jë tyoo'. 22 Pan ti ve'e
mjaanchja'vidup jëtse'e xtóndat ya'a
kajx, jëja tse'e jë Nte'yam vyinkujkji
dütsak jëtse'e ve'em xjaanchjávadat.
Xëën jë'ë ve'e jë jayu juu' ve'e
dünüja'vip jëts ëy jë'ë ve'e juu' ve'e
tyuump. 23 Ax jë jayu juu' ve'e
mëjtsvinmaayp, tëkintoompts jë'ë
ve'e ku ve'e juu' dükay düjü'kx
jëtse'e dükajaanchjáva jëts ëy jë'ë
ve'e ku ve'e ve'em dütún. Kux pan
ti ve'e jë jayu tyoondup jëtse'e
dükajaanchjávada jëts ëy jë'ë ve'e,
tókints jë'ë ve'e ku ve'e ve'em
dütonda.

Va'an düto'numda pan vintsë ve'e jë viijnk jayu dü'ëyjávadat

15 Üü'mda, pan pan jatye'e
dünüja'vidinup jë Nte'yam
jë y'ayook, ve'em tse'e dütsak
jëtse'e mputajkimdat pan pan
jatye'e düka'ëynüja'vidup ti ve'e
jë Nte'yam chajkp, ka'a tse'e
nto'numdat vintsë ve'e viinm
n'ëyja'vimda, 2 jë'ë ve'e nto'numdap
juu' ve'e jë nmujaanchja'vivamda
y'ëyjávadap jëtse'e y'ítüt jë'ë
jë y'ë'yin kajxta, ve'em tse'e jë
Jesucristo nüyojk düjaanchjávadat.
3 Kux ni jë Criistova ve'e dükatuujn
vintsë ve'e viinm dü'ëyjava, ve'em
ax jo'n dünüujmi jë Tyee', ve'em ax
jo'n jë Kunuu'kx Jatyán vya'añ jo'n:
"Ku tse'e jë jayu mvinkëjtspëjtjidi,
ats tse'e xtukkadakkajx." Jidü'üm
tse'e dünüujmi. 4 Nüjom tse'e
juu' jatye'e jatyáñ ijtp jëp
Kunuu'kx Jatyán küjxp, jë'ë kajxts
jë'ë ve'e yakjatyaajñ jëtse'e
xtuk'íxumdat, jëtse'e makk aaj
makk jëët nmuténimdat juu'
jatye'e nyaknajxumdap, jëtse'e
jë jët'amajin njayëjpumdat van'it
paat ku ve'e ve'em tyoojnjinit
kyëjtsjinit ax jo'n jëp javyet.
5 Jë Nte'yam, juu' ve'e jë jayu
dümakkinmëëyp jëtse'e juu'
dümuténat jëtse'e düyakjët'amaja,
jë'ë tse'e dütónup vintsë ve'e kijpx
jë vinma'yün xjayéptat, ve'em
ax jo'n jë vinma'yün juu' ve'e jë
Cristo Jesús jyayejpp. 6 Ax ve'emts
miitse'e to'k ka'ajyji to'k aaj to'k

jo̱o̱t xyakmä̱jadat xyakjaanchadat je̱
Dios Tee' je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsä̱namda
Jesucristo.

**Yakvaajnjidu ve'e je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap**

7 Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n
je̱ Cristo mkuvä̱kjada, ve'em tse'e
mnakyuvä̱kjadat to'k jado'k, ve'em
tse'e xyakmä̱jadat xyakjaanchadat
je̱ Nte'yam. 8 Ku̱x juu' xa a̱ts
miitse'e nvaajnjidup, ya'a̱ts je̱'e̱ ve'e:
Miine'e je̱ Cristo je̱tse'e du̱mutónu̱t
du̱mupä̱ku̱t je̱ Nte'yam je̱ israeejlit
jayu je̱ y'o̱'yin ka̱jxta. Ku ve'e ve'em
du̱tuujn, yaknu̱ke̱'xnata̱jkits je̱'e̱
ve'e je̱ts kyutyuumpe'e je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook je̱tse'e ve'em tyónju̱t
juu' ve'e je̱ Nte'yam tyukvinva'ni
je̱ ju̱jpit jáyuda, je̱ Abraham, je̱
Isaac, ma̱a̱t je̱ Jacob. 9 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e myiimpa je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱'e̱ tse'e
du̱yakmä̱jidinup du̱yakjaanchidinup
je̱ Nte'yam ku̱xe'e tyukmo̱'tju̱duva,
ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Nyakmä̱jap nyakjaanchapts a̱ts
mitse'e je̱ nu̱may jayu ma̱a̱t
juu' ve'e ka je̱ israeejlitap,
ä̱vupts a̱tse'e mits je̱ mma̱jin je̱
mjaanchin ka̱jx.

10 Jado'k nax tse'e jidu̱'u̱m vyaampa:

Miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱
israeejlit jáyuvapta,
xo̱o̱ndu̱kta ma̱a̱t je̱'e̱da juu' ve'e
je̱ Nte'yam vinko̱o̱jnju̱du.

11 Vaampap tse'e jidu̱'u̱m:

Nu̱jome'e pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱
israeejlit jáyuvap,
yakmä̱jada yakjaanchada je̱ Ma̱ja̱
Vintsä̱n,
ve'em tse'e, yakmä̱jada
yakjaanchada je̱ Ma̱ja̱ Vintsä̱n
nu̱jom je̱ jáyuda.

12 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías
je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp
du̱jatyaampa:

Yakjé̱jap xa ve'e to'k je̱ Isaí
je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j pa̱ne'e
du̱yakkutojkjap vinxu̱p to'k it
to'k naxviijn,
je̱m tse'e je̱ Isaí je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j y'am kya̱'m
ñapya̱a̱jmjidinit juu' ve'e ka je̱
israeejlit jáyuvapta.

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jatyaajñ.
13 Je̱ Nte'yam, juu' ka̱jxe'e
n'a'íxumda je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
miimpnum, je̱'e̱ tse'e xo̱o̱jntkp
myak'ítjadap je̱ts je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t
ku̱xe'e je̱'e̱ xjaanchjávada, ve'em
tse'e je̱ Espíritu Santo je̱ mya̱kkin
ka̱jx nu̱yojk o̱y xnu̱ja'vi'ata̱'a̱tstat
je̱ts tyü̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu'
ve'e m'a'íxtup.
14 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
nnu̱ja'vip a̱tse'e je̱ts o̱y jayu
miitse'eda je̱ts o̱o̱ye'e juu'
xtunnu̱jávada, je̱ts m'o̱'yixju̱dupe'e
je̱tse'e mnatyuk'íxjadat to'k jado'k.
15 O̱yam tse'e vye'ema, yap a̱tse'e
na̱k ku̱jxp nnayjávaja je̱ts a̱ts
miitse'e juu' ntukjaa'myé̱tstat. Je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e ve'em nmayjávaja
ku̱xe'e a̱ts je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n
xtoojnji 16 je̱ts a̱tse'e je̱ Cristo
Jesús nmutónu̱t nmupä̱ku̱t je̱'e̱ je̱
y'o̱'yin ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱ israeejlit jáyuvap. Nvaajnjidupts
a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook
juu' ve'e je̱ Nte'yam yakmiin yaja
naxviijn, ve'em tse'e y'ijttinit
je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e je̱ Nte'yam
y'o̱yja'vip, ve'em ax jo'n a̱ts je̱'e̱ ve'e

je̱ Nte'yam ku̱ntukvintsa̱'kidi, ve'em
tse'e y'ijttinit je̱ Nte'yam je̱ jyayu je̱
Espíritu Santo ka̱jx.
17 Ax ve'em tse'e, o̱o̱y a̱tse'e
ntuntukxo̱o̱ndu̱k juu' ve'e je̱
Nte'yam tyoon kyo̱jts a̱ts ka̱jx,
a̱ts, nu̱to'k juu' ve'e ijtp to'k muk
je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t. 18 Nayja'vijup
a̱tse'e je̱ts je̱'e̱jyji a̱tse'e nkó̱tsup
juu' ve'e je̱ Cristo tyoon kyo̱jts a̱ts
ka̱jx je̱ts ve'em pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱'e̱ tse'e
du̱ka̱tsa̱pá̱ktap je̱ Nte'yam, ve'em
juu' jatye'e tyoon kyo̱jts a̱ts ka̱jx
19 ku ve'e je̱ mú̱jit nu̱ja'vin je̱tse'e
je̱ ma̱jin du̱tuujn je̱ts ku a̱tse'e je̱
Espíritu Santo xyakma̱kkpu̱jk. Ax
ve'emts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjiku̱jx
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱m
jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm je̱tse'e
je̱m paat jye'ya iliiricovit y'it jo̱o̱tm.
20 Ijtpts a̱tse'e ntsa̱k vintso̱ a̱tse'e
je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook joma ve'e je̱ Cristo jye̱'e̱
kyayaknu̱jávana, ka'ats a̱tse'e ve'em
ntónu̱t ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱
ta̱jk du̱jaa'kyakvimpe̱jtp joma ve'e
je̱ viijnk jayu je̱ ta̱jk du̱tso̱o̱'ndu̱k.
21 Ve'em a̱tse'e ntsa̱k je̱ts a̱tse'e
ntónu̱t ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
kayakvaajnjidupna,
y'íxtapts je̱'e̱ ve'e,
je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kamó̱tudupna,
vyinmó̱tudapts je̱'e̱ ve'e.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

Ñu̱vinma'yi tse'e je̱ Pablo je̱tse'e ña̱jkxu̱t je̱p Roma

22 Ku̱x a̱tse'e ve'em ntun, je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e xka'o̱'yixju̱ je̱ts a̱ts
miitse'e na̱jkx nku'ixta, ó̱yam a̱tse'e
may náxani njanu̱pa̱a̱mdu̱ka. 23 Ax
u̱xyam tse'e, ta̱ a̱tse'e nton'avaada
yaja it ja̱a̱t joma a̱tse'e tu̱nnaxy
tu̱nta̱ka. Jékani je̱ts u̱xyam paat
a̱tse'e o̱o̱y njatuntsa̱k je̱ts a̱tse'e
n'ítu̱t miits ma̱a̱tta, 24 a'ixpts
a̱tse'e je̱ts x'o̱'yixjup a̱tse'e tso̱jk.
Nku'ixuvaandup a̱ts miitse'e
naxyji ku a̱tse'e nna̱jkxu̱t je̱p
espáñait y'it ja̱a̱tp. Ku ve'e ve̱e̱'n
je̱ it ñáxu̱t je̱tse'e xyo̱o̱ndu̱ku̱t a̱ts
ya̱ n'aaj ya̱ njo̱o̱t ku a̱tse'e n'ítu̱t
miits ma̱a̱tta, van'itts a̱ts miitse'e
xputá̱kadat je̱ts a̱tse'e njaa'kna̱jkxu̱t
je̱p España. 25 Ax na̱jkxpts a̱a̱tse'e
u̱xyam je̱m Jerusalén je̱ts a̱a̱tse'e
je̱ puta̱jkin nmo̱'o̱dat je̱ Nte'yam je̱
jyayu juu' ve'e je̱m ijttup. 26 Ku̱xe'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e
tsu̱u̱nidup je̱m macedóniait y'it
jo̱o̱tm je̱ts yaja acáyait y'it ja̱a̱t,
je̱'e̱ tse'e du̱nu̱pa̱a̱jmtkidu je̱tse'e je̱
puta̱jkin du̱tuknu̱ké̱xtat je̱ Nte'yam
je̱ jyayu pa̱n pa̱n jatye'e ayo̱o̱vdup
je̱m Jerusalén. 27 Y'o̱yja'vidu tse'e
je̱tse'e ve'em du̱tóndat, ax pyaatyp
y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e, ku̱x ve'eme'e
tyukka̱da'akjada. Ku̱x je̱'e̱ pa̱n
pa̱n jatye'e ijttup ka je̱ israeejlit
jáyuvap, je̱'e̱ tse'e du̱jaye̱jptup je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook ma̱a̱t je̱'e̱da pa̱n
pa̱n jatye'e israeejlit jayu je̱tse'e
ve'em du̱jaye̱jptuvat je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, pyaatyp
y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱
israeejlit jayu yaktukputá̱kadat
juu' ve'e y'íxtup jyaye̱jptup
pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap. 28 Ax ve'em tse'e, ku ve'e
yaktukka̱ta̱ka vye̱'nat ya̱ puta̱jkin
juu' ve'e yakmojktup, van'itts a̱tse'e
je̱p España nna̱jkxu̱t, ve'emts a̱ts

miitse'e naxyji nku'íxtat. 29 Oy xa
atse'e nnujava jets ooye'e je Cristo
xtunkunoo'kxumdat ku atse'e
jem nmajkxut jets ats miitse'e
nvaajnjadat je oy kats je oy ayook.
30 Utsta ajchta utsta tsa'ada, je
nMaja Vintsánamda Jesucristo
kajx jets je tsojkun kajx juu' ve'e
je Espíritu Santo xmo'yumdup, je'e
kajxts ats miitse'e nmunoo'kxtukta
jets atse'e to'k aaj xputákadat,
atse'e xnutsapkótstat. 31 Amótuda
to'k aaj je Nte'yam jets atse'e
xtuknuva'atsut je tsaachto'nun juu'
atse'e xtoojnjavaandup je'e pan
pan jatye'e dukajaanchja'vidup
je Jesucristo jem Judea, jets nay
ve'empa ve'e oy yakkuvákut je
putajkin juu' ve'e yaktukkatákadap
je Nte'yam je jyayu juu' ve'e
tsuunidup jem Jerusalén. 32 Pan
vaamp tse'e je Nte'yam, van'itts
atse'e nje'yat va'ajts xoojntkp joma
ve'e miitsta jets atse'e njot'amájat
ku ve'e nku'íxtat. 33 Je Nte'yam, juu'
ve'e duyajkp je oy joot, je'e maat
tse'e m'ijttinit. Amén.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

16 Oy jayu je'e ve'e je Febe,
nuto'k je n'útsamda je
ntsa'aamda juu' ve'e je Nte'yam
dumutoomp dumupajkp je
jaanchja'vivatajk maat juu' ve'e
nay'amojkijidup jem cencréait
kyajpun kajxm. 2 Oy yakxón tse'e
xkuváktat je Maja Vintsán kajx,
ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega
jetse'e dutóndat je Nte'yam je jyayu.
Putákada to'k aaj ya Febe pan ti
jatye'e ka'ijtuxjup, kux numaye'e
je jayu juu' ve'e pyutajki, xputajki
atse'e viinm.

3 Máyame'e to'k aaj je Dios
xmo'odat je Priscila jets je Aquila,
je'e juu' atse'e ntukmaatmutoondup
ntukmaatmupajktup je Cristo
Jesús. 4 Viinm xa je'e ve'e jep
kutsa'aga jaatp ñaajktaajnjidi ats
kajx. Nkukojtsjidupts atse'e, ax ka
átsjyap tse'e, ve'empa ve'e nujom
je utsta je ajchta jets je utsta
je tsa'ada pan pan jatye'e ka je
israeejlit jáyuvap. 5 Máyame'e to'k
aaj je Dios xmooyduvat je utsta
je ajchta jets je utsta je tsa'ada
juu' ve'e nay'amojkijidup jem je
Priscila jets je Aquila tyak'amda.
Máyame'e to'k aaj je Dios
xmooyduvat je Espaneto juu' atse'e
nmaatnayja'vijup jets atse'e ooy
ntuntsak. Je'e ve'e mutoo'vajkp
dujaanchja'vi'ukvaan je Cristo yaja
acáyait y'it jaat. 6 Máyame'e to'k
aaj je Dios xmooyduvat je María
juu' ve'e ooyani tuntoomp miits
maatta. 7 Máyame'e to'k aaj je Dios
xmooyduvat je Andrónico jets je
Junias, ats je nmu'israeejlit jáyuda
juu' atse'e nmaatpoxuntaktsuunidu,
ñumájidup je'e ve'e je kukátsiva
maatta jetse'e too'vajkp to'k muk
y'ijtti je Cristo maat jets ka'a ve'e
ats.
8 Máyame'e to'k aaj je Dios
xmo'odat je Amplias juu' atse'e
ooy ntuntsajkp je Maja Vintsán
kajx. 9 Máyame'e to'k aaj je Dios
xmooyduvat je Urbano juu'
ve'e ntukmaatmuto'numdup
ntukmaatmupajkumdup je Cristo
Jesús, nay ve'empa je Estaquis
juu' atse'e ooy ntuntsojkpap.
10 Máyame'e to'k aaj je Dios
xmooyduvat je Apeles juu' ve'e
oy duyaknuke'xnatajki jets

jyaanchja'vipe'e je̱ Cristo.
Mo̱o̱yduva to'k aaj máyam je̱ Dios
je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m je̱
Aristóbulo tya̱k'am. 11 Máyame'e
to'k aaj je̱ Dios xmo̱o̱yduvat a̱ts je̱
nmu'israeejlit jayu Herodión, nay
ve'empa je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup
je̱m je̱ Narciso tya̱k'am juu' ve'e
je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱jaanchja'vidup.
12 Máyame'e to'k aaj je̱ Dios
xmo̱o̱yduvat je̱ Trifena je̱ts je̱
Trifosa juu' ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
du̱mutoondup du̱mupa̱jktup,
nay ve'empa je̱ n'útsamda je̱
ntsa̱'a̱amda Pérsida, juu' ve'e
o̱o̱y ntuntso̱jkumdup je̱tse'e
jékani je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱mutún
du̱mupu̱k. 13 Máyame'e to'k aaj
je̱ Dios xmo̱o̱yduvat je̱ Rufo, juu'
ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vinko̱o̱jnju,
nay ve'empa je̱ tyaak, juu' a̱tse'e
ntaakja'vip. 14 Máyame'e to'k aaj
je̱ Dios xmo̱o̱yduvat je̱ Asíncrito, je̱
Flegonte, je̱ Hermas, je̱ Patrobas, je̱
Hermes, je̱ts je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts
je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e ijttup je̱'e̱
ma̱a̱tta. 15 Máyame'e to'k aaj je̱ Dios
xmo̱o̱yduvat je̱ Filólogo je̱ts je̱ Julia,
je̱ Nereo je̱ts je̱ cha̱'a̱, je̱ Olimpas,
je̱ts nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu'
ve'e ijttup je̱'e̱ ma̱a̱tta.
16 Nache̱e̱'njada to'k jado'k
je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
ka̱jx. Joma jatye'e ñay'amókajada
je̱ jaanchja'vivata̱jkta, to'k ka̱'a̱jyji
tse'e mke̱jxu̱xjada máyam je̱ Dios.
17 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
nmunoo'kxtktupts a̱ts miitse'eda
je̱tse'e xtun'íxtat je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ jayu du̱yaknavya'kxju̱dup
je̱tse'e du̱tukmaso̱'o̱kta je̱
Nte'yam je̱ tyoo', ku̱x juu' ve'e
je̱ jayu tyuk'íxtup, ka'ats je̱'e̱ ve'e
ñavyaa'tyju̱ je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱
Nte'yam je̱ jyayu mva'nu̱xju̱du. Ka'a
tse'e mnaajk'ítjadat je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n
pa̱n jatye'e ve'em du̱toondup je̱ ka
o̱yap. 18 Ka je̱ Cristo Jesuusap xa
je̱'e̱ ve'e myutoondup myupa̱jktup, je̱
y'avintso̱ vinma'yu̱ne'e yaktoondup,
vyin'a̱a̱'ndupts je̱'e̱ ve'eda pa̱n
pa̱n jatye'e o̱y du̱kanu̱ja'vidup je̱
Nte'yam je̱ y'ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e
tsoj kyo̱tsta je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu
y'o̱yja'vip. 19 Anañu̱joma xa ve'e
je̱ jayu du̱nu̱jávada vintso̱ miitse'e
xkuva̱kta je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k. Ntsa̱jkpts
a̱tse'e je̱tse'e vij m'íttat vintso̱ ve'e
xtóndat je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱ts ka'a ve'e
vij m'íttat vintso̱ ve'e xtóndat je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱. 20 Ax je̱ Nte'yam, juu'
ve'e je̱ o̱y jo̱o̱t xmo̱'yumdup, je̱'e̱
tse'e du̱yakvintó̱kiyup je̱ Satanás
je̱tse'e y'ijtnit je̱p mteku̱pa'tkupta. Je̱
nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo tse'e
mkunoo'kxjadap.
21 Máyame'e je̱ Dios
mke̱jxu̱xjada ya̱ Timoteo juu'
a̱tse'e ntukma̱a̱tmutuump
ntukma̱a̱tmupu̱jkp je̱ Cristo.
Máyame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xju̱duva je̱
Lucio, je̱ Jasón, je̱ts je̱ Sosipater, a̱ts
je̱ nmu'israeejlit jáyuda.
22 A̱ts, je̱ Tercio, je̱'e̱ts a̱tse'e
njaayp juu' a̱tse'e u̱xyam
yaktuknu̱u̱jmip, nay ve'empats a̱ts
miitse'e ntuknu̱ke̱xta máyam je̱
Dios je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx.
23 Máyame'e je̱ Dios je̱ Gayo
mke̱jxu̱xjada, je̱'e̱ts a̱tse'e
tu̱xyak'itu̱paa'ty yaja tya̱k'aajy
joma ve'e ñay'amókajada
je̱ jaanchja'vivata̱jkta.
Mke̱jxu̱xju̱duvap tse'e máyam je̱
Dios je̱ Erasto juu' ve'e je̱ kajpu̱n je̱

myeen dukaʼmip. Máyameʼe je Dios
mkejxuxjuduva je uts je ajch juuʼ
veʼe duxaaj Cuarto.
24 Je nMaja Vintsánamda
Jesucristo tseʼe mkunooʼkxjadap
anañujoma. Amén.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

25 Yakmaja yakjaancha tseʼe
je Nteʼyam yʼijtnit, jeʼe juuʼ veʼe
oʼyixjup jetseʼe makk aaj makk
joot myakʼijtjidinit, veʼem ax joʼn
dumaatnavyaaʼtyju je oy kats je oy
ayook juuʼ atseʼe ntukkaʼamaayp,
je Jesucristo jyeʼe, juuʼ veʼe
je Nteʼyam je jayu tyuknujaʼvi
jetseʼe jujpani kyayaknujava yʼijt.
26 Ax uxyam tseʼe, vaʼajts nujávats
yaʼa veʼe tyañ jeʼe kajx juuʼ veʼe
jyatyaandu jep Kunuuʼkx Jatyán
kujxp je Nteʼyam je yʼayook
kojtsnajxpatajkta, veʼem ax joʼn
je Nteʼyam, juuʼ veʼe xaʼma kajx
ijtp, jeʼe tseʼe je jayu dupavaan
jetseʼe duʼavánadat ya ayook pan
joma veʼe je jayu chaanada toʼk
it toʼk naxviijn, veʼem tseʼe je
Nteʼyam dujaanchjávadat jetseʼe
dukatsapáktat.
27 ¡Yakmaja yakjaancha tseʼe je
Nteʼyam yʼijtnit xaʼma kajx, jeʼejyji
veʼe toʼk nujom dunujaʼvikajxp!
¡Je Jesucristo kajx tseʼe veʼem
yaktoonnit! Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Corinto

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam
a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e
n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuka̱tsiva.
A̱ts je̱ts je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda
Sóstenes, 2 máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios
ntuknu̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jk
juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m
coriintovit kyajpu̱n ka̱jxm.
M'ijttupe'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k muk m'itta
je̱ Cristo ma̱a̱t. Je̱ Nte'yam
tse'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e
mjoojntykidinit ax jo'n je̱'e̱ ve'e
du̱tsa̱k. Máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios
ntuknu̱ke̱jxtuva anañu̱joma je̱
jayu juu' ve'e jyajoma'itu̱ku̱jxa
du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup
je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo,
je̱'e̱ je̱ Mya̱ja̱ Vintsa̱nda je̱ts u̱u̱'m
nje̱'e̱mdava. 3 Je̱ Nte'yam, juu'
ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱
je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Njaye̱jpumdupe'e je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin je̱ Cristo ka̱jx

4 Ijtp a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja
miits ka̱jxta ku̱x mkunoo'kxju̱dup
miits je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo Jesús ka̱jx.
5 Ku̱x tse'e m'itta to'k muk je̱ Cristo
ma̱a̱t, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
mmo̱'o̱jada to'k ka̱'a̱jyji je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkin, ve'em tse'e xnu̱jávada
juu' ve'e tyú̱vam je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e mko̱jtstup. 6 Ma̱kk tse'e
mtanda to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t
ku̱xe'e xjaanchjávada je̱ Cristo jye̱'e̱
juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidu. 7 Ax
ve'em tse'e, namvaat tse'e x'a'ixta
je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo,
ka'a tse'e mka'ijtu̱xjada je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Nte'yam
yajkyp. 8 Je̱'e̱ tse'e myak'ítjadap
ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t, ve'em tse'e
ni ti tó̱kina mkayakpaatjadat ku
ve'e je̱ Jesucristo myiinnuvat. 9 Je̱
Nte'yam, kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e je̱'e̱
je̱ y'ayook, je̱'e̱ tse'e xvinko̱'numdu
je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ y'Onu̱k
Jesucristo ma̱a̱t, u̱u̱'m je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda.

Ku je̱ jaanchja'vivata̱jk kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱kajaye̱jpti

10 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱
nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx
a̱ts miitse'e nmunoo'kxtu̱kta je̱tse'e

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

kijpx je̱ vinma'yu̱n xjaye̱jptinit.
Ka'a tse'e mnapya̱jkva'kxjadat;
tsoj yakxo̱ne'e mjoojntykadat
mnaxviijnadat, to'kji je̱
mvinma'yu̱nda to'kji je̱ mja'vinda.
11 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ve'em nva'añ
ku̱x ta̱ a̱tse'e je̱ ka̱ts nmo̱tu je̱ts
mnapya̱jkva'kxju̱dupe'e. Je̱ Cloé
je̱ jyáyuts a̱tse'e tu̱xna̱a̱jmada.
12 Je̱'e̱ts a̱tse'e ntijp je̱ts to'k
jado'ke'e ka̱kje̱'e̱ je̱ vyinma'yu̱n
du̱pa̱mda. Je̱m xa ve'e juu' ve'e
vaandup: "Je̱ Pablo xa a̱tse'e
mpanu̱jkxp." Je̱m tse'e juu' ve'e
vaanduvap: "Je̱ Apolos xa a̱tse'e
mpanu̱jkxp." Je̱mpa tse'e juu' ve'e
vaanduvap: "Je̱ Pedro xa a̱tse'e
mpanu̱jkxp." Nay je̱mpa tse'e juu'
ve'e vaanduvap: "Je̱ Cristo xa a̱tse'e
mpanu̱jkxp." 13 ¿Jadi pa̱jkva'kxy
vine'e je̱ Cristo y'it? ¿Ukpu̱ a̱ts, je̱
Pablo, a̱ts vine'e cruuzpe̱jt miits
ka̱jxta? ¿Ukpu̱ a̱ts je̱ nxa̱a̱j ka̱jx
miitse'e mna̱pe̱jtti? 14 Nkuko̱jtsjip
xa a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ts ni pa̱na
a̱ts miitse'e nkayakna̱pe̱jtti, je̱
Criispoji ve'e je̱ts je̱ Gayo, 15 ax
ve'em tse'e ni pa̱na kyava'anu̱t
je̱ts a̱ts je̱ nxa̱a̱j ka̱jxe'e mna̱pe̱jtti.
16 Nyakna̱pe̱jtpadamna a̱tse'e
je̱ Estéfanas ma̱a̱t pa̱n pa̱n
jatye'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp. Ka'ats
a̱tse'e n'ukjaa'mye̱jtsni ku a̱tse'e
viijnk nyakna̱pe̱jtpa. 17 Ku̱x ka
yakna̱pe̱jtpap xa a̱tse'e je̱ Cristo
xkejx, je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook,
je̱ Jesucristo jye̱'e̱, je̱'e̱ juu' ve'e
xku'o̱o̱'kimdu je̱m cruz ka̱jxm
je̱tse'e ma̱kk n'ijtumdinit to'k muk
je̱'e̱ ma̱a̱t. Ax ka'ats a̱tse'e je̱ tsújit
ayook nyaktún je̱tse'e je̱ jayu
ko̱o̱jyji du̱tsojjávadat je̱ ayook juu'
a̱tse'e nka̱jtsp.

Je̱ ayook juu' ve'e je̱ Pablo je̱ jayu vyaajnji

18 Je̱ ayook juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjip, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e: Je̱ Cristo
xa ve'e xku'o̱o̱'kimdu je̱m cruz
ka̱jxm. Tukxi'ik ka̱tsts je̱'e̱ ve'e
yakjávajada pa̱n pa̱n jatye'e
vintókidup; ax u̱u̱'mda, juu' ve'e je̱
Nte'yam yaktso̱o̱ju̱dup, je̱ Nte'yam
je̱ myákkints je̱'e̱ ve'e. 19 Ve'em xa
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Nyaknu̱ke̱'xnatákap xa a̱tse'e
je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e tyun je̱'e̱ je̱
y'ayook juu' ve'e natyijju̱dup
kuvij jáyuda,
ka'ats je̱'e̱ ve'e tyoompa je̱'e̱
je̱ y'ayook pa̱n pa̱n jatye'e
natyijju̱dup vinmótuva
ónu̱kta.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
20 Je̱ja xa ve'e yaja naxviijn
juu' ve'e yaktijtup kuvij jáyuda,
yak'ixpa̱jkpada, je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
o̱o̱y juu' du̱tunnu̱ja'vidup. Ax juu'
tse'e yaja naxviijn yaktijp viji
kej, yakxi'ikts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
du̱java. 21 Ñu̱ja'vip xa ve'e je̱
Nte'yam juu' ve'e tyuump, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e kyanamyaso̱o̱kji je̱tse'e je̱ jayu
y'íxajat je̱ naxviijnit vijin ke̱ju̱n ka̱jx,
je̱'e̱ ve'e cha̱jkp je̱tse'e cho̱'o̱ktat je̱
kya̱ts je̱ y'ayook ka̱jx je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e jaanchja'vijidup, óyame'e ya̱
ka̱ts ya̱ ayook yakxi'ik du̱jávada je̱
jayu juu' ve'e du̱kajaanchja'vidup.
22 Y'ixuvaandup tse'e je̱
israeejlit jayu je̱ mújit nu̱ja'vin,
y'amo̱tunaxuvaandup tse'e je̱
griego jayu je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n; 23 ax

je̱ Cristo, juu' ve'e cruuzpe̱jt, je̱'e̱ts
je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjip. Kyo̱'o̱yja'vidup tse'e ya̱
ka̱ts ya̱ ayook je̱ israeejlit jáyuda,
yakxi'ikts ya̱'a̱ ve'e du̱jávada
pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta; 24 ax
u̱u̱'m ka̱jxamda, pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam vinko̱o̱jnju̱du, je̱ israeejlit
jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱'e̱pta, je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin je̱ts
je̱ Nte'yam je̱ vyijin je̱ kyéju̱nts
ya̱'a̱ ve'e. 25 Yakxi'ikts je̱'e̱ ve'e je̱
jáyuda du̱java ku ve'e je̱ Cristo je̱
jayu du̱ku'o̱o̱'ki je̱m cruz ka̱jxm. Ax
óyam tse'e je̱ jayu yakxi'ik du̱jávada,
o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱nu̱java
ti ve'e tyuump. Juu' xa ve'e je̱ jayu
tyijp je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱tuujn ku̱x
ka'a ve'e je̱ ma̱kkin du̱jayep, nu̱yojk
ma̱kkts je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a ve'e to'k
ka̱'a̱jyji je̱ jayu. 26 Utsta ajchta utsta
tsa̱'a̱da, mnu̱ja'vidinup xa miitse'e
je̱ts je̱ Nte'yame'e mvinko̱o̱jnju̱du,
nu̱'eejyjits miitse'eda viji kej ax
jo'n je̱ naxviijnit jayu du̱tijta,
nu̱'eejyjits miitse'edava juu' ve'e
yakkutojktup, nay nu̱'eejyjits
miitse'edava juu' ve'e du̱jaye̱jptup
je̱ vintsa̱'kin. 27 Vyinko̱o̱nts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e
yaktijtup ka víjap ka kéjap yaja
naxviijn, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱tse'e
du̱yaktso̱'o̱tyónu̱t pa̱n pa̱n jatye'e
yaktijtup viji kej; vyinko̱o̱nts je̱'e̱
ve'e pa̱n pa̱n jatye'e yaktijtup ka
ma̱kkap yaja naxviijn, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱tyónu̱t
pa̱n pa̱n jatye'e yaktijtup ma̱kk.
28 Je̱ Nte'yame'e du̱vinko̱o̱n pa̱n
pa̱n jatye'e kayakvintsa̱'kidup je̱ts
pa̱n pa̱n jatye'e yakviijnk'íxtup,
ve'em tse'e kyuto̱kiyu̱t je̱ ma̱jin
juu' ve'e yakvinkópkidup pa̱n pa̱n
jatye'e du̱jaye̱jptup je̱ naxviijnit
vinma'yu̱n. 29 Ax ve'em tse'e ni
pa̱na kyanamyájajat je̱ja je̱ Nte'yam
vyinkujk. 30 Je̱ Nte'yam xa ve'e
viinm u̱u̱'m xyakto'kmojkumdu
je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t. Je̱ Cristo
ka̱jx tse'e nnu̱ja'vimdini juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
je̱ Nte'yam xkato̱kimpa̱'mumda
je̱tse'e va'ajts n'ijtumda, je̱'e̱ tse'e
xyakpítsumumdu je̱m je̱ Satanás
y'am kya̱'m je̱tse'e n'ijtumda je̱m
je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. 31 Ve'emts
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Pa̱n pa̱n xa ve'e
namya̱javaajnjup, nu̱yojk o̱yts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmájat
du̱yakjaanchat."

2 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku
a̱tse'e nnu̱jkx je̱ts a̱ts miitse'e
nvaajnjidi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
ka'ats a̱tse'e je̱ mújit ayook nyaktuujn
ukpu̱ je̱ jayu je̱ vyijin. 2 Ku xa a̱tse'e
n'ijt miits ma̱a̱tta, ka'ats a̱tse'e
ntsa̱jk je̱ts a̱tse'e viijnk nmujávat, je̱
Jesucriistoji ve'e, juu' ve'e cruuzpe̱jt.
3 Ja'vip tsa̱'kipts a̱tse'e nve'na je̱m
miits mvinkojkmda je̱ts yónu̱k
aaj yónu̱k jo̱o̱t. 4 Ku a̱ts miitse'e
nmuko̱jtsti je̱tse'e ntuknu̱ja'vidi je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook, ka'ats a̱tse'e ntsa̱jk
je̱tse'e ntukjaanchjávadat je̱ Jesucristo
je̱ jayu je̱ vyijin ka̱jx, ñojk'óye'e
ntukjaanchja'vidi je̱ Espíritu Santo
je̱ mya̱kkin ka̱jx, 5 ve'em tse'e je̱
Jesucristo xjaanchjávadat je̱ Nte'yam je̱
mya̱kkin ka̱jx je̱ts ka je̱ jayu je̱ vyijin
ka̱jxap.

Je̱ Espíritu Santo ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam je̱ vyijin yaknu̱java

6 O̱yam tse'e vye'ema, je̱ vijin
ma̱a̱tts a̱a̱tse'e je̱ jayu nmuko̱tsta

juu' ve'e mak̲k naajk'ijtjidinup
to'k muk je̲ Jesucristo maa̲t. Ya̲
vijin, ka je̲ naxviijnit víjinapts
ya̲'a̲ ve'e, nay ka je̲ víjinapts
ya̲'a̲ ve'e juu' ve'e yakkutojktup
yaja naxviijn. Je̲ vijin juu' ve'e
jyaye̲jptup, je̲'yapts je̲'e̲ ve'e je̲ xa̲aj
ku ve'e kyo̲o̲'k'ijtnit. 7 Ax je̲ ayook
juu' a̲a̲tse'e nka̲jtsp, je̲ Nte'yam
je̲ vyíjints je̲'e̲ ve'e juu' ve'e
kayaknu̲ja'vip y'ijt, je̲'e̲ juu' ve'e
je̲ Nte'yam ñu̲pa̲a̲jmtki ka'anume'e
ya̲ it cho̲o̲'ndu̲k vye'na, je̲'e̲ts je̲'e̲
ve'e ku ve'e je̲ Cristo xku'o̲o̲'kimdi
je̲tse'e njaye̲jpumdinit je̲ joojntykin
juu' ve'e xa̲'ma ka̲jx ijtp. 8 Ni pa̲nats
ya̲'a̲ ve'e du̲kanu̲ja'vi juu' ve'e
yakkutojktup yaja naxviijn, ku̲x
pa̲n ku̲du̲nu̲ja'vidi xa ve'e, ka'ats
je̲'e̲ ve'e ku̲du̲yakjacryuuzpe̲jtjidi
je̲ nMa̲ja̲ Vintsá̲namda Jesucristo.
9 Ve'emts je̲'e̲ ve'e ax jo'n je̲
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Je̲ Nte'yam xa ve'e du̲'apa̲a̲jmtki
may viijn je̲ y'o̲y je̲'e̲ juu' ve'e
kayak'ixpna kayakmó̲tupna
je̲ts ka'anume'e yakvinmay,
je̲'e̲ ka̲jx tse'e du̲'apa̲a̲jmtkiji
pa̲n pa̲n jatye'e je̲ Nte'yam
du̲tso̲jktup.

Jidu̲'u̲m tse'e vya'añ. 10 Ax ya̲'a̲
tse'e je̲ Nte'yam xtuknu̲ja'vimdu je̲
Espíritu Santo ka̲jx, ku̲x je̲ Espíritu
Santo, va'ajtsts je̲'e̲ ve'e du̲nu̲java ti
vinma'yu̲ne'e je̲ Nte'yam jyayejpp.
11 Ni pa̲na xa ve'e du̲kanu̲java
pa̲n vintso̲ ve'e to'k jado'k je̲ jayu
vyinmay je̲m jya'vin ka̲jxm, je̲ jayu
je̲ jya'vinji tse'e du̲nu̲ja'vip. Nay
ve'empa tse'e, je̲ Espíritu Santo,
juu' ve'e ijtp je̲m je̲ Nte'yam jya'vin
ka̲jxm, je̲'e̲jyji tse'e du̲nu̲ja'vip
vintso̲ ve'e je̲ Nte'yam vyinmay.
12 Ax ka'a tse'e nnu̲ja'vimda je̲
Nte'yam je̲ y'ayook je̲ naxviijnit
vinma'yu̲n ka̲jx, je̲ Espíritu
Saantots je̲'e̲ ve'e xtuknu̲ja'vimdup
je̲ ayook je̲tse'e nvinmó̲tumdat
juu' ve'e je̲ Nte'yam je̲ myaa'yu̲n
ka̲jx xmo̲'yumdu. 13 Juu'ts a̲a̲tse'e
je̲ jayu ntuk'ixp, ka je̲'e̲pts je̲'e̲ ve'e
juu' ve'e je̲ jayu tyijtup vijin, je̲
vijin je̲'e̲ ve'e juu' ve'e je̲ Espíritu
Santo a̲a̲ts xtuknu̲ja'vip. Ku a̲a̲tse'e
ve'em ntuk'ix, ñu̲ja'vidupts je̲'e̲ ve'e
pa̲n pa̲n jatye'e je̲ Espíritu Santo
du̲kuva̲jktup je̲ts tyú̲vam je̲'e̲ ve'e je̲
ayook juu' a̲a̲tse'e nka̲jtsp.
14 Pa̲n pa̲n jaty xa ve'e je̲m jya'vin
ka̲jxmda ka'ijtp je̲ Espíritu Santo, ka'a
tse'e du̲kuva̲kta juu' ve'e kya̲jtsp
je̲ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̲m je̲
Nte'yam jya'vin ka̲jxm, ku̲x yakxi'ike'e
du̲jávada, ka'a tse'e y'o̲'yixjada je̲tse'e
du̲vinmó̲tudat juu' ve'e je̲ Espíritu Santo
xtuk'íxumdup, ku̲x je̲'e̲ ya̲'a̲ ve'e juu'
ve'e yaknu̲ja'vip je̲ Espíritu Santo ka̲jx.
15 Je̲ jayu juu' ve'e je̲m jya'vin ka̲jxm je̲
Espíritu Santo, o̲'yixjupts je̲'e̲ ve'e je̲tse'e
du̲vinkó̲nu̲t juu' ve'e pyaatyp y'ake̲e̲guip,
ax ka'a tse'e pa̲n y'o̲'yixju̲ je̲tse'e
tyo̲kimpayo̲'o̲yju̲t je̲'e̲ ka̲jx. 16 Jidu̲'u̲m xa
ve'e je̲ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

¿Pa̲nts je̲'e̲ n'ite'e du̲nu̲ja'vip ti
vinma'yu̲ne'e je̲ Ma̲ja̲ Vintsá̲n
jyayejpp?
¿Pa̲nts n'ite'e o̲'yixjup je̲ts je̲'e̲
ve'e du̲yak'ixpá̲ku̲t?

Jidu̲'u̲m tse'e vya'añ. Ax
u̲u̲'mda, to'kji tse'e je̲ vinma'yu̲n
njaye̲jpumda je̲ Cristo ma̲a̲t.

Je̲ jayu juu' ve'e du̲mutoondup du̲mupa̲jktup je̲ Nte'yam

3 Utsta ajchta utsta tsa̲'a̲da,
ka'a a̲tse'e x'o̲'yixji je̲ts a̲ts

miitse'e kunmukojtsti ax jo'n je
jáyuda juu' ve'e dunuja'vidinup
ti ve'e je Espíritu Santo chajkp,
vanxupe'e nmukojtsti ax jo'n je
jáyuda juu' ve'e dukakuvajktup
je Espíritu Santo ukpu ax jo'n
je'eda juu' ve'e námnum to'k muk
ijt'ukvaandu je Jesucristo maat.
2 Ntuk'íxtuts ats miitse'e juu' ve'e
ka tso'oxap jetse'e xvinmótudat,
kux ka'anum xa ve'e apaamduka
mve'nada jetse'e xvinmótudat juu'
ve'e tso'ox, ve'eme'e mve'nada ax
jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e tsi'tspna,
juu' ve'e kayakmooypnum je kaaky
je tojkx. Ax ka'anum tse'e uxyam
m'o'yixjada jetse'e xvinmótudat
juu' ve'e tso'ox, 3 kux ve'emna
ve'e je vinma'yun xjayepta ax jo'n
je'eda juu' ve'e dukakuvajktup
je Espíritu Santo. Je'e ve'e ku ve'e
mnavyiijnk'íxjada, mnamyu'ékjada
je'e kajx ku ve'e juu' mka'o'yixjada
ax jo'n je viijnk jáyuda, jetse'e
mnakyojtsvintsóvjada, je'e tse'e
duyaknuke'xnatajkip jets ve'eme'e
m'itta ax jo'n je jáyuda juu' ve'e
dukakuvajktup je Espíritu Santo,
ve'em ax jo'n je'eda juu' ve'e
dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit
je kyo'oy je'e. 4 Kux jem miitse'eda
juu' ve'e vaandup: "Je Pablo xa
atse'e mpanujkxp." Jempa tse'e
juu' ve'e vaanduvap: "Je Apolos xa
atse'e mpanujkxp." Ax ve'emam
tse'e mnaajk'ítjada ax jo'n je'eda
juu' ve'e dukakuvajktup je Espíritu
Santo.

5 ¿Pants je'e ve'e je Pablo? ¿Pants
je'e ve'e je Apolos? Je Nte'yam
je myutoompa je myupajkpaji
xa aatse'e n'it juu' kajxe'e
xjaanchjávada je Maja Vintsán.
Kakje'e xa aatse'e ntuujn juu'
aatse'e je Maja Vintsán xtukpavaan.
6 Ve'em atse'e ax jo'n je'e juu' ve'e
je taamt duniipp, ve'emts je'e ve'e
je Apolos ax jo'n je'e juu' ve'e
duva'xp, ax je Nte'yamts je'e ve'e
duyakyee'kp, je'e tse'e dupaamp
je jaanchja'vin jem je jayu jya'vin
kajxmda. 7 Ax nmupánipts aatse'e,
ni atsa, ni je Apólosa, je Nte'yam
je'e ve'e to'k juu' ve'e dunumájip
dunujaanchip. 8 Je'e juu' ve'e niipp
jets je'e juu' ve'e va'xp, akijpxats
je'e ve'e, kujo'yuxjadapts je'e ve'e je
Nte'yam kakje'e juu' ve'e tyoondup.
9 Je Nte'yam je myutoompa je
myupajkpa xa aatse'e; ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je Nte'yam je
tyajk kum'ijtti.

10 Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k
je takpaampa juu' ve'e oy dujajtp
jets kuvij, je Nte'yamts atse'e
xpaam jets atse'e n'it ax jo'n je jayu
juu' ve'e je tajk duyaktsoo'ntkp.
Ax juu' tse'e viijnkta, ve'emts
je'e ve'eda ax jo'n je'eda juu' ve'e
dujaa'kkajxmpojtuktup. Ax pan
pan jaty tse'e dujaa'kyakvimpejttup
je tajk, ooy tse'e dutun'íxtat
vintso ve'e kyavintókiyut je tun.
11 Kux ni pana xa ve'e kya'o'yixju
jetse'e duyaktsoo'ntknuvat je tajk,
je'ejyji ve'e juu' ve'e tsoo'ndukani,
je'ets je'e ve'e je Jesucristo
jye'e, juu' ats miitse'e nvaajnjidu.
12 Ax o'yixjup tse'e je jayu jetse'e
dujaa'kyakvimpétut je tajk, je'e ku
ve'e dupaajmjat juu' ve'e ijtp ax jo'n
je oro, je plata, ukpu je tsújit tsaaj,
je kup, je páyuts, ukpu je maajy. 13 Je
toonk juu' ve'e to'k jado'k tyuump,
van'itts je'e ve'e oy ñuke'xnatákat
je xaaj ku ve'e je jayu

yaktokimpayo'ynit. Kux juu' ve'e je
jayu tyoondup, yak'íxupts je'e ve'e
pan myuténipe'e je jaajn van'it. Ax
je jaajn tse'e duyaknukE'xnatákap
pan vintso ve'e to'k jado'k tyun.
14 Pan pan tse'e dutukpaamp juu'
ve'e katóyup, yakmooynupts je'e
ve'e je o'yin je tyoonk kajx. 15 Ax
pan pan tse'e dutukpaamp juu'
ve'e tóyup, yaktotyokikajxnup
tse'e nujom, óyame'e tsa'ak y'ijtnit
je jayu, ve'em ax jo'n je'e pane'e
je jaajn dukukeekp. 16 ¿Tis, ka'a
vine'e xnujávada jets je Nte'yam je
chaptajk uu'me'eda?, yam nja'vin
kajxmamda ve'e chuuna je Espíritu
Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam
jya'vin kajxmpa. 17 Pan pan xa ve'e
duyakvintsa'kintókip je Nte'yam
je chaptajk, tukkuvétjupts je'e ve'e
je Nte'yam, kux oy jets va'ajts je'e
ve'e je Nte'yam je chaptajk. Uu'mda
tse'e je'e je chaptajk.
18 Ni pana tse'e kyanavyin'aa'njut
viinm. Pan jem xa miitse'eda juu'
ve'e nayja'vijup kuvij je naxviijnit
vijin kajx, va'an tse'e dunapyumju
ax jo'n tii kudukanuja'vi jo'n, ve'em
tse'e tyúvam y'ítut kuvij. 19 Kux
je naxviijnit vijin, ka'a je'e ve'e je
Nte'yam duvijjáva. Kux jidu'ume'e
je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ku
ve'e je taay maaat juu' dutonda
je kuvij jáyuda, je Nte'yamts je'e
ve'e yaktánjadap ax jo'n je tánuk
juu' ve'e taamp jep kutyay jaatp
kuxe'e dukanujava jets je y'oo'kun
je'e ve'e juu' ve'e y'anajkxip."
20 Vaampap tse'e jidu'um: "Ñuja'vip
xa ve'e je Maja Vintsán jets ka'a
ve'e tyun vintso ve'e vyinmayda
je kuvij jáyuda." 21 Je'e kajx tse'e,
ni pana ve'e dukayakmájat je jayu
juu' ve'e dutuk'íxtup je Nte'yam
je y'ayook, kux nujom juu' jaty,
miits je m'o'yin kajxtats je'e ve'e.
22 Ats, nay ve'empa je Apolos, je
Pedro, ya naxviijn, je joojntykin, je
oo'kun, je'e juu' ve'e uxyam, juu'
ve'e miimpnum, nujom juu' jaty,
miits je m'o'yindats je'e ve'e. 23 Ax
je Criistots uu'me'e jye'eda; jets je
Cristo, je Nte'yamts je'e ve'e jye'e.

Juu' ve'e yaktukpavaan je kukátsivatajk

4 ¿Vintso ve'e dutsak jets aatse'e
je jayu xjávat? Je Cristo
je myutoompa je myupajkpa xa
aatse'e, yaktukkuva'ni aatse'e jets
aatse'e je jayu ntuk'íxut juu' ve'e
je Nte'yam yaknukE'xnatajki. 2 Pan
pan xa ve'e yaktukkuva'nip juu',
yakvinkópkapts je'e ve'e jetse'e
yakkutyónut ax jo'n yaktukpava'añ.
3 ¿Pants je'e ve'e juu' ve'e vaamp
jets oy ukpu ka óyap je'e ve'e
juu' atse'e ntuump nkajtsp? Ka'ats
atse'e nmajapum juu' miitse'e
mkojtstup ats kajx ukpu juu' ve'e
je viijnk jayu kyojtstup ats kajx.
Nay ka'ava tse'e tyun ku atse'e
mpayo'oy jets oy ukpu ka óyap
je'e ve'e juu' atse'e ntuump nkajtsp.
4 Oyam atse'e ti nkanatyukjávaja
jeja je Nte'yam vyinkujk, ka je'e
kajxapts atse'e jep tokin jaatp
nka'it; je Maja Vintsane'e vaamp
pan oy je'e ve'e juu' atse'e ntuump
uk pan ka'a. 5 Je'e kajx tse'e, ka'ats
miitse'e pan xtokimpayo'oydat.
A'ixta ku ve'e je Maja Vintsán
myiinnuvat. Ku ve'e myiinnuvat,
nukE'xnatáka tse'e nujom y'ítut.
Je'e tse'e duyaknukE'xnatákap pan
ti jatye'e je jayu vyinmaaydup

jëm jya'vin kajxmda, ve'em tse'e
dumoonynit kakjë'ë jë jayu juu' ve'e
vyinmajtsjudup.
6 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
miits jë m'o'yin kajxta xa atse'e
tuntukmu'a'ixmoka vintso atse'e
jëts jë Apolos, ax ve'em tse'e
xnujávadat jëts ka'a ve'e y'oya
jëtse'e xyaknuyókadat juu' ve'e
javyet jëp Kunuu'kx Jatyán kujxp,
ve'em tse'e to'k xkayakmájadat
jëtse'e jado'k xkaviijnk'íxtat. 7 Ax
mits, jyapana, ¿vintsots mitse'e
xtunjaa'knumája jëts ka'a ve'e
jë viijnk jayu, ukpu ti ve'e m'ixp
mjayejpp juu' ve'e jë Nte'yam
mkamoojyju? Ax pan jë'ë tse'e
mmoojyju, ¿tyajx tse'e mnamyájaja
ax jo'n jë'ë ve'e kumkamoojyji jo'n?
8 Ve'em xa miitse'e mnayjávajada
jëts ka'a ve'e ti mka'ijtuxjada.
¡Mnayja'vijidup tse'e ax jo'n
va'ajts kumeen kum'ijtti jëts
ax jo'n kumyakkutojkti ka aats
maatap! iëy jë'ë ve'e kuy'it jëtse'e
kumyakkutokta, ve'emts aats
miitse'e kunmaatyakkutókta!
9 Ve'em xa ve'e jyava jëts aats, jë
kukatsivatajk, tun ux'ook aatse'e
jë Nte'yam xyaktaajñ. Ve'em xa
aatse'e ax jo'n jë jayu juu' ve'e
kutúkani jë y'oo'kun, x'íxtupts
aatse'e jë jayu jëts jë aangelestajk,
ve'em tse'e dunujávadat vintso
aatse'e njátut. 10 Xtijtup xa aatse'e
jë jayu ka víjap kuxe'e aats jë
Cristo jë y'ayook nyakva'kxtuk;
ax ve'emts miitse'e mnatyijjada
jëts oye'e xnujávada juu' ve'e jë
Cristo chajkp. Ve'em xa aatse'e
nnayjávaja jëts jë makkin aatse'e
nkajayejpp, tum makk tum tsotsts
miitse'e mnayjávajada. Xviijnk'íxp
xa aatse'e jë jayu; miits tse'e
myakvintsa'kidup. 11 Uxyam paat xa
aatse'e ntaatsa nyu'aa'kju, aatse'e
jë vit jë xox xka'ijtja, aatse'e jë jayu
xjomtún xtitún, aatse'e njaajn ntajk
kya'it, 12 aatse'e januu'kxji ntun
ya nka'aj maat. Ku aatse'e jë jayu
xvinkojtspét, n'amótupts aatse'e
jë Nte'yam jëtse'e jë maa'yun
tyo'nuxjadat. Ku aatse'e jë jayu
xjomtún xtitún, nmuténipts aatse'e.
13 Ku aatse'e nyaknuvampet, jë oy
kojtsun maatts aatse'e nkojtsumpít
jëts aatse'e n'ix vintso aatse'e
nkojts'óyat. Uxyam paatts aatse'e
nyakpum ax jo'n jë naax jë po'ox.
14 Ka miits jë mtso'otyo'nun
kajxaptats ats ya'a ve'e nja'a; jë'ë
ve'e jëts ats miitse'e nkojtsjadat
ax jo'n ats jë n'ónuk kum'ijtti.
15 Kuxjajayëpta xa miitse'e jë
yak'ixpajkpada miijl am juu' ve'e
mtuk'íxjudup jë Cristo jyë'ë, tun
to'kjits jë'ë ve'e juu' ve'e ijtp ax
jo'n jë mtee'da, ax jë'ëts atse'e,
kux mjaanchja'vi'ukvaandu ve'e
jë Jesucristo ku ats miitse'e
nvaajnjidi jë oy kats jë oy ayook.
16 Nmunoo'kxtktupts ats miitse'e
jëtse'e ve'em xtóndat xkótstat ax
jo'n ats.
17 Jë'ë kajxts ats miitse'e
ntuknukëxta jë Timoteo,
juu' atse'e ooy ntuntsajkp.
N'onukja'vipts ats jë'ë ve'e kuxe'e
dujaanchja'vi'ukvaajñ jë Jesucristo
ku atse'e x'amotunajxy. Oyts jë'ë
ve'e jë Jesucristo dutuujnja. Jë'ë
tse'e mtukjaa'myétsjadap vintso
atse'e jë Cristo mpanujkx, ve'emam
ax jo'n atse'e jë jayu ntuk'ix
joma jatye'e jë jaanchja'vivatajk
ñay'amókajada. 18 Jëmts miitse'eda

juu' ve'e namyájijidup ku ve'e
vyinmayda jẹ̱ts ka'a ạ̱ts miitse'e
nạ̱jkx nku'íxtinuva. 19 Ax pạ̱n
vaamp tse'e jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n, ka'a
tse'e vinjo'n yạ̱ it jyaa'knáxụ̱t jẹ̱ts
ạ̱ts miitse'e nạ̱jkx nku'íxtinuva,
van'itts ạ̱tse'e nnụ̱jávat pạ̱n ti
ve'e tyoondup pạ̱n pạ̱n jatye'e
namyáj̱ijidup, ka jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxjyap tse'e
juu' ve'e kyọ̱jtstup, jẹ̱'ẹ̱va ve'e vintsọ̱
ve'e jẹ̱ mạ̱kkin dụ̱jayẹ̱pta. 20 Kụ̱x jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ kyutojkụ̱n, ka jẹ̱ kạ̱ts ka
jẹ̱ ayookjyapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e, jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e
ku ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jayu dụ̱mạ̱'ạ̱
jẹ̱ mạ̱kkin jẹ̱tse'e dụ̱tónụ̱t juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam chạ̱jkp. 21 ¿Vintsọ̱se'e
xtsọ̱kta jẹ̱ts ạ̱ts miitse'e nạ̱jkx
nku'ixta, tsoj yakxọ́n, ukpụ̱ ẹ̱jkjup
jọ̱t'aajnjup kụ̱xe'e xkakutyonda
jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n jẹ̱ pyava'nụ̱n, ạ̱ts
miitse'e n'anạ̱jkxadat ax jo'n jẹ̱ jayu
dụ̱'anạ̱jkxa jẹ̱ y'ónụ̱k jẹ̱ vọ̱jpụ̱n mạ̱ạ̱t,
ukpụ̱ ax jo'n dụ̱'anạ̱jkxa jẹ̱tse'e
dụ̱yak'anạ̱ạ̱'kụ̱t?

Ọ̱ọ̱ye'e kyatun'ọ̱ya ku ve'e jẹ̱ jayu dụ̱yakvintsạ̱'kintọ́ki jẹ̱ navyạ̱jkụ̱n

5 Va'ajtsts ạ̱tse'e jẹ̱ kạ̱ts nmọ̱tu
jẹ̱ts jẹ̱me'e miits mạ̱ạ̱tta to'k
juu' ve'e jẹ̱ kạ̱ts dụ̱tukmạ̱ạ̱tjayẹ̱jpp
to'k jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk juu' ve'e ka pụ́kap
jyayejpp. ¡Ni ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e ve'em
jyátụ̱kada juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
dụ̱ka'íxada, jẹ̱'ẹ̱ tse'e ku ve'e to'k
dụ̱mạ̱ạ̱ttsụ̱ụ̱na jẹ̱ kyutaak! 2 ¡Ve'em
tse'e mjaa'knamyáj̱ajada! Vi'n
kụ̱mtsaachvinmáyda ku jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱ kyọ̱'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱ dụ̱tún. Jẹ̱ yaa'tyạ̱jk
juu' ve'e ve'em játkip, vyinmajtsjup
tse'e jẹ̱tse'e xyakpítsumdat joma
ve'e mnay'amókajada. 3 Ọ̱yam xa
ạ̱tse'e nka'it miits mạ̱ạ̱tta, jẹ̱m
tse'e ạ̱ts yạ̱ njọ̱ọ̱t yạ̱ nja'vin, ax
tạ̱ts ạ̱tse'e ntọ̱kimpayọ̱'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱ juu'
ve'e ve'em játkip, ve'em ax jo'n
ạ̱tse'e jẹ̱m kụ̱n'ijt. 4 Kọ̱jtsmókta n'it
jẹ̱ nMạ̱jạ̱ Vintsạ́namda Jesucristo
kạ̱jx, jẹ̱m tse'e y'ítụ̱t ạ̱ts yạ̱ njọ̱ọ̱t
yạ̱ nja'vin jẹ̱ts jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n
Jesús jẹ̱ myạ̱kkin, 5 jẹ̱tse'e xpạ́mdat
jẹ̱ yaa'tyạ̱jk jẹ̱m jẹ̱ Satanás kyạ̱'m,
ve'em tse'e jẹ̱ ñi'kx jẹ̱ kyọ̱pk
chaachpaa'tụ̱t jẹ̱tse'e jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱
jya'vin tsạ̱'ạ̱k y'ijtnit ku ve'e jẹ̱ Mạ̱jạ̱
Vintsạ́n Jesús myiinnuvat.

6 Ka'a xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ọ̱ya jẹ̱tse'e
mnamyáj̱ajadat jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx juu' ve'e
mtoondup. ¿Ka'a vine'e xnụ̱jávada
jẹ̱ts ve'em jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tọ̱kin ax jo'n
jẹ̱ levadura?, jyavẹ̱ẹ̱'njya xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e,
tyuktạ̱jkikụ̱jxpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e nụ̱jom
jẹ̱ jụ̱ts. 7 Yakkẹ̱'ẹ̱ktats nụ̱jom juu'
jatye'e myakma'tjụ̱dup, juu' ve'e ijtp
ax jo'n jẹ̱ levadura juu' ve'e náxyani,
ve'em tse'e m'íttat ax jo'n jẹ̱ nam
tsapkaaky juu' ve'e yakkaayp
pascua xạ̱ạ̱j, ax jo'n jẹ̱ nam jụ̱ts
juu' ve'e jẹ̱ levadura dụ̱kamạ̱ạ̱t.
Xku'ọ̱ọ̱'kimdu xa ve'e jẹ̱ Cristo,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e ijt ax jo'n jẹ̱ carnero juu'
ve'e jẹ̱ Nte'yam tyukvintsạ̱'kidup
y'ijt pascua xạ̱ạ̱j. 8 Va'an tse'e to'k
aaj to'k jọ̱ọ̱t dụ̱joojntykimda jẹ̱
Cristo kạ̱jx, va'an tse'e dụ̱'ijtumda
ax jo'n jẹ̱ tsapkaaky juu' ve'e
jẹ̱ levadura dụ̱kamạ̱ạ̱t, ka'a tse'e
juu' n'ukto'numdinit ax jo'n jẹ̱
jayu nkatsọ̱jkumda, va'an tse'e
dụ̱masọ̱ọ̱kumdini nụ̱jom juu' jatye'e
ka óyap.

9 Nnụ̱ja'yidu xa ạ̱ts miitse'e jẹ̱ts
ka'a ve'e m'íttat jẹ̱'ẹ̱ mạ̱ạ̱tta juu'
ve'e jẹ̱ kạ̱ts dụ̱tukmạ̱ạ̱tjayẹ̱jptup
jẹ̱ yaa'y jẹ̱ tạ̱'ạ̱x juu' ve'e ka pụ́kap
jyayẹ̱jptup. 10 Ax ka jẹ̱'ẹ̱pts ạ̱tse'e
ntijp jẹ̱tse'e xtunkukẹ̱ẹ̱ktinit pạ̱n

pa̱n jatye'e yaja naxviijn je̱ ka̱ts
du̱tukma̱a̱tjaye̱jptup je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x
juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup, pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ meen du̱nas'ayo̱'vidup,
pa̱n pa̱n jatye'e me̱e̱'tstup, pa̱n pa̱n
jatye'e du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup
juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap; ku̱x
pa̱n ka'a xa ve'e je̱'e̱ ma̱a̱t
m'ituva'anda, ku̱mpítsumdats
miitse'e yaja naxviijn. 11 Je̱'e̱ a̱tse'e
ntijp je̱tse'e mka'íttat je̱'e̱ ma̱a̱tta
juu' ve'e natyijju̱dup utsta ajchta
ukpu̱ utsta tsa̱'a̱da je̱tse'e je̱ ka̱ts
du̱tukma̱a̱tjayé̱pta je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x
juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup, je̱
meen du̱nas'ayó̱vada, du̱vinjávada
du̱vintsa̱'a̱gada juu' ve'e ka je̱
Nte'yamap, y'ako̱tsu̱toonkada,
y'oo'kta myo'okjada, je̱tse'e
mye̱e̱'tsta. Ka'a tse'e xma̱a̱tkáydat
xma̱a̱t'oo'ktat pa̱n pa̱n jatye'e
ve'em du̱toondup je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱p.
12-13 Ka'a xa a̱tse'e xtukka̱da'aky
je̱ts a̱tse'e nto̱kimpayo̱'o̱ydat pa̱n
pa̱n jatye'e du̱kajaanchja'vidup
je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱'e̱ ve'e
to̱kimpayo̱'o̱yjadap. Ax miits
tse'e mtukka̱daakju̱dup je̱tse'e
xto̱kimpayo̱'o̱ydat pa̱n pa̱n jatye'e
mma̱a̱tnay'amojkijidup. Je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'a ve'e
xjaa'kyakjáttat je̱tse'e je̱ to̱kin
toompa xma̱a̱tnay'amókajadat.

Vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk ñañu̱xa̱'a̱ajada

6 Pa̱n je̱m tse'e miitsta pa̱n
pa̱ne'e du̱ko̱'o̱yja'vidup pa̱n
ti ve'e mtoondup, ¿vintso̱se'e
mnayjávajada je̱tse'e na̱jkx
mnañu̱xa̱'a̱ajada je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta
pa̱n pa̱n jatye'e du̱kajaanchja'vidup
je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo?
Ñojk'ó̱y xa je̱'e̱ ve'e ku̱y'it je̱tse'e
amiitsji ku̱xko̱jts'ó̱yada je̱ja je̱
mmujaanchja'vivata̱jk vyinkujkta.
2 ¿Ka'a miitse'e xnu̱jávada je̱ts pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu,
je̱'e̱ tse'e du̱to̱kimpayo̱'o̱ydap
pa̱n pa̱n jatye'e tsa̱a̱nadap je̱m
naxviijnit y'it ka̱jxm? Ax pa̱n
miits tse'e mto̱kimpayo̱'o̱ydap
je̱ naxviijnit jayu, ¿ka'a tse'e
m'o̱'yixjada je̱tse'e xko̱jts'ó̱yadat
juu' ve'e ve̱e̱'n ka̱tsji? 3 ¿Ka'a ve'e
xnu̱jávada je̱ts je̱ ángeles paat
u̱u̱'me'e nto̱kimpayo̱'yumdap?
¿Vintso̱ts n'ite'e xka'o̱'yixumjadat
je̱tse'e juu' nko̱jts'o̱'yimdat juu'
ve'e u̱xyam toojnjup ko̱jtsjup?
4 Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱n ti ve'e
myaktso'oxidup, ¿tya̱jx tse'e
mnañu̱xa̱'a̱ajada je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta
pa̱ne'e du̱kayakvinkó̱pkidup je̱p
tsaptu̱jkp? 5 Ve̱'e̱ xa a̱ts ya̱'a̱ ve'e
nka̱ts je̱tse'e mtso̱'o̱tyóndat, ¿ka'a
miitse'e je̱mda o̱tyo'ka pa̱ne'e kuvij
juu' ve'e myaknamyujo̱t'ó̱yajadap?
6 ¿Jadi pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱'e̱
vine'e je̱tse'e a'uts ah'ajch ukpu̱
a'uts atsa̱'a̱ mnañu̱xa̱'a̱ajadat je̱ja je̱
to̱kin payo̱'yva vyinkujkta juu' ve'e
je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidup?
7 Ku ve'e mnañu̱xa̱'a̱ajada, va'ajts
tse'e xyaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱ts ka'a
je̱'e̱ ve'e y'o̱ya juu' ve'e mtoondup.
¿Tya̱jxse'e ñojk'ó̱y xkamuté̱nada je̱
ka ó̱yap juu' ve'e myaktoojnjidup?
¿Tya̱jx tse'e ñojk'ó̱y xkamaso̱'o̱kta
ku ve'e juu' myakme̱e̱'tsjada?
8 Ax vimpitts miitse'e xtonda.
Mko̱'o̱tyoondup tse'e je̱tse'e
mme̱e̱'tsta. ¡A'uts ah'ajch paat a'uts
atsa̱'a̱ paat tse'e ve'em mnatyónjada!
9 ¿Ka'a miitse'e xnu̱jávada je̱ts
ka'a ve'e y'íttat je̱m je̱ Nte'yam

y'am kyạ'm pạn pạn jatye'e
dụtoondup juu' ve'e ka óyap? Ka'a
tse'e pạn mvin'ạạ'njadat, ka'a xa
ve'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm
y'íttat pạn pạn jatye'e jẹ kạts
dụtukmạạtjayẹjptup jẹ yaa'y jẹ
tạ'ạx juu' ve'e ka púkap jyayẹjptup,
pạn pạn jatye'e dụvinja'vidup
dụvintsạ'kidup juu' ve'e ka
jẹ Nte'yamap, pạn pạn jatye'e jẹ
navyạjkụn dụyakvintsạ'kintókidup,
jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e jẹ
kạts dụtukmạạtjayẹjptup jẹ
myuyaa'tyạjk kụx aamp tọypẹ'e
jẹm jya'vin kạjxmda jẹtse'e
ñamyạạt'ítjadat, 10 ni ka'ava
tse'e jẹm y'íttat pạn pạn jatye'e
mẹẹ'tstup, pạn pạn jatye'e juu'
dụnas'ayọ'vidup, pạn pạn jatye'e
ooktup mookjụdup, pạn pạn
jatye'e kọ'ọñụkọjtsidup, pạn pạn
jatye'e jẹ myujayu dụpạjkjidup
juu' avin'ạạ'na. 11 Jẹm miitse'eda
juu' ve'e ve'em joojntykidu; ax
mtọkinmẹẹ'kxjụdu tse'e jẹ Nte'yam,
jẹ'ẹ jẹ jyáyuts miitse'eda, jẹ'ẹ tse'e
mkatọkimpạạjmjụdu. Jẹ nMạjạ
Vintsánamda Jesús jẹts jẹ Espíritu
Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam
jya'vin kạjxm, jẹ'ẹ kạjxta tse'e yạ
maa'yụn mto'nụxjada.

Yakmájada yakjaanchada jẹ Nte'yam jẹ mni'kx jẹ mkọpk kạjxta

12 Vaamp xa ve'e jẹ jayu jẹts
yakjajtype'e jẹ Nte'yam jẹtse'e
jẹ jayu dụtónụt to'k kạ'ạjyji juu'
jaty. Tyúvamts jẹ'ẹ ve'e; óyam tse'e
vye'ema, ka'a tse'e to'k kạ'ạjyji
y'ọya. Ka'a tse'e nvaat jẹts ạtse'e
nnamyasọ'ọkjụt jẹts ạtse'e juu'
xyakkutojkjat. 13 Vaamp xa ve'e
jẹ jayu jẹts jẹ jọọt kạjxe'e jẹ kaaky
jẹ nạạj yakpụm jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e jẹ
jọọt yakpụm jẹtse'e jẹ jayu kyáyụt
y'oo'kụt. Jidụ'ụm tse'e vya'anda. Ax
yakkutókiyupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam
jẹ kaaky jẹ nạạj jẹts jẹ jọọt. Ka
jẹ'ẹ kạjxap xa ve'e jẹ jayu jẹ ñi'kx
jẹ kyọpk yakpụm jẹtse'e jẹ kạts
dụtukmạạtjayéptat jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx
juu' ve'e ka púkap jyayẹjptup;
jẹ Nte'yam kạjx jẹ'ẹ ve'e yakpụm.
14 Ve'em ax jo'n jẹ myạkkin kạjx
jẹ Nte'yam dụyakjoojntykpạjknuva
jẹ nMạjạ Vintsánamda Jesucristo,
nay jẹ myạkkin kạjxpa tse'e
xyakjoojntykpạjkumdinuvat.
15 ¿Tis, ka'a vine'e xnụjávada jẹts
ve'eme'e ụụ'm yạ nni'kxamda yạ
nkópkamda ax jo'n to'k jado'k viijn
jaty kụn'ijtumdi to'k ni'kx to'k kọpk
jẹ Cristo mạạt? ¿Mpạjkjap ạts n'ite'e
to'k viijn juu' ve'e ijtp jẹ Cristo
mạạt jẹts ạtse'e ntukmạạtnamyókjụt
jẹ kọ'ọtyạ'ạxap? ¡Ni vintsọva xa
ạtse'e nkapạjkjat jẹts ạtse'e ve'em
ntónụt! 16 ¿Mkanụja'vidupe'e
jẹts ku ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk
dụmạạtnamyúkjụ jẹ kọ'ọtyạ'ạxap,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e nụmẹjtsk jyajttini
ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụy'ijtti?
Kụx jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Ve'em tse'e
nụmẹjtsk jyajttini ax jo'n to'k ni'kx
to'k kọpk kụy'ijtti." 17 Nay ve'empa
tse'e ku ve'e jẹ jayu y'it to'k muk
jẹ Mạjạ Vintsán mạạt, ve'emts jẹ'ẹ
ve'eda ax jo'n to'k jọọt to'k ja'vin
kụy'ijtti.
18 Ni vintsọva xa ve'e jẹ kạts
xkatukmạạtjayéptat jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx
juu' ve'e ka púkap mjayẹjptup.
May viijn xa ve'e jẹ tọkin juu' ve'e
jẹ jayu tyuump; ax jẹ'ẹ juu' ve'e
jẹ kạts dụtukmạạtjayẹjpp jẹ yaa'y

je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyayejpp,
yakma'typts je̱'e̱ ve'e je̱ ñi'kx je̱
kyo̱pk. 19 ¿Ka'a ve'e xnu̱jávada je̱ts je̱
Espíritu Santo je̱'e̱ ve'e je̱ chapta̱jk
je̱ mni'kxta je̱ mko̱pkta je̱ts je̱me'e
mja'vin ka̱jxmda chu̱una je̱ Espíritu
Santo?, juu' ve'e je̱ Nte'yam
mmo̱o̱jyju̱du. Je̱ Nte'yam jye̱'e̱ xa
miitse'eda, 20 va'ajts tso̱vaxts
je̱'e̱ ve'e mkujoojyjidi. Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Nte'yam
xyakmá̱jadat xyakjaanchadat je̱
mni'kx je̱ mko̱pk ma̱a̱tta.

Je̱ ko̱jtsvíjin je̱ navya̱jku̱n ka̱jx

7 U̱xyamts a̱tse'e n'atso̱vu̱t
juu' ve'e m'amo̱tutú̱vidu
ku a̱tse'e xnu̱ja'yidi. O̱y xa je̱'e̱
ve'e ku ve'e je̱ jayu kyata̱'a̱xpú̱k.
2 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e je̱ jayu
ñamya̱a̱t'ituva'anjada, ka̱kje̱'e̱ tse'e
je̱ jayu du̱jayé̱pu̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x, ka̱kje̱'e̱
tse'e je̱ jayu du̱jayé̱pu̱t je̱ ñu̱yaa'y.
3 Ku ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk ñaajk'ituva'añju̱
ma̱a̱t je̱ ñu̱yaa'y, je̱ ñu̱yaa'y
tse'e du̱kutyónup je̱ ta̱'a̱xta̱jk
je̱ cho̱jku̱n; nay ve'empa tse'e ku
ve'e je̱ yaa'tya̱jk ñaajk'ituva'añju̱
ma̱a̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱ ñu̱da̱'a̱x tse'e
du̱kutyónup je̱ yaa'tya̱jk je̱ cho̱jku̱n.
4 Ku ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk yaa'vyú̱k, ka'a
tse'e naaydum je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
du̱'ukyakkutojkjini, je̱ ñu̱yaa'ye'e
je̱ kutojku̱n tyukma̱a̱tjayejpp;
nay ve'empa tse'e ku ve'e je̱
yaa'tya̱jk tya̱'a̱xpú̱k, ka'a tse'e
naaydum je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
du̱'ukyakkutojkjini, je̱ ñu̱da̱'a̱xe'e
je̱ kutojku̱n tyukma̱a̱tjayejpp.
5 Ka'a tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ñu̱da̱'a̱x
du̱kama̱a̱t'ítu̱t, nay ve'empa tse'e
je̱ ta̱'a̱xta̱jk, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱
ñu̱yaa'y du̱kama̱a̱t'ítu̱t, je̱'e̱jyji ve'e
je̱tse'e mkanamya̱a̱t'ítjadat ku ve'e
tu̱x'ako̱jtstókta je̱tse'e ka̱k'apu̱k
m'íttat je̱tse'e mtsapkó̱tstat. Ku
ve'e je̱ it ñáxu̱t pa̱n vinxu̱pe'e
tu̱x'ako̱jtstókta, van'it tse'e
mnamyojkjidinuvat, ve'em tse'e
mkaka'adat je̱m je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
kya̱'m.
6 Ka'ats a̱tse'e mpava'añ je̱tse'e
mkanavyá̱kjadat, nyakjajtyp a̱tse'e.
7 Ve'em a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e ve'em
nu̱jom je̱ jayu ku̱y'it ax jo'n a̱ts. Ax
je̱ Nte'yam tse'e ka̱kje̱'e̱ je̱ jayu je̱
maa'yu̱n je̱ puta̱jkin du̱mo̱o̱yp pa̱n
vintso̱ ve'e to'k uk pa̱n vintso̱ ve'e
jado'k.
8 Je̱ naaydum jayu je̱ts je̱ ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xta̱jk, je̱'e̱ts a̱tse'e nnu̱u̱jmidup
je̱ts o̱ye'e ku̱y'it je̱tse'e naaydum
ku̱tyanda, ve'em ax jo'n a̱ts; 9 ax
pa̱n ka'a tse'e du̱muté̱nada, ñojk'ó̱y
tse'e ñavyá̱kjadat je̱ts ka'a ve'e
ku ve'e ko̱o̱jyji je̱ y'aaj je̱ jyo̱o̱t
y'ampá̱kjadat.
10 Ax pa̱n pa̱n tse'e yaa'vyú̱kani
ta̱'a̱xpú̱kani, tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e kyanamyaso̱'o̱kjadat. Ka
á̱tsap xa ya̱'a̱ ve'e je̱ mpava'nu̱n,
je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ pyava'nu̱n
ya̱'a̱ ve'e. 11 Pa̱n myaso̱o̱knup tse'e
je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱ ñu̱yaa'y, ka'a tse'e
y'ukyaa'vya̱jknit, o̱'yip tse'e je̱tse'e
je̱ ñu̱yaa'y du̱ma̱a̱tnakyo̱jts'o̱'yi
jinuvat. Ax nay ve'empa tse'e je̱
yaa'tya̱jk, ka'a tse'e du̱maso̱'o̱ku̱t je̱
ñu̱da̱'a̱x.
12 Juu'ts a̱tse'e njaa'kkó̱tsup,
ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
du̱ka̱jts, a̱ts ya̱'a̱ ve'e nka̱jtsp. Pa̱n
je̱ uts je̱ ajch je̱ ñu̱da̱'a̱x tse'e
du̱kajaanchja'vip je̱ Jesucristo
je̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk ñayjávaja je̱tse'e
du̱jaa'kma̱a̱ttsa̱a̱nat je̱ ñu̱yaa'y, ka'a

tse'e je̱ ñu̱yaa'y myaso̱'o̱kju̱t. 13 Je̱ts
pa̱n je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ je̱ ñu̱yaa'y tse'e
du̱kajaanchja'vip je̱ Jesucristo,
je̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk ñayjávaja je̱tse'e
du̱jaa'kma̱a̱ttsa̱a̱nat je̱ ñu̱da̱'a̱x,
ka'a tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱x myaso̱o̱kjuvat.
14 Ku̱x je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e
je̱ Jesucristo du̱kajaanchja'vip,
kunoo'kxjupts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam je̱ ñu̱da̱'a̱x ka̱jx juu' ve'e
je̱ jaanchja'vin du̱jaye̱jpp; je̱ts
je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ Jesucristo
du̱kajaanchja'vip, kunoo'kxjupts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam je̱ ñu̱yaa'y ka̱jx juu'
ve'e je̱ jaanchja'vin du̱jaye̱jpp. Pa̱n
ka'a xa ve'e ku̱vye'ema, ve'em tse'e
je̱ m'ónu̱k ku̱y'itta ax jo'n je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ tyee' je̱ tyaak
je̱ jaanchja'vin du̱kajaye̱jptup. Ax
je̱ m'ónu̱kta, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e
du̱kunoo'kxp. 15 Ax je̱ jayu tse'e juu'
ve'e kajaanchja'vip, pa̱n je̱'e̱ tse'e
du̱maso̱'o̱kuvaannup je̱ ñu̱da̱'a̱x
ukpu̱ je̱ ñu̱yaa'y, maso̱'o̱kta je̱tse'e
ve'em du̱tóndat. Ku ve'e ve'em
jyátu̱t, naspa̱ka tse'e tyánu̱t je̱ uts
je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱, ku̱x
je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ Nte'yam xyaaxjimdi
je̱tse'e o̱y aaj o̱y jo̱o̱t ntsu̱u̱nimdinit.
16 Je̱ts mits, ta̱'a̱xta̱jk, ka'a xa
ve'e xnu̱java pa̱n jyaanchjávape'e
je̱ mnu̱yaa'y je̱ Jesucristo mits
ka̱jx. Uk mits, yaa'tya̱jk, ka'a tse'e
xnu̱ja'viva pa̱n jyaanchjávape'e je̱
mnu̱da̱'a̱x je̱ Jesucristo mits ka̱jx.
17 Va'an tse'e anañu̱joma je̱ jayu
du̱tsu̱u̱na ax jo'n jyoojntykidi ku
ve'e je̱ Nte'yam yaaxu̱xjidi je̱tse'e
y'ijttinit je̱'e̱ je̱ jyayu, ve'em ax jo'n
je̱ Nte'yam du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e
jyoojntykadat. Ve'emts a̱tse'e je̱
jayu nvaajnjada pa̱n joma jatye'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada.
18 Pa̱n je̱ Nte'yam xa ve'e du̱yaaxjip
to'k juu' ve'e je̱ ixta'nu̱n du̱ni'kxmip
du̱ko̱jmip, ve'em tse'e du̱ni'kxmat
du̱ko̱jmat je̱ ixta'nu̱n je̱tse'e nu̱java
tyánu̱t je̱ts israeejlit jayu je̱'e̱ ve'e.
Ax pa̱n yaaxjip tse'e to'k juu' ve'e je̱
ixta'nu̱n du̱kani'kxmip du̱kako̱jmip,
ka'a tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjat.
19 Ka'a xa je̱'e̱ ve'e vyinko̱pka pa̱n
ñi'kxmip kyo̱jmipe'e je̱ ixta'nu̱n uk
pa̱n ka'a, je̱'e̱ ve'e vinko̱pk je̱tse'e
je̱ jayu du̱kutyónu̱t je̱ Nte'yam je̱
pyava'nu̱n. 20 Ka̱kje̱'e̱ xa ve'e je̱ jayu
tyánu̱t ve'em ax jo'n vye'na ku ve'e
je̱ Nte'yam yaaxu̱xji je̱tse'e y'ijtnit
je̱'e̱ je̱ jyayu. 21 Pa̱n je̱ joyu̱toompa
ve'e m'ijt ku ve'e myakyaaxji, ka'a
tse'e mnavyinma'yu̱nmo̱'o̱ju̱t; ax
pa̱n m'o̱'yixjup tse'e je̱tse'e naspa̱ka
m'ítu̱t, ve'em tse'e xtónu̱t, 22 ku̱x je̱'e̱
juu' ve'e ijt je̱ joyu̱toompa ku ve'e
je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n yaaxu̱xji, naspa̱ka
tse'e y'ijtni je̱ jayu, ku̱x naspa̱ka je̱'e̱
ve'e je̱ja je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vyinkujk.
Nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱ne'e
ijt naspa̱ka ku ve'e yakyaaxji, je̱
Cristo tse'e u̱xyam myutoonnup
myupa̱jknup. 23 Je̱ Nte'yam xa ve'e
mkujoojyju̱du va'ajts tsó̱vax. Ku̱x
tse'e ve'em, ka'a tse'e xyakjáttat
je̱tse'e pa̱n mviijnkvó̱vjadat je̱tse'e
ve'em je̱ Nte'yam xkamutóndat
xkamupá̱ktat. 24 Ax ve'em tse'e,
utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, jaa'k'ítta
je̱ Nte'yam ma̱a̱t to'k jado'k, ve'em
ax jo'n mve̱'nada ku je̱'e̱ ve'e
myaaxu̱xjidi.
25 Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
naaydum jáyuda, ka'a a̱tse'e ti
pava'nu̱n nma̱a̱da je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
ka̱jx; ax ya̱ nvinma'yu̱nts a̱tse'e
nka̱jtsp, to'k juu' ve'e je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n tyukmo̱'t, o̱'yip xa ve'e

jëtse'e xjaanchjávadat juu' ätse'e
nkäjtsp. 26 Ve'em ätse'e nvinmay
jëts öye'e jëtse'e jë jayu ve'em
tyánüt ax jo'nam y'it, jë'ë käjx
ku ve'e tso'ox üxyam yä tiempo
juu' ve'e ntuktsüünimdup. 27 Pän
tä'äxpükani xa mitse'e, ka'a tse'e
x'íxtat vintsö ve'e xmasööknit
jë mnüdä'äx; ax pän ka'a tse'e
mtä'äxpüka, ka'a tse'e x'íxtat
pän pane'e mnüdä'äxap. 28 Ax
pän mtä'äxpäjkpts mitse'e, ka'ats
jë'ë ve'e tyókina. Jëts pän to'ke'e
jë kiixütä'äx yaa'vyük, ka'avats
jë'ë ve'e tyókina. Ax pän pän
jaty tse'e yaa'vyäjkp tä'äxpäjkp,
chämkojkipts jë'ë ve'e juu' ve'e
nüyojk tso'ox ku ve'e jyoojntykada
yaja naxviijn; ax jë'ëts äts miitse'e
nkatukmutsöjktup.
29 Utsta ajchta utsta tsä'äda, yä'ä
xa ätse'e ntijp, javëë'njits jë'ë ve'e
jë tiempo njayëjpumda. Üxyam
xa ve'e dü'ukva'añ ku jë'ëda pän
pän jatye'e tä'äxpük, ve'em tse'e
ñayjávajat ax jo'n kükyatä'äxpüjk;
30 pän pän tse'e tsaachvinmaayp,
ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n
kükyatsaachvinmaajy; pän
pän tse'e xööjntkp, ve'em tse'e
ñayjávajat ax jo'n kükyaxööjntk;
pän pän tse'e jooyp, ve'em tse'e
dujávat jëts ka'a ve'e dujë'ë juu'
jatye'e jyooyp; 31 pän pän tse'e
jë naxviijnit ö'yin dujayëjpp,
ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n jë
naxviijnit ö'yin küdükajayejp jo'n,
kux táminupe'e jë xäaj ku ve'e yä
naxviijnit it kyöö'k'ijtnit.
32 Jë'ë xa ätse'e ntsäjkp jëtse'e
xkativinmáydat. Ku xa ve'e jë jayu
kyatä'äxpük, vyinmaayp tse'e jë
Mäjä Vintsán jyë'ë jëtse'e dütún
juu' ve'e jë Mäjä Vintsán chäjkp;
33 ax jë jayu juu' ve'e tä'äxpükani,
jaa'knüyojkipts jë'ë ve'e jë
vyinma'yün pän ti jatye'e ijtp yaja
naxviijn jëtse'e dütún juu' ve'e
jë ñüdä'äx chäjkp. 34 Nay ve'empa
tse'e ku ve'e jë jayu kyayaa'vyük,
vyinmaayp tse'e jë Mäjä Vintsán
jyë'ë jëts vintsö ve'e va'ajts aaj
va'ajts jööt y'ítüt jë Nte'yam
määt, ve'em jë ñi'kx jë kyöpk, nay
ve'empa jë y'aaj jë jyööt; ax juu'
tse'e yaa'vyükani, vyinmaaypts jë'ë
ve'e pän ti jatye'e ijtp yaja naxviijn
jëtse'e dütún juu' ve'e jë ñüyaa'y
chäjkp.
35 Miits jë m'ö'yin käjxta xa äts
yä'ä ve'e nkäts; ka jë'ëpe'e jëts
äts miitse'e nkayakjajtjadat juu'
ve'e mtonuvaandup, jë'ë käjxe'e
jëts tsoj yakxöne'e mjoojntykadat
mnaxviijnadat, jë Mäjä Vintsán
xmutóndat xmupáktat to'k aaj to'k
jööt.
36 Ax pän jëm tse'e to'k jë
vajütyäjk juu' ve'e düvinmaayp jëts
nüyojk öy jë'ë ve'e jëtse'e dupákut
jë kiixütä'äx juu' ve'e chäjkp, kux
ka'a ve'e tyunmootska jë kiixütä'äx
jëts ka'a ve'e jë vajütyäjk dümutena
jëtse'e naaydum chäänat, nvaat
tse'e ñavyákjadat, ka'a jë'ë ve'e
tyókina. 37 Ax pän jëm tse'e viijnk
juu' ve'e mäkk jë vyinma'yün
dupäämp jëtse'e dümutena jëtse'e
naaydum chäänat, jëtse'e y'ö'yixjü
jëtse'e dütún juu' ve'e chäjkp,
pän pyayö'yts jë'ë ve'e jëts ka'a
ve'e dupákut jë kiixütä'äx juu'
ve'e chäjkp, öyts jë'ë ve'e jëtse'e
kyanavyákjadat. 38 Ax ve'em tse'e,
jë'ë juu' ve'e dupäjkp jë kiixütä'äx
juu' ve'e chäjkp, öyts jë'ë ve'e juu'

dutún. Ax je'e juu' ve'e dukapajkp je
kiixuta'ax juu' ve'e chajkp, nuntun
oyts je'e ve'e juu' dutún.
39 Je ta'axtajk juu' ve'e yaa'vyúk,
pava'añ tse'e y'it jetse'e dumaat'ítut
je ñuyaa'y pan vinxupe'e
jyoojntyka; ax pan oo'kp tse'e
je ñuyaa'y, o'yip tse'e jetse'e
dupákut pan pane'e chajkp, je'ejyji
ve'e tuuv juu' ve'e jaanchja'viva
jayu. 40 Ve'em atse'e nvinmay jets
jyayépupe'e nuyojk je xoojntkun
pan ka'a ve'e y'ukyaa'vyajkni. Ax
nayja'vijinupts atse'e jets atse'e
ve'em nkats je Espíritu Santo kajx,
juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin
kajxm.

Je tsu'uts juu' ve'e je jayu tyukvintsa'ki je apamnax

8 Va'ants atse'e uxyam
dukojtspa je tsu'uts kajx juu'
ve'e je jayu tyukvintsa'kidup je
apamnax. Nnuja'vimdup xa uu'me'e
jets ka'a ve'e je apamnax jyoojntyka.
Ku ve'e je jayu ñayjávajada
jets ooye'e juu' dutunnujávada,
namyájijidupts je'e ve'e. Ax ku
tse'e je jayu je tsojkun dujayepta,
pyutajkidupts je'e ve'e je y'utsta
je y'ajchta jets je y'utsta je cha'ada
vintso ve'e je Jesucristo nuyojk
dujaanchjávadat. 2 Pan pan xa ve'e
duvinmaayp jets ñuja'vipe'e juu',
ka'ats je'e ve'e dutinujava ax jo'n
dupaa'ty du'akeega. 3 Ax pan pan
tse'e je Nte'yam dutsojkp, íxajats je'e
ve'e je Nte'yam.
4 Ax je'e ve'e ku ve'e yakju'kx
juu' ve'e je jayu tyukvintsa'kidup
je apamnax, nnuja'vimdupts
uu'me'e jets ka'a je'e ve'e ti vya'añ
je apamnax, je Nte'yamji ve'e
to'k dunumájip dunujaanchip.
5 Ve'em tse'e dukotsta jets may
je'e ve'e juu' ve'e nte'yam jets juu'
jatye'e yakvinja'vip yakvintsa'kip,
ve'em juu' ve'e yaja naxviijn jets
ve'em juu' ve'e jem tsajviinmpa.
6 Nnuja'vimdinupts uu'me'e jets
to'kji je'e ve'e je Nte'yam, je Dios
Tee'. Je'e tse'e dupamkajx nujom
juu' jaty, je'e kajx tse'e n'ijtumda;
ax jempa tse'e to'kji je Maja
Vintsán, je Jesucristo, je'e maat
tse'e je Nte'yam nujom juu' jaty
dupuujm, je'e tse'e xmo'yumdup ya
njoojntykinamda.
7 Ax ka'ats ya'a ve'e anañujoma
je jayu dunujávada. Jem xa
ve'e pan pan jatye'e yujta
ku ve'e duvintsa'agada y'ijt je
apamnax. Je'e kajx tse'e kuxe'e
duka'oynujávada ti ve'e je Nte'yam
chajkp, tokintoondupts je'e ve'e
ku ve'e duja'kxta je tsu'uts juu'
ve'e je jayu tyukvintsa'kidup je
apamnax. 8 Je Nte'yam je y'ónuk
xa uu'me'eda ka je'e kajxap ku
ve'e juu' nka'yumda nja'kxumda.
Akijpxa xa ve'e je Nte'yam dujava
pan nka'yumdup nja'kxumdupe'e
uk pan ka'a ve'e nka'yumda
nja'kxumda. 9 Pan mnayja'vijidup
tse'e jets nvaate'e xja'kxtat juu'
ve'e je jayu tyukvintsa'kidup je
apamnax, myakkópkadap tse'e ooy
jets ku ve'e ve'em xja'kxtat jets
ka je'e kajxape'e xtukmaso'oktat
je Nte'yam je tyoo' pan pan
jatye'e dujaanchja'vidup jets ka'a
je'e ve'e y'oya ku ve'e je jayu
ve'em duju'kx. 10 Pan mits xa ve'e
mnuja'vip jets nvaate'e je jayu ti
dukáyut duja'kxut, jetse'e m'ajxtuk
kaayva jem joma ve'e je apamnax

yakvinjava yakvintsa̱'a̱ga, je̱tse'e
m'ixju̱ nu̱to'k je̱ m'uts je̱ m'ajch
ukpu̱ nu̱to'k je̱m m'uts je̱ mtsa̱'a̱
juu' ve'e du̱ka'o̱nu̱ja'vip ti ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, nayja'vijuvapts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱ja̱'kxu̱t je̱ tsu'uts
juu' ve'e tyukvintsa̱'kidup je̱
apa̱mnax. 11 Ku ve'e ve'em xtun,
ó̱yame'e xnu̱java je̱ts nvaate'e
je̱ jayu ti du̱káyu̱t du̱ja̱'kxu̱t,
myakvintó̱kipts mitse'e je̱ m'uts
je̱ m'ajch ukpu̱ je̱ m'uts je̱ mtsa̱'a̱
juu' ve'e du̱ka'o̱nu̱ja'vip juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, ax ku'o̱o̱'kijuvats
je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. 12 Ax pa̱n miits
tse'e myakvintó̱kidup je̱ m'utsta
je̱ m'ajchta ukpu̱ je̱ m'utsta je̱
mtsa̱'a̱da, je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱tonda
juu' ve'e ñasja'vidup je̱ts ka'a
je̱'e̱ ve'e y'o̱ya juu' ve'e tyoondup,
mmuto̱kintoonduvapts miitse'e
je̱ Cristo. 13 Ax ve'em tse'e, pa̱n
a̱ts tse'e nyakto̱kintuump nu̱to'k je̱
n'uts je̱ n'ajch ukpu̱ nu̱to'k je̱ n'uts
je̱ ntsa̱'a̱ je̱'e̱ ka̱jx pa̱n juu' a̱tse'e
nju̱'kxp, ni je̱ vin'ita xa a̱tse'e
nkaja̱'kxu̱t je̱ tsu'uts.

Juu' jatye'e tukka̱daakju je̱ kuká̱tsiva

9 ¿Ka'a a̱ts vine'e x'o̱'yixju̱ je̱ts
a̱tse'e ntónu̱t juu' a̱tse'e ntsa̱jkp?
¿Ka je̱ kuká̱tsivap a̱ts vine'e? ¿Ka'a
a̱ts vine'e n'ix je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo? ¿Ka'a miits vine'e
xjaanchjávada je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ku̱x
a̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ nvaajnjidu? 2 Pa̱n
je̱m xa ve'e juu' ve'e du̱kakuva̱jktup
je̱ts je̱ kuká̱tsiva a̱tse'e, o̱yts miitse'e
xnu̱jávada je̱ts je̱'e̱m a̱tse'e. Je̱'e̱ ve'e
ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi je̱
Jesucristo ku a̱tse'e x'amo̱tunajxti,
je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts je̱
kuká̱tsiva a̱tse'e.

3 Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'atso̱vda pa̱n
pa̱n jaty a̱tse'e xto̱kimpayo̱'ydup.
4 ¿Ka'a a̱ts vine'e nvinmachju̱
je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xyakkáyu̱t
xyak'oo'ku̱t? 5 ¿Ka'a a̱ts vine'e
x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
nma̱a̱tvídu̱tu̱t juu' ve'e je̱ Jesucristo
du̱jaanchja'vip?, ve'em ax jo'n je̱
ñu̱da̱'a̱x du̱ma̱a̱tvídu̱tta je̱ viijnk
kuká̱tsivada je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
je̱ y'utsa̱ta̱jk ma̱a̱t je̱ Pedro.
6 A̱ts ma̱a̱t je̱ Bernabé, ¿a̱a̱tsji
vine'e xtukka̱daakp je̱ts a̱a̱tse'e
nkamaso̱'o̱ku̱t je̱ ka̱'m toonk je̱ts
a̱a̱tse'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook
n'avánat? 7 ¿Je̱m vine'e je̱ tojpa
juu' ve'e viinm nakya̱'íxjup je̱tse'e
kyajo'yu̱mpú̱k? ¿Ukpu̱ jémpats
vine'e pa̱ne'e je̱ chaaydum
du̱nu̱yo'oip je̱tse'e je̱ tya̱a̱jm
du̱kaju̱'kx? ¿Ukpu̱ nay je̱mpa vine'e
pa̱ne'e je̱ kyarneero du̱yaktsu̱u̱nip
je̱tse'e du̱ka'uu'k je̱ carnero je̱
lyeche? 8 Ka'a xa ve'e a̱tsji ve'em
nva'añ je̱ts tyukjoojntykidup
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱'e̱ je̱ tyoonk,
ve'em tse'e vyaampa je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n. 9 Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ:
"Ka'a xa ve'e je̱ kaaj je̱ y'ajé̱n
xpa̱a̱jmjadat juu' ve'e du̱vinte̱e̱'mp je̱
trigo juu' ve'e tsúkani." ¿Je̱ tsapkaaj
ka̱jx vine'e je̱ Nte'yam ve'em
vyaajñ, 10 ukpu̱ u̱u̱'m ka̱jxamda
vine'e? U̱u̱'m ka̱jxamda xa je̱'e̱ ve'e
ve'em vyaajñ. Je̱'e̱ juu' ve'e yoop,
ve'em ax jo'n je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ta̱a̱jm
du̱pa̱kmojkp, ve'emts je̱'e̱ ve'e
du̱tonda ku̱x y'aja̱o̱tidup je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e tukka̱daakju̱dup ku ve'e
je̱ trigo ta̱a̱jm yakpa̱kmuk. 11 A̱a̱ts
xa miitse'e ntuk'ixtu je̱ Nte'yam
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, ¿mayts miits
je̱'e̱ ve'e mtunyakjávajada ku

aatse'e xmo'odat juu' aatse'e
ntukjoojntykap? 12 Pan jem
xa ve'e je viijnk jayu juu' ve'e
duvinmajtsjudup jetse'e
xyakjoojntykadat, ¿ka'ats n'ite'e
nuyojk vyinkopka jets aatse'e
xyakjoojntykat?
Ax ka'ats aats miitse'e n'amótuda
jets aatse'e xyakjoojntykadat;
óyam xa aatse'e xkatih'ijtja,
nmutenikujxpts aatse'e nujom
je'e kajx jetse'e nuyojk je jayu
yakvaajnjadat je oy kats je oy
ayook. 13 Mnuja'vidup xa miitse'e
jets pan pan jatye'e toondup
jep maja tsaptujkp, je'e tse'e
tyukjoojntykidup juu' ve'e
jep pyajktup; jets je'e pane'e
dumutoondup dumupajktup je
Nte'yam joma ve'e je yojxpejtun,
tukkadaakjudup tse'e jetse'e
duja'kxtat je tánuk tsu'uts juu' ve'e
jem je Nte'yam tyukvintsa'kidup.
14 Nay ve'empa tse'e je Maja Vintsán
dunupaajmtki jets je'e pan pan
jatye'e je jayu duvaajnjidup
je oy kats je oy ayook, je'e tse'e
tyukjoojntykiduvap. 15 Ax óyamts
atse'e xjatukkada'aky jets atse'e je
jayu xmo'ot ats je ntukjoojntykin,
ni vin'ítats atse'e je jayu ve'em
nkah'amotu. Ka je'e kajxapts ats
miitse'e ve'em nmujáyada jets ats
miitse'e juu' xmo'odat. Nuyojk
oy xa atse'e nnayjávaja jets atse'e
n'oo'knit jets ka'a ve'e ku ve'e
je jayu vya'andat jets kuvana ats
miitse'e xyakjoojntykidi.
16 Pan ats ya n'avintso vinma'yun
kajx xa ats miitse'e kunvaajnjada je
oy kats je oy ayook, kunnamyájajats
atse'e. Ax ka ya n'avintso
vinma'yun kajxapts atse'e ve'em
ntun, je Nte'yam atse'e xtukkuva'ni
jets atse'e ve'em ntun. 17 Pan ats ya
n'avintso vinma'yun kajx xa atse'e
ve'em kuntún, kun'a'ixts atse'e
je n'o'yin. Ax je'e kajx ku atse'e
je Nte'yam ya toonk xtukkuva'ni,
xtukkadaakpts atse'e jets ats
je'e ve'e ntónut. 18 Ax ve'em tse'e
je o'yin juu' atse'e njayejpp, je'ets
je'e ve'e je xoojntkun ku atse'e
nunve'emji ntukka'amáy je oy kats
je oy ayook. Je'ets atse'e ntijp, ka'a
atse'e mpuk mpaa'ty juu' atse'e
xjatukkadaakp jets atse'e je jayu
xyakjoojntykat je'e kajx ku atse'e
ntuk'ix je oy kats je oy ayook.
19 Oyam atse'e je jayu nkavintsana,
ve'emts atse'e nnapyumju ax
jo'n atse'e kun'ijt nujom je jayu
je jyoyutoompa. Ve'emts atse'e
ntun jetse'e jyaa'knumáyadat
je jayu juu' ve'e je Jesucristo
dujaanchja'vidup. 20 Ku atse'e
n'it je nmu'israeejlit jayu maatta,
ve'emts atse'e nnapyumju ax
jo'n je'eda kux je'e atse'e ntsajkp
jetse'e je Cristo dujaanchjávadat.
Ku atse'e n'it je'e maatta pan pan
jatye'e dupanajkxtup je Moisés
je pyava'nun, ve'emts atse'e
nnapyaajmjuva ax jo'n je'eda kux
je'e atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo
dujaanchja'viduvat. Ve'emts
atse'e ntun óyam atse'e je Moisés
je pyava'nun xkayakkutujkja.
21 Ax kuts atse'e n'it je'e maatta
pan pan jatye'e dukapanajkxtup
je Moisés je pyava'nun, ve'emts
atse'e nnapyaajmjuva ax jo'n je'eda
kux je'e atse'e ntsajkp jetse'e je
Cristo dujaanchjávadat. Ka je'ep
atse'e ntijp jets atse'e nka'it jep je
Nte'yam kya'p pya'tkup, jep atse'e

n'it je'e kya'p pya'tkup kux atse'e
je Cristo je pyava'nun mpanujkxp.
22 Ku atse'e n'it je'e maatta pan pan
jatye'e duka'oynuja'vidup ti ve'e
je Nte'yam chajkp, ve'emts atse'e
nnapyaajmjuva ax jo'n je'eda kux
je'e atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo
makk dujaanchjávadat. Ve'emts
atse'e nnapyumju ax jo'n to'k jado'k
je jayu jets atse'e ve'em je jayu
mputákadat jetse'e dujayejptinit
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp. 23 Ve'em ats ya'a ve'e ntun je
oy kats je oy ayook kajx jets atse'e
ve'em je jayu ntukmaatjayejptinit je
xoojntkun juu' ve'e ya oy kats ya oy
ayook yajkyp.
24 Mnuja'vidup xa miitse'e jets
ku ve'e je jayu ñañomkijpxjada,
óyame'e anañujoma ñomda, to'kjits
je'e ve'e juu' ve'e maadaakp
jetse'e yakma'a je puk juu' ve'e
ñunoomdup. Íxtiduvats miitse'e
vintso ve'e mmaada'aktat jetse'e
xjayejptinit juu' ve'e je Nte'yam
mtukmutsojkjudup. 25 Pan pan jaty
xa ve'e nañomkijpxuvaajnjudup,
nay'akuvaa'nijidupts je'e ve'e jets
apaamduka ve'e tyun'a'íxtini ku
ve'e tyukkada'akjadat je xaaj ku
ve'e ñañomkijpxjadat. Je'e kajxts
je'e ve'e ve'em dutonda jetse'e
dupáktat to'k je pi'k ojts aajy ta'aky
juu' ve'e je corona jo'n pum pan
pane'e maadaakp; ax ka'ats je'e ve'e
jyek, nii'kxnup je'e ve'e. Ax uu'mda,
je'ets uu'me'e nnuto'numdup
jetse'e nyakmo'yumdinit je puk
juu' ve'e ijtp xa'ma kajx. 26 Ve'em
xa atse'e ntun ax jo'n je'e juu' ve'e
du'ixtaap joma vaate'e kyukaxa
je noomk. Ka'a xa atse'e ve'em
ntun ax jo'n je'e juu' ve'e kooojyji
je pooj du'apa'kxnajxp ku ve'e
je myujayu dumaatnachii'kju;
27 nyaktsaachpaatyp xa atse'e ya
nni'kx ya nkopk jets atse'e akeee'y
nyakkutujkja. Ka'ats atse'e ntsak
jets atse'e viinm nkakutyónut je oy
kats je oy ayook juu' atse'e je jayu
ntuk'ixp jets atse'e ve'emji ntaannit;
je'e atse'e ntsajkp jets atse'e je
Nte'yam xnuujminit jets oy je'e ve'e
juu' atse'e ntuump nkajtsp.

Je kojtsvíjin ku ve'e je jayu je apamnax duvintsa'aga

10 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
je'e atse'e ntsajkp jetse'e
xnujávadat vintso ve'e jyajtti aats
je njujpit jáyuda. Anañujoma
tse'e y'ijtti jem vínuts pa'tkum,
anañujoma tse'e dutinajxti je Tsapts
Maaxy Naaj. 2 Ax ku tse'e y'ijtti
jem vínuts pa'tkum je numay jayu
maat je Moisés, jetse'e to'k ka'ajyji
je Tsapts Maaxy Naaj dutinajxti,
ve'emts je'e ve'e ax jo'n kuñapejtti,
yakto'kidu tse'e je vyinma'yunda
jetse'e dutóndat juu' ve'e je Moisés
kyajtsp. 3 Je Nte'yam tse'e jem
vinva'ajts it kajxm moojyjudu juu'
ve'e kyaaydu y'ooktu, anañujoma
tse'e dukaaydi je tsapjootmit
tsapkaaky. 4 Jem tse'e anañujoma
du'ooktuva je tsoxk naaj juu' ve'e
je Nte'yam moojyjudu, jepts
je'e ve'e tsah'akujkp pyítsum.
Ax je tsaaj, je Criistots je'e ve'e
yaktukmu'a'ixmojkip, je'e tse'e
aats je njujpit jayu myaatnajxtu
myaattajkidu jem vinva'ajts it
kajxm. 5 Oyam tse'e vye'ema,
numayts je'e ve'e je jayu juu' ve'e
dutoondu dukojtstu juu' ve'e ka
óyap, ax je'e tse'e je Nte'yam

kyo̱'o̱yja'vi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱may
tyun'o̱o̱'ktini.
6 Je̱'e̱ ka̱jx xa ya̱'a̱ ve'e tyoojnji
kyo̱jtsji je̱tse'e nu̱java tyaannit
je̱ts ka'a ve'e n'ana̱'mumdat
n'atso̱jkumdat juu' jatye'e ka
o̱yap, ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱'ana̱a̱mdi
du̱'atso̱jkti jo'n. 7 Je̱ Nte'yamji ve'e
to'k mvinjávadap mvintsa̱'a̱gadap,
ka'a tse'e xtóndat ax jo'n je̱'e̱da
juu' ve'e je̱ apa̱mnax du̱vinja'vidu
du̱vintsa̱'kidu. Ku̱x jidu̱'u̱m xa
ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
"A̱jxtktu tse'e je̱ jayu kaayva
ookpa, van'it tse'e tyénidi je̱tse'e
jyomjátkidi tyijátkidi." 8 Ka'a tse'e
je̱ ka̱ts ntukma̱a̱tjaye̱jpumdat je̱
yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap
njaye̱jpumdup, ve'em ax jo'n je̱'e̱
ve'eda je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jpti
je̱ kiix ónu̱kta juu' ve'e ka pú̱kap
jyaye̱jptu je̱tse'e y'o̱o̱'ktini nu̱'ii'px
toojk miijl to'k xa̱a̱j. 9 Ka'a xa
ve'e n'íxumdat pa̱n joma vaate'e
je̱ Maja̱ Vintsá̱n juu' du̱kuvu̱k,
ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'e jyátkidi
pa̱n pa̱n jatye'e o̱o̱'ktinu ku
ve'e je̱ tsaa'n cho'tsjidi. 10 Ka'a
tse'e je̱ Nte'yam xvinko̱jtspéttat,
ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'e nu̱may je̱
Nte'yam du̱vinko̱jtspe̱jtti je̱tse'e
yak'o̱o̱'kjidini je̱ yak'o̱o̱'kpa ángeles.
11 Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e tyoojnji
kyo̱jtsji je̱tse'e je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp yakpu̱u̱jm je̱tse'e je̱ nu̱ja'vin
njaye̱jpumdinit anañu̱joma u̱u̱'m
nu̱vinxu̱pe'e njoojntykimda ya̱
kuka̱xa aats. 12 Ax ve'em tse'e, pa̱n
pa̱n tse'e nañasja'vijup je̱ts ka'a
ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e tyo̱kintónu̱t,
va'an tse'e o̱oy du̱tunnay'ixju̱ ku
ve'e ñu̱nka'at je̱p to̱kin ja̱a̱tp. 13 Ku
ve'e myakto̱kintonuva'anjada,
vanxu̱p tse'e mjajttuva ax jo'n
jyajttuva o̱pya̱na. Ax je̱ Nte'yam,
tyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
kya̱jtsp, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱yakjaty
je̱tse'e xyakto̱kinto'numdat pa̱n
ka'a ve'e x'o̱'yixumjada je̱tse'e
n'ama̱a̱daaguimdat, ku̱x je̱
Nte'yame'e xputa̱jkimdup vintso̱
ve'e nkakuva̱jkumdat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
je̱tse'e nkaka'amdat je̱p to̱kin ja̱a̱tp,
ax ve'em tse'e nmuténimdat.
14 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, miits, juu'
a̱tse'e o̱oy ntuntso̱jktup, kuke̱'e̱kta
joma ve'e je̱ jayu du̱vinjávada
du̱vintsa̱'a̱gada juu' ve'e ka je̱
Nte'yamap. 15 Ve'em xa a̱ts miitse'e
nmuko̱tsta ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e viji kej, ax payo̱'o̱yda tse'e
o̱y juu' a̱tse'e nka̱jtsp. 16 Ku ve'e
ntuk'a'ooguimda je̱ tuk'a'ooguin juu'
ka̱jxe'e nkuko̱jtsjimda je̱ Nte'yam,
n'apaatumdup tse'e je̱ Cristo je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n du̱masa̱a̱k. Je̱ts
ku ve'e nka'yumda je̱ tsapkaaky
juu' ve'e ntojkva'kxumdup,
n'apaatumdupts u̱u̱'me'e je̱ Cristo
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk tya̱a̱jy
je̱m cruz ka̱jxm. 17 O̱yamts u̱u̱'me'e
nu̱mayda, anañu̱jómats u̱u̱'me'eda
nka'yumda nay je̱'e̱jyam to'kji je̱
tsapkaaky, ve'emts u̱u̱'me'eda ma̱a̱t
je̱ Cristo ax jo'n to'k ni'kx to'k ko̱pk
ku̱n'ijtumdi.
18 Ixta juu' ve'e je̱ israeejlit
jayu tyoondup. Ku ve'e juu'
je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱gada
je̱m yo̱jxpe̱jtu̱n ka̱jxm, nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e du̱ja̱'kxtup
je̱ vintsa̱'kin, je̱ vintsa̱'kinjyam
tse'e y'apaattup. 19 Juu'ts a̱tse'e
nka̱jtsp, ka je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts

ñu̱mäjipe'e je̱ apa̱mnax, ni ka
je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts tiktspe'e je̱
tsu'uts juu' ve'e tyukvintsa̱'kidup
je̱ apa̱mnax. 20 Je̱'e̱ a̱tse'e ntijp
je̱ts ku ve'e je̱ vintsa̱'kin du̱pa̱mda
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱ka'íxada, je̱ ko̱'o̱yjáyuvapts
je̱'e̱ ve'e tyukvintsa̱'kidup, ka je̱
Nte'yamap; ax ka'ats a̱tse'e ntsa̱k
je̱ts miitse'e xma̱a̱tnavya̱a̱'njadat
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. 21 Ka'a xa ve'e
m'o̱'yixjada je̱tse'e je̱ Jesús
xvinjávadat xvintsa̱'a̱gadat kijpx
ma̱a̱t je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, ka'a tse'e
m'o̱'yixjada je̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsä̱n
xyakmäjadat xyakjaanchadat pa̱n
m'ooktupe'e je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j
je̱tse'e xkayda je̱ tsapkaaky juu' ve'e
je̱ Ma̱ja̱ Vinsä̱n yaktukjaa'mye̱jtsp,
je̱tse'e je̱ jayu xtukma̱a̱tja̱'kxta je̱
tsu'uts juu' ve'e yaktukvintsa̱'kip
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. 22 ¿Ukpu̱
ntso̱jkumdup u̱u̱'m vine'e je̱tse'e je̱
Ma̱ja̱ Vintsä̱n nyakjo̱tma'tumdat?
¿U̱u̱'mda vine'e nu̱yojk ma̱kk je̱ts ni
ka'a ve'e je̱'e̱?

Ve'em tse'e nu̱jom nto'numdat nko̱jtsumdat ax jo'n je̱ Nte'yam yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit

23 Yakjajtyp xa ve'e je̱ Nte'yam
je̱tse'e je̱ jayu du̱tónu̱t to'k ka̱'a̱jyji
juu' jaty; ax ka'a tse'e to'k ka̱'a̱jyji
tyun'o̱ya. Yakjajtyp xa ve'e je̱
Nte'yam je̱tse'e je̱ jayu du̱tónu̱t to'k
ka̱'a̱jyji juu' jaty; ax ka'ats je̱'e̱ ve'e
to'k ka̱'a̱jyji je̱ jayu du̱puta̱ka je̱tse'e
je̱ Jesucristo nu̱yojk du̱jaanchjávat.
24 Ka'ats miitse'e x'íxtadat ka̱kje̱'e̱ je̱
m'o̱'yinda, m'íxtiduvape'e juu' ve'e
je̱ viijnk jayu tyuk'o̱'yiduvap.
25 Nvaat xa ve'e xkáydat xja̱'kxtat
pa̱n ti jatye'e to̱o̱'kjup je̱p maa'y
ja̱a̱tp. Ka'a tse'e x'amo̱tutú̱vadat
pa̱n je̱ vintsa̱'kin je̱'e̱ ve'e uk pa̱n
ka je̱ vintsa̱'kinap, ve'em tse'e
kyayakjávat je̱ts to̱kin je̱'e̱ ve'e ku
ve'e xja̱'kxta, 26 ku̱x ya̱ naxviijnit
it je̱ts nu̱jom juu' jatye'e mya̱a̱t, je̱
Ma̱ja̱ Vintsa̱nts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱.
27 Uk pa̱n je̱m tse'e je̱ jayu
juu' ve'e du̱kajaanchja'vidup je̱
Ma̱ja̱ Vintsä̱n je̱tse'e mvó̱vjada
kaayva, nvaat tse'e mna̱jkxtat.
Pa̱n mna̱jkxtup tse'e, kayda
oo'kta juu' ve'e myakmo̱o̱ydup,
ka'a tse'e x'amo̱tutú̱vadat ni tía,
ve'em tse'e kyayakjávat je̱ts to̱kin
je̱'e̱ ve'e ku ve'e xja̱'kxtat. 28 Ax
pa̱n mna̱'mu̱xju̱dup tse'e je̱ jayu
jidu̱'u̱m: "Je̱ apa̱mnax ya̱'a̱ ve'e
tu̱yaktukvintsa̱'a̱ga ya̱ tsu'uts",
ka'a tse'e xja̱'kxtat ku̱x ku ve'e
je̱ jayu je̱ to̱kin xtoojnjadat juu'
ve'e tu̱mva'nu̱xjada, ve'em tse'e
kyayakjávat je̱ts to̱kin je̱'e̱ ve'e ku
ve'e xja̱'kxta. 29 Je̱'e̱ a̱tse'e ntijp je̱ts
ka'a je̱'e̱ ve'e du̱to̱kinjávadat juu'
ve'e mvo̱o̱jvju̱dup, ka je̱'e̱pts a̱tse'e
ntijp je̱ts miitse'e xto̱kinjávadat.
Nu̱njajtp xa ve'e je̱ts miitse'e
je̱mda juu' a̱tse'e x'amo̱tutú̱vidup:
"O̱yame'e je̱ viijnk jayu
du̱ko̱'o̱yjávada juu' a̱tse'e ntuump,
¿tya̱jxts a̱tse'e xka'o̱'yixju̱ je̱ts
a̱tse'e ntónu̱t juu' a̱tse'e xyakjajtjip
je̱ Nte'yam? 30 Pa̱n nkuko̱jtsjip
xa a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ nkaaky
je̱ nto̱jkx ka̱jx, ¿tya̱jxts a̱ts vine'e
je̱ jayu x'u̱xko̱jtsnit xpako̱jtsnit
ku a̱tse'e juu' nkay nju̱'kx?"
31 Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'atsa̱v: Pa̱n ti
ve'e mkaaydup m'ooktup uk pa̱n ti
jatye'e mtoondup mko̱jtstup, tonda
ko̱tsta nu̱jom ax jo'n je̱ Nte'yam
xyakmäjadat xyakjaanchadat.

32 Ka'ats je'e ve'e xyaktokintóndat
juu' ve'e israeejlit jayu, ni je'e juu'
ve'e ka je'epta, ni je'e juu' ve'e je
Nte'yam je jyayu. 33 Tonda kotsta
ax jo'n ats. Ve'em atse'e ntonuva'añ
nkotsuva'añ juu' ax jo'n nujom
je jayu du'oyjávada. Ka'a atse'e
n'ixta je n'avintso o'yinji, je'eva
ve'e pan pan jatye'e je viijnk jayu je
y'o'yinda, ve'em tse'e anañujoma je
jayu dujayejptinit je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp.

11 Tonda je vinma'yun juu'
atse'e njayejpp, ve'em ax
jo'n atse'e ntun je vinma'yun juu'
ve'e je Cristo jyayejpp.

Vintso je ta'axtajk ñaajk'ítjadat joma ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada

2 N'oñukojtsidupts ats miitse'e
kuxe'e ats xa'ma xjaa'myétsta
jetse'e xpanajkxta je ixpajkun juu'
ve'e ntuk'ixtu. 3 Je'e atse'e ntsajkp
jetse'e xnujávadat jets je Cristo
ve'e to'k jado'k je yaa'tyajk je
kyuvajk; jets je yaa'tyajk, je'e tse'e
dunukuvajkip je ta'axtajk, ve'em
ax jo'n je Nte'yam dunukuvajka
je Cristo. 4 Ku ve'e to'k je yaa'tyajk
kujópax ukpu kumótsax chapkats
ukpu dukojtsnáxy je Nte'yam
je y'ayook, yakvintsa'kintókipts
je'e ve'e je Cristo. 5 Ax pan ka'a
tse'e je ta'axtajk ñakyujuu'xju ku
ve'e chapkats ukpu dukojtsnáxy
je Nte'yam je y'ayook,
yakvintsa'kintókivapts je'e ve'e
je ñuyaa'y, ve'emts je'e ve'e ax
jo'n kukee'p kuy'ijt. 6 Pan ka'a
xa ve'e ñakyujuu'xju je ta'axtajk,
va'an tse'e nujom je vyaajy
dukuskee'pkúxu. Ax pan
tso'otyo'nunts je'e ve'e ku ve'e je
ta'axtajk ve'em kukee'p y'it, va'an
tse'e dunakyujuu'xju. 7 Ka'a xa ve'e
je yaa'tyajk kujópax ukpu kumótsax
chapkats ukpu dukojtsnáxy je
Nte'yam je y'ayook, kux je'e ve'e
je Nte'yam je y'apamnax jets nay
ve'empa ve'e duyaknuke'xnatáka je
Nte'yam je myajin. Ax je ta'axtajk,
je yaa'tyajk je myájints je'e ve'e
duyaknuke'xnatajkip. 8 Kux ku
xa ve'e je Nte'yam dupuujm je
yaa'tyajk, ka je ta'axtajk je ñi'kx je
kyopk kajxapts je'e ve'e dupuujm;
je yaa'tyajk je ñi'kx je kyopk
kajxe'e dupuujm je ta'axtajk. 9 Nay
ve'empa tse'e, yakpaam je'e ve'e
je ta'axtajk je yaa'tyajk je myajin
kajx; ka je yaa'tyajkap tse'e
yakpaam je ta'axtajk je myajin
kajx. 10 Ax ya'a kajxts atse'e
nva'añ jets vinkopk je'e ve'e
jetse'e je ta'axtajk ñakyujoo'xjut
jetse'e ve'em nuke'xnatáka tyánut
jets jep je'e ve'e je ñuyaa'y kya'p
pya'tkup y'it. Xoojntktup tse'e
je Nte'yam je y'aangeles ku ve'e
ve'em. 11 Oyam tse'e vye'ema, je
Nte'yam tse'e dunupaajmtki jets
ka'a ve'e je yaa'tyajk y'ítut ka
je ta'axtajk kajxap. 12 Kux pan
tyúvam je'e ve'e jets je yaa'tyajk je
ñi'kx je kyopk kajxe'e yakpuujm je
ta'axtajk, tyúvamts je'e ve'eva jets
je yaa'tyajk, je ta'axtajk je'e ve'e
yakke'xjup; ax je Nte'yam tse'e
nujom juu' jaty duyakjeji.
13 Payo'oyda n'it pan oy je'e ve'e
ku ve'e je ta'axtajk chapkats ka
kujuu'xap. 14 Yaknuja'vip xa ve'e
jets tso'otyo'nun je'e ve'e ku ve'e je
yaa'tyajk je vyaajy duyakyán. 15 Ax
je ta'axtajk, vintsa'kinmoojyjupts

je̱'e̱ ve'e ku ve'e ya̱n je̱ vyaajy
du̱jayep, ku̱x je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ Nte'yam
myo̱o̱jyji ya̱n je̱ vyaajy je̱tse'e
kyujoo'xju̱t. 16 Ax pa̱n pa̱n tse'e
du̱kakuva̱kuvaamp ya̱ ayook,
nnu̱ja'vimdinup tse'e je̱ts ka'a ve'e
je̱ viijnk ixpa̱jku̱n mpana̱jkxumda,
je̱ts ka'ava ve'e joma ve'e
ñay'amókajada je̱ Nte'yam je̱ jyayu.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱yakvintsa̱'kintó̱kidup je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'a'ox

17 Je̱p tse'e jado'k viijn juu' a̱ts
miitse'e ntukṉja'yidup, ax ka'ats
a̱ts miitse'e n'o̱ñu̱kó̱tsada je̱'e̱ ka̱jx.
Ku ve'e mnay'amókajada, ka'a tse'e
mnapyutá̱kajada je̱tse'e nu̱yojk
xjaanchjávadat je̱ Jesucristo, nu̱yojk
tse'e mnaajkvintó̱kijada. 18 Muto'k
viijn, ve'emts a̱tse'e je̱ ka̱ts tu̱nmo̱tu
je̱ts mnapya̱jkva'kxju̱dupe'e
joma ve'e mnay'amókajada, ax
ve'emts a̱tse'e njava je̱ts ve'em
játyam je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kyo̱jtstup.
19 ¡Mnapya̱jkva'kxju̱dup xa n'ite'e!
Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ve'em nva'añ ku̱x
nu̱ke̱'xnata̱jkipe'e o̱y pa̱n pa̱ne'e je̱
Nte'yam tyú̱vam du̱pana̱jkxp. 20 Ax
ku tse'e mnay'amókajada je̱tse'e
m'a'óxada, ka je̱ Maja̱ Vintsá̱napts
miitse'e mnu̱'a'óxidup. 21 Ku ve'e
m'a'óxada, ka'a tse'e mnay'a'íxjada,
ka̱kje̱'e̱ ve'e xkayda x'oo'kta je̱
m'a'oxta. Je̱m xa ve'e juu' ve'e
ayooj taandup, je̱mpa tse'e juu'
ve'e o̱o̱y tunkaaydup tun'ooktup
je̱tse'e ñaajkmo'okjada. 22 ¿Jadi
ka'a ve'e ti mja̱a̱jnda mta̱jkta
joma ve'e mkáydat m'oo'ktat?
¿Uk mtso̱jktupe'e nu̱yojk je̱tse'e
xviijnk'íxtat je̱ Nte'yam je̱ jyayu
je̱tse'e xyaktso̱'o̱tyóndat pa̱n
pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup?
¿Vintso̱ts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmadat?
¿N'o̱ñu̱kó̱tsadap a̱ts miits vine'e ku
ve'e ve'em xtonda? Ax ya̱'a̱ ka̱jx,
ka'ats a̱ts miitse'e n'o̱ñu̱kó̱tsada.

Je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'a'ox

23 Je̱ Maja̱ Vintsa̱ne'e viinm
a̱ts xmo̱o̱y je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱ts
miitse'e ntuk'ixtu. Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e:
Ka'anume'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesús
yakpu̱m vye'na je̱m je̱ jayu kya̱'m
juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup, je̱ tsooj
tse'e du̱ka̱a̱jn je̱ tsapkaaky 24 je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji, van'it tse'e
du̱tojkva'kxy je̱tse'e vyaajñ: "Kayda,
ya̱'a̱ xa je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nni'kx je̱
nko̱pk juu' a̱tse'e nmasa̱a̱kp miits
je̱ m'o̱'yin ka̱jxta ku a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t.
Tonda tse'e ve'em je̱ts a̱tse'e
xjaa'mye̱tstat." 25 Nay ve'empa
tse'e, ku ve'e ta̱vani y'a'óxada
vye'na, van'it tse'e du̱ko̱o̱mpa to'k
je̱ tuk'a'ooguin je̱tse'e vyaajñ: "Juu'
tse'e ya̱ tuk'a'ooguin mya̱a̱t, ya̱'a̱ts
je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nnu̱u̱'pu̱n juu' ka̱jxe'e
je̱ nam ko̱jtstán tyun. Vinxu̱p nax
tse'e x'oo'kta, jaa'mye̱tstats je̱ts
nmasa̱a̱kp a̱tse'e ya̱ nnu̱u̱'pu̱n
miits ka̱jxta ku a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t."
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 26 Ax je̱'e̱ ka̱jx
tse'e, vinnaajknáxe'e xkayda je̱
tsapkaaky je̱tse'e x'oo'kta juu' ve'e je̱
tuk'a'ooguin mya̱a̱t, m'ava'nidupts
miitse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'o̱o̱'ku̱n
van'it paat ku ve'e myiinnuvat.

Vintso̱ ve'e yakpá̱ku̱t je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'a'ox

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

27 Ax ve'em tse'e, jyapa̱na pa̱n
pa̱ne'e o̱yvintso̱va du̱kaayp je̱
tsapkaaky ukpu̱ o̱yvintso̱va du̱'uu'k

juu' ve'e je̱ tuk'a'ooguin mya̱a̱t,
je̱pts je̱'e̱ ve'e to̱kin ja̱a̱tp ku̱xe'e
du̱kavintsa̱'a̱ga je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱
ñi'kx je̱ kyo̱pk je̱ts je̱ ñu̱u̱'pu̱n. 28 Ni
pa̱na xa ve'e du̱kakáyu̱t je̱ tsapkaaky
ukpu̱ du̱ka'oo'ku̱t je̱ uu'k pa̱n
ka'ana ve'e o̱y du̱payo̱'o̱y juu' ve'e
tyuump. 29 Ku̱x pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kama̱ja̱pa̱a̱mp je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱
ñi'kx je̱ kyo̱pk ku ve'e du̱kay du̱'uu'k,
viinm tse'e je̱ chaachpaatu̱n du̱nu̱kaya
du̱nu̱'ooga. 30 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱may
miitsta je̱ pa'am mkanu̱va'atsjada
je̱tse'e ma̱kka̱tso̱ts mka'itta, je̱mpa
tse'e pa̱n pa̱ne'e du̱ku'o̱o̱'kiva.
31 Ax pa̱n o̱y tse'e ku̱mpayo̱'yumda
juu' ve'e nto'numdup, ka'a tse'e je̱
Nte'yam xto̱kimpayo̱'yumdat. 32 Ax
xto̱kimpayo̱'yumdupts u̱u̱me'e je̱
Nte'yam je̱tse'e xyaktsaachpaatumda
je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e nkatsaachpaatumdat
xa̱'ma ka̱jx je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱.
33 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta
tsa̱'a̱da, ku ve'e mnay'amókajadat
je̱tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'a'ox
x'apaa'tuva'andat, mnay'a'íxjadap
tse'e vimpit atu̱j, van'it tse'e mkáydat.
34 Pa̱n je̱m tse'e juu' ve'e yu'o̱o̱'kju̱dup,
va'an tse'e je̱m tya̱k'ámam
du̱kayda, ax ve'em tse'e je̱ Nte'yam
mkayaktsaachpaa'tjadat je̱ ka ó̱yap
ka̱jx juu' ve'e mtoondup ku ve'e
mnay'amókajada. Je̱'e̱ juu' jaty a̱tse'e
tu̱nkaka̱ts, viinmts a̱tse'e nnu̱kó̱tsu̱t
ku a̱ts miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva.

Je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo to'k jado'k je̱ jayu myo̱o̱yp

12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
je̱p xa ve'e jado'k viijn juu'
a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e xnu̱jávadat,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yu̱n je̱
puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo
to'k jado'k je̱ jayu myo̱o̱yp je̱tse'e
du̱tóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp.
2 Mnu̱ja'vidinup xa miits je̱'e̱
ve'e je̱ts ku ve'e je̱ Jesucristo
xka'íxadana vye'na, mvinja'vidu
mvintsa̱'kidu tse'e je̱ apa̱mnax
juu' ve'e ni to'k aaja kako̱jtsp.
3 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e
xnu̱jávadat je̱ts je̱ Espíritu Santo,
juu' ve'e i̱jtp je̱m je̱ Nte'yam
jya'vin ka̱jxm, ni pá̱nats je̱'e̱ ve'e
je̱ vinma'yu̱n du̱kama̱'a̱ je̱tse'e
vya'anu̱t: "¡Ko̱'o̱y nu̱ko̱tsa tse'e
y'ijtnit je̱ Jesús!" Ntso̱jkpapts a̱tse'e
je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts je̱ Espíritu
Santo ve'e du̱mo̱o̱yp je̱ vinma'yu̱n
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e vaandup: "¡Je̱
Jesús, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n!"
4 May viijn xa je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo je̱ jayu myo̱o̱yp pa̱n vintso̱
ve'e to'k pa̱n vintso̱ ve'e jado'k juu'
du̱tóndat; ax to'kji tse'e je̱ Espíritu
Santo, juu' ve'e ve'em du̱mo̱o̱yp.
5 May viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e
je̱ jayu du̱mutonda du̱mupa̱kta
je̱ Maja̱ Vintsá̱n; ax to'kjits je̱'e̱
ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e
yakmutoomp yakmupa̱jkp. 6 May
viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e juu'
jaty yaktún, ax to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam juu' ka̱jxe'e je̱ jayu ve'em
du̱tún. 7 Je̱ Espíritu Santo xa ve'e
du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ Nte'yam
je̱ mya̱jin to'k jado'k je̱ jayu ka̱jxta
je̱tse'e ve'em y'ó̱yat anañu̱joma
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesucristo
du̱jaanchja'vidup. 8 Je̱m tse'e pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱dup

je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin je̱ Espíritu
Santo ka̱jx pa̱n vintso̱ ve'e juu'
du̱kó̱tstat je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ma̱a̱t,
apu̱k tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup
je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin vintso̱
ve'e du̱ko̱jtsva'atstat juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp, 9 apu̱k tse'e
juu' ve'e yakmo̱o̱ydup je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkimpa pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ jaanchja'vin du̱jayé̱ptat, apu̱k
tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱yduvap
pa̱n vintso̱ ve'e je̱ pa'am jayu
du̱yakjo̱tka̱da'aktat, 10 apu̱k tse'e
juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱
ve'e je̱ ma̱jin du̱tóndat, apu̱k tse'e
juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱
ve'e du̱ko̱jtsnáxtat je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, apu̱k tse'e juu' ve'e
yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e
du̱nu̱jávadat pa̱n je̱ Nte'yam je̱
y'ayooke'e y'amo̱tunajxtup ukpu̱ je̱
ko'o̱yjáyuvap jye̱'e̱, apu̱kpa tse'e
juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱
ve'e du̱kó̱tstat je̱ ayook juu' ve'e
kyavinmó̱tudup, nay apu̱kpa tse'e
juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱
ve'e du̱ko̱jtsva'atstat je̱ ayook juu'
ve'e kayakvinmó̱tup. 11 Ax to'kjits
je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e
je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin du̱yajkp,
je̱'e̱ pa̱ne'e to'k jado'k je̱ jayu
du̱'amo̱vya'kxp pa̱n vintso̱ ve'e je̱
jayu du̱tukmutsa̱k.
12 May viijn xa je̱'e̱ ve'e du̱ma̱a̱da
to'k je̱ ni'kx je̱ ko̱pk, je̱m tse'e
je̱ kya̱'a̱j, je̱m tse'e je̱ tyek, je̱mpa
tse'e juu' jaty viijnk. O̱yam tse'e
may viijn du̱ma̱a̱da, to'k ni'kx to'k
kó̱pkjits je̱'e̱ ve'e. Nay ve'empa
tse'e je̱ Cristo y'it ma̱a̱t je̱ jyayu.
13 Xtukyakna̱pe̱jtumdu xa ve'e je̱
Espíritu Santo ku ve'e xpa̱'mumdi
to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t. Ve'emts
u̱u̱'me'eda ax jo'n may viijn
juu' ve'e je̱ jayu je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
du̱ma̱a̱t, u̱u̱'m, je̱ israeejlit jáyuda
je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta, je̱
joyu̱toompa jayu je̱ts je̱ naspa̱ka
jayu, ta̱jki tse'e je̱ Espíritu Santo
yam nu̱jom nja'vin ka̱jxmamda,
ve'em u̱u̱'me'eda ax jo'n ku̱n'ijtumdi
to'k ni'kx to'k ko̱pk je̱ Cristo ma̱a̱t.
14 Ka'a xa ve'e to'k ni'kx to'k ko̱pk
to'k viijnji du̱ma̱a̱da, may viijne'e.
15 Pa̱n je̱ tek xa ve'e ku̱vya'añ: "Ka
ka̱'a̱jap xa a̱ts, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e
nka'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk ma̱a̱t." O̱yam
tse'e jidu̱'u̱m ku̱vya'añ, ka je̱'e̱
ka̱jxap tse'e kya'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
ma̱a̱t. 16 Uk pa̱n je̱ taatsk tse'e
ku̱vya'añ: "Ka viijnap xa a̱ts, je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e nka'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
ma̱a̱t." O̱yam tse'e jidu̱'u̱m ku̱vya'añ,
ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e kya'it je̱ ni'kx
je̱ ko̱pk ma̱a̱t. 17 Ku̱x pa̱n je̱ viijn xa
ve'e ku̱y'it nu̱jom je̱ ni'kx je̱ ko̱pk,
¿vintso̱ tse'e x'o̱'yixumjadat je̱tse'e
juu' n'amo̱tunajxumdat? Pa̱n je̱
taatsk xa ve'e ku̱y'it nu̱jom je̱ ni'kx
je̱ ko̱pk, ¿vintso̱ tse'e x'o̱'yixumjadat
je̱tse'e juu' nxoo'kpaatumdat? 18 Ax
je̱ Nte'yam tse'e du̱pa̱a̱m to'k viijn
jado'k viijn juu' ve'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
jye̱'e̱ pa̱n vintso̱ ve'e du̱tsa̱k. 19 Pa̱n
nu̱jom xa ve'e ku̱y'it tun to'k viijnji,
¿joma tse'e ku̱y'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk?
20 Jéjam xa ve'e may viijn juu' ve'e je̱
ni'kx je̱ ko̱pk jye̱'e̱, ax to'k ni'kx to'k
kó̱pkjits je̱'e̱ ve'e.
21 Ka'a xa ve'e nvaat je̱ viijn
du̱na̱a̱jmat je̱ ka̱'a̱j: "Ka'a xa a̱ts
mitse'e xtuujnja", ka'ava tse'e nvaat
je̱ kuvajk du̱nu̱u̱jmivat je̱ tek: "Ka'a
xa a̱ts mitse'e xtuujnja." 22 Ax vimpit
tse'e, to'k viijn je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu'
ve'e kayakma̱kkja'vip, je̱'e̱ts je̱'e̱

ve'e juu' ve'e nu̱yojk tso̱jkjup. [23] Nay
jado'k viijn je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e
ka májap mpa̱'mumdup, je̱'e̱ tse'e
nu̱yojk yak'ix'ijtp. Ax je̱'e̱ juu' ve'e
nnasja'vimdup ka'ixna kake̱'xna, je̱'e̱
tse'e nu̱yojk yakyo'tsp yaknu̱pe̱'mp;
[24] je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e nnasja'vimdup
ixna ke̱'xna, ka'ats je̱'e̱ ve'e cha̱kju̱
je̱tse'e yakyo'otsu̱t yaknu̱pe̱'e̱nu̱t.
Ax ve'em tse'e je̱ Nte'yam du̱pu̱u̱jm
je̱ jayu je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk je̱tse'e
ve'em je̱ ma̱jin du̱jayépu̱t to'k
ka̱'a̱jyji juu' ve'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
mya̱a̱t. [25] Ax ve'em tse'e je̱ ni'kx
je̱ ko̱pk kyanavyiijnk'íxju̱t; je̱'e̱
ve'e je̱tse'e to'k viijn jado'k viijn
ñaajkkópkajat. [26] Pa̱n tsaachpaatp
xa ve'e to'k viijn je̱ ni'kx je̱ ko̱pk,
anañu̱joma tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
chaachpaatpat; je̱ts pa̱n to'k viijn
tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk yakma̱ja̱pu̱m,
anañu̱joma tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
xyo̱o̱ndu̱ku̱t.
[27] Ve'em xa u̱u̱'me'eda ax jo'n
ku̱n'ijtumdi to'k ni'kx to'k ko̱pk je̱
Cristo ma̱a̱t, ka̱kje̱'e̱ tse'e n'ijtumda
ax jo'n to'k viijn jaty je̱ ni'kx
je̱ ko̱pk. [28] Ax je̱ Nte'yam tse'e
du̱mo̱o̱yp je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin
pa̱n ti jatye'e tyóndap kyótstap to'k
jado'k juu' ve'e jaanchja'vijidup.
Muto'k viijn tse'e du̱pu̱u̱jm
kuká̱tsivada, mume̱jtsk viijn tse'e
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada,
mutoojk viijn tse'e yak'ixpa̱jkpada,
van'it tse'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱
ma̱jin du̱toondup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱
pa'am jayu du̱yakjo̱tka̱daaktup, pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱puta̱jkidup,
pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ix'ijttup
je̱ jaanchja'vivata̱jkta, pa̱n pa̱n
jatye'e du̱ko̱jtstup je̱ ayook juu'
ve'e kyavinmótudup. [29] ¿Jadi je̱
kuká̱tsivada je̱'e̱ n'ite'e anañu̱joma,
ukpu̱ je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa je̱'e̱ n'ite'e anañu̱joma,
ukpu̱ je̱ yak'ixpa̱jkpa je̱'e̱ n'ite'e
anañu̱joma, ukpu̱ tyoondup
je̱'e̱ n'ite'e je̱ ma̱jin anañu̱joma,
[30] ukpu̱ yakjo̱tka̱daaktup je̱'e̱ n'ite'e
je̱ pa'am jayu anañu̱joma, ukpu̱
kyo̱jtstup je̱'e̱ n'ite'e je̱ ayook juu'
ve'e kyavinmótudup anañu̱joma?
Ax ka'a tse'e. [31] Ve'emts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada: Je̱'e̱ ve'e mtóndap
mkótstap vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam
mmo̱'o̱jadat je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin
juu' ve'e du̱nu̱má̱jip; ax a̱tsts
miitse'e ntuk'íxtap juu' ve'e nu̱yojk
o̱y.

Je̱ tso̱jku̱n

13 Pa̱n a̱ts xa ve'e ku̱nka̱ts
nu̱jom je̱ jayu je̱ts je̱ ángeles
je̱ y'aaj je̱ y'ayook, pa̱n ka'ats
a̱tse'e je̱ tso̱jku̱n njayep, ve'em
xa a̱tse'e ax jo'n jyatipojxu̱na
juu' ve'e ko̱o̱jyji ma̱kk yaaxp ukpu̱
juu' ve'e ko̱o̱jyji tunkivvp. [2] Pa̱n
ku̱nko̱jtsnáxy xa a̱tse'e je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, je̱ts a̱tse'e ku̱nnu̱ja'vikú̱x
pa̱n juu' ve'e kayaknu̱ja'vip y'ijt,
je̱ts a̱tse'e ku̱nnu̱java nu̱jom juu'
jaty, pa̱n ku̱njayepts a̱tse'e nu̱jom
je̱ jaanchja'vin je̱ts a̱tse'e ve'em
ku̱nyakke'ek je̱ ko̱pk je̱ ke̱e̱ts, ax pa̱n
ka'ats a̱tse'e je̱ tso̱jku̱n njayep, ni
vinxúpats a̱ts je̱'e̱ ve'e xkatuujnja.
[3] Pa̱n ku̱n'amo̱vya'kxy a̱tse'e je̱ ayo̱o̱va
jayu nu̱jom juu' a̱tse'e n'ixp njayejpp,
je̱ts pa̱n a̱tse'e ku̱nmasa̱'a̱k a̱ts ya̱
nni'kx ya̱ nko̱pk paat je̱tse'e tyóyu̱t,
ax pa̱n ka'ats a̱tse'e je̱ tso̱jku̱n njayep,
ni vinxúpats a̱ts je̱'e̱ ve'e xkatuujnja.
[4] Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ tso̱jku̱n
du̱jaye̱jpp, myuténip tse'e juu',

napyaajmjup tse'e oy jayu, ka'a
tse'e juu' dunas'ama'ata, ka'a tse'e
dunutuva, ka'a tse'e ñamyájaja,
5 ka'a tse'e jyomjáyuva tyijáyuva,
ka'a tse'e je y'o'yinji du'ixta, ka'a
tse'e jatyji jyotma'aty, ka'a tse'e je
ejkun duyaktáñ jem jya'vin kajxm,
6 ka'a tse'e dutukxoonduk je kyo'oy
je'e, je'e ve'e tyukxoojntkp je tyuv
je'e, 7 chajkpts je'e ve'e je jayu pan
ti ve'e toojnjup kojtsjup, chajkpts
je'e ve'e jetse'e dujaanchjávat
jets oy je'e ve'e juu' ve'e je viijnk
jayu tyoondup, y'a'ixpts je'e ve'e
ve'em, jetse'e nujom juu' jaty
du'amaadaaga ku ve'e yakjomtún
yaktitún. Ijtpts je'e ve'e je myujayu
dutsak.
8 Je tsojkun, xa'ma kajxts je'e
ve'e y'it. Je'yap xa ve'e je xaaj
ku ve'e je Nte'yam je y'ayook
kyoo'kyakkojtsnajxnit, ka'a tse'e
je jayu je may aaj je may ayook
du'ukkojtsnit, ka'a tse'e je jayu
y'ukyaktuknuja'vidinit juu'. 9 Ka'a
xa ve'e pu'uk je nuja'vin juu' ve'e
njayejpumdup jets ka'ava ve'e pu'uk
je Nte'yam je y'ayook yakkojtsnáxy.
10 Ax ku tse'e je xaaj jye'ynit ku ve'e
juu' jaty va'ajts nvinmótumdinit,
ka'a tse'e y'uk'ijtnit ax jo'n uxyam
ku ve'e yuu'n vee'n je nuja'vin
njayejpumda.
11 Ku xa atse'e pi'knum nve'na,
ve'emts atse'e juu' nkajts, juu'
mpayo'y, jetse'e juu' nvinmaajy
ax jo'n je pi'k ónuk; ax kuts atse'e
nyee'kni, ka'ats atse'e n'ukve'emini
ax jo'n je pi'k ónuk. 12 Nay ve'empa
tse'e uxyam, yuu'n vee'nts je'e ve'e
juu' ve'e nnuja'vimdup, ve'emts
je'e ve'e ax jo'n jaa'x juu' jaty
kun'íxumda; ax ku tse'e je xaaj
myiinnit, van'it tse'e oy jets va'ajts
nmuja'vimdat juu'. Vee'nji xa
ve'e juu' atse'e uxyam nmuja'vip,
ax van'itts atse'e oy va'ajts juu'
nnujávat, ve'em ax jo'n atse'e je
Nte'yam x'ix xnujava jo'n. 13 Ax
toojk viijnts je'e ve'e juu' ve'e
taamp xa'ma kajx: je jaanchja'vin,
je a'ix'ijtun, jets je tsojkun. Ax je
tsojkun tse'e dunumajikajxp.

Ku je jayu dukats je ayook juu' ve'e kyavinmótup

14 Tóndats vintso ve'e
xyak'ijttinit jem mja'vin
kajxmda je tsojkun jets vintso
ve'e xjayejptinit je maa'yun
je putajkin juu' ve'e je Espíritu
Santo yajkyp, je'e ve'e vinkopk
jetse'e xkojtsnajxtinit je Nte'yam je
y'ayook. 2 Je jayu juu' ve'e dukojtsp
je ayook juu' ve'e kyavinmótup, je
Nte'yamts je'e ve'e myukajtsp, ka
je jáyuvap, je jyoot je jya'vin maat
je'e ve'e juu' dukats, ax ka'ats je'e
ve'e je jayu duvinmotu. 3 Ax je jayu
pan pan jatye'e dukojtsnajxtup
je Nte'yam je y'ayook, je'e tse'e
je jayu duputajkidup jetse'e je
Jesucristo nuyojk dujaanchjávadat,
kyojtsmákkidupts je'e ve'e jetse'e
duyakjot'amájada. 4 Pan pan xa
ve'e dukojtsp je ayook juu' ve'e
kyavinmótup, putajkijupts je'e ve'e
viinm jetse'e je Jesucristo nuyojk
dujaanchjávat. Ax je'e pane'e
dukojtsnajxp je Nte'yam je y'ayook,
je'e tse'e je jayu duputajkip jetse'e je
Jesucristo nuyojk dujaanchjávadat.
5 Oy xa je'e ve'e kuy'it ku miitse'e
to'k ka'ajyji kuxkotsta je ayookta
juu' ve'e mkavinmótudup, ax nuyojk
oy tse'e kuy'it jetse'e xkojtsnáxtat

je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. Nu̱yojk
xa je̱'e̱ ve'e du̱nu̱maja je̱ jayu
juu' ve'e du̱ko̱jtsnajxp je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook je̱ts ni ka'a ve'e je̱ jayu
juu' ve'e je̱ ayook du̱ko̱jtsp juu' ve'e
kyavinmó̱tup, van'itji tse'e nu̱yojk
du̱kanu̱maja ku ve'e je̱p je̱ jayu
juu' ve'e du̱ko̱jtsvaatsp je̱ ayook
juu' ve'e kayakvinmó̱tup, ax ve'em
tse'e je̱ jayu yakputa̱ka je̱tse'e je̱
Jesucristo nu̱yojk du̱jaanchjávadat.
6 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, utsta ajchta utsta
tsa̱'a̱da, pa̱n na̱jkxp xa a̱ts miitse'e
nku'ixta je̱tse'e nmukó̱tstat ma̱a̱t
je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup,
ni vinxú̱pats miits je̱'e̱ ve'e
mkato'nu̱xjadat; van'itji je̱'e̱ ve'e
mto'nu̱xjadat pa̱n ntuknu̱ja'vidup
a̱ts miitse'e juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam
xtuknu̱ja'vi uk pa̱n nko̱jtsnajxyp
a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ukpu̱
pa̱n ntuk'íxtup a̱ts miitse'e juu' ve'e
je̱ Nte'yam jye̱'e̱.
7 O̱yam xa ve'e kyajoojntyka
je̱ xooxu̱n je̱ts je̱ ko̱v, yakmó̱tupts
je̱'e̱ ve'e ku ve'e yaktukxu'ux
yaktukka̱v. Ax pa̱n ka'a tse'e o̱y
yaktukxu'ux yaktukka̱v, ¿vintso̱se'e
yakvinmó̱tuvu̱t pa̱n ti ve'e
xyooxtup kyo̱o̱vdup? 8 Ax ku tse'e
je̱ atso'ox tyunju̱, pa̱n ka'a xa ve'e
va'ajts yaktukxu'ux je̱ trompeta, ni
pa̱na tse'e kyanay'apa̱a̱mdu̱kajat
je̱tse'e y'atso'oxtónu̱t. 9 Nay
ve'empa tse'e juu' jyajtpa miits
ma̱a̱tta. Pa̱n ka'a xa ve'e je̱ mto̱o̱ts
xtukko̱tsta je̱ ka̱ts je̱ ayook juu'
jatye'e yakvinmó̱tup, ¿vintso̱ tse'e
yaknu̱jávat pa̱n ti ve'e mko̱jtstup?
U̱xpo̱jp xa je̱'e̱ ve'e. 10 Jéjam xa
ve'e may viijn je̱ aaj je̱ ayook
yaja naxviijn; ax nu̱jom ya̱ aaj ya̱
ayook, jyayejpp tse'e je̱ vinma'yu̱n.
11 Ax pa̱n ka'ats a̱tse'e nvinmo̱tu
je̱ aaj je̱ ayook juu' a̱tse'e je̱ jayu
xtukmuko̱jtsp, ve'emts a̱tse'e n'it ax
jo'n je̱ jékumit jayu je̱'e̱ ma̱a̱t, nay
ve'empats je̱'e̱ ve'e je̱ jékumit jayu
jo'n y'it a̱ts ma̱a̱t. 12 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e,
je̱'e̱ ve'e ku miitse'e o̱o̱y xtuntso̱kta
je̱tse'e xjaye̱jptinit je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo je̱ jayu myo̱o̱yp, je̱'e̱ tse'e
nu̱yojk m'íxtidinup vintso̱ ve'e
je̱ Espíritu Santo mmo̱o̱jyjidinit je̱
maa'yu̱n je̱ puta̱jkin je̱tse'e ve'em
je̱ jayu xputá̱kadat je̱tse'e nu̱yojk
du̱jaanchjávadat je̱ Jesucristo.
13 Je̱ jayu juu' ve'e du̱ko̱jtsp
je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tup,
va'an tse'e je̱ Nte'yam du̱'amó̱tuvu̱
vintso̱ ve'e du̱ko̱jtsva'atsu̱t je̱
ayook juu' ve'e kya̱jtsp. 14 Ku̱x
pa̱n tsapko̱jtsp xa a̱tse'e je̱ ayook
ma̱a̱t juu' a̱tse'e nkavinmó̱tup,
ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin ma̱a̱tts a̱tse'e
ntsapka̱ts, ax ni vinxú̱pats a̱ts
je̱'e̱ ve'e xkaputa̱ka je̱ts a̱tse'e juu'
nu̱yojk o̱y nvinmó̱tuvu̱t. 15 ¿Ax tits
a̱tse'e ntónup? Tsapkó̱tsup xa a̱tse'e
ma̱a̱t ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin je̱ts nay
ve'empa ma̱a̱t ya̱ nvinma'yu̱n. Ku
a̱tse'e n'u̱v, ávupts a̱tse'e ma̱a̱t ya̱
njo̱o̱t ya̱ nja'vin je̱ts nay ve'empa
ma̱a̱t ya̱ nvinma'yu̱n. 16 Ku̱x
pa̱n je̱m xa ve'e nu̱to'k miitsta
juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱yakmájip
du̱yakjaanchip je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin
ma̱a̱tji, ka'a tse'e y'o̱'yixjadat pa̱n
pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtup je̱tse'e
du̱nu̱ko̱jtspéttat je̱'e̱ je̱ y'ayook
je̱tse'e vya'andat amén, ku̱x ka'a
ve'e du̱vinmó̱tuda pa̱n ti ve'e je̱
jayu tu̱du̱ka̱ts. 17 Ku̱jyatun'ó̱yam
xa je̱'e̱ ve'e du̱kuka̱jtsja je̱ Nte'yam,
ni vintsó̱vats je̱'e̱ ve'e je̱ jayu

dukaputaka jetse'e je Jesucristo
nuyojk dujaanchjávadat.
18 Nkukojtsjip xa atse'e je Nte'yam
jets nuyojk je aaj je ayook atse'e
nkats jets ni ka'a ve'e pan
miitsta. 19 Oyam tse'e vye'ema,
ku atse'e nmaatnay'amókajada
je jaanchja'vivatajk, nuyojkts
atse'e ntsak jets atse'e je jayu
ntukmukótstat mugooxk je ayookji
juu' ve'e yakvinmótup jets atse'e
ve'em ntuk'íxtat jets ka'a ve'e ku
atse'e ntukmukótstat majk miijl je
ayook juu' ve'e kayakvinmótup.
20 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a
tse'e je vinma'yun xjayéptat ax
jo'n je pi'k ónuk, je'ejyji ve'e ku
ve'e xka'oynujávada jetse'e xtóndat
juu' ve'e ka óyap. Ax ku tse'e
juu' jaty xpayo'oyda, pu'uk tse'e je
vinma'yun xjayéptat. 21 Jidu'um xa
ve'e je Maja Vintsán vya'añ, ve'em
ax jo'n javyet y'it jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp: "Ntukmukótstap xa
atse'e ya jayu je viijnk aaj je viijnk
ayook maat jets je jékumit jayu je
y'ayook maat, ax ka'ajyamts atse'e
xmajapámdat." Jidu'um tse'e vya'añ.
22 Ku ve'e je Nte'yam je viijnk aaj je
viijnk ayook kajx dumukajts je jayu
juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'em
tse'e dutuujn jetse'e kyatsapákjadat.
Ax ku tse'e je Nte'yam dumukats
je jayu juu' ve'e jaanchja'vijidup,
je y'ayook kojtsnajxpataj k kajxtats
je'e ve'e ve'em dutún. Ax ve'em
tse'e, yaktoomp xa ve'e je viijnk
aaj je viijnk ayook je'e kajxta
pan pan jatye'e je Nte'yam
dukajaanchja'vidup, ka je'e kajxapta
pan pan jatye'e je Nte'yam
dujaanchja'vidup. 23 Oyam tse'e
vye'ema, ku ve'e mnay'amókajada
jetse'e anañujoma xkotsta je
ayook juu' ve'e kayakvinmótup,
jetse'e tyákada je jayu juu' ve'e
dukanuja'vidup je Nte'yam je
y'ayook ukpu dukajaanchja'vidup je
Jesucristo, ¿ka'ats n'ite'e vya'andat
jets ka víjape'e tumvimpijttini?
24 Ax pan anañujómats miitse'e
xkojtsnáxta je Nte'yam je y'ayook,
jetse'e tyaka nuto'k juu' ve'e je
Nte'yam dukajaanchja'vip ukpu
juu' ve'e dukanuja'vip je Nte'yam
je y'ayook, kyuvákupts je'e ve'e je
tyokin ku ve'e viinm dupayo'oyut,
van'it ku ve'e du'amotunáxut juu'
miitse'e anañujoma mkojtstup. 25 Je
Nte'yam tse'e duyaknukе'xnatákap
je tyokin juu' ve'e yu'uts yak'ijtp
jem jya'vin kajxm, van'it tse'e
kyoxkténat jetse'e je Nte'yam
duyakmájat duyakjaanchat jetse'e
vya'anut jets tyúvame'e m'itta je
Nte'yam maat.

"Tonda kotsta tse'e nujom ax jo'n duvinmachju"

26 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ku
ve'e mnay'amókajada, jem tse'e
juu' ve'e avuvaandup, jem tse'e juu'
ve'e dutsojktup jetse'e je Nte'yam
je y'ayook je jayu dutuk'íxtat, jem
tse'e juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook
dukojtsnaxuvaandup, jempa tse'e
juu' ve'e dutsojktup jetse'e dukótstat
je ayook juu' ve'e kyavinmótudup,
nay jempa tse'e juu' ve'e dutsojktup
jetse'e dukojtsva'atstat je ayook juu'
ve'e kayakvinmótup. Ax nujom juu'
jatye'e mkojtstup, íxtada tse'e vintso
ve'e je jayu xputákadat jetse'e je
Jesucristo nuyojk dujaanchjávadat.
27 Pan kyojtstup xa ve'e je ayook
juu' ve'e kayakvinmótup, numejtsk

jáyuji tse'e kyǫ́tstat, too'vaj̱kp to'k,
van'it tse'e jado'k, ukpu̱ nu̱toojk, je̱
vaatji tse'e. Van'itji ve'e du̱kǫ́tstat je̱
ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup pa̱n
je̱me'e to'k juu' ve'e du̱kǫjtsva'atsup
juu' jatye'e kyǫjtstup. 28 Ax pa̱n ka'a
tse'e pa̱n pa̱ne'e du̱kǫjtsva'atsup,
ñojk'ǫ́y tse'e kyayakkǫ́tsu̱t je̱ ayook
juu' ve'e kayakvinmǫ́tup ku ve'e
mnay'amókajada. Pa̱n je̱m xa ve'e
pa̱ne'e du̱tsǫjkp je̱tse'e du̱kǫ́tsu̱t je̱
ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup je̱ts
ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e du̱kǫjtsva'atsup
juu' ve'e kyaj̱tsp, va'an tse'e ve'em
du̱ka̱tsu̱ ku ve'e naaydum y'it je̱
Nte'yam ma̱a̱t je̱ts ka'a ve'e ku ve'e
y'it je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk.
29 Nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n
jatye'e du̱kǫjtsnajxtup je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, va'an tse'e du̱kǫtsta
nu̱me̱jtsk nu̱toojk jáyuji namvaat je̱'e̱
ve'e du̱payǫ'ǫyda pa̱n pa̱n jatye'e
du̱'amǫtunajxtup juu' ve'e kyǫjtstup.
30 Ax pa̱n to'k tse'e je̱ jayu juu'
ve'e tsu̱u̱nip, je̱tse'e je̱ Nte'yam
tyuknu̱jávaja juu' ve'e cha̱jkp je̱tse'e
yakkǫ́tsu̱t, va'an tse'e du̱'ama̱'a̱tu̱ je̱'e̱
juu' ve'e kǫjtsp je̱ts je̱'e̱ ve'e kyǫ́tsu̱t
juu' ve'e du̱nu̱ja'vip. 31 Nvaatts
miitse'eda anañu̱joma nu̱to'k nu̱to'k
xkǫjtsnáxtat je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
ax ve'em tse'e nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e m'amǫtunajxju̱dup, je̱'e̱ tse'e
du̱vinmǫ́tudap ti ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp, je̱tse'e jyǫt'amá̱jadat.
32 Pa̱n pa̱n jatye'e du̱kǫjtsnajxtup
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, va'an
tse'e du̱'a'ixta je̱tse'e nu̱to'k jaty
du̱kǫjtsnáxtat, 33 ku̱x ka'a ve'e je̱
Nte'yam juu' ǫyvintsǫva du̱tún, tsoj
yakxǫne'e juu' du̱tún.

Tonda tse'e ve'em ax jo'n
nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu joma
ve'e ñay'amókajada. 34 Ku ve'e je̱
jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada,
ka'a tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk kyǫ́tstat, ve'em
ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ
je̱ts je̱pe'e je̱ yaa'tya̱jk kya̱'p pya'tkup
y'íttat. 35 Pa̱n y'amǫtutu̱vavaandup
xa ve'e juu', va'an tse'e
du̱'amǫtutú̱vada je̱ ñu̱yaa'y ku
ve'e jye̱'yadat je̱m tya̱k'amda, ku̱x
ka'a xa ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga
je̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk kyǫ́tstat ku ve'e je̱
jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada.

36 ¿Tis, miits je̱'e̱ vine'eda joma
ve'e yaknu̱ja'vi'ukvaajñ je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, uk miitsji vine'e
myaktukmukǫjtstu? 37 Pa̱n je̱m xa
ve'e juu' ve'e nañasja'vijup je̱ts
je̱'e̱ ve'e du̱kǫjtsnajxp je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ukpu̱ viijnk je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkin ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo mǫǫjyjup, va'an tse'e
du̱nu̱java je̱ts je̱ Maja̱ Vintsán ya̱'a̱
ve'e du̱pavaamp juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱ja'yidup. 38 Ax pa̱n ka'a tse'e
je̱ jayu du̱kuvu̱k juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱ja'yidup, va'an tse'e ve'em
du̱'itu̱.

39 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta
utsta tsa̱'a̱da, tonda tse'e vintsǫ
ve'e xkǫjtsnajxtinit je̱ Nte'yam je̱
y'ayook, ka'a tse'e xkayakjajttuvat
je̱tse'e yakkǫ́tsu̱t je̱ ayook juu'
ve'e kayakvinmǫ́tup. 40 Ax nu̱jom
juu' jatye'e mtoondup mkǫjtstup,
tonda kǫtsta tse'e ve'em ax jo'n
du̱vinmachju̱ je̱ts vintsǫ ve'e
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga.

Joojntykpa̱jknuva ve'e je̱ Cristo

15 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
u̱xyamts a̱tse'e ntsa̱k
je̱tse'e xjaa'mye̱tstat je̱ ǫy ka̱ts je̱ ǫy
ayook juu' a̱ts miitse'e nkǫjtsjidu,

je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mkuva̱jktu je̱tse'e
myak'ítjada ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t
to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t. 2 Ya̱ o̱y
ka̱ts ya̱ o̱y ayook ka̱jxpa tse'e
xjaye̱pta je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp pa̱n mpana̱jkxtupe'e
juu' a̱ts miitse'e nko̱jtsjidu; ku̱x pa̱n
mmaso̱o̱ktup xa ve'e, ni vinxu̱pa
tse'e mkato'nu̱xjadat juu' ve'e
mjaanchja'vidup.
3 Juu' xa ve'e du̱nu̱vinko̱pkika̱jxp
je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱tse'e yakmo̱o̱y
je̱ts a̱ts miitse'e nvaajnjidi, ya̱'a̱ts
je̱'e̱ ve'e: Xku'o̱o̱'kimdu ve'e je̱
Cristo u̱u̱'m je̱ nto̱kin ka̱jxamda,
ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ. 4 Naxta̱jkits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
jyoojntykpa̱jknuva kutoojk xa̱a̱j,
ve'em ax jo'n vyaampa je̱ Kunuu'kx
Jatyán. 5 Naajknu̱ke̱'xnata̱jkijuts
je̱'e̱ ve'e je̱ja je̱ Pedro vyinkujk
je̱ts u̱x'o̱o̱k je̱ja je̱ kuká̱tsiva
vyinkujktava. 6 U̱x'o̱o̱k tse'e
ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja je̱ uts je̱
ajch je̱ts je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ vyinkujkta
juu' ve'e nu̱mugo̱o̱xk mó̱kupx
naxy ijttu. Nu̱mayts je̱'e̱ ve'e
jyaa'kjoojntykadana, ó̱yame'e je̱m
juu' ve'e tu̱y'o̱o̱'ktini. 7 U̱x'o̱o̱k
tse'e je̱ja je̱ Santiago vyinkujk
ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji, van'it tse'e
je̱ja anañu̱joma je̱ kuka̱tsivata̱jk
vyinkujkta.
8 Tun u̱x'o̱o̱kani tse'e je̱ja a̱ts
nvinkujk ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijuva,
ó̱yam a̱tse'e n'it ax jo'n to'k je̱ pi'k
maax ónu̱k juu' ve'e tun to'mayji
ke̱'xp ku ve'e kyapo̱'o̱paa'tyna.
9 A̱ts xa ve'e je̱ kuká̱tsiva juu' ve'e
du̱nu̱pi'kika̱jxp, ni je̱'e̱ts a̱tse'e
nkavinmachju je̱ts a̱tse'e nyaktíju̱t
kuká̱tsiva, je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e
njomtuujn ntituujn je̱ Nte'yam je̱
jyáyuda. 10 Ax je̱'e̱ts a̱tse'e juu'am
a̱ts je̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n ka̱jx juu' a̱tse'e
je̱ Nte'yam xtoojnji. Ax je̱ ma̱ja̱
maa'yu̱n juu' a̱tse'e xtoojnji, ka'ats
je̱'e̱ ve'e ko̱o̱jyji vyinto̱ki. Nu̱yojkts
a̱tse'e tu̱ntún je̱ts ni ka'a ve'e nu̱to'k
je̱ viijnk kuká̱tsiva; ó̱yam xa a̱tse'e
viinm je̱'e̱ tu̱nkatún, je̱ Nte'yamts
je̱'e̱ ve'e tu̱du̱tún je̱ myaa'yu̱n ka̱jx.
11 Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e vyinko̱pka
pa̱n a̱ts je̱'e̱ ve'e ntuump uk pa̱n je̱
viijnk kuká̱tsiva je̱'e̱ ve'e du̱toondup,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e n'ava'nip,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' miitse'e
mjaanchja'vidup.

Joojntykpa̱jktinuvap tse'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk

12 Ax pa̱n je̱'e̱ts a̱a̱tse'e n'ava'nip
je̱ts joojntykpa̱jknuva ve'e je̱
Cristo ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, ¿vintso̱ts
miitse'e je̱mda juu' ve'e vaandup
je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
y'ukjoojntykpa̱jktinuvat?
13 Ku̱x pa̱n tyú̱vam je̱'e̱ ve'e
je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
y'ukjoojntykpa̱jktinuvat, ka'a tse'e
je̱ Cristo ku̱jyoojntykpa̱jknuva.
14 Je̱ts pa̱n ka'a tse'e je̱ Cristo
ku̱jyoojntykpa̱jknuva, ka'a tse'e
tyun je̱ ka̱ts juu' a̱a̱tse'e n'ava'nip,
nay ka'a tse'e tyoompa juu' miitse'e
mjaanchja'vidup. 15 Pa̱n ka'a xa
ve'e je̱ Cristo ku̱jyoojntykpa̱jknuva,
taayts je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
juu' a̱a̱tse'e mpu̱u̱mp, je̱'e̱ ka̱jx ku
a̱a̱tse'e nva'añ je̱ts je̱ Nte'yame'e
du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ Cristo.
Ku̱x pa̱n taayts je̱'e̱ ve'e ku̱y'it
je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e je̱
o̱o̱'kpata̱jk, taayvats je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱
Nte'yame'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva
je̱ Cristo. 16 Pa̱n ka'a xa

ve'e jyoojntykpajktinuvat
je oo'kpatajk, ka'ava tse'e
je Cristo kujyoojntykpajknuva;
17 jets pan ka'a ve'e je Cristo
kujyoojntykpajknuva, ni vinxupa
tse'e je xyup mkato'nuxjada ku
ve'e je Cristo xjaanchjávada, jep
tse'e tokin jaatp je xyup mjaa'k'ítta.
18 Nay ve'empa tse'e, pan pan
jatye'e to'k muk ijttu je Cristo maat
jetse'e y'oo'ktini, kuvyintókidits je'e
ve'eda. 19 Pan je'ejyji tse'e kutyún
je a'ix'ijtun juu' ve'e njayejpumdup
je Cristo kajx ku ve'e njoojntykimda
yaja naxviijn, tun nuyojk ayooova
tse'e uu'm ya njootamda jets ni ka'a
ve'e pan viijnk jayu.
20 Ax je Cristo, joojntykpajknuvats
je'e ve'e, je'e tse'e mutoo'vajkp
joojntykpajk ku ve'e y'uk'aa'k,
ve'emts je'e ve'e ax jo'n juu' ve'e
ta'mitoo'vajkp. 21 Ve'em ax jo'n je
oo'kun jyeji je'e kajx juu' ve'e to'k
je yaa'tyajk tyoon, nay ve'empa
tse'e je jayu jyoojntykpajktinuvat
je'e kajx juu' ve'e jado'k je yaa'tyajk
tyoon. 22 Jets ve'em ax jo'n
anañujoma je jayu y'oo'kta kuxe'e
je Adán je chaan je kyooj y'itta,
nay ve'empa tse'e anañujoma
je jayu jyoojntykpajktinuvat
je Cristo kajx. 23 Ax ka'a tse'e
nujom jyoojntykpajktinuvat
to'k naxji, je'e ve'e ax jo'n
tyukkada'akjada: too'vajkpe'e je
Cristo jyoojntykpajknuva ax jo'n
juu' ve'e ta'mitoo'vajkp, jets ku
ve'e je Cristo myiinnuvat, van'it
tse'e jyoojntykpajktinuvat pan
pan jatye'e je Cristo je jyayu.
24 Ku ve'e tun ux'ookani, van'it
tse'e je Cristo dutukkatákat
je kutojkun je Dios Tee', távani
tse'e duyakvintokikajxni
vye'na nujom pan pan jatye'e je
Nte'yam dutso'oxpajktup. 25 Kux
vinkopk je'e ve'e jetse'e je Cristo
yakkutókut van'it paat ku ve'e
je Nte'yam duyakvintókinit pan
pan jatye'e tso'oxpajkjudup.
26 Ax je tso'oxpajkpa juu' ve'e tun
ux'ookani kutókinup, je'ets je'e ve'e
je oo'kun, kux ka'a ve'e je jayu
van'it y'uk'ooktinit. 27 Kux ve'eme'e
je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets je
Nte'yame'e dupaamnup nujom juu'
jaty jep je Cristo kya'p pya'tkup.
Ax ku tse'e vya'añ jets nujome'e
dupaamnit jep je Cristo kya'p
pya'tkup, va'ajts tse'e yakvinmotu
jets ka'a ve'e je Nte'yam viinm
yakpámut jep je Cristo kya'p
pya'tkup, kux je'e je'e ve'e juu' ve'e
pa'muxjinup nujom juu' jaty jep je
Cristo kya'p pya'tkup. 28 Ax ku tse'e
távani nujom juu' jaty tyañ vye'na
jep je Cristo kya'p pya'tkup, van'it
tse'e je'e, je Nte'yam je y'Onuk,
ñapyámjut jep je Nte'yam kya'p
pya'tkup, ax ve'em tse'e je Nte'yam
dunumajikajxnit dunujaanchikajxnit
nujom juu' jaty.
29 Jado'k viijn, jem xa ve'e pan
pan jatye'e dukunapejtidup je jayu
pan pan jatye'e oo'ktu jañapet.
¿Tyajxts je'e ve'e ve'em dutonda
pan ka'a ve'e dujaanchjávada jets
joojntykpajktinuvape'e jado'k nax?
30 ¿Ukpu tyajxts atse'e jóvum
xaaj nmaajk'ítju jem je oo'kun
y'am kya'm pan ka'a atse'e
ti o'yin n'uk'a'ixni? 31 Utsta
ajchta utsta tsa'ada, ve'em ax
jo'n atse'e nxoondu k miits
kajxta kuxe'e xjaanchjávada
je nMaja Vintsánamda Cristo

Jesús, tyúvamts atse'e nva'añ
jets jóvum xaaj atse'e n'it jem
je oo'kun y'am kya'm. [32] ¿Tits
ats je'e ve'e xtoojnjip ku atse'e
nmuteni je mu'uk jayu juu' atse'e
xtso'oxpajktu yaja éfesovit kyajpun
kujx ku atse'e n'ava'ni je Nte'yam
je y'ayook? Pan tyúvam xa ve'e
kuy'it jets ka'a ve'e je oo'kpataajk
y'ukjoojntykpajktinuvat, óyvats
je'e ve'e juu' ve'e vaandup: "Va'an
tse'e duka'yumda du'ookumda kux
tsojke'e n'oo'kumdinit."
[33] Ka'a tse'e mnamyasoo'okjadat
jetse'e je jayu mvin'aa'njadat.
Tyúvam xa je'e ve'e juu' ve'e
vaandup: "Je ko'oy mujatyoo'
tse'e duyakma'tp je jayu juu' ve'e
dutoomp je y'oy je'e." [34] Vijta kejta,
masooktini je mko'oy joojntykinda,
kux jem miitse'eda pan pan jatye'e
je Nte'yam duka'íxada. Miits je
mtsoo'otyo'nun kajxta xa ats ya'a
ve'e ve'em nkats.

Vintso je jayu jyoojntykpajktinuvat

[35] Jem xa n'ite'e juu' ve'e
du'amotutúvap: "¿Vintsose'e
jyoojntykpajktinuvat je oo'kpataajk?
¿Vintsose'e y'íxuvat je ñi'kxta
je kyopkta?" [36] Jidu'umts atse'e
n'atsav: ¡Jayu juu' ve'e oy juu'
dukapayo'yp! Ku xa ve'e je taamt
yakni'ip ukpu yakvuj, vintókiyupts
je'e ve'e je taamt je ñi'kx je kyopk
ku ve'e myux. [37] Juu' xa ve'e
yakniipp juu' xa ve'e yakvajp, ka
je ojts aajyapts je'e ve'e juu' ve'e
ux'ook jéjap, je taamte'e juu'
ve'e yakniipp juu' ve'e yakvajp,
je trigo taamt ukpu je viijnk
taamt. [38] Van'it tse'e je Nte'yam
duyakyee'k je taamt pan vintso
ve'e dutsak, je'e tse'e dumooyp
je ñi'kx je kyopk pan vintso ve'e
tyukkada'akyju. [39] Ka'a xa ve'e
ve'em je jayu je ñi'kx je kyopk ax
jo'n je naxvinyo'yva tánuk jye'e,
ka'a tse'e ve'em je naxvinyo'yva
tánuk je ñi'kx je kyopk ax jo'n je
jeyyva tánuk jye'e, ka'a tse'e ve'em
je jeyyva tánuk je ñi'kx je kyopk
ax jo'n je ajkx jye'e, tum tiktspe'e je
ñi'kxta je kyopkta. [40] Nay ve'empa
tse'e jyéjiva juu' jatye'e ijttup jem
tsajviinm jetse'e jyéjiva je ni'kx
je kopk juu' jatye'e yaja naxviijn.
Ax ka'a tse'e y'akijpxa je chojin
juu' jatye'e ijttup jem tsajviinm
jets je ni'kx je kopk je chojin juu'
jatye'e yaja naxviijn. [41] Ka'a tse'e
y'akijpxada je chojin je aampa
xaaj je tya'kxun maat je aampa
poo je tya'kxun ukpu je maatsa je
tya'kxun, ni ka'a tse'e y'akijpxada je
chojin je maatsa je tya'kxunda, tum
tíktstupe'e to'k jado'k je tya'kxun je
chojin. [42] Nay ve'empa uu'mda, ku
ve'e njoojntykpajkumdinuvat jado'k
nax, ka'a tse'e y'akijpxa je ni'kx
je kopk juu' ve'e njayejpumdinup
van'it ax jo'n ya ni'kx ya kopk
juu' ve'e uxyam njayejpumdup. Ku
xa ve'e je jayu y'aa'k, pootsnup
tse'e je ñi'kx je kyopk; ax ku
tse'e jyoojntykpajknuvat, ni je
vin'ítats je'e ve'e kyoo'k'oo'knit.
[43] Ku ve'e je jayu y'aa'k,
yak'ayoov tse'e ñaxtaka; ku tse'e
jyoojntykpajknuvat, je majin maat
tse'e y'ijtnit. Ka'a tse'e je makkin
dujayep ku ve'e ñaxtaka; ax ku
tse'e jyoojntykpajknuvat, ooy
tse'e je makkin dutunjayejpnit.
[44] Naxtajkip xa ve'e ya nni'kxamda
ya nkópkamda ku ve'e n'oo'kumda

yaja naxviijn; ax ku tse'e
njoojntykpajkumdinuvat, ka'a
tse'e je oo'kun x'uknumi'numdinit.
Kux ve'em ax jo'n jyeja je ni'kx je
kopk juu' ve'e oo'kp, jéjiva tse'e je
ni'kx je kopk juu' ve'e ni je vin'ita
kooo'k'ooo'knup.
45 Ve'eme'e je Kunuu'kx Jatyán
vya'añ jets je muto'k yaa'tyajk,
je Adán, je Nte'yam je'e ve'e
duyakjoojntykpajk. Ax je'e pan
ux'ook, je Criistots je'e ve'e, je'e
tse'e je jayu dumooyp je joojntykin.
46 Ax je ni'kx je kopk juu' ve'e ni
je vin'ita kooo'k'ooo'knup, ka'ats je'e
ve'e duvintoo'váka je ni'kx je kopk
juu' ve'e oo'kp; je'e ve'e too'vajkp
jeji je ni'kx je kopk juu' ve'e oo'kp,
van'it tse'e je ni'kx je kopk juu'
ve'e ni je vin'ita kooo'k'ooo'knup.
47 Je muto'k yaa'tyajk, naaxts je'e
ve'e y'ijt; jets je jado'k yaa'tyajk,
je Maja Vintsants je'e ve'e, je
tsapjootmitts je'e ve'e. 48 Je ñi'kxta
je kyopkta pan pan jatye'e yaja
naxviijn, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n
je yaa'tyajk juu' ve'e naax ijt, jets je
ñi'kxta je kyopkta pan pan jatye'e
jem tsapjootm, ve'emts je'e ve'eda
ax jo'n je yaa'tyajk juu' ve'e je
tsapjootmit. 49 Ax ve'em tse'e, ve'em
ax jo'n nmajxumda je yaa'tyajk
juu' ve'e naax ijt, nay ve'empa tse'e
nnajxumduvat je yaa'tyajk juu' ve'e
je tsapjootmit.
50 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
ve'em xa ats miitse'e nvaajnjada
jets juu' jatye'e pum je tsu'uts
jets je pajk maat, ka'ats je'e ve'e
y'o'yixju jetse'e y'ítut joma ve'e
je Nte'yam xa'ma kajx yakkutuk,
ka'a xa ve'e nvaat jetse'e y'ítut
je'e maat juu' ve'e vintókip jets
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 51 Ntsajkp
xa atse'e jetse'e xnujávadat juu'
ve'e kayaknuja'vip y'ijt. Ka'a
tse'e anañujoma n'ooo'kumdat, ax
nujom tse'e ntíktsumdinit, 52 jaty
aa'k, to'k vinmi'kxtkumji xa
je'e ve'e, van'it ku ve'e xyo'oxut
je trompeta juu' ve'e ux'ookani.
Xo'oxup xa ve'e je trompeta jetse'e
jyoojntykpajktinuvat je oo'kpataajk,
ni je vin'ita tse'e kyoo'k'ooo'ktinit;
jets uu'm, xyaktíktsumdinup
tse'e. 53 Kux ya ni'kx ya kopk
juu' ve'e uxyam njayejpumdup,
vintókiyupts ya'a ve'e, ya'a tse'e
vimpijtnup ni'kxukopk juu' ve'e
ni je vin'ita kooo'k'ooo'knup. 54 Ax
ku tse'e ya ni'kx ya kopk juu' ve'e
njayejpumdup, juu' ve'e vintókip
jetse'e y'aa'k, kuts ya'a ve'e
tuvyimpijtni je ni'kx je kopk juu'
ve'e ni je vin'ita kooo'kvintókinup
jetse'e xa'ma kajx y'ijtnit, van'it
tse'e tyónjut je Kunuu'kx Jatyán
juu' ve'e vaamp: "Ta xa ve'e je
ooo'kun kyutókini, ta xa je'e ve'e
yak'amaadaaga. 55 eoo'kun, ¿joma
tse'e y'it je mtuktsaachto'nun?
¿Joma tse'e y'it je kutojkun jetse'e
je jayu xyaktsaachpaa'tut?" Jidu'um
tse'e vya'añ. 56 eoo'kp xa ve'e je jayu
je tokin kajx, jets je pava'nun kajx
tse'e je tokin je makkin dujayep.
57 Ax kukajtsja tse'e y'ijtnit je
Nte'yam, juu' ve'e xmo'yumdup je
maadaakun je nMaja Vintsánamda
Jesucristo kajx, ax ve'em tse'e je
oo'kun xkah'amaadaaguimda.
58 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta
tsa'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup,
pamda tse'e je makk aaj je makk
joot to'k muk je Cristo maat, xa'ma
kajx tse'e xyaknuyókadat vintso

ve'e xmutóndat xmupáktat je̱ Maja̱ Vintsán, ku̱x mnu̱ja'vidinup xa miitse'e je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup mko̱jtstup to'k muk je̱ Maja̱ Vintsán ma̱a̱t, ka ko̱o̱jyap tse'e xtonda xko̱tsta.

Je̱ meen juu' ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk yakmojktu

16 Ax je̱'e̱ tse'e ku ve'e je̱ meen xyakmokta je̱tse'e xputáka̱dat je̱ Nte'yam je̱ jyayu, tonda tse'e ve'em ax jo'n a̱tse'e ntukpavaandi je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m galáciait y'it jo̱o̱tm. [2] Vindomiingo, muto'k xa̱a̱j je̱ semana, mko̱ntóktap tse'e to'k viijn pa̱n vinxu̱pe'e xpa̱kta ku ve'e tu̱mnay'ajátjada je̱tse'e xyakmóktat. Ve'em tse'e ka van'ítnumap xyakmóktat je̱ meen ku a̱tse'e nje̱'yat joma ve'e miitsta. [3] Ax kuts a̱tse'e nje̱'yat, nké̱xtapts a̱tse'e je̱m Jerusalén je̱ na̱k ma̱a̱t je̱'e̱ pa̱n pa̱n jaty miitse'e mvinko̱ndap je̱tse'e du̱yakna̱jkxtat je̱ meen juu' ve'e myakmóktap. [4] Ax pa̱n o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e nna̱jkxpat, nma̱a̱dadapts a̱ts je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Pablo du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e ña̱jkxu̱t je̱p Corinto

[5] Ku xa a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta, náxupts a̱tse'e je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm, van'itts a̱tse'e nje̱'yat joma ve'e miitsta. [6] To'mayji a̱ts miitse'e jek jaty je̱ it ntukma̱a̱tyaknáxtat, to'mayji nu̱jom je̱ xox aats, van'itts a̱ts miitse'e xputáka̱dat pa̱n joma a̱tse'e nnu̱jkx. [7] Ka'a xa a̱tse'e ntsa̱k je̱ts a̱ts miitse'e nku'íxtat naxyji, tanavaamp a̱tse'e jek jaty miits ma̱a̱tta pa̱n vaampe'e je̱ Maja̱ Vintsán. [8] Ax jaa'ktánapts a̱tse'e yaja éfesovit kyajpu̱n ku̱jx je̱ pentecostés xa̱a̱j paat, [9] ku̱x x'o̱'yixjup a̱tse'e je̱ts a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n mpámu̱t je̱ Maja̱ Vintsán ka̱jx, óyame'e jye̱ja nu̱may je̱ jayu juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ ayook juu' a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjidup.

[10] Pa̱n je̱'yp tse'e je̱m je̱ Timoteo, íxtadats je̱tse'e o̱y jo̱o̱t m'íttat je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱x myutuump myupu̱jkp je̱'e̱ ve'e je̱ Maja̱ Vintsán, ve'em ax jo'n a̱tse'e ntun. [11] Ni pa̱na tse'e miitsta je̱'e̱ xkaviijnk'íxu̱t. Ax ku tse'e cho̱o̱'nu̱t, putáka̱da je̱tse'e xo̱o̱jntkp xmaso̱o̱ktinit je̱ts a̱tse'e xnu̱mínu̱t, ku̱x n'a'ixp a̱ts je̱'e̱ ve'e ma̱a̱t je̱ utsta je̱ ajchta.

[12] Jado'k viijn, ta̱ a̱tse'e o̱o̱y njatunmunoo'kxtu̱k je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Apolos je̱tse'e na̱jkx ku̱mku'íxjada ma̱a̱t je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e yájada; ka'a tse'e u̱xyam ña̱jkxuva'añ, van'it tse'e ña̱jkxu̱t ku ve'e y'o̱'yixju̱t.

Ku je̱ Pablo máyam je̱ Dios du̱kejx

[13] Nakyujoojntykajada, ma̱kk tse'e xjaanchjávadat je̱ Jesucristo, ka'a tse'e mtsa̱'a̱gadat, ma̱kk tse'e mnapyáma̱jadat. [14] Nu̱jome'e pa̱n juu' jatye'e mtoondup mko̱jtstup, je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t tse'e xtóndat xkó̱tstat.

[15] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, mnu̱ja'vidinupts miitse'e je̱ts je̱ jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m je̱ Estéfanas tya̱k'am, je̱'e̱ tse'e mutoo'va̱jkp je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook du̱jaanchja'vidu je̱m acáyait y'it jo̱o̱tm, ax je̱'e̱ tse'e du̱mutoondup du̱mupa̱jktup pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱ Nte'yam je̱ jyayu. [16] Ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱tse'e mnapyáma̱jadat je̱p

je̱'e̱ kya̱'p pya'tkupta, nay ve'empa
anañu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n du̱mutoondup du̱mupa̱jktup.
17 Xo̱o̱jntkp xa a̱tse'e ku ve'e mye̱tsta
je̱ Estéfanas, je̱ Fortunato, je̱ts je̱
Acaico, ku̱x je̱'e̱ xa ve'e du̱toondup
juu' miitse'e mka'o̱'yixju̱dup ku̱xe'e
yaja mka'itta. 18 Xyakjo̱t'amá̱jidu xa
a̱ts je̱'e̱ ve'e, myakjo̱t'amá̱jijiduvats
miits je̱'e̱ ve'e. Vintsa̱'a̱gada je̱ jayu
ax jo'n je̱'e̱da.
19 Máyame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xjada
je̱ jaanchja'vivata̱jkta pa̱n pa̱n
jatye'e nay'amojkijidup yaja ásiait
y'it ja̱a̱t. Máyame'e je̱ Dios je̱ Maja̱
Vintsá̱n ka̱jx mke̱jxu̱xju̱duva je̱
Aquila je̱ts je̱ Priscila, nay ve'empa
je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m je̱'e̱ tya̱k'amda.
20 Máyame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xju̱duva
anañu̱joma je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts
anañu̱joma je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da.
Nache̱e̱'njada to'k jado'k je̱ tso̱jku̱n
ma̱a̱t je̱ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx.
21 A̱ts, je̱ Pablo, viinm a̱tse'e nja'a
ya̱ máyam je̱ Dios juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱ke̱jxtup.
22 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱katso̱jkp
je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesucristo, ko̱'o̱y
nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e y'ijtnit. ¡Maja̱
Vintsá̱n, miinni to'k aaj!
23 Je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesús tse'e
mkunoo'kxjadap. 24 Ntso̱jktupts
a̱ts miitse'e anañu̱joma pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ Cristo Jesús
du̱jaanchja'vidup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Corinto

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuka̱tsiva. A̱ts je̱ts je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Timoteo, máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m coriintovit kyajpu̱n ka̱jxm, je̱ts nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e ijttup je̱m acáyait y'it jo̱o̱tm. [2] Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo chaachpaaty

[3] Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱ Tyee', je̱ nTee'amda, juu' ve'e xnu̱'ixka̱daakumdup je̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jimda. [4] Je̱'e̱ts a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jip pa̱n ti tsaachpaatu̱n a̱a̱tse'e nyaknajxyp, ax ve'emts a̱a̱tse'e nyakjo̱t'amá̱jiduvat pa̱n pa̱n jatye'e tsaachpaattup je̱ jo̱t'ama̱jin ma̱a̱t juu' a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xmo̱o̱yp ku a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty. [5] Ku a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty ax jo'n je̱ Cristo chaachpaaty jo'n, je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e to'k muk n'it je̱'e̱ ma̱a̱t, nay ve'empats a̱a̱tse'e je̱ Cristo xyakjo̱t'ama̱ja je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e to'k muk n'it je̱'e̱ ma̱a̱t. [6] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty je̱tse'e xjaye̱jptinit je̱ jo̱t'ama̱jin je̱ts je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱ Nte'yam a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jip, ve'emts miitse'e a̱a̱ts ka̱jx mjo̱t'amá̱jiduvat je̱tse'e xmuté̱nadat je̱ tsaachpaatu̱n, ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n nmutena. [7] To'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱a̱tse'e njava je̱ts ta̱m miitse'e mnaajk'ítjada je̱ Nte'yam ma̱a̱t. Ku̱x ku xa miitse'e je̱ tsaachpaatu̱n xyaknaxta, ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n nyaknajxpa, myakjo̱t'amá̱jijiduvapts miitse'e je̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e xyakjo̱t'ama̱ja.

[8] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱ a̱tse'e ntsaachpaaty je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm, va'ajts ma̱kk xa je̱'e̱ ve'e tyun'ijt, ve'emts a̱tse'e n'ukvinmaajy je̱ts ka'a a̱tse'e ku̱n'ama̱a̱daagui je̱ tsaachpaatu̱n, ku̱nku'o̱o̱'ki a̱tse'e. [9] Ve'em a̱tse'e nnayja'viji ax jo'n je̱ jayu pa̱n

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

pa̱ne'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n kutúkani. Ni vinxúpats a̱tse'e xka'o̱'yixji je̱ts a̱tse'e ku̱nkukeek je̱ tsaachpaatu̱n. Je̱'e̱ ka̱jxts ya'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱ts a̱tse'e viinm nkanayjávajat, je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e to'k ka'a̱jyji nnapyámju̱t je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, juu' ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk du̱yakjoojntykpa̱jknuvap. [10] Je̱ Nte'yam xa a̱tse'e x'ix xjaye̱jp ku a̱tse'e ma̱kk je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin nyaknajxy, je̱'e̱ts a̱tse'e xjaa'k'íxup xjaa'kjayépup ku a̱tse'e je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin njaa'kyaknáxu̱t. To'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱tse'e vinjava ntañ je̱ts a̱tse'e xjaa'k'íxu̱t xjaa'kjayépu̱t [11] je̱'e̱ ka̱jx ku a̱ts miitse'e xputákada ku a̱tse'e xnu̱tsapko̱tsta. Ax pa̱n nu̱mayts a̱tse'e je̱ jayu xnu̱tsapko̱tsta, ve'em tse'e nu̱may je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsjadat je̱ maa'yu̱n ka̱jx juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnjip.

Pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ Pablo kyanu̱jkx je̱p Corinto

[12] Je̱ja xa ve'e to'k viijn juu' a̱tse'e ntukxo̱o̱jntkp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e nkatinatyukjávaja je̱ts a̱tse'e va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱t je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱t ntsu̱u̱na yaja naxviijn, ax nu̱yojkts a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k ku a̱tse'e ve'em nmaajk'ítju̱ miits ma̱a̱tta. Je̱ Nte'yam a̱tse'e xtoojnjip je̱ maa'yu̱n je̱ts a̱tse'e ve'em njoojntyka; ka'a a̱tse'e njoojntyka je̱ naxviijnit jayu je̱ vyinma'yu̱n ka̱jx. [13] Je̱'e̱jyjits a̱ts miitse'e ntukṉuja'yidup juu' ve'e m'o̱'yixju̱dup je̱tse'e xkótstat je̱tse'e xvinmótudat, n'a'ixpts a̱tse'e je̱ts va'ajtse'e xvinmo̱tukáxtat, [14] ve'em tse'e mxo̱o̱ndu̱ktat a̱ts ka̱jx ku ve'e myiinnuvat je̱ nMa̱ja̱ Vintsánamda Jesús, nay ve'empats a̱tse'e nxo̱o̱jntkpat miits ka̱jxta van'it.

[15] Ku̱x a̱tse'e nnasja'vi je̱ts mjaye̱jptupe'e je̱ vinma'yu̱n a̱ts ka̱jx, ve'em ax jo'n a̱tse'e je̱ vinma'yu̱n njayep miits ka̱jxta, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e o̱jts n'ukku'ixuva'anda je̱tse'e ve'em ku̱mxo̱o̱jntkti ku a̱ts miitse'e me̱jtsk nax o̱jts ku̱nku'ixta. [16] Njatso̱jk xa a̱tse'e je̱tse'e ku̱nku'ixti naxyji ku a̱tse'e nmiijn yaja macedóniait y'it ja̱a̱t, je̱tse'e u̱x'o̱o̱k ku̱n'avimpijtidinuva, van'itts a̱tse'e xputákadat ku a̱tse'e nna̱jkxu̱t je̱m judéait y'it jo̱o̱tm. [17] ¿Ka'a a̱ts vine'e o̱y mpayo̱'y ku a̱tse'e ve'em nmu̱pa̱a̱jmtki? ¿Ve'eme'e mvinmayda je̱ts ve'em a̱tse'e juu' nnu̱pa̱a̱mdu̱ka ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱yaktoondup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n?, juu' ve'e vaandup je̱ts ve'em, óyame'e ve'em du̱kakutyonuva'anda. [18] Ax ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts ka'a a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada "ve'em" ku a̱tse'e nkakutyonuva'añ je̱ n'ayook. [19] Ku̱x je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱ juu' ve'e jye̱'e̱ a̱a̱ts miits ntukṉuja'vidu, a̱ts ma̱a̱t je̱ Silas je̱ts je̱ Timoteo, ni vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyava'añ "ve'em" ukpu̱ "ka'a" je̱tse'e du̱kakutyún je̱ y'ayook, kyutyuump xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp. [20] Ku̱x nu̱jom je̱ vaandu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam myaso̱o̱k, je̱ Cristo ka̱jx xa je̱'e̱ ve'e yakkutyún. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nyakmájimda nyakjaanchimda je̱ Nte'yam ku ve'e nva'numda "Amén", ve'em tse'e nnu̱ko̱jtspe̱jtumda juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump kya̱jtsp je̱ Jesucristo ka̱jx. [21] Ax je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ma̱kk xyak'ijtp

to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱ts
a̱tse'e xvinko̱o̱n [22]je̱tse'e du̱kejx je̱
Espíritu Santo je̱tse'e y'ijtnit yam
a̱ts nja'vin ka̱jxm, ve'emts a̱tse'e
xtukṉja'vi je̱ts njaye̱jpnup a̱tse'e je̱
y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e miinnup.
[23]Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ts ka'anum a̱ts
miitse'e nku'ixta, ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e
ntso̱jk je̱tse'e xmaso̱o̱ktinit je̱
mtó̱kinda, ve'emts a̱ts miitse'e
nkayaktsaachpaa'ttat. [24]Ka je̱'e̱pts
a̱tse'e n'íxtip vintso̱ a̱ts miitse'e
juu' ake̱e̱'y ntukjaanchjávadat,
ku̱x je̱ jaanchja'vin ka̱jxe'e ma̱kk
mnaajk'ítjada to'k muk je̱ Jesucristo
ma̱a̱t. Je̱'e̱ a̱tse'e n'íxtip vintso̱ a̱ts
miitse'e mputá̱kadat je̱tse'e o̱o̱y je̱
xo̱o̱jntku̱n xtunjayéptat.
2 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e mpayo̱'y
je̱ts ka'a a̱ts miitse'e
nyaktsaachvinmaaydinuvat ku
a̱ts miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva.
[2]Ku̱x pa̱n a̱ts miitse'e
ku̱nyaktsaachvinmáyda, ¿pa̱nts je̱'e̱
ve'e juu' a̱tse'e xyakxo̱o̱ndu̱kup?
Miitsjyam xa je̱'e̱ ve'eda juu'
a̱tse'e ku̱nyaktsaachvinmaaydi.
[3]Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e ve'em
nmu̱ja'yidi ku̱x ka'a a̱tse'e
nna̱jkxuvaajñ joma ve'e miitsta
je̱ts a̱ts miitse'e ku̱nku'íxtinuva
je̱ tsaachvinma'yu̱n ma̱a̱t, miitsta,
juu' a̱tse'e ku̱xyakxo̱o̱jntkti.
Nayja'vijinup a̱tse'e tyu̱va je̱ts ku
a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k, mxo̱o̱jntktuvapts
miitse'eda. [4]Ku̱x ku xa a̱ts miitse'e
nnu̱ja'yidi, va'ajts tsaachvinmaaypts
a̱tse'e nve'na je̱ts a̱tse'e o̱o̱y
ntunnavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji,
yaaxts a̱tse'e. Ax ka je̱'e̱ ka̱jxapts
a̱ts miitse'e nnu̱ja'yidi je̱tse'e
nyaktsaachvinmáydat; je̱'e̱ ka̱jxe'e
je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts o̱o̱y a̱ts
miitse'e ntuntso̱kta.

**Ku je̱ Pablo vyaajñ je̱tse'e
je̱ jayu yakto̱kinme̱e̱'kxu̱t**

[5]Ax pa̱n je̱m tse'e juu'
ve'e je̱ tsaachvinma'yu̱n
du̱yakjéjidu, ka á̱tsjyapts je̱'e̱
ve'e xyaktsaachvinmaaydu,
nay ve'empa ve'e anañu̱joma
miitsta. [6]Je̱ tsaachpaatu̱n juu'
ve'e mpa̱a̱jmjidu je̱ jayu juu'
ve'e myaktsaachvinmaaydu,
va'ants vanxu̱pji du̱'itu̱; [7]ñojk'ó̱y
me̱e̱'kxjada je̱ tyo̱kin je̱tse'e
xyakjo̱t'amájadat ku̱x ku ve'e je̱
tsaachvinma'yu̱n du̱kamuté̱nat. [8]Je̱'e̱
ka̱jxts a̱ts miitse'e nmunoo'kxtu̱kta
je̱tse'e xtuknu̱ja'vidinuvat je̱ts
mtso̱jktup miits je̱'e̱ ve'e. [9]Je̱'e̱
ka̱jxts a̱ts miitse'e nnu̱ja'yidi
je̱ts a̱tse'e nnu̱jávat pa̱n
mka̱tsu̱pa̱jktup ijke'e. [10]Je̱ jayu
juu' miitse'e mto̱kinme̱e̱'kxtup,
nto̱kinme̱e̱'kxpapts a̱ts je̱'e̱ ve'e.
Je̱ts je̱'e̱ juu' a̱tse'e tu̱nto̱kinmee'kx,
pa̱n je̱me'e je̱ tyo̱kin je̱ts a̱tse'e
nme̱e̱'kxu̱t, miits ka̱jxtats a̱tse'e
ve'em tu̱ntún je̱ja je̱ Cristo
vyinkujk, [11]ve'em tse'e je̱ Satanás
nka'itu̱mo̱'yumdat je̱tse'e
xkah'ama̱a̱daaguimdat, ku̱x
nmu̱ja'vimdup xa u̱u̱'me'e je̱ts ti
ve'e ñu̱pa̱a̱jmtkip.

**Ku je̱ Pablo ñavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji
je̱p Troas**

[12]Ku a̱tse'e nje̱'y je̱m trooasit
kyajpu̱n ka̱jxm, o̱o̱yts a̱tse'e
xtun'o̱'yixji je̱ts a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook,
[13]ax ka'ats a̱tse'e to'k aaj to'k
jo̱o̱t n'ijt ku̱xe'e a̱ts nkapaaty je̱

n'útsamda jë n'ajchamda Tito. Jë'ë
kajxts atse'e jëm ntsoo'nni jëts atse'e
një'y yaja macedóniait y'it jaat.

Juu' ve'e maadaaktup jë Cristo kajx

14 Kukajtsja tse'e jë Nte'yam
dutsak, jë'ë aatse'e xa'ma kajx
xyakmaadaakp jë Cristo Jesús
kajx. Ijtpts aatse'e ve'em ax
jo'n jë pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e
duyakpa'ajkxoo'kpajkkajxp
to'k jë tajk, ijtpts aatse'e jë jayu
ntuknujava jë Nte'yam jë kyats jë
y'ayook vinxup to'k it to'k naxviijn.
15 Kux ve'em xa aatse'e jë Nte'yam
xjayep ax jo'n aatse'e kun'ijt jë
pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e jë Cristo
kudujayep, ntuknuja'vipts aatse'e
jë kyats jë y'ayook pan pan jatye'e
jë tyokin nuvaatsjudup jëts nay
ve'empa pan pan jatye'e vintókidup.
16 Jë'ë pan pan jatye'e vintókidup,
ve'emts aats jë'ë ve'e xjávada ax
jo'n juu' ve'e oo'k jëtse'e xyuu'k, jë
chaachpaatunts aatse'e n'ava'nip; ax
jë'ë tse'e pan pan jatye'e jë Nte'yam
yaktsookjudup, ve'emts aats jë'ë ve'e
xjávada ax jo'n jë pa'ajk xoo'kpa,
xa'ma kajx tse'e jyoojntykidinit jë'ë
kajx juu' aatse'e jë jayu nvaajnjidup.
¿Ax pants n'ite'e o'yixjup jëtse'e ya
toonk dutónut? 17 Ax ka'ats aatse'e
nve'ema ax jo'n jë numay jayu juu'
ve'e dutukmeempajktup jë Nte'yam
jë y'ayook; to'k mukts aatse'e n'it
jë Cristo maat, to'k aaj to'k jootts
aatse'e jë jayu juu' nvaajñja jëja
jë Nte'yam vyinkujk, juu' aatse'e
xkëjxp.

Ñumájip tse'e ooy jë nam kojtstán

3 Ku atse'e ve'em nva'añ,
¿jidu'ume'e mvinmayda:
"Jado'k nax tse'e jë Pablo
ñay'oñukótsaja"? ¿Ukpu tsojkjup
vine'e jëts aats miitse'e ntuk'íxtat jë
nak joma aats miitse'e x'oñukótsada
ku aatse'e jë jayu nvaajnjada jë
Nte'yam jë y'ayook, ukpu jë nak
joma aatse'e jë jayu x'oñukótsada
ku aats miits jë'ë ve'e nvaajnjada?
2 Ax ka'a tse'e. Miits xa ve'e
viinmda ax jo'n jë nak joma aatse'e
nyak'oñukotsa. Jyapana pan pane'e
du'ixp vintso ve'e jë Nte'yam
maat mnapyaajmjidini jëtse'e
xmasooktini jë mko'oy joojntykinda,
o'yixjupts jë'ë ve'e jëtse'e dunujávat
jëts jë Nte'yam kajx aatse'e juu'
ntuujn nkajts ku aatse'e n'ijt miits
maatta. 3 Miitsta xa ve'e ax jo'n
jë nak juu' ve'e jë Cristo viinm
kudujaajy aats kajx, ka'a tse'e jë
tinta maat jya'a ukpu jëm tsatsets
kajxm yukja'a, jëm tse'e mja'vin
kajxmda jë Nte'yam jë y'ayook tyañ
jë Espíritu Santo kajx, juu' ve'e ijtp
jëm jë joojntyk Nte'yam jya'vin
kajxmpa.
4 To'k aaj to'k joot atse'e ve'em
nva'añ kuxe'e ats jëja jë Nte'yam
vyinkujk njaanchjáva jëts jë Cristo
kajx aatse'e juu' ntuujn nkajts ku
aatse'e n'ijt miits maatta. 5 Ka'a
aatse'e x'o'yixju jëts aatse'e ya
toonk ntónut aats ya n'avintso
vinma'yun kajx, jë Nte'yam kajx jë'ë
ve'e juu' aatse'e ntuump nkajtsp.
6 Jë Nte'yam kajx xa aatse'e
x'o'yixju jëts aatse'e jë jayu
nvaajnjada jë nam kojtstán juu'
ve'e jë Nte'yam yaktaan. Ka'a
tse'e ya nam kojtstán ax jo'n
jë pava'nun juu' ve'e jë Moisés
yakmooy. Kux jë pava'nun juu'
ve'e jë Moisés yakmooy, jë'ë tse'e

du̱'ava'ni je̱ tsaachpaatu̱n ku̱xe'e
je̱ jayu du̱kakutyún je̱ pava'nu̱n.
Ax ya̱ nam ko̱jtstán, je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayookts ya̱'a̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e
je̱ Espíritu Santo xmo̱o̱yp, je̱
Espíritu Santo, juu' ve'e je̱ jayu
du̱joojntykinmo̱o̱yp. 7 Ku ve'e je̱
Moisés vyajntyk je̱m ko̱pk ka̱jxm
ma̱a̱t je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱m
tsatsets ka̱jxm yukja'a, ka'a tse'e
je̱ israeejlit jayu du̱muténidi je̱tse'e
du̱'íxtat je̱ Moisés je̱ vyiijn je̱ y'aaj
ku̱xe'e o̱o̱y tyun'ajaj tyun'atu̱'kx.
O̱yame'e o̱o̱y tyun'ajaj tyun'atu̱'kx,
vinto̱ki tse'e je̱ y'ajajtk. O̱yame'e je̱
ma̱jin ma̱a̱t o̱o̱y tyun'ijt je̱ pava'nu̱n
juu' ve'e je̱ tsaachpaatu̱n du̱'ava'nip
ku̱xe'e je̱ jayu du̱kakutyonda,
8 ¿ax vintso̱ts je̱'e̱ vine'e nu̱yojk
du̱kajaa'knu̱ma̱jat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' a̱a̱tse'e je̱ Espíritu Santo
xmo̱o̱yp? 9 O̱yam tse'e je̱ ma̱jin ma̱a̱t
o̱o̱y tyun'ijt je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱
tsaachpaatu̱n du̱'ava'nip, nu̱yojkts
je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep
je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱kato̱kimpu̱m.
10 Ku̱x je̱ pava'nu̱n, je̱ ma̱jin
ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e y'ijt; ax ka'a tse'e
u̱xyam je̱ ma̱jin du̱'ukjaye̱jpni ku̱x
nu̱yojke'e o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep
je̱ nam ko̱jtstán. 11 Ax ve'em tse'e,
óyame'e ñu̱ma̱ja y'ijt juu' ve'e
najx, ax nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y
du̱tunjaa'knu̱ma̱ja juu' ve'e taannup
xa̱'ma ka̱jx.
12 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ku̱xe'e a̱a̱ts je̱
Nte'yam xyaktaajnji je̱ nam ko̱jtstán
juu' ve'e je̱ ma̱jin o̱o̱y du̱tunjaye̱jpp,
to'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.
13 Ka'a a̱a̱tse'e ve'em njátu̱ka ax jo'n
je̱ Moisés jyatki ku ve'e ñavyinva̱jji
je̱tse'e je̱ israeejlit jayu du̱ka'íxtat
ku ve'e kyo̱o̱'k'ajajni kyo̱o̱'k'ata̱'kxni
je̱ vyiijn je̱ y'aaj. 14 Ax ka'a tse'e
je̱ israeejlit jayu du̱vinmo̱tudi ti
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. U̱xyam
paatna tse'e du̱kavinmo̱tuda ku
ve'e du̱ko̱tsta je̱ ju̱jpit ko̱jtstán, ku̱x
ma̱kke'e je̱ kyuvajkta, ve'em tse'e
y'itta ax jo'n vinjuu'x je̱ jya'vinda
ku̱y'ijt. Ax ku tse'e je̱ jayu to'k muk
y'itta je̱ Cristo ma̱a̱t, ve'em tse'e
y'itta ax jo'n ku̱yakvinjoo'xvaatstini.
15 Ku̱x ve'em je̱'e̱ ve'e je̱ israeejlit
jáyuda ax jo'n vinjuu'x je̱ jya'vinda
ku̱y'ijt, u̱xyam paatna tse'e
du̱kavinmo̱tuda je̱ Moisés je̱ jyatyán
ku ve'e du̱ko̱tsta. 16 Ax ku tse'e
je̱ jayu vyinmayu̱mpitta je̱tse'e
ñapyámjada je̱m je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n
y'am kya̱'m, ve'emts je̱'e̱ ve'e
ax jo'n ku̱yakvinjoo'xvaatstini,
vyinmo̱tudinupts je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook. 17 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n
je̱ts je̱ Espíritu Santo, to'kjits
je̱'e̱ ve'e je̱ vyinma'yu̱nda. Ax ku
tse'e je̱ Espíritu Santo je̱m je̱ jayu
jya'vin ka̱jxm y'it, o̱'yixjup tse'e
je̱ jayu je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e je̱
Nte'yam cha̱jkp. 18 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
kavinjuu'xap, n'íxumdup tse'e
je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n je̱ mya̱jin, je̱ts
vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy, ve'em tse'e
xyaktikts'ata̱a̱tsumda je̱tse'e ve'em
n'ijtumdinit ax jo'n je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n.
Je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e tyuump je̱ Espíritu
Santo.

4 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e
je̱ myaa'yu̱n ka̱jx a̱a̱tse'e
je̱ Nte'yam xmo̱o̱jy ya̱ toonk je̱ts
a̱a̱tse'e je̱ jayu ntuknu̱jávadat je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook, ni vin'ítats a̱a̱tse'e

nkajotmootska. 2 Ka'a aatse'e ntun
nkats juu' ve'e ayu'uts ukpu juu'
ve'e kutso'oy, ka'ats aatse'e juu'
ntun jets aatse'e je jayu nvin'aa'nut,
ni ka'ats aatse'e je Nte'yam je
y'ayook nyaktíkuts; je'e aatse'e
n'ava'nip juu' ve'e tyúvam jeja je
jayu vyinkujk jets jeja je Nte'yam
vyinkujk. Ve'em aatse'e njoojntyka
jetse'e je jayu dunujávadat jets
pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e aats
ya njoojntykin maat je Nte'yam
je y'ayook. 3 Ax pan jem tse'e je
jayu juu' ve'e dukavinmótudup
je oy kats je oy ayook juu' aatse'e
n'ava'nip, je'ets je'e ve'eda
pan pan jatye'e du'anajkxidup
je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma
kajx ijtnup. 4 Je ko'oyjáyuvap juu'
ve'e duyakkutojkjip je jayu juu'
ve'e dutso'oxpajktup je Nte'yam,
je'e tse'e duyakvinmamya't pan
pan jatye'e dukajaanchja'vidup
je oy kats je oy ayook, ve'em tse'e
je ayook kyatákat jem jya'vin
kajxmda jetse'e dukavinmótudat
jets ooye'e je majin dutunjayep je
Cristo, myaatnavyaatjupts je'e ve'e
je Nte'yam viinm. 5 Ax juu'ts aatse'e
je jayu nvaajnjidup, ka'ats aats je'e
ve'e ve'em ntun jets aatse'e je jayu
xyakmájat; je Jesucristo jye'ets
aats je'e ve'e je jayu nvaajnjip, je'e
tse'e je nMaja Vintsánamda, jets
aats, nmutoondup nmupajktupts
aats miitse'e jetse'e nuyojk
xjaanchjávadat je Jesucristo. 6 Kux
nay je'ejyam je Nte'yam, juu'
ve'e dupavaan jetse'e je ajajtk
jyéjat joma ve'e je akoo'ts it,
je'e tse'e dukujajp dukuta'kxp
yam nja'vin kajxmamda, ve'em
tse'e nnuja'vimda jets ooye'e
je majin dutunjayep je Nte'yam.
Je Jesucristo kajx tse'e ya
nuja'vin njayejpumda, je'e tse'e
je Nte'yam je myajin je jyaanchin
duyaknukе'xnatajkip.

Y'a'ixts je'e ve'e je Pablo ku ve'e dujayejpnit je nam ni'kxukopk

7 Ax ya nuja'vin juu' ve'e
njayejpumdup, je oy kats je oy
ayookts ya'a ve'e, ya'a tse'e
dunu'oyikajxp. Je'e kajxts aatse'e
je Nte'yam xtukkatajki ya ayook
jetse'e oy kye'exut jets je Nte'yam
je kyutojkun kajx aatse'e juu'
ntun nkats, ka aats ya n'avintso
vinma'yun kajxape'e, aats, juu'
ve'e ve'em ijttup ax jo'n je naxto'ts.
8 Ax ve'em tse'e, óyam aatse'e
ntsaachpaa'ty, ka'ats aatse'e
ntsaachvinmáy; óyam aatse'e
nkanujava ti aatse'e ntónup, ka'ats
aatse'e nmay ntaj; 9 óyam aatse'e
je jayu xjomtún xtitún, ka'ats
aatse'e je Nte'yam xmasa'ak;
óyam aatse'e n'it ax jo'n je jayu
juu' ve'e naxkada'akyani, ka'ats
aatse'e nvintoki. 10 Oyjoma pan
joma aatse'e nnujkx, jemts aatse'e
kutsa'aga jootm n'it jets aatse'e
n'oo'kut. Ve'em ax jo'n je Jesús jem
kutsa'aga jootm y'ijt, nay ve'emts
aatse'e jem kutsa'aga jootm n'it,
ve'em tse'e nukе'xnatáka tyánut
aats kajx jets joojntykipe'e je Jesús.
11 Kux namvaat aatse'e njoojntyka
yaja naxviijn, xa'ma kajxts aatse'e
je oo'kun nvintena je Jesús kajx,
ve'em tse'e nukе'xnatáka tyánut
aats kajx jets joojntykipe'e je Jesús.
12 Ax ve'em tse'e, jem aatse'e
kutsa'aga jootm n'it jets aatse'e
n'oo'knit; ax miitsta, je Cristo kajx

tse'e mjoojntykada kuxe'e aats
ve'em ntun.
13 Jidu'um tse'e je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: “Njaanchja'vi atse'e,
je'e kajxts atse'e nkajts.” Jidu'um
tse'e vya'añ. Nay ve'empa aats,
njaanchja'vip aatse'e, je'e kajxts
aatse'e nkats. 14 Ve'emts aatse'e
nnujava jets je Nte'yam, juu' ve'e
duyakjoojntykpajknuva je Maja
Vintsán Jesús, je'ets aatse'e
xyakjoojntykpajknuvap je Jesús
kajx, nay ve'empats miitse'e
myakjoojntykpajkjidinuvat, jetse'e
xyakje'yumdinit jem je'e vyinkojkm.
15 Nujom ya'a ve'e, miits je m'o'yin
kajxtats je'e ve'e. Kux ve'em ax jo'n
ooy tyunnuyoka je maa'yun juu'
ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjip,
je'e ve'e ku ve'e ooy tyunnuyoka
je jayu juu' ve'e je Nte'yam
dujaanchja'vidup, numay tse'e
je Nte'yam dukukojtsjadat jetse'e
duyakmájadat duyakjaanchadat.
16 Je'e kajxts aatse'e jot'amaja
n'it; óyam xa ve'e aats ya nni'kx
ya nkopk myaj'onuki'ataatsni,
makkpajk'ataatsp tse'e aats ya njoot
ya nja'vin jóvum xaaj. 17 Juu' jaty
tsaachpaatun aatse'e nyaknajxyp
ku aatse'e njoojntyka yaja naxviijn,
veee'njits je'e ve'e jetse'e jatyji
ñaxy; ax nuyojk tse'e ooy je majin
juu' aatse'e njayépup ku aatse'e
n'ijtnit je Cristo maat xa'ma kajx.
18 Ka'a xa aatse'e nyakvinkopka
juu' ve'e yak'ixp, je'e ve'e juu' ve'e
kayak'ixp. Kux juu' xa ve'e yak'ixp,
kutókiyupts je'e ve'e; ax juu' tse'e
kayak'ixp, xa'ma kajxts je'e ve'e
y'it.

5 Kux nmuja'vinup aatse'e
jets ku ve'e aats ya nni'kx
ya nkopk kyutókiyut, ve'em
ax jo'n to'k je tajk kyutoki jo'n,
xmooynupts aatse'e je Nte'yam
je ni'kx je kopk joma aatse'e
ntsaanat, juu' ve'e ka je jayu púmap,
juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup jem
tsapjootm. 2 Namvaat aatse'e njayep
ya ni'kx ya kopk juu' ve'e uxyam,
ve'emts aatse'e ax jo'n je ta'axtajk
y'uj ya'axy ku ve'e je y'ónuk
duyakke'exuva'añ, ooyts aatse'e
ntuntsak jets aatse'e je Nte'yam
xmooynit je ni'kx je kopk juu'
aatse'e njayejpnup jem tsapjootm
3 jets aatse'e ve'em nka'ítut ax jo'n
je jayu juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts.
4 Tsaachvinmaaypts aatse'e kuxe'e
aats ya naxviijnit ni'kxukopk njayep,
ntsaachja'vipts aatse'e ax jo'n
aatse'e yaja n'it; ka je'epts aatse'e
ntsajkp jets aatse'e je Nte'yam ya
pak ni'kxukopk xyakkeekjat, je'e
aatse'e ntsajkp jets aatse'e xmooynit
je nam ni'kxukopk. Ve'em tse'e ya
ni'kx ya kopk juu' aatse'e njayejpp,
juu' ve'e oo'kp, ve'em tse'e
vyimpijtnit to'k je ni'kx je kopk juu'
ve'e ni je vin'ita kooo'k'oo'knup. 5 Je
Nte'yam tse'e viinm dunupaajmtki
jetse'e ve'em tyónjut kyótsjut, je'e
tse'e dukejx je Espíritu Santo jetse'e
y'ijtnit yam aats nja'vin kajxm jets
aats ya'a ve'e xtuknujava.
6 Je'e kajxts aatse'e xa'ma kajx
n'it to'k aaj to'k joot jets aatse'e
nnujava jets namvaat aatse'e
ya ni'kx ya kopk njayep, ka'ats
aatse'e n'it jem je Maja Vintsán
vyinkojkm; 7 kux je'e xa aatse'e
n'a'ixp juu' ve'e kayak'ixp, ka je'ep
juu' ve'e yak'ixp. 8 To'k aaj to'k
joot aatse'e n'it, njatsajkpts aatse'e
jets aatse'e ya nni'kx ya nkopk

nmaatnavya'kxjut jets aatse'e
n'ijtnit joma ve'e je Maja Vintsán.
9 Je'e aatse'e nyakvinkópkip jets
aatse'e ntónut juu' ve'e je Maja
Vintsán chajkp, pan njayejpp
aatse'e ya nni'kx ya nkopk uk pan
ka'a. 10 Kux to'k ka'ajyji ve'e je jayu
duvinténidinit je Cristo jetse'e
yaktokimpayo'ydinit, ve'em tse'e
to'k jado'k yakmooydinit juu' ve'e
tukkadaakjudup, pan oy uk pan
ka oy je'e ve'e juu' ve'e tudutonda
tudukotsta ku ve'e je ni'kx je kopk
maat tuy'itta.

Vintso je jayu je oy joot
dujayéptat je Nte'yam maat

11 Kux aatse'e nnujava vintso je'e
ve'e ku ve'e je Nte'yam yaktsa'aga,
je'e kajxts aatse'e n'ix pan vintso
aatse'e je jayu ntukpákut je
tuvutoo'. Ñuja'vip tse'e je Nte'yam
vintso aatse'e njáyuva njoojntyka,
n'a'ixpts atse'e jets mnuja'vidupe'e
jets oy je'e ve'e juu' aatse'e ntuump
nkajtsp. 12 Ka'ats atse'e ve'em
nva'añ jets aatse'e nnamyájajat, je'e
atse'e ntsajkp jetse'e xnujávadat
jets oy je'e ve'e juu' aatse'e ntuump
nkajtsp, ve'em tse'e m'o'yixjadat
jetse'e xyak'amo'ottat je jáyuda
juu' ve'e namyájijidup je'e kajxta
pan pan jatye'e dutoondup juu'
ve'e je numay jayu chojktup jetse'e
dukayakvinkópkada vintso ve'e
je jayu je jyootta je jya'vinda.
13 Jeme'e je jayu juu' aatse'e
xtijtup ka víjap. Ax pan ka víjapts
aatse'e, je Nte'yam kajxts je'e
ve'e; ax pan vijts aatse'e, miits
kajxta tse'e. 14 Je tsojkun juu' ve'e
je Cristo pyaam yam aats nja'vin
kajxm, ya'ats aatse'e xka'mip, kux
nmuja'vinup aatse'e jets je'e ve'e
to'k xku'oo'kimdu. Ax je'e kajx
tse'e kuxe'e to'k ka'ajyji je jayu
duku'oo'ki, to'k ka'ajyji tse'e je jayu
y'it jem je oo'kun kya'm. 15 Ax je'e
tse'e uk'oo'k anañujoma je jayu kajx
jetse'e jyoojntykidinit ka je y'avintso
vinma'yun kajxapta, je Cristo
kajxe'e, je'e juu' ve'e uk'oo'k je'e
kajxta jetse'e jyoojntykpajknuva.
16 Ka'a tse'e je jayu dunujávada
vintso ve'e je jayu je jyáyuvinda je
jyoojntykinda ku ve'e kóojyji je jayu
du'a'íxtukta. Ve'em aatse'e nnasja'vi
jets ve'eme'e je Cristo ax jo'n
jyapana; ax kuts aats je'e ve'e n'ixa,
ka'ats aatse'e ve'em n'ukvinmaayni.
17 Ax ve'em tse'e, pan pan tse'e ijtp
to'k muk je Cristo maat, je nam
joojntykints je'e ve'e jyayejpp, ta
xa ve'e ñaxy juu' ve'e tuy'it, tum
namts je'e ve'e juu' jaty tutyaanni.
18 Ax je Nte'yamts ya'a ve'e
nujom dutonkajx, je'e tse'e
xmujot'o'yimdinu je'e maat je
Cristo kajx, je'ets aatse'e xmooy
je toonk jets aatse'e je jayu
ntuknujávadat vintso ve'e y'íttat
oy joot je Nte'yam maat. 19 Je
maa'yun kajx juu' ve'e je Cristo
tyoon, je'e kajx tse'e je Nte'yam
je jayu dukoo'kmujot'aajnjini, ax
ve'em tse'e je Nte'yam je jayu
dukatukkuvet je tyokin jets aatse'e
xtukkatajki ya oy kats ya oy ayook
jets aatse'e je jayu nvaajnjadat.
20 Je'e aatse'e xpaam jets aatse'e
n'it je Cristo je kyukátsiva.
Nmunoo'kxtktupts ats miitse'eda,
ve'em ax jo'n je Nte'yam viinm
kummunoo'kxtkjidi jo'n, je Cristo
kajxts ats miitse'e nmunoo'kxtukta
jetse'e mnamyujot'óyajadat maat

je̱ Nte'yam. 21 Ka'a xa ve'e je̱ Cristo
tyo̱kintuujn; ax u̱u̱'m ka̱jxta tse'e
je̱ Nte'yam pya̱a̱jmji ax jo'n je̱
tó̱kinax jayu ku̱y'ijt jo'n. Ve'em
tse'e du̱tuujn je̱tse'e to'k muk je̱
Cristo ma̱a̱t o̱y jo̱o̱t n'ijtumdinit je̱
Nte'yam ma̱a̱t.

6 Ax ve'em tse'e, miits,
juu' a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam
ntukma̱a̱tmutoondup
ntukma̱a̱tmupa̱jktup,
nmunoo'kxtktup tse'e je̱ts ka'a
ve'e xkama̱ja̱pá̱mdat je̱ maa'yu̱n
juu' ve'e je̱ Nte'yam xtoojnjimdup.
2 Ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱ Nte'yam
vya'añ, ve'em ax jo'n jatyáñ y'it
je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: "Je̱ji
xa ve'e je̱ xa̱a̱j ku a̱ts miitse'e
nka̱ts'amo̱tunajxti, ku a̱ts miitse'e
mputa̱jkidi je̱tse'e nyaktso̱o̱kti."
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. U̱xyam
tse'e je̱ xa̱a̱j juu' ve'e je̱ Nte'yam
ñu̱ko̱jts ku ve'e y'o̱ya je̱tse'e je̱
mtó̱kinda mtuknu̱vaatsjidinit je̱tse'e
xjaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp.

3 Ka'a a̱a̱tse'e ntun pa̱n vintso̱
ve'e je̱ jayu du̱kajaanchjávadat
je̱ Jesucristo, ve'em tse'e je̱ jayu
kyava'anu̱t je̱ts ka óyap je̱'e̱ ve'e juu'
a̱a̱tse'e ntuump nka̱jtsp. 4 Nu̱jom juu'
jaty a̱a̱tse'e ntuump, ve'emts a̱a̱ts je̱'e̱
ve'e ntun je̱tse'e je̱ jayu du̱nu̱jávadat
je̱ts je̱ Nte'yam a̱a̱tse'e nmutuump
nmupu̱jkp. Nu̱u̱'k aaj nu̱u̱'k jo̱o̱tts
a̱a̱tse'e nmutena je̱ tsaachpaatu̱n,
nmuténipts a̱a̱tse'e ku a̱a̱tse'e juu'
xka'ijtja je̱ts ku a̱a̱tse'e nyaknaxy
je̱ cho'ox je̱'e̱, 5 yakvo̱jppts
a̱a̱tse'e je̱tse'e nyakpoxu̱nta̱kpu̱m,
ntuknajxypts a̱a̱tse'e ku ve'e je̱
jayu yoojmu̱kta y'ajxu̱kta, ma̱kk
toonkts a̱a̱tse'e nyaknajxyp, ka'ats
a̱a̱tse'e nma'aj n'it je̱ts ayoojip
axa̱a̱jipts a̱a̱tse'e. 6 Va'ajts aaj va'ajts
jo̱o̱tts a̱a̱tse'e njáyuva njoojntyka,
nnu̱ja'vinupts a̱a̱tse'e je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook, nmuténipts a̱a̱tse'e
juu', napya̱a̱jmjupts a̱a̱tse'e o̱y
jayu ma̱a̱t anañu̱joma je̱ jayu, je̱
Espíritu Santo tse'e ijtp yam a̱a̱ts
nja'vin ka̱jxm, to'k aaj to'k jo̱o̱tts
a̱a̱tse'e je̱ jayu ntsa̱k, 7 tyú̱vamts
je̱'e̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu
ntuk'ixp, yaknu̱ke̱'xnata̱jkipts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin a̱a̱ts
ka̱jx. Je̱m tse'e je̱ jayu pa̱n pa̱n
jatye'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ ayook
juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjidup;
nay je̱mpa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kuva̱jktup. Ax pa̱n xtso'oxpa̱jkpts
a̱a̱tse'e je̱ jayu uk pa̱n x'o̱yja'vip
a̱a̱tse'e, je̱'e̱ts a̱a̱tse'e n'íxtip pa̱n
vintso̱ a̱a̱tse'e juu' ntónu̱t nkó̱tsu̱t
ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k jo'n.
8 Je̱m tse'e je̱ jayu juu' a̱a̱tse'e
xvintsa̱'kidup, nay je̱mpa tse'e juu'
a̱a̱tse'e xvinko̱jtspe̱jttup, je̱me'e juu'
a̱a̱tse'e x'o̱ñu̱ko̱jtsidup, nay je̱mpa
tse'e juu' a̱a̱tse'e xko̱'o̱ñu̱ko̱jtsidup.
O̱yame'e je̱ jayu vya'anda je̱ts
taayip a̱a̱tse'e, je̱'e̱ts a̱a̱tse'e nka̱jtsp
je̱ tyu̱v je̱'e̱. 9 Je̱m tse'e juu' a̱a̱tse'e
xviijnk'íxtup, nay je̱mpa tse'e
juu' a̱a̱tse'e xyakmájidup. Je̱m
a̱a̱tse'e kutsa̱'a̱ga jo̱o̱tm n'it je̱ts
a̱a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t, ax joojntykipts
a̱a̱tse'e; xyaktsaachpaatp a̱a̱tse'e
je̱ jayu, ax ka'ats a̱a̱tse'e xyak'a̱a̱'k;
10 tsaachvinmaayp a̱a̱tse'e, ax xa̱'ma
ka̱jxts a̱a̱tse'e njayep juu' a̱a̱tse'e
ntukxo̱o̱jntkp; ayo̱o̱p a̱a̱tse'e, ax
nu̱may tse'e je̱ jayu du̱tuk'o̱ya juu'
a̱a̱tse'e ntuump nka̱jtsp; ka'a a̱a̱tse'e
ti n'ix njayep, ax nu̱jom juu' jatye'e
ijtp, a̱a̱ts je̱ n'o̱'yin ka̱jxts je̱'e̱ ve'e.

11 Miitsta, utsta ajchta utsta
tsa̱'a̱da pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup
je̱m Corinto, to'k aaj to'k jo̱o̱t xa a̱ts
miitse'e nmuko̱tsta, nu̱jomts a̱a̱ts
miitse'e nmo̱'o̱da ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin,
12 ka'a ve'e tii ni tía juu' a̱a̱ts miitse'e
nkavaajnjidup; miits xa ve'e viinm
mkapa̱a̱mdup je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda
a̱a̱ts ma̱a̱t. 13 Nmunoo'kxtktup xa
a̱ts miitse'e, ve'em ax jo'n je̱ ónu̱k
tee' du̱munoo'kxtu̱k je̱ y'ónu̱k,
yak'ava'atsta to'k aaj je̱ mjo̱o̱tta
je̱ mja'vinda. Mo̱'o̱da a̱a̱ts to'k aaj je̱
mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda, ve'em ax jo'n
a̱a̱ts miitse'e nmo̱'o̱da ya̱ njo̱o̱t ya̱
nja'vin.
14 Ka'a tse'e m'íttat je̱'e̱ ma̱a̱tta
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
du̱kajaanchja'vidup, ve'em ax
jo'n nu̱me̱jtsk je̱ tsapkaaj y'it je̱p
kuka̱'a̱j pa'tkup. Ku̱x, ¿ti je̱'e̱ ve'e
tyukma̱a̱tjayejpp je̱'e̱ juu' ve'e
je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱toomp ma̱a̱t je̱'e̱ juu'
ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱toomp, ukpu̱
tits je̱'e̱ ve'e tyukma̱a̱tjayejpp je̱
ajajtk it ma̱a̱t je̱ ako̱o̱'ts it, 15 ukpu̱
je̱ Cristo ma̱a̱t je̱ Satanás, ukpu̱
je̱'e̱ juu' ve'e du̱jaanchja'vip je̱
Maja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t je̱'e̱ juu' ve'e
du̱kajaanchja'vip? 16 ¿Pyaatyp
y'ake̱e̱guip je̱'e̱ vine'e je̱tse'e je̱
jayu du̱vinjávadat du̱vintsa̱'a̱gadat
je̱ apa̱mnax joma ve'e je̱ joojntyk
Nte'yam je̱ chapta̱jk? Miits xa ve'e
m'ijttup je̱ Nte'yam je̱ chapta̱jk, ku̱x
je̱me'e mja'vin ka̱jxmda y'it, ve'em
ax jo'n je̱ Nte'yam viinm vyaajñ:

Tsa̱a̱nap je̱ts joojntykap xa
a̱tse'e je̱'e̱ ma̱a̱tta,
a̱ts tse'e xNte'yamadap,
je̱'e̱ts a̱tse'e njáyuvadap.

Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 17 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e ku̱xe'e n'ijtumda je̱ Nte'yam
je̱ jyayu, va'an tse'e du̱to'numda
ax jo'n je̱ Maja̱ Vintsá̱n vyaampa
jidu̱'u̱m:

"Pítsumda joma ve'e je̱'e̱ je̱ts
na̱jkxta viijnk tso̱v,
ka'a tse'e je̱ jayu
xtukma̱a̱ttóndat juu' ve'e ka
ó̱yap,
van'itts a̱ts miitse'e nkuvá̱ktat,
18 a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ mTee'da,
miitsts a̱tse'e je̱ n'ónu̱kta."

Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ je̱ Maja̱
Vintsá̱n, juu' ve'e nu̱jom
du̱ka̱'mika̱jxp.

7 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, miitsta, juu'
a̱a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup,
ku̱xe'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ vaandu̱k
ve'em du̱yaktaajñ, va'an tse'e
du̱naajk'ijtumjada va'ajts, ve'em
ya̱ nni'kxamda ya̱ nkópkamda je̱ts
ve'em ya̱ njo̱o̱tamda ya̱ nja'vinamda,
va'an tse'e du̱maso̱o̱kumdini
nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap je̱tse'e
nvinja'vimdinit nvintsa̱'kimdinit je̱
Nte'yam.

Kyuva̱jktu tse'e je̱ coriintovit jayu juu' ve'e je̱ Pablo jyaay

2 ¡Yak'ava'atsta to'k aaj je̱ mjo̱o̱tta
je̱ mja'vinda je̱ts a̱a̱tse'e je̱m n'ítu̱t!
Ni pa̱na xa a̱a̱tse'e nkamuto̱kintún,
ni pá̱nats a̱a̱tse'e nkayakma'aty
je̱ vyinma'yu̱n, ni pá̱nats a̱a̱tse'e
nkako̱'o̱tyún. 3 Ka je̱'e̱ ka̱jxapts
a̱ts ya̱'a̱ ve'e nka̱ts je̱ts a̱ts miitse'e
nto̱kimpá̱mdat, je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e
a̱ts miits o̱o̱y ntuntso̱kta. Ta̱ a̱tse'e
nva'añ je̱ts yam a̱ts miitse'e nja'vin
ka̱jxm nyak'itta, pa̱n joojntykip
a̱tse'e uk pa̱n o̱o̱'kp a̱tse'e. 4 To'k
aaj to'k jo̱o̱t xa a̱ts miitse'e njávada,
o̱o̱yts a̱ts miitse'e ntunyakmá̱jada,
miits xa a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jidup.

Oyam atse'e ntsaachpaa'ty, ooyts
ats miitse'e xtunyakxoondukta.
5 Van'ítani ku atse'e njey yaja
macedóniait y'it jaat, ka'ats atse'e
mpaa'kx, may viijn jee've vintso
atse'e ntsaachpaaty, nañupojtukjudu
tse'e je jayu muxim muyam kux
ka'a ve'e je oy kats je oy ayook
dukuvakuvaandi, ooyts atse'e
je vinma'yun ntunjayejp. 6 Ax je
Nte'yam, juu' ve'e duyakjot'amájip
pan pane'e tsaachpaatp, jee'ets
atse'e xyakjot'amaji ku ve'e je
Tito jyey. 7 Ax ka jee'e kajxjyapts
atse'e xyakjot'amaji ku ve'e
jyey, jee'e kajxpa ve'e ku
miits jee'e ve'e xyakjot'amájidi,
ve'em atse'e xnuujmi jets
x'ixuvaandup ats miitse'e, jets
mtsaachvinmaaydupe'e, jets
xvinmaaydup atse'e, ya'a kajxts
atse'e nuyojk ntunjaa'kxoondukk.
8 Oyam atse'e nviijnkja'vi
ku atse'e nnuja'vi jets
myaktsaachvinmaajyjudu
ve'e je nak juu' ats miitse'e
ntuknukejxtu, ka'ats ats jee'e ve'e
n'ukviijnkja'vini. 9 Xoojntkpts
atse'e uxyam, ka jee'e kajxap tse'e
kuxe'e mtsaachvinmaaydi, jee'e
kajxe'e kuxe'e je tsaachvinma'yun
myakvinmayumpijtjidi jetse'e
xmasookti je mko'oy joojntykinda,
ve'em ax jo'n je Nte'yam dutsak
jo'n. Ax ka'a tse'e mtijajtjidi juu'
ve'e ka óyap ats kajx. 10 Kux ku
xa ve'e je jayu chaachvinmáy ax
jo'n je Nte'yam du'oyjava jo'n,
ka'ats jee'e ve'e ñaajk'ítju jep tokin
jaatp jetse'e du'ix vintso ve'e
dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp. Ax ku tse'e je
jayu ve'em vyinmayumpit, ka'a
tse'e ux'ook chaachvinmáy kux
tyoone'e ve'em. Ax ku tse'e je jayu
chaachvinmáyda ax jo'n je jayu
juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je
naxviijnit je kyo'oy jee'e, jee'e tse'e
je jyoot je jya'vin duyakvintókinup
xa'ma kajx. 11 Íxtats n'it vintso
ve'e tumto'nuxjada ku ve'e
mtsaachvinmaaydi ax jo'n je
Nte'yam du'oyjava jo'n, mkuvajktu
tse'e juu' ats miitse'e ntuknuja'yidu
jetse'e oy mtanuva'anda ats maat,
m'ejkjudu tse'e je tokin kajx juu'
ve'e yaktoon, mtsa'kidu tse'e kux
ku ve'e mka'adat jep tokin jaatp,
x'ixuvaanduts atse'e, ooy tse'e
xtuntsokta jetse'e xtóndat juu' ve'e
pyaatyp y'akeeguip. Tum oy tse'e
xtoondi nujom juu' ats miitse'e
ntuknuujmidu. 12 Ax ve'em tse'e,
ku ats miitse'e nnuja'yidi, ka jee'e
kajxapts ats jee'e ve'e ntuujn je jayu
kajx juu' ve'e tokintoon, ni jee'eva
tse'e juu' ve'e yakmutokintoon, jeja
ats miitse'e je Nte'yam vyinkujk
nmuja'yidi jetse'e nukex'xnatáka
tyánut jets ooye'e xtuntsokta jetse'e
oy mtaandinit ats maat. 13 Jee'e
kajxts aatse'e jot'amaja n'it.
Ax ka jee'e kajxjyapts atse'e
njot'amaji je ayook kajx juu' atse'e
je Tito xyakje'yji, nuyojkts atse'e
njaa'kxoojntk ku atse'e n'ix jets
va'ajts xoojntkpe'e je Tito kuxe'e
miits jee'e anañujoma xyakxoojntkti.
14 Nyakmájidu ats miitse'e ku
atse'e je Tito nnuujmi vintso ve'e
mnaajk'ítjada je Nte'yam maat, ax
ka'ats atse'e kutso'oy xyaktaandi,
kuxe'e ve'em myakpaatti. Tyúvam
xa jee'e ve'e je kats je ayook juu' aats
miitse'e nvaajnjidu. Nay ve'empa
tse'e, tyúvamts jee'e ve'e pyítsumpa

je̱ ayook juu' a̱tse'e ntuknu̱u̱jmi
je̱ Tito ku a̱ts miitse'e nyakmájidi.
15 Ax ve'em tse'e, nu̱yojk tse'e
je̱ Tito mjaa'ktsǫ́kjada ku ve'e
du̱jaa'myéts vintso̱ ve'e apa̱a̱mdu̱ka
m'itta je̱tse'e xka̱tsa̱páktat je̱
Nte'yam je̱ts vintso̱ ve'e je̱ Tito
viinm xkuva̱jkti je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t.
16 Xǫǫjntkpts a̱tse'e n'it ku̱x vinjava
a̱tse'e ntañ je̱ts mtoondupe'e juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.

Juu' ve'e yajktup to'k aaj to'k jǫǫt

8 Utsta a̱jchta utsta
tsa̱'a̱da, ntsa̱jkp xa a̱tse'e
je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱ ve'e
nu̱ke̱'xnata̱ka tyañ je̱ maa'yu̱n
juu' ve'e je̱ Nte'yam tyoojnjip
je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e
nay'amojkijidup yaja macedóniait
y'it ja̱a̱t. 2 Ǫǫyts je̱'e̱ ve'e
tyuntsaachpaatti, ax myuténidu
tse'e. Ǫyam tse'e ayǫǫva jáyuda,
ǫǫy tse'e tyunxǫǫjntkti, ve'em
tse'e je̱ puta̱jkin du̱yajkti ax jo'n
je̱ kumeen jayu ku̱y'ijtti jo'n.
3 Nvaajnjidup a̱ts miitse'e je̱ts to'k
aaj to'k jǫǫte'e du̱yajkti nu̱jom juu'
jatye'e ǫ'yixju̱dup, je̱tse'e nu̱yojk.
4 Ǫǫy a̱a̱tse'e xtunmunoo'kxtkti
je̱ts a̱a̱tse'e nyakjátu̱t je̱tse'e
du̱puta̱jkiduvat je̱ Nte'yam je̱ jyayu
juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Judea. 5 Ax
nu̱yojk tse'e du̱toondi je̱ts ka'a ve'e
juu' a̱a̱tse'e n'uk'a'ix. Too'va̱jkpts
je̱'e̱ ve'e ñapya̱a̱jmjidi je̱m je̱ Maja̱
Vintsa̱n y'am kya̱'m, van'it tse'e
a̱a̱ts ma̱a̱t ñapya̱a̱jmju̱duva ax jo'n
je̱ Nte'yam du̱tsa̱k jo'n. 6 Ku̱xts
je̱'e̱ ve'e ve'em du̱toondi, ǫyts
a̱tse'e nja'vi je̱ts a̱tse'e je̱ Tito
nmunoo'kxtk je̱tse'e mputa̱kajadat
ku ve'e jyaa'kyakpa̱kmóku̱t je̱ meen
juu' miitse'e mpa̱a̱mdup, ve'em tse'e
xyakkuka̱xadat ax jo'n xtsǫǫ'ntkti
jo'n. 7 Mnu̱májidup xa miitse'e
nu̱jom, ni ka to'k viijnjyap. Ve'em
xa miitse'e mva'anda je̱ts ǫǫye'e
xtunjaanchjávada je̱ Jesucristo,
ǫǫye'e je̱ nu̱ja'vin xtunjaye̱pta,
ǫǫye'e xtunkǫjtsnáxta je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, ǫǫye'e xtuntonuva'anda
juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱ts
ǫǫy a̱a̱ts miitse'e xtuntsǫkta.
Ax ve'emts a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e
xnu̱májiduvat ku ve'e xputa̱kada je̱
nmujaanchja'vivata̱jkamda juu' ve'e
tsu̱u̱nidup je̱m Judea.
8 Ka'ats a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e
ntukpava'anda, je̱'e̱jyji a̱tse'e
ntsa̱jkp je̱tse'e nu̱ke̱'xnata̱ka tyánu̱t
je̱ tsǫjku̱n juu' ve'e mjaye̱jptup ku
ve'e xtoonduvat ax jo'n je̱ viijnk
jaanchja'vivata̱jk du̱tonda jo'n. 9 Ku̱x
mnu̱ja'vidinup xa miitse'e vintso̱
ve'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n Jesucristo
je̱ maa'yu̱n xtoojnjimdi. Jyaye̱jp
tse'e ǫǫy je̱ ma̱jin, ax ayǫǫp tse'e
vyimpijt u̱u̱'m ka̱jxamda je̱tse'e
ve'em ntukma̱a̱tjaye̱jpumdinit je̱
mya̱jin.
10 Jidu̱'u̱m xa a̱tse'e nvinmay:
Miits je̱ m'ǫ'yin ka̱jxta xa je̱'e̱
ve'e je̱tse'e xyakkuka̱xadat juu'
ve'e mton'ukvaandu juktu̱'u̱j,
miits tse'e too'va̱jkp je̱ meen
mpa̱kmojk'ukvaandu je̱tse'e
xtuntsǫjkti je̱tse'e ve'em xtóndat.
11 Ve'em ax jo'n ǫǫy xtuntsǫjkti
je̱tse'e je̱ puta̱jkin xtóndat juktu̱'u̱j,
ve'em tse'e xyakkuka̱jxiduvat, to'k
jado'k miitse'e xpa̱mdat pa̱n vintso̱
ve'e juu' x'ixta xjaye̱pta. 12 Ku̱x pa̱n
yakuvaampjyam xa ve'e je̱ jayu juu',
kuva̱jku̱xjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
ku ve'e du̱ma̱'a̱ pa̱n vintso̱ ve'e juu'

du̱'ix du̱jayep; ka'a tse'e je̱ Nte'yam
x'amõ̱tumda juu' ve'e xka'ijtjimdup.
13 Ka je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts
miitse'e xvin'ayõ̱vdat je̱tse'e je̱
viijnk jayu munu̱yojk du̱jayẽ̱ptat;
14 je̱'e̱ ve'e yaktso̱jkp je̱tse'e juu'
y'akijpxat. Mjaye̱jptup xa miitse'e
u̱xyam juu' ve'e mtukyakpo'oktap
juu' je̱'e̱ ve'e ka'ijtu̱xju̱dup; ax
ku tse'e jado'k naxpa, van'itts
je̱'e̱ ve'e du̱jaye̱jptuvat juu' ve'e
mtukyakpooku̱xjadap ku miitse'e
juu' mka'ijtu̱xju̱duvat. Ax ve'em
tse'e juu' y'akijpxat, 15 ve'em ax
jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vyaampa:
"Je̱'e̱ pa̱ne'e o̱o̱y juu' du̱tumpa̱kmojk,
ka'a tse'e kyunajxu̱xji; je̱ts je̱'e̱
pa̱ne'e yu̱u̱'n ve̱e̱'n juu' du̱pa̱kmojk,
ka'a tse'e kyanu̱paadu̱xji."

Je̱ Tito ma̱a̱t je̱ myujatyoo'da

16 Nkuko̱jtsjipts a̱tse'e je̱ Nte'yam
ku ve'e du̱pu̱u̱jm je̱m je̱ Tito jya'vin
ka̱jxm nay je̱'e̱jyam je̱ vinma'yu̱n
juu' a̱tse'e njayejpp miits ka̱jxta.
17 Ka je̱'e̱jyape'e kyuva̱jk juu' a̱ts je̱'e̱
ve'e n'amo̱tu, viinm je̱'e̱ ve'e o̱o̱y
mtumputa̱kava'anjada, je̱ cho̱jku̱n
ka̱jxam miits je̱'e̱ ve'e u̱xyam na̱jkx
mku'íxjada.
18 Je̱ Tito ma̱a̱tts a̱a̱tse'e nkex
to'k je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda
juu' ve'e o̱y yaknu̱ko̱jtsp o̱yjoma
joma ve'e ñay'amókajada je̱
jaanchja'vivata̱jkta, ku̱x o̱o̱ye'e
je̱ jayu du̱tuntukṉujava je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook. 19 Ax ka je̱'e̱jyap
tse'e ku ve'e o̱y yaknu̱ka̱ts, je̱
jaanchja'vivata̱jke'e vinko̱o̱jnju̱du
je̱ts a̱a̱tse'e xmujatyoo'at je̱tse'e
xtukputa̱jkimdat ya̱ maa'yu̱n juu'
ve'e nto'numdup, ve'em tse'e je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n yakma̱ja yakjaancha y'ítu̱t
je̱tse'e nyaknu̱ke̱'xnata̱jkimdat je̱ts
o̱o̱ye'e ntuntso̱jkumda je̱ n'útsamda
je̱ n'ajchamda je̱ts je̱ n'útsamda je̱
ntsa̱'a̱amda je̱m Judea. 20 Ve'emts
a̱a̱tse'e ntun je̱ts a̱a̱tse'e ni pa̱na
xkapakõ̱tsu̱t ku ve'e vya'anu̱t je̱ts
ka'a a̱a̱tse'e ntukka̱ta̱jkikú̱x je̱
may meen juu' miitse'e tu̱xyakta,
ve'em miitsta ve'em je̱ viijnk
jaanchja'vivata̱jkta. 21 Ve'emts
a̱a̱tse'e ntonuva'añ juu' ve'e pyaatyp
y'ake̱e̱guip, ka je̱e̱jyap tse'e je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n vyinkujk, ve'empa ve'e je̱ja
je̱ jayu vyinkujk.
22 Je̱'e̱ ma̱a̱ttats a̱a̱tse'e nke̱jxpa
jado'k je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda juu'
ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts o̱ye'e
du̱kutyún may viijn. Ax nu̱yojk tse'e
u̱xyam du̱tsa̱k je̱tse'e o̱y du̱kutyónu̱t
ya̱ toonk ku ve'e du̱mo̱tu juu' ve'e
mtonuvaandup. 23 Pa̱n je̱m xa ve'e
juu' ve'e du̱'amo̱tutú̱vip pa̱n pa̱n je̱'e̱
ve'e je̱ Tito, ve'em tse'e xna̱a̱jmadat
je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ nmujatyoo' je̱ts
a̱ts je̱'e̱ ve'e nma̱a̱ttuump je̱ts
miitse'e mputá̱kajadat. Uk pa̱n
y'amo̱tutú̱vidup tse'e pa̱n pa̱n je̱'e̱
ve'eda je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e
mya̱a̱tta, ve'em tse'e xna̱a̱jmadat je̱ts
je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱'e̱ ve'e ke̱jxju̱dup
je̱ts je̱ Cristo je̱'e̱ ve'e yakmájidup
yakjaanchidup. 24 Yaknu̱ke̱'xnatá̱kada
je̱ja je̱ jaanchja'vivata̱jk vyinkujkta
je̱ts o̱o̱y miits je̱'e̱ ve'e xtuntso̱kta,
ve'em tse'e je̱ viijnk jaanchja'vivata̱jk
du̱nu̱jávadat je̱ts tyúvam a̱a̱tse'e
nva'añ ku a̱a̱ts miitse'e nyakmájada.

Juu' ve'e yakpa̱kmojk je̱ uts je̱ ajch ka̱jxta je̱ts je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ ka̱jxta

9 Ka'a tse'e vyinko̱pka je̱ts a̱ts
miitse'e nnu̱jáyadat je̱tse'e
xpa̱kmóktat je̱ meen je̱tse'e je̱

Nte'yam je̱ jyayu xputá̱kadat, [2]ku̱x
nmu̱ja'vinup a̱tse'e je̱ts ve'eme'e
xtonuva'anda. Nyakmájidu a̱ts
miitse'eda ku a̱tse'e nnu̱u̱jmidi
je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup
yaja macedóniait y'it ja̱a̱t je̱ts
myakuvaandupe'e je̱ puta̱jkin,
juktu̱'u̱jani tse'e xnu̱pa̱a̱mdu̱kada.
Ax nu̱may tse'e ya̱ macedóniait
jayu ñaajkxo̱o̱jntkpá̱kjada ku
ve'e du̱'amo̱tunaxta vintso̱ ve'e
juu' xtonuva'anda. [3]O̱yam tse'e
vye'ema, nke̱jxtupts a̱tse'e ya̱ utsta
ya̱ ajchta ku̱x kadi a̱tse'e ntañ ka
óyap je̱'e̱ ka̱jx juu' a̱tse'e nko̱jts o̱y
miits ka̱jxta, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tyúvam
mnay'apa̱a̱mdu̱kajadat ax jo'n a̱tse'e
nvaajñ jo'n. [4]To'mayji xa a̱tse'e je̱m
nma̱a̱dadat ya̱ macedóniait jayu
je̱tse'e to'mayji jay'apa̱a̱mdu̱ka
mve̱'nadat. Pa̱n ve'em xa ve'e
ku̱y'it, xyaktso̱'o̱tyóndapts
a̱a̱tse'e je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e to'k
jo̱o̱t n'avana je̱ts mtoondupe'e
juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ka
ká̱tsumts je̱'e̱ ve'e je̱ tso̱'o̱tyo'nu̱n
juu' miitse'e viinm mjayéptap.
[5]Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e vinko̱pk njava
je̱ts a̱tse'e tu̱nna̱a̱jmada je̱ utsta
je̱ ajchta je̱ts too'va̱jkpe'e na̱jkx
mku'íxjada je̱tse'e mputá̱kajadat
je̱tse'e xyakpo'oktat je̱ may meen
juu' ve'e mnu̱pa̱a̱jmtkidu je̱tse'e
xyakmóktat. Ax ve'em tse'e, je̱ may
meen juu' miitse'e mpa̱kmojktup,
apa̱a̱mdu̱kanits je̱'e̱ ve'e vye̱'nat ku̱x
ve'eme'e xtso̱kta, ka je̱'e̱ ka̱jxape'e
ku ve'e xyáktat ka to'k jo̱o̱tap.
[6]Jaa'mye̱tsta je̱ts pa̱n pa̱ne'e
ve̱e̱'nji niipp, ve̱e̱'nji tse'e
du̱pa̱kmuk; ax pa̱n pa̱n tse'e
may niipp, ve'empa tse'e may
du̱pa̱kmojkpa. [7]Ve'em xa ve'e
to'k jado'k juu' du̱yáku̱t ax jo'n
o̱y du̱payo̱'o̱y, ka me̱jtsjo̱o̱tap je̱ts
ka ake̱e̱'yap, ku̱x tso̱jkjup je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam pa̱n pa̱ne'e xo̱o̱ndu̱k
jo̱o̱t juu' du̱yajkp. [8]O̱'yixjup xa
ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ maa'yu̱n
o̱o̱y mtunto'nu̱xjadat, ve'em
tse'e xa̱'ma ka̱jx xjayéptat juu'
ve'e mtukjoojntykadap je̱tse'e
xjaa'kjayéptat may juu' ve'e je̱ jayu
mtukputá̱kadap. [9]Ve'em ax jo'n je̱
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

O̱o̱y xa ve'e juu' je̱ ayo̱o̱va jayu
du̱tunma̱'a̱,
ka'a tse'e je̱ Nte'yam jyaa'tyó̱kiju̱
je̱ y'o̱y je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e
tyuump.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
[10]Ax je̱'e̱ pa̱ne'e du̱mo̱o̱yp
je̱ jayu je̱ ta̱a̱mt je̱tse'e du̱ni'ip,
je̱tse'e je̱ y'ajo̱p je̱ y'a'ox du̱ma̱'a̱
je̱tse'e du̱tukjoojntykada, je̱'e̱
tse'e mmo̱'o̱jadap nu̱jom juu'
ve'e mka'ijtu̱xju̱dup je̱tse'e
du̱yaknu̱yókat juu' ve'e m'íxtup
mjaye̱jptup, ve'em tse'e xjaye̱jptuvat
vintso̱ ve'e xtóndat je̱ y'o̱y je̱'e̱.
[11]Nu̱jom juu' jatye'e mtoondup
mko̱jtstup, mkunoo'kxjadap
tse'e je̱ Nte'yam, ax ve'em tse'e
m'o̱'yixjadat je̱tse'e je̱ jayu o̱o̱y
je̱ puta̱jkin xtunmo̱'o̱dat. Ku tse'e
ve'em nto'numdat, u̱u̱'m ka̱jxamda
tse'e je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda
je̱ts je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda
je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsjadat.
[12]Ku̱x ku xa ve'e mputa̱jkimda
je̱ Nte'yam je̱ jyayu, ka je̱'e̱jyap
tse'e nmo̱'yumdup juu' ve'e
ka'ijtu̱xju̱dup, nay ve'empa ve'e
je̱ Nte'yam o̱o̱y du̱tunkuko̱jtsjadat.
[13]Ku miitse'e xputá̱kada je̱ Nte'yam
je̱ jyayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m

Judea, yaknukeˈxnatáka tseˈe
tyánut jets mjaanchjaˈvidupeˈe je
oy kats je oy ayook, je Jesucristo
jyeˈe, je mˈoy jáyuvin kajxta tseˈe
jeˈe maatta xtukmaatjayépta
juuˈ veˈe mˈíxtup mjayejptup jets
anañujoma je jayu maatpa. [14]Ax
mnutsapkótsjadapts miits jeˈe veˈe
jetseˈe ooy mtuntsókjadat ku veˈe
duˈíxtat je maja maaˈyun juuˈ veˈe je
Nteˈyam tutyoˈnuxjada miits kajxta.
[15]¡Yakkukojtsjip xa veˈe je Nteˈyam
je maja maaˈyun kajx juuˈ veˈe
xtoojnjimdu, je maaˈyun juuˈ veˈe
je ayook kayakpaatp vintso veˈe
yakkojtsvaˈatsut!

Je kutojkun juuˈ veˈe je Pablo jyayejp kux je kukátsiva jeˈe veˈe

10 Ats, je Pablo, veˈem ax
joˈn je Cristo je nuuˈk aaj
je nuuˈk joot dujayep joˈn, veˈemts
ats miitseˈe nmunooˈkxtukta.
Veˈemeˈe je jayu vyaˈañ jets jaˈvip
tsaˈkip atseˈe ku atseˈe nˈit miits
maatta; ax kuts atseˈe jékum
nˈit, vanˈitji atseˈe nnayjávaja jets
ats miitseˈe juuˈ ntuknaajmada.
[2]Nmunooˈkxtktupts ats miitseˈe jets
kaˈa atseˈe xˈakeeˈyadat jets atseˈe
nyaknukeˈxnatákat vintso atseˈe
je makk aaj je makk joot njayep ku
ats miitseˈe najkx nkuˈixta, veˈem
ax joˈn atseˈe nvinmay jets atseˈe
nˈítut jeja je jayu vyinkujk pan
pan jaty atseˈe xnuvampejttup,
juuˈ veˈe vaandup jets veˈem atseˈe
juuˈ jaty ntun nkats ax joˈn pan
pan jatyeˈe je naxviijnit je kyoˈoy
jeˈe dumaatnavyaaˈnjudup. [3]Oyam
aatseˈe njoojntyka yaja naxviijn,
nˈamaadaaguipts aatseˈe pan
pan jaty aatseˈe xtsoˈoxpajktup,
ka veˈemap ax joˈn pan pan
jatyeˈe je naxviijnit je kyoˈoy jeˈe
dumaatnavyaaˈnjudup. [4]Kux jeˈe
juuˈ aatseˈe ntukˈatsoˈoxtuump,
ka je naxviijnit jeˈepts jeˈe veˈe, je
Nteˈyam aatseˈe je makkin xmooyp
jets aatseˈe nyakkutoki nujom juuˈ
jatyeˈe je Nteˈyam dutsoˈoxpajktup,
[5]ntukˈixpts aatseˈe je jayu joma
veˈe dukapaaˈty dukahˈakeega je
vinmaˈyun juuˈ veˈe ka veˈemap,
nyakvintókip aatseˈe juuˈ jatyeˈe
dunupojtuktup jetseˈe je Nteˈyam
kyayakˈíxat. Nujom juuˈ jaty
vinmaˈyun aatseˈe mpuump jem
je Cristo yˈam kyaˈm, veˈem tseˈe
yakkatsapákut. [6]Ax ku tseˈe oy
mkatsapáktat, apaamdukanits
aatseˈe nˈit jets aatseˈe je
tsaachpaatun mpaajmjadat
anañujoma pan pan jatyeˈe
kakatsupajktup.
[7]Tun koojyji xa veˈe juuˈ
myakjávajada pan vintso veˈe
juuˈ xˈaˈíxtukta. Pan jem xa veˈe
juuˈ veˈe nayjaˈvijup jets je Cristo
je jyayu jeˈe veˈe, vaˈan tseˈe
dupayoˈoyu jets veˈem ax joˈn jeˈe,
nay veˈempats aatseˈe nˈijtpa je
Cristo je jyayu. [8]Ax óyamts atseˈe
njaaˈknatyukmájaja je kutojkun juuˈ
atseˈe njayejpp, kaˈats ats jeˈe veˈe
ntuktsoˈotyún, kux je Maja Vintsán
aatseˈe xmooy ya kutojkun jeˈe
kajx jetseˈe je jayu myakkpáktat
je jaanchjaˈvin kajx, ka jeˈe kajxap
jets aatseˈe je jayu nyakvintókidat.
[9]Kaˈa tseˈe xvinmáydat jets
nˈatsaˈagavaandup ats miitseˈe
ku veˈe nnujáyada. [10]Jem xa
veˈe juuˈ veˈe vaandup jets makk
atseˈe je kutojkun mpum jets je oy
vinmaˈyun maat atseˈe ku atseˈe je

jayu nnujaya, ax kuts atse'e n'it je
jayu maat, yónuk aaj yónuk joots
atse'e jets ko'oy jávum je'e ve'e
vintso atse'e nkats. 11 Ax je jayu pan
pane'e ve'em vaandup, va'an tse'e
dunujávada jets ve'em ax jo'n ats
miitse'e nnujáyada ku atse'e nka'it
miits maatta, nay ve'empats atse'e
nkojtspat ku atse'e n'it miits maatta.
12 Ka'a xa atse'e nnayjávaja jets
atse'e nnatyukmu'íxajat maat pan
pan jatye'e viinm nakyukojtsijidup.
Tyuktoonduvamts je'e ve'e ku
ve'e juu' dukavinmótuda, je'e kajx
tse'e ñatyukmu'íxajada to'k jado'k
jetse'e ñaajk'akijpxajada. 13 Ka'a xa
atse'e nnatyukmájaja juu' atse'e
xkatukkadaakp; je Nte'yam atse'e
xkijpxjip joma vaat atse'e juu' ntun,
ax jem paatpats atse'e xmoojy jets
atse'e ntónut joma ve'e miitsta.
14 Ku atse'e ve'em nxoonduk, ka'ats
atse'e mpítsum joma vaat atse'e
xtukkada'aky, kux ats miitse'e
mutoo'vajkp nyaknajkxjidu
je oy kats je oy ayook, ats tse'e
mutoo'vajkp nvaajnjidu je Cristo
jye'e. 15 Ka'ats ats je'e ve'e
nnatyukmájaja juu' ve'e je viijnk
jayu tudutonda, ve'em ax jo'n ats
je'e ve'e viinm kuntuujn jo'n; ax
je'ets atse'e n'a'ixp jets namvaate'e
je mjaanchja'vinda ñuyoka, ve'em
tse'e ñuyókat joma vaat atse'e
njaa'któnut, 16 atse'e n'avánat je oy
kats je oy ayook je itta juu' ve'e
nuntun jékum jem tsov joma ve'e
miitsta. Ku atse'e ve'em ntónut,
ka'ats atse'e nnatyukmájajat je'e
juu' ve'e je viijnk jayu tudutonda.
17 Pan pan tse'e namyajavaajnjup,
nuyojk oyts je'e ve'e jetse'e je Maja
Vintsán duyakmájat duyakjaanchat.
18 Kux je jayu juu' ve'e kuvuk
taamp jeja je Nte'yam vyinkujk,
ka je'epts je'e ve'e juu' ve'e viinm
nay'oñukojtsijup, je'e je'e ve'e juu'
ve'e je Maja Vintsán oñukojtsijup.

Je Pablo jets je'eda pan pan jatye'e natyijjudu kukátsivada

11 ¡Nvaat xa miits je'e ve'e
xmuténadat ku atse'e
vee'n nkats juu' ve'e ka víjap! Pan
oyvintsova xa atse'e juu' nkats,
mmuténadapts miitse'e to'k aaj.
2 Ejkjup xa atse'e miits kajxta, je
ejkun juu' ve'e je Nte'yam kajx.
Ve'em xa atse'e ax jo'n je jayu
juu' ve'e to'k je kiixuta'ax duyajkp
jetse'e dupákut to'kji je vajutyajk.
3 Je'ets atse'e nvinmaayp ku ve'e
mnunyakvinmamya'atjadat jetse'e
to'k aaj to'k joot xkoo'ktsojktinit
je Cristo, ve'eme'e mjajttuvat ax
jo'n jyajty je Eva ku ve'e je tsaa'n
vyin'aa'nji. 4 Mkuvajktup xa ve'e
pan pan jatye'e je'ydup jetse'e
mva'nuxjada juu' ve'e tyijtup jets
je Jesús je'e ve'e jye'e. To'k joot
tse'e xkuvakta juu' ve'e tyijtup
jets je Espíritu Santo je'e ve'e jye'e
jets je ayook juu' ve'e tyijtup jets
je oy kats je oy ayook je'e ve'e. Ax
je'e juu' ve'e tyun'ava'nidup, ka
je'epts je'e ve'e je Jesús jye'e, ka
je'epts je'e ve'e je Espíritu Santo
jye'e, nay ka'avats je'e ve'e je oy
kats je oy ayook. Je Jesús jye'e, jets
je Espíritu Santo jye'e, jets je oy
kats je oy ayook, je'ets je'e ve'e
juu' miitse'e mkuvajktu ku aats
miits je'e ve'e nvaajnjidi. 5 Ve'em xa
atse'e njanayjávaja jets ka'a atse'e
nkatunnumájiva ax jo'n je'e juu'
miitse'e mtijtup maja kukátsivada.

6 Ọyam xa ạtse'e nyaktij jẹts ka'a
ạtse'e juu' n'ọkyạts, nnụja'vinupts
ạtse'e juu' ạtse'e nkạjtsp.
Nyaknụkẹ'xnatạjki ạạts yạ'ạ ve'e
anañụjoma kạjx juu' ạạtse'e ntoon
nkọjts ku ạạtse'e n'ijt miits mạạtta.
7 ¿Jadi tọkin ạts vine'e ntoon ku
ạts miitse'e nvaajnjidi jẹ ọy kạts
jẹ ọy ayook jẹts ka'a ạts miitse'e
jẹ putạjkin n'amọ́tudi jẹ'ẹ kạjx?
Naajkpi'kiju xa ạtse'e jẹts miitse'e
ve'em yakmạja m'íttat. 8 Nkuvạjk xa
ạtse'e jẹ meen juu' ạtse'e jẹ viijnk
jaanchja'viva xmọọydu jẹts ạtse'e
ve'em nyaktónụt ku ạts miitse'e
nvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook.
9 Ku ạtse'e n'ijt miits mạạtta jẹts
ạtse'e xkatih'ijtja vye'na, ni tíats ạts
miitse'e nkah'amọ́tudi jẹts ạtse'e
juu' xmọ'ọdat. Yạ utsta yạ ajchta
juu' ve'e yaja macedóniait y'it jạạt
tsọọ'ndu jẹtse'e jẹm jyẹ'ydi, yạ'ạts
ạtse'e xmọọydu juu' ạtse'e xka'ijtji,
ax ve'emts ạtse'e x'ọ'yixji jẹts ạts
miitse'e nkah'atsooxti. Ve'emts
ạtse'e njaa'któnụt. 10 Ve'em ax jo'n
ạtse'e jẹ Cristo xtuknụjava jẹ tyụv
jẹ'ẹ, ni pạ́nats ạtse'e xkapạjkjat yạ
xọọjntkụn jẹm nụjom acáyait y'it
jọọtm. 11 ¿Tyạjxts ạts vine'e ve'em
nkạts? ¿Jadi ka'a ạts miits vine'e
ntsọkta? Ñụja'vip xa ve'e jẹ Nte'yam
jẹts ntsọjktup ạts miitse'eda.
12 Juu'am ạtse'e ntuump,
njaa'któnupts ạts jẹ'ẹ ve'e, ve'em
tse'e kya'ọ'yixjadat jẹ'ẹ pạn pạn
jatye'e dụ'íxtidup pạn ti ve'e
tyuk'akọ́tstap jẹtse'e ñatyijjadat
jẹts ve'eme'e tyoonduva ax jo'n ạts.
13 Taayts jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ kukạ́tsiva
jẹ'ẹ ve'eda, jẹ vin'ạạ'mpa xa jẹ'ẹ
ve'eda, ve'eme'e ñapyạ́mjada
ax jo'n jẹ Cristo jẹ kyukạ́tsiva
kụy'ijtti jo'n. 14 Ka'ats jẹ'ẹ ve'e
tyuk'atụ́vụma, kụx viinme'e
jẹ Satanás ñapyụmjụ ax jo'n jẹ
Nte'yam jẹ y'aangeles kụy'ijt jo'n.
15 Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e kyayaktuk'atụva
ku ve'e jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e ijttup
jẹm jẹ Satanás y'am kyạ'm, jẹ'ẹ
tse'e napyạạjmjụdup ax jo'n jẹ'ẹ
juu' ve'e dụtoondup jẹ y'ọy jẹ'ẹ.
Tsaachpaattinupts jẹ'ẹ ve'eda, ve'em
ax jo'n dụvinmátsjada, jẹ'ẹ kạjx juu'
jatye'e tyoondup kyọjtstup ka óyap.

Vintsọ jẹ Pablo chaachpaaty

16 Jado'k nax xa ạtse'e nva'añ:
Ni pạna ve'e kyavinmáyụt jẹts ka
víjap ạtse'e. Ax pạn ve'emts miitse'e
mvinmayda, masọ'ọktats ạts to'k
aaj jẹts ạtse'e nkọ́tsụt ax jo'n to'k
juu' ve'e ka víjap, ve'emts ạtse'e
vẹẹ'n nmamyájijuvat. 17 Ka jẹ Mạjạ
Vintsạ́napts ạtse'e jẹ vinma'yụn
ve'em xmọọyp ku ạtse'e ve'em
nkạts, ve'em ạtse'e nkạts ax jo'n
to'k juu' ve'e ka víjap ku ạtse'e
nnamyájaja. 18 Jẹja xa ve'e nụmay
pạn pạn jatye'e namyájijidup jẹ
naxviijnit jyẹ'ẹ kạjx. Va'ants ạtse'e
dụnamyájijuva. 19 Kuvijts miitse'e
mnayjávajada. ¡Mnayja'vijidup tse'e
jẹtse'e xmutẹ́nadat pạn pạn jatye'e ka
víjap! 20 Mkuvạjktup xa miitse'e pạn
pạn jatye'e m'akẹẹ'yijidup, pạn pạn
jatye'e mpạjkụxjụdup juu', pạn pạn
jatye'e mmu'ukvin'íxjụdup, pạn pạn
jatye'e namyájijidup, pạn pạn jatye'e
mjomtoojnjụdup mtitoojnjụdup. 21 Pạn
miitsts ạtse'e xtuknạạjmavaandup
jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e ve'em nkatuujn ku
ạtse'e nve'na miits mạạtta, nkuvụjkpts
ạtse'e jẹts ạtse'e nkatuujn ax jo'n
jẹ'ẹda. Ka'a ạtse'e ve'em ntuujn jẹ'ẹ
kạjx ku ạtse'e ve'em nkanayjávaja.

Ax pa̱n vintso̱ tse'e je̱ viijnk
ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t ñayjávajada
je̱tse'e ñamyájajadat, ve'emts
a̱tse'e nnayja'vijuva, óyam a̱tse'e
nka̱ts ax jo'n to'k juu' ve'e ka
víjap. 22 ¿Hebreo jayu je̱'e̱ ve'eda?
Hebréovit jáyuvats a̱tse'e. ¿Israeejlit
jayu je̱'e̱ ve'eda? Israeejlit
jáyuvats a̱tse'e. 23 ¿Myutoondup
myupa̱jktupts je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo? Ax
nu̱yojkts a̱tse'e je̱ Cristo nmutún
nmupu̱k je̱ts ni ka'a ve'e je̱'e̱da.
Ku a̱tse'e ve'em nka̱ts, ve'emts
a̱tse'e nka̱ts ax jo'n to'k juu' ve'e
ka víjap. Nu̱yojk xa a̱tse'e ntun je̱ts
nu̱yojkts a̱tse'e nyakpoxu̱nta̱kpu̱m
je̱ Cristo ka̱jx je̱ts ka'a ve'e je̱'e̱da.
May náxanits a̱tse'e nyakva̱p
je̱ts may náxani a̱tse'e je̱m
o̱o̱'ku̱n am n'it. 24 Mugo̱o̱xk naxts
a̱tse'e je̱ israeejlit jayu xmo̱o̱jy
je̱ tsaachpaatu̱n ku ve'e je̱ jayu
yakva̱p ii'px maktaaxtojt ka̱'a̱j.
25 Toojk naxts a̱tse'e nyakku̱p va̱jp,
to'k naxts a̱tse'e nyaktsaka'ch, toojk
nax tse'e ña̱ja̱a̱'njini je̱ baarcoda
joma a̱tse'e nve'na je̱ts a̱tse'e to'k
xa̱a̱j to'k tsooj n'ijt je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm, 26 may naxts a̱tse'e je̱ja
na̱'aajy too' aajy n'ijt, nmuténits
a̱tse'e je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin je̱m
maja̱ na̱jo̱o̱tm, nmuténivats
a̱tse'e je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin joma
ve'e je̱ me̱e̱'tspa, nmuténivats
a̱tse'e je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin je̱ja
a̱ts nmu'israeejlit jayu akujk je̱ts
je̱ja je̱'e̱ akujk pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱'e̱pta, nmuténivats a̱tse'e je̱ aja'vin
je̱ atsa̱'kin je̱m kajpu̱n ka̱jxm,
je̱m vinva'ajts it ka̱jxm, je̱ts je̱m
maaxy na̱jo̱o̱tm, nay ve'empa tse'e
je̱ja jayu akujkta pa̱n pa̱n jatye'e
natyijju̱dup utsta ajchta je̱ts utsta
tsa̱'a̱da. 27 Nmuténits a̱tse'e je̱ toonk
je̱ts je̱ tsaachpaatu̱n, may naxts
a̱tse'e nkamaaj, nmuténits a̱tse'e je̱
yooj je̱ts je̱ ta̱a̱tsa, may naxts a̱tse'e
n'ayooji n'axa̱a̱ji, nmuténits a̱tse'e je̱
xox, nmuténivats a̱tse'e ku a̱tse'e je̱
vit je̱ xo̱x xka'ijtji.
28 Ax ka tun je̱'e̱jyap tse'e, xa̱'ma
ka̱jxts a̱tse'e nvinmayda nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidup
je̱ Jesucristo. 29 Pa̱n je̱m xa ve'e je̱
jayu juu' ve'e je̱ yónu̱k aaj je̱ yónu̱k
jo̱o̱t du̱jaye̱jptup, ve'emts a̱tse'e
njava je̱ts viinm a̱tse'e je̱ yónu̱k
aaj je̱ yónu̱k jo̱o̱t njayep; pa̱n
yakto̱kintoondup tse'e je̱ jayu, o̱o̱yts
a̱tse'e ntun'ekju̱. 30 Pa̱n namyájaja
tse'e du̱tsa̱k, namyájajapts a̱tse'e je̱'e̱
ka̱jx juu' ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip
vintso̱ a̱tse'e je̱ yónu̱k aaj je̱ yónu̱k
jo̱o̱t njayep. 31 Je̱ Nte'yam, je̱ Maja̱
Vintsa̱n Jesucristo je̱ Tyee', juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx yakmaja yakjaancha
ijtp, ñuja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ts tyúvam
a̱tse'e juu' nka̱ts. 32 Ku xa a̱tse'e n'ijt
je̱m damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm,
van'it tse'e je̱ kajpu̱n yakkutojkpa
juu' ve'e je̱ yakkutojkpa Aretas
kya̱'mip, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱a̱m je̱
tojpa je̱tse'e du̱'ix'ijtti je̱ kajpu̱n
naa'pa̱ts aka̱'a̱ je̱ts a̱tse'e
ku̱xmajtsti. 33 Ax je̱m tójumts a̱tse'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk xnasta̱'yidi
je̱m ventana am tso̱v joma ve'e je̱
kajpu̱n naa'pa̱ts, je̱ts a̱tse'e nkeek.

Juu' ve'e je̱ Pablo yak'ixju

12 Ka'a xa ve'e je̱ jayu
tyo'nu̱xju̱ ku ve'e je̱ jayu
viinm ñay'o̱ñu̱ko̱tsaja. O̱yam tse'e
vye'ema, nko̱tsupts a̱tse'e juu'
a̱tse'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n xtuk'ix je̱ts
juu' a̱tse'e xtukyaknu̱ke̱'xnata̱jki.

2 N'ixa xa ätse'e to'k jë yaa'tyäjk
juu' ve'e to'k muk ijtp jë Cristo
määt. Makmajkts joojnt ítanits jë'ë
ve'e yakväv jëm mutoojk tsapjöötm.
(Ka'ats ätse'e nnüjava pän jë ñi'kx
jë kyöpk määt yakvääjv uk pän
ka'a, jë Nte'yame'e dünüja'vip.) 3 Ax
nmüja'vipts ätse'e jëts jë yaa'tyäjk,
ka'a ätse'e nnüjava pän jë ñi'kx
jë kyöpk määt uk pän ka'a, jë
Nte'yame'e dünüja'vip, 4 jë'ë tse'e
yakvöov joma ve'e jë Nte'yam
jë jyayu düjäajna dütäjka jëtse'e
dü'amötunajxy jë käts jë ayook juu'
ve'e ka'ö'yip jëtse'e yakköjtsva'atsüt
jëts ka'a ve'e jë Nte'yam düyakjaty
jëtse'e dü'avánat. 5 Künnamyájaja
xa ätse'e to'k jë yaa'tyäjk käjx ax
jo'n jë'ë, ax ka'ats ätse'e viinm
nmamyájaja, jë'ë käjxji ve'e vintsö
ätse'e jë yónük aaj jë yónük jöot
njayep. 6 Pän äts tse'e küntsäk
jëts ätse'e nnay'öñükötsajat, ka
tónajyapts jë'ë ve'e, kük jë'ëjyji
ätse'e künkäts juu' ve'e tyúvam.
Ax ka'ats ätse'e ve'em ntun, ve'em
tse'e ni päna kyavinmáyüt jëts
njaa'knümájip ätse'e nüyojk jëts
ka'a ve'e ax jo'n ätse'e x'ix ukpü
dü'amötunaxy juu' ätse'e nkäjtsp.
7 Ax äts tse'e jë yaa'tyäjk
juu' ve'e yakvöov jëm mutoojk
tsapjöötm. Kük ööye'e dütunnümäja
juu' ätse'e xyak'ix, jë'ë käjxts
ätse'e nyakpäajmji juu' ve'e
äts yä nni'kx yä nköpk mäkk
düyaktsaachpaatp, jë'ë juu' ve'e
jë Nte'yam yakjajtyp jëts ätse'e jë
Satanás xyaktsaachpaa'ty, ve'emts
ätse'e nkanamyájajat viinm. 8 Toojk
náxanits ätse'e n'amötu jë Mäjä
Vintsán jëts ätse'e xpäjkjat juu'
ve'e äts yä nni'kx yä nköpk mäkk
düyaktsaachpaatp. 9 Ax jidü'ümts
ätse'e jë Mäjä Vintsán xnüujmi:
"Mtukjötkäda'akup xa ve'e jë
maa'yün juu' äts mitse'e ntoojnjip,
kük nüyojk öy xa ve'e ñükë'xnatáka
äts jë nmäkkin ku ve'e jë jayu jë
yónük aaj jë yónük jöot düjayep."
Jidü'ümts ätse'e xnüujmi. Jë'ë
käjxts ätse'e nüyojk nxöönddük ku
ätse'e jë yónük aaj jë yónük jöot
njayep, kük ku xa ätse'e jë yónük
aaj jë yónük jöot njayep, van'it tse'e
jë Cristo jë myäkkin y'it yam äts
nja'vin käjxm. 10 Jë'ë käjxts ätse'e
nxöönddük ku ätse'e jë yónük aaj jë
yónük jöot njayep, ku ätse'e jë jayu
xvinköjtspét, ku ätse'e juu' xka'ijtja,
ku ätse'e jë jayu xjomtún xtitún, ku
ätse'e juu' nmutena. Nüjomts äts
yä'ä ve'e xöönddük jöot nyaknaxy jë
Cristo käjx. Kük ku xa ätse'e njayep
jë yónük aaj jë yónük jöot, nüyojkts
ätse'e jë Nte'yam jë mäkkin xmä'ä.

Ku jë Pablo düvinmaajy jë y'utsta jë y'ajchta määt jë y'utsta jë chä'äda jëp Corinto

11 Ka víjap xa ätse'e ku ätse'e
viinm nmay'öñükötsaja; ax
miitsts ätse'e tük'akëë'yada jëts
ätse'e ve'em ntun. Miits xa ätse'e
kük'öñükötsada, kük ka'a ätse'e
nkatunnümájiva ax jo'n jë'ëda
juu' ve'e mtijtup mäjä kukätsivada,
öyamts äts miitse'e xjávada jëts
nmüpánip ätse'e. 12 Jë'ë juu'
ätse'e ntoon ku ätse'e nve'na
miits mäatta, jë mújit nüja'vin,
jë mäjin, jëts jë mújit atüva, jë'ë
tse'e düyaknükë'xnatäjkip jëts jë
kukätsiva ätse'e. Ve'emts ätse'e jëm
ntuujn öyame'e jë jayu dütso'oxpüjk
jë ayook juu' ätse'e jë jayu nvaajnjip.

13 Vanxúpam ats miitse'e ntoojnjidi
ku atse'e n'ijt miits maatta ax
jo'n atse'e ntoojnjada je viijnk
jaanchja'vivataajkta; je'ejyji ve'e ka'a
ats miitse'e ti putajkin xmooydi.
¡Meee'kxjadats atse'e to'k aaj ku ats
miitse'e je putajkin nkah'amótudi!
14 Apaamdukats atse'e uxyam
jets ats miitse'e mutoojk nax
najkx nku'ixta, ax ni vinxúpats
ats miitse'e nkah'atso'oxtat. Ka
jee'epts atse'e n'íxtip juu' miitse'e
m'íxtup mjayejptup, je'e ve'e
jetse'e oy m'ijttinit je Cristo maat.
Ve'em xa atse'e ax jo'n je mtee'da
kuy'ijt jo'n, je'e kajx ku ve'e
xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo
ku ats miitse'e ntukmukojtsti
je oy kats je oy ayook. Ve'eme'e
dutsak jetse'e je ónuk tee' je ónuk
taak duyakjoojntykadat je y'ónuk,
ka je'epe'e jetse'e je pi'k ónuk je
tyee' je tyaak duyakjoojntykadat.
15 Ax ve'em tse'e, to'k aaj to'k joot
atse'e n'ixta vintso ats miitse'e
mputákadat, nayja'vijupts atse'e
jets ats miitse'e nku'oo'kadat pan
miits je m'o'yin kajxta ve'e kuy'it.
Ve'emts atse'e nnayjávaja óyam
tse'e kye'ex jets ku ats miitse'e
nuyojk ntsokta, veee'njits ats miitse'e
xtsokta.
16 Ax mnuja'vidupts miitse'e jets
ni pana ve'e miitsta ats nkah'atsuux.
Ax to'mayji tse'e jem juu' ve'e
vaandup jets va'ajts kutaay atse'e
jets ats miitse'e tunvin'aa'nda.
17 ¿Nvin'aa'ndu ats miits vine'e
je jayu kajxta juu' ats miitse'e
ntuknukejxtu? 18 Nmunoo'kxtk
xa atse'e je Tito jetse'e najkx
mku'íxjada, jets atse'e nkejx to'k je
n'útsamda je n'ajchamda juu' ve'e
myaadi. ¿Mvin'aa'njudu vine'e
je Tito? ¿Jadi ka'a aats vine'e
numejtsk kijpx joot kijpx ja'vin juu'
ntun nkats?
19 ¿Ve'em miitse'e mvinmayda
jets nay'oñukojtsijup atse'e jeja
miits mvinkujkta? Ax ka'ats
je'e ve'e vye'ema. Ve'emts atse'e
nkats to'k muk je Cristo maat jets
jeja je Nte'yam vyinkujk. Miitsta,
juu' atse'e ooy ntuntsojktup,
ve'em atse'e nkats jetse'e nuyojk
xjaanchjávadat je Jesucristo. 20 Je'e
xa atse'e nvinmaayp ku ats miitse'e
najkx nku'íxtinuva, to'mayji
ats miitse'e nkapaa'ttat ax jo'n
atse'e ntsak, van'itts ats miitse'e
je tsaachpaatun mpaajmjadat je
ka óyap kajx juu' ve'e mtoondup,
ve'emts ats miitse'e xkapaattuvat
ax jo'n miitse'e xtsokta. Nvinmaayp
xa atse'e ku ve'e to'mayji
nakyojtsvintsoojvjup mve'nadat ku
atse'e jem nje'yat, namyu'ejkjudup,
mkanachojkjudup, pajkva'kxy
mve'nadat, akotsutoonkidup,
napyakojtsjudup, nutúvidup,
mjomtsuunidup mtitsuunidup
mve'nadat. 21 Nvinmaayvap
xa atse'e ku ats miitse'e najkx
nku'íxtinuva jets atse'e to'mayji
je Nte'yam xyaktso'otyónut miits
kajxta jets ats miitse'e numay
nmuya'axtat, je'e ve'e ku miitse'e
jem numay juu' ve'e tokintoondu
jetse'e dukaton'atúvada je
kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup,
je'e ve'e ku ve'e je navyajkun
duyakvintsa'kintókida, ku ve'e je
kats dutukmaatjayépta je yaa'y je
ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup,
jets ku ve'e juu' oyvintsova dutonda
dukotsta.

Juu' ve'e je̱ Pablo kyo̱jtsjidu je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Corinto

13 Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱ts
miitse'e na̱jkx nku'ixta
mutoojk nax. Ax kuts a̱tse'e nje̱'yat,
van'itts a̱tse'e juu' jaty n'íxu̱t
nmu̱jávat, ve'em vintso̱ ve'e yakka̱ts
ku ve'e nu̱me̱jtsk ukpu̱ nu̱toojk
du̱nu̱ko̱jtspétta je̱ ayook. [2]Ku a̱ts
miitse'e o̱jts nku'ixta mume̱jtsk
nax, juu'ts a̱tse'e nvaajnjidu
pa̱n pa̱n jatye'e to̱kintoondup
je̱ts nu̱vinxu̱pe'e je̱m jyaa'k'ítta,
nay vanxúpjyamts a̱ts miitse'e
nvaajnjidinuva. Ku a̱ts miitse'e
jado'k nax na̱jkx nku'íxtinuva,
ka'ats a̱tse'e ntukmo̱'o̱ttat pa̱n
pa̱n jatye'e kato̱kinton'atúvidup.
[3]Van'it tse'e x'íxtat xnu̱jávadat
je̱ts ko̱jtspe'e je̱ Cristo a̱ts ka̱jx. Ax
je̱ Cristo, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ yónu̱k
aaj je̱ yónu̱k jo̱o̱t mtukpayo̱'o̱yjada,
ma̱kkts je̱'e̱ ve'e y'it miits ma̱a̱tta.
[4]O̱yam xa ve'e je̱ Jesucristo
du̱kayaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts o̱o̱ye'e
je̱ ma̱kkin du̱tunjayep ku ve'e
cryuuzpejt, joojntykipts je̱'e̱ ve'e
u̱xyam je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin ka̱jx.
Nay ve'empats a̱tse'e, je̱'e̱ ve'e ku
a̱tse'e to'k muk n'it je̱ Cristo ma̱a̱t,
ka'ats a̱tse'e nyaknu̱ke̱'xnatáka je̱
ma̱kkin juu' a̱tse'e njayejpp. O̱yam
tse'e vye'ema, je̱ Cristo je̱ mya̱kkin
ka̱jxts a̱tse'e njoojntyka je̱ts a̱tse'e
ntónu̱t nkótsu̱t juu' ve'e tso̱jkjup
miits ma̱a̱tta.
[5]Payo̱'o̱yda miitse'e viinm
pa̱n tyúvame'e xjaanchjávada je̱
Jesucristo. ¿Ka'a miitse'e xnu̱jávada
je̱ts je̱ Jesucristo ve'e ijtp je̱m
mja'vin ka̱jxmda?, je̱'e̱yji je̱'e̱ ve'e
je̱ts ka'a ve'e ko̱o̱jyji mnatyijjada
je̱ts mjaanchja'vidupe'e. [6]N'a'ixpts
a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts
ntuump nka̱jtsp a̱a̱tse'e juu' ve'e je̱
Nte'yam cha̱jkp. [7]Nmunoo'kxtkpts
a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ts ka'a miitse'e
xtóndat juu' ve'e ka ó̱yap; ka je̱'e̱
ka̱jxap je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tyunke̱'xu̱ku̱t
je̱ts ntuump nka̱jtsp a̱tse'e juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱'e̱ a̱tse'e
ntsa̱jkp je̱tse'e xtóndat juu' jatye'e
o̱y, ó̱yame'e je̱ jayu vya'añ je̱ts
ka'a a̱tse'e ntun nka̱ts juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp. [8]Ku̱x ka'a
xa ve'e n'ama̱a̱daaguimdat pa̱n
ntso'oxpa̱jkumdupe'e je̱ tyu̱v je̱'e̱,
n'ama̱a̱daaguimdapts u̱u̱'me'e
ku ve'e nto'numda je̱ tyu̱v je̱'e̱.
[9]Paatyts a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k ku a̱tse'e
n'it yónu̱k aaj yónu̱k jo̱o̱t je̱ts
miitse'e ma̱kk m'itta to'k muk je̱
Cristo ma̱a̱t. Ijtpts a̱tse'e je̱ Nte'yam
nmunoo'kxtu̱k je̱tse'e m'ijttinit
tum o̱y tum va'ajts. [10]Jidu̱'u̱m xa
a̱ts miitse'e nnu̱jáyada namka'ana
a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta. Ax kuts
a̱tse'e je̱m nje̱'yat, ve'emts a̱tse'e
ya̱ nkutojku̱n nkama̱kkpámu̱t, ya̱
kutojku̱n juu' a̱tse'e xmo̱o̱y je̱ Ma̱ja̱
Vintsán je̱ts a̱ts miitse'e ma̱kk
nyak'ijttinit to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t,
ka je̱'e̱ ka̱jxapts a̱tse'e xmo̱o̱jy je̱ts
a̱ts miitse'e nyakvintókidat.

Ku je̱ Pablo kyo̱jtskuka̱jxini

[11]Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
ko̱jtskuka̱jxinupts a̱tse'e. Je̱ Dios
ma̱a̱t tse'e mtaandini. Íxtada je̱'e̱
juu' ve'e myaktánjadap o̱y je̱ts
va'ajts, kutyonda juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱ja'yidup, nayjávajada
to'k jado'k, joojntykada o̱y
jo̱o̱t. Pa̱n mtoondup tse'e
ve'em, m'ijttinupts miitse'e je̱

Nte'yam maat. 12 Nachee'njada
to'k jado'k je tsojkun maat je
Maja Vintsán kajx. 13 Máyame'e
je Dios mkejxuxjada je utsta
je ajchta jets je utsta je tsa'ada
anañujoma.

14 Je Maja Vintsán Jesucristo tse'e
mkunoo'kxjadap, je Nte'yam tse'e
dupámup jem mja'vin kajxmda je
tsojkun, je Espíritu Santo maat tse'e
m'ijttinit nuto'k nuto'k anañujoma
miitsta.

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Galacia

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ka je̱ jáyuvap
xa a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e je̱
kuká̱tsiva n'ítu̱t, ka je̱ jáyuvapts a̱tse'e
ya̱ toonk xtukka̱ta̱jki, je̱ Dios Tee' je̱ts
je̱ Jesucristo, juu' ve'e je̱ Dios Tee'
yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k,
je̱'e̱ tse'e viinm a̱ts xvinko̱o̱ndu je̱ts
a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva n'ítu̱t. 2 A̱ts je̱ts
nu̱jom je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts je̱ utsta
je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e a̱ts ma̱a̱t, máyam
a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta nu̱jom
je̱ jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n jatye'e
nay'amojkijidup je̱m galáciait y'it jo̱o̱tm.
3 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup,
je̱ts je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱da
tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit
je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta, 4 je̱ Jesucristo, juu'
ve'e xku'o̱o̱'kimdu je̱ nto̱kin ka̱jxamda
je̱tse'e ve'em xtuknu̱vaatsumdinit ya̱
ko̱'o̱y tiempo juu' ve'e nyaknajxumdup.
Ve'em tse'e du̱tuujn ax jo'n du̱tsa̱k je̱
nNte'yamamda, juu' ve'e nTee'imdup.
5 ¡Xa̱'ma ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
du̱nu̱má̱jinit du̱nu̱jaanchinit! Amén.

Ka'a xa ve'e ti jado'k o̱y ka̱ts o̱y ayook

6 Atu̱va ato̱ki xa a̱tse'e xyaktanda
ku ve'e je̱ Nte'yam tun jatyji
xmaso̱o̱kti je̱tse'e xpana̱jkxta
je̱ viijnk ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱
jayu tyijtup o̱y ka̱ts o̱y ayook, je̱
Nte'yam, juu' ve'e myaaxu̱xju̱du
je̱ Cristo je̱ myaa'yu̱n ka̱jx. 7 Ka'a
xa ve'e jye̱ja je̱ viijnk o̱y ka̱ts o̱y
ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱m je̱ jayu
juu' ve'e myakvinmamya'tju̱dup
je̱tse'e du̱yaktiku̱tsuva'anda je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook. 8 Ax jya'á̱tsam,
ukpu̱ jya'aangelesam juu' ve'e
je̱m tsapjo̱o̱tm ku̱kya̱da'aky, pa̱n
ku̱myaktuk'ixta xa ve'e je̱ ka̱ts
je̱ ayook juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' a̱ts miitse'e ntuk'ixtu,
ko̱'o̱y nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e y'ijtnit. 9 Ta̱
xa a̱tse'e nva'añ, vaannuvapts a̱tse'e
jado'k nax, pa̱n je̱m xa ve'e juu'
ve'e mtuk'íxju̱dup je̱ ka̱ts je̱ ayook
juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip
ma̱a̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e
mkuva̱jktu, ko̱'o̱y nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e
y'ijtnit.
10 ¿Juu'ts a̱tse'e ntsa̱jkp ku a̱tse'e
ve'em nva'añ, ku a̱tse'e je̱ jayu
x'o̱yjávat, ukpu̱ ku a̱tse'e je̱ Nte'yam
x'o̱yjávat, ku a̱tse'e je̱ja je̱ jayu
vyinkujk o̱y ntánu̱t, ukpu̱ ku a̱tse'e

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

jëja jë Nte'yam vyinkujk ëy ntánët?
Pën këntsëk xa ëtse'e jëts ëtse'e
jëja jë jayu vyinkujk ëy ntánët, ka jë
Jesucriistovapts ëtse'e ntoojnjip.

Jë Jesucristo ve'e dëvinkëën jë Pablo jëtse'e y'ítët jë kyukátsiva

11 Ax nëjávadats yë'ë, utsta ajchta
utsta tsë'ëda, jë ëy këts jë ëy ayook
juu' ëts miitse'e nvaajnjidu, ka jë
jáyuvapts jë'ë ve'e jë vyinma'yën,
12 ka jë jáyuvapts ëts jë'ë ve'e
xtukkëtëjki, ka jë jáyuvapts ëts jë'ë
ve'e xtukyak'ixpëjk, jë Jesucristo,
jë'ë xa ve'e viinm ëts xtuk'ix
xtuknëja'vi.
13 Mmótudu xa ve'e jë këts
vintsë ëtse'e njáyuva y'ijt ku
ëtse'e njaanchjáva y'ijt juu'
ve'e jyaanchja'vidup ëts jë
nmu'israeejlit jayu, jëts vinxëp
ëtse'e nmu'ëjkji pën pën jatye'e
jë Cristo dëjaanchja'vidup, jëts ëts
jë'ë ve'e njomtoondi ntitoondi jëts
ëtse'e ntukmasë'ëktat juu' ve'e
jyaanchja'vidup. 14 Nëyojk xa ëtse'e
nkutyún y'ijt juu' ve'e jë israeejlit
jayu jyaanchja'vidup jëts ni ka'a
ve'e nëmay ëts jë njayu juu' ëtse'e
nmu'akijpxada, nëyojk ëtse'e
nkutyún y'ijt ëëts jë njëjpit jayu
jë pyava'nënda jëts ni ka'a ve'e
jë'ëeda. 15 Ax jë majë maa'yënts
ëtse'e jë Nte'yam xtoojnji jëts
ëtse'e xvinkëëjn ka'anum ëtse'e
nke'ex vye'na. Ve'em tse'e dëtuujn
jëts ëtse'e jë kukátsiva n'ítët.
16 Ax ku tse'e dë'ëyja'vi, van'itts
ëtse'e xtuk'ix jë y'Onëk, ve'emts
ëtse'e jë jayu nvaajnjadat jë ëy
këts jë ëy ayook pën pën jatye'e
ka jë israeejlit jáyuvap. Ku ve'e
ve'em jyajty, ni pánats ëtse'e juu'
nkah'amëtutëvi jëts ëtse'e nnëjávat
ti ëtse'e ntónup, 17 ni ka'ats ëtse'e
jëm Jerusalén nmëjkxpa jëts ëtse'e
n'íxtat pën pën jatye'e too'vëjkp
ijttu jë kukátsivada jëts ka'a ve'e ëts,
ñojk'óy ëtse'e tun jatyji nnëjkx jëm
arábiait y'it jëëtm, ëx'ëëkts ëtse'e
nvimpijtnuva jëm Damasco.
18 Kutoojk joojntnumts ëtse'e n'ëts
jëm Jerusalén jëts ëtse'e jë Pedro
nmëëtnakyëjtsji; ax jë'ë mëëtts
ëtse'e n'ijt makmëkx xëëj. 19 Ax
ka'ats ëtse'e jado'k jë kukátsiva
n'ix, jë Santiágoji ve'e, jë Majë
Vintsán jë y'uts. 20 Yájats ëtse'e
nva'añ jë Nte'yam vyinkujk jëts
tyúvam yë'ë ve'e juu' ëts miitse'e
ntuknëja'yidup. 21 Van'itts ëtse'e
nnëjkx jëm siiriait jëts cilíciait y'it
jëëtmda. 22 Ka'ats ëtse'e x'íxada y'ijt
pën pën jatye'e to'k muk ijttup jë
Cristo mëët jëtse'e ñay'amókajada
jëm judéait y'it jëëtm, 23 jë'ëjyji ve'e
y'amëtunajxtup y'ijt: "Jë'ë pëne'e
xjomto'numdup xtito'numdup y'ijt,
jë'ë tse'e ëxyam jë jayu dëvaajnjip
jëtse'e dëjaanchjávadat jë Jesucristo,
ka'a tse'e dë'uktsëjkni jëtse'e
dëjaanchja'vi'atúvadat jë Jesús."
24 Ax ve'em tse'e dëyakmájidi
dëyakjaanchidi jë Nte'yam jë majë
maa'yën këjx juu' ëtse'e xtoojnji.

Ku jë viijnk kukátsiva dëkuvëjkti jë Pablo

2 Kumakmajkts joojntnumts
ëtse'e nnëjkxnuva jëm
Jerusalén, nmëëdi ëtse'e jë Bernabé,
nvëëvts ëtse'e jë Tito. 2 Ëjtsts
ëtse'e jëm këx jë Nte'yam ëtse'e
xtuk'ix xtuknëja'vi. Ku ëëtse'e jëm
Jerusalén nve'na, van'itts ëëtse'e
juu' nkëjtsmúk apëk mëët jë'ëeda

pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup. Je̱mts
a̱tse'e n'ava'ni je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook,
ve'em ax jo'n a̱tse'e u̱xyam paat
nvaajnjada je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱ israeejlit jáyuvap. Ve'emts a̱tse'e
ntuujn ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e
kyavintó̱kiyu̱t juu' a̱tse'e ntoon je̱ts
juu' a̱tse'e ntuumpna. 3 Ax ó̱yam
tse'e kya'israeejlitjáyuva je̱ Tito,
ka'a tse'e du̱tuk'ake̱e̱'yidi je̱tse'e
je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjat je̱tse'e
du̱ni'kxmat du̱ko̱jmat. 4 Ax je̱m tse'e
pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup utsta
ajchta, je̱'e̱ tse'e du̱'uktso̱jktu je̱tse'e
je̱ Tito ku̱yakpa̱a̱jmji je̱ ixta'nu̱n. Je̱'e̱
ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ñay'amojkijidi a̱a̱ts
ma̱a̱t je̱ ixpookpa jo'nda, je̱tse'e
du̱'íxtat joma vaate'e juu' yakkuvu̱k
ku ve'e je̱ jayu y'it to'k muk je̱
Jesucristo ma̱a̱t, y'uktso̱jktuts je̱'e̱
ve'e je̱ts a̱a̱tse'e ku̱x'ake̱e̱'yidi je̱ts
a̱a̱tse'e mpana̱jkxnuvat je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n. 5 Ax ni vinxu̱pats
a̱a̱tse'e nkanamyaso̱o̱kji je̱ts a̱a̱tse'e
ntónu̱t juu' ve'e y'uktso̱jktu, ku̱x je̱'e̱
a̱a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e xjaa'kjayéptat
je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n y'íxuva je̱
o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.
6 Ka'ats a̱tse'e je̱ viijnk ko̱jtsvíjin
xmo̱o̱ydi je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
yakko̱jtstup je̱ts ñu̱má̱jidup je̱'e̱
ve'e. Ax ka'ats a̱ts je̱'e̱ ve'e ntoonka
pa̱n ti je̱'e̱ ve'e y'ijtti, ku̱x ka'a
ve'e je̱ Nte'yam du̱yakvinko̱pka
vinxu̱pe'e je̱ ma̱jin du̱jaye̱pta to'k
jado'k. 7 Kyuva̱jktuts je̱'e̱ ve'eda
je̱ts a̱tse'e je̱ Nte'yam xtukka̱ta̱jki
je̱ toonk je̱ts a̱tse'e nvaajnjadat
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap,
ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ Pedro
du̱tukka̱ta̱jki je̱ toonk je̱tse'e
du̱vaajnjadat nay je̱'e̱jyam je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e
israeejlit jayu. 8 Je̱ Nte'yam, juu'
ve'e je̱ Pedro du̱puta̱jki je̱tse'e
du̱tónu̱t je̱ kuká̱tsiva toonk joma
ve'e je̱ israeejlit jayu, je̱'e̱jyamts je̱'e̱
ve'e juu' a̱tse'e xputa̱jkiva je̱ts a̱tse'e
ntónu̱t je̱ kuká̱tsiva toonk joma ve'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap.
9 Ax je̱ Santiago ma̱a̱t je̱ Pedro je̱ts
je̱ Juan, je̱'e̱ juu' ve'e yakko̱jtstup
je̱ts ñu̱má̱jidup je̱'e̱ ve'e, ku ve'e
du̱nu̱ja'vidi je̱ts je̱ Nte'yam a̱tse'e
ya̱ toonk xmo̱o̱y je̱ myaa'yu̱n
ka̱jx, van'itts a̱a̱tse'e xka̱va̱a̱'ndi,
a̱ts ma̱a̱t je̱ Bernabé, ve'em
tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkidi juu'
a̱a̱tse'e tu̱nko̱jtsmúk, ve'em tse'e
vyaandi je̱ts ntukma̱a̱tjaye̱jptup
a̱a̱tse'e ya̱ toonk je̱'e̱ ma̱a̱tta. O̱y
tse'e du̱jávada je̱ts a̱a̱tse'e na̱jkx
njaa'ktún joma ve'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap je̱ts je̱'e̱ ve'e jyaa'któndat
joma ve'e je̱ israeejlit jayu.
10 Je̱'e̱jyjits a̱a̱tse'e x'amó̱tudu je̱ts
a̱a̱tse'e njaa'mye̱tsu̱t je̱ ayo̱o̱va
jáyuda. Je̱'e̱mts a̱tse'e ntuump
vye'na je̱ts a̱tse'e ntunyakvinko̱pka
je̱ts a̱tse'e njaa'któnu̱t.

Ku je̱ Pablo du̱vintso̱'y je̱ Pedro je̱p Antioquía

11 Ax ku tse'e je̱ Pedro jye̱'y
je̱m Antioquía, ntuknu̱u̱jmits
a̱ts je̱'e̱ ve'e aviinm ah'am ku̱x
to̱kin je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tyoon.
12 Mya̱a̱tkaayp mya̱a̱t'uukp tse'e
vye'na je̱ utsta je̱ ajchta pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ax
ku tse'e jye̱'ydi je̱ utsta je̱ ajchta
juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m joma ve'e
je̱ Santiago, van'it tse'e me̱jts'aaj
me̱jtsjo̱o̱t je̱ Pedro apu̱k ñapya̱a̱jmji
je̱tse'e du̱ko̱o̱'kma̱a̱tkaayni

dukoo'kmaat'ookni. Je'e kajx
tse'e ve'em jyatki kux cha'kipe'e
pan pan jatye'e vaandup jets
ixta'numpuujmja ve'e dutsak je
utsta je ajchta pan pan jatye'e ka
je israeejlit jáyuvapta. 13 Van'it
tse'e je viijnk israeejlit jayu juu'
ve'e dujaanchja'vidup je Jesucristo,
je'e tse'e je mejts'aaj je mejtsjoot
dujayejptu maat je Pedro, je
Bernabé paat tse'e ve'em jyátkiva.
14 Ax kuts atse'e n'ix jets ka'a
ve'e dupaa'ty du'akeega juu' ve'e
tyoondup maat je tyuv je'e, ve'em
ax jo'n y'íxuva je oy kats je oy
ayook, van'itts atse'e jeja je numay
jayu vyinkujk ntuknuujmi je Pedro.
Jidu'umts atse'e nvaajñ: "Mits,
óyam mitse'e mja'israeejlitjáyuva,
ve'em xa mitse'e mjoojntyka ax
jo'n pan pan jatye'e ka je'epta, ka
ve'emape'e ax jo'n je israeejlit jayu.
¿Tyajx tse'e x'akee'yava'añ juu' ve'e
ka je israeejlit jáyuvapta, jetse'e
dukutyóndat je israeejlit jayu je
pyava'nunda? 15 Je ke'xtkun kajx
xa uu'me'e n'israeejlitjáyuvimda,
ka'ats uu'me'e nyaktíjumda
tókinax jayu, ve'em ax jo'n
pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap. 16 Nnuja'vimdinupts
uu'me'e jets ka'a ve'e je Nte'yam
je jayu dukatokimpum je Moisés
je pyava'nun kajx, je'e ve'e ku
ve'e je Jesucristo yakjaanchjáva.
Je'e kajx tse'e je Jesucristo
njaanchja'vimda jetse'e je
Nte'yam xkatokimpa'mumdat,
ka'a tse'e n'íxtimda vintso ve'e
nkutyo'numdat je Moisés
je pyava'nun jets je'e kajxe'e je
Nte'yam xkatokimpa'mumdat, kux
je Nte'yam, tyumtokimpuump je'e
ve'e je jayu je Moisés je pyava'nun
kajx."
17 Pan n'íxtimdup tse'e jetse'e
je Nte'yam xkatokimpa'mumdat
kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo
maat, yaknuke'xnatajkipts je'e
ve'e jets tókinax jayu uu'me'eda.
¿Yaktíjupts je'e vine'e jets uu'me'e
je Cristo xyaktokinto'numdup?
¡Ni vintsova xa ve'e ve'em
kyayaktij! 18 Ax pan ats tse'e je
jayu kuntuk'ix jetse'e dukutyóndat
je pava'nun juu' atse'e uxyam
je jayu nvaajnjidup jets ka je'e
kajxape'e je jayu yaktokinmee'kx,
kunyaknuke'xnatákats atse'e
jets tokin maat atse'e je'e kajx
ku atse'e nkakutyún je pava'nun.
19 Ve'em xa atse'e ax jo'n atse'e aa'k
kun'ijt jeja je Moisés je pyava'nun
vyinkujk, je pava'nun juu' atse'e
xtuk'ix jets nvinmajtsjup atse'e je
oo'kun kuxe'e ats nkakutyuujn. Je
pava'nunti atse'e ve'em xyaktaan
jets atse'e njoojntykat vintso ve'e
je Nte'yam yakmaja yakjaancha
y'ijtnit. 20 Ve'em xa atse'e ax jo'n
atse'e kun'aa'k jem cruz kajxm
je Cristo maat. Je'e kajxts atse'e
nkoo'kjoojntykini jets atse'e
nyaktónut ya n'avintso vinma'yun,
je Cristo ve'e joojntykip yam
ats nja'vin kajxm, jets namvaat
atse'e ya naxviijnit ni'kxukopk
njayep, je Nte'yam je y'Onuk kajxts
atse'e njoojntyka kuxe'e ats je'e
njaanchjáva, je'e juu' atse'e ooy
xtuntsojkp jets atse'e xku'oo'ki.
21 Ka'a xa atse'e nkakuvuk je
maa'yun juu' ve'e je Nte'yam
xtoojnjimdup je Cristo kajx. Kux
pan je Nte'yam xa ve'e je jayu
kudukatokimpum je Moisés je

pyava'nun kajx, ve'emts je'e ve'e
ax jo'n kukyatih'ijt ku ve'e je Cristo
y'uk'aa'k.

Je pava'nun jets je jaanchja'vin

3 Miits, galáciait jáyuda, ka'a
ve'e oy juu' xpayo'oyda.
¿Pane'e mko'oyvin'íxjudu jetse'e
xkoo'kjaanchja'vidini je tyuv je'e?
Va'ajts xa ats miitse'e nvaajnjidi
jetse'e xnuja'vidi vintso ve'e je
Cristo duyakcruuzpejtti, ve'em
ax jo'n viinm kux'ixti jo'n. [2]To'k
viijnji atse'e nnujavava'añ jetse'e
xnukótstat, ¿mkutyoondu vine'e
je Moisés je pyava'nun jets je'e
kajxe'e je Espíritu Santo tyajki jem
mja'vin kajxmda, ukpu je'e kajxe'e
kuxe'e xjaanchja'vidi je oy kats je
oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu?
[3]¿Vintso ve'e m'o'yixjada jetse'e
mnapyámjada va'ajts ka víjap?
Mton'ukvaandu xa ve'e juu' ve'e je
Nte'yam chajkp kuxe'e je Espíritu
Santo mputajkijidi. ¿Ve'eme'e
uxyam xtsokta jetse'e m'íttat oy
jets va'ajts je m'avintso kutojkun
kajxta? [4]¿Ka'a vine'e mto'nuxjada
ni vinxupa nujom je tsaachpaatun
juu' ve'e myaknajxtu? ¡Óyap ijk
je'e vine'e mto'nuxjada! [5]Ku ve'e
je Nte'yam dukejx je Espíritu Santo
jetse'e y'ítut jem mja'vin kajxmda
jetse'e je Nte'yam dutún je majin
joma ve'e miitsta, ¿ti kajxts je'e ve'e
ve'em dutún? ¿Je'e kajx vine'e ku
ve'e x'íxtada vintso ve'e xkutyóndat
je Moisés je pyava'nun, ukpu je'e
kajx vine'e ku ve'e xjaanchjávada
je oy kats je oy ayook juu' ve'e
m'amotunajxtu?
[6]Jyaanchja'vits je'e ve'e
je Abraham je Nte'yam. Ax kux
tse'e dujaanchja'vi, je'e kajx tse'e
je Nte'yam kyatokimpaajmji.
[7]Ax ve'em tse'e, nujávada tse'e
jets je'eda pan pan jatye'e
dujaanchja'vidup je Nte'yam, je
jaanchja'vin kajxts je'e ve'e y'itta je
Abraham je chaanda je kyoojta. [8]Ku
ve'e kyatúnjuna vye'na, y'ava'nits
je'e ve'e je Kunuu'kx Jatyán jets
je jaanchja'vin kajxe'e je Nte'yam
dukatokimpámut pan pan jatye'e ka
je israeejlit jáyuvap, tyukmukojts
tse'e je Nte'yam je Abraham
jujpani je oy kats je oy ayook ku
ve'e dunuujmi: "Mits kajx xa ve'e
dupaa'ttat je kunoo'kxun je jayu
pan nuvinxupe'e chaanada to'k
it to'k naxviijn." [9]Ax ve'em tse'e,
je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam
dujaanchja'vidup, kunoo'kxjudupts
je'e ve'e je Nte'yam, ve'em ax jo'n
dukunuu'kx je Abraham, juu' ve'e
jaanchja'viju.
[10]Nujom tse'e pan pan jatye'e
dumákkip je Moisés je pyava'nun,
ko'oy nukotsa tse'e y'itta, kux
jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Ko'oy nukotsa
tse'e y'itta to'k ka'ajyji pan pan
jatye'e dukakutyoondup nujom juu'
jatye'e javyet yap pava'nun kujxp."
Jidu'um tse'e vya'añ. [11]Va'ajts
tse'e yaknujava jets ka'a ve'e pan
pane'e je Nte'yam kyatokimpuump
je Moisés je pyava'nun kajx,
kux jidu'um xa ve'e vyaampa
je Kunuu'kx Jatyán: "Pan pan xa
ve'e je Nte'yam kyatokimpuump
je'e kajx ku ve'e jyaanchjávaja,
joojntykapts je'e ve'e." Jidu'um tse'e
vya'añ. [12]Pan kudukutyún xa ve'e je
jayu je Moisés je pyava'nun, o'yipts
je'e ve'e jetse'e ve'em dukutyóndat

óyame'e dukajaanchjávada je
Nte'yam. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n
je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pan
pan xa ve'e dukutyoomp nujom je
pava'nun, joojntykapts je'e ve'e."
13 Ax ve'em tse'e, ko'oy
nukotsa tse'e n'ijtumdi kuxe'e
nkakutyo'numdi je Moisés je
pyava'nun. Ax ka'a tse'e uxyam
n'uk'ijtumdini ko'oy nukotsa,
je Cristo ve'e xtuknuvaatsumdu
je ntókinamda, je'e tse'e ko'oy
nukotsa ijt uu'm kajxamda ku
ve'e xku'oo'kimdi, ve'em ax
jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
"Ko'oy nukotsa xa ve'e nujom
pan pan jatye'e jem kup kajxm
oo'ktup." Jidu'um tse'e vya'añ.
14 Xtuknuvaatsumdu tse'e je
ntókinamda, ax ve'em tse'e je Cristo
kajx je Nte'yam dukunoo'kxut
pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap, ve'em ax jo'n je Abraham
yakkunuu'kx, xku'oo'kimdu ve'e
jetse'e to'k ka'ajyji je jaanchja'vin
kajx njayejpumdinit yam nja'vin
kajxmamda je Espíritu Santo, juu'
ve'e je Nte'yam vyaajntk jetse'e
myiinnit yaja naxviijn.

Je pava'nun jets je vanduk

15 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
jidu'um xa ve'e je jayu yuj
dujayepta yaja naxviijn. Ku
xa ve'e je jayu to'k je nak
duyak'óyada pan vintso ve'e
juu' dukojts'óyada, ni pana tse'e
kya'o'yixju jetse'e duyakpuva'atsut
ukpu duyaknuyókat. 16 Nay
ve'em tse'e jyajtpa ku ve'e je
Nte'yam je vanduk duyaktaajñ
maat je Abraham jets je chaan
je kyooj. Ka'a tse'e je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ jets je Nte'yame'e je
Abraham dunuujmi: "je mtsaanda
je mkoojta", ve'em ax jo'n numay
je tsaan je kooj kuy'ijtti; jidu'ume'e
dunuujmi: "je mtsaan je mkooj". Ax
je'ets ya'a ve'e tyijp to'kji je chaan
je kyooj, je'ets je'e ve'e je Cristo.
17 Ya'a xa atse'e ntijp. Ku ve'e je
Nte'yam dumukajts je Abraham,
tyukvinva'nits je'e ve'e jets
kyutyónupe'e je y'ayook. Je'e kajx
tse'e je Moisés je pyava'nun juu'
ve'e maktaaxk mókupx ja'ii'px majk
joojnt ux'ook je'y, ka'ats je'e ve'e
y'o'yixju jetse'e dununkayakjátut
jetse'e tyónjut kyótsjut je ayook
juu' ve'e je Nte'yam je Abraham
tyukvinva'ni. 18 Ax pan van'itji
tse'e je Nte'yam kudukutyún je
y'ayook ku ve'e je jayu dukutyún
je Moisés je pyava'nun, ka'a tse'e
tyun je ayook juu' ve'e je Nte'yam
je Abraham tyukvinva'ni jets
tyónupe'e je myaa'yun kajx.
19 Ax ve'em tse'e, ¿tits je'e ve'e
vya'añ je Moisés je pyava'nun?
Yakmooy xa ve'e je Moisés je
pava'nun jetse'e ve'em je jayu
je tyokin yaknuke'xnatáka y'ítut,
távani ve'e je Nte'yam je vanduk
duyaktáñ vye'na je Abraham maat. Je
vaat xa ve'e jyejk je pava'nun ku ve'e
myiijn je Abraham je chaan je kyooj,
je'e pane'e je Nte'yam vyaajntk
jetse'e myínut. Je ángeles kajxta xa
ve'e je Moisés yakmoojy je pava'nun,
van'it tse'e je Moisés je pava'nun
dukojtsnajxy jeja je jayu vyinkujkta.
20 Ax viinm tse'e je Nte'yam je
kojtstán duyaktaajñ je Abraham
maat, ka'a tse'e pan viijnk yaktsajk
juu' ve'e je Abraham kudunuujmi
vintso ve'e je Nte'yam vyaajñ.

Juu' ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n tyuump

21 ¿Je̱'e̱ts ya̱'a̱ vine'e tyijp
je̱ts cho'oxpu̱jkpe'e je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n je̱ Nte'yam je̱ vyaandu̱k?
¡Ni vintso̱va xa ve'e ve'em
kyayaktij! Ku̱x pa̱n je̱ja xa ve'e
ku̱y'it je̱ pava'nu̱n juu' ka̱jxe'e je̱
Nte'yam du̱yaky je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱ pava'nu̱n
ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
ku̱du̱kato̱kimpu̱m. 22 Ax vaamp
xa ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán je̱ts
to'k ka̱'a̱jyji ve'e je̱ jayu y'itta je̱m
je̱ to̱kin kya̱'m. Je̱'e̱ ka̱jx xa ya̱'a̱
ve'e ve'em je̱tse'e je̱ jaanchja'vin
ka̱jx yakmo̱o̱ydinit je̱ Nte'yam je̱
vyaandu̱k je̱'e̱eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Jesucristo du̱jaanchja'vidup.
23 Ka'anume'e je̱ Jesús myin
vye'na yaja naxviijn, ijtumdu tse'e
je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup.
Ve'em tse'e n'ijtumdi van'it paat ku
ve'e je̱ jayu yakvaajnji'ukvaandi
vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Jesucristo
yakjaanchjáva. 24 Ax ve'em tse'e
je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n xka̱'mimda
y'ijt ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k ku̱n'ijtumdi,
xtuk'íxumdu tse'e pa̱n ti je̱'e̱ ve'e
je̱ to̱kin. Ve'em tse'e du̱tuujn van'it
paat ku ve'e je̱ Cristo myiijn je̱tse'e
je̱ jaanchja'vin ka̱jx je̱ Nte'yam
xkato̱kimpa̱'mumdat. 25 Ax u̱xyam
tse'e, ku ve'e njaanchja'vimda je̱
Cristo, ka'a tse'e n'uk'ijtumdini je̱p
je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup.
26 Ku̱xe'e je̱ Jesucristo
xjaanchjávada, je̱'e̱ ka̱jx tse'e m'itta
je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k. 27 Nu̱vinxu̱pts
miitse'e m'itta to'k muk je̱ Cristo
ma̱a̱t je̱ na̱pe̱jtu̱n ka̱jx, ve'em
xa ve'e m'itta ax jo'n je̱ Cristo
ku̱mnatyukxo̱jxjidi jo'n. 28 Ka'a
xa ve'e vyinko̱pka pa̱n je̱ jayu
ve'e y'it israeejlit jayu uk pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱'e̱pta, joyu̱toompa jayu
ukpu̱ naspa̱ka jayu, yaa'tya̱jk ukpu̱
ta̱'a̱xta̱jk, ku̱x ku xa ve'e to'k muk
n'ijtumda je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t,
ve'em tse'e nu̱jom n'ijtumda ax jo'n
to'k ni'kx to'k ko̱pk ku̱n'ijtumdi.
29 Ax pa̱n ve'em tse'e n'ijtumda
je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱ Abraham
je̱ chaan je̱ kyo̱o̱jts u̱u̱'me'eda,
xtukka̱daakumdupts u̱u̱'me'e
je̱ vaandu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam
yaktaan.

4 Ya̱'a̱ xa je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e
ntijp: Namvaat xa ve'e je̱ jayu
je̱ y'ónu̱k pi'knum juu' ve'e je̱ pu̱k
tukka̱da'akjup, o̱yame'e je̱ pu̱k
du̱je̱'e̱ika̱xu̱t nu̱jom, vanxu̱pts je̱'e̱
ve'e y'it ax jo'n je̱ joyu̱toompa. 2 Je̱m
xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e íxju̱dup je̱tse'e
kya̱'majada van'it paat ku ve'e jye̱'yat
je̱ xa̱a̱j juu' ve'e je̱ tyee' ñu̱pa̱a̱jmtki.
3 Ve'emts u̱u̱'me'e njajtumduva.
Namvaat xa ve'e n'ijtumdi ax jo'n je̱
pi'k ónu̱k, o̱o̱y tse'e ntuntso̱jkumdi
je̱tse'e mpana̱jkxumdat je̱ ko̱'o̱y
costumbre juu' ve'e je̱ jayu
pyana̱jkxtup yaja naxviijn. 4 Ax
ku tse'e je̱ xa̱a̱j jye̱'yni juu' ve'e
je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki, van'it
tse'e je̱ Nte'yam du̱kejx je̱ y'Onu̱k,
je̱ ta̱'a̱xta̱jkts je̱'e̱ ve'e yakke̱'xju,
je̱tse'e y'ijt je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n
pa'tkup. 5 Ve'em tse'e du̱tuujn
je̱tse'e xpa̱jku̱mpijtumdinuvat, ka'a
tse'e n'uk'ijtumdinit je̱p je̱ Moisés
pyava'nu̱n pa'tkup, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t ax jo'n
je̱'e̱ je̱ y'ónu̱k.
6 Ku̱x je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k
miitse'eda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam

duṵpuṵjm jẹ̱m mja'vin kạ̱jxmda
jẹ̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtpap
jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam jya'vin kạ̱jxm,
jẹ̱ Espíritu Santo, juu' kạ̱jxe'e jẹ̱
Nte'yam nmukọ̱jtsumda jidṵ'ṵm:
"Tata, ạ̱ạ̱ts jẹ̱ nTee'." 7 Ax ve'em
tse'e, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ónṵk xa
miitse'eda, ka'a tse'e m'uk'ijttini
ax jo'n jẹ̱ joyṵtoompa. Ax jẹ̱'ẹ̱
tse'e kṵxe'e m'itta jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
y'ónṵk, jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx tse'e jẹ̱ Cristo kạ̱jx
mmọ̱ọ̱jyjidinit nṵjom jẹ̱ y'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱ juu'
ve'e mtukkạ̱da'akjadap kṵx jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱
y'ónṵk miitse'eda.

Ku jẹ̱ Pablo dṵvinmaajy jẹ̱ jaanchja'vivatạ̱jk jẹ̱p Galacia

8 Ku miitse'e jẹ̱ Nte'yam
xka'íxadana vye'na, mmutoonduts
miitse'e may juu' ve'e ka jẹ̱
Nte'yamap. 9 Ax ṵxyam tse'e, jẹ̱'ẹ̱
ve'e kṵxe'e jẹ̱ Nte'yam x'íxaidini,
ukpṵ ñojk'ọ́y yakkạ̱ts, jẹ̱'ẹ̱ ve'e
kṵxe'e jẹ̱ Nte'yam m'íxaijidini,
¿vintsọ̱se'e mnayjávajada jẹ̱tse'e
jado'k nax x'avimpijtidinuva jẹ̱tse'e
mkạ̱'mijidinuvat jẹ̱ costumbre juu'
ve'e katoomp jẹ̱ts tukmạ̱'ạ̱tum?
10 ¡Jẹ̱m tse'e jẹ̱ xạ̱ạ̱j, jẹ̱ pọ̱'ọ̱,
jẹ̱ aats, jẹ̱ts jẹ̱ joojnt juu' ve'e
m'amaa'yidup! 11 Jẹ̱'ẹ̱ts ạ̱tse'e
nvinmaayp ku ve'e ni vinxṵpa
mkato'nṵxjadat juu' ạ̱ts miitse'e
ntuk'ixtu.
12 Utsta ajchta utsta tsạ̱'ạ̱da,
nmunoo'kxtktup xa ve'e jẹ̱tse'e
mnapyạ́mjadat ạ̱ts mạ̱ạ̱t, ve'em
ax jo'n ạ̱tse'e nnapyṵmjṵ miits
mạ̱ạ̱tta. Ka'a xa ạ̱ts miitse'e
xmutọ̱kintoondi. 13 Ax jo'n
xnṵjávada jo'n, jẹ̱ pa'am kạ̱jx ạ̱tse'e
muto'k nax n'ijt miits mạ̱ạ̱tta jẹ̱tse'e
nvaajnjidi jẹ̱ ọ̱y kạ̱ts jẹ̱ ọ̱y ayook.
14 Ọ̱yam tse'e mtso'oxjajtṵxjidi
ku ạ̱tse'e pạ̱jkjup nve'na van'it,
ka'ats ạ̱ts miitse'e xviijnk'íxti, ni
ka'ats ạ̱tse'e xkọ̱'ọ̱yja'vidi, ñojk'ọ́y
ạ̱tse'e xkuvạ̱jkti ax jo'n ạ̱tse'e
kṵn'ijt jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'aangeles
ukpṵ ạ̱tse'e kṵn'ijt jẹ̱ Jesucristo
viinm. 15 ¿Jómase'e y'it jẹ̱ xọ̱ọ̱jntkṵn
juu' ve'e mjayẹ̱jptu van'it? Ve'em
xa ạ̱ts miitse'e nnạ̱ạ̱jmada jẹ̱ts
pạ̱n kṵm'ọ̱'yixjidi ve'e jẹ̱ts
ạ̱tse'e xyakjọ̱tkạ̱daakti, jẹ̱ mviijn
paat tse'e kṵxyakpítsumdi jẹ̱ts
ạ̱tse'e kṵxmọ̱ọ̱ydi. 16 Ax ṵxyam,
¿jẹ̱ mtso'oxpạ̱jkpada ạ̱ts vine'e
tṵnvimpijtni jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx ku ạ̱ts
miitse'e nvaajnjidi jẹ̱ tyṵv jẹ̱'ẹ̱?
17 Ọ̱ọ̱y xa miitse'e
mtunvinmáyjada jẹ̱'ẹ̱da pạ̱n pạ̱n
jatye'e dṵyaktikṵtsuvaandup jẹ̱ ọ̱y
kạ̱ts jẹ̱ ọ̱y ayook; ax jẹ̱ kyọ̱'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱ts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e mtukmutsọ̱jkjṵdup.
Jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e chọ̱jktup jẹ̱ts ạ̱ts
miitse'e xmasọ̱ọ̱ktinit jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
xpanạ̱jkxtinit. 18 Ọ̱y xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e
ku ve'e jẹ̱ jayu jẹ̱ viijnk jayu
dṵvinmay pạ̱n ọ̱y jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e
yaktukmutsọ̱jktup. Xạ̱'ma kạ̱jx tse'e
ve'em yaktónṵt, ka van'ítjyap ku
ạ̱tse'e n'it miits mạ̱ạ̱tta. 19 Miits, juu'
ạ̱tse'e n'onṵkja'vidup, jado'k nax
xa ạ̱tse'e jẹ̱ tsaachpaatṵn nyaknaxy
miits kạ̱jxta, ve'em ax jo'n jẹ̱ ónṵk
taak jẹ̱ tsaachpaatṵn dṵyaknaxy ku
ve'e jẹ̱ y'ónṵk dṵyakkẹ̱'ẹ̱xuva'añ.
Ax jaa'ktsaachpaa'tupts ạ̱tse'e
van'it paat ku ve'e m'ijttinit ax
jo'n jẹ̱ Cristo dṵtsạ̱k. 20 Ọ̱ọ̱y ạ̱tse'e
njatuntsạ̱k jẹ̱ts ạ̱tse'e ṵxyam
kṵn'it miits mạ̱ạ̱tta, ve'emts ạ̱tse'e
kṵnyaknṵkẹ̱'xnatạ́ka jẹ̱ts ọ̱ọ̱y ạ̱ts
miitse'e ntuntsọ̱kta. Ọ̱ọ̱y ạ̱ts miitse'e
xtunvinma'yṵnmọ̱'ọ̱da.

Je̱ Agar je̱ts je̱ Sara tukmu'a'ixmojkin

21 Miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e je̱p
je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup
napya̱muvaajnju̱dup, nu̱ko̱tstats n'it,
¿ka'ana miitse'e x'amo̱tunaxta vintso̱
ve'e vya'añ je̱ pava'nu̱n? 22 Ve'em
xa ve'e vya'añ je̱ts nu̱me̱jtske'e je̱
y'ónu̱k y'ijt je̱ Abraham, to'k juu'
ve'e tyukma̱a̱tjaye̱jp je̱ ja̱jtspa je̱ts
jado'k juu' ve'e tyukma̱a̱tjaye̱jp
je̱ ñu̱da̱'a̱xam. 23 Je̱ ja̱jtspa, je̱ Agar,
ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ y'ónu̱k kye'x
áxam jo'n o̱pyán pi'k ónu̱ka. Ax
je̱ Abraham je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱'e̱ tse'e
to'k je̱ pi'k ónu̱k du̱yakke̱'x je̱tse'e
ve'em tyónju̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ Abraham tukvinva'niju. 24 Ya̱
nu̱me̱jtsk ta̱'a̱xta̱jkta, me̱jtsk
je̱ ko̱jtstánts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
yaktukmu'a'ixmojkidup. To'k
je̱ ko̱jtstán, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu
yakmo̱o̱ydu joma ve'e je̱ Sinaí
Ko̱pk, je̱ Agaarts je̱'e̱ ve'e je̱ ko̱jtstán
yaktukmu'a'ixmojkip. Pa̱n pa̱n
jaty tse'e je̱p ko̱jtstánu̱pa'tkup
ijttup, je̱pts je̱'e̱ ve'e pava'nu̱n
pa'tkup y'itta. 25 Je̱ Agar, juu' ve'e
yaktukmu'a'ixmojkip je̱ ko̱jtstán juu'
ve'e je̱ jayu yakmo̱o̱ydu joma ve'e
je̱ Sinaí Ko̱pk juu' ve'e je̱m arábiait
y'it jo̱o̱tm, ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n
je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam tsu̱u̱nidup
je̱m Jerusalén, je̱'e̱ tse'e ijttup ax
jo'n je̱ joyu̱toompada, nay ve'empa
tse'e pa̱n pa̱n jatye'e napya̱a̱jmju̱dup
je̱p pava'nu̱n pa'tkup je̱'e̱ ma̱a̱tta.
26 Ax je̱ tsapjo̱o̱tmit Jerusalén,
ka'ats je̱'e̱ ve'e vye'ema ax jo'n je̱
joyu̱toompada, ve'em je̱'e̱ ve'e ax
jo'n u̱u̱'me'e ku̱ntaakimdi. 27 Ku̱x
jidu̱'u̱me'e vya'añ je̱ Kunuu'kx
Jatyán:

Xo̱o̱n xa mitse'e, ta̱'a̱xta̱jk juu'
ve'e je̱ y'ónu̱k du̱kayakjéjip,
juu' ve'e je̱ ónu̱k du̱kajaye̱jpp
je̱tse'e du̱kanu̱java je̱
tsaachpaatu̱n ku ve'e je̱
ta̱'a̱xta̱jk je̱ y'ónu̱k du̱yakje̱ja,
ko̱tsu̱ tse'e ma̱kk je̱ mxo̱o̱jntku̱n
ka̱jx,
ku̱x je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e
yakmaso̱o̱k,
jaa'kje̱japts je̱'e̱ ve'e je̱ y'ónu̱k
nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e je̱'e̱ juu'
ve'e je̱m je̱ ñu̱yaa'y.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

28 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
je̱ Abraham je̱ y'ónu̱k je̱'e̱ ve'e je̱
Isaac je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam
tyukvinva'niji, nay ve'empa tse'e
n'ijtumda je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta
je̱ Nte'yam je̱ vyaandu̱k ka̱jx. 29 Ax
ve'em tse'e, ve'em ax jo'n van'it
jyajty ku ve'e je̱ ónu̱k juu' ve'e ke̱'x
ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k kye̱'exta, je̱'e̱
tse'e du̱jomtoon du̱titoon je̱ ónu̱k
juu' ve'e ke̱'x je̱ Espíritu Santo je̱
mya̱kkin ka̱jx, nay ve'empa tse'e
u̱xyam jyajtpa. 30 ¿Ax vintso̱ tse'e
vya'añ je̱ Kunuu'kx Jatyán? Vaamp
xa ve'e jidu̱'u̱m: "Pavo̱jpni je̱ ja̱jtspa
ma̱a̱t je̱ y'ónu̱k, ku̱x ka'a ve'e je̱
ja̱jtspa je̱ y'ónu̱k du̱tukma̱a̱tjaye̱pu̱t
je̱ pu̱k je̱ ónu̱k juu' ve'e je̱ tyaak je̱m
je̱ ñu̱yaa'y." 31 Ax ve'em tse'e, utsta
ajchta utsta tsa̱'a̱da, ka'a xa u̱u̱'me'e
nve'emamda ax jo'n je̱ ja̱jtspa je̱
y'ónu̱k, ve'em u̱u̱'me'eda ax jo'n
je̱ ónu̱k juu' ve'e je̱ tyaak je̱m je̱
ñu̱yaa'y.

"Naajk'ítjada naspa̱ka"

5 Je̱ Cristo xa ve'e
xyakta'numdup naspa̱ka.
Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e

nkoo̱'k'ijtumdinit ax jo'n je̱
joyu̱toompada. Naajk'ítjada naspa̱ka,
ka'a tse'e m'uknapya̱a̱jmjidinuvat
je̱p kutojku̱n pa'tkup juu' ve'e
myaktaajnjidinuvap ax jo'n je̱
joyu̱toompa ku̱m'ijtti.
2 Amo̱tunaxta. A̱ts, je̱ Pablo,
vaamp xa a̱tse'e je̱ts pa̱n
myakpa̱a̱jmjidupe'e je̱ ixta'nu̱n
je̱tse'e xni'kxmadat xko̱jmadat, ni
vinxú̱pats je̱'e̱ ve'e mkato'nu̱xjadat
juu' ve'e je̱ Cristo tyoon.
3 Nnu̱u̱jmidinuvap xa a̱ts miitse'e
jado'k nax: Pa̱n pa̱n jatye'e je̱
ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjidup je̱tse'e
du̱ni'kxmadat du̱ko̱jmadat,
tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
du̱kutyóndat nu̱jom je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n. 4 Miitsta, pa̱n
nu̱vinxu̱pe'e x'íxtada vintso̱ ve'e je̱
Nte'yam mkato̱kimpá̱mjadat ku̱xe'e
xpana̱jkxta je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n,
apu̱k tse'e mnapyá̱mjada ka je̱
Cristo ma̱a̱tap, mnapya̱a̱jmju̱dup
tse'e joma ve'e mkapaa'tjadat je̱
Nte'yam je̱ myaa'yu̱n. 5 Ax a̱a̱ts,
je̱ Espíritu Santo ka̱jxts a̱a̱tse'e
nnu̱ja'vini je̱ts je̱ Nte'yam a̱a̱tse'e
xkato̱kimpa̱a̱mp je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e
je̱ Jesucristo njaanchjáva. 6 Ax ku
tse'e n'ijtumda to'k muk je̱ Cristo
Jesús ma̱a̱t, ka'a tse'e vyinko̱pka
ku ve'e nni'kxmimda nko̱jmimda
je̱ ixta'nu̱n uk pa̱n ka'a; juu' xa
ve'e vinko̱pk, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
njaanchja'vimdat je̱ Jesucristo
je̱tse'e ve'em nu̱ke̱'xnatá̱ka tyánu̱t
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ jayu ntso̱jkumda.
7 O̱y xa miitse'e
xpana̱jkx'ukvaandi je̱ Nte'yam.
¿Pa̱n tse'e tu̱mtukmaso̱'o̱kjada je̱
tyu̱v je̱'e̱? 8 Ka je̱ Nte'yamap xa je̱'e̱
ve'e, je̱'e̱ juu' ve'e myaaxu̱xju̱du.
9 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
juu' ve'e tyoondup ax jo'n je̱ ka̱ts
vya'añ: "Tyukta̱jkiku̱jxpts je̱'e̱ ve'e
jyayu̱u̱'nama je̱ levadura nu̱jom
je̱ ju̱ts." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 10 Ax
vinjávats a̱tse'e ntañ, je̱'e̱ ka̱jx ku
a̱tse'e to'k muk n'it je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
ma̱a̱t, je̱ts kijpxe'e je̱ vinma'yu̱n
njaye̱jpumda. Je̱ Nte'yam tse'e
du̱yaktsaachpaa'tup je̱ jáyuda
juu' ve'e myakjomvinmaajyju̱dup
myaktivinmaajyju̱dup, jyapa̱na je̱'e̱.
11 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, pa̱n
ku̱njaa'kvaajñna xa a̱tse'e je̱ jayu
je̱tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjadat
je̱tse'e du̱ni'kxmadat du̱ko̱jmadat,
ka'ats a̱tse'e ku̱xjomtonda
ku̱xtitonda je̱ israeejlit jáyuda
je̱ts ka'a tse'e ku̱du̱ko̱'o̱yjávada
ku a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjada pa̱n
ti ve'e kyu'o̱o̱'ki je̱ Cristo je̱m
cruz ka̱jxm. 12 Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e mvinma'yu̱nmo̱o̱jyju̱dup,
io̱y tse'e ku̱y'it je̱tse'e nu̱jómam
ku̱yakku̱stsojkkú̱x joma ve'e je̱
ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjidi!
13 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱
Nte'yam xa ve'e myaaxu̱xju̱du
je̱tse'e naspa̱ka m'ijttinit. Ax ka
je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts naspa̱ka
ve'e m'íttat je̱tse'e xyaktóndat
je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda, je̱'e̱
ve'e je̱tse'e mnapyutá̱kajadat
to'k jado'k je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e o̱o̱y
mtunnachó̱kjada. 14 Nvaate'e
nu̱jom je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
yakvinmo̱tumóku̱t ma̱a̱t
ya̱'a̱: "Tso̱kta je̱ mmuja̱nta̱mda
je̱ mmuta̱kta̱mda ve'em ax jo'n
viinm mnachó̱kjada." Jidu̱'u̱m
tse'e yakvinmo̱tumuk. 15 Ax pa̱n
mtoondup tse'e ax jo'n je̱ mu'uk
tá̱nu̱k juu' ve'e nacho'tsju̱dup

navyajtsjudup vimpit atuj,
nay'íxjadats kux ku ve'e
mnaajkvintókijadat vimpit atuj.

Je jayu je y'avintso vinma'yun jets je Espíritu Santo

16 Jidu'umts atse'e nva'añ:
Joojntykada ax jo'n je Espíritu
Santo mtuknujávajada, ve'em
tse'e xkayaktóndat je m'avintso
vinma'yunda. 17 Kux ku xa ve'e
je jayu duyaktún je y'avintso
vinma'yun, cho'oxpujkpts je'e ve'e
je Espíritu Santo; ax je Espíritu
Santo, cho'oxpujkpts je'e ve'e
je jayu juu' ve'e je y'avintso
vinma'yun duyaktoomp; ax ve'em
tse'e ñacho'oxpákjada vimpit
atuj. Je'e kajx tse'e ku ve'e xtonda
juu' ve'e je Espíritu Santo chajkp,
ka'a tse'e xyaktonda je m'avintso
vinma'yunda. 18 Ax pan je Espíritu
Santo tse'e mtuk'íxjudup juu' ve'e je
Nte'yam chajkp, ka'a tse'e m'itta jep
je Moisés pyava'nun pa'tkup.
19 Ixna ke'xna xa je'e ve'e pan
pan jatye'e duyaktoondup je
y'avintso vinma'yun: ka'a tse'e
duvintsa'agada je navyajkun,
tyukmaatjayejptup tse'e je kats
je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap
jyayejptup, ka óyap ka va'ajtsap
tse'e juu' ve'e tyoondup kyojtstup,
20 vyinja'vidup vyintsa'kidup
tse'e juu' ve'e ka je Nte'yamap,
pojktup, jot'aajnjudup, ejkjudup,
ka'a tse'e juu' dukuvakta,
namyájijidup, napyajkva'kxjudup,
nay'apukupaajmjudup,
21 ñas'ayo'vidup tse'e juu', ooktup
mookjudup, kañajxtup oknajxtup,
axaa'kp tse'e juu' jaty dutonda ku
ve'e xaaj tyunju. Tyoondup tse'e
nujom juu' ve'e ve'em. Nnuujmidup
xa ats miitse'e, ve'em ax jo'n ats
miitse'e nvaajnjidi jo'n, jets je'e pan
pan jatye'e ve'em játkidup, ka'a
tse'e y'íttat jem je Nte'yam y'am
kya'm.
22 Ax juu' tse'e je Espíritu Santo
yakjéjip, ka'ats je'e ve'e vye'ema,
je'ets je'e ve'e jetse'e je jayu je
tsojkun dujayepta, je xoojntkun, je
oy joot, juu' dumuténada, oy jayu
ñapyámjada je viijnk jayu maat,
je jayu duputákada, dutonda ax
jo'n dupaa'ty du'akeega, 23 je nuu'k
aaj je nuu'k joot dujayepta, jetse'e
ñay'akuvaa'najada. Ka'a xa ve'e
ti pava'nun juu' ve'e dukayakjajtp
jetse'e ve'em yaktún. 24 Ax je'e pan
pan jatye'e ijttup je Cristo je jyayu,
ka'a tse'e duyaktonda je y'avintso
vinma'yun, ve'em xa ve'e je
y'avintso vinma'yunda y'it ax jo'n
je jayu juu' ve'e aa'kani jem cruz
kajxm. 25 Je Espíritu Santo tse'e
xmo'yumdu je njoojntykinamda,
ax ve'em tse'e dutsak jetse'e
nyo'yumdat je too' juu' je'e ve'e
xtuk'íxumdup.
26 Ka'a xa ve'e
nnamyaaguejxumjadat, ka'a
tse'e juu' jaty nto'numdat jetse'e
n'íxumdat joma vaate'e je jayu juu'
dukuvakta, ka'a tse'e n'ejkumjadat
ku ve'e nkajayejpumda juu' ve'e je
viijnk jayu jyayejptup.

Napyutákajada to'k jado'k

6 Utsta ajchta utsta tsa'ada, pan
jem xa ve'e juu' ve'e jep tokin
jaatp tukya'a, miits tse'eda pan
pan jatye'e tam mnaajk'ijtjidinup
je Espíritu Santo maat, mputákadap
tse'e jetse'e y'ijtnuvat oy joot je

Nte'yam maat. Nuu'k aaj nuu'k
joot tse'e ve'em xtóndat jetse'e
ooy mtunnay'íxjadat vintso ve'e
mkaka'aduvat jep tokin jaatp.
2 Napyutákajada pan ti ve'e to'k
jado'k jajtjup najxjup, ve'em tse'e
xkutyóndat je Cristo je pyava'nun.
3 Pan pan xa ve'e maj nayja'vijup
óyame'e dukanupana, viinm tse'e
ñavyin'uu'nju. 4 Kakje'e tse'e
xpayo'oydat vintso ve'e juu'
xtóndat xkótstat. Pan oy je'e ve'e
juu' ve'e mtoondup, jep xa ve'e
juu' kajxe'e mnatyukxoondukjadat,
ka'a xa ve'e vyinkopka jetse'e
xnatyukmu'a'ixmókajadat juu' ve'e
je viijnk jayu tyoondup kyojtstup.
5 Kakje'e ve'e xtóndat juu' ve'e
mtukkadaakjudup.
6 Pan pan xa ve'e yaktuk'ixp je oy
kats je oy ayook, tukkadaakjupts
je'e ve'e jetse'e duyakva'kxut maat je
yak'ixpajkpa nujom juu' jatye'e oy.
7 Ka'a tse'e mnavyin'aa'njadat,
ka'a xa ve'e pan je Nte'yam
dukakatsapuk jetse'e
kyatukkuvétjut. Pan vintso ve'e
je jayu juu' tuduni'ip, ve'em tse'e
dutsíkut. 8 Pan je jayu ve'e juu'
dutoomp kuxe'e dutsak jetse'e
dutónut je y'avintso vinma'yun, je
y'avintso vinma'yun kajxts je'e ve'e
vyintókinit je jayu; ax pan je jayu
tse'e juu' dutoomp kuxe'e dutsak
jetse'e dutónut je Espíritu Santo je
vyinma'yun, je Espíritu Santo kajxts
je'e ve'e dujayejpnit je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 9 Ax ve'em
tse'e, ka'a tse'e nnoo'kxumdat
jetse'e nto'numdat je y'oy je'e, kux
pan ka'a xa ve'e nton'atúvimda
je y'oy je'e, pyaatnupts je'e ve'e je
xaaj jetse'e mpajkumdat je y'oy je'e
juu' ve'e n'a'íxumdup. 10 Je'e kajx
tse'e, vinxup naxe'e x'o'yixumjada,
ntoojnjimdap tse'e anañujoma je
jayu je y'oy je'e, je'e ve'e vinkopk
je n'útsamda je n'ajchamda jets
je n'útsamda je ntsa'aamda je
jaanchja'vin kajx.

Juu' ve'e je Pablo kyojtsjidu je jaanchja'vivatajk jep Galacia

11 Ixta vinxup je mújit letra
atse'e nja'a ku ats miitse'e
nnujáyada, nka'mam ats ya'a ve'e
nja'a. 12 Je'e pan pan jatye'e
m'akee'yavaajnjudup jetse'e
myakpaajmjadat je ixta'nun, je'e
kajxji tse'e ve'em dutonda jetse'e oy
ñaajktánjadat jeja je jayu vyinkujk,
ka'a tse'e dukuvakta pan ti ve'e
kyu'oo'ki je Cristo jem cruz kajxm,
kux ñuja'vidupe'e ku ve'e ve'em
yakkuvuk, yaktsaachpaa'tjadapts
je'e ve'e je jayu. 13 Je'e pan pan
jatye'e dukuvajktup jetse'e je
ixta'nun yakpaajmjadat jetse'e
duni'kxmadat dukojmadat ax jo'n je
Moisés je pyava'nun vya'añ jo'n, ni
je'e tse'e dukakutyonda je Moisés
je pyava'nun, je'e ve'e chojktup
jetse'e je ixta'nun myakpaajmjadat
jetse'e ve'em dutukxoondukta
ku ve'e m'akee'yajada jetse'e
myakpaajmjadat je ixta'nun. 14 Ax
ats, je'ejyjits atse'e ntukxoojntkp
kuxe'e xku'oo'kimdi je nMaja
Vintsánamda Jesucristo jem cruz
kajxm. Kux tse'e jem y'uk'aa'k, je'e
kajx tse'e je naxviijnit je kyo'oy
je'e y'it ax jo'n kuy'aa'k yaja ats
nvinkujk, jets atse'e n'it ax jo'n
atse'e kun'aa'k jeja je naxviijnit je
kyo'oy je'e vyinkujk. 15 Ni vinxupa
xa ve'e kyatún pan yakpaajmji

ve'e je̱ jayu je̱ ixta'nu̱n uk pa̱n ka'a.
Juu' xa ve'e toomp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ nam
joojntykin du̱ma̱'a̱. 16 Je̱ Nte'yam
tse'e du̱mo̱o̱ynup je̱ o̱y jo̱o̱t je̱ts je̱
tukmo̱'tu̱n nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
joojntykidup ax jo'n a̱tse'e tu̱nva'añ,
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e vyinko̱o̱n.
17 Ax ve'em tse'e, ka'ats
a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e a̱ts je̱ ntoo'
pa̱n du̱yak'atóku̱t, ku̱x ya̱ tay
juu' jaty a̱tse'e njayejpp yam
nmi'kxm nko̱jm, ya̱'a̱ tse'e
du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts je̱ Maja̱
Vintsá̱n Jesús a̱tse'e nmutuump
nmupu̱jkp.
18 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
je̱ nMaja̱ Vintsá̱namda
Jesucriistots miitse'e anañu̱joma
mkunoo'kxjadap. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Éfeso

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva. Máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e je̱m éfesovit kyajpu̱n ka̱jxm. Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱ts to'k muke'e m'itta je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t. [2] Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Cristo ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xkunoo'kxumda

[3] ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMaja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱ Tyee'! Ku̱x tse'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xmo̱'yumdi nu̱jom je̱ kunoo'kxu̱n juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. [4] Je̱ Cristo ka̱jx tse'e xvinko̱'numdi van'ítani ku ve'e ya̱ it kyatso̱o̱'ndu̱kna vye'na, ve'em tse'e je̱ja je̱'e̱ vyinkujk n'ijtumdinit va'ajts je̱ts ka'a ti to̱kin. [5] Ku̱xe'e ve'em je̱ vinma'yu̱n du̱jayep je̱tse'e du̱'o̱yjava, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e n'ijtumdinit je̱'e̱ je̱ y'ónu̱kta je̱ Jesucristo ka̱jx. [6] ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱ Nte'yam y'ijtnit ku̱xe'e xtoojnjimdi ya̱ maja̱ maa'yu̱n je̱ y'Onu̱k ka̱jx, juu' ve'e o̱o̱y tyuntsa̱jkp! [7] Ya̱ maja̱ maa'yu̱n ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xkujocho̱o̱kumdi, je̱'e̱ ku ve'e je̱ y'Onu̱k xku'o̱o̱'kimdi je̱tse'e xto̱kinme̱e̱'kxumdi. [8] Ku̱x tse'e je̱ Nte'yam o̱o̱y xtuntso̱jkumda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e ya̱ maja̱ maa'yu̱n xtoojnjimdi. Je̱'e̱ tse'e nu̱jom xmo̱'yumdup je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n je̱tse'e nu̱jom juu' xtukvinmó̱tumda [9] je̱tse'e ve'em xtuknu̱ja'vimdat ti ve'e ñupa̱a̱jmtki je̱tse'e du̱tónu̱t je̱ Cristo ka̱jx, ve'em ax jo'n du̱'o̱yjava. [10] Ñupa̱a̱jmtkits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱jom juu' jatye'e pya̱a̱m, ve'em juu' ve'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ts juu' ve'e ijtp yaja naxviijn, je̱'e̱ tse'e nay'amojkika̱jxjinup je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup ku ve'e je̱ xa̱a̱j du̱paatnit je̱tse'e ve'em tyoojnjinit kyo̱jtsjinit.

[11] Je̱ Cristo ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xvinka̱a̱jn je̱ts a̱a̱tse'e n'ítu̱t je̱'e̱ je̱ jyayu, ve'em ax jo'n

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

dunupaajmtki. Je'e tse'e nujom
juu' jaty dutoomp ax jo'n du'oyjava.
12 Xvinkoonts aatse'e jets aatse'e
njoojntykat vintso aats je'e ve'e
nyakmájat nyakjaanchat, aatse'e
mutoo'vajkp njaanchja'vi'ukvaan je
Cristo. 13 Nay ve'empats miitse'eda,
ku ve'e x'amotunajxti je tyuv
je'e, je oy kats je oy ayook juu'
kajxe'e xjayepta je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp, van'it tse'e
xjaanchja'viduva je Cristo, to'k
muk tse'e myakpaamduva je'e
maat jetse'e tyajkiva jem mja'vin
kajxmda je Espíritu Santo jetse'e
nujava tyánut jets je Nte'yam je
jyayu miitse'eda, je Espíritu Santo,
juu' ve'e je Nte'yam vyaajntk jetse'e
myínut yaja naxviijn. 14 Je Nte'yam
tse'e dupaam je Espíritu Santo yam
nja'vin kajxmamda jetse'e nujava
tyánut jets xmo'yumdinupe'e
je Nte'yam nujom je y'oy je'e juu'
ve'e xtukvinva'nimdu. ¡Je Nte'yam
je myajin kajx tse'e ve'em tyónjut
kyótsjut! ¡Ooy xa ve'e je majin je
jaanchin dutunjayep!

Ku je Pablo du'amotu je Nte'yam jetse'e je vijin je kejun dumo'ot je jaanchja'vivatajk

15 Je'e kajx tse'e, ku atse'e je kats
nmotu jets mjaanchja'vidupe'e je Maja
Vintsán Jesús jets vintso ve'e xtsokta
anañujoma je Nte'yam je jyayu, 16 ijtp
xa atse'e je Nte'yam nkukajtsja miits
kajxta, njaa'myejtstupts ats miitse'e
ku atse'e ntsapkats. 17 N'amótupts
atse'e je Maja Vintsán Jesucristo
je Ntye'yam, je Dios Tee', juu' ve'e
nujom dunumajikajxp, jetse'e
je nuja'vin dupámut jem mja'vin
kajxmda jetse'e duyaknuke'xnatákat
juu' je'e ve'e chajkp, ve'em tse'e
je Nte'yam nuyojk oy x'íxadat.
18 N'amótupts atse'e jetse'e
duyak'ava'atsut je mvinma'yunda,
ve'em tse'e oy xnujávadat je y'oy
je'e juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki
jetse'e xjayejptinit, jetse'e oy
xnujávadat vinxupe'e dutunnumaja je
puk juu' ve'e jyayejptinup je Nte'yam
je jyáyuda, 19 jetse'e oy xnuja'viduvat
je makkin juu' ve'e ooy tyunjayejpp
jets juu' kajxe'e xputajkimda, uu'mda,
juu' ve'e je Nte'yam dujaanchja'vidup.
20 Nay je'ejyam tse'e ya makkin
juu' ve'e je Nte'yam je Cristo
tyukyakjoojntykpajknuva ku ve'e
y'uk'aa'k jetse'e duyak'ajxtkni jeja
y'aka'yun pa'ayi jem tsapjooтm.
21 Kajxm tse'e ooy dutumpuujm jets
ka'a ve'e pan pan pan jaty viijnk
juu' ve'e dunumájidup, yakkutojktup,
vinténidup, vintsánidup, jets nujom
juu' jatye'e ijttup, ka uxyam ya
xaajjyap tse'e, nay ve'empa ve'e juu'
ve'e miimpnum. 22 Pyaame'e nujom
juu' jaty jep je Cristo kya'p pya'tkup.
Je Nte'yam tse'e dumooynu je Cristo je
kutojkun jetse'e dunukuvajkinit to'k
ka'ajyji juu' jaty. Je jaanchja'vivatajk
je y'o'yin kajxta tse'e ve'em dutuujn.
23 Ve'em ax jo'n je jayu to'k ni'kx to'k
kopk dujayep, ve'em tse'e je Cristo
y'it je jaanchja'vivatajk maatta, ijtpts
je'e ve'e je jyayu maatta pan joma
tso ve'e y'itta, je Cristo, juu' ve'e ijtp
anañujoma kajx.

Je maa'yun kajx xa ve'e je jayu dujayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp

2 Ax miitsta, ka'a xa ve'e
xjayejpti je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp, je oo'kpa

jo'ne'e m'ijtti kuxe'e xkakatsupajkti
je Nte'yam jetse'e mtokintoondi.
2 Mpanajkxtu tse'e je naxviijnit je
kyo'oy je'e, mtoondu ve'e juu' ve'e
chajkp je'e juu' ve'e duyakkutojkjip
je ko'oyjáyuvap juu' ve'e víttup
jem poj jootm jetse'e dukaʼma je
jayu juu' ve'e dukakatsupajktup
je Nte'yam. 3 Ve'emam xa uu'me'e
nujom njoojntykimda y'ijt,
nyakto'numdu tse'e ya n'avintso
vinma'yunamda jets vintso ve'e
viinm nmayja'vimjidi. Ijtumduva
tse'e jep je Nte'yam y'ejkun jaatp,
ve'em ax jo'n jyapana.
4 Ax je Nte'yam, juu' ve'e ooy
je tukmo'tun dutunjayejpp jetse'e
ooy xtuntsojkumda, 5 ku ve'e
je oo'kpa jo'n n'ijtumdi kuxe'e
je Nte'yam nkakatsupajkumdi,
je Cristo kajx tse'e xmo'yumdi
je joojntykin juu' ve'e xa'ma
kajx ijtp. Je myaa'yun kajx tse'e
xyaktsookumdi. 6 Kuxe'e to'k muk
n'ijtumda je Cristo maat, ve'em xa
ve'e n'ijtumda ax jo'n je Nte'yam
kuxyakkajxmpojtukumdi jetse'e
jem tsapjootm kuxyak'ajxtkumdini
je Cristo maat. 7 Ve'em tse'e
dutuujn jetse'e duyaknukeʼxnatákat
van'it ku ve'e jye'yat je tiempo
juu' ve'e miimpnum, jets ooye'e
xtuntsojkumda jetse'e je maja
maa'yun xtoojnjimdi je Cristo
Jesús kajx. 8 Je myaa'yun kajx
tse'e je Nte'yam xyaktsookumdi
je'e kajx ku ve'e njaanchja'vimda.
Ni pana xa ve'e viinm kya'o'yixju
jetse'e ñaajktso'okjut, je Nte'yam
je myaa'yun kajxts je'e ve'e jetse'e
tsa'ak n'ijtumda. 9 Ka je'e kajxap
xa ve'e je Nte'yam xyaktsookumdi
kuxe'e nto'numdi juu' ve'e oy,
ve'em tse'e ni pana kyanamyájajat.
10 Je Nte'yame'e xpa'mumdu
to'k muk je Cristo maat jetse'e
nto'numdat je y'oy je'e, ve'em
ax jo'n dunupaajmtki jetse'e
nto'numdat.

To'k muk tse'e n'ijtumda je Cristo maat

11 Ax ve'em tse'e, jaa'myétsta
vintso miitse'e m'ijtti. Ka'a xa ve'e
m'israeejlitjáyuvada, je'eda pan pan
jatye'e je ixta'nun duni'kxmidup
dukojmidup. Je'e kajx tse'e je
israeejlit jáyuda mtijjada ka je
ixta'nun maattap. 12 Jaa'myétsta
jets ka'a miitse'e m'ijtti je Cristo
maat ukpu je israeejlit jayu
maat, ka'a tse'e mtukkadaakjidi
je y'oy je'e juu' ve'e je Nte'yam
tyukvinva'ni je jyáyuda, ka'a tse'e
ti o'yin x'a'ixti, apuk tse'e m'ijtti
ka je Nte'yam maatap. 13 Jékum
xa miitse'e mve'nada; ax uxyam
tse'e, kuxe'e to'k muk m'itta
je Cristo maat, je Nte'yam tse'e
myakje'yjudu jetse'e tamji m'itta
je'e maat je Cristo je y'oo'kun
kajx. 14 Je Cristo tse'e duyakkutoki
juu' ve'e xtso'oxpajkumdup y'ijt,
je'e tse'e dupaam jetse'e oy joot
n'ijtumdat to'k jado'k, to'k kajpunji,
je israeejlit jayu jets pan pan
jatye'e ka je'epta. 15 Je Cristo tse'e
je y'oo'kun kajx duyakkutoki je
Moisés je pyava'nun jetse'e ve'em
xyaknamyujot'o'yimjidini, uu'mda,
juu' ve'e dupanajkxtup y'ijt mejtsk
je ñaa'da je tyoo'da. Ve'em tse'e
dutuujn jetse'e n'ijtumdinit to'k
nam kajpun je'e kajx ku ve'e to'k
muk n'ijtumda je Cristo maat. Ax
ve'em tse'e n'ijtumda oy joot. 16 Je

y'oo'kun kajx tse'e duyakkutoki je
ejkun juu' ve'e nayjayejpuxumjudup
y'ijt, je israeejlit jayu jets pan
pan jatye'e ka je'epta; kux tse'e
y'uk'aa'k jem cruz kajxm, je'e kajx
tse'e xyakto'kmojkumdi ax jo'n to'k
ni'kx to'k kopk kun'ijtumdi jetse'e
xyakvimpijtumdi je Nte'yam maat.
17 Miin xa ve'e je Cristo jetse'e
du'ava'ni je oy kats je oy ayook
jetse'e njayejpumdat je oy
joot. Miits kajxtats je'e ve'e
ve'em dutuujn, je Nte'yam tse'e
mmujékumidu; nay ve'empa
ve'e aats kajx dutoompa, aats, je
israeejlit jayu, juu' ve'e je Nte'yam
dumutámidu. 18 Ax uxyam tse'e, je
Cristo kajx tse'e je Espíritu Santo
xputajkimda jetse'e nmutámimda
je Dios Tee'. Ax to'kjyamts je'e
ve'e je Espíritu Santo, juu' ve'e
xputajkimdup, uu'm, je israeejlit
jayu jets pan pan jatye'e ka
je'epta. 19 Ya'a kajx tse'e, ka'ats
miitse'e m'ukviijnkjáyuvidini, ka'a
miitse'e m'ukjekumitjáyuvidini,
m'ijttupe'e to'k kajpun maat je
Nte'yam je jyáyuda, ijtumdupe'e
je Nte'yam maat ax jo'n je'e maat
kuntsuunimda to'k jaajn to'k
tajk. 20 Juu' xa ve'e kyojtstu je
kukátsivatajk jets je Nte'yam je
y'ayook kojtsnajxpatajkta, ve'emts
je'e ve'e ax jo'n je tsaptakne'ev
choo'nduk. Jets miitsta, ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je tsaaj juu' ve'e
jyaa'ktukvimpejtp je tsaptakne'ev.
Ax je Jesucristo, ve'emts je'e ve'e ax
jo'n je tsaaj juu' ve'e dunumajikajxp
joma ve'e je tsaptajk. 21 Je
jaanchja'vivatajk, ijttupts je'e ve'e
to'k muk je Cristo maat. Ve'em xa
je'e ve'eda ax jo'n je tsaaj juu' ve'e
makk nay'amajtsmojkjup maat je
tsaaj juu' ve'e dunumajikajxp. Ax
ve'em tse'e je tsaptajk y'o'yi'atu'uts
joma ve'e je Nte'yam yakvinjava
yakvintsa'aga. 22 Ax nay ve'emts
miitse'e m'ijttuva ax jo'n je tsaaj juu'
ve'e yakpaamp jetse'e duyak'oya
je tsaptajk joma ve'e je Nte'yam
chuuna je Espíritu Santo kajx.

Pan tyajxe'e je Pablo duvaajnji je oy kats je oy ayook pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap

3 Ats, je Pablo, je Cristo Jesús
je myutoompa je myupajkpa,
yap atse'e poxuntujkp n'it kuxe'e
ats miits nvaajnjidi je oy kats je
ot ayook, miitsta, ka je israeejlit
jáyuvapta. 2 Mmótudu xa miitse'e je
maja maa'yun juu' atse'e je Nte'yam
xtoojnji jets atse'e xtukkatajki
ya toonk miits je m'o'yin kajxta.
3 Je Nte'yamts atse'e xtuknuja'vi
juu' ve'e ñupaajmtki jetse'e
kyayaknujava y'ijt, ve'em ax jo'n
ats miitse'e veee'n tunnujáyada.
4 Ku ve'e ya nak xkótstat, ve'em
tse'e xvinmótudat jets nmuja'vip
atse'e juu' ve'e je Nte'yam tyoon je
Cristo kajx. 5 Ax ka'ats ya'a ve'e je
Nte'yam je jayu dutuknuja'vi ve'em
ax jo'n uxyam je Espíritu Santo
kajx tyuknujávajada je kyunuu'kx
kukátsivada jets je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpatajkta.
6 Je'ets atse'e ntijp, je jayu pan
pan jatye'e ka je israeejlitap,
tyukmaatjayejptupts je'e ve'e je
Nte'yam je kyunoo'kxun je israeejlit
jáyuda, kijpxts je'e ve'e y'itta to'k
muk je Cristo maat, kijpxts je'e ve'e
tyukkada'akjada je vaanduk juu'
ve'e je Nte'yam pyaam. Nujomts ya'a

ve'e tyonkuxju ku ve'e je jayu y'it
to'k muk je Cristo maat je oy kats je
oy ayook kajx.
7 Je Nte'yamts atse'e je maa'yun
xtoojnji jets atse'e je myakkin kajx
xtukkatajki ya toonk. 8 Ax ats, óyam
atse'e nnupi'kikúx nujom je Nte'yam
je jyayu, je'ets atse'e xtoojnji ya
maa'yun jets atse'e nvaajnjadat
pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap pan vintso ve'e je Cristo
ooy je majin dutunjayep, 9 je'ets
atse'e xtoojnji ya maa'yun jets
atse'e nujom je jayu ntuknujávadat
juu' ve'e je Nte'yam jujp xup
ñupaajmtki jets juu' ve'e námnum
yaknuke'xnatajki, je Nte'yam, juu'
ve'e nujom dupamkajx. 10 Chojk
xa je'e ve'e jetse'e uxyam du'íxtat
nujom je yakkutojkpa jets pan
pan jatye'e dunumájidup jem
tsapjootm vintso ve'e ya maja
maa'yun dutuujnja pan pan jatye'e
jaanchja'vijidup, ax ve'em tse'e
dunujávadat je Nte'yam je vyijin
je kyejun juu' ve'e may viijn. 11 Jujp
xúpani tse'e dunupaajmtki jetse'e
ve'em jyátut juu' ve'e toojnju
kojtsju je nMaja Vintsánamda
Cristo Jesús kajx. 12 Kuxe'e to'k
muk n'ijtumda je Cristo maat jets
je'e ve'e njaanchja'vimda, o'yip tse'e
jetse'e je Nte'yam nmutámimdat
to'k aaj to'k joot. 13 Je'e kajxts
ats miitse'e n'amótuda jets ka'a
ve'e mtsaachvinmáydat kuxe'e
ats ntsaachpaa'ty miits kajxta.
Tsaachpaatpts atse'e jetse'e oy
mtaandinit je Nte'yam maat.

Je tsojkun juu' ve'e je Cristo jyayejpp

14 Ya'a kajxts atse'e nvinkoxktena
je Dios Tee', 15 juu' kajxe'e je xyaaj
dujayepta nujom juu' ve'e jem
tsapjootm, ve'em ax jo'n yaja
naxviijmpa. 16 N'amótupts ats je'e
ve'e, ve'em vintso ve'e je majin
ooy dutunjayep, jetse'e je Espíritu
Santo kajx mpa'muxjadat je makkin
jem mja'vin kajxmda, 17 ve'em
tse'e je Cristo jem jyoojntykat
je'e kajx ku ve'e xjaanchjávada.
N'amótupts atse'e jetse'e ooy je
tsojkun mtumpa'muxjadat jem
mja'vin kajxmda jetse'e ve'em
myak'ijtjidinit ax jo'n je kup je
y'aa'ts yak'itju makk, 18 ve'em tse'e
m'o'yixjadat jetse'e xvinmótudat
oy, miits jets nujom pan pan jatye'e
ijttuvap je Nte'yam je jyayu, vinxup
maja viijn, vinxup yan, vinxup
kajxm, jets vinxup kaak je'e ve'e
je tsojkun juu' ve'e je Cristo
jyayejpp. 19 N'amótupts atse'e
jetse'e oy xnujávadat je tsojkun juu'
ve'e je Cristo jyayejpp, óyame'e
je jayu kyamaada'aky jetse'e
dunuja'vikáxut, ax ve'em tse'e
pu'uk avaada je Nte'yam ñaajk'ítjut
jem miits mja'vin kajxmda.
20 Ax je'e pane'e o'yixjup
jetse'e dutónut ooy nuyojk jets ka
je'ejyape'e juu' ve'e n'amótumdup
ukpu juu' ve'e nvinma'yumdup,
ve'em ax jo'n dutún je makkin
kajx juu' ve'e xmo'yumdup, 21 je'e
tse'e yakmaja yakjaancha ijtnup je
jaanchja'viva kajxta jets je Cristo
Jesús kajx. ¡Ax ve'em tse'e y'ijtnit
xa'ma kajx! Amén.

To'k muk n'ijtumda
je Espíritu Santo kajx

4 Ax ve'em tse'e, ats, je
poxuntakjayu je'e kajx ku
atse'e je Maja Vintsán nmutún

nmupuk, nmunoo'kxtktupts ats
miitse'eda jets tsoj yakxone'e
mjáyuvadat mjoojntykadat, ve'em
ax jo'n dupaa'ty du'akeega jo'n,
je'e kajx ku ve'e je Nte'yam
myaaxuxjidi. 2 Je nuu'k aaj
je nuu'k joot maate'e m'íttat.
Namyuténixjada juu' vimpit atuj
je tsojkun maat. 3 Je'e tse'e tonda
vintso ve'e je Espíritu Santo kajx
mnaajk'ítjadat tum je oy joot maat
to'k jado'k. 4 To'k ni'kx to'k kopk
jo'n tse'e n'ijtumda jets to'ke'e je
Espíritu Santo, ve'em ax jo'n to'kji
je a'ix'ijtun juu' ve'e je Nte'yam
xtuknuyaaxjimdu. 5 To'kji xa ve'e
je Maja Vintsán, to'kji tse'e je
jaanchja'vin, to'kji tse'e je napejtun,
6 to'kji tse'e je Nte'yam, juu' ve'e
anañujoma nTee'imdup, juu' ve'e
nujom dukam'mikajxp, juu' ve'e
nujom juu' jaty duyak'ijtp—jets
nujom juu' jatye'e ijtp, je'e maatts
je'e ve'e y'it.
7 Ax kakje'e tse'e je maa'yun je
putajkin nyakmo'yumdi, ve'em ax
jo'n je Cristo xtukmutsojkumda.
8 Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Ku ve'e chajpejtni,
yaknajkxts je'e ve'e je jáyuda
juu' ve'e je tokin ka'mijup y'ijt
jetse'e je jáyuda dumoojy je
y'oojyit je'e.
Jidu'um tse'e vya'añ.
9 ¿Tis je'e ve'e tyijp ku ve'e
vya'añ jets tsajpejtnu ve'e? Je'e
xa ve'e tyijp jets too'vajkpe'e
kyadaaky yaja naxviijn. 10 Je'e
pane'e kadaak, je'ejyamts je'e ve'e
pane'e pejtnu jem tsapjootm jetse'e
y'ijtnit anañujoma it. 11 Je'e tse'e je
maa'yun je putajkin duyajkp. Jem
tse'e pane'e yakmooydup jetse'e je
kukátsiva y'íttat, jem tse'e pane'e
yakmooydup jetse'e je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpa y'íttat, jem
tse'e pane'e yakmooydup jetse'e
je jayu duvaajnjadat je oy kats je
oy ayook, nay jempa tse'e pane'e
yakmooydup jetse'e du'ix'íttat je
jaanchja'vivatajk jetse'e dutuk'íxtat
je Nte'yam je y'ayook. 12 Ve'em
tse'e dutuujn jets je'e ve'e dukótstat
duka'amáydat je Nte'yam je jyayu,
jetse'e dumutóndat dumupáktat
je Nte'yam jetse'e je jayu nuyojk
je Jesucristo dujaanchjávadat.
13 Je vaat tse'e ve'em dutóndat
ku ve'e je njaanchja'vinamda
vyimpítut to'kji jetse'e n'íxaimdinit
je Nte'yam je y'Onuk, jetse'e oy jets
va'ajts n'ijtumdinit, ve'em ax jo'n
je Cristo y'it oy jets va'ajts; 14 ka'a
tse'e n'uk'ijtumdinit ax jo'n je pi'k
ónukta juu' ve'e duka'oynuja'vidup
ti ve'e vinkopk jetse'e yaktónut,
juu' ve'e dupanajkxtup oyjuu'
ixpajkuna, ve'em tse'e vyin'aa'njada
je jayu juu' ve'e chojktup jetse'e
dupanajkxtat je taay juu' ve'e
tuk'íxjudup. 15 Ñojk'óye'e
nkojtsumdat je tyuv je'e je tsojkun
maat jetse'e oy n'ijtumdinit
je Cristo maat, je'e juu' ve'e
dunukuvajkip je jaanchja'vivatajk,
ve'em tse'e n'ijtumdinit ax jo'n je
jayu yee'k'apétta jetse'e jye'yada
joma ve'e je oy vinma'yun
dujayepta. 16 Ku ve'e je jayu je
ñi'kx je kyopk oy pum makk pum,
navyaa'njup tse'e oy je ee'm to'k
ka'ajyji joma ve'e je pajk ñamyukju,
nunajkxjup tse'e je y'uu'k je jyu'kx
jetse'e duyakmakkpuk nujom
je ñi'kx je kyopk. Nay ve'empa

tse'e n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t.
Ku tse'e to'k ka̱'a̱jyji nu̱to'k jaty
ntso̱jkumda je̱tse'e n'ijtumda je̱p je̱
Cristo kya̱'p pya'tkup, ve'em tse'e
nnapyuta̱jkimjada je̱tse'e nu̱jom
ma̱kk n'ijtumdinit to'k muk je̱
Cristo ma̱a̱t.

Vintso̱ du̱tsa̱k je̱tse'e jyoojntykadat je̱ jaanchja'vivata̱jkta

17 Je̱ja xa a̱ts miitse'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n vyinkujk nma̱a̱jmada je̱ts
ka'a ve'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱ka'íxada je̱tse'e je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱n du̱yaktonda, 18 juu'
ve'e ijttup ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
tsu̱u̱nidup kupi'ijts kuko̱o̱'ts, juu'
ve'e du̱kajaye̱jptup je̱ joojntykin
juu' ve'e je̱ Nte'yam yajkyp, juu'
ve'e du̱katinu̱ja'vidup ku̱xe'e ma̱kk
je̱ kyuvajk du̱tumpa̱mda, 19 juu'
ve'e ko̱o̱'ktso̱'o̱tyoondinup ku ve'e
je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayé̱pta je̱ yaa'y je̱
ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup,
juu' ve'e natyukka̱ta̱jkijidup
nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap, ax
nu̱yojk tse'e du̱tso̱jk'ata̱'a̱tsta
juu' ve'e ka ó̱yap vintso̱ ve'e
ya̱ it ñaxy. 20 Ax ka'ats miitse'e je̱
Cristo jye̱'e̱ ve'em myakvaajnjidi.
21 Mpana̱jkxtup xa miitse'e je̱
Cristo ku̱x m'amo̱tunajxtu ve'e ku
ve'e myakvaajnjidi, mtuk'íxju̱du
tse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ juu' ve'e ijtp je̱
Jesús ka̱jx. 22 Myaktuknu̱ja'vidu
tse'e je̱ts ka'a ve'e ve'em
m'ukjoojntykidinit ax jo'n
mko̱'o̱yjoojntykada y'ijt, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e xpana̱jkxta y'ijt juu' ve'e ka
ó̱yap, je̱tse'e ve'em myakvin'a̱a̱'ndi;
23 myaktuknu̱ja'vidu ve'e je̱tse'e
xyaktíktstinit je̱ mjo̱o̱tta je̱
mja'vinda. 24 Joojntykada ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱ nam
jáyuvin juu' ve'e je̱ Nte'yam
mmo̱o̱jyju, juu' ve'e pya̱a̱m tu̱v je̱ts
va'ajts ku ve'e ñay'apa̱mnajxji.
25 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ka'a tse'e
m'uktaayidinit, tyú̱vame'e to'k
jado'k xmukó̱tstat je̱ mmujáyuda,
ku̱x anañu̱joma ve'e n'ijtumda ax
jo'n to'k ni'kx to'k ko̱pk ku̱n'ijtumdi
je̱ Cristo ma̱a̱t.
26 Ku ve'e m'é̱kjada, ka'a
tse'e mto̱kintóndat. Ka'a tse'e
e̱jkjup mxa̱náxtat. 27 Ka'a tse'e
x'itu̱mo̱'o̱dat je̱ Satanás.
28 Je̱'e̱ juu' ve'e me̱e̱'tsp tu̱y'it, ka'a
tse'e y'ukme̱e̱'tsnit, je̱ o̱y to'nu̱ne'e
je̱ kya̱'a̱j tyuktónup, ve'em tse'e
du̱jayé̱pu̱t juu' je̱tse'e du̱putá̱kat pa̱n
pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup.
29 Ka'a tse'e ti ka ó̱yap xkó̱tstat; je̱'e̱
ve'e mkó̱tstap juu' ve'e je̱ jayu ma̱kk
du̱yak'ijttinup to'k muk je̱ Cristo
ma̱a̱t je̱ts juu' jatye'e o̱y to'nu̱xjadap
pa̱n pa̱n jatye'e m'amo̱tunajxju̱dup.
30 Ka'a tse'e xyaktsaachvinmáydat
je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ta̱jki je̱m
mja'vin ka̱jxmda je̱tse'e m'íxjada
mjayé̱pjada van'it paat ku ve'e je̱
Nte'yam myaktaajnjidinit tum o̱y
je̱ts tum va'ajts.
31 Maso̱kka̱xta juu' jatye'e ka ó̱yap.
Ka'a tse'e mjo̱tma'attat, m'é̱kjadat,
mjo̱t'ánjadat, ma̱kk mtun'aajvu̱ktat,
mnavyinko̱jtspé̱tjadat, ka'a
tse'e xnu̱ko̱'o̱vyinmáyadat
je̱ mmujayu; 32 ñojk'ó̱ye'e o̱y
jayu mnapyá̱mjadat to'k jado'k,
je̱tse'e mnatyukmo̱'o̱tjadat.
Namye̱e̱'kxu̱xjada je̱ mtó̱kinda
vimpit atu̱j, ve'em ax jo'n je̱
Nte'yam xto̱kinme̱e̱'kxumdini jo'n je̱
Cristo ka̱jx.

5 Jëʼë ku veʼe nʼijtumda jë
Nteʼyam jë yʼónukta jëtseʼe
ööy xtuntsöjkumda, jëʼë tseʼe tonda
jëtseʼe mʼijttinit ax joʼn jë Nteʼyam.
2 Nachókjada toʼk jadoʼk, veʼem ax
joʼn jë Cristo xtsöjkumdi jëtseʼe
xkuʼööʼkimdi. Veʼemts jëʼë veʼe
yʼijt ax joʼn jë tánuk yax juuʼ veʼe
jë Nteʼyam yaktukvintsaʼkip jëtseʼe
duʼöyjava.
3 Kux jë Nteʼyam jë jyayu
miitseʼeda, jëʼë kajx tseʼe vinköpk
jëts ni pana veʼe dukavinmáyut
jëts mtoondupeʼe ax joʼn pan
pan jatyeʼe jë navyajkun
duyakvintsaʼkintókidup uk pan pan
jatyeʼe jë kats dutukmaatjayëjptup
jë yaaʼy jë taʼax juuʼ veʼe ka
púkap jyayëjptup. Ni pana veʼe
dukavinmaayvat jëts mtoondupeʼe
ax joʼn jë jayu ti dunasʼayóvada,
4 jyomvaʼanda tyivaʼanda,
öyvintsöva juuʼ dukötsta,
kyatsöʼötyónda ku veʼe dukötsta
juuʼ veʼe ka óyap, ax kaʼats yaʼa veʼe
dupaaʼty duʼakëëga; ñojkʼóyeʼe jë
Nteʼyam xkukötsjadat jë maaʼyun
juuʼ jëʼë veʼe xtoojnjimdup.
5 Mnujaʼvidup xa miitseʼe jëts kaʼa
veʼe jë köʼöyyaaʼyap yʼíttat jëm jë
Cristo jëts jë Nteʼyam yʼam kyaʼm,
nay kaʼava veʼe pan pan jatyeʼe
kanaajkʼijtjudup vaʼajts aaj vaʼajts
jöötʼ; kaʼa tseʼe jëm yʼijttuvat pan
pan jatyeʼe juuʼ dunasʼayöʼvidup,
jëʼëts jëʼë veʼeda juuʼ veʼe
duvinjaʼvidup duvintsaʼkidup
juuʼ veʼe ka jë Nteʼyamap. 6 Kaʼats
miitseʼe pan mvinʼaaʼnjadat ku
veʼe vyaʼandat jëts kaʼa veʼe
vyinköpka jëtseʼe yaktónut ax
joʼn atseʼe tunjaʼa, kux ya ka
óyap kajx xa veʼe jë Nteʼyam ööy
dutunyaktsaachpaattinit jëʼë pan
pan jatyeʼe kakatsupajkjudup. 7 Jëʼë
kajx tseʼe, kaʼa tseʼe veʼem xtóndat
ax joʼn jë jayu juuʼ veʼe veʼem
dutoondup jë kyöʼöy jëʼë.
8 Jëp xa miitseʼe tökin jaatp mʼijtti,
veʼem tseʼe mtsuunidi ax joʼn jë jayu
juuʼ veʼe ijttup jëja akööʼts it jaat. Ax
kaʼats miitseʼe veʼem mʼukʼijttini, jëʼë
kajx ku veʼe jë Nteʼyam mmöojyjidi
jë vijin jë këjun. Joojntykada
veʼem ax joʼn jë jayu juuʼ veʼe
yöʼydup jëja ajajtk it jaat. 9 Kux jë
jayu juuʼ veʼe jë Nteʼyam yakvijp
yakkejp, jëʼë tseʼe jë öy jáyuvin
dujayëjpp, tyuumpts jëʼë veʼe jë
tyuv jëʼë jëtseʼe jyoojntyka ax joʼn
dupaaʼty duʼakëëga. 10 Payöʼöyda öy
vintsö veʼe xtóndat juuʼ veʼe jë Maja
Vintsán chajkp. 11 Kaʼa tseʼe xtóndat
ax joʼn jë jayu juuʼ veʼe dutoondup
juuʼ veʼe ni pana katoʼnuxjup, veʼem
ax joʼn jë jayu juuʼ veʼe tsuunidup
jëja akööʼts it jaat, ñojkʼöyeʼe
xyaknukëʼxnatákadat jëts ka
öyap jëʼë veʼe juuʼ veʼe tyoondup.
12 Kux tsöʼötyoʼnun jëʼë veʼe ku
veʼe yakkats juuʼ jatyeʼe tyoondup
ayuʼuts. 13 Ku veʼe jë kujajpa jë
kutaʼkxpa kyujaj kyutuʼkx jëja
akööʼts it jaat, nukëʼxnatáka tseʼe
nujom tyankux, 14 kux jë kujajpa jë
kutaʼkxpa veʼe dukujajp dukutaʼkxp
nujom juuʼ jaty. Jëʼë kajx tseʼe jë
kats vyaʼañ:

Mits, makk maava, jötviju,
pojtuku jëtseʼe mkööʼkʼijtnit ax
joʼn jë ööʼkpa,
jëtseʼe jë Cristo mkujajjut
mkutaʼkxjut.

Jiduʼum tseʼe jë kats vyaʼañ.
15 Ax veʼem tseʼe, ööyeʼe
mtunnayʼíxjadat pan vintsö

ve'e juu' xtóndat xkǫ́tstat, ka
ve'emap ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e
dụkatinụja'vidup; ve'eme'e
xtóndat ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e
dụnụja'vidinup juu' ve'e jẹ Nte'yam
chạjkp. [16]Nam m'ọ'yixjụdup tse'e,
jẹ'ẹ tse'e mtóndap jẹtse'e jẹ jayu
xtukpanạjkxtat jẹ Nte'yam, kụx jẹ
jayu juu' ve'e ụxyam joojntykidup,
kọ'ọy jáyudats jẹ'ẹ ve'e. [17]Ka'a tse'e
ọyvintsọva juu' xtóndat; jẹ'ẹ ve'e
ixta ọy jẹtse'e xnụjávadat pạn juu'
ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n chạjkp. [18]Ka'a
tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, kụx
ku xa ve'e jẹ jayu y'uu'k myu'ukjụ,
vintǫ́kiyupts jẹ'ẹ ve'e; ñojk'ǫ́ye'e
tonda juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp
jẹ mạkkin kạjx jẹts jẹ vinma'yụn
kạjx juu' ve'e jẹ Espíritu Santo
mmọojyjụdup. [19]Kọtsta to'k jado'k
jẹ salmo mạạt jẹ ụv mạạt juu'
ve'e jẹ Nte'yam dụyakmájidup
dụyakjaanchidup, yaknaxta jẹ ụv
jẹ salmo jẹm mja'vin kạjxmda jẹ
Mạjạ Vintsạ́n jẹ myạjin jẹ jyaanchin
kạjx. [20]Pạn ti ve'e toojnjup kọjtsjup,
xạ'ma kạjx tse'e xkukọjtsjadat
jẹ Nte'yam, jẹ Dios Tee'. Jẹ nMạjạ
Vintsạ́namda Jesucristo kạjx tse'e
ve'em xtóndat.

Vintsọ dụtsạk jẹtse'e jyoojntykadat jẹp jyụụmp tyụjkp jẹ jaanchja'vivatạjkta

[21]Kụx mvinja'vidup
mvintsạ'kidupe'e jẹ Cristo,
napyutạ́kajadats to'k jado'k.
[22]Tạ'ạxtạjkta, napyạ́mjada jẹp
jẹ mnụyaa'y kyạ'p pya'tkupta,
ve'em ax jo'n jẹp jẹ Mạjạ Vintsạ́n
kyạ'p pya'tkup kụm'ijtti. [23]Kụx jẹ
yaa'tyạjk, jẹ'ẹ ve'e dụnụkuvajkip
jẹ ñụdạ'ạx, ve'em ax jo'n jẹ Cristo
dụnụkuvajka pạn pạn jatye'e
jaanchja'vijidup, jẹ Cristo, juu' ve'e
jẹ jyayu dụyaktsọọkp jẹtse'e y'it jẹ'ẹ
mạạtta ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk
kụy'ijtti. [24]Ax ve'em tse'e, ve'em ax
jo'n jẹ jaanchja'vivatạjk jẹp jẹ Cristo
kyạ'p pya'tkup y'itta, nay ve'empa
tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ tạ'ạxtạjk jẹp jẹ
ñụyaa'y kyạ'p pya'tkup y'ítụt nụjom
kạjx.
[25]Yaa'tyạjkta, tsọkta jẹ
mnụdạ'ạxta, ve'em ax jo'n jẹ Cristo
dụtsạk jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e
dụku'ọọ'ki, [26]ve'em tse'e y'ijttinit
ọy jẹts va'ajts. Kụx jyaanchja'vidu
ve'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, jẹ'ẹ kạjx
tse'e tyuknụvaatsjidi jẹ tyǫ́kinda.
[27]Kyu'ọọ'kits jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹja
vyinkujk dụpạạmnit jẹ mạjin
mạạt, ve'em tse'e y'ijttinit ka tọkin
mạạtap, ni pạna ve'e jẹ tọkin
kyapaatụxjadat, ọy jẹts va'ajts
jẹ'ẹ ve'e y'ijttinit. [28]Ax ve'em
tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ yaa'tyạjk
dụtsǫ́kụt jẹ ñụdạ'ạx ve'em ax jo'n
jẹ y'avintsọ ni'kxụkọpk dụtsạk
jo'n. Pạn pạn xa ve'e jẹ ñụdạ'ạx
dụtsọjkp, viinm tse'e ñachạkjụ.
[29]Ka'a xa ve'e pạn juu' ve'e
dụkatsọjkp jẹ y'avintsọ ni'kxụkọpk;
ñojk'ǫ́ye'e dụyakjoojntyka jẹtse'e
dụ'ix'it. Nay ve'empa tse'e
jẹ Cristo dụtún mạạt pạn pạn
jatye'e jaanchja'vijidup, [30]jẹ'ẹ pạn
pạn jatye'e ijttup ax jo'n to'k
ni'kx to'k kọpk kụy'ijtti jẹ Cristo
mạạt. [31]Ax yạ'ạ kạjx tse'e dụtsạk
jẹtse'e jẹ yaa'tyạjk dụmasọọknit
jẹ tyee' jẹ tyaak jẹtse'e jẹ ñụdạ'ạx
dụmạạtnamyojkjinit, ax nụmẹjtsk
tse'e jyajttinit ax jo'n to'k ni'kx to'k
kọpk kụy'ijtti. [32]Ọọy xa yạ'ạ ve'e
tyunmạjạkạtsa, ka'ats yạ'ạ ve'e

yaknujava y'ijt, je'ets atse'e ntijp
pan vintso ve'e je Cristo y'it maat
pan pan jatye'e jaanchja'vijidup.
33 Oyam tse'e vye'ema, va'an tse'e
je yaa'tyajk je ñuda'ax dutsaku
ax jo'n viinm ñachakju jo'n; jets
je ta'axtajk, va'an tse'e je ñuyaa'y
duvintsa'aga.

6 Pi'k ónukta, katsapakta je
mtee'da je mtaakta ax jo'n je
Maja Vintsán dutsak, kux ve'eme'e
dupaa'ty du'akeega. 2 Kux je muto'k
pava'nun juu' ve'e je vaanduk maat,
jidu'um tse'e vya'añ: "Vintsa'agada
je mtee'da je mtaakta, 3 ve'em tse'e
oy mtsaanadat jetse'e may xaaj may
joojnt mjoojntykadat yaja naxviijn."
Jidu'um tse'e je pava'nun vya'añ
juu' ve'e je vaanduk maat.
4 Onuk tee'da, ka'a tse'e
xyakjotma'attat je m'ónukta;
ñojk'óye'e xkótstat xka'amáydat
jetse'e xtuk'íxtat vintso ve'e
dumutóndat dumupáktat je Maja
Vintsán.
5 Mutoompa jáyuda, katsapakta
je mvintsanda yaja naxviijn je
vintsa'kin maat, je ja'vin maat
je tsa'kin maat, to'k aaj to'k joot,
ve'em ax jo'n je Cristo viinm
kuxkatsupajkti jo'n.
6 Mutonda ka van'ítjyap ku
ve'e m'íxjada jetse'e ve'em oy
mnaajktanuva'anjada je'e maatta;
ñojk'óye'e mutonda ax jo'n je Cristo
je myutoompa je myupajkpa, to'k aaj
to'k joot ax jo'n je Nte'yam dutsak
jo'n. 7 To'k joote'e xmutóndat, ve'em
ax jo'n je Maja Vintsán kuxmutoondi
kuxmupajkti jets ka'a ve'e je jayu,
8 kux mnuja'vidup miitse'e jets
mo'ojadap je'e ve'e je Maja Vintsán
juu' ve'e tukkada'akjup to'k jado'k
pan vintso ve'e juu' ve'e oy juu'
ve'e ka oy tudutonda tudukotsta, je
mutoompa jets je yaktoompa.
9 Jets miitsta, yaktoompa jáyuda,
nay ve'empats miitse'e xtoonduvat
maat je mtoompada, mukotsta oy aaj
oy joot, ka'a tse'e je atsa'kin maat
xmukótstat, kux mnuja'vidupe'e
jets ve'em miitse'eda ax jo'n je'eda,
m'ijttuvape'e jep je Maja Vintsán
kya'p pya'tkup, je'e juu' ve'e jem
tsapjootm ijtp. Ni pánats je'e ve'e
dukaviijnk'íx.

Juu' ve'e tyukmaadaaktup pan pan jatye'e je Cristo dujaanchja'vidup

10 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax
juu'ts atse'e nkojtskukajxip, je'ets je'e
ve'e jetse'e makk mnaajk'ijtjidinit
to'k muk je Maja Vintsán maat je
makkin kajx juu' ve'e je Nte'yam
mmoojyjudup. 11 Ve'em ax jo'n
je tojpa makk aaj makk joot y'it
ku ve'e tuñaxyaxju ax jo'n je tojpa
ñaxyaxju ku ve'e y'atso'oxtonuva'añ,
nay ve'empats miitse'eda makk
aaj makk joot m'ijttinit je'e kajx
ku ve'e xjayepta nujom juu' ve'e
je Nte'yam mmoojyjudup jetse'e
x'amaadaagadat je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp
je ko'oyjayuvaptajkta
jetse'e mvin'aa'nuva'anjada.
12 Kux ka je'ep xa uu'me'e
nmaatnacho'oxpajkumjudup je
nmujáyuvamda juu' ve'e tsu'utsax
juu' ve'e nuu'punax, je'e ve'e je
ko'oyjáyuvapta pan pan jatye'e
yakkutojktup jem poj jootm, pan
pan jatye'e dunumájidup jetse'e
duka'mada je'eda juu' ve'e
dumaatnavyaa'njudup je kyo'oy
je'e. 13 Je'e kajx tse'e, ve'em ax

jo'n je̱ tojpa ma̱kk ñaajk'ítju̱ ku
ve'e tu̱ñaxya̱xju̱ ax jo'n je̱ tojpa
ñaxyóxjada, nay ve'empats miitse'e
ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t mnaajk'ijtjidinit
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaye̱pta nu̱jom
juu' ve'e je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyju̱dup,
ax ve'em tse'e juu' xmuténadat
van'it ku ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
mvinkumínajadat. Ax kuts ya̱'a̱ ve'e
ñáxu̱t, o̱y tse'e mtándat. 14 Ve'em
ax jo'n je̱ tojpa je̱ tyiintsóm
ñapya̱'mu̱xju̱, ve'empats miitse'e
tyúvam juu' xkótstat. Je̱ts ve'em
ax jo'n ñatyukxa̱xju̱ je̱ pojxu̱n ax
jo'n je̱ nu̱xoya, ve'empats miitse'e
xtoonduvat xa̱'ma juu' ve'e pyaatyp
y'ake̱eguip. 15 Ve'em ax jo'n je̱ tojpa
ñay'apa̱a̱mdu̱kaja jo'n ku ve'e je̱
tyukva'ku̱n du̱tukva'aga, ve'empats
miitse'e mnay'apa̱a̱mdu̱kajadat
je̱tse'e je̱ jayu xvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook, ve'em tse'e du̱nu̱jávadat
vintso̱ ve'e y'íttat o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam
ma̱a̱t. 16 Je̱ts ve'em ax jo'n je̱ tojpa
je̱m kya̱'m du̱mats'it to'k je̱ escudo
juu' ve'e natyukkuvaajnjup
je̱tse'e je̱m du̱yakpi'its nu̱jom
je̱ ko'mu̱n juu' ve'e to̱o̱yp je̱tse'e
yaktuknu̱kuj, ve'empats miitse'e
ma̱kk xjaanchjávadat je̱ Nte'yam,
ve'em tse'e mkah'ama̱a̱daagajadat
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta. 17 Ve'em ax
jo'n je̱ tojpa du̱jayep je̱ pyojxu̱n
kujop, nay ve'empats miitse'e
xnu̱ja'vidinit je̱ts je̱ Nte'yame'e
je̱ mto̱kin mtuknu̱vaatsju̱du; je̱ts
ve'em ax jo'n je̱ tojpa je̱ yajkxy
tsojx du̱yaktún, nay ve'empa tse'e
je̱ jayu xvaajnjadat je̱ Nte'yam je̱
y'ayook juu' ve'e je̱ Espíritu Santo
mmo̱o̱jyju̱du. 18 Ijtp tse'e mtsapkótstat
pa̱n ti vinma'yu̱ne'e je̱ Espíritu
Santo mmo̱'o̱jadap. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e,
nakyujoojntykajada, xa̱'ma ka̱jx tse'e
xnu̱tsapkótstat nu̱jom je̱ Nte'yam
je̱ jyayu. 19 Ve'empats a̱tse'e to'k aaj
xnu̱tsapko̱jtstuvat, ve'emts a̱tse'e je̱
Nte'yam je̱ aaj je̱ ayook xmo̱'o̱t vintso̱
a̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t juu' nkótsu̱t,
ve'emts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e
kayaknu̱ja'vip y'ijt. 20 Ya̱ ayook ka̱jxts
a̱tse'e je̱ Nte'yam xvinka̱a̱jn je̱ts a̱tse'e
je̱ kukátsiva n'ítu̱t. Ax yapts a̱tse'e
poxu̱ntu̱jkp u̱xyam n'it ku̱xe'e a̱ts ya̱
ayook je̱ jayu nvaajñja. Nu̱tsapko̱tsta
a̱ts to'k aaj je̱ts a̱tse'e ya̱ o̱y ka̱ts ya̱
o̱y ayook je̱ jayu va'ajts nvaajnjadat,
ve'em ax jo'n du̱vinmachju̱ jo'n.

Ku je̱ Pablo kyo̱jtskuka̱jxini

21 Ya̱ n'útsamda ya̱ n'ajchamda
Tíquico, juu' ve'e o̱o̱y
ntuntso̱jkumdup je̱tse'e to'k aaj
to'k jo̱o̱t xputa̱jkimda je̱ Maja̱
Vintsa̱n je̱ tyoonk ka̱jx, ya̱'a̱ tse'e
mtuknu̱jávajadap nu̱jom pa̱n
vintso̱ a̱tse'e u̱xyam n'it je̱ts
juu' a̱tse'e ntuump. 22 Je̱'e̱ ka̱jxts
a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e ntuknu̱ke̱xta
je̱tse'e mva'nu̱xjadat pa̱n
vintso̱ a̱a̱tse'e u̱xyam n'it je̱tse'e
myakjo̱t'amájajadat.
23 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e
nTee'imdup, je̱ts je̱ Maja̱
Vintsa̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e
du̱pámdap je̱ o̱y jo̱o̱t, je̱ tso̱jku̱n,
je̱ts je̱ jaanchja'vin je̱m je̱
utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta
je̱ tsa̱'a̱da jya'vin ka̱jxmda. 24 Je̱
Nte'yam tse'e du̱kunoo'kxup
to'k ka̱'a̱jyji pa̱n pa̱n jatye'e
ijtp du̱tso̱jktup je̱ nMaja̱
Vintsa̱namda Jesucristo.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Filipos

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ma̱a̱t
je̱ Timoteo, je̱ Nte'yam je̱
myutoompada je̱ myupa̱jkpada.
Máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jaanchja'vivata̱jk
du̱nu̱vinténidup ma̱a̱t pa̱n pa̱n
jatye'e yakpa̱a̱mdup je̱tse'e
pyutá̱kajadat, nay ve'empa
anañu̱joma je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu'
ve'e ijttup to'k muk je̱ Jesucristo
ma̱a̱t je̱m filíposit kyajpu̱n ka̱jxm.
2 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup,
je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo,
je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e
m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo du̱nu̱tsapka̱jts je̱ jaanchja'vivata̱jk

3 Ijtp a̱tse'e je̱ Nte'yam
nkuka̱jtsja ku a̱ts miitse'e
njaa'myé̱tsta. 4 Vinnaajknáx a̱tse'e
ntsapka̱ts, nnu̱tsapko̱jtstupts
a̱ts miitse'e je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t
5 ku̱x mnapya̱a̱jmju̱dupe'e a̱ts
ma̱a̱t je̱tse'e ve'em vya'kxtu̱ku̱t
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. Ve'em tse'e
xtoondi je̱ muto'k xa̱a̱j ku a̱tse'e
x'amo̱tunajxti je̱tse'e ve'em xtonda
u̱xyam paat. 6 Vinjávats a̱tse'e
ntañ je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e du̱yakje̱ji
je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda, ve'em tse'e du̱jaa'któnu̱t
van'it paat ku ve'e m'ijttinit o̱y je̱ts
va'ajts je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ Jesucristo
myiinnuvat. 7 Miitsta, juu' a̱tse'e
o̱o̱y ntuntso̱jktup, pyaatyp
y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱ts
miitse'e ve'em njávadat ntsó̱ktat,
ku̱x pa̱n yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it
ukpu̱ naspa̱ka a̱tse'e n'it je̱ts a̱tse'e
je̱ jayu ntuk'ix je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, miitsts a̱tse'e
ntukma̱a̱tjaye̱jptup je̱ maa'yu̱n
juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnji.
8 Ñu̱ja'vip xa ve'e je̱ Nte'yam
je̱ts o̱o̱y a̱ts miitse'e anañu̱joma
ntuntso̱kta, nyak'ana̱a̱'ktup a̱ts
miitse'e je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t juu' ve'e
je̱ Jesucristo pya̱a̱m yam a̱ts
nja'vin ka̱jxm. 9 Nnu̱tsapko̱jtstupts
a̱ts miitse'e je̱tse'e je̱ tso̱jku̱n
juu' ve'e mjaye̱jptup, je̱'e̱ tse'e
nu̱yojki'ata̱'a̱tsup je̱ nu̱ja'vin ma̱a̱t
je̱ts je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ma̱a̱t, 10 ve'em
tse'e m'o̱'yixjadat je̱tse'e xvinkó̱ndat
je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e m'ijttinit o̱y je̱ts
va'ajts, ka to̱kin ma̱a̱tap, van'it
paat tse'e ve'em m'ijttinit ku ve'e

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

je̱ Cristo myiinnuvat. 11 Ku ve'e
xvinko̱nda je̱ y'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e je̱ Jesucristo mputá̱kajada,
mjoojntykidup tse'e ax jo'n du̱paa'ty
du̱'ake̱̱ega je̱tse'e o̱y nu̱ko̱tsa je̱ts
yakma̱ja yakjaancha je̱ Nte'yam
y'ijtnit.

**"A̱ts ka̱jx, je̱ Criistots
je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin"**

12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat
je̱ts nu̱yojke'e je̱ jayu du̱nu̱jávada
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱'e̱ ka̱jx ku
a̱tse'e pa̱kmuk n'it. 13 Ax ve'em
tse'e je̱ tojpata̱jk juu' ve'e ijttup je̱ja
je̱ yakkutojkpa vyinkujk juu' ve'e je̱
maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip, je̱ts nu̱jom
je̱ jayu, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱ja'vidup je̱ts
yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ku̱xe'e a̱ts
je̱ Cristo nmutún nmupu̱k. 14 Nay
ve'empa tse'e ku ve'e du̱'ixta je̱ts
yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp, nu̱may tse'e
je̱ utsta je̱ ajchta to'k aaj to'k jo̱o̱t
ñapyá̱mjada je̱m je̱ Maja̱ Vintsá̱n
y'am kya̱'m, nu̱yojk ma̱kk aaj ma̱kk
jo̱o̱tts je̱'e̱ ve'e du̱ko̱tsa je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook.
15 Je̱ja xa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Cristo jye̱'e̱ je̱ jayu du̱vaajnjidup
ku̱x cho̱jktupe'e je̱tse'e je̱ jayu
vyintsa̱'a̱gajadat je̱ts ka'a ve'e
a̱ts. Ax jé̱jadava tse'e juu' ve'e o̱y
aaj o̱y jo̱o̱t je̱ jayu du̱vaajnjidup
ku̱x nma̱a̱tnayja'vijidup a̱tse'e,
16 xtso̱jktup a̱tse'e ku̱x ñu̱ja'vidupe'e
je̱ts je̱'e̱ ka̱jx a̱tse'e yaja n'it ku̱xe'e
a̱ts je̱ jayu ntuk'ix je̱ts tyú̱vam
je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 17 Je̱
jayu juu' ve'e du̱tso̱jktup je̱tse'e
vintsa̱'a̱ga y'íttat, je̱ y'avintso̱
o̱'yinjits je̱'e̱ ve'e y'íxtidup ku
ve'e je̱ jayu du̱vaajnjada je̱ Cristo
jye̱'e̱. Ka to'k jo̱o̱tap tse'e ve'em
du̱tonda, ñasja'vidupts je̱'e̱ ve'e je̱ts
nu̱yojk a̱tse'e ntsaachpaa'tu̱t yap
poxu̱ntu̱jkp ku̱xe'e ve'em du̱tonda.
18 Ax pa̱n to'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e
du̱tonda ukpu̱ ka to'k aaj to'k
jo̱o̱tape'e, xo̱o̱jntkpts a̱tse'e ku ve'e
je̱ jayu yakvaajñja je̱ Cristo jye̱'e̱.
Ax xo̱o̱jntkpts a̱tse'e njaa'k'ítu̱t
19 ku̱x nmu̱ja'vinup a̱tse'e je̱ts o̱y
a̱ts ya̱'a̱ ve'e ntuknáxu̱t je̱'e̱ ka̱jx
ku a̱ts miitse'e xnu̱tsapko̱tsta
je̱ts je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e xputa̱ka je̱
Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱
Jesucristo jya'vin ka̱jxm. 20 Juu'ts
a̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts a̱tse'e n'a'ix,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e to'k aaj
to'k jo̱o̱t nkutyónu̱t je̱ toonk juu'
a̱tse'e je̱ Nte'yam xmo̱o̱y, ve'em
tse'e u̱xyam je̱ts vintso̱ ve'e ya̱ it
ñaxy je̱ Cristo yakma̱ja yakjaancha
y'ijtnit a̱ts ya̱ nni'kx ya̱ nko̱pk
ka̱jx, pa̱n joojntykip a̱tse'e uk pa̱n
o̱o̱'kp a̱tse'e. 21 A̱ts ka̱jx, je̱'e̱jyjits
a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e je̱ Cristo
yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit. Ax
pa̱n o̱o̱'kpts a̱tse'e, a̱ts je̱ n'o̱'yints
je̱'e̱ ve'e. 22 Ax pa̱n jaa'kjoojntykipts
a̱tse'e yaja naxviijn, o̱'yip tse'e
je̱ts a̱tse'e je̱ Cristo njaa'kmutónu̱t
njaa'kmupá̱ku̱t. Ka'a xa a̱tse'e
nnu̱java pa̱n juu' a̱tse'e ku̱nvinká̱n.
23 Tso'oxts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e
nnu̱jávat juu' a̱tse'e ntsa̱jkp. Muto'k
viijn, ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e
n'o̱o̱'ku̱t je̱ts a̱tse'e ve'em n'ijtnit
je̱ Cristo ma̱a̱t, a̱ts je̱ n'o̱'yine'e
ve'em ku̱y'it. 24 Ax jado'k viijn,
miits je̱ m'o̱'yindats je̱'e̱ ve'e
je̱ts a̱tse'e njaa'kjoojntykat yaja
naxviijn. 25 Ku̱x a̱tse'e ve'em
vinjava ntañ, nnu̱ja'vipts a̱tse'e
je̱ts njaa'kma̱a̱ttándap a̱ts miitse'e

jëtse'e nüyojk ëy mtaandinit
jë Cristo määt jëtse'e nüyojk
mxëëjntktinit jë'ë käjx ku jë'ë ve'e
xjaanchjávada, 26 ax ve'em tse'e ëëy
mtunxëëndüktat jë Mäjä Vintsán
Jesucristo käjx ku ätse'e jado'k nax
n'ijtnuvat miits määtta.
27 Pän ti ve'e toojnjup këjtsjup,
joojntykada ve'em ax jo'n düpaa'ty
düakëëga määt jë ëy käts jë ëy
ayook, jë maa'yünts jë'ë ve'e juu'
ve'e jë Cristo tyoojnjip jë jayu. Ax
pän näjkxpts äts miitse'e nku'ixta
uk pän jékum ätse'e, ntsäjkpts
ätse'e jëts ätse'e jë käts nmótuvüt
jëts mäkke'e mnaajk'ítjada to'k jë
ja'vin määt jëts to'k jë vinma'yün
määt, mäkk aaj mäkk jëëte'e xtonda
vintsë ve'e nüyojk jë ëy käts jë ëy
ayook yakjaanchjávat 28 jëts ka'a
ve'e xtsä'ägada ni vintsëva pän pän
jatye'e mtso'oxpäjkjüdup. Pän ve'em
tse'e xtonda ax jo'n ätse'e tünja'a,
myaknükë'xnatákadap tse'e jëts
vintókidap jë'ë ve'eda jëts miitse'e
mtsë'ëktat jë'ë käjx ku ve'e jë
Nte'yam mputákajada. 29 Jë Nte'yam
tse'e mmëëjyjüdu jë xëëjntkün ka
këëjyape'e jëtse'e xjaanchjávadat
jë Cristo, ve'empa ve'e jëtse'e
xkutsaachpaadiduvat. 30 Üxyam tse'e
m'ë'yixjada jëts ätse'e xputákadat
jëtse'e kijpx n'amäädaaguimdat jë
kyë'ëy jë'ë. M'ixtu tse'e juu' ätse'e
ntoon jëts ätse'e nyakvintëki jë
kyë'ëy jë'ë, nay jë'ëjyam jë'ë ve'e juu'
ätse'e üxyam ntuump, ve'em ax jo'n
jë käts xmótuda.

Jë Nte'yam tse'e düyakmäji düyakjaanchi jë Cristo

2 Ax ve'em tse'e, jë'ë ve'e ku
ve'e mnaajkmäkkpákjada
küxe'e to'k muk m'itta jë Cristo
määt, ku ve'e mjët'amájada jë
tsëjkün käjx, ku ve'e xjayëpta jë
Espíritu Santo jëm mja'vin käjxmda,
ku ve'e jë jayu x'ama'atjada ku
ve'e chaachpaa'ty, jëts ku ve'e jë
tukmë'tün xjayëpta, 2 yakpo'okta
to'k aaj äts yä nxëëjntkün jë'ë käjx
ku ve'e xjayëpta to'k jë vinma'yün,
to'k jë tsëjkün, jëts to'k jë jëët
to'k jë ja'vin. 3 Ka'a tse'e ti xtóndat
jë m'avintsë ë'yin käjxji ukpü jë'ë
käjx ku ve'e mnamyäjava'anjada,
nüü'k aaj nüü'k jëëte'e to'k jado'k
xjávadat juu' ve'e viijnkta, ve'em ax
jo'n jë'ë ve'e nüyojk küdünümájidi
jëts ka'a ve'e miitsta. 4 Ni päna
ve'e jë y'avintsë ë'yinji dükä'íxtat,
jë'ë ve'e juu' ve'e tyuk'ë'yiduvap jë
viijnk jayu.
5 Ve'em xa ve'e dütsäk jëtse'e
jë vinma'yün xjayéptat ax jo'n
jë vinma'yün juu' ve'e jë Cristo
Jesús jyayejpp. 6 Ëyam jë'ë ve'e jë
Nte'yam, kyuväjkts jë'ë ve'e jëtse'e
dükayaktónüt jë mäjin jë jaanchin
juu' ve'e jyayejpp küx jë Nte'yam
jë'ë ve'e, 7 ñojk'óye'e dümasääk
nüjom juu' ve'e y'ix jyayëjp jëtse'e
jyayuvimpijt, ve'em tse'e ñapyääjmji
ax jo'n jë jayu juu' ve'e patto'nip.
8 Ax ku tse'e ñapyääjmji ax jo'n
jë patto'niva, va'ajts nüü'k va'ajts
naxkäda'akyts jë'ë ve'e ñapyääjmji
jëtse'e jë Dios Tee' dükätsäpüjk
van'it paat ku ve'e y'uk'ää'k jëm
cruz käjxm, ve'em ax jo'n jë mäjä
tëkin küdütuujn. 9 Jë'ë käjx tse'e
ëëy jë Nte'yam tyunyakmájiji
tyunyakjaanchiji, jëm tse'e käjxm
ëëy dütumpüüjm jëtse'e myëëjyji
jë xääj juu' ve'e dünümäjikäjxp
dünüjaanchikäjxp, 10 ve'em tse'e

ku ve'e yak'amotunáxut je Jesús je
xyaaj, koxkténadap tse'e nujom pan
pan jatye'e ijttup jem tsapjootm,
yaja naxviijn, jets pan pan jatye'e
ijttup jep naxviijnit itupa'tkup,
11 anañujoma tse'e vya'andat jets je
Jesucristo je'e ve'e je Maja Vintsán.
Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup,
je'e je myajin je jyaanchin kajx tse'e
ve'em dutóndat dukótstat.

Ve'em xa ve'e je jaanchja'vivatajkta ax jo'n may je kujajpa je kutaʼkxpa

12 Je'e kajx tse'e, miitsta, juu'
atse'e ooy ntuntsojktup, ve'em ax
jo'n xkutyoondi je ayook juu' ats
miitse'e nvaajnjidu ku atse'e n'ijt
miits maatta, nuyojkts je'e ve'e
uxyam dutsak jetse'e xkutyóndat ku
atse'e jékum n'it. Tonda vintso ve'e
oy m'ijttinit je Nte'yam maat. Ja'vip
tsa'kip tse'e ve'em xtóndat, 13 kux
je Nte'yam je'e ve'e mmoojyjudup
ka je'ejyap je vinma'yun jetse'e
xtsóktat juu' je'e ve'e chajkp, nay
ve'empa ve'e je makkin jetse'e
ve'em xtóndat xkótstat. 14 Nujom
juu' jatye'e mtoondup mkojtstup,
oy yakxón tse'e xtóndat xkótstat,
ka'a tse'e to'k jado'k xpakótstat
uk mnakyojtsvintsóvjadat,
15 ve'em tse'e ni pana je tokin
mkapaatuxjadat, ni tía ve'e
juu' ve'e ka óyap, je Nte'yam
je y'ónuk tse'e m'íttat juu' ve'e
va'ajts aaj va'ajts joot joojntykidup
jeja numay jayu akujk juu' ve'e
ko'oyjoojntykidup jets ka vintúvap
juu' dutonda. Ve'em tse'e m'íttat
yaja naxviijn ax jo'n may je maatsa
juu' ve'e ya naxviijnit it dukujajp
dukutaʼkxp, 16 mtuknujávadap tse'e
je jayu vintso ve'e dujayéptat je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
Pan mtoondup tse'e ve'em, ooyts
atse'e ntunxoondukut miits kajxta
je xaaj ku ve'e je Cristo myiinnuvat,
je'e kajx tse'e kuxe'e kyavintoki juu'
atse'e ntoon nkojts ku atse'e n'ijt
miits maatta. 17 eo'ktu ve'e je tánuk
ku ve'e je Nte'yam yaktukvintsa'ki
jem yojxpejtun kajxm jetse'e je
jayu oy y'íttat je Nte'yam maat.
Nay ve'empats atse'e, pan oo'kp
atse'e jets je'e kajxe'e to'k aaj to'k
joot xjaanchjávadat je Jesucristo,
xoojntkpts atse'e n'it. 18 Nay ve'emts
atse'e ntsak jetse'e mxoondukat ats
maat.

Je Timoteo maat je Epafrodito

19 Pan vaamp tse'e je Maja
Vintsán Jesús, tsojk atse'e nkéxut
je Timoteo jetse'e najkx mku'íxjada,
ve'emts atse'e nxoondukut ku atse'e
nnujávat pan vintso miitse'e jemda.
20 Je'ejyji ve'e to'k je vinma'yun
dujayejpp ats maat. Ve'em ax jo'n
ats miitse'e ooy ntunvinmayda,
nay ve'empats je'e ve'e ooy
mtunvinmaajyjuduva. 21 Nujom
pan pan jatye'e viijnkta, y'íxtidupts
je'e ve'e je y'avintso o'yinji, ka'ats
je'e ve'e dutonuva'anda juu' ve'e
je Cristo Jesús chajkp. 22 Ax
mnuja'vidup tse'e vintso ve'e je
Timoteo duyaknukeʼxnatáka jets
tyuumpe'e je y'oy je'e. Ve'em ax
jo'n je jayu je y'ónuk pyutákaja,
xputajkipts ats je'e ve'e ku atse'e
je jayu nvaajnjada je oy kats
je oy ayook. 23 Kux tse'e ve'em,
je'e kajxts atse'e n'a'ix jets ats
miitse'e ntukʼakéxadat jetse'e najkx
mku'íxjada tun jatyji ku atse'e
nnujávat pan jaa'kpoxuntaktsaanap

atse'e uk pan ka'a. 24 Nayja'vijinupts
atse'e je Maja Vintsán kajx jets tsojk
atse'e viinm miits najkx nku'ixta.
25 Ve'em atse'e nnasjava jets
vinkopk je'e ve'e jets ats miitse'e
uxyam ntuknukéxtat ya n'útsamda
ya n'ajchamda Epafrodito, ya'a juu'
atse'e ya toonk ntukmaattuump
jetse'e ntukmaat'amaadaaga
je kyo'oy je'e, juu' ats miitse'e
xtuknukejxtu jets atse'e xmutónut.
26 Ooyts ya'a ve'e dutuntsak jetse'e
y'ítut anañujoma miits maatta,
ooy tse'e dutunvinmay kuxe'e
xmótudi je kats jets pajkju ya'a ve'e.
27 Tyúvam xa ve'e jets makk ya'a
ve'e ooy tyumpajkji, oo'kun ámani
ya'a ve'e vye'na. Ax je Nte'yam
tse'e tukmo'tju. Ka ya'ajyap tse'e
tyukmo't, xtukmo'tpa ats je'e ve'e
jets atse'e nkatsaachvinmañáxut.
28 Je'e kajxts atse'e nuyojk ntsak
jets ats miits ya'a ve'e ntuknukéxtat
jetse'e ve'em mxoonduktat ku ve'e
x'íxtinuvat, ve'emts atse'e vinjo'n
nkoo'knavyinma'yunmoojyjinu
vat. 29 Ku ve'e jye'yat, kuváktats
ya'a ve'e je xoojntkun maat kux
mnay'útsijidup mnay'ajchijidup
mnay'útsijidup mnacha'aijidupe'e
je Maja Vintsán kajx. Vintsa'agada je
jayu pan pan jatye'e ve'em ax jo'n
ya'a, 30 kux oo'kun ámani ya'a ve'e
vye'na ku ve'e je Cristo dumutuujn
dumupujk, napyaajmju tse'e jem
je oo'kun y'am kya'm ku atse'e
xtoojnji juu' miitse'e mka'o'yixjudu
jets atse'e xtoojnjadat.

Je Cristo kajx tse'e je jayu kyayaktokimpum

3 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta
utsta tsa'ada, xoondukta
kuxe'e to'k muk m'itta je Maja
Vintsán maat. Ka'ats atse'e
nko'oyjáva ku atse'e njaaynuva
juu' ats miitse'e ntuknuja'vidu,
kux miits je m'o'yin kajxta xa
je'e ve'e. 2 Nay'íxjada je'e kajxta
juu' ve'e dutoondup je kyo'oy
je'e, juu' ve'e dutsojktup jetse'e
je jayu je ixta'nun duni'kxmadat
dukojmadat. 3 Uu'mda xa je'e
ve'eda juu' ve'e je ixta'nun maat
juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip kux
nvinja'vimdup nvintsa'kimdupe'e
je Nte'yam je Espíritu Santo kajx
jetse'e nxoojntkumda kuxe'e to'k
muk n'ijtumda je Cristo Jesús
maat. Ka'a tse'e njaanchja'vimda
jets njayejpumdupe'e je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je'e kajx
ku ve'e n'ijtumda to'k jayu je
naxviijnit je'e kajx jets ka'a ve'e
jado'k jayu. 4 Pan jyaanchja'vidup
tse'e jyapana jets je'e ve'e dujayejpp
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp je'e kajx ku ve'e y'it to'k jayu
je naxviijnit je'e kajx jets ka'a ve'e
jado'k jayu, nuyojkts je'e ve'e juu'
atse'e kunjaanchjáva jets njayejppts
atse'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma
kajx ijtp je'e kajx ku atse'e n'it to'k
jayu je naxviijnit je'e kajx jets ka'a
ve'e jado'k jayu. 5 Yakpaajmjits
atse'e je ixta'nun kutoodojtuk
xaaj ke'ex, israeejlit jáyuts atse'e,
je Benjamín je jyaka'a, hebreo
jáyuts atse'e, je'evats ats je ntee'
je ntaak. Pan vintso ve'e je Moisés
je pyava'nun yakkutyún, je fariseo
je y'ixpajkunts atse'e mpanujkxp
y'ijt, 6 ve'emts atse'e nnayja'viji
jets oy atse'e nkutyún y'ijt je
pava'nun, ve'emts atse'e njomtonda
ntitonda y'ijt je jaanchja'vivataj k,

ǫǫyts ątse'e ntun'ix vintsǫ ątse'e
nkutyonkáxụt nụjom jẹ Moisés jẹ
pyava'nụn. 7 Ax nụjomts ya'ą ve'e
juu' jaty ątse'e ǫǫy ntuntuknụmájip
y'ijt, jẹ Cristo kąjxts ąts jẹ'ẹ ve'e
njava jẹts ni vinxụpa ąts jẹ'ẹ ve'e
xkatuujnja. 8 Ax ka ya'ąjyap tse'e,
ve'em ątse'e njava jẹts ni tía ąts
jẹ'ẹ ve'e xkatuujnja, tun to'kji jẹ'ẹ
ve'e juu' ątse'e nja'vip jẹts ǫǫy jẹ'ẹ
ve'e dụtunnụmąja, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e
ku ątse'e va'ajts n'íxat ąts jẹ nMąją
Vintsą́n, jẹ Cristo Jesús, juu' kąjx
ątse'e nụjom juu' jaty nmasǫǫkni.
Jẹ naax jẹ po'ox jo'nts ątse'e
juu' nja'vini jẹ'ẹ kąjx jẹts ątse'e
n'ijtnit jẹ Cristo mąąt, 9 ątse'e to'k
muk n'ijtnit jẹ'ẹ mąąt. Ax ve'emts
ątse'e ǫy ntaannit jẹ Nte'yam mąąt
ka jẹ'ẹ kąjxap ku ątse'e kụn'ix
vintsǫ ątse'e nkutyónụt jẹ Moisés
jẹ pyava'nụn, jẹ'ẹ kąjxe'e kụxe'e ąts
jẹ Nte'yam xkatǫkimpụm kụxe'e ąts
jẹ Cristo njaanchjáva. 10 Ntsąjkpts
ątse'e jẹts ątse'e va'ajts n'íxainit jẹ
Cristo, ątse'e ntukmąątjayẹjpnit jẹ
mąkkin juu' ve'e jyayejpp ku ve'e
jyoojntykpąjknuva. Ntsąjkpts ątse'e
jẹts ątse'e ntsaachpaa'tụt ve'em
ax jo'n jẹ'ẹ ve'e chaachpaaty, jẹts
ątse'e ve'em n'ítụt ax jo'n jẹ'ẹ ku
ve'e y'uk'ąą'k, 11 ntsǫjkpapts ątse'e
jẹts ątse'e njoojntykpąjknuvat ku
ątse'e ąą'kani nvẹ'nat.

Jẹm tsapjǫǫtm ụụ'm nkukajpụnimda

12 Ka jẹ'ẹp xa ątse'e ntijp
jẹts tą́vani ąts ya'ą ve'e
n'amąądaaguikú́x ukpụ ątse'e
n'it ǫy jẹts va'ajts. Jẹ'ẹ ątse'e
ntuump jẹts ątse'e nkutyónụt
nụjom jẹ vinma'yụn juu' ve'e
jẹ Cristo Jesús jyayẹjp ąts kąjx
ku ątse'e xjẹ'ẹi'ukvaajñ. 13 Utsta
ajchta utsta tsą'ąda, viinm ątse'e
nnayjávaja jẹts ka'anum ąts ya'ą
ve'e n'amąądaaga. Juu' ątse'e tụụv
ntuump, nyaktankụjxpts ątse'e juu'
ve'e náxyani jẹts ątse'e jẹ nmąkkin
nyaktún pąn joma vaat ątse'e
x'ǫ'yixjụ jẹts ątse'e n'amąądaagat
juu' ve'e miimpnum, 14 jẹts ątse'e
n'ijtnit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e
mąkk noomp jẹtse'e too'vąjkp
jyẹ'yat joma ve'e kyukąxa jẹ
noomk, jẹts ątse'e njoojntykinit jẹm
tsapjǫǫtm, jẹ joojntykin juu' ątse'e
jẹ Nte'yam xtuknụyaaxji kụxe'e ąts
to'k muk n'it jẹ Cristo Jesús mąąt.
15 Nụjom pąn nụvinxụp ụụ'me'e
nnụja'vimdini jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook, ve'em tse'e dụtsąk
jẹtse'e jẹ vinma'yụn ve'em
njayẹjpumdat. Ax pąn jẹm tse'e
juu' ve'e viijnk dụvinmǫ́tudup, jẹ
Nte'yamts ya'ą ve'e tuknụjávajadap.
16 Pąn joma vaate'e jẹ Nte'yam
xtuknụja'vimda jẹ tyụv jẹ'ẹ, va'an
tse'e dụjoojntykimda ax jo'n
xtuknụja'vimda.
17 Utsta ajchta utsta tsą'ąda,
joojntykada ax jo'n ąts,
yakvinkǫ́pkiduvats jẹ'ẹ pąn
pąn jatye'e joojntykidup ve'em.
18 May náxani xa ąts miitse'e
nvaajnjada, ax ụxyamts ąts miitse'e
nụnyaaxnup njaa'kvaajnjada,
jẹts jẹja ve'e nụmayda pąn pąn
jatye'e dụtso'oxpąjktup jẹ Cristo,
ka'a tse'e dụnụjavava'anda
pąn tyąjxe'e y'uk'ąą'k jẹm cruz
kąjxm. 19 Ax vintǫ́kidapts jẹ'ẹ
ve'e, jẹ tyiints tse'e vyinmaaydup
jẹtse'e dụkayakvinkǫ́pkada
juu' ve'e jẹ Nte'yam chąjkp,
natyukmąjijidupts jẹ'ẹ ve'e juu'

ve'e kudutuktso'otyónda, je'ejyji
ve'e vyinmaaydup juu' jatye'e ijtp
yaja naxviijn. 20 Ax uu'mda, jemts
uu'me'e tsapjootm nkukajpunimda,
n'a'íxumdupts uu'm je'e ve'e je
Yaktsookpa, juu' ve'e jem tsoo'nup
jetse'e yaja kyadaaknit, je Maja
Vintsán Jesucristo. 21 Je'e xa ve'e
duyaktíktsnup uu'm ya nni'kxamda
ya nkópkamda, juu' ve'e
ayonuktaka, juu' ve'e oo'kup, jetse'e
ve'em y'ijtnit ax jo'n je y'avintso
ni'kxukopk juu' ve'e je majin ooy
dutunjayejpp. Ve'em tse'e dutónut
je makkin kajx juu' ve'e yaktoomp
jetse'e duyakkutojkjikáxut nujom
juu' jaty.

Xoojntkp mnaajk'ítjadat je Maja Vintsán kajx

4 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta
utsta tsa'ada, juu' atse'e
ooy ntuntsojktup, ntsajkpts atse'e
jets atse'e n'ítut miits maatta,
xyakxoojntktupts ats miitse'e
jets atse'e xmo'oda je majin. Ijtp
tse'e xtóndat juu' ats miitse'e
tuntuknujáyada, makk tse'e
mnaajk'ítjadat to'k muk je Maja
Vintsán maat.
2 Nmunoo'kxtktupts atse'e je
ta'axtajk Evodia jets je ta'axtajk
Síntique jetse'e ñamyujot'óyajadat,
ve'em ax jo'n dutsak pan
pan jatye'e dujaanchja'vidup
je Maja Vintsán. 3 Jets mits,
juu' atse'e ntukmaatmutuump
ntukmaatmupujkp je Nte'yam,
n'amótupts ats mitse'e jetse'e
xputákat ya numejtsk ta'axtajkta.
Ooy ats je'e ve'e xtumputajkidi ku
atse'e ntukka'amaajy je oy kats
je oy ayook, xputajkiduvats atse'e
je Clemente jets je viijnk jáyuda
juu' atse'e nmaattoonduva, je'e
juu' ve'e je xyaajta javyétani ijtp
jep libro kujxp joma ve'e javyet
y'itta je xyaajta pan pan jatye'e
joojntykidinup xa'ma kajx.
4 Ijtp tse'e mnaajkxoondukjadat
je Maja Vintsán kajx. Vaannuvap
atse'e jado'k nax jetse'e
mxoondukatat. 5 Va'an tse'e je jayu
anañujoma dunujávada vintso
ve'e oy jayu mnapyámjada. Tamji
ve'e je Maja Vintsán. 6 Ni tía ve'e
xkavinmáydat, ñojk'óye'e, pan ti
ve'e toojnjup kojtsjup, tsapkotsta,
jetse'e je Nte'yam juu' x'amótudat,
vaajnjikáxta nujom je Nte'yam je
kukojtsun maat. 7 Ku ve'e ve'em
xtonda, van'it tse'e je Nte'yam
mmo'ojadat je y'oy joot, juu' ve'e
dujaa'knumájip jets ka'a ve'e juu'
ve'e je jayu vyinmótudup, to'k
viijn tse'e y'ítut je mja'vinda jets je
mvinma'yunda je Cristo Jesús maat.

"Payo'oyda nujom juu' ve'e oy"

8 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
juu'ts atse'e nkojtskukajxinup,
je'ets je'e ve'e jetse'e xpayo'oydat
nujom juu' ve'e tyúvam, nujom
juu' ve'e vyinmajtsjup jetse'e
yakvintsa'agat, nujom juu' ve'e
duyaknukę'xnatajkip je tuv jáyuvin
je tuv joojntykin, nujom juu' ve'e
va'ajts, nujom juu' ve'e duyakjéjip
je tsojkun, jets nujom juu' ve'e
yak'oyja'vip. Payo'oyda nujom juu'
ve'e oy jets juu' ve'e vyinmajtsjup
jetse'e yak'oñukótsat.
9 Je'e tse'e tonda juu' ats miitse'e
ntuk'ixtu, juu' ve'e ntukkatajkidu,
juu' ve'e m'amotunajxtu ku atse'e
nkajts, jets juu' ve'e mnu'ixvaatstu

vintsǫ ạtse'e juu' ntun. Pạn
mtoondup tse'e ve'em, ijtnupts jẹ'ẹ
ve'e jẹ Nte'yam miits mạạtta, jẹ'ẹ
juu' ve'e jẹ ǫy jǫǫt dụyajkp.

Jẹ putạjkin juu' ve'e jẹ filíposit jayu tyuknụkẹjxtu jẹ Pablo

10 Ǫǫy ạtse'e ntunxǫǫnduk jẹ
Mạjạ Vintsán kạjx kụxe'e ạts miits
xjaa'myẹjtstinuva; ka jẹ'ẹpts ạtse'e
ntijp jẹts xjaa'tyǫ́kidinu ạts miitse'e,
jẹ'ẹ ve'e kụxe'e mka'ǫ'yixjidi
jẹts ạtse'e kụxputạjkidi. 11 Ka'ats
ạtse'e ve'em nva'añ kụxe'e ạts juu'
xka'ijtja, kụx yuj ạtse'e jẹts ạtse'e
ntukjǫtkạda'aky juu' ạtse'e n'ixp
njayejpp. 12 Nnụja'vip ạtse'e vintsǫ
ve'e juu' y'it kya'it. Ixtañts ạtse'e
njayep pạn ku'ux ạtse'e n'it uk pạn
ayooj ạtse'e n'it, pạn n'ixp njayejpp
ạtse'e ǫǫy juu' uk pạn vin'it ạtse'e
juu' xka'ijtja. 13 Nụjom xa ạtse'e
juu' x'ǫ'yixjụ kụx jẹ Cristo ạtse'e
xmạkkinmǫǫyp. 14 Ǫyam tse'e
vye'ema, ǫyts miitse'e xtoondi ku
ạtse'e jẹ putạjkin xkẹjxjidi ku ạtse'e
yaja ntsaachpaa'ty.
15 Nay ve'empa tse'e, filíposit
jáyuda, ku ạts miitse'e
ntukmukǫjts'ukvaandi jẹ ǫy
kạts jẹ ǫy ayook jẹts ku ạtse'e
ntsạạ'n jẹm macedóniait y'it
jǫǫtm, ax xnụjávada jo'n, miitsjits
jẹ'ẹ ve'eda juu' ạtse'e jẹ putạjkin
xmǫǫydu. 16 Kụx namvaat ạtse'e
jẹm tesalónicait kyajpụn kạjxm
nve'na, xtuk'akẹjxiduts ạts
miitse'e ka to'k náxap vinxụp
ạtse'e juu' xka'ijtji. 17 Ax ka jẹ'ẹpts
ạtse'e n'íxtip jẹts ạts miitse'e juu'
xmǫ'ǫdat, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ñụyókat
jẹ ǫ'yin juu' ve'e mjayẹjptup jẹm
jẹ Nte'yam vyinkojkm. 18 Njayejpp
xa ạtse'e nụyojk, ka'a ạtse'e
xkatih'ijtja. Jẹ putạjkin juu' ạts
miitse'e xtuknụkẹjxtu yạ Epafrodito
mạạt, jẹ́mani tse'e tyunjajtjini.
Ve'emts yạ'ạ ve'e yạ putạjkin ax
jo'n jẹ yạx juu' ve'e xoo'kp pa'ajk
jẹtse'e jẹ Nte'yam dụ'ǫyjava. 19 Ax
ạts jẹ nNte'yam tse'e mmǫ'ǫjadap
nụjom pạn ti ve'e mka'ijtụxjụdup.
Ve'em tse'e dụtónụt jẹ Jesucristo
kạjx, ve'em ax jo'n ǫǫy jẹ mạjin jẹ
jaanchin dụtunjayep. 20 ¡Yakmạja
yakjaancha tse'e y'ijtnit xạ'ma kạjx
ụụ'm jẹ nNte'yamamda, juu' ve'e
nTee'imdup! Amén.

Ku jẹ Pablo máyam jẹ Dios dụkejx

21 Jẹ Mạjạ Vintsán Jesucristo kạjx
ạtse'e máyam jẹ Dios ntuknụkẹxta
anañụjoma pạn pạn jatye'e ijttup jẹ
Nte'yam jẹ jyayu. Yạ utsta yạ ajchta
juu' ve'e ijttup ạts mạạt, yạ'ạ tse'e
máyam jẹ Dios mtuknụkẹjxjụduva.
22 Nụjom jẹ Nte'yam jẹ jyayu juu'
ve'e yaja ijttup, vinkǫpk pạn pạn
jatye'e jẹm jẹ yakkutojkpa César
tyạk'am, jẹ'ẹ tse'e máyam jẹ Dios
mtuknụkẹjxjụduvap.
23 Jẹ nMạjạ Vintsánamda
Jesucriistots miitse'e anañụjoma
mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Colosas

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam
a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e je̱
Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva n'ítu̱t. A̱ts
ma̱a̱t je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda
Timoteo, [2]máyam a̱a̱tse'e je̱
Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ Nte'yam
je̱ jyayu juu' ve'e nay'amojku̱du̱p
je̱m colósasit kyajpu̱n ka̱jxm.
Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp
y'ake̱e̱guip ku̱xe'e to'k muk
m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t. Je̱ Nte'yam,
juu' ve'e nTee'imdup, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱
y'oy jo̱o̱t ma̱a̱t.

Ku je̱ Pablo du̱nu̱tsapko̱jtsti je̱ jaanchja'vivata̱jk.

[3]Ku a̱a̱ts miitse'e nnu̱tsapko̱tsta,
xa̱'ma ka̱jxts a̱a̱tse'e nkuka̱jtsja je̱
Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo je Tyee', [4]nkuko̱jtsjipts
a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e je̱ ka̱ts
nmo̱tu vintso̱ ve'e je̱ Cristo Jesús
xjaanchjávada je̱ts vintso̱ ve'e
xtso̱ktu̱ nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu.
[5]Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em xtonda ku̱x
m'a'íxtupe'e je̱ o̱'yin je̱m tsapjo̱o̱tm.
M'amo̱tunajxtuts miits ya̱'a̱ ve'e
ku ve'e myakvaajnjidi je̱ ayook
juu' ve'e tyú̱vam, [6]je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' ve'e mnu̱je̱'yju̱du̱ je̱ts
juu' ka̱jxe'e jye̱ja je̱ y'o̱y je̱'e̱. Ya̱
ayook tse'e va'kxtk'ata̱a̱tsp je̱tse'e
mya̱kkpa̱jk'atu̱'u̱ts to'k it to'k
naxviijn, ve'em ax jo'n jyajt'ukvaajñ
miits ma̱a̱tta ku ve'e x'amo̱tunajxti
vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
je̱ maa'yu̱n du̱tuujnja je̱tse'e
xnu̱ja'vidi je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱
ayook. Ax u̱xyam paat tse'e ve'em
jyaty miits ma̱a̱tta. [7]Mva'nu̱xju̱du
tse'e ya̱ ayook je̱ Epafras, je̱'e̱ juu'
a̱a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp je̱ts a̱a̱tse'e
nma̱a̱ttún, to'k je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo
je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa juu'
ve'e du̱kutyoomp je̱ toonk juu' ve'e
yaktukka̱ta̱jki miits je̱ m'o̱'yin
ka̱jxta. [8]Je̱'e̱ xa a̱a̱tse'e xtuknu̱ja'vi
vintso ve'e xyaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱
tso̱jku̱n juu' ve'e je̱ Espíritu Santo
pya̱a̱m je̱m mja'vin ka̱jxmda.
[9]Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, van'it paatani ku
a̱a̱tse'e je ka̱ts nmo̱tu vintso̱ ve'e
xjaanchjávada je̱ Jesucristo, ijtpts
a̱a̱ts miitse'e nnu̱tsapko̱tsta, je̱'e̱ts
a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam n'amó̱tup je̱ts
o̱ye'e mtuknu̱jávadat juu' je̱'e̱ ve'e
cha̱jkp. Ve'emts ya̱'a̱ ve'e du̱tónu̱t

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

nujom je vijin je kejun kajx jets
nujom je vinmótuvin kajx juu'
ve'e yajkyp je Espíritu Santo.
10 Ve'emts aatse'e n'amotu jetse'e
mjoojntykadat vintso ve'e je Maja
Vintsán dunumájat dunujaanchat
jetse'e du'oyjávat nujom juu' ve'e
mtoondup mkojtstup, ve'em vintso
ve'e ñuyojki'ata'atsut nujom je y'oy
je'e miits kajxta jetse'e nuyojk
oy x'ixai'ata'atstat je Nte'yam.
11 N'amótupts aats je'e ve'e, ve'em
ax jo'n ooy je majin dutunjayep,
jetse'e myakmakkpákjadat
je myakkin maat, ve'em tse'e
mkanoo'kxtat jetse'e ijtp xtóndat
je y'oy je'e, 12 xoonduk joot tse'e je
kukojtsun xmo'odat je Dios Tee', juu'
ve'e je maa'yun mto'nuxjudu jetse'e
ve'em y'oya jetse'e xtukmaatjayápta
je jyayu nujom je y'oy je'e juu' ve'e
mtukmutsojkjudup, ve'em tse'e
m'íttat ax jo'n je jayu juu' ve'e
yo'ydup jeja ajajtk it jaat. 13 Ku ve'e
n'ijtumdi ax jo'n je jayu juu' ve'e
yo'ydup jeja akoo'ts it jaat, van'it
tse'e je Nte'yam xyakpítsumumdi
jem je Satanás y'am kya'm jetse'e
xpa'mumdi jem je Nte'yam je
y'Ónuk y'am kya'm, juu' ve'e ooy
tyuntsajkp, 14 je'e pane'e je y'oo'kun
kajx xyakta'numdu naspaka,
xtokinmee'kxumduts uu'm je'e ve'e.

Oy joot tse'e n'ijtumda je Nte'yam maat kuxe'e je Cristo xku'oo'kimdi

15 To'kji xa ve'e je Cristo, je'e
tse'e dunumájip jets ka'a ve'e ti
jaty juu' ve'e yakpaam, ja'a tse'e
duyaknukee'xnatajki je Nte'yam, juu'
ve'e kayak'ixp. 16 Je Cristo maat
tse'e je Nte'yam dupamkujkx nujom
juu' jatye'e ijtp jem tsapjootm jets
yaja naxviijmpa, ve'em juu' ve'e
kayak'ixp jets ve'em juu' ve'e
yak'ixp, juu' ve'e yakkutojktup
jets juu' ve'e dunuvintsánidup, juu'
ve'e dunuvinténidup jets juu' ve'e
dukaʼmidup. Je Cristo maat jets
je Cristo je myajin kajx tse'e je
Nte'yam nujom juu' jaty dupamkujx.
17 Ijtpamts je'e ve'e je Cristo
ka'anume'e juu' jaty choo'nduk
vye'na. Je Cristo tse'e nujom
juu' jaty duyak'ijtp. 18 Je'e tse'e
dunukuvajkip je jaanchja'vivatajk,
ve'em tse'e y'it je'e maatta ax
jo'n to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti.
19 Y'oyja'vi tse'e je Nte'yam jetse'e
je Cristo y'it nay vanxupyjyam
ax jo'n viinm je Dios Tee'. 20 Ja
Nte'yam tse'e dunupaajmtki jetse'e
dumaatnamyujot'o'yijinit nujom juu'
jaty, ve'em juu' ve'e yaja naxviijn
jets juu' ve'e jem tsajootm, ve'em
tse'e oy joot duyaktaajñ ja'a kajx
ku ve'e je Cristo y'uk'aa'k jem cruz
kajxm.
21 Mmujékumidup xa miitse'e
y'ijt je Nte'yam jetse'e xtso'oxpajkti
ja'a kajx ku ve'e xtonda
xkotsta y'ijt je kyo'oy ja'a; 22 ax
uxyam, je Nte'yamts miitse'e
tummujot'o'yijidini je oo'kun
kajx juu' ve'e je Cristo yaknajx
jem cruz kajxm.Ve'emts je'e ve'e
dutuujn jetse'e mpaajmjidinit jem
je'e vyinkojkm va'ajts aaj va'ajts
joot jets ka tokin maatap, 23 je'e
ve'e ku ve'e makk aaj makk joot
mnaajk'ítjada to'k muk je Cristo
Jesús maat, ve'em ax jo'n je kup
je y'aa'ts makk yak'ijtju ku ve'e
kyaaktáka, jetse'e xkamaso'oktat
je y'oy je'e juu' ve'e m'a'íxtup ja'a
kajx ku ve'e xkuvajkti je oy kats je

oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu.
Ya oy kats ya oy ayookts je'e ve'e
juu' ve'e to'k it to'k naaxviijn
yaktukka'amaayp jets juu kajx
atse'e nyakpuujm jets atse'e
ntukka'amaayvat.

Ja Nte'yame'e dupaam je Pablo jetse'e duputákat je jaanchja'vivatajkta

24 Ax xoojntkpts atse'e
uxyam je'e kajx ku ats miitse'e
nkutsaachpaadada. Kux ku atse'e
ntsaachpaa'ty jetse'e oy tyaandinit
je Nte'yam maat je Cristo je jyayu,
ve'emts atse'e ntun ax jo'n je Cristo
ku ve'e je jyayu dukutsaachpaadi,
25 je'eda juu' atse'e nmutoondup
nmupajktup je'e kajx ku atse'e je
Nte'yam xtukkatajki ya toonk, ats
miitse'e pu'uk avaada nvaajnjadat
je'e je y'ayook. 26 Ka'a tse'e je jayu
ya ayook dunuja'vidi jujp xup,
uxya námnum tse'e je Nte'aym
dutuknujava je jyayu, 27 ja'a tse'e
dunupaajmtki jetse'e dunujávadat
je maja maa'yun juu' ve'e
kayaknuja'vip y'ijt jetse'e uxyam
dutuujnja anañujoma je jayu. Ax je'e
juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijt, ya'ats
je'e ve'e: Je Cristo ve'e ijtp jem
mja'vin kajxmda, ve'emts miitse'e
je Nte'yam xtukmaatjayejptinit je
myajin. 28 Je Cristo jye'ets je'e ve'e
juu' aatse'e je jayu nvaajnjip jets
aatse'e je jayu nkojtsvij, nujom
aatse'e je jayu ntuk'ixta jetse'e
ve'em oy duvinmótudat juu' ve'e
je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e
y'ijttinit jem je Nte'yam vyinkojkm
oy, va'ajts, jets to'k muk je Cristo
maat. 29 Ve'emts ats ya'a ve'e ntun
pan joma vaat atse'e x'o'yixju je
makkin kajx juu' atse'e je Cristo ooy
xtunmooyp.

2 Ntsajkp atse'e jetse'e
xnujávadat jets ooy ats
miitse'e ntunnutsapkotsta, nay
ve'empa je'eda pan pan jatye'e jem
Laodicea jets pan pan jaty atse'e
viinm xka'íxada. 2 Ntsojkpapts
atse'e jetse'e mjot'amájadat jetse'e
to'k jado'k mnachókjadat jetse'e oy
xnujávadat juu' ve'e kayaknuja'vip
y'ijt, je'ets je'e ve'e je Cristo jye'e.
3 Je Cristo kajx tse'e yaknujava
nujom je Nte'yam je vyijin je kyejun
jets je ñuja'vin. 4 Ve'emts ats miits
ya'a ve'e nvaajnjada jetse'e ni pana
mkavin'aa'njadat maat je tsújit
kats. 5 Oyam atse'e nka'it miits
maatta, jem tse'e ats ya njoot ya
nja'vin miits maatta. Xoojntkpts
atse'e kuxe'e ats nmujava jets
oy yakxone'e mnaajk'ítjada jets
makk aaj makk jooote'e je Cristo
xjaanchjávada. 6 Je'e kajx tse'e,
ve'em ax jo'n xkuvajkti jem
mja'vin kajxmda je Maja Vintsán
Cristo Jesús, jaa'kjoojntykadats
miitse'e to'k muk je'e maat.
7 Ve'em ax jo'n je kup je y'aats
yak'itju makk, ve'empa tse'e
dutsak jetse'e makk mnaajk'ítjadat
to'k muk je Jesucristo maat.
Yakmakkpajk'ata'atsta je mjootta
je mja'vinda je'e kajx ku je'e
ve'e xjaanchjávada, ve'em ax
jo'n myaktuk'ixti; ooy tse'e
xtunkukojtsjadat je Nte'yam kuxe'e
je maa'yun mto'nuxjada.

Je Cristo kajxts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp

8 Ka'a tse'e mnamyasoʼokjadat
jetse'e myakviijnkvóvdat ku ve'e

myakvin'aa'nuva'andat maat
je ixpajkun juu' ve'e ka túvap
jetse'e kyatún. Ka je Criistovap
je'e ve'e duyakjeji je ixpajkun
juu' ve'e tyuk'ixtup, je jujpit jayu
je ñupaamdukada je'e ve'e jets je
ko'oy costumbre juu' ve'e ijtp yaja
naxviijn.
9 Ka'a tse'e pan mvin'aa'njadat, je
Cristo ve'e jayuvimpijt, je Nte'yam
je'e ve'e nay vanxúpjyam ax jo'n
viinm je Dios Tee'. 10 Ax miitsta,
je Cristo kajx tse'e xjayepta
nujom juu jatye'e je Nte'yam
mtukmutsojkjudup kuxe'e m'itta
to'k muk je Cristo maat, juu' ve'e
dukà'mip nujom pan pan jatye'e
yakkutojktup jets pan pan jatye'e
dunumájidup. 11 Nay ve'empa tse'e,
kuxe'e to'k muk m'itta je Cristo
maat, je ixta'nun tse'e mjayejptup
juu' ve'e jyayejptup je Nte'yam
je jyayu. Ka je ixta'nunapts
je'e ve'e juu' ve'e je israeejlit
jayu ñi'kxmidup kyojmidup, je
ixta'nun je'e ve'e juu' ve'e je Cristo
mpa'muxjudu jem mja'vin kajxmda,
ve'em tse'e xkoo'ktoondinit je
m'avintso vinma'yunda. 12 Ku ve'e
mnapejtti, ve'emts je'e ve'e ax
jo'n je Cristo kuxmaatnaxtajkidini
jets ax jo'n je'e ve'e
kuxmaatjoojntykpajktiniva je'e kajx
ku ve'e xjaanchjávada jets ooye'e
je Nte'yam je makkin dutunjayep,
je'e pane'e je myakkin kajx je
Cristo duyakjoojntykpajknuva ku
ve'e y'uk'aa'k. 13 Je oo'kpa jo'n
tse'e m'ijtti je mtokin kajxta jets
kuxe'e mkayakpaajmjada vye'na
jem mja'vin kajxmda je ixta'nun.
Ax je Nte'yam tse'e mmoojyjudu
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp je Cristo maat, je Nte'yam tse'e
xtokinmee'kxumdinu. 14 Nujom je
tokin juu' uu'me'e kunkuvejtumda,
ve'em xa je'e ve'e ax jo'n javyétani
kuy'ijt jem nak kajxm jetse'e je
Nte'yam je nak kudumajvojppejtni
jem je Cristo cryuuz kajxm, je
Cristo tse'e dukuvejt je tokin juu'
uu'me'e kunkuvejtumdi. 15 Ku
ve'e je Crsito y'uk'aa'k jem cruz
kajxm, yakvintókits je'e ve'e
je ko'oyjáyuvapta jets pan pan
jatye'e je ka óyap dutoondup juu'
ve'e yakkutojktup jem poj jooтm,
ve'em tse'e dutuujn ax jo'n je jayu
y'atso'oxtún jetse'e myaada'aky,
van'it tse'e dutsum juu' ve'e
yakvintoki jetse'e duyaknujkx jeja
je numay jayu vyinkujk, ve'em tse'e
cho'otyóndat ku ve'e je numay jayu
du'íxtat jets ta ve'e vyintókida.

Ixtadats je tsapjootmit je'e

16 Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e nvaat
pan mtuktokimpayo'oyjadat pan
ti ve'e mkaaydup m'ooktup uk
pan ti xaaj ve'e m'amaa'yidup, ni
je nam po'oa, ni je pooʼkxtkun
xaaja. 17 Juu' jatye'e pyavaandup,
je'ejyji tse'e toomp y'ijt ku ve'e
je Crsito kyaminna vye'na, ka'a
tse'e uxyam y'uktoonni. 18 Ka'a
tse'e xmajapámdat pan pan
jatye'e vaandup jets jepe'e
tokin jaatp m'itta kuxe'e
xkatonda juu' ve'e tyijtup jets
je'e ve'e duyaknuke'xnatajkip jets
mjayejptupe'e je nuu'k aaj je nuu'k
joot, vaandup tse'e jets vinkopke'e
jetse'e je angelestajk yakvinjávat
yakvintsa'agat. Tyijtup xa ve'e jets
yak'íxjudu ve'e juu'; ax je'e tse'e
yakvinkópkidup. Namyájijidup tse'e

kux jyayejptupe'e je vinma'yun
juu' ve'e je jayu jyayejptup juu'
ve'e dumaatnjavtyaa'njudup je
naxviijnit je kyo'oy je'e. 19 Ka'a
tse'e to'k muk y'itta je Cristo
maat, je'e juu' ve'e ijtp ve'em ax
jo'n je ni'kx je kopk je kyuvajk.
Ve'em ax jo'n je ee'm makk
duyak'it jetse'e ñavyuu'nju to'k
je ni'kx je kopk joma ve'e je pajk
ñamyukju, ve'em tse'e n'ijtumda
to'k muk je Crsito maat, ve'em
tse'e nmakkpajk'ataatsumda to'k
muk je'e maat ax jo'n je Nte'yam
dutsak. 20 Kux ve'em miitse'e
m'itta ax jo'n kum'oo'kti je Criso
maat, ¿tyajx tse'e jep je'e kya'm
pya'tkup mnapyámjada juu ve'e
dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit
je kyo'oy je'e?, ve'em ax jo'n je'e
ve'e kuxjaa'kmaatnavyaa'njidi. 21 Ax
ve'emts je'e ve'e je pyava'nunda:
"Ka'a tsee ya'a xtónut, ka'a tse'e ya'a
xja'kxut, ka'a tse'e ya'a xnuxájat."
22 Je jayu xa ve'e dumutaayvaattu ya
ixpajkun. Juu' ve'e tyumpavaandup
jets ka'a ve'e yakkáyut yakja'kxut,
je Nte'yamts je'e ve'e dupaamp
jetse'e vyintókiyut ku ve'e yakkay
yakju'kx. 23 Ve'em ya'a ve'e kye'ex
jets oy ya'a ve'e ku ve'e yaktún ax
jo'n dutumpava'anda, je'e ku ve'e
dutonda vintso ve'e dutijta jetse'e je
Nte'yam yakvinjava yakvintsa'aga;
nuu'k aaj nuu'k joot tse'e
jyanatyijjada, jetse'e vya'anda jets
nuyojk oye'e je Nte'yam yakmutún
yakmupuk ku ve'e je jayu je ñi'kx
je kyopk duyaktsaachpaa'ty. Ax
ni vinxúpats ya'a ve'e je jayu
kyaputákaja jetse'e du'amaadaagat
je kyo'oy je'e juu' ve'e chojktup je
y'avintso vinma'yun kajxta.

3 Je'e kajx tse'e kuxe'e
m'itta ax jo'n je Cristo
kuxmaatjoojntykpaktinuva,
íxtada tse'e je tsajootmit je'e, jem
joma ve'e je Cristo chuuna jeja
je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. 2 Je'e
tse'e mvinmáydap juu' jatye'e jem
tsapjootm, ka je'epe'e juu' ve'e yaja
naxviijn. 3 M'ijttup xa ve'e ax jo'n je
Cristo kuxmaat'oo'kti. Je joojntykin
juu' ve'e mjayejptup, mjayejptupts
miits je'e ve'e kuxe'e to'k muk
m'itta je Cristo maat, je'e juu' ve'e
ijtp joma ve'e je Nte'yam y'it. 4 Ax
ku tse'e je Cristo myiinnuvat,
je'e pan kajxe'e xtukmaatjayépta
ya joojntykin, je'e maatpa tse'e
m'ijttinit jetse'e xtukmaatjayejptinit
je myajin.

Ka'a tse'e ve'em n'ukjoojntyimdinit ax jo'n njoojntykimda y'ijt

5 Ax je'e kajx tse'e vinkopk jetse'e
xyakkutókinidinit je naxviijnit je
kyo'oy je'e juu' ve'e mjayejptup jem
mja'vin kajxmda. Ax je naxviijnit
je kyo'oy je'e, je'ets je'e ve'e ku ve'e
je jayu je kats dutukmaatjayépta
je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap
jyayejptup, ku ve'e dutonda
juu' ve'e ka óyap ka va'ajtsap,
ku ve'e duyaktonda je y'avintso
vinma'yunda, ku ve'e dutsokta juu'
jatye'e ka óyap, jets ku ve'e juu'
dunas'ayóvada. Kux je'e juu' ve'e
ti dunas'ayo'vip, ka'ats je'e ve'e
je Nte'yam duvinjava duvintsa'aga,
vyinja'vip vyintsa'kipts je'e ve'e
juu' ve'e je jayu y'ixp jyayejpp.
6 Ya'a kajx tse'e je Nte'yam
duyaktsaachpaa'tut je'e pan pan
jatye'e kakatsupajkjudup. 7 Ax
ve'emts miitse'e mjoojntykada

mnaxviijnada y'ijt. 8 Ax u̱xyam,
ve'em tse'e du̱tso̱jkpa je̱ts ya'a̱
ve'e xmaso̱o̱ktinit: je̱ jo̱t'a'nu̱n, je̱
e̱jku̱n, juu' ve'e du̱ko̱'o̱ñu̱vinma'yip
je̱ myujayu, je̱ vinko̱jtspe̱jtu̱n,
je̱ pako̱jtsu̱n, je̱ts je̱ jomko̱jtsu̱n
je̱ tikko̱jtsu̱n. 9 Ka'a tse'e
mnavyin'a̱a̱'njadat to'k jado'k, ku̱x
mmaso̱o̱ktinu ve'e juu' jatye'e ka
óyap mtoondup y'ijt. 10 Ku ve'e
xmaso̱o̱ktini, mton'ukvaandinu
tse'e ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga
ma̱a̱t je̱ nam jáyuvin juu' ve'e je̱
Nte'yam pya̱a̱m je̱tse'e mmo̱o̱jyjidi,
je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam yakvimpijtp
je̱tse y'ijtnit ax jo'n viinm. Ve'em
tse'e du̱tónu̱t van'it paat ku ve'e je̱
Nte'yam o̱y x'ixaidinit. 11 Ka'a xa
ve'e tii pa̱n israeejlit jayu u̱u̱'me'eda
uk pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta, pa̱n
nni'kxmimdup nko̱jmimdupe'e je̱
ixta'nu̱n uk pa̱n ka'a, pa̱n jékumit
jayu ve'e n'ijtumda uk pa̱n pa̱n
jatye'e du̱katinu̱ja'vidup, pa̱n
joyu̱toompa jayu ve'e n'ijtumda
uk pa̱n naspa̱ka jayu. Je̱'e̱ ve'e
vinko̱pk je̱se'e je̱ jayu to'k muk
y'it je̱ Cristo ma̱a̱t, juu' ve'e nu̱jom
du̱nu̱ma̱jika̱jxp.
12 Ku̱x je̱ Nte'yame'e
mvinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e m'ijttnit
je̱ jyayu je̱tse'e mtsó̱kjada, je̱'e̱
ka̱jx tse'e du̱tsa̱k je̱ts ya'a̱ ve'e
xjaye̱jptinit, ve'em ax jo'n ya'a̱ ma̱a̱t
ku̱mnatyukxo̱jxjidi: je̱ tukmo̱'tu̱n,
je̱ o̱y jáyuvin, je̱ nu̱u̱'k aaj je̱
nu̱u̱'k jo̱o̱t, je̱ts ku ve'e juu' jaty
yakmutenik u̱x. 13 Pa̱n je̱p xa ve'e
pa̱n ti ve'e mnatyuknu̱'a̱a̱'nijidup,
namyuténixjada tse'e to'k jado'k
je̱ts namye̱e̱'kxu̱xjada je̱ mto̱kin
vimpit atu̱j. Ve'em ax jo'n je̱ Crsito
mto̱kinme̱e̱'kxjidi, nay ve'empats
miitse'e mnatyo̱kinme̱e̱'kxju̱duvat
to'k jado'k. 14 Ax juu' tse'e
du̱nu̱vinko̱pkika̱jxp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ tso̱jku̱n xjayéptat. Ku̱x ku
xa ve'e je̱ jayu je̱ tso̱jku̱n du̱jayep,
to'k muk tse'e juu' jaty y'it tsoj
yakxó̱n, ve'em ax jo'n du̱paa'ty
du̱'ake̱e̱ga. 15 Yak'itta je̱m mja'vin
ka̱jxmda je̱ Cristo je̱ y'oy jo̱o̱t je̱tse'e
myakkutojku̱xjadat. Ku̱x ya̱ o̱y jo̱o̱t
ka̱jxe'e je̱ Nte'yam myaaxu̱xjidi
je̱tse'e to'k muk m'ijttinit, ve'em ax
jo'n to'k ni'kx to'k ko̱pk ku̱m'ijtti.
Ijtp tse'e Nte'yam xkuko̱jtsjadat.
16 O̱o̱ye'e xtunyak'íttat je̱ Cristo
je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱m mja'vin
ka̱jxmda. Natyuk'íxjada juu' ve'e je̱
Nte'yam cha̱jkp je̱ts nakyo̱jtsvijjada
to'k jado'k nu̱jom je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n
ma̱a̱t. A̱vda je̱ salmos, je̱ himnos,
je̱ts je̱ u̱v juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱yakmájip du̱yakjaanchip. 17 Pa̱n
ti jatye'e mtoondup mko̱jtstup,
nu̱jom tse'e xtóndat xkó̱tstat je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús ka̱jx, je̱tse'e je̱
kuko̱jtsu̱n xmo̱'o̱dat je̱ Nte'yam je̱'e̱
ka̱jx.

Vintso̱ du̱vinmachju̱ je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk jyoojntykadat ma̱a̱t je̱ myujayu

18 Ta̱'a̱xta̱jkta, napyá̱mjada je̱p
je̱ mnu̱yaa'y kya̱'p pya'tkupta,
ku̱x ve'eme'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga
ku ve'e je̱ jayu to'k muk y'it je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t. 19 Yaa'tya̱jkta,
tso̱kta je̱ mnu̱da̱'a̱xta, ka'a tse'e
xmujo̱tma'attat. 20 Pi'k ónu̱kta,
ka̱tsa̱pakta je̱ mtee'da je̱ mtaakta,
ku̱x ve'eme'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
du̱'oyjava. 21 Onu̱k tee'da, ka'a
tse'e je̱ m'ónu̱kta xyakjo̱tma'attat,
ku̱x ku ve'e du̱ko̱o̱'ktoondinit

je̱ y'oy je̱'e̱. 22Mutoompata̱jkta,
ka̱tsa̱pa̱kta je̱ mvintsa̱nda juu' ve'e
yaja naxviijn nu̱jom pa̱n ti jatye'e
mtukpavaajnju̱dup, ka van'ítjyape'e
ku ve'e m'íxjada je̱tse'e ve'em o̱y je̱ja
je̱'e̱ vyinkujk mtanuva'anda, to'k aaj
to'k jo̱o̱te'e xka̱tsa̱pá̱ktat je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e je̱ Nte'yam xvintsa̱'a̱gada.
23Pa̱n ti ve'e mtoondup, to'k aaj
to'k jo̱o̱t tse'e xtóndat, ve'em ax
jo'n je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱tsa̱k, ka
je̱'e̱ ka̱jxape'e ku ve'e je̱ jayu ve'em
du̱tso̱kta, 24ku̱x mnu̱ja'vidup xa ve'e
je̱ts mmo̱'o̱jadape'e je̱ o̱'yin je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n. Mmutoondup mmupa̱jktu̱p
xa miitse'e je̱ Jesucristo. 25Ax je̱'e̱
pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e
ka ó̱yap, tukkuvé̱tjadapts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam. Je̱ Nte'yam, ka'ats je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu du̱viijnk'íx, myo̱o̱ynupts je̱'e̱
ve'e je̱ tsaachpaatu̱n pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ tu̱dutonda.

4 Yaktoompa tu̱jkta, tonda ax
jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱
mtoompada. Jaa'myé̱tsta je̱ts je̱me'e
to'k juu' ve'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm, ax
je̱p tse'e je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup m'itta.
2Ijtp tse'e mtsapkó̱tstat, viji
kej tse'e mnaajk'ítjadat je̱tse'e
je̱ kuko̱jtsu̱n je̱ Nte'yam xmo̱'odat.
3Nu̱tsapko̱jtstuva a̱a̱ts, ve'emts
a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ too'
xyak'avaatsjat vintso̱ a̱a̱tse'e
ntukka'amáyu̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook,
juu' ve'e kayaknu̱ja'vip yijt, je̱'e̱
je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja
je̱ Cristo jye̱'e̱. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e
yap poxu̱ntu̱jkp n'it. 4Nu̱tsapko̱tsta
a̱ts to'k aaj je̱ts a̱tse'e ya̱ o̱y ka̱ts
ya̱ ayook je̱ jayu va'ajts nvaajnjadat,
ve'em ax jo'n cha̱kju̱.
5Viji kej tse'e juu' xtóndat
xkó̱tstat je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kajaanchja'vidup je̱ Jesucristo,
xa̱'ma ka̱jx tse'e xtóndat xkó̱tstat
je̱tse'e du̱jaanchjávadat. 6Ko̱tsta
tse'e juu ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip
je̱ m'o̱y jáyuvinda je̱tse'e je̱
jayu du̱tuk'ó̱yadat, ve'em tse'e
xnu̱jávadat vintso̱ ve'e to'k jado'k
x'atso̱vu̱mpíttat, ve'em ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga.

Ku je̱ Pablo máyam je Dios du̱kejx

7Ya̱ n'útsamda ya̱ n'ajchamda
Tíquico, juu' ve'e o̱o̱y
ntuntso̱jkumdup je̱ts a̱tse'e o̱y
ntukma̱a̱tmutún ntukma̱a̱tmupú̱k
je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ya̱'a̱ tse'e
mva'nu̱xjadap pa̱n vintso̱ a̱tse'e
u̱xyam n'it. 8Je̱'e̱ ka̱jx a̱ts miits ya̱'a̱
ve'e ntuknu̱ke̱xta je̱tse'e xnu̱jávadat
vintso̱ a̱a̱tse'e u̱xyam n'it, je̱tse'e
mjo̱t'amájadat. 9Mya̱a̱divape'e ya̱
Onésimo ya̱ uts ya̱ ajch juu' ve'e
o̱o̱y ntuntso̱jkumduvap je̱tse'e o̱y
juu' jaty du̱tún du̱ka̱ts, ya̱'a̱ juu' ve'e
ijtp nu̱to'kta miits, mva'nu̱xjadapts
ya̱'a̱ ve'eda nu̱jom juu' jatye'e yaja
toojnjup ko̱jtsjup.
10Máyame'e je̱ Dios
mke̱jxu̱xjada ya̱ Aristarco, a̱ts
ya̱ nmupoxu̱nta̱kjayu. Máyame'e
je̱ Dios mke̱jxu̱xju̱duva je̱ Marcos,
je̱ Bernabé je̱ myugo'ok. Ta̱ tse'e
myakvaajnjada je̱ts pa̱n na̱jkxpe'e
mku'íxjada je̱ Marcos, kuva̱kta
tse'e tsoj yakxó̱n. 11Máyame'e je̱
Dios mke̱jxu̱xju̱duva je̱ Jesús juu'
ve'e Justo du̱xa̱a̱jiva. Ya̱'a̱jyjida
xa je̱'e̱ ve'e je̱ israeejlit jayu juu'
a̱tse'e je̱ jayu ntukma̱a̱tvaajnjidup
vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu
y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m,
xyakjo̱t'amájidupts a̱ts je̱'e̱ ve'e.
12Ma̱yame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xjada

je̱ Epafras, jado'k je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
nu̱to'kta miits je̱tse'e je̱ Jesucristo
du̱mutún du̱mupu̱k. Ijtp tse'e to'k
aaj to'k jo̱o̱t mnu̱tsapkó̱tsjada,
ve'em tse'e je̱ Nte'yam du̱'amo̱tu
je̱tse'e ma̱kk m'ijttinit to'k muk
je̱ Jesucrsito ma̱a̱t je̱tse'e o̱y
xnu̱jávadat juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp. 13 A̱ts tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
mpu̱u̱mp vintso̱ ve'e je̱ Epafras o̱o̱y
mtunnu̱tsapkó̱tsjada, nay ve'empa
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m
laodicéait je̱ts hierápolisit kyajpu̱n
ka̱jxmda. 14 Máyame'e je̱ Dios
mka̱jxu̱xju̱duva je̱ Lucas, je̱ tso̱'yiva
juu' ve'e o̱o̱y ntuntso̱jkumdup, je̱ts
je̱ Demas.

15 Máyame'e to'k aaj je̱ Dios
xmo̱'o̱dat je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t
je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e ijttup
je̱m Laodicea. Máyame'e to'k aaj
je̱ Dios xmo̱o̱yduvat je̱ Ninfas
je̱ts je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m tya̱k'am. 16 Ku
ve'e xko̱jtska̱jxtat ya̱ na̱k, ké̱xtats
je̱tse'e yakko̱jtspat joma ve'e je̱
jaanchja'viva tu̱jk ñay'amókajada
je̱m Laodicea, ko̱jtstuvats miitse'e je̱
na̱k juu' a̱ts je̱'e̱ ve'e ntuknu̱ja'yidu.
17 Jidu̱'u̱m tse'e xna̱a̱jmadat
je̱ Arquipo: "Tun'ixu̱ je̱tse'e
xkutyónput je̱ toonk juu' ve'e je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n mmo̱o̱jyju."

18 A̱ts, je̱ Pablo, nka̱'mam a̱ts
miitse'e ntuknu̱jáyada ya̱ máyam
je̱ Dios. Jaa'myé̱tstats je̱ts yap
a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp. Je̱ Nte'yam tse'e
mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Tesalónica

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ma̱a̱t je̱ Silas je̱ts je̱ Timoteo, máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m tesalónicait kyajpu̱n ka̱jxm. M'ijttupe'e je̱m je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo jya'vin ka̱jxmda. Je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ nu̱'ixvaatsu̱n juu' ve'e pya̱a̱mdu je̱ tesalónicait jáyuda

2 Nkuko̱jtsjip xa a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xa̱'ma ka̱jx anañu̱joma miits ka̱jxta, nnu̱tsapko̱jtstupts a̱a̱ts miitse'e ku a̱a̱tse'e ntsapka̱ts. 3 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jéjats a̱a̱tse'e je̱'e̱ vyinkujk nxa̱'majaa'myéts juu' ve'e mtoondup. Ax juu' tse'e mtoondup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e mjaye̱jptup je̱ts vintso̱ ve'e xjaanchjávada je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, nay ve'empa vintso̱ ve'e to'k aaj to'k jo̱o̱t x'a'ixta ku ve'e myiinnuvat. 4 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, o̱o̱y xa ve'e je̱ Nte'yam mtuntsó̱kjada, nnu̱ja'vipts a̱a̱tse'e je̱ts je̱'e̱ ve'e mvinko̱o̱jnju̱du. 5 Ku̱x ku xa a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ka'a tse'e nvaajnjidi tun je̱ ka̱ts ma̱a̱tji, je̱ Espíritu Santo je̱ mya̱kkin ma̱a̱tpa ve'e, je̱'e̱ a̱a̱tse'e xtukvinja'vi je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ ayook juu' ve'e nvaajnjidu. O̱y xa ve'e xnu̱jávada vintso̱ a̱a̱tse'e njáyuva miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxta ku a̱a̱tse'e n'ijt miits ma̱a̱tta.

6 Ax mnu̱'ixvaatstu tse'e vintso̱ a̱a̱tse'e juu' ntuujn nka̱jts, ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n xtukmutsa̱jk; óyame'e je̱ jayu o̱o̱y mtunyaktsaachpaatjidi, mkuva̱jktu tse'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Espíritu Santo mmo̱o̱jyju̱du. 7 Ax ve'em tse'e mnu̱'ixvaatsjidi je̱ jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm je̱ts yaja acáyait y'it ja̱a̱t. 8 Ax ka jé̱mjyap tse'e macedóniait y'it jo̱o̱tm je̱ts ka yaajyap tse'e acáyait y'it ja̱a̱t yaknu̱java je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, ñu̱ja'viduvap je̱'e̱ ve'e je̱ jáyuda o̱yjoma tso̱va vintso̱ ve'e je̱ Jesucristo xjaanchjávada. Ka'a tse'e y'ukvinkó̱pkini je̱ts a̱a̱tse'e

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

juu' nkǫ́tsu̱t. 9 Je̱ jayu xa ve'e viinm
du̱maajntyktup vintso̱ a̱a̱ts miitse'e
o̱y yakxǫ́n xkuva̱jkti ku a̱a̱tse'e
n'ijt miits ma̱a̱tta, myaajntyktuva
tse'e vintso̱ ve'e xvintsa̱'ki'atǫ́vidi
juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap
je̱tse'e xvinja'vi'ukvaandi
xvintsa̱'ki'ukvaandi je̱ joojntyk
Nte'yam, juu' ve'e tyǫ́vam. 10 Nay
myaajntyktuvapts je̱'e̱ ve'e vintso̱
ve'e x'a'ixta je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k
ku ve'e cho̱o̱'nu̱t je̱m tsapjo̱o̱tm
je̱tse'e kya̱daaknit. Je̱ Jesuusts
je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam
yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e
y'uk'a̱a̱'k je̱tse'e xtukṉuvaatsumda je̱
ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e miimp.

Juu' ve'e je̱ Pablo tyoon je̱p Tesalónica

2 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
mnu̱ja'vidinup xa ve'e je̱ts
ka ko̱o̱jyap a̱a̱tse'e n'ijt miits
ma̱a̱tta. 2 Ǫyam a̱a̱tse'e je̱ jayu
xyaktsaachpaaty je̱m filíposit
kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts a̱a̱tse'e je̱m
nyakjomtuujn nyaktituujn, ax jo'n
xnu̱jávada jo'n, ku a̱a̱tse'e nje̱'y
joma ve'e miitsta, je̱ Nte'yamts
a̱a̱tse'e je̱ ma̱kkin xmo̱o̱y je̱ts a̱a̱ts
miitse'e je̱ja nu̱may tso'oxpa̱jkpa
akujk nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook. 3 Ǫy xa a̱a̱tse'e nnu̱java
je̱ts tyǫ́vam je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
nvaajnjidu, ka'a a̱a̱tse'e juu' nka̱ts
je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t ukpu̱ juu' a̱a̱tse'e
je̱ jayu ntukvin'u̱u̱'mp. 4 Je̱ Nte'yam
a̱a̱tse'e xtukka̱tajki ya̱ o̱y ka̱ts
ya̱ o̱y ayook ku̱x y'ixp je̱'e̱ ve'e
je̱ts ntuump a̱a̱tse'e juu' je̱'e̱ ve'e
cha̱jkp. Ka ve'emapts a̱a̱tse'e je̱ jayu
ntuk'ix je̱tse'e je̱ jayu du̱'o̱yjávat juu'
a̱a̱tse'e ntuump nka̱jtsp, ve'eme'e
ax jo'n je̱ Nte'yam du̱'o̱yjávat,
je̱'e̱ pane'e a̱a̱ts ya̱ nja'vin ya̱
nvinma'yu̱n du̱tuk'ixnajxp. 5 Ax
jo'n xnu̱jávada jo'n, ka'a xa a̱a̱ts
miitse'e nvintaayidi nvinxo̱o̱nidi
ku ve'e nvaajnjidi je̱ Nte'yam je̱
y'ayook. Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ts
ka'a a̱a̱tse'e ti nka̱jts juu' a̱a̱tse'e
ntukmeempá̱kup. 6 Ni vin'ita
xa a̱a̱tse'e nka'ixta je̱ts a̱a̱tse'e
je̱ jayu xyakmá̱jat, du̱miitsada,
du̱viijnkjáyuvada. 7 Ǫyam a̱a̱tse'e
xja'o̱'yixji je̱ts a̱a̱ts miitse'e
ku̱n'amǫ́tudi je̱ puta̱jkin ku̱xe'e
a̱a̱ts je̱ Cristo je̱ kyuká̱tsiva n'it,
ka'ats a̱a̱tse'e ve'em ntuujn, nu̱u̱'k
aaj nu̱u̱'k jo̱o̱t a̱a̱tse'e n'ijt miits
ma̱a̱tta, ve'em ax jo'n je̱ ónu̱k
taak du̱yak'anu̱u̱'k je̱ y'ónu̱k. 8 Ku̱x
o̱o̱y a̱a̱ts miitse'e ntuntso̱kta, je̱'e̱
ka̱jxts a̱a̱tse'e nnayja'viji je̱ts ka
je̱'e̱jyape'e nvaajnjadap je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook, nay ve'empa ve'e je̱tse'e
nku'o̱o̱'kadat ku a̱a̱tse'e ve'em
ntun. 9 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
mjaa'mye̱jtstup xa ve'e vintso̱
a̱a̱tse'e ntuujn mpu̱jk jǫ́vum xa̱a̱j
jǫ́vum tsooj, ve'emts a̱a̱tse'e ni pa̱na
miits nkah'atsuux ku a̱a̱ts miitse'e
nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.
10 Mnu̱ja'vidinup xa miitse'e, nay
ve'empa je̱ Nte'yam, je̱ts pyaatyp
y'ake̱e̱guip je̱'e̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e ntoon
nko̱jts je̱ts je̱ va'ajts jo̱o̱t ma̱a̱t a̱a̱tse'e
n'ijt miits ma̱a̱tta. Ka'ats a̱a̱tse'e pa̱n
n'itu̱ma̱'a je̱ts a̱a̱tse'e pa̱n xtuktǫ́kinat
o̱tyía. 11 Mnu̱ja'viduvapts miitse'e
vintso̱ ve'e nko̱jtsmá̱kkidi je̱ts a̱a̱tse'e
nu̱to'k nu̱to'k miits nyakjo̱t'amá̱jidi,
ve'em ax jo'n je̱ ónu̱k tee' du̱tún
je̱ y'ónu̱k. 12 Nmunoo'kxtktu tse'e
je̱tse'e ve'em mjoojntykadat ax jo'n
du̱vinmachju̱ je̱tse'e jyoojntykadat

pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam ma̱a̱t
napya̱a̱jmju̱dup, je̱ Nte'yam, juu' ve'e
myaaxu̱xju̱du je̱tse'e m'ijttinit je̱m
kyutojku̱n jo̱o̱tm je̱ts joma ve'e je̱
mya̱jin.
13 Nkuko̱jtsjivapts a̱a̱tse'e xa̱'ma
ka̱jx je̱ Nte'yam ya'a̱ ka̱jx. Ku̱x ku xa
miitse'e x'amo̱tunajxti je̱ Nte'yam je̱
kya̱ts je̱ y'ayook, ka'a tse'e xkuva̱jkti
ax jo'n je̱ jayu je̱ kya̱ts je̱ y'ayook
ku̱y'ijt jo'n, mkuva̱jktu ve'e ax jo'n
je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, ax
je̱'e̱mts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱. Ax myaayp
tse'e ku̱xe'e xjaanchjávada. 14 Utsta
ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku xa ve'e je̱
mmukukajpu̱n myaktsaachpaatjidi,
ve'em tse'e mjajttuva ax jo'n jyajtti je̱
Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e je̱m Judea,
juu' ve'e to'k muk ijttup je̱ Cristo
Jesús ma̱a̱t, ve'eme'e jyajtti ku ve'e je̱
myu'israeejlit jayu yaktsaachpaatjidi.
15 Je̱ israeejlit jayu tse'e
du̱kajaanchja'vidu je̱ Maja̱ Vintsa̱n
Jesús je̱tse'e du̱yakjay'o̱o̱'kjidi, ve'em
ax jo'n du̱yak'o̱o̱'kti je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta,
xjomtoonduva xtitoonduvats
a̱a̱tse'e, cho'oxpa̱jktupts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱ israeejlit jáyuvap. 16 Ku̱x ku xa
a̱a̱tse'e nmuko̱tsta pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱tse'e ve'em
du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, ka'ats a̱a̱tse'e
xyakjajtjava'anda, ve'em tse'e je̱
tyo̱kin du̱yakma'yi'ata̱'a̱tsta. Ax
ta̱ tse'e tyukje̱'yjidini je̱ Nte'yam je̱
y'e̱jku̱n.

Ku je̱ Pablo du̱ku'ixuvaannuva je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Tesalónica

17 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku xa
a̱a̱tse'e ntso̱o̱'nni joma miitse'eda
je̱tse'e je̱ it ñajxy, o̱yamts a̱a̱tse'e
nka'ijt miits ma̱a̱tta, yam tse'e
a̱a̱ts nja'vin ka̱jxm m'ijtti, o̱o̱yts
a̱a̱tse'e njatuntsa̱jk je̱tse'e nku'íxtat.
18 Jana̱jkxuvaan xa a̱a̱tse'e, ukpu̱
jyatun'a̱tsjya, je̱ Pablo, may naxts
a̱tse'e njana̱jkxuvaajñ, ax je̱ Satanás
tse'e du̱kaxa̱'mayak'o̱'yip. 19 Miitsts
a̱a̱tse'e ntukxo̱o̱jntktup je̱ts a̱a̱tse'e
je̱ ma̱jin xmo̱'o̱da, n'a'ixp xa a̱a̱tse'e
je̱tse'e n'ijtumdinit je̱m je̱ Maja̱
Vintsa̱n Jesucristo vyinkojkm ku
ve'e myiinnuvat. 20 Miitstats je̱'e̱
ve'e juu' a̱a̱tse'e xmo̱o̱ydup je̱ ma̱jin
je̱ts a̱a̱tse'e xtukxo̱o̱ndu̱kta.

3 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ku a̱tse'e
nko̱o̱'kmuténini ku̱xe'e
a̱ts nkanu̱java vye'na pa̱n vintso̱
miitse'e je̱mda, nnayja'vijuts a̱tse'e
je̱ts a̱tse'e ntaajñ je̱m aténasit
kyajpu̱n ka̱jxm 2 je̱ts a̱ts miitse'e
ntuknu̱ke̱jxti je̱ n'útsamda je̱
n'ajchamda Timoteo. Je̱'e̱ xa ve'e
je̱ Nte'yam du̱mutoomp du̱mupa̱jkp
je̱ts a̱a̱tse'e ntukka'amáy je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook, nke̱jxjiduts a̱ts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t
xjaanchjávadat je̱ Jesucristo, 3 ve'em
tse'e ni pa̱na kyavinmamya'atu̱t ku
ve'e je̱ tsaachpaatu̱n mtukje̱'yajadat,
ku̱x mnu̱ja'vidup xa miitse'e je̱ts
xyaktsaachpaatumdape'e je̱ jayu
ku ve'e je̱ Cristo mpana̱jkxumda.
4 Ku a̱a̱tse'e nve'na miits
ma̱a̱tta, nvaajnjidu tse'e je̱ts
xyaktsaachpaatumdape'e je̱ jayu.
Ax ve'em tse'e tyoojnji kyo̱jtsji, ax
jo'n xnu̱jávada jo'n. 5 Ax je̱'e̱ ka̱jx
tse'e ku a̱tse'e nkajo̱t'ama̱ji, je̱'e̱
ka̱jxts a̱ts miitse'e ntuknu̱ke̱jxti je̱
Timoteo, ve'emts a̱a̱tse'e nnu̱jávat
pa̱n vintso̱ miitse'e je̱m m'itta
je̱ mjaanchja'vin ka̱jxta, ku̱x je̱'e̱

atse'e nvinmaay ku ve'e to'mayji
je Satanás kumyakvinmamya'tjidi
jetse'e ve'em kuvyintoki juu' aatse'e
ntoon nkojts.
6 Ax ta tse'e je Timoteo
vyimpijtnuva, je'ets atse'e xvaajnjip
vintso miitse'e jem mnaajk'ítjada
je jaanchja'vin maat jets je tsojkun
maat, ve'em tse'e vya'añ jets
xoondUk aaj xoondUk joot ats
miitse'e xxa'majaa'myétsta jets
ooy atse'e xtun'ixuva'anda, nay
ve'empa ax jo'n ats miitse'e
n'ixuvaanduva. 7 Ax je'e kajx tse'e,
utsta ajchta utsta tsa'ada, óyam
aatse'e ntsaachvinmaajy jets
aatse'e je jayu xyaktsaachpaaty,
jot'amájits aatse'e kux nmuja'vip
aatse'e jets to'k aaj to'k joote'e
xjaanchjávada je Jesucristo. 8 Ooy
aatse'e ntunxoondUk kuxe'e to'k
aaj to'k joot m'itta je Maja Vintsán
maat. 9 iKa'a aatse'e mpaa'ty vintso
aatse'e je Nte'yam nkukojtsjat
nujom je xoojntkun kajx juu'
aatse'e njayejpp jeja je Nte'yam
vyinkujk miits kajxta! 10 Jóvum
xaaj jóvum tsooj aatse'e je Nte'yam
nmunoo'kxtuk jets aats miitse'e
nku'íxtinuvat jetse'e pu'uk avaada je
mjaanchja'vinda y'ítut.
11 Je Nte'yam, juu' ve'e
nTee'imdup, jets je nMaja
Vintsánamda Jesucristo, je'e tse'e
va'andap jets aats miitse'e najkx
nku'íxtinuva. 12 Je Maja Vintsán
tse'e ooy dutunjaa'kyakmáyap
dutunjaa'kyakmájap je mtsojkunda
juu' ve'e mnayjayejpuxjudup to'k
jado'k jets anañujoma je jayu maat,
ve'em ax jo'n aats miitse'e ntsokta.
13 Je Nte'yam tse'e myak'ítjadap to'k
aaj to'k joot, va'ajts, jets ka'a ve'e
ti tokin maat jem je'e vyinkojkm
ku ve'e myiinnuvat je nMaja
Vintsánamda Jesús maat nujom pan
pan jatye'e jye'eip.

Vintso je Nte'yam dutsak
jetse'e je jayu jyoojntykadat

4 Uxyam tse'e, utsta ajchta
utsta tsa'ada, je Maja
Vintsán Jesús kajx xa aats
miitse'e nmunoo'kxtukta jetse'e
mjoojntykadat ax jo'n aats miitse'e
ntuk'ixti, ve'em ax jo'n je Nte'yam
dutsak. Ax nuyojk tse'e ve'em
xjaa'któndat vintso ve'e ya it ñaxy.
2 Mnuja'vidup xa ve'e jets ti aats
miitse'e ntukpavaandu je Maja
Vintsán Jesús kajx. 3 Juu' xa ve'e
je Nte'yam chajkp, ya'ats je'e ve'e:
Joojntykada vintso ve'e je Nte'yam
yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Ka'a
tse'e je kats xtukmaatjayéptat
je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka
púkap mjayejptup, 4 to'k jado'ke'e
dujayépUt je ñuda'ax je va'ajts joot
maat jets je vintsa'kin maat. 5 Ka'a
tse'e je kats xtukmaatjayéptat je
yaa'y je ta'ax kux aamp tooype'e
jem mja'vin kajxmda jetse'e
mnamyaat'ítjadat, ve'em ax
jo'n jyátukada pan pan jatye'e je
Nte'yam dUka'íxada. 6 Ni pana ve'e
je y'uts je y'ajch dukamutokintónut
ukpu dukavin'aa'nut je'e kajx ku
ve'e je kats dutukmaatjayép je y'uts
je y'ajch je ñuda'ax. Ooy xa ve'e
je Maja Vintsán je tsaachpaatun
dutumpum ku ve'e ve'em
yaktún je ka óyap, ve'em ax jo'n
nvaajnjidi jo'n. 7 Ka je'ep xa ve'e je
Nte'yam xtuknuyaaxjimdu jetse'e
njoojntykimdat je ko'oy joot maat,
je'e ve'e jetse'e njoojntykimdat je

va'ajts jo̱o̱t ma̱a̱t. 8 Ax ve'em tse'e,
pa̱n pa̱n xa ve'e du̱kama̱ja̱pa̱a̱mp ya̱
pava'nu̱n, ka je̱ jáyuvapts je̱'e̱ ve'e
kyama̱ja̱pu̱u̱mp, je̱ Nte'yame'e, juu'
ve'e xmo̱'yumdu je̱ y'Espíritu Santo.
9 Ax je̱'e̱ pa̱n vintso̱ ve'e
mnachó̱kjadat a'utsta ah'ajchta
a'utsta atsa̱'a̱da, ka'ats je̱'e̱ ve'e
vyinko̱pka je̱tse'e ti ntuknu̱jáyadat,
ku̱x viinme'e je̱ Nte'yam
mtuk'íxjada je̱tse'e mnachó̱kjadat
vimpit atu̱j, 10 ve'emam ax jo'n
xtonda ma̱a̱t nu̱jom je̱ utsta je̱
ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu'
ve'e tsu̱u̱nidup je̱m macedóniait
y'it jo̱o̱tm. Ax nmunoo'kxtktupts
a̱a̱ts miitse'e je̱tse'e nu̱yojk
mtunjaa'knachó̱kjadat vimpit atu̱j
vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy. 11 Pa̱kmuk
xa ve'e mnaajk'ítjadat je̱ts tonda
ka̱kje̱'e je̱ mtoonk, ve'em ax jo'n
ntukpavaandi jo'n, 12 ve'em tse'e
mvintsa̱'a̱gajadat pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kajaanchja'vidup je̱ Maja̱ Vintsá̱n
je̱tse'e ve'em xkatukjoojntykadat
juu' ve'e je̱ viijnk jayu jye̱'e̱.

Ku je̱ Maja̱ Vintsá̱n myiinnuvat

13 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
ntsa̱jkp xa a̱a̱tse'e je̱tse'e
xnu̱jávadat vintso̱ ve'e jyaty je̱
jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e a̱a̱'kanda,
ve'em tse'e mkatsaachvinmáydat
ax jo'n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kah'a'íxtup je̱ Jesucristo. 14 Ku̱x
ve'em ax jo'n njaanchja'vimda
je̱ts uk'o̱o̱'ke'e je̱ Jesús je̱tse'e
jyoojntykpa̱jknuva jado'k nax, nay
ve'empa tse'e njaanchja'vimda
je̱ts je̱ Jesús ka̱jxe'e je̱ Nte'yam
du̱yakjoojntykpa̱jknuvat jado'k nax
je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e manaxy
ijttup je̱tse'e y'itta je̱ Jesús ma̱a̱t.
15 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱
y'ayook ka̱jx, je̱ts pa̱n nu̱vinxu̱pe'e
njoojntykimda van'it ku ve'e je̱
Maja̱ Vintsá̱n myiinnuvat, ka'ats
u̱u̱'me'e nma̱a̱tnavyaatumjadat
je̱ Maja̱ Vintsá̱n too'va̱jkp je̱tse'e
u̱x'o̱o̱k du̱ma̱a̱tnavyaa'tjadat je̱
jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n jatye'e
a̱a̱'kanda. 16 Ku̱x viinme'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n kya̱daaknit ku ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm cho̱o̱'nu̱t, je̱ kutojku̱n
ma̱a̱t tse'e kyó̱tsu̱t, je̱ ángeles
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ aangelesta̱jkta, je̱'e̱ tse'e
kó̱tsup, xo'oxup tse'e je̱ Nte'yam
je̱ tryompeta, van'it tse'e
jyoojntykpa̱jktinuvat too'va̱jkp pa̱n
pa̱n jatye'e to'k muk ijttu je̱ Cristo
ma̱a̱t ku ve'e y'o̱o̱'ktini. 17 Ax u̱x'o̱o̱k
tse'e, nu̱vinxu̱pe'e njoojntykimda
van'it, xyaktso̱o̱'numdinup tse'e
je̱m vínu̱ts jo̱o̱tm ma̱a̱t je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e a̱a̱'kanda je̱tse'e
nma̱a̱tnavyaatumjidinit je̱ Maja̱
Vintsá̱n je̱m po̱j jo̱o̱tm, ve'em tse'e
n'ijtumdinit ma̱a̱t je̱ Maja̱ Vintsá̱n
xa̱'ma ka̱jx. 18 Ax ya̱'a̱ ka̱jx tse'e,
naajkjo̱t'amájajada to'k jado'k ma̱a̱t
ya̱ ka̱ts ya̱ ayook juu' a̱ts miitse'e
tu̱ntuknu̱jáyada.

5 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
ax je̱'e̱ pa̱n vinxu̱pe'e ya̱ it
jyaa'knáxu̱t ukpu̱ ti ve'e too'va̱jkp
tónjup kó̱tsjup, ka'a tse'e vyinko̱pka
je̱ts a̱ts miitse'e nnu̱jáyadat, 2 ku̱x
va'ajtse'e xnu̱jávada je̱ts je̱ xa̱a̱j ku
ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n myiinnuvat,
ve'emts je̱'e̱ ve'e myínu̱t ax jo'n
je̱ me̱e̱'tspa jye'ya ko̱o̱'ts, van'it ku
ve'e je̱ jayu kavinmaayp vye̱'nat.
3 Ku xa ve'e je̱ jayu vya'anu̱t: "Ka'a
xa ve'e ti muvaampa tso'oxpa̱jkpa,

oy joote'e ntsuunimda”, van'it
tse'e tun to'mayji je vintókiyun
tyukje'yajadat, ve'em ax jo'n
je pajkpa je aampa tyukje'yaja
je ta'axtajk ku ve'e je y'ónuk
duyakke'exuva'añ, ax ka'a tse'e
y'oya jetse'e dukuke'ektat. 4 Ax
miitsta, utsta ajchta utsta tsa'ada,
ka'a tse'e ve'em m'itta ax jo'n je
jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts
kukoo'ts, ka'a tse'e kavinmaayp
mve'nadat je xaaj ku ve'e je Maja
Vintsán myiinnuvat. 5 Ve'em xa
miitse'e anañujoma m'itta ax jo'n
je jayu juu' ve'e tsuunidup jeja
ajajtk it jaat; ka'a xa ve'e n'ijtumda
ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup
kupi'ijts kukoo'ts. 6 Je'e kajx tse'e,
va'an tse'e dunaajk'ijtumjada
joojntyk jets viji kej, apaamduka
ve'e n'ijtumdinit van'it paat ku
ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat,
ka'a ve'e ax jo'n je viijnk jayu
juu' ve'e dukah'apaajmtkidup.
7 Je'e pan pan jatye'e ijttup ax
jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup
kupi'ijts kukoo'ts, ve'emts je'e ve'e
y'ijttuva ax jo'n je jáyuda pan pan
jatye'e makk maadup. Je'e pan
pan jatye'e ooktup mookjudup,
jeja tse'e akoo'ts it jaat y'oo'kta
myo'okjada. 8 Ax pan nuvinxup
tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu'
ve'e tsuunidup jeja ajajtk it jaat,
va'an tse'e dunay'akuvaa'nimjada,
va'an tse'e dunaajk'ijtumjada
ax jo'n to'k je tojpa juu' ve'e
naajk'ijtjup apaamduka. Ve'em
ax jo'n je tojpa makk ñaajk'ítju
ku ve'e tuñatyukxaxju je pojxun
xox, ve'em tse'e dutsak jetse'e
makk njaanchja'vimdat je
Nte'yam jetse'e ooy je tsojkun
ntunjayejpumdat. Jets ve'em ax
jo'n je tojpa ñapya'muxju je pojxun
kujop, ve'em tse'e dutsojkpa
jetse'e apaamduka n'a'íxumdat je
Cristo ku ve'e myiinnuvat jetse'e
xyaktsookumdinit. 9 Kux ka je'ep xa
ve'e je Nte'yam xtuknupaajmtkimdu
jetse'e ntsaachpaatumdinit xa'ma
kajx, je'e ve'e jetse'e njayejpumdinit
je joojntykin juu' ve'e xa'ma
kajx ijtp je nMaja Vintsánamda
Jesucristo kajx. 10 Je'e kajx xa
ve'e je Jesucristo xku'oo'kimdi
jetse'e nmaatjoojntykimdinit
xa'ma kajx, pan joojntykimdupe'e
uk pan aa'kanda ve'e. 11 Je'e kajx
tse'e, naajkjot'amájajada jets
nakyojtsmákkajada to'k jado'k,
ve'em ax jo'n xtonda.

Ku je Pablo dukojtsji je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada

12 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
nmunoo'kxtktup xa aats miitse'e
jetse'e xvintsa'agadat pan pan
jatye'e toondup miits maatta, pan
pan jatye'e mnuvinténijidup je Maja
Vintsán kajx jetse'e mkojtsuxjada
je Nte'yam jye'e. 13 Mjávadap
mtsóktape'e ooy je'e je tyoonk
kajxta. Naajk'ítjada oy joot to'k
jado'k.
14 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
nvaajnjidupts aats miitse'e jetse'e
xtuknaajmadat je'e pan pan jatye'e
nooxtsuunidup. Kojtsjot'amájada
je'e pan pan jatye'e jotmootsk
ijttup. Putákada je'e pan pan jatye'e
duka'oynuja'vidup je Nte'yam je
y'ayook. Muténada vintso ve'e to'k
jado'k je jyáyuvinda.
15 Ixta jets ni pana ve'e
dukatukkuvétut jado'k pan

vintso̱ ve'e je̱ ka óyap tu̱tyo'nu̱xju̱,
ñojk'óye'e xa̱'ma o̱y jayu
mnapyámjadat to'k jado'k je̱ts
anañu̱joma je̱ jayu ma̱a̱t.
16 Xa̱'ma ka̱jx tse'e mxo̱o̱ndu̱ktat.
17 Ijtp tse'e mtsapkótstat.
18 Kuko̱jtsjada je̱ Nte'yam pa̱n ti
ve'e toojnjup ko̱jtsjup, ku̱x je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp je̱tse'e xtóndat
xkótstat ku ve'e m'itta to'k muk je̱
Cristo Jesús ma̱a̱t.
19 Ma̱ja̱pa̱mda juu' ve'e je̱
Espíritu Santo mtuknu̱ja'vijidup.
Pa̱n ka'a tse'e ve'em xtonda,
ma̱kk tse'e vyimpítu̱t je̱
mja'vinda je̱tse'e xkakuvátktat
juu' je̱'e̱ ve'e kya̱jtsp. 20 Ka'a
tse'e xko̱'o̱yjávadat juu' ve'e
mko̱jtsu̱xju̱dup pa̱n pa̱n jatye'e
vaandup je̱ts je̱ Nte'yam
je̱ y'ayooke'e kyo̱jtsnajxtup.
21 Payo̱'o̱yda o̱y juu' jatye'e
kyo̱jtstup. Yaktanda je̱m mja'vin
ka̱jxmda je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
kyo̱jtstup; 22 ka'a tse'e xkuvá̱ktat
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e kyo̱jtstup.

23 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ o̱y jo̱o̱t
du̱yajkp, je̱'e̱ tse'e myak'ijtjidinup
o̱y je̱ts va'ajts, je̱'e̱ tse'e nu̱jom je̱
mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda du̱yak'ijtnup
je̱ts nu̱jom je̱ mni'kxta je̱ mko̱pkta,
ve'em vintso̱ ve'e ni ti tókina
mkapaatu̱xjadat. Ve'em tse'e
du̱tónu̱t van'it paat ku ve'e
myiinnuvat je̱ nMa̱ja̱ Vintsánamda
Jesucristo. 24 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e
myaaxu̱xju̱du je̱tse'e du̱kutyún
juu' ve'e kya̱jtsp, je̱'e̱ tse'e
myak'ijtjidinup o̱y je̱ts va'ajts.

Ku je̱ Pablo kyo̱jtskuka̱jxini

25 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
nu̱tsapko̱tsta a̱a̱ts to'k aaj.
26 Nache̱e̱'njada to'k jado'k je̱
tso̱jku̱n ma̱a̱t je̱ Ma̱ja̱ Vintsán ka̱jx.
27 Je̱ja a̱ts miitse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsán
vyinkujk ntukpava'anda je̱tse'e
xtukvinkótsadat ya̱ na̱k anañu̱joma
je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t anañu̱joma je̱
utsta je̱ tsa̱'a̱da.
28 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsánamda
Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Tesalónica

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ma̱a̱t je̱ Silas je̱ts je̱ Timoteo, máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m tesalónicait kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱me'e je̱'e̱ jya'vin ka̱jxmda m'itta. [2] Je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Nte'yame'e du̱to̱kimpayo̱'ynup anañu̱joma ku ve'e je̱ Cristo myiinnuvat

[3] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, pyaatyp y'ake̱e̱guip xa je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱a̱tse'e xa̱'ma nkuko̱jtsjat je̱ Nte'yam miits ka̱jxta ku̱x nu̱yojke'e xjaanchjávada je̱ Jesucristo je̱ts nu̱yojke'e mnachó̱kjada to'k jado'k vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy. [4] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nyakmá̱jada joma ve'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu ñay'amókajada, ku̱x ó̱yame'e je̱ jayu mjomtónjada mtitónjada, ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t tse'e xjaanchjávada je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱tse'e xmuté̱nada je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e myaknajxtup. [5] Ax ya̱'a̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts to̱kimpayo̱'ype'e je̱ Nte'yam ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam du̱'o̱yjava je̱tse'e m'íttat je̱m je̱'e̱ y'am kya̱'m juu' ka̱jxe'e je̱ jayu u̱xyam myaktsaachpaa'tjada.

[6] Pyaatpap y'ake̱e̱guivap xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump, je̱'e̱ tse'e du̱tonu̱mpijtjap je̱ tsaachpaatu̱n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e u̱xyam myaktsaachpaatju̱dup. [7] O̱yame'e u̱xyam mtsaachpaa'tta, myakjo̱t'amá̱jajadapts miitse'e je̱ Nte'yam, ve'empats a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jivat, van'it ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijinit ku ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm cho̱o̱'nu̱t, je̱m tse'e ja̱n'aye̱e̱'nst jo̱o̱tm kya̱daaknit ma̱a̱t je̱ mya̱kk angelesta̱jkta. [8] Je̱'e̱ ve'e ñu̱mínup je̱tse'e du̱tukkuve̱jtnit je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada je̱tse'e du̱kakuva̱kta je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. [9] Tsaachpaattinupts je̱'e̱ ve'eda, xa̱'ma ka̱jx tse'e vyintó̱kidinit, ka'a ve'e y'íttat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t, je̱m joma ve'e je̱ ma̱jin je̱ jaanchin

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

oy dutunjayep. 10 Ve'eme'e jyáttat
je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán
myiinnuvat, ku ve'e yakmájijidinit
yakjaanchijidinit je jyayu jetse'e
tyuk'atúvajadat pan pan jatye'e
jaanchja'vijidup. Jémpats miitse'e
mve'nidinit je'e kajx ku ve'e
xjaanchjávada je oy kats je oy
ayook, juu' aats miitse'e nvaajnjidu.
11 Ax je'e kajxts aats miitse'e
ijtp nmutsapkotsta, ve'em tse'e je
nNte'yamamda du'oyjávat jetse'e
m'ijttinit je'e je jyayu. N'amótup
aatse'e jetse'e je myakkin kajx
xtóndat nujom je y'oy je'e juu' ve'e
mtsojktup jets je y'oy je'e juu' ve'e
mtoondup kuxe'e je Jesucristo
xjaanchjávada. 12 Nutsapkojtstupts
aats miitse'e jetse'e yakmaja
yakjaancha y'ijtnit je nMaja
Vintsánamda Jesucristo miits
kajxta, nay ve'empa miits je'e ve'e
myakmájijidinit. Je nNte'yamamda
jets je Maja Vintsán Jesucristo je
myaa'yun kajxts ya'a ve'e nujom
tyónjut.

Je katsukutee'mpa

2 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax
je'e pan vin'ite'e myiinnuvat
je nMaja Vintsánamda Jesucristo,
ku ve'e xyaknay'amojkimjidinit
je'e maat, nmunoo'kxtktup tse'e
jets 2 ka'a ve'e je mvinma'yun
xyaktiktskojtat, ka'a tse'e
mnavyinma'yunmo'ojadat ku
ve'e xmótudat jets távani ve'e
je Maja Vintsán jye'ya. Ka'a tse'e
xjaanchjávadat pan ve'eme'e
yakkats, pan vaandupe'e je jayu
jets je Espíritu Santo kajxe'e
ve'em kyotsta, ni ka'a tse'e
xjaanchja'viduvat pan vaandupe'e
jets jep aats je'e ve'e nak kujxp
nmuja'yidi. 3 Ka'a tse'e pan
mvin'aa'njadat. Too'vajkp xa ve'e
je Nte'yam oy tyunyaktso'oxpákut
jetse'e ñuke'xnatákat jets pan
je'e ve'e je katsukutee'mpa, je'e
juu' ve'e nupaamdukani ijtp
jetse'e vyintókiyut. Távani tse'e
ñuke'xnatáka vye'na, van'ítnum
tse'e myiinnuvat je nMaja
Vintsánamda Jesucristo. 4 Ax je
katsukutee'mpa tse'e dutso'oxpákup
nujom juu' ve'e je Nte'yam jye'e
jets juu' jatye'e yakvinja'vip
yakvintsa'kip, je'e paat tse'e
dutónut jetse'e y'ajxtukut jep je
Nte'yam myaja tsaptujkp. Viinm
tse'e ñatyijjut Nte'yam.
5 ¿Ka'a ve'e xjaa'myétsta jets
nvaajnjidu ats miits ya'a ve'e ku
atse'e nve'na miits maatta? 6 Ax
mnuja'vidup tse'e juu' je'e ve'e
uxyam yak'ataajnjup. Ku ve'e
yakpajkjat juu' ve'e yak'ataajnjup,
van'it tse'e nuke'xnatáka tyánut
jets je'e je'e ve'e je katsukutee'mpa.
7 Kux ku xa ve'e je Nte'yam oy
tyunyaktso'oxpákut, ton'ukvaajnjup
tse'e. Ax ka'anum tse'e y'oya
jetse'e jye'yat je katsukutee'mpa,
van'ítnume'e ku ve'e yakpajkjat
juu' ve'e yak'ataajnjup. 8 Távani
tse'e yakpujkja vye'na, van'it tse'e
ñuke'xnatákat je katsukutee'mpa.
Yakvintókijupts je'e ve'e je Maja
Vintsán Jesús maat je pyiixtuk
ku ve'e myiinnit je y'ajajtk je
y'ata'kxtk maat. 9 Je Satanás xa
ve'e duyakjéjap je katsukutee'mpa
jetse'e dumo'ot je kyutojkun.
Je katsukutee'mpa tse'e je jayu
duvin'aa'ndap ku ve'e dutún
je mújit nuja'vin jets juu' jatye'e

mújit atuva juu' ve'e je Nte'yam
kyaje'eip; 10 je tun je kats juu' ve'e
ka óyap, je'e tse'e tyukvin'aa'ndap
je'e pan pan jatye'e vintókidinup.
Ve'eme'e jyajttinit kux ka'a ve'e
dukuvajkti je tyuv je'e juu' kajxe'e
kuchookti. 11 Kuxe'e dukakuvakta je
tyuv je'e, je Nte'yam tse'e pámjadap
vintso ve'e yakvin'aa'ndat, ve'em
tse'e dujaanchjávadat jets je
Nte'yam kajx je'e ve'e myin je
katsukutee'mpa. 12 Ax ve'em tse'e
yakmooydinit je tsaachpaatun juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp nujom pan pan
jatye'e dukajaanchjavavaandup
je tyuv je'e, je'eda juu' ve'e
naajk'ituvaajnjudup jep tokin jaatp.

Pan pan jatye'e vinkanda jetse'e dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp

13 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
ka'a xa miitse'e ve'em mjáttat,
mtuntsojkjudup xa miitse'e je Maja
Vintsán. Pyaatyp y'akeeguipts
je'e ve'e jets aats je'e ve'e
xa'ma nkukojtsjat miits kajxta.
Ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na
jetse'e je Nte'yam mvinkoojnjidi
jetse'e tsa'ak m'ijttinit kuxe'e
je Espíritu Santo mpaajmjidi
je Nte'yam maat jets je'e kajx
ku ve'e xjaanchjávada je tyuv
je'e. 14 Myaaxuxjudu xa ve'e je
Nte'yam jetse'e myaktsookjidi je
oy kats je oy ayook kajx juu' aats
miitse'e nvaajnjidu, ve'em tse'e
je nMaja Vintsánamda Jesucristo
xtukmaatjayejptinit je myajin.
15 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta
utsta tsa'ada, naajk'ítjada
makk aaj makk joot jets ka'a
tse'e xmaso'oktat je ixpajkun
juu' aats miitse'e ntuknuja'vidu,
pan nvaajnjiduts aats miits
je'e ve'e uk pan atsts miitse'e
ntuknuja'yidu. 16 NTee'imdup
xa ve'e je Nte'yam jets ooy tse'e
xtuntsojkumda, je'e je myaa'yun
kajx tse'e xyakjot'amájimda xa'ma
kajx jetse'e xtuknuja'vimda jets
oy je'e ve'e juu' ve'e xtoojnjimdap
ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat.
17 Je Nte'yam jets je nMaja
Vintsánamda Jesucristo, je'e
tse'e myakjot'amájajadap jetse'e
myakmakkpákjadat, ve'em tse'e
xtóndat xkótstat juu' ve'e tum oy.

"Nutsapkotsta aats to'k aaj"

3 Uxyam tse'e, utsta ajchta utsta
tsa'ada, nutsapkotsta aats
to'k aaj jetse'e ve'em anañujoma
je jayu dunujávadat je Maja Vintsán
je kyats je y'ayook jetse'e oy
yakxón yakkuvákut, ve'em ax
jo'n tyoojnji kyojtsji miits maatta.
2 Tsapkojtstuva jets aatse'e je jayu
xkah'amaadaagadat juu' ve'e je
kyo'oy je'e dumuyo'ydup jetse'e
oyvintsova juu' dutonda dukotsta,
kux ka'a xa ve'e anañujoma
dujaanchjávada je Maja Vintsán.
3 Ax je Maja Vintsán, kyutyuumpts
je'e ve'e juu' ve'e kyajtsp, je'e tse'e je
makk aaj je makk joot mmo'ojadap
jetse'e m'íxjadat mjayépjadat, ve'em
tse'e mkapaa'tjadat je kyo'oy je'e.
4 Ax je Maja Vintsán kajxts aatse'e
vinjava ntañ jets mtóndape'e juu' ve'e
ntukpavaandup, ve'em uxyam, jets
ve'em vintso ve'e ya it ñaxy. 5 Je Maja
Vintsán tse'e dupámup jem mja'vin
kajxmda je Nte'yam je chojkun,
jets je Cristo je myakkin kajx tse'e
xjayejptinit je makk aaj je makk joot.

Vinkopke'e jetse'e je jayu tyónut

6 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
ntukpavaandup xa aats miitse'e
je nMaja Vintsánamda Jesucristo
kajx jetse'e xka'íttat je uts je ajch
ukpu je uts je tsa'a maat juu' ve'e
nooxtsuunip jetse'e dukakutyún
je ixpajkun juu' aats miitse'e
nvaajnjidu. 7 Mnuja'vidup xa
miitse'e vintso ve'e dutsak jetse'e
xnu'ixva'atstat juu' aatse'e ntoon
nkojts, ka'a aatse'e nnooxtsuuni
ku aatse'e n'ijt miits maatta, 8 ka'a
aatse'e ve'emji nkaajy n'uuk,
toonupajk aatse'e jóvum xaaj
jóvum tsooj, ve'emts aatse'e ni
pana miitsta nkah'atsuux. 9 Oyam
aats je'e ve'e xjatukkadaaky jets
aats miitse'e kuxputajkidi, ka'ats
aatse'e ti n'amotu, ve'em tse'e
xnu'ixva'atstat vintso aatse'e
juu' ntun. 10 Kux ku xa aatse'e
nve'na miits maatta, jidu'um tse'e
ntukpavaandi: Pan pan xa ve'e
katonuvaamp, ka'a tse'e kyáyut. 11 Ta
xa aatse'e je kats nmotu jets jem
miitse'eda juu' ve'e nooxtsuunidup,
je'e ve'e tyuktajkidup juu' ve'e
kyatoonkidup, ni tía tse'e
dukatonda. 12 Ax je'ets aats je'e
ve'e ntukpavaandup jets aatse'e
nkojtsjada je nMaja Vintsánamda
Jesucristo kajx, jets to'k aaj to'k
jootе'e dunutóndat juu' ve'e
tyukjoojntykadap.
13 Utsta ajchta, utsta tsa'ada,
ka'a tse'e mnoo'kxtat, ijtpe'e
xtóndat xkótstat je y'oy je'e.
14 Pan jem xa ve'e pan pan jatye'e
dukamajapaamdup juu' atse'e
nkajtsp yam nak kajxm, íxtats
pan pan je'e ve'eda, ka'a tse'e je'e
maat m'uknapyaajmjidinit, ve'em
tse'e choʼotyóndat. 15 Ax ka'a tse'e
xtso'oxpáktat, ve'eme'e xkojtsjadat
juu' ax jo'n to'k uts to'k ajch ukpu
ax jo'n to'k uts to'k tsa'a.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

16 Je Maja Vintsán, juu' ve'e je oy
joot duyajkp, je'e tse'e viinm ijtp
mmo'ojadap je y'oy joot pan ti ve'e
toojnjup kojtsjup. Je Maja Vintsán
tse'e ijtnup miits maatta anañujoma.
17 Ats, je Pablo, viinm atse'e nja'a
ya máyam je Dios juu' ats miitse'e
ntuknukejxtup. Jidu'um tse'e
je jayu dunujávada to'k ka'ajyji je
nak juu' jaty atse'e nkejxp ku ve'e
du'ixta je letra juu' atse'e njaayp,
jidu'um atse'e nja'a. 18 Je nMaja
Vintsánamda Jesucriistots miitse'e
anañujoma mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Timoteo

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Jesucristo
je̱ kyukátsiva, ve'em ax jo'n
a̱tse'e xtukpavaandi je̱ Nte'yam, je̱
nYaktso̱o̱kpamda, je̱ts je̱ Jesucristo,
juu' ve'e xmo̱'yumdap je̱ y'o̱y je̱'e̱
ku ve'e myiinnuvat. [2]Timoteo,
n'onu̱kja'vipts a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je̱
Jesucristo ku a̱tse'e x'amo̱tunajxy. Je̱
Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts
je̱ nMa̱ja̱ Vintsánamda Cristo Jesús,
je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e
m'ijtnit je̱ tyukmo̱'tu̱n ma̱a̱tta je̱ts je̱
y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo du̱pavaajñ je̱tse'e kyayakkuvákut je̱ taay ixpa̱jku̱n

[3]Tanu̱ to'k aaj je̱m éfesovit
kyajpu̱n ka̱jxm, ve'em ax jo'n
a̱ts mitse'e n'amo̱tu ku a̱tse'e
je̱m ntsa̱a̱'n je̱ts a̱tse'e nnu̱jkx
Macedonia. Je̱m tse'e je̱ jayu
xtukpava'andat je̱ts ka'a ve'e
du̱tuk'íxtat je̱ taay ixpa̱jku̱n, [4]ka'a
tse'e du̱ma̱ja̱pámdat je̱ ka̱ts juu'
ve'e je̱ jayu myutaayvaattu, ka'a
tse'e du̱ma̱ja̱pa̱a̱mduvat je̱ may
na̱k juu' jatye'e tyijtup je̱ts vaamp
je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ ju̱jpit jayu
jyoojntykidi. Ko̱o̱jyji xa je̱'e̱ ve'e je̱
jayu du̱yakme̱jtsvinmáy pa̱n vintso̱
ve'e je̱ Nte'yam je̱ tyoo' y'íxuva; ni
vinxúpats je̱'e̱ ve'e kyaputákajada
je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook. [5]Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e
ya̱ pava'nu̱n juu' a̱ts mitse'e u̱xyam
ntuknu̱ja'yip, je̱tse'e je̱ jayu to'k
aaj to'k jo̱o̱t du̱jaanchjávadat
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱tse'e
je̱ jayu du̱jayéptat je̱ va'ajts
aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t je̱ts je̱ va'ajts
vinma'yu̱n; je̱ tso̱jku̱nts je̱'e̱ ve'e
yakjéjip. [6]Je̱m xa ve'e je̱ jayu juu'
ve'e je̱ tu̱vu̱too' du̱maso̱o̱ktinu,
je̱'e̱ tse'e myaajntyktup juu' ve'e
katoomp, [7]cho̱jktupts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
je̱ jayu du̱tukyak'ixpáktat, ax ni
viinma tse'e du̱kavinmótuda juu'
ve'e kyo̱jtstup, nay ka'ava tse'e
du̱nu̱jávada ti ve'e tyijp je̱ ixpa̱jku̱n
juu' ve'e tyun'ava'nidup je̱ts tyúvam
je̱'e̱ ve'e.
[8]Nnu̱ja'vimdup xa u̱u̱'me'e je̱ts
o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
ku ve'e yaktún ax jo'n pyu̱ma.
[9]Nnu̱ja'vimduvap tse'e je̱ts ka'a
ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
yakpu̱m je̱tse'e du̱yakkutojkjat
je̱ jayu juu' ve'e tu̱v jáyuvidup
joojntykidup, je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n
jatye'e jomjáyuvidup tijáyuvidup,

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

jomjoojntykidup tijoojntykidup,
pa̱n pa̱n jatye'e kaka̱tsu̱pa̱jktup,
je̱ Nte'yam du̱kavintsa̱'kidup,
to̱kintoondup, du̱kama̱ja̱pa̱a̱mdup je̱
Nte'yam ukpu̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam
jye̱'e̱, je̱ tyee' ukpu̱ je̱ tyaak ukpu̱
je̱ viijnk jayu du̱yak'o̱o̱'ktup, [10]je̱
navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱kidup,
je̱ ko̱'o̱yyaa'yapta, je̱ jayu
me̱e̱'tspada, pa̱n pa̱n jatye'e
taayidup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam du̱yaknajxtup je̱ taay
ka̱jx. Yakpa̱a̱mpa tse'e je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n jyajuu'a juu' jatye'e
viijnk juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jkp
je̱ va'ajts ixpa̱jku̱n. [11]Je̱ va'ajts
ixpa̱jku̱n tse'e du̱ma̱a̱tnavyaatjup
du̱ma̱a̱tnay'ake̱e̱guijup je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook juu' ve'e o̱o̱y je̱ ma̱jin
du̱tunjaye̱jpp je̱ts a̱tse'e je̱ Kunuu'kx
Nte'yam xtukka̱ta̱jki.

Ku je̱ Pablo je̱ Jesucristo du̱kuko̱jtsji ku̱xe'e yaktukma̱'t

[12]Nkuko̱jtsjipts a̱tse'e je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo ku̱xe'e
a̱ts xtukka̱ta̱jki je̱ toonk je̱ts
a̱tse'e je̱ mya̱kkin ka̱jx je̱ jayu
nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.
Ve'em tse'e du̱tuujn ku̱x ñu̱ja'vip
je̱'e̱ ve'e je̱ts nkutyuump a̱tse'e juu'
je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. [13]Nu̱jom a̱tse'e
ya̱ maa'yu̱n xtoojnji ó̱yam a̱ts je̱'e̱
ve'e nyakvintsa̱'kintó̱ki ku a̱ts je̱'e̱
ve'e nkajaanchjávana vye'na. Ax
xtukmo̱'tts a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱
ka̱jx ku a̱tse'e ka'anum nmu̱java
vye'na ti a̱tse'e ntoon nko̱jts. [14]Je̱
Ma̱ja̱ Vintsa̱nts a̱tse'e xtoojnji ya̱
ma̱ja̱ maa'yu̱n, je̱'e̱ a̱tse'e xmo̱o̱yva
je̱ jaanchja'vin je̱ts je̱ tso̱jku̱n juu'
ve'e njaye̱jpumdup ku̱xe'e to'k muk
n'ijtumda je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t.

[15]Tyú̱vam xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ ka̱ts,
pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu
du̱jaanchjávadat, je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e
je̱ Cristo Jesús myiijn yaja
naxviijn je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱ku̱t je̱
tó̱kinax jáyuda, a̱ts tse'e nu̱yojk
tó̱kinax jayu. [16]Ax je̱'e̱ ka̱jxts
a̱tse'e je̱ Nte'yam xtukma̱'t
ku̱x je̱'e̱ ve'e cha̱jkp je̱ts a̱tse'e
nyaknu̱ke̱'xnatá̱kat nu̱yojk je̱ts ka'a
ve'e je̱ viijnk jayu joma vaate'e je̱
Jesucristo juu' du̱kuvu̱k, je̱'e̱ juu'
a̱tse'e ntuntso'oxpa̱jk, je̱'e̱ ve'e
cha̱jkp je̱ts a̱tse'e je̱ nu̱'ixvaatsu̱n
nyaktánu̱t je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchjávadap,
ve'em tse'e du̱jaye̱jptuvat je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp. [17]¡Yakma̱ja yakjaancha je̱ts
vintsa̱'a̱ga tse'e y'ijtnit xa̱'ma
ka̱jx je̱ tun to'k Nte'yam, juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx yakkutojknup, juu' ve'e
ni vin'ita kavintó̱kip, juu' ve'e
kayak'ixp! Amén.

[18]Timoteo, n'onu̱kja'vipts a̱ts
mitse'e. Ya̱'a̱ juu' a̱ts mitse'e
tu̱ntukpava'añ, pyaatyp
y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e ma̱a̱t
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook juu' ve'e
je̱ utsta je̱ ajchta kyo̱jtsnajxtu
mits ka̱jx. Mputá̱kajapts je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e mko̱jtsu̱xju̱du je̱tse'e o̱y
xmutónu̱t xmupá̱ku̱t je̱ Jesucristo
je̱tse'e x'ama̱a̱daagat nu̱jom juu'
jatye'e ka ó̱yap. [19]Tonu̱ tse'e
ve'em je̱ jaanchja'vin ma̱a̱t je̱ts
je̱ va'ajts vinma'yu̱n ma̱a̱t. Je̱me'e
juu' ve'e du̱kajaanchja'vidup
ku̱xe'e du̱kama̱ja̱pa̱a̱mdi juu' ve'e
je̱ Espíritu Santo kya̱jtsp. [20]Ve'em
xa ve'e jyajtti je̱ Himeneo je̱ts
je̱ Alejandro, je̱'e̱da juu' a̱tse'e

mpaamdu jem je Satanás kya'm
jetse'e yaktsaachpaa'tjadat, ve'em
tse'e dunujávadat jets ka'a ve'e je
Nte'yam duvinkojtspéttat.

Je'e pan vintso ve'e chapkótstat

2 Muto'k viijn, je'e atse'e
ntsajkp jetse'e je jayu je
Nte'yam du'amótudat anañujoma
je jayu kajxta, je Nte'yam
dumukótstat, dumunoo'kxtuktat,
jetse'e dukukojtsjadat. [2]Ntsajkpts
atse'e jetse'e dunutsapkótstat
pan pan jatye'e yakkutojktup
jets pan pan jatye'e je kajpun
dunuvinténidup, ax ve'em tse'e
oy aaj oy joot njoojntykimdat, oy
nmaajk'ijtumjadat je Nte'yam
maat, jetse'e nto'numdat
juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip.
[3]Oy xa je'e ve'e ku ve'e ve'em
yaknutsapkats, y'oyja'vipts je'e ve'e
je nYaktsookpamda Nte'yam, [4]kux
je'e ve'e chajkp jetse'e anañujoma
je jayu dujayejptinit je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jetse'e
dunujávadat je tyuv je'e. [5]To'kji
xa je'e ve'e je Nte'yam, to'kjivats
je'e ve'e pane'e o'yixjup jetse'e
duyaknamyujot'óyajat je jayu jets
je Nte'yam, je jayu Jesucriistots
je'e ve'e. [6]Namyasookjuts je'e
ve'e jetse'e y'uk'aa'k, ve'em tse'e
dukuvejt anañujoma je jayu
je tyokin. Ya'a tse'e nujava taan
ku ve'e je Nte'yam dutsajk. [7]Kux
chajkpe'e jetse'e anañujoma je
jayu dujayejptinit je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e kajxts
atse'e nyakpuujm ka'amaayva jets
kukátsiva. Tyúvamts ya'a ve'e juu'
atse'e nkajtsp, ka'a atse'e ntaaya,
kukátsiva atse'e nyakpuujm jets
atse'e ntukyak'ixpáktat je tyuv
je'e pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap jetse'e dujaanchjávadat je
Cristo.

[8]Ntsojkpapts atse'e jetse'e je
yaa'tyajk chapkótstat pan joma ve'e
je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada,
je kya'aj duyakpojtuktat je va'ajts
aaj je va'ajts joot maat, je jayu
dukamu'ékjadat jetse'e je jayu
dukamaatnakyojtsvintsóvjad
at. [9]Ntsojkpapts atse'e jetse'e je
ta'axtajk ñaxyóxjadat oy yakxón
ax jo'n dupaa'ty du'akeega ax
jo'n duvinmachju; ka je'epe'e ku
ve'e je namyajin kajx dupamda je
vyaajy je chojin ukpu je namyajin
kajx dujayepta je oro, je perlas,
ukpu je tsóvax vit; [10]je'e ve'e
jetse'e je y'oy je'e dutóndat,
ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega
jetse'e dutóndat je ta'axtajkta
pan pan jatye'e vaandup jets
vyinja'vidup vyintsa'kidupe'e je
Nte'yam. [11]Va'an tse'e je ta'axtajk
dunaajk'ítjada jep kutojkun pa'tkup
jetse'e ama'at du'amotunáxtat
je ka'ama'yun. [12]Ka'a xa atse'e
nyakjaty jetse'e je ta'axtajk
duyak'ixpákut je yaa'tyajk ukpu
duyakkutojkjat, ama'ate'e y'ítut.
[13]Kux too'vajkpe'e je Nte'yam
dupuujm je Adán, van'it tse'e je
Eva. [14]Ax je Adán, ka je'ep tse'e
yakvin'aa'n, je ta'axtajke'e. Ax
ku tse'e yakvin'uu'n, van'it tse'e
tyokimpujk. [15]Ax xoonduk joot
tse'e y'íttat je ta'axtajk, je'e ve'e
ku ve'e je ónuk dujayepta jetse'e
duyakyee'kta, ku ve'e ñaajk'ítjada
je jaanchja'vin maat jets je tsojkun
maat, va'ajts, jetse'e tsoj yakxón
jyáyuvada jyoojntykada.

Vintso ve'e jyoojntykadat pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivataajk

3 Tyúvam xa ya'a ve'e ya kats:
Oy xa je'e ve'e ku ve'e je jayu
dutsak jetse'e je jaanchja'vivataajk
dunuvinténat. [2] Ax ve'em tse'e,
pan pan tse'e dunuvinténip je
jaanchja'vivataajk, tun vinkopkts je'e
ve'e jetse'e ti tokin kyayakpaatjat,
to'kji je ñuda'ax dujayéput,
ñay'akuvaa'najat, ñaajk'ítjut
viji kej, yakxón jyáyuvat, oy
jayu ñapyámjut maat je je'yva
jayu, je yak'ixpajkk dujátut,
[3] juu' jaty dumuténat, kya'oo'kut
kyamo'okjut, je jayu dukatsii'kut,
je jayu dukatso'oxpákut, je meen
dukakáxjut, [4] dujátut vintso ve'e oy
yakkutókut jep jyuump tyujkp, jets
vintso ve'e je y'ónuk anañujoma
kajx kyatsapákjadat jetse'e
vyintsa'agajadat. [5] Kux pan ka'a xa
ve'e dujaty vintso ve'e jep jyuump
tyujkp yakkutókut, ¿vintsots je'e
ve'e y'o'yixjut jetse'e du'ix'ítut
je Nte'yam je jyayu joma ve'e
ñay'amókajada? [6] Ka'ats je'e ve'e
je jaanchja'vivataajk dunuvinténat
pan pane'e tun vee'nnum ijtp
ku ve'e jyaanchja'vi'ukvaajñ,
kux pan ve'eme'e, to'mayji tse'e
ñamyájajat jetse'e kya'at jep
tokin jaatp jetse'e yakmooynit
je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma
kajx ijtnup, ve'em ax jo'n je
ko'oyjáyuvap kya'a jep tokin jaatp
jetse'e yakmooynit je tsaachpaatun
juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup. [7] Tun
vinkópkpats je'e ve'e jetse'e ti tokin
kyapaatuxjadat pan pan jatye'e
dukajaanchja'vidup je Jesucristo.
Kux pan yakpaatjip xa ve'e je tokin
je jayu juu' ve'e dunuvinténip je
jaanchja'vivataajk, nunjajtpe'e ku
ve'e je Nte'yam dukoo'kmutoonnit
dukoo'kmupajknit ax jo'n dupaa'ty
du'akeega jetse'e ve'em kya'at jem je
ko'oyjáyuvap kya'm.

Vintso ve'e jyoojntykadat pan pan jatye'e patto'nidup

[8] Nay ve'empa tse'e, pan
pane'e dupatto'nidup je jayu
juu' ve'e dunuvinténidup je
jaanchja'vivataajk, tun vinkopkts
je'e ve'e jetse'e ñaajk'ítjadat pan
vintso ve'e yakvintsa'agadat, je
jayu dukavin'aa'ndat, kya'oo'ktat
kyamo'okjadat, je meen
dukakáxjadat, [9] jetse'e ñaajk'ítjadat
pan vintso ve'e je va'ajts vinma'yun
maat dujaanchjávadat je oy kats
je oy ayook juu' ve'e je Nte'yam
xtuknuja'vimdu. [10] Va'an tse'e
too'vajkp duyakpayo'oyda pan oye'e
juu' dutonda. Ax pan ka'a tse'e ti
tokin yakpaatjada, van'ítnum tse'e
yakpámdat patto'nivada. [11] Nay
ve'empa tse'e je ñuda'axta, ve'em
tse'e dutsak jetse'e ñaajk'ítjadat
vintso ve'e je jayu vyintsa'agajadat,
ñay'akuvaa'najadat, dutóndat nujom
ax jo'n dupaa'ty du'akeega. Ka'a tse'e
y'akotsutoonkadat. [12] Ax je patto'niva,
to'kjits je'e ve'e je ñuda'ax dujayéput,
ñujávapts je'e ve'e oy vintso ve'e je
kutojkun dupámut jep jyuump tyujkp
jetse'e je y'ónuk duyakkutojkjat. [13] Kux
je'eda pan pan jatye'e oy yakxón
patto'nidup, yakvintsa'agadapts
je'e ve'e, makk aaj makk joot tse'e
dujayéptat je jaanchja'vin juu' ve'e
yakjayejpp ku ve'e je jayu to'k muk y'it
je Cristo Jesús maat.

Ǫǫye'e dṵtunnṵmạja juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam xtuknṵja'vimdu

14 Ntsạjkpts ạtse'e jẹ̱ts ạts
mitse'e tsǫjk nạjkx nku'ix. Ax
ntuknṵja'yipts ạts mitse'e yạ
nạk, 15 kṵx pạn ta'nip ạtse'e,
mnṵja'vinupts mits jẹ'ẹ̱ ve'e vintsǫ
ve'e dṵtsạk jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
jyayu ñaajk'ítjadat, jẹ'ẹ̱da pạne'e
dṵjaanchja'vidup jẹ̱ joojntyk
Nte'yam, jẹ'ẹ̱da pạne'e ijttup ax jo'n
jẹ̱ xen jẹ̱ts jẹ̱ pạts juu' ve'e tsǫǫ'ntkp
jẹ̱p naaxyp, kṵx yakpojtṵktupe'e
jẹ̱tse'e mạkk dṵyak'itta jẹ̱ tyṵv jẹ'ẹ̱.
16 Ka'a xa ve'e ñṵnkayakkuvạ́kṵt
jẹ̱ts ǫǫye'e dṵtunnṵmạja juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam xtuknṵja'vimdu. Yạ'ạts
jẹ'ẹ̱ ve'e:

Yaknṵkẹ'xnatạjki xa ve'e jẹ̱
Jesucristo jẹ̱ jayu ni'kxax
kǫ́pkax,
jẹ̱ Espíritu Santo tse'e jẹ̱ jayu
dṵtuknṵja'vi jẹ̱ts pyaatyp
y'akẹẹguip jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e
tyoon kyǫjts,
íxjṵdu tse'e jẹ̱ ángeles,
yaknṵkǫjts tse'e joma ve'e may
itṵnaax,
yakjaanchja'vi tse'e yaja
naxviijn,
tsajpẹjtnuts jẹ'ẹ̱ ve'e.

Jẹ'ẹ̱da pạn pạn jatye'e dṵmasǫ'ǫ̱ktap jẹ̱ tṵv jaanchja'vin

4 Ax jẹ̱ Espíritu Santo, va'ajtsts
jẹ'ẹ̱ ve'e dṵ'avana jẹ̱ts ku
ve'e tyạ́minit jẹ̱ itạkạx, jẹ̱m tse'e
pạne'e dṵkǫǫ'kjaanchja'vidinup
jẹ̱ tyṵv jẹ'ẹ̱ jẹ̱tse'e dṵpanạjkxtat
jẹ̱ kǫ'ǫyjáyuvap jẹ̱ y'ixpạjkṵn
juu' ve'e jẹ̱ jayu tyukvin'ạạ'ndup,
2 myạjạpạ́mdapts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jayu
juu' ve'e taayidup, jẹ̱ jayu juu' ve'e
dṵkǫǫ'ktǫkinja'vidinup jẹ̱ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ̱
juu' ve'e tyoondup. 3 Ax jẹ̱ jayu tse'e
va'andap jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ Nte'yam
dṵtsạk jẹ̱tse'e jẹ̱ jaanchja'vivatạjk
jẹ̱ tạ'ạxtạjk ukpṵ jẹ̱ yaa'tyạjk
dṵjayẹ́ptat, pyavaanduvap tse'e jẹ̱
jayu jẹ̱ts jẹ̱me'e jẹ̱ kaaky jẹ̱ jṵ'kx
juu' ve'e kyakáydap kyajạ'kxtap.
Ve'em tse'e dṵpava'andat ǫ́yame'e jẹ̱
Nte'yam dṵpṵṵjm jẹ̱ kaaky jẹ̱ jṵ'kx
jẹ̱tse'e jẹ̱ kukǫjtsṵn mạạt dṵkáydat
dṵjạ'kxtat jẹ'ẹ̱da pạn pạn jatye'e
dṵjaanchja'vidup jẹ̱ Nte'yam jẹ̱tse'e
dṵnṵjávada jẹ̱ tyṵv jẹ'ẹ̱. 4 Kṵx
nṵjome'e juu' jatye'e jẹ̱ Nte'yam
pyạạm, ǫyts jẹ'ẹ̱ ve'e, ni tía ve'e
juu' ve'e nṵnkayakkuvạ́kup ku ve'e
jẹ̱ jayu dṵmaa'yṵnjáva, 5 kṵx va'ajts
jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kạjx
jẹ̱ts jẹ̱ tsapkạts kạjx.

Jẹ'ẹ̱ pạne'e jẹ̱ Jesucristo ǫy dṵmutoomp dṵmupạjkp

6 Pạn mtuk'ixp xa mitse'e yạ
ixpạjkṵn jẹ̱ utsta jẹ̱ ajchta mạạt
jẹ̱ utsta jẹ̱ tsạ'ạda, ǫyts mitse'e
ve'em jẹ̱ Jesucristo xmutún
xmupṵk; jẹ̱ts jẹ̱ ayook juu' ve'e
njaanchja'vimdup jẹ̱ts jẹ̱ ǫy
ixpạjkṵn juu' ve'e mpanạjkxumdup,
jẹ'ẹ̱ tse'e mputạ́kajap jẹ̱tse'e mạkk
m'ijtnit to'k muk jẹ̱ Jesucristo mạạt.
7 Ax ka'a tse'e xmạjạpạ́mṵt jẹ̱ kạts
juu' ve'e jẹ̱ jayu myutaayvaattup
jẹ̱tse'e japyayǫ'ǫy juu' dṵkǫtsta,
jẹ'ẹ̱ ve'e mtónup mkǫ́tsup vintsǫ
ve'e jẹ̱ Nte'yam ijtp xvintsạ'ạgat.
8 To'nṵxjup tse'e jẹ̱ jayu ku ve'e jẹ̱
ñi'kx jẹ̱ kyǫpk dṵyak'ampṵk ax jo'n
tyun ax jo'n kyoo'ya, ax anañṵjoma
kạjx tse'e jẹ̱ jayu tyo'nṵxjṵ ku ve'e
dṵtoonka vintsǫ ve'e jẹ̱ Nte'yam

yakmaja yakjaancha y'ijtnit,
to'nuxjupts je'e ve'e ya joojntykin
kajx juu' ve'e uxyam jetse'e
tyo'nuxjut je joojntykin kajx juu'
ve'e miimpnum. 9 Tyúvam xa
ya'a ve'e ya kats juu' ats mitse'e
nvaajnjip, pyaatyp y'akeeguipts
je'e ve'e jetse'e anañujoma
dujaanchjávadat. 10 Je'ets je'e ve'e
juu' ve'e nnuto'numdup jetse'e
je vinma'yun njayejpumda, jets
je'e kajxe'e n'a'íxumda je joojntyk
Nte'yam, juu' ve'e anañujoma je
jayu kajxta je nutsookun duyakmiin
yaja naxviijn, vinkopk je'eda pan
pan jatye'e jaanchja'vijidup.
11 Je'e tse'e je jayu mtukpava'anup
jetse'e je jayu xtuk'íxut. 12 Ka'a
tse'e pan mviijnk'íxjut kux mitse'e
mootsknum, je nu'ixvaatsune'e
m'ítut jeja je jaanchja'vivataj k
vyinkujk pan vintso ve'e mkats,
pan vintso ve'e mnaajk'ítju, pan
vintso ve'e je tsojkun jets je
jaanchja'vin xjayep, jets pan vintso
ve'e va'ajts mjoojntyka. 13 Namvaat
atse'e nje'ya, tukvinkótsats je jayu
je Kunuu'kx Jatyán, je'e tse'e
je jayu mtukka'amáydap jetse'e
xtukyak'ixpáktat. 14 Yakvinkopka
je maa'yun je putajkin juu' ve'e
je Nte'yam mmoojyju ku ve'e je
kya'aj mtuknukoojnjidi je'e pane'e
dunuvinténidup je jaanchja'vivataj k
jetse'e je Nte'yam je y'ayook
dukojtsnajxti mits kajx, je maa'yun
je putajkints je'e ve'e juu' kajxe'e
m'o'yixju jetse'e je jayu xtuknujávat
je Nte'yam je y'ayook.
15 To'k aaj to'k jooote'e ve'em
tonu jets majapamu, ve'em tse'e
anañujoma je jayu du'íxut vintso
ve'e jyaa'knuyóka je y'oy je'e juu'
ve'e mtuump mkajtsp. 16 Xa'ma tse'e
oy x'íxut juu' ve'e mtuump mkajtsp
jets juu' ve'e je jayu mtuk'ixp. Pan
mtuump xa ve'e ve'em, mjayépup
tse'e viinm je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp, nay ve'empa je'eda
pan pan jatye'e m'amotunajxjudup.

Vintso ve'e je Timoteo ñaajk'ítjut maat je jaanchja'vivataj k

5 Ka'a tse'e je na'avtajk
oyvintsova xnaajmat,
ñojk'óye'e tsoj yakxón xtukvinjávat
juu', ve'em ax jo'n je mtee' kuy'ijt
jo'n. Ve'em tse'e je vajutyajkta
xjávat ax jo'n je m'utsta kuy'ijt jo'n.
2 Nay ve'em tse'e je amajatajk xjávat
ax jo'n je mtaak kuy'ijt jo'n; jetse'e
ve'em xjávat je kiixuta'axta ax jo'n
je m'utsta kuy'ijt jo'n, je va'ajts aaj
je va'ajts joot maat jets je va'ajts
vinma'yun maat.
3 Ixu vintso ve'e yakputákat
je ku'aa'k ta'axtajk pan pane'e
kooo'k'ijtuxjinup pan pan jatye'e
putákajap. 4 Ax pan jem tse'e je
ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e jem je
y'ónuk ukpu je y'ap je y'ok, va'an
tse'e je muutskit ónuk too'vajkp
je myújit jayu du'ix'itta. Va'an
tse'e dutonumpijtjidinuva je
tsojkun jets je maa'yun juu' ve'e
jayejpuxjudu ku ve'e makkna
tsotsna vye'nada, ve'em ax jo'n
dupaa'ty du'akeega ku ve'e je
Nte'yam yakvinjava yakvintsa'aga,
kux je'e ve'e je Nte'yam y'oyja'vip.
5 Ax je ku'aa'k ta'axtajk pan
pane'e katuntih'ijtuxjup jetse'e
naaydum tutyaanni, je Nte'yam
tse'e y'ajootip, jóvum xaaj jóvum
tsooj tse'e dumunoo'kxtuk
jetse'e chapkats. 6 Ax je ku'aa'k

ta̱'axta̱jk juu' ve'e je̱m xo̱ojntku̱n
jo̱o̱tm naajk'ituvaajnjup, ó̱yam
tse'e jyajoojntyka, je̱m tse'e
je̱ to̱kin kya̱'m ñaajk'ítju̱.
7 Juu'ts a̱ts mitse'e ntukṉuja'yip,
je̱'e̱ tse'e mtukpava'andap je̱
jaanchja'vivata̱jk, ve'em tse'e ti
to̱kin kyayakpaatjadat. 8 Pa̱n je̱m xa
ve'e pa̱ne'e natyijjup jaanchja'viva
je̱tse'e du̱ka'ix'it je̱ jyayu, vinko̱pkts
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp
tyu̱jkp, ka'a tse'e du̱kuvu̱k je̱ tu̱v
jaanchja'vin, nu̱yojk je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
je̱'e̱ ve'e ku ve'e ve'em du̱tún je̱ts
ka'a ve'e je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱kajaanchja'vidup, y'ix'ijttupts je̱'e̱
ve'e je̱ jyáyuda.
9 Ku ve'e yakjavye̱ttat je̱
ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk juu' jatye'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk pyuta̱kadap,
je̱'e̱jyji tse'e jyavye̱jtjadap je̱
xya̱a̱j pa̱n pa̱n jatye'e toogupx
joojnt tu̱tya̱kada, juu' ve'e to'kji
je̱ yaa'tya̱jk du̱jaye̱jptu, 10 je̱tse'e
yaknujava je̱ y'o̱y je̱'e̱ ka̱jx juu'
ve'e tyoondu, ve'em ax jo'n
je̱ ónu̱k du̱yakye̱e̱'kti, o̱y jayu
ñapya̱a̱jmjidi ma̱a̱t je̱ je̱'yva jayu,
du̱pakpojti je̱ Nte'yam je̱ jyayu,
je̱tse'e du̱puta̱jkidi pa̱n pa̱n jatye'e
tsaachpaattup, je̱'e̱ ve'e ku ve'e
nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱toondi.
11 Ax ka'a tse'e yakjavye̱tu̱t
je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e
du̱kata̱jkipna toogupx joojnt. Ku̱x
ku xa ve'e je̱ yaa'y kax du̱jaye̱pta,
ka'a tse'e du̱'ukkuva̱jktini juu'
ve'e vyaajntktu vintso̱ ve'e
du̱mutóndat du̱mupa̱ktat je̱ Cristo,
yaa'vya̱kuvaandinuvape'e. 12 Ku ve'e
ve'em du̱tonda, tukkuve̱tjadapts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e du̱kakutyonda juu' ve'e
ñu̱'atso̱'vidu. 13 Nooxjajttup tse'e
ku̱xe'e je̱ tyoonk kya'ijtu̱xjada, ax
ka nooxjyap tse'e, ta̱jkm ta̱jkme'e
tya̱jkiduva je̱tse'e y'ako̱tsu̱toonkada,
du̱tuktá̱kada juu' ve'e kapaatju̱dup,
je̱tse'e jyomva'anda tyiva'anda.
14 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e
je̱ muutskit ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk
yaa'vya̱jktinuvat, je̱ ónu̱k
du̱jaye̱ptat, je̱tse'e je̱ jya̱a̱jn je̱
tya̱jk du̱'ix'íttat. Ax ve'em tse'e
kya'o̱'yixjadat vintso̱ ve'e je̱ to̱kin
xpaatjimdat ya̱'a̱ ka̱jx je̱ jayu juu'
ve'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Nte'yam.
15 Ku̱x je̱me'e je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk juu'
ve'e je̱ tu̱vu̱too' du̱maso̱o̱ktu je̱tse'e
je̱ Satanás du̱pana̱jkxti.
16 Pa̱n je̱m xa ve'e je̱ jaanchja'viva,
je̱ yaa'tya̱jk ukpu̱ je̱ ta̱'a̱xta̱jk,
je̱tse'e je̱m je̱ jyayu juu' ve'e ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xta̱jk, va'an tse'e du̱puta̱kada,
ve'em tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk
kyatso'oxjajtu̱xjadat je̱tse'e
y'o̱'yixjadat je̱tse'e du̱puta̱kadat je̱
ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jkta pa̱n pa̱n jatye'e
katuntih'ijtu̱xju̱dup.
17 Je̱ jayu pa̱n pa̱n
jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱
jaanchja'vivata̱jkta, je̱'e̱ tse'e
yakmo̱'o̱dap nu̱yojk je̱ vintsa̱'kin
je̱ts je̱ puta̱jkin, vinko̱pk je̱'e̱da pa̱n
pa̱n jatye'e ka'amaaydup je̱tse'e
yak'ixpa̱kta. 18 Ku̱x jidu̱'u̱me'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ka'a
tse'e je̱ y'aje̱n xpa̱a̱jmjat je̱ tsapkaaj
juu' ve'e du̱vinte̱e̱'mp je̱ trigo."
Vaampap tse'e jidu̱'u̱m: "Je̱ toompa
jayu, vyinmajtsjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
yakmujóyu̱t." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
19 Ka'a tse'e xma̱ja̱pa̱mu̱t je̱
jayu juu' ve'e du̱nu̱'a̱a̱'nip ukpu̱
du̱nu̱vampe̱jtp to'k je̱ jayu juu' ve'e

dunuvinténip je jaanchja'vivataajk,
van'ítnume'e pan jeme'e
numejtsk ukpu nutoojk juu' ve'e
dunukojtspejttup je y'ayook. 20 Ax
je jayu juu' ve'e dunuvinténidup
je jaanchja'vivataajk jetse'e
tyokintonda, mtuknaajmap tse'e
jeja anañujoma je jayu vyinkujk,
ve'em tse'e je viijnk jayu chaa'agadat
jetse'e ve'em kyajátkiduvat. 21 Je
Nte'yam jets je Jesucristo maat
je y'aangeles, jéjats ats mitse'e je'e
vyinkujkta ntukpava'añ jets yaa
ve'e xkutyónut. Ni to'k ni jado'k
tse'e xkaviijnk'íxut. 22 Payo'oyu
oy pan pane'e oy du'ix'ijttup
je Nte'yam je jyayu, van'ítnum
tse'e je mkaa'aj xtuknukónut. Kux
pan mtuknukaampe'e je mkaa'aj
je jayu juu' ve'e duka'oy'ix'ijttup
je Nte'yam je jyayu, mtukpaatjupts
mits je'e ve'e je tyokin. Va'ajtsts
mitse'e mnaajk'ítjut.
23 Je'e kajx tse'e kuxe'e vane'em
mpukju jetse'e je jotpa'am xjayep,
kádits tun je tsoxk naajji x'uu'k,
ookpa ve'e vee'n je tsaaydum pa'ajk
naaj.
24 Je'e kajx tse'e payo'oyu oy
kux jeme'e juu' ve'e ixna ke'xna
tokintoondup, ka'a tse'e vyinkopka
jetse'e je viijnk jayu oy dupayo'oyut
jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e
tyoondup. Jempa tse'e pane'e je
tyókinda kanukexnataajkip jatyji,
ux'ooknume'e. 25 Nay ve'empa tse'e,
yaknuja'vivap xa ve'e juu' ve'e je
jayu oy tyuump. Ax pan ka'a tse'e
jatyji yaknujava, ux'ooknum tse'e
yaknujava. Ka'a xa ve'e juu' yu'uts
ñaxy.

6 Nujom pan pan jatye'e
mutoondup, va'an tse'e
duvintsa'agada je vyintsanda,
ve'em tse'e je Nte'yam
kyayakvinkojtspétut jetse'e je jayu
dukapakótsut je n'ixpajkunamda.
2 Ax pan je jaanchja'viva jáyuts
je'e ve'e je vyintsanda, ka'a
tse'e duyakvintsa'kintókidat je
vyintsanda kux y'utsta y'ajchta
je'e ve'e, nuyojk oye'e dutoojnjadat
juu' ve'e oy, kux je vyintsanda,
pyutajkidupts je'e ve'e pan
pan jatye'e yaktsojktup jetse'e
je Jesucristo dujaanchjávada.
Tukyak'ixpaku ve'em je jayu jetse'e
ve'em xtukka'amáyut.

Je tuk'o'yin jets je tukjotkadaakun

3 Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e
dutuk'íxtup je viijnk ixpajkun
jetse'e dukakuvakta je va'ajts
ixpajkun juu' ve'e je Maja Vintsán
Jesucristo jye'e, je va'ajts ixpajkun
juu' ve'e dumaatnavyaatjup
dumaatnay'akeeguijup je Nte'yam
jye'e, 4 ka'ats je'e ve'e dutinujávada,
namyájijidup je'e ve'e, je'ejyji
ve'e tyoonkidup juu' ve'e je jayu
natyukkojtsvintsoojvjup. Ax ku
tse'e je jayu ñakyojtsvintsávju,
je'e tse'e duyakjéjip je ejkun, je
tso'oxpajkun, je vinkojtspejtun,
je ko'oy vinma'yun, 5 ka'a tse'e
ñayjávajada je jayu. Ka'a xa
ve'e y'oya je vyinma'yunda pan
pane'e ve'em játkidup, ka'a tse'e
dunujávada je tyuv je'e, ve'eme'e
vyinmayda jets je y'avintso o'yin
je'e ve'e ku ve'e je jayu je Nte'yam
duvinjava duvintsa'aga. 6 Ax maja
o'yints je'e ve'e ku ve'e je jayu je
Nte'yam duvinjava duvintsa'aga,
je'e ve'e ku ve'e yaktukjotkada'aky
vinxupe'e juu' yak'ix yakjayep. 7 Ni

tía xa ve'e nkayakjë'yumdi yaja
naxviijn ku ve'e nkë'xumdi, ni
tía tse'e nkayaktsëë'numduvat
ku ve'e n'ëë'kumdinit.
8 Ax pän njayëjpumdup tse'e
jë kaaky jë näaj jëts jë vit jë xëx,
ntukjëtkädaakumdapts üü'm
jë'ë ve'e. 9 Jë'ë pän pän jatye'e
naajkkumeenavaajnjüdup, ka'ats jë'ë
ve'e cho'oxa vintsë ve'e kya'adat
jëp tëkin jäätp, y'ajëëtidup tse'e
may viijn juu' ve'e ka víjap ka kéjap
jëts juu' ve'e yaktëkintoojnjüdup.
Ax jë'ë tse'e jë jayu düyakma'tp
jëtse'e dütukmasä'äk jë Nte'yam
jë tyoo'. 10 Ku xa ve'e jë jayu
dünas'ayëva jë meen, jë'ëts jë'ë
ve'e düyakjéjip jë kë'ëy vinma'yün
jëts jë kë'ëy to'nün. Jëmda tse'e
juu' ve'e jë tüv jaanchja'vin
dükëë'kmäjäpäämdinup kux ëëye'e
dütuntsëkta jëtse'e kyumeenadat,
ve'em tse'e tyoo'tókida
jëtse'e jë jyëët jë jya'vin ëëy
tyunyaktsaachpaa'tjada.

Ku jë kyë'ëy jë'ë yak'amäädaaga

11 Ax mits, jë Nte'yam jë jyayu,
ka'a tse'e x'itümë'ët yä kë'ëy
too'; jë'ë ve'e mtónup mkótsup
jë tyüv jë'ë, vinjava vintsä'äga
jë Nte'yam, jayëpü jë jaanchja'vin
jëts jë tsëjkün, mutëna juu' jaty,
naajk'ítjü nüü'k aaj nüü'k jëët,
12 jëts amäädaaga jë jaanchja'vin
käjx jë kyë'ëy jë'ë. Tun'ixü vintsë
ve'e xjayëjpnit jë joojntykin juu'
ve'e xä'ma käjx ijtp, jë'ë juu' ve'e jë
Nte'yam mtuknüyaaxüxju jëts juu'
käjxe'e jë tüväkëjtsün ëy xpüüjm
jëja jë nümay jayu vyinkujk, jë'ëts
jë'ë ve'e ku ve'e mnay'ava'niji vintsë
ve'e mjaanchjáva.

13 Jë Nte'yam, juu' ve'e
jë joojntykin düyajkp, jëts jë
Jesucristo, juu' ve'e jëm jë Poncio
Pilato vyinkojkm ëy jë tüväkëjtsün
düpääm, jéjats äts mitse'e jë'ë
vyinkujkta ntukpava'añ 14 jëtse'e
xkutyónüt jë toonk juu' ve'e jë
Nte'yam mmëëjyju, ve'em tse'e jë
jayu va'ajts dünüjávadat jëts pän ti
jë'ë ve'e jë tëkin jëtse'e ñaajk'ítjadat
ëy jëts va'ajts. Tonü ve'em van'it
paat ku ve'e myiinnuvat jë nMäjä
Vintsánamda Jesucristo. 15 Ax
miinnuvapts jë'ë ve'e, ve'em ax
jo'n dünüpääjmtki jë Kunuu'kx
Tee', jë'ëjyji ve'e nüjom juu' jaty
dükä'mikäjxp, jë Yakkutojkpa
juu' ve'e düyakkutojkjip jë
yakkutojkpatäjk jëts jë Vintsán
juu' ve'e dünüvintsánip jë
vintsántäjk. 16 Jë'ë xa ve'e tun to'kji
juu' ve'e dükä'mip juu' jatye'e
kavintókip, joojntykipts jë'ë ve'e
jëja ajajtk it jäät joma ve'e ni päna
kyanaajktámaja. Ni päna xa ve'e
kya'ixjü, ni päna xa ve'e kya'ë'yixjü
jëtse'e y'íxjüt. ¡Jë'ë tse'e xä'ma
käjx dünümájinup dünüjaanchinup
jëtse'e jë kutojkün düjayëjpnit!
Amén.

17 Näajmada pän pän jatye'e
kumeenda yaja naxviijn jëts ka'a
ve'e ñamyájajadat jëts ka'a ve'e
jëm jë meen kyä'm ñapyámjadat,
kux ka'a ve'e dünüjávada
vinxüpe'e yä it jyaa'knáxüt ku ve'e
düjaa'kjayéptat jë myeen, ñojk'óye'e
jëm jë Nte'yam y'am kyä'm
ñapyámjadat, jë'ë juu' ve'e ëëy
xtunmë'yumdup nüjom juu' jaty
jë'ë käjx jëtse'e ntukxëëjntkumdat.
18 Näajmada jëtse'e dütóndat
juu' ve'e ëy jëts juu' ve'e y'íxtup

jyayẽjptup, jẽ'ẽ tse'e tyukputą̃kadap
jẽ viijnk jáyuda. 19 Ku tse'e ve'em
dũtóndat, y'apããmdũkadapts jẽ'ẽ
ve'e juu' ve'e miimpnum jẽtse'e
dũyakvinkṍpkadat jẽ joojntykin juu'
ve'e xã'ma kãjx ijtp.

Juu' ve'e jẽ Pablo
tyukpavan'ũx'õõkinu jẽ Timoteo

20 Timoteo, va'ãjts tse'e
xyak'ítũt jẽ õy kãts jẽ õy ayook
juu' ve'e myaktukkãtãjki. Ka'a
tse'e x'itũmõ'õt jẽtse'e jyéjat
jẽ kõ'õy ayook jẽts jẽ kãts juu'
ve'e tyijtup nũja'vin, ax ka'a
tse'e jẽ kãts dũmããtnavyaa'tyjũ
dũmããtnay'akẽẽgaja jẽ Nte'yam
jẽ y'ayook. 21 Jẽme'e jẽ jayu juu'
ve'e ve'em yak'ixpãjktup, ve'eme'e
vya'anda jẽts y'íxada ve'e jẽ
Nte'yam; ax ka'a tse'e dũ'íxada,
myasõõktinuts jẽ'ẽ ve'e jẽ tũv
jaanchja'vin.
Jẽ Nte'yam tse'e mkunoo'kxjup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Timoteo

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yamts
a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e
n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva
je̱'e̱ ka̱jx je̱ts a̱tse'e n'avánat je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp, je̱'e̱ tse'e xtukvinva'nimdu
ya̱ joojntykin juu' ve'e yakjaye̱jpp
ku ve'e je̱ jayu y'it to'k muk je̱
Jesucristo ma̱a̱t. 2 Timoteo, o̱o̱y a̱ts
mitse'e ntuntsa̱k, n'onu̱kja'vipts
a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
xjaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo
ku a̱tse'e x'amo̱tunajxy. Je̱ Nte'yam,
juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Cristo Jesús, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijtnit je̱
tyukmo̱'tu̱n ma̱a̱tta je̱ts je̱ y'o̱y jo̱o̱t
ma̱a̱tta.

Vaajnja tse'e anañu̱joma je̱ jayu je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook

3 Je̱ va'ajts vinma'yu̱n ma̱a̱t a̱tse'e
nvinjava nvintsa̱'a̱ga je̱ Nte'yam,
ve'em ax jo'n du̱toonduva u̱u̱'m
je̱ nju̱jpit jáyuvamda. Jóvum xa̱a̱j
jóvum tsooj a̱tse'e je̱ Nte'yam
nkuka̱jtsja mits ka̱jx ku a̱tse'e
ntsapka̱ts. 4 Njaa'myejtsp a̱tse'e
vintso̱ ve'e je̱ mvinna̱a̱j vyajntyk.
O̱o̱yts a̱tse'e ntuntsa̱k je̱ts a̱ts
mitse'e n'íxnuvat je̱ts a̱tse'e ve'em
o̱o̱y ntunxo̱o̱ndu̱ku̱t. 5 Njaa'myejtsp
a̱tse'e vintso̱ ve'e to'k jo̱o̱t
xjaanchjáva je̱ Nte'yam, ve'em
ax jo'n du̱toonduva je̱ m'o̱k Loida
je̱ts je̱ mtaak Eunice. Vinjava
a̱tse'e ntañ je̱ts ve'emna mitse'e
xjaanchjáva u̱xyam paat. 6 Je̱'e̱
ka̱jxts a̱ts mitse'e ntukjaa'myéts
je̱tse'e xjaa'kyaknu̱yókat je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkin je̱tse'e ve'em je̱ jayu
xjaa'ktuknu̱ja'vi'ata̱'a̱tsu̱t je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin
juu' ve'e je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyju ku
a̱ts mitse'e ya̱ nka̱'a̱j ntuknu̱ka̱a̱jn.
7 Ku̱x je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e
je̱ Nte'yam xmo̱'yumdu, ka je̱'e̱
ka̱jxapts je̱'e̱ ve'e xmo̱'yumdi je̱tse'e
je̱ jayu x'atsa̱'kimdat, je̱'e̱ ka̱jxe'e
je̱tse'e njaye̱jpumdinit je̱ ma̱kk
aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t je̱ts je̱ tso̱jku̱n,
je̱tse'e nnay'akuva̱a̱'nimjidinit.
8 Ka'a tse'e xtuktso̱'o̱tyónu̱t
je̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n xpá̱mu̱t je̱
nMa̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jxamda. Ka'ats
a̱ts mitse'e xtuktso̱'o̱tyoompat
ku a̱tse'e yap poxu̱ntu̱jkp n'it
je̱'e̱ ka̱jx, ñojk'ó̱ye'e je̱ Nte'yam je̱
mya̱kkin ka̱jx xtukma̱a̱tjayé̱pu̱t je̱
jaanchja'vivata̱jk je̱ tsaachpaatu̱n
juu' ve'e jé̱jip ku ve'e je̱ jayu
yakvaajñja je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

ayook. 9 Je̱ Nte'yam xa ve'e
xyaktso̱o̱kumdu, xyaaxjimduts u̱u̱'m
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e njoojntykimdat
vintso̱ ve'e yakma̱ja yakjaancha
y'ijtnit. Ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e
xyaktso̱o̱kumdi ku̱xe'e juu'
nto'numdi, je̱'e̱ ve'e ku ve'e ve'em
viinm du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱ts je̱'e̱ ka̱jxpa
ve'e ku̱xe'e je̱ maa'yu̱n xtoojnjimda
je̱ Cristo Jesús ka̱jx, je̱ maa'yu̱n juu'
ve'e xtuknu̱pa̱a̱jmtkimdu van'ítani
ku ve'e ya̱ it kyatso̱o̱'ndu̱kna vye'na.
10 Ax ya̱ maa'yu̱n tse'e nu̱ke̱'xnata̱jki
ku ve'e myiijn je̱ nYaktso̱o̱kpamda
Jesucristo, je̱'e̱ tse'e du̱yakkuto̱ki je̱
o̱o̱'ku̱n je̱tse'e je̱ jayu du̱tuknu̱ja'vi
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp. Je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jx
xa ve'e nnu̱ja'vimda vintso̱ ve'e
njaye̱jpumdinit ya̱ joojntykin. 11 Nay
je̱'e̱ ka̱jxpats a̱tse'e je̱ Nte'yam
xpu̱u̱jm ka'amaayva, kuká̱tsiva, je̱ts
yak'ixpa̱jkpa. 12 Je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayookts a̱tse'e nkutsaachpaadip, ax
ka'ats a̱tse'e ntuktso̱'o̱tyún, ku̱x
tyu̱va a̱tse'e nnayja'vijini je̱ts je̱m
a̱tse'e je̱ Jesucristo y'am kya̱'m
nmapya̱a̱jmji, nay tyú̱vats a̱tse'e
nnayja'vijini je̱ts jyayejpp je̱'e̱ ve'e
je̱ kutojku̱n je̱tse'e du̱'ix'ijtnit juu'
a̱ts je̱'e̱ ve'e xtukka̱ta̱jki. Van'it
paat tse'e ve'em du̱tónu̱t ku ve'e
myiinnuvat.
13 Pana̱jkxu̱ je̱ tu̱v ixpa̱jku̱n, ve'em
ax jo'n a̱tse'e x'amo̱tunajxy. Ve'em
tonu̱ je̱ jaanchja'vin ma̱a̱t je̱ts je̱
tso̱jku̱n ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Cristo
Jesús xmo̱'yumdup. 14 Va'ajts tse'e
xyak'ítu̱t je̱tse'e je̱ jayu xtuk'íxu̱t je̱
tu̱v ixpa̱jku̱n juu' ve'e myakmo̱o̱y.
Je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp
yam nja'vin ka̱jxmamda, je̱'e̱ tse'e
mputá̱kajap je̱tse'e ve'em xtónu̱t.
15 Xmaso̱o̱ktinuts a̱tse'e nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup je̱m
ásiait y'it jo̱o̱tm, ax xnu̱java jo'n,
nu̱me̱jtsk je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e
du̱xa̱a̱jidup Figelo je̱ts Hermógenes.
16 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱ne'e du̱tukmo̱'o̱tup
je̱ Onesíforo ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e
tsu̱u̱nidup je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp, ku̱x
may nax a̱ts je̱'e̱ ve'e xyakjo̱t'ama̱ji
je̱ts a̱tse'e xkatuktso̱'o̱tyuujn ku
a̱tse'e yap poxu̱ntu̱jkp n'it. 17 To'k
aaj to'k jo̱o̱tts a̱tse'e x'ixti ku
ve'e vye'na yaja rómait cyiudaaj
ku̱jx, ka'ajam a̱tse'e x'ixti'atu̱vi
vi'nam a̱tse'e xkapaa'ty. 18 Je̱ Ma̱ja̱
Vintsán tse'e tukmo̱'o̱tjup je̱ xa̱a̱j
ku ve'e myiinnuvat. O̱y xa mits
je̱'e̱ ve'e xnu̱java je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e o̱o̱y
xtumpatto'ni je̱m éfesovit kyajpu̱n
ka̱jxm.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Jesucristo o̱y du̱mutoomp du̱mupa̱jkp

2 Je̱ts mits, juu' a̱tse'e
n'onu̱kja'vip, pa̱mu̱ je̱ ma̱kk
aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t je̱ maa'yu̱n
ka̱jx juu' ve'e je̱ Cristo Jesús
xtoojnjimdup. 2 Je̱ ayook juu' ve'e
m'amo̱tunajx je̱ts a̱tse'e je̱ja je̱
nu̱may jayu vyinkujk ntuk'ix, je̱'e̱ts
mitse'e je̱ jayu mtuk'íxup pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ du̱toondup
je̱tse'e du̱jajttuvat vintso̱ ve'e je̱
viijnk jayu du̱tuk'íxtuvat.
3 Ve'em ax jo'n to'k je̱ o̱y tojpa
du̱mutena je̱ tsaachpaatu̱n, nay
ve'empats mitse'e xmuténivat
je̱ tsaachpaatu̱n je̱ Cristo Jesús
ka̱jx. 4 Je̱ tojpa juu' ve'e je̱p tyoonk
ja̱a̱tp ijtp, ka'a tse'e du̱tukta̱ka je̱
toonk juu' ve'e je̱ tojpa kyaje̱'e̱ip,
ve'eme'e du̱tún ax jo'n y'o̱yjávajat
je̱'e̱ juu' ve'e yakta̱jkiju tojpa. 5 Nay

ve'empa tse'e, pa̱n pa̱n jatye'e
noomdup, nachǫ̱ts'íxju̱dup, ukpu̱
viijnk du̱koo'yidup, ǫ́yame'e
mya̱a̱da'akta, ka'a tse'e du̱pa̱kta
pa̱n ti ve'e ñu̱koo'yidup pa̱n ka'a
ve'e kyoo'yada ax jo'n tukpava'añ
y'it je̱tse'e kyoo'yadat. 6 Je̱ yoova
jayu, paatjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
mutoo'va̱jkp tyukka̱da'akjadat
je̱ trigo ta̱a̱jm. 7 Payǫ̱'ǫyu̱ ǫy juu'
a̱tse'e nka̱jtsp; je̱ Maja̱ Vintsá̱n tse'e
mtukvinjávajap nu̱jom.
8 Jaa'myé̱tsu̱ je̱ts je̱ Jesucristo
ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts
je̱ Nte'yam je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ ve'e ku
ve'e jyoojntykpa̱jknuva ku ve'e
y'uk'a̱a̱'k. Yaknu̱ke̱'xnata̱jkiva tse'e
je̱ts jayu je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ ve'e ku ve'e
y'it je̱ yakkutojkpa David je̱ chaan
je̱ kyǫǫj. Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ ǫy ka̱ts je̱ ǫy
ayook juu' a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjidup.
9 Ya̱ ǫy ka̱ts ya̱ ǫy ayook ka̱jx a̱tse'e
nmutena je̱ tsaachpaatu̱n, je̱'e̱ paat
je̱ts a̱tse'e yap poxu̱ntu̱jkp n'it ax
jo'n a̱tse'e ku̱n'ijt to'k juu' ve'e
je̱ maja̱ tǫ̱kin du̱toomp y'ijt. Ax je̱
Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, ka'ats
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu to'k viijn du̱yak'it
ax jo'n a̱tse'e to'k viijn nyak'it,
va'kxtk'ata̱a̱tspts je̱'e̱ ve'e may viijn.
10 Nu̱jom juu' jaty a̱tse'e nmuténip
je̱'e̱ je̱ y'ǫ̱'yin ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Nte'yam vyinkǫ̱ǫ̱n, ax ve'em tse'e
je̱ Jesucristo yaktsǫ̱'ǫ̱kjadat, to'k
muk tse'e y'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t je̱tse'e
xa̱'ma ka̱jx jyoojntykidinit joma
ve'e je̱ majin.
11 Tyú̱vamts ya̱'a̱ ve'e ya̱ ka̱ts juu'
ve'e njaanchja'vimdup:

Pa̱n ijtumdup tse'e ax jo'n
ku̱n'ǫ̱ǫ̱'kumdi je̱ Cristo ma̱a̱t
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k muk
n'ijtumda je̱'e̱ ma̱a̱t,
xa̱'ma ka̱jxts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e
nma̱a̱tjoojntykimdinit;
12 pa̱n je̱'e̱ ma̱a̱tts u̱u̱'me'e
ntsaachpaatumda,
je̱'e̱ ma̱a̱tts u̱u̱'me'e
nyakkutojkumduvat;
pa̱n ka'ats u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e
nnatyukpa̱jkumjada,
ka'ats u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e
xnatyukpa̱jkumju̱duvat;
13 pa̱n ka'a tse'e nkutyo'numda je̱
y'ayook,
kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
kya̱jtsp,
ku̱x ka'a xa ve'e nvaat vimpit
du̱tónu̱t juu' ve'e kya̱jtsp.

Jidu̱'u̱m xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ ka̱ts.

Je̱ mutoompa je̱ mupa̱jkpa juu' ve'e je̱ Nte'yam y'ǫ̱yja'vip

14 Tukjaa'myé̱tsta je̱
jaanchja'vivata̱jk juu' a̱tse'e
tu̱nja'a. Tukpava'anda je̱ja je̱ Maja̱
Vintsá̱n vyinkujk je̱ts ka'a ve'e
ñatyukkǫ̱jtsvintsǫ́vjadat ǫ̱yjuu'
ka̱ts ayooka juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ tyu̱v je̱'e̱, ni
vinxu̱pa xa je̱'e̱ ve'e kyato'nu̱xjada
ku ve'e ñakyǫ̱jtsvintsǫ́vjada, kǫ̱ǫ̱jyji
ve'e je̱ jayu du̱yakme̱jtsvinmáyda
pa̱n pa̱ne'e amǫ̱tunajxtup. 15 Pa̱n
vinxu̱pe'e m'ǫ̱'yixju̱, je̱'e̱ tse'e
mtónup juu' ve'e je̱ Nte'yam
y'ǫ̱yja'vip, ve'em ax jo'n to'k je̱
toompa juu' ve'e du̱toomp juu' ve'e
je̱ vyintsá̱n y'ǫ̱yja'vip je̱ts ka'a tse'e
tii juu' ve'e tyuktsǫ̱'ǫ̱tyuump. Ǫ̱y
yakxǫ̱ne'e xkǫ̱jtsva'atsu̱t je̱ tu̱vu̱ka̱ts
je̱ tu̱v ayook. 16 Ka'a tse'e x'itu̱mǫ̱'ǫ̱t
je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ tyu̱v
je̱'e̱, ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e ve'em
du̱kǫ̱jtstup, yakvintsa̱'kintǫ̱ki'ata̱a̱

tstupts jëë ve'e jë Nte'yam. 17 Juu'
jaty tse'e jë jayu tyuk'ixpajktup,
ve'em tse'e yoy ax jo'n jë pa'am
juu' ve'e jë jayu duyakma'tp.
Numëjtsk jëëda juu' ve'e ve'em
duyakva'kxtktup jë ayook, jë
Himeneo jëts jë Fileto. 18 Too'tókidu
xa jëë ve'eda, ve'em tse'e jë
jayu dutuk'ixta jëts ka'a ve'e jë
oo'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat.
Ax jëm tse'e jë jaanchja'vivatajk
juu' ve'e yakvinmamya'ttu maat
jë y'ixpajkunda. 19 Ax jë Nte'yam
tse'e xpaajmjimdu yam nja'vin
kajxmamda jë jaanchja'vin juu' ve'e
tam xyak'ijtumdup jëë maat. Ve'em
xa ya'a ve'e ya jaanchja'vin ax jo'n
jë ayook juu' ve'e vaamp: "Y'ixa xa
ve'e jë Maja Vintsán pan pan jatye'e
jyëëip", jëts nay jidu'umpa: "Nujom
tse'e pan pan jatye'e du'ava'nidup
jëts jë Cristo jë jyayu jëë ve'eda,
va'an tse'e dumasookti nujom
juu' jatye'e ka óyap." Jidu'um tse'e
vya'añ.
20 Joma ve'e jë oy tajk, ka jë
apajkinjyapts jëpe'e juu' ve'e oro
jëts juu' ve'e plata, jëppa ve'e
juu' ve'e kup jëts juu' ve'e naax,
jëp tse'e juu' ve'e jë ñumajin
maat yaktuump, nay jëppa tse'e
juu' ve'e ka jë ñumajin maatap
yaktuump. 21 Ve'em xa uu'me'e
n'ijtumda ax jo'n jë apajkin juu'
ve'e ijtp joma ve'e jë oy tajk. Pan
naajkvaatsumjudupts uu'me'e
jëtse'e nmasookumda nujom
juu' jatye'e ka óyap, ve'em tse'e
n'ijtumdat ax jo'n jë apajkin
juu' ve'e jë jayu jë ñumajin maat
yaktuump, apaamduka tse'e
n'ijtumdat jëtse'e nto'numdat pan ti
ve'e jë Maja Vintsán chajkp.

22 Ka'a tse'e mnamyaso'okjut
jëtse'e myakkutojkuxjut jë
vinma'yun juu' ve'e jë muutskit
ónuk jyayëjptup ku ve'e
jyomvinmayda tyivinmayda;
panajkxu jë tyuv jëë, jë
jaanchja'vin, jë tsojkun, jëts jë oy
joot. Panajkxu jëë maat nujom
jëëda pan pan jatye'e va'ajts aaj
va'ajts joot dujaanchja'vidup jë Maja
Vintsán. 23 Ka'a tse'e x'itumo'ot pan
pan jatye'e nakyojtsvintsoojvjudup
jë ayook kajx juu' ve'e kyapaatyp
kyah'akëëguip, mnuja'vip xa
mitse'e jëts kooyji ve'e jë jayu
duyaknacho'oxpúkju. 24 Kux
jë Maja Vintsán jë myutoompa
jë myupajkpa, ka'ats jëë ve'e pan
dumaatnacho'oxpúkju, oy jayu
ve'e ñapyumju anañujoma jë jayu
maat, jyajtype'e jë yak'ixpajkk,
myuténipe'e juu', 25 nuu'k aaj nuu'k
joote'e dutukmaatkojts'óya pan pan
jatye'e dutso'oxpajktup jë Nte'yam
jë y'ayook, jëtse'e du'ix vintso ve'e
jë Nte'yam yakvinmayumpítjut,
vintso ve'e dukuvákut jë tyuv
jëë, 26 jëtse'e vyíjut kyéjut, ve'em
tse'e dutukva'atsut joma ve'e jë
ko'oyjáyuvap yak'ituva'añju jëtse'e
tyuktonuva'añju juu' jëë ve'e
chajkp.

Vintso jë jayu vyë'nat ku ve'e jë Cristo myiinnuvat

3 Nujava ya'a, ooye'e jë jayu
tyuntso'oxpaa'ttat ku ve'e
tyáminit jë itakax. 2 Viinmji ve'e
jë jayu ñachókjadat, ñas'ayóvadap
tse'e juu', namyájajadap,
natyijjadap, kojts'anáxtap, ka'a
tse'e du'ukkatsupajktinit jë tyee' jë
tyaak, ka'a tse'e du'ukkëjxtktinit,

ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱vinjávadat
du̱vintsa̱'a̱gadat, 3 ka'a tse'e
du̱jayépta̱t je̱ tso̱jku̱n, ka'a tse'e
jyo̱t'o̱yava'andat, nu̱vampéttap
tse'e, ka'a tse'e ñay'akuva̱a̱'najadat,
mu'ukivimpíttap, cho'oxpáktap tse'e
nu̱jom juu' jatye'e o̱y, 4 pyámdap tse'e
je̱ jayu juu' ve'e tso̱jkju̱dup je̱m je̱'e̱
kya̱'mda juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup, ka
vintúvap tse'e juu' du̱tóndat du̱kótstat,
ñu̱túvadap, ka'a tse'e je̱ Nte'yam
du̱tsóktat, je̱'e̱ ve'e pyana̱jkxtap vintso̱
ve'e viinm ñatyukxo̱o̱ndu̱kjadat,
5 naajkke̱'e̱xuva'anjadap tse'e ax
jo'n je̱ Nte'yam ku̱du̱vinja'vidi
ku̱du̱vintsa̱'kidi, ax ka'a tse'e je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m ñapyámjadat.

Ka'a tse'e m'ítu̱t je̱'e̱ ma̱a̱tta pa̱n
pa̱n jatye'e ve'em. 6 Ku̱x je̱me'e juu'
ve'e je̱ taay du̱mutajkidup joma ve'e je̱
jayu ñay'amókajada, tyukvin'a̱a̱'ndup
tse'e je̱ y'ixpajku̱n je̱ ta̱'a̱xtajk juu'
ve'e o̱y du̱kanu̱ja'vidup je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook je̱tse'e y'itta to̱kin ma̱a̱t. 7 Je̱
ta̱'a̱xtajkta, xa̱'ma tse'e du̱toonkada
juu' ve'e y'ixpajktup, ax ni vin'ita
tse'e du̱katukje̱'yada je̱ tyu̱v je̱'e̱.
8 Ve'em ax jo'n je̱ Janes je̱ts je̱ Jambres
du̱tso'oxpajkti je̱ Moisés, nay ve'empa
tse'e je̱ jayu du̱tso'oxpajktuva
je̱ tyu̱v je̱'e̱, ka'a tse'e je̱ o̱y
vinma'yu̱n du̱jaye̱pta je̱ts ka'a tse'e je̱
jyaanchja'vin du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t
je̱ tu̱v jaanchja'vin. 9 Ax ka'a tse'e xa̱'ma
y'óyadat, ku̱x nu̱ke̱'xnatáka ve'e tyánu̱t
vintso̱ ve'e je̱ jayu du̱vin'a̱a̱'nda, ve'em
ax jo'n jyajtti je̱ Janes je̱ts je̱ Jambres
juu' ve'e je̱ Moisés du̱tso'oxpajktu.

Juu' ve'e je̱ Pablo tyukpavan'u̱x'o̱o̱kinu je̱ Timoteo

10 Ax mnu̱ja'vipts mitse'e juu'
a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp, vintso̱ a̱tse'e
njáyuva njoojntyka, vintso̱ a̱tse'e
nu̱jom je̱ jayu ntsa̱k, juu' a̱tse'e
ntonuvaampy nko̱tsuvaampy, juu'
a̱tse'e njaanchja'vip, juu' a̱tse'e
nmuténip, 11 juu' ka̱jx a̱tse'e
nyakjomtún nyaktitún, juu' a̱tse'e
nkutsaachpaadip. Mnu̱ja'vivapts
mitse'e nu̱jom vintso̱ a̱tse'e je̱ jayu
xjomtuujn xtituujn je̱m toojk
kajpu̱n ka̱jxm, je̱m Antioquía, je̱m
Iconio, je̱ts je̱m Listra, je̱ts vintso̱
a̱tse'e ntsaachpaaty ku a̱tse'e je̱m
nyakjomtuujn nyaktituujn. Ax
je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱nts a̱ts ya̱'a̱ ve'e
nu̱jom xtuknu̱vaats. 12 Tyúvam xa
ve'e je̱ts nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
joojntykavaandup va'ajts aaj
va'ajts jo̱o̱t je̱ Cristo Jesús ka̱jx,
yakjomtoondup yaktitoondupts
je̱'e̱ ve'eda. 13 Je̱ jayu juu' ve'e
ko̱'o̱yjoojntykidup je̱tse'e je̱ jayu
du̱vin'a̱a̱'nda, ve'emts je̱'e̱ ve'e
ña̱jkxtat ñáxtat, ve'eme'e je̱ jayu
du̱vin'a̱a̱'ndat ve'em tse'e je̱ jayu
vyin'a̱a̱'nju̱duvat.

14 Ax mits, pa̱mu̱ je̱ ma̱kk aaj
je̱ ma̱kk jo̱o̱t je̱'e̱ ka̱jx juu' jatye'e
mnu̱'ixpa̱jki je̱tse'e xjaanchjáva.
Mnu̱ja'vipts mits je̱'e̱ ve'e je̱ts
pa̱ne'e mtuk'ixju. 15 Van'ítani
ku ve'e pi'knum mve'na, van'it
tse'e xnu̱ja'vi'ukvaajñ juu' ve'e
ijtp je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp,
ax je̱ Kunuu'kx Jatyán ka̱jx tse'e
m'o̱'yixju̱ je̱tse'e mvíju̱t mkéju̱t,
ve'em tse'e xnu̱jávat vintso̱ ve'e
yakjayépu̱t je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱ joojntykin juu'
ve'e yakjaye̱jpp ku ve'e je̱ Cristo
Jesús yakjaanchjáva. 16 Nu̱jom je̱
Kunuu'kx Jatyán, je̱ Nte'yamts je̱'e̱
ve'e je̱ jayu je̱ vinma'yu̱n du̱mo̱o̱y,
toompts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ jayu

yaktuk'íxut je tuv jaanchja'vin
jetse'e yaktuknaajmat ku ve'e
dutún juu' ve'e ka óyap. Toompapts
je'e ve'e jetse'e yaktukvinjávat
je tyokin jetse'e yaktuk'íxut vintso
ve'e tuv jyoojntykat, 17 ve'em
tse'e je Nte'yam je myutoompa je
myupajkpa pu'uk avaada y'ijtnit
jetse'e ve'em dutónut dukótsut
nujom juu' jatye'e oy.

4 Je Nte'yam jets je Jesucristo,
je Jesucristo, juu' ve'e
miinnup yakkutojkpa jetse'e je
jayu dutokimpayo'ynit juu' ve'e
joojntykidup jets juu' ve'e aa'kanda,
jéjats ats mitse'e je'e vyinkujkta
ntukpava'añ: 2 Tukka'amáyu je
Nte'yam je kyats je y'ayook. Pan
y'amotunaxuvaandup tse'e, uk
pan ka'a, ni vin'ítats mits je'e ve'e
xkatukka'amay'atúvat. Kojtsvíju
je jáyuda juu' ve'e je Nte'yam
je y'ayook dukakuvakuvaandup,
tuknaajma je jáyuda juu' ve'e je
Nte'yam duyakvintsa'kintókidup,
kojtsja je jáyuda jetse'e to'k aaj to'k
joot dujaanchjávadat je Maja Vintsán,
jets mutenikaxu nujom juu' jaty
ku ve'e ijtp xtuk'ix je oy kats je oy
ayook. 3 Kux je'yape'e je xaaj ku ve'e
je jayu dukoo'kmuténidinit je va'ajts
ixpajkun, y'íxtadapts je'e ve'eda
pan pan jatye'e tuk'íxjadap juu' ve'e
y'amotunaxuvaandup, 4 ka'a tse'e
du'amotunaxuva'andat je tyuv je'e,
je'e ve'e myajapámdap juu' ve'e je
jayu myutaayvaattup. 5 Ax mits, viji
kej tse'e xa'ma mnaajk'ítjut, mutena
je tsaachpaatun, tukka'amáyu je
oy kats je oy ayook, tonkaxu oy je
mtoonk.

6 Ax ats, je yax jo'nts atse'e
nyakpam'ukvaanni, táminupe'e
ats je n'oo'kun, 7 távani atse'e
nmaada'aky, ve'em atse'e ax jo'n
je jayu juu' ve'e tujye'ya joma ve'e
kyukaxa je noomk, ka'ats atse'e
tunmasa'ak je tuv jaanchja'vin. 8 Ax
uxyam, je o'yints atse'e n'a'ixp jem
tsapjootm kux tuv atse'e tunjáyuva
tunjoojntyka, je o'yin juu' atse'e
xmooynup je Maja Vintsán ku
ve'e myiinnuvat, je'e juu' ve'e
tokimpayo'yp ax jo'n dupaa'ty
du'akeega. Ax ka átsjyapts je'e ve'e
xmo'op, yakmooyduvap je'e ve'e
nujom pan pan jatye'e dutsojktuvap
jetse'e myiinnuvat.

Juu' ve'e je Pablo chojk jetse'e je Timoteo dutónut

9 Yakvinkopka jets ats mitse'e
tsojk min xku'ix. 10 Xmasooknu
atse'e je Demas kux je'e ve'e chojk
je naxviijnit je kyo'oy je'e, jem
Tesalónicats je'e ve'e ñajkxni. Ax je
Crescente, jemts je'e ve'e galáciait
y'it jootm ñujkx; je Tito, jemts je'e
ve'e dalmáciait y'it jootm ñujkx.
11 Ya Lúcasji ve'e yam ats maat.
Najkxu xvavu je Marcos jetse'e
xmaatmínut, kux xputajkip ats je'e
ve'e jeja je Nte'yam tyoonk jaat.
12 Je Tíquico, jem atse'e éfesovit
kyajpun kajxm nkejx. 13 Ku ve'e
mmétsut, myakmínup tse'e to'k aaj
je vituni'kx juu' atse'e nmasook
jeja je Carpo tyak'aajy jem trooasit
kyajpun kajxm, nay ve'empa ats je
nnak jets ats je n'ak axaa'ch joma
ve'e juu' jaty javyet, vinkopk je ak
axaa'ch.

14 Ooy xa atse'e je pojxun ka'tspa
Alejandro xtuntsaachtuujn. Je Maja
Vintsants je'e ve'e tukkuvétjup
je ka óyap kajx juu' ve'e tyoon.

15 Nay'ixjṵ mits jẹ'ẹ kạjx, kṵx ọọye'e
dṵtuntso'oxpṵjk jẹ ọy kạts jẹ ọy
ayook juu' ve'e n'ava'nimdup.
16 Ku xa ạtse'e muto'k nax
nmakyukọjtsji jẹja jẹ yakkutojkpa
vyinkujk, ni pánats ạtse'e
xkaputạjki, nṵjom ạtse'e
xmasọkkạjxti. N'a'ixpts ạtse'e
jẹtse'e jẹ Nte'yam kyatukkuvẹ́tjadat
jẹ'ẹ kạjx. 17 Ax jẹ Mạjạ Vintsạnts
ạtse'e xputạjki, jẹ'ẹts ạtse'e jẹ
mạkkin xmọọy, ve'emts ạtse'e jẹ
jayu va'ajts nvaajnjidi jẹ Nte'yam
jẹ kyạts jẹ y'ayook, jẹ'ẹ paat jẹtse'e
dṵ'amọtunajxtuva nṵjom jẹ jayu
juu' ve'e ka jẹ israeejlitap. Jẹ Mạjạ
Vintsạnts ạtse'e xjayẹjp x'axajtojk
jẹts ạtse'e ve'em nkatsaachpaaty
juu' ạtse'e x'uktukmutsọjktu pạn
pạn jaty ạtse'e xtso'oxpạjktu.
18 Jẹ'ẹts ạtse'e xjayẹ́pup x'axajtókup
pạn ti ve'e tónjup kọ́tsjup, ve'emts
ạtse'e xyakjẹ'ynit joma ve'e
yakkutuk jẹm tsapjọọtm. ¡Yakmạja
yakjaancha tse'e y'ijtnit xạ'ma kạjx!

Ku jẹ Pablo máyam jẹ Dios dṵkejx

19 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios
xmọ'ọt jẹ Prisca jẹts jẹ Aquila
mạạt jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
tsṵṵnidup joma ve'e jẹ Onesíforo
jẹ jyạạjn jẹ tyạjk. 20 Jẹm xa
ve'e Corinto tyaajñ jẹ Erasto. Jẹ
Trófimo, pạjkjupts ạtse'e nmasạạk
jẹm Mileto. 21 Yakvinkọpka jẹtse'e
mmínṵt namka'ana jẹ xox aats
dṵpaa'ty. Máyame'e jẹ Dios
mkẹjxṵxjada jẹ Eubulo, jẹ Pudente,
jẹ Lino, jẹ Claudia, jẹts anañṵjoma
jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ
tsạ'ạda.
22 Jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo
tse'e y'ijtnit mits mạạt jẹts miitse'e
anañṵjoma mkunoo'kxjadat.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Tito

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa je̱ts je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva. Je̱'e̱ a̱tse'e xtuknu̱ke̱jxtu je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em tse'e ñapya̱a̱jmjidinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m pa̱n pa̱n jatye'e vinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e du̱nu̱jávadat je̱ tyu̱v je̱'e̱, 2 je̱tse'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx i̱jtp. Je̱ Nte'yam, je̱ nYaktso̱o̱kpamda, juu' ve'e ni vin'ita kataayip, je̱'e̱ tse'e ya̱ joojntykin du̱vaajntk ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na. 3 Ax u̱xyam tse'e xtuknu̱ja'vimda, ve'em ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki, vintso̱ ve'e njaye̱jpumdinit ya̱ joojntykin je̱ ka̱ts je̱ ayook ka̱jx juu' a̱tse'e xtukka̱ta̱jki je̱ts a̱tse'e xtukpavaajñ je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat. 4 Tito, n'onu̱kja'vip xa a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo ku a̱tse'e x'amo̱tunajxy. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nYaktso̱o̱kpamda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijtnit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Tito je̱ tyoonk je̱p Creta

5 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mitse'e nmasa̱a̱k je̱m crétait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e xtónu̱t xkó̱tsu̱t juu' ve'e toonkip ko̱jtskip ma̱a̱t je̱ jaanchja'vivata̱jk, kajpu̱n kajpu̱ne'e xpá̱mu̱t pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinté̱nadap je̱ jaanchja'vivata̱jkta ax jo'n a̱ts mitse'e ntukpavaajñ. 6 Je̱'e̱ juu' ve'e yakpá̱mup, je̱'e̱ tse'e juu' ve'e ti to̱kin kayakpaatjip, juu' ve'e to'kji je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱jaye̱jpp, juu' ve'e je̱ y'ónu̱k du̱jaanchja'vidup je̱ Jesucristo, je̱ jayu kyava'anup je̱ts viinme'e je̱ y'ónu̱k ñaajkkutojku̱xjada ukpu̱ kyaka̱tsa̱pa̱kta. 7 Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e du̱jaye̱jpp je̱ toonk je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinté̱nat, pava'añ tse'e y'it je̱tse'e ti to̱kin kyayakpaatjat, je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n du̱kapá̱mu̱t, jatyji kya'é̱kju̱t, kya'oo'ku̱t kyamo'okju̱t, je̱ jayu du̱katsii'ku̱t, je̱ meen du̱kakáxju̱t, 8 o̱y jayu ñapyá̱mju̱t ma̱a̱t je̱ je̱'yva jayu, je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱tsó̱ku̱t, du̱payo̱'o̱yu̱t vintso̱ ve'e du̱tónu̱t du̱kó̱tsu̱t juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, je̱ va'ajts jo̱o̱t du̱jayé̱pu̱t, je̱tse'e ñay'akuva̱a̱'najat. 9 Ve'eme'e du̱tsa̱k je̱tse'e o̱y du̱pana̱jkxu̱t je̱ tu̱vu̱too' juu' ve'e yaktuk'ix, ve'em tse'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e je̱ jayu du̱tukko̱jtsvíju̱t je̱ va'ajts ixpa̱jku̱n

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

jëtse'e dëyaknëkë'xnatäkat joma
ve'e tyoo'tökida pän pän jatye'e
dëkojtsvintsëëvdup jë va'ajts
ixpäjkën.
10 Këx jëja xa ve'e nëmay jë jayu,
vinkopk jë israeejlit jáyuda, pän
pän jatye'e dëtso'oxpäjktup jë
Nte'yam jë y'ayook, tyuk'íxtupts
jë'ë ve'e jë utsta jë ajchta määt jë
utsta jë tsä'äda juu' ve'e kyapaatyp
kyah'akëëguip jëtse'e ve'em
dëtukvin'ää'nda. 11 Yak'amä'ät tse'e
dëtsokta këx yakvinmamya'ttupe'e
jë jayu juu' ve'e pu'ukta to'k jääjn
to'k täjk, ve'em tse'e dëtonda
dëkotsta jëtse'e dëtukmeempáktat
ku ve'e jë jayu dëtuk'ixta juu' ve'e
kyapaatyp kyah'akëëguip.
12 Jidë'ëm xa ve'e nëto'k jë
crétait jayu vyaajñ, jë'ë jë y'ayook
kojtsnajxpada: "Xä'ma taayidup
xa ve'e yä crétait jayu, jë mu'uk
tánëk jo'n tse'e y'itta, munëyojk
tse'e tyunkayda tyun'oo'kta jëtse'e
ñooxtsäänada." 13 Ax tyúvam
tse'e vyaajñ. Jë'ë käjx tse'e mäkk
xtuknääjmadat jë'ë pän pän jatye'e
dëkuväjktup jë jayu jë y'ixpäjkën
juu' ve'e ve'em dëyak'ixpäjktup,
ve'em tse'e dëjaanchjávadat jë tyëv
jë'ë, 14 ve'em tse'e dëkamäjäpámdat
jë maaydëk juu' ve'e jë israeejlit
jayu myutaayvaattu, ve'em tse'e
dëkamäjäpäämduvat pän pän
jatye'e dëkakuväjktup jë tyëv
jë'ë jëtse'e dëpava'anda jëtse'e
dëpanäjkxtat jë y'ixpäjkënda.
15 Jë'ëda pän pän jatye'e jë va'ajts
aaj jë va'ajts jëot dëjayëjptup,
va'ajtsts jë'ë ve'e dëjávada nëjom
juu' jaty; ax jë'ëda pän pän
jatye'e jë va'ajts aaj jë va'ajts
jëot dëkajayëjptup, ka va'ajtsapts
jë'ë ve'e nëjom dëjávada, jë jyëot
jëts jë vyinma'yën paatts jë'ë
ve'e kyava'ajtsada. 16 Ve'em xa
ve'e vya'anda jëts y'íxada ve'e jë
Nte'yam; ax ka'a tse'e dë'íxada, këx
jë'ë juu' jatye'e tyoondup kyojtstup,
jë'ë tse'e dëyaknëkë'xnatäjkip
jëts ka'a ve'e dë'íxada, axää'kp
tse'e jyáyuvada jyoojntykada, ka'a
tse'e kyätsäpäkta, ni vinxëpa ve'e
kya'o'yixjada jëtse'e dëtóndat
dëkótstat jë y'oy jë'ë.

Jë va'ajts ixpäjkën

2 Ax mits, jë'ë xa mitse'e
mkótsup juu' ve'e va'ajts
ixpäjkën. 2 Nääjmada jë na'avtäjk
jëtse'e ñay'akuvää'najadat,
ñaajk'ítjadat jë vintsä'kin määt,
dëtóndat dëkótstat juu' ve'e pyaatyp
y'akëëguip, mäkk aaj mäkk jëot
dëjaanchjávadat jë tyëv jë'ë, jë
jayu dëjávadat dëtsóktat, jëtse'e
juu' dëmuténadat. 3 Nay ve'empa jë
amäjätäjkta, nääjmada tse'e jëtse'e
ñaajk'ítjadat ax jo'n dëvinmachjë jë
tä'äxtäjk juu' ve'e dëjaanchja'vidup jë
Nte'yam, jë jayu dëkanëvampéttat,
kya'oo'ktat kyamo'okjadat, jë oy
në'ixvaatsën dëpámdat 4 jëtse'e
ve'em dëtuk'íxtat jë muutskit
tä'äxtäjkta jëts chóktape'e jë ñëyaa'y
jëts jë y'ónëkta, 5 dëtuk'íxtat vintsë
ve'e ñay'akuvää'najadat, va'ajts jëot
ñaajk'ítjadat, dë'íxtat dëjayéptat jë
jyääjn jë tyäjk, oy jayu ñapyámjadat
määt anañëjoma jë jayu, jëtse'e jëp jë
ñëyaa'y kyä'p pya'tkup ñapyámjadat,
ve'em tse'e ni päna dëkapakótsët jë
Nte'yam jë kyäts jë y'ayook.
6 Nay ve'empa jë vajëtyäjkta,
kojtsjada jëtse'e ñay'akuvää'najadat.
7 Viinm mitse'e xpämët jë

nu̱'ixvaatsu̱n pa̱n vintso̱ ve'e
juu' jaty o̱y du̱tóndat. Ku ve'e
xyak'ixpá̱ktat, je̱ va'ajts vinma'yu̱n
ma̱a̱t tse'e xtónu̱t je̱ts pa̱n vintso̱
ve'e je̱ jayu mvintsa̱'a̱gajat. 8 O̱y
yakxo̱ne'e xkó̱tsu̱t je̱ tyu̱v je̱'e̱,
ve'em ax jo'n je̱ jayu anañu̱joma
m'o̱ñu̱kó̱tsajat, ve'em tse'e
cho̱'o̱tyónu̱t o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e
mtso'oxpa̱jkjup, ku̱x ka'a ve'e
y'o̱'yixju̱t je̱tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
xtuknu̱'a̱a̱'nimdat.
9 Ko̱jtsjada pa̱n pa̱n jatye'e
mutoondup je̱tse'e du̱tóndat pa̱n ti
ve'e je̱ vyintsá̱n tukpavaajnju̱dup,
je̱tse'e y'o̱yjávajadat,
du̱kako̱jtsvintsó̱vdat, 10 ti
du̱kame̱e̱'tsjadat; je̱'e̱ ve'e y'íxtadap
vintso̱ ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kadat
je̱ts tyoondupe'e ax jo'n
yaktukpava'anda, ve'em tse'e
anañu̱joma je̱ jyáyuvin je̱
jyoojntykin ka̱jxta yak'íxu̱t je̱ts
o̱o̱ye'e tyuntsoja je̱ ixpa̱jku̱n
juu' ve'e je̱ Nte'yam jye̱'e̱, u̱u̱'m je̱
nYaktso̱o̱kpamda.
11 Je̱ Nte'yam xa ve'e xtuk'íxumdu
je̱ myaa'yu̱n juu' ve'e tyoon
anañu̱joma je̱ jayu ka̱jxta, ve'em
tse'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 12 Ya̱ myaa'yu̱n
ka̱jx tse'e xtuknu̱ja'vimda je̱ts ka'a
ve'e n'ukjoojntykimdinit vintso̱
ve'e je̱ Nte'yam du̱katsa̱k, ka'a
tse'e n'ukma̱a̱tnavya̱a̱'numjidinit
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.
Ya̱ myaa'yu̱n ka̱jxpa tse'e
xtuknu̱ja'vimda je̱tse'e
nnay'akuva̱a̱'nimjidinit
je̱tse'e nto'numdinit juu' ve'e
pyaatyp y'ake̱e̱guip, je̱ Nte'yam
nvinja'vimdinit nvintsa̱'kimdinit.
13 Ve'em tse'e nto'numdat
namvaate'e n'a'íxumda je̱ xo̱o̱jntku̱n
juu' ve'e miimp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ ma̱jin ma̱a̱t myiinnuvat
je̱ nka̱jxmit Nte'yamamda, je̱
nYaktso̱o̱kpamda Jesucristo.
14 Je̱'e̱ xa ve'e xku'o̱o̱'kimdu, je̱'e̱
tse'e xkujocho̱o̱kumdu je̱tse'e
xpa̱jkjimdinit yam nja'vin
ka̱jxmamda nu̱jom je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
je̱tse'e xyakvaatsumdinit, je̱tse'e
n'ijtumdinit je̱'e̱ je̱ jyayu juu' ve'e
o̱o̱y du̱tuntso̱jktup je̱tse'e du̱tóndat
juu' ve'e tum o̱y.
15 Je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu
mtuk'íxup, mko̱jtsjap, mtukna̱a̱jmap
nu̱jom je̱ kutojku̱n ma̱a̱t. Ka'a tse'e
x'itu̱mo̱'o̱t je̱tse'e pa̱n mviijnk'íxju̱t.

Juu' ve'e vinko̱pk je̱tse'e du̱tóndat je̱ jaanchja'vivata̱jk

3 Tukjaa'myé̱tsta je̱
jaanchja'vivata̱jk je̱tse'e
ñapyá̱mjadat je̱p je̱ yakkutojkpa
kya̱'p pya'tkup je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ kajpu̱n du̱nu̱vinténidup,
du̱ka̱tsa̱pá̱ktat, apa̱a̱mdu̱ka y'íttat
je̱tse'e du̱tóndat nu̱jom je̱ y'o̱y
je̱'e̱, 2 pa̱n du̱kapakó̱tstat ukpu̱
du̱katso'oxpá̱ktat, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
je̱ jayu du̱ma̱a̱tnayjávajadat je̱tse'e
nu̱u̱'k aaj nu̱u̱'k jo̱o̱t ñaajk'ítjadat
anañu̱joma je̱ jayu ma̱a̱t.
3 Ijtumdu tse'e ax jo'n
je̱ viijnk jáyuda, ka'a tse'e o̱y
mpayo̱'yumdi, ka'a tse'e je̱ Nte'yam
nka̱tsu̱pa̱jkumdi, xvin'a̱a̱'numdu
tse'e je̱tse'e xka̱'mimdi je̱ ko̱'o̱y
vinma'yu̱n je̱ts je̱ naxviijnit
xo̱o̱jntku̱n, ko̱'o̱yjoojntykimdu,
njaye̱jpumdu tse'e je̱ e̱jku̱n,
ka'a tse'e ntukmutso̱jkumdi
ku ve'e je̱ viijnk jayu y'o̱ya,
ka'a tse'e nnacho̱jkumjidi

to'k jado'k. 4 Ax ku tse'e je̱
Nte'yam, je̱ nYaktso̱o̱kpamda,
du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ maa'yu̱n
juu' ve'e je̱ jayu tyoojnjip je̱ts
vintso̱ ve'e je̱ jayu anañu̱joma
du̱tsa̱k, 5 xmo̱'yumduts u̱u̱'m je̱'e̱
ve'e je̱ nam joojntykin. Ka'a xa
ve'e nto'numdi juu' ve'e o̱y, ka'a
tse'e njavinmajtsumjidi je̱tse'e
njaye̱jpumdat je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, xmo̱'yumduts
u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱ nam joojntykin
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xtukmo̱'tumdi,
je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e je̱ ntó̱kinamda
xtuknu̱vaatsumdi je̱tse'e je̱ Espíritu
Santo ka̱jx je̱ nam joojntykin
xmo̱'yumdi. 6 Je̱ nYaktso̱o̱kpamda
Jesucristo ka̱jx xa ve'e je̱ Nte'yam
xmo̱'yumdi je̱ Espíritu Santo. Je̱
mya̱ja̱ o̱y jo̱o̱tin ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
ve'em du̱tuujn, 7 je̱ myaa'yu̱n ka̱jxts
je̱'e̱ ve'e xkato̱kimpa̱'mumdi je̱tse'e
njaye̱jpumdinit je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

8 Tyú̱vam xa je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts
mitse'e nvaajnjip, je̱'e̱ts a̱tse'e
ntsa̱jkp je̱tse'e ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t
xkó̱tsu̱t, ve'em tse'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vidup,
je̱'e̱ tse'e du̱yakvinkó̱pkadap
je̱tse'e du̱tóndat je̱ y'o̱y je̱'e̱. Je̱'e̱
juu' a̱tse'e nka̱jtsp, o̱yts je̱'e̱ ve'e,
to'nu̱xjupts je̱'e̱ ve'e anañu̱joma
je̱ jayu. 9 Ax ka'a tse'e je̱ jayu
xma̱a̱tnakyo̱jtsvintsó̱vju̱t je̱'e̱ ka̱jx
juu' ve'e katoomp, je̱'e̱ ve'e ku ve'e
du̱tuk'ako̱tsta je̱ maaydu̱k juu' ve'e
je̱ jayu myutaayvaattu vintso̱ ve'e
y'ijtti je̱ ju̱jpit jayu je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j,
ukpu̱ je̱ jayu je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
ka̱jx ñakyo̱jtsvintsó̱vjada je̱tse'e
ñacho'oxpa̱kjada. Ni vinxu̱pa xa je̱'e̱
ve'e je̱ jayu kyato'nu̱xjada je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxtat ku ve'e
ve'em jyátu̱kada.

10 Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱ne'e
du̱yaknavya'kxuvaajnju̱dup je̱
jaanchja'vivata̱jk, tuknaajmats to'k
nax uk me̱jtsk nax. Ax pa̱n ka'a
tse'e mma̱ja̱pu̱mju̱, tunmaso̱o̱knits
mits je̱'e̱. 11 Mnu̱ja'vinup xa
mitse'e je̱ts je̱ jayu juu' ve'e
du̱yaknavya'kxuvaajnju̱dup
je̱ jaanchja'vivata̱jk, tó̱kinax
jáyuts je̱'e̱ ve'eda je̱ts ka'a ve'e
je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxuva'anda,
ñu̱ja'vidup tse'e je̱ts to̱kintoondup
je̱'e̱ ve'e.

Juu' ve'e je̱ Pablo tyukpavan'u̱x'o̱o̱kinu je̱ Tito

12 Ku xa a̱ts mitse'e ntuknu̱ke̱xu̱t
je̱ Artemas ukpu̱ je̱ Tíquico,
yakvinkó̱pkats je̱ts a̱tse'e xnu̱mínu̱t
je̱m Nicópolis, ku̱x ta̱ a̱tse'e
nnu̱pa̱a̱mdu̱ka je̱ts a̱tse'e je̱m je̱ xox
aats nyaknáxu̱t. 13 Pa̱n joma vaate'e
m'o̱'yixju̱, puta̱ka je̱ Zenas juu'
ve'e je̱ yakkutojkpa je̱ pyava'nu̱n
du̱nu̱'ixpa̱jki, je̱ts je̱ Apolos, je̱tse'e
xmo̱'o̱dat nu̱jom juu' jatye'e je̱ja
too' aajy y'ajo̱o̱tadap. 14 Va'an tse'e
je̱ njáyuvamda du̱jatta vintso̱ ve'e
du̱tóndat juu' ve'e tum o̱y je̱tse'e
pyuta̱kadat ku ve'e juu' jaty
cha̱kju̱, ve'em tse'e kadi ko̱o̱jyji
ñu̱njoojntykada.

Ku je̱ Pablo máyam je̱ Dios du̱kejx

15 Máyame'e je̱ Dios du̱ke̱xta
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e yamda
a̱ts ma̱a̱t. Máyame'e je̱ Dios to'k
aaj xmo̱'o̱dat pa̱n pa̱n jatye'e
xtso̱jkumdup je̱ jaanchja'vin ka̱jx.
Je̱ Nte'yamts miitse'e anañu̱joma
mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Filemón

1 A̱tse'e je̱ Pablo, yap a̱tse'e n'it
poxu̱ntu̱jkp ku̱xe'e a̱ts je̱ Jesucristo
jye̱'e̱ je̱ jayu nvaajnjada. Filemón,
o̱o̱y a̱ts mitse'e ntuntsa̱k. A̱ts
ma̱a̱t ya̱ n'útsamda ya̱ n'ajchamda
Timoteo, máyam a̱a̱ts mitse'e je̱
Dios ntuknu̱kex. 2 Ntuknu̱ke̱jxpapts
a̱a̱tse'e máyam je̱ Dios je̱
n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda Apia
je̱ts je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda
Arquipo juu' ve'e xputa̱jkimdup
je̱tse'e n'ama̱a̱daaguimdat je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱. Nay ntuknu̱ke̱jxpapts
a̱tse'e máyam je̱ Dios nu̱jom
je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m mta̱k'am. 3 Je̱
Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts
je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱
y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Filemón je̱ cho̱jku̱n je̱ts je̱ jyaanchja'vin

4 Filemón, xa̱'ma ka̱jxts a̱tse'e
je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja mits
ka̱jx ku a̱tse'e ntsapka̱ts, 5 ku̱x
nmó̱tup a̱tse'e je̱ ka̱ts vintso̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ jyayu o̱o̱y xtuntsa̱k
je̱ts vintso̱ ve'e xjaanchjáva je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n Jesús. 6 Nmunoo'kxtkpts
a̱tse'e je̱ Nte'yam mits ka̱jx je̱ts
je̱ jaanchja'vin juu' ve'e mjayejpp,
je̱'e̱ tse'e mputá̱kajap je̱tse'e je̱ jayu
xvaajnjadat ti ve'e tyijp ku ve'e je̱
jayu to'k muk y'it je̱ Cristo ma̱a̱t,
ve'em tse'e pu'uk du̱vinmó̱tudat
nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
njaye̱jpumdup je̱ Cristo ka̱jx. 7 Uts
Filemón, o̱o̱y a̱tse'e ntunxo̱o̱ndu̱k
je̱ts jo̱t'ama̱j a̱tse'e n'it ku̱x nmó̱tup
a̱tse'e je̱ ka̱ts je̱ts o̱o̱ye'e je̱ tso̱jku̱n
xtunjayep je̱ts mits ka̱jxe'e jo̱t'ama̱ja̱
y'itta je̱ Nte'yam je̱ jyayu.

Ku je̱ Pablo je̱ Filemón je̱ maa'yu̱n du̱'amo̱tu je̱ Onésimo ka̱jx

8 Ax ya̱'a̱ ka̱jx tse'e, ó̱yam
a̱tse'e xja'o̱'yixju̱ je̱ts a̱ts mitse'e
ntukpava'anu̱t je̱tse'e xtónu̱t juu'
ve'e du̱vinmajtsjup, je̱'e̱ ka̱jx ku
a̱tse'e je̱ Cristo je̱ kyuká̱tsiva n'it,
9 ñojk'ó̱yts a̱tse'e njava je̱ts a̱ts
mitse'e nmunoo'kxtu̱ku̱t je̱tse'e
juu' xtónu̱t ku̱x ve'eme'e xtsa̱k. A̱ts,
je̱ Pablo, ma̱j ónu̱kanits a̱tse'e, yap
a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ku̱xe'e a̱ts
je̱ jayu nvaajnjada je̱ Cristo Jesús
jye̱'e̱. 10 N'amó̱tupts a̱ts mitse'e je̱
maa'yu̱n ya̱ Onésimo ka̱jx, ya̱'a̱ juu'
a̱tse'e n'onu̱kja'vip je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
du̱jaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo
ku a̱tse'e nvaajnji je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

ayook ku atse'e min xku'ix yap
poxuntujkp.
11 Mits je mjoyutoompa xa ya'a
ve'e juu' ve'e mkato'nuxjup y'ijt;
ax uxyam, xtoojnjimpts uu'm
ya'a ve'e, ve'em mits ve'em ats.
12 Nkejxumpijtjinuvapts ats mits ya'a
ve'e, ve'emts ya'a ve'e xkuvákut
ax jo'n atse'e viinm kun'ijt jo'n.
13 Njatsajkpts atse'e jets atse'e
yaja kunmaattáñ jets atse'e ve'em
kuxmutún kuxmupuk mits kajx
namvaat atse'e n'it yap poxuntujkp
je oy kats je oy ayook kajx. 14 Ax ni
tíats atse'e nkatonuva'añ maat ya
Onésimo pan ka'a mitse'e too'vajkp
mva'añ. Je'ets atse'e ntsajkp jets
atse'e xtoojnjat je maa'yun, ka je'e
kajxap ku ats mitse'e n'akee'ya,
je'e kajxe'e kuxe'e viinm xtsak.
15 To'mayji vine'e ya Onésimo
chaa'n jem mtak'am jetse'e mka'it
je'e maat ku ve'e vee'n ya it ñaxy,
ax ve'em tse'e m'avimpítajat jetse'e
m'ijtnit je'e maat xa'ma kajx. 16 Ax
ka'a tse'e kuy'uk'ijtni ax jo'n je
mjoyutoompa, je Maja Vintsán
kajx tse'e x'útsiva ya Onésimo, juu'
atse'e ooy ntuntsajkp. Ax nuyojkts
mits je'e ve'e mtukkada'akyju
jetse'e xtsojkpat ka je'e kajxap ku
ve'e mmutunju, je'e kajxe'e kuxe'e
mnay'útsajada mnay'ajchajada je
Maja Vintsán kajx.
17 Ax ve'em tse'e, pan
nmaatnayja'vijup xa ats mitse'e,
kuvákuts to'k aaj ya Onésimo
ax jo'n atse'e viinm kun'ijt jo'n.
18 Pan mmutokintoojnju mits ya'a
ve'e uk pan mmuyójijupe'e, atsts
je'e ve'e nkuvétup. 19 Ats, je Pablo,
nka'mam atse'e nja'a, nkuvétupts
ats je'e ve'e. Óyam tse'e vye'ema,
xja'o'yixjupts atse'e jets ats
mitse'e ntukjaa'myétsut jets
xmuyójivap ats mitse'e, je mjoot
je mja'vin paat xa atse'e xmuyoja.
20 Ve'em tse'e, uts Filemón, je Maja
Vintsán kajx, toojnja ats to'k aaj
je maa'yun jetse'e xkuvákut ya
Onésimo. Yakjot'amaja ats to'k aaj
je Cristo kajx.
21 Nnuja'yip xa ats mitse'e
kux vinjava atse'e ntañ jets
mkatsupajkpe'e. Ax ka je'ejyap
tse'e mtónup juu' ats mitse'e
n'amótup, je'e ve'e jetse'e nuyojk
xtoojnjat je maa'yun ya Onésimo.
22 Nay ve'empa tse'e, apaamdukats
to'k aaj je it joma atse'e nmatánut,
kux n'a'ixp atse'e jets atse'e n'ítut
miits maat je'e kajx ku atse'e
xnutsapkotsta.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

23 Máyame'e je Dios
mkejxuxjada ya Epafras, juu'
atse'e nmaatpoxuntaktsuunip
kuxe'e aats je Cristo Jesús
jye'e je jayu nvaajnjada. 24 Nay
ve'empa tse'e máyam je Dios
mkejxuxjuduva je Marcos,
je Aristarco, je Demas, jets je
Lucas, je'eda juu' atse'e je Maja
Vintsán ntukmaatmutoondup
ntukmaatmupajktup.
25 Je nMaja Vintsánamda
Jesucristo ve'e mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ israeejlit jayu yaktuknu̱ja'yidu

Je̱ Nte'yame'e xmuko̱jtsumdu je̱ y'Onu̱k ka̱jx

1 May viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱
ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
du̱tukmuka̱jts. May nax tse'e
ve'em du̱tuujn ju̱jpani je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa ta̱jk ka̱jxta. 2 Ax
u̱xyam tse'e, ku ve'e je̱ ita̱ka̱x
tyá̱mini, je̱ y'Onu̱k ka̱jx tse'e
xmuko̱jtsumdi. Je̱ y'Onu̱k tse'e
tyukka̱ta̱jkika̱jxnu nu̱jom juu' jaty,
je̱ y'Onu̱k ma̱a̱t tse'e je̱ Nte'yam
du̱pu̱u̱jm ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱
naxviijnit it. 3 Je̱ y'Onu̱k tse'e
du̱kujajp du̱kuta̱'kxp je̱ Nte'yam
je̱ mya̱jin, mya̱a̱tnavyaatjupts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam viinm. Nu̱jom juu'
jatye'e ijtp je̱m tsajviinm je̱ts yaja
naxviijn, yo̱'ypts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e y'it
ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱pava'añ. Ku ve'e
xtuknu̱vaatsumdi je̱ ntó̱kinamda,
van'it tse'e y'a̱jxtkni je̱ja je̱ Nte'yam
y'aka'yu̱n pa'ayi je̱m tsapjo̱o̱tm.

Ñu̱má̱jip je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k nu̱yojk

ni ka'a ve'e je̱ ángeles

4 Ve'em ax jo'n to'k je̱ jayu
je̱ y'ónu̱k nu̱yojk du̱nu̱ma̱ja je̱ts
ka'a ve'e je̱ jayu je̱ kyexu̱yo̱'yva,
ve'em tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k
nu̱yojk du̱nu̱ma̱ja je̱ts ka'a ve'e
je̱ aangelesta̱jkta. 5 Ku̱x ni vin'ita
ve'e je̱ Nte'yam du̱kanu̱u̱jmi
jyajuu'aangelesa ax jo'n je̱ y'Onu̱k
du̱nu̱u̱jmi ku ve'e jidu'u̱m vyaajñ:
U̱xyam a̱tse'e
nyaknu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts a̱ts je̱
n'Onu̱k mitse'e.
Ni vin'ita ve'e jyajuu'aangelesa
kyayaknu̱u̱jmiva:
A̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ Tyee',
a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ n'Onu̱k.
6 Ku ve'e je̱ Nte'yam du̱kejx je̱
y'Onu̱k yaja naxviijn, van'it tse'e
vyaajñ:
Nu̱vinxu̱p a̱ts je̱ n'aangeles ta̱jkta,
va'an tse'e vyinjávajada
vyintsa̱'a̱gajada.
7 Ax ku tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱ka̱jts je̱
y'aangeles, ve'em tse'e vyaajñ je̱ts
je̱'e̱ ve'e y'íttat je̱ kyexu̱yo̱'yvada
je̱ts ve'em ax jo'n je̱ po̱j je̱ts je̱
ja̱n'aye̱e̱'nst. 8 Ax ku tse'e je̱ y'Onu̱k
du̱nu̱ka̱jts, jidu'u̱m tse'e vyaajñ:
Mits, Nte'yam, xa̱'ma ka̱jx tse'e
je̱ kutojku̱n xjayep,
o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ mkutojku̱n.
9 Mtsa̱jkp mitse'e juu' ve'e
pyaatyp y'ake̱e̱guip,

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

mkoʼoyjaʼvip mitseʼe juuʼ veʼe ka
óyap,
paatyts atseʼe, mits
je mNteʼyam, nuyojk je
xoojntkun nmoojy,
kaʼa atseʼe opyana veʼem nmaʼa
je xoojntkun.
10 Jiduʼum tseʼe je Nteʼyam
ñaʼmuxjuva:
Mits, Maja Vintsán, mits tseʼe
mpaam ya tsajmit it jets ya
naxviijnit it.
11 Kukáxapts jeʼe veʼe;
ax mits, xaʼma kajxts mitseʼe
mʼit.
Veʼem jeʼe veʼe tyojknit ax joʼn
je vit,
12 mʼane̱ʼknupts mits jeʼe veʼe
veʼem ax joʼn je jayu je
xyox,
tíkutsupts jeʼe veʼe veʼem ax joʼn
je vit;
ax mits, ni vinʼítats mitseʼe
mkatíkuts,
xaʼma kajx mitseʼe mʼit.
Jiduʼum tseʼe je yʼOnuk
dunuujmi. 13 Ni vinʼita veʼe
je Nteʼyam dukanuujmi
oyjuuʼaangelesa:
Ajxtuku yaja ats nʼakaʼyun
paʼayi namvaat atseʼe
nyakvintoki pan pan jatyeʼe
mtsoʼoxpajkjudup.
Ni vinʼita veʼe jiduʼum je Nteʼyam
je yʼaangeles dukanuujmi.
14 Nujom je aangelestajkta, joot
jaʼvints jeʼe veʼeda, je Nteʼyam
je kyexuyoʼyvada, jeʼe tseʼe
yakkejxtup jetseʼe duputákadat
pan pan jatyeʼe dujayejptinit je
joojntykin juuʼ veʼe xaʼma kajx
ijtp.

Tun vinkopk jeʼe veʼe
jetseʼe nmajapaʼmumdat
je oy kats je oy ayook

2 Ax jeʼe kajx tseʼe
nyakvinkópkimdat
jetseʼe nvinmótumdat juuʼ
veʼe nʼamotunajxumdu kux
ku veʼe ntooʼtókimdat. 2 Pan
pane̱ʼe dukakatsupajktu jetseʼe
dukakutyoondi juuʼ veʼe je
aangelestajk kyojtsnajxtu, jeʼe
tseʼe je tsaachpaatun yakmooydu,
veʼem ax joʼn duvinmátsjada.
3 Pan veʼem xa jeʼe veʼe, ¿vintsots
uuʼmeʼe nkatsaachpaatumdat
pan kaʼa veʼe nmajapaʼmumda
je oy kats je oy ayook juuʼ veʼe
ooy je majin dutunjayejpp jetseʼe
xtuknujaʼvimda vintso veʼe
ntsookumdat? Jeʼe veʼe je Maja
Vintsán viinm yʼavaʼni tooʼvajkp.
Pan pan jatyeʼe duʼamotunajxtu, jeʼe
tseʼe dunujaʼvidu jets tyúvam jeʼe
veʼe je ayook jets aatseʼe xvaajnjidi.
4 Je Nteʼymeʼe duyakjañujaʼviju
jets tyúvam jeʼe veʼe juuʼ veʼe
kyojtstu, jeʼe veʼe ku veʼe dutuujn
je újit nujaʼvin jets je újit atuva
maat may viijn je majin, jetseʼe
myoojyjidi je Espíritu Santo je
myaaʼyun je pyutajkin ax joʼn je
Nteʼyam tyukmutsojkjidi joʼn.

Veʼemeʼe je Jesús yakpuujm

ax joʼn je yʼutsatajk

5 Ax je nam it juuʼ veʼe miimpnum,
jeʼe juuʼ aatseʼe nnukajtsp, kaʼa tseʼe
je Nteʼyam dumoojy je yʼaangelesta
jetseʼe jem yakkutóktat. 6 Kux
jiduʼumeʼe toʼk je jayu je Nteʼyam

dṵmukạjts, ve'em ax jo'n y'it jẹp
Kunuu'kx Jatyán kṵjxp:
Nte'yam, ñṵpạ́nip tse'e jẹ jayu
jẹts mits jẹ'ẹ ve'e xjaa'myéts,
ñṵpạ́nipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
jọtmay xjayejpja.
7 Mits tse'e mpạạm jẹtse'e jẹ
jayu dṵnṵmootskat jẹtse'e jẹ
ángeles dṵnṵmájat,
mtukkạtạjki tse'e jẹ jayu jẹ
mạjin jẹ jaanchin,
mits tse'e mmọọy jẹ kutojkṵn
jẹtse'e dṵyakkutojkjat nṵjom
juu' jatye'e mpạạm,
8 nṵjome'e xpạmkṵjx jẹp kyạ'p
pya'tkup.
Jidṵ'ṵm tse'e jẹ Nte'yam dṵmukạjts.
Ku ve'e vya'añ jẹts nṵjome'e
dṵpạmkṵjx jẹp jẹ jayu kyạ'p
pya'tkup, ka'a tse'e tii juu' ve'e jẹp
jẹ jayu kyạ'p pya'tkup ñṵnka'it.
Ax ṵxyam paatna tse'e, ka'a tse'e
yak'ix jẹts jẹpe'e jẹ jayu kyạ'p
pya'tkup nṵjom juu' jaty y'it; 9 ax
yam tse'e nvinma'yṵn kạjxmamda
njayẹjpumda jẹ Jesús, juu' ve'e
jẹ Dios Tee' tun kọna it pyạạm
jẹtse'e dṵkanṵmájat ax jo'n jẹ
ángeles, jẹ Nte'yam tse'e mọọjyju
jẹ vintsạ'kin jẹts jẹ mạjin jẹ'ẹ kạjx
ku ve'e jẹ Nte'yam jẹ myaa'yṵn kạjx
anañṵjoma jẹ jayu dṵku'ọọ'ki.
10 Jẹ Nte'yam jẹ myạjin kạjx jẹts
jẹ kyutojkṵn kạjx tse'e nṵjom juu'
jaty y'it. Pyaatyp y'akẹẹguipts
jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dṵyakjajty jẹtse'e
jẹ Jesucristo chaachpaa'tṵt jẹtse'e
ve'em ọy tyaannit jẹ Nte'yam
mạạt, jẹ Yaktsọọkpa, juu' ve'e jẹ
too' dṵyak'avaatsp jẹtse'e jẹ jayu
dṵyaknạjkxtat joma ve'e jẹ Nte'yam,
ve'em tse'e nṵmay jẹ Nte'yam
jẹ y'ónṵk y'ijttinit jẹ'ẹ mạạt joma
ve'e jẹ myạjin. 11 Jẹ'ẹ pạn pạn
jatye'e yaktsọọk jẹts jẹ'ẹ pạne'e
yaktsọọkjṵdu, to'kjits jẹ'ẹ ve'e jẹ
Tyee'da, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam
jẹ y'Onṵk dṵkatuktsọ'ọtyún jẹtse'e
vya'anṵt jẹts x'útsimdup ṵṵ'm jẹ'ẹ
ve'e, 12 ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ:
Joma ve'e ạts jẹ n'utsạtạjk,
jẹmts ạtse'e nva'anṵt jẹts pạn
mitse'e,
n'ạạjvjapts ạts mitse'e nṵmay jẹ
jayu mạạt.
13 Vaampap tse'e jidṵ'ṵm:
Jẹm ạtse'e jẹ Nte'yam y'am
kyạ'm nmapyṵmjṵ.
Jado'k naxe'e vyaannuva:
Ṵxyaja xa ạtse'e mạạt jẹ
Nte'yam jẹ y'ónṵkta juu' ạts
jẹ'ẹ ve'e xmọọy.
Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ.
14 Ax ṵṵ'mda, jẹ Nte'yam jẹ
y'ónṵkta, to'kji jẹ tsu'uts to'kji
jẹ nṵṵ'pṵnts ṵṵ'me'eda, jẹ'ẹ kạjx
tse'e jẹ Jesús jyayuvimpijt jẹtse'e
y'ijt ax jo'n ṵṵ'mda. Ve'em tse'e
dṵtuujn jẹtse'e jẹ y'ọọ'kṵn kạjx
dṵyakkutọ́kinit jẹ kọ'ọyjáyuvap
jẹ kyutojkṵn, jẹ kọ'ọyjáyuvap
juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ
kọ'ọyjayuvaptạjkta jẹtse'e dṵkạ'ma
jẹ ọọ'kṵn. 15 Miine'e jẹ Jesucristo
yaja naxviijn jẹtse'e jẹ jayu
kyọọ'kmaaydinit kyọọ'ktajtinit,
ve'em tse'e dṵkọọ'ktsạ'kidinit jẹ
ọọ'kṵn namvaate'e jyoojntykada.
16 Jẹ Jesús, ka jẹ'ẹpts jẹ'ẹ ve'e
ñṵmiin jẹtse'e jẹ aangelestạjk
dṵyaktsọ'ọkṵt, jẹ'ẹ ve'e ñṵmiin
jẹtse'e dṵyaktsọ'ọkṵt jẹ jayu juu'
ve'e jẹ Nte'yam dṵjaanchja'vidup
ax jo'n jẹ Abraham jyaanchja'viji.
17 Paaty tse'e ve'em yakpṵṵjm

anañujoma viijn ax jo'n
je y'utsta jetse'e y'ijtnit tee'
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
tee'tajkta, je jayu dunuténat jem
je Nte'yam vyinkojkm, jetse'e
dutukmo'otut, jetse'e je tyokin
dutuknuva'atsut. 18 Viinm xa
ve'e je Jesús chaachpaaty ku
ve'e y'ukyaktokimpakuvaajnji je
ko'oyjáyuvap. Kux tse'e myaadaaky,
o'yixjupts je'e ve'e jetse'e duputákat
pan pan jatye'e je ko'oyjáyuvap yak
tokintonuvaajnjudup.

Ñumájip je'e ve'e je Jesús nuyojk ni ka'a je Moisés

3 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta
utsta tsa'ada, je Nte'yam tse'e
mvinkoojnjudu jetse'e m'ijttinit
je jyáyuda, je'e tse'e myaaxuxjudu
jetse'e m'ijttinit je'e maat jem
tsapjootm. Yakvinkópkada ooy je
Cristo, je'e xa ve'e je jayu dunuténip
jem je Nte'yam vyinkojkm, tee' je'e
ve'e juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
tee'tajkta jetse'e njaanchja'vimda.
2 Oy tse'e je Jesús dukutyuujn
je toonk juu' ve'e je Nte'yam
mooojyju, ve'em ax jo'n je Moisés
oy dukutyoompa je toonk juu' ve'e
je Nte'yam mooojyju ku ve'e vye'na je
Nte'yam je jyayu maat. 3 Ve'em ax
jo'n je takpaampa dujayep nuyojk
je majin jets ka'a ve'e je tajk juu'
ve'e yakpaamp, vyinmajtsjuvap xa
je'e ve'e nuyojk je majin je Jesús
jets ni ka'a ve'e je Moisés. 4 Vinxup
je tajk, jem je'e ve'e pane'e dupaam,
ax je Nte'yam tse'e dupamkajx
nujom juu' jatye'e ijtp. 5 Ve'em xa
ve'e je Moisés y'ijt ax jo'n je toompa,
oy tse'e je Nte'yam dumutuujn
dumupujk jetse'e du'ava'ni ti ve'e
je Nte'yam kyótsup ux'ook. 6 Ax
je nMaja Vintsánamda Jesucristo,
je Nte'yam je y'Onukts je'e ve'e
juu' ve'e oy dukutyoon je toonk juu'
ve'e je Nte'yam mooojyju, je'e tse'e
dunumajikajxp nujom je Nte'yam je
y'ónukta. Jets je Nte'yam je y'ónuk
xa uu'me'eda pan to'k aaj to'k
jootе'e njaanchja'vimda van'it paat
ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat.

Je poo'kxtkun juu' ve'e je Nte'yam je jyayu

jyayejptup

7 Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je
Espíritu Santo vya'añ jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp:
Uxyam, pan m'amotunajxtup
xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam
kyajtsp,
8 ka'a tse'e makk je mkuvajk
xpámdat
ax jo'n je'eda pan pan jatye'e je
Nte'yam dutso'oxpajktu,
je'eda juu' ve'e du'ixtu joma
vaate'e je Nte'yam juu' dukuvuk
jem vinva'ajts it kajxm.
9 Jemts atse'e je mjujpit jayu
xjot'ixti,
jya'íxtuvamts je'e ve'e juu'
atse'e ntoon vujxtkupx joojnt,
10 paatyts atse'e nmujotma'tti je
jáyuda jets atse'e nvaajñ:
"Xa'ma kajx xa ve'e je viijnk
vinma'yun dujayepta,
xa'ma kajx tse'e dukatsokta
jetse'e du'íxtat dunujávadat je
too' juu' atse'e ntuk'ixtu.
11 Je'e kajxts atse'e nmujotma'tti
jets atse'e ntukvinva'nidi jets
ka'a ve'e tyákadat pooo'kxpa
ats maat."

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Espíritu Santo
vya'añ.
12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
yakkópkada o̱o̱y je̱ts ni pa̱na
miitse'eda du̱kajayépu̱t je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t,
ni pa̱na ve'e kyanay'apu̱ku̱pámju̱t
je̱tse'e kya'ítu̱t je̱ joojntyk Nte'yam
ma̱a̱t ku̱xe'e du̱kajaanchjáva. 13 Juu'
xa ve'e mtóndap, je̱'e̱ tse'e je̱tse'e
mnakyo̱jtsmákkajadat to'k jado'k
jóvum xa̱a̱j namvaate'e u̱xyam
ya̱ xa̱a̱j ñaxy. Ve'em tse'e xtóndat
je̱tse'e ni pa̱na miitsta je̱ to̱kin
kyatukvin'a̱a̱'nju̱t je̱tse'e ve'em
du̱kakuvákuṭ je̱ Nte'yam jye̱'e̱.
14 Ax pa̱n mpana̱jkxumdup tse'e je̱
Nte'yam je̱ tyoo' to'k aaj to'k jo̱o̱t,
njaanchja'vimdup tse'e ve'em ax
jo'n njaanchja'vi'ukva'numdi je̱tse'e
n'ijtumdat je̱ Cristo ma̱a̱t ku ve'e
myiinnuvat.
15 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Espíritu Santo
vya'añ:
U̱xyam, pa̱n m'amo̱tunajxtup
xa ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam
kya̱jtsp,
ka'a tse'e ma̱kk je̱ mkuvajk
xpámdat
ax jo'n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam du̱tso'oxpa̱jktu.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
16 ¿Pa̱ne'e du̱'amo̱tunajxtu ku
ve'e je̱ Nte'yam myuko̱jtsjidi je̱tse'e
u̱x'o̱o̱k je̱ Nte'yam du̱tso'oxpa̱jkti?
Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Moisés yakpítsumjidinu je̱m
Egipto, ¿ve'em xaja? 17 ¿Pa̱n ma̱a̱te'e
je̱ Nte'yam y'ijt e̱jkjup vu̱jxtkupx
joojnt? Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n
pa̱n jatye'e to̱kintoondu je̱tse'e
tyaandini a̱a̱'k je̱m vinva'ajts
it ka̱jxm, ¿ve'em xaja? 18 ¿Je̱ts
pa̱n je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam tukvinva'nijidu je̱ts ka'a
ve'e tyákadat po̱o̱'kxpa je̱'e̱ ma̱a̱t?
Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e
kaka̱tsu̱pa̱jkju̱du. 19 Ax ve'em tse'e
n'íxumda je̱ts ka'a ve'e y'o̱'yixjidi
je̱tse'e tyákadat po̱o̱'kxpa ku̱x ka'a
ve'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vidi.

4 Namvaat xa ve'e je̱ Nte'yam
xtukmuta'numda je̱ vaandu̱k
je̱tse'e nta̱jkimdat po̱o̱'kxpa
je̱'e̱ ma̱a̱t, nyakvinkópkimdap
tse'e o̱o̱y, nu̱njajtp ku miitse'e
je̱mda juu' ve'e nu̱nkatákadap.
2 Yaktukmuko̱jtsumduva xa ve'e
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em ax
jo'n je̱'e̱da. Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e
tyo'nu̱xjidi ni vinxu̱pa ku ve'e
du̱'amo̱tunajxti, ku̱x ka'a ve'e
du̱jaanchja'vidi. 3 Ax ta̱jkimdupts
u̱u̱'me'e po̱o̱'kxpa je̱ Nte'yam ma̱a̱t
ku̱x njaanchja'vimdupe'e. Ve'em xa
ya̱'a̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam vyaajñ:
Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nmujo̱tma'tti
je̱ts a̱tse'e ntukvinva'nidi
je̱ts ka'a ve'e tyákadat po̱o̱'kxpa
a̱ts ma̱a̱t.
Je̱m tse'e je̱ Nte'yam vyaajñ je̱ts
ka'a ve'e pyo̱o̱'kxtat je̱'e̱ ma̱a̱t,
jyayak'avaadi tse'e je̱'e̱ je̱ tyoonk
van'ítani ku ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk.
4 Ax je̱p tse'e to'k viijn Kunuu'kx
Jatyán ku̱jxp joma ve'e du̱ka̱ts ti
ve'e toojnju je̱ muvuxtojtu̱k xa̱a̱j.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ:
Ku ve'e je̱ Nte'yam nu̱jom
du̱yak'avaadiku̱jx,
muvuxtojtu̱k xa̱a̱j tse'e pya̱a̱'kx.
5 Je̱pe'e jado'k nax vyaannuva
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:
Ka'a tse'e tyákadat po̱o̱'kxpa a̱ts
ma̱a̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 6 Jyave'ema
tse'e, je̱m tse'e pa̱n pa̱n jatye'e

tá̱kadap po̱o̱'kxpa. Pa̱n pa̱n
jaty xa ve'e du̱'amo̱tunajxtu
too'va̱jkp, ka'ats je̱'e̱ ve'e tya̱jkidi
po̱o̱'kxpa ku̱xe'e du̱kaka̱tsu̱pa̱jkti
je̱ Nte'yam. 7 Paaty tse'e je̱ Nte'yam
du̱nu̱pa̱a̱jmtki jado'k je̱ xa̱a̱j.
Je̱ xa̱a̱j, u̱xyamts je̱'e̱ ve'e, ku̱x
xtukmuko̱jtsumdupe'e je̱ Nte'yam
je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e je̱ David jyatyaan,
náxyani ve'e vye'na may joojnt,
ve'em ax jo'n a̱tse'e jidu̱'u̱m tu̱nja'a:
U̱xyam, pa̱n m'amo̱tunajxtup
xa ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam
kya̱jtsp,
ka'a tse'e ma̱kk je̱ mkuvajk
xpá̱mdat.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David du̱jatyaajñ.
8 Pa̱n ku̱du̱mo̱o̱jy xa ve'e je̱ Josué
je̱ po̱o̱'kxtku̱n je̱ israeejlit jayu, ka'a
tse'e je̱ Nte'yam ku̱du̱'uknu̱ko̱jtsini
jado'k je̱ xa̱a̱j. 9 Ax je̱ja tse'e to'k
je̱ po̱o̱'kxtku̱n je̱ Nte'yam je̱ jyayu
ka̱jxta. 10 Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e ta̱jkip
po̱o̱'kxpa je̱ Nte'yam ma̱a̱t, ka'ats
je̱'e̱ ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n
du̱'ukyaktoonni, ve'em tse'e
pya̱a̱'kx ax jo'n je̱ Nte'yam pya̱a̱'kx
ku ve'e je̱ tyoonk du̱yak'avaadi.
11 N'íxumdap tse'e pa̱n vintso̱ ve'e
nta̱jkimdat po̱o̱'kxpa je̱ Nte'yam
ma̱a̱t, ve'em tse'e ni to'ka u̱u̱'m
nkavintso̱jajtumdat ax jo'n
je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱kajaanchja'vidu.
12 Je̱ y'ayook ka̱jx xa ve'e je̱
Nte'yam je̱ jayu du̱joojntykinma̱'a̱.
Ma̱a̱daakpts je̱'e̱ ve'e je̱ y'ayook
je̱tse'e je̱ jayu du̱tukta̱jkikú̱x je̱ts
ka'a ve'e jyajuu'tsojxa juu' ve'e
ja̱jpax me̱jtsk ado'om. Je̱'yp je̱'e̱ ve'e
joma ve'e je̱ jo̱o̱t je̱ ja'vin je̱tse'e
du̱yakjay'ixju̱ du̱yakjañu̱jávaja
ti vinma'yu̱ne'e je̱ jayu jyayejpp.
13 Ka'a xa ve'e tii juu' ve'e je̱
Nte'yam kya'ixp kyanu̱ja'vip, ixna
ke̱'xnats je̱'e̱ ve'e tyanku̱x je̱m
je̱'e̱ vyinkojkm pa̱ne'e je̱ cuenta
nmo̱'yumdap.

Je̱ Jesuusts je̱'e̱ ve'e tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta

14 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k,
je̱'e̱ tse'e ta̱jki je̱m tsapjo̱o̱tm
je̱tse'e xnu̱ténimda je̱m je̱ Nte'yam
vyinkojkm, tee'ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta
u̱u̱'m ka̱jxamda, paaty tse'e tun
vinko̱pk je̱tse'e nkamaso̱o̱kumdat
juu' ve'e njaanchja'vimdup. 15 Je̱
tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e njaye̱jpumda,
o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
xtukmo̱'tumdat ku̱x ñu̱ja'vip je̱'e̱
ve'e o̱y vintso̱ ve'e je̱ yónu̱k aaj
je̱ yónu̱k jo̱o̱t njaye̱jpumda. Nu̱jom
tse'e du̱ja'ix je̱ ko̱'o̱yjáyuvap pa̱n
vintso̱ ve'e ku̱yakto̱kimpa̱jkji. 16 Je̱'e̱
ka̱jx tse'e, va'an tse'e to'k aaj
to'k jo̱o̱t du̱naajktá̱mimjada je̱ja
je̱ Jesucristo vyinkujk, ve'em tse'e
xtukmo̱'tumdat je̱tse'e xputa̱jkimdat
pa̱n vin'ite'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap xyakto̱
kintonuva'numda.

5 Nu̱jom je̱ tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup
je̱ tee'ta̱jkta, jayu je̱'e̱ ve'eda,
yakpa̱a̱mdupts je̱'e̱ ve'eda je̱tse'e
je̱ jayu du̱nu̱ténadat je̱ja je̱ Nte'yam
vyinkujk, je̱ to̱kin ka̱jx tse'e
je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱gadat
je̱ tá̱nu̱k je̱tse'e du̱tukvintsa̱'kivat
juu' jatye'e je̱ jayu tyukmuyo̱jxtup
je̱ Nte'yam. 2 Je̱ tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta,

kux jayu je'e ve'e juu' ve'e tontókip
kojtstókip ax jo'n opyana, o'yixjupts
je'e ve'e jetse'e dutukmo'otut
pane'e dukatih'ixp dukatinuja'vip
jets pane'e tontókip kojtstókip.
3 Je'e kajx tse'e vinkopk jetse'e je
Nte'yam dutukvintsa'agat je tánuk je
y'avintso tokin kajx, ve'em ax jo'n je
tánuk dutukvintsa'kivat juu' ve'e je
viijnk jayu je tyokin kajxta.
4 Ka'a xa ve'e pan pane'e je majin
natyukje'eijup jetse'e je y'avintso
vinma'yun kajx y'ítut tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta,
je'ejyji ve'e pan pane'e je Nte'yam
vyinkaamp, ve'em ax jo'n je Aarón
yakvinkaajn jo'n. 5 Ax ve'em
tse'e jyajty maat je Cristo, ka
je y'avintso vinma'yun kajxapts
je'e ve'e ñatyukje'eiji je majin
ku ve'e yakpuujm tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je
Nte'yam je'e ve'e mojyju je majin
jetse'e tyee'at. Ve'em ax jo'n je
Nte'yam ña'muxji:

Uxyam atse'e
nyaknuke'xnatákat jets ats
mitse'e je n'Onuk.

6 Ve'em ax jo'n jep Kunuu'kx Jatyán
kujxp vyaampa jado'k viijn:

Mits xa ve'e tee' xa'ma kajx,
ve'em ax jo'n je Melquisedec.

7 Ku ve'e je Cristo y'ijt yaja
naxviijn, myukojts tse'e je Nte'yam,
juu' ve'e o'yixjup jetse'e je oo'kun
kutyuknuvaatsji. Oyame'e ooy
dujatunmunoo'kxtk jets ka'a ve'e
y'oo'kut, jetse'e yaaxy, chojkts
je'e ve'e nuyojk jetse'e dutónut
juu' ve'e je Nte'yam chojk,
je'e kajxts je'e ve'e je Nte'yam
kyats'amotunajxji. 8 Oyam je'e
ve'e je Nte'yam je y'Onuk, jyajt
tse'e vintso ve'e kyatsapákut
je tsaachpaatun kajx juu' ve'e
yaknajx. 9 Kuxe'e dutonkujx nujom
juu' jatye'e je Nte'yam chojk,
je'e kajx tse'e y'o'yixju jetse'e
duyaktso'okut xa'ma kajx pan
pan jatye'e katsupajkjup. 10 Je
Nte'yam tse'e paajmju tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta,
ve'em ax jo'n je Melquisedec.

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e yakmasa'ak

je jaanchja'vin juu' ve'e je Nte'yam kajx

11 Jépnum xa ve'e may viijn
juu' ve'e njaa'kvaajnjavaandup
ya vinma'yun kajx, ax tso'ox tse'e
jetse'e ntukvinjávadat kux ka'a ve'e
xvinmotuvuva'anda. 12 Ooyani xa
ve'e ya it tyunnaxy, kuxtuk'ixta xa
ve'e je jayu je Nte'yam je y'ayook,
ax jado'k nax tse'e dutsak jetse'e
myaktukvinja'vidinuvat je ixpajkun
juu' ve'e myaktuk'ixtu ku ve'e
xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo.
Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je
pi'k ónuk juu' ve'e tsi'tspna jets
ka'a ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e
kaaynup ooknup. 13 Kux je'eda pan
pan jatye'e dutukjoojntykidup tum
je leche, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n
je jayu juu' ve'e duka'oynuja'vidup
vintso ve'e jyoojntykadat ax jo'n
dupaa'ty du'akeega. 14 Ax je'eda pan
pan jatye'e ixtáñ dujayejptup jetse'e
juu' dukáydat duja'kxtat, ve'emts
je'e ve'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e
dujajttup jetse'e duyaktándat jem
jya'vin kajxmda je y'oy je'e jetse'e
dukakuváktat je kyo'oy je'e.

6 Je'e kajx tse'e, va'an
tse'e dutoonkimda

je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱tse'e
ve'em o̱y nmu̱ja'vimdat juu' ve'e
je̱ Nte'yam cha̱jkp. Ka je̱'e̱jyap
tse'e ntoonkimdap juu' ve'e
yaktuk'íxumdu ku ve'e je̱ Cristo
njaanchja'vi'ukva'numdi, ku̱x je̱pe'e
o̱o̱y juu' jatye'e tso̱jkjup je̱tse'e
jyaa'kyaknujávat. Ka je̱'e̱jyap tse'e
ntoonkimdap vintso̱ ve'e du̱tsa̱k
je̱tse'e je̱ jayu du̱maso̱o̱ktinit je̱
kyo̱'o̱y joojntykinda je̱tse'e ve'em
kyatsaachpaa'ttat xa̱'ma ka̱jx, vintso̱
ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Nte'yam
yakjaanchjávat, 2je̱ jayu ñapéttat,
je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup
je̱ jaanchja'vivata̱jk, je̱'e̱ tse'e je̱
jayu du̱tuknu̱kóndap je̱ kya̱'a̱j. Ka
je̱'e̱jyap tse'e njaanchja'vimdap je̱ts
joojntykpa̱jktinuvape'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk
je̱tse'e yakto̱kimpayo̱'ydinit,
je̱me'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydinup je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp,
je̱m tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydinup
je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma
ka̱jx ijtnup. 3Va'an du̱toonkimda
vintso̱ ve'e o̱y nmu̱ja'vimdat juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. Ax ve'em
tse'e nto'numdat pa̱n vaampe'e je̱
Nte'yam.
4Ka'a tse'e y'uk'o̱'yini je̱tse'e
pa̱n du̱yakvinmayu̱mpítu̱t
je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱ko̱o̱'kjaanchja'vidinup. Je̱
Nte'yame'e je̱ vinma'yu̱n mo̱ojyju̱du
juu' ve'e tyúvam, ñu̱ja'viduts
je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱
Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip, jyaye̱jptu
tse'e je̱ Espíritu Santo je̱m jya'vin
ka̱jxmda, 5ñu̱ja'viduts je̱'e̱ ve'e je̱ts
o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts
je̱ y'ayook, tukka̱daakju̱du tse'e
je̱ ma̱kkin juu' ve'e miimpnum.
6Pa̱n kyo̱o̱'kjaanchja'vidinup
tse'e je̱ Nte'yam, ka'a tse'e
y'uk'o̱'yini je̱tse'e pa̱n
du̱yakvinmayu̱mpijttinuvat je̱ jayu,
ku̱x je̱'e̱ ve'e viinm du̱toondup
ax jo'n ku̱du̱yakcruuzpe̱jttinuva
jado'k nax je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k.
7Je̱ naax juu' ve'e du̱'oktaatsp
je̱ na̱a̱j vinnaajknáx tyu'uj je̱tse'e
yakvinyu'uj yakvintún je̱tse'e
tya̱'mixju̱ o̱y, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e
du̱kunoo'kxp. 8Ax pa̱n tum je̱ ápit
tse'e pojtu̱kp je̱ts je̱ viijnk aajy ojts,
ka'ats je̱'e̱ ve'e tyun, naxtóyupts je̱'e̱
ve'e.

Je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e n'a'íxumdup,

je̱'e̱ tse'e je̱ nja'vinamda du̱yak'ijtp

je̱ Nte'yam ma̱a̱t

9Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, óyam
a̱tse'e ve'em tu̱nka̱ts, nayja'vijinupts
a̱tse'e tyu̱va je̱ts nu̱yojk o̱y je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e je̱ Nte'yam mto'nu̱xjadap,
ve'em ax jo'n du̱tuujnja pa̱n pa̱n
jatye'e yaktsa̱a̱kp. 10Pyaatyp
y'ake̱e̱guip xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱
Nte'yam tyuump, ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱jaa'tyóki je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' miitse'e
mtoondu je̱tse'e xtuknu̱ja'vidi je̱ts
mtso̱jktu ve'e je̱ Nte'yam ku ve'e
je̱ jyayu xputa̱jkidi. U̱xyam paat
tse'e ve'em xtonda. 11O̱o̱y a̱a̱tse'e
ntuntsa̱k je̱ts miitse'e nu̱to'k nu̱to'k
ve'em xjaa'któndat van'it paat
ku ve'e je̱ Jesucristo myiinnuvat.
12Ka'ats a̱a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e
mnoox'o̱o̱'ktat, je̱'e̱ ve'e mtóndap
ax jo'n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam du̱jaanchja'vidup je̱tse'e
ta̱m ñaajk'ítjada je̱'e̱ ma̱a̱t, je̱'e̱ tse'e
du̱jaye̱jptinup je̱ o̱'yin juu' ve'e

je̱ Nte'yam tyukvinva'nip nu̱jom
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup
juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp.
13 Ku xa ve'e je̱ Nte'yam
je̱ vaandu̱k du̱yaktaajñ ma̱a̱t je̱
Abraham, viinm tse'e ñaajknajxji
ku̱x ka'a ve'e pa̱n viijnk du̱nu̱ma̱ja
pa̱n ka̱jxe'e ku̱du̱pu̱u̱jm je̱ vaandu̱k.
14 Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ: "Vaampam
xa a̱tse'e je̱ts o̱o̱y a̱ts mitse'e
ntunkunoo'kxu̱t je̱tse'e nu̱may je̱
tsaan je̱ ko̱o̱j xjayépu̱t." Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ. 15 To'k aaj to'k jo̱o̱t
tse'e je̱ Abraham du̱'a'ix je̱tse'e je̱
Nte'yam du̱kutyónu̱t je̱ ayook juu'
ve'e tukvinva'niju. Ax kyutyoon
tse'e. 16 Ku xa ve'e je̱ jayu pa̱n
du̱yaknaxta, je̱'e̱ tse'e du̱yaknajxtup
pa̱ne'e nu̱yojk du̱nu̱ma̱jip je̱ts
ka'a je̱'e̱ ve'e viinm. Ax ku tse'e
pa̱n tu̱du̱yaknaxta, ka'a tse'e
je̱ viijnk ka̱ts y'ukyo̱o̱nnit. 17 Ku̱x
tse'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e
je̱ jayu va'ajts du̱nu̱jávadat je̱ts ni
je̱ vin'ita ve'e kyatíku̱tsu̱t juu' ve'e
kyo̱jts, je̱'e̱ ka̱jx tse'e ñaajknajxji
ku ve'e vyaajñ je̱ts kyutyónupe'e.
18 Ya̱ me̱jtsk viijn tse'e juu' ve'e
katiktsp, muto'k viijn ku ve'e
je̱ Nte'yam viinm vyaajñ, je̱ts
mume̱jtsk viijn ku ve'e ñaajknajxji,
ax ka'a tse'e je̱ Nte'yam tyaaya, ya̱
me̱jtsk viijn tse'e yaktoon je̱tse'e
o̱o̱y ntunjo̱t'amájimdat, u̱u̱'mda,
je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam y'ixp
jyayejpp. Njaanchja'vimdup tse'e
je̱ts tónjup kótsjup je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e je̱ Nte'yam xtukvinva'nimdu.
19 Ku̱x ve'em ax jo'n je̱ pojxu̱n
jo̱'ku̱n jye'ya joma ve'e je̱ naax
juu' ve'e je̱p na̱pa'tkup je̱tse'e
to'k viijn du̱yak'it je̱ barco, ve'em
tse'e n'ijtumda je̱ Nte'yam ma̱a̱t
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e nnu̱ja'vimda je̱ts
xyaktso̱o̱kumdu ve'e je̱ Jesucristo,
juu' ve'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm. 20 Je̱m
tse'e tya̱jki je̱tse'e y'it je̱ Nte'yam
ma̱a̱t, je̱m joma ve'e xnu̱ténimda.
Ax ve'em tse'e tyee'ta̱jki, xa̱'ma
ka̱jxts je̱'e̱ ve'e tyee'init, tee' je̱'e̱
ve'e juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
tee'ta̱jkta, ve'em je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱
Melquisedec.

Ve'eme'e je̱ Jesús tyee'a ax jo'n je̱ Melquisedec

7 Je̱ Melquisedec, saleemit
yakkutojkpats je̱'e̱ ve'e y'ijt
je̱ts tee'va juu' ve'e du̱mutoomp
du̱mupa̱jkp je̱ Nte'yam, juu' ve'e
nu̱jom du̱nu̱ka̱jxmika̱jxp. Je̱'e̱ tse'e
je̱ Abraham du̱'ana̱jkxi ku ve'e je̱
Abraham vyimpijtni atso'ox toompa
joma ve'e o̱jts du̱yakvintókida je̱
yakkutojkpata̱jk ma̱a̱t je̱ jyáyuda,
je̱tse'e je̱ Abraham du̱kunuu'kx.
2 Van'it tse'e je̱ Abraham myo̱o̱jyji
to'k viijn ku ve'e majk viijn vya'kxy
je̱ pa̱a̱mdu̱k juu' ve'e pya̱jk ku
ve'e o̱jts y'atso'oxtún. Ve'em tse'e
je̱ Melquisedec kya̱tsa̱pítsum
yakkutojkpa juu' ve'e o̱y du̱toomp
du̱payo̱'yp. Je̱ts je̱ Salem, ve'eme'e
kya̱tsa̱pítsumpa o̱y aaj o̱y jo̱o̱t.
Ku̱x tse'e yakkutujk je̱m saleemit
kyajpu̱n ka̱jxm, paaty tse'e yaktij
yakkutojkpa juu' ve'e je̱ o̱y aaj je̱ o̱y
jo̱o̱t du̱jaye̱jpp. 3 Ka'a tse'e yaknu̱ka̱ts
je̱ tyee' ukpu̱ je̱ tyaak, ni je̱ y'apa
ni je̱ y'o̱ka tse'e kyayaknu̱ko̱jtspa,
nay ka'ava tse'e je̱ kye̱'xtku̱n ni
ka'ava tse'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n, ve'em tse'e
yaktukmu'a'ixmoka je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k, juu' ve'e tee'ip xa̱'ma ka̱jx.
4 Payo̱'o̱yda n'it vintso̱ ve'e
du̱nu̱ma̱ja je̱ Melquisedec. Je̱

nju̱jpit jáyuvamda Abraham tse'e
mo̱o̱jyju je̱ diezmo, je̱'e̱ ve'e ku ve'e
du̱mo̱o̱jy to'k viijn ku ve'e majk
viijn vya'kxy je̱ pa̱a̱mdu̱k juu' ve'e
pya̱jkji je̱ viijnk yakkutojkpada
ku ve'e o̱jts du̱ma̱a̱t'atso'oxtún.
5 Ve'eme'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
vya'añ je̱ts je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
juu' ve'e je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ tse'e
du̱tukpá̱mdap je̱ jayu je̱ diezmo,
ó̱yame'e je̱ Abraham du̱tsaana
du̱ko̱o̱ja je̱ jáyuda, nay ve'em ax
jo'n je̱ tee'ta̱jkta. 6 Je̱ Melquisedec,
ó̱yam je̱'e̱ ve'e je̱ Leví kyatsaanaja
kyako̱o̱jaja, yakmo̱o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱
diezmo juu' ve'e je̱ Abraham pya̱jk
ku ve'e o̱jts y'atso'oxtún. Van'it
tse'e je̱ Melquisedec du̱kunuu'kx je̱
Abraham, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam
tukmuko̱jtsju je̱ vaandu̱k. 7 Ax
ka'a tse'e nvaat pa̱n du̱kakuvá̱ku̱t,
je̱ kunoo'kxpa, je̱'e̱ tse'e nu̱yojk
du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a ve'e je̱
yakkunoo'kxpa. 8 Pa̱ne'e du̱pa̱jktup
je̱ diezmo, o̱o̱'ktapts je̱'e̱ ve'e; juu'
ve'e je̱ Melquisedec ka̱jx, ve'em
tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán ñu̱ka̱tsju̱
ax jo'n to'k juu' ve'e joojntykipna.
9 Nvaat xa ve'e je̱ jayu vya'anu̱t je̱ts
je̱ Leví ma̱a̱t je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta,
je̱ tee'ta̱jkta juu' ve'e du̱pa̱jktup
je̱ diezmo, je̱'e̱ tse'e du̱mo̱o̱yduva
je̱ Melquisedec je̱ diezmo je̱ jyu̱jpit
jayu Abraham ka̱jx, 10 ku̱x je̱me'e je̱
Abraham je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk du̱ma̱a̱da
juu' ve'e du̱yakjé̱jap je̱ chaan
je̱ kyo̱o̱j ku ve'e je̱ Melquisedec
du̱ma̱a̱tnavyaatji.
11 Tukka̱daakju̱du tse'e je̱tse'e
tyee'adat je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
juu' ve'e je̱ Aarón je̱ chaan je̱
kyo̱o̱jpa, je̱'e̱ tse'e du̱tuk'íxtap je̱
myu'israeejlit jáyuda je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n. Ax ka'a tse'e n'ijtumda
o̱y je̱ts va'ajts je̱ tee'ta̱jk ka̱jx juu'
ve'e je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j.
Ku̱x pa̱n ku̱n'ijtumda ve'e o̱y
je̱ts va'ajts je̱'e̱ ka̱jxta, ka'a tse'e
y'ukvinkó̱pkini je̱tse'e jyé̱jat jado'k
je̱ tee' ax jo'n je̱ Melquisedec je̱ts
ka'a ve'e ax jo'n je̱ Aarón. 12 Ax
pa̱n ka'a tse'e je̱ Aarón je̱ chaan je̱
kyo̱o̱j y'uktee'idinit, tíktspap tse'e
je̱ pava'nu̱n juu' ve'e vaamp je̱ts
je̱'e̱ ve'e tee'adap. 13 Ax juu' tse'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán vaamp je̱tse'e
tyee'at, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucriistots je̱'e̱ ve'e. Ka'ats je̱'e̱
ve'e je̱ Leví du̱tsaana du̱ko̱o̱ja,
je̱ Leví je̱ y'uts je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
je̱'e̱ ve'e, to'k je̱ ja̱ka̱'a̱ juu' ve'e
ni vin'ita je̱ jyayu katee'idup ax
jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ.
14 Yaknu̱ja'vip xa ve'e va'ajts je̱ts
je̱ Judá je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j je̱'e̱ ve'e
je̱ Jesús. Ax ka'a tse'e je̱ Moisés
du̱tika̱jts je̱ts tee'adape'e je̱ Judá je̱
chaan je̱ kyo̱o̱j.
15 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e je̱ Jesús
tyee'a ax jo'n je̱ Melquisedec
je̱ts ka'a ve'e ax jo'n je̱ Aarón,
yaknu̱ke̱'xnata̱jkipts je̱'e̱ ve'e o̱y je̱ts
ka'a ve'e je̱ Aarón je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
y'uktee'idinit. 16 Je̱ Jesús tse'e je̱
kutojku̱n du̱jaye̱jpp je̱tse'e tyee'at
ku̱x joojntykip je̱'e̱ ve'e xa̱'ma ka̱jx;
ka je̱ pava'nu̱n ka̱jxape'e tyee'a juu'
ve'e vaamp je̱ts pa̱ne'e je̱ chaan je̱
kyo̱o̱j tee'adap. 17 Jidu̱'u̱m tse'e je̱
Nte'yam je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pu̱u̱jm je̱
Jesús ka̱jx:

Mits xa ve'e tee' xa̱'ma ka̱jx,
ve'em ax jo'n je̱ Melquisedec.

18 Ax ve'em tse'e, je̱ Nte'yame'e
du̱pa̱a̱m je̱tse'e kyo̱o̱'ktoonnit je̱
pava'nu̱n juu' ve'e myo̱o̱y je̱ Moisés.

Jë'ë kajx tse'e kyatún kux ka'a ve'e
jë jayu jë pava'nun kajx myaada'aky
jëtse'e y'íttat jë Nte'yam jë jyayu,
19 ka jë Moisés jë pyava'nun
kajxape'e jë jayu y'ijt oy joot
jë Nte'yam maat. Ax jë a'ix'ijtun
juu' ve'e uxyam njayëjpumdup,
nuyojkts jë'ë ve'e ooy dutunnumaja,
jë Jesucristo jë kyutojkun kajx tse'e
nmutámimda jë Nte'yam.
20 Viinm xa ve'e jë Nte'yam
ñaajknajxji jëtse'e jë Jesús tyee'at.
21 Juu' viijnk tee'da, ka'ats jë'ë
ve'e vye'emada, ka'ats jë'ë ve'e
jë Nte'yam ñaajknajxji jëtse'e
tyee'adat. Ax jë'ë ku ve'e jë Nte'yam
ñaajknajxji jëtse'e jë Jesús tyee'at,
jidu'um tse'e dunuujmi:
Ats, jë Maja Vintsán, ka'a
xa atse'e ya nvinma'yun
nyaktíkutsut,
mits xa ve'e tee' xa'ma kajx,
ve'em ax jo'n jë Melquisedec.
Jidu'um tse'e jë Jesús dunuujmi.
22 Ax nuyojk oy xa ve'e jë nam
kojtstán jëts ka'a ve'e jë kojtstán
juu' ve'e jë Nte'yam myasookjidu jë
njujpit jáyuvamda. Nnuja'vimdinup
xa uu'me'e jëts tyúvam jë'ë ve'e
jë nam kojtstán kux ijtpe'e jë
nMaja Vintsánamda Jesucristo jëm
tsapjootm jeja jë Nte'yam y'aka'yun
pa'ayi jëtse'e xnuténimda.
23 Jë viijnk tee'da, numay tse'e
y'ijtti; kux tse'e y'oo'kti, ka'a tse'e
y'uk'o'yixjidini jëtse'e kujyaa'ktee'idi.
24 Ax jë Jesús, xa'ma kajxts jë'ë
ve'e jyoojntyka, ijtpamts jë'ë ve'e
jë tyee'in. 25 Kux ka'a ve'e y'oo'kut,
paaty tse'e y'o'yixju, uxyam jëts
xa'ma kajx, jëtse'e duyaktso'okut pan
pane'e naajktámijup jeja jë Nte'yam
vyinkujk jë Jesús kajx.
26 Jë nMaja Vintsánamda
Jesucristo, jë'ëm xa jë'ë ve'e jë
tee' juu' ve'e ooy tunyaktsojkp,
o'yixjupts jë'ë ve'e jëtse'e
xputajkimdat. Va'ajts jootts jë'ë ve'e,
ka'ats jë'ë ve'e tyokinmaata, ka'ats
jë'ë ve'e tyokinaxjáyuva ax jo'n
uu'mda, ñumájip ñujaanchipts jë'ë
ve'e jëm tsapjootm jeja jë Nte'yam
y'aka'yun pa'ayi. 27 Ka'a xa jë'ë ve'e
vye'ema ax jo'n jë viijnk tee'da
juu' ve'e dunuvintsanikajxtup
jë tee'tajkta, juu' ve'e jóvum
xaaj jë y'avintso tokin kajx
jë tánuk duyak'oo'ktup jëtse'e
jë Nte'yam dutukvintsa'agada,
van'it tse'e dutukvintsa'kiduva
jë tánuk jë viijnk jayu jë tyokin
kajx. Jë Jesús, to'k náxjits jë'ë
ve'e viinm ñatyukvintsa'kiji jë
Nte'yam anañujoma jë jayu kajxta.
28 Y'ava'nipts jë'ë ve'e jë Moisés jë
pyava'nun jëts pane'e yakpámdap
tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxtup jë
tee'tajkta, jë'ëts jë'ë ve'eda pan pan
jatye'e tokin maat jëtse'e y'oo'kta
ax jo'n opyana. Ax jë Nte'yam tse'e
viinm naajknajxju jëtse'e tyee'at
jë y'Onuk, juu' ve'e xa'ma kajx ijtp
oy jëts va'ajts. Ve'em tse'e dutuujn
távani ve'e jë Moisés yakma'a
vye'na jë Nte'yam jë pyava'nun.

Jë Jesucristo tse'e jë jayu dunuténip jëm jë Nte'yam vyinkojkm

8 Juu' xa ve'e
dunuvinkopkikajxp juu' ats
miitse'e ntuknuja'yidup, ya'ats jë'ë
ve'e: Jë tee' juu' ve'e njayëjpumdup,
jëmts jë'ë ve'e y'ajxtuk tsapjootm
jeja jë Nte'yam y'aka'yun pa'ayi,
2 tee'ipts jë'ë ve'e joma ve'e jë
kunuu'kx it juu' ve'e jë Nte'yam

pyaam, ka'a je'e ve'e tyee'a joma
ve'e je tabernáculo juu' ve'e je jayu
pyaamdu. 3 Nujom je tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxtup je tee'tajkta,
vinkándats je'e ve'e jetse'e je
Nte'yam dutukvintsa'agadat je
tánuk jets juu' jatye'e jyaa'kyojxtup
je jáyuda. Paaty tse'e dutsak jetse'e
je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp
je tee'tajkta jetse'e xnuténimda,
je'e tse'e dujayépup pan ti ve'e
tyukvintsa'kivap je Nte'yam. 4 Pan
yaja xa ve'e kuy'it naxviijn, ka'ats
je'e ve'e je xyup tyee'a, kux jemna
ve'e pan pan jatye'e je Nte'yam
dutukvintsa'kidup je yaxta ve'em
ax jo'n je Moisés je pyava'nun
vya'añ. 5 Je tee'tajkta juu' ve'e yaja
naxviijn, je'e tse'e toondup pajktup
joma ve'e je kunuu'kx it juu' ve'e
je tsapjootmit jye'e yaknu'ixvaats
yaknupamvaats. Yaknuja'vipts je'e
ve'e jets nu'ixva'ach nupamva'ach
je'e ve'e. Kux ku ve'e je Moisés
dukapam'ukva'añna vye'na je
tabernáculo, van'it tse'e je Nte'yam
ña'muxji: "Yakkopka oy jetse'e
ve'em xpámut ax jo'n myaktuk'ix
jem kopk kajxm." Jidu'um tse'e
ña'muxji. 6 Ve'em ax jo'n dunumaja
je nam kojtstán jets ni ka'a ve'e
je jujpit kojtstán, ve'emts je'e ve'e
je muto'nun dunumaja juu' ve'e je
Nte'yam myooy je Jesús jets ni ka'a
ve'e je muto'nun juu' ve'e je tee'tajk
jyayejptup juu' ve'e yaja naxviijn.
Je nam kojtstán kajx tse'e je Jesús
duyaknamyujot'óyaja je jayu
jets je Nte'yam, je nam kojtstán
kajxpa ve'e je Nte'yam je vaanduk
duyaktaajñ juu' ve'e nuyojk oy jets
ni ka'a ve'e je vaanduk juu' ve'e
yaktaan je jujpit kojtstán kajx.

7 Kux pan kutyuujn xa ve'e
je muto'k kojtstán, ka'a tse'e
je Nte'yam kudupuujm je nam
kojtstán. 8 Ax ka'a tse'e je Nte'yam
du'oyja'vi je jáyuda juu' ve'e myooy
je jujpit kojtstán, ve'em ax jo'n je
Kunuu'kx Jatyán vya'añ je'e kajxta:
Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán
vya'añ:
"Je'yape'e je xaaj jets atse'e je
nam kojtstán nyaktánut maat
je israeejlit jáyuda,
9 ka ve'emap ax jo'n atse'e
je kojtstán nyaktaajñ maat
je jyujpit jáyuda ku atse'e
nyakpítsumdini jem Egipto;
ka'a ve'e dukutyoondi ats je
nkojtstán,
je'e kajxts atse'e
nkoo'kmajapaamdini.
10 Ax je nam kojtstán juu' atse'e
nyaktánup maat je israeejlit
jáyuda,
jemts atse'e jya'vin kajxmda
mpámut ats je mpava'nun,
jemts ats je'e ve'e nja'at
vyinma'yun kajxmda,
atse'e xNte'yamadap,
atsts je'e ve'e njáyuvadap.
11 Ka'ats je'e ve'e dutuknujávadat je
myujáyuda jets pan atse'e, ni
ka'a tse'e dutuknuja'viduvat
je y'utsta je y'ajchta ukpu je
y'utsta je chaada,
kux x'íxadap ats je'e ve'e
anañujoma, je mújit je
muutskit.
12 Nmee'kxjidinupts atse'e je
tyókinda,
ni je vin'ita xa atse'e je tyokin
nkoo'kjaa'myejtsnit."
Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán
vya'añ.

13 Ku ve'e je̱ Nte'yam vyaajñ
je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱yaktónup je̱ nam
ko̱jtstán, je̱'e̱ tse'e du̱yaktaamp
je̱tse'e kyo̱o̱'ktoonnit je̱ ko̱jtstán juu'
ve'e ju̱jpani. Ax je̱ ko̱jtstán juu' ve'e
ju̱jpani, najxpts je̱'e̱ ve'e, ve̱e̱'n tse'e
ya̱ it ñáxu̱t je̱tse'e kyutó̱kinit.

Je̱ kunuu'kx it juu' ve'e yaja naxviijn je̱ts je̱ kunuu'kx it juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm

9 Je̱ muto'k ko̱jtstán juu' ve'e je̱
Nte'yam yaktaan, je̱ Nte'yam
tse'e du̱pavaan vintso̱ ve'e je̱ jayu
vyinjávajat vyintsa̱'a̱gajat je̱ts vintso̱
ve'e to'k je̱ tabernáculo du̱pa̱mdat
joma ve'e ve'em du̱tóndat. 2 Ku ve'e
y'o̱'yi je̱ tabernáculo, jidu̱'u̱m tse'e
du̱pa̱a̱mdi: je̱ muto'k it ata̱tyuk, je̱
kunuu'kx itts je̱'e̱ ve'e. Je̱p tse'e
y'ijt to'k je̱ olivos aceite ato̱'yin je̱ts
to'k je̱ mesa joma ve'e du̱pa̱a̱mdi
je̱ kunuu'kx tsapkaaky. 3 Je̱
mume̱jtsk it ata̱tyuk, je̱ it juu' ve'e je̱
kunoo'kxu̱n munu̱yojk du̱ma̱a̱t, 4 je̱'e̱
tse'e tukka̱daakju je̱ oro yo̱jxpe̱jtu̱n
joma ve'e je̱ po̱o̱m jya̱k je̱ts je̱ xiixt
juu' ve'e je̱ oro tukyo'tskú̱x y'ijt.
Je̱p tse'e xiixtup to'k je̱ oro o̱o̱'y
joma ve'e je̱ maná y'ijt je̱ts je̱ Aarón
je̱ tyajk juu' ve'e pu̱j'oomi, ma̱a̱t
je̱ tsatsets joma ve'e jatyán y'ijt
je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n, je̱ ju̱jpit
ko̱jtstán. 5 Je̱m tse'e xiixt aka̱'a̱
ni'kxm y'ijt me̱jtsk je̱ querubines
apa̱mnax, je̱ tsapjo̱o̱tmit joojntykiva
je̱'e̱ ve'e je̱ querubines. Joma ve'e
je̱ xiixt aka̱'a̱, je̱m tse'e je̱ Nte'yam
du̱to̱kinmee'kx je̱ jáyuda. Ax u̱xyam,
ka'a tse'e vyinko̱pka je̱ts a̱ts ya̱'a̱
ve'e nu̱yojk nko̱jtsva'atsu̱t.
6 Ku ve'e ve'em du̱tonda y'ijt,
jó̱vum xa̱a̱j tse'e tyá̱kada y'ijt
je̱ tee'ta̱jk je̱p tabernáculo ja̱a̱tp
joma ve'e je̱ muto'k it ata̱tyuk,
je̱p tse'e je̱ Nte'yam du̱vinjávada
du̱vintsa̱'a̱gada y'ijt. 7 Je̱ tee'
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp y'ijt
je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱jyji tse'e ta̱jki
to'k nax vinjoojnt joma ve'e
je̱ mume̱jtsk it ata̱tyuk. Ku ve'e
tya̱jki, je̱ tá̱nu̱k nu̱u̱'pu̱n tse'e
je̱ Nte'yam tyukvintsa̱'kip y'ijt je̱
y'avintso̱ to̱kin ka̱jx, nay ve'empa
je̱ jayu je̱ tyo̱kin ka̱jxpa. Pa̱n
ka'a ve'e ku̱du̱yaknu̱jkx je̱ tá̱nu̱k
nu̱u̱'pu̱n, ka'a tse'e ku̱tya̱jki. 8 Je̱'e̱
tse'e xtuknu̱ja'vimdup je̱ Espíritu
Santo je̱ts namvaate'e je̱ tee'ta̱jk
je̱ Nte'yam du̱mutonda du̱mupa̱kta
y'ijt joma ve'e je̱ muto'k it ata̱tyuk,
ka'ana tse'e ñu̱ke̱'xnata̱ka vye'na
je̱ts nvaate'e je̱ jayu tyá̱kat joma
ve'e je̱ mume̱jtsk it ata̱tyuk.
9 Xtuknu̱ja'vimduvapts ya̱'a̱ ve'e
je̱ts je̱ tá̱nu̱k je̱ts juu' jatye'e je̱ jayu
jyaa'kyo̱jxtup y'ijt, ka je̱'e̱ ka̱jxapts
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ vyinma'yu̱n
tyándat o̱y je̱ts va'ajts. 10 Je̱ muto'k
ko̱jtstán, je̱'e̱jyji je̱'e̱ ve'e kya̱jtsp
juu' ve'e je̱ jayu kyáydap y'oo'ktap
je̱ts vintso̱ ve'e ñaajkva'atsjadat, je̱
pava'nu̱nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu
tyoondup kyo̱jtstup. Toonts je̱'e̱ ve'e
van'it paat ku ve'e je̱ Nte'yam je̱
nam ko̱jtstán du̱yaktaajñ.
11 Ax je̱ Cristo, je̱'e̱ tse'e miin je̱
y'o̱y je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e jéjani, tee'
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta. Nu̱yojk o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱
muto'nu̱n juu' ve'e jyayejpp, je̱mts
je̱'e̱ ve'e tsapjo̱o̱tm je̱ Nte'yam
du̱mutún du̱mupu̱k joma ve'e je̱
kunuu'kx it juu' ve'e ka naxviijnit
jayu pú̱map. 12 Ka je̱'e̱p xa je̱'e̱ ve'e
ñu̱ta̱jki je̱ it juu' ve'e je̱ kunoo'kxu̱n

munu̱yojk du̱ma̱a̱t je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱tukvintsa̱'a̱gat je̱ chivo nu̱u̱'pu̱n
je̱ts je̱ tsapkaaj ónu̱k nu̱u̱'pu̱n, je̱'e̱
ve'e ñu̱ta̱jki je̱tse'e je̱ y'avintso̱
nu̱u̱'pu̱n du̱tukvintsa̱'ki. To'k náxjits
je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tuujn, ve'em tse'e
mya̱a̱daaky je̱tse'e njaye̱jpumdinit
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp. 13 Je̱ tsapkaaj nu̱u̱'pu̱n je̱ts
je̱ chivo nu̱u̱'pu̱n je̱ts je̱ jaajm juu'
ve'e je̱ pi'k vaca ónu̱k jye̱'e̱ juu' ve'e
to̱kya̱jxp je̱m yo̱jxpe̱jtu̱n ka̱jxm, je̱'e̱
tse'e je̱m je̱ jayu ñi'kxmda kyo̱jmda
yakxijtva'kxp yakva̱jva'kxp juu'
ve'e ka va'ajtsapta, je̱'e̱ tse'e
du̱yakvaatsp je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta.
14 Ax nu̱yojk tse'e o̱o̱y je̱ Cristo
je̱ ñu̱u̱'pu̱n du̱tunyakva'ach
ya̱ nvinma'yu̱namda je̱tse'e je̱
joojntyk Nte'yam nvinja'vimda
nvintsa̱'kimda. Je̱ Espíritu
Santo, juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp,
je̱'e̱ je̱ pyuta̱jkin ka̱jx tse'e je̱
Cristo viinm ñatyukvintsa̱'kiji je̱
Nte'yam, je̱ Cristo je̱ ñu̱u̱'pu̱n tse'e
du̱yakvaatsp ya̱ nja'vinamda je̱ts
ya̱ nvinma'yu̱namda je̱tse'e ve'em
xa̱'ma ka̱jx nkatsaachpaatumdat.
15 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Cristo
xnu̱ténimda je̱m je̱ Nte'yam
vyinkojkm, je̱'e̱ ve'e uk'o̱o̱'k je̱tse'e
du̱kuvejt je̱ ntó̱kinamda juu' ve'e
njaye̱jpumdu ku ve'e tyuujn
je̱ muto'k ko̱jtstán, ve'em tse'e
njoojntykimdinit xa̱'ma ka̱jx ax jo'n
je̱ Nte'yam xtukvinva'nimda jo'n,
u̱u̱'mda, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
yaxtso̱o̱jvju̱du.
16 Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ jayu vinto̱
ve'e vya'kxu̱t je̱ pya̱a̱mdu̱k juu' ve'e
y'ixp jyayejpp ku ve'e y'o̱o̱'knit,
van'ítnum tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k
vya'kxni ku ve'e yaknu̱java je̱ts
ta̱ ve'e y'o̱o̱'kni je̱ ko̱jtstaampa.
17 Ax pa̱n joojntykipna tse'e je̱
ko̱jtstaampa, ka'a tse'e je̱ viijnk
jayu du̱yakva'kxy je̱ ko̱jtstaampa je̱
pya̱a̱mdu̱k, van'ítnume'e je̱ ko̱jtstán
tyun ku ve'e y'o̱o̱'kni. 18 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e nay ve'empa je̱ muto'k ko̱jtstán
tyon'ukvaajñ je̱ nu̱u̱'pu̱n ma̱a̱t.
19 Ku ve'e je̱ Moisés anañu̱joma
je̱ jayu du̱tukvinko̱jtsiku̱jx nu̱jom
je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n, van'it
tse'e je̱ tsapts uk je̱ lana ma̱a̱t to'k
mats je̱ aajy je̱ ojts juu' ve'e hisopo
du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e du̱tukpapa̱jk
je̱ carnero nu̱u̱'pu̱n, je̱ chivo
nu̱u̱'pu̱n, je̱ts je̱ tsoxk na̱a̱j, je̱'e̱ tse'e
tyuknu̱xijt je̱ ak axaa'ch joma ve'e
du̱jatyaajñ je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n,
tyuknu̱xijtpa tse'e anañu̱joma
je̱ jayu. 20 Van'it tse'e vyaajñ: "Ya̱
nu̱u̱'pu̱n tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip
je̱ts toompe'e je̱ ko̱jtstán juu' ve'e je̱
Nte'yam mtukmutaajnju̱du." 21 Nay
vanxu̱p tse'e je̱ Moisés du̱toompa
je̱ tabernáculo je̱ts nu̱jom je̱
pa̱a̱mdu̱k juu' ve'e yaktoondu je̱m,
nu̱jome'e du̱tuknu̱xijtpa je̱ tánu̱k
nu̱u̱'pu̱n. 22 Ve'em tse'e je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n vya'añ je̱ts je̱ nu̱u̱'pu̱n
ma̱a̱te'e vyatskáxu̱t nu̱jom, vinkexji
ve'e juu' ve'e vaatsp ka je̱ nu̱u̱'pu̱n
ma̱a̱tap. Pa̱n ka'a xa ve'e tii juu'
ve'e o̱o̱'kp je̱tse'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n yo̱'o̱y,
ni pa̱na tse'e kyato̱kinmee'kxa.

Tyuknu̱vaachp tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin ku̱xe'e je̱ Jesús ñatyukvintsa̱'kiji je̱ Nte'yam

23 Ax ve'em tse'e, tun vinko̱pk
je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱tse'e ve'em vyaach
je̱'e̱ juu' ve'e yaknu̱'ixvaats
yaknu̱pa̱mvaats juu' ve'e ijtp

jẽm tsapjõõtm. Ax jẽ tsapjõõtmit
jyẽ'ẽ, ka'ats jẽ'ẽ ve'e vyaach
mããt juu' jatye'e jẽ Nte'yam
yaktukvintsã'kip yaja naxviijn,
jẽ vintsã'kin jẽ'ẽ ve'e chãjkp juu'
ve'e nũyojk õy. [24] Jẽ Cristo, ka'ats
jẽ'ẽ ve'e tyãjki jẽp tabernáculo
jããtp juu' ve'e jayu pũm, juu' ve'e
yaknũ'ixvaats yaknũpãmvaats
jẽ tsapjõõtmit jyẽ'ẽ, jẽ'ẽ ve'e tãjki
jẽm kunuu'kx it jõõtm juu' ve'e
yaknũ'ixvaats yaknũpãmvaats,
jẽm tse'e xnũténimda jẽ Nte'yam
vyinkojkm. [25] To'k naxji xa
ve'e jẽ Cristo jẽ Nte'yam
ñatyukvintsã'kiji, ka may náxap.
Ka'ats jẽ'ẽ ve'e vye'ema ax jo'n
jẽ tee' juu' ve'e dũnũvintsãnikãjxp
jẽ tee'tãjkta, ka'ats jẽ'ẽ ve'e tyãka
vinjoojnt jẽp joma ve'e jẽ it juu'
ve'e jẽ kunoo'kxũn munũyojk
dũmããt jẽtse'e jẽ Nte'yam
dũtukvintsã'ãga jẽ nũũ'pũn juu'
ve'e kyah'avintsõnũũ'pũnip. [26] Pãn
may nax tse'e jẽ Cristo jẽ Nte'yam
kũñatyukvintsã'kiji, may nax tse'e
jẽ Cristo kũchaachpaaty van'ítani
ku ve'e jẽ jayu tyõkimpãjkti jẽts
ũxyam paat. Tun to'k naxji tse'e
jẽ Cristo jyayuvimpijt jẽtse'e
jẽ jayu jẽ tyõkin dũtuknũvaach,
jẽ'ẽ ve'e ku ve'e viinm jẽ Nte'yam
ñatyukvintsã'kiji. Jidũ'ũm tse'e
dũtuujn yã kukãxa ámani. [27] Ve'em
ax jo'n nũpããmdũka jẽtse'e
anañũjoma jẽ jayu y'õõ'ktat van'it
tse'e yaktõkimpayõ'ydinit, [28] nay
ve'empa tse'e jẽ Cristo jẽ Nte'yam
ñatyukvintsã'kiji to'k naxji jẽtse'e
nũmay jẽ jayu dũtuknũvaatsnit jẽ
tyõkin. Ax ku tse'e mumẽjtsk nax
myiinnuvat, ka jẽ'ẽ kãjxapts jẽ'ẽ
ve'e myínũt jẽtse'e jẽ jayu jẽ tyõkin
dũtuknũva'atstat, jẽ'ẽ ve'e ñũmínup
jẽtse'e dũvõõvnit pãn pãn jatye'e
a'íxjidinup.

10 Jẽ pava'nũn juu' ve'e jẽ
Moisés yakmõõy vintsõ
ve'e jẽ Nte'yam yakvinjávat
yakvintsã'ãgat, akẽ'ẽxa jo'nts
jẽ'ẽ ve'e; ax jẽ y'õy jẽ'ẽ juu' ve'e
miimpnum, ve'emts jẽ'ẽ ve'e ax jo'n
jẽ'ẽ juu' ve'e jẽ akẽ'ẽxa dũpããmp.
Jẽ'ẽ kãjx tse'e jẽ vintsã'kin
juu' ve'e jẽ tee'tãjk jẽ Nte'yam
tyukvintsã'kidup vinjoojnt ax jo'n
jẽ Moisés jẽ pyava'nũn vya'añ, ni
vin'ítats jẽ'ẽ ve'e kya'õya jẽtse'e
jẽ jayu jẽ'ẽ kãjx tyándat õy jẽts
va'ajts. [2] Pãn kũy'õya xa ve'e
jẽtse'e jẽ Moisés jẽ pyava'nũn
kãjx jẽ jayu tyánũt õy jẽts va'ajts,
kũdũtukvintsã'ki'atṹvidini tse'e
jẽ jayu jẽ tãnũk jẽ Nte'yam. Kũx
pãn kũtyanda xa ve'e õy jẽts
va'ajts, ka'a tse'e kũñayjávajada jẽts
tõkinax jẽ'ẽ ve'eda. [3] Jẽ tãnũk juu'
ve'e jẽ Nte'yam tyukvintsã'kidup,
jẽ'ẽ tse'e tyuump jẽtse'e jẽ jayu
jẽ tyõkin dũtukjaa'myéts vinjoojnt,
[4] kũx ni vin'ita ve'e kya'õya
jẽ tsapkaaj nũũ'pũn jẽ chivo
nũũ'pũn jẽtse'e jẽ jayu jẽ tyõkin
dũtuknũva'atsũt. [5] Paaty tse'e ku
ve'e jẽ Cristo myiijn yaja naxviijn,
jidũ'ũm tse'e jẽ Nte'yam dũnũũjmi,
ve'em ax jo'n vya'añ jẽp Kunuu'kx
Jatyán kũjxp:

Ka'a xa mitse'e xtsãk jẽ tãnũk
yãx juu' ve'e yakjã'kxp ukpũ
juu' jatye'e pããmdũk yãx,
mnũpããjmtki tse'e jẽts ãtse'e
n'ítũt ni'kxax kópkax,
[6] ka'a tse'e xtukjõtkãda'aky
jẽ tãnũk yãx juu' ve'e
yaktõõydup ukpũ jẽ tãnũk yãx

juu' ve'e pyaamdup je tyokin
kajxta.
7 Van'itts atse'e nvaajñ:
"Nte'yam, uxyaja atse'e nmin
jets atse'e ntónut juu' mitse'e
mtsajkp,
ve'em ax jo'n javyet ats kajx."
Jidu'um tse'e je Nte'yam dunuujmi.
8 Mutoo'vajkp xa ve'e vyaajñ jets
ka'a ve'e je Nte'yam dutsak je
tánuk yax juu' ve'e yakja'kxp ukpu
juu' jaty paamduk yax, ka'a tse'e
dutukjotkada'aky je tánuk yax juu'
ve'e yaktooydup ukpu je tánuk yax
juu' ve'e pyaamdup je tyokin kajxta.
9 Vaampa tse'e: "Nte'yam, uxyaja
atse'e nmin jets atse'e ntónut juu'
mitse'e mtsajkp." Je Jesucristo
xa ve'e duyakkukajxinu je muto'k
kojtstán. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e
tyaannit je mumejtsk kojtstán. 10 Je
Nte'yamts uu'me'e xyakvaatsumdu
jetse'e je va'ajts joot je va'ajts ja'vin
xmo'yumda kux tyoone'e je Cristo
juu' ve'e je Nte'yam chojk, je ñi'kx je
kyopk tse'e vaan je vintsa'kin to'k
naxji anañujoma je jayu kajxta.
11 Je tee'tajkta, jóvumts je'e ve'e
dumutonda dumupakta je Nte'yam
jetse'e dutukvintsa'agada may nax
je yaxta juu' ve'e ni je vin'ita je jayu
je tyokin dukatuknuva'atsup; 12 ax
je Jesucristo, to'k náxjits je'e ve'e
je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji jetse'e
je jayu je tyokin dutuknuvaach,
van'it tse'e ojts y'ajxtkni jeja je
Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. 13 Jem
tse'e du'a'ix kuunume'e je Nte'yam
duyakvintókiyut pan pan jatye'e je
Jesucristo dutso'oxpajktup. 14 Tun
to'k naxji xa ve'e je Jesucristo je
Nte'yam ñatyukvintsa'kiji, ka may
náxap. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e
xa'ma kajx y'ijttinit oy jets va'ajts je
jayu pan pan jaty je'e ve'e yaktsook.
15 Nay vanxuppa tse'e je Espíritu
Santo dunukojtspejtpa ku ve'e
vyaajñ:
16 Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán
vya'añ:
"Je nam kojtstán juu' atse'e
nyaktánup maat je israeejlit
jáyuda,
jemts atse'e jya'vin kajxmda
mpámut ats je mpava'nun,
jemts ats je'e ve'e nja'at
vyinma'yun kajxmda."
17 Van'it tse'e vyaajñ:
"Ni je vin'ita xa atse'e je
tyókinda nkoo'kjaa'myejtsnit."
Jidu'um tse'e vyaajñ. 18 Ku ve'e je
jayu je tokin ve'em yakmee'kxja,
ka'ats je'e ve'e y'ukvinkópkini
jetse'e je jayu ti duyóxtat jetse'e je
tyókinda yakmee'kxjat.

Va'an to'k aaj to'k joot je Nte'yam

dumutámimda

19 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta
tsa'ada, je Jesús je ñuu'pun kajx
tse'e to'k aaj to'k joot ntajkimdat je
it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk
dumaat. 20 Kux tse'e xku'oo'kimdi,
xyak'avaatsjimdu tse'e je ntoo'amda
jetse'e n'ijtumdinit je Nte'yam maat.
21 Kux je Jesuuse'e ijtp tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta
jetse'e dunutena je Nte'yam je
jyayu, 22 va'an tse'e to'k aaj to'k
joot je Nte'yam dumutámimda,
oy tse'e nnuja'vimda jets je
Jesucristo kajxe'e je Nte'yam ya
nvinma'yunamda duyakva'ach
jetse'e nkoo'knatyokinja'vimjidinit,
va'ajts tse'e n'ijtumda ax jo'n je

jayu ñaajkva'achjṵ jẹ̱ va'ajts tsoxk
nạ̱mạ̱ạ̱t. 23 Va'an tse'e to'k aaj to'k
jọọ̱t dṵjaa'kjaanchja'vimda juu'
ve'e n'ava'nimdup. Kyutyuumpts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam juu' ve'e
xtukvinva'nimdu, ijtumdinupts
ṵṵ'me'e jẹ̱'ẹ̱ mạ̱ạ̱t xạ̱'ma kạ̱jx.
24 Va'an dṵ'íxtimda vintsọ̱ ve'e
anañṵjoma jẹ̱ jayu ntsọ̱jkumdat
jẹ̱tse'e nto'numdat jẹ̱ y'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱.
25 Ka'a tse'e nto'numdat ax jo'n jẹ̱'ẹ̱
pạ̱n pạ̱n jatye'e kanay'amojkijidup,
nakyọ̱jtsmạ́kkimjadape'e
to'k jado'k. Ax nṵyojk tse'e
yạ̱'ạ̱ nyakvinkọ́pkimdat kṵx
nmṵja'vimdupe'e jẹ̱ts tạ́mani ve'e jẹ̱
xạ̱ạ̱j ku ve'e jẹ̱ Cristo kyạ̱daaknuvat.
26 Pạ̱n tọ̱kinto'numdup xa
ve'e ọ̱y'avinmáyam, jẹ̱tse'e
njanṵja'vimda juu' ve'e tyṵva, ka'a
tse'e ti viijnk vintsạ̱'kin jẹ̱tse'e
jẹ̱ Nte'yam xtọ̱kinmẹẹ̱'kxumdat,
27 nma'yumdap ntájumdape'e
kṵx yaktọ̱kimpayọ̱'yumdape'e, jẹ̱
jạ̱ạ̱jn tse'e n'a'íxumdup joma ve'e
xạ̱'ma kạ̱jx chaachpaattinit nṵjom
pạ̱n pạ̱n jatye'e dṵtso'oxpạ̱jktup
jẹ̱ Nte'yam. 28 Pạ̱n pạ̱n jaty xa
ve'e dṵkakuvạ̱jktu jẹ̱ Moisés jẹ̱
pyava'nṵn, ve'em tse'e kyutujk jẹ̱ts
ka'a ve'e ti tukmọ̱'tṵn, ọọ̱'ktuts jẹ̱'ẹ̱
ve'e jẹ̱ jáyuda pạ̱n jẹ̱pe'e nṵmẹ̱jtsk
ukpṵ nṵtoojk juu' ve'e dṵ'ixtu
dṵmọ́tudu jẹ̱ ka ọ́yap juu' ve'e
tyoondu kyọ̱jtstu, 29 ax nṵyojk tse'e
chaachpaattinit pạ̱n pạ̱n jatye'e jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk dṵtso'oxpạ̱jktup.
Ve'em tse'e dṵjávada jẹ̱ts ve'em
jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'uk'ạ̱ạ̱'k ax jo'n ọ̱pyạ̱na
y'ạ̱ạ̱'k, ve'em jẹ̱'ẹ̱ ve'e dṵjávada jẹ̱ts
ka'a jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyun ku ve'e jẹ̱ Jesús
jẹ̱ Nte'yam ñatyukvintsạ̱'kiji jẹ̱
jayu jẹ̱ tyọ̱kin kạ̱jxta. Jẹ̱ jayu tse'e
dṵyakvintsạ̱'kintọ́kidup jẹ̱ Espíritu
Santo, juu' kạ̱jxe'e jẹ̱ Nte'yam
jẹ̱ jayu jẹ̱ maa'yṵn dṵtuujnja.
30 Nnṵja'vimdinup xa ve'e vintsọ̱
ve'e jẹ̱ Nte'yam vyaajñ: "Ạ̱ts xa ve'e
xtukkạ̱daakp jẹ̱ tọ̱kimpayọ̱'yk, ạ̱ts
tse'e ntukkuvẹ́tup." Vaampap tse'e jẹ̱
Kunuu'kx Jatyán jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yame'e
jẹ̱ jyayu dṵtọ̱kimpayọ̱'ọ̱yup.
31 Pạ̱n nmasọọ̱kumdup xa ve'e
jẹ̱ joojntyk Nte'yam, atsạ̱'kip tse'e
ọọ̱y jẹ̱ tsaachpaatṵn juu' jẹ̱'ẹ̱ ve'e
xmọ̱'yumdinup.
32 Ax jaa'myẹ́tstats miits
vintsọ̱ ve'e xmuténidi jẹ̱ mạ̱kk
tsaachpaatṵn ku ve'e tạ̱vani
jẹ̱ Nte'yam mtuknṵjávajada
jẹ̱ tyṵv jẹ̱'ẹ̱, 33 myakjomtoondu
myaktitoondu ve'e jẹ̱ja
jẹ̱ nṵmay jayu vyinkujk
jẹ̱tse'e xtsaachja'vidi ax jo'n jẹ̱
jaanchja'vivatạ̱jk yaktoonduva.
34 Mtukmọ̱'ttu miitse'e jẹ̱ jayu
juu' ve'e poxṵntạ̱ktsṵṵnidu. Ku
ve'e jẹ̱ jayu mpạ̱jkṵxjidi juu'
jatye'e m'ixtu mjayẹ̱jptu, ọọ̱y
tse'e xtuntukxọọ̱jntkti, kṵx
mnṵja'vidinupe'e jẹ̱ts jẹ̱me'e
tsapjọọ̱tm jẹ̱ ọ̱'yin juu' ve'e
nṵyojk ọ̱y jẹ̱tse'e xạ̱'ma kạ̱jx y'it.
35 Ka'a tse'e xjaanchja'vi'atṵ́vadat
juu' ve'e mjaanchja'vidup, kṵx jẹ̱
jaanchja'vin juu' ve'e mjayẹ̱jptup,
munṵyojk tse'e ọọ̱y jẹ̱ Nte'yam
mtunmọ̱yṵmpijtjidinuvat jẹ̱ y'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱
jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx. 36 Ka'a tse'e mnoo'kxtat
jẹ̱tse'e xtóndat juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
chạ̱jkp, ve'em tse'e xpạ̱jktinit juu'
jẹ̱'ẹ̱ ve'e xtukvinva'nimdu. 37 Kṵx
jidṵ'ṵme'e jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Jẹ̱'ẹ̱ pạ̱ne'e mínup,
tsọ̱jkts jẹ̱'ẹ̱ ve'e myiinnit,

ka'a tse'e y'ukta'ninit.
38 Ax je̱ jayu juu' ve'e tu̱v jáyuvip
joojntykip,
joojntykapts je̱'e̱ ve'e je̱
jyaanchja'vin ka̱jx.
Pa̱n y'avimpijtinuvap tse'e ax
jo'n y'ijt,
ka'ats a̱ts je̱'e̱ ve'e
ntukxo̱o̱ndu̱ku̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ. 39 Ka'a xa u̱u̱'me'e ve'em
n'ijtumda ax jo'n je̱'e̱ pa̱n pa̱n
jatye'e du̱'avimpijtidinuvap ax jo'n
kyo'o̱yjoojntykidi je̱tse'e vyintó̱kida,
je̱ jaanchja'vine'e njaye̱jpumdup je̱ts
xyaktso̱o̱kumdupe'e je̱ Nte'yam.

Je̱ jaanchja'vin

11 Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'e je̱
jaanchja'vin ku ve'e
nnu̱ja'vimda je̱ts tónjup kó̱tsjup
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e n'a'íxumdup,
nnu̱ja'vimdup tse'e je̱ts tyú̱vam
je̱'e̱ ve'e juu' jatye'e nka'íxumdup.
2 Y'o̱yja'vi ve'e je̱ Nte'yam u̱u̱'m
je̱ nju̱jpit jáyuvamda ku̱xe'e
jyaanchja'vijidi.
3 Je̱ jaanchja'vin ka̱jx xa ve'e
nnu̱ja'vimda je̱ts je̱ ka̱ts ka̱jxe'e je̱
Nte'yam du̱pu̱u̱jm ya̱ naxviijnit it.
Ax ve'em tse'e du̱pu̱u̱jm juu' ve'e
u̱xyam n'íxumdup, ka'anume'e ti
vye'na juu' ve'e yak'ixp.
4 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Abel je̱
Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱mo̱o̱jy
je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e nu̱yojk o̱y
je̱ts ka'a ve'e je̱ Caín jye̱'e̱, je̱ts
je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e je̱ Nte'yam je̱ Abel
du̱kato̱kimpu̱u̱jm je̱tse'e du̱kuvu̱jk je̱
vyintsa̱'kin. O̱yamts je̱'e̱ ve'e a̱a̱'kani,
je̱ Kunuu'kx Jatyán ka̱jx tse'e
nnu̱ja'vimda vintso̱ ve'e du̱tuujn
ku̱xe'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vi.
5 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Enoc
je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kya'a̱a̱'k,
ajoojntyk tse'e du̱tukvaatsni
ya̱ naxviijnit it, ka'a ve'e
y'ukyakpaatni ku̱x je̱ Nte'yame'e
yaktso̱o̱'njinu. Ve'em tse'e je̱
Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts je̱
Enoc, cho̱jk, jyo̱tpaate'e je̱ Nte'yam
ku ve'e yaana naxviijn vye'na.
6 Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ Nte'yam
du̱kajaanchja'vip, ko̱'o̱yja'vijupts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam. Nu̱jome'e pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Nte'yam du̱mutá̱midup,
tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
du̱jaanchjávadat je̱ts je̱ja ve'e
je̱ Nte'yam je̱ts o̱ye'e tyo'nu̱xjada
pa̱n pa̱n jatye'e to'k aaj to'k jo̱o̱t
du̱'íxtidup je̱tse'e y'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t.
7 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Noé je̱
Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱kuvu̱jk
juu' jatye'e je̱ Nte'yam va'nu̱xju
ti ve'e tónjup kó̱tsjup juu' ve'e
kayak'ixpna vye'na, kya̱tsu̱pa̱jke'e
je̱ Nte'yam je̱tse'e to'k je̱ arca
du̱pu̱u̱jm joma ve'e tsa'a̱k y'íttat
ma̱a̱t je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. Jyaanchja'vi
xa ve'e je̱ Noé je̱ Nte'yam, je̱'e̱
ka̱jxe'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts
vyinmajtsju̱dupe'e je̱ tsaachpaatu̱n
je̱ jáyuda juu' ve'e joojntykidu yaja
naxviijn van'it. Jyaanchja'vi je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱
Nte'yam kyato̱kimpa̱a̱jmji.
8 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Abraham
je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱ka̱tsa̱pu̱jk ku ve'e vyo̱o̱jvjini
je̱tse'e ñu̱jkx joma ve'e je̱ it juu'
ve'e je̱ Nte'yam tukvinva'niju. Ku
ve'e tyoo'pu̱jk, ka'a tse'e du̱nu̱java
pa̱n joma ve'e ñu̱jkx. 9 Jyaanchja'vi
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e y'ijt ax jo'n je̱ jékumit jayu
ku ve'e du̱vintsu̱u̱ni je̱ it juu' ve'e

tukvinva'niju, jepe'e ak tujkp
chuuni jets nay ve'empa je Isaac
maat je Jacob, je'e juu' ve'e
yaktukvinva'niduva je it je naax.
10 Ax je'e tse'e je Abraham tyoon
kux y'a'ixe'e je kajpun juu' ve'e
je Nte'yam kyijpx myoo'ts jetse'e
dupuujm.
11 Je Sara, amájani ve'e ooy
tyunve'na, o'yixjuts je'e ve'e jetse'e
y'onuktaaki kux jyaanchja'vi ve'e
jets kyutyónupe'e je Nte'yam juu'
ve'e tukvinva'niju. 12 Je Abraham,
óyame'e na'avani ooy tyun'ijt,
jyayejp tse'e numay aa'k je chaan
je kyooj, ve'em ax jo'n je maatsa
juu' ve'e jem tsajviinm jets je po'o
juu' ve'e jeja maaxy napa'ayi,
kamachooovna.
13 Oo'kkajxtinuts je'e ve'eda, ka'a
tse'e tyukkadaakjidi nujom juu'
jatye'e je Nte'yam uktukvinva'nijidu,
nayja'vijidinupts je'e ve'e tyuva jets
kyutyónupe'e je Nte'yam je y'ayook.
Ka'anume'e je Nte'yam je y'ayook
dukutyún vye'na, tyuk'atúvidu
tse'e je xoojntkun maat jetse'e
duyaknukex'natajkidi jets ve'em
je'e ve'eda yaja naxviijn ax jo'n je
jékumit jayu. 14 Ax je'e ve'e ku ve'e je
jékumit jayu jo'n y'ijtti, va'ajts tse'e
yakvinmotu jets y'íxtidupnume'e
je it joma ve'e chaanadat. 15 Pan
kuduvinmaaydi kudujaa'myejtsti
je it juu' ve'e myasooktu, kuy'o'yi
tse'e jetse'e jem kuvyimpijttinuva.
16 Ax ka'a tse'e y'ukvimpijttini,
kux to'ke'e je it dutsojkti juu'
ve'e nuyojk oy, je'e je'e ve'e
je tsapjootmit it, je'e kajx tse'e je
Nte'yam kyatuktso'otyónjada jetse'e
duNte'yamadat, apaajmtkijidu tse'e
to'k je ciudad joma ve'e chaanadat.
17 Jyaanchja'vi ve'e je Abraham
je Nte'yam, je'e kajx tse'e
kuduyakvaajñ je vintsa'kin je
Isaac ku ve'e je Nte'yam jyot'ixji,
tun'a'ix'ijtnupts je'e ve'e jetse'e
kuduyak'aa'k je y'ónuk juu' ve'e
je Nte'yam tukvinva'niju ku
ve'e vyaajñ: 18 "Je Isaac kajx
tse'e xjayéput je tsaan je kooj."
19 Jyaanchja'vi tse'e je Abraham
jets o'yixjupe'e je Nte'yam jetse'e
duyakjoojntykpajknuvat je y'ónuk
Isaac. Ax je'e kajx tse'e ku ve'e
távani je Abraham dunupaamduka
jetse'e duyak'oo'kut je y'ónuk,
ve'emts je'e ve'e ax jo'n je y'ónuk
kuy'aa'k jetse'e jyoojntykpajknuva.
20 Jyaanchja'vi xa ve'e je Isaac
je Nte'yam, je'e kajx tse'e
dutukmukajts je Jacob maat je Esaú
je kunoo'kxun juu' ve'e mínupnum.
21 Ku ve'e y'oo'kuvaanni je Jacob,
kuxe'e dujaanchja'vi je Nte'yam, je'e
kajx tse'e dumoojy je kunoo'kxun
numejtsk je José je y'ónuk, je tyajk
natyukkutijjup jetse'e je Nte'yam
duvinja'vi duvintsa'ki. 22 Ku ve'e
je José y'oo'kuvaanni, kuxe'e
dujaanchja'vi je Nte'yam, je'e
kajx tse'e dunuujmi je njujpit
jáyuvamda ti ve'e tyóndap ku
ve'e dutukvaatstinit je egíptovit
it, je'e kajx tse'e dupavaajñ ku ve'e
chooo'ndinit jetse'e duyaktsooo'ndinit
je José je pyajk.
23 Ku ve'e je Moisés kye'x, kuxe'e
je tyee' je tyaak je Nte'yam
dujaanchja'vidi, je'e kajx tse'e
yu'uts yak'ijtji toojk poo'o, y'ixtu
ve'e jets va'ajts yakxone'e
jetse'e dukatsa'kidi je egíptovit
yakkutojkpa ku ve'e dupavaajñ
jetse'e nujom je israeejlit maax

ónuk duyak'oo'kkáxtat juu' ve'e
pi'k mix ónukta. 24 Ku ve'e je
Moisés vajutyajk vye'na, kuxe'e
dujaanchja'vi je Nte'yam, je'e kajx
tse'e dukatsajk jetse'e yaktíjut jets
je egíptovit yakkutojkpa je ñaax
je'e ve'e je y'ónuk; 25 je'e ve'e chojk
jetse'e yakjomtónut yaktitónut
maat je Nte'yam je jyayu. Ka'a ve'e
dutsajk jetse'e xyoondukut je tokin
kajx, je xoojntkun juu' ve'e veee'n
ijtkojp; 26 je'e ve'e y'oyja'vi jetse'e
chaachpaa'tut, yakviijnk'íxut je
Cristo kajx jets ka'a ve'e ku ve'e
kudujayejp je egíptovit majin, kux
y'a'ixp je'e ve'e je o'yin juu' ve'e
je Nte'yam mo'ojup. 27 Jyaanchja'vi
ve'e je Moisés je Nte'yam, je'e kajx
tse'e chooo'nni jem Egipto ku ve'e
myu'ekju je yakkutojkpa, ka je
tsa'kin kajxap, to'k aaj to'k jooote'e
y'ijt ax jo'n kudu'ix je Nte'yam, juu'
ve'e kayak'ixp.
28 Jyaanchja'vi ve'e je Moisés je
Nte'yam, je'e kajx tse'e je pascua
xaaj dutuujn, dutukpavaajñ je
njujpit jáyuvamda jetse'e je nuu'pun
dutukpaa'ttat je tyakkuka'ada jets
je tyakpaa'ténada kux kadi ve'e
je yak'oo'kpa ángeles duyak'aa'k
je kyoop ónukta juu' ve'e ijtp jep
tujkpta. 29 Jyaanchja'vidu xa ve'e
je njujpit jáyuvamda je Nte'yam,
je'e kajx tse'e dutuknajxti je Tsapts
Maaxy Naaj ax jo'n je ta'ajts
it kuy'ijt; ku ve'e je egíptovit
jayu ve'em du'uktonuvaanduva,
naxji'kxkajxjidinu tse'e.
30 Jyaanchja'vidu ve'e je
njujpit jáyuvamda je Nte'yam,
je'e kajxe'e kyítuni je jericoojit
kajpun je ñaa'páts, távani ve'e
dunaa'vídutta vye'na vuxtojtuk
xaaj. 31 Jyaanchja'vi xa ve'e je
ko'otya'axap Rahab je Nte'yam,
je'e kajx tse'e dukuvujk jem
tyak'am je njujpit jáyuvamda juu'
ve'e dunu'ixtu je it, je'e kajx tse'e
dukamaat'aa'k pane'e je Nte'yam
dukajaanchja'vidu. 32 ¿Tis atse'e
kunjaa'knukáts? Ka'a xa atse'e je
tiempo n'ukjaa'kjayejpni jets atse'e
nkótsut juu' ve'e je Gedeón kajx, je
Barac, je Sansón, je Jefté, je David,
jets je Samuel, maat je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpatajkta.
33 Jyaanchja'viduts je'e ve'e je
Nte'yam, je'e kajx tse'e dupajkti
je it je naax, oy yakkutojkti,
dupaatti je maa'yun juu' ve'e
je Nte'yam tukmutaajnjudu,
je león kyatso'oxpajkjidi,
34 kyayaktoojyjidi je jaajn juu'
ve'e ooy y'uktumpaamdu, je tsojx
dukatuk'oo'kti, makk vyimpijtti
pane'e dukajayejptu je maju, je
atso'ox du'amaadaaguidi, makk
ñapyaajmjidi, duyakvintókidi
je cho'oxpajkpada. 35 Jempa tse'e
je ta'axtajkta juu' ve'e je y'ónuk
yakmooydinuva juu' ve'e aa'kanda
ve'ni jetse'e jyoojntykpajktinuva.
Ax jempa tse'e pane'e oo'ktu
jem tsaachto'nun jootm, ka'a tse'e
dukuvajkti jetse'e naspaka y'íttat,
je'e ve'e chojktu jetse'e dupaattinit
je joojntykin juu' ve'e nuyojk
oy ku ve'e jyoojntykpajktinuvat.
36 Jem tse'e juu' ve'e yak'anajxidu
jetse'e yakvojpti, jem tse'e
juu' ve'e yakcadenatsoomdu,
yakpoxuntakpaamdu,
37 yakka'ts'oo'ktu, kakojk
yakjaa'tva'kxtu, je tsojx
tyukyak'oo'ktu, dukukeektu
je numay jayu, je carnero

ak je̱ chivo ak du̱tukyo'tstu je̱
ñi'kxta je̱ kyo̱pkta, ayo̱o̱p ijttu,
yaktsaachtoondu, yakjomtoondu
yaktitoondu. 38 Ka'a tse'e
du̱vinmátsjada pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱tse'e
y'íttat je̱'e̱ ma̱a̱tta. 39 Nu̱jom
ya̱'a̱da, ó̱yame'e je̱ Nte'yam
y'o̱yja'vijidi ku̱xe'e du̱jaanchja'vidi,
ka'a tse'e du̱pa̱jkti juu' ve'e
je̱ Nte'yam uktukvinva'nijidu,
40 xjaa'mye̱jtsumduts u̱u̱'m
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ku ve'e
xnu̱pa̱a̱jmtkijimdi juu' ve'e nu̱yojk
o̱y, je̱'e̱jyji ve'e íttap o̱y je̱ts va'ajts
u̱u̱'m ma̱a̱tta.

Je̱mji tse'e ya̱ nviijnamda nyak'ijtumdat joma ve'e je̱ Jesús

12 N'íxumdup xa ve'e je̱ts
y'o̱yja'vipe'e je̱ Nte'yam ya̱
nu̱may jayu juu' ve'e jaanchja'vijidu.
Nay ve'emts u̱u̱'me'edava, va'an tse'e
o̱y du̱to'numda juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp, ka'a tse'e n'ukto'numdinit
je̱ to̱kin juu' ve'e x'atsooxumdup
je̱tse'e xviijnkvo̱'vumda, 2 je̱mji
ve'e ya̱ nviijnamda nyak'ijtumdinit
joma ve'e je̱ Jesús, je̱'e̱ tse'e
xtoo'mo̱'yumdup je̱tse'e ve'em je̱
Nte'yam njaanchja'vimdat je̱tse'e
je̱ njaanchja'vinamda du̱yakpo'oku̱t.
Ku ve'e chaachpaaty je̱m cruz ka̱jxm,
ka'a tse'e du̱tuktso̱'o̱tyuujn je̱ o̱o̱'ku̱n
juu' ve'e pyaat, ku̱x ñu̱ja'vip je̱'e̱ ve'e
je̱ xo̱o̱jntku̱n juu' ve'e jyaye̱jpnup
ku ve'e tá̱vani du̱yaknaxy vye'na
je̱ tsaachpaatu̱n. Ax u̱xyam, je̱mts
je̱'e̱ ve'e tsapjo̱o̱tm y'it joma ve'e
je̱ Nte'yam yakkutuk, jé̱jats je̱'e̱
ve'e y'aka'yu̱n pa'ayi chu̱u̱na je̱
vintsa̱'kin ma̱a̱t.

3 Payo̱'o̱yda n'it vintso̱ ve'e
je̱ Jesús du̱muteni ku ve'e
yaktsaachpaatjidi je̱ to̱kinax
jáyuda, ve'em tse'e jo̱tmootsk
mka'íttat je̱tse'e je̱ tsaachto'nu̱n
xkajávadat. 4 Ka'anum tse'e
m'o̱o̱'kta ku̱xe'e xkakuva̱kta
je̱tse'e myakto̱kintónjadat je̱
ko̱'o̱yjáyuvap. 5 ¿Mjaa'tyó̱kidinup
miits vine'eda juu' ve'e je̱ Nte'yam
mtukmuko̱jtsju̱du?, ve'em ax jo'n je̱
y'ónu̱k du̱muka̱ts. Ve'em xa je̱'e̱ ve'e
ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Mits, ónu̱k, kadi xtsaachjáva
ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
mtsaachtúnju̱,
viindu̱k naxka̱da'akye'e
xkuvá̱ku̱t ku ve'e
myaktukna̱a̱jmat je̱tse'e
xka̱tsa̱pá̱ku̱t.

6 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n cha̱jkp, jyo̱tpaatyp,
yaktsaachpaatyp tse'e,
yaktsaachpaatypts je̱'e̱ ve'e
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
y'ónu̱kip.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
7 Mmuté̱nadap tse'e je̱
tsaachpaatu̱n, ku̱x je̱ Nte'yam je̱
y'ónu̱k miitse'eda. ¿Je̱ja vine'e je̱
pi'k ónu̱k pa̱ne'e je̱ tyee' ka'o̱o̱jjup
kavo̱jpjup? 8 Myo̱o̱yp xa ve'e je̱
Nte'yam je̱ tsaachpaatu̱n nu̱jom je̱'e̱
je̱ y'ónu̱kta. Ax pa̱n ka'ats miitse'e
je̱ Nte'yam mtsaachtónjada, ka'a
tse'e m'itta je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k.
9 Je̱ naxviijnit jayu juu' ve'e
ntee'imdup ntaakimdup, x'o̱o̱jumdu
xvo̱jpumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e, je̱tse'e
nvintsa̱'kimdi, ve'em ax jo'n u̱xyam
paat nvintsa̱'kimda jo'n; ax je̱
nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm,
je̱'e̱ tse'e nu̱yojk vyinmajtsjup

jëtse'e nkätsüpäjkumdat jëtse'e
njoojntykimdat. 10 Kön xa ve'e
jë it y'ijt ku ve'e jë ntee'amda jë
ntaakamda x'öojumdi xvöjpumdi
pän vintsö ve'e jë vyinma'yünda; ax
jë Nte'yam, jë'ë tse'e xmö'yumdup
jë tsaachto'nün juu' ve'e üü'm
jë n'ö'yin käjxamda, kük jë'ë ve'e
chäjkp jëtse'e n'ijtumdinit öy
jëts va'ajts ax jo'n jë'ë. 11 Ni juu'
tsaachpaatüna ve'e kyayaktsäk
van'it jaty ku ve'e nyakmö'yumda.
Ax pän ka óyapts jë'ë ve'e
juu' ve'e nto'numdup jëtse'e
xyaktsaachpaatumda jë Nte'yam,
xputäjkimdupts üü'm jë'ë ve'e
jëtse'e nkätsüpäjkumdinit jëtse'e
jë öy jööt njayëjpumdinit jëtse'e
njoojntykimdinit ax jo'n jë'ë ve'e
dütsäk jo'n.

Kutsä'äga xa ve'e ööy ku ve'e

nkamäjäpä'mumda jë Nte'yam

12 Jë'ë käjx tse'e, mäkkpämda
jë m'aajta jë mjöötta jëtse'e
xpanäjkxtat jë Nte'yam.
13 Payö'öyda jë y'öy jë'ë. Panäjkxta
jë tyüv jë'ë. Ku ve'e jë viijnk jayu
dü'íxtat vintsö ve'e mjoojntykada
mnaxviijnada, nay ve'empa tse'e
dütoonduvat.
14 Íxtada vintsö ve'e m'ijttinit
öy jööt tsoj jööt anañüjoma
jë jayu määt jëts vintsö ve'e
mjoojntykidinit öy jëts va'ajts;
kük ka'a xa ve'e pän jyë'yat
jëm tsapjöötm jëtse'e y'ítüt jë
Nte'yam määt pän pane'e ka'ijtp
öy jëts va'ajts. 15 Yakkópkada
tse'e ööy jëts miitse'e anañüjoma
xkuvä́ktat jë maa'yün juu' ve'e
jë Nte'yam jë jayu tyoojnjip, ni
pänats miitse'e mka'íttat ax jo'n
jë ta'am ojts juu' ve'e pa'amtoomp
jëtse'e nümay jë jayu dütukpaa'ty.
16 Ni pana tse'e miitsta jë käts
dükatukmäätjayépüt jë yaa'y jë
tä'äx juu' ve'e ka púkap jyayejpp.
Ka'ats miitse'e xkamäj'íxtat
xkamäjjávadat jë Nte'yam, ve'em
ax jo'n jë Esaú, juu' ve'e jë kyöop
ónükin dütukvinkuyajknu jë
töjkx juu' ve'e to'k naxji työjkx.
17 Üx'öök, ax jo'n xnüjávada, ku
ve'e düjöö'ktsöjkni jëtse'e jë tyee'
myö'öjüt jë kunoo'kxün, ka'a tse'e
y'ukyakmööyni; jöö'ktunyaaxnu
ve'e, ka'a tse'e y'uk'ö'yini vintsö
ve'e düyaktíkütsüt juu' ve'e tyoon.
18 Utsta ajchta utsta tsä'äda, yä
nam köjtstán juu' ve'e jë Nte'yam
xyaktaajnjimdu, ka'ats yä'ä ve'e
vye'ema ax jo'n jë köjtstán juu' ve'e
jë Nte'yam yaktaajnjidu jë njüjpit
jáyuvamda, jëm joma ve'e jë köpk
juu' ve'e yaja naxviijn, joma ve'e
jë mäkk jäajn työojy, joma ve'e
jë it kyöö'tsi, jë añu pyu'u myää't,
tyunvitskni, 19 jë trompeta xyuux,
jëtse'e jë Nte'yam jë y'aaj jë yö'kt jë
jayu dütukmukäjts. Jë'ëda pän pän
jatye'e dü'amötunajxtu, jë'ë tse'e
jë Moisés dümunoo'kxtktu jëts kadi
jë Nte'yam y'ukjaa'kmuköjtsjidini,
20 ka'a ve'e dümuténidi jë pava'nün
ku ve'e vyaajñ: "Küjyatänüka
tse'e juu' ve'e dütöomp yä köpk,
yakka'ts'öö'kup tse'e." 21 Ööye'e
dütunyaknajxti jë atsä'äga juu' ve'e
y'ixtu. Ku ve'e viinm jë Moisés
dü'ix, jidü'üm tse'e vyaajñ: "Jë
tsä'äga ätse'e üxyam xyakmíppnup."
22 Nvinkunäjkximdupts üü'me'e
jë köpk juu' ve'e Sión düxäaj, jë
tsapjöötmit Jerusalén, jë ciudad

juu' ve'e je̱ Nte'yam jye̱'e̱, joma
ve'e je̱ aangelesta̱jk kamacho̱o̱vna
ñay'amókajada je̱tse'e je̱
joojntyk Nte'yam du̱yakmájada
du̱yakjaanchada je̱ xo̱o̱jntku̱n
ma̱a̱t. 23 Je̱m tse'e je̱ nu̱may jayu
juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k,
je̱'e̱ tse'e taandu javyet je̱m
tsapjo̱o̱tm. Nvinkuna̱jkximdup tse'e
je̱ Nte'yam, juu' ve'e anañu̱joma
je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'yp. Je̱m tse'e
je̱ jayu je̱ jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda
juu' ve'e tu̱v jáyuvidu joojntykidu,
juu' ve'e vaatstu je̱tse'e y'it o̱y
je̱ts va'ajts. 24 Je̱m tse'e je̱ Jesús,
juu' ve'e xnu̱ténimdup je̱m
je̱ Nte'yam vyinkojkm je̱ts pa̱n
ka̱jxe'e je̱ Nte'yam xyaktaajnjimdi
ya̱ nam ko̱jtstán. Je̱ Nte'yam tse'e
xtoojnjimdup je̱ maa'yu̱n je̱ Jesús
je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx. Ka'ats je̱'e̱ ve'e
vye'ema je̱ Abel je̱ y'o̱o̱'ku̱n, ku̱x je̱'e̱
je̱ ñu̱u̱'pu̱ne'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki
je̱ts je̱p je̱'e̱ ve'e to̱kin ja̱a̱tp je̱ y'ajch.
25 Payo̱'o̱yda o̱y, ka'a tse'e
xkakuvá̱ktat je̱'e̱ pa̱ne'e ko̱jtsp.
Pyaattu xa ve'e je̱ tsaachpaatu̱n
pa̱n pa̱n jatye'e du̱kakuva̱jktu
to'k je̱ naxviijnit jayu juu' ve'e
du̱ko̱jtsnajxp y'ijt je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook. Ku̱x ve'em je̱'e̱ ve'e,
¿vintso̱se'e xkatukkuve̱jtumdat je̱
Nte'yam pa̱n nmaso̱o̱kumdupe'e
je̱'e̱ je̱ y'ayook juu' ve'e tso̱o̱'mp
je̱m tsapjo̱o̱tm? 26 Ojxi tse'e je̱ it ku
ve'e je̱ Nte'yam du̱muka̱jts je̱ nju̱jpit
jáyuvamda joma ve'e je̱ ko̱pk; ax
ya̱ xa̱a̱j, juu' ve'e u̱xyam, jidu̱'u̱m
tse'e je̱ ko̱jtstán du̱yaktaajñ: "Ku
a̱tse'e jado'k nax je̱ naxviijnit it nxit
yo̱'o̱yu̱t, ka je̱ naxviijnit ítjyapts
a̱tse'e nxitu̱yo̱'o̱yup, ve'empa ve'e
je̱ tsajmit it." 27 Ku ve'e vyaajñ
"jado'k nax", nu̱jávanits je̱'e̱ ve'e
je̱ts juu' ve'e yakpa̱a̱m, kutó̱kiyupts
je̱'e̱ ve'e ku ve'e yakxitu̱yo̱'o̱yu̱t,
ve'em tse'e tyaannit xa̱'ma ka̱jx
juu' ve'e kaxiimp. 28 Je̱ it joma ve'e
je̱ Nte'yam yakkutuk je̱ts joma
ve'e n'ijtumdat, ka'ats je̱'e̱ ve'e
xyin, taannupts je̱'e̱ ve'e xa̱'ma
ka̱jx. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e
je̱ Nte'yam nkuko̱jtsjimdinit je̱tse'e
nvinja'vimdinit nvintsa̱'kimdinit
nu̱jom aaj nu̱jom jo̱o̱t je̱tse'e
nyakmájimdat nyakjaanchimdat
ax jo'n du̱vinmachju̱ jo'n.
29 Atsa̱'kip xa je̱'e̱ ve'e o̱o̱y ku ve'e
nkama̱ja̱pa̱'mumda je̱ Nte'yam,
ma̱kk tse'e o̱o̱y je̱ jayu je̱ tyo̱kin
du̱tuntukkuvet.

Juu' ve'e je̱ Nte'yam y'o̱yja'vip

13 Xa̱'ma ka̱jx tse'e
mnachó̱kjadat to'k jado'k.
2 O̱y jayu mnapyámjadat ma̱a̱t
je̱ je̱'yva jayu. Je̱me'e je̱ jayu juu'
ve'e ve'em du̱toondu, ka'a tse'e
du̱nu̱ja'vidi je̱ts je̱ aangelesta̱jk je̱'e̱
ve'e juu' ve'e yakkaaydu juu' ve'e
yakmataandu.
3 Jaa'myétsta je̱ poxu̱nta̱kjayu,
ve'em ax jo'n ku̱m'ijtti je̱p
poxu̱ntu̱jkp je̱'e̱ ma̱a̱tta. Ka'a tse'e
xjaa'tyó̱kidat pa̱n pa̱n jatye'e
yakjomtoondup yaktitoondup,
ve'eme'e myakjávajadat
je̱ts myakjomtoonduvap
myaktitoonduvap miitse'eda ax jo'n
je̱'e̱da.
4 Vintsa̱'a̱gada je̱ navya̱jku̱n.
Pa̱n pa̱ne'e ta̱'a̱xpú̱kani pa̱n
pa̱ne'e yaa'vyú̱kani, mya̱j'íxup
mya̱jjávap tse'e je̱ navya̱jku̱n.
To̱kimpayo̱'o̱yjadapts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e

duyakvintsa'kintókidup je
navyajkun jets pan pan jatye'e
ko'oyyaa'yap.
5 Ka'a tse'e je meen xnas'ayóvadat,
tukjotkada'akta pan vinxupe'e
juu' x'ixta xjayepta, kux jidu'ume'e
je Nte'yam vya'añ: "Ats xa mitse'e
n'íxup njayépup, ni je vin'ítats ats
mitse'e nkamaso'okut." Jidu'um
tse'e vya'añ. 6 Ve'eme'e y'oya jetse'e
nva'numdat to'k aaj to'k joot:
Je Maja Vintsán atse'e xputajkip,
ka'ats atse'e ntsa'aga pan vintso
atse'e je jayu xtun.
7 Jaa'myétsta je'eda pan pan
jatye'e mtuk'íxjudu mtuknuja'vijidu
je Nte'yam je y'ayook, payo'oyda je
y'oy je'e juu' ve'e tyoondu kyojtstu
ku ve'e jyoojntykidi jets vintso ve'e
makk aaj makk joot je Nte'yam
dujaanchja'vidi. Ve'em tse'e
xtoonduvat xkojtstuvat.
8 Je Jesucristo, ka'a xa je'e ve'e
tyíkuts, ve'em ax jo'n y'ijt, ve'emts
je'e ve'e y'it jetse'e y'ijtnit xa'ma
kajx. 9 Jeja tse'e je ixpajkun ka
to'kap juu' ve'e viijnk, ka'ats miits
je'e ve'e xpanajkxtat. Je'e ve'e
oy ku ve'e nmakkpa'mumdat
ya n'aajamda ya njootamda je
Nte'yam je myaa'yun kajx, ka
je'e kajxape'e juu' ve'e yakkaayp
yak'ookp. Je ka'yun je ookun juu'
ve'e je jayu pyavaandup jetse'e
je jayu dukakáydat duka'oo'ktat,
ni vinxúpats je'e ve'e je jayu
kyaputákajada jetse'e y'íttat je
Nte'yam maat.
10 Njayejpumdup xa uu'me'e je yax
juu' ve'e katukkadaakjudup jetse'e
dujá'kxtat je'eda pan pan jatye'e
toondup joma ve'e je tabernáculo.
11 Je tánuk juu' ve'e je Nte'yam
tyukvintsa'kidup je jayu je tyokin
kajx, je'e je ñuu'pun tse'e je tee'
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
tee'tajkta, je'e tse'e yaktajkip je it
juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk
dumaat, je tánuk je ñi'kx je kyopk,
je'e tse'e yakkajpumpítsumdup
jetse'e duyaknaxtoyda jékum.
12 Ax nay ve'empa tse'e je Jesús
duyakkajpumpítsumduva, jem
tse'e je ñuu'pun dumasaak
ku ve'e y'uk'aa'k. Ve'em tse'e
dutuujn jetse'e je y'oo'kun
kajx dutuknuva'atstat je jayu je
tyokin. 13 Va'an tse'e du'ijtumda
je Jesús maat óyame'e je jayu
xviijnk'íxumda ax jo'n je Jesús
yakviijnk'íx ku ve'e je jayu
yakcruuzpejtjidi jem kajpun pa'am.
14 Va'an tse'e du'ijtumda je'e maat,
kux n'a'íxumdupe'e je ciudad juu'
ve'e miimpnum, ka'a xa ve'e ti
it njayejpumda joma ve'e xa'ma
kajx ntsuunimdinit yaja naxviijn.
15 Ax je'e kajx tse'e dutsak jetse'e
ijtp je Nte'yam nkukojtsjimdat
je Jesucristo kajx. Ku ve'e ve'em
nto'numdat, je'e tse'e je vintsa'kin
juu' ve'e vyinmajtsjup jetse'e
je Nte'yam nmo'yumdat. 16 Ka'a
tse'e xjaa'tyókidat jetse'e xtóndat
juu' ve'e oy. Putákada je jayu pan
pane'e katih'ijtuxjudup. Ku ve'e
ve'em xtonda, je vintsa'kints je'e
ve'e juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip.
17 Katsapakta pan pan jatye'e
mtuk'íxjudup je Nte'yam je y'ayook.
Je'e tse'e mtóndap juu' je'e ve'e
kyojtstup, kux je'e ve'e chojktup,
pyayo'ydup vintso ve'e oy m'ijttinit
je Nte'yam maat, ñuja'vidupts
je'e ve'e jets myo'odap je'e ve'e je
Nte'yam je cuenta pan vintso ve'e

juu' jaty tudutonda tudukotsta.
M'íxtap tse'e vintso ve'e je tyoonk
dutóndat je xoojntkun maat. Pan
ka'a xa miits je'e ve'e xkatsapakta,
je tsaachvinma'yun maatts je'e ve'e
je tyoonk dutóndat. Ax ka'ats miits
je'e ve'e mto'nuxjadat oy.
18 Nutsapkotsta aats to'k aaj.
Ka'a aatse'e ntinatyukjávaja jeja
je Nte'yam vyinkujk, je'e aatse'e
ntsajkp jets aatse'e njaa'któnut
njaa'kkótsut juu' ve'e oy jets va'ajts.
19 Ku atse'e xnutsapkótstat, je'e
ve'e vinkopk jetse'e je Nte'yam
x'amótudat jets je'e ve'e dutónup
jets atse'e tsojk nvimpítut joma ve'e
miitsta.
20 Je Nte'yam, juu' ve'e
je oy joot duyajkp jetse'e
duyakjoojntykpajknuva je nMaja
Vintsánamda Jesucristo, juu' ve'e
x'íxumdup xjayejpumdup ve'em ax
jo'n je oy carnero vinténiva du'ix'it
je kyarneeroda, je Jesucristo, juu'
ve'e je ñuu'pun kajx je Nte'yam
xtukmutaajnjimdu je kojtstán
juu' ve'e xa'ma kajx tyoonnup,
21 je Nte'yam tse'e mmo'ojadap
je oy aaj je oy joot jetse'e ve'em
xtoondinit xkojtstinit juu' je'e ve'e
chajkp. Je Jesucristo kajx tse'e
dupámut yam nja'vin kajxmamda
juu' ve'e y'oyja'vip. ¡Yakmaja
yakjaancha tse'e je Cristo y'ijtnit
xa'ma kajx! Amén.
22 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
nmunoo'kxtktupts ats miitse'e
jetse'e ya kojtsvíjin xkuváktat
juu' ve'e ntuknuja'yidup, je'e
ve'e ku ve'e vee'n tunnujáyada.
23 N'ava'nipts atse'e jets ta ve'e
je n'útsamda je n'ajchamda
Timoteo naspaka tyaanni. Pan
tsojke'e jye'ya, nmaadapts ats
je'e ve'e jets aats miitse'e najkx
nku'íxtinuva.
24 Máyame'e to'k aaj je Dios
xmo'odat je jayu juu' ve'e
dunuvinténidup je jaanchja'vivataj k,
jets nujom je Nte'yam je jyayu.
Máyame'e je Dios mkejxuxjada je
itáliait jayu.
25 Je Nte'yamts miitse'e
anañujoma mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Santiago jyaay

1 A̱tse'e je̱ Santiago, je̱ Nte'yam je̱ts je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesucristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa. Máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xtu̱ vannu̱makme̱jtsk viijn je̱ Israel ja chaan je̱ kyo̱o̱ juu' ve'e tsu̱u̱nidup ka to'k viijnap yaja naxviijn.

Je̱ vijin je̱ ke̱jo̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam yajkyp

[2] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, xo̱o̱ndu̱kta ku ve'e xyaknaxta oyjuu' tsaachpaatu̱na. [3] Mnu̱ja'vidup xa ve'e ku ve'e xmuté̱nada je̱ tsaachpaatu̱n je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Jesucristo xjaanchjávada, ve'em tse'e xjajt'ata̱'a̱tstat vintso̱ ve'e juu xmuté̱nadat. [4] Muté̱nada oy ja̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e myaknajxtup pa̱n joma vaate'e kyuka̱xa, ve'em tse'e ma̱kk m'ijttinit to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t, ka'a tse'e ti mka'ijtu̱xjadat.

[5] Pa̱n je̱m xa ve'e nu̱to'k miitsta juu' ve'e ka'ijtu̱xjup je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n, amó̱tuvu̱ts je̱ Nte'yam je̱tse'e myo'oju̱t, ax mo̱'o̱jupts je̱'e̱ ve'e, ku̱x tyoojnjip je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yu̱n anañu̱joma, ka'a tse'e du̱ko̱'oyjáva ku ve'e je̱ jayu juu y'amó̱tuxju̱. [6] Ax vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱jaanchjávat je̱ts tyónup je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam juu' ve'e y'amó̱tup, ka'a tse'e mye̱jtsvinmáyu̱t. Ku̱x je̱'e̱ juu' ve'e me̱jtsvinmaayp, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ maaxy na̱a̱j juu' ve'e je̱ po̱j yakpe̱'tsmiijnjup yakpe̱'tsxa̱jpjup. [7] Pa̱n pa̱n xa ve'e me̱jtsvinmaayp, ka'a tse'e vyinmáyu̱t je̱ts mo̱'o̱jup je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam juu ve'e y'amó̱tup, [8] vinmamyiimp vinmaxya̱jppts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t juu' du̱katún.

[9] Je̱ uts je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ juu' ve'e ayo̱o̱vdup, va'ants je̱'e̱ ve'e du̱xo̱o̱ndu̱kta ku̱x ñu̱má̱jidup je̱'e̱ ve'e ja̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk. [10] Je̱ts je̱ uts je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ juu' ve'e kumeen, va'an tse'e du̱xo̱o̱ndu̱kta ku̱x ka ja myeen ka̱jxape'e je̱ Nte'yam yakmá̱jajada. Najxp xa ve'e yam ya̱ it ku ve'e je̱ jayu kyumeenada; ve'em xa je̱'e̱ ve'e ja̱ kumeen jayu ax jo'n je̱ yukjo̱o̱tmit pu̱j, ka'a tse'e jyek. [11] Ku ve'e je̱ pi'k ojts aajy je̱tse'e je̱ pyu̱j vyinka'avaatsni, ka'a tse'e y'uktsójini. Nay ve'empa tse'e je̱ kummen jayu vyintó̱kida ku ve'e nu̱yojk jyaa'knaajkkumeenava'anjada.

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

Ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱ Nte'yam yaktǫ̱kintonuvaampy

12 Xǫǫndup xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n
pa̱n jatye'e oy du̱muténidup je̱
tsaachpaatu̱n, ku̱x ku xa ve'e ǫ̱y
dku̱yaknaxta, jyaye̱jptinupts je̱'e̱
ve'e ja joojntykin juu ve'e xa̱'ma
ka̱jx ijtp, juu' ve'e je̱ Nte'yam
tyukvinva'nidup je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e tsǫ̱jkju̱dup. 13 Ku xa ve'e
je̱ jayu tyokintonuva'añ, ni pa̱na
tse'e kyava'anu̱t je̱ts je̱ Nte'yame'e
yaktǫ̱kintonuvaajnjup, ku̱x ka'a xa
ve'e pa̱n y'ǫ'yixju̱ je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱vinma'yu̱nmǫ'ǫt je̱tse'e du̱tsǫ́ku̱t
juu ve'e ka ǫ́yap, je̱ts ka'ava ve'e
pa̱n pa̱ne'e ja Nte'yam je̱ vinma'yu̱n
mǫǫjyjup je̱tse'e tyǫ̱kintónu̱t. 14 Juu'
ve'e je̱ jayu yaktǫ̱kintonuvaajnjup,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu je̱
y'avintsǫ̱ vinma'yu̱n vyiijnkvá̱vju̱
je̱tse'e tyǫ̱kintónu̱t. 15 Ax ku
tse'e je̱ jayu vyiijnkvá̱vju̱ je̱tse'e
tyǫ̱kintónu̱t, van'it tse'e je̱ jayu
tyǫ̱kintún; je̱ts ku ve'e je jayu
kyatǫ̱kinton'atu̱va, je̱'yapts
je̱'e̱ ve'e je̱ xa̱a̱j je̱tse'e je tyǫ̱kin
yaktukkuva̱jtnit xa̱'ma ka̱jx, ka'ats
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ma̱a̱t y'ítu̱t.
16 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, juu'
a̱tse'e ǫǫy ntuntsǫ̱jktup, ka'a tse'e
mnamyasǫ'ǫ̱kjadat je̱tse'e pa̱n
mvin'a̱a̱'njadat. 17 Nu̱jom juu' ve'e
ǫ̱y je̱ts va'ajts, ka̱jxm tsǫ̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱ maa'yu̱n cha̱a̱'n, je̱ Nte'yamts je̱'e̱
ve'e du̱yajkp, je̱'e̱ pa̱ne'e du̱pa̱a̱m
n0u̱jom juu' jatye'e ajajp ata̱'kxp
je̱m tsajpǫǫtm. Ka'a tse'e je̱ Nte'yam
tyíku̱ts, jyajtykutyuump je̱'e̱ ve'e
juu' jatye'e kya̱jtsp. 18 Ku̱x ve'eme'e
du̱tsa̱k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
je̱ nam joojntykin xmǫ'yumdi ja̱
ayook ka̱jx juu' ve'e tyú̱vam. Ve'em
tse'e du̱tuujn je̱tse'e n'ijtumdinit ax
jo'n juu' ve'e ta̱'mitoo'va̱jkp je̱tse'e
je̱ Nte'yam yaktukmuya̱x, u̱u̱'mda,
juu' ve'e too'va̱jkp du̱jaanchja'vidu
je̱ Jesucristo.

Je̱'e̱ pa̱ne'e du̱vinja'vip du̱vintsa̱'kip je̱ Nte'yam ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga

19 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da
juu' a̱tse'e ǫǫy ntuntsojktup,
yakvinkǫ́pkada yu̱'u̱:
Ka̱ts'amǫtunaxta pa̱n pa̱n jatye'e
mtuk'íxju̱dup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
ka'a tse'e jatyji juu' xkǫ́tstat, je̱'e̱
ve'e too'va̱jkp ǫ̱y mpayǫ'oydap
juu' ve'e mkǫtsuvaandup. Ka'a
tse'e jatyji mjǫtma'attat, 20 ku̱x ku
xa ve'e je̱ jayu jyǫtma'aty, ka'ats
je̱'e̱ ve'e du̱tún juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp. 21 Ja̱'a̱ ka̱jx tse'e, ka'a tse'e
x'uktoondinit juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip, je̱ kyǫ'ǫy je̱'e̱ juu'
ve'e ǫǫy tun'ijtp yaja naxviijn.
Nu̱u̱'k aaj nu̱u̱'k jǫǫte'e xkuvá̱ktat
je̱ ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam
pya̱a̱m je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ts
juu' ka̱jxe'e m'ǫ'yuixjada je̱tse'e
xjaye̱jptinit je̱ joojntykin ju' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp.
22 Tonda vintsǫ̱ ve'e vya'añ
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ka'a tse'e
mnavyin'a̱a̱'njadat, ka'a tse'e
mvinmáydat je̱ts nvaatani je̱'e̱
ve'e ku ve'e x'amǫtunaxta je̱tse'e
xkakutyonda. 23 Je̱'e̱ sxa ve'e juu'
ve'e du̱'amǫtunajxp je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook je̱tse'e du̱kakutyún,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k je̱
jayu juu' ve'e je̱ vyi9ijn je̱ y'aaj
du̱ka̱k'íxip je̱p ixu̱n ja̱a̱tp, 24 y'ixpts
je̱'e̱ ve'e vintsǫ̱ ve'e y'íxuva. Ku
tse'e du̱vinva'kva'ach je̱ ixu̱n, van'it

tse'e dujaa'tyoki vintse ve'e y'íxuva.
25 Ax je'e juu' ve'e oy dupayo'yp
vintso ve'e je Nte'yam to'k aaj
to'k joot dumutún dumupuk,
jetse'e dukutyún, o'yixjupts je'e
ve'e jetse'e kyoo'ktokintoonnit.
Pan tyuumpts je'e ve'e ve'em
jetse'e dukajaa'tyóki juu' ve'e
tudu'amotunaxy, kunoo'kxjupts je'e
ve'e je Nte'yam.
26 Pan pan xa ve'e dunasja'vip
jets vyinja'vip vyintsa'kip je'e ve'e
je Nte'yam jetse'e oyvintgsova juu'
dukats, viinm tse'e ñavyin'uu'ju,
ka'a tse'e tyo'nuxju vintso ve'e
dunasjava jetsz je Nte'yame'e
yakvinja'vip yakvintsa'kip. 27 Je'e
pane'e oy duvinja'vip duvintsa'kip
je Nte'yam, je Dios Tee', ve'em
ax jo'n dupaa'ty du'akeega, je'e
tse'e duku'ixp je ku'aa'k ónuk
jets je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e
tsaachpaattup, ka'ats je'e ve'e
dumaatnavyaa'njada je naxviijnit je
kyo'oy je'e.

Ka'a tse'e je jayu nviijnk'íxumut

2 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
mjaanchja'vidupe'e je nMaja
Vintsánamda Jesucristo, juu' ve'e je
majin ooy dutunjayejpp. Ni vin'ita
xa ve'e je jayu xkaviijnk'íxtat.
2 Va'an tse'e dutíjumda jets
je'ydupe'e numejtsk je jayu joma
ve'e mnay'amókajada, to'k tse'e
pane'e kumeen jets oro kakujánax
jetsz oy vítax, jets jado'k pane'e
ayoova jayu jets tum tókani je
pyi'k vit. 3 Ax pan mvintsa'kidup
tse'e je'e juu' ve'e oy vítax jetse'e
xnaajmadat: "Tsaana yaja oy
tsuujntkun kujx", jetse'e xnaajmada
je a;yooova jayu: "Jeejyji tena", ukpu
"Tsaana yaja naxkujx joma ve'e
ats ya ntsuujntkun", 4 pan jidu'um
tse'e xnaajmada, mviijnk'íxtup
tse'e jetse'e je ko'oy vinma'yun
xyaktonda, mvinkoondup tse'e je
jayu juu' ve'e mvintsa'kidup.
5 Utsta ajchta utsta tsa'ada,
juu' atse'e ooy ntuntsojktup,
amotunaxta. Je jayu juu' ve'e yaja
naxviijn yaktijtup ayoova jáyuda,
je Nte'yamts je'e ve'e vinkoojnjudu
jetse'e ooy tyunjaanchjávajadat
jetse'e y'ijttinit jem y'am kya'm,
jam joma ve'e y'ijttinit pan pan
jatye'e je Nte'yam dutsojktup. 6 Ax
miitsta, mviijnk'íxtupts miitse'e
je ayoova jayu jetse'e xyakmájada
je kumeen jayu. Je kumeen jayu
xa ve'e mnupajkvaatsjudup jetse'e
mnuxa'aajada jeja je tokin payo'yva
vyinkujk, ¿ve'em xaja? 7 Je'e tse'e
duvinkojtspejttup je Cristo, juu' ve'e
myaaxuxjudu jetse'e m'ijttinit je'e je
jyayu.
8 Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán
je jayu dupava'añ, ve'em ax jo'n
vya'añ jep Kunuu'kx Jatyán
kujxp: "Tsokta je mmujantamda
je mmutaktamda ve'em ax jo'n
viinm mnachókjada." Jidu'um
tse'e dupavaajñ. Pan mkutyoondup
tse'e, oy tse'e xtonda. 9 Ax pun
mviijnk'íxtup tse'e je jayu, tokints
je'e ve'e juu' ve'e mtoondup jets
je pava'nun kajxe'e oy yak'ix jets
ka'a ve'e xkutyonda je pava'nun.
10 Kux pan jem xa ve'e je jayu
juu' ve'e dukutoomp je pava'nun,
tun to'k viijnji tse'e je pava'nun
dukakutyún, ax taamp tse'e
jep tokin jaatp, ve'em ax jo'n
ni to'ka kudukakutyuujn jo'n.
11 Kux je'e pane'e vaamp: "Ka'a

tse'e xyakvintsa̱'kintǫ́kidat je̱
navya̱jku̱n", je̱'e̱ tse'e vaampap:
"Ka'a tse'e myakjayu'oo̱'ktat."
Ǫyame'e xkayakvintsa̱'kintǫ́kida je̱
navya̱jku̱n, pa̱n myakjayu'oo̱'ktup
tse'e, ka'a tse'e xkutyonda je̱
pava'nu̱n. 12 Tonda je̱ts kǫtsta
juu' ve'e ǫy, juu' ve'e pyaatyp
y'ake̱e̱guip. Mnu̱ja'vidup tse'e
je̱tsz yaktǫkimpayǫ'yumdape'e
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e nkayakjajtumda
je̱tse'e je̱ Nte'yam xputa̱jkimdat
je̱tse'e nkǫo̱'ktǫkinto'numdinit.
13 Ku̱x ka'a xa ve'e je̱ Nte'yam je̱
jayu du̱tukmǫ'ǫtu̱t pa̱n pa̱ne'e ja̱
myujayu du̱katukmǫ'tp; je̱'e̱ ve'e
pa̱n pa̱ne'e je̱ tukmǫ'tu̱n du̱jaye̱jpp.

Ku ve'e juu' yakjaanchjáva je̱tse'e juu' yaktún

14 Utsta a̱jchta utsta tsa̱'a̱da,
¿vintsǫs je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱
jayu vya'añ: "Njaanchja'vip a̱tse'e
je̱ Nte'yam", pa̱n ka'a ve'e du̱tún
ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k? Ka'a xa
je̱'e̱ ve'e y'ǫ'yixju̱t je̱tse'e du̱jayépu̱t
je̱ joojntykin juu ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp
ku ve'e vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e,
je̱tse'e du̱katún ax jo'n je̱ Nte'yam
du̱tsa̱k jo'n, ¿ve'em xaja? 15 Va'an tse'e
du̱tíjumda je̱ts je̱me'e nu̱to'k je̱ uts
je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ juu' ve'e
je̱ vit je̱4 xǫx ukpu̱ ke̱ kaaky je̱ na̱a̱j
ka'ijtu̱xjup. 16 Pa̱n ka'a tse'e xmǫ'oda
je̱ vit je̱ xǫx je̱ts je̱ kaaky je̱ na̱a̱j juu'
ve'e ka'ijtu̱xjup, ¿ti tse'e ǫy mtoondup
pa̱n mnu̱u̱jmidup: "Je̱ Nte'yam tse'e
mkunoo'kxjup, jǫkx tse'e mnaajk'ítju̱t
je̱tse'e ǫy mkaayvat"? 17 Ax ve'em
tse'e, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e
je̱ jayu vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e
je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱katún ax jo'n je̱
Nte'yam vya'añ.

18 Nu̱njajtp xa ve'e ku ve'e nu̱to'k
vya'anu̱t: "To'k xa ve'e pa̱ne'e
je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vip, jado'k
tse'e pa̱ne'e du̱toomp je̱ y'oy
je̱'e̱." Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'atsa̱v:
Yaknu̱ke̱'xnatá̱kats n'it je̱tws
mjaanchja'vipe'e je̱ Nte'yam ku
ve'e xkatún juu' ve'e cha̱jkp, ax
nyaknu̱ke̱'xnata̱jkipts a̱tse'e je̱ts
njaanchja'vip a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱
ka̱jx ku a̱tse'e ntun juu' je̱'e̱ ve'e
cha̱jkp. 19 Mjaanchja'vipts mitse'e
je̱ts je̱ja ve'e to'kji je̱ Nte'yam. Ǫyts
je̱'e̱ ve'e ku ve'e xjaanchjáva. Ax ka
je̱'e̱ ka̱jxyap tse'e ja̱ Nte'yam je̱ jayu
du̱katǫkimpu̱m. Jyaanchja'viduvap
tse'e je̱ kǫ'ǫyjáyuvapta je̱ts je̱ja
ve'e to'kji je̱ Nte'yam, je̱ tsa̱'a̱ga
ka̱jx tse'e myívupta. 20 Mits, jayu
juu' ve'e ve'em vinmaayp, ka'a
xa ve'e ǫy xpayǫ'ǫy. ¿Je̱'e̱ ve'e
mtsa̱jkp je̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t
je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱
jayu vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e
je̱ Nte'yam ku ve'e du̱katún
juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp? 21 Je̱
Nte'yam tse'e du̱katǫkimpa̱a̱m
je̱ nju̱jpit jáyuvamda Abraham
je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e tyoon, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ y'ónu̱k du̱pu̱u̱jm je̱m
yǫjxpe̱jtu̱n ka̱jxm je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱'uktukvintsa̱'a̱gavaajñ. 22 ¿Ka̱a̱
ve'e xvinmǫtu je̱ts juu' ve'e tyoon,
je̱'e̱ tse'e du̱yakpook juu' ve'e
jyaanchja'vi? Juu' ve'e je̱ Abraham
tyoon, je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki
je̱ts jyaanchja'vi ve'e je̱ Nte'yam.
23 Ax ve'em tse'e tyoojnji
je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
vaamp: "Jyaanchja'vi ve'e
je̱ Abraham je̱ Nte'yam. Ax je̱
jyaanchja'vin ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
kyatǫkimpa̱a̱jmji." Vaampap xa

ve'e je̱ Nte'yam: “Nma̱a̱tnayja'vijup
a̱tse'e je̱ Abraham.” [24]Ax
ve'em tse'e, yaknu̱ja'vip xa
ve'e je̱ts je̱ Nte'yame'e je̱ jayu
du̱kato̱kimpa̱a̱mp je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e
je̱ jayu tyuump, ka je̱'e̱ ka̱jxjyape'e
ku ve'e vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e.
[25]Nay ve'em tse'e jyajtpa ma̱a̱t
je̱ ko'o̱tya̱'a̱xap Rahab. Ka'a tse'e
je̱ Nte'yam tyo̱kimpa̱a̱jmji ja̱'a̱ ka̱jx
juu' ve'e tyoon. Je̱ Rahab tse'e o̱y
du̱kuva̱jk je̱ jayu juu' ve'e du̱'ixtu
je̱ it je̱tse'e du̱puta̱jki je̱tse'e
ña̱jkxtat ku ve'e je̱ viijnk too'
du̱pa̱jktini. [26]Ve'em ax jo'n je̱ jayu
je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk kyatún ku ve'e
je̱ jya'vin tyukva'achju̱, ve'em tse'e
kyatoompa ku ve'e je̱ jayu vya'anda
je̱ts jyaanchja'vidupe'e je̱ Nte'yam
je̱tse'e du̱katonda ax jo'n je̱ Nte'yam
du̱tsa̱k.

3 Utsta ajchta, ka'a xa miitse'e
to'k ka̱'a̱jyji mnapyá̱mjadat juu'
ve'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook je̱ja je̱ nu̱may jayu
vyinkujk. Mnu̱ja'vidup xa ve'e je̱ts
nu̱vinxu̱p u̱u̱'me'e nyak'ixpa̱jkumda,
nu̱yojk ma̱kk tse'e je̱ Nte'yam
xto̱kimpayo̱'yumdat je̱ts ka'a ve'e
je̱'e̱ juu' ve'e kayak'ixpa̱jktup.
[2]Anañu̱joma xa ve'e ntontó̱kimda
nko̱jtstó̱kimda. Je̱ jayu juu' ve'e
ni vin'ita kaka̱jtstó̱kip, o̱y je̱ts
va'ajtsts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu, o̱'yixjupts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ñaajkkutojku̱xu̱.
[3]Mpa̱a̱jmjimdup xa ve'e je̱ jaach
je̱ y'ajén je̱p y'ávup je̱tse'e
xka̱tsu̱pa̱jkumdat, x'o'yixumju̱du̱p
tse'e je̱tse'e xyakja'mdat pu̱n joma
ve'e ntso̱jkumda. [4]Nay ve'empa
je̱ barco, óyam je̱'e̱ ve'e ma̱j je̱tse'e
je̱ ma̱kk po̱j tyi'itsju̱, o̱'yixjupts je̱'e̱
ve'e juu' ve'e yakyo̱'yjup je̱tse'e
du̱yakna̱jkxu̱t pu̱n joma tso̱ ve'e
du̱tsa̱k je̱ pi'k ku̱pu̱ka̱jxji juu' ve'e
yaktijp timón. [5]Nay ve'empa tse'e
jyajtpa ma̱a̱t je̱ to̱o̱ts, jyapi'ka tse'e,
má̱jum tse'e je̱ ka̱ts du̱yakvimpit.
Ve'em ax jo'n je̱m yukjo̱o̱tm, ma̱ja̱
a̱a̱'k, je̱tse'e jyatunyu̱u̱'nama je̱ pi'k
ja̱a̱jn myachjo̱u, je̱tse'e jompaatji
tyo̱ya. [6]Ax je̱ to̱o̱ts, ve'emts je̱'e̱
ve'e ax jo'n je̱ pi'k ja̱a̱jn juu' ve'e
o̱'yixjup je̱tse'e mya̱jivimpítu̱t.
11O̱o̱y xa ve'e kyatun'o̱ya juu' ve'e
yajéjip ja̱ to̱o̱ts ka̱jx. Je̱ to̱o̱ts ka̱jx
tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱yaktáñ ja̱p
to̱kin ja̱a̱tp. Ve'em xa ve'e je̱ to̱o̱ts
ax jo'n ku̱yakna̱'k je̱ ja̱a̱jn joma ve'e
je̱ jayu xa̱'ma ka̱jx chaachpaattinit
je̱tse'e ja̱ jayu du̱yakvinto̱ki.
[7]O̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
je̱tse'e du̱yakyójut o̱yjuu' ta̱nu̱ka,
je̱ yukjo̱o̱tmit tá̱nu̱k, je̱ je̱yyva
tá̱nu̱k, je̱ tsaa'n, je̱ts je̱ na̱tá̱nu̱k.
Ax ta̱ tse'e du̱yakyuj. [8]Ax ni pa̱na
tse'e kya'o̱'yuixju̱ je̱tse'e je̱ to̱o̱ts
du̱yakyójut, ni pa̱na tse'e je̱ to̱o̱ts
du̱kayakkutujkja. ¡O̱o̱yts je̱'e̱ ve'e
kyatun'o̱ya! Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax
jo'n ja tsaa'n je̱ xya̱vat. [9]Ja̱ to̱o̱ts
xa ve'e ntuk'o̱ñu̱ko̱jtsimdup je̱
nMa̱ja̱ Vintsá̱namda, je̱ Dios Tee',
je̱ to̱o̱ts tsee̱ ntukko'o̱ñu̱ko̱jtsimdup
je̱ nmujáyuvamda, juu' ve'e
je̱ Nte'yam pya̱a̱m ku ve'e
ñay'apa̱mnajxji. [10]Je̱p xa ve'e je̱
jayu y'ávup pyítsum je̱ ayook juu'
ve'e je̱ Nte'yam du̱'o̱ñu̱ko̱jtsip, nay
jépjyam tse'e y''ávup pyítsum ja̱
ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m
ku ve'e ñay'apa̱mnajxji. [11]Ka'a xa
ve'e nvaat joma ve'e myu'ut je̱ tse̱k
na̱a̱j je̱tse'e myo'tko̱jpat je̱ ta'mu̱ts
na̱a̱j, ¿ve'em xaja? [12]Ni ka'a tse'e
nvaatpa je̱tse'e to'k je̱ higo ku̱p

duyaktaʼmat je olivos taajm, kaa
tseʼe nvaatpa jetseʼe je tsaaydum
aaʼts duyaktaʼmat je higo taajm,
¿veʼem xaja? Nay kaʼa tseʼe yʼoʼyiva
toʼk je moʼot joma veʼe pyuítsum
je taʼmuts naaj jetseʼe jeejyam
pyitsumkojpat je tsek naaj.

Jje vijin je kejun juuʼ veʼe je Nteʼyam yajkyp

13 Pan jem xa veʼe je jayu
juuʼ veʼe viji kej jetseʼe oy juuʼ
jaty duvinmotu, vaʼan tseʼe
duyaknukeʼxnatáka jets veʼem
jeʼe veʼe ku veʼe jyoojntykat ax
joʼn dupaaʼty duʼakeega, ku veʼe
je yʼoy jeʼe dutónut je nuuʼk aaj
je nuuʼk joot maat jets je vijin je
kejun maat. 14 Ax pan je mʼavintso
vinmaʼyun myaktonuvaajndup
jets pan mtsojktupeʼe jetseʼe je
jayu dutóndat ax joʼn mvaʼanda,
kaʼa tseʼe mnamyajajadat jetseʼe
mvaʼandat jets kaʼa jeʼe veʼe
vyeʼema. 15 Ku veʼe je jayu veʼem je
koʼoy vinmaʼyun dujayep, kaʼa tseʼe
dujayep je vijin je kejun juuʼ veʼe je
Nteʼyam yajkyp; ja koʼoyjáyuvapts
jeʼe veʼe je vinmaʼyun duyakjéjip,
veʼemts jeʼe veʼe je vinmaʼyun juuʼ
veʼe jyayejptup pan pan jatyeʼe
dumaatnavyaaʼnjudup je naxviijnit
je kyoʼoy jeʼe. 16 Kux joma xa veʼe
je jayu duyaktonda je yʼavintso
vinmaʼyunda jetseʼe yʼékjada ku
veʼe je viijnk jayu yʼóyada, nay
jámjyam tseʼe je jayu oyvintsova
jyátukada jetseʼe dutonda nujom
juuʼ jatyeʼe ka óyap. 17 Ax ku tseʼe
je jayu dujayep je vijin je kejun juuʼ
veʼe je Nteʼyam yajkyp, tooʼvajkpts
jeʼe veʼe je vaʼajts aaj je vaʼajts joot
dujayep, chajkpts jeʼe veʼe jetseʼe je
oy joot dujayejpnit maat anañujoma
je jayu, kaʼa tseʼe je yʼavintso
vinmʼayunji dupum, napyaajmjup
tseʼe jep kutojkun paʼtkup, ooy tseʼe
je jayu dutuntukmaʼat, tum oyts
jeʼe veʼe juuʼ veʼe tyuump kyajtsp.
18 Jeʼeda juuʼ veʼe duʼíxtidup vintso
veʼe je jayu chuunidinit oy aaj oy
joot, jeʼe kajx tseʼe je numay jayu
jyoojntykada ax joʼn je Nteʼyam
dutsak.

Ku je jayu dumaatnavyuuʼnju je naxviijnit je kyoʼoy jeʼe

4 ¿Tis jeʼe veʼe juuʼ veʼe
duyakjéjip je tsoʼoxpajkun jets je
kojtsvintsoʼvun juuʼ veʼe mjayejptup?Je
mʼavintso vinmaʼyun xa jeʼe veʼe.
Mtsoʼoxpajktupeʼe je yʼoy jeʼe kuxeʼe
xyaktonda je mʼavintso vinmaʼyunda,
¿veʼem xaja? 2 Mtsojktupeʼe jetseʼe juuʼ
xjayéptat, ax kaʼa tseʼe mʼoʼyixjada
jetseʼe xjayéptat, jeʼe kajx tseʼe
myakjayuʼooʼkuvaʼanda. Mtsojktuvap
tseʼe jetseʼe xjayéptat juuʼ veʼe je
viijnk jayu jyayejptup, ax kaʼa tseʼe
mʼoʼyixjada jetseʼe xjayéptat, jeʼe kajx
tseʼe mnakyojktsvintsóvjada. Kaʼa
tseʼe xjayepta juuʼ veʼe mtsojktup, kux
kaʼa veʼe je Nteʼyam xʼamótuda. 3 Ax
ku tseʼe je Nteʼyam xʼamótuda, kaʼa
tseʼe myakmoʼoda kux kaʼa veʼe oy
joot xʼamótuda; mʼamótudup xa veʼe
juuʼ jetseʼe xyaktóndat je mʼavintso
vinmaʼyunda. 4 ¡Miitsta, jáyuda
juuʼ veʼe je Nteʼyam dumasooktup,
mnujaʼvidup xa veʼe jets pan paneʼe
dumaatnavyaaʼnjup je naxviijnit
je kyoʼoy jeʼe, kaʼats jeʼe veʼe
dumaatnayjávaja je Nteʼyam! Pan
pan xa veʼe dumaatnavyaaʼnjup
je naxviijnit je kyoʼoy jeʼe,
choʼoxpujkpts jeʼe veʼe je Nteʼyam.

5 Ka'a xa ve'e nunkoojyji je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Je Espíritu Santo, juu'
ve'e je Nte'yam pyaam yam nja'vin
kajxmamda, ooyts je'e ve'e dutuntsak
jetse'e pan viijnk nkatsojkumdat ax
jo'n je Nte'yam." Jidu'um tse'e vya'añ.
6 Ax ka vanxúpjyap tse'e, ooye'e je
Nte'yam je maa'yun xtuntoojnjimda
jetse'e xputajkimda. Ve'em xa
je'e ve'e dutún ax jo'n je Kunuu'kx
Jatyán vyaampa: "Cho'oxpujkp
xa ve'e je Nte'yam pan pan jatye'e
namyájijidup; ax tyoojnjip tse'e je
jayu je maa'yun juu' ve'e je nuu'k aaj
je nuu'k joot dujayejptup." Jidu'um
tse'e vya'añ. 7 Ax ve'em tse'e,
napyámjada jem je Nte'yam y'am
kya'm. Ka'a tse'e mnamyaso'okjadat
jetse'e xtóndat xkótstat juu' ve'e je
ko'oyjáyuvap chajkp. Ku ve'e ve'em
xtóndat ax jo'n atse'e nva'añ jo'n,
mkukee'ekjadap tse'e je ko'oyjáyuvap.
8 Mutámada je Nte'yam, jets
je'e ve'e mmutámijiduvat. Tokin
toompada, masooktini je mko'oy
joojntykinda. Pan pan jatye'e
dumaatnavyaa'nuvaajnjudup
je Nte'yam jetse'e nay je'ejyji
dutonuvaampa je naxviijnit je kyo'oy
je'e, naajkva'atsjada. 9 Ya'axta je
tsaachvinma'yuun maat je ka óyap
kajx juu' ve'e mtoondup. Mxiiktup xa
ve'e uxyam, ñojk'óy tse'e kumya'axta;
mxoojntktup tse'e uxyam, ñojk'óy
tse'e kumtsaachvinmáyda.
10 Naajkpi'kajada naajkmootskajada
jeja je Nte'yam vyinkujk, van'it tse'e
myakmájajadat.

Ka'a tse'e nnatyokimpayo'yumjadat to'k jado'k

11 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a
tse'e to'k jado'k mnapyakótsjadat,
vimpit atuj ve'e mnachókjadat,
ve'em ax jo'n je Nte'yam je
pyava'nun vya'añ. Pan pan xa
ve'e je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts
je cha'a duko'oñukojtsip ukpu
dutokimpayo'yp, ve'emts je'e ve'e
ax jo'n to'k juu' ve'e vaamp jets
ka'a ve'e je Nte'yam je pyava'nun
tyun. Ax mits, jyapana mitse'e,
pan mtuumpts mitse'e ve'em,
ka'ats mitse'e xkutyún je Nte'yam
je pyava'nun, ve'em xa mitse'e
ax jo'n je'e juu v'e vaamp jets
ka óyap je'e ve'e je Nte'yam je
pyava'nun. 12 Ja Nte'yam, juu' ve'e
je pava'nun duyajk jetse'e je jayu
dutokimpayo'oy, je'ejyji tse'e to'k
vaamp jets pan pan jatye'e najkx
jyoojntykindini xa'ma kajx jets pan
pan jatye'e najkx chaachpaattini
xa'ma kajx. ¿Pants mitse'e mnatyijju
jets mitse'e xtokimpayo'oy je viijnk
jayu?

Ka'a tse'e nnamyájimjadat

13 Amotunaxta, jyapana
miitsta. Mvaandup xa ve'e jets
uxyame'e ukpu kepe'e mnajkxtat
jem kajpun kajxm jetse'e jem
mtándat to'k joojnt jetse'e ooy
je meen xtumpáktat. 14 Ka'a xa
miitse'e xnujávada vintso ve'e
kep juu' tyónjut kyótsjut. Ka'a
ve'e xnujávada vinxup xaaj ve'e
mjoojntykadat mnaxviijnadat.
Ve'em xa uu'me'eda ax jo'n je
naxpúxux, vee'nji tse'e y'it jetse'e
tyókini. 15 Ñojk'óy xa ve'e jetse'e
jidu'um nva'numdat: "Pan vaamp xa
ve'e je Nte'yam, joojntykimdap tse'e
jetse'e nto'numdat to'k viijn ukpu
jado'k viijn." 16 Ax mnayájijidup
tse'e. Ka'a xa je'e ve'e y'oya ku ve'e

ve'em xtonda. [17] Je'e kajx tse'e, je
jayu juu' ve'e dujanuja'vip ti ve'e
oy jetse'e dutónut, jetse'e ve'em
dukatún, tokintoompts je'e ve'e.

Je kojtsvíjin je'e kajxta pan pan jatye'e kumeenda

5 Va'an tse'e duya'axta pan pan
jatye'e kumeenda, va'an tse'e
dutsaachvinmáyda je tsaachpaatun
kajx juu' ve'e tukkadaakjidinup.
[2] Juu' xa ve'e jyayejptup, ve'emts
je'e ve'e jeja je Nte'yam vyinkujk
ax jo'n kuvyintokikajxni jets ax
jo'n je vit je xox juu' ve'e je totuk
tudutukka'yikajxni. [3] Jets je oro
meen je plata meen juu' ve'e
jyayejptup, yaknukexnatákapts
je'e ve'e jets ka'a je'e ve'e y'oya juu'
ve'e tyoondup. Ve'emts je'e ve'e je
myeen ax jo'n kuy'aa'tsni, jetse'e
je uu'ts kuy'it ax jo'n je jaajn juu'
ve'e je chu'uts duyaktooyp. Ta tse'e
ooy je myeen jets je pyaamduk
dutumpakmokta; ax táminup tse'e
je itakax. [4] Ka'a tse'e dumujooydi je
toompatajk juu' ve'e dupakmojktu je
trigo taajm. Va'an tse'e je kumeen
jayu du'amotunaxta vintso ve'e
je toompa ñu'aa'najada. Ax
kats'amotunajxjudupts je'e ve'e
je Maja Vintsán, juu' ve'e nujom
dukaa'mikajxp. [5] Ooy tse'e je
kumeen jayu dutuntukxoondukta
yaja naxviijnit itukujx jetse'e
ooy dutunjayepta juu' ve'e
chojktup. Ve'em xa je'e ve'eda ax
jo'n je tsapkaaj juu' ve'e ja jayu
yakyee'kp jetse'e duyak'aa'k.
[6] Tyokimpaamdu xa je'e ve'e
je jayu juu' ve'e katokintoondup,
jetse'e duyak'oo'kti, ax ka'a tse'e
cho'oxpajkjidi.

Ku je jayu dumuténada juu' jetse'e chapkotsta

[7] Je'e kajx tse'e, utsta jachta utsta
tsa'ada, muténada juu' van'it paat
ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat.
Yakkópkada vintso ve'e je yoova
toompa du'a'ix ku ve'e je trigo
je tyaajm duyakjeja, y'a'ixpts
je'e ve'e ku ve'e tyo'ukva'añ jets
nay ve'empa ku ve'e je pooduñ
ñaxy. [8] Nay ve'empats miitse'eda,
muténada juu' jaty, je xoojntkun
maat tse'e x'a'íxtinit je Maja
Vintsán, kux táminupe'e je xaaj ku
ve'e myiinnuvat.
[9] Utsta ajchta utsta tsa'ada,
ka'a tse'e to'k jado'k xpakótstat,
ve'em tse'e je Nte'yam
mkatokimpayo'oyjadat je'e
kajx. Támani je'e ve'e ku ve'e
je jayu dutokimpayo'ynit.
[10] Jaa'myétsta je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta. Mnuja'vidinup
xa ve'e vintso ve'e juu' jaty
dumuténidi ku ve'e chaachpaatti.
[11] Ve'em xa uu'me'e nja'vimda jets
xoon je'e ve'eda pan pan jatye'e
dumuténidu je tsaachpaatun.
M'amotunajxtu tse'e vintso ve'e
je Job je tsaachpaatun dumuteni
jets mnuja'vidinupts miits je'e ve'e
vintso ve'e je Nte'yam je maa'yun
tyo'nuxji ku ve'e je tsaachpaatun
duyaknajxy. Ñu'ixkadaakypts
je'e ve'e je Nte'yam je jayu jetse'e
ooy je tukmo'tun dutunjayep.
[12] Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax juu'
tse'e dunuvinkopkikajxp, ya'ats
je'e ve'e: Ka'a tse'e je Nte'yam
xyaknáxtat. Ka'a tse'e je tsapjootmit
it xyaknajxtuvat, ka'a tse'e ya
naxviijnit it xyaknajxtuvat, ni

ti viijnka tse'e xkayaknajxtuvat;
ñojk'óye'e mva'andat "ve'em" juu'
ve'e ve'em, jets "ka'a" juu' ve'e
ka'a. Ax ve'em tse'e je Nte'yam
mkatokimpayo'oyjadat je'e kajx.
13 Pan jem xa ve'e nuto'k
miitsta juu' ve'e tsaachpaatp,
va'an tse'e dutsapkatsu. Pan
jem tse'e nuto'k miista juu' ve'e
xoojntkp, va'an tse'e je Nte'yam
duvin'uvu. 14 Pan jem tse'e nuto'k
miitsta juu' ve'e pajkjup, va'an
tse'e duvatsavu pan pan jatye'e
dunuvinténidup je jaanchja'vivataj k,
jetsze'e ñutsapkótsjadat, jetse'e
je pa'am jayu je olivos aceite
yakpaajmjat je Maja Vintsán
kajx. 15 Ax je nutsapkojtspada,
pan jyaanchja'vidupe'e jets je
Nte'yame'e duyakjotkada'akup
ja pa'am jayu, jotkada'akupts je'e
ve'e. Ax pan tokintoonts je'e ve'e
je pa'am jayu, tokinmee'kxjupts
je'e ve'e je Nte'yam. 16 Je'e kajx
tse'e, namyumavyátsjada vimpit
atuj jets nañutsapkótsjada, ve'em
tse'e mjotkada'aktat. Ku ve'e
je jayu chapkats juu' ve'e tuv
jáyuvip joojntykip, ooyts je'e ve'e
tyuntún. 17 Vanxup xa ve'e je Elías
jyáyuviva jyoojntykiva y'ijt ax jo'n
uu'mda. To'k aaj to'k joot tse'e
chapkajts jetse'e kyato'ojut, ax ka'a
tse'e tyuuj toojk joojnt jagojkm.
18 Van'it tse'e chapkojtsnuva, jetse'e
makk tyuntuuj jetse'e je naax
duyakjájinuva je tukjoojntykin.
19 Utsta ajchta utsta tsa'ada, pan
jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e
je Nte'yam je tyoo' dumasookp
jetse'e jado'k tyuk'avimpítaja,
20 va'an tse'e dunujava jets je'e
juu' ve'e to'k je tokin toompa je
Nte'yam je tyoo' dutuk'avimpijtip,
tyuknuva'atsupts je'e ve'e je tokin
toompa je tsaachpaatun juu' ve'e
xa'ma kajx ijtnup jetse'e je Nte'yam
myee'kxuxjut may je tyokin.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pedro jyaay

1 A̱tse'e je̱ Pedro, je̱ Jesucristo
je̱ kyuká̱tsiva. Máyam a̱tse'e je̱
Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jayu juu' ve'e
tso̱o̱'ndu je̱m ñaxka̱jxmda je̱tse'e
pa̱jkva'kxy cha̱a̱nada je̱m Ponto,
je̱m Galacia, je̱m Capadocia, je̱m
Asia, je̱ts je̱m Bitinia. 2 Je̱ Dios
Tee', ve'em ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki,
je̱'e̱ tse'e mvinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e
va'ajts je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda
y'ijtnit je̱ Espíritu Santo ka̱jx, je̱tse'e
xka̱tsu̱pa̱jktinit je̱ Jesucristo, je̱tse'e
je̱ mto̱kin mtuknu̱vaatsjidinit
je̱ Jesucristo je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx ku
ve'e je̱ ñuu̱'pu̱n du̱masa̱a̱k. O̱oye'e
xtunjayé̱ptat je̱ kunoo'kxu̱n je̱ts je̱
o̱y jo̱o̱t.

Ku je̱ jayu je̱ nam joojntykin du̱jaye̱pta, y'a'ixpts je̱'e̱ ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱

3 ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e
y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo je̱
Ntye'yam, je̱'e je̱ Tyee'! Je̱'e̱ ve'e ku
ve'e o̱o̱y je̱ tukmo̱'tu̱n du̱tunjayep,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e xmo̱'yumdi je̱ nam
joojntykin je̱ Jesucristo ka̱jx, je̱'e̱
ve'e ku ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva
ku ve'e y'uk'a̱a̱'k. Ya̱ nam
joojntykin ka̱jx tse'e n'a'íxumda
je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e miinnup.
4 Ax ve'em tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts
yakmo̱'yumdinupe'e je̱ pu̱k juu' ve'e
va'ajts ijtp xa̱'ma ka̱jx, juu' ve'e
je̱ Nte'yam yak'ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm,
ka'ats je̱'e̱ ve'e vye'ema ax jo'n je̱'e̱
juu' ve'e vintó̱kip, ka'ats je̱'e̱ ve'e
vye'ema ax jo'n je̱'e̱ juu' ve'e nii'kxp.
5 Ku̱xe'e je̱ Nte'yam xjaanchjávada,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ mya̱kkin ka̱jx
m'íxjada mjayé̱pjada, apa̱a̱mdu̱kani
tse'e du̱jayep je̱ nu̱tso̱o̱ku̱n juu' ve'e
yaknu̱ke̱'xnata̱jkinup ku ve'e tun
tá̱mani vye̱'nat je̱ ita̱ka̱x.
6 Mxo̱o̱jntktup tse'e ku̱xe'e
ve'em x'a'ixta, ó̱yame'e u̱xyam
mtsaachpaa'tta ku ve'e ve̱e̱'n ya̱ it
ñaxy je̱tse'e xyaknaxta je̱ cho'ox
je̱'e̱ ka to'k viijnap. 7 Je̱'e̱ ka̱jxts
ya̱'a̱ ve'e ve'em je̱tse'e yak'íxu̱t je̱ts
mjaanchja'vidupe'e je̱ Jesucristo,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e xmuté̱nadat
je̱ cho'ox je̱'e̱. Je̱ oro, ó̱yam je̱'e̱
ve'e kyutó̱kiyu̱t, van'ítnum tse'e
kye'ex je̱ts oro je̱'e̱ ve'e ku ve'e
yakpu̱m je̱m ja̱njo̱o̱tm je̱tse'e
jyu̱'u̱. Ax je̱ jaanchja'vin juu' ve'e
mjaye̱jptup, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e
o̱o̱y du̱tunnu̱ma̱ja je̱ts ka'a ve'e
je̱ oro, ke̱'xpapts je̱'e̱ ve'e o̱y vintso̱
ve'e je̱ Nte'yam xjaanchjávada

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

ku ve'e xmuténada je cho'ox je'e.
Távani tse'e xmuténada vye'na je
cho'ox je'e, van'it tse'e je Nte'yam
m'oñukótsajadat, myakmájajadat,
jetse'e je vintsa'kin mmo'ojadat.
Ve'em tse'e dutónut je xaaj ku ve'e
je Jesucristo ñaajknuke'xnatajkijinit.
8 Oyame'e je Jesucristo xka'ixti, ooy
tse'e xtuntsokta; óyame'e uxyam
xka'ixta, mjaanchja'vidupts miits
je'e ve'e jetse'e ooy mtunxoondukta
je xoojntkun maat juu' ve'e
je ayook kayakpaatp jetse'e
nkojtsvaatsumdat. 9 Ve'em tse'e
xtonda kux ku ve'e xjaanchjávada
je Jesucristo, mjayejptup tse'e je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
10 Je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta, je'e tse'e ooy
dutumpayo'ydu jetse'e du'íxtidi
vintso ve'e dunujávadat ti ve'e
tyijp ku ve'e je jayu dujayepta
ya joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp, je'e tse'e du'ava'nidu jets
mkunoo'kxjadape'e je Nte'yam,
11 y'íxtiduts je'e ve'e pan vin'ite'e
jets vintso ve'e je Nte'yam ve'em
dutónut. Je Espíritu Santo, juu'
ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin
kajxm, je'e tse'e ijtpa jem jya'vin
kajxmda, tuk'íxjuduts je'e ve'e
jetse'e too'vajkp vya'nuxjidi
jets ti tsaachpaatune'e je Cristo
yaknáxup jets je majin juu' ve'e
ux'ook jyayépup. 12 Je Nte'yam tse'e
tuknuja'vijidu jets ka je'epe'e viinm
je y'o'yin juu' ve'e y'ava'nidu, uu'm
je'e ve'e je n'o'yinamda, je'e ve'e ku
ve'e dunukojtsti juu' ve'e je Espíritu
Santo kajx mva'nuxjudu je jáyuda
juu' ve'e du'ava'nidup je oy kats
je oy ayook, je Espíritu Santo, juu'
ve'e tsoo'n jem tsapjootm jetse'e
yakkex yaja naxviijn. Ax juu' tse'e
myaktuknuja'vidu, je'ets je'e ve'e
juu' ve'e je aangelestajk chojktu
jetse'e duvinmótudat.
13 Ax je'e kajx tse'e, naajk'ítjada
viji kej jets nay'akuvaa'najada,
je'e tse'e myakkópkadap je majа
maa'yun juu' ve'e je Nte'yam
mto'nuxjadap je xaaj ku ve'e je
Jesucristo ñaajknuke'xnatajkijinit.
14 Ve'em xa ve'e dutsak jetse'e
m'ijttinit ax jo'n je pi'k ónuk
juu' ve'e katsupajktup, ka'a
tse'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n
mjoojntykidi ku ve'e xkanuja'vidi
je Nte'yam je y'ayook. 15 Jidu'um
tse'e mjoojntykadat: Pan ti ve'e
mtoondup mkojtstup, je va'ajts aaj je
va'ajts joot maat tse'e ve'em xtóndat
xkótstat, ve'em ax jo'n je Nte'yam,
juu' ve'e myaaxuxjudu, je'e tse'e je
va'ajts aaj je va'ajts joot dujayejpp.
16 Kux jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Jayepta je va'ajts
aaj je va'ajts joot, ve'em ax jo'n
atse'e je va'ajts aaj je va'ajts joot
njayep." Jidu'um tse'e vya'añ.
17 Kuxe'e xmukotsta je Dios
Tee', je'e pane'e nujom je jayu
dutokimpayo'yp ax jo'n dupaa'ty
du'akeega, ve'em ax jo'n to'k jado'k
dutonda dukotsta juu' ve'e oy jets
juu' ve'e ka óyap, je'e kajx tse'e
tun vinkopk jetse'e je Nte'yam
xvinjávadat xvintsa'agadat pan
vinxup xaaj pan vinxup joojnte'e
mjoojntykada mnaxviijnada.
18 Mnuja'vidinup xa miitse'e vintso
ve'e myakkujochookti jetse'e
ve'em mkoo'kjoojntykidinit ax
jo'n jyoojntykidi je jujpit jáyuda;
ka'ats je'e ve'e tyo'nuxjidi vintso
ve'e jyoojntykidi. Juu'ts miitse'e

myaktukkujochoo̱ktu, ka'ats
je̱'e̱ ve'e vye'ema ax jo'n juu' ve'e
kutóokiyup, ax jo'n je̱ plata ukpu̱
je̱ oro. 19 Va'ajts tsóvaxts miitse'e
myakkujochoo̱kti, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ Cristo xku'oo̱'kimdi
ax jo'n je̱ carnero ónu̱k juu' ve'e
o̱y je̱ts tsoj je̱tse'e je̱ Nte'yam
yaktukvintsa̱'ki. 20 Ka'anume'e
ya̱ it choo̱'ndu̱k vye'na je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e
je̱ Cristo xku'oo̱'kimdat, ax u̱xya
námnum tse'e, ku ve'e kuka̱xa
ámani, miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxtats
je̱'e̱ ve'e ve'em tyoojnji. 21 Ku̱x to'k
muke'e m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱
ka̱jx tse'e xjaanchjávada je̱ Nte'yam,
juu' ve'e yakjoojntykpa̱jkju je̱tse'e
yakmájiji yakjaanchiji. Ax ve'em
tse'e xjaanchjávada je̱ Nte'yam
je̱tse'e x'a'ixta je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
miimpnum.
22 Mnaajkvaatsju̱du xa ve'e ku
ve'e xka̱tsu̱pa̱jkti je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱tse'e
ve'em xtso̱kta je̱ jaanchja'vivata̱jkta.
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, nachókjada to'k
jado'k to'k aaj to'k jooo̱t. 23 Je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ka̱jx tse'e je̱
nam joojntykin mmoo̱jyjidi, je̱
ayook juu' ve'e kakutókip je̱tse'e
xa̱'ma ka̱jx y'it, juu' ka̱jxe'e je̱
joojntykin jye̱ja. 24 Ve'em xa ya̱'a̱
ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Ve'em xa ve'e je̱ jayu ax jo'n je̱
yukjooo̱tmit aajy ojts,
ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ mya̱jin ax
jo'n je̱ yukjooo̱tmit pu̱j,
ta̱a̱tsnup tse'e je̱ aajy je̱ ojts
je̱tse'e kyu̱sta̱ka je̱ pu̱j,
25 ax je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱ y'ayook,
xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e y'it.

Ax je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' ve'e myakvaajnjidu.

2 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, masokka̱jxtini
nu̱jom juu' jatye'e ka óyap,
ka'a tse'e pa̱n x'ukvin'a̱a̱'ndinit,
ka'a tse'e m'uktaayidinit, ka'a tse'e
m'uk'ijttinit me̱jts'aaj me̱jtsjooo̱t,
ka'a tse'e m'uk'e̱jkjidinit ku
ve'e juu' mka'o̱'yixjada ax jo'n
je̱ viijnk jáyuda, ka'a tse'e pa̱n
x'ukpakojtstinit, ka'a tse'e pa̱n
x'ukvinkojtspe̱jttinit. 2 Ve'em ax jo'n
je̱ pi'k maax ónu̱k oo̱y du̱tuntsa̱k
je̱ tsi'tsk na̱a̱j, ve'em tse'e du̱tsa̱k
je̱tse'e xtso̱jktuvat juu' ve'e ta̱m
myak'ijtjidinup je̱ Nte'yam ma̱a̱t.
3 Tonda tse'e ve'em, ku̱x ta̱ xa ve'e
xnu̱jávada vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱
maa'yu̱n je̱ jayu du̱tuujnja.

Je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱mutoondup du̱mupa̱jktup

4 Muta̱madats je̱ Maja̱ Vintsa̱n,
juu' ve'e joojntykip je̱tse'e
je̱ joojntykin du̱yaky. Ve'em xa
je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k je̱ tsaaj juu'
ve'e je̱ jayu myasooo̱ktinu ku̱xe'e
du̱jávada je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e tyun,
ax je̱ Nte'yam tse'e du̱vinkoo̱n
je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱tse'e du̱yakma̱ji
du̱yakjaanchi. 5 Mmoo̱jyju̱duts
miitse'e je̱ joojntykin je̱ Maja̱
Vintsa̱n. M'ijttupe'e ax jo'n
je̱ tsaaj juu' ve'e tyukyakpojtu̱k
je̱ tsapta̱jk joma ve'e je̱ Nte'yam
yakvinjava yakvintsa̱'a̱ga.
Tee'ta̱jk xa miitse'eda juu' ve'e
va'ajts aaj va'ajts jooo̱t je̱ Nte'yam
du̱mutoondup du̱mupa̱jktup je̱tse'e
je̱ Jesucristo ka̱jx du̱tukvintsa̱'a̱gada
je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e je̱ Nte'yam
y'o̱yja'vip. Je̱ Espíritu Santo tse'e

mvinma'yu̱nmo̱o̱jyju̱dup je̱tse'e
ve'em xtonda.
6 Ve'em xa ya̱'a̱ ve'e ax jo'n je̱
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Mpu̱u̱mpts a̱tse'e je̱m
jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm
to'k pa̱ne'e ijtp ax jo'n je̱ tsaaj
juu' ve'e vinká̱n je̱ts o̱y,
pa̱n pa̱nts je̱'e̱ ve'e
du̱jaanchja'vip,
ka'a tse'e chaachvinmáyu̱t
ku̱xe'e ve'em du̱tún.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
7 Mjaanchja'vidup xa miitse'e je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱tse'e xnu̱ja'vidini
je̱ts o̱o̱y je̱'e̱ ve'e tyun'o̱ya. Ax je̱'e̱
juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'emts
je̱'e̱ ve'e du̱ko̱'o̱yjávada je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:
Je̱ tsaaj juu' ve'e je̱ po̱jtspata̱jk
myaso̱o̱ktinu,
nay je̱'e̱jyam tse'e yakpa̱a̱m
vinko̱pk joma ve'e je̱ tsapta̱jk.
8 Vaampap tse'e jidu̱'u̱m:
Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k
je̱ tsaaj juu' ve'e yakkute̱'pxip
je̱tse'e je̱ jayu du̱yakkitu.
Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e vyaampa. Je̱
jayu tse'e ijttup ax jo'n je̱ jayu
juu' ve'e je̱ tsaaj du̱tukkute̱'pxidup
je̱tse'e kyítuda ku̱xe'e du̱kakuva̱kta
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ve'em ax jo'n
nu̱pa̱a̱mdu̱ka je̱tse'e ve'em du̱tóndat.
9 Ax miitsta, tee'ta̱jk tse'e m'itta,
mmutoondup mmupa̱jktupe'e je̱
Nte'yam, je̱'e̱ je̱ jyáyuts miitse'eda,
je̱'e̱ tse'e mvinko̱o̱jnju̱du je̱ts je̱'e̱
ve'e xyakmá̱jidinit xyakjaanchidinit.
Je̱'e̱ tse'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e
mpítsumdinit je̱ja akoo̱'ts it ja̱a̱t
je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ja ajajtk
it ja̱a̱t joma ve'e y'it je̱ ma̱jin ma̱a̱t.
10 Ka'a miitse'e m'ijtti je̱ Nte'yam
je̱ jyayu; ax u̱xyam, je̱ Nte'yam je̱
jyáyuvandats miitse'eda. Ka'a tse'e
je̱ Nte'yam mtukmo̱'tjidi; ax u̱xyam,
mtukmo̱'tju̱dupts miits je̱'e̱ ve'e.

Je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam natyukka̱ta̱jkijidu

11 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y
ntuntso̱jktup, m'ijttup xa ve'e
yaja naxviijn ax jo'n je̱ jékumit
jayu je̱ts je̱ jayu juu' ve'e
je̱ it du̱kajaye̱jptup joma ve'e
cha̱a̱nadat. Nmunoo'kxtktupts
a̱ts miitse'e je̱tse'e xkayaktóndat
je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda. Ku̱x
ku xa ve'e xyaktonda je̱ m'avintso̱
vinma'yu̱nda, je̱'e̱ tse'e mtoondup
je̱tse'e mka'íttat je̱ Nte'yam ma̱a̱t.
12 Je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱ka'íxada, ó̱yame'e vya'anda je̱ts
ka ó̱yap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mtoondup,
joojntykada ax jo'n je̱ Nte'yam
du̱tsa̱k, ve'emts je̱'e̱ ve'e du̱'íxtat
je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup
je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmá̱jadat
du̱yakjaanchadat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱
jayu yakto̱kimpayo̱'ydinit.
13 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx tse'e
mnapyá̱mjadat je̱p nu̱jom kutojku̱n
pa'tkup juu' ve'e je̱ jayu jyaye̱jptup,
pa̱n je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ pa̱ne'e je̱ ma̱ja̱
kutojku̱n du̱ka̱'mip 14 uk pa̱n
je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
yakkutojktup je̱p je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup.
Je̱ Nte'yam tse'e pa̱a̱jmju̱du
yakkutojkpa je̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n
du̱pa̱a̱jmjadat pa̱n pa̱n jatye'e
du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap je̱tse'e
du̱'o̱ñu̱kó̱tsadat pa̱n pa̱n jatye'e
du̱toondup je̱ y'o̱y je̱'e̱. 15 Ve'em
tse'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e je̱
y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup, je̱'e̱

tse'e mtukyak'amo̱'o̱ttap je̱ jayu
juu' ve'e du̱kapayo̱'ydup vintso̱
ve'e juu' du̱ko̱tsta. 16 Je̱ Nte'yam
tse'e myaktaajnju̱du je̱tse'e
mko̱o̱'k'ijttinit je̱p to̱kin ja̱a̱tp.
Ni pa̱na tse'e kyato̱kintónu̱t
je̱tse'e vya'anu̱t je̱ts yakjajtype'e
je̱ Nte'yam je̱tse'e ve'em du̱tónu̱t;
je̱ Nte'yam je̱ myutoompa
je̱ myupa̱jkpa xa miitse'eda,
joojntykada ve'em. 17 Vintsa̱'a̱gada
je̱ jayu anañu̱joma. Tso̱kta je̱
jaanchja'vivata̱jk. Vintsa̱'a̱gada
je̱ Nte'yam je̱ts je̱ yakkutojkpa juu'
ve'e je̱ maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip.

Je̱ nu̱'ixvaatsu̱n je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ Cristo chaachpaaty

18 Mutoompa jáyuda, napyá̱mjada
je̱p je̱ mvintsá̱n kya̱'p pya'tkupta
je̱tse'e xvintsa̱'a̱gadat. Ka je̱'e̱jyap
tse'e ve'em mtoojnjadap pa̱n pa̱n
jatye'e o̱y jayu napya̱a̱jmju̱dup
miits ma̱a̱t je̱tse'e je̱ tukmo̱'tu̱n
du̱jaye̱pta, nay ve'empa ve'e je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e mkatukmo̱'tju̱dup.
19 Pa̱n je̱ jayu xa ve'e du̱muténip
je̱ tsaachpaatu̱n ku ve'e je̱ y'o̱y
je̱'e̱ du̱tún ku̱xe'e ñayjávaja je̱ja
je̱ Nte'yam vyinkujk, y'o̱yja'vipts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. 20 Ku̱x ¿ti
o̱y je̱'e̱ ve'e mtoondup pa̱n
mmuténidupe'e je̱ tsaachpaatu̱n
ku ve'e myaktukkuve̱tta juu'
ve'e ka ó̱yap mtoondup? Ax pa̱n
mmuténidup tse'e je̱ tsaachpaatu̱n
ku̱xe'e xtonda je̱ y'o̱y je̱'e̱,
y'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.
21 Je̱ Nte'yam tse'e myaaxu̱xju̱du
je̱tse'e mjoojntykadat ax jo'n
a̱tse'e tu̱nva'añ. Viinm xa ve'e je̱
Cristo xkutsaachpaadimdi je̱tse'e
xyaktaajnjimdi je̱ nu̱'ixvaatsu̱n,
ve'em tse'e nto'numdat ax jo'n
je̱'e̱ ve'e du̱tuujn. 22 Ka'ats je̱'e̱ ve'e
tyo̱kintuujn, ka'a tse'e tyaayi; 23 ku
tse'e je̱ jayu vyinko̱jtspe̱jtji, ka'a
tse'e du̱muko̱jtsu̱mpijt nay ve'empa;
ku ve'e chaachpaaty, ka'a tse'e
je̱ jayu du̱yak'anoo'kxi; je̱m tse'e
je̱ Nte'yam y'am kya̱'m ñapya̱a̱jmji,
je̱'e̱ pa̱ne'e du̱to̱kimpayo̱'yp ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga. 24 Viinm tse'e je̱
Cristo du̱kuvejt je̱ ntó̱kinamda je̱m
cruz ka̱jxm, ve'em tse'e n'ijtumdinit
ax jo'n a̱a̱'k ku̱n'ijtumdi je̱ja je̱ to̱kin
vyinkujk je̱tse'e njoojntykimdinit ax
jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga. Je̱'e̱ tse'e
xku'o̱o̱'kimdu je̱tse'e o̱y n'ijtumdinit
je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 25 M'ijttu xa
ve'e ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e
yo̱'tyó̱kidu, ax mvimpijttinuva tse'e
je̱tse'e je̱ Cristo xpayo̱'o̱yda, je̱'e̱
tse'e mvinténijidup je̱tse'e m'íxjada
mjayé̱pjada.

Vintso̱ ve'e jyoojntykadat pa̱n pa̱n jatye'e tu̱ñavyá̱kjada

3 Nay ve'empa pa̱n pa̱n jatye'e
je̱m je̱ ñu̱yaa'yda, napyá̱mjada
je̱p je̱'e̱ kya̱'p pya'tkupta. Ax
pa̱n ka'a tse'e je̱ mnu̱yaa'yda je̱
Nte'yam je̱ y'ayook du̱jaanchjávada,
ó̱yame'e du̱katso̱kta je̱tse'e
xvaajnjadat je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
joojntykada vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam
du̱jaanchjávadat je̱ m'o̱y jáyuvin
ka̱jxta, 2 y'íxtapts je̱'e̱ ve'e je̱ts
va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱te'e je̱ Nte'yam
xvinjávada xvintsa̱'a̱gada. 3 Ve'em
tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e mnaajk'ó̱yajadat
mnaajkpaadajadat. Ka je̱ tsójinap
tse'e pa̱n vintso̱ ve'e je̱ mvaajy
xyak'ó̱yada je̱m mkuvajkm uk pa̱n
vintso̱ ve'e je̱ oro mnapya̱'mu̱xjada,
uk pa̱n vintso̱ ve'e je̱ tsújit vit

xtuktákada; [4]je tsójine'e juu' ve'e
mjayéptap, je'ets je'e ve'e ku ve'e
je jayu je oy jáyuvin dujayepta, je
tsojin juu' ve'e kanajxp, je'e ve'e
ku ve'e je jayu je nuu'k aaj je nuu'k
joot dujayepta. Je'ets je'e ve'e juu'
ve'e je Nte'yam y'oyja'vip. [5]Ve'emts
je'e ve'e ñaajktsojupákjada y'ijt
je ta'axtajkta pan pan jatye'e je
Nte'yam duvinja'vidu duvintsa'kidu,
napyaajmjudu tse'e jep je ñuyaa'y
kya'p pya'tkupta. [6]Ve'em ax
jo'n je Sara jujpani dutuujn jo'n,
kyatsupajke'e je Abraham jetse'e
dutij "ats je nvintsán". Pan ka'a
tse'e mtsa'agada jetse'e xtonda je
y'oy je'e, ve'em tse'e m'itta ax jo'n je
Sara kuxtaakidi jo'n.
[7]Jets je'e pan pan jatye'e jem
je ñuda'axta, nay ve'em tse'e
dutsojkpa jetse'e xjaa'myétstat
jets ka'a ve'e je maju dujayepta
ax jo'n je yaa'tyajk, jetse'e
xvintsa'agadat, kux je Nte'yamts
je'e ve'e moojyjudu je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ve'em ax
jo'n miits je'e ve'e mmoojyjuduva.
Tonda tse'e ve'em, ve'em tse'e ni
tía mkatso'oxjajtuxjadat ku ve'e
mtsapkótstat.

Ku je jayu chaachpaa'ty kuxe'e dutonda juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip

[8]Ax ve'em tse'e, tun vinkopk
je'e ve'e jetse'e to'kji je vinma'yun
xjayéptat. Nachókjada to'k jado'k
ve'em ax jo'n je uts je ajch ax jo'n je
uts je tsa'a ñachókjada. Napyámjada
oy jayu to'k jado'k jets naajk'ítjada
je nuu'k aaj je nuu'k joot maat.
[9]Ka'a tse'e je jayu xtonumpijtjadat
juu' ve'e ka óyap pan ti ve'e ka
óyap je jayu mto'nuxjudup, ni ka'a
tse'e xvinkojtspejttuvat pan pan
jatye'e mvinkojtspejtjudup; je'e
ve'e amótuda je Nte'yam jetse'e
kyunoo'kxjadat, kux je'e kajxe'e
je Nte'yam myaaxuxjidi jetse'e
mkunoo'kxjadat. [10]Ve'em xa je'e
ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:

Pan pan xa ve'e dutsojkp jetse'e
oy jyoojntykat
jetse'e tsoj yakxón je it
duyaknáxut,
ka'a tse'e du'ukkojtsnit je kyo'oy
je'e,
ka'a tse'e y'uktaayinit,
[11] ka'a tse'e du'uktoonnit juu' ve'e
ka óyap,
tum je'e ve'e tyoonnup juu' ve'e
oy.
Va'an tse'e du'ixta vintso ve'e
oy joot tsoj joot y'ijtnit maat
anañujoma.
[12] Kux y'ixp xa je'e ve'e je Nte'yam
je jayu juu' ve'e dutoomp juu'
ve'e pyaatyp y'akeeguip,
kyats'amotunajxypts je'e ve'e ku
ve'e chapkats;
ax jepts je'e ve'e je Nte'yam
y'ejkun jaatp y'itta nujom pan
pan jatye'e dutoondup juu'
ve'e ka óyap.

Jidu'um tse'e vya'añ.
[13]¿Pan tse'e
myaktsaachpaa'tjadap pan oy je'e
ve'e juu' ve'e mtoondup? [14]Ax pan
je jayu tse'e myaktsaachpaatjudup
kuxe'e xtonda juu' ve'e pyaatyp
y'akeeguip, mkunoo'kxjadapts
miits je'e ve'e je Nte'yam. Ka'ats
miitse'e je jayu xtsa'agadat, ka'a
tse'e mnuximkáptat. [15]Vinjávada
vintsa'agada jem mja'vin kajxmda
je Cristo, je Maja Vintsán. Ijtp

tse'e apaamduka m'íttat jetse'e
xvaajnjadat je jayu pan tyajxe'e
xjaanchjávada je Jesucristo.
16 Tonda kotsta ve'em je nuu'k aaj
je nuu'k joot maat jets je vintsa'kin
maat. Naajk'ítjada vintso ve'e ti
xkanatyukjávajadat jeja je Nte'yam
vyinkujk, ve'em tse'e chootyóndat
pan pan jatye'e mpakojtsjudup
je'e kajx ku ve'e mjoojntykada ax
jo'n dupaa'ty du'akeega, ve'em ax
jo'n pan pan jatye'e dupanajkxtup
je Cristo. 17 Kux pan je Nte'yam
xa ve'e dutsojkp jetse'e je jayu
chaachpaa'ttat, nuyojk oyts je'e ve'e
ku ve'e je jayu dukutsaachpaada
juu' ve'e je jayu tyuump oy jets ka'a
ve'e ku ve'e je kyo'oy je'e dutún.
18 Tonda tse'e ax jo'n atse'e
tunja'a, kux viinme'e je Cristo
xku'oo'kimdi. To'k naxji tse'e je
tokin dukuvejt, to'k tse'e je jayu juu'
ve'e ka tókinaxap, je'ets uu'me'e
xku'oo'kimdu, uu'mda, je tókinax
jáyuda, jetse'e ve'em n'ijtumdinit
je Nte'yam maat. Ku ve'e je jayu
yak'oo'kjidi, uk'oo'k tse'e je ñi'kx
je kyopk; ax je jya'vin, ka'ats je'e
ve'e y'aa'k. 19 Je Cristo je jya'vin
tse'e najkx jetse'e ojts kya'amáy
joma ve'e je jayu je jya'vinda juu'
ve'e ijttup ax jo'n jep poxuntujkp
kuy'ijtti, 20 je jayu je jya'vinda juu'
ve'e je Nte'yam dukakatsupajktu
ku ve'e je Nte'yam dujah'a'ix
jetse'e dumasooktinit je kyo'oy
joojntykinda namvaate'e je Noé
to'k je arca dupum. Vinkexji ve'e
chookti ku ve'e je naakukóma
tyoojnji, je nutoodojtuk jayu juu'
ve'e ve'nidup jep arca jaatp. 21 Ya'a
tse'e tyukmu'a'ixmojkip je napejtun
juu' kajxe'e tsa'ak m'itta. Ax ya
napejtun, ka je tsoxk namaatapts
je'e ve'e juu' ve'e duyakvaatsp je
jayu je ñi'kx je kyopk, je'e je'e ve'e
juu' ve'e va'ajts duyaktaamp je jayu
je vyinma'yunda jeja je Nte'yam
vyinkujk. Ya napejtun kajx tse'e
tsa'ak n'ijtumda je'e kajx ku ve'e
jyoojntykpajknuva je Jesucristo
ku ve'e y'uk'aa'k, 22 je'e pane'e
tsajpejtnu jetse'e y'it jeja je Nte'yam
y'aka'yun pa'ayi. Jep tse'e je'e
kya'p pya'tkup y'itta je ángeles, je
koyjáyuvap, jets nujom pan pan
jatye'e je kutojkun jets je makkin
dujayejptup.

Je Nte'yam tse'e je jayu je maa'yun je putajkin dumooyp pan vintso ve'e to'k jado'k duputaka

4 Je'e kajx tse'e, ve'em ax
jo'n je Cristo chaachpaaty
je y'oy je'e kajx ku ve'e dujayejp
je naxviijnit ni'kx kopk, makk
tse'e mnapyámjadat jetse'e
mtsaachpaattuvat je y'oy je'e kajx.
Kux ku xa ve'e je jayu ve'em
chaachpaa'tta, ka'ats je'e ve'e
je tokin du'ukmaatnavyaa'njidini.
2 Pan vinxup xaaj pan vinxup
joojnte'e jyoojntykada, y'íxtidupts
je'e ve'e jetse'e dutóndat juu' ve'e
je Nte'yam chajkp, ka je'epe'e
juu' ve'e chojktup je y'avintso
vinma'yun kajxta. 3 Nvaatani
ve'e vanxup juu' ve'e mtoondu
ax jo'n je'e ve'e dutonda juu'
ve'e je Nte'yam dukaíxada. Je
it xa ve'e myaknajxtu ku ve'e
mkanay'akuvaa'nijidi, ku ve'e je
m'avintso vinma'yun xyaktoondi,
m'ookti mmookjidi, munuyojk
mkaaydi m'ookti, je kyo'oy je'e
xtoondi, jets ku ve'e xvinja'vidi

xvintsa̱'kidi juu' ve'e ka je̱
Nte'yamap. [4]Ax tyuk'atú̱vidupts
je̱'e̱ ve'e u̱xyam juu' ve'e je̱
Nte'yam du̱ka'íxada, ku̱x ka'a
ve'e o̱yvintso̱va m'ukjoojntykidini
ax jo'n je̱'e̱ ve'e jyoojntykada, je̱'e̱
ka̱jx tse'e mvinko̱jtspé̱tjada je̱tse'e
mpakó̱tsjada. [5]Ax myoo̱ydinupts
je̱'e̱ ve'e je̱ cuenta je̱ Nte'yam, juu'
ve'e apa̱a̱mdu̱ka du̱yak'ijtp je̱tse'e je̱
jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t, je̱ jayu juu'
ve'e joojntykidup, nay ve'empa tse'e
pa̱n pa̱n jatye'e o̱o̱'ktinu. [6]Ax ya̱'a̱
ka̱jx tse'e yakvaajnjiduva je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e o̱o̱'ktu,
ve'em tse'e je̱ jya'vin jyoojntykidinit
je̱ Nte'yam ma̱a̱t.
[7]Kuka̱xa ámani tse'e u̱xyam.
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, naajk'ítjada viji kej
je̱ts nay'akuva̱a̱'najada. Ku ve'e
ve'em xtóndat, mputá̱kajadapts
miits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e mtsapkó̱tstat.
[8]Ax juu' tse'e du̱nuvinko̱pkika̱jxp,
ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e: O̱oy tse'e
mtunnachó̱kjadat to'k jado'k.
Ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu ve'em
ñachó̱kjada, namye̱e̱'kxu̱xju̱dup
tse'e je̱ ka ó̱yap juu' ve'e
natyo'nu̱xju̱dup. [9]Napyá̱mjada
o̱y jayu ma̱a̱t je̱ je̱'yva jayu. Ka'a
tse'e xnu̱ko̱'o̱vyinmáyadat ku ve'e
ve'em xtóndat. [10]Je̱ Nte'yam tse'e
je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin mmo̱o̱jyju̱du
pa̱n vintso̱ ve'e to'k pa̱n vintso̱
ve'e jado'k xputá̱kadat. O̱y tse'e
xyaktóndat je̱ may viijn maa'yu̱n
puta̱jkin juu' ve'e je̱ Nte'yam
mmo̱o̱jyju̱dup. [11]Pa̱n pa̱n xa ve'e
ko̱jtstup, va'an tse'e du̱ko̱tsta
ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpada. Pa̱n pa̱n tse'e je̱ jayu
du̱puta̱jkidup, va'an tse'e ve'em
du̱tonda je̱ ma̱kkin ma̱a̱t juu' ve'e
je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱dup, ve'em tse'e
je̱ Nte'yam yakma̱ja yakjaancha
y'ijtnit je̱ Jesucristo ka̱jx pa̱n ti
ve'e yaktoomp. ¡Je̱ Nte'yam tse'e
du̱jaye̱jpnup je̱ ma̱jin je̱ jaanchin
je̱ts je̱ ma̱kkin xa̱'ma ka̱jx! Amén.

Ku je̱ jayu chaachpaa'tta ku̱xe'e du̱jaanchjávada je̱ Jesucristo

[12]O̱oy a̱ts miitse'e ntuntso̱kta.
Ka'ats miitse'e xtuk'atú̱vadat je̱
tsaachpaatu̱n juu' ve'e myaknajxtup,
ka'a tse'e mvinmáydat je̱ts ve'eme'e
kya̱jatta juu' ve'e du̱jaanchja'vidup
je̱ Jesucristo. [13]Xo̱o̱ndu̱kta ku
ve'e ve'em mjatta. Ku̱x ku xa ve'e
mtsaachpaa'tta ax jo'n je̱ Cristo
chaachpaaty jo'n, o̱o̱y tse'e
mtunxo̱o̱ndu̱ktat je̱ xa̱a̱j ku ve'e
je̱ Cristo ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijinit je̱
mya̱jin ma̱a̱t. [14]Xo̱o̱n xa miitse'eda
pa̱n mvinko̱jtspe̱jtju̱dupe'e je̱ jayu
ku̱xe'e xpana̱jkxta je̱ Cristo, ku̱x
ya̱'a̱ ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip
je̱ts m'ijttupe'e je̱ Espíritu
Santo ma̱a̱t, juu' ve'e ijtp je̱m
je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm je̱tse'e
o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep. [15]Pa̱n
mtsaachpaattup tse'e, va'an tse'e
mtsaachpaa'tta ka je̱'e̱ ka̱jxap ku
ve'e je̱ jayu xyak'o̱o̱'kta, mme̱e̱'tsta,
mto̱kintonda, ukpu̱ xtuktá̱kada
juu' ve'e mkapaatju̱dup. [16]Ax pa̱n
mtsaachpaattup tse'e je̱'e̱ ka̱jx ku
ve'e xjaanchjávada je̱ Jesucristo,
ka'a tse'e xtuktso̱'o̱tyóndat, je̱'e̱ ve'e
mo̱'o̱da je̱ kuko̱jtsu̱n je̱ Nte'yam ku̱x
je̱ Cristo je̱ jyayu miitse'eda.
[17]Ta̱ tse'e je̱ tiempo jye̱'yni
je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu
du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t. Ax pa̱n u̱u̱'m
tse'e xto̱kimpayo̱'y'ukva'numdup,
¿vintso̱s je̱'e̱ ve'e kyuka̱jxinit ma̱a̱t

je̱'e̱da juu' ve'e du̱kajaanchja'vidup
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e
je̱ Nte'yam yakmiin? [18]Ve'em xa
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:
Pa̱n tso'ox xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
tsa̱'a̱k y'íttat je̱ jayu juu' ve'e
tu̱v jáyuvidup joojntykidup,
¿tiinumts je̱'e̱ ve'e játjadap
náxjadap je̱'e̱ juu' ve'e je̱
Nte'yam du̱kajaanchja'vidup
je̱tse'e tyo̱kintonda?
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. [19]Ax ve'em
tse'e, je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
tsaachpaattup ku̱x cha̱jkpe'e je̱
Nte'yam je̱tse'e chaachpaa'ttat,
va'an tse'e du̱tonda je̱ y'o̱y
je̱'e̱ je̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t
ñapya̱a̱jmjidinit je̱m je̱'e̱ y'am kya̱'m
pa̱ne'e pa̱a̱jmju̱du je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx
du̱kutyún je̱ y'ayook.

"Ix'itta je̱ Nte'yam je̱ jyayu"

5 A̱ts, je̱ ma̱j ónu̱k, to'k
juu' ve'e du̱nu̱vinténip je̱
jaanchja'vivata̱jk. N'ix a̱tse'e vintso̱
ve'e je̱ Cristo chaachpaaty ku ve'e
y'uk'a̱a̱'k, nu̱to'k a̱tse'e juu' ve'e je̱
Cristo ma̱a̱t du̱jaye̱jppap je̱ ma̱jin
juu' ve'e yaknu̱ke̱'xnata̱kap u̱x'o̱o̱k.
[2]Jidu̱'u̱mts a̱tse'e nmunoo'kxtu̱kta
pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténiduvap
je̱ jaanchja'vivata̱jkta: Ix'itta
je̱ Nte'yam je̱ jyayu. Tso̱kta
je̱tse'e ve'em xtóndat, ve'em
ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k. Ka'a
tse'e mme̱jts'aajadat ka'a tse'e
mme̱jtsjo̱o̱tadat ku ve'e ve'em
xtóndat. Ka je̱ meen ka̱jxape'e
xtóndat juu' ve'e mtukka̱daakju̱dup,
je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e xtso̱kta je̱tse'e je̱
jayu xputa̱kadat. [3]Ka'a tse'e x'íxtat
vintso̱ ve'e xyakkutojkjadat je̱ jayu
juu' ve'e je̱ Nte'yam mtukka̱ta̱jkijidu
je̱tse'e x'ix'íttat, je̱ nu̱'ixvaatsu̱ne'e
m'íttat je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱nu̱jávadat
vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e
jyoojntykadat. [4]Ax ku tse'e je̱ Ma̱ja̱
Vinténiva ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijinit,
mmo̱o̱jyjidinupts miits je̱'e̱ ve'e je̱
o̱'yin juu' ve'e o̱o̱y je̱ ma̱jin ma̱a̱t
je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx y'ijtnit, ka'ats
je̱'e̱ ve'e vye'ema ax jo'n je̱ pi'k ojts
aajy ta'aky juu' ve'e je̱ corona jo'n
pu̱m je̱tse'e jatyji ñii'kxni, juu' ve'e
yakmo̱o̱yp pa̱ne'e ma̱a̱daakp ku
ve'e je̱ jayu ñañomkijpxju̱.
[5]Nay ve'empa je̱ muutskit
ónu̱kta, napya̱mjada je̱p je̱ mújit
ónu̱k kya̱'p pya'tkup. Va'an tse'e
to'k jado'k xjaye̱pta je̱ nu̱u̱'k aaj je̱
nu̱u̱'k jo̱o̱t je̱tse'e mnapyuta̱kajadat.
Ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ: "Cho'oxpu̱jkp je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e
namya̱jijup; ax tyoojnjip tse'e je̱
jayu je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ nu̱u̱'k
aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t du̱jaye̱jptup."
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. [6]Ax ve'em
tse'e, napya̱mjada nu̱u̱'k aaj nu̱u̱'k
jo̱o̱t je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m,
ve'em tse'e myakma̱jajadat je̱ xa̱a̱j
juu' ve'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki.
[7]Pa̱mda je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m
pa̱n ti ve'e mvinmaaydup, ku̱x
myakko̱pkijidup miits je̱'e̱ ve'e.
[8]Naajk'ítjada viji kej je̱ts
nakyujoojntykajada, ku̱x je̱
mtso'oxpa̱jkpada, je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta, ve'em
xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k je̱ león
juu' ve'e yu'o̱o̱'kjup je̱tse'e yaaxp
tyunvídu̱t, je̱'e̱ tse'e tyun'íxtip
vintso̱ ve'e je̱ jayu du̱yakvintó̱kidat.
[9]Ma̱kk tse'e xjaanchjávadat je̱

Jesucristo, ka'a tse'e xkuvá̱ktat
juu' ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap cha̱jkp,
mnu̱ja'vidinupe'e je̱ts ve'empa ve'e
chaachpaa'tta pa̱n nu̱vinxu̱pe'e
cha̱a̱nada to'k it to'k naxviijn
pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidup
je̱ Jesucristo. 10 Je̱'e̱ ve'e ku ve'e
to'k muk m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱
ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam myaaxu̱xjidi
je̱tse'e m'ijttinit joma ve'e xa̱'ma
ka̱jx je̱ ma̱jin du̱jayep. Ax ku tse'e
je̱ tsaachpaatu̱n xyaknáxtat ku ve'e
ve̱e̱'n ya̱ it jyaa'knáxu̱t, van'it tse'e je̱
Nte'yam ma̱kk myaktaajnjidinit je̱'e̱
ma̱a̱t, ve'em tse'e m'ijttinit ax jo'n
je̱ ta̱jk je̱ tyuktso̱o̱'ntku̱n juu' ve'e
ni vintso̱va kaxiimp. 11 ¡Je̱ Nte'yam
tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ kutojku̱n xa̱'ma
ka̱jx! Amén.

Ku je̱ Pedro kyo̱jtskuka̱jxini

12 Je̱ Silas juu' a̱tse'e n'útsip
je̱ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx je̱tse'e
o̱y du̱kutyún juu' ve'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n cha̱jkp, ya̱'a̱ts a̱tse'e
xputa̱jkip je̱ts a̱tse'e ve̱e̱'n
nja'a. Nko̱jtsma̱kkavaandup a̱ts
miitse'eda. Je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n a̱tse'e
mpu̱u̱mp je̱ts juu' a̱tse'e njaayp,
je̱ maa'yu̱nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
je̱ Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip. Ta̱m
tse'e mnaajk'ijtjidinit je̱ Nte'yam
ma̱a̱t.

13 Máyame'e je̱ Dios
mke̱jxu̱xjada je̱ jaanchja'vivata̱jk
juu' ve'e ijttup Babilonia,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam
vinko̱o̱jnju̱duva. Máyame'e
je̱ Dios mke̱jxu̱xju̱duva je̱
Marcos juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vip.
14 Nache̱e̱'njada to'k jado'k
je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t juu' ve'e
mjaye̱jptup ku̱xe'e xjaanchjávada
je̱ Jesucristo. Jyaye̱jptinupe'e je̱
o̱y jo̱o̱t nu̱jom juu' ve'e to'k muk
ijttup je̱ Cristo ma̱a̱t.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pedro jyaay

1 A̱tse'e je̱ Simón Pedro, je̱
Jesucristo je̱ myutoompa
je̱ myupa̱jkpa je̱ts je̱ kyuká̱tsiva.
Máyam a̱ts miitse'e je̱ Dios
ntuknu̱ke̱xta. Je̱ nYaktso̱o̱kpamda
Jesucristo, je̱ Nte'yam, tyuumpts
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e pyaatyp
y'ake̱e̱guip, je̱'e̱ tse'e mmo̱ojyju̱du
je̱ jaanchja'vin, ve'em ax jo'n
a̱a̱tse'e xmo̱o̱yva. ¡O̱o̱yts je̱'e̱ ve'e
tyun'o̱ya je̱ jaanchja'vin juu' ve'e
xmo̱'yumdu!
2 O̱o̱ye'e xtunjayéptat je̱
kunoo'kxu̱n je̱ts je̱ o̱y jo̱o̱t je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e x'íxada je̱ Nte'yam je̱ts je̱
nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesús.

Tonda juu' ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts mvinko̱o̱jnju̱du ve'e je̱ Nte'yam

3 Je̱ Nte'yam tse'e xmo̱'yumdu
pa̱n ti ve'e xka'ijtjimdup
je̱tse'e njoojntykimdinit ax jo'n
je̱'e̱ ve'e du̱tsa̱k. Ve'em tse'e
du̱tuujn je̱ nu̱ja'vin ka̱jx juu' ve'e
njaye̱jpumdup je̱ Cristo ka̱jx, je̱'e̱ je̱
mya̱jin ka̱jx je̱ y'o̱y jo̱o̱tin ka̱jxe'e
xyaaxjimdi. 4 Ku ve'e ve'em du̱tuujn,
xyaktaajnjimdu tse'e je̱ ma̱ja̱
vaandu̱k juu' ve'e o̱y je̱ts tsoj, ve'em
tse'e mko̱o̱'kka̱'mijidinit je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱ juu' ve'e ijtp yaja naxviijn
je̱tse'e je̱ jayu du̱yakvinto̱ki, ve'em
tse'e m'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts, ve'em
ax jo'n je̱ Nte'yam y'it o̱y je̱ts va'ajts.
5 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e vinko̱pk je̱tse'e
xjaanchjávadat je̱ Jesucristo;
ax ka je̱'e̱jyap tse'e ku je̱'e̱ ve'e
xjaanchjávadat, nay ve'empa
ve'e je̱tse'e xjaye̱jptuvat je̱ tsoj
jáyuvin je̱ yakxó̱n jáyuvin; ax ka
vanxú̱pjyap tse'e, ve'empa ve'e
je̱tse'e xnu̱jávadat ti ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp; 6 nay ve'empa ve'e je̱tse'e
mnay'akuva̱a̱'najadat; ax ka je̱'e̱jyap
tse'eva, nay ve'empa ve'e je̱tse'e
ijtp xtóndat je̱ y'o̱y je̱'e̱; je̱tspa ve'e
mjoojntykadat pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ Nte'yam yakma̱ja yakjaancha
y'ijtnit; 7 ax ka vanxú̱pjyap
tse'eva, ve'empa ve'e je̱tse'e
xma̱a̱tnachó̱kjadat je̱ utsta je̱ ajchta
ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da; ax ka je̱
vaatjyap tse'e y'atu̱va, nay ve'empa
ve'e je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu
xjávadat xtsó̱ktat. 8 Pa̱n ve'em tse'e
xtonda je̱tse'e xyaknu̱yojki'ata̱'a̱tsta
juu' a̱tse'e tu̱nka̱ts, ka'a tse'e
nu̱nko̱o̱jyji mjoojntykadat, o̱y tse'e
x'íxadat je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo je̱tse'e je̱ jayu xputá̱kadat
je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱'íxaiduvat. 9 Ax
pa̱n pa̱n tse'e ve'em je̱ vinma'yu̱n

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

dukajayejpp jetse'e ve'em dukatún,
ve'emts je'e ve'e ax jo'n je viints
jayu kuy'ijt, jyaa'tyókits je'e ve'e
jets je Jesucristo ve'e tuknuvaatsju
je tyokin.
10 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta
utsta tsa'ada, je'e tse'e m'íxtadap
jetse'e nuyojk xyaknuke'xnatákadat
jets je Nte'yame'e myaaxuxjudu
jetse'e mvinkoojnjidi. Pan ve'em
tse'e xtonda, ni je vin'ita tse'e
mkaka'adat jep tokin jaatp,
11 májum tse'e myak'avaatsuxjadat je
it joma ve'e mtákadat jem je nMaja
Vintsánamda kyutojkun jootm, je
nYaktsookpamda Jesucristo jye'e, je
kutojkun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup.
12 Xa'ma ats miitse'e
ntukjaa'myétsta juu' atse'e tunkats,
óyam je'e ve'e xnujávada jetse'e
to'k aaj to'k joot mnaajk'ítjada je
tyuv je'e maat juu' ve'e mkuvajktu.
13 Ve'emts atse'e njava jets pan
vinxup xaaj atse'e njoojntyka yaja
naxviijn, pyaatyp y'akeeguipts je'e
ve'e jets ats miitse'e nvaajnjadat
jetse'e ve'em mjoojntykadat, 14 kux
nmuja'vip atse'e jets tsojke'e ats ya
nja'vin dutukva'atsut ats ya nni'kx
ya nkopk juu' ve'e oo'kup, ve'em ax
jo'n atse'e je nMaja Vintsánamda
Jesucristo va'ajts xvaajnji. 15 Pan
joma vaat atse'e x'o'yixju, je'e
atse'e ntuump jets ya'a ve'e jem
mvinma'yun kajxm xa'ma xjayéptat
ku atse'e aa'kani nve'nat.

Y'ix tse'e je Pedro je Cristo je myajin

16 Ka'a xa aatse'e nmutaayvaaty
je maayduk ku aats miitse'e
ntuknuja'vidi je makkin juu' ve'e
jyayejpp je nMaja Vintsánamda
Jesucristo jets ku ve'e myiijn, ya
n'avintso viijnam aatse'e ntuk'ix je
majin juu' ve'e jyayejpp. 17 Jem xa
aatse'e nve'na ku ve'e je Nte'yam
je vintsa'kin jets je majin myoojyji
ku ve'e to'k je ayook yakmotu,
je Nte'yam, juu' ve'e nujom
dunumajikajxp, jeme'e chaa'n.
Jidu'um tse'e vyaajñ: "Ya'a xa
ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy
ntuntsajkp, ooyts ats ya'a ve'e
ntuntukxoonduk." 18 N'amotunajxts
aatse'e viinm je ayook juu' ve'e jem
tsapjootm tsoo'n ku aatse'e mpejt
je'e maat joma ve'e je kunuu'kx
kopk juu' ve'e kajxm.
19 Ax ya'a kajx tse'e, nuyojk makkts
aatse'e njaanchjáva je ayook juu' ve'e
xyaktaajnjimdu je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpatajkta. Ve'em xa ve'e
je Nte'yam je y'ayook ax jo'n to'k je
kujajpa je kuta'kxpa juu' ve'e dukujajp
dukuta'kxp jeja koo'ts it jaat van'it
paat ku ve'e je xaaj pyítsumut. Oy xa
ve'e xtóndat pan myakvinkópkadape'e
ya ayook van'it paat ku ve'e oy
xvinmótudat, ve'eme'e mjáttat ax
jo'n je maja maatsa kutya'kx'ukvaajñ
jem mja'vin kajxmda. 20 Ya'a
tse'e dunuvinkopkikajxp jetse'e
xjaa'myétstat: Ni pana xa ve'e je
y'avintso vinma'yun kajx kya'o'yixju
jetse'e dukojtsva'atsut je Kunuu'kx
Jatyán. 21 Kux ka'a ve'e je Nte'yam
je y'ayook je jayu tyukje'yjidi kux
ve'eme'e je jayu dutsokta, je Espíritu
Santo ve'e je jayu je vinma'yun
dumooydu jetse'e dukojtsnáxtat je
Nte'yam je y'ayook.

Je yak'ixpajkpada juu' ve'e taayidup

(Judas 4-13)

2 Ax jem tse'e y'ijt je israeejlit
jayu maat pan pan jatye'e

natyijjudup je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpada, ve'em ax jo'n
miits maat y'ijttuvat je'e pan pan
jatye'e natyijjuduvap je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpada. Je'e tse'e
taayadap, tyukyak'ixpáktap tse'e
juu' ve'e je jayu duyakvintókip,
ka'a tse'e ñatyukpákjadat je Maja
Vintsán, juu' ve'e ku'oo'kijidu. Kux
tse'e ve'em dutóndat, jatyji tse'e
vyintókidat. 2 Oyam tse'e vye'ema,
numay tse'e dupanajkxtat je kyo'oy
too', jets je'e kajx juu' ve'e tyóndap,
kyo'oñukótsadapts je'e ve'e je jayu
je tyuv je'e. 3 Kux ooye'e je meen
dutunnas'ayóvada, je'e kajx tse'e
je jayu juu' ve'e natyijjudup jets je'e
ve'e je jayu dutuk'íxtup je tyuv je'e,
je'e tse'e mtukmumaaydukjadap
juu' ve'e je jayu myutaayvaattup.
Ve'em tse'e dutóndat jetse'e
mpajkuxjadat je meen juu' ve'e
mjayejptup. Jujpani tse'e je
Nte'yam dunupaajmtki jetse'e
je tsaachpaatun yakmooydinit,
yakvintókijadapts je'e ve'e je
Nte'yam.
4 Ka'a xa ve'e je Nte'yam
dutokinmee'kx je aangelestajk juu'
ve'e tokintoondu, y'avíppidinuts
je'e ve'e jem it jootm juu' ve'e
dunu'ava'tikajxp, jem tse'e
duyak'itta akoo'ts it jootm van'it
paat ku ve'e je tsaachpaatun
yakmooydinit, ve'em je'e ve'e
y'itta ax jo'n je poxuntajkjayu juu'
ve'e cadena tsum. 5 Ka'ava tse'e je
Nte'yam dutokinmee'kxpa je jujpit
jáyuda, kyejxe'e je naakukóma
jetse'e duyakkutókini je ko'oy
jáyuda, je Noeejji ve'e yaktsook,
je'e juu' ve'e je jayu duvaajnji
juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip, jets
januvuxtojtuk je jayu. 6 Nay ka'ava
tse'e je Nte'yam dutokinmee'kxpa
je jayu juu' ve'e tsuunidup y'ijt jem
sodómait jets gomoorrait kyajpun
kajxmda, je jaajn maat tse'e
duyakkutókini, ve'em tse'e je jayu
dunujávadat jets tyukkuvejtpe'e
je Nte'yam je jayu je tyokin.
7 Je Nte'yam tse'e duyaktsook je
Lot, to'k je oy jayu juu' ve'e tuv
jáyuvip joojntykip y'ijt jetse'e ooy
tyunvinma'yunmoojyji je jayu
je kyo'oy joojntykin kajxta juu'
ve'e dukamajapaamdu ti ve'e
je Nte'yam chajkp. 8 Kux ku ve'e
jyoojntyki je'e maat je Lot, juu'
ve'e tuv jáyuvip joojntykip y'ijt,
y'ix myótuts je'e ve'e juu' ve'e
tyoondu kyojtstu ka óyap, ooy
tse'e dutunnutsaachvinmaajy
je jayu je kyo'oy je'e kajx juu'
ve'e tyoondu. 9 Ax ve'em tse'e
je Nte'yam dunujava vintso ve'e
duputákadat je jayu juu' ve'e tuv
jáyuvidup joojntykidup jetse'e
ve'em kyaka'adat jep tokin jaatp,
ñuja'vivapts je'e ve'e vintso ve'e
apaamdukani dujayep jetse'e
dumooynit je tsaachpaatun je tokin
toompatajkta, 10 je'e ve'e vinkopk
pan pan jatye'e duyaktoondup
je y'avintso vinma'yunda jetse'e
kyanapyámjada jep kutojkun
pa'tkup.
Ax ka'ats je'e ve'e cha'agada
je jayu juu' ve'e natyijjudup je
Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada,
maj tse'e ñayjávajada,
vyinkojtspejttupts je'e ve'e pan
pan jatye'e ijttup jem tsapjootm.
11 Ax ka'a tse'e ve'em dutonda je
aangelestajk. Oyam tse'e nuyojk je
makkin jets je kutojkun dujayepta je

aangelestajk jets ni ka'a ve'e je jayu
juu' ve'e ve'em natyijjudup, ka'a
tse'e je aangelestajk dunuxa'aada
jeja je Nte'yam vyinkujk pan pan
jatye'e ijttuvap jem tsapjootm.
12 Ax je jayu tse'e juu' ve'e ve'em
natyijjudup, je'e tse'e dutoondup
juu' ve'e chojktup je y'avintso
vinma'yun kajxta, ve'em xa je'e
ve'eda ax jo'n je tánuk juu' ve'e
dukatipayo'yp, juu' ve'e ke'xp
jetse'e yakmátsut jetse'e y'oo'kut,
ka'a tse'e duvinmótuda je majin
juu' ve'e jyayejptup pan pan jatye'e
vyinkojtspejttup. Vintókidapts je'e
ve'eda, ve'em ax jo'n je yukjootmit
tánuk ku ve'e jatyji je y'oo'kun
yakma'a. 13 Tsaachpaa'ttapts je'e
ve'e ve'em ax jo'n je viijnk jayu
duyaktsaachpaatti. Ooy tse'e
dutuntsokta jetse'e xuujun dutóndat
jyatía juu' ve'e y'oyja'vidup,
tso'otyo'nunts je'e ve'e jets ka'ats
je'e ve'e dupaa'ty du'akeega juu'
ve'e tyoondup ku ve'e xmaatkáyda
xmaat'oo'kta. Ooyts je'e ve'e
dutun'oyjávada ku ve'e je kyo'oy je'e
dutonda.
14 Ku ve'e je ta'axtajk du'ixta,
myaatnayjayepuvaajnjudupts
je'e ve'e. Ka'a tse'e dumaso'okta
je kyo'oy joojntykinda.
Vyin'aa'ndupts je'e ve'e je jayu
juu' ve'e duka'oynuja'vidup juu'
ve'e je Nte'yam chajkp. Yujta
tse'e jetse'e dunas'ayóvada pan
ti jaty. Ko'oy nukotsa tse'e y'itta.
15 Myasooktu tse'e je tuvutoo'
jetse'e tyoo'tókidi, pyanajkxtu
tse'e je too' juu' ve'e je Balaam
pyajk, je Beor je myajntk, juu' ve'e
je meen du'ukpakuvaan je kyo'oy
je'e kajx juu' ve'e y'uktonuvaan.
16 Ax tuknam'uxju tse'e to'k je
burra juu' ve'e mukojtsju je jayu
je y'aaj je yo'kt maat. Oyame'e je
Balaam dukojtsnajxy je Nte'yam je
y'ayook, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam
duyakjajty jets je'e ve'e dutónut juu'
ve'e ka víjap y'uktonuvaan.
17 Ve'em xa ve'e je jáyuda ax
jo'n je mo'ot juu' ve'e tutyaatsni,
ve'em ax jo'n je vínuts juu' ve'e
je makk poj ooy tunyakpapojjup,
ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e
y'ijttinit joma ve'e dunukoo'tsikúx.
18 Namyájijup tse'e dukotsta juu'
ve'e kyanuja'vidup, vaandupts
je'e ve'e jets ka'a je'e ve'e tyókina
ku ve'e je jayu je y'avintso
vinma'yun duyaktún, ve'em tse'e
duvin'aa'nda je jayu juu' ve'e
námnum dumasooktup je kyo'oy
too'. 19 Tyukvinva'nidupts je'e ve'e
jetse'e naspaka y'íttat; ax viinm
tse'e y'itta jem je tokin kya'm.
Kux je'e ve'e je jayu myutuump
myupujkp pan ti ve'e ka'mijup.
20 Kux pan ta tse'e je vin'aa'mpa
dunujávada je nMaja Vintsánamda
jye'e, je nYaktsookpamda
Jesucristo jye'e, jets je'e kajx
tse'e dumasookti je kyo'oy je'e
juu' ve'e ijtp yaja naxviijn, pan
myaatnavyaa'njidinuvapts je'e ve'e
jado'k nax je naxviijnit je kyo'oy
je'e, nuyojkts je'e ve'e jep tokin
jaatp tyándat je jáyuda jets ka'a
ve'e ku ve'e kudukanuja'vidi
je tyuv je'e. 21 Nuyojk oy xa ve'e
kuy'ijtuxjidi je jayu ku ve'e
kudukanuja'vidi juu' ve'e pyaatyp
y'akeeguip jets ka'a ve'e ku ve'e
dunujávada je kunuu'kx pava'nun
juu' ve'e yakvaajnjidu jetse'e
dumasooktini. 22 Ve'emts je'e ve'eda

ax jo'n ya̱ ka̱ts: “Y'avimpijtinuvapts
je̱'e̱ ve'e je̱ ok juu' ve'e
tu̱du̱'uk'u̱u̱'ts”, nay ve'empa tse'e:
“Je̱ ke̱e̱m juu' ve'e tu̱y'uktsi'iv,
namyo̱'o̱tspata̱a̱'pjinuvapts je̱'e̱ ve'e
jado'k nax”.

Miinnuvap tse'e jado'k nax je̱ Maja̱ Vintsá̱n

3 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup,
ya̱'a̱ ve'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' a̱ts
miitse'e ntukṉuja'yidup. Yam
a̱tse'e me̱jtsk na̱k ka̱jxm mpu̱m
je̱tse'e ntukjaa'myé̱tstat juu'
ve'e mnu̱ja'vidup, ve'em tse'e
o̱y xpayo̱'o̱ydat juu' ve'e o̱y je̱ts
va'ajts. 2Ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e
xjaa'myé̱tstat juu' ve'e ju̱jpani
y'ava'nidu je̱ Nte'yam je̱ vya'ajts
jo̱o̱t ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, nay
ve'empa je̱ pava'nu̱n juu' ve'e
myakta'nu̱xju̱du je̱ kyuká̱tsiva
ka̱jxta je̱ Maja̱ Vintsá̱n, je̱
nYaktso̱o̱kpamda. 3Muto'k
viijn, nu̱jávada tse'e je̱ts ku ve'e
tyá̱minit je̱ ita̱ka̱x, je̱m tse'e je̱
jayu vye̱'nadat pa̱n pa̱n jatye'e
du̱tóndap je̱ ka óyap juu' ve'e
cho̱jktup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n
ka̱jx. Mtukxi'ikjadapts miits je̱'e̱
ve'e, 4jidu̱'u̱m tse'e vya'andat:
“Ve'em xa miitse'e mva'anda je̱ts
yaktaane'e je̱ Jesús je̱ ko̱jtstán je̱ts
miinnuvap je̱'e̱ ve'e jado'k nax.
¿Ax jómats je̱'e̱ ve'e y'it? e̱o̱'ktu
xa ve'e je̱ ju̱jpit jáyuda. Ve'em ax
jo'n y'ijt ku ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk, nay
vanxúpjyamts je̱'e̱ ve'e y'it u̱xyam
paat.” Jidu̱'u̱m tse'e vya'andat. 5Ax
ake̱jxtkam tse'e du̱kama̱ja̱pa̱mda
je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ka̱jx
tse'e ju̱jp xu̱p jye̱ji ya̱ tsajmit it je̱ts
ya̱ naxviijnit it. Je̱ na̱a̱j ka̱jx tse'e
je̱ts je̱m na̱a̱j itu̱kojkm je̱ naax
yakpu̱u̱jm. 6Je̱ na̱a̱j ka̱jxpa tse'e
je̱ Nte'yam du̱yakvinto̱ki je̱ ju̱jpit
naxviijnit it ku ve'e je̱ na̱a̱kukó̱ma
tyoojnji. 7Je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ka̱jxpa tse'e ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱
naxviijnit it apa̱a̱mdu̱ka du̱yak'it
je̱tse'e kyutó̱kiyu̱t je̱ ja̱a̱jn ma̱a̱t.
Ve'em tse'e du̱yak'it van'it paat ku
ve'e yakto̱kimpayo̱'ydinit je̱tse'e
vyintó̱kidinit je̱ jayu juu' ve'e
ko̱'o̱yjoojntykidup.
8Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup,
jaa'myé̱tsta tse'e je̱ts ve'eme'e
je̱ Nte'yam du̱java to'k xa̱a̱j ax
jo'n miijl joojnt ku̱y'ijt, ve'emts
je̱'e̱ ve'e du̱ja'viva miijl joojnt ax
jo'n to'k xa̱a̱j ku̱y'ijt. 9Ka'a xa ve'e
je̱ Nte'yam du̱jakakutyonuva'añ
juu' ve'e vyaajntk, ka'a tse'e jatyji
je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukkuvet, ve'em
je̱'e̱ ve'e du̱jatsa̱k je̱tse'e ni pa̱na
ku̱kyavinto̱ki, jyatsa̱jkpts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e ku̱vyinmayu̱mpijttini
je̱tse'e ku̱du̱masoo̱ktini je̱ kyo̱'o̱y
joojntykinda.
10Ve'em ax jo'n je̱ jayu
kavinmaayp y'it ku ve'e je̱ me̱e̱'tspa
jye'ya ko̱o̱'ts je̱tse'e mye̱e̱'tsu̱t, nay
ve'empa tse'e kavinmaayp je̱ jayu
vye̱'nadat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n myiinnuvat. Ve'emts je̱'e̱
ve'e ma̱kk yakmo̱tu van'it ax jo'n
je̱ to̱ya pyu̱j cha'pxy, to̱kyá̱xupts je̱'e̱
ve'e pa̱n ti jatye'e ijtp je̱m tsajviinm
je̱ts yaja naxviijn.
11Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ku̱xe'e ya̱'a̱
nu̱jom kyuto̱kiká̱xu̱t, ¿vintso̱s
je̱'e̱ ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Nte'yam
je̱ mya̱jin ka̱jx njoojntykimdat
nmaxviijnimdat? Ve'em tse'e du̱tsa̱k

jëtse'e jë Nte'yam jë myäjin käjx
njoojntykimdinit 12 namvaate'e
n'a'íxumda jë xääj juu' ve'e jë
Nte'yam ñüpääjmtki. Jë'ë tse'e
mtóndap mkötstap vintsö ve'e
jatyji jë xääj myínüt. Jë xääj
tse'e yä tsajmit it työkyäjxnit,
tukjä'yikäjxnupts jë'ë ve'e juu'
jatye'e ijtp jëm tsajviinm, küx
mäkke'e öö y tyuntöyüt. 13 Ax jë
Nte'yam tse'e vaan jëts jëjape'e jë
nam tsajp jë nam naax, jëm joma
ve'e yaktónüt juu' ve'e pyaatyp
y'akëëguip. Ax jë'ëts jë'ë ve'e jë y'öy
jë'ë juu' ve'e n'a'íxumdup.
14 Ax ve'em tse'e, miitsta, juu'
ätse'e öö y ntuntsöjktup, a'ixta
ku ve'e jë xääj jyë'ynit. Jë'ë tse'e
mtóndap mkötstap jëtse'e jëm jë
Nte'yam vyinkojkm m'ijttinit öy
jëts va'ajts, ka'a ve'e pän jë tökin
määt mpaa'tjadat, öy jöote'e
m'ijttinit jë'ë määt. 15 Payö'öyda
vintsö ve'e jë Nte'yam jë jayu jë
työkin jatyji dükatukkuvëtta. Ve'em
tse'e dütún jëtse'e düjayëjptinit
jë joojntykin juu' ve'e xä'ma käjx
ijtp, ve'em ax jo'n jë n'útsamda jë
n'ajchamda Pablo mtuknüja'yijidi
jë vijin jë kejün määt juu' ve'e
jë Nte'yam möjyju. 16 Ve'em
yä'ä ve'e ax jo'n jë Pablo vya'añ
jëm nüjom näk käjxm juu' ve'e
jyaayp. Jëm xa ve'e juu' ve'e tso'ox
yakvinmötup juu' ve'e jyaayp; ax
jë jayu juu' ve'e düka'öynüja'vidup
jë Nte'yam jë y'ayook, ka'ats jë'ë
ve'e düyakköpkada vintsö ve'e
juu' jaty y'íxuva, kyöjtsvaatstupts
jë'ë ve'e ve'em ax jo'n dükapaa'ty
dükah'akëëga, ve'em ax jo'n
dütonda määt jë viijnk näk juu' ve'e
ijttup jëp Kunuu'kx Jatyán küjxp.
¡Naajkvintökijidupts jë'ë ve'e küxe'e
ve'em dütonda!
17 Ax miitsta, juu' ätse'e öö y
ntuntsöjktup, mnüja'vidinupts
miits yä'ä ve'e. Jë'ë käjx tse'e,
öyame'e täm m'itta jë Nte'yam
määt, naajk'ítjadats viji kej
jëtse'e ve'em mkayakka'ajadat
jëp tökin jäätp jë jayu juu' ve'e
dükamäjäpäämdup juu' ve'e jë
Nte'yam chäjkp, jë jayu juu' ve'e
jë viijnk jayu dütuk'íxtup juu' ve'e
kyapaatyp kyah'akëëguip. 18 Pän
vintsö ve'e yä it ñaxy, jë'ë tse'e
mtóndap mkötstap jëtse'e nüyojk öy
x'íxadat jë nMäjä Vintsänamda, jë
nYaktsöökpamda Jesucristo, jëtse'e
nüyojk mnaajk'ítjadat jë myaa'yün
määt. ¡Üxyam jëts xä'ma käjxts jë'ë
ve'e yakmäja yakjaancha y'ijtnit!
Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Je̱ Ka̱ts je̱ Ayook tse'e je̱ joojntykin du̱ka̱'mip

1 Je̱ Ka̱ts je̱ Ayook ka̱jxts a̱ts miitse'e nnu̱jáyada. Je̱'e̱ tse'e je̱ joojntykin du̱ka̱'mip, je̱'e̱ tse'e ijt ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na. N'amo̱tunajxts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱ts a̱a̱tse'e ya̱ nviijn ntuk'ix, je̱ts a̱a̱tse'e ya̱ nka̱'a̱j ntukta̱a̱jn. 2 Je̱'e̱ tse'e jayuvimpijt je̱tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja a̱a̱ts nvinkujk. Ax je̱'e̱ pa̱n a̱a̱tse'e n'ix, je̱'e̱ tse'e jye̱'e̱ juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup. Je̱'e̱ tse'e du̱ka̱'mip je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱ Nte'yam ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja a̱a̱ts nvinkujk. 3 Ax je̱'e̱ pa̱n a̱a̱tse'e n'ix nmo̱tu, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup je̱tse'e xjaye̱jptuvat a̱a̱ts ma̱a̱t je̱ joojntykin juu' je̱'e̱ ve'e yajkyp. Ax je̱ joojntykin juu' a̱a̱tse'e yakmo̱oy, njayejppts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e ma̱a̱t je̱ Dios Tee' je̱ts ma̱a̱t je̱ y'Onu̱k Jesucristo. 4 Ntuknu̱ja'yidupts a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e je̱tse'e pu'uk avaada nxo̱o̱jntkumdinit.

Tum je̱ ajajtk ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam

5 Je̱ ayook tse'e juu' a̱a̱tse'e xvaajnji je̱ts a̱a̱tse'e n'amo̱tunajxy, je̱'e̱ts a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup. Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e vya'añ: Ni vinxu̱pa xa ve'e ko̱o̱'ts kya'it joma ve'e je̱ Nte'yam, tum je̱ ajajtk ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e. 6 Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts njaye̱jpumdupe'e ya̱ joojntykin je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱tse'e nto̱kinto'numda, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, taayimdupts u̱u̱'me'e je̱tse'e nkato'numda je̱ tyu̱v je̱'e̱. 7 Ax pa̱n nto'numdup tse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tún je̱ tyu̱v je̱'e̱, ijtumdup tse'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, njaye̱jpumdup tse'e ya̱ joojntykin je̱ Nte'yam ma̱a̱t, je̱ts je̱ y'Onu̱k Jesús je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx tse'e xtuknu̱vaatsumda nu̱jom je̱ ntó̱kinamda.

8 Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts ka'a ve'e je̱ to̱kin njaye̱jpumda, nnavyin'a̱a̱'numju̱dupts u̱u̱'me'e viinm je̱ts ka'a tse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ y'it yam nja'vin ka̱jxmamda. 9 Ax pa̱n n'ava'nimdupts u̱u̱'me'e je̱ ntó̱kinamda, nnu̱ja'vimdup tse'e je̱ts tyuumpe'e je̱ Nte'yam juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, xto̱kinme̱e̱'kxumdapts u̱u̱'m je̱'e̱

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

ve'e jëtse'e xtuknüvaatsumdat
nüjom juu' jatye'e ka óyap. [10] Ax
pän va'numdup tse'e jëts ka'a
ve'e tii jë ntókinamda, ve'emts
jë'ë ve'e yakvinmötu jëts taayipe'e
jë Nte'yam, ka'a tse'e jë y'ayook
n'itümö'yumda jëtse'e y'ítüt yam
nja'vin kajxmamda.

Xnüténimdup tse'e jë Cristo

2 Miitsta, juu' atse'e
n'onükja'vidup, jë'ë kajxts
atse'e ya nak nja'a jëtse'e
mkatökintóndat. Ax pän pän tse'e
nüntökintoomp, njayëjpumdup tse'e
to'k pane'e xnüténimdup jëm jë
Nte'yam vyinkojkm, jë Jesucriistots
jë'ë ve'e, juu' ve'e dütoomp dükojtsp
juu' ve'e pyaatyp y'akëëguip.
[2] Jë'ë tse'e xku'öö'kimdu jëtse'e jë
ntókinamda xtuknüvaatsumdinit;
ka üü'mjyap tse'e jë ntókinamda
xtuknüvaatsumdap, nay ve'empa
ve'e jëtse'e dütuknüvaatstinit jë
jayu jë työkin vinxüp to'k it to'k
naxviijn.
[3] Va'ajts tse'e nnüja'vimda jëts
n'íxamda ve'e jë Nte'yam pän
nkutyo'numdupe'e jë'ë jë pyava'nün.
[4] Pän vaamp xa ve'e jë jayu: "N'ixa
xa ats jë'ë", jëtse'e dükakutyún jë'ë
jë pyava'nün, taayipts jë'ë ve'e, ka'a
ve'e jëm jya'vin kajxm jë Nte'yam.
[5] Ax pän pän tse'e dükutyoomp jë'ë
jë pyava'nün, pu'uk avaada tse'e
jëm jya'vin kajxm y'it jë Nte'yam jë
chojkün. Jidü'üm tse'e nnüja'vimda
jëts ijtumdupe'e jëm jë Nte'yam
jya'vin kajxm: [6] Jë'ë juu' ve'e vaamp
jëts jëm jë'ë ve'e jë Nte'yam jya'vin
kajxm y'it, vinkopkts jë'ë ve'e
jëtse'e ve'em jyoojntykat ax jo'n jë
Jesús jyoojntyki.

[7] Miitsta, juu' atse'e öoy
ntuntsojktup, ka'a xa ats miitse'e
ntuknüjáyada to'k jë nam pava'nün,
jë'ë ve'e juu' ve'e m'amötunajxtu
jëtse'e jémani xjayëjp'ukvaandi,
jë ayookts jë'ë ve'e juu' ve'e
myakvaajnjidu. [8] Öyam tse'e
vye'ema, ntuknüja'yidupts ats
miitse'e to'k jë nam pava'nün juu'
ve'e tyúvam, juu' ve'e jë Cristo
düyaknüké'xnatajki jëts miitse'e
xyaknüké'xnatajkiduva, küx
najxp xa ve'e ya it ku ve'e jë jayu
y'itta kupi'ijts kukoö'ts, ajajnup
ata'kxnupts jë'ë ve'e üxyam jë tyüv
jë'ë.
[9] Pän vaamp xa ve'e jë jayu jëts
ve'em jë'ë ve'e ax jo'n jë jayu juu'
ve'e yö'yp jëja ajajtk it jaat, pän
ka'a tse'e dütsak jë y'uts jë y'ajch
maat jë y'uts jë cha'a, ve'emts jë'ë
ve'e ax jo'n jë jayu juu' ve'e yö'yp
jëja akoö'ts it jaat. [10] Pän pän tse'e
dütsojkp jë y'uts jë y'ajch maat
jë y'uts jë cha'a, ve'emts jë'ë ve'e
ax jo'n jë jayu juu' ve'e yö'yp jëja
ajajtk it jaat, ka'ats jë'ë ve'e ti ka
óyap dujayep juu' ve'e yakka'ajup
jëp tökin jaatp. [11] Ax pän pän tse'e
dükatsojkp jë y'uts jë y'ajch maat
jë y'uts jë cha'a, ve'emts jë'ë ve'e
ax jo'n jë jayu juu' ve'e yö'yp jëja
akoö'ts it jaat, ka'ats jë'ë ve'e
dünujava pän joma ve'e ñujkx, küx
jë viints jayu jo'n jë'ë ve'e yö'öy.
[12] Pi'k ónükta, nnüja'yidupts
ats miitse'e küx jë Nte'yame'e
mtökinmëë'kxjudu jë'ë kajx ku ve'e
xjaanchjávada jë Jesucristo. [13] Onük
tee'da, nnüja'yidupts ats miitse'e
küxe'e x'íxada jë'ë pane'e ijtp
ka'anume'e ya it choö'nduk vye'na
jëts üxyam paat. Muutskit ónükta,

nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e
x'ama̱a̱daaguidi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta.
Pi'k ónu̱kta, nnu̱ja'yidupts a̱ts
miitse'e ku̱xe'e x'íxada je̱ Dios
Tee'. 14 Onu̱k tee'da, nnu̱ja'yidupts
a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'íxada
je̱'e̱ pa̱ne'e ijtp ka'anume'e
ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na je̱ts
u̱xyam paat. Muutskit ónu̱kta,
nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e
to'k aaj to'k jo̱o̱t m'itta je̱ Nte'yam
ma̱a̱t, je̱me'e mja'vin ka̱jxmda
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook y'it je̱tse'e
x'ama̱a̱daaguidi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
ko̱'o̱yjáyuvapta̱jkta.

Ka'a tse'e xtsó̱ktat je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱

15 Ka'a tse'e xtsó̱ktat je̱
naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ni
ka'a tse'e xtonuva'andat juu'
ve'e tyoondup pa̱n pa̱n jatye'e
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. Pa̱n pa̱n tse'e
du̱tso̱jkp je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱, ka'a tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱
Nte'yam je̱ cho̱jku̱n. 16 Ku̱x nu̱jom
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱ ka
ó̱yap juu' ve'e je̱ jayu cho̱jktup je̱
y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta, je̱ ka
ó̱yap juu' ve'e je̱ jayu cho̱jktup ku
ve'e juu' du̱'ixta, je̱ts je̱ ka ó̱yap ku
ve'e je̱ jayu ñamyá̱jajada ku ve'e juu'
du̱'ixta du̱jaye̱pta, ka'ats je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam ya̱ ka ó̱yap du̱yakje̱ja, je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱ ka̱jx ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e
ijtp yaja naxviijn. 17 Tá̱minupts
je̱'e̱ ve'e ku ve'e ya̱ it kya̱jxnit ma̱a̱t
nu̱jom je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu
cho̱jktup yaja naxviijn; ax je̱ jayu
juu' ve'e du̱toondup juu' ve'e je̱
Nte'yam cha̱jkp, jyayejppts je̱'e̱ ve'e
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp.

Je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱ts je̱ taay

18 Miitsta, juu' a̱tse'e
n'onu̱kja'vidup, kuka̱xa ámani xa
ve'e u̱xyam. Mmó̱tudu tse'e je̱ts
je̱jape'e to'k juu' ve'e je̱ Cristo
du̱tso'oxpá̱kup; ax je̱ja tse'e
u̱xyam nu̱may je̱ jayu juu' ve'e
je̱ Cristo du̱tso'oxpa̱jktup. Ku̱x
tse'e ve'em du̱tonda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
nnu̱ja'vimda je̱ts kuka̱xa ámani
ve'e u̱xyam. 19 Ka'a tse'e je̱ jayu
y'uknay'amojkijidini u̱u̱'m ma̱a̱tta,
ku̱x ka'a ve'e y'itta je̱ njáyuvamda.
Pa̱n ku̱y'itta xa ve'e je̱ njáyuvamda,
ku̱tyaandits je̱'e̱ ve'e u̱u̱'m ma̱a̱tta;
ax ku̱x tse'e cho̱o̱'ndi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
nu̱ke̱'xnatá̱ka tyañ je̱ts ka'a ve'e je̱
njáyuvamda y'it.
20 Ax ka'ats miitse'e ve'em ax jo'n
je̱'e̱da, je̱ Cristo tse'e mpa̱'mu̱xju̱du
je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu
Santo je̱tse'e xnu̱ja'vikáxta je̱ tyu̱v
je̱'e̱. 21 Ka'ats a̱ts miitse'e nnu̱jáyada
ax jo'n to'k du̱nu̱jaya pa̱n pa̱n
jatye'e du̱kanu̱ja'vidup je̱ tyu̱v je̱'e̱,
nnu̱ja'yidup a̱ts miitse'e ku̱xe'e je̱'e̱
xnu̱jávada. Ax mnu̱ja'vidup tse'e
je̱ts ka'a ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ du̱yakje̱ja
je̱ taay. 22 ¿Pa̱nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
taayip? Taayip xa je̱'e̱ ve'e pa̱n
pa̱ne'e vaamp je̱ts ka'a ve'e je̱
Nte'yam je̱ Jesús du̱vinka̱a̱jn je̱tse'e
yakkutojknit. Pa̱n pa̱n tse'e vaamp
je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ Jesús
du̱vinka̱a̱jn je̱tse'e yakkutojknit,
je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e cho'oxpu̱jkp,
ka'a tse'e du̱kuvu̱k je̱ Dios Tee', ka'a
tse'e du̱kuva̱jkpa je̱ y'Onu̱k. 23 Pa̱n

pa̱n xa ve'e du̱kakuva̱jkp je̱ Dios
Tee' je̱ y'Onu̱k, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱m
jya'vin ka̱jxm je̱ Dios Tee'. Pa̱n pa̱n
tse'e du̱'ava'nip je̱ts je̱ Nte'yam
je̱ y'Onu̱k je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit, je̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
jya'vin ka̱jxm je̱ Dios Tee' je̱ts je̱
y'Onu̱k.
24 Tun'ixta vintso̱ ve'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda y'ijtnit je̱ Cristo je̱ y'ayook,
juu' ve'e m'amo̱tunajxtu ku ve'e
je̱ jayu mva'nu̱x'ukvaajnjidi. Pa̱n
taampts je̱'e̱ ve'e, m'ijttinup tse'e
je̱m je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ y'Onu̱k
jya'vin ka̱jxmda. 25 Ax ya̱'a̱ts
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Jesucristo
xtukvinva'nimdu, je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
26 Ntuknu̱ja'yidupts a̱ts miits
ya̱'a̱ ve'e ku̱x je̱me'e je̱ jayu
juu' ve'e du̱'íxtidup vintso̱ ve'e
mtukmaso̱'o̱kjadat je̱ Nte'yam. 27 Ax
miits ka̱jxta, taampts je̱'e̱ ve'e je̱m
mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo,
juu' ve'e je̱ Cristo je̱m pya̱a̱m. Ka'a
tse'e vyinko̱pka je̱tse'e pa̱n juu'
mjaa'ktuk'íxjadat; je̱ Espíritu Santo,
juu' ve'e ijtp je̱m mja'vin ka̱jxmda,
je̱'e̱ tse'e mtuk'íxju̱dup, ax ka'ats
je̱'e̱ ve'e tyaaya. Ve'em ax jo'n je̱
Espíritu Santo mtuk'íxjidi, tanda
tse'e je̱ Cristo ma̱a̱t.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta

28 Ax u̱xyam tse'e, miitsta, juu'
a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, m'ijttinupts
miitse'e je̱m je̱ Cristo jya'vin
ka̱jxm, ax ve'em tse'e n'ijtumdinit
ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t je̱tse'e
nkatso̱'o̱tyo'numdat je̱m je̱'e̱
vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat.
29 Mnu̱ja'vidup xa miitse'e je̱ts
pyaatyp y'ake̱e̱guipe'e juu' ve'e
je̱ Cristo tyuump kya̱jtsp, ax ve'em
tse'e xnu̱jávada je̱ts nu̱jom pa̱n
pa̱n jatye'e du̱toondup du̱ko̱jtstup
juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip,
je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e je̱ nam
joojntykin mo̱o̱jyju̱du.

3 Payo̱'o̱yda o̱y vintso̱ ve'e je̱
Dios Tee' o̱o̱y xtuntso̱jkumda,
je̱'e̱ ku ve'e vya'añ je̱ts je̱'e̱ je̱
y'ónu̱k u̱u̱'me'eda. ¡Ax je̱'e̱ je̱
y'ónu̱ktats u̱u̱'me'eda! Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e xka'íxamda je̱ jayu juu' ve'e
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ku̱x ka'a ve'e
du̱'íxada je̱ Dios Tee'. 2 Miitsta, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, je̱ Nte'yam
je̱ y'ónu̱kta xa u̱u̱'me'eda. O̱yame'e
kyanu̱ke̱'xnatá̱kanum je̱ts ti ve'e
n'ijtumdat, nnu̱ja'vimdinup tse'e
je̱ts ku ve'e je̱ Cristo myiinnuvat,
ijtumdinup tse'e ax jo'n je̱'e̱, ku̱x
n'íxumdap u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e van'it
ax jo'n y'it. 3 Anañu̱joma pa̱n
pa̱n jatye'e ve'em je̱ jaanchja'vin
du̱jaye̱jptup, y'íxtidupts je̱'e̱ ve'e
vintso̱ ve'e y'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts,
ve'em ax jo'n je̱ Cristo y'it o̱y je̱ts
va'ajts.
4 Anañu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e
to̱kintoondup, ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱kutyonda je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n,
ku̱x je̱ to̱kin, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e
je̱ jayu du̱kakutyún je̱ Nte'yam je̱
pyava'nu̱n. 5 Ax nmu̱ja'vimdinup
tse'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ Cristo myiijn
yaja naxviijn je̱tse'e je̱ ntó̱kinamda
xtuknu̱vaatsumdinit. O̱yame'e y'ijt
yaja naxviijn, ka'ats je̱'e̱ ve'e ti
to̱kin du̱jayep. 6 Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱m
jya'vin ka̱jxm je̱ Cristo, ka'ats je̱'e̱
ve'e ñaajk'ítju̱ je̱p to̱kin ja̱a̱tp; ax je̱

jayu juu' ve'e tokintoomp, ka'ats je'e
ve'e je Cristo du'ix, ka'ats je'e ve'e je
Cristo du'ixa.
7 Miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup,
ka'a tse'e xyakjáttat jetse'e pan
mtukmaso'okjadat je Nte'yam
je tyoo'. Je'e juu' ve'e dutoomp
juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip, tuvts
je'e ve'e je jyáyuvin je jyoojntykin,
ve'em ax jo'n je Cristo tuv je
jyáyuvin je jyoojntykin. 8 Ax je'e juu'
ve'e tokintoomp, je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
ko'oyjayuvaptajkta, je'e je jyayu
xa je'e ve'e, kux je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
ko'oyjayuvaptajkta, tokin toompats
je'e ve'e van'ítani ku ve'e ka'anum ya
it choo'nduk vye'na jets uxyam paat.
Je'e kajx tse'e je Nte'yam je y'Onuk
myiijn yaja naxviijn jetse'e je jayu
kyoo'k'ijttinit jem je ko'oyjáyuvap
kya'm. 9 Je'e pan pan jatye'e ijttup
je Nte'yam je y'ónukta, ka'ats je'e
ve'e ñaajk'ítjada jep tokin jaatp, kux
je Nte'yame'e je nam joojntykin
mooyjudu. Ax ka'a tse'e y'o'yixjada
jetse'e ñaajk'ítjadat jep tokin jaatp,
kux je Nte'yam je y'ónuk je'e ve'eda.
10 Jidu'um xa ve'e nnuja'vimda pan
pan jatye'e je Nte'yam je y'ónukta
jets pan pan jatye'e je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
ko'oyjayuvaptajkta je y'ónukta.
Pan pan xa ve'e dutoomp juu' ve'e
kyapaatyp kyah'akeeguip, ka je'epts
je'e ve'e je Nte'yam je y'ónuk, ka'ava
je'e juu' ve'e dukatsojkp je y'uts je
y'ajch maat je y'uts je cha'a.

Nachókjada to'k jado'k

11 Ya'a tse'e je ayook juu' ve'e
m'amotunajxtu van'ítani ku ve'e
je jayu mva'nux'ukvaajnjidi, je'ets
je'e ve'e jetse'e nnachojkumjadat
to'k jado'k. 12 Ka'a tse'e m'íttat
ax jo'n je Caín, juu' ve'e ijt
je ko'oyjáyuvap je jyayu jetse'e
je y'uts duyak'aa'k. ¿Ax tyajx
tse'e duyak'aa'k? Je'e kajxe'e
kux ka óyap je'e ve'e juu' ve'e
tyoon jets oyts je'e ve'e juu' ve'e
je y'uts tyoon. 13 Utsta ajchta utsta
tsa'ada, ka'a tse'e xtuk'atúvadat
pan mkatsojkjudupe'e je jayu
juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je
naxviijnit je kyo'oy je'e. 14 Ijtumdu
tse'e ax jo'n aa'k kun'ijtumdi. Ax
ka'a tse'e ve'em n'uk'ijtumdini, je
nam joojntykin tse'e je Nte'yam
xmo'yumdu. Je'e kajxts ya'a ve'e
nnuja'vimda kux ntsojkumdupe'e
je n'útsamda je n'ajchamda maat
je n'útsamda je ntsa'aamda. Pan
pan xa ve'e je tsojkun dukajayejpp,
taampts je'e ve'e ax jo'n aa'k
kuy'ijt. 15 Pan pan tse'e je y'uts
je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a
dukatsojkp, ve'emts je'e ve'e
ax jo'n je yakjayu'oo'kpa. Ax
mnuja'vidinupts miitse'e jets ka'a
ve'e je yakjayu'oo'kpa dujayep je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
16 Jidu'um xa ve'e nnuja'vimda ti
je'e ve'e je tsojkun: Je Jesucristo
tse'e xku'oo'kimdu. Ax ve'em
tse'e, chojkpapts je'e ve'e jetse'e
mputajkimdat je n'útsamda je
n'ajchamda maat je n'útsamda
je ntsa'aamda je'e paat jetse'e
nku'oo'kimdat. 17 Pan pan tse'e
juu' du'ixp dujayejpp jetse'e du'ix
je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je
cha'a juu' ve'e katih'ijtuxjup, jetse'e
dukatukma'at, ka'ats je'e ve'e jem
jya'vin kajxm je Nte'yam je chojkun.

18 Miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup,
va'an tse'e dụto'numda juu' ve'e
dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹts to'k aaj
to'k jọọte'e jẹ jayu ntsọjkumda,
ka kọọjyap tse'e nva'numdat jẹts
ntsọjkumdupe'e. 19-20 Jidụ'ụm xa
ve'e nnụja'vimda jẹts ijtumdupe'e
jẹ tyụv jẹ'ẹ mạạt jẹts to'k aaj to'k
jọọte'e n'ijtumda jẹja jẹ Nte'yam
vyinkujk ku ve'e nnayja'vimjada
jẹts tọkin mạạt ụụ'me'eda:
Ñụmájipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam
jẹts ka'a ve'e yạ nja'vinamda,
ñụja'vikụjxpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.
21 Miitsta, juu' ạtse'e ọọy
ntuntsọjktup, pạn ka'a xa ve'e
nnayja'vimjada jẹts tọkin mạạt
ụụ'me'eda, nayja'vimjụdupts
ụụ'me'e jẹtse'e ntsapkọjtsumdat,
22 xmọ'yumdup tse'e jẹ Nte'yam
pạn ti ve'e n'amọ́tumdup, jẹ'ẹ
kạjx ku ve'e nkutyo'numda
jẹ pyava'nụn jẹtse'e nto'numda
juu' jẹ'ẹ ve'e chạjkp. 23 Ax jẹ'ẹ jẹ
pyava'nụn, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
njaanchja'vimdinit jẹ y'Onụk
Jesucristo jẹtse'e nnachọjkumjadat
to'k jado'k ax jo'n xtukpava'numdi.
24 Pạn pạn xa ve'e dụkutyoomp
jẹ pyava'nụn, ijtpts jẹ'ẹ ve'e jẹm jẹ
Nte'yam jya'vin kạjxm jẹtse'e jẹm
jya'vin kạjxm jẹ Nte'yam y'it. Ax
jidụ'ụm tse'e nnụja'vimda jẹts ijtp
jẹ'ẹ ve'e yam nja'vin kạjxmamda,
jẹ Espíritu Santo kạjx, juu' jẹ'ẹ ve'e
xmọ'yumdu.

Payọ'ọyda ọy pạn juu' ve'e ijtp jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda

4 Miitsta, juu' ạtse'e ọọy
ntuntsọjktup, ka'a tse'e
xjaanchjávadat nụjom pạn pạn
jatye'e vaandup jẹts jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook kọjtsnajxpa jẹ'ẹ ve'eda.
Payọ'ọyda ọy pạn jẹ Nte'yam
kạjx jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹm jya'vin
kạjxmda, uk pạn ka'a. Kụx jẹja
xa ve'e nụmay jẹ jayu juu' ve'e
natyijjụdup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpada, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu
tyuk'íxtup juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap
jyẹ'ẹ. 2 Jidụ'ụm tse'e xnụjávadat
pạn jẹm jya'vin kạjxmda jẹ Espíritu
Santo, juu' ve'e jẹm jẹ Nte'yam
jya'vin kạjxm: Nụjom jẹ jayu juu'
ve'e vaandup jẹts jẹ Jesucristo ve'e
miin yaja naxviijn jẹ jayu ni'kxax
kọ́pkax, jẹ Nte'yam kạjxts jẹ'ẹ ve'e
juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxmda;
3 ax nụjom juu' ve'e vaandup
jẹts ka'a ve'e dụjaanchjávada
jẹ Jesús, ka jẹ Nte'yam kạjxapts
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹm jya'vin
kạjxmda, cho'oxpạjktupts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Cristo. Ax m'amọtunajxtu tse'e
jẹts jẹ'yape'e juu' ve'e jẹ Cristo
dụtso'oxpạ́kup, ax jẹja tse'e
ụxyam yaja naxviijn juu' ve'e
tso'oxpạjkjụdup.
4 Miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup,
jẹ Nte'yam jẹ jyayu xa miitse'eda
jẹtse'e x'amạạdaaguidi pạn pạn
jatye'e jẹ Cristo dụtso'oxpạjktup,
kụx ñụmájip jẹ'ẹ ve'e nụyojk pạne'e
jẹm mja'vin kạjxmda ijtp jẹts ni
ka'a ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e
dụyakkutojkjip jẹ jáyuda juu'
ve'e jẹ Nte'yam dụtso'oxpạjktup.
5 Myạạtnavyạạ'njụdup tse'e
jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, jẹ'ẹ
kạjx tse'e kyọtsta jẹ naxviijnit
jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹts jẹ'ẹ kạjxpa tse'e
y'amọtunáxjada pạn pạn jatye'e
dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit
jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. 6 Jẹ Nte'yam jẹ
jyáyuts ụụ'me'eda. Ax jidụ'ụm tse'e

nnuja'vimda pan pane'e kojtsp je
Espíritu Santo kajx jets pan pane'e
kojtsp ka je Espíritu Santo kajxap:
Je Espíritu Santo tse'e du'ava'nip
je tyuv je'e. X'amotunajxumdupts
uu'm je'e ve'e pan pan jatye'e
je Nte'yam du'íxada; ax ka'a tse'e
x'amotunajxumda pan pan jatye'e je
Nte'yam duka'íxada.

Je'e pane'e je tsojkun dujayejpp

7 Miitsta, juu' atse'e ooy
ntuntsojktup, va'an tse'e
dunachojkumjada to'k jado'k,
kux je Nte'yame'e duyakjéjip je
tsojkun. Pan pan xa ve'e je tsojkun
dujayejpp, je nam joojntykints je'e
ve'e je Nte'yam mojyjudu jetse'e je
Nte'yam du'ixa. 8 Ax pan pan tse'e je
tsojkun dukajayejpp, ka'ats je'e ve'e
je Nte'yam du'ixa, kux jyayejppe'e
je Nte'yam je tsojkun, je'e tse'e je
tsojkun duyakjéjip. 9 Jidu'um tse'e
je Nte'yam duyaknukе'xnatajki
jets jyayejppe'e je tsojkun, je'e ku
ve'e dukejx je y'Onuk yaja naxviijn
jetse'e je joojntykin njayejpumdinit
je y'Onuk kajx. 10 Ya'a xa ve'e
duyaknukе'xnatajkip je tsojkun,
ka je'ep kuxe'e je Nte'yam
ntsojkumdi, je'e ve'e kuxe'e
xtsojkumdi jetse'e je y'Onuk dukejx
yaja naxviijn jetse'e je ntókinam
xtuknuvaatsumdi. 11 Miitsta, juu'
atse'e ooy ntuntsojktup, je'e kajx ku
ve'e je Nte'yam ve'em xtsojkumda,
tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e
nnachojkumjadat to'k jado'k. 12 Ka'a
xa ve'e pan je Nte'yam du'ix; ax pan
nnachojkumjudup tse'e to'k jado'k,
yam tse'e nja'vin kajxmamda je
Nte'yam y'it jetse'e pu'uk avaada je
chojkun njayejpumda.

13 Kux tse'e je Nte'yam xmo'yumdi
je Espíritu Santo, je'e kajx tse'e
nnuja'vimda jets ijtumdupe'e
jem je Nte'yam jya'vin kajxm jets
je'e ve'e ijtpap yam uu'm nja'vin
kajxmamda. 14 N'ixts aatse'e je
Nte'yam je y'Onuk, mpuumpts
aatse'e je tuvakojtsun jets je
Nte'yame'e dukejx je y'Onuk jetse'e
duyaktso'oktat nujom je jayu
pan pan jatye'e tsuunidup to'k it
to'k naxviijn. 15 Pan pan xa ve'e
du'ava'nip jets je Jesús je'e ve'e je
Nte'yam je y'Onuk, jem tse'e jya'vin
kajxm y'it je Nte'yam jets jemts
je'e ve'e je Nte'yam jya'vin kajxm
y'ijtpa. 16 Ax ve'em tse'e to'k aaj to'k
joot nmuja'vimda jets xtsojkumdup
uu'm je'e ve'e je Nte'yam.

Jyayejpp tse'e je Nte'yam
je tsojkun. Pan pan tse'e ijtp
je tsojkun maat, jemts je'e ve'e
je Nte'yam jya'vin kajxm y'it jets
jemts je'e ve'e jya'vin kajxm je
Nte'yam y'ijtpa. 17 Je Nte'yam tse'e
duyakpookp je tsojkun juu' ve'e
njayejpumdup jetse'e to'k aaj to'k
joot n'ijtumdinit je'e maat je xaaj
ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit.
Ve'emts ya'a ve'e kux ka'a ve'e
nmaatnavyaa'numjada je naxviijnit
je kyo'oy je'e, ve'em ax jo'n
je Cristo dukamaatnavyuu'nju je
naxviijnit je kyo'oy je'e. 18 Ka'a
tse'e je tsa'aga dumaatnavyuu'nju je
tsojkun. Pan pu'uk avaada tse'e je
jayu je tsojkun dujayepta, ka'a tse'e
je tsa'aga dujayejptuva, kux ku xa
ve'e je jayu cha'aga, je'e kajx tse'e
cha'aga ku ve'e je tsaachpaatun
tyukkada'akjut. Je jayu juu' ve'e
je tsa'aga dujayejpp, ka'ats je'e ve'e
pu'uk avaada je tsojkun dujayep.

19 Njayëjpumdup tse'e jë tsöjkün
küxe'e jë Nte'yam xtsöjkumdi ku jë'ë
ve'e ka'anum ntsöjkumda vye'na.
20 Pän vaamp xa ve'e jë jayu:
"Ntsäjkp ätse'e jë Nte'yam", taayipts
jë'ë ve'e pän ka'a ve'e dütsäk jë
y'uts jë y'ajch määt jë y'uts jë chä'ä.
Küx pän ka'a xa ve'e dütsäk jë y'uts
jë y'ajch ukpü jë y'uts jë chä'ä juu'
ve'e y'ixp, ¿ax vintsöts jë'ë ve'e
dütsöküt jë Nte'yam?, juu' ve'e
kya'ixp. 21 Yä'äts jë'ë ve'e juu' ve'e
xtukpava'numdu: Pän pän tse'e jë
Nte'yam dütsöjkp, tun vinköpkts
jë'ë ve'e jëtse'e dütsöjkpat jë y'uts jë
y'ajch määt jë y'uts jë chä'ä.

N'amäädaaguimdup tse'e jë naxviijnit jë kyö'öy jë'ë

5 Pän pän tse'e dujaanchja'vip
jëts jë Jesús jë'ë ve'e jë Cristo,
juu' ve'e jë Nte'yam vyinköön
jëtse'e yakkutojknit, jë nam
joojntykints jë'ë ve'e jë Nte'yam
mööjyju. Pän ntsöjkumdup tse'e
jë ntee'amda, ntsöjkumduvapts
üü'me'e jë n'útsamda jë
n'ajchamda määt jë n'útsamda
jë ntsä'äamda. 2 Jidü'üm tse'e
nnüja'vimda jëts ntsöjkumdupe'e
jë Nte'yam jë y'ónükta, jë'ë ve'e
ku ve'e jë Nte'yam ntsöjkumda
jëtse'e nto'numda juu' ve'e
xtukpava'numdup. 3 Jidü'üm xa ve'e
jë Nte'yam ntsöjkumda, jë'ë ve'e ku
ve'e nkutyo'numda jë pyava'nün.
Ax ka'a tse'e ntso'oxja'vimda jëtse'e
nkutyo'numdat jë pyava'nün. 4 Küx
nüjom pän pän jatye'e jë Nte'yam
mööjyjüdu jë nam joojntykin,
y'amäädaaguidupts jë'ë ve'e
jë naxviijnit jë kyö'öy jë'ë. Ax
juu' tse'e xtuk'amäädaaguimdup
jë naxviijnit jë kyö'öy jë'ë, jë
jaanchja'vints jë'ë ve'e juu' ve'e
njayëjpumdup. 5 ¿Pänts jë'ë ve'eda
juu' ve'e dü'amäädaaguidup jë
naxviijnit jë kyö'öy jë'ë? Jë'ëjyji
ve'eda juu' ve'e dujaanchja'vidup
jëts jë Jesús jë'ë ve'e jë Nte'yam jë
y'Onük.

Juu' ve'e xtuknüja'vimdup jë Jesucristo

6 Jë Jesucristo tse'e miin
yaja naxviijn jëtse'e yaknäpejt
jëtse'e xku'öö'kimdi. Ka köojyap
tse'e ñäpejt, ve'empa ve'e
y'uk'ää'k. Jë Espíritu Santo tse'e
xtuknüja'vimdup jëts jë Jesús
jë'ë ve'e jë Nte'yam jë y'Onük, ax
ka'a tse'e jë Espíritu Santo tyaaya.
7 Toojk viijn jë'ë ve'e juu' ve'e
xtuknüja'vimdup jëts jë y'Onük
jë'ë ve'e: 8 jë Espíritu Santo, jë
Jesús jë ñäpëjtün, jëts jë Jesús jë
y'öö'kün. Öyam tse'e toojk viijn,
to'kji tse'e jë nüja'vin juu' ve'e
xmö'yumdup. 9 Njaanchja'vimdup
tse'e juu' ve'e jë jayu kyöjtstup, ax
nüyojk jaanchjávumts jë'ë ve'e jë
tüväköjtsün juu' ve'e jë Nte'yam
yaktaan, jë'ëts jë'ë ve'e juu' ve'e
kyöjts jë y'Onük käjx. 10 Pän pän
xa ve'e dujaanchja'vip jë Nte'yam
jë y'Onük, ñüja'vinupts jë'ë ve'e
jëm jya'vin käjxm jëts jë Nte'yam
jë y'Onük jë'ë ve'e jë Jesús. Pän
pän tse'e dükajaanchja'vip juu'
ve'e jë Nte'yam kyäjtsp, ve'emts
jë'ë ve'e yakvinmötu jëts taayipe'e
jë Nte'yam, küx ka'a ve'e jë jayu
dujaanchjáva juu' ve'e jë Nte'yam
kyöjts jë y'Onük käjx. 11 Ax yä'äts
jë'ë ve'e juu' ve'e jë Nte'yam kyöjts
jë y'Onük käjx: Xmö'yumduts

ṵṵ'm jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹts jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp,
njayẹjpumdupts ṵṵ'm jẹ'ẹ ve'e jẹ
y'Onṵk kạjx. 12 Pạn pạn xa ve'e jẹm
jya'vin kạjxm jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk,
jyayejppts jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp; ax pạn
pạn tse'e jẹm jya'vin kạjxm ka'ijtp
jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk, ka'ats jẹ'ẹ
ve'e dṵjayep jẹ joojntykin juu' ve'e
xạ'ma kạjx ijtp.

Jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp

13 Miitsta, pạn pạn jatye'e
dṵjaanchja'vidup jẹ Nte'yam
jẹ y'Onṵk, jẹ'ẹ kạjxts ạts miits
yạ'ạ ve'e ntuknṵjáyada jẹtse'e
xnṵjávadat jẹts mjayẹjptupe'e
jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma
kạjx ijtp. 14 Jẹ'ẹ kạjx tse'e to'k
aaj to'k jọọt ntsapkọjtsumda,
kṵx nmṵja'vimdinupe'e jẹts
pạn n'amọ́tumdupe'e juu' ve'e
pyaatyp y'akẹẹguip mạạt
jẹ Nte'yam jẹ vyinma'yṵn,
xkạts'amọtunajxumdupts
ṵṵ'm jẹ'ẹ ve'e. 15 Ax pạn
nnṵja'vimdupts ṵṵ'me'e jẹts
xkạts'amọtunajxumdupe'e jẹ
Nte'yam ku ve'e juu' n'amọ́tumda,
nnṵja'vimduvap tse'e jẹts tyónup jẹ'ẹ
ve'e pạn ti ve'e n'amọ́tumdup.
16 Pạn y'ixp xa ve'e to'k jẹ jayu
jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpṵ jẹ y'uts jẹ
chạ'ạ ku ve'e jẹ tọkin dṵtún juu'
ve'e ọ'yip jẹtse'e yakmẹẹ'kxjat,
va'an tse'e dṵnṵtsapkạtsṵ, van'it
tse'e jẹ Nte'yam myọ'ọjṵt jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx
ijtp. Jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹ tọkin juu'
ve'e jẹ Nte'yam myee'kxp. Jẹja xa
ve'e jẹ tọkin juu' ve'e jẹ Nte'yam
kyamee'kxp; ka'ats ạts miitse'e
nnạạjmada jẹtse'e x'amọ́tudat jẹ
Nte'yam jẹtse'e yaktọkinmẹẹ'kxṵt
jẹ'ẹ kạjx. 17 Nṵjom juu' jatye'e
ka óyap, tọ́kints jẹ'ẹ ve'e; ax jẹja
tse'e jẹ tọkin juu' ve'e jẹ Nte'yam
myee'kxp.
18 Nnṵja'vimdinup xa ṵṵ'me'e jẹts
pạn pạn jatye'e ijttup jẹ Nte'yam jẹ
y'ónṵk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ñaajk'ítjada
jẹp tọkin jạạtp, kṵx íxjṵdup
jayẹjpjṵdup jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam
jẹ y'Onṵk, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ
kọ'ọyjáyuvap y'ọ'yixjṵ jẹtse'e vintsọ
tyónjadat.
19 Nnṵja'vimdinup tse'e jẹts jẹ
Nte'yam jẹ jyayu ṵṵ'me'eda; ax
jẹm tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap y'am
kyạ'm y'itta nṵjom pạn pạn jatye'e
dṵmạạtnavyạạ'njṵdup jẹ naxviijnit
jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ.
20 Nnṵja'vimduvap xa ve'e jẹts
miine'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk jẹtse'e
jẹ vinma'yṵn xmọ'yumdi jẹtse'e
ve'em n'íxaimdinit jẹ'ẹ pạne'e
tyṵ́vam ijtp. Ax ijtumdup tse'e
jẹm jẹ'ẹ jya'vin kạjxm pạne'e
tyṵ́vam ijtp, jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk
Jesucriistots jẹ'ẹ ve'e, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam, juu' ve'e tyṵ́vam ijtp,
jẹ'ẹ tse'e dṵyajkp jẹ joojntykin juu'
ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 21 Miitsta, juu'
ạtse'e n'onṵkja'vidup, ka'a tse'e
xvinjávadat xvintsạ'ạgadat juu' ve'e
ka jẹ Nte'yamap. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta

1 A̱ts, je̱ ma̱j ónu̱k, to'k juu' ve'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinténip,
máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta
je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta
juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup. Ax
ka á̱tsjyapts miitse'e ntso̱jktup,
mtso̱jkju̱duvapts miits je̱'e̱ ve'e
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱ja'vidup
je̱ tyu̱v je̱'e̱. 2 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
nnacho̱jkumjada ku̱xe'e yam nja'vin
ka̱jxmamda y'it je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱ts
xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e yam nja'vin
ka̱jxmamda y'ijtnit. 3 Je̱ Dios Tee'
je̱ts je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k, je̱'e̱ tse'e xkunoo'kxumdap
je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ tyukmo̱'tu̱n
ma̱a̱tta je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta, ve'em
tse'e n'ijtumdinit je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t je̱
tso̱jku̱n ma̱a̱t.
4 O̱o̱y xa a̱tse'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k
ku a̱tse'e nnu̱java je̱ts je̱me'e je̱
m'ónu̱kta juu' ve'e du̱pana̱jkxtup
je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n je̱ Dios
Tee' xtukpava'numdi. 5 Ax je̱'e̱ ka̱jx
tse'e, va'an tse'e du̱nacho̱jkumjada
to'k jado'k. Ax je̱ pava'nu̱n juu' a̱ts
miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ka nam
pava'nu̱napts je̱'e̱ ve'e, je̱ pava'nu̱n
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
kyo̱jts ku ve'e yak'ixpa̱jk'ukvaajñ.
6 Pa̱n nacho̱jkumju̱dup tse'e to'k
jado'k, nkutyo'numdup tse'e je̱
Nte'yam je̱ pyava'nu̱n. Ax je̱'e̱ je̱
pyava'nu̱n, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
nnacho̱jkumjadat to'k jado'k, ve'em
ax jo'n xnu̱jávada van'ítani ku ve'e
x'amo̱tunajx'ukvaandi je̱ Nte'yam je̱
y'ayook.

Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱vin'a̱a̱'ndup

7 May xa ve'e y'itta yaja
naxviijn pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu
du̱vin'a̱a̱'ndup, vaandupts je̱'e̱
ve'e je̱ts ka'a ve'e je̱ Jesucristo
jyayuvimpijt. Vin'a̱a̱'mpats je̱'e̱
ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ve'em
vaandup, cho'oxpa̱jktupts je̱'e̱ ve'e
je̱ Cristo. 8 Nay'ix'ítjada ku̱x ku ve'e
mkato'nu̱xjadat juu' ve'e mtoondup,
je̱'e̱ tse'e mtóndap je̱tse'e pu'uk
avaada xjaye̱jptinit je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱ juu'
ve'e je̱ Nte'yam mtukmutso̱jku̱dup.
9 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱yaknu̱yojkip
je̱ Cristo je̱ y'ixpa̱jku̱n je̱tse'e je̱
jayu du̱tuk'ix ax jo'n du̱kapaa'ty
du̱kah'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱ ka̱ts je̱
ayook juu' ve'e je̱ Cristo yaktaan,
ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

kajxm je Nte'yam. Ax pan pan
tse'e je jayu dutuk'ixp juu' ve'e
je Cristo kyojts, jemts je'e ve'e
jya'vin kajxm y'itta je Dios
Tee' jets je y'Onuk. 10 Pan jem
xa ve'e juu' ve'e mku'íxjudup
jetse'e je jayu dukatuk'ix ya
ixpajkun, ka'a tse'e xkuváktat
jem mtak'am jets ni ka'a tse'e
x'oyvinkukojtsiduvat. 11 Kux pan
pan xa ve'e du'oyvinkukojtsip,
tyukmaattuumpts je'e ve'e je
kyo'oy je'e.

Ku je Juan kyojtskukajxini

12 Jep xa ve'e may viijn juu' ats
miitse'e kunjaa'ktuknuja'yidi,
ax ka'ats atse'e yap nak kujxp
nja'ava'añ kux ntsajkp atse'e jets
ats miitse'e najkx nku'ixta jetse'e
aviinm ah'am nmukótstat, ve'eme'e
pu'uk avaada nxoojntkumdat.
13 Je n'útsamda je ntsa'aamda
juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon, je'e
je y'ónukta tse'e mkejxuxjudup
máyam je Dios. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mutoojk na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi je̱ Gayo

1 A̱ts, je̱ ma̱j ónu̱k, to'k juu' ve'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinténip,
máyam a̱ts mitse'e je̱ Dios
ntuknu̱kex, mits, Gayo, juu' a̱tse'e
o̱o̱y ntuntsa̱jkp.
2 Nnu̱tsapka̱jtspts a̱ts mitse'e
je̱tse'e nu̱jom ka̱jx m'ó̱yat je̱tse'e
ma̱kka̱tso̱ts m'ijtnit, ve'em ax
jo'n a̱tse'e nnu̱java je̱ts o̱ye'e
je̱ mjo̱o̱t je̱ mja'vin y'it je̱ja je̱
Nte'yam vyinkujk. 3 O̱o̱y a̱tse'e
ntuntukxo̱o̱jntk ku ve'e jye̱'ydi
je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts a̱tse'e
xnu̱u̱jmidi vintso̱ ve'e to'k aaj to'k
jo̱o̱t mnaajk'ítju̱ je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t,
ve'em ax jo'n xa̱'ma ka̱jx mnaajk'ítju̱
je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t. 4 O̱o̱y xa a̱tse'e
ntuntukxo̱o̱ndu̱k ku a̱tse'e nmo̱tu
je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e
n'onu̱kja'vidup, naajk'ijtju̱dupts
je̱'e̱ ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t. Ka'a
tse'e ti viijnk juu' a̱tse'e ve'em
ntukxo̱o̱jntkp.

Ku je̱ Gayo yak'o̱ñu̱ko̱jtsi

5 Mits, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp,
o̱yts je̱'e̱ ve'e juu' mitse'e mtuump,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e xputa̱ka
je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta
je̱ tsa̱'a̱da, je̱'e̱ ve'e vinko̱pk
juu' ve'e je̱'yva jayu. 6 Je̱ utsta
je̱ ajchta juu' ve'e ve'nidup mits
ma̱a̱t, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱ko̱jtstu je̱ja
je̱ jaanchja'viva vyinkujk vintso̱
mits je̱'e̱ ve'e xputa̱jkidi. Ku tse'e
ñajxtinuvat je̱m tso̱v, puta̱ka je̱'e̱da
to'k aaj je̱tse'e xmo̱'o̱dat juu' ve'e
y'ajo̱o̱tadap too' aajy, ve'eme'e
xtónu̱t ax jo'n je̱ Nte'yam du̱'o̱yjávat.
7 Je̱'e̱ tse'e tso̱o̱'ndu je̱tse'e je̱ jayu
du̱vaajnjada je̱ Cristo je̱ y'ayook.
Ka'a tse'e du̱'amó̱tudi pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada
je̱tse'e pyutá̱kajadat, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
nu̱yojk vinko̱pk je̱tse'e xputá̱kadat.
8 Xtukka̱daakumdup xa u̱u̱'me'e
je̱ts je̱'e̱ ve'e mputa̱jkimdat, ve'em
tse'e ntukma̱a̱tmuto'numdat
ntukma̱a̱tmupa̱jkumdat je̱ Nte'yam
ku ve'e du̱'avánada je̱ tyu̱v je̱'e̱.

Vintso̱ je̱ Diótrefes du̱kakuvu̱jk je̱ Nte'yam je̱ jyayu

9 Ntuknu̱ja'yidu xa a̱tse'e to'k je̱
na̱k je̱ jaanchja'vivata̱jk, ax ka'ats
je̱'e̱ ve'e je̱ Diótrefes du̱ma̱ja̱pu̱m
vintso̱ a̱tse'e juu' nka̱ts, cha̱jkpts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱nu̱májat
joma ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk
ñay'amókajada.

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

10 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, pa̱n na̱jkxp
a̱ts mitse'e nku'ix, nvaajnjap a̱ts
mitse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
tyuump, vintso̱ ve'e tyaaya je̱ts
a̱a̱tse'e xpaka̱ts. Ax ka je̱'e̱jyap
tse'e, ka'a tse'e du̱kuvu̱k je̱ utsta
je̱ ajchta juu' ve'e je̱m je̱'ydup, ka'a
tse'e du̱yakjaty je̱tse'e yakkuva̱jkjat
je̱ viijnk jayu, je̱tse'e du̱pavo̱jpni
joma ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk
ñay'amókajada.
11 Mits, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp,
ka'a tse'e xpana̱jkxu̱t je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
je̱'e̱ ve'e mpana̱jkxup je̱ y'o̱y je̱'e̱.
Pa̱n pa̱n tse'e du̱toomp je̱ y'o̱y je̱'e̱,
y'íxats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam; ax pa̱n
pa̱n tse'e du̱toomp je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱'ixa.

Ku je̱ Demetrio yak'o̱ñu̱ko̱jtsi

12 Anañu̱joma tse'e du̱'o̱ñu̱kó̱tsada
je̱ Demetrio. Nay ve'empa
a̱a̱ts, mpa̱a̱mpapts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e tyuump kya̱jtsp. Ax
mnu̱ja'vinupts mitse'e je̱ts tyú̱vam
je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' a̱a̱tse'e
mpu̱u̱mp.

Ku je̱ Juan kyo̱jtskuka̱jxini

13 Je̱pe'e may viijn juu' a̱ts mitse'e
ku̱njaa'ktukṉuja'yi, ax ka'ats a̱tse'e
yap na̱k ku̱jxp nja'ava'añ. 14 N'a'ixp
xa a̱tse'e je̱ts tso̱jk a̱ts mitse'e na̱jkx
nku'ix, ve'em tse'e nnakyo̱jtsumju̱t
aviinm ah'am.
15 Je̱ Nte'yam tse'e myak'ijtjinup
je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t. Máyame'e je̱ Dios
mke̱jxu̱xjada pa̱n pa̱n jatye'e
yaja nma̱a̱tnacho̱jkumju̱dup.
Máyame'e to'k aaj je̱ Dios xmo̱'o̱dat
to'k jado'k pa̱n pa̱n jatye'e
nma̱a̱tnacho̱jkumju̱dup joma ve'e
mits. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Judas jyaay

1 A̱tse'e je̱ Judas, je̱ Jesucristo
je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa, je̱
Santiago je̱ y'uts. Máyam a̱tse'e je̱
Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jayu juu' ve'e
je̱ Dios Tee' vinko̱ojnju̱du je̱tse'e
cho̱jkjidi, je̱ Dios Tee', juu' ve'e
íxju̱dup jaye̱jpju̱dup je̱'e̱ ka̱jx ku
ve'e to'k muk y'itta je̱ Jesucristo
ma̱a̱t. 2 O̱oy tse'e xtunjayéptat
je̱ tukmo̱'tu̱n, je̱ o̱y jo̱o̱t, je̱ts je̱
tso̱jku̱n.

Je̱ yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e taayidup
(2 Pedro 2.1-17)

3 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱oy
ntuntso̱jktup, njatso̱jk xa a̱tse'e
je̱ts a̱ts miitse'e ku̱nnu̱ja'yidi je̱
joojntykin ka̱jx juu' ve'e xa̱'ma
ka̱jx ijtp je̱tse'e njaye̱jpumda, ax
ka'anumts a̱tse'e ve'em ntun.
Nnayja'vijupts a̱tse'e je̱ts too'va̱jkp
a̱ts miitse'e nko̱jtsma̱kkadat je̱tse'e
to'k aaj to'k jo̱o̱t mnaajk'ijtjidinit
je̱ ayook ma̱a̱t juu' ve'e
mjaanchja'vidup je̱tse'e je̱ Nte'yam
to'k naxji du̱tukka̱ta̱jki je̱ jyáyuda.
Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱yaktíku̱tsu̱t
je̱ ayook juu' ve'e yaktaan.
4 Je̱m xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e je̱
vin'a̱a̱'nu̱n ka̱jx napya̱a̱jmju̱dup
je̱ jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱t, ax
ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱natyukpa̱kjada
je̱ Jesucristo, je̱'e̱jyji ve'e to'k je̱
nMa̱ja̱ Vintsa̱namda. Ju̱jpani tse'e
je̱ Kunuu'kx Jatyán du̱'ava'ni je̱ts
vintó̱kidap je̱'e̱ ve'eda, ka'a tse'e je̱
Nte'yam du̱vintsa̱'a̱gada. Tyijtupts
je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e
je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ maa'yu̱n
du̱tuujnja, nvaat tse'e je̱ yaa'y je̱
ta̱'a̱x je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayéptat juu'
ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup.
5 Óyam miitse'e xnu̱jávada
juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup,
ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱ts miitse'e
ntukjaa'myétstat je̱ts je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱ne'e du̱yakpítsumni je̱ jyayu
je̱m Egipto. Óyam tse'e vye'ema,
u̱x'o̱o̱kts je̱'e̱ ve'e du̱yakkuto̱kidini
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
kajaanchja'vijidu. 6 Jaa'myétsta je̱
angelesta̱jk juu' ve'e kayakkutojktu
ax jo'n je̱ Nte'yam tyukka̱ta̱jkijidi,
myaso̱o̱ktinuts je̱'e̱ ve'e je̱ it juu'
ve'e jyaye̱jptu, je̱ Nte'yam tse'e
yak'ijtju̱dup je̱m ako̱o̱'ts it jo̱o̱tm
juu' ve'e du̱nu̱'ava'tika̱jxp. Ve'emts
je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ poxu̱nta̱kjayu
juu' ve'e cadena tsum. Je̱m tse'e
ve'em y'ijttinit je̱ xa̱a̱j paat ku ve'e
je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit.
7 Jaa'mye̱jtstuva je̱ sodómait
je̱ts je̱ gomoorrait jáyuda je̱ts
je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup y'ijt

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

jem kajpun kajxmda juu' ve'e
mutámijidup, ka'a tse'e je Nte'yam
dukatsupajktuva, tyukmaatjayejptu
tse'e je kats je yaa'y je ta'ax juu'
ve'e ka púkap jyayejptup. Je'e
paat tse'e koʼotyoondu ku ve'e je
yaa'tyajk je kats dutukmaatjayejpti
je myuyaa'tyajk. Je'e kajx tse'e je
Nte'yam yakkutokikajxjidini ku ve'e
je jaajn duyaknaxkadaaky. Ve'em
tse'e dutuujn jetse'e anañujoma
je jayu va'ajts dunujávadat jetse'e
ve'em dukatoonduvat.
8 Ax nay ve'empa je jayu juu' ve'e
napyaajmjudup je jaanchja'vivatajk
maat, vaandupts je'e ve'e jets
ti jatye'e yak'íxjudu je kuma'aj
kajx jetse'e ve'em dutóndat je ka
óyap juu' ve'e tyonuvaandup je
y'avintso vinma'yun kajxta. Ka'a
tse'e dumajapamda je kutojkun
juu' ve'e je Nte'yam jyayejpp,
vyinkojtspejttup tse'e pan pan
jatye'e ijttup jem tsapjootm.
9 Ax je ángeles Miguel, juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je aangelestajkta,
ku ve'e dumaatnakyojtsvintsoojvji
je Satanás jets pane'e dujayépup
je Moisés je ñi'kx je kyopk,
ka'ats je'e ve'e ñayja'viji jetse'e
duvinkojtspétut je koʼoyjáyuvap.
Jidu'ume'e vyaajñ: "¡Je Maja
Vintsán tse'e mtukna'muxjup!"
10 Ax je jayu juu' ve'e vin'aa'ndup,
je'ets je'e ve'e kyoʼoñukojtsidup
juu' ve'e kyavinmótudup, ve'em
xa je'e ve'eda ax jo'n je tánuk juu'
ve'e dukaʼoypayoʼydup juu', je'e
tse'e tyoondup juu' ve'e chojktup
je y'avintso vinma'yun kajxta.
Vintókidapts je'e ve'eda.
11 ¡Ayoov xa ve'e je'e je jyootta,
kux je'e ve'e dupanajkxtup je too'
juu' ve'e je Caín pyajk! Ve'em ax
jo'n je Balaam ñatyukkatajkiji
je kyoʼoy je'e jetse'e ve'em
kumyeempujk, nay ve'empa tse'e
jyátkiduva. Vintókidapts je'e ve'eda
kuxe'e je Nte'yam dukakatsapakta,
ve'em ax jo'n je Coré kyakatsupajkji
jetse'e vyintókini. 12 Ku ve'e
mnay'amókajada kaayva je tsojkun
kajx juu' ve'e mnayjayejpuxjudup
to'k jado'k, je jayu tse'e
jomvaandup tivaandup ku ve'e
xmaatkáyda xmaat'oo'kta ax jo'n
kuxtukmaatjayejpti je tsojkun.
Ve'em tse'e oy ñaajkkáyjada, ax
ka'a tse'e duyakvinkópkada je jayu
juu' ve'e katih'ijtuxjudup. Ve'em
tse'e y'itta ax jo'n je kup juu' ve'e
kata'mip, ax jo'n je kup juu' ve'e
yakvixp je y'aa'ts maat jetse'e
tyaatsni. 13 Ve'em ax jo'n je maaxy
naaj oy tyumpojtuk jetse'e je
y'aa'pk dupum, nay ve'em tse'e
yaknujava vintso ve'e je jayu je
jyáyuvinda je ka óyap kajx juu' ve'e
tyoondup kyojtstup. Ve'em xa je'e
ve'eda ax jo'n je maatsa juu' ve'e
too'tókidup, yaknupaajmtkiduts
je'e ve'e jetse'e xa'ma kajx y'ijttinit
jem akoo'ts it jootm juu' ve'e
dunukoo'tsikajxp.
14 Kyojtsnajx xa je'e ve'e je
Nte'yam je y'ayook je Enoc juu' ve'e
muvuxtojtuk naskeʼexa ku ve'e
je Adán kujx yakmachovutsaa'n.
Je'e tse'e du'ava'ni vintso ya'a ve'e
ya jáyuda. Jidu'um tse'e vyaajñ:
"Myaatmínup xa ve'e je Maja
Vintsán pan pan jatye'e jye'eip ka
jamachávum, 15 je'e tse'e nujom
je jayu dutokimpayoʼkyajxtinup,
pyaajmjidinupts je'e ve'e je
tsaachpaatun nujom pan pan jatye'e

je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidu
je̱tse'e du̱kavintsa̱'kidi, je̱tse'e
du̱vinko̱jtspe̱jtti, je̱tse'e je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱ du̱toondi.” Jidu̱'u̱m tse'e
je̱ Enoc vyaajñ. 16 Ka'a tse'e
je̱ jayu juu' du̱tukjo̱tka̱da'akta,
kyo̱'o̱yja'vidupe'e juu' jatye'e je̱
viijnk jayu tyoondup, pyana̱jkxtup
tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
cho̱jktup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n
ka̱jxta, namyá̱jijidup tse'e,
y'íxtidupts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e
je̱ jayu tsoj du̱jávadat juu' ve'e
tuk'íxju̱dup je̱tse'e ve'em du̱jayé̱ptat
juu' ve'e cho̱jktup.

Juu' ve'e tyóndap je̱ jaanchja'vivata̱jkta

17 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y
ntuntso̱jktup, jaa'myé̱tsta je̱ ayook
juu' ve'e je̱ nMa̱ja̱ Vintsa̱̱namda
Jesucristo je̱ kyuka̱̱tsivada
myakta'nu̱xju̱du. 18 Ve'em tse'e
vyaandi je̱ts ku ve'e ta̱̱mani
je̱ ita̱ka̱x vye̱'nat, tyukxi'iktapts
je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ Nte'yam jye̱'e̱,
je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx tse'e
du̱tóndat je̱ ka ó̱yap juu' ve'e
cho̱jktup. 19 Ax je̱ jáyuda, je̱'e̱ tse'e
je̱ njáyuvamda du̱yaknapya̱jkva'k
xuvaajnju̱dup, cho̱jktupts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ njáyuvam y'ijttinit to'k je̱
vinma'yu̱n je̱'e̱ ma̱a̱t, je̱'e̱jyji tse'e
tyoondup vintso̱ ve'e je̱ kyo̱'o̱y
vinma'yu̱n ña̱'mu̱xjada, ka'a tse'e
je̱m jya'vin ka̱jxmda y'it je̱ Espíritu
Santo.

20 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y
ntuntso̱jktup, ijtp tse'e
mnaajkma̱kkpa̱̱kjadat je̱ mva'ajts
jaanchja'vin ka̱jxta. Tsapko̱tsta je̱
ma̱kkin ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo yajkyp. 21 Naajk'ítjada je̱
Nte'yam je̱ cho̱jku̱n ma̱a̱t ku ve'e
x'a'ixta je̱ xa̱a̱j ku ve'e myiinnuvat
je̱ nMa̱ja̱ Vintsa̱̱namda Jesucristo,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ñu̱'ixka̱daaku̱n ka̱jx
mmo̱o̱jyjidinup je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

22 Tukmo̱'o̱tta pa̱n pa̱n jatye'e
me̱jtsvinmaaydup. 23 Puta̱̱kada
tse'e viijnkta, ve'em ax jo'n je̱
jayu ku̱yakputa̱ka juu' ve'e je̱m
ja̱njo̱o̱tm yakva̱a̱'mpítsump, je̱ts
tukmo̱'ttuva juu' ve'e viijnktava. Ax
nay'íxjada tse'e je̱ts ka'a ve'e ve'em
xtóndat ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱tonda,
ko̱'o̱yjávada tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu'
ve'e tyoondup, je̱ts tsa̱'a̱gada ku̱x ku
ve'e mpaa'tjadat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu'
ve'e tyoondup.

Ku je̱ Judas kyo̱jtskuka̱jxini

24 Ax je̱ tun to'k Nte'yam, je̱
nYaktso̱o̱kpamda, o̱'yixjup xa
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱tónu̱t vintso̱
ve'e mkaka'adat je̱p to̱kin ja̱a̱tp
je̱tse'e myakje̱'yjidinit je̱m
je̱'e̱ vyinkojkm joma ve'e o̱o̱y je̱
ma̱jin du̱tunjayep, ve'em vintso̱
ve'e je̱ to̱kin mkapaa'tjadat je̱ts
o̱o̱y je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t, 25 je̱'e̱
tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ nMa̱ja̱
Vintsa̱̱namda Jesucristo ka̱jx je̱
vintsa̱'kin je̱ts je̱ ma̱jin, je̱ ma̱kkin
je̱ts je̱ kutojku̱n. Ve'em tse'e
y'ijt ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k
vye'na, u̱xyame'e ve'em y'ijtpa,
je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx ve'em y'ijtnit.
Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ Jesucristo tyuk'ix tyuknu̱ja'vi je̱ Juan je̱ts ti ve'e tónjup

Pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ Juan ya̱ na̱k du̱jaajy

1 Je̱ Nte'yam xa ve'e
du̱tuknu̱ja'vi je̱ Jesucristo
ti ve'e tso̱jkji tónjup ko̱tsjup je̱ts
je̱'e̱ ve'e du̱tuknu̱ja'vivat pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Nte'yam du̱mutoondup
du̱mupa̱jktup. To'k tse'e je̱ ángeles
du̱kejx, je̱'e̱ts a̱tse'e tu̱xtuk'ix
tu̱xtuknu̱java. 2 A̱ts, je̱ Juan,
mpu̱u̱mpts a̱tse'e ya̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
juu' jaty a̱tse'e tu̱n'ix, je̱ Nte'yam
je̱ y'ayookts ya̱'a̱ ve'e juu' je̱'e̱ ve'e
myo̱o̱y je̱ Jesucristo je̱ts a̱ts miitse'e
ntuknu̱ja'viduvat.
3 Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n
pa̱n jatye'e du̱ko̱tstap ya̱ na̱k.
Xo̱o̱nduvapts je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n
jatye'e du̱'amo̱tunáxtap ku ve'e
yakka̱ts ya̱ ka̱ts ya̱ ayook juu' ve'e je̱
Nte'yam yajk, je̱tse'e du̱ma̱japa̱mdat
juu' jatye'e yaja javyet, ku̱x ta̱mani
xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tyónju̱t kyo̱tsju̱t.

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidu je̱p Asia

4 A̱ts, je̱ Juan, u̱xyamts a̱tse'e
nnu̱jáyada je̱ jaanchja'vivata̱jk
juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m
vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm je̱m ásiait
y'it jo̱o̱tm. Je̱ Nte'yam, je̱ Espíritu
Santo, je̱ts je̱ Jesucristo, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit
je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta; je̱ Nte'yam,
juu' ve'e u̱xyam ijtp, je̱'e̱ tse'e ijt,
je̱'e̱m tse'e ijtnup; je̱ts je̱ Espíritu
Santo, juu' ve'e ve'em ax jo'n
je̱ vuxtojtu̱k kujajpa kuta̱'kxpa
je̱m je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm; 5 je̱ts je̱
Jesucristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnajxp ve'em ax
jo'n du̱'ix du̱mo̱tu, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
muto'k juu' ve'e joojntykpa̱jknuva,
je̱'e̱ tse'e du̱yakkutojkjip nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup
yaja naxviijn. Ax je̱ Cristo tse'e
xtuntso̱jk'o̱o̱'kumdup je̱tse'e
xtuknu̱vaatsumdi je̱ nto̱kinamda
ku ve'e xku'o̱o̱'kimdi, 6 je̱'e̱
tse'e xpa̱'mumdu je̱tse'e
nyakkutojkumdat je̱tse'e tee'ta̱jk
n'ijtumdat, ax ve'em tse'e
nvinja'vimdinit nvintsa̱'kimdinit
je̱ Nte'yam, je̱'e̱ je̱ Tyee'. ¡Je̱ Cristo
tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ ma̱jin je̱
jaanchin je̱ts je̱ kutojku̱n xa̱'ma
ka̱jx! Amén.
7 ¡Amo̱tunaxta, je̱m je̱'e̱
ve'e vínu̱ts jo̱o̱tm myiinnit!

El Nuevo Testamento en el mixe de Totontepec © La Liga Bíblica 1989, 2009

Anañujómats jeʼe veʼe duʼíxtat, jeʼe
paat pan pan jatyeʼe yakxaʼajkijidu.
Nujom tseʼe je jayu yaja naxviijn
chaachvinmapyajkkáxtat jetseʼe
yaʼaxtat ku veʼe duʼíxtat. Veʼemeʼe
tyónjut kyótsjut. Amén.

8 Jiduʼum xa veʼe je Nteʼyam
vyaʼañ, je Maja Vintsán, juuʼ veʼe
nujom dukaʼmikajxp: “Ats xa jeʼe
veʼe ku veʼe je it choóʼntk, atsts jeʼe
veʼe ku veʼe tyonkáxjut kyojtskáxjut
nujom juuʼ jaty, ats tseʼe ax joʼn je
A jets je Z, ats tseʼe uxyam ijtp, ats
tseʼe ijt, átsam tseʼe ijtnup.”

Ku je Juan duʼix je Cristo je majin maat

9 Ats, je Juan, miits je mʼutsta
je mʼajchta, kijpx ats miitseʼe
ntukmaatyaknáxta je tsaachpaatun,
ijtp atseʼe miits maatta jem
je Nteʼyam yʼam kyaʼm jetseʼe
ntukmaatmuténada je tsaachpaatun.
Jeʼe kajx yaʼa veʼe kuxeʼe nʼijtumda
toʼk muk je Jesucristo maat.
Yakmajtsts atseʼe jets atseʼe yaja
nyakpuujm, toʼk je it juuʼ veʼe yaja
maaxy naaj akujk. Patmos yaʼa
veʼe xyaaj. Jeʼe kajxti atseʼe veʼem
nyaktuujn kuxeʼe ats ntukkaʼamáy
je Nteʼyam je kyats je yʼayook,
jeʼe veʼe ku atseʼe je tuvakojtsun
mpum je Jesucristo kajx. 10 Je
Maja Vintsán je xyaaj tseʼe vyeʼna,
vanʼitts atseʼe jem je Espíritu Santo
kyaʼm ntaajñ jets atseʼe nnaadup
nʼamotunajxy toʼk je ayook vaʼajts
makk kyats, veʼem ax joʼn je
trompeta makk xyuʼux, 11 jets atseʼe
xnuujmi:

—Ats xa jeʼe veʼe tooʼvajkp, ats
tseʼe uxʼook, veʼemts atseʼe ax joʼn
je A jets je Z. Jatyanu jem nak
kajxm pan juuʼ jatyeʼe mʼixp, jets
kejxja je jaanchjaʼvivatajkta juuʼ
veʼe nayʼamojkijidup jem vuxtojtuk
kajpun kajxm jem ásiait yʼit jootm.
Je kajpun joma veʼe ñayʼamókajada,
yaʼats jeʼe veʼeda: je Éfeso jets je
Esmirna, je Pérgamo jets je Tiatira,
je Sardis jets je Filadelfia, jets je
Laodicea.

12 Vanʼitts atseʼe nʼixumpijt
jets atseʼe nʼíxut pan pan atseʼe
xmukojtsp. Ku atseʼe nʼixumpijt,
vanʼitts atseʼe nʼix vuxtojtuk je
tsintovyejtun juuʼ veʼe tum je oro.
13 Jemts atseʼe tsintovyejtun akojkm
nʼix toʼk paneʼe veʼem keʼxp ax joʼn
je yaaʼtyajk, yaneʼe je xyox dujayep,
jem tseʼe tyek jajm paat kyadaʼaky,
jetseʼe toʼk je oro cinta dukakʼajenju.
14 Vaʼajts pooʼpts jeʼe veʼe je vyaajy,
veʼem ax joʼn je pooʼp lana ukpu je
tsapʼaaʼpk. Veʼem tseʼe je vyiijn ax
joʼn je janʼayeeʼnst. 15 Veʼem tseʼe je
tyek yʼajaj yʼatuʼkx ax joʼn je bronce
tyuʼkx myátsuk ku veʼe vaʼajts
yakpaʼat, veʼem ax joʼn je bronce
jem janjootm vyintoy ku veʼe jyuʼu.
Veʼem tseʼe je yʼaaj je yoʼkt vaʼajts
makk tyunkats, veʼem ax joʼn je maja
naaj yʼuuʼts tyinun. 16 Jem tseʼe
yʼakaʼyun kaʼm dumaada vuxtojtuk
je maatsa. Jep tseʼe yʼávup pyítsum
toʼk je tsojx juuʼ veʼe mejtsk adoʼom
jajpax. Veʼem tseʼe je vyiijn je yʼaaj
yʼajaj yʼatuʼkx ax joʼn je aampa xaaj
ku veʼe vaʼajts makk yʼañ.

17 Ku atseʼe nʼix, vanʼitts atseʼe
ntunnaxvipp jeja jeʼe vyinkujk
ax joʼn atseʼe aaʼk kunʼijt joʼn. Ax
jeʼets atseʼe je yʼakaʼyun kaʼaj
xtuknukoon jets atseʼe xnuujmi:

—Kadi mtsaʼaga. Ats xa jeʼe veʼe
tooʼvajkp, ats tseʼe uxʼook, 18 ats

tse'e joojntykip. Uk'oo'k atse'e;
ax joojntykipts atse'e xa'ma kajx.
Ats xa je'e ve'e je avaatsun nmaat
juu' ve'e yaktuk'avaatsp joma
ve'e je oo'kpa y'itta. 19 Javyétuts
n'it juu' ve'e tux'ix, juu' ve'e
uxyam ijtp, jets juu' ve'e ux'ook
ítup. 20 Jidu'um tse'e dunukats
juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijt, je
vuxtojtuk maatsa juu' ve'e yam
ats n'aka'yun ka'm tux'ix jets
je vuxtojtuk tsintovyejtun juu'
ve'e tum je oro. Je vuxtojtuk
maatsa, je'ets je'e ve'e ñukajtsp
je yakkatsuyo'yvada juu' ve'e je oy
kats je oy ayook duyakyo'ydup
joma ve'e ñay'amókajada je
jaanchja'vivatajkta jem vuxtojtuk
kajpun kajxmda. Jets je vuxtojtuk
tsintovyejtun, je'ets je'e ve'e
ñukajtsp je jaanchja'vivatajkta juu'
ve'e jem nay'amojkijidup.

Je vuxtojtuk kajpun joma ve'e ñay'amojkijidi je jaanchja'vivatajk: Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Éfeso

2 'Nujaya jidu'um je
yakkatsuyo'yva joma ve'e
ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk
jem éfesovit kyajpun kajxm:
"Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e
dumaat je vuxtojtuk maatsa jem
y'aka'yun ka'm jetse'e ñaxy tyaka
jem je vuxtojtuk oro tsintovyejtun
y'akojkm: 2 Nnuja'vinup xa atse'e
pan ti jatye'e mtoondup mkojtstup,
vintso ve'e makk mtonda ats
kajx jets vintso ve'e je makk aaj je
makk joot xjayepta, ka'a miitse'e
xkuvakta pan pan jatye'e ka óyap
jáyuvidup joojntykidup, jetse'e
x'ixta pan pan jatye'e natyijjudup
kukátsivada, ve'em tse'e je nuja'vin
xpajkti jets taayidup je'e ve'e.
3 Ta xa miitse'e je makk aaj je
makk joot xjayepta, ta ve'e ooy
mtuntsaachpaa'tta jetse'e ooy
mtuntonda ats kajx, ka'a tse'e
mnoo'kxta. 4 Oyam tse'e vye'ema,
jep tse'e to'k viijn juu' ats miitse'e
ntuknaajmavaandup, je'ets je'e ve'e
ku atse'e xkoo'ktsojktini ve'em
ax jo'n atse'e xtsojkti ku atse'e
xjaanchja'vi'ukvaandi. 5 Je'e kajx
tse'e, jaa'myétsta vintso ats miitse'e
xtsojkti van'it, vinmayumpijttini,
masooktini je mko'oy joojntykinda,
jets toondinuva ve'em ax jo'n
xtsoo'ntkti. Pan ka'a tse'e ve'em
xtonda, najkxpts atse'e nyakkeekni
je mtsintovyejtunda joma ve'e
y'it. 6 Ax mputajkijidupts ya'a
ve'e kuxe'e xkatsokta je'e juu'
jatye'e tyoondup je jayu juu'
ve'e dupanajkxtup je Nicolás
je y'ixpajkun, ntso'oxpajkpap ats
je'e ve'e juu' ve'e tyoondup. 7 Pan
pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk,
va'an tse'e du'amotunaxta juu'
ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup
je jaanchja'vivatajkta juu' ve'e
nay'amojkijidup jem vuxtojtuk
kajpun kajxm: Pan pan tse'e
maadaakp, nmo'opts ats je'e ve'e
jetse'e dujа'kxut je kuputaajm juu'
ve'e joojntykinyajkp, juu' ve'e jem
ijtp joma ve'e je Nte'yam je jyayu je
jyaajnda je tyajkta."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Esmirna

8 'Nuja'yiva jidu'um je
yakkatsuyo'yva joma ve'e
ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk
jem esmiirnait kyajpun kajxm:

"Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e
too'vajkp jets ux'ook, je'e pane'e
uk'oo'k jetse'e jyoojntykpajknuva:
9 Nnuja'vinup xa atse'e pan ti
jatye'e mtoondup mkojtstup,
vintso ve'e mtsaachpaa'tta jetse'e
m'ayovda (óyame'e may je o'yin
xjayepta). Nnuja'vinupts atse'e
vintso ve'e mpakótsjada je'e pan
pan jatye'e natyijjudup israeejlit
jáyuda, ax ka'ats je'e ve'e jye'eda,
je Satanaasts je'e ve'e je jyáyuda.
10 Ka'ats miits je'e ve'e xtsa'agadat
vintso ve'e mtsaachpaa'ttat. Jem
miitse'eda pane'e je ko'oyjáyuvap
yakjapyoxuntakpámjadap, y'íxupts
je'e ve'e vintso ve'e y'óyat jets ats
miitse'e xkoo'kjaanchja'vidinit.
Majk xaaj ve'e ve'em
myaktsaachpaa'tjadat. To'k aaj to'k
joot tse'e m'íttat ats maat van'it
paat ku ve'e m'oo'ktat, ve'em
tse'e xjayejptinit je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp. 11 Pan pan
jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an
tse'e du'amotunaxta juu' ve'e
je Espíritu Santo va'nuxjudup
je jaanchja'vivatajkta juu' ve'e
nay'amojkijidup jem vuxtojtuk
kajpun kajxm. Pan pan tse'e
maadaakp, ka'a tse'e vyintsotónjut
je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx
ijtnup."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Pérgamo

12 'Nuja'yiva jidu'um
je yakkatsuyo'yva joma ve'e
ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk
jem peergamovit kyajpun kajxm:
"Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e
dumaat je tsojx juu' ve'e mejtsk
ado'om jajpax: 13 Nnuja'vinup xa
atse'e pan ti jatye'e mtoondup
mkojtstup jetse'e mtsaanada joma
ve'e je Satanás yakkutuk. Oyamts
jeme'e mtsaanada, to'k aaj to'k
joots atse'e xmutonda xmupakta,
ijtpts atse'e xjaanchjávada. Oyame'e
makk je jayu myaktsaachpaatjidi
ku ve'e je Antipas duyak'oo'kti,
ka'ats atse'e xjaanchja'vi'atúvidi,
je Antipas juu' ve'e je tuvakojtsun
dupaam ats kajx jeja je numay
jayu vyinkujkta ku ve'e vye'nana
jem mkajpun kajxmda, jem
joma ve'e je Satanás chuuna.
14 Ax jep tse'e juu' ats miitse'e
ntuknaajmavaandup, je'ets je'e ve'e
ku ve'e jem miitse'eda pan pan
jatye'e dukamaso'okuvaandup je
Balaam je y'ixpajkun. Je Balaam
tse'e du'akojtsi je Balac vintso ve'e
je israeejlit jayu duyaktokintóndat,
je'e ve'e ku ve'e duja'kxta juu'
jatye'e yaktukvintsa'kidu je
y'apamnaxta jets ku ve'e je kats
dutukmaatjayejpti je kiix ónukta
juu' ve'e ka púkap jyayejptup.
15 Jemts miitse'e xmaadada pan
pan jatye'e dukamaso'okuvaandup
je Nicolás je y'ixpajkun, je ixpajkun
juu' atse'e nkatsajkp. 16 Je'e kajx
tse'e, vinmayumpijttini, masooktini
je mko'oy joojntykinda. Pan ka'ats
miitse'e xmaso'okta je mko'oy
joojntykinda, nnunajkxtapts
ats miitse'e jets atse'e najkx
n'atso'oxtún maat je'e juu' ve'e
dukamasooktup je Nicolás je
y'ixpajkun. Ve'emts atse'e ntónut
maat je tsojx juu' ve'e yap ats
n'ávup pítsump. 17 Pan pan jaty
xa ve'e jem je tyaatsk, va'an
tse'e du'amotunaxta juu' ve'e
je Espíritu Santo va'nuxjudup

je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k
kajpu̱n ka̱jxm: Pa̱n pa̱n tse'e
ma̱a̱daakp, nmo̱'o̱pts a̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e du̱káyu̱t je̱ maná juu' ve'e
yu'uts ijtp, je̱ts a̱tse'e nmo̱'o̱t to'k
je̱ pi'k po̱o̱'p tsaaj joma ve'e javyet
y'it to'k je̱ nam xa̱a̱j juu' ve'e ni
pa̱na du̱kanu̱ja'vip, je̱'e̱jyji ve'e pa̱n
pa̱ne'e yakmo̱'o̱p."

Pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p Tiatira

18 'Nu̱ja'yiva jidu̱'u̱m
je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yva joma ve'e
ñay'amókajada je̱ jaanchja'vivata̱jk
je̱m tiatiirait kyajpu̱n ka̱jxm:
"Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ je̱ Nte'yam
je̱ y'Onu̱k, juu' ve'e je̱ vyiijn ax
jo'n je̱ ja̱n'aye̱e̱'nst je̱ts je̱ tyek
ax jo'n je̱ bronce juu' ve'e va'ajts
pa̱'a̱t: 19 Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e pa̱n
ti jatye'e mtoondup mko̱jtstup,
je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e mjaye̱jptup,
vintso̱ a̱tse'e xjaanchjávada, vintso̱
a̱tse'e xmutonda xmupa̱kta, je̱ts
vintso̱ ve'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk
jo̱o̱t xjaye̱pta, nnu̱ja'vivapts a̱tse'e
je̱ts nu̱yojk miitse'e u̱xyam mtonda
a̱ts ka̱jx je̱ts ka'a ve'e ku a̱tse'e
xjaanchja'vi'ukvaandi. 20 O̱yam
tse'e vye'ema, je̱p xa ve'e juu' a̱ts
miitse'e ntukna̱a̱jmavaandup,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e xkuva̱kta
je̱ ta̱'a̱xta̱jk Jezebel, je̱'e̱ juu' ve'e
natyijjup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa. Tónajits je̱'e̱ ve'e
je̱ y'ixpa̱jku̱n du̱tukvin'u̱u̱'n a̱ts
je̱ njayu je̱tse'e ve'em je̱ ka̱ts
du̱tukma̱a̱tjaye̱pta je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x
juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup
je̱tse'e du̱ja̱'kxta juu' ve'e
yaktukvintsa̱'kidup juu' ve'e ka
je̱ Nte'yamap. 21 Ta̱ xa a̱ts je̱'e̱ ve'e
nja'itu̱ma̱'a̱ je̱tse'e vyinmayu̱mpítu̱t;
ax ka'ats je̱'e̱ ve'e vyinmayu̱mpijt,
ka'a tse'e du̱masa̱'a̱k je̱ kyo̱'o̱y
too'. 22 Ax je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
pana̱jkxju̱dup, pa̱n ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱maso̱'o̱kta juu' jatye'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
tyuump, nyakpa'ampétupts a̱ts
je̱'e̱ ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱ts a̱tse'e o̱o̱y
ntunyaktsaachpaa'ttat je̱'e̱ pa̱n
pa̱n jatye'e tyukma̱a̱ttoondup
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, 23 nyak'o̱o̱'ktapts
a̱ts je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱
ta̱'a̱xta̱jk du̱ka̱ts'amo̱tunajxtup.
Ax ve'em tse'e nu̱jom je̱
jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱jávadat
je̱ts n'ixku̱jxp nmu̱ja'viku̱jxp
a̱tse'e je̱ jayu je̱ jya'vin je̱ts je̱
vyinma'yu̱n, ve'em a̱ts miitse'e
to'k jado'k juu' nmo̱'o̱dat pa̱n
vintso̱ ve'e du̱ma̱a̱tnavyaa'tyju̱
du̱ma̱a̱tnay'ake̱e̱gaja juu' jatye'e
mtoondup mko̱jtstup. 24 Ax miitsta
pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m Tiatira
je̱tse'e du̱kapana̱jkxta ya̱ ko̱'o̱y
ixpa̱jku̱n je̱tse'e du̱katonmatsta
juu' je̱'e̱ ve'e tyijtup je̱ Satanás je̱
mya̱ja̱ ixpa̱jku̱n, ka'ats a̱ts miitse'e
ti viijnk ntukpava'anda. 25 Ix'itta
juu' ve'e mjaye̱jptup van'it paat ku
a̱tse'e nmiinnuvat. 26 Pa̱n pa̱n tse'e
ma̱a̱daakp je̱tse'e du̱tún juu' jaty
a̱tse'e ntsa̱jkp van'it paat ku ve'e
y'o̱o̱'ku̱t, nmo̱'o̱pts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱
kutojku̱n je̱tse'e du̱yakkutojkjat je̱
jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup joma ve'e
may viijn je̱ it je̱ naax, 27 ve'em ax
jo'n a̱ts je̱ nTee' xmo̱o̱jy je̱ kutojku̱n.
Pa̱n ka'a tse'e je̱ jayu kya̱tsa̱pa̱kjada,
ve'em tse'e du̱tónu̱t ax jo'n je̱ jayu
juu' ve'e je̱ pojxu̱n du̱kajp je̱tse'e
du̱tukpo'ova'kxy je̱ naxto'ts;
28 nmo̱o̱yvapts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ ma̱ja̱

maatsa juu' ve'e japyji pítsump.
29 Pan pan jaty xa ve'e jem je
tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta
juu' ve'e je Espíritu Santo
va'nuxjudup je jaanchja'vivatajkta
juu' ve'e nay'amojkijidup jem
vuxtojtuk kajpun kajxm."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Sardis

3 'Nuja'yiva jidu'um je
yakkatsuyo'yva joma ve'e
ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk
jem saardisit kyajpun kajxm:
"Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e
dukaʼmip je Espíritu Santo jets
je vuxtojtuk maatsa, je Espíritu
Santo, juu' ve'e ijtp jem je
Nte'yam jya'vin kajxm jetse'e
yaktuknukex je jaanchja'vivatajk
jem vuxtojtuk kajpun kajxm joma
ve'e ñay'amókajada: Nnuja'vinup
xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup
mkojtstup, nnuja'vinupts atse'e jets
óyam miitse'e mjajoojntykada, ni
vinxúpats ats miitse'e xkatoojnjada.
2 Vijta kejta, mo'oda je makkin
juu' jatye'e jaa'ktaampna, juu' ve'e
javee'n jetse'e kyutókiyut, kux ta
atse'e n'ix jets ka'a miitse'e xtonda
juu' ve'e oy juu' ve'e va'ajts jeja
je Nte'yam vyinkujk. 3 Jaa'myétsta
jets panajkxta je ixpajkun juu' ve'e
myakmooydu, vinmayumpijttini,
masooktini je mko'oy joojntykinda.
Kux pan ka'a xa miitse'e
xmaso'okta je mko'oy joojntykinda,
nnunajkxtapts ats miitse'e jets ats
miitse'e najkx nkupaadada. Ve'emts
atse'e nje'yat ax jo'n je mee'tspa
jye'ya jem je jayu tyak'am, ka'a ve'e
xnujávada pan vin'it. 4 Oyam tse'e
vye'ema, jem tse'e saardisit kyajpun
kajxm miitsta pan pan jatye'e
kanaajk'ijtjudup maat je tokin,
ax je'ets atse'e nmaatvíduttap
pooʼp xaxta, kux ve'em je'e ve'e
duvinmátsjada. 5 Pan pan tse'e
maadaakp, yakpoo'pxóxupts je'e
ve'e, ka'ats atse'e nyaktókiyut
je xyaaj jep nak kujxp joma ve'e
javyet je xyaajta pan pan jatye'e
xa'ma kajx joojntykidinup. Ats
je nTee' jets je y'aangeles, jemts
atse'e je'e vyinkojkmda nva'anut
jets ats je njayu je'e ve'eda. 6 Pan
pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk,
va'an tse'e du'amotunaxta juu'
ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup
je jaanchja'vivatajkta juu' ve'e
nay'amojkijidup jem vuxtojtuk
kajpun kajxm."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Filadelfia

7 'Nuja'yiva jidu'um je
yakkatsuyo'yva joma ve'e
ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk
jem filadeejlfiait kyajpun kajxm:
"Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e
va'ajts jets tyúvam, je'e pane'e
dumaat je yakkutojkpa David
je y'avaatsun, je'e pane'e juu'
duyak'avaatsp, ni pana xa ve'e
kya'o'yixju jetse'e duyak'atókut, nay
ve'empa pane'e juu' duyak'atojkp,
ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e
duyak'ava'atsut: 8 Nnuja'vinup xa
atse'e pan ti jatye'e mtoondup
mkojtstup, mpaamts atse'e jeja
miits mvinkujkta to'k je tak'akaʼa
juu' ve'e ava'ajts, juu' ve'e ni pana
ka'o'yixjup jetse'e duyak'atókut.
Oyamts miitse'e vee'nji je makkin
xjayepta, mkutyoonduts miitse'e
ats je nkats je n'ayook jetse'e

mjaa'knapyámjada ats maat. 9 Ax
ve'em tse'e, je'eda pan pan jatye'e
je Satanás dumaatnapyajkjudup
jets pan pan jatye'e taayidup ku
ve'e vya'anda jets israeejlit jayu
je'e ve'eda, ntónupts atse'e jetse'e
viinduk naxkada'aky ñapyámjadat
jem miits mvinkojkmda jetse'e
dukuváktat jets ooy ats miitse'e
ntuntsokta. 10 Kux tse'e xmuténada
ax jo'n atse'e nva'añ, je'e kajxts
ats miitse'e n'íxtat njayéptat
ku ve'e anañujoma je jayu ooy
tyuntsaachpaa'ttat yaja naxviijn
jetse'e ve'em oy yak'íxut pan pan
jaty atse'e xjaanchja'vidup. 11 Tsojk
atse'e nmiinnuvat. Ix'itta juu' ve'e
mjayejptup jetse'e ve'em ni pana
mkapajkuxjadat je o'yin juu' ve'e
mjayejptup jem tsapjoootm. 12 Pan
pan tse'e maadaakp, ve'emts ats
je'e ve'e mpámut ax jo'n to'k je
makk pattena jep maja tsaptujkp,
ni je vin'ítats je'e ve'e kyapítsumut,
jemts atse'e je'e ñi'kxm nja'at ats je
nNte'yam je xyaaj jets je Nte'yam je
cyiudad je xyaaj, je nam Jerusalén
je'e ve'e juu' ve'e jem tsapjoootm
kada'akup, jeme'e choo'nut joma
ve'e je Nte'yam. Ntuknujaayduvapts
ats je'e ve'e ats je nnam xaaj. 13 Pan
pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk,
va'an tse'e du'amotunaxta juu'
ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup
je jaanchja'vivataajkta juu' ve'e
nay'amojkijidup jem vuxtojtuk
kajpun kajxm."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Laodicea

14 'Nuja'yiva jidu'um
je yakkatsuyo'yva joma ve'e
ñay'amókajada je jaanchja'vivataajk
jem laodicéait kyajpun kajxm:
"Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e
je Nte'yam je y'ayook dukojtsnajxp
ve'em ax jo'n du'ix dumotu, je'e
pane'e duyakkutojkjip nujom
juu' jatye'e je Nte'yam pyaam:
15 Nnuja'vinup xa atse'e pan ti
jatye'e mtoondup mkojtstup,
nnuja'vinupts atse'e jets ka'a atse'e
xtuntso'oxpákta jets ni ka'a atse'e
xtuntsojktuva. Ve'em xa miitse'eda
ax jo'n je tsoxk naaj juu' ve'e
pa'ajntkji, ka'a tse'e xyuxa ka'a
tse'e y'ana. 16 Je'e kajx tse'e kuxe'e
ve'em m'itta, ve'emts ats miitse'e
ntóndat ax jo'n je jayu du'uu'ts
juu' ve'e je jyooot kyakuvujkp.
17 Ve'em xa miitse'e mva'anda jets
ta miitse'e ooy mtun'óyada, ka'a
miitse'e ti mka'ijtuxjada; ax ka'a
tse'e xnujávada jets m'ayoovdup
miitse'eda, m'ijttupts miitse'e ve'em
ax jo'n je viints jayu jets je jayu
juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts. 18 Je'e
kajxts ats miitse'e nkojtsjada jetse'e
xjóydat juu' atse'e ntaa'kp: je oro
juu' ve'e jep janjaatp tuy'oya, ve'em
tse'e tuuv je o'yin xjayéptat; jets je
pooo'p vit, jetse'e mnatyukxóxjadat,
ve'em tse'e mkooo'k'ijttinit ax
jo'n je jayu juu' ve'e nuva'ajts
axva'ajts; jets je vintsoojy, jetse'e
je mviijn xpaajmjadat, ve'em tse'e
mkooo'k'ijttinit ax jo'n je viints jayu.
19 Ntuknuujmidup ats je'e ve'e pan
pan jaty atse'e ntsojktup jetse'e
nyaktsaachpaa'tta, ve'emts atse'e
ntun jetse'e nuyojk oy dutóndat
juu' atse'e ntsajkp; ax tun vinkopk
tse'e jetse'e mvinmayumpijttinit,
jetse'e xmasooktinit je mko'oy
joojntykinda. 20 Ve'em xa atse'e
ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e

kojtspoo'kxp jeja tak'aagui. Pan
pants atse'e x'amotunajxp jetse'e
je jya'vin duyak'ava'ach, tákapts
atse'e jem jya'vin kajxm jets atse'e
n'ítut je'e maat ax jo'n ats je'e ve'e
kunmaatkaajy kunmaat'uuk. [21] Pan
pan tse'e maadaakp, nmo'opts
atse'e je kutojkun jetse'e chaanadat
ats maat jem ats nkutojkun
tsuujntkun kajxm, ve'em ax jo'n
atse'e nmaadaaky jets atse'e
ntsuuna ats je nTee' maat jem
kyutojkun tsuujntkun kajxm. [22] Pan
pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk,
va'an tse'e du'amotunaxta juu'
ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup
je jaanchja'vivatajkta juu' ve'e
nay'amojkijidup jem vuxtojtuk
kajpun kajxm."

Je vinja'vin je vintsa'kin juu' ve'e jem tsapjootm

4 Ku ya'a ve'e ñajxy, van'itts
atse'e n'ix je tsapjootmit
it y'ava'ach, ve'em ax jo'n to'k je
tak'akaa jem kuy'avaach. Van'itts
atse'e n'amotunajxnuva je ayook
juu' atse'e too'vajkp xmukojts je
trompeta jo'n. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Petu yam jets ats mitse'e
ntuk'íxut juu' jatye'e tónjup kótsjup.
[2] Tun to'mayjits atse'e je Espíritu
Santo xyaknujkx jem tsapjootm.
Jemts atse'e to'k je kutojkun
tsuujntkun n'ix. Jem tse'e to'k
chuuna. [3] Ve'emts je'e ve'e y'ajaj
y'atu'kx ax jo'n je jaspe tsaaj ukpu
je cornalina tsaaj juu' ve'e ta'kxp
matskp. Jeja kutojkun tsuujntkun
pa'ayi tse'e to'k je ii'tsuts juu'
ve'e tsoxk ajajp ata'kxp ax jo'n je
esmeralda tsaaj tyu'kx myátsuk.
[4] N'ixts atse'e ii'px maktaaxk
je kutojkun tsuujntkun juu' ve'e
dunaa'víttup je kutojkun tsuujntkun.
Jem tse'e chaanada vye'na nu'ii'px
maktaaxk je mújit jáyuda, pooo'p
xaxta, jets je oro corona juu' ve'e
jem kyuvajkmda. [5] Je kutojkun
tsuujntkun juu' ve'e jem itukojkm,
jem tse'e tyumpítsum je vítsuk, je
añu tyumpuj tyuntsa'pxy, je añu
tyumpu'u tyunmaa't. Jem tse'e
je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm
tyoy vuxtojtuk je kujajpa je
kuta'kxpa, je'ets je'e ve'e ñukajtsp
je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp
je jaanchja'vivatajk maat jem
vuxtojtuk kajpun kajxm joma
ve'e ñay'amókajada. [6] Jem tse'e
je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm
vye'niva to'k je joy it juu' ve'e ke'xp
ax jo'n je maaxy naaj juu' ve'e je
ixun jo'n, tukke'xnajxpts je'e ve'e
ax jo'n je cristaajl.

Joma tse'e je kutojkun tsuujntkun,
jéjava tse'e víduta numaktaaxk
je joojntykiva, tum je viijn tse'e
jyayejptup je ñi'kx je kyopk, ve'em
jep ñaadup ve'em jeja vyinkujk.
[7] Muto'k je joojntykiva, ve'em tse'e
kye'ex ax jo'n je león; je mumejtsk,
ax jo'n je tsapkaaj; je mutoojk,
ve'em tse'e je vyiijn je y'aaj ax jo'n
je jayu; je mumaktaaxk, ve'em
tse'e kye'ex ax jo'n je vijtsun ku
ve'e jyeyy. [8] Nuto'k jaty tse'e tojtuk
je kyeekun dujayepta, tum je viijn
tse'e jyayejptup jem ñi'kxmda
kyojmda jets jep kyeekun pa'tkup
paat. Ka'a tse'e kyojts'atúvada
jaxuujun jatso'p. Jidu'um tse'e
vya'anda:

Va'ajts, va'ajts, va'ajts,
Maja Vintsán, Nte'yam, mits
tse'e nujom mka'mikujxp,

mits xa ve'e m'ijt, mits tse'e
u̱xyam m'ijtp, mítsam tse'e
m'ijtnup.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'anda.
9 Ax vinnaajknáxts je̱ joojntykiva
du̱mo̱'o̱da je̱ ma̱jin je̱ jaanchin, je̱
vintsa̱'kin, je̱ts je̱ kuko̱jtsu̱n je̱'e̱
pa̱ne'e tsu̱u̱nip je̱m je̱ kutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm je̱tse'e xa̱'ma
ka̱jx jyoojntyka, 10 vanxu̱p naxpa
tse'e je̱ nu̱'ii'px maktaaxk mú̱jit
jayu du̱vinko̱xkté̱nada je̱tse'e
du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada je̱'e̱
pa̱ne'e joojntykip xa̱'ma ka̱jx, je̱tse'e
je̱ y'ooro corónada du̱pa̱mda je̱m
je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm
je̱tse'e jidu̱'u̱m vya'anda:
11 Ma̱ja̱ Vintsá̱n, Nte'yam,
mvinmajtsjup xa mitse'e je̱tse'e
xjaye̱jpnit je̱ ma̱jin je̱ jaanchin,
je̱ vintsa̱'kin, je̱ts je̱ kutojku̱n,
mitse'e nu̱jom juu' jaty mpa̱a̱m;
ku̱x ve'eme'e xtsa̱k,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱jom juu' jaty
jye̱ja,
mits tse'e myakje̱ji.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'anda.

Je̱ na̱k axaa'ch

5 Ax je̱'e̱ pa̱ne'e tsu̱u̱nip je̱m
kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm,
je̱mts a̱tse'e n'ix y'aka'yu̱n ka̱'m
du̱mats'it to'k je̱ na̱k axaa'ch.
Vinja'ats je̱'e̱ ve'e je̱ na̱k, ve'em
je̱ñi'kxm ve'em je̱p y'akujkp.
Vuxtojtu̱k je̱'e̱ ve'e je̱ tsa'yu̱n
tuk'ana'ach. 2 N'ixts a̱tse'e to'k je̱
ma̱kk ángeles juu' ve'e ma̱kk ko̱jts.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—¿Pa̱n tse'e du̱vinmajtsjup je̱tse'e
je̱ na̱k axaa'ch du̱yak'ava'atsu̱t
je̱tse'e je̱ cha'yu̱n du̱pa̱jkjat juu' ve'e
tuk'ana'ach?
3 Ax juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm,
ukpu̱ yaja naxviijn, ukpu̱ je̱p
naxviijnit itu̱pa'tkup, ni
pa̱na tse'e kyave'na juu' ve'e
o̱'yixjup je̱tse'e je̱ na̱k axaa'ch
du̱yak'ava'atsu̱t ukpu̱ du̱'íxu̱t.
4 O̱o̱yts a̱tse'e ntunnañu̱yaaxji
ku̱x ni pa̱na ve'e kyayakpaaty
juu' ve'e du̱vinmajtsjup je̱tse'e
du̱yak'ava'atsu̱t ukpu̱ du̱'íxu̱t.
5 Van'itts a̱tse'e nu̱to'k je̱ mú̱jit jayu
xnu̱u̱jmi:
—Kadi mya'axy. Je̱'e̱ pa̱ne'e León
yaktijp, je̱ Judá je̱ts je̱ yakkutojkpa
David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, je̱'e̱ tse'e
ma̱a̱daak je̱tse'e ve'em y'o̱'yixju̱
je̱tse'e du̱yak'ava'atsu̱t je̱ na̱k
axaa'ch je̱tse'e je̱ cha'yu̱n du̱pa̱jkjat.
6 Van'itts a̱tse'e n'ix to'k tyena.
Carnero Onu̱kts je̱'e̱ ve'e yaktij.
Je̱m je̱'e̱ ve'e tyena joma ve'e
je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n, je̱m
nu̱maktaaxk joojntykiva je̱ts mú̱jit
jayu akojkmda. Ax juu'ts je̱me'e
ténip, ve'emts je̱'e̱ ve'e kye'ex
je̱ts tá̱vani ve'e y'uk'a̱a̱'k ku ve'e
vyaajñ vintsa̱'kin, van'it tse'e
jyoojntykpa̱jknuva. Vuxtojtu̱k
tse'e je̱ vyaj vuxtojtu̱k tse'e je̱
vyiijn. Je̱ vyiijn, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
ñuka̱jtsp je̱ Espíritu Santo, juu'
ve'e ijtp je̱m je̱ Nte'yam jya'vin
ka̱jxm je̱tse'e yakkex to'k it to'k
naxviijn. 7 Van'itts je̱'e̱ ve'e o̱jts
du̱tukka̱ko̱nva'ach je̱ na̱k axaa'ch
juu' ve'e je̱m y'aka'yu̱n ka̱'m
myats'ijtp je̱'e̱ pa̱ne'e tsu̱u̱nip je̱m
kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm. 8 Ku
ve'e du̱ka̱a̱jn je̱ na̱k axaa'ch, van'it
tse'e je̱ nu̱maktaaxk joojntykiva je̱ts
je̱ nu̱'ii'px maktaaxk mú̱jit jayu, je̱'e̱
tse'e du̱vinko̱xkténidu je̱'e̱ pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k. Ka̱kje̱'e̱ tse'e

je̱ mújit jáyuda je̱m du̱ma̱a̱dada
je̱ arpa ko̱v je̱ts je̱ oro apa̱jkin juu'
ve'e ojtsta ma̱a̱t je̱ po̱o̱m. Je̱ po̱o̱m,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ Nte'yam
je̱ jyayu je̱ chapka̱tsta. 9 Ya̱ nam
u̱v tse'e tyukvin'a̱a̱vdu je̱'e̱ pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k. Jidu̱'u̱m tse'e
y'a̱a̱vdi:
Mits xa ve'e mvinmajtsjup
je̱tse'e xkónu̱t je̱ na̱k axaa'ch
je̱tse'e je̱ cha'yu̱n xpa̱jkjat,
ku̱x mitse'e vintsa̱'kin mvaan,
mits je̱ m'o̱o̱'ku̱n ka̱jx tse'e
xyaknatyukpitsumvaatsjidi
je̱tse'e y'ijttinit je̱ Nte'yam je̱
jyayu,
vinxu̱pe'e je̱ ke̱'xpa,
nu̱vinxu̱pe'e je̱ jayu juu' ve'e
ko̱jtstup o̱yjuu' ayooka,
nu̱vinxu̱pe'e je̱ jayu cha̱a̱nada
to'k it to'k naxviijn.
10 Je̱'e̱da ve'e tu̱xpu̱m
yakkutojkpada je̱ts tee'ta̱jkta,
je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam
du̱mutoondup du̱mupa̱jktup,
yakkutojkjadapts je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu juu' ve'e to'k it to'k
naxviijn tsu̱u̱nidup.
Jidu̱'u̱m tse'e y'a̱a̱vdi.
11 Van'itts a̱tse'e n'ix nu̱may
o̱o̱y je̱ ángeles, ñaa'víttupts
je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n,
je̱ joojntykivada, je̱ts je̱ mújit
jáyuda. Millón amts je̱'e̱ ve'e je̱
ángeles vye̱'nada, nu̱tooj nu̱ma'aj,
12 N'amo̱tunajx a̱ts je̱'e̱ ve'e ku
ve'e ma̱kk kyo̱tsta. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaandi:
Je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero
Onu̱k,
je̱'e̱ tse'e du̱vinmajtsjup je̱tse'e
je̱ kutojku̱n yakmo̱o̱ynit je̱ts
je̱ o̱'yin, je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n je̱ts
je̱ ma̱kkin, je̱ vintsa̱'kin, je̱
ma̱jin je̱ jaanchin, je̱ts je̱ o̱y
nu̱ko̱jtsin.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.
13 N'amo̱tunajxpats a̱tse'e nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m
juu' ve'e ijttup je̱m tsapjo̱o̱tm, yaja
naxviijn, je̱p naxviijnit itu̱pa'tkup,
je̱ts je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaandi:
Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ kutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n du̱tuktsu̱u̱nip
je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero
Onu̱k,
je̱'e̱da tse'e du̱jaye̱jptinup je̱
o̱y nu̱ko̱jtsin, je̱ vintsa̱'kin,
je̱ ma̱jin je̱ jaanchin, je̱ts je̱
kutojku̱n.
¡Ve'em tse'e y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx!
Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.
14 Je̱ nu̱maktaaxk joojntykiva,
jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
—¡Amén!
Van'it tse'e je̱ nu̱'ii'px maktaaxk
mújit jayu kyo̱xkténidi je̱tse'e
du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi je̱'e̱
pa̱ne'e joojntykip xa̱'ma ka̱jx.

Je̱ vuxtojtu̱k tsa'yu̱n

6 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱'e̱ pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e
du̱pa̱jkji muto'k je̱ vuxtojtu̱k tsa'yu̱n.
Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy je̱ muto'k
joojntykiva ma̱kk kya̱jts, ve'em ax jo'n
je̱ añu ya'axy. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
2 Van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱ po̱o̱'p
caballo. Juu' tse'e tuktsu̱u̱nijup,
je̱mts je̱'e̱ ve'e du̱mats'it to'k je̱ arco.
Van'it tse'e yakmo̱o̱jy to'k je̱ corona,
je̱tse'e ve'em ma̱a̱daakpa ñu̱jkx.
3 Ku ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji

je̱ mume̱jtsk tsa'yu̱n, van'itts
a̱tse'e n'amo̱tunajxy je̱ mume̱jtsk
joojntykiva vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
4 Van'it tse'e pyítsum jado'k je̱
caballo, tsaptsts je̱'e̱ ve'e y'ijt. Juu'
tse'e tuktsu̱u̱nijup, yakmo̱o̱yts
je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e
du̱yak'atso'oxtóndat je̱ jayu juu'
ve'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn
je̱tse'e ve'em du̱yaknaajk'o̱o̱'kjadat
vimpit atu̱j. Yakmo̱o̱yts je̱'e̱ ve'e to'k
je̱ maja̱ tsojx.
5 Ku ve'e du̱pa̱jkji je̱ mutoojk
tsa'yu̱n, van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy
je̱ mutoojk joojntykiva vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
Van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱ ya̱k
caballo. Juu' tse'e tuktsu̱u̱nijup,
je̱mts je̱'e̱ ve'e kya̱'m du̱ma̱a̱da
to'k je̱ ta̱'yu̱n. 6 Van'itts a̱tse'e
n'amo̱tunajxy je̱m joojntykiva
akojkmda to'k je̱ ayook juu' ve'e
vaan:
—To'k kíloji je̱ trigo ku ve'e to'k
xa̱a̱j du̱nu̱tún je̱ts me̱jtsk kilo je̱
cebada ku ve'e to'k xa̱a̱j du̱nu̱tún.
Ax ka'a tse'e xyakvintó̱kidat je̱
olivos aceite je̱ts je̱ tsaaydum pa'ajk
na̱a̱j.
7 Ku ve'e du̱pa̱jkji je̱ mumaktaaxk
tsa'yu̱n, van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy
je̱ mumaktaaxk joojntykiva vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
8 Van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱ po'ts
caballo. e̱o̱'ku̱nts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j
juu' ve'e tuktsu̱u̱nijup. Je̱mts je̱'e̱
ve'e pyametsju̱ je̱'e̱ juu' ve'e tyijp
o̱o̱'kpa it. Yakmo̱o̱yts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e du̱yakkutojkjat to'k viijn
je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup yaja
naxviijnit itu̱ku̱jx, je̱tse'e je̱ jayu
du̱tukyak'o̱o̱'ku̱t je̱ atso'ox, je̱ yooj,
je̱ pa'am, je̱ts je̱ mu'uk ta̱nu̱k. Juu'
tse'e jatoojk viijn je̱ jayu, ax ka'a
tse'e du̱yakkutojkjat.
9 Ku je̱'e̱ ve'e du̱pa̱jkji je̱
mumugo̱o̱xk tsa'yu̱n, van'itts a̱tse'e
n'ix je̱m yo̱jxpe̱jtu̱n pa'tkum je̱'e̱ je̱
jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda juu' ve'e je̱ jayu
yak'o̱o̱'kju̱du ku ve'e je̱ Nte'yam
du̱pana̱jkxti je̱tse'e je̱ y'ayook
du̱'ava'nidi, 10 ma̱kkts je̱'e̱ ve'e
kyo̱jtsti, je̱tse'e vyaandi:
—Va'ajts Maja̱ Vintsá̱n,
mkutyuump xa mitse'e juu' ve'e
mka̱jtsp, ¿vin'ítnumts mits je̱'e̱ ve'e
xtukkuvé̱ttat je̱ naxviijnit jayu juu'
a̱a̱tse'e xyak'o̱o̱'ktu?
11 Van'itts je̱'e̱ ve'e yakmo̱o̱ydi je̱
po̱o̱'p vit je̱tse'e yaknu̱u̱jmidi je̱ts
jave̱e̱'ne'e jyaa'k'a'íxtat, van'it paat
ku ve'e pyo'oku̱t pa̱n nu̱vinxu̱pe'e
y'o̱o̱'ktat je̱ y'utsta je̱ y'ajchta je̱ts je̱
y'utsta je̱ cha̱'a̱da juu' ve'e je̱ Cristo
du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup, juu'
ve'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kjadap ax jo'n
je̱'e̱ ve'e jyajtti.
12 Ku ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji
je̱ mutojtu̱k tsa'yu̱n, van'itts
a̱tse'e n'ix je̱ts va'ajts ma̱kke'e
tyun'ojxi. Ya̱k tse'e vyimpijtni je̱
aampa xa̱a̱j, ve'em ax jo'n je̱ ya̱k
vit juu' ve'e je̱ jayu natyukxo̱jxjup
ku ve'e kyu'o̱o̱'kjini. Je̱ nu̱u̱'pu̱n
jo'n tse'e chaptsika̱jxni je̱ aampa
po̱'o̱. 13 Ku̱sta̱jkidu tse'e je̱ maatsa
yaja naxviijn, ve'em ax jo'n je̱ higo
ku̱p du̱yakku̱sta̱ka je̱ tya̱a̱jm ku
ve'e je̱ ma̱kk po̱j xyinu̱yo̱'o̱yju̱.
14 Ve'em tse'e ya̱ tsajmit it tyó̱kini,
ve'em ax jo'n je̱ na̱k yak'axaa'tsni,
viijnk tso̱ ve'e yakpa̱a̱mni nu̱jom
je̱ ko̱pk je̱ ke̱e̱ts je̱ts je̱ naax juu'
ve'e je̱m maaxy na̱a̱j akojkm.

15 Je̱ yakkutojkpata̱jk juu' ve'e
yaja naxviijn, nayyo'tsjidinuts
je̱'e̱ ve'e je̱p aajntkup je̱ts ko̱pk
ke̱e̱ts akujkp, nay vanxúpjidava
juu' ve'e du̱nu̱májidup, je̱ tojpata̱jk
je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱ kumeen
jáyuda ma̱a̱t je̱ ma̱kk jáyuda, je̱
joyu̱toompa jáyuda je̱ts je̱ naspa̱ka
jáyuda. 16 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi
je̱ ko̱pk je̱ ke̱e̱ts:
—Naxka̱da'aku̱ yam a̱a̱ts
nmi'kxm je̱ts a̱a̱tse'e xyo'otsu̱t,
ve'emts a̱a̱tse'e xkapaa'tu̱t je̱'e̱
pa̱ne'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ kutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n je̱ts a̱a̱tse'e xkapaatpat
je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e
yakjéjap je̱'e̱ je̱ y'e̱jku̱n ka̱jx pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k, 17 ku̱x
tá̱vani ve'e du̱paatni je̱ xa̱a̱j ku ve'e
je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n jye̱ja. ¿Pa̱n
tse'e nvaat du̱muté̱nap?

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e yaktukko̱nvaatstu je̱ israeejlit jáyuda

7 Van'itts a̱tse'e n'ix nu̱maktaaxk
je̱ ángeles tyé̱nada maktaaxk
esquina yaja naxviijnit itu̱ku̱jx,
ka'a tse'e du̱yakjatta je̱tse'e pyójut
yaja naxviijn ukpu̱ je̱m maaxy
na̱viinm, je̱tse'e ni to'ka je̱ ku̱p
kyapo̱ju̱yo̱'o̱yu̱t. 2 N'íxpats a̱tse'e
jado'k je̱ ángeles, je̱m je̱'e̱ ve'e
myets joma ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum.
Je̱mts je̱'e̱ ve'e du̱ma̱a̱da je̱ tsa'yu̱n
juu' ve'e je̱ joojntyk Nte'yam jye̱'e̱.
Je̱ ángeles tse'e ma̱kk du̱muko̱jts
je̱ nu̱maktaaxk ángeles juu' ve'e
je̱ kutojku̱n yakmo̱o̱ydu je̱tse'e
du̱yakvintó̱kidat ya̱ naxviijnit it
je̱ts je̱ maaxy na̱a̱j. 3 Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Ka'a tse'e xyakvintó̱kidat je̱
naxviijnit it, je̱ maaxy na̱a̱j, ukpu̱
je̱ ku̱p, van'ítnume'e ku a̱a̱tse'e
mpa̱a̱jmjadat je̱ nNte'yamamda
je̱ cha'yu̱n je̱m vyimpókkumda
pa̱n pa̱n jatye'e mutoojnju̱dup
mupa̱jkju̱dup.
4 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy
nu̱vinxu̱p je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ tsa'yu̱n yakpa̱a̱jmjidu.
Nu̱mókupx javu̱jxtkupxu̱k
maktaaxk miijl tse'e y'ijtti,
yaktukko̱nvaatstu tse'e nu̱jom
je̱ jaka̱'a̱ juu' ve'e je̱ israeejlit
jáyuda. 5 Nu̱makme̱jtsk miijle'e
je̱ tsa'yu̱n yakpa̱a̱jmjidi je̱ Judá je̱
chaan je̱ kyo̱o̱j, nu̱makme̱jtsk miijl
je̱ Rubén jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl
je̱ Gad jye̱'e̱, 6 nu̱makme̱jtsk miijl
je̱ Aser jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱
Neftalí jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱
Manasés jye̱'e̱, 7 nu̱makme̱jtsk miijl
je̱ Simeón jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl
je̱ Leví jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱
Isacar jye̱'e̱, 8 nu̱makme̱jtsk miijl je̱
Zabulón jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl
je̱ José jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱
Benjamín jye̱'e̱va.

Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e po̱o̱'p xa̱xta

9 Ku ya̱'a̱ ve'e ñajxy, van'itts a̱tse'e
n'ix va'ajts nu̱may a̱a̱'k je̱ jayu,
kamacho̱o̱vna, je̱me'e tyé̱nada je̱
kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm
je̱ts je̱m je̱'e̱ vyinkojkm pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k. To'k it
to'k naxviijnts je̱'e̱ ve'e cho̱o̱'nda,
anañu̱joma je̱ ke̱'xpa, anañu̱joma je̱
aaj je̱ ayook, je̱ts anañu̱joma je̱ naax
je̱ kajpu̱n. Po̱o̱'p xa̱xts je̱'e̱ ve'eda.
Je̱m tse'e du̱mats'itta je̱ tu̱u̱xu̱x aajy,
10 je̱tse'e ma̱kk kyo̱tsta. Jidu̱'u̱m
tse'e vya'anda:
—Je̱ Nte'yam, juu' ve'e
du̱tuktsu̱u̱nip je̱ kutojku̱n

tsu̱u̱jntku̱n, je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, xyaktso̱o̱kumduts
u̱u̱'m je̱'e̱ ve'eda.
11 Ax anañu̱joma je̱ ángeles, je̱mts
je̱'e̱ ve'e vídu̱ta du̱naa'té̱nada je̱
kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n je̱ts je̱ mújit
jáyuda ma̱a̱t je̱ nu̱maktaaxk
joojntykivada, je̱tse'e je̱ vyiijnda
je̱ y'aajta du̱tukpaatti je̱ it juu'
ve'e je̱m je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n
vyinkojkm, je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi.
12 Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
¡Amén! Je̱ o̱y nu̱ko̱jtsin, je̱ ma̱jin
je̱ jaanchin, je̱ vijin je̱ kejun, je̱
kuko̱jtsu̱n je̱ts je̱ vintsa̱'kin, je̱
kutojku̱n je̱ts je̱ ma̱kkin,
je̱ nNte'yamamda tse'e
du̱jaye̱jpnup nu̱jom ya̱'a̱ xa̱'ma
ka̱jx. Amén.
13 Van'it tse'e nu̱to'k je̱ mújit jayu
a̱ts x'amo̱tutu̱vi:
—¿Pa̱nts ya̱'a̱ ve'eda juu' ve'e
po̱o̱'p xa̱x? ¿Jomas ya̱'a̱ ve'e
cho̱o̱'nda?
14 Van'itts a̱tse'e nnu̱u̱jmi:
—Ka'a a̱tse'e nnu̱java. Nvaat a̱tse'e
xvaajnjat.
Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Je̱'e̱ xa ya̱'a̱ ve'eda juu' ve'e je̱
ma̱kk tsaachpaatu̱n du̱yaknajxtu,
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ vyit du̱pojtu
je̱tse'e du̱yakpo̱o̱'pidi je̱'e̱ je̱
ñu̱u̱'pu̱n ka̱jx pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k. 15 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
y'itta je̱m je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm je̱tse'e
du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada
jóvum xa̱a̱j jóvum tsooj je̱m mya̱ja̱
tsapta̱jkm; je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e íxjidinup
jaye̱jpjidinup je̱tse'e y'ijtnit je̱'e̱
ma̱a̱tta. 16 Ka'a tse'e je̱ yooj je̱ ta̱a̱tsa
du̱'ukyaknajxtinit, ka'a tse'e je̱
aampa xa̱a̱j y'ukyaktoojyjidinit,
ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ an y'ukpaatjidinit,
17 ku̱x je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero
Onu̱k, juu' ve'e ijtp joma ve'e je̱
kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n, je̱ carnero
vinténiva jo'nts je̱'e̱ ve'e y'ix'ítjadat
je̱tse'e yaknajkxjadat joma ve'e
je̱ tsoxk na̱a̱j myu'ut juu' ve'e
joojntykinyajkp. Je̱ Nte'yam
tse'e yakke̱e̱ku̱xjadap nu̱jom je̱
vyinna̱a̱jta, ka'a tse'e y'ukyaaxtinit.

Je̱ muvuxtojtu̱k tsa'yu̱n je̱ts je̱ po̱o̱m ajo̱jkin juu' ve'e tum je̱ oro

8 Ku ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e
du̱pa̱jkji je̱ muvuxtojtu̱k tsa'yu̱n,
van'it tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm nu̱jom
juu' jaty y'amo̱'tku̱jx kojkm
hora jo'n. 2 Van'itts a̱tse'e n'ix
je̱ nu̱vuxtojtu̱k aangelesta juu'
ve'e je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm
ténidup, je̱'e̱da tse'e yakmo̱o̱ydu
vuxtojtu̱k je̱ trompeta. 3 Van'it tse'e
jye̱'y jado'k je̱ ángeles ma̱a̱t to'k je̱
po̱o̱m ajo̱jkin juu' ve'e tum je̱ oro.
Van'it tse'e du̱vinkuva'ki je̱ po̱o̱m
jo̱jkpe̱jtu̱n je̱tse'e yakmo̱o̱jy may je̱
po̱o̱m je̱tse'e du̱tukma̱a̱tvintsa̱'a̱gat
je̱ tsapka̱ts juu' ve'e je̱ Nte'yam
je̱ jyayu kyo̱jtstup, je̱m tse'e
du̱vintsa̱'a̱gat joma ve'e je̱ po̱o̱m
jo̱jkpe̱jtu̱n juu' ve'e tum je̱ oro, juu'
ve'e ijtp je̱m je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n
vyinkojkm. 4 Van'it tse'e je̱ po̱o̱m jo̱k
pyojtu̱k ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ jyayu
je̱ chapka̱tsta juu' ve'e je̱ ángeles
tyukvinja̱jkp je̱ po̱o̱m jo̱jkpe̱jtu̱n
juu' ve'e tum je̱ oro, je̱tse'e jya̱k
je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm. 5 Van'it
tse'e je̱ ángeles du̱ka̱a̱jn je̱ po̱o̱m
ajo̱jkin je̱tse'e du̱yak'ujts ma̱a̱t je̱

yojxpejtun jampajk. Van'it tse'e dukuska'a yaja naxviijn. Ku ve'e ve'em dutuujn, van'it tse'e je vítsuk tyuntaa'puk, je añu tyumpuj tyuntsa'pxy, je añu tyumpu'u tyunmaa't, makk tyun'ojxini.

Je trompétada

6 Van'it tse'e ñay'apaajmtkijidi je nuvuxtojtuk ángeles juu' ve'e dumaatta je trompeta jetse'e dutukxo'oxtat.
7 Ku ve'e je muto'k ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e yaja naxviijn jyeji je taaxt jets je jaajn, je nuu'pun mutaka. Tooy tse'e to'k viijn ya naxviijnit it; juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'a tse'e tyoojy; tokyajxpa tse'e je tsoxk kup jets nujom je aajy je ojts.
8 Ku ve'e je mumejtsk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e jem maaxy najootm yakkex to'k juu' ve'e ve'em íxuvip ax jo'n to'k je maja kopk, tooyp tse'e vye'na. Van'it tse'e to'k viijn je maaxy naaj nuu'pun vyimpijtkujx; juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'ats je'e ve'e nuu'pun vyimpijt. 9 eo'kkajxtu tse'e to'k viijn juu' ve'e jem maaxy najootm joojntykidup; juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'ats je'e ve'e y'oo'kti. Vintokikajxtuva tse'e je barco juu' ve'e ijttu to'k viijn jem maaxy najootm; juu' tse'e jamejtsk viijn je maaxy naaj, ka'a tse'e je barco jem vyintókidi.
10 Ku ve'e je mutoojk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e to'k je maatsa chaa'n jem tsajviinm, je kuno'kun jo'n tse'e tyoy, jetse'e ñaxkadaaky joma ve'e to'k viijn je maja naaj jets je mo'tpa naaj; juu' tse'e jamejtsk viijn je maja naaj jets je mo'tpa naaj, ka'ats je'e ve'e jem ñaxkadaaky. 11 Ajénjots je'e ve'e xyaaj je maatsa, ta'am ojts aajy je'e ve'e kyatsapítsum, je'e kajx tse'e je naaj vyimpijtkujx ta'am. Numay tse'e je jayu tyun'oo'kti kux va'ajts ta'ame'e je naaj.
12 Ku ve'e je mumaktaaxk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e vyintoki to'k viijn je aampa xaaj, je aampa po'o, jets je maatsa; juu' tse'e jamejtsk viijn je aampa xaaj, je aampa po'o, jets je maatsa, ka'ats je'e ve'e vyintoki. Ve'em tse'e kyakujaj kyakutu'kx je aampa xaaj, je aampa po'o, ukpu je maatsa maktaaxk hora ku ve'e xyuujuni jets maktaaxk hora ku ve'e cho'oini kyoo'tsini.
13 Ku atse'e n'ix, van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ángeles makk jidu'um vyaajñ, jeyyp tse'e vye'na jem tsajm itukojkm:
—¡Ayoov xa je'e ve'e je jyootta ka to'k náxap pan pan jatye'e tsuunidup jem naxviijnit it kajxm, kux tun támani xa je'e ve'e jetse'e je janutoojk ángeles dutukxo'oxtat je trompétada!

9 Ku ve'e je mumugooxk ángeles dutukxuux je trompeta, van'itts atse'e n'ix to'k je maatsa juu' ve'e tsoo'n jem tsajviinm jetse'e ñaxkadaaky yaja naxviijn, je maatsa tse'e yakmooy to'k je avaatsun je jot jye'e juu' ve'e ooy tyunkaaka. 2 Van'it tse'e duyak'avaach je jot. Jep tse'e pyítsum je jok, ve'em ax jo'n je maja jantoojntykun jok. Je jok tse'e duyakkoo'tsikajx je aampa xaaj jets ya tsajmit it. 3 Jem tse'e

jo̱k akojkm pyítsumdi je̱ tá̱nu̱kta
juu' ve'e je̱ paach jo'n íxuvidup,
je̱tse'e ñaxje̱yydi yaja nu̱jom
naxviijnit itu̱ku̱jx. Yakmo̱o̱ydu
tse'e je̱ tá̱nu̱k je̱ kutojku̱n vintso̱
ve'e je̱ jayu du̱yaktsaachpaa'ttat,
ve'em ax jo'n je̱ kaa'pyk je̱ jayu
du̱yaktsaachpaa'ty. 4 Yaknu̱u̱jmidu
ve'e je̱ts ka'a ve'e du̱yakvintó̱kidat
je̱ aajy je̱ ojts juu' ve'e yaja
naxviijnit itu̱ku̱jx, ni ti ku̱pa, je̱ts
ni tía juu' ve'e tsoxk, je̱'e̱jyji ve'e
yaktsaachpaa'ttap je̱ jayu juu'
ve'e du̱kajaye̱jptup je̱ Nte'yam je̱
cha'yu̱n je̱m vyimpó̱kkum. 5 Ax ka'a
tse'e yakmaso̱o̱kti je̱tse'e je̱ jayu
du̱yak'o̱o̱'ktat, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱
jayu du̱yaktsaachpaa'ttat mugo̱o̱xk
po̱'o̱. Je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e
yakjé̱jidu, ve'emts je̱'e̱ ve'e yakjava
ax jo'n je̱ jayu je̱ kaa'pyk tyu̱pju̱.
6 Ku ve'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t,
jyo̱o̱'k'íxtidinup tse'e je̱ jayu
vintso̱ ve'e y'o̱o̱'ktat, ax ka'a tse'e
y'o̱'yixjadat; ja'o̱o̱'kuva'andap tse'e,
ka'a tse'e y'o̱o̱'ktat.
7 Apa̱a̱mdu̱kada tse'e je̱ tá̱nu̱k
ax jo'n nu̱may a̱a̱'k je̱ caballo
juu' ve'e apa̱a̱mdu̱kada je̱tse'e
y'atso'oxtóndat. Je̱m tse'e kyuvajkm
du̱jaye̱pta juu' ve'e je̱ oro corona
jo'n ke̱'xp; ve'em tse'e je̱ vyiijnda
je̱ y'aajta ax jo'n je̱ jayu, 8 ve'em
tse'e je̱ vyaajyta ax jo'n je̱ ta̱'a̱xta̱jk
je̱ vyaajy, ve'em tse'e je̱ tya̱a̱tsta
ax jo'n je̱ león jye̱'e̱. 9 Je̱ pojxu̱n
tse'e natyukxo̱jxju̱dup ax jo'n je̱
nu̱xoya. Ve'em tse'e je̱ kye̱e̱ku̱n
du̱yakne̱'e̱mda ax jo'n myo̱tu
ku ve'e je̱ caballo may je̱ carro
du̱pavu̱u̱'n ku ve'e je̱ atso'ox
toonk du̱'anómada. 10 Je̱m tse'e
tyo'xta ja̱jm du̱ma̱a̱dada je̱ tya̱jpu̱n,
ve'em ax jo'n je̱ kaa'pyk jye̱'e̱, juu'
ve'e tyuktá̱ptap je̱ jayu je̱tse'e
mugo̱o̱xk po̱'o̱ du̱yaktsaachpaa'ttat.
11 Jyaye̱jptup tse'e to'k juu' ve'e
ka̱'mijidup, je̱ ko̱'o̱y aangelests
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱p ka̱a̱k jótup. Je̱
ángeles, Abadoonts je̱'e̱ ve'e yaktij je̱
hebreo aaj. Yakvintó̱kivats je̱'e̱ ve'e
kya̱tsa̱pítsum.
12 Najx tse'e je̱ muto'k
tsaachto'nu̱n, ax miimpnum tse'e
jame̱jtsk.
13 Van'it tse'e je̱ mutojtu̱k ángeles
du̱tukxuux je̱ trompeta. Van'itts
a̱tse'e n'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook
juu' ve'e pítsump je̱p maktaaxk
esquina ita̱kujkp juu' ve'e je̱m
po̱o̱m jo̱jkpe̱jtu̱n ka̱jxm juu' ve'e
tum je̱ oro je̱ts juu' ve'e je̱m je̱
Nte'yam vyinkojkm ijtp. 14 Jidu̱'u̱m
tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ ángeles juu' ve'e
du̱ma̱a̱t je̱ trompeta:
—Muke̱ja je̱ nu̱maktaaxk ángeles
juu' ve'e mutsómada je̱m joma ve'e
je̱ éufratesit ma̱ja̱ na̱a̱j.
15 Ve'em tse'e yakmuké̱jidi
je̱ nu̱maktaaxk ángeles je̱tse'e je̱
jayu du̱yak'o̱o̱'kká̱xtat to'k viijn;
juu' tse'e jame̱jtsk viijn je̱ jayu,
ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱yak'o̱o̱'ktat.
Yaktuknu̱pa̱a̱jmtkidu ve'e je̱ hora, je̱
xa̱a̱j, je̱ po̱'o̱, je̱ts je̱ joojnt vin'ite'e
yakmuké̱jadat. 16 N'amo̱tunajxts
a̱tse'e nu̱vinxu̱pe'e y'ijtti je̱
tyojpata̱jkta juu' ve'e je̱ caballo
du̱tuktsu̱u̱nidup, nu̱me̱jtsk mó̱kupx
millioonts je̱'e̱ ve'e y'ijtti.
17 Jidu̱'u̱mts a̱tse'e xyak'ixti je̱
cabálloda. Juu' tse'e tuktsu̱u̱nijidup,
je̱ pojxu̱n tse'e natyukxo̱jxju̱dup
ax jo'n je̱ nu̱xoya, tsaptsts je̱'e̱ ve'e
je̱ pojxu̱n xo̱x y'ijt, je̱tspa azuujl,
je̱ts po'ts. Je̱ cabálloda, ve'emts je̱'e̱

ve'e je̱ kyuvajk y'ijtti ax jo'n je̱ león
je̱ kyuvajk, je̱pts je̱'e̱ ve'e y'ávup
pyítsum je̱ ja̱ajn, je̱ jo̱k, je̱ts je̱
azufre. 18 To'k viijn je̱ jayu juu' ve'e
tsu̱u̱nidup yaja naxviijnit itu̱ku̱jx, je̱
tsaachto'nu̱n tse'e yak'o̱o̱'kju̱du, je̱
ja̱ajn, je̱ jo̱k, je̱ts je̱ azufre juu' ve'e
je̱p je̱ caballo y'ávup pítsump. Juu'
tse'e jame̱jtsk viijn je̱ jayu, ax ka'ats
je̱'e̱ ve'e du̱yak'o̱o̱'kti. 19 Je̱pe'e
y'ávup je̱ts je̱m tse'e tyo'xta ka̱jxm
du̱jaye̱pta je̱ caballo je̱ kyutojku̱nda;
ve'em tse'e je̱ tyo'xta y'íxuvada
ax jo'n je̱ tsaa'n kuvajk, je̱'e̱ tse'e
tyukyaktsaachpaattup je̱ jáyuda.
20 Ax je̱ jáyuda juu' ve'e
vintaandu ku ve'e je̱ tsaachto'nu̱n
ñajxy, ka'a tse'e du̱masoo̱kti
je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda, ka'a
tse'e du̱vintsa̱'ki'atú̱vidi je̱
ko̱'o̱yjáyuvapta ukpu̱ ti jatye'e
y'apa̱mnajxtu je̱ oro ma̱a̱t, je̱ plata
ma̱a̱t, je̱ bronce ma̱a̱t, je̱ tsaaj
ma̱a̱t, ukpu̱ je̱ ku̱p ma̱a̱t, je̱'e̱
juu' ve'e ka'íxtup kamó̱tudup
je̱tse'e kyayo̱'o̱yda. 21 Ka'a tse'e
vyinmayu̱mpijtti, ka'a tse'e
du̱masoo̱ktuva je̱ yakjayu'oo̱'kk,
je̱ maayk, je̱ts je̱ me̱e̱'tsk,
jyaa'ktukma̱a̱tjaye̱jptuva tse'e je̱
ka̱ts je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka
pú̱kap jyaye̱jptup.

To'k je̱ ángeles je̱ na̱k du̱ko̱n'ijt axaa'tsva'kxy

10 Van'itts a̱tse'e n'ix jado'k
je̱ ma̱kk ángeles je̱m
tsapjoo̱tm cha̱a̱'n, vínu̱ts vimpídu̱t.
Je̱m tse'e kyuvajkm je̱ ii'tsu̱ts.
Ve'em tse'e je̱ vyiijn je̱ y'aaj y'ajaj
y'atu̱'kx ax jo'n je̱ aampa xa̱a̱j,
ve'em tse'e je̱ pyoojy je̱ tyek kye'ex
ax jo'n je̱ ja̱a̱jn. 2 Je̱m tse'e to'k je̱
na̱k du̱ko̱n'it axaa'tsva'kxy, je̱tse'e je̱
y'aka'yu̱n tek du̱pu̱u̱jm je̱m maaxy
na̱ni'kxm je̱tse'e je̱ y'anaju̱tek
du̱pu̱u̱jm je̱ja naxku̱jx. 3 Van'it
tse'e ma̱kk kya̱jts, ve'em ax jo'n
je̱ león y'aka̱a̱'stu̱k. Ax ku tse'e
ma̱kk kya̱jts, van'it tse'e myo̱tu
vuxtoju̱k je̱ añu ya'axy. 4 Tá̱vani
tse'e je̱ vuxtoju̱k añu ya'axy vye'na,
van'itts a̱tse'e n'ukjavye̱tuvaajñ.
Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy to'k
je̱ ayook juu' ve'e je̱m tsapjoo̱tm
tsoo̱'mp. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Kadi x'avana juu' ve'e
tu̱du̱ko̱tsta je̱ vuxtoju̱k añu, kadi
xjavyet.
5 Van'it tse'e je̱ ángeles juu' a̱tse'e
n'ix tyena je̱m maaxy na̱ni'kxm je̱ts
je̱ja naxku̱jx, je̱'e̱ tse'e je̱ y'aka'yu̱n
ka̱'a̱j du̱yakpojtu̱k je̱m tsajm tso̱v,
6 je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yaknajxy,
je̱'e̱ juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱tse'e
du̱pu̱u̱jm ya̱ tsajmit it, ya̱ naxviijnit
it, je̱ maaxy na̱a̱j, je̱ts nu̱jom juu'
jatye'e ijtp. Van'it tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ve'e y'ukta'ninit. 7 Ku
xa ve'e du̱paatnit pa̱n vin'ite'e je̱
muvuxtoju̱k ángeles du̱tukxo'oxu̱t
je̱ trompeta, ta̱ tse'e tyunju̱ kya̱tsju̱
vye'na juu' ve'e je̱ Nte'yam
ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e kyayaknu̱java
y'ijt, ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'e
du̱tuknu̱ja'vi je̱ myutoompada je̱
myupa̱jkpada, je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta.
8 Je̱ ayook juu' a̱tse'e n'amo̱tunajx
je̱tse'e je̱m tsapjoo̱tm kya̱da'aky,
xmuko̱jtsnuvats a̱tse'e, je̱ts a̱tse'e
xnu̱u̱jmi:
—Na̱jkxu̱ xka̱nu̱ je̱ na̱k axaa'ch
juu' ve'e mya̱a̱t je̱ ángeles juu' ve'e
ténip je̱m maaxy na̱ni'kxm je̱ts je̱m
naxviinm.

9 Najkxts atse'e joma ve'e je
ángeles jets atse'e n'amotu je nak.
Van'itts atse'e xnuujmi:
—Chaja jets ja'kxu. Je po'ojk
pa'ajk jo'n tse'e y'ítut jep m'ávup;
ax ku tse'e jem mjootm jye'yat,
ta'aminup tse'e.
10 Van'itts atse'e je ángeles je nak
ntukkakonvaach jets atse'e nju'kx.
Ve'em tse'e y'ijt yap ats n'ávup ax
jo'n je po'ojk pa'ajk. Ax kuts atse'e
nja'kxkujx, ta'aminu tse'e yam ats
njootm. 11 Van'itts atse'e xnuujmi:
—Tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e
xkojtsnajxnuvat je Nte'yam je
y'ayook numay je jayu kajxta, may
je naax je kajpun kajxta, may je
aaj je ayook kajxta, jets numay je
yakkutojkpa kajxta.

Je numejtsk jayu juu' ve'e je tuvakojtsun dupámdap

11 Van'itts atse'e nyakmoojy
to'k je kijpxun ax jo'n to'k je
kapy, jets atse'e nyaknuujmi:
—Najkxu xkijpxu je Nte'yam je
myaja tsaptajk jets je yojxpejtun.
Machovu pan nuvinxupta ve'e
jep je Nte'yam duvinjávada
duvintsa'agada, 2 ax ka'a tse'e
xkijpxut jep tsaptaktaagujkp, kux
je'e ve'e je Nte'yam mojyjudu pan
pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap.
Je'e tse'e dutukteé'ndap je va'ajts
kajpun vujxtkupxuk mejtsk po'o.
3 Atsts je'e ve'e nkéxtap numejtsk
je jayu juu' ve'e je tuvakojtsun
dupámdap ats kajx, je'e tse'e
dukojtsnáxtap je Nte'yam je
y'ayook to'k miijl jamejtsk mókupx
jatoogupx xaaj, je yak vitts je'e ve'e
natyukxóxjadap juu' ve'e je jayu
jyayejpp ku ve'e je jayu kyu'oo'kjini.
4 Je mejtsk olivos kup jets je
mejtsk tsintovyejtun juu' ve'e ijttup
jem je Maja Vintsán vyinkojkm, je'e
tse'e ñukajtsp numejtsk ya jáyuda.
5 Pan pants ya'a ve'e oyvintsova
tonuvaajnjudup, jepts je'e ve'e
y'ávup pyítsumut je jaajn jetse'e
yaktóyjadat, ve'em tse'e y'oo'ktat
opyana pan pane'e oyvintsova
tonuvaajnjudup. 6 Jyayejptup tse'e
je kutojkun jetse'e ya tsajmit it
duyak'atóktat, ve'em tse'e kyato'ojut
namvaate'e je Nte'yam je y'ayook
dukojtsnáxta, jyayejptuvapts je'e
ve'e je kutojkun jetse'e je tsoxk
naaj duyakvimpíttat nuu'pun,
nay ve'empa ve'e je tsaachto'nun
duyakjéjadat yaja naxviijn.
Ve'em je'e ve'e dutóndat vinxup
naxe'e dutsokta. 7 Ax ku tse'e
je tuvakojtsun duyak'avaadadat,
van'it tse'e cho'oxpákjadat je na'a
atsa'kip tánuk juu' ve'e tsoo'mp
joma ve'e je jot juu' ve'e va'ajts
kaak, jetse'e yak'oo'kjadat. 8 Ku
ve'e aa'kani vye'nadat, van'it tse'e
je ñi'kx je kyopk tyándat jeja too'
kujk jem kajpun kajxm joma ve'e
je nMaja Vintsánamda cryuuzpejt.
Yaktijpapts je'e ve'e je kajpun
Sodoma, nay ve'empa Egipto.
9 Toojk xaaj jagojkm tse'e je ñi'kxta
je kyopkta tyánut jem, ka'ats je'e
ve'e je jayu duyakjáttat jetse'e
ñaxtákadat kux y'ixuvaandup je'e
ve'e je jayu juu' ve'e tsoo'ndup
anañujoma je naax, anañujoma je
kajpun, anañujoma je ke'xpa, jets
anañujoma je aaj je ayook. 10 Pan
pan jaty tse'e joojntykadap to'k it
to'k naxviijn, tyukxoondúktapts je'e
ve'e ku ve'e y'oo'kti, je xoojntkun
kajxts je'e ve'e ñamyo'ojadat je

vintsa̱'kin to'k jado'k ku̱x o̱o̱'ktu
ve'e nu̱me̱jtsk je̱ jáyuda juu' ve'e je̱
Nte'yam je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnajxtup
y'ijt je̱tse'e pya̱'mu̱xjidi je̱
tsaachpaatu̱n. 11 Ax ku tse'e toojk
xa̱a̱j jagojkm a̱a̱'k y'ijtti, van'it tse'e
je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jkjidinuva,
je̱tse'e tyénidi. Tsa̱'kipa̱jktuts je̱'e̱
ve'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e íxju̱du.
12 Van'it tse'e nu̱me̱jtsk je̱ jáyuda
du̱'amo̱tunajxti je̱m tsapjo̱o̱tm to'k je̱
ayook juu' ve'e ma̱kk ko̱jtsp je̱tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
—¡Pe̱tta yam!
Van'it tse'e chajpe̱jtti je̱m
vínu̱ts jo̱o̱tm, íxju̱duts je̱'e̱ ve'e je̱
cho'oxpa̱jkpada. 13 Tun je̱'yji tse'e
ma̱kk tyun'ojxi je̱tse'e je̱ kajpu̱n
jyaavni to'k viijn, nu̱vuxtojtu̱k miijl
tse'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kjidi je̱ ma̱kk
ojx. Juu' tse'e jataaxtojtu̱k viijn,
ka'ats je̱'e̱ ve'e na̱jkx ve'em jya'avy.
Tsa̱'kiduts je̱'e̱ ve'e o̱oy je̱ jayu juu'
ve'e vintaandu je̱tse'e du̱yakmájidi
du̱yakjaanchidi je̱ Nte'yam, juu'
ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.
14 Najx tse'e je̱ mume̱jtsk
tsaachto'nu̱n; tun jé̱jani tse'e je̱
mutoojk.

Je̱ muvuxtojtu̱k ángeles ma̱a̱t je̱ trompeta

15 Ku ve'e je̱ muvuxtojtu̱k ángeles
du̱tukxuux je̱ trompeta, van'it tse'e
yakmo̱tu may je̱ aaj je̱ yo̱'kt je̱m
tsapjo̱o̱tm. Jidu̱'u̱m tse'e ma̱kk
vyaandi:

U̱xyam tse'e je̱ Nte'yam je̱ts je̱
Cristo du̱yakkutojkjadat nu̱jom
je̱ jayu pa̱n nu̱vinxu̱pe'e to'k it
to'k naxviijn,
je̱'e̱ tse'e du̱yakkutojkjadap
xa̱'ma ka̱jx.

16 Van'it tse'e je̱ nu̱'ii'px
maktaaxk mújit jáyuda juu' ve'e
du̱tuktsu̱u̱nidup je̱ tsu̱u̱jntku̱nda
je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm, je̱'e̱ tse'e
je̱ vyiijnda je̱ y'aajta du̱tukpaattu
je̱ it juu' ve'e je̱m je̱ Nte'yam
vyinkojkm, je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi, 17 je̱tse'e
vyaandi:

Nkuko̱jtsjipts a̱a̱ts mitse'e, Ma̱ja̱
Vintsá̱n, Nte'yam,
mits tse'e nu̱jom mka̱'miku̱jxp,
mits xa ve'e u̱xyam m'ijtp,
mítsam tse'e m'ijt,
ku̱x mka̱'mip mitse'e
je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n je̱tse'e
tu̱myakkutojk'ukva'añ.

18 Jo̱tma'ttu xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu'
ve'e mtso'oxpa̱jkju̱dup to'k it
to'k naxviijn,
ax ta̱ tse'e je̱ tiempo du̱paatni
ku mitse'e je̱ tsaachpaatu̱n
xpa̱a̱mnit je̱ m'e̱jku̱n ka̱jx
je̱tse'e xmo̱o̱ynit je̱ o̱'yin pa̱n
pa̱n jatye'e mmutoojnju̱dup
mmupa̱jkju̱dup,
je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
du̱ko̱jtsnajxtup je̱ m'ayook,
pa̱n pa̱n jatye'e mits je̱ mjáyuda,
pa̱n pa̱n jatye'e mvinja'vijidup
mvintsa̱'kijidup,
je̱ mújit je̱ muutskit,
ta̱ tse'e je̱ tiempo du̱paatni
ku ve'e xtukkuve̱jtnit
je̱ tyo̱kin pa̱n pa̱n jatye'e
tu̱du̱yak'o̱o̱'kta je̱ jayu juu'
ve'e je̱m naxviijnit it ka̱jxm.

Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.
19 Van'it tse'e y'avaach je̱ Nte'yam
je̱ mya̱ja̱ tsapta̱jk juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm. Je̱m tse'e kye'ex je̱ xiixt
joma ve'e ka̱a̱jyu̱k je̱ Nte'yam
je̱ kyo̱jtstán. Van'it tse'e je̱ vítsu̱k

tyuntaa'puk, je añu tyumpu'u
tyunmaa't, je añu tyumpuj
tyuntsa'pxy, ojxi tse'e ya naxviijnit
it jetse'e ooy tyuntaaxti.

Je ta'axtajk jets je na'a ko'otyánukap

12 Van'itts atse'e xyak'ix
jem tsapjootm to'k je maja
nuja'vin, to'k je ta'axtajk juu' ve'e
dujayejpp je xyox ax jo'n je aampa
xaaj. Jep tse'e tyekupa'tkup
je aampa poo dujayep, jeme'e
kyuvajkm dujayep to'k je corona
juu' ve'e makmejtsk je maatsa
dumaat. [2]Yakjejavaampy tse'e
je ta'axtajk to'k je pi'k ónuk, je
tsaachpaatun yak'ujju yakya'axyju
je'e kajx ku ve'e je y'ónuk
duyakkee'exuva'añ. [3]Van'itts atse'e
xyak'ixpa jem tsapjootm jado'k
je maja nuja'vin, to'k je na'a
ko'otyánukap, maj jets tsapts,
vuxtojtuk kuvajkax jets majk vájax,
jeme'e to'k jaty kyuvajkm dumaada
je corona. [4]Je tyo'xta tse'e
tyukkusjo'p to'k viijn pan vinxupe'e
je maatsa jetse'e yaja naxviijn
duyaknaxkadaaky. Juu' tse'e
jamejtsk viijn je maatsa, ka'a tse'e
yaja naxviijn duyaknaxkadaaky. Je
na'a ko'otyánukap tse'e napyaajmju
jem je ta'axtajk vyinkojkm, je'e
tse'e du'a'ix'ijt ku ve'e je ta'axtajk
je y'ónuk kye'exut jetse'e jatyji
dutso'otsut. [5]Yakkex tse'e to'k
je pi'k mix ónuk je ta'axtajk, je'e
tse'e makk duyakkutojkjap nujom
je jayu pan nuvinxupe'e to'k it to'k
naxviijn chaanada. Tun jatyji tse'e je
y'ónuk yakpajkji jetse'e yakpuujm
joma ve'e je Nte'yam, jem joma ve'e
je kyutojkun tsuujntkun. [6]Ax keek
tse'e je ta'axtajk jetse'e ñujkx jem
vinva'ajts it kajxm, jem joma ve'e je
Nte'yam to'k je it tyuknupaajmtkiji
jetse'e jem je tukjoojntykin
yakmo'ot to'k miijl jamejtsk
mókupx jatoogupx xaaj.
[7]Van'it tse'e je atso'ox tyoojnji
jem tsapjootm; je yakkutojkpa
ángeles juu' ve'e Miguel duxaaj
jets je y'aangeles, je'e tse'e
dumaat'atso'oxtoondu je na'a
ko'otyánukap maat je kyo'oy
aangelestajkta. [8]Ax ka'a tse'e
myaadaakti je na'a ko'otyánukap
maat je kyo'oy aangelesta, ka'a
ve'e y'uk'ijttini jem tsapjootm.
[9]Ve'emts je'e ve'e yakpavojpni
je na'a ko'otyánukap, je jujpit
tsaa'n juu' ve'e dunuvintsanikajxp
je ko'oyjayuvaptajkta, je Satanás,
je'e juu' ve'e je jayu duvin'aa'mp
to'k it to'k naxviijn. Je'e maat
je kyo'oy aangelestajkta,
yakkusvippkajxtinuts je'e ve'e yaja
naxviijnit itukujx.
[10]Van'itts atse'e n'amotunajxy
to'k je ayook makk vya'añ jem
tsapjootm:
—Ta xa je'e ve'e je tiempo
dupaatni ku ve'e je Nte'yam
duyaktso'okut je jyayu, tats je'e ve'e
duyaknukex'xnatáka je myakkin
jets je kyutojkun, tats je'e ve'e je
tiempo dupaatni jetse'e je Cristo
viinm yakkutojknit, kux távani je'e
ve'e yakpavap pane'e je n'útsamda
je n'ajchamda jets je n'útsamda
je ntsa'aamda jóvum xaaj jóvum
tsooj dunuxa'aip tuy'it jem uu'm
je nNte'yamamda vyinkojkm. [11]Ta
tse'e je n'útsamda je n'ajchamda
jets je n'útsamda je ntsa'aamda
du'amaadaagada je ñuxa'aiva.
Ve'em tse'e myaadaakti kux je'e

pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku'o̱o̱'kijidu je̱tse'e
tyuknu̱vaatsjidi je̱ tyo̱kin, ax ka'ats
je̱'e̱ ve'e cha̱'kidi je̱tse'e du̱'avánadat
je̱ts jyaanchja'vidup je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k, ka'ats je̱'e̱
ve'e cha̱'kidi je̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
du̱pa̱mdat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook
ka̱jx óyame'e yak'o̱o̱'kjada pa̱n pa̱n
jatye'e du̱kajaanchja'vidup juu' ve'e
kyo̱jtstup. 12 Xo̱o̱ndu̱ktats n'it miits
pa̱n pa̱n jatye'e ijttup yaja tsapja̱a̱t.
¡Ax ayo̱o̱v tse'e miits je̱ mjo̱o̱tta
pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup je̱m
naxviijnit it ka̱jxm je̱ts je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm, ku̱x ta̱ ve'e kya̱da'aky
joma ve'e miitsta je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta; o̱o̱yts je̱'e̱ ve'e
tyun'ekju̱ ku̱x ñu̱ja'vip je̱'e̱ ve'e je̱ts
tso̱jke'e vyintó̱kinit!
13 Ax ku tse'e je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap
du̱'ix je̱ts yaja ve'e naxviijn
yakku̱svipp, van'it tse'e du̱jomtún
du̱titún je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱
pi'k mix ónu̱k du̱yakke̱'x. 14 Ax
je̱ ta̱'a̱xta̱jk, yakmo̱o̱yts je̱'e̱ ve'e
me̱jtsk je̱ kye̱e̱ku̱n, ve'em ax jo'n
je̱ vijtsu̱n jye̱'e̱, je̱tse'e y'o̱'yixju̱t
je̱tse'e je̱yyp je̱m ña̱jkxu̱t vinva'ajts
it ka̱jxm, jékume'e du̱kuke̱'e̱ku̱t
je̱ tsaa'n, je̱me'e ña̱jkxu̱t joma ve'e
je̱ tukjoojntykin yakmo̱'o̱t toojk
joojnt jagojkm. 15 Je̱ tsaa'n, je̱pts
je̱'e̱ ve'e y'ávup du̱yakpítsum
je̱ na̱a̱j je̱tse'e du̱tukpu̱u̱jm to'k
je̱ ma̱ja̱ na̱a̱j, je̱'e̱ tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
y'uktukyakja̱'a̱tuvaan. 16 Van'it
tse'e je̱ naax du̱puta̱jki je̱ ta̱'a̱xta̱jk,
ku̱x avaatse'e je̱ naax je̱tse'e
du̱nasja̱a̱'nni je̱ ma̱ja̱ na̱a̱j juu'
ve'e je̱p je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap
y'ávup ukpítsum. 17 Je̱'e̱ tse'e
je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap o̱o̱y
tyuntukmujo̱tma't je̱ ta̱'a̱xta̱jk
je̱tse'e o̱jts du̱tso'oxpú̱k je̱
ta̱'a̱xta̱jk je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j juu'
ve'e vintaandu, je̱'e̱da juu' ve'e
du̱kutyoondup je̱ Nte'yam je̱
pyava'nu̱n je̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t
ñaajk'ítjada je̱ Jesucristo ma̱a̱t.

Je̱ nu̱me̱jtsk na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k

13 Ku a̱tse'e nteni je̱m po'o
jo̱o̱tm je̱ja maaxy na̱pa'ayi,
van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱ na'a
atsa̱'kip ta̱nu̱k pyítsum je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm, vuxtojtu̱k kuvajkax je̱ts
majk vájax. Je̱m tse'e to'k jaty vaj
ka̱jxm du̱jayep to'k je̱ corona; ax
je̱m tse'e kuvajk ka̱jxmda javyet
to'k je̱ ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam
o̱o̱y du̱tunvinko̱jtspe̱jtp. 2 Je̱ na'a
atsa̱'kip ta̱nu̱k juu' a̱tse'e n'ix,
ve'emts je̱'e̱ ve'e kye'ex ax jo'n
je̱ kuxyu̱pu̱j, ve'em tse'e je̱ tyek
ax jo'n je̱ oso jye̱'e̱, ve'eme'e je̱
y'aaj ax jo'n je̱ león jye̱'e̱. Je̱ na'a
ko̱'o̱tyánu̱kapts je̱'e̱ ve'e mo̱o̱jyju
je̱ mya̱kkin je̱ts o̱o̱y je̱ kyutojku̱n.
3 To'k je̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k je̱
kyuvajk, ve'emts je̱'e̱ ve'e kye'ex ax
jo'n ku̱y'a̱a̱'k ku̱xe'e ma̱ja̱ xya̱'a̱jki;
ax taaynuts je̱'e̱ ve'e je̱ xya̱'a̱jka.
Atu̱va ato̱ki tse'e anañu̱joma je̱ jayu
tyuntaandi juu' ve'e to'k it to'k
naxviijn tsu̱u̱nidup je̱tse'e je̱ na'a
atsa̱'kip ta̱nu̱k du̱pana̱jkxti 4 je̱tse'e
du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi, je̱tse'e
vyaandi:
—¿Pa̱nts vine'e ax jo'n je̱ na'a
atsa̱'kip ta̱nu̱k? ¿Pa̱n tse'e o̱'yixjup
je̱tse'e du̱tso'oxpa̱ku̱t?
5 Yak'itu̱mo̱o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱ na'a
atsa̱'kip ta̱nu̱k je̱tse'e namyá̱jijup
kyó̱tsu̱t je̱tse'e je̱ Nte'yam

duvinkojtspétut, jetse'e dujayéput
je kutojkun vujxtkupxuk mejtsk
po'o. 6 Ax ve'emts je'e ve'e dutuujn,
vyinkojtspejt je'e ve'e je Nte'yam
jets pan pan jatye'e ijttuvap
jem tsapjoootm, kyo'oñukojtsiva
tse'e je it joma ve'e je Nte'yam
chuuna. 7 Yakmooyvats je'e ve'e
je kutojkun jetse'e je Nte'yam
je jyayu dutso'oxpákut jetse'e
du'amaadaagat. Nay yakmooyvats
je'e ve'e je kutojkun jetse'e
duka'mikáxut to'k ka'ajyji je jayu
juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k
naxviijn, anañujoma je ke'xpa,
anañujoma je naax je kajpun, jets
anañujoma je aaj je ayook. 8 Je na'a
atsa'kip tánuk tse'e vyinja'vidup
vyintsa'kidup nujom je jayu juu'
ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn,
je'e pan pan jatye'e je xyaaj ka'ijtp
javyet jep nak kujxp joma ve'e
javyet je xyaajta ka'anume'e ya it
choo'nduk vye'na pan pan jatye'e
xa'ma kajx joojntykidinup. Je'e
pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'ets
je'e ve'e dukа'mip je nak.
9 ¡Pan pan jaty xa ve'e jem je
tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta!
10 Pan pan xa ve'e je jayu
dumajtstup, mach tse'e y'ijttuvat;
pan pan tse'e je tsojx maat
yakjayu'oo'ktup, nay je'ejyam
tse'e tyuk'oo'ktinuvap. Je'e kajx
tse'e, je'eda pan pan jatye'e ijttup
je Nte'yam je jyayu, va'an tse'e
makk aaj makk joot duyaknaxta
pan ti tsaachpaatune'e juu' ve'e
tukkada'akjadap jetse'e ijtp
dujaanchjávadat je Nte'yam.
11 Van'itts atse'e n'ix jado'k je
na'a atsa'kip tánuk, naxviinmts
je'e ve'e pyítsum, mejtsk vájax, je
carnero ónuk vaj jo'n kye'ex. Ax
vanxup tse'e kyojtspa ax jo'n je
na'a ko'otyánukap. 12 Ve'em tse'e je
kutojkun duyaktún je muto'k na'a
atsa'kip tánuk kajx, jetse'e dutún
jetse'e je jayu pan nuvinxupe'e
chaanada to'k it to'k naxviijn,
jetse'e duvinjávadat duvintsa'agadat
je muto'k na'a atsa'kip tánuk,
je'e juu' ve'e tsookno je myaja
xa'ajka. 13 Tyoompa je'e ve'e
je mújit nuja'vin, je'e paat tse'e
ve'em dutuujn jetse'e je jaajn
duyaktsaa'n jem tsajviinm jetse'e
duyaknaxkada'aky yaja naxviijn
jeja je numay jayu vyinkujk. 14 Ax
yakmooy tse'e je kutojkun jetse'e je
mújit nuja'vin dutónut jeja je muto'k
na'a atsa'kip tánuk vyinkujk, je'e
tse'e tyukvin'aa'ndu pan pan jatye'e
tsuunidup to'k it to'k naxviijn
jetse'e dutukpavaandi jetse'e
dupámdat je na'a atsa'kip tánuk
je y'apamnax juu' ve'e dujayejp je
maja xa'ajka juu' ve'e ku'oo'kum
kuy'ijt jetse'e jyaa'kjoojntyki. 15 Je
mumejtsk na'a atsa'kip tánuk
tse'e je kutojkun yakmooy jetse'e
dujoojntykinmo'ot je muto'k na'a
atsa'kip tánuk je y'apamnax,
ve'em tse'e je apamnax kyótsut
jetse'e duyakjay'oo'kjut pan pan
jatye'e kavinja'vijup kavintsa'kijup.
16 Tyuumpts je'e ve'e jetse'e
anañujoma, je mújit je muutskit, je
kumeen jayu jets je ayoova jayu,
je naspaka jayu jets je joyutoompa
jayu, je'e tse'e yakpaajmjadap
to'k je ixta'nun jem y'aka'yun
ka'm ukpu jem vyimpókkum. 17 Ni
pana tse'e kyoo'k'o'yixjinit jetse'e
jyóyut ukpu tyoo'kut pan ka'a ve'e
dujayep je ixta'nun, je na'a atsa'kip

tánuk je xyaaj ukpu je na'a atsa'kip
tánuk je myachoʼvun. 18 Je vijin
je kejun xa ya'a ve'e chajkp jetse'e
duvinmótuvut pan ti je'e ve'e je
machoʼvun tyijp. Pan pane'e je vijin
je kejun ooy dutunjayejpp, va'an
tse'e dupayoʼoyu je machoʼvun.
Toʼk je yaa'tyajk je xyaajts je'e ve'e.
Ve'ets je'e ve'e je machoʼvun, tojtuk
mókupx jatoogupxuk tojtuk.

Ku y'aavdi je numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl jáyuda

14 Vanʼitts atse'e nʼix je'e
pane'e yaktijp Carnero
Onuk, jemts je'e ve'e tyena kopk
kajxm juu' ve'e Sión duxaaj. Jemts
je'e ve'e dumaadada vye'na
numókupx javujxtkupxuk maktaaxk
miijl je jáyuda juu' ve'e dujayejptup
jem vyimpókkum javyet je xyaaj
pane'e yaktijp Carnero Onuk jets
je Tyee' je xyaaj. 2 Vanʼitts atse'e
nʼamotunajxy je uv jem tsapjootm,
ve'emts je'e ve'e myotu ax joʼn
je maja naaj y'uu'ts tyinun jets ax
joʼn je añu tyumpu'u tyunmaa't,
ve'em ax joʼn je numay jayu
kyovda je y'aarpa maatta. 3 Je
nam uvts je'e ve'e y'aavdup jem
je kutojkun tsujntkun vyinkojkm,
jem je numaktaaxk joojntykiva
vyinkojkmda jets jem je mújit
jayutajk vyinkojkmda. Ni pana tse'e
kya'oʼyixju jetse'e dujátut je uv; je
numókupx javujxtkupxuk maktaaxk
miijl jáyujida ve'e dujajttup je uv,
je jayu pan pan jatye'e ve'nidu
yaja naxviijn jetse'e je tyokin
tyuknuvaatsjidi je'e pane'e yaktijp
Carnero Onuk. 4 Je jáyuts je'e
ve'eda juu' ve'e kanaajkjavyákijidu
maat je ta'axtajkta, va'ajtsts je'e
ve'e ñaajk'ítjada jetse'e dupanajkxta
je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk
oyjoma pan joma je'e ve'e ñujkx.
Je jáyuda tse'e juu' ve'e je tyokin
yaktuknuvaatstu, ve'emts je'e
ve'eda ax joʼn je taajm juu' ve'e
ta'mitooʼvajkp jetse'e yaktukmuyax
je Nte'yam jets je'e pane'e yaktijp
Carnero Onuk, 5 ni vinxúpats je'e
ve'e kyataayada, va'ajts joot jáyuts
je'e ve'eda.

Juu' ve'e kyojtstu je nutoojk aangelesta

6 Vanʼitts atse'e nʼix jadoʼk je
ángeles jyeyy jem tsajviinm. Jem
tse'e dumaada je oy kats je oy
ayook juu' ve'e xa'ma kajx ijtp
jetse'e yaktukka'amáyut pan
pan jatye'e joojntykidup toʼk it
toʼk naxviijn, anañujoma je naax
je kajpun, anañujoma je ke'xpa,
jets anañujoma je aaj je ayook.
7 Jidu'um tse'e makk vyaajñ:
—Vinjávada vintsa'agada
je Nte'yam jets yakmájada
yakjaanchada, kux távani je'e ve'e
je tiempo dupaatni pan vinʼite'e je
jayu dutokimpayoʼynit. Vinjávada
vintsa'agada je'e pane'e dupaam ya
tsajmit it, je naxviijnit it, je maaxy
naaj, jets joma jatye'e je naaj
myu'ut.
8 Vanʼit tse'e pyanajkxji jadoʼk je
ángeles juu' ve'e vaan:
—¡Távani xa ve'e vyintókini!
¡Távani xa ve'e vyintókini je
babilóniait ciudad, je'e kajx ku
ve'e dutukʼix je kyoʼoy tooʼ je jayu
pan nuvinxupe'e chaanada toʼk it
toʼk naxviijn jetse'e dutukpajkti je
kyoʼoy tooʼ!

9 Van'it tse'e pyanajkxji jado'k
je ángeles juu' ve'e makk jidu'um
vaan:
—Pan pan xa ve'e duvinja'vip
duvintsa'kip je na'a atsa'kip
tánuk jets je y'apamnax, jetse'e
ñamyasa'akju jetse'e yakpuujmja
je y'ixta'nun jem vyimpókkum ukpu
jem kya'm, 10 je Nte'yamts je'e ve'e
mooojyjinup je makk tsaachpaatun
juu' ve'e ñupaajmtki nujom je'eda
juu' ve'e je koo'oy too' dupanajkxtup,
je'e kajx tse'e dumu'ekju; je
jaajn maat je azufre, je'e tse'e
tyukyaktsaachpaattinup jeja je
va'ajts joot ángeles vyinkujkta jets
jeja je'e vyinkujk pane'e yaktijp
Carnero Onuk. 11 Xa'ma kajx
tse'e pyojtuknit je jok joma ve'e
chaachpaattinit, ni je vin'ita ve'e
je pooo'kxtkun dukooo'kjayejptinit
je'e pan pan jatye'e duvinja'vidup
duvintsa'kidup je na'a atsa'kip
tánuk jets je y'apamnax, ukpu
yakpaajmjada je ixta'nun, je na'a
atsa'kip tánuk je xyaaj. 12 Va'an
tse'e je makk aaj je makk jooot
dujayepta pan pan jatye'e ijttup je
Nte'yam je jyayu, je'eda pan pan
jatye'e dukutyoondup je Nte'yam je
pyava'nun jetse'e ijtp ñapyámjada je
Jesucristo maat.
13 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k
je ayook juu' ve'e jem tsapjooom
tsooo'mp, jets atse'e xnuujmi:
—Javyetu ya'a: "Xoon xa je'e
ve'eda pan pan jatye'e uxyam
oo'ktup jets pan pan jatye'e
jaa'k'ooo'ktap kuxe'e je Maja Vintsán
dujaanchjávada." Jidu'um tse'e
javyetu. "Xoonduvam xa je'e
ve'eda, kux ku ve'e ve'em y'ooo'ktat,
távani tse'e dutukva'atsta vye'na
je tsaachpaatun jetse'e je Nte'yam
dukajaa'tyóki je y'oy je'e juu' ve'e
tudutonda tudukotsta." Jidu'um
tse'e vya'añ je Espíritu Santo.

**Je makk tsaachpaatun juu' ve'e
je Nte'yam yakjéjap yaja naxviijn**

14 Van'itts atse'e n'ix to'k pak
je pooo'p vínuts. Jem tse'e vínuts
ni'kxm to'k chuuna pane'e ke'xp
ax jo'n je yaa'tyajk, jemts je'e ve'e
kyuvajkm dujayep to'k je oro
corona jetse'e jem dumats'it to'k je
jajpax hoz. 15 Van'it tse'e jem maja
tsaptajkm pyítsum jado'k je ángeles
juu' ve'e makk jidu'um na'muxjup:
—Yaktonu je mhooz kux távani
ve'e je tiempo dupaatni ku ve'e
yakpakmojknit juu' jatye'e tutya'ma
jem naxviijnit it kajxm.
16 Van'it tse'e je'e pane'e jem
vínuts ni'kxm tsuunip, je'e tse'e
duyaknajx je hyooz yaja naxviijnit
itukujx jetse'e dupakmojkni juu'
jatye'e tutya'ma.
17 Van'it tse'e jado'k je ángeles
pyítsum jep maja tsaptujkp juu'
ve'e jem tsapjooom, jem tse'e
dumaadiva je hoz. 18 Van'it tse'e
pyítsumpa jado'k je ángeles joma
ve'e je yojxpejtun, je'e tse'e je jaajn
duyakkutojkjip jetse'e makk jidu'um
dunuujmi je ángeles juu' ve'e je hoz
dumaat:
—Yaktonu je mjajpax hoz jets
pakmojkni je tsaaydum juu' ve'e
tutya'ma jem naxviijnit it kajxm,
kux távani ve'e cha'amy.
19 Van'it tse'e je ángeles duyaknajxy
je hyooz yaja naxviijnit itukujx
jetse'e dutukpakmojkni je tsaaydum.
Jem tse'e vye'na to'k je maja apajkin.
Van'it tse'e je ángeles je tsaaydum

dupuujm jem apajkin joootm joma
ve'e yakmaa'kxut. Je'ets ya'a ve'e
ñukajtsp je makk tsaachpaatun juu'
ve'e je Nte'yam yakjéjap je jyot'a'nun
kajx. 20 Myujékumip tse'e je kajpun
joma ve'e je tsaaydum yakmuu'kx.
Jem tse'e apajkin joootm pyítsum je
nuu'pun juu' ve'e je'yp je vaat joma
ve'e je caballo je y'ajén yakpuujmja,
majktupx legua jo'n tse'e yo'oy je
nuu'pun.

Je aangelestajk juu' ve'e dujayejptup je vuxtojtuk oro apajkin

15 N'ixts atse'e jem tsapjootm
jado'k je maja nuja'vin
juu' ve'e tyuk'atúvip—nuvuxtojtuk
je ángeles juu' ve'e dujayejptup
je vuxtojtuk tsaachto'nun juu' ve'e
ux'ookip, ux'ookipts je'e ve'e kux
je'e ve'e tyukkukáxadap je makk
tsaachpaatun juu' ve'e je Nte'yam
ñupaajmtki je jyot'a'nun kajx.
2 N'íxpats atse'e juu' ve'e ke'xp ax
jo'n je maaxy naaj juu' ve'e je ixun
jo'n, je jaajn mutaka. Jéjats je'e ve'e
pya'ayi tyénada vye'na je'e pan pan
jatye'e du'amaadaaguidu je na'a
atsa'kip tánuk jets je y'apamnax,
je'e juu' ve'e dukakuvajktu jetse'e
pya'muxjadat je xyaaj ukpu je
myacho'vun, jem tse'e dujayepta
je arpa kov juu' ve'e je Nte'yam
moojyjudu. 3 Y'aavdupts je'e ve'e
to'k je uv juu' ve'e je Moisés je
y'uv jets je'e je y'uv pane'e yaktijp
Carnero Onuk. Jidu'um tse'e y'avda:

Mnumájip mnujaanchip xa
mitse'e jets atúvats je'e ve'e
nujom juu' jatye'e mtuump
mkajtsp,
Maja Vintsán, Nte'yam, mits
tse'e nujom mka'mikujxp.
Tuv jets va'ajts tse'e je mnaa' je
mtoo',
mits tse'e nujom je naxviijnit
jayu myakkutojkjikujxp.
4 ¿Pants mitse'e mkayakmájajap
mkayakjaanchajap?, Maja
Vintsán.
¿Pants mitse'e mkavinjávajap
mkavintsa'agajap?
Mitsji xa ve'e to'k
mnuva'ajtsjootip,
míndap tse'e nujom je jayu pan
nuvinxup to'k it to'k naxviijn
jetse'e mvinja'vijidinit
mvintsa'kijidinit,
kux ta ve'e yak'ix jets pyaatyp
y'akeeguip je'e ve'e juu'
mitse'e mtuump mkajtsp.
Jidu'um tse'e y'avda.
5 Van'itts atse'e n'ix je maja tsaptajk
y'ava'ach jem tsapjootm; yak'ixp tse'e
jem maja tsaptajkm je it juu' ve'e
munuyojk je kunoo'kxun dumaat.
6 Jem tse'e pyítsumdi je nuvuxtojtuk
ángeles juu' ve'e dujayejptup je
javuxtojtuk tsaachto'nun, je'e tse'e
xyojxjudup je va'ajts lino vit juu'
ve'e ajajp ata'kxp jetse'e to'k je oro
cinta dukak'ajenju. 7 Van'it tse'e
nuto'k je joojntykiva je ángeles
dumooydi kakto'k je oro apajkin
ojts maat je makk tsaachto'nun
juu' ve'e je jyot'a'nun kajx yakjéjip
je Nte'yam, juu' ve'e xa'ma kajx
joojntykip. 8 Ax je maja tsaptajk, je
jokts je'e ve'e yak'ojtsju juu' ve'e
yakjéjip je Nte'yam je myajin je
jyaanchin kajx jets je kyutojkun kajx.
Ax ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e
jem tyákat, van'ítnume'e ku ve'e
kyukajxinit je vuxtojtuk tsaachto'nun
juu' ve'e je nuvuxtojtuk ángeles
yaknaxkada'aktap yaja naxviijn.

Je̱ vuxtojtu̱k apa̱jkin juu' ve'e
je̱ ma̱kk tsaachto'nu̱n du̱ma̱a̱t

16 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy
to'k je̱ ma̱kk ayook juu'
ve'e je̱m maja̱ tsapta̱jkm pyítsump
je̱tse'e jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmi je̱
nu̱vuxtojtu̱k ángeles:
—Na̱jkxtats xtukte̱mva'atsta je̱m
naxviijnit it ka̱jxm je̱ vuxtojtu̱k
apa̱jkin juu' ve'e du̱ma̱a̱t je̱ ma̱kk
tsaachto'nu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam
yakjé̱jip je̱ jyo̱t'a'nu̱n ka̱jx.
2 Van'it tse'e je̱ muto'k ángeles
du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin yaja
naxviijnit itu̱ku̱jx. Van'it tse'e
nu̱jom je̱ jáyuda juu' ve'e du̱jaye̱jptu
je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k je̱ y'ixta'nu̱n
je̱tse'e du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi je̱
y'apa̱mnax, je̱'e̱ tse'e pítsumu̱xju̱du
je̱ ko'o̱pyo'ojtsap juu' ve'e ma̱kk
tumpa̱jkp.
3 Van'it tse'e je̱ mume̱jtsk ángeles
du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin je̱m
maaxy na̱jo̱o̱tm. Van'it tse'e
je̱ maaxy na̱a̱j nu̱u̱'pu̱n vyimpijt,
ve'em ax jo'n je̱ o̱o̱'kpa je̱ ñu̱u̱'pu̱n;
nax'o̱o̱'kka̱jxtu tse'e nu̱jom juu'
jatye'e joojntykidup je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm.
4 Van'it tse'e je̱ mutoojk ángeles
du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin je̱m
maja̱ na̱jo̱o̱tm je̱ts joma jatye'e
je̱ na̱a̱j myu'ut; nu̱u̱'pu̱n tse'e
vyimpijtku̱jx je̱ na̱a̱j. 5 Van'itts a̱tse'e
n'amo̱tunajxy je̱ ángeles juu' ve'e je̱
tsoxk na̱a̱j du̱ka̱'mip. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Maja̱ Vintsá̱n, va'ajts Nte'yam,
mits xa ve'e u̱xyam m'ijtp, mítsam
tse'e m'ijt, pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱
ve'e juu' ve'e tu̱xtún ku ve'e jidu̱'u̱m
tu̱mto̱kimpayo̱'o̱y, 6 ku̱x je̱'e̱da ve'e
du̱yakyo̱'ydu je̱ ñu̱u̱'pu̱n je̱ mjayu
ma̱a̱t je̱ m'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta.
Ax ta̱ts mits je̱'e̱ ve'e xtuk'oo'kta
je̱ nu̱u̱'pu̱n je̱ jáyuda juu' ve'e
ve'em játkidu, ku̱x ve'eme'e
du̱vinmátsjada.
7 N'amo̱tunajxpats a̱tse'e je̱ ayook
je̱m joma ve'e je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n.
Jidu̱'u̱mts a̱tse'e nmo̱tu:
—Ve'emam xa ve'e, Maja̱ Vintsá̱n,
Nte'yam, mits xa ve'e nu̱jom
mka̱'mikujxp, tu̱vts mitse'e
mto̱kimpayo̱'o̱y je̱ts pyaatyp
y'ake̱e̱guip je̱'e̱ ve'e juu' mitse'e
mtuump mka̱jtsp.
8 Van'it tse'e je̱ mumaktaaxk
ángeles du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin
je̱m je̱ aampa xa̱a̱j ñi'kxm;
yakmo̱o̱y tse'e je̱ aampa xa̱a̱j je̱
kutojku̱n je̱tse'e je̱ y'anin je̱ jayu
du̱tukyaktóyu̱t. 9 Anañu̱joma
tse'e je̱ jayu o̱o̱y tyunto̱o̱ydi. Ka'a
tse'e vyinmayu̱mpijtti, ka'a tse'e
du̱maso̱o̱kti je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda,
ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmájidi
du̱yakjaanchidi, vyinko̱jtspe̱jttu
tse'e je̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱ka̱'mip
je̱ vuxtojtu̱k tsaachto'nu̱n.
10 Van'it tse'e je̱ mumugo̱o̱xk
ángeles du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin
je̱m je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k
kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm.
Van'it tse'e kyo̱o̱'tsiku̱jx joma
ve'e yakkutuk. Van'it tse'e je̱ jayu
tyunnatyo̱tstso'tspa̱jkjidini je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e o̱o̱y tyuntsaachpaatti, 11 ax
ka'ajyam tse'e du̱maso̱o̱kti je̱ kyo̱'o̱y
too'da, vyinko̱jtspe̱jttujyame'e je̱
Nte'yam, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm,
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e chaachpaa'tta
je̱tse'e pyo'otsta.
12 Van'it tse'e je̱ mutojtu̱k ángeles
du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin je̱m

Éufrates maja̱ naj̱o̱otm; ta̱atsnu
tse'e je̱ maja̱ na̱aj je̱tse'e je̱ too'
du̱yaktaajnjidi joma ve'e ñáxtat je̱
yakkutojkpata̱jk juu' ve'e tso̱o̱'ndup
je̱m joma ve'e je̱ xa̱aj pyítsum.
13 Van'itts a̱tse'e n'ix nu̱toojk je̱
ko̱'o̱yjáyuvapta, je̱ potya̱'a̱v jo'n
y'íxuvada, je̱'e̱ tse'e pítsumdu
je̱p je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap y'ávup,
je̱p je̱ na'a atsa̱'kip tánu̱k y'ávup,
je̱ts je̱p je̱'e̱ y'ávup juu' ve'e
natyijjup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa. 14 Ya̱ ko̱'o̱yjáyuvapta
tse'e je̱ mújit nu̱ja'vin du̱toondup,
je̱'e̱ tse'e ñu̱pítsumdu je̱tse'e
du̱yaknay'amókajadat nu̱jom pa̱n
pa̱n jatye'e du̱yakkutojkjidup
je̱ jayu pa̱n nu̱vinxu̱pe'e to'k it
to'k naxviijn cha̱a̱nada je̱tse'e
y'atso'oxtóndat ku ve'e du̱paatnit
je̱ xa̱aj juu' ve'e ñu̱pa̱a̱jmtki
je̱ Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom
du̱ka̱'mika̱jxp. 15 Amo̱tunaxta juu'
ve'e je̱ Jesucristo kya̱jtsp: "Tun
to'mayji xa a̱tse'e nmiinnuvat,
ve'em ax jo'n je̱ me̱e̱'tspa jye'ya
ku ve'e je̱ jayu du̱kanu̱java. Xo̱o̱n
xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e
nakyujoojntykijidup je̱tse'e je̱ vyit
apa̱a̱amdu̱ka du̱jaye̱pta ku̱x kadi
ve'e ve'em y'itta ax jo'n je̱ jayu
juu' ve'e ijttup nu̱va'ajts a̱xva'ajts
je̱tse'e yakmu'ixta yakmupe̱tta
je̱tse'e cho̱'o̱tyónda." Jidu̱'u̱m tse'e
vya'añ. 16 Yaknay'amojkijidu tse'e je̱
yakkutojkpata̱jk je̱m je̱ it juu' ve'e
du̱xa̱aj Armagedón. Hebreo aajts
je̱'e̱ ve'e.
17 Van'it tse'e je̱ muvuxtojtu̱k
ángeles du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin
je̱m po̱j jo̱o̱tm. Van'itts a̱tse'e
n'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook je̱m maja̱
tsapta̱jkm juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm,
je̱m joma ve'e je̱ Nte'yam je̱
kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—¡Ta̱vani xa ve'e tyunju̱ kya̱tsju̱!
18 Van'it tse'e je̱ vítsu̱k
tyunta̱a'pu̱kni, je̱ añu tyumpo'oni
tyunmo̱o̱'tni, je̱ añu tyumpa̱jni
tyuntsa'pxni, ma̱kk tse'e tyun'ojxini
ya̱ naxviijnit it; ni vin'ita xa ve'e
je̱ ojx kyanaxy ve'em ax jo'n je̱'e̱
ve'e ñajxy. 19 Je̱ babilóniait ciudad,
toojk viijnts je̱'e̱ ve'e ñapya̱a̱jmjini
ku ve'e y'ojxi; muja'vika̱jxtinu tse'e
nu̱jom je̱ kajpu̱n pa̱n vinxu̱p to'k it
to'k naxviijn. Van'it tse'e je̱ Nte'yam
du̱jaa'myejts je̱ babilóniait ciudad
je̱tse'e du̱yaknáxu̱t je̱ tsaachpaatu̱n
juu' ve'e tyuknu̱ke̱jx je̱ jyo̱t'a'nu̱n
ka̱jx. 20 Kuto̱kika̱jxnu tse'e nu̱jom
je̱ ko̱pk je̱ ke̱e̱ts je̱ts je̱ naax juu'
ve'e je̱m maaxy na̱aj akojkm.
21 Ku̱sta̱jkiva tse'e je̱ mújit ta̱a̱xt
je̱m tsajviinm je̱tse'e ñaxka̱daaky
je̱ jayu ñi'kxm; toojk arroba naxyts
je̱'e̱ ve'e jyému̱tsa y'ijt to'k jaty.
Vyinko̱jtspe̱jttu tse'e je̱ jayu je̱
Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ ta̱a̱xt
ma̱kk o̱o̱y tyunyaktsaachijidini.

Ku yakto̱kimpayo̱'ynit je̱ ñu̱májiva ko̱'o̱tya̱'a̱xap

17 Van'itts a̱tse'e xnu̱miijn
nu̱to'k je̱ ángeles juu' ve'e
du̱jaye̱jptup tu̱y'it je̱ vuxtojtu̱k
apa̱jkin, je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Minu̱ je̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t
vintso̱ ve'e chaachpaatnit je̱
ñu̱májiva ko̱'o̱tya̱'a̱xap juu' ve'e
tsu̱u̱nip je̱m maaxy na̱ni'kxm. 2 Je̱
naxviijnit yakkutojkpata̱jk, ta̱ tse'e
je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap du̱tukma̱a̱ttónda juu'
ve'e ka óyap; je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
joojntykidup yaja naxviijnit itu̱ku̱jx,

ta̱ tse'e ñatyukmo'okjada je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup ku ve'e
du̱pana̱jkxta je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap je̱ tyoo'.
3 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles
xyaknu̱jkx je̱ Espíritu Santo je̱
kyutojku̱n ka̱jx je̱m vinva'ajts it
ka̱jxm. Je̱mts a̱tse'e xyak'ix to'k je̱
ta̱'a̱xta̱jk du̱tuktsu̱una to'k je̱ tsapts
na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k. Je̱m tse'e je̱
tá̱nu̱k tuknu̱jakyu̱x ñi'kxm kyo̱jm
may je̱ ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱vinko̱jtspe̱jtp, vuxtojtu̱k kuvajkax
je̱ts majk vájax. 4 Je̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱
tso'ojmk vit je̱ts je̱ tsapts vitts
je̱'e̱ ve'e jyayejpp; je̱ oro, je̱ tsújit
tsaaj, je̱ts je̱ perlas, je̱'e̱ tse'e
natyuknaajktsoja̱pa̱jkjup. Je̱m tse'e
kya̱'m du̱mats'it to'k je̱ tuk'a'ooguin
juu' ve'e tum je̱ oro, ojtsts je̱'e̱ ve'e
ma̱a̱t juu' jatye'e axa̱a̱'kp je̱ts je̱
ko̱'o̱tya̱'a̱xap je̱ tyo'nu̱n. 5 Je̱mpa
tse'e vyimpó̱kkum javyet to'k je̱
ayook juu' ve'e jidu̱'u̱m vaamp: "Je̱
babilóniait ciudad, je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap
juu' ve'e to'k ka̱'a̱jyji je̱ naxviijnit
jayu du̱tuk'ixp je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱ts
nu̱jom juu' jatye'e axa̱a̱'kp ijtp
yaja naxviijnit itu̱ku̱jx." 6 Van'itts
a̱tse'e n'ix je̱ts mookjup je̱'e̱ ve'e
je̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱ Nte'yam je̱ jyayu
je̱ ñu̱u̱'pu̱ne'e natyuknaajkmookju
je̱ts je̱'e̱ jye̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
yakjay'o̱o̱'kju̱du je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
je̱ Jesús je̱ y'ayook du̱yakva'kxtkti.
Atu̱va ató̱kits a̱ts je̱'e̱ ve'e
ntuntuktaajñ. 7 Van'itts a̱tse'e je̱
ángeles xnu̱u̱jmi:
—¿Tya̱jxse'e atu̱va ato̱ki xtuktáñ?
Va'ants a̱ts mitse'e ntuk'ixu̱ pa̱n
ti je̱'e̱ ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk ñu̱ka̱jtsp
je̱ts je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k juu'
ve'e tyuktsu̱u̱nip, je̱'e̱ juu' ve'e
vuxtojtu̱k kuvajkax je̱ts majk vájax.
8 Je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k juu' ve'e
tu̱x'ix, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp
to'k juu' ve'e jé̱mani joojntyki, ax
ka'a tse'e u̱xyam y'uk'ijtni, u̱x'o̱o̱k
tse'e pyítsumu̱t je̱p ka̱a̱k jótup
namka'anume'e vyinto̱ki. Ax kuts
je̱'e̱ ve'e pyítsumu̱t, xu̱pu̱tó̱kits
je̱'e̱ ve'e tyándat je̱ jayu juu' ve'e
íxju̱dup, je̱ jayu juu' ve'e yaja
naxviijnit itu̱ku̱jx, juu' ve'e je̱ xya̱a̱j
ka javyétap je̱p libro ku̱jxp joma
ve'e javyet ku ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk je̱
xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx
joojntykidinup.
9 'U̱xyamts a̱tse'e nnu̱kó̱tsu̱t juu'
ve'e je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n cha̱jkp je̱tse'e
yakvinmó̱tuvu̱t. Je̱ vuxtojtu̱k
kuvajk, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp
je̱ vuxtojtu̱k tonu̱n juu' ve'e
je̱ ta̱'a̱xta̱jk tyuktsu̱u̱nip. 10 Nay
vanxú̱pjyam tse'e je̱ kuvajkta,
nu̱vuxtojtu̱k je̱ yakkutojkpadats
je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp. Nu̱mugo̱o̱xk
je̱ yakkutojkpada, ta̱ts je̱'e̱ ve'e
vyintó̱kida, to'k tse'e juu' ve'e
u̱xyam yakkutojkp, je̱ts jado'k
ka'anum tse'e yakkutuk. Ax ku
tse'e je̱'e̱ yakkutóku̱t juu' ve'e
kayakkutojkpna, ka'a tse'e jek
yakkutóku̱t. 11 Je̱ na'a atsa̱'kip
tá̱nu̱k juu' ve'e joojntyki je̱tse'e
u̱xyam kyo̱o̱'k'ijtni, je̱'e̱ tse'e
je̱ mutoodojtu̱k yakkutojkpa;
ku̱x mya̱a̱tnavya̱a̱'njup je̱'e̱ ve'e
je̱ nu̱vuxtojtu̱k yakkutojkpada, je̱'e̱
ka̱jxts je̱'e̱ ve'e yakmacha̱v ax jo'n
nu̱to'k je̱'e̱da; u̱x'o̱o̱kts je̱'e̱ ve'e
vyintó̱kiyu̱t.
12 'Je̱ majk vaj juu' ve'e tu̱x'ix,
nu̱majk je̱ yakkutojkpadats
je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp juu' ve'e
kayakkutojktupna; ax yakmo̱'o̱dapts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱ma̱a̱tyakkutóku̱t

to'k hora je̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k.
13 Je̱ nu̱majk yakkutojkpada,
ko̱jtsmúkts je̱'e̱ ve'e juu'
du̱jaye̱pta, myo̱'o̱dapts je̱'e̱ ve'e je̱
kyutojku̱nda je̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k,
14 mya̱a̱t'atso'oxtóndapts je̱'e̱ ve'e
pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. Ax je̱'e̱
pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱
tse'e ama̱a̱daagajadap, ku̱x Vintsá̱n
je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ vintsa̱nta̱jkta, je̱ts Yakkutojkpa
je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e du̱yakkutojkjika̱jxp
je̱ yakkutojkpata̱jkta. Je̱'e̱da pa̱n
pa̱n jatye'e ijttup je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k, je̱ Nte'yamts
je̱'e̱ ve'e vinko̱o̱nju̱du je̱tse'e
yaaxu̱xjidi, to'k aaj to'k jo̱o̱tts je̱'e̱
ve'e du̱tonda juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp.
15 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles
xjaa'knu̱u̱jmi:
—Je̱ maaxy na̱a̱j juu' ve'e tu̱x'ix,
joma ve'e chu̱u̱na je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ nu̱may
jayu, je̱ may naax je̱ may kajpu̱n, je̱
may aaj je̱ may ayook. 16 Je̱ nu̱majk
yakkutojkpa juu' ve'e je̱ majk
vaj ñu̱ka̱jtsp je̱ts je̱ na'a atsa̱'kip
ta̱nu̱k juu' ve'e tu̱x'ix, je̱'e̱ tse'e
du̱mujo̱t'ánjadap je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap
je̱tse'e du̱yak'ayóvdat je̱tse'e
nu̱va'ajts a̱xva'ajts du̱yaktándat,
je̱tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
du̱putso'tstinit. Juu' tse'e vintaamp,
je̱'e̱ tse'e yaknaxto̱o̱ydinup. 17 Je̱
Nte'yamts je̱'e̱ ve'e pa'mu̱xju̱du
je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ vinma'yu̱n
je̱tse'e ve'em du̱tóndat, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e du̱ko̱jtsmóktat je̱tse'e
du̱mo̱'o̱dat je̱ kyutojku̱nda je̱ na'a
atsa̱'kip ta̱nu̱k van'it paat ku ve'e
tyónju̱t kyó̱tsju̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam
kyo̱jts. 18 Je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e tu̱x'ix,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ ciudad
juu' ve'e du̱ka̱'mip je̱ naxviijnit
yakkutojkpada.

Ku je̱ Babilonia vyintó̱kinit

18 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱tse'e
jado'k je̱ ángeles cha̱a̱'n
je̱m tsajviinm, ajajp ata̱'kxpts
je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e ka̱daak o̱o̱y je̱
kutojku̱n ma̱a̱t; kujaj kutu̱'kx tse'e
ya̱ naxviijnit it tyaajñ. 2 Van'it tse'e
ma̱kk kya̱jts:
—¡Tá̱vani xa ve'e vyintó̱kini!
¡Tá̱vani je̱'e̱ ve'e vyintó̱kini
je̱ babilóniait ciudad! Tá̱vani
tse'e jyajtni to'k je̱ it joma ve'e je̱
ko̱'o̱yjáyuvap cha̱a̱nada. Je̱m tse'e
ñay'amókajada nu̱jom je̱ je̱yya
ta̱nu̱k juu' ve'e ka va'ajtsap je̱tse'e
axa̱a̱'kp y'íxuvada. 3 Je̱'e̱ ka̱jx xa
ve'e ve'em jyaty ku̱xe'e je̱ jayu juu'
ve'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn,
je̱'e̱ tse'e tu̱ñaxmo'okjada ma̱a̱t
je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e
ijtp je̱ babilóniait jayu je̱ kyo̱'o̱y
to'nu̱n je̱ kyo̱'o̱y ko̱jtsu̱n. Je̱ts
je̱ naxviijnit yakkutojkpata̱jk, ta̱
tse'e du̱tukma̱a̱ttónda juu' jatye'e
tum ka ó̱yap, ta̱ts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y
tyunnaajkkumeenajada pa̱n pa̱n
jatye'e ajooydup ato̱o̱'ktup ka ó̱yap.
4 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy
jado'k je̱ ayook je̱m tsapjo̱o̱tm juu'
ve'e vaan:
—Tukva'kva'atsta je̱ babilóniait
ciudad, miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e
a̱ts je̱ njáyuda, ve'em tse'e je̱
tyo̱kin mkatukpaa'tjadat je̱tse'e
xkama̱a̱ttsaachpaa'ttat, 5 ku̱x
ta̱ ve'e je̱ tyo̱kin tyunkuma'yini
je̱m tsajviinm paat je̱ts ta̱ ve'e
je̱ Nte'yam du̱jaa'myéts je̱ kyo̱'o̱y
to'nu̱nda je̱ kyo̱'o̱y ko̱jtsu̱nda. 6 Je̱

Nteʼyam tseʼe dṵyaktsaachpaattinup
jẹ̱ jayu juuʼ veʼe tsṵṵnidup jẹ̱m
babilóniait cyiudaaj kạjxm, veʼem
tseʼe yaktsaachpaatjidinit ax
joʼn jẹ̱ babilóniait jayu jẹ̱ viijnk
jayu dṵyaktsaachpaatti joʼn.
Tukkuvẹ̱jtjidinupts jẹ̱ʼẹ̱ veʼe amuts
jẹ̱ kyọʼọ̱y jẹ̱ʼẹ̱ juuʼ jatyeʼe tṵdṵtonda
tṵdṵkọ̱tsta, mạ̱kk ạ̱ạʼk tseʼe
chaachpaattinit. 7 Tsaachpaattinup
tseʼe kṵxeʼe ñamyạ́jajada jẹ̱tseʼe
ñatyukkạ̱tạ́kajada jẹ̱ Satanás.
Jidṵʼṵm tseʼe vyinmayda: “Jẹ̱
yakkutojkpa joʼnts ṵṵʼmeʼe
nʼijtumda, kaʼa xa ṵṵʼmeʼe ax joʼn
jẹ̱ kuʼạ̱ạʼk tạ̱ʼạ̱xtạ̱jk, ni jẹ̱ vinʼita
tseʼe nkatsaachvinmaʼyumdat.”
Jidṵʼṵm tseʼe vyinmayda. 8 Jẹ̱ʼẹ̱ kạ̱jx
tseʼe tun toʼmayji jẹ̱ chaachtoʼnṵn
jyẹ́jinit, ọọʼktinup tseʼe jẹ̱ jayu jẹ̱m
ciudad kạ̱jxm, yaaxtinup tseʼe ọọy jẹ̱
tsaachvinmaʼyṵn kạ̱jx, jẹ́jinup tseʼe
jẹ̱ yooj jẹ̱ paʼam, naxtọ̱kyạ̱jxtinupts
jẹ̱ʼẹ̱ veʼe jẹ̱ ciudad. Veʼem tseʼe
yaktoondinit kṵx mạ̱kk jẹ̱ʼẹ̱ veʼe jẹ̱
Nteʼyam, juuʼ veʼe pạ̱ʼmṵxjidinup jẹ̱
chaachpaatṵnda.
9 Jẹ̱ naxviijnit yakkutojkpada
juuʼ veʼe tyukmạ̱ạ̱ttoondu
tyukmạ̱ạ̱tkọ̱jtstu juuʼ veʼe tum
ka ọ́yap jẹ̱tseʼe dṵpanạ̱jkxta
jẹ̱ kọʼọ̱y tooʼ juuʼ veʼe tukʼíxjṵdu,
ñṵyaʼaxtapts jẹ̱ʼẹ̱ veʼe ku veʼe
dṵʼíxtat jẹ̱ts tọọynupeʼe jẹ̱
ciudad, 10 jékumji veʼe tyándat,
jẹ̱ʼẹ̱ veʼe chạ̱ʼkidup kṵx ku veʼe
dṵmạ̱ạ̱ttsaachpaattinit. Jidṵʼṵm
tseʼe vyaʼandat:
—¡Ayọọv, ayọọv xa veʼe miits jẹ̱
mjọọtta pạ̱n pạ̱n jatyeʼe tsṵṵnidup
jẹ̱m babilóniait cyiudaaj kạ̱jxm,
mnṵmạ́jidup xa miitseʼe tṵmʼitta!
Tun toʼmayji xa veʼe tṵvyinkumoka
jẹ̱ mtsaachpaatṵnda —jidṵʼṵm tseʼe
vyaʼandat.
11 Jẹ̱ʼẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatyeʼe ajooydup
atọọʼktup yaja naxviijnit itṵkṵjx,
ñṵyaʼaxtapts jẹ̱ʼẹ̱ veʼe kṵx kaʼa veʼe
yʼukʼijttinit pạ̱n pạ̱neʼe joʼyṵxjadap
juuʼ jatyeʼe tyọọʼktup. 12 Jẹ̱meʼe
jẹ̱ oro jẹ̱ts jẹ̱ plata, jẹ̱ tsújit tsaaj
jẹ̱ts jẹ̱ perlas, jẹ̱ ọọjyit lino vit jẹ̱ts
jẹ̱ seda vit, jẹ̱ tsoʼojmk vit jẹ̱ts jẹ̱
tsapts vit. Jẹ̱mpa tseʼe nṵjom pạ̱n
vinxṵp jẹ̱ paʼajk xooʼkpa kṵp jẹ̱ts jẹ̱
marfil pạ̱ạ̱mdṵk, jẹ̱ tsújit kṵp jẹ̱ts
jẹ̱ bronce, jẹ̱ pojxṵn jẹ̱ts jẹ̱ mármol,
13 jẹ̱ canela jẹ̱ts jẹ̱ viijnk muxoʼojkin,
jẹ̱ pọọm jẹ̱ts jẹ̱ mirra, jẹ̱ paʼajk
xooʼkpa nạ̱ạ̱j jẹ̱ts jẹ̱ tsaaydum paʼajk
nạ̱ạ̱j, jẹ̱ olivos aceite, jẹ̱ harina
jẹ̱ts jẹ̱ trigo, jẹ̱ jaach jẹ̱ kaaj jẹ̱ts
jẹ̱ carnero, nay veʼempa jẹ̱ carro
jẹ̱ts jẹ̱ joyṵtoompada. Jẹ̱ jayu paat
tseʼe dṵjayẹ̱pta jẹ̱tseʼe dṵtọọʼktat.
14 Jidṵʼṵm tseʼe dṵnṵkọ́tstat jẹ̱ jayu
juuʼ veʼe tsṵṵnidup jẹ̱m ciudad
kạ̱jxm:
—¡Kaʼa xa veʼe xʼukjayẹ̱jptini jẹ̱
ọʼyin juuʼ veʼe ọọy mtuntsojjaʼvidup
tṵyʼit, ni jẹ̱ vinʼita tseʼe
xkọọʼkjayẹ̱jptinit jẹ̱ yʼọy jẹ̱ʼẹ̱ jẹ̱
chújit jẹ̱ʼẹ̱ juuʼ veʼe mjayẹ̱jptup
tṵyʼit!
15 Jẹ̱ʼẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatyeʼe ajooydup
atọọʼktup mạ̱ạ̱t yạ̱ pạ̱ạ̱mdṵk
jẹ̱tseʼe tṵdṵtukkumeentạ́kada
jẹ̱ ciudad, jékumji tseʼe tyándat,
jẹ̱ʼẹ̱ veʼe chạ̱ʼạ̱gadap ku veʼe
dṵmạ̱ạ̱ttsaachpaaʼttat. 16 Ñṵyaʼaxtap
tseʼe jẹ̱tseʼe vyaʼandat:
—¡Ayọọv, ayọọv xa veʼe jẹ̱ʼẹ̱
jẹ̱ jyọọtta jẹ̱ jáyuda juuʼ veʼe
tsṵṵnidup tṵyʼit jẹ̱m ciudad kạ̱jxm!
Veʼem xa jẹ̱ʼẹ̱ veʼe tṵyʼitta ax joʼn
jẹ̱ tạ̱ʼạ̱xtạ̱jk juuʼ veʼe jẹ̱ ọọjyit

lino vit natyukxo̱jxjup ma̱a̱t je̱
tso'ojmk vit je̱ts je̱ tsapts vit je̱tse'e
ñatyuknaajktsoju̱pu̱kju̱ je̱ oro, je̱
tsújit tsaaj, je̱ts je̱ perlas. 17 ¡Tun
to'mayji tse'e tu̱vyinto̱kiku̱x nu̱jom
juu' ve'e tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm!
Nu̱jom je̱ barco je̱ ñu̱vintsa̱nda
ma̱a̱t je̱ tyoompata̱jkta je̱ts je̱ jayu
juu' ve'e pyatsa̱a̱mdup je̱ts juu' ve'e
ajooyva ato̱o̱'kpa najxtup ta̱jkidup
je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm, jékumjits je̱'e̱
ve'e tyándat. 18 Ku ve'e du̱'ixta je̱
jo̱k ku ve'e je̱ ciudad tyo̱y, jidu̱'u̱m
tse'e ma̱kk vya'andat:
—¿Ti kajpu̱n tse'e jado'k ve'em ijt
ax jo'n je̱ ciudad?
19 Van'it tse'e je̱ naax
ñatyukxa̱kvá̱ju̱kjadat je̱tse'e yaaxp
tsaachvinmaayp jidu̱'u̱m vya'andat:
—¡Ayo̱o̱v, ayo̱o̱v xa je̱'e̱ ve'e
je̱ jyo̱o̱tta je̱ jáyuda juu' ve'e
tsu̱u̱nidup tu̱y'it je̱m ciudad
ka̱jxm! Je̱ jyoojntykin ka̱jx xa ve'e
kyumeenta̱jkidi nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ barco du̱jaye̱jptup. ¡Tun
to'mayji tse'e tu̱vyinto̱kiku̱x nu̱jom
juu' ve'e tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm! —
jidu̱'u̱m tse'e vya'andat.
20 Ax tukxo̱o̱ndu̱ktats miitse'e
je̱ ciudad, miitsta, pa̱n pa̱n
jatye'e je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ts je̱
va'ajts jo̱o̱t jáyuda, je̱ Nte'yam
je̱ kyuká̱tsivada je̱ts je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, ku̱x
ku xa ve'e je̱ Nte'yam du̱mo̱o̱ynit
je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jayu juu' ve'e
ka ó̱yap juu' du̱toondup je̱tse'e
cha̱a̱nada je̱m ciudad ka̱jxm, je̱'e̱
tse'e tyukkuve̱jttinup juu' miitse'e
tu̱myaktoojnjada ka ó̱yap.
21 Van'it tse'e to'k je̱ ma̱kk ángeles
du̱ka̱a̱jyu̱k to'k je̱ tsaaj juu' ve'e
ve'em ax jo'n to'k je̱ ma̱ja̱ paan
taak, je̱tse'e du̱ka̱kvippi je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm, je̱tse'e vyaajñ:
—Jidu̱'u̱m xa ve'e kyutó̱kinit je̱
babilóniait ciudad, ni je̱ vin'ítats
je̱'e̱ ve'e kyo̱o̱'kyak'íxnuvat. 22 Ni
je̱ vin'ita tse'e je̱m ciudad ka̱jxm
kyo̱o̱'kyak'amo̱tunajxnit je̱ arpa ko̱v,
je̱ trompeta ukpu̱ je̱ viijnk xooxu̱n,
ka'a tse'e y'ukyak'amo̱tunajxnit
je̱ts je̱me'e je̱ jayu jyu̱ts, 23 ka'a
tse'e je̱m je̱ tya̱'kxpa y'ukta̱'kxnit,
ni je̱ vin'ita tse'e je̱ navya̱jkjuva
kyo̱o̱'kyak'amo̱tunajxnit je̱m ciudad
ka̱jxm. Ve'em tse'e jyátu̱t ñáxu̱t
ó̱yame'e du̱nu̱má̱jada tu̱y'it je̱m
naxviijnit it ka̱jxm je̱ jayu juu' ve'e
ajooydup ato̱o̱'ktup je̱m babilóniait
cyiudaaj ka̱jxm. Ax je̱ jayu juu' ve'e
tsu̱u̱nidup tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm,
je̱'e̱ tse'e du̱vin'a̱a̱'ndu je̱ maayk
ka̱jx je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup
tu̱y'it to'k it to'k naxviijn.
24 Je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup
tu̱y'it je̱m babilóniait cyiudaaj
ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e du̱yak'o̱o̱'ktu je̱
Nte'yam je̱ jyayu ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ tse'e
du̱ni'kxmidu ku ve'e y'o̱o̱'kti je̱ jayu
pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup to'k it
to'k naxviijn.

19 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy
je̱ts jidu̱'u̱me'e je̱m tsapjo̱o̱tm
je̱ nu̱may jayu ma̱kk vya'anda:
¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱
Nte'yam y'ijtnit,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ma̱jin je̱ts je̱
kutojku̱n o̱o̱y du̱tunjaye̱jpp
je̱tse'e xyaktso̱o̱kumdi,
2 ku̱x tu̱v xa je̱'e̱ ve'e
tyo̱kimpayo̱'o̱y je̱ts vintso̱ ve'e
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga!
Ta̱ tse'e du̱pu̱u̱jmja je̱
tsaachpaatu̱n je̱ ñu̱má̱jiva

kọ'ọtyạ'ạxap juu' ve'e jẹ
naxviijnit jayu dụyakma't ku
ve'e dụtukpụk jẹ kyọ'ọy too',
jẹ Nte'yame'e tụtyukkuvetjụ
kụxe'e dụyak'ọọ'kti jẹ
Nte'yam jẹ myutoompada jẹ
myupạjkpada.
3 Van'it tse'e vyaandinuva:
—¡Yakmạja yakjaancha xa ve'e jẹ
Nte'yam y'ijtnit! Ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ
ve'e jẹ ciudad kyajọjk'atụ́vat.
4 Van'it tse'e jẹ nụ'ii'px maktaaxk
mụ́jit jáyuda jẹts jẹ nụmaktaaxk
joojntykivada jẹ vyiijnda jẹ y'aajta
dụtukpaatti jẹ it juu' ve'e jẹm
jẹ Nte'yam vyinkojkm jẹtse'e
dụvinja'vidi dụvintsạ'kidi jẹ
Nte'yam, juu' ve'e tsụụnip jẹm
kutojkụn tsụụjntkụn kạjxm.
Jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—Amén. ¡Yakmạja yakjaancha
tse'e jẹ Nte'yam y'ijtnit!
5 Van'it tse'e yak'amọtunajxy to'k
jẹ ayook juu' ve'e vaamp jẹm joma
ve'e jẹ kutojkụn tsụụjntkụn:
Miitsta, jẹ Nte'yam
jẹ myutoompada jẹ
myupạjkpada, jẹ mụ́jit jẹ
muutskit,
ọñụkọ́tsada jẹts vinjávada
vintsạ'ạgada ụụ'm jẹ
nNte'yamamda.

Ku jẹ Jesús dụpạ́kụt jẹ jyáyuda

6 N'amọtunajxpats ạtse'e jẹ ayook
ax jo'n nụmay jẹ jayu kụkyọjtsti
jo'n, ve'em ax jo'n jẹ mạja naạj
mạkk tyun'ụụ'ts tyuntinụn jẹts
ve'em ax jo'n jẹ añu tyumpu'u
tyunmạạ't. Jidụ'ụmts ạtse'e
n'amọtunajxy:
¡Yakmạja yakjaancha xa ve'e jẹ
Nte'yam y'ijtnit!
Tạ xa ve'e yakkutojk'ukvaanni jẹ
Mạja Vintsạ́n,
jẹ nNte'yamamda, juu' ve'e
nụjom dụkạ'mikạjxp.
7 Va'an dụxọojntkumda,
va'an dụ'ọyja'vimda,
va'an dụyakmạ́jimda
dụyakjaanchimda,
kụx jẹ'ẹ pạne'e yaktijp Carnero
Onụk, tạ tse'e jẹ xạạj dụpaatni
jẹtse'e dụpạjknit jẹ jyáyuda.
Tạ tse'e jẹ jyayu
ñay'apạạmdụkajada ax
jo'n jẹ kiixụtạ'ạx juu' ve'e
yaa'vyạkuvaamp.
8 Tạ tse'e yakmọ'ọda jẹtse'e
ñatyukxọ́xjadat jẹ ọojyit lino
vit, va'ajts pụk, ajajp atạ'kxp.
Jidụ'ụmts ạtse'e n'amọtunajxy. Jẹ'ẹ
ve'e ku ve'e ñaxyọ́xjadat jẹ ọojyit
lino vit, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ y'ọy jẹ'ẹ
juu' ve'e tụdụtonda tụdụkọtsta jẹ
Nte'yam jẹ jyayu.
9 Van'itts ạtse'e jẹ ángeles
xnụụjmi:
—Javyẹtụ yạ'ạ: "Xọọn xa jẹ'ẹ
ve'eda pạn pạn jatye'e ijttinup jẹ'ẹ
mạạt pạne'e yaktijp Carnero Onụk,
ijttinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ'ẹ mạạt ve'em
ax jo'n jẹ yaa'vyạjkpa jẹ ñụyaa'y
dụmạạtkáy dụmạạt'uu'k."
Jẹts ạtse'e xnụụjmi:
—Juu'ts ạtse'e nkạjtsp, jẹ
Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e jẹ y'ayook.
10 Van'itts ạtse'e n'ukvinkọxkteni
jẹ ángeles jẹts ạtse'e kụnvinja'vi
kụnvintsạ'ki. Ax jidụ'ụmts ạts jẹ'ẹ
ve'e xnụụjmi:
—Kadi ve'em mjátụka. Jẹ Nte'yam
xa ạtse'e nmutuump nmupụjkp,
ve'em ax jo'n miitse'e jẹ Nte'yam
xmutonda xmupạkta, mits jẹts jẹ
m'utsta jẹ m'ajchta mạạt jẹ m'utsta

je̱ mtsa̱'a̱da juu' ve'e to'k aaj to'k
jo̱o̱t du̱jaanchja'vidup je̱ ka̱ts
je̱ ayook juu' ve'e je̱ Jesucristo
yaktaan, je̱ Nte'yam mits vinjava
vintsa̱'a̱ga —jidu̱'u̱mts a̱tse'e
xnu̱u̱jmi.
Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱'ava'nidup je̱ ka̱ts je̱ ayook juu'
ve'e je̱ Jesucristo yaktaan, ka je̱
y'avintso̱ vinma'yu̱napts je̱'e̱ ve'e
kyo̱jtstup, je̱ Espíritu Santo je̱'e̱ ve'e
je̱ vinma'yu̱n mo̱ojyju̱dup je̱tse'e
ve'em kyó̱tstat.

Je̱'e̱ juu' ve'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ po̱o̱'p caballo

11 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱ tsapjo̱o̱tmit
it y'ava'ach. Je̱m tse'e to'k je̱ po̱o̱'p
caballo. Pa̱n tse'e tuktsu̱u̱nijup,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j Pa̱ne'e
Du̱kutyoomp Juu' ve'e Kya̱jtsp,
nay ve'empa, Pa̱ne'e Tyúvam
je̱ Jyáyuvin je̱ Jyoojntykin. Tu̱vts
je̱'e̱ ve'e tyo̱kimpayo̱'o̱y je̱tse'e
du̱yakvinto̱ki pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam du̱tso'oxpa̱jktup. 12 Ve'emts
je̱'e̱ ve'e je̱ vyiijn y'ajaj y'atu̱'kx
ax jo'n je̱ ja̱n'aye̱e̱'nst. Je̱m tse'e
kyuvajkm may je̱ corona du̱ma̱a̱da,
je̱tse'e je̱m to'k je̱ ayook javyet
du̱jayep juu' ve'e je̱'e̱jyji ñu̱ja'vip.
13 To'k tse'e je̱ xo̱x du̱jayep juu'
ve'e je̱ nu̱u̱'pu̱n o̱o̱y tumpaatju.
Je̱'e̱ pa̱ne'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱
po̱o̱'p caballo, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
xya̱a̱jivap Je̱ Nte'yam je̱ Kya̱ts je̱
y'Ayook. 14 Je̱m tse'e pyamétsjada
je̱ tsapjo̱o̱tmit atso'ox toompada,
natyukxo̱jxju̱dupts je̱'e̱ ve'e
je̱ o̱ojyit lino juu' ve'e po̱o̱'p je̱ts
va'ajts, je̱ po̱o̱'p cabállots je̱'e̱ ve'e
tyuktsu̱u̱niduvap. 15 Ax je̱'e̱ pa̱ne'e
vintoo'va̱jkijidup, je̱pts je̱'e̱ ve'e
y'ávup pyítsum to'k je̱ ja̱jpax tsojx
juu' ve'e tyukma̱a̱da'akup pa̱n
nu̱vinxu̱pe'e je̱ jayu cha̱a̱nada
to'k it to'k naxviijn, je̱tse'e ma̱kk
du̱yakkutojkjadat, ve'eme'e
du̱to̱kimpayo̱'o̱ydat je̱tse'e
du̱mo̱'o̱dat je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n
juu' ve'e je̱ Nte'yam yakjéjip je̱
jyo̱t'a'nu̱n ka̱jx, je̱ Nte'yam, juu'
ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp. 16 Je̱m
tse'e vyit ka̱jxm je̱ts pyokya̱jxm
javyet ya̱ ayook: "Yakkutojkpa
Juu' ve'e Du̱yakkutojkjika̱jxp je̱
Yakkutojkpata̱jk", je̱ts "Vintsá̱n
Juu' ve'e Du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
Vintsa̱nta̱jk".
17 Van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱
ángeles juu' ve'e je̱m ténip joma
ve'e je̱ aampa xa̱a̱j, jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmi nu̱jom je̱ je̱yyva tá̱nu̱k,
ma̱kk tse'e vyaajñ:
—Nay'amókajada je̱ts nu̱minda
je̱ Nte'yam je̱ mya̱ja̱ a'ox.
18 Mtso'otstape'e je̱ yakkutojkpa je̱
chu'utsta, je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsá̱n
je̱ chu'utsta, je̱ ñu̱má̱jiva jayu je̱
chu'utsta, je̱ caballo tsu'utsta ma̱a̱t
pa̱n pa̱n jatye'e tuktsu̱u̱nijidup,
anañu̱joma je̱ jayu je̱ chu'utsta, je̱
naspa̱ka jáyuda je̱ts je̱ joyu̱toompa
jáyuda, je̱ mú̱jit je̱ muutskit.
19 Van'itts a̱tse'e n'ix
ñay'amókajada je̱ na'a atsa̱'kip
tá̱nu̱k je̱ts je̱ naxviijnit
yakkutojkpata̱jkta ma̱a̱t je̱ jyáyuda.
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ñay'amojkijidi ku̱x
mya̱a̱t'atso'oxtonuvaandupe'e
je̱'e̱ pa̱ne'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ po̱o̱'p
caballo je̱ts je̱ y'atso'ox toompada.
20 Yakmajtsts je̱'e̱ ve'e je̱ na'a
atsa̱'kip tá̱nu̱k, nay ve'empa je̱'e̱ juu'
ve'e natyijjup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ mú̱jit

nujaʼvin dumasook je naʼa atsaʼkip
tánuk kajx. Je mújit nujaʼvin kajx
tseʼe duvinʼuuʼn je jáyuda pan
pan jatyeʼe namyasookjudu jetseʼe
yakpaajmjadat je naʼa atsaʼkip tánuk
je yʼixtaʼnun jetseʼe duvinjaʼvidi
duvintsaʼkidi je yʼapamnax. Je naʼa
atsaʼkip tánuk jets jeʼe juuʼ veʼe
natyijjup je Nteʼyam je yʼayook
kojtsnajxpa, joojntyk tseʼe
yakʼavíppidini joma veʼe je jaajn
tyoy maat je azufre, juuʼ veʼe toʼk
viijn ijtp ax joʼn je maaxy naaj. 21 Ax
je jyáyuda, je jajpax tsojx tseʼe
tyukyakʼooʼktu juuʼ veʼe jep jeʼe
yʼávup pítsump pane'e je caballo
dutuktsuunip. Ax nujom tseʼe je
jeyyva tánuk kyooxjidi je chuʼutsta.

Je miijl joojnt

20 Vanʼitts atseʼe nʼix nutoʼk
je ángeles jem tsapjootm
chaaʼn. Jem tseʼe dumatsʼit je
avaatsun juuʼ veʼe duyakʼavaatsp je
jot juuʼ veʼe vaʼajts kaak, jetseʼe jem
dumatsʼijtpa toʼk je maja cadena. 2 Je
ángeles tseʼe je cadena dutuktsoom
je naʼa koʼotyánukap, je jujpit tsaaʼn,
juuʼ veʼe yaktijpap koʼoyjáyuvap
juuʼ veʼe dunuvintsanikajxp je
koʼoyjayuvaptajkta, je Satanás.
Miijl joojnt tseʼe tsum duyakʼijt.
3 Jepeʼe jótup duʼavippi jetseʼe
duyaknuʼatojkpejt, jetseʼe
duyaktaandi je ixtaʼnun maat, veʼem
tseʼe ni pana dukayakʼavaʼatsut
je jot. Veʼem tseʼe yaktuujn jetseʼe
dukavinʼaaʼnut je naxviijnit jayu. Ku
veʼe miijl joojnt je it ñáxut, vanʼit
tseʼe yakmukéjat jetseʼe yakʼitumoʼot
veeʼn.
4 Vanʼitts atseʼe nʼix je kutojkun
tsuujntkunda. Jemts atseʼe
nʼix chaanada pan pan jatyeʼe
je kutojkun yakmooydu jetseʼe
tyokimpayoʼoydat. Nʼíxpats
atseʼe jeʼe je jyootta je jyaʼvinda
pan pan jatyeʼe yakyukpojxtu
jeʼe kajx ku veʼe je Nteʼyam
je kyats je yʼayook je jayu
duvaajnjidi jets jeʼe kajx ku veʼe
je tuvakojtsun dupaamdi je Jesús
kajx. Je jáyuda, kaʼats jeʼe veʼe
duvinjaʼvidi duvintsaʼkidi je naʼa
atsaʼkip tánuk ukpu je yʼapamnax
jetseʼe kyanamyasookjidi jetseʼe
je naʼa atsaʼkip tánuk je yʼixtaʼnun
yakpaajmjadat jem vyimpókkum
ukpu jem kyaʼm. Nʼixts atseʼe
jets joojntykpajktinuva jeʼe veʼe
jetseʼe je Cristo dumaatyakkutojkti
miijl joojnt. 5 Mutoʼk je
joojntykpajkunts jeʼe veʼe ku
jeʼe veʼe jyoojntykpajktinuvat. Je
viijnk ooʼkpada, kaʼats jeʼe veʼe
jyoojntykpáktat, vanʼítnumeʼe ku
veʼe miijl joojnt je it ñáxut. 6 ¡Xoon
jets vaʼajts xa jeʼe veʼeda pan
pan jatyeʼe joojntykpajktinuvap
je mutoʼk joojntykpajkun! Kaʼats
jeʼe veʼe yakpámdat joma veʼe je
jayu chaachpaattinit xaʼma kajx,
teeʼtajktats jeʼe veʼe yʼíttat, jeʼe
tseʼe dumutóndap dumupáktap
je Nteʼyam jets je Cristo, veʼemeʼe
dumaatyakkutóktat miijl joojnt.
7 Ku veʼe miijl joojnt je it ñáxut,
vanʼit tseʼe je Satanás yakmukéjat
joma veʼe nuʼatojkpét tuyʼit,
8 jetseʼe pyítsumut jetseʼe je jayu
duvinʼaaʼnnuvat jadoʼk nax toʼk it
toʼk naxviijn, veʼem je Gog veʼem je
Magog, jetseʼe duvomókut je jyayu
jetseʼe yʼatsoʼoxtóndat. Veʼemts jeʼe
veʼe ñumáyada ax joʼn je poʼo juuʼ
veʼe jeja maaxy napaʼayi. 9 Nujom

vinxup ya naxviijnit it myaja
viijna, jem tse'e choo'ndi jetse'e
ñay'amojkijidi jetse'e dunaa'vítti
jetse'e duyaknaa'tojkti jem joma
ve'e y'itta je Nte'yam je jyáyuda,
jeme'e kajpun kajxm juu' ve'e je
Nte'yam chajkp. Ax je Nte'yam tse'e
je jaajn jem tsapjootm duyaktsoo'n
jetse'e duyaknaxkadaaky
jetse'e duyaknaxtokyajxti
je jáyuda, ve'em je Gog ve'em
je Magog. 10 Jets je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
ko'oyjayuvaptajkta, je'e juu' ve'e je
jayu duvin'aa'ndu, yak'avíppinuts
je'e ve'e joma ve'e je jaajn tyoy
maat je azufre juu' ve'e to'k viijn
ijtp ax jo'n je maaxy naaj, jem joma
ve'e yak'avíppidini je na'a atsa'kip
tánuk jets je'e juu' ve'e natyijjup
je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa.
Jem tse'e chaachpaattinit xa'ma
kajx.

Ku je jayu yaktokimpayo'ynit jem je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm juu' ve'e maj jets pooo'p

11 Van'itts atse'e n'ix to'k je
kutojkun tsuujntkun juu' ve'e maj
jets pooo'p. Je'e pane'e jem tsuunip,
jemts je'e ve'e vyinkojkm ya tsajmit
it jets ya naxviijnit it ve'emji
tyoki, ka'a tse'e du'ukpaattini
joma ve'e y'íttat. 12 Van'itts atse'e
n'ix je ooo'kpatajkta, je mújit je
muutskit, je'e tse'e je Nte'yam
duvinténidup. Van'itts atse'e n'ixpa
to'k je libro yak'aye'pva'kxy, jetse'e
yak'aye'pva'kxpa jado'k je libro
joma ve'e javyet je jayu je xyaajta
pan pan jatye'e joojntykidinup
xa'ma kajx. Ve'em tse'e je
ooo'kpatajk yaktokimpayo'ydi
pan vintso ve'e juu' tuduutonda
tuduukotsta oy ka'oy, ve'em ax
jo'n javyet y'it je'e kajxta. 13 Jem
tse'e y'ijtti nujom je ooo'kpatajkta,
je'e maat tse'e juu' ve'e ooo'ktu
jem maaxy najoootm, ve'em tse'e
anañujoma yaktokimpayo'ydi
to'k jado'k pan vintso ve'e juu'
tuduutonda tuduukotsta oy ka'oy.
14 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyojtsji,
ka'a tse'e je jayu y'uk'ooo'ktinit.
Ax je jayu juu' ve'e yakpaamdu
joma ve'e je maja jaajn tyoy maat
je azufre, jem tse'e chaachpaattinit
xa'ma kajx. Ve'em xa je'e ve'e
je tsaachpaatun ax jo'n je jayu
mumejtsk nax kuy'aa'k. 15 Jem tse'e
yak'avíppidini pan pan jatye'e je
xyaajta ka javyétap jep libro kujxp
joma ve'e javyet je xyaajta pan pan
jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup.

Je nam tsajp je nam naax

21 Van'itts atse'e n'ix je nam
tsajp je nam naax, kux
ya muto'k tsajp jets ya muto'k
naax, kutókinuts ya'a ve'e. Ka'a
tse'e y'uk'ijtni je maaxy naaj. 2 Ats,
je Juan, n'ix atse'e je kunuu'kx
ciudad, je nam Jerusalén, jemts
je'e ve'e tsapjootm kyadaaky, jeja
je'e ve'e je Nte'yam vyinkujk
chaa'n, apaamdukani ve'e vye'na
ax jo'n to'k je kiixuta'ax juu' ve'e
tuñaajk'óyaja tuñaajkpaadaja ku
ve'e yaa'vyakuva'añ. 3 Van'itts
atse'e n'amotunajxy to'k je ayook
jem tsapjootm chaa'n, jetse'e makk
vyaajñ:
—Je Nte'yam maat tse'e je jayu
uxyam jyoojntykini ax jo'n je jayu
to'k jaajn to'k tajk jyoojntykada
jo'n, je'e tse'e je jyáyuda. Je

Nte'yam, viinmts je̱'e̱ ve'e
y'ijtnit je̱'e̱ ma̱a̱tta je̱tse'e je̱ jayu
du̱Nte'yamidinit. 4 Je̱ Nte'yam
tse'e yakke̱e̱ku̱xjidinup nu̱jom je̱
vyinna̱a̱jta, ka'a tse'e y'uk'o̱o̱'ktinit,
ka'a tse'e y'ukyaaxtinit, ka'a tse'e
y'uktsaachvinmaaydinit, ka'ava
tse'e ti pa'am y'uk'ijtnit, ku̱x nu̱jom
juu' jatye'e tu̱y'it tu̱jye̱ja, tá̱vanits
je̱'e̱ ve'e ñajxkú̱x.
5 Van'it tse'e vyaajñ je̱'e̱ pa̱ne'e
du̱tuktsu̱u̱nip je̱ kutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n:
—A̱tse'e nam mpu̱u̱mp nu̱jom juu'
jaty.
Vaampa tse'e jidu̱'u̱m:
—Javye̱tu̱ ya̱'a̱ ku̱x tu̱va̱ ka̱ts xa
ya̱'a̱ ve'e, to'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e
yakjaanchjávat.
6 Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Tá̱vanits je̱'e̱ ve'e tyunju̱
kya̱tsju̱. A̱ts xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e
je̱ it cho̱o̱'ntk, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ku
ve'e tyonka̱jxjinit kyo̱jtska̱jxjinit
nu̱jom juu' jaty, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ax
jo'n je̱ A je̱ts je̱ Z. Pa̱n pa̱n xa ve'e
ta̱a̱tsip, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ntuk'oo'kup
nu̱nve'emji je̱ mo'tpa na̱a̱j juu' ve'e
joojntykinyajkp. 7 Pa̱n pa̱n tse'e
ma̱a̱daakp, nu̱jomts ya̱'a̱ ve'e je̱
o̱'yin du̱jaye̱jpnit, a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam, a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ n'ónu̱k.
8 Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e a̱ts ma̱a̱t
kanapya̱a̱jmju̱dup ku̱x je̱ naxviijnit
joojntykine'e nu̱yojk cho̱jktup, pa̱n
pa̱n jaty a̱tse'e xkajaanchja'vidup,
a̱tse'e xkajo̱tmo̱o̱ydup, pa̱n
pa̱n jatye'e axa̱a̱'kp juu' jaty
du̱toondup du̱ko̱jtstup, je̱ jayu
du̱yak'o̱o̱'ktup, ko̱'o̱yyaa'yapta, je̱
maayk du̱toonkidup, du̱vinja'vidup
du̱vintsa̱'kidup juu' ve'e ka
je̱ Nte'yamap, pa̱n pa̱n jatye'e
taayidup, je̱'e̱ tse'e yakpa̱a̱mdinup
joma ve'e je̱ ma̱ja̱ ja̱a̱jn tyo̱y ma̱a̱t
je̱ azufre. Je̱m tse'e chaachpaattinit
xa̱'ma ka̱jx.

Je̱ nam Jerusalén

9 Van'itts a̱tse'e xnu̱miijn nu̱to'k
je̱ nu̱vuxtojtu̱k ángeles juu' ve'e
du̱jaye̱jptup tu̱y'it je̱ vuxtojtu̱k
oro apa̱jkin juu' ve'e ojts ma̱a̱t je̱
tsaachto'nu̱n, je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Minu̱ je̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t je̱
jáyuda juu' ve'e ijttup jye̱'e̱ pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k.
10 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles
xyaknu̱jkx je̱ Espíritu Santo je̱
kyutojku̱n ka̱jx joma ve'e to'k je̱
ma̱ja̱ ko̱pk. Je̱mts a̱tse'e xtuk'ix
je̱ nam Jerusalén, je̱ kunuu'kx
ciudad, je̱me'e tsapjo̱o̱tm cha̱a̱'n,
je̱me'e je̱ Nte'yam vyinkojkm.
11 Kyujajpy kyutu̱'kxp tse'e je̱ ciudad
je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin ka̱jx, ve'eme'e
y'ajaj y'atu̱'kx ax jo'n je̱ tsújit
tsaaj tyu̱'kx myátsu̱k, je̱ jaspe
tsaaj jo'n, tukke̱'xnajxpe'e ax jo'n
je̱ cristaajl. 12 Je̱ ciudad, vídu̱tats
je̱'e̱ ve'e ñaa'pá̱tsa ka̱jxm paat, je̱ts
makme̱jtsk viijn je̱ y'aak. Ax joma
jaty tse'e je̱ y'aak, je̱ja tse'e to'k
jaty je̱ ángeles tyena. Je̱m tse'e
aka̱'a̱ ka̱jxm yukja'a je̱ xya̱a̱jta to'k
ja̱ka̱'a̱ jaty je̱ israeejlit jayu. 13 Toojk
tse'e je̱ y'aak je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j
pyítsum, jatoojkpa tse'e je̱ y'aak
je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j tya̱ka, je̱ts
jatoojk jatypa tse'e je̱ y'aak nooxki
nooxki. 14 Makme̱jtsk tse'e je̱ tsaaj
juu' ve'e je̱ naa'pá̱ts tyuktsu̱u̱nip.
Je̱m tse'e yukja'a je̱ nu̱makme̱jtsk
kuká̱tsiva je̱ xya̱a̱jta. Je̱'e̱ pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ kyuká̱tsivada.

15 Je̱ ángeles juu' a̱tse'e xmuko̱jts,
je̱m tse'e to'k je̱ oro kijpxu̱n
du̱kap'it, je̱'e̱ ve'e tyukkijpx je̱
ciudad, je̱ y'aak, je̱ts je̱ ñaa'pa̱ts.
16 Ku ve'e du̱kijpx je̱ ciudad, nay
vanxu̱p tse'e ya̱na ax jo'n mya̱ja̱
viijniva. Tyukkijpx tse'e je̱ ángeles je̱
y'ooro kijpxu̱n je̱ ciudad. Mugo̱o̱xk
mó̱kupx jakojkm legua jo'n tse'e
kyijpx; akijpxa ve'e ya̱na, je̱tse'e
mya̱ju̱ viijna, je̱tse'e kya̱jxma.
17 Van'it tse'e du̱kijpx je̱ ñaa'pá̱ts,
ii'px maktojt xajtu̱kts je̱'e̱ ve'e
kya̱jxma. Vanxu̱p tse'e pyítsum
ma̱a̱t je̱ ángeles kya̱noox, ve'em
ax jo'n yaja naxviijn je̱ jayu juu'
du̱kijpxta jo'n.
18 Je̱ ñaa'pá̱ts, tum je̱ jaspe tsaajts
je̱'e̱ ve'e tukpa̱ts; je̱ts je̱ ciudad, tum
je̱ oorots je̱'e̱ ve'e. Ve'emts je̱'e̱ ve'e
kye'ex ax jo'n je̱ ixu̱n juu' ve'e
va'ajts tukke̱'xnajxp. 19 Joma ve'e
je̱ naa'pá̱ts cho̱o̱'ndu̱k, je̱'e̱ tse'e
tyukyak'o̱'yidu tyukyakpaadidu
nujom juu' jatye'e tsújit tsaaj.
Je̱ jaspe tsaaj je̱'e̱ ve'e mya̱a̱t
je̱ muto'k, je̱ zafiro tsaaj tse'e je̱
mume̱jtsk, je̱ ágata tsaaj tse'e je̱
mutoojk, je̱ esmeralda tsaaj tse'e je̱
mumaktaaxk, 20 je̱ ónice tsaaj tse'e je̱
mumugo̱o̱xk, je̱ cornalina tsaaj tse'e
je̱ mutojtu̱k, je̱ crisólito tsaaj tse'e je̱
muvuxtojtu̱k, je̱ berilo tsaaj tse'e je̱
mutoodojtu̱k, je̱ topacio tsaaj tse'e
je̱ mutaaxtojtu̱k, je̱ crisoprasa tsaaj
tse'e je̱ mumajk, je̱ jasinto tsaaj
tse'e je̱ mumakto'k, je̱ amatista
tsaaj tse'e je̱ mumakme̱jtsk. 21 Juu'
ve'e je̱ makme̱jtsk naa'pá̱ts aka̱'a̱da,
makme̱jtsk je̱ peerlats je̱'e̱ ve'e pu̱m.
To'k jaty tse'e je̱ ciudad je̱ y'aka̱'a̱,
ka̱kto'k perlas pu̱mts je̱'e̱ ve'e. Je̱
ciudad too' juu' ve'e du̱nu̱má̱jip,
tum je̱ oorots je̱'e̱ ve'e. Ve'emts je̱'e̱
ve'e kye'ex ax jo'n je̱ ixu̱n juu' ve'e
va'ajts tukke̱'xnajxp.
22 Ka'a a̱tse'e n'ix je̱ maja̱ tsapta̱jk,
ku̱x je̱ Maja̱ Vintsá̱n, je̱ Nte'yam,
juu' ve'e nujom du̱ka̱'mika̱jxp,
je̱'e̱ je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, yakvinja'vidup
yakvintsa̱'kidupts je̱'e̱ ve'e je̱m
nujom ciudad ka̱jxm. 23 Je̱ ciudad,
ka'ats je̱'e̱ ve'e vyinko̱pka je̱tse'e
kyujajju̱t kyuta̱'kxju̱t je̱ aampa xa̱a̱j
je̱ aampa po̱'o̱, ku̱x je̱ Nte'yam je̱ts
je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k,
je̱'e̱ je̱ mya̱jin ka̱jxta tse'e je̱ ciudad
yakkujaj yakkutu̱'kx. 24 Je̱ jáyuda
juu' ve'e íttap je̱ja naxviijnit itu̱ku̱jx
van'it, yakkujajtap yakkuta̱'kxtapts
je̱'e̱ ve'e, je̱tse'e je̱ naxviijnit
yakkutojkpata̱jk du̱yakna̱jkxtat
je̱m ciudad ka̱jxm je̱'e̱ je̱ y'o̱'yinda.
25 Ka'ats je̱'e̱ ve'e yak'aka̱'a̱t xu̱u̱ju̱n
je̱ ciudad je̱ y'aka̱'a̱da; ka'a tse'e je̱m
je̱ it kyo̱o̱'tsat. 26 Yaktukṉuna̱jkxtap
tse'e je̱ y'o̱'yin je̱ts je̱ vyintsa̱'kin
pa̱n nu̱vinxu̱pe'e je̱ jayu cha̱a̱nada
to'k it to'k naxviijn. 27 Ni je̱ vin'ita
tse'e je̱m kyatá̱kat juu' ve'e ka
va'ajtsap, ni ka'a tse'e pa̱n pa̱n
jatye'e axa̱a̱'kp juu' jaty du̱toondup
du̱ko̱jtstup, ni je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu
du̱vin'a̱a̱'ndup, je̱'e̱jyji ve'e tá̱kadap
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ xya̱a̱jta javyet
je̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet je̱
xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx
joojntykidinup. Je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱
lyiibro.

22 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles
xtuk'ix to'k je̱ maja̱
na̱a̱j juu' ve'e joojntykinyajkp,
va'ajts tse'e tyukke̱'xnajxkú̱x
ax jo'n je̱ cristaajl; je̱ Nte'yam

jëts jë'ë pane'e yaktijp Carnero
Onuk, jëja joma ve'e jë kyutojkun
tsuujntkunda, jéjats jë'ë ve'e jë
maja naaj chaa'n. 2 Jëm too' kojkm
juu' ve'e dunumájip jëts jëm maja
napa'am, jëm tse'e yee'k jë kup
juu' ve'e jë joojntykin duyajkp.
Makmëjtsk nax jë'ë ve'e tya'ma
vinjoojnt, vimpo'o jë'ë ve'e tya'ma.
Jëts jë y'aajy, toompts jë'ë ve'e
jëtse'e jë jayu yaktuktsóyat pan
nuvinxupe'e jë naax jë kajpun.
3 Ka'a tse'e jëm y'ítut juu' ve'e ko'oy
nukotsa. Jëmts jë'ë ve'e ciudad
kajxm y'itta jë kutojkun tsuujntkun
joma ve'e chaanada jë Nte'yam
jëts jë'ë pane'e yaktijp Carnero
Onuk, jëm tse'e vyinjávajadat
vyintsa'agajadat jë myutoompada
jë myupajkpada, 4 jëm tse'e jë vyiijn
jë y'aaj duíxtat jëtse'e jë'ë jë xyaaj
javyet dujayéptat jëm vyimpókkum.
5 Ka'a tse'e jëm jë it cho'oat, ka'a
tse'e jëm jë ta'kxpa chókjadat ukpu
jë aampa xaaj pan pan jatye'e
jëm tsaanadap, kux jë Nte'yam, jë
Maja Vintsán, jë'ë tse'e kujajjadap
kuta'kxjadap. Yakmo'odap tse'e jë
jayu jë kutojkun jëtse'e xa'ma kajx
yakkutojktinit.

Támani ve'e jë xaaj ku ve'e jë Jesucristo myiinnuvat

6 Van'itts atse'e jë ángeles
xnuujmi:
—Tyúvam xa ya'a ve'e
ya kats. To'k aaj to'k joot
tse'e yakjaanchjávat. Jë Maja
Vintsán, jë Nte'yam, jë'ë tse'e
duvinma'yunmooyp jë y'ayook
kojtsnajxpatajkta, jë'ëts atse'e
xkëjxp jëts atse'e jë jyayu ntuk'íxtat
ntuknujávadat pan juu' ve'e tsojkji
tónjup kótsjup —jidu'umts atse'e jë
ángeles xnuujmi.
7 Jidu'um tse'e jë Jesucristo
vya'añ:
—¡Tsojkji atse'e nmiinnuvat!
¡Xoon xa jë'ë ve'eda pan pan
jatye'e dukutyoondup jë Nte'yam jë
kyats jë y'ayook juu' ve'e javyet yap
nak kujxp!
8 Ats, jë Juan, n'ix nmotu ats ya'a
ve'e. Ku atse'e n'ix nmotu, van'itts
atse'e jë ángeles n'ukvinkoxkteni
juu' ats ya'a ve'e xtuk'ix jëts ats jë'ë
ve'e kunvinja'vi kunvintsa'ki. 9 Ax
jidu'umts ats jë'ë ve'e xnuujmi:
—Kadi ve'em mjátuka. Jë Nte'yam
xa atse'e nmutuump nmupujkp,
ve'em ax jo'n miitse'e jë Nte'yam
xmutonda xmupakta jo'n, mits maat
jë m'utsta jë m'ajchta jëts jë m'utsta
jë mtsa'ada maat jë Nte'yam jë
y'ayook kojtsnajxpatajkta, nujome'e
pan pan jatye'e dukutyoondup
juu' ve'e javyet yap libro kujxp. Jë
Nte'yam mits vinjava vintsa'aga.
10 Xnuujmivats atse'e jidu'um:
—Ka'a tse'e yu'uts xyak'ítut
jë Nte'yam jë kyats jë y'ayook,
jë ayook juu' ve'e javyet yap nak
kujxp, kux támani jë'ë ve'e jëtse'e
tyónjut kyótsjut. 11 Jë'eda pan pan
jatye'e dutoondup dukojtstup jë
kyo'oy jë'ë, va'an tse'e dujaa'któnda
dujaa'kkótsta jë kyo'oy jë'ë; jë'ë pan
pan jatye'e dutoondup dukojtstup jë
tyuv jë'ë, va'an tse'e dujaa'któnda
dujaa'kkótsta jë tyuv jë'ë; pan pan
jatye'e jë va'ajts aaj jë va'ajts joot
dujayejptup, va'an tse'e jë Nte'yam
dujaa'kpanajkxta va'ajts aaj va'ajts
joot.
12 Jidu'um tse'e jë Jesucristo
vya'añ:

—Amo̱tunaxta, tso̱jkji a̱tse'e
nmiinnuvat, van'itts a̱tse'e
to'k jado'k nmo̱o̱ynit juu' ve'e
tukka̱daakju̱dup pa̱n vintso̱ ve'e
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga juu' ve'e
tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta o̱y ka o̱y.
13 A̱ts xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ it
cho̱o̱'ntk, a̱tsjyamts je̱'e̱ ve'e ku ve'e
tyonkáxju̱t kyo̱jtskáxju̱t nu̱jom juu'
jaty, a̱ts tse'e too'va̱jkp, a̱ts tse'e
u̱x'o̱o̱k, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ A
je̱ts je̱ Z —jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
14 Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ vyit tu̱du̱pojpo̱o̱'pada,
ve'emts je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixjadat je̱tse'e
du̱ja̱'kxtat je̱ ku̱pu̱ta̱a̱jm juu' ve'e je̱
joojntykin du̱yajkp je̱tse'e tyákadat
joma ve'e je̱ ciudad je̱ y'aka̱'a̱da.
15 Myujékumadapts je̱'e̱ ve'e je̱
ciudad pa̱n pa̱n jatye'e axa̱a̱'kp
juu' jaty du̱toondup du̱ko̱jtstup, je̱
maayvada, je̱ ko̱'o̱yyaa'yapta, je̱
yakjayu'o̱o̱'kpada, pa̱n pa̱n jatye'e
du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup juu'
ve'e ka je̱ Nte'yamap, pa̱n pa̱n
jatye'e du̱tso̱jktup je̱ taay je̱tse'e
tyaayiduva.
16 Van'itts a̱tse'e je̱ Jesús
xjaa'knu̱u̱jmi:
—A̱ts, je̱ Jesús, ta̱ a̱tse'e je̱
n'aangeles nkex je̱tse'e a̱ts je̱ njayu
ya̱'a̱ du̱tuk'íxtat du̱tuknu̱jávadat.
A̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ yakkutojkpa David
je̱ tya̱a̱mt je̱ y'aa'ts, a̱tsts je̱'e̱ ve'e
je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. A̱tsts je̱'e̱ ve'e ax
jo'n je̱ ma̱ja̱ maatsa juu' ve'e ta̱'kxp
matskp je̱tse'e ja̱pna pyítsum.
17 Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ je̱
Espíritu Santo ma̱a̱t je̱ Jesucristo je̱
jyáyuda:
—Miinni to'k aaj.
Pa̱n pa̱n tse'e du̱'amo̱tunajxp,
va'an tse'e du̱va'añu̱:
—Miinni to'k aaj.
Pa̱n pa̱n tse'e ta̱a̱tsip, va'an tse'e
du̱miinni. Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp,
va'an tse'e ve'emji du̱'uu'ku̱ je̱
tsoxk na̱a̱j juu' ve'e je̱ joojntykin
du̱yajkp.
18 Nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱
y'ayook juu' ve'e javyet yap na̱k
ku̱jxp, nvaajnjidupts a̱tse'e jidu̱'u̱m:
Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱yaknu̱yojkip
ya̱ ka̱ts ya̱ ayook, je̱ Nte'yamts je̱'e̱
ve'e pa̱'mu̱xjup je̱ tsaachto'nu̱n juu'
ve'e javyet yap na̱k ku̱jxp. 19 Je̱ts
pa̱n pa̱n tse'e du̱pa̱jkjip juu' ve'e
javyet yap na̱k ku̱jxp, pa̱jku̱xjup
tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ je̱ xya̱a̱j juu'
ve'e je̱p libro ku̱jxp joma ve'e
javyet je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e
xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup, ka'ats
je̱'e̱ ve'e y'ítu̱t je̱m kunuu'kx ciudad
jo̱o̱tm. Je̱ libro joma ve'e je̱ xya̱a̱j
javyet y'itta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma
ka̱jx joojntykidinup je̱ts je̱ ciudad,
yaknu̱ko̱jtstup tse'e yap na̱k ku̱jxp
juu' a̱tse'e njaayp.
20 Je̱'e̱ pa̱n ya̱'a̱ ve'e du̱'ava'nip,
jidu̱'u̱m tse'e vya'añ:
—Tyu̱vam xa je̱'e̱ ve'e, tso̱jkji
a̱tse'e nmiinnuvat.
Nay ve'emts a̱tse'e nvaampa:
—Amén. Miinni to'k aaj, Ma̱ja̱
Vintsa̱n Jesús.
21 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsa̱namda
Jesucristo, je̱'e̱ts miitse'e
anañu̱joma mkunoo'kxjadap xa̱'ma
ka̱jx. Amén.